YAYA DIOSPA MUSHU KILLKACHISHKAN SHIMI

Kay killkapi riman inka shimipi Yaya Diospa Wawan Jesukristu runakunata kishpichinanmanta

El Nuevo Testamento
de nuestro Señor Jesucristo
en el idioma
quechua de Pastaza

La Liga Bíblica
Las Sagradas Escrituras para Todos

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

El Nuevo Testamento
de nuestro Señor Jesucristo
en el idioma
quechua de Pastaza

Primera edición, 1997
Segunda edición, 2008

Publicado por
© La Liga Bíblica 2008

Usted es libre de copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra bajo las condiciones siguientes:

- Reconocimiento. Debe reconocer los créditos de la Liga Bíblica (pero no de una manera que sugiera que tiene su apoyo o apoyan el uso que hace de su obra).
- No comercial. No puede utilizar esta obra para fines comerciales.
- Sin obras derivadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra derivada a partir de esta obra.

Kay Yaya Diospa Mushu Killkachishkan Shimipi killkakunata tarinanchipa rikuchina

Mateopa Killkashkan Killka · · · · · · · · · · · · · · · · Mt. · · · · · · · · · · · · · 5
San Mateo
Markuspa Killkashkan Killka · · · · · · · · · · · · · · · · Mr. · · · · · · · · · · · · · 86
San Marcos
Lukaspa Killkashkan Killka · · · · · · · · · · · · · · · · Lk. · · · · · · · · · · · · · 136
San Lucas
Juanpa Killkashkan Killka · · · · · · · · · · · · · · · · Jn. · · · · · · · · · · · · · 216
San Juan
Jesusta Katikkunamanta Kwintak Killka · · · · · · · · Kkk. · · · · · · · · · · · · · 277
Hechos
Romapi Kirikkunarayku Killka · · · · · · · · · · · · · · · Rom. · · · · · · · · · · · · · 350
Romanos
Korintopi Kirikkunarayku Puntiru Killka · · · · · · · · 1 Kor. · · · · · · · · · · · · · 386
1 Corintios
Korintopi Kirikkunarayku Ishkaynin Killka · · · · · · · 2 Kor. · · · · · · · · · · · · · 423
2 Corintios
Galasiapi Kirikkunarayku Killka · · · · · · · · · · · · · Gal. · · · · · · · · · · · · · 445
Gálatas
Efesopi Kirikkunarayku Killka · · · · · · · · · · · · · · Ef. · · · · · · · · · · · · · 458
Efesios
Filipospi Kirikkunarayku Killka · · · · · · · · · · · · · Fil. · · · · · · · · · · · · · 470
Filipenses
Kolosapi Kirikkunarayku Killka · · · · · · · · · · · · · Kol. · · · · · · · · · · · · · 478
Colosenses
Tesalonikapi Kirikkunarayku Puntiru Killka · · · · · · 1 Ts. · · · · · · · · · · · · · 486
1 Tesalonicenses
Tesalonikapi Kirikkunarayku Ishkaynin Killka · · · · · 2 Ts. · · · · · · · · · · · · · 493
2 Tesalonicenses
Timoteorayku Puntiru Killka · · · · · · · · · · · · · · · 1 Ti. · · · · · · · · · · · · · 497
1 Timoteo
Timoteorayku Ishkaynin Killka · · · · · · · · · · · · · 2 Ti. · · · · · · · · · · · · · 507
2 Timoteo

Titorayku Killka · Tit. · · · · · · · · · · · · · 514
Tito
Filemonrayku Killka · Flm. · · · · · · · · · · · · 519
Filemón
Hebreo Runakunarayku Killka · · · · · · · · · · · · · · · Heb. · · · · · · · · · · · · 521
Hebreos
Santiagopa Killkashkan Killka · · · · · · · · · · · · · · · Stg. · · · · · · · · · · · · 549
Santiago
Puntiru Pedropa Killkashkan Killka · · · · · · · · · · · 1 Pe. · · · · · · · · · · · · 558
1 Pedro
Ishkaynin Pedropa Killkashkan Killka · · · · · · · · · · 2 Pe. · · · · · · · · · · · · 569
2 Pedro
Puntiru Juanpa Kunashpa Killkashkan · · · · · · · · · 1 Jn. · · · · · · · · · · · · 576
1 Juan
Ishkaynin Juanpa Kunashpa Killkashkan · · · · · · · · 2 Jn. · · · · · · · · · · · · 585
2 Juan
Kimsaynin Juanpa Kunashpa Killkashkan · · · · · · · 3 Jn. · · · · · · · · · · · · 587
3 Juan
Judaspa Killkashkan · Jud. · · · · · · · · · · · · 589
Judas
Pasanan Kananmanta Kwintak Killka · · · · · · · · · · Pas. · · · · · · · · · · · · 593
Apocalipsis
Shuk shuk rimanakunata asirtachik killka · · · · · · Glosario · · · · · · · · · · 631

MATEOPA KILLKASHKAN KILLKA JESUKRISTU RUNAKUNATA KISHPICHISHKANMANTA

Jesukristupa yaya rukunkuna wañupa shutinkuna
(Lk. 3.23-38)

1 [1]Kay killkami Jesukristumanta riman. Pay wawayarirka ali kamachik David wañupa miraykunamanta. David karka Abraham wañupa miraykunamanta. [2]Abraham Isaakpa yayanmi karka. Isaak Jakobpa yayanmi karka. Jakob Judapa yayanmi karka, chaymanta wawkinkunapapas. [3]Judá Farespa Sarapa yayanmi karka, maman karka Tamar. Fares Esrompa yayanmi karka. Esrom Arampa yayanmi karka. [4]Aram Aminadabpa yayanmi karka. Aminadab Naasonpa yayanmi karka. Naasón Salmonpa yayanmi karka. [5]Salmón Boospa yayanmi karka, maman Rahab karka. Boos Obedpa yayanmi karka, maman Rut karka. Obed Isaipa yayanmi karka. [6]Isaí atun apu Davidpa yayanmi karka.

Chay atun apu David Salomonpa yayanmi karka. Salomonpa maman manara Davidpa warmin kashpanra Uriaspa warminmi karka. [7]Salomón Roboampa yayanmi karka. Roboam Abiaspa yayanmi karka. Abias Asapa yayanmi karka. [8]Asa Josafatpa yayanmi karka. Josafat Jorampa yayanmi karka. Joram Usiaspa yayanmi karka. [9]Usias Jotampa yayanmi karka. Jotam Akaspa yayanmi karka. Akas Esekiaspa yayanmi karka. [10]Esekias Manasespa yayanmi karka. Manasés Amonpa yayanmi karka. Amón Josiaspa yayanmi karka. [11]Josias Jekoniaspa wawkinkunapapas yayanmi karka. Chay uras Babilonia llaktamanta runakuna yaya rukunchi wañukunata watashpankuna aparkakuna llaktankunama, chaypi chay runakunapa munashkankunata rurashpa kawsanankunapa.

[12]Chay apirishka kahushkankunapi Jekonias warminta chichuchirka kari wawata. Chay wawaka Salatiel karka. Salatiel Sorobabelpa yayanmi karka. [13]Sorobabel Abiudpa yayanmi karka. Abiud Eliakimpa yayanmi karka. Eliakim Asorpa yayanmi karka. [14]Asor Sadokpa yayanmi karka. Sadok Akimpa yayanmi karka. Akim Eliudpa yayanmi karka. [15]Eliud Eleasarpa yayanmi karka. Eleasar Matanpa yayanmi karka. Matán Jakobpa yayanmi karka. [16]Jakob Josepa yayanmi karka. José Mariapa kusanmi karka. Maria Jesuspa mamanmi karka. Chay Jesustami rimarkakuna *Kristu, chayka ninayan Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik.

[17]Yaya rukunchi Abrahammanta pacha atun apu Davidkama chunka chusku kuti mirashka runakunami karkakuna. Atun apu Davidmanta pacha

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

yaya rukunchi wañukunata Babilonia
llaktama apashkankunakama chunka
chusku kuti mirashka runakunami
karkakuna. Paykunata chay Babilonia
llaktama apashkankunamanta pacha
Kristu wawayarishkankama chunka
chusku kuti mirashka runakunami
karkakuna.

Jesukristupa
wawayarishkanmanta riman
(Lk. 2.1-7)

18Kunan kwintanayani imashnami
Jesukristu wawayarirka. Manara
wawayarihushpan paypa maman Maria
Josewa kwintashka karka kasarananpa.
Manara Joseka pushahushpanra Yaya
Diospa Espíritun yanapashpan Mariaka
chichuna kiparirka. 19Maria chichu
kashkanta yachashpan Joseka manana
munarkanachu payta pushanata
warminrayku. Ali rurak runa kashpan
mana munarkachu tukuy chay llaktapi
kawsak runa masinkunapa puntanku-
napi Mariata pinkachichinata.
Chayrayku yuyarirka nima pita rimash-
pan payta sakinata. 20Chasna
yuyarihushkanpi shuk tuta muskuyninpi
Yaya Diospa *angelka rimarka:

José, ñawpa atun apu Davidpa
miraymanta kashpayki Yaya Dios
munan mana pinkarishpa Mariata
pushanaykipa. Chay wiksanpi kahush-
kanka kanmi Yaya Diospa Espíritun
yanapashpan Mariaka chichuna
kiparishkanrayku. 21Payka shuk kari
wawata wawayanka. Ña wawayashpan
shutiyachinki Jesusta nishpa. Chasna
Jesús rimashkanka kishpichikmi.
Chasna kashpan chay angelka rimashpa
katirka: Payka runakunata uchankuna-
manta kastigana kahushkakunamanta
kishpichinka nishpa.

22Chaywa paktarirka Yaya Diospa
ñawpa rimashkanka imashnami paypa
yachayninwa yachachik Yaya Dios
payta yuyachishpan rimarka kasna:

23 Shuk shipas chichunkami, shuk kari
wawata wawayanka. Wawa-
yashpan shutiyachinka
Emanuel nishpa.

Emanuel ninayan Yaya Dios
ñukanchiwa. Chasna Yaya Dios rimash-
kanshina Mariaka shuk kari wawata
wawayanan karka.

24Chay angel rimashkanwasha Joseka
puñushkanmanta likcharishpan Mariata
pusharka warminrayku, imashnami
Yaya Diospa angelka rimarka.
25Pushashkanwasha manara kawsarka-
chu warminwashina wawayanankama.
Mariaka wawayashpan chay wawanta
shutiyachirka Jesús.

Istrillata yachak runakuna Jesusta
kushichik rirkakuna

2 1Atun apu *Herodes Judea allpapi
kamachihushkan uras Belén llaktapi
Jesuska wawayarirka. Chay Belén
llaktaka Judea allpa chawpipi,
apukunapa kawsana Jerusalén llakta
kuchupi karka. Jesús wawayarishpanna
inti llukshinan kuskamanta istrillata
yachak runakuna Jerusalén llaktama
shamurkakuna. 2Paktashpankuna
chaypi kawsak runakunata rimarka-
kuna:

Karu llaktanchimanta rikushkanchi
shuk suma punchahlla rikurik istrilla
llukshishkanta. Chayta rikushpanchi
yachashkanchi shuk kari wawa
wawayarishkanta kankuna israel
runakunata kamachinanpa. Chayray-
kumi shamushkanchi chay wawayarish-
kata mañashpa kushichinanchipa.
¿Maypitaya chay wawayarishka atun
apuka?

3Chayta uyashpan atun apu Herodeska
yapa mancharishpan tsala tukurka. Chay
Jerusalenpi kawsak runakunapas yapa

mancharirkakuna. [4]Chaypina chay
Herodeska kayachirka tukuy *saserdotekunapa apunkunata, Moisespa killkashkanta
yachachikkunatapas. Paykunata tapurka:
Kankuna Yaya Diospa shiminta
yachachinkichi. Ñukatapas rimawaychi
¿maykan llaktapita wawayarinka Yaya
Diospa Kachanan Kishpichikka?
[5]Chaypina chay yachakkunaka
aynirkakuna:
Kay Judea allpa chawpipi Belén
llaktapimi wawayarinka. Chasnami
ñawpa Yaya Diospa yachayninwa
yachachikka Yaya Diospa rimashkanta
killkarka maykanmi pasanan karka:

[6] Judea allpapi Belén llaktamanta achka
atun llaktakuna tiyashpanpas
chay uchilla Belén llaktaka mana
kanchu mana valikshina. Chay
Belenpimi shuk wawaka wawayarinka ali kamachik kananpa.
Paymi kankuna akllashkayni
israel runakunata alita yachachinka nishpa.

[7]Chayta uyashpan Herodeska pakalla
kayachirka chay istrillata yachakkunata.
Paykunata tapurka:
¿Ima urasta chay istrillaka llukshirka?
nishpa.
[8]Paykuna aynishpankuna Herodeska
rimarka:
Kunanka riychi chay Belén llaktama.
Chaypi maskaychi chay wawata. Payta
tarishpaykichika rimak shamuwaychi
ñukapas payta kushichik rinaynipa.
[9]Chasna llullachishpa rimashpanmi chay
istrillata yachakkunaka Jerusalenmanta
llukshirkakuna chay Belén llaktama
rinankunapa. Rihushpankuna kutikashka
rikurkakuna chay llaktankunapi rikushkankuna istrillata. Chay istrillaka paykunapa
puntankunapi rirka. Chasna rishpan
Jesuspa kahushkan wasi kuskapi
shayarirka. [10]Paykunaka chay istrillata
rikushpankuna yapa kushikurkakuna.
[11]Chaymanta chay wasipi yaykuk
rishpankuna rikurkakuna Maria wawanwa
kahukta. Chaypina paykunaka chay
wawata kunkurishpa mañashpa kushichirkakuna kanka Yaya Diosmanta shamushkami kanki nishpa. Chaypi apamushkankuna kahunta paskashpankuna yapa
chaniyuta surkurkakuna, orota, dioskunarayku rupachina wikita, mishkinlla asnak
kaspi wikita mirra shutiyuta. Tukuy
chaykunata kurkakuna wawa Jesusta
kushichinankunapa.
[12]Chaymanta Yaya Dioska paykunata
puñushkankunapi rimarka mana
kutinankunapa Herodesma. Chayrayku
paykunaka Yaya Diospa rimashkanta
kasushpankuna llaktankunama kutirkakuna shuk ñampitana.

Joseka Mariawa wawan Jesusta mitikuchirkakuna Egipto allpama

[13]Chay yachak runakuna llaktankunama kutishkankunawasha Yaya Diospa
*angelka Joseta muskuyninpi rimarka:
*Herodeska maskankami kay wawata
wañuchinanpa. Chayrayku utkalla
atarishpayki kay wawata mamanwa
pakta pushay Egipto allpama. Chay
allpapi kipariychi kankunata rimanaynikama kutinaykichipa.
[14]Chasna chay angelka rimashpan
Joseka atarishpan wawata mamanwa
pakta pusharka Egipto allpama. Chaypi
kawsarkakuna apu Herodes wañunankama. [15]Chasna paktarishka Yaya
Diospa ñawpa rimashkanka, imashnami
paypa yachayninwa yachachik Yaya
Dios payta yuyachishpan rimarka kasna:

Chay Egipto allpamanta Wawaynita
kayarkani shamunanpa nishpa.

Chay apu Herodeska achka wawakunata wañuchichirka

[16]Chay apu *Herodeska yankamanta
chaparka chay yachakkunata. Kunanka

ñukata llullachiwashkakuna nishpa
yuyarirka. Chayrayku yapa piñarirka.
Chaypina timputa yuparka ima urasmi
chay istrillaka puntiru rikurishka karka,
imashnami chay yachakkunaka rimarka-
kuna. Chaywasha suntalunkunata Belén
llaktama, kuchunpi kahuk uchilla
llaktakunamapas kacharka tukuy
manara ishkay watayu kari wawastuku-
nata wañuchinankunapa.
17 Chasna chay wawakunata
wañuchishpankuna Yaya Diospa
yachayninwa yachachik Jeremiaspa
ñawpa killkashkan paktarirka. Payka
killkarka maykanmi pasanan karka
Belén llakta kuchupi, Ramá shutiyu
llaktapi kasna nishpa:
18 Ramá llaktapi yapa llakiywa
kaparishpa wakahukkunata
uyankakuna. Israel runakuna
wakanahun wawankuna
wañuchiy tukushkankunarayku.
Mana nima pi atipankachu
paykunata kushillayachinata.
19 Herodes wañushkanwasha Yaya
Diospa *angelka chay Egipto allpapi
Joseta puñuhushkanpi rimarka:
20 Atariy, chay wawata mamanwa
pakta pushay. Kutiychi Israel allpayki-
chima. Chay wawata wañuchinayak
runakunaka ñami wañushkakuna.
21 Chaypina Joseka angelta kasushpan
chay wawata mamanwa pakta
pusharka Israel allpanchima. 22 Ñampipi
rihushpankuna Joseka yachashpan
Herodespa wawan Arkelao Judea
allpapi kamachik kananta, mancharka
Judeama rinata. Yaya Dios muskuy-
ninpi rimashpan Galilea allpamana
rirkakuna. 23 Chaypi paktashpankuna
rirkakuna Nasaret llaktapi kawsanankU-
napa.
Yaya Diospa yachayninwa ñawpa
yachachikkuna rimarkakuna maykanmi
pasanan karka:
Nasaret llaktapi kawsashkanrayku
paytaka shutiyachinkakuna
Nasareno nishpa.
Chayraykumi Jesustaka shutiyachirka-
kuna Nasareno.

Bawtisak Juan kallarirka runakunata yachachinata
(Mk. 1.1-8; Lk. 3.1-9,15-17; Jn. 1.19-28)

3 1 Tukuy chaykuna unay pasashkan-
washa Juanka rirka Judea allpapi
chunlla chakishka allpama. Chaypi
shamushka runakunata Yaya Diospa
shiminta yachachirka. Achka runaku-
nata bawtisashkanrayku payta shutiya-
chirkakuna Bawtisak Juan nishpa.
2 Chaypi Juanka rimarka:
Ñami kallarihun Yaya Diospa ali
kamachinanka kay allpapi. Chayrayku
alita yuyarishpaykichi tukuy millaypa
rurashkaykichita sakiychi payta
kasunaykichipana nishpa.
3 Chay Juan shamunanmantami
ñawpa Yaya Diospa yachayninwa
yachachik Isaias wañuka killkarka:
Chunlla chakishka allpapimi shuk
runa sinchita rimashpa yacha-
chinka kasna:
Imashnami shuk anchu ñampita
alichanchi, atun apu shamush-
pan purinanpa, chasnashina
shunkuykichita alichariychi.
Millaypata rurashpa kawsash-
kaykichita sakiychi. Yaya
Diospa Kachanan Kishpichik
kankunapi kawsak shamunka
nishpa.
4 Juanpa churarishkanka shuk pukripa
churarinanshinami karka, wiwa
kamillupa willmanmanta awarishka.
Sinturunka karamantalla karka. Mana
mikupayarkachu ñukanchipa mikunan-
chitashina. Mikupayarka upyapayarka
imatachari taripayarka chay chunlla

chakishka allpapi, atun muru chilikkunata, mapa mishkitapas. [5]Chaypina tukuy Judea allpapi llaktakunamanta, Jerusalén llaktamantapas, Jordán yaku mayanmantapas achka runakuna shamurkakuna Juanpa yachachihushkanta uyanankunapa. [6]Chayta uyashpankuna uchankunata musyashpankuna rimarkakuna. Chasna rimashkankunawasha Juanka paykunata chay Jordán yakupi bawtisarka.

[7]Chaymanta *fariseokuna *saduseokunapas rirkakuna bawtisarinankunapa. Juanka paykunata rikushpan rimarka:

Machakuyashina runakuna kankichi yachachinaykichiwa runakunata pantachichishpa yuyayninkunata waklichikkuna. ¿Pita kankunata rimashka ña kuchuyamuhushkan Yaya Diospa manchaypa kastigananmanta chasnalla kishpinaykichipa? [8]Manara bawtisarihushpaykichira alitana ruraychi rikuchinaykichipa Yaya Diosta kasuk kanaykichita. [9]Ama rimariychichu yaya rukunchi Abraham wañupa miraymantami kanchi, chayrayku Yaya Dioska kishpichinka ñukanchikunata nishpa. Yaya Dios munamaka, kay rumikunamanta rurama yaya ruku Abrahampa mirayninta.

[10]Rikuychi, shuk tarpu kaspi mana alita muyuyashpanka amunka sapinpi achawa kuchushpan ninapi rupachin. Chasnallatatami Yaya Dioska tukuy mana ali rurak runakunataka wichunka ninama rupanankunapa.

[11]Kankuna millaypata rurashkaykichita amirishpa sakishpaykichika ñukaka yakullawami bawtisashkaykichi Yaya Diosta katinaykichipa. Ñukamanta ashwan yachayyu runami shamunka. Paymantaka ñukaka mana yapa yachayyuchu kani. Paypa puntanpi nima imata atipanichu rimanata. Payka kankunata Yaya Diospa Espiritunta kushpami shunkuykichita aliyachinka. Ninawa rupachihushkashina uchaykichita pichanka payta kushilla katinaykichipa.

[12]Yuyariychi, sarata triguta pallashpanchi tullunmanta muyuntana wishkunchi. Chay muyuntaka wakaychanchi, tullunkunataka ninapi rupachinchi. Chay shamuhuk runaka chasnallatata ruranka. Paymi tukuy kirikkunataka siluma pushanka. Mana kirikkunataka nina mana wañukma kachanka nishpa yachachirka Bawtisak Juanka.

Juanka Jesusta bawtisarka
(Mk. 1.9-11; Lk. 3.21-22)

[13]Chay uras Jesuska yuyarirka Juan bawtisawachun nishpan Galilea allpamanta Jordán yakuma rirka. Chaypi Jesuska Juanta tapurka payta bawtisananpa. [14]Chasna tapushpanna Juanka payta mana bawtisanayarkachu.

Kan ñukata bawtisawanayki imata, ñukata tapuk shamuwanki kanta bawtisanaynipa nishpa rimarka Juanka.

[15]Chaypina Jesuska aynirka:

Tukuy Yaya Dios ñukanchita kamachishkanta kasunanchi tiyan. Chayrayku kanmi bawtisawanayki tiyan nishpa.

Chaypira Juanka payta bawtisarka.

[16]Bawtisarishkanwasha Jesuska yakumanta llukshirka. Chaypi siluka paskarishpan Jesuska rikurka Yaya Diospa Espiritunta shuk wiwa mukukushina paypi uraykumuhushkanta. [17]Chaypina silumanta Yaya Diospa rimashkanta uyarkakuna:

Kay Jesuska munashkayni wawaynimi. Paymi sumakta kushichiwan nishpa.

Supay Jesusta uchata rurachinayarka
(Mk. 1.12-13; Lk. 4.1-13)

4 [1]Chaymanta Jesús bawtisarishkanwasha Yaya Diospa Espiritunka payta pusharka chunlla chakishka

allpama. Chayma pusharka supayka
kamananpa, shutipachu Yaya Diosllata
kasun nishpa. 2Chaypi Jesuska mana
mikushpa karka chusku chunka
punchata, chusku chunka tutata.
Chaywasha yapa yarkarka. 3Chaypi
supayka Jesusta kayllayashpan kamarka
shutipachu Yaya Diosllata kasun nishpa.
Shutipa Yaya Diospa Wawan kashpay-
kika rimay kay rumikunata pan
tukunanpa, chayta mikunaykipa.
4Chaypina Jesuska aynirka:
Nima imashna rurashanchu. Yaya
Diospa killkachishkanpi riman:
Mana mikunawallachu runaka
kawsan. Ashwan Yaya Diospa
rimashkanta kasushpanmi
kawsanka nishpa.
5Chaymanta supayka Jesusta
pusharka Yaya Diospa munashkan
Jerusalén llaktama. Chaypi *Yaya
Diospa wasin awama sikachirka.
6Chaypina Jesusta rimarka:
Shutipa Yaya Diospa Wawan kashpay-
kika saltay kay awamanta allpama.
Yaya Diospa killkachishkanpi riman:
Yaya Dioska *angelkunata kachanka
kanta kuyrananankunapa. Payku-
nami makinkunapi kanta alita
kuyrankakuna mana nima
rumipi waktarinaykipa nishpa.
7Chaypina Jesuska aynirka:
Nima imashna rimawashpayki
saltashanchu. Yaya Diospa killkachish-
kanpi kaytapas nin:
Ama Yaya Diosta yanka kamankichu
yachanaykipa payka yanapa-
wankachu manachu nishpa.
8Chaymanta supayka Jesusta
pusharka yapa awa urku awama. Chay
urku awamanta tukuy kay allpapi
kamachik atun apukuna kamachinan
allpakunata, suma atipak kanankunata,
yapa suma rikurihushkankunata
rikuchirka. 9Chaypina rimarka:
Ñukata kunkurishpa mañawashpay-
kika tukuy kay rikuhushkaykita
kushkayki nishpa.
10Chaypina Jesuska aynirka:
Nima imashna kanta kunkurishpa
mañashanchu. Ñukamanta anchuriy
Satanás supaykunapa apun. Yaya
Diospa killkachishkanpi nin:
Yayaykichi Diosllata kunkurishpa
mañaychi. Payllata kasushpa
kawsaychi nishpa.
11Chasna Jesús sinchita Yaya Diospa
yachayninwa rimashpan supayka
anchurirka. Chaypina Yaya Diospa
angelkunaka Jesusta kayllayarkakuna
yanapanankunapa.

Galilea allpa llaktakunapi Jesús kallarirka yachachinata

(Mk. 1.14-15; Lk. 4.14-15)

12Chaymanta Jesuska yachashpan
Bawtisak Juanta karselpi churashkanku-
nata, Galilea allpama kutirka.
13Galileapi Nasaret kikin llaktanmanta
llukshishpan Kapernaum llaktama
kawsananpa rirka Galilea allpallapilla-
tata. Chay llaktaka karka Galilea kucha
mayanpi, chay chunka ishkay israel
runakunapa ayllunkunamanta
Sabulonpa, Neftalipa miraykunapa
allpankunapi. 14Chayma rishpan
Jesuska paktachirka Yaya Diospa
yachayninwa ñawpa yachachik Isaiaska
killkashkanta kasna nishpa:
15 Tukuy kankuna Galilea allpapi
kawsak Yaya Diosta mana
kasuk, Galilea atun kucha
mayanpi, Jordán yaku mayan-
pipas kahuk Sabulonpa, Neftalipa miraykunapa allpankunapi
chapurishka kawsakkuna,
uyaychi Yaya Dios kankuna-
rayku rimashkanta kasna:
16 Tukuy chay runakuna mana alita
rurashpa amsapishina kawsak-

kunaka Yaya Diospa yachayninta atun suma punchayaktashina rikunkakuna. Chay runakuna wañunankunata yapa manchashpa kawsahushpankuna yapa suma punchayachiktashina Yaya Diospa ali shiminta kishpichinanmanta uyankakuna.

17 Chaymanta pacha Jesuska kallarirka yachachinata:

Ñami kallarihun Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi. Chayrayku tukuy mana ali rurashkaykichita sakiychi payta kasunaykichipana nishpa.

Jesuska chusku rediyak runakunata kayarka
(Mk. 1.16-20; Lk. 5.1-11)

18 Chaymanta Galilea kucha mayanpi rihushpan Jesuska ishkay runa wawkipura kahukta rikurka. Paykunaka redinkunata yakupi kacharihurkakuna. Karkakuna Simón Pedro shutiyu wawkin Andreswa. 19 Chaypina Jesús rimarka:

Shamuychi, katiwaychi. Ñuka kankunata yachachisha. Imashnami kunankama challwata apishpa kawsashkankichi, chasnashinami kunanmanta pacha runakunatana yachachishpa purinkichi paykunapas Yaya Diosta kasunankunapa.

20 Chasna rimashkanllapi chay rediyak runakunaka redinkunata sakishpa Jesustana katirkakuna. 21 Chaymanta astalla chay kucha mayanta rihushpankuna Jesuska rikurka Sebedeopa wawankuna *Santiago wawkin Juanwa pakta kahukkunata. Botinkunapi yayanwa redinkunata rimintahurkakuna. Chaypi Jesuska chay ishkay runakunatapas kayarka paywa pakta purinankunapa. 22 Chaypina atarishpankuna yayankunata botinpi sakishpa Jesuswa pakta rirkakuna.

Jesuska achka runakunata yachachirka
(Lk. 6.17-19)

23 Chaymanta Jesuska runankunawa tukuy chay Galilea allpa llaktakunapi yachachishpa purirka tukuy chay israel runa masinchikunapa tantarinankuna wasikunapi. Chaypi yachachirka kay suma ali shimita Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta. Chasna yachachihushpan Jesuska runakunata tukuy unkuyninkunamanta parisinankunamantapas ampipayarka. 24 Chay Siria allpa llaktakunapi achkata rimarkakuna Jesuspa yachachihushkanmanta, unkushkakunata ampihushkanmantapas. Chayrayku Jesusma aparkakuna chikan chikan unkuyyukunata, nanayyu runakunata, supay yaykushka runakunatapas, kunkaymanta sinchiyarik kuchparik unkushkakunata, chakichik unkuyyukunatapas. Tukuy chay unkushkakunata Jesuska ampirka.

25 Chaymanta achka runakuna Galilea allpapi llaktakunamanta, Chunkallakta shutiyumanta, Judea allpapi llaktakunamanta, Judeallapillatata Jerusalén llaktamanta, Jordán yaku chimpamantapas Jesusta katirkakuna.

Jesuska runankunata yachachin imashnami kushilla kankakuna
(Lk. 6.20-23)

5 1 Chaymanta Jesuska chay achka runakunata rikushpan shuk luma awapi sikarka. Chaypi tiyarishpan payta katihukkunaka kayllayarkakuna. 2 Chaypina Jesuska paykunata yachachirka kasna nishpa:

3 Kushilla kankichi yuyarishpa kawsashpaykichika Yaya Dios mana

yanapawashpanka nima imata atipanichu ruranata nishpa. Yaya Diosmi kankunata yanapanka wiñayparayku paypa ali kamachihushkanpi kawsanaykichipa.
4Kushilla kankichi llakiywa kahushpaykichika. Yaya Diosmi kankunata sinchikuchinka. Uchaykichimanta llakirishpaykichika Yaya Dios kankunata llakichishpa yanapanka.
5Kushilla kankichi mana piñarishpa, nima rimanakushpa kawsashpaykichika. Yaya Dioska chay mushu ruranan allpapimi kankunata churanka chaypi kawsanaykichipa.
6Kushilla kankichi yarkahukshina upyanayahukshina Yaya Diospa munashkanta ruranayashpaykichika. Yaya Diosmi kankunata yanapanka paypa munashkanta rurashpa kawsanaykichipa.
7Kushilla kankichi tukuy runa masikichita yuyashpa llakichishpa kawsashpaykichika. Yaya Dioska kankunatapas yuyashpanmi llakichinka.
8Kushilla kankichi ali yuyayyu runakuna kashpaykichika. Yaya Diosta riksinkichi.
9Kushilla kankichi shukwa shukwa alichak runakuna kashpaykichika. Yaya Dios kankunata alita rikunka wawaynikuna kankichi nishpa.
10Kushilla kankichi runakuna kankunata chiknishpa yanka parisichishpankuna Yaya Diospa munashkanta alita rurashpa kawsahushkaykichirayku. Chasna parisihushpaykichi Yaya Dios kankunata yanapanka wiñayparayku paypa ali kamachihushkanpi kawsanaykichipa.
11Kushilla kankichi runakuna yankamanta millaypata kankunamanta rimashpankuna kankunata chiknishpa parisichishpankuna ñukaranti llullapi churashpa rimashpankuna. 12Chasnami ñawpa Yaya Diospa rimashkanta yachachikkunatapas chiknishpankuna parisichirkakuna. Chayrayku, kankunatapas parisichihushpankuna kushikuychi. Shuk puncha silupi paktashpaykichi Yaya Dios kankunata atunta kushichinanta yachashpaykichi kushikuychi.

Jesuska yachachin imashnami payta katikkunaka kawsanankuna tiyan
(Mk. 9.50; Lk. 14.34-35)

13Imashnami kachiwa kachiyachinchi mikunata ali kananpa, chasnallatata kankunaka runa masikichita yachachishpa yanapankichi mana uchata ruranankunapa. Chamu kachika manami alichu kachiyachinanpa mikunata. Chasnataka apishpa wichunchi kanchama chaypina runakuna sarunankunapa.
14-15Chaymanta shuk lamparinta apichishpanchi churanchi mesa awapi tukuy wasita punchayachinanpa. Chay apichirishkata mana churanchichu shuk kahun ukupi. Chaymantapas shuk llakta urku awapi kahukka mana atipanchu pakanata, tukuy runakuna rikunahun. Chay llaktatashinami chay lamparintashinami runa masikichika kankunata rikunkakuna. 16Chasna kashpaykichika alikunallata rurashpa kawsaychi, tukuy runa masikichi rikushpankuna silupi kawsak Yaya Diosta agradesishpa kushichinankunapa.

Jesuska Yaya Diospa ñawpa kamachishkanta yachachin

17Yaya Dioska ñawpa yaya rukunchikunata yachachirka kamachishkankunata kasushpa kawsanankunapa. Tukuy chayta Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna killkarkakuna. Ñukaka shamushkanimi tukuy chay killkashkankunapi rimashkanta ruranaynipa.

Manami shamushkanichu kankunata
rimanaynipa chay killkashkankunata
manana kasushpa kawsanaykichipa.
18 Alita uyawaychi. Tukuy chay Yaya
Diospa yachachishkanta kankuna alita
kasunaykichi tiyan kay allpa kay silu
chinkarinankama. Tukuy rimashkanka
paktarinkami. Nima shuk paypa
shiminka yanka nishpa kanchu.
19 Kankuna mana imananchu nishpa
shuklla Yaya Diospa kamachishkanta
mana kasushpaykichika chaymanta
shuk runakunatapas chasnallatata
ruranankunapa yachachishpaykichika
Yaya Diospa kamachinanpi tukuymanta
mana valikchu kankichi. Ashwan Yaya
Diospa kamachishkanta alita kasushpa
kawsashpaykichika chaymanta chasna-
llatata runa masikichita yachachishpay-
kichika Yaya Diospa kamachinanpi
tukuymanta ashwan valik kankichi.
20 Kankunata rimani, Moisespa
killkashkanta yachachikkunamanta,
*fariseokunamantapas Yaya Diospa
kamachishkanta ashwan alita paktachi-
naykichi tiyan. Paykuna paktachinanchi
tiyan nishpa rimashpankunapas manami
tukuy shunkunkunamanta pacha
paktachinahunchu. Paykunamanta
mana ashwan alita paktachik kashpay-
kichika manami Yaya Diospa
kamachishkan tukushpa ali kamachi-
hushkanpi kawsankichichu.

Jesuska yachachin mana shukwa shukwa piñanakushpa kawsanamanta
(Lk. 12.57-59)

21 Yaya Dios ñawpa yaya rukunchiku-
nata rimarka:

Ama runa masikichita wañuchiychi-
chu. Wañuchishpaykichika apumi
kankunatapas kastiganan tiyan.

22 Kunan ñuka kankunata rimani, runa
masikichita piñarishkaykichillawa
kastigay tukunkichi. Chaymanta runa
masikichita piñarishpa kamishpayki-
chika *saserdotepa tantarishkan
apunkuna kankunata ashwanta kastiga-
nan tiyan. Chaymanta maykanpas runa
masinta kushway wañunki nishpa
yuminkashpanka nina mana wañukma
kachay tukunka.
23-24 *Yaya Diospa wasinpi shuk imata
kunayahushpaykika payta kushichinay-
kipa, kunkaymanta runata piñachish-
kaykita yuyarishpaykika manara
kunayahushkaykita churahushpayki
alichakriy chay piñachishkayki runawa.
Chaywasha kutiy kunayahushkaykita
Yaya Diosta kunaykipa.
25 Shuk runata liwihushkaykimanta
pay piñarishpan kanta apuma
pushahushpanka manarapas paktahush-
paykichira alichaychi mana apuka kanta
liwishkaykimanta kastigananpa. Apupi
mana atipashpayki alichanata
runantami kunka karselpi churananpa.
26 Chaymantaka manami llukshinkichu
tukuy liwishkaykita paganaykikama.

Jesuska yachachin mana shukpa warminta munarishpa kawsanamanta

27 Kankuna yachankichi Yaya Dios ñawpa
yaya rukunchikunata rimashkanta:

Nima maykan warmiyu kari shuk
warmiwa musayachun. Kusayu
warmipas ama musayachun
shuk kariwa nishpa.

28 Kunan ñuka kankunata rimani,
maykanpas shukpa warminta
munarishpa rikushpanka ñami
yuyayninpi uchata rurashka.
29 Ñawiki rikushpan kanta uchata
rurachinayashpanka ñawikita surkuhuk-
shina sakiy mana uchata ruranaykipa.
Ashwan ali kama shuk ñawillawa
siluma rinaykipa, mana ishkanti
ñawikiwa ninama wichuy tukunaykipa.

30 Makiki uchata rurachinayahushpanka chay makikitaka pitihukshina sakiy mana uchata ruranaykipa. Ashwan ali kama shuk makillawa siluma rinaykipa mana ishkay makikiwa ninama rinaykipa.

Jesuska yachachin warmiyukuna, kusayukuna mana sakinakunamanta

31 Ñawpa yaya rukunchikunata rimarkakuna:

Kasarashka kahushpayki warmikita sakinayashpaykika konsehuma riy killkachinaykipa kay warmitaka manami munaninachu nishpa.

32 Kunan ñuka kankunata rimani, warmiki mana shuk runawa musayashpanka ama sakiychu. Chay warmiwa alita kawsahushkaykita sakishpaykika uchatami ruranka shuk runawa. Shuk warmi sakirishkata warmiyahushpaykika uchatami ruranki. Warmipas kari sakirishkawa kawsahushpanka uchatami ruran.

Jesuska yachachin shutipallata mana llullashpa rimananchipa

33 Kankuna yachankichi Yaya Dios ñawpa yaya rukunchikunata rimashkanta:

Runakunapa puntankunapi shuk ruranaykichita rimashpaykichi Yaya Diospa rikushkanpi paktachinaynita rimani nishpa, ama llullashpa rimaychichu. Ashwan ñukata rimawashkaykichita paktachinaykichi tiyan nishpa.

34 Kunan ñuka kankunata rimani, mana llullashpa tukuy uras shutipallata rimanaykichi tiyan. Chayrayku nima ima uras runakunapa puntankunapi rimahushkaykichita kirichinayashpa chay kirichinaykichi rimanakunawa rimaychichu. Yanka yuyarinkichi mana Yaya Diospa shutinta chay kirichinaykichi rimanakunapi churashpaykichika mana paktachishkaykichimanta mana yapa kastigay tukunaykichita. Chasna yuyaykichipi pantachishpaykichimi kankunata rimani: Nima siluta churashpa kirichina rimanakunawa rimaychichu, siluka Yaya Diospa kawsanan kashkanrayku maymantami tukuyta kamachin. 35 Nima allpata churashpa kirichina rimanakunawa rimaychichu, kay allpaka Yaya Diospa kamachinan kashkanrayku. Nima Jerusalenta churashpa kirichina rimanakunawa rimaychichu, atun apu Yaya Diospa munashkan llaktan kashkanrayku. 36 Nima kankuna kikinta churashpa kirichina rimanakunawa rimaychichu. Nima chukchaykichita atipankichichu yanayachinata nima yurayachinata tukuy uras chasnalla kiparinanpa, Yaya Dioslla kankunata rurashkanrayku. 37 Kankuna rimashpaykichika ari nishpa, ari kachun. Rimashpaykichika mana nishpa, mana kachun. Chay ari chay mana nishkaykichimanta ashwanta kirichinayashpa rimanakunaka millaypakunata rurachik supaypa yuyachishkanmi kan.

Jesuska yachachin shuk runa ñukanchita mana alita rurashpanka mana rantipananchipa
(Lk. 6.29-30)

38 Kankuna yachankichi ñawpa yaya rukunchikunata rimashkankunata:

Shuk runa piñarishpan runa masinpa ñawinta waklichishpanka apuka paytapas chasnallatata kastiganan tiyan. Chaymanta shuk runa piñarishpan runa masinpa kirunta pakishpanka apuka payta chasnallatata kastiganan tiyan nishpa.

39Kunan ñuka kankunata rimani, ama
rantipaychu shuk runa kanta millaypata
rurashpanka. Uyaykipi sakmashpanka
ama rantipaychu. Kutikashka sakmash-
panpas ama piñarinkichu, ashwan
alichay paywa. 40Chaymanta shuk runa
kanta kichunayashpanka kamisaykita,
kan ñukata liwiwashkanki, kamisayki
raktata kuway nishpanka shuk kamisay-
kitapas kichunayashpanka sakiy, ama
piñariychu payta. 41Shuk suntalu kanta
rimashpanka shuk llasha wankurishkata
mana pagashpa apanaykipa shuk
waranka purina tuputa, ama piñariychu
payta. Ari, apashami, munashpaykika
ishkay waranka purina tuputapas
apasha nishpa rimay. 42Imaykita
kanmanta tapuk runata mana mitsashpa
kuy. Imaykita prestananpa shamuk
runata mana mitsashpa prestay.

Jesuska yachachin tukuy chiknik runakunata yuyananchipa
(Lk. 6.27-28, 32-36)

43Kankuna yachankichi ñawpa yaya
rukunchikunata rimashkankunata: Runa
masikichita yuyaychi. Kankunata
chiknik runakunataka chikniychi.
44Kunan ñuka kankunata rimani,
kankunata chiknik runakunataka
yuyaychi. Shuk runakuna kankunata
wañuchinayashpankunaka Yaya Diosta
mañaychi paykunarayku. 45Chasna alita
kawsashpaykichika silupi kawsak Yaya
Diospa wawankunami kankichi,
payshina yuyak kahushkaykichirayku.
Paymi intita llukshichin alita rurak
runakunarayku, mana alita rurak
runakunaraykupas tukuy runakunata
chasnalla yuyashpa yanapananpa.
Chasnallatata tamyatapas kachan
yanapananpa tukuy runakunata chasna-
lla. 46Yachanchi llullachik runakunapas
ayllunkunata yuyanankunata. Kankuna
chasnallatata aylluykichikunallata
yuyashpaykichika paykunamanta mana
ashwan alitachu rurahunkichi. Paykuna-
shina rurashpalla kawsashpaykichika
imamantata Yaya Dioska kankunata
kushichinka. 47Kankuna aylluykichi-
llawa kwintak kashpaykichika shuk
runakunawa mana kwintashpaykichika
chay Yaya Diosta mana kirikkunamanta
mana ashwan alitachu rurahunkichi.
Paykunapas yuyashkankuna runa
masinkunallawami kwintanahun.
48Imashnami silupi kawsak Yayanchi
Dioska tukuy runakunata yuyan,
chasnashina kankunapas tukuy runaku-
nata yuyanaykichi tiyan.

Jesuska yachachin ali ruranakunamanta

6 1Kankuna runa masikichita
yanapashpaykichika ama yuyariy-
chichu, tukuy runakuna chay yanapash-
kaynita rikushpankuna rimankakuna
yapa alita rurak runa kanaynita nishpa.
Chasna tukunaykichillapa runa
masikichita yanapashpaykichika silupi
kawsak Yaya Dioska rurashkaykichi-
manta kankunata manami kushichinka-
chu. 2Chayrayku, shuk nima imayuta
yanapashpaykika ama nima pita
rimaychu. Ama ruraychu chay yanka
nishpa rimak runakunashina.
Paykunaka tantarinankuna wasikunapi
ñampikunapipas shukma shukma
rimashpa purinahun tukuy runakuna
yachashpankuna nima imayu runaku-
nata yanapashkankunata paykunata
atunyachinankunapa. Alita uyawaychi.
Chasna yanapak runakunataka Yaya
Dioska mananami kushichinkachu.
Runakuna paykunata kushichishkanku-
nallawa kiparinkakuna.
3Nima imayu runakunata yanapash-
paykika ama nima pita rimaychu, nima
yuyashkayki amiguykita kwintaychu
yanapashkaykimanta. 4Chunllalla

rurashpaykika Yaya Dioska chay nima
pi yachashkan rurashkaykita rikushpan
alita rurashkaykimanta kanta
kushichinka.

Jesuska yachachin imashnami Yaya Diosta mañashunchi
(Lk. 11.2-4)

5Kankuna Yaya Diosta mañahushpay-
kichika ama ruraychichu chay yanka
nishpa rimak runakunashina, maykan-
kunami kirichinayanahun alita kasukmi
kani nishpa. Paykunaka tantarina
wasikunapi, ñampikunapipas tukuy
runakuna rikuhushkankunapi shayarish-
pankuna Yaya Diosta mañanahun.
Chasna ruranahun runa masinkuna
paykunata rikushpankuna rimananku-
napa, chay Yaya Diosta mañak runa
alita kasukmi nishpa. Alita uyawaychi.
Chasna rurak runakunataka Yaya
Dioska mananami kushichinkachu.
Runakuna paykunata kushichishkanku-
nallawa kiparinkakuna.
6Yaya Diosta mañanayashpaykika
kwartuykipi yaykuy. Punkuta tapashpa
sapallayki Yaya Diosta mañay. Payka
kanwa tantaylla kashpan tukuy rimash-
kaykita uyanmi. Chasna nima pi
yachashkan mañashkaykita rikushpan
alita mañashkaykimanta kanta
kushichinka.
7Ama chay mana israel runakuna-
shina mañaychichu. Paykunaka yanka
diosninkunata mañanahun chay
shimikunallata achka kuti rimashpa.
Chasna mañashpankuna yuyarinahun
diosninkuna paykunata ashwan alita
uyanankunata. 8Kankunaka Yaya Diosta
mañahushpaykichika ama paykunashina
ruraychichu. Manarapas Yaya Diosta
mañahushpaykichira paymi yachan
tukuy munahushkaykichita.
9Chayrayku kasna rimashpa
mañaychi:
Yaya Dios, kanllami kanki yayan-
chika.
Silupi kawsak kashpayki yanapay
tukuy runakuna kan yapa ali
kanaykita yuyanankunapa.
10 Kay allpata ali kamachinaykita
ruray.
Imashnami silupi munashkaykita
ruranahun, yanapay chasnalla-
tata kay allpapipas runakuna
munashkaykita rurashpa
kawsanankunapa.
11 Karan puncha ñukanchita kuy
mikunanchita.
12 Llakichiy ñukanchita mana alita
rurashkanchikunamanta.
Imashnami ñukanchikuna runa
masinchikunata llakichinchi
mana alita ñukanchita rurash-
kankunamanta, chasnallatata
ñukanchitapas llakichiy.
13 Anchuchiy ñukanchita supaymanta.
Ama sakiychu pantachichisha
nishpa pay ñukanchita sinchita
kamashpan mana alikunata
ruranchipa.
Ashwan kishpichiy ñukanchita
tukuy mana alikunamanta.
Chasna kachun.
14Kankuna runa masikichikunata
llakichishpaykichika kankunata mana
alita rurashkankunamanta, silupi
kawsak Yayanchimi kankunatapas
tukuy millaypata rurashkaykichimanta
llakichinka. 15Kankuna runa masikichita
mana llakichishpaykichika Yayanchika
manami kankunataka llakichinkachu
uchaykichikunamanta.

Jesuska yachachin imashnami mana mikushpa Yaya Diosta kushichishunchi

16Kankuna Yaya Diosta yuyarishpa
maykan punchami mana mikushpa
kahushpaykichika ama uyaykichika

llakirishkashina kachun, chay yanka nishpa rimak runakunapashina. Yapa munashpankuna tukuy runakuna yachanankunapa yarkay wiksa chishiyahushkankunata llakirishka uyayu tukunahun. Alita uyawaychi. Chasna rurak runakunataka Yaya Dioska mananami kushichinkachu. Runakuna paykunata kushichishkankunallawa kiparinkakuna.

17-18 Mana mikushpa Yaya Diosta mañahushpaykichika uyaykichita alita mayllaychi, chukchaykichita alita ñakchariychi kushilla rikurinaykichipa, nima pi yachananpa mana mikushpa kahushkaykichita. Yaya Dioslla yachachun chasna kahushkaykichita. Chay nima pi yachashkan rurashkaykichita rikushpan alita rurashkaykichimanta kankunata kushichinka.

Jesuska yachachin silupi kahuk sumakunata munashpa kawsananchipa
(Lk. 12.33-34)

19 Kay allpapira kawsahushpaykichi ama imaykichikunata mirachishpa kawsaychichu. Shuk imakunata kumehenkunaka mikunahun, shuk imakunaka ismunahun. Chaymanta shuwakunapas wasikichipi yaykushpankuna imaykichikunata apanahun. 20 Ashwan Yaya Diosta alita kasushpa kawsaychi tukuy chay silupi kahuk sumakunata apinaykichipa. Chaypi nima shukta kumehen mikunchu, nima shuk ismunchu, nima shuwakuna yaykunahunchu apanankunapa. 21 Chayrayku alita yuyariychi imatata ashwanta munankichi. Imaykichikunata mirachishpa kawsahushpaykichika chayllatami yuyarinkichi tukuy shunkuykichimanta pacha. Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsahushpaykichika tukuy shunkuykichimanta pacha payllatami yuyankichi.

Jesuska yachachin punchapishina kawsananchipa
(Lk. 11.34-36)

22-23 Ñawinchika ñukanchirayku punchata rikuchikmi. Ñawikichi ali kashpanka alita rikuk punchapi purihushkashina kawsankichi. Ñawikichi mana ali kashpanka amsapi purihushkashina kawsankichi. Tukuy kankunapi punchata rikuchikshina tukuyta alita riksichik asirtachik kashkaka waklishpa amsashina tukushka kashpanka nima imata asirtashpa yapa manchaypa amsa tutapi purihushkashinami kawsankichi.

Jesuska yachachin mana kullkiraykulla yuyarishpa kawsananchipa
(Lk. 16.13)

24 Nima maykan kamachishkan runa atipanchu chay ratulla ishkay patroyninrayku tarawanata. Shukllata kasunan tiyan. Shuk patroyninta kasushpanka shuktaka mana kasunkanachu. Kankunaka chay tarawak runashinami kankichi. Kullkita munashpalla kawsashpaykichika manami atipankichinachu Yaya Diosta kasushpa kawsanata.

Jesuska yachachin Yaya Dios wawankunata kuyrananmanta
(Lk. 12.22-31)

25 Chayraykumi kankunata rimani, ama muspariychichu, ¿imatashi mikusha, imatashi upyasha kawsanaynipa? nishpa. Kawsananchimi mikunamanta ashwan valik kan. Chasnallatata ama yuyariychichu ¿imatashi churarisha? nishpa. Aychanchimi churarinamanta ashwan valik kan. 26 Rikuychi, imashnami pishkukunaka pawashpa kawsanahun. Paykunaka nima shuk

muyuta tarpunahunchu mikunankunapa. Paykunapaka nima tampunkunaka tiyanchu pallashkankunata wakaychanankunapa. Mana nima shuk muyuta tarpushpankunapas silupi kawsak Yaya Diosmi paykunataka achka muyukunata kun mikunankunapa. Ashwan kankunataka Yaya Dioska pishkukunamanta pasatami yuyan, tukuy munashkaykichita kun. 27Chaymantapas kawsanaykichita yapa yuyarishpaykichipas nima shuk urata atipankichichu mirachinata.

28Mana nima chayta atipashpaykichika ¿imaraykuta musparinkichi imawami llachapaynita rantisha nishpa? Rikuychi chay suma sisakunata, imashnami wiñanahun. Paykunaka nima tarawanahunchu, nima puchkanahunchu llachapankunarayku. Mana tarawashpankunapas suma churarishkashina kanahun. 29Ñawpa atun apu Salomón wañupa yapa suma ali churarishkanmanta chay sisakunaka ashwan alita rikurinahun. 30Kiwakunaka chakirinalla, rupachinalla kashpankunapas Yaya Dios suma sisayukunata ruran. Chayta rikushpaykichi ¿imaraykuta mana kirinkichichu Yaya Dios kankunataka ashwan alita kuyrananta? 31Yaya Dioska kiwa sisakunamanta kankunataka ashwantami yuyan. Chayrayku ama musparishpa kawsaychichu, imatashi mikusha, imatashi upyasha, imatashi churarisha nishpa. 32Yaya Diosta mana riksik runakunami chasna yuyaywa kawsanahun. Kankunaka ama paykunashina kawsaychichu. Ashwan kankunapaka tiyanmi alita kuyrak silupi kawsak Yayaykichi Dios. Paymi alita yachan imakunami pishin kankunapaka. 33Chayrayku tukuy shunkuykichimanta pacha munaychi Yaya Dios kankunata kamachinanta, paypa munashkanta rurashpa kawsanatapas. Chasna kawsashpaykichimi payka tukuy munashkaykichitapas kankunata kunka. 34Tukuy puncha Yaya Dios yanapak kashpan ama yapa yuyarishpa rimaychichu kayaka imashi pasawanka nishpa. Kayantimapas Yaya Diosta yuyashpaykichika payka yanapankallami. Chasna kashpan ama musparishpa yuyariychichu kayarayku, kayawasharaykupas.

Jesuska yachachin mana shuk runamanta mana alichu kanki nishpa rimananchipa
(Lk. 6.37-38,41-42)

7 1Ama shuk runa masikichimanta rimaychichu payka mana alichu kan nishpa. Chasna rimashpaykichika Yaya Dioska kankunamantapas rimanka paykunaka mana alichu kanahun nishpa. 2Imamantachari kankuna runa masikichimanta rimankichi payka mana alichu kan nishpa chaymantallatatami Yaya Dioska kankunamantapas rimanka paykuna mana alichu kanahun nishpa. Imashnami kankuna munankichi runa masikichi kastigay tukunanta, chasnallatatami kankunapas kastigay tukunkichi. Maykantachari kankuna chapankichi runa masikichi rurananpa chaymantallatatami Yaya Dioska kankunatapas tapunka. 3-5Runa masikichipa ñawinpi shuk uchilla susyastu tiyamaka, shuk ratu rikunkichima. Ashwan kankunaka kikin ñawikichipi ashwan atun susya tiyamaka, mana rikunkichimachu. Ñawikichipi ashwan atun susya tiyamaka runa masikichipa ñawinpi kahukmanta, mana alichu kama payta rimanaykichipa ñawikimanta susyata surkushara nishpa. Chasna rurankimaka kan kikintami llullachirinkima. Ashwan puntiru kan kikinpa ñawikimantara chay atun susyata surkuy. Chaymanta alita rikushpayki runa masikipa

ñawinmanta chay uchillastu susyata surkuy. Chasnallatata puntiru kan kikinpa uchaykita sakinayki tiyan. Chaypirami atipankichi runa masikita kunanata paypa uchanta sakinanpa.
6Chaymanta Yaya Diospa shiminta ama yachachiychichu mana kasunayak runakunata. Chasna runakuna allkukunashina, kuchikunashina mana yuyayyuchu kanahun. Paykunata yachachishpaykichika yapa chaniyu wallkata kuchikunarayku wichuhukshina kankichima kuchikunaka saru saru ruranankunapa. Chasnallatata shuk runakuna Yaya Diospa shiminta mana munanahunchu, nima uchillastuta. Paypa shiminka yapa chaniyushina kashpanpas paykuna mana valichishpa asichinahun. Kankunata chiknishpa piñarinahun. Chayrayku maykankunami Yaya Diospa shiminta munanahun, paykunallata yachachiychi.

Jesuska yachachin tukuy munashkanchita Yaya Diosta mañashpa tapunanchipa
(Lk. 11.9-13, 6.31)

7Yaya Diosta tapushpaykichika payka munashkaykichita kunkami. Maskashpaykichika Yaya Diosta, payta tarinkichimi. Silupi yaykunayashpa punkunpi kayashpaykichika Yaya Dioska paskankami. 8Maykanmi tapun, paytaka kunkami. Maykanmi maskan, tarinkami. Maykanmi punkupi kayan, payraykuka paskankami. 9Alita yuyariychi. Wawaykichi panta tapushpanka kankunaka mana rumita kunkichimachu mikunanpa.
10Challwata tapushpanka mana machakuyata kunkichimachu mikunanpa.
11Kankuna mana alita rurashpa kawsakkuna kashpaykichipas wawaykichita alikunallata kunkichi. Ashwan silupi kawsak Yayanchika kankunata alikunallatami kunka payta tapushpaykichika.
12Kankuna munashpaykichika runa masikichi kankunarayku alita ruranankunapa, ashwan kankunara paykunarayku alita ruraychi. Chasnallatata Moisespa killkashkanta yachachikkuna, Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunapas ñawpamanta pacha ñukanchita yachachirkakuna.

Jesuska yachachin Yaya Diosta katihushpanchi ñañu ñampita purihukshina kananchita
(Lk. 13.24)

13Kankuna ñañu punkutashina yaykuychi. Achka runakuna paykuna kikinpa munashkankunallata rurashpa kawsanahun. Paykuna anchu punkutashina yaykushpa anchu ñampipi purihukshina kanahun. Chay anchu ñampipi purihukshina kashpankuna nina mana wañukma paktankakuna.
14Chaymanta mana achka runakunachu Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsanahun. Paykunaka ñañu punkutashina yaykushpa ñañu ñampipi purihukshina kashpankuna parisishpa kawsanahun. Chay ñañu ñampipi purihukshina kashpankuna Yaya Diospa kawsananpi paktankakuna.

Jesuska yachachin llullachik runakunamanta kuyrarinanchipa
(Lk. 6.43-44)

15Kankunaka alita kuyrariychi llullachishpa yachachikkunamanta. Paykunaka Yaya Diospa rimashkanta alita yachachihunchi nishpa Yaya Diosta alita kasukshina rikurinahun. Chasna kashpanpas mana tukuy shunkunkunamanta pachachu payta katinahun. Chayrayku mana ali yuyayyu kashpankuna kankunata pantachichinkakuna manana payta kasushpa kawsanaykichipa. 16Chasna llullachik runakunataka kawsanankuna-

mantami riksinkichi. Rikuychi, millaypa
kasha kaspika mana muyuyamachu ali
muyuta. Chinikunaka mana muyuyama-
chu mishki mikuna muyuta. 17Shuk ali
kaspika ali muyullata muyuyan.
Millaypa kaspika mana mikuypa
millaypa muyuta muyuyan. 18Ali
kaspika mana atipanchu muyuyanata
millaypa muyuta. Nima millaypa
kaspika atipanchu muyuyanata ali
muyuta. 19Tukuy millaypa tarpukuna-
taka pitishpa ninama wichunchi, mana
alita muyuyashkanrayku. 20Chayrayku
yachachikkunata kawsanankunaman-
tami riksinkichi ali yachachikkunachu
kanahun manachu.

Jesuska yachachin Yaya Diosta kasushpa kawsak runakunalla siluma rinankunata
(Lk. 13.25-27)

21Maykankunami Yayayni Jesús,
Yayayni Jesús yanka nishpa rimanahun,
Yaya Diosta mana tukuy shunkunkuna-
manta pacha katihushpankunaka
chaykunaka Yaya Diospa kamachishkan
tukushpa paypa ali kamachihushkanpi
manami kawsankakunachu. Ashwan
maykankunami ruranahun Yayaynipa
munananta, chaykunallami kamachi-
hushkanpi kawsankakuna. 22Ñuka
shamuhushkayni puncha rimasha,
maykankunami siluma rinkakuna,
maykankunami mana rinkakunachu.
Chay puncha achka runakuna rimawan-
kakuna: Yayayni Jesús, Yayayni Jesús,
ñukanchimi kanpa shutikipi yachachir-
kanchi, kanpa shutikita rimashpa
supaykunata llukshichirkanchi.
Chaymanta kanpa shutikita rimashpa
atun yachaywa achka ruranakunata
rurashkanchi nishpa. 23Chaypina
paykunata aynisha: Kankunaka yanka
llullashpa shutinipi rimarkankichi.
Mana ñukata katiwashkankichichu.
Millaypata rurakkuna kashpaykichi
mana runaynikunachu kankichi. Chasna
kashpaykichi anchuriychi ñukamanta
nishpa.

Jesuska ishkay runakuna wasita rurashkankunamanta yuyachishpa yachachin
(Mk. 1.22; Lk. 6.47-49)

24Maykanmi rimashkaynita alita
kasushpa kawsan, chaymi shuk alita
yuyarik runashina kan. Chay runaka
luma awapi uchkukunata allashpan
orkonta sumakta shayachishpan wasinta
rurashka. 25Sinchita tamyashpan yaku
untayka shamushpan sinchi wayra
wasinta waktashpan mana urmankachu,
luma awapi orkonkunaka sumakta
shayachirishka kashkanrayku.
26Maykanmi rimashkaynita mana
kasunchu, chaymi shuk mana alita
yuyarik runashina kan. Payka wasinta
ruran tiyupi, mana yapa ukuta
allashpan urkunkunata shayachin.
27Sinchita tamyashpan yaku untayka
shamushpan wayraka chay wasita
waktashpan utkalla urman. Chasna
urmashpan paki paki tukun.
28-29Jesús yachachishkanta tukuchish-
pan tukuy runakuna mancharishpan-
kuna paykunapura rimarkakuna: Kay
Jesuska Yaya Diospa yachayninwami
yachachin. Tukuy kay Moisespa
killkashkanta yachachikkunamanta
yapa alitami ñukanchita yachachin
nishpa.

Jesuska aycha ismuchik unkuyyu runata ampirka
(Mk. 1.40-45; Lk. 5.12-16)

8 1Jesuska chay lumamanta uraykuu-
muhushpan achka runakuna payta
katirkakuna. 2Chasnallapi shuk aycha
ismuchik unkuyyu runaka, nima pita
kayllayanata atipashpantata Jesusta

kayllayarka. Puntanpi kunkurishpan rimarka:

Yaya Jesús, yachani ampinata atipawanaykita. Kanrayku ali kashpan kay unkuynimanta ampiway, ampirishpayni kuti atipanaynipa tantaylla kawsanata aylluynikunawa nishpa.

3Chaypina Jesuska chay runataka makinwa llankashpan nirka:

Ari, munanimi. Ñami ampirishkanki.

Chasna nishkanllawa chay runaka tukuy unkuyninmanta ampirishka karka. 4Chaymantapas rimarka:

Ama nima pita kwintankichu kanta ampishkaynimanta. Kunanka *saserdotellama riy ampirishkaykita rikunanpa. Chaymanta ñawpa Moisespa killkashkanpi kamachishkatashina ruray, Yaya Diosta kunayki kashkata apashpa churak rinki. Chasna rurashkaykimantami tukuy runakuna yachankakuna unkushkaykimanta ampirishkaykita.

Jesuska shuk romano kapitanpa runanta ampirka
(Lk. 7.1-10)

5Kapernaum llaktapi paktashpan shuk kapitan Jesusta kayllayarka. Payka *Roma llaktamanta suntalunkunata kamachik karka. Chaypi Jesusta tapurka yanapananpa:

6Yachachik, shuk runaynimi wasinipi yapa unkushkalla kawsan. Mana kuyurinata atipanchu. Yapa nanaywa parisishpa kawsan.

7Chaypi Jesuska aynirka:

Wasikima rishpayni paytaka ampisha.

8Chaypina chay kapitanka Jesusta aynirka:

Yachachik, ñukaka mana nima imachu kani wasinipi yaykunaykipa. Kaymantalla rimashpayki atipankimi runaynita ampinata. 9Ñukapapas tiyanmi apuynikuna kamachiwanankunapa. Paykuna kamachiwashpankuna kasunayni tiyan. Chasnallatata ñuka suntaluynikunata kamachishpayni paykunapas kasuwanankuna tiyan. Shuk suntaluta maymapas rinanpa rimashpayni kunalla kasushpa rin. Shukta kayashpayni utkalla kasushpan shamun. Chaymanta shuk runaynita imatapas rurananpa rimashpaynika kunalla ruran. Chasnallatatami shuk shimillawa atipanki anchuchinata unkuyta chay runaynimanta.

10Chay kapitan chasna rimashpan Jesuska yapa kushikurka. Chaymanta tukuy chay katihukkunata rimarka:

Kankunata rimani, tukuy israel masinikunamanta nima maykan ñukata tukuy shunkunmanta pacha kiriwashkanta tarishkanichu kay *romano runatashina. Ñukanchi israel runakuna Yaya Diospa akllashkankuna kashpanchitata kankunaka mana kay runashinachu kiriwankichi. 11Chayrayku kankunata rimani, shuk punchami Yaya Dioska tukuy payta kirikkunallata, mana israel runakuna kashpankunapas tantachinka inti llukshinamanta, inti yaykunamantapas. Chaypi ñawpa yaya rukunchikuna Abrahamwa, Isaakwa, Jakobwa pakta Yaya Diospa kamachinan mushu mundupi tiyarinkakuna mikunankunapa. 12Ñukanchi israel runakuna Yaya Diospa akllashkankuna kashpanchipas Yaya Diospa kamachinankuna kananchipa, achka kankunamanta ñukata mana kirishkankunarayku manchaypa amsamami wichuy tukunkakuna. Chaypi sinchita parisishpa wakankakuna, piñaywa kirunkunata kanirinkakuna nishpa.

13Chaypina kapitanta rimarka:

Tukuy shunkuykimanta pacha ñukata kiriwashkaykirayku runaykita ampishkani. Chayrayku kutiy wasikima nishpa.

Chasna rimashkanllapi chay romano kapitanpa runanka ña ampirishka karka.

Jesuska ampirka Pedropa warminpa mamanta
(Mk. 1.29-31; Lk. 4.38-39)

14Chaymanta Jesuska Pedropa wasinma rirka. Chaypi Pedropa warminpa mamanta tarik rirka kalinturawa sirihukta. 15Chaypina Jesuska chay warmipa makinta llankashpan kalinturanka pasapurka. Chay ratulla payka atarishpan Jesusta runankunatapas upyachirka kararka.

Jesuska achka unkushka runakunata ampirka
(Mk. 1.32-34; Lk. 4.40-41)

16Ña amsayahushkanpi achka supay yaykushka runakunata pushamurkakuna Jesusma. Chaypi Jesuska shuk rimashkanllawa chay supaykunataka llukshichirka. Unkushka runakunatapas tukuyta ampirka.

17Chasna Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaias ñawpa paymanta killkarka:

> Pay kikin parisishpan nanaykunata, unkuyninchikunamanta ampiy tukushunchi. Tukuy ima nanaykunamanta ñukanchita aliyachinka nishpa.

Chay killkashkanpi rimashkanshina Jesuska runakunata tukuy unkuykunamanta ampirka.

Shuk runakuna Jesusta katinayarkakuna
(Lk. 9.57-62)

18Shuk puncha kutikashka achka runakuna Jesuspa kuchunpi tantarirkakuna. Jesuska paykunata rikushpan runankunata rimarka:

Akuychi chimpashunchi kay kuchata nishpa.

19Manara botipi yaykuhushpankunara Moisespa killkashkanta shuk yachachik Jesusta kayllayashpan rimarka:

Yachachik, maytapas rishpayki kanta katisha nishpa.

20Jesuska payta aynirka:

¿Imata yuyarishpaykita katinayawanki? Rimashkaykichi, mahaskunapa tiyan uchkunkunaka. Pishkukunapapas tiyan wasinkunaka maypimi kawsanahun. Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka mana wasiyuchu kani maypimi samasha.

21Chaypina Jesusta shuk katik runa payta rimarka:

Yachachik, kanwa rinayashpaynipas manara atipanichu kunallaka. Yayaynita munanira kuyranata wañunan punchakama. Paypa aychanta allarishka urku uchkupi churashpa tapashkayniwasha kanwa risha.

22Chasna rimashpan Jesuska mana munarkachu.

Kunalla aku ñukawa rishu. Sakiy Yaya Diospa shiminta mana kasunayak runakunaka wañushkankunata urku uchkupi churashpa tapanankunapa. Yayayki wañushpanka paykunami paypa aychanta uchkupi churashpa tapankakuna nishpa.

Jesuska sinchi wayra ulastapas kasillayachirka
(Mk. 4.35-41; Lk. 8.22-25)

23Chasna kwintashkankunawasha Jesuska runankunawa pakta shuk botipi uraykurkakuna kuchata chimpanankunapa. 24Chimpahushkankunapi kunkaymanta atun wayra shamurka. Chay wayraka yapa sinchita wayrahushpan atun ulaskuna shayarirkakuna. Botinkunapi yakuka untarihushpan ña tikranayarkakuna. Chay yaku wayrawa yapa ulasyahushpanpas Jesuska botipi puñurayahurka. 25Chaypina paypa runankunaka yapa mancharishpankuna likchachirkakuna Jesusta.

¡Yaya Jesús, kishpichiy ñukanchita! ¡Ñami tikrahunchi!

26Jesuska aynirka:
¿Imaraykuta chasna yapa mancharihunkichi? ¿Kunankamachu manara tukuy shunkuykichimanta pacha ñukapi sinchikunkichi?
Chaymanta Jesuska atarishpan chay wayrata yakutapas sinchi shimiwa rimarka:
¡Kasillayay wayra! ¡Kasillayay ulas!
Chasna rimashkanllawa pasarirka wayraka, ulaspas mana ulasyarkanachu.
27Chaypi runankunaka yapa mancharishpa tapunakurkakuna paykunapura:
Pishi kan kay runaka. Rimashkanllawa wayra yakupas kasushpa kasillayanahun.

Jesuska supayyashka runakunata ampirka
(Mk. 5.1-20; Lk. 8.26-39)

28Chaymanta chay atun kuchata chimpashpankuna Jesuska runankunawa paktarkakuna *Gadara llakta kuchupi. Paktashpankuna ishkay supayyashka runakuna kallpashpa kayllayarkakuna. Paykuna kawsapayanahun urku uchkupi, maypimi wañushkakunata churashka karkakuna chaypi. Supayyashka kashpankuna yapa piñaywa manchaypa karkakuna, chayrayku nima pi atipapayanahunchu chay ñampita purinata. 29Chay ishkay runa Jesusta kayllayashpankuna sinchita kaparishpa rimarkakuna:
Yaya Diospa Wawan Jesús, amara ñukanchita kastigayrachu. Manara chay kastigana punchaka paktarishkarachu nishpa.
30Mana karupichu achka kuchikunaka mikuhlla karkakuna. 31Chaypina chay runakunapi kawsak supaykunaka Jesusta tapurkakuna:
Kay runakunamanta ñukanchita llukshichihushpaykika kachay ñukanchita chay kuchikunapi kawsananchipa.
32Jesuska aynirka:
Ariya alimi, riychi.
Chasna rimashkanllawa chay supaykunaka chay ishkay runakunamanta llukshishpankuna kuchikunapina yaykuk rirkakuna. Chasnallapi tukuy chay kuchikunaka waykuma kallpashpa pultyarkakuna lumamanta yakuma. Chaypina chinkarirkakuna.
33Chayta rikushpankuna kuchikunata kuyrak runakunaka yapa mancharirkakuna. Manchaywa kallparkakuna llaktankunama. Chaypi paktashpankuna tukuy runa masinkunata kwintarkakuna imashnami Jesuska chay supayyashka runakunata ampishka nishpa. Kuchikuna yakupi chinkarishkankunamantapas kwintarkakuna. 34Chayta uyashpankuna tukuy chay llaktapi kawsak runakunaka llaktankunamanta llukshishpankuna Jesusta rikuk rirkakuna. Payta rikushpankuna rimarkakuna:
Yachachik, munanchi llukshinaykipa kay allpanchimanta, tukuy kuchinchikunata chinkachishkaykirayku nishpa.

Jesuska shuk runata chakichik unkuymanta ampirka
(Mk. 2.1-12; Lk. 5.17-26)

9 1Chaymanta Jesuska runankunawa botipi uraykushpankuna kuti chay atun kuchata chimparkakuna. Chaypi paktarkakuna paypa llaktanma. 2Chaypina shuk runakuna shuk chakichik unkuyyu runata llanchamanpi apamurkakuna Jesusma. Chay unkushkata apamuk runakunaka tukuy shunkunkunamanta pacha kirishpankuna yuyarirkakuna Jesús chay unkushkata ampinanta nishpa. Chaypi Jesuska paykunata rikushpan kirihushkankunata yacharka. Manara ampihushpan chay unkushkata rimarka:
Sinchikuriy wawki, tukuy uchaykikunamanta llakichirishkami kanki nishpa.
3Chayta uyashpankuna Moisespa killkashkanta shuk yachachikkuna yapa

piñarishpa yuyarirkakuna, kay runaka
rimashkanwa Yaya Diosta yapa piñachi-
hun. Yaya Diosshina tukunayashpa kay
unkushkata rimashka tukuy uchankuna-
manta llakichihushkanta.
4Jesuska yuyarihushkankunata
yachashpan paykunata rimarka:
¿Imaraykutaya chasna yuyarihunkichi
ñukamanta? 5Kay runataka rimashkanimi
uchaykikunamanta llakichirishkami kanki
nishpa. Chasna rimashpayni mana
yachankichichu shutipa llakichishkachu
manachu nishpa. Ñuka kay unkushkata
rimaynima atariy, puriy nishpa. Pay alita
purishpanna yachankichima ñuka payta
ampishkaynita. 6Yachanaykichipa ñuka
Yaya Diospa Kachashkan Runa paypa
yachayninwa runakunata uchankunamanta
llakichinaynita kay allpapi, kunalla kay
unkushkata ampisha.
Chasna rimashpan chay unkushkata
rimarka:
Atariy. Llanchamaykita apishpayki
kutiy wasikima.
7Jesús chasna rimashpan chay runaka
ampirishka atarirka, llanchamanta
apishpan wasinma kutirka.
8Chayta rikushpankuna runakunaka
yapa mancharirkakuna. Yaya Diosta
kushichishpa rimarkakuna: Yaya Dios,
kushikunchimi kay runata atun yachay-
kita kushkaykirayku unkushkakunata
ampinanpa.

Jesuska Mateota kayarka
(Mk. 2.13-17; Lk. 5.27-32)

9Chaymanta Jesuska llaktanmanta
llukshishpan purihushkanpi ñuka *Mateota
rikuwarka. Kullkita kobrana wasipi
tiyarishpayni *impuestuta kobrapayarkani
*romano tukuymanta atun apurayku.
Chaypina Jesuska rikuwashpan rimawarka:
Mateo, shamuy katiway.
Chasna rimawashpan atarishpayni
Jesusta katirkanina. 10Chaymanta Jesusta
payta katihukkunawa pakta pusharkani
wasinima chaypi mikunanchipa. Chaypi
mikuhushpanchi achka *Roma llaktarayku
*impuestuta kobrak masinikuna, chayman-
tapas shuk millaypata rurak runakuna
shamurkakuna, ñukanchiwa pakta tiyarish-
pankuna mikunankunapa. 11Chaypina
*fariseokunaka rikuhurkakuna Jesusta
ñukanchi millaypata rurak runakunawa
pakta mikuhushkanta. Chaypina payta
katikkunata tapurkakuna:
¿Imaraykuta kankunata yachachikka
impuestuta kobrakkunawa, paykuna-
shina mana alita rurak runakunawapas
mikuhun?
12Jesús chayta uyashpan paykunata
yachachirka shuk yuyarinawa:
Rikuychi, alikunaka mana munanahun-
chu ampikta. Ashwan unkushkakunami
ampikta munanahun ampirinankunapa.
13Yuyariychi imatata Yaya Dioska
rimanayan killkachishkanpi kasna nishpan:
Manami munanichu wiwakunata
wañuchishpa kuwanaykichita
ñukata kushichiwanaykichipa,
ashwan munanimi runa masiki-
chita llakichishpa yanapanayki-
chita.
Chasna kashpanmi ñukaka mana shamush-
kanichu yanapanaynipa maykanmi riman
mana uchayuchu kani nishpa. Ashwan
shamushkanimi uchayukunata yanapanay-
nipa Yaya Diostana kasunankunapa.

Jesuska yachachin payta katikkuna ñawpa katishkankunata manana atipanankunata katinata
(Mk. 2.18-22; Lk. 5.33-39)

14Chaymanta Bawtisak Juanta
katikkunaka Jesusta kayllayashpankuna
tapurkakuna:
Ñukanchi, *fariseokunapas achka
punchakuna mana mikushpa Yaya
Diosta mañanchi. Ashwan kanta
katikkunaka karan puncha mikunahun-

lla. ¿Imaraykutaya mana ñukanchishina
shuk shuk punchakuna mana mikushpa
Yaya Diosta mañanahunchu? nishpa.
15 Jesuska paykunata aynirka:
Rikuychi, shuk musuka warmiyahush-
panka kayan tukuy ayllunkunata kushilla
tantarishpa paywa pakta mikunankunapa.
¿Chasnaka chay kayashkankunaka
llakirishkachu kanahuma? Mana. Ashwan
shuk puncha kuntrankunaka chay mushu
warmiyahushkata anchuchishpankuna
chay puncha shuti yapa llakirishpa shuk
punchakuna mana mikunkakunachu
nishpa. Chasna Jesuska rimarka pay kikin
chay mushu warmiyahushkashina
kashkanta yuyachishpa.
16 Chaymanta Jesuska ashwanta
paykunata asirtachinayashpan rimarka:
Shuk yapa likirishka mawka kamisata
mana rimintanchimachu shuk mushu
llachapawa. Chasna chay mushuwa
rimintashpanchika mawkaka ashwan-
tami likirin.
17 Chasnallatatami mushu *vinu putskuri-
hushkata mana churanchimachu shuk
mawka karamanta rurarishka bulsapi.
Chay vinu urtiyashpan putskurihushpanka
mawka karaka tukyashpan vinuka talirin.
Ishkanti mana valinahunnachu. Chayrayku
mushu vinuta mushu karamanta rurarishka
bulsapi churanchi. Chasnaka ishkantimi
mana waklinkachu.
Ñukaka Yaya Diospa mushu shimintami
yachachihuni. Ñawpa yaya rukuykichiku-
naka mana chasnachu yachachipayarka-
kuna. Kankunaka katinaykichi tiyan kay
mushu yachachihushkaynitana. Mana
atipankichichu chapuchinata chay ñawpa
yachakushkaykichiwa.

Jesuska Jairopa shipas
wawanta kawsachirka
(Mk. 5.21-43; Lk. 8.40-56)

18 Jesús chay runakunata yachachi-
hushkanllapi, ñukanchi israel runaku-
napa shuk tantarinanchi wasipi
kamachik payta kayllayarka. Payka
Jesuspa puntanpi kunkurishpa tapurka:
Kunalla wawaynika wañushka.
Chasna wañushka kashpanpas kanka
ñukawa wasinima rishpaykika
makikiwa llankashpaykimi wawaynika
kawsarinka nishpa.
19 Jesuska atarishpan ñukanchi
runankunawa pakta chay apupa
wasinma rirka. 20 Chasna rihushkan-
chipi, shuk unkushka warmi Jesusta
washanmanta kayllayarka. Payka
chunka ishkay watata unkushka karka.
Tukuy uras yawar paymanta urmapa-
yan. Chay warmika Jesuspa washan-
manta churarishkanta llankarka.
21 Jesuspa churarishkanpa shiminllata
llankashpaynimi ampirisha nishpa
yuyarirka. 22 Chasna chay warmika
yuyarishpa llankashpan Jesuska
washanma tikrarishpan payta rikurka.
Chaypina llakichishpan rimarka:
Pani, kushikuy. Tukuy shunkuyki-
manta pacha kiriwashkaykirayku
ampirishka kanki.
Chayllata rimashpan chay unkushka
warmika ampirirka.
23 Chasna ampishkanwasha Jesuska
paktarka chay kamachikpa wasinpi.
Chaypi achka runakuna sinchita
kaparishpa wakahurkakuna. Kenata
pukuk runakunaka chaparkakuna chay
wañushkata urku uchkupi churashpa
tapak rinankunapa. 24 Tukuy paykunata
rikushpan Jesuska rimarka:
Llukshiychi kaymanta. Kay shipaska
manami wañushkachu, puñuhunmi.
Chasna rimashpan tukuy chay runaku-
naka Jesusta asichirkakuna. 25 Chaypina
Jesuska tukuy chay runakunata
kanchama llukshichirka. Chaymanta
yaykushpan chay shipasta makinmanta
apirka. Chaypina chay shipaska
atarirka. 26 Chaymanta tukuy chay

llaktakunapi kawsak runakunaka Jesús chay shipasta kawsachishkanmanta yacharkakuna.

Jesuska ishkay wisku runata ampirka

27 Jesús chay apupa wasinmanta llukshishpan ishkay wisku runakuna sinchita kayashpa katirkakuna:
¡Davidpa Miraymanta Kishpichik, llakichiy ñukanchita! nishpa.
28 Jesús shuk wasima yaykushpan chay ishkay wiskukunapas yaykurkakuna. Kayllayashpankuna Jesuska paykunata tapurka:
¿Kirinkichichu ñuka kankunata ampinaynita?
Ari yachachik, kirinchimi nishpa aynirkakuna.
29 Chaypina Jesuska ñawinkunata llankashpan rimarka:
Tukuy shunkuykichimanta pacha kiriwashkaykichirayku ampirishka kiparinkichi.
30 Chasna rimashpan chay ishkay runakunaka alitana rikurkakuna. Chaypina Jesuska paykunata alita kunarka:
Nima pita kwintankichichu ñuka kankunata ampishkaynimanta.
31 Chasna kunashpanpas paykunaka kwintak rirkakuna tukuy chay llaktakunapi kawsak runakunata imashnami Jesuska paykunata ampishka nishpa.

Jesuska mana rimanata atipak runata ampirka

32 Chay ishkay runakuna llukshishkankunawasha shuk runata Jesusma apamurkakuna. Chay runaka supay yaykushka kashpan mana atiparkachu rimanata. 33 Jesuska supayta chay runamanta llukshichishpan chaypira chay runaka atiparka rimanata. Chayta rikushpankuna chay runakunaka mancharishpankuna rimarkakuna paykunapura:
Nima ima uras rikushkanchichu chasna ampik runata kay Israel allpanchipi.
34 Chaypina *fariseokunaka rimarkakuna:
Kay ampik runaka supaykunapa apunpa yachayninwa supaykunata llukshichin nishpa.
Jesusta chiknishpankuna chasna rimarkakuna.

Jesuska runakunata llakichirka

35 Chaymanta Jesuska shuk llaktama shuk llaktama purirka tantarinankuna wasikunapi runakunata yachachinanpa kay suma ali shimita Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta. Chasna yachachihushpan Jesuska runakunata tukuy unkuykunamanta parisinakunamantapas ampipayarka.
36 Jesuska chay achka runakunata rikuhushpan paykunata llakichirka, paykuna mana amuyu shikwarishka sampayashka obehakunashina kashpankuna. 37 Chaypina ñukanchita rimarka: Kay runakuna ña pallanapa pukushka muyukunashina kahunkuna. Chasna kashpanpas Yaya Diospa shiminta yachachikkunaka mana achkachu kanahun muyuta pallahukshina runakunata Yaya Diosrayku tantachinankunapa. 38 Chayrayku Yaya Diosta mañaychi, paypa wawankunata tukuy llaktakunama kachananpa, runakunata yachachik rinankunapa.

Jesuska chunka ishkayta akllarka kachanan runankuna kanankunapa
(Mk. 3.13-19; Lk. 6.12-16)

10 1 Chaymanta Jesuska ñukanchi chunka ishkay akllashkan runankunata kayashpan rimarka:

Kunan ñuka Yaya Diospa yachayninta kankunata kusha tukuy supaykunata llukshichinaykichipa runakunamanta. Chaymantapas atipankichi ampinata runakunata tukuy unkuykunamanta parisinakunamantapas nishpa.

2Jesús *apostolnikuna kankichi nishpa chunka ishkay akllashkanpa shutinkunaka karkakuna: Simón, maykantami Jesuska shutiyachirka Pedro; Andrés Simonpa wawkin; *Santiago Juanpas Sebedeopa wawankuna; 3-4Felipe, Bartolomé, Tomás, ñuka *Mateo. Ñawpa karkani *impuestuta kobrak *romano tukuymanta atun apurayku. Chaymanta Santiago Alfeopa wawan; *Tadeo, Simón, maykantami rimapayarkakuna *Selote. Chaymantapas Judas Iskariote, maykanmi chaywasha Jesusta apichinan karka.

Jesuska chunka ishkay akllashkankunata kacharka Yaya Diospa kamachinanmanta yachachinankunapa
(Mk. 6.7-13; Lk. 9.1-6)

5Jesuska ñukanchi chunka ishkay akllashkankunata shuk shuk llaktakunama kachahushpan rimarka:

Riychi israel masinchikunapa llaktankunallapi. Ama riychichu mana israel runakunapa llaktankunamaka, nima *Samaria allpa llaktakunapi yaykunkichichu. 6Israel masinchikunallata yachachik riychi. Paykunaka mana amuyu obehakuna pantashkashinami kahunkuna.

7Rishpaykichi rimaychi ñami kallarihun Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi nishpa. 8Chasna yachachihushpaykichi unkushkakunata ampiychi, wañushkakunata kawsachiychi, aycha ismuchik unkuyyu runakunata ampiychi, supay yaykushka runakunamanta supaykunata llukshichiychi. Yaya Dios kankunata yachayninwa yanapashpanmi tukuy chaykunata atipankichi ruranata. Yaya Dios kankunata yanka yanapashkanrayku, kankunapas nima imata tapunkichichu chay ampishkaykichi runakunamanta.

9Chay ñampita rihushkaykichipi nima kullkita apaychichu, 10nima bulsata, nima ashwan shuk churarinaykichita, nima chakikichirayku ashwan shuk churarinaykichita, nima ashwan shuk tulaykichita apankichichu. Chay churarishkaykichillawa riychi. Runakunata yanapashpaykichi yachachishpaykichi paykunapas kankunata karanankuna tiyan.

11Maykan llaktapi paktashpaykichi maskaychi shuk wasi amuta, maykanmi kankunata ali yuyaywa kayanka. Paypa wasinpi kipariychi shuk llaktama rinaykichi punchakama. 12Chay runapa wasinpi yaykuhushpaykichi saludaychi tukuy chay wasipi kawsak runakunata. 13Paykuna kankunata alita kayashpankunaka Yaya Dios paykunata yanapanka. Mana alita kayashpankunaka Yaya Dios mana paykunata yanapankachu. 14Chay runakuna wasinkunapi mana kayashpankunaka nima rimashkaykichita uyanayashpankunaka llukshiychi chay wasimanta chay llaktamantapas. Llukshihushpaykichi rimaychi Yaya Dios kankunata kastigankami, mana paypa shiminta uyanayashkaykichirayku nishpa. 15Alita uyawaychi. Shuk punchami Yaya Dioska tukuy runakunata tapunka rurashkankunamanta. Chay tapunan punchami Yaya Dioska ñawpa Sodoma llaktapi Gomorra llaktapi kawsak runakunata kastigashkanmanta pasatami chay mana kasunayak runakunata kastiganka.

Jesuspa runankuna chikniy tukunankunamanta riman

16Chaymanta Jesuska rimarka: Rikuychi, ñuka kankunata kachani

obehakunatashina sacha allkukuna
chawpipi. Chayrayku yapa yachaywa,
ali yuyayllawa kawsaychi. 17Kuyrariychi
kankunata chiknik runakunamanta.
Paykuna kankunata apishpa apukunama
pushankakuna kastigachinankunapa.
Tantarinankuna wasikunapi yaykush-
paykichika kankunata asutichinkakuna.
18Ñukamanta yachachishkaykichiray-
kumi chay runakunaka kankunata
apishpankuna apunkunama pushanka-
kuna. Shukkunata kankunamanta
ashwan atun apukunamapas pushanka-
kuna. Chasna apirishka tukushpaykichi
tukuy paykunata, mana israel apukuna-
tapas yachachishkaynita riksichinayki-
chi tiyan. 19Chay apukunama kankunata
pushashpankunaka ama mancharinki-
chichu, imatashi rimasha, imashnashi
aynisha nishpa. Yaya Diospa
Espiritunmi kankunata chay uras
yuyachinka imatami rimanaykichi tiyan
nishpa. 20Pay kankunata yuyachish-
panmi atipankichi tukuy apukunata
ayninata. Manami kankuna kikinpa
yuyaykichimantachu rimankichi.

21Chay parisina punchakuna chiknik
runakunaka kikin wawkinkunata yanka
llullashpa apukunama pushankakuna
wañuchichinankunapa, chaymantapas
yayakuna wawankunata. Wawakuna
yapa piña tukushpankuna yayankunata
apichinkakuna wañuchichinankunapa.
22Tukuy runakuna kankunatapas
chikninkakunami ñukata kasushpa
kawsahushkaykichirayku. Kankunata
chiknishpankunapas wañunaykichi
punchakama ñukata kirishpa kawsash-
paykichika Yaya Diosmi kankunata
chay atun kastigananmanta
kishpichinka paywa pakta silupi
kawsanaykichipa. 23Shuk llaktapi
kawsak runakuna kankunata wañuchi-
nayashpankunaka chay llaktamanta
mitikuychi shuk llaktama. Alita
uyawaychi. Manarapas kankuna tukuy
kay Israel allpanchi llaktakunapi
yachachishpaykichira ñuka Yaya Diospa
Kachashkan Runa kuti shamusha.

24Nima shuk katik runa payta yachachik-
manta ashwan yachanchu. Nima shuk runa
patronmanta ashwan kamachikchu kan.
25Shuk katik runa payta yachachikshina
tukushpan kushilla kama. Chaymanta shuk
runa patronshina tukushpan kushilla kama.
Ñuka ali yachachik kashpaynipas shuk
runakuna chikniwashpankuna rimawana-
hun supaykunapa apun *Beelsebú
kanaynita. Ñukamanta chasna llullashpa
rimashpankuna kankuna katiwak runayni-
kunamanta ashwan millaypata rimanka-
kuna.

Jesuska yachachin chiknik runakunata mana manchananchipa
(Lk. 12.2-7)

26Ama manchaychichu chay kankunata
chiknik runakunata. Rikuychi, nima ima
pakalla rimashkaka, nima pakalla
rurashkaka pakalla kiparinkachu. Tukuy
yuyayta shunkunchipi pakahushkanchita
Yaya Dioska shuk punchami tukuy
runakunata riksichinka. 27Chasnallatatami
kankunallata tutapi pakalla rimashkaynita
tukuy runakunata mana pakashpa
rimaychi. Chasnallatata chunllalla
yachachishkaynita kankunana sinchita
tukuy runakunata yachachiychi. 28Ama
manchaychichu kankunata wañuchinayak
runakunata. Paykuna wañuchishpankuna-
pas mana atipanahunchu kankunata nina
mana wañukma kachanata. Yaya Diosllami
atipan tukuy mana ali rurak runakunata
wañushkankunawasha nina mana
wañukma kachanata. Chayrayku Yaya
Diosllata manchaychi, payllata kasushpa
kawsaychi.

29Yuyariychi pishkukunapi. Mana yapa
chaniyu kashpankuna ishkaystuta atipanchi
rantinata shuk kullkistullawa. Chasna

mana yapa chaniyu kashpankunapas nima
shuk wañunchu Yaya Dios mana munash-
panka. 30-31Yaya Dios kankunatapas alita
kuyran. Pishkukunamanta ashwan
pasatami kankunata yuyan. Kankunata
yuyashpan alita riksin. Nima shuk uchilla
chukcha umaykichipi tiyashkaka paymanta
kishpinchu. Chayrayku ama manchaychi-
chu nima pita nima imatapas.

Tukuy runakunapa puntankunapi Jesukristumanta rimananchi tiyan
(Lk. 12.8-9)

32Jesús yachachihushkanllapi rimarka:
Maykan runami mana pinkashpa
ñukamanta runakunapa puntankunapi
riman Jesusta katik kani nishpa, payman-
taka ñukapas silupi kawsak Yayayni Diospa
puntanpimi rimasha kay runata riksinimi
nishpa. 33Ashwan maykanmi runa
masinkunapa puntanpi pinkashpa
ñukamanta riman payta mana riksinichu
nishpa, paymantaka ñukapas silupi kawsak
Yayayni Diospa puntanpi rimasha kay
runata mana riksinichu nishpa.

Jesusta katihushpanchimi payta mana munakkunaka ñukanchita chikninahun
(Lk. 12.51-53, 14.26-27)

34Ama yuyariychichu ñuka kay allpama
shamushkaynirayku runakuna kushilla
shuk yuyayllawana kawsanankunata.
Ashwan shamushkaynirayku mana
shiminita kasunayak runakuna kankuna
ñukata kasuk runakunawa chikninakushka-
shina manana shuk yuyayllawa kawsanka-
kuna. 35Kunanmanta pacha shuk wasipi
kawsak ayllupura ñukaranti manana shuk
yuyayllawa kushilla kawsankakunachu.
Chasna kashpan shuk wawa yayanta, shuk
shipas mamanta, shuk nuera swegranta
chiknishpa kawsankakuna. 36Ñukata
katishpa kawsahushkaykichirayku kikin
aylluykichi kankunata chikninkakuna.
37Mana ñukata yayaykichimanta
mamaykichimanta wawaykichimanta-
pas ashwan alita yuyawashpaykichika
manami ñukata katikkunachu kankichi.
38Kasuwashkaykichirayku runakuna
kankunata yapa chiknishpa parisichin-
kakuna. Chasna parisichishpankunapas
wañuchinayashpankunapas alita
kasuwashpa katiwanaykichi tiyan.
Chasna parisichinankunata mana
awantanayashpaykichika manami
ñukata katikkunachu kankichi.
39Munashkaykichillata rurashpa
kawsashpaykichika manami nima ima
uras Yaya Dioswa wiñaypa kawsanki-
chichu. Ñukata kasuwahushpaykichi
kankunata wañuchishpankunapas Yaya
Dioswami wiñaypa kawsankichi.

Jesuska yachachin Yaya Diospa kachashkankunata yanapananchipa
(Mk. 9.41)

40Maypipas kankunata wasinkunapi
yaykuchishpankunaka ñukatami
yaykuchiwanahun. Ñukata yaykuchi-
washpankunaka kachamuwashka
Yayayni Diostapas yaykuchinahun.
41Kankuna shiminita yachachik rishpay-
kichi shukkuna kankunata yaykuchinka-
kuna. Paypa kachashkan kashkaykichi-
rayku Yaya Dioska paykunata kankuna-
tashina rimanka alita rurashkankichi
nishpa. Chaymanta ali rurak runakuna
kashpaykichi shukkuna kankunata
yaykuchinkakuna. Paykunatapas
kankunatashina Yaya Dioska rimanka
alita rurak runakuna kankichi nishpa.
42Maykanmi shuk ñukata chayra
katiwak runata suma chiri yakullatapas
upyachishpanka ñukata katiwahushkan-
rayku, chay runataka Yaya Diosmi
chasna rurashkanmanta kushichinka.

11 1Jesús ñukanchi chunka ishkay
runankunata chasna yachachish-
kanwasha purirka tukuy Galilea allpa

llaktakunapi Yayan Diospa shiminta yachachinanpa.

Bawtisak Juan Jesusmanta yachanayashpan runankunata payma kacharka
(Lk. 7.18-35)

2 Chay uras Bawtisak Juanka karselpi
kahurka. Chaypi *Kristupa rurahush-
kankunata yachashpan ishkay payta
katikkunata Kristuma kacharka.
3 Chaypina payta tapurkakuna:
¿Kanchu kanki maykantami Yaya Dios
kachanan karka? Manapika ¿shuktachu
chapashunchi?
4 Jesuska paykunata aynirka:
Riychilla, Juanta kwintak riychi tukuy
uyahushkaykichita, tukuy rikuhushkayki-
chitapas. 5 Rimak riychi: Wiskukunaka
mushumanta rikunahun. Mana purinata
atipakkunapas mushumanta purinahun.
Aycha ismuchik unkuyyukunapas
ampirishka kanahun. Mana uyanata
atipakkunapas mushumanta uyanahun.
Wañushkakunapas kuti kawsarinahun.
Nima imayu runakuna Yaya Diospa suma
ali shiminta runakunata kishpichinanmanta
uyahunkuna.[a] 6 Chaymanta Juanta
rimaychi: Maykanmi mana sampayashpa
ñukata kiriwan, chayka kushillami kanka.
7 Chasna rimashpan Juanpa kachashkan
runankunaka kutirkakuna Juanta rimanan-
kunapa. Kutishkankunawasha Jesuska
chaypi kahukkunata Juanmanta rimarka:
Kankunaka chunlla chakishka allpama
rishpaykichi ¿imashna runatata rikunayar-
kankichi? ¿Shuk muspa yuyayyu runatachu
rikunayarkankichi? Mana chasnatachu
rikuk rirkankichi. 8 ¿Shuk suma churarishka
runatachu rikuk rirkankichi? Mana
chasnatachu rikuk rirkankichi. Suma
churarishka kahukkunaka apukunapa
wasinkunapimi kawsanahun. 9 Chasna
kashpan ¿imata rikunayashpaykichitaya
rirkankichi? ¿Yaya Diospa yachayninwa
shuk yachachiktachu rikunapa rirkankichi?
Kankunata rimani, ari, chayraykumi
rirkankichi. Mana chasna runallatachu
rikunapa rirkankichi. Yaya Diospa
yachayninwa ñawpa yachachikkunamanta
ashwan yachaktami rikuk rirkankichi.
10 Chay Juanmanta kasna killkarishka kan
ñawpa Yaya Diospa rimashkanka:
Ñukaka shuk runata kachasha runaku-
nata shiminita rimananpa. Payka
manarapas kanta kachahushpayni
runakunata kanmanta rimak rinka
shunkunkunata alichashpankuna
alita kanta kayanankunapa
nishpa.
11 Alita uyawaychi. Ñawpamanta pacha
tukuy kay allpapi kawsak runakunamanta
Juanka ashwan alita runakunata kunarka.
Chasna Juan tukuy yachachikkunamanta
ashwan yachak kashpanpas maykanmi
Yaya Diospa kamachishkan tukushpa
paypa ali kamachihushkanpi kawsan,
mana yachak kashpanpas chaymi
Juanmanta pasa kan.
12-13 Ñawpamanta pacha Bawtisak Juan
yachachinankama Moisés wañu tukuy
Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna-
pas Yaya Diospa ali kamachinan kay
allpapi paktarinanmanta rimarkakuna.
Bawtisak Juan shamushkanmanta pacha
kunankama runakuna atipashkankunata
ruranahun Yaya Diospa ali kamachinanpi
kawsanankunapa. Maykankunami sinchiku-
rinahun shunkunkunamanta pacha,
paykunallami Yaya Diospa kamachishkan-
kuna tukushpa ali kamachihushkanpi
kawsankakuna. 14 Mana kirishpaykichipas
Juanmi kan, maykanmantami Yaya Dioska
killkachishkanpi riman: Manara
Kishpichikka shamuhushpanmi shuk
yachayniwa yachachik Eliasshina rimak

a Rikuy Biblia kastellanopi Isaías 35.5-6, 61.1

shamunka nishpa. 15Tukuy kay yachachi-
hushkaynikunata alita uyashpa yachakuy-
chi.
16Imashnata kankunata yachachinima.
Imashna rimanakunawashi kankunata
yachachinima. Kankunaka ñampipi
tiyarishpa pukllahuk wawakunashina
kankichi. Paykunaka pukllak wawa
masinkunata kaparishpa rimanahun:
17Ñukanchi kenata pukushpanchipas
kankuna mana baylashkankichichu.
Chaymanta llakiypata takishpanchipas
mana wakashkankichichu nishpa.
18-19Chasna nima pita kasunayak wawaku-
nashina kashpaykichi nima Bawtisak
Juanta, nima ñukata kasunayashkankichi-
chu. Juanka Yaya Diosta yuyashpan shuk
shuk punchakuna mana mikushkachu,
nima upyashkachu. Chasna kashpanpas
payta rimarkankichi, supay yaykushkami
kanki nishpa. Chaymanta ñukana Yaya
Diospa Kachashkan Runa shamurkani.
Payta yuyashpayni mikuni upyani.
Ñukataka rimawankichi mikuysiki upyaysi-
kimi kanki, mana ali rurak runakunapa,
*Roma atun llaktarayku *impuestuta
kobrakkunapa amigunmi nishpa. Chasna
rimashpaykichipas ñukanchi Yaya Diosta
kasushpa tukuyta alillata rurahushpanchi
rikuchinchi Yaya Diospa suma
yachayninwa kahushkanchita.

Jesuska mana kasunayak runakunata rimarka
(Lk. 10.13-15)

20Chaymanta Jesuska yachachik rirka
chay llaktakunapi, maypimi puntiru
rishpan atun yachaywa achka ruranaku-
nata rurarka. Chaypi kawsak runakuna
Jesús atun yachaywa rurashkankunata
rikushpankunatata Yaya Diosta mana
kasunayashkakunachu. Chayrayku
Jesuska paykunata piñarishpan rimarka:
21Ay kankuna Korasín llaktapi kawsak
runakuna. Ay kankuna Betsaida llaktapi
kawsak runakuna. ¡Imashna kastigushi
kankunarayku kanka! Kankunawa
kashpayni atun yachaywa achka ruranaku-
nata rurashpaynipas kankunaka Yaya
Diosta mana kasunayashkankichichu. Chay
Yaya Diospa mana akllashkan Tiro llaktapi,
Sidón llaktapi kawsakkuna rikunahuma
karka atun yachaywa rurashkaynikunata,
paykunaka Yaya Diosta kasunahuma karka.
Chay urasllapi paykunaka yapa pinkaywa
llakirishpankuna wakanahuma karka,
millaypa rurahushkankunata sakishpan-
kuna alitana ruranankunapa. 22Chayrayku
kastiganan puncha Yaya Dioska chay
Tiropi Sidonpi kawsak runakunamanta
kankuna Korasinpi Betsaidapi kawsak
runakunata ashwan sinchitami kastiganka.
23Kankuna Kapernaum llaktapi kawsak
runakuna, ¿imaraykuta yuyarinkichi Yaya
Dios ñukanchita siluma pushanka nishpa?
Mana chasnachu. Nina mana wañukmami
rinaykichi tiyan. Atun yachaywa achka
rurashkaynikunata rikushpaykichipas mana
kiriwashkankichichu. Ñawpa Sodoma
llaktapi chay atun yachaywa ruranakunata
ruraynima karka, chaypi kawsak
runakunaka kiriwanahuma karka,
llaktankunaka mana chinkarimachu karka.
24Chayrayku kankunata rimani, Yaya Dios
kastiganan puncha kankunata Sodoma
llaktapi kawsak runakunamanta ashwan
sinchitami kastiganka.

Jesuska runakunata kayan paytana katishpa kushilla kawsanankunapa
(Lk. 10.21-22)

25Chay uraslla Jesuska Yayan Diosta
kushichishpan rimarka: Munashkayni
Yayayni, yapa alimi kanki. Kanmi kay
allpapi silupipas atun yachaykiwa
kamachik kanki. Kushikunimi mana
yachakchu kani nishpa yuyarik runaku-
nallata tukuy yachaykita asirtachishkay-
kirayku. Tukuy chay yachak kananku-
nata yuyarik runakunata mana

asirtachishkankichu yachaykita. [26]Ari
Yayayni, kan kikin munashkaykirayku
chasna rurashkanki nishpa.
[27]Yayanta chasna rimashkanwasha,
tukuy chay runakunata yachachirka:
Yayaynimi tukuyta kuwarka ñukalla
tukuyta kamachik kanaynipa. Payllami
yuyaynita yachashpan ñukata alita
riksiwan. Kankunaka manami alitachu
riksiwankichi. Yaya Diospa Wawan
kashpayni ñukallami alita riksini
imashnami Yayayni Dioska nishpa.
Maykankunallatami ñuka riksichisha,
paykunallami Yayayni Diosta riksinkakuna.
Mana ñuka riksichishpaynika Yayayni
Diostaka manami nima pi riksinkachu.
[28]Tukuy kankuna chay achka kamachi-
rishka kashkata paktachinayashpa
nitirishkashina, yapa llashata aparihuk-
shina sampayashka kahushpaykichi
shamuychi ñukama kankunata samachi-
naynipa. [29]Ñuka kankunata yachachishkay-
nitana kasushpa kawsaychi. Ñukata
katishpaykichi yachakuychi. Mana piñachu
kani, ali shunku, mana atunyanayashpachu
kani. Chayrayku ñukama shamushpaykichi
ñukata kasuwashpaykichika samahukshina
kushilla kawsankichi. [30]Kamachishkaynika
ali kan kankunarayku. Maykantami
kankunata rimashkani ruranaykichipa
chayka manami kankunarayku kanchu
shuk llasha nitihukshina. Ñuka kankunata
yanapashpaynimi tukuy rimashkaynita
atipankichi ruranata.

Jesuska yachachin samana punchamanta

(Mk. 2.23-28; Lk. 6.1-5)

12 [1]Shuk *samana puncha Jesuska
ñukanchiwa pakta trigu tarpu-
rishkakuna chawpita rirka. Chaypina
ñukanchika yarkashpanchi shuk shuk
trigu muyuta pallarkanchi mikunan-
chipa. [2]Chayta *fariseokuna rikushpan-
kuna piñarishpa Jesusta rimarkakuna:
Rikuy, samana puncha kashpanpas
kanwa purihukkunaka trigu muyuta
pallahunkuna mikunankunapa. Chasna
pallahushpankuna Moisespa killkashkan
kamachishkata, samana punchapi ama
tarawaychichu nishkanta mana
kasuhunkunachu.
[3]Chasna rimashpankuna Jesuska
paykunata aynirka:
¿Manachu leyishkankichi, ñawpa yaya
rukunchi Davidka, paywa purikkunapas
yarkashpankuna imashnata rurarka-
kuna? [4]Davidka *Yaya Diospa wasinpi
yaykushpan Yaya Diosta rikuchinanku-
napa mesapi churarishka pankunata
apishpan mikurka Yaya Diosrayku
rurarishkata. Paywa purikkunatapas
kurka mikunankunapa. Chay panka
mana karkachu payrayku, nima paywa
purikkunaraykuchu, ashwan ñukanchi
israel runakunapa *saserdotenchikuna-
raykullami karka. Runankuna yarkash-
pankuna chay panta mikushpankunapas
Yaya Dioska mana uchatashina rikushpa
paykunata mana kastigarkachu.
[5]Chasnallatata ¿manachu leyishkanki-
chi ñawpa Moisespa killkashkanpi,
imashnami saserdotekuna Yaya Diospa
wasinpi karan puncha samana puncha-
pas tarawanahun? Chasna samana
puncha paypa wasinpi tarawashpanku-
napas Yaya Diospa rikushkanpi mana
uchata ruranahunchu. [6]Kankunata
rimani, chay Yaya Diospa wasinmanta
ñukami ashwan ali kani.
[7]Yaya Dios killkachishkanpi riman:
Kankuna wiwaykichikunata
wañuchishpa rupachinkichi ñukata
kushichiwanaykichipa. Chay wiwayki-
chita rupachishkaykichimanta ashwan
munani runa masikichita llakichishpa
yanapanaykichipa. Chasna Yaya Dios
rimashpanpas kankunaka mana
asirtashkankichichu. Alita asirtankichi-
maka, manami kay ñukawa purikkunata

rimankichimachu uchatami rurahunkichi, shuk shuk trigu muyuta pallashkaykichirayku samana punchapi nishpa.
8Yaya Dioska ñuka paypa Kachashkan
Runata yachayninta kuwashka
kankunata rimanaynipa imakunami ali
kan samana puncha ruranaykichipa.

Jesuska shuk chakirishka makiyu runata samana punchapi ampirka
(Mk. 3.1-6; Lk. 6.6-11)

9Chaymanta Jesuska rishpan shuk
tantarina wasipi yaykurka. 10Chaypi
tiyarka shuk chakirishka makiyu runa.
Chaypina *fariseokuna Jesusta
chiknishpa rikurayarkakuna, pay shuk
mana rurananchi kashkata ruramachu
manachu nishpa payta uchachinankunapa. Pantachichinayashpankuna
Jesusta tapurkakuna:
¿Chasnachu Moisespa killkashkanpi
ñukanchita riman, shuk unkushkata
ampinanchipa *samana punchapi?
11Jesuska paykunata aynirka:
Rikuychi, samana puncha kashpanpas
shuk obehaykichi uchkupi urmamaka,
kankunaka obehaykichita llakichishpami surkunkichima. 12Shuk runa
obehamanta ashwan valikmi kan.
Chayrayku Yaya Dioska munan, samana
puncha kashpanpas runa masinchita
llakichishpa yanapananchipa.
13Chasna paykunata rimashpan
Jesuska chay chakirishka makiyu runata
rimarka:
Makikita chutachiy nishpa.
Chay runaka Jesusta kasushpan
chakirishka makinta chutachirka. Chasna
chutachishpan makinka ampirishka
kiparipurka chay shuk ali makinshina.
14Jesús samana punchapi chay runata
ampishkanrayku fariseokunaka chay
tantarina wasimanta llukshishpankuna
paykunapura kwintarkakuna imashnashi
Jesusta wañuchinchima nishpa.

Ñawpa Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachik killkarka Jesusmanta

15Jesús yachashpan *fariseokuna
payta wañuchinayahushkankunata chay
llaktamanta llukshirka. Llukshishpanna
achka runakuna payta katirkakuna.
Jesuska tukuy unkushkakunata ampipayarka. 16Chaymanta chay ampishkan
runakunata rimarka:
Nima pita kwintankichichu ñuka
kankunata ampishkaynita nishpa.
17Chasna rurashpan paktachirka
ñawpa Yaya Diospa yachayninwa
yachachik Isaiaspa killkashkan Yaya
Dios paymanta rimashkanta:
18 Rikuychi kay kasuwak runaynita.
Ñukami paytaka yuyashpa
akllashkani. Paymi yapa kushichiwan. Espirituynimi paytaka
yanapanka. Paymi tukuy kay
allpapi kawsak runakunata
shutipata yachachinka
shunkunkunaka alicharishka
tukunankunapa. 19Payka nima
piwa piñanakunkachu, nima
pita sinchi shimiwa kaparishpa
rimankachu, llaktakunapi
purihushpan runakunata mana
piñachinkachu. 20Paymi ñañu
ramashina pakirinalla kashkata
mana pakinkachu. Wañunalla
ninashina kashkata mana
wañuchinkachu. Ashwan
llakichishpa yanapanka
llakiypa kawsak runakunata,
mana yapa shunkunkunamanta
pacha ñukata kirihukkunata.
Chasna yanapashpa katinka
tukuy mana ali kashkata winsinankama, tukuy parti runakunata yanapanankama mana
alita rurashpa kawsahushkankunamanta kishpichiy tukunan-

kunapa, mana munakkunataka
kastigashpa anchuchinankama.
21 Chayrayku tukuy kay allpapi
kawsak runakuna kushikush-
pankuna payta chapankakuna
kishpichirishka kanankunapa
nishpa.

Fariseokuna rimarkakuna supaykunapa apun Jesusta yanapahushkanta
(Mk. 3.20-30; Lk. 11.14-23, 12.10)

22 Chaymanta Jesusma pusharkakuna
shuk supay yaykushka runata. Chay
runaka mana atiparkachu rikunata nima
rimanata. Chaypina Jesuska payta
ampishpan atiparka rikunata rimanata-
pas. 23 Chayta rikushpankuna tukuy
runakunaka yapa mancharishpa tapuna-
kurkakuna:
Kay runachari chapahushkanchi
ñawpa atun apu Davidpa Miraymanta
Kishpichik kan nishpa.
24 Chayta *fariseokuna uyashpankuna
Jesusta mana kirishpankuna rimarka-
kuna:
Jesuska kay runamanta supaykunata
atipashka llukshichinata, supaykunapa
apun *Beelsebú yachayninta kushkan-
rayku.
25 Jesuska chay fariseokunapa yuyari-
hushkankunata yachashpan paykunata
rimarka:
Shuk llaktapi kawsak runakuna
chikninakushpa makanakushpankunaka
paykunapurami wañunakunahuma.
Chasnallatatami shuk wasipi kawsak
runakuna chikninakushpa makanakush-
pankunaka shikwarinahuma. 26 Chasna-
llatata supaykunapa apun maykantami
Satanás Beelsebupas ninchi paypa
kamachinankunata shuk runamanta
llukshichimaka, supaypura piñanakush-
pankuna paykuna kikin rurahushkanku-
nata waklichinahuma. Chasnashpanku-
naka imashnataya Satanaska alita
kamachima.
27 Kankuna rimankichi supaykunapa
apun Beelsebupa yachayninwa kay
runamanta supaykunata llukshichish-
kaynita. Chasna rimashpaykichi ¿pita
yanapan kankunata katik runakunata
supaykunata runakunamanta llukshichi-
nankunapa? ¿Paykunapas Satanaspa
yachayninwa supaykunata runakuna-
manta llukshichinahunchu? Kankunaka
alita yachankichimi Yaya Dios
paykunata yanapananta. Chayraykumi
paykuna kikin rikuchinahun kankuna
yankamanta rimawahushkaykichita.
28 Yaya Diospa Espíritun yanapawash-
panmi supaykunata llukshichini. Chay
rurashkaynita rikushpaykichi yachanki-
chi Yaya Diospa ali kamachinan chawpi-
kichipi ña kallarishkanta.
29 Rikuychi. Shuk sinchi runapa
wasinmanta manara amunta watashpan-
kuna nima pi atipamachu shuwanata
nima imata. Chasna chay sinchi runata
watashpanrami tukuy paypa tiyapush-
kanta atipama kichunata. Chasnallatata
ñukapas, Yaya Diospa yachayninlla-
wami atipani supaykunapa apunta
winsinata supaykunata llukshichinay-
nipa runakunamanta.
30 Kankuna mana kiriwashpaykichika
chikniwahunkichimi. Runakunata
ñukamanta alita yachachishpa mana
yanapawashpaykichika pantachichishpa
ñukamanta anchuchinkichi.
31 Chayrayku kankunata rimani, Yaya
Dioska runakunata tukuy mana alita
rurashkankunamanta, mana alita
rimashkankunamantapas llakichinkami.
Chasna kashpanpas manami llakichinka-
chu Yaya Diospa Espiritunmanta
llullashpa paypa yachayninka supayku-
napa apunpa yachayninmi nishpa
rimakkunataka. 32 Maykan runami
piñarishpan millaypata riman ñuka

Yaya Diospa Kachashkan Runamanta, paytaka Yaya Dioska llakichinkami. Maykanmi Yaya Diospa Espiritunmanta llullashpa riman paypa yachaynin supaykunapa apunpa yachayninmi nishpa, chaytaka Yaya Dioska manami llakichinkachu, nima kawsahushkanpi, nima wañushkanwasha.

33 Shuk kaspita muyunmanta riksinchi. Muyunkuna ali kashpankunaka riksinchimi ali kaspi kananta. Muyunkuna mana ali kashpankunaka riksinchimi mana ali kaspi kananta. 34 Kankuna machakuyashina runakuna kankichi, yachachinaykichiwa runakunata pantachichishpa yuyayninkunata waklichikkuna. Shunkuykichika mana ali kashpan mana atipankichichu alikunata rimanata. Imatami shuk runaka yuyarin shunkun ukupi, chaytami riman. 35 Ali runaka shunkunpi ali yuyarishkantami riman. Mana ali runaka shunkunpi mana ali yuyarishkantami riman.

36 Kankunata rimani, Yaya Dioska kastiganan punchami tukuy runakunata tapunka, tukuy mana ali shimikunata rimashkankunamanta. 37 Yaya Dioska tukuy rimashkaykichita yachan. Chayrayku rimashkaykichi ali kashpanka kankunata ali runa kanki nishpa rimanka. Rimashkaykichi mana ali kashpanka kankunata sinchitami kastiganka.

Mana kirinayak runakuna Jesusta tapurkakuna Yaya Diospa yachayninwa rurashkanta rikuchinanpa

(Mk. 8.12; Lk. 11.29-32)

38 Jesús yachachihushpan *fariseokuna, Moisespa killkashkanta yachachikkuna uyarkakuna. Chaypina rimarkakuna:

Yachachik, yachanayanchi kan shutipachu Yaya Diosmanta shamushkanki manachu nishpa. Chayrayku munanchi rikunata shuk nima ima uras rikushkanchita Yaya Diospa yachayninwa ruranaykita nishpa.

39 Jesuska paykunata aynirka:

Kankuna Yaya Diosta mana kirinayak kashpaykichimi mana ali rurak runakuna kashpaykichi Yaya Diospa yachayninwa ruranaynita rikunayankichi. Munashpaykichipas manami rurashanchu. Chayllatami rikunkichi Yaya Dios chay ñawpa paypa yachayninwa yachachik Jonaspa pasashkantashinami ñukawa rurananta. 40 Ñawpa Jonasta shuk saltonshina atun challwa millpurka. Chaypina payka chay challwapa wiksanpi kimsa punchata, kimsa tutata karka. Chaymanta chay challwaka Jonastaka kiwnarka. Chasnashinami ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kimsa punchata, kimsa tutata allpa ukupi kashkaynimanta kawsarimusha. 41 Chay ñawpa Nínive llaktapi kawsak runakuna yapa millaypata rurashpa kawsapayarkakuna. Jonaska paykunata yachachishpanmi tukuy uchata ruranata sakirkakuna Yaya Diosta alita kasushpana kawsanankunapa.

Yaya Diospa kastiganan punchapi chay ñawpa Nínive llaktapi kawsak runakunami paypa puntanpi kankunamanta mana alita rurashkaykichita rimankakuna. Ñukaka Jonasmanta ashwan atun yachayyu kashpaynipas mana kiriwanayankichichu. 42 Chaymanta ñawpa karu llaktamanta shuk kamachik warmi shamurka Jerusalenma chay atun yachayyu Salomonta uyananpa. Ñukaka Salomonmanta ashwan atun yachayyu kashpaynipas kankunaka manami uyawanayankichichu. Chayrayku Yaya Diospa kastiganan punchapi chay kamachik warmika Yaya Diospa puntanpi kankunamanta mana alita rurashkaykichita rimanka.

Jesuska supay shuk runamanta llukshishkanmanta yachachin
(Lk. 11.24-26)

43Chaymanta Jesuska paykunata rimarka:
Shuk runamanta shuk supay llukshishpanka yaku illa allpakunapimi purin, maskashpa maypimi kawsanka nishpa. Mana maypi samananta tarishpanka yuyarishpa riman: 44Kutishara chay llukshishkayni runamallatata nishpa. Kutishpan chay runata tarikrin shuk wasi suma chusha picharishkatashina. 45Chaypi kanchis paymanta ashwan millaypata rurak supay masinkunata pushakrin. Tukuy paykuna chay runapi yaykushpankuna paywa kawsanahun. Chasnami chay runaka ashwan millaypakunata rurashpa kawsan. Kankunaka yapa millaypata rurak kashpaykichimi chay achka supay yaykushka runashina kankichi.

Jesuspa wawkinkuna mamanwa pakta kwintak rirkakuna paywa
(Mk. 3.31-35; Lk. 8.19-21)

46Jesús chay runakunata yachachihushkanpi paypa wawkinkuna mamanwa pakta chay wasima paktamurkakuna. Paykunaka Jesuswa kwintanayashpankuna wasi washamantalla payta kayachirkakuna. 47Chaypina shuk runaka Jesusta rimarka:
Mamaykimi wawkikikunawa kanchapi chapahunkuna kanwa kwintanankunapa nishpa.
48Chaypi Jesuska chay runata rimarka:
Mana mamaynillatachu kikin wawkinikunallatachu yuyani.
49Chaymanta ñukanchikunata makinwa rikuchishpan tukuy runakunata rimarka:
Kaykunami mamaynikuna, wawkinikunapas. 50Maykanmi ruran silupi kawsak Yayayni Diospa munashkanta, paymi kan wawkinishina, paninishina, mamaynishina.

Jesuska tarpuk runamanta yuyachishpa yachachin
(Mk. 4.1-9; Lk. 8.4-8)

13 1Chay punchalla Jesuska chay wasimanta llukshishpan tiyarik rirka kucha mayanpi. 2Chaypi tiyahushpan achka runakuna payta kayllayarkakuna. Chayrayku Jesuska shuk botipi yaykurka tiyarishpan paykunata yachachinanpa. Chasna yachachihushpan tukuy chay runakuna kucha mayanmanta payta uyarkakuna. 3Chaypina Jesuska chay achka runakunata Yaya Diospa shiminta shuk yachachinakunawa yachachirka kasna nishpa: Akuychi yuyarishunchi, shuk runa arus muyuta tarpuk rirka chakranpi. 4Chaypi chay tarpuk runaka arus muyukunata wichashpa rirka wiñanankunapa. Shuk muyukunaka urmarkakuna ñampipi. Chay ñampipi urmashkataka pishkukuna mikurkakuna. 5Shuk muyukunaka urmarkakuna llapcha allpa samantasapapi. Shuk ratu tukyarirkakuna chay muyukunaka, llapcha allpa kashkanrayku. 6Chaypi yapa intishpan arus wiñahukka wañurirka, mana ankunka yaykunata atipashpan samantapi. 7Shuk muyukunaka urmarkakuna kashasapa allpapi. Chay kashakunaka arus muyukunamanta ashwan utkalla wiñarkakuna. Chasna utkalla wiñahushpan chay kashakunaka nitirkakuna chay arus wiñahukta. Chayrayku aruska mana muyuyarkachu. 8Shuk muyukunaka urmarkakuna ali allpapi. Alita wiñashpankuna sumakta muyuyarkakuna. Shukkunaka muyuyarkakuna shuk pachak muyukunata. Shukkunaka muyuyarkakuna sokta chunka muyuku-

nata. Shukkunaka muyuyarkakuna
kimsa chunka muyukunata. [9]Tukuy kay
yachachihushkaynikunata alita uyashpa
yachakuychi.

**Jesuska runankunata
yachachishkanta asirtachirka**
(Mk. 4.10-12; Lk. 8.9-10)

[10]Chaymanta ñukanchika payta
kayllayashpanchi tapurkanchi:
¿Imaraykuta runakunata chay
yachachinakunawa yachachinki?
nishpa.
[11]Jesuska ñukanchita aynirka:
Kankunallata Yaya Dios yachachihun
nima pi yachashkanta, imashnami
paypa ali kamachinanka kay allpapi.
Mana kasunayak runakunataka Yaya
Dioska manami yachachinchu. [12]Tukuy
payta kasukkunatami Yaya Dioska
sumakta yanapanka ashwanta asirtanan-
kunapa. Mana kasunayakkunataka
uchillastu yachashkankunata
kunkachinkami.
[13]Tukuy chay runakunata yachachish-
paynipas mana asirtanahunchu. Tukuy
ali rurashkaynikunata rikushpankuna-
pas mana yachanahunchu imaraykumi
chaykunataka rurani nishpa. Chayrayku
mana yapa asirtaypa yachachinakuna-
llawa paykunataka yachachini. [14]Ñawpa
Yaya Diospa yachayninwa yachachik
Isaias killkarka Yaya Diosta mana
kasunayak runakuna tiyananta. Kasnami
Isaiaska Yaya Diospa rimashkanta
killkarka:
Kay runakunaka ali yachachishka-
kunata uyashpankunapas
manami asirtanahunchu. Ali
rurashkaynita rikushpankuna-
pas nima imata asirtanahunchu,
imaraykumi chayta rurani
nishpa. [15]Kay runakunapa
yuyayninkuna taparishka
kanahun. Ñawinkunaka
taparishkashina kashpankuna
rurashkaynita mana rikunahun-
chu. Rinkrinkunaka taparishka-
shina kashpankuna rimashkay-
nita mana uyanahunchu.
Chasna tukushpankuna manana
atipanahunchu uchankuna-
manta yuyarishpankuna llakiri-
nata, ñuka llakichishpayni
paykunata aliyachinaynipa.
[16]Chaymanta Jesuska ñukanchi
runankunallata rimarka:
Tukuy kankuna kushilla kankichi,
rurashkaynikunata rikushpaykichi
asirtashkaykichirayku. Kushilla kankichi
yachachihushkaynikunata uyashpayki-
chi kasushkaykichirayku. [17]Alita
uyawaychi. Ñawpa Yaya Diospa yachay-
ninwa yachachikkuna, chaymanta
achka ali rurak runakunapas yapa
riksinayawarkakuna. Paykunaka mana
atiparkakunachu riksiwanata, manara
kay allpama shamushkaynirayku.
Kunanka kankuna ña riksiwashkankichi.
Chayrayku yapa kushikuychi.

**Jesuska asirtachin tarpuk
runamanta yuyachishpa
yachachishkanta**
(Mk. 4.13-20; Lk. 8.11-15)

[18]Kunan uyaychi imatami yachachina-
yan chay muyuta tarpuk runawa
yachachishkaynika. [19]Achka runaku-
nami mana asirtakchu kanahun. Chasna
kashpankunami ñampipi chakishka
allpapi urmashka muyukunashina
kanahun. Chasna runakunaka Yaya
Diospa ali kamachinan kay allpapi ña
kallarishkanmanta shimita uyashpanku-
napas manami asirtanahunchu. Supayka
shamun Yaya Diospa shiminta shunkun-
kunamanta kunkachinanpa.
[20]Chaymanta shuk runakunaka Yaya
Diospa shiminta kushilla uyanahun.
Chay runakunaka samantasapapi wiñak

muyukunashinami kanahun. 21Mana
ukupi sapiyushina kashpankuna shuk
ratullami Yaya Diosta kushilla
katinahun. Kirishkankunarayku runa
masinkuna asichishpa parisichihushpan-
kuna nanayta llakiyta musyashpankuna
sakinahunna Yaya Diosta katinata.
22Chaymanta shuk runakunaka
sumakta shunkunkunamanta pacha
Yaya Diospa shiminta munanahun.
Chasna alita munashpankunapas yapa
kullkillata munashpankuna paykuna
kikin munashkankunallata rurashpa
kawsashpankuna kunkarinahun Yaya
Diospa shiminta. Chasna runakunaka
muyukuna kashasapapi urmashka nima
ima uras muyuyakkunashina kanahun.
23Ashwan shuk runakunaka yapa
sumaktami shunkunkunamanta pacha
Yaya Diospa rimashkanta asirtashpa
kasunahun. Paykunaka Yaya Diosta
yuyashpalla kawsanahun. Chasna
kashpankunami muyukuna ali allpapi
wichashkashina kanahun. Paykunaka
shuk muyumanta shuk pachak muyuta
muyuyakshinami kanahun, shukkunaka
sokta chunka muyuta muyuyakshinami
kanahun, shukkunaka kimsa chunka
muyuta muyuyakshinami kanahun.

Jesuska trigu chawpipi millaypa kiwa wiñashkata yuyachishpa yachachin

24Chaymanta Jesuska chay achka
runakunata shuk yachachinata rimashpa
yachachirka kasna nishpa: Yuyariychi
imashnami Yaya Diospa ali kamachi-
nanka kay allpapi. Shuk runa chakranpi
ali trigu muyukunata tarpushkata
rikuychi. 25Shuk tuta tukuy puñuhush-
kankunapi kuntranka chay tarpushka
chakrama rirka millaypa muyukunata
chay tarpurishkakunapi shikwachi-
nanpa. 26Chay trigu muyukuna wiñash-
pan ña muyuyahushkanpi chay millaypa
kiwakunapas sumakta wiñarkakuna.
27Chaypina chay chakrayu runapa
runankunaka amunta rimarkakuna:
Patrón, kan ali trigu muyukunatami
tarpurkanki. Maymantataya chay
millaypa kiwakunaka wiñahunkuna
nishpa. 28Chay chakrapa amunka
rimarka: Chikniwak runami chay
millaypa kiwakunataka tarpushka
nishpa. Chaypi runankunaka
patroyninta tapurkakuna: ¿Munankichu
chay kiwakunata pitik rinanchipa?
nishpa. 29Chaypi patroyninka aynirka:
Mana. Pitihushpaykichika chay
millaypa kiwakunata, trigutapas
pitinkichimi. 30Sakiychi parihulla
wiñanankunapa pallananchi puncha-
kama. Trigu muyu pukushpanka ñukami
kachasha pallak runakunata, chay
millaypa kiwakunataka pitishpankuna
tantachishpa rupachinankunapa.
Chaywasharami trigu muyuta pallash-
pankuna wakaychana wasinipi churan-
kakuna.

Jesuska uchilla muyumanta yuyachishpa yachachin
(Mk. 4.30-32; Lk. 13.18-19)

31-32Chaymanta Jesuska chay runakunata
kaytapas yachachirka kasna nishpa:
Yuyariychi imashnami Yaya Diospa ali
kamachinanka kay allpapi. Mostasa
muyuta rikuychi. Tukuy muyukunamanta
ashwan uchillastumi kan. Shuk runa
chakranpi tarpushpanka shuk uchilla
tarpukunamanta ashwan atuntami wiñan.
Shuk kaspishinami atunta ramayan. Chaypi
pishkukunaka shamunahun, wasinstukuna-
tapas ruranahun. Chasna rimashpan
Jesuska yuyachirka puntiru shukkunalla
Yaya Diospa kamachishkankuna tukunan-
kunata, chaymanta kirikkunaka achka
tukunankunata. Chasna kashpan shukkuna
kushilla paykuna chawpipi kawsak
shamunahun.

Jesuska levaduramanta yuyachishpa yachachin
(Lk. 13.20-21)

33Chaymanta Jesuska kuti yachachihushpan chay runakunata rimarka: Yuyariychi imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi. *Levadurata rikuychi. Shuk warmi panta rurahushpan kimsa mati harinapi uchillastu levadurata yakuwa chapurishkata churan. Chaywa chapushpan tukuy harinaka panrayku alita punkin.

Jesuska imaraykumi chikan chikan yachachinakunawa yachachin
(Mk. 4.33-34)

34Jesuska achka yachachinakunawa tukuyta chay runakunata yachachirka. Nima ima uras rimarkachu kuska asirtana shimikunata. 35Ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikka killkarka, imashnami Jesuska yachachinka nishpa. Chay killkashkanpika kasnami riman:

> Ñukaka chikan chikan yachachinakunawami runakunata yachachisha pakalla kashkakunata. Yaya Dios kay allpata rurashkanmanta pacha mana nima pi yachashkankunatachu yachachisha nishpa.

Jesuska runankunata asirtachirka chay millaypa kiwakunamanta yachachishkanta

36Chaymanta Jesuska chay achka runakunata kutinankunapa rimashkanwasha yaykurka shuk wasipi. Chaypi ñukanchi payta kayllayashpanchi tapurkanchi chay millaypa kiwa chakrapi wiñashkamanta yachachishkanta asirtachinanpa. 37Chaypina Jesuska rimarka: Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runami shuk chakrayu runa ali muyukunata tarpukshinami kani. 38Kay allpaka chakraynishinami. Yaya Diospa ali kamachihushkanpi kawsak payta kasuk runakunami chay ali muyukunashina kanahun. Supaypa kamachishkankunata kasuk runakunaka chay mana ali kiwakunashinami kanahun. 39Supayka chay millaypa kiwakunataka shikwachik runashinami. Kay allpa tukurinaka chay trigu muyuta pallana punchashinami. *Angelkunaka chay trigu muyukunata pallak runakunashinami kanahun. 40Imashnami millaypa kiwakunata pichashpa rupachinchi ninapi, chasnallatatami kay allpa tukurihushpan Yaya Dioska tukuy uchasapa runakunataka nina mana wañukpi rupachinka. 41Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runami angelkunata kachasha, kamachinaynipi mana ali rurak runakunata, runa masinkunata uchata rurachikkunatapas tantachinankunapa. 42Tukuy paykunata tantachishpankunami ñukaka wichusha nina mana wañukma. Chaypimi paykunaka sinchita parisishpa wakankakuna, piñaywa kirunkunata kanirinkakuna. 43Chaymanta tukuy maykankunami Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsanahun, paykunaka Yaya Diospa kamachinan mushu mundumami rishpankuna inti sumakta punchayachihukshina rikurinkakuna. Tukuy kay yachachihushkaynikunata alita uyashpa yachakuychi nishpami yachachirka Jesuska.

Jesuska yapa suma valik imakunamanta yuyachishpa yachachin

44Chaymanta Jesuska kuti yachachihushpan rimarka: Yuyariychi imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi. Shuk yapa valik oro pamparishkata rikuychi. Shuk runa

allpapi pakashka yapa valik orota
tarirka. Chay tarishkantaka chayllapi
kuti pampashpa sakirka. Chaypi yapa
kushikushpa kutishpan tukuy tiyapush-
kanta rantichirka. Chay kullkiwana
rantirka chay oroyu allpata.
45Chaymanta Yaya Diospa ali
kamachinanka shuk yapa achka valik
perlashinami. Shuk wirakucha
maskashpa purirka atun yapa valik yura
wallkashina rikunayu perlata. 46Chaypi
achka valik atun yura perlata tarishpan
tukuy tiyapushkankunata rantichirka.
Chay kullkiwana rantik rirka chay yapa
valik perlata.

Jesuska redimanta yuyachishpa yachachin

47Chaymantapas Yaya Diospa ali
kamachinanka kay allpapi shuk atun
yakupi aysay tukuhushka redishinami
kan. Rediyak runakunata yuyariychi.
Rediyashpankuna chikan chikan
challwakunata apinahun. 48Chaymanta
redinkunata tiyuma aysashpankuna
challwakunata akllanahun. Tukuy ali
challwakunataka tasankunapi churana-
hun mana ali challwakunataka
yakumami wichunahun. 49Chasnallata-
tami kay mundu tukurihushkanpi, chay
challwakunata akllak runakunashina
*angelkunaka runakunata akllankakuna.
Mana kasuk runakunataka anchuchinka-
kunami Yaya Diosta alita katik runaku-
namanta. 50Chay mana kasuk runakuna-
taka nina mana wañukmami wichunka-
kuna. Chaypimi sinchita parisishpa
wakankakuna, piñaywa kirunkunata
kanirinkakuna.

Jesuska chikan chikan yachachinakunawa yachachishkanta tukuchirka

51Yachachinankunata tukuchihushpan
Jesuska ñukanchita tapurka:
¿Asirtankichichu kay yachachihush-
kaynikunata? nishpa.
Chaypina aynirkanchi:
Ari, asirtanchimi nishpa.
52Chaypi Jesuska ñukanchita rimarka:
Rikuychi, shuk wasi amu achka
mushu mawka charishkankunata
wakaychakta. Chay charishkankuna-
manta maykantachari munan chayta
surkun. Chay wasi amuka Yaya Diospa
killkachishkanta yachachikshina kan,
maykanmi Yaya Diospa ali kamachinan
kay allpapi ña kallarishkanmanta
yachachishkaynita alita yachakurka.
Chasna runaka yachan kay mushu
yachachishkaynita, ñawpa Yaya Diospa
yachachishkantapas runakunata
yachachinata.

Ayllunkunaka Jesusta Nasaret kikin llaktanpi mana kirinayarkakunachu

(Mk. 6.1-6; Lk. 4.16-30)

53Chaymanta Jesuska tukuy chay
yachachinakunata rimashkanwasha
chay llaktamanta llukshirka. 54Chasna
rishpan kikin llaktanpi paktarka.
Chaypina tantarinankuna wasipi Yaya
Diospa shiminta yachachirka. Chasna
yachachihushkanta uyashpankuna
tukuy chay runakunaka mancharishpan-
kuna nirkakuna:
¿Maypitaya kay runaka chay tukuyta
yachakushka? ¿Imashnataya ruran mana
atipaypakunata? 55¿Manachu kay runaka
karpintirupa wawan? ¿Manachu mamanka
Maria, wawkinkunaka *Santiago, José,
Simón, Judas? 56¿Paninkunaka manachu
kay llaktanchipi kawsanahun? ¿Pitaya
payta yachachishka chay tukuyta
yachananpaka? nishpa.
57Chasna yuyarishpankuna chay
llaktanmantalla kashpankunapas
Jesusta mana kasunayarkakunachu.
Chayrayku Jesuska paykunata rimarka:

Tukuy Yaya Diospa yachayninwa
yachachiktaka kikin llaktanpika, kikin
wasinpika manami ayllunkunaka
kasunahunchu. Shuk llaktakunapimi
yachachishpan runakunaka alita
kasunahun nishpa.
58Chasna llaktanpi kawsak runakuna
payta mana kirishkankunarayku Jesuska
kikin llaktanpi mana achkatachu atun
yachaywa ruranakunata rurarka.

Apu Herodes Bawtisak Juanta wañuchichirka

(Mk. 6.14-29; Lk. 9.7-9)

14 1Chay punchakunapi Galilea
allpapi kamachik apu *Hero-
deska uyarka Jesús achka mana
atipaypakunata rurahushkanta. 2Chaypi
Herodeska runankunata yanka rimarka:
Chay Jesuska wañuchishkayni
Bawtisak Juanchari wañushkanmanta
kawsarimushka. Chayraykumi atipan
Yaya Diospa yachayninwa ruraypaku-
nata ruranata nishpa.
3Kay Herodeska ñawpa Juanta
kadenakunawa watashpan karselpi
churarka, wawkin Felipepa warmin
Herodias chasna munashkanrayku.
4Manara Juanka karselpi churay
tukushpanra apu Herodes chay
wawkinpa warminta apishkanraykumi
Juanka payta kunarka Yaya Dioska
mana munanchu kachuykiwa kawsanay-
kipa nishpa. Chayta rimashkanraykumi
Herodeska Juanta karselpi churarka.
5Herodeska piñarishpan Juanta
wañuchichinayashpanpas runakunata
manchashpan mana atiparkachu. Tukuy
runakuna yacharkakuna Juan Yaya
Diospa yachayninwa yachachik
kananta.
6Chay punchakuna Herodespa
wawayarishkan puncha paktashpan
fiestata rurarka. Chaypi Herodiaspa
shipas wawanka sumakta baylarka
tukuy kayashkan runakunapa rikuhush-
kanpi. Chayta rikuhushpan Herodeska
yapa kushikurka. 7Chayrayku chay
shipasta tukuy runakunapa uyahushkan-
kunapi rimarka shutipa paktachinanpa:
Imatachari tapuwanki, chayta
kushkayki nishpa.
8Chay shipaska mamanta tapuk rirka:
¿Imatata tapusha? nishpa.
Mamanka Juanta wañuchichinayash-
pan wawanta kunarka Herodesta
tapunanpa, Bawtisak Juanpa umanta
shuk kallanapi churashpa kuway
yachanaynipa shutipa pitichichishkay-
kita nishpa.
9Chasna tapushpan Herodeska
sinchita llakirirka. Achka kayashkan
runakunapa rikushkankunapi rimash-
kanraykumi kamachirka Juanpa umanta
pitishpa kunankunapa. 10Shuk suntalun-
kunata kamachirka, karselma rishpan-
kuna Juanta wañuchishpa umanta
pitinankunapa. 11Chasna pitishkankuna-
washa shuk kallanapi apamushpankuna
chay shipasta kurkakuna. Chaymanta
chay shipaska mamantana kurka.
12Chayta yachashpankuna Juanpa
runankunaka paypa aychanta apashpan-
kuna urku uchkupi churashpa tapak
rirkakuna. Churashkankunawasha
Jesusta rimak rirkakuna Juan wañush-
kanmanta.

Jesuska pichka waranka runakunata kararka

(Mk. 6.30-44; Lk. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

13Jesuska Juanta wañuchishkanku-
nata yachashpan chay llaktamanta
llukshishpan sapallan rirka shuk botipi
chunlla chakishka allpama. Chasna
Jesús rihushkanta achka runakuna
yachashpankuna tukuy llaktakunamanta
kucha mayanta kallpashpa payta
katirkakuna. 14Jesuska botimanta
llukshihushpan achka runakunata

rikurka. Paykunata rikushpan
llakichirka. Chasna llakichishpanmi
chay apashkankuna unkushkakunata
ampirka. 15Chaymanta ña tutayahush-
pan ñukanchika Jesusta kayllayashpan-
chi rimarkanchi:
Ñami chishiyashkanchi. Kaypika
manami nima shuk runa kawsanchu.
Tukuy kay runakunata kachay, llaktan-
kunama rishpankuna mikunankunata
rantinankunapa nishpa.
16Chaypi Jesuska ñukanchita aynirka:
Mana munanichu rinankunapa.
Kankuna karaychi paykunata.
17Chaypi ñukanchi aynirkanchi:
Pichka panstu, ishkay challwastullami
tiyan ñukanchipaka.
18Jesuska ñukanchita aynirka:
Apamuychi ñukama.
19Kushpanchi Jesuska tukuy chay
runakunata kamachirka pastuyu allpapi
tiyarinankunapa. Chaymanta chay pichka
panta, ishkay challwata apishpan siluma
rikushpan Yayan Diosta agradesirka.
Agradesishkanwasha chay pankunataka
pakishpa pakishpa ñukanchita kurka.
Chaypina ñukanchikunaka chaypi
kahukkunata mikunankunapa kurkanchi.
20Chay achka runakunaka mikurkakuna
saksanankunakama. Mikushkankunawasha
ñukanchikunaka puchurishkanta tantachir-
kanchi chunka ishkay tasa untakta. 21Chay
mikuk karikunaka pichka waranka
karkakuna. Achka warmikuna wawakuna-
pas mikurkakuna, paykunataka mana
yuparkanchichu.

Jesuska yaku awata purirka
(Mk. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

22Chaymanta Jesuska ñukanchikunallata
rimarka:
Ñuka tukuy kay runakunata wasinku-
nama kutinankunapa rimanaynikama,
kankunaka botipi kucha chimpama
riychi.
23Chay runakuna rishkankunawasha
Jesuska sapallan shuk urku awama sikarka
Yayan Diosta mañananpa. Tutayananka-
mami payka sapallan chaypi karka. 24Jesús
chay urkupi kanankama ñukanchika botipi
ña chawpi kuchapi rihurkanchi. Chasna
chimpahushpanchi puntanchimanta
yakuka yapa sinchita wayrawa ulasyarka.
Botinchita ulaska wayraka sinchita
waktarka. 25Ña pakarihushpan Jesuska
yaku awata purishpa ñukanchita kayllayak
shamurka. 26Jesusta yaku awata purihush-
kanta rikushpanchi mana riksirkanchichu.
Yapa mancharishpa kaparirkanchi:
¡Ay, almatami rikuhunchi!
27Chasna kaparihushpanchi Jesuska
ñukanchita rimarka:
Sinchikuriychi. Ñukami kani,[b] ama
manchariychichu.
28Chaypi Pedroka aynirka:
Kan Jesús kashpaykika rimaway
kanma rinaynipa, yaku awata purishpa.
29Jesuska aynirka:
Shamuy ñukama.
Chayta uyashpan Pedroka botimanta
uraykushpan Jesusma rirka yaku awata
purishpa. 30Chasna rihushkanpi yaku
awapi musyarka sinchi wayra paypi
waktarihushkanta. Chaypi mancharirka.
Chasna mancharihushpan kallarirka
yaku ukuta yaykunata. Chaypi sinchita
kaparishpa rimarka:
¡Kishpichiway Yaya Jesús! nishpa.
31Chay ratulla makinmanta apishpan
Jesuska nirka:
Imaraykuta mana tukuy shunkuyki-
manta pacha ñukata kiriwankichu
sinchikurinaykipa.
32Ña Pedro Jesuswa botipi urayku-
hushkankunapi chay sinchi wayraka
pasarirka. 33Chaypi ñukanchi botipi

b Chay Ñukami kani nishkaka kan Yaya Diospa shuk shutin

kahukkunaka Jesuspa puntanpi
kunkurishpanchi nirkanchi:
Shutipami Yaya Diospa Wawan kanki
nishpa.

**Jesuska achka unkushkakunata
ampirka Genesaret allpapi**
(Mk. 6.53-56)

34Chay sinchi wayra pasarishpanna
chay kucha chimpama Genesaret allpapi
Jesuswa pakta paktarkanchi. 35Chaypi
kawsak runakunaka Jesusta riksishpan-
kuna tukuy runakunata rimashpa
purirkakuna ñami Jesuska paktamushka
nishpa. Chayta yachashpankuna
unkushkakunata Jesusma apamurka-
kuna. 36Chay unkushkakunaka Jesusta
rimarkakuna:
Churarishkaykipa shiminllatami
llankanayanchi ampirinanchipa nishpa.
Chasna rimashpankuna Jesuska chay
unkushkakunata churarishkanpa
shiminta llankachishpan ampirka.

**Jesuska yachachin imata
rurashpami alicharishka kanchi
Yaya Diospa rikushkanpi**
(Mk. 7.1-23)

15 1Chaymanta *fariseokuna,
Moisespa killkashkanta yacha-
chikkunapas Jerusalén llaktamanta
rishpankuna Jesusta kayllayarkakuna
tapunankunapa. 2Chaypi paykunaka
nirkakuna:
¿Imaraykutaya runaykikunaka yaya
rukunchikuna wañupa rurashkankunata
mana kasunahunchu? Ñukanchi
yuyarinchi manara mikuhushpanchi
makinchita yakuwa ukuchinanchi tiyan
mana uchayu kananchipa. ¿Imaraykuta
runaykikunaka mana chasna ruranahun-
chu?
3Chaypi Jesuska paykunata aynirka:
Kankunaka Yaya Diospa kamachish-
kanta mana kasushpaykichimi yaya
rukuykichi wañupa rurashkankunallata
kasushpa kawsankichi. Imaraykuta
chasna rurankichi. 4Kasnami Yaya
Dioska kamachin:
Yayaykichita mamaykichita
yuyashpa kasushpa kawsaychi
nishpa.
Chaymanta:
Maykanmi yayanta mamanta
chiknishpa riman mana ali
kananta, chay runataka apuyki-
chimi wañuchinan tiyan
nishpa.
5-6Chasna Yaya Dios rimashpanpas
kankunaka chikantami yachachihunki-
chi. Runakunata rimankichi yayayki-
chipa mamaykichipa pishihushpanpas
mana yanapanaykichi tiyan rimashpay-
kichi kankunata yanapanayni kullkitaka
Yaya Diostami kushkani. Chayraykumi
manana tiyawannachu kankunata
yanapanaynipa nishpa. Chasna yaya
rukuykichi wañupa rurashkanllatami
rurashpa kawsahushkaykichirayku Yaya
Diospa kamachishkankunata mana
kasuhunkichichu. 7Ali runakuna kanchi
nishpa yuyarishpaykichipas llulla
runakunami kankichi. Yaya Diospa
yachayninwa yachachik Isaias wañuka
alita rimarka kankunamanta Yaya
Diospa ñawpa rimashkanta kasna:
8 Kay runakunaka shiminkunalla-
wami yuyawanahun. Manami
tukuy shunkunkunamanta
pachachu yuyawanahun.
9Runakunapa kamachishkanku-
nata rimashkaynitashina yacha-
chishpankuna yankami ñukata
mañana wasipi tantarinahun
kushichiwanankunapa nishpa.
10Chasna rimashpan Jesuska shuk
runakunatana kayarka payta kayllaya-
nankunapa. Paykunata rimarka:
Alita uyawaychi asirtanaykichipa.
11Imata mikushpaykichipas manami

uchata rurankichichu. Shunkuykichipi
millaypata yuyarishkaykichita rimash-
paykichimi shuti uchata rurankichi
nishpa.
12Chaymanta ñukanchika payta
kayllayashpanchi rimarkanchi:
¿Yachankichu chay fariseokuna
rimashkaykita uyashpankuna piñarish-
kankunata?
13-14Chaypina Jesuska aynirka:
Ama llakiriychichu chay fariseoku-
naka piñarihushpankuna. Paykunaka
Yaya Diospa kamachishkanta mana alita
asirtashpankunami mana yachak
runakunata pantachichinahun. Wawki-
kuna panikuna rikuychi. Tarpushpanchi
shuk muyuta, chaypi millaypa kiwaku-
napas wiñanahun. Kankunaka millaypa
kiwakunata surkushpaykichimi wichun-
kichi. Chasnallatatami Yaya Dioska
mana ali yachachikkunataka kastiganka.
Paykunaka wisku runakuna wisku
masinkunata pushahukshinami
kanahun. Chasna kashpankunami
ishkanti uchkupi urmankakuna nishpa.
15Chaymanta Pedroka Jesusta
rimarka:
Chay yachachishkaykita ashwan alita
ñukanchita asirtachiy nishpa.
16Chaypi Jesuska aynirka:
¿Kankunapas manarachu asirtankichi
chay rimashkaynita? 17Tukuy mikunami
mikushpanchika wiksanchima rin.
Chaymanta llukshin aychanchimanta.
Imatapas mikushpanchika manami
uchatachu ruranchi. 18Maykantami
rimanchi shunkunchipi yuyarishkanchi-
manta shamun. Chaymi shuti uchaya-
chin. 19Shuk runa manara millaypata
rurahushpanra shunkunpi yuyarin chay
millaypata ruranapa. Chaymanta
tukuy chay millaypakunata ruran. Chay
millaypa ruranakuna kanahun: Shuk
runata chiknishpa wañuchina, shuk
warmiyu kari shuk warmiwa musayana,
shuk kusayu warmi shuk kariwa
musayana, chaymanta tukuywa musaya-
nakuna, shuwana, llullana, runa
masinta chiknishpa kamina. 20Shuk
runa chay mana alikunata rurashpan
uchayan. Mana makinchita yakuwa
ukuchishpa mikushpanchika manami
uchayanchichu.

Shuk mana israel warmi Jesusta tapurka yanapananpa
(Mk. 7.24-30)

21Jesuska chay llaktamanta llukshish-
pan rirka Tiro, Sidón llaktakunama.
22Chaypi shuk warmika Jesusta
kayllayarka. Chay warmika ñawpa
Kanaán allpapi kawsak runakunamanta
kashpan mana israel warmichu karka.
Payka Jesusta kayllayahushpan
kaparishpa rimarka:
¡Yachachik, Davidpa Miraymanta
Kishpichik, llakichiway! Shipas waway-
nipimi supayka yaykushpan payta yapa
parisichihun nishpa.
23Jesuska chayta uyashpanpas nima
imata aynirkachu. Chaypina Jesusta
kayllayashpanchi rimarkanchi:
Chay warmita rimay kaymanta
anchurinanpa, yapami ñukanchita
kaparishpa apanakuhun nishpa.
24Jesuska chay warmita aynirka:
Yaya Dioska kachawashkami israel
runa masinikunallata yanapanaynipa.
Paykunami obeha chinkarishkashina
kawsahunkuna nishpa.
25Chayta uyashpan chay warmika
Jesuspa puntanpi kunkurik rirka kasna
nishpa:
Yachachik, yanapaway.
26Chaypi Jesuska aynirka:
Manarapas chikan runakunata aliyachi-
hushpaynira israel masinikunatarami
yanapanayni tiyan. Manami alichu shuk
runa mikunata wawankunamanta
kichushpa allkukunata karananpa.

27 Chasna Jesús rimashpan chay
warmika aynirka:
Ari yachachik, chasna kashpanpas
allkukunapa amun mesapi mikuhush-
panka mikunanmanta wicharishkatami
allkukunapas mikunahun.
28 Chaypi Jesuska rimarka:
Pani, maytukuytata shunkuykimanta
pacha kiriwanki. Chayrayku shipas
wawaykitaka ñami ampishkani.
Chay ratulla chay shipaska ampirirka.

**Jesuska achka
unkushkakunata ampirka**
(Mk. 7.31-37)

29 Chaymanta Jesuska ñukanchikunawa
chay llaktakunamanta llukshishpan Galilea
kucha mayanpi paktarka. Chaypi shuk
urku awama sikashpan tiyarik rirka.
30 Chay urku awapi kahushpanchi achka
runakuna achka unkushkakunata apamush-
pankuna Jesuspa puntanpi churak shamur-
kakuna. Mana purinata atipakkunata,
wiskukunata, waklishka makiyu waklishka
chakiyu runakunata, mana rimanata
atipakkunatapas, chaymanta ashwan achka
unkushkakunata apamurkakuna. Chaypina
Jesuska tukuy chay unkushkakunata
ampirka. 31 Chasna ampirishpankuna mana
rimanata atipakkuna kallarirkakuna
rimanata. Waklishka makiyu waklishka
chakiyu runakunapas aliyarkakuna. Mana
purinata atipakkunapas alita purirkakuna.
Wiskukunapas atiparkakuna rikunata.
Chayta rikushpankuna tukuy runakuna
mancharishpankuna ñukanchi israel
runakunapa Yayanchi Diosta kushichirka-
kuna, Yaya Dios, kanmi tukuyta atipak
kanki nishpa.

**Jesuska chusku waranka
runakunata kararka**
(Mk. 8.1-10)

32 Chaymanta Jesús ñukanchita
kayashpan rimarka:
Llakichinimi kay runakunata. Ñami
kimsa punchata ñukanchita katihunkuna.
Mikuna illa kay runakunaka. Manami
kachanayanichu mana mikushpa wasinku-
nama kutinankunapa. Chasna mana
mikushpa rishpankunaka pakta ñampi
chawpipi lismayanahuma nishpa.
33 Ñukanchika Jesusta nirkanchi:
¿Imashnataya kay tukuy achka
runakunaraykuka tarinchima mikunata?
Kaypika nima shuk runa kawsanchu.
34 Jesuska ñukanchita tapurka:
¿Masna pantata charinkichi?
Ñukanchika aynirkanchi:
Kanchis panllami, chaymanta masna
challwastukuna.
35 Chaypina Jesuska chay runakunata
rimarka allpapi tiyarinankunapa.
36 Chaymanta chay pankunata, challwas-
tukunatapas apishpan Yayan Diosta
agradesirka. Chaymanta paki paki
rurashpan ñukanchita kurka chay
tiyahuk runakunata kunanchipa.
37 Chasna kushpanchi chay runakuna
tukuy mikurkakuna saksanankunakama.
Mikushkankunawasha puchurishkatana
tantachishpanchi kanchis tasata
untachirkanchi. 38 Chay mikuk
karikunami chusku waranka karkakuna.
Achka warmikuna, wawakunapas
mikurkakuna, paykunataka mana
yuparkanchichu.
39 Chaywashami Jesuska chay runaku-
nata rishara nishpan ñukanchiwa pakta
shuk botipi uraykushpan chimparkanchi
Magdala shutiyu llaktama.

**Fariseokuna, saduseokuna Jesusta
tapurkakuna Yaya Diospa
yachayninwa rurashkanta
rikuchinanpa**
(Mk. 8.11-13; Lk. 12.54-56)

16 1 Chaymanta *fariseokuna
*saduseokunawa parihu Jesusta
kayllayashpankuna yapa runakunata

riksichinayashpankuna mana Yaya Diospa kachashkan kananta tapurkakuna:

Ñukanchirayku ruray Yaya Diospa yachayninwa shuk nima ima uras rikushkanchita.

2Chasna tapushpankuna Jesuska paykunata aynirka:

Kankunaka inti pukanlla yaykuhushkata rikushpaykichi rimankichi kayaka ali punchami tukunka nishpa.
3Chaymanta shuk puncha tutamanta puyu pakarihushpan rimankichi ñami punchaka waklishka nishpa. Alita tukuy chaykunata yachashpaykichipas rurashkaynikunata rikushpaykichika ¿manachu asirtankichi imaraykumi chaykunata rurashkani? 4Kankunaka Yaya Diosta mana kasushpaykichimi mana ali yuyayyu runakuna kankichi. Tapuwashpaykichipas Yaya Diospa yachayninwa rurashkaynita rikuchinaynipa, manami rurashanchu yanka rikunaykichipaka. Kayllatami rikunkichi, imashnami Yaya Dioska ñawpa paypa yachayninwa yachachik Jonasta kimsa punchamanta wañuymanta kishpichirka, chasnallatatami kuti ruranka ñukawa.

Chasna rimashkanwasha paykunata sakishpan shuk partima rirka.

Jesuska yachachirka fariseokunapa yachachinankunata mana kasunankunapa
(Mk. 8.14-21)

5Chaymanta ñukanchi Jesuspa runankunaka kucha chimpama paktashpanchi yuyarirkanchi panta apanata kunkashkanchita. 6Chaypina Jesuska ñukanchita rimarka:

Alita yuyariychi. Kuyrariychi *fariseokunapa *saduseokunapa *levaduramanta.

7Chasna Jesús levaduramanta rimashpan maykanwami chapushpa panta punkichinchi ñukanchipura tapunakurkanchi:

Panta mana apamushkanchiraykumi chasna ñukanchita rimahun.

8Chaypi Jesuska rimahushkanchita uyashpan rimarka:

¿Imaraykuta chasna kankunapura tapunakunkichi? Mana chay panta kunkashkaykichimantachu kankunata rimahuni. Kankunaka manachu ñukapi sinchikurinkichi. 9¿Manarachu asirtankichi pichka panwa pichka waranka runakunata karashkaynita? ¿Manachu yuyarinkichi masna tasatami untachirkankichi chay mikuna puchurishkanta? 10Chaymanta ¿manachu yuyarinkichi kanchis panwa chusku waranka runakunata karashkaynita? Chaymanta ¿manachu yuyarinkichi masna tasatami tantachirkankichi chay mikuna puchurishkanta? Tukuy uras chasnallatata atipani ruranata. 11¿Imaraykuta kankunaka mana alita asirtankichichu? Manami panmantachu rimahuni. Kutikashka rimani, kuyrariychi fariseokunapa saduseokunapa levaduramanta nishpa.

12Chaypirami ñukanchika asirtarkanchi chay Jesuspa rimahushkanta. Manami kikin panta punkichik levaduramantachu rimahurka, ashwan fariseokunapa saduseokunapa waklichik yachachinankunamantami ñukanchita rimarka.

Pedro rimarka Jesús Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta
(Mk. 8.27-30; Lk. 9.18-21)

13Chaymanta Sesarea Filipo shutiyu llaktapi paktashpanchi Jesuska ñukanchita tapurka:

Runakuna kwintahushpankuna ¿pimi kani ninahuntaya?

14Chaypi ñukanchika aynirkanchi:

Shukkunaka ninahunmi Bawtisak Juanchari wañushkanmanta

kawsarishka kanaykita. Shukkunaka ninahunmi Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachik Eliaschari kanaykita, maykanmi kuti shamunan karka. Shukkunaka ninahunmi Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachik Jeremiaschari wañushkanmanta kawsarishka kanaykita. Mana kashpaka Yaya Diospa yachayninwa shuk ñawpa yachachikchari kawsarishka kanaykita nishpa.

15 Chaymanta ñukanchitana tapurka:

Kankunaka, ¿pimi kani ninkichitaya?

16 Chaypi Simón Pedro shutiyuka aynirka:

Kanmi kanki kawsa Yaya Diospa Wawan, paypa Kachashkan Kishpichik.

17 Chasna Simón Pedro rimashpan Jesuska payta rimarka:

Kushilla kanki Simón, Jonaspa wawan. Chaytaka manami runachu kanta riksichishka, ashwan Yayayni Dios silupi kawsakmi riksichishka. 18 Ñukami kanta rimani, kanmi kanki Pedro.

Pedro nishkanka rumimi. Chasna kashpan Jesuska rimashpa katirka:

Tukuy shunkuykimanta pacha ñukata kiriwashkaykirayku sinchi rumishinami kanki. Kan yachachishpayki achka runakunata yanapasha paykunapas ñukapi sinchikurishka kiriwanankunapa. Chasna shuk wasihuk runashina kankunawa wasinita rurahushpayni kantami churasha chay wasita sinchikuchik rumishina kanaykipa. Tukuy kiriwakkuna shuk sumakta rurarishka wasishina kashpaykichi nima wañuna atipankachu tukuchinata. 19 Kanta churasha kay allpapi kamachihushkaynirayku punkupi kuyrahuk runashina kanaykipa. Shuk runata rimashpayki uchaykika llakichirishkami kan nishpa, Yaya Diospas ari, chasna kachun ninkami. Shuk runata rimashpayki uchaykika mana llakichirishkachu kan nishpa, Yaya Diospas ari, chasna kachun ninkami.

20 Chasna Pedrota rimashkanwasha Jesuska ñukanchita nirka:

Ama nima pita rimankichirachu ñuka Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kanaynita.

Jesuska wañunanmanta kawsarimunanmantapas rimarka
(Mk. 8.31-9.1; Lk. 9.22-27)

21 Chaymanta pacha Jesuska ñukanchita alita asirtachishpa rimarka:

Ñuka Jerusalenma rinayni tiyan. Chaypimi ñukanchita kamachik israel masinchi rukukuna, *saserdotekunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas yapa chikniwashpankuna parisichiwankakuna. Paykunaka chikniwashpami wañuchiwankakuna. Chasna wañuchiwashpankunapas kimsa punchamantami kawsarisha.

22 Chayta uyashpankuna Pedroka Jesusta chaynikstuma pushashpan rimarka:

Yaya Jesús, chaytaka ama rimaychu. Yaya Dioska manami munamachu chasna pasanaykipa nishpa.

23 Chayta uyashpan Jesuska tikrarishpan Pedrota rimarka:

Anchuriy ñukamanta, supaykunapa apunshina rimahunki. Llullachinayawahunkimi Yaya Diosta mana kasunaynipa. Manami Yaya Diospa munashkantachu rimawahunki, ashwan runapa yuyarinanllatami rimawahunki nishpa.

24 Chaymanta Jesuska tukuy ñukanchikunata rimarka:

Kankuna ñukata katinayawashpaykichika ama kankuna kikin munashkaykichita ruraychinachu. Kankunata chiknik runakuna piñarishpa wañuchinayahushpankunapas ñukallata katiwaychi. 25 Maykanmi wañuyta manchashpan

sakiwan, chayka wiñaypami wañunka.
Maykanmi ñukata katiwahushpan
chikninata wañuyta parisin, chayka
wiñaypami Yaya Dioswa kawsak rinka.
26Imata valin shuk runa tukuy kay
mundupi tiyashkata apinanpa. Tukuy
chaykunata apishpanpas wiñaypami
wañunka. Masna kullkitapas kunayash-
paykichika manami atipankichichu
rantinata chay wiñaypa Yaya Dioswa
kawsanataka. 27Ñuka Yaya Diospa
Wawan silumanta *angelkunawa
shamuhushpayni suma chuyahlla
rikurishpami shamusha Yayaynipa
yachayninwa. Chay urasmi mana alita
rurak runakunataka kastigasha.
Chaymanta kasuwak runakunataka
rimasha ñukawami silupi kawsankichi.
28Alita uyawaychi. Shuk kankunamanta
kaypi kahukkunaka manara wañuhush-
paykichira ñuka Yaya Diospa Kachash-
kan Runata rikuwankichimi wañushkay-
nimanta kawsarimushpayni kay allpapi
kamachik tukunaynita.

Jesuska suma chuyahlla
rikunayu tukurka
(Mk. 9.2-13; Lk. 9.28-36)

17 1Chaymanta Jesuska sokta
punchamanta Pedrowa, *Santia-
gowa, paypa wawkin Juanwapas
sikarka shuk atun urku awama. 2Chay
urkupi kahushpankuna chay kimsa
runankunaka Jesusta chuyahlla
chikanyashkanta rikurkakuna. Uyanka
intishina punchayachirka. Churarish-
kanpas yura chuyahlla sintihushkashina
rikurirka. 3Chay kimsa runankunaka
rikurkakuna ñawpa yachachikkuna
Moisesta, Eliastapas Jesuswa kwinta-
hukkunata. 4Chayta rikushpan Pedroka
mancharishpa rimarka:

Yaya Jesús, alitami kaypi kahunchi.
Munashpaykika rurashu kimsa
tampukunata, shukta kanrayku,
shuktaka Moisesrayku, shuktaka
Eliasrayku nishpa.

5Chasna Pedroka rimahushkanpi shuk
chuyahlla rikurik puyuka paykunata
arkamurka. Chay puyu ukumanta
uyarkakuna Yaya Diospa rimahush-
kanta:

Kay Jesuska munashkayni Waway-
nimi. Paymi ñukata sumakta kushichi-
wan. Kasuychi payta.

6Chayta uyashpankuna chay kimsa
Jesuspa runankunaka mancharishpan-
kuna allpapi kunkurishpa kumurirka-
kuna. 7Chaypina Jesuska kayllayashpan
paykunata llankashpan rimarka:

Atariychi, ama manchariychichu
nishpa.

8Paykunaka atarishpankuna Jesusta
sapallantana rikurkakuna. 9Chay
urkumanta uraykuhushpankunana
Jesuska paykunata rimarka:

Kay urkupi rikushkaykichitaka ama
nima pita kwintankichirachu, ñuka
Yaya Diospa Kachashkan Runa wañush-
kaynimanta kawsarimunaynikama.

10Chaypina chay kimsa runankunaka
Jesusta tapurkakuna:

¿Imaraykutaya Moisespa killkash-
kanta yachachikkunaka rimanahun,
manara Yaya Diospa Kachanan
Kishpichikka shamuhushpanrami Yaya
Diospa yachayninwa ñawpa yachachik
Eliasra kuti shamunka nishpa?

11Jesuska paykunata aynirka:

Shutipami riman, puntiru Elias kuti
yachachik shamunka runakuna kawsay-
ninkunata alicharinankunapa Yaya
Dioswa nishpa. 12Ñuka kankunata
rimani, Eliaska ñami shamushka.
Runakuna manami riksirkakunachu
payta. Chasna mana riksishpankunami
parisichishpa payta wañuchirkakuna.
Chasnallatatami ñuka Yaya Diospa
Kachashkan Runa kashpayni ñukatapas
parisichishpa wañuchiwankakuna.

13Chasna Jesús rimahushpanrami
chay runankunaka asirtarkakuna
Eliasmanta rimahushkanwa Bawtisak
Juanmanta paykunata rimahushkanta.

Jesuska shuk supay yaykushka wawata ampirka
(Mk. 9.14-29; Lk. 9.37-43)

14Chaymanta Jesuska chay kimsa
runankunawa urkumanta uraykumush-
pan achka runakuna kahushkanpi
paktamurkakuna. Chaypi shuk runaka
Jesusta kayllayashpan puntanpi
kunkurishpan rimarka:
15Yachachik, wawaynita llakichish-
payki ampipay. Yapa achkatami
parisipahun. Maypipas kahushpan
sinchiyarishpa allpama urman. Achka
kuti ninapi yakupipas urmapan. 16Kay
wawaynita apamurkani runaykikunama.
Paykunaka mana atipashkakunachu
ampinata.
17Chaypi Jesuska tukuy runakunata
rimarka:
Mana ali yuyayyu runakuna,
kankunaka manami sinchikunkichichu
ñukapi. Ima uraskamataya kankunawa
kiparishpa yachachishkaykichi.
Apamuychi kayma chay unkushkata.
18Chay wawata pushamushpankuna
Jesuska chay unkuchik supayta sinchi
shimiwa kamachirka ¡llukshiy kay
wawamanta! nishpa. Chay ratulla chay
wawaka ampirishka kiparirka.
19Chaymanta tukuy ñukanchi Jesuspa
runankuna shuk parti paywa tantarish-
panchi tapurkanchi:
¿Imaraykutaya mana ñukanchika
atipashkanchichu chay supayta
llukshichinata chay wawamanta?
nishpa.
20Chaypina Jesuska ñukanchita
aynirka:
Kankunaka manami tukuy shunkuyki-
chimanta pacha kiriwankichichu.
Chayraykumi mana atipashkankichichu
chay supayta llukshichinata chay
wawamanta. Alita uyawaychi. Uchillas-
tullatapas Yaya Diosta kirinkichimaka,
rimankichima kay urkuta anchuriy
chaymanta nishpa, chay urkuka rimash-
kaykichita kasushpanmi anchurima.
Yaya Diosta tukuy shunkuykichimanta
pacha kirinkichimaka, payka yanapa-
mami tukuy imata atipanaykichipa
ruranata. 21Chasna supaytaka atipanki-
chi runamanta llukshichinata mana
mikushpa mañashpalla Yaya Diosta
nishpa.

Jesuska kutikashka rimarka wañunanmanta
(Mk. 9.30-32; Lk. 9.43-45)

22-23Chaymanta Jesuska ñukanchiwa
pakta Galilea allpapi purihushpan
ñukanchita rimarka:
Ñuka silumanta shamushka runa
kashpaynipas chikniwak runakunami
apichiwashpankuna parisichishpa
wañuchiwankakuna. Chasna wañuchi-
washpankunapas kimsa punchamantami
Yaya Dios kawsachiwanka.
Chayta uyashpanchi yapa llakirirkan-
chi.

Jesuska rimarka Yaya Diospa wasinrayku kullkita paganankunapa

24Chaymanta Jesús ñukanchiwa pakta
rishpan Kapernaum llaktapi paktarkan-
chi. Chaypi shuk runakuna *Yaya
Diospa wasinrayku kullkita kobrakkuna
kashpankuna Pedrota kayllayashpa
tapurkakuna:
¿Kankunata yachachik Jesuska
manachu pagan Yaya Diospa
wasinrayku?
25Chasna tapushpankuna Pedroka
aynirka:
Ari, paypas paganmi nishpa.

Chaymanta Pedro chay wasipi
yaykushpan manara nima imata rimash-
panra Jesuska payta tapurka:
¿Imatata yuyarinki Simón? Rimaway
¿pitata kullkita pagachinahun atun
apukunaka, kikin llaktankunamanta
runa masinkunatachu, shuk allpamanta
runakunatachu? nishpa.
26Chaypi Pedroka aynirka:
Shuk allpamanta runakunatami
pagachinahun nishpa.
Chaypi Jesuska rimarka:
Chayrayku chay apukunapa kikin
llaktankunamanta runa masinkunaka mana
nima shuk imata paganankuna tiyanchu.
27Ñuka Yaya Diospa Wawan kashpayni
Yayayni Diospa wasinrayku mana
paganayni tiyanchu. Mana paganayni
kashpanpas nima pita piñachinanchipa,
akuychi pagashunchi. Antsilukriy kuchama.
Chay puntiru challwata apishpay kimi
shiminpi kullkita tarinki. Chayta pagakriy
ñukarayku kanraykupas.

Jesuska yachachin maykanmi tukuymanta ashwan yachayyu kan
(Mk. 9.33-37; Lk. 9.46-48)

18 1Chay uras Jesús Pedrowa
kwintahushpan ñukanchi payta
kayllayashpanchi tapurkanchi:
Yachachik, Yaya Dios tukuy runaku-
nata kamachishpan ¿pitaya ñukanchi-
manta ashwan yachayyu kanka?
2Chasna tapushpanchi Jesuska shuk
wawata kayashpan chawpinchipi
shayachirka. Payta rikuchishpan
ñukanchita yachachirka:
3Alita uyawaychi. Kankuna shuk
wawashina mana yachayyuchu kani nishpa
yuyarishpa kawsaychi. Mana sakishpayki-
chika yuyarinata runa masinikunamanta
ashwan yachayyu kani nishpa, manami
Yaya Diospa kamachishkan tukushpa
paypa ali kamachihushkanpi kawsankichi-
chu. 4Kay wawashina mana yachayyuchu
kani nishpa yuyarishpaykichika Yaya
Diospa kamachihushkanpi tukuymanta
ashwan yachayyu kankichi. 5Chaymanta
maykanmi ñukata yuyawashpan shuk
wawata yuyashpa wasinpi yaykuchin,
chayka ñukatami yaykuchiwan nishpa.

Jesuska yachachin shuk runa masinta uchata rurachishpan yapa kastigarishka kananmanta
(Mk. 9.42-48; Lk. 17.1-2)

6Chaymanta Jesuska rimarka: Maykanmi
shuk wawa chayra katiwahukta uchata
rurachin, paytaka Yaya Diosmi chaymanta
ashwan sinchita kastiganka. Ashwan ali
kama, kunkanpi atun rumiwa watashpa
wichuy tukushpan chawpi yakupi chinkari-
nanpa. 7Ay kay allpapi Yaya Diosta mana
kasukkuna, yapa tukuyta uchata rurachina-
yashkankunarayku. Tukuy uras chasna
uchata rurachinayakkuna tiyashpanpas ay,
maykankunami uchata rurachikkuna
kanahun. ¡Imashna kastigushi paykuna-
rayku kanka!
8Chayrayku imapas kanta uchata
rurachinayashpanka sakiy. Makiki chakiki
kanta uchata rurachinayashpanka pitishpa
wichushkashina sakiy. Mana ishkanti
makikiwa, ishkanti chakikiwa nina mana
wañukma rinaykipa, ashwan alimi kama,
shuk makillawashina shuk chakillawashina
Yaya Diospa kawsananpi yaykunaykipa.
9Chaymanta ñawikiwa imatapas
rikushpayki uchata ruranayashpaykika
ñawikita surkushkashina sakiy. Mana
ishkanti ñawikiwa nina mana wañukma
rinaykipa, ashwan ali kama, shuk
ñawillawashina silupi Yaya Dioswa kawsak
rinaykipa nishpa.

Jesuska yachachin obeha chinkarishkata yuyachishpa
(Lk. 15.3-7)

10Chaymanta Jesuska yachachihush-
pan nirka: Rikuychi, nima shuk

wawastuta, nima shuk chayra katiwak
runata chikniychichu. Kay rimahush-
kaynita alita uyaychi: Paykunapa
*angelkunaka silupimi tukuy uras Yaya
Diospa puntanpi kanahun. 11Ñuka Yaya
Diospa Wawanka shamushkanimi tukuy
runakunata sinchi kastigananmanta
kishpichinaynipa.
12¿Imashnata yuyarinkichi? Shuk
runapa shuk pachak obehankuna
tiyama. Chay shuk pachak obehankuna-
manta shuklla chinkarishpan ¿imatata
rurama? ¿Manachu chay iskun chunka
iskunta sakishpan chay shuklla
chinkarishkata maskak rinma? 13Alita
uyawaychi. Chay shuk chinkarishka
obehanta tarishpanka chay achka mana
chinkarishka obehankunamanta
ashwantami kushikuma. 14Chasnallata-
tami silupi kawsak Yayanchika tukuy
wawankunata alita yuyan. Chayraykumi
payka mana munanchu nima shuk
chayra katiwak runa paymanta
chinkarishpa nina mana wañukma
rinanpa nishpa.

Jesuska yachachin imashnami runa masinchita llakichinanchi tiyan
(Lk. 17.3)

15Chaymanta Jesuska yachachirka
imashnami shuk kirik masinchita
llakichinanchi tiyan nishpa. Kasnami
nirka:
Shuk kirik masikichi kanta mana alita
rurashpanka sapallayki rishpayki payta
kunay. Kanta ari nishpanka alita
alichashpa llakichinakuychi, chasnami
kutikashka alitana paywa kawsankichi.
16Mana rimashkaykita uyashpanka
ishkay kimsa kirik wawkikunawa pakta
alichak riychi. Chasna ishkay kimsa
kirikkunapa rikushkanpi chay mana
alita rurak runata kunashpaykichi tukuy
yachankakuna shutipa rimashkayki-
chita. 17Chay runaka kunashkaykichita
mana uyashpanka Yaya Diosta kasuk
masikichikunata tantachishpa rimaychi
paykunapas yachanankunapa. Paykuna-
tapas mana uyanayashpanka Yaya
Diosta mana kirik runatashinana
rikuychi. 18Alita uyawaychi. Kankuna
shuk runata rimashpaykichi uchaykika
mana llakichirishkachu kan nishpa,
Yaya Diospas ari, chasna kachun
ninkami. Shuk runata rimashpaykichi
uchaykika llakichirishka kan nishpa,
Yaya Diospas ari, chasna kachun
ninkami.
19Alita uyawaychi. Kankuna ishkay-
manta shuk yuyayllawa mañawashpay-
kichika Yaya Dios shuk imapi yanapa-
nanpa, payka kankunata yanapankami.
20Ñukata kiriwashpaykichi ishkaymanta
kimsamanta tantarishpaykichi chaypi
kankunawa pakta kahuni.

Jesuska yachachin mana llakichinayak runamanta yuyachishpa

21Chaypi Pedroka kayllayashpan
Jesusta tapurka:
Yachachik, shuk runa masini achka
kuti mana alita rurawashpanka ¿masna
kutitaya payta llakichinayni tiyan?
¿Kanchis kutichu llakichisha? nishpa.
22Chaypina Jesuska aynirka:
Mana rimashkaykichu kanchis kutilla
llakichinaykipa. Rimashkayki kanchis
chunka kuti kanchiskama llakichinayki
tiyan. Mana yupashpa achka kuti
llakichiylla.
23Chaymanta ashwanta asirtachishpa
rimarka:
Yuyariychi imashnami Yaya Diospa
ali kamachinanka kay allpapi. Rikuychi
shuk yachayyu patrón runankunata
kushkanwa rurashkankunamanta
tapunayashkata. 24Ña tapunata
kallarishpan shuk payta liwik runata
pushamurkakuna. Payka chay patronta

yapa achka, mana nima ima uras
pagaypata waranka kullkita liwirka.
25Chay liwik runa nima kullkiyuchu
karka liwishkanta paganapa.
Chayrayku chay patronka runankunata
rimarka: Mana paganata atipashpan kay
runataka warminti, tukuy wawankuna-
tapas, tukuy paypa tiyapushkantapas
rantichik riychi. Chay rantichishkayki-
chi kullkita ñukata kuwaychi paypa
liwinmanta nishpa. 26Chasna rimashpan
chay liwik runaka chay patronpa
puntanpi kunkurirka. Yapa llakirishpan
rimarka: Patroyni, ama piñariwaychu.
Chapaway. Mana unayashpachu tukuy
liwishkaynita pagashkayki. 27Chasna
yapa atunta tapushkanrayku chay
patronka chay runanta llakichishpan
rimarka: Kutiy ña wasikima. Tukuy
liwiwashkaykimanta kanta llakichini.
Kunanka manana liwiwankinachu
nishpa.

28Chay llakichirishka runa llukshish-
pan shuk runa masinwa tinkunakurka.
Chay tinkunakushkan runaka payta
shuk uchillastu kullkita liwirka.
Chaypina chay llakichirishka runana
yapa piñarishpan chay uchillastu payta
liwik runataka kunkanmanta apishpan
sipinayarka. Payta rimarka: Kunalla
pagaway tukuy liwiwahushkaykita
nishpa. 29Chasna rimashpan chay liwik
runaka paypa puntanpi kunkurishpan
rimarka: Ama piñariwaychu. Chapaway.
Tukuy liwishkaynitami pagashkayki
nishpa. 30Yapa sinchita tapuhushpanpas
chay sipinayak runaka mana munarka-
chu uyanata. Chay liwihuk runa
masintaka karselma churachirka tukuy
liwishkanta paganan punchakama.

31Chay runata karselpi churachish-
kanta runa masinkuna rikushpankuna
yapa llakirishpankuna chay patrontana
rimak rirkakuna. 32Chaypina payka
chay llakichishkan runanta kayachish-
pan rimarka: Kanka yapa millaypa
runami kanki. Sinchita tapuwashkayki-
raykumi chay achka mana pagaypa
waranka kullkita liwiwashkaykimanta
llakichirkani. 33Kanta llakichishkayni-
shina kanpas llakichinkima karka runa
masikita nishpa. 34Chaypina chay
patronka yapa piñarishpan kamachirka
chay runatapas karselpi churananku-
napa tukuy liwihushkanta paganan
punchakama.

35Chaymanta ñukanchita rimashpa
katirka: Chay patrón millaypa rurak
runanta kastigashkanshinami Yaya Dios
kankunatapas kastiganka, mana runa
masikichikunata tukuy shunkuykichi-
manta pacha llakichishpaykichika.

Jesuska yachachin kari warminwa, warmipas kusanwa mana sakinakunankunapa

(Mk. 10.1-12; Lk. 16.18)

19 1Tukuy chaykunata yachachish-
kanwasha Jesuska Galilea
allpamanta llukshishpan Judea allpama
rirka, chay Jordán yaku chimpama.
2Chaypi achka runakuna payta katirka-
kuna. Jesuska chay uras achka unkush-
kakunata ampirka.

3Chaymanta *fariseokuna Jesusta
kayllayashpankuna pantachichina-
yashpa tapurkakuna:

¿Alichu kama kusan warminta
sakinanpa shuk imastumantalla,
maykantami mana alita ruramachu?

4Chasna tapushpankuna Jesuska
aynirka:

¿Manachu Yaya Diospa killkachish-
kanpi leyishkankichi runata rurashpan
Yaya Dios karita warmita rurashkanta?
5Yaya Dios chasna karita warmita
rurashpan rimarka: Tukuy karikuna
yayanta mamanta sakinankuna tiyan
warminwana tantaylla kawsananku-
napa. Paykunaka tantarishpankuna shuk

runashinallami kanahun nishpa.
6Chasna Yaya Dios paykunata
tantachishpan shuk runashinalla
kanahun, manana ishkay runashinachu
kanahun. Chayrayku mana alichu nima
shuk runa warminta sakinanpa.
7Chasna Jesús yachachihushpanmi
chay fariseokunaka tapurkakuna:
Chasna kashpanka ¿imaraykutaya
Moiseska kamachirka shuk kari
warminta sakinayashpan apunkunapa
puntanpi warminta shuk sakina killkata
kushpan atipama sakinata nishpa?
8Chaypina Jesuska rimarka:
Kankuna mana Yaya Diosta kasuna-
yashpaykichi Moiseska rimarka shuk
sakina killkata kushpa atipankichi
sakinata warmikichita nishpa. Ñawpa-
manta pachami Yaya Dioska mana
munarkachu sakinakunaykichita. 9Ñuka
kankunata rimani warmikichita ama
sakiychichu. Atipankichi warmikichita
sakinata, shuk kariwa musayashkanray-
kulla. Mana chasna rurashpan
warmikita sakishpaykichika uchatami
rurankichi. Chaymanta shuk warmita
apishpaykichika uchatami rurankichi.
Chay sakishka warmita pushak karipas
uchatami ruran.
10Chaypina ñukanchika payta
rimarkanchi:
Yaya Dios mana munashpanka
warminchita sakinanchipa, ashwan
alichari kama shuk runa mana warmiya-
nanpa nishpa.
11Chasna rimashpanchi Jesuska
ñukanchita aynirka:
Mana tukuy runachu asirtankakuna
kay rimahushkaynita. Ashwan maykan-
kunallatami Yaya Dioska asirtachin,
chaykunami yachankakuna imamantami
rimahuni. 12Tiyan achka runakuna
chasna mana warmiyu kawsanankU-
napa. Shuk karikunaka wawayarina-
hunmi mana shuk warmiwa tupanata
atipakkuna. Chayrayku mana warmiya-
nahunchu. Shuk karikunaka chasna
tukunahun, paykunata kapashkankuna-
rayku. Chasna tukushpankuna mana
warmiyanahunchu. Shukkunaka mana
warmiyanahunchu Yaya Diospa
kamachishkankunalla kanankunapa.
Maykankunami kay rimashkaynita
asirtanahun, asirtashkankunashina
kawsanahuchun nishpa.

Jesuska wawakunata llankashpan Yayan Diosta mañarka
(Mk. 10.13-16; Lk. 18.15-17)

13Chaymanta shuk runakuna wawan-
kunata Jesusma pushamurkakuna, Jesús
llankashpan paykunarayku Yaya Diosta
mañananpa. Chayta rikushpanchi
ñukanchika piñarishpa paykunata
arkahurkanchi Jesusta mana kayllaya-
nankunapa kasna nishpa:
Ama chay wawastukunataka Jesusma
pushamuychichu.
14Chasna piñarihushpanchi Jesuska
ñukanchita rimarka:
Ama arkaychichu chay wawakunata
ñukama pushamunankunapa. Maykan-
kunami kay wawakunashina ñukata
kiriwanahun, chaykunallami Yaya
Diospa kamachishkan tukushpa paypa
ali kamachihushkanpi kawsankakuna.
15Chasna rimashpan Jesuska tukuy
chay wawakunata kuyashpan Yayan
Diosta mañarka paykunarayku.
Chaymanta llukshishpan rirka.

Shuk kullkiyu runa Jesuswa kwintarka wiñaypa kawsanamanta
(Mk. 10.17-31; Lk. 18.18-30)

16Chaymanta shuk runa Jesusta
kayllayashpan tapurka:
Yachachik, ¿ima ali ruranatata
ruranayni tiyan Yaya Dioswa wiñaypa
kawsanaynipa?
17Chasna tapushpan Jesuska rimarka:

¿Imaraykuta tapuwahunki maykanmi ali kan ruranapa? Yaya Diosllami ali kan. Paywa kawsak rinayashpaykika Yaya Diospa kamachishkankunata alita kasushpa kawsay.

18Chay runaka tapurka:

¿Maykan kamachishkakunatata paktachinayni tiyan? nishpa.

Chasna tapushpan Jesuska rimarka:

Ama runa masikita wañuchiychu. Ama shuk warmiwa musayaychu. Ama shuwaychu. Ama nima maykan runamanta nima imata llullashpa rimaychu. 19Yayaykita mamaykita yuyashpa kushichishpa kawsay. Chaymanta kan kikinta yuyahukshina tukuy runa masikikunata yuyay. Tukuy chayta kasushpa kawsanayki tiyan nishpa.

20Chay runaka rimarka:

Tukuy chay Yaya Diospa kamachishkantaka kasushpami kawsashkani. ¿Imatata ashwan pishiwan ruranaynipa?

21Chaypina Jesuska aynirka:

Yaya Diospa munashkanta alita ruranayashpaykika rantichikriy tukuy imaykikunata. Chay kullkitaka nima imayu runakunata kuy. Chasna rurashpaykimi silupi achka imayushina tukunki. Chasna rurashkaykiwasha shuti katiway.

22Chayta uyashpan chay runaka yapa llakirishpa wasinma kutirka. Yapa achka imayu kashpan mana munarkachu tukuy imankunata rantichishpa kunata. Chayrayku yapa llakirirka.

23Chay runa llakirishka rishpanna Jesuska ñukanchita rimarka:

Alita uyawaychi. Kullkinllapi yuyarihuk runakunaka manami Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsankakunachu. 24Kutikashka rimani kankunata, shuk atun wiwa kamilluka manami atipamachu pasanata shuk aguha uchkunstuta. Chasnallatatami shuk kullkiyu runaka kullkinllata munashpanka mana atipanchu Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsanata nishpa.

25Chayta uyashpanchi mancharishpa tapunakurkanchi:

Chasna kashpanka ¿pishi atipanka Yaya Diospa kamachinanpi yaykunata? nishpa.

26Chaypina Jesuska ñukanchikunata rikushpan rimarka:

Manami nima shuk runa atipamachu pay kikinlla Yaya Diospa kamachinanpi yaykunata. Yaya Diosllami atipan runakunata kishpichishpa yaykuchinata.

27Chaypina Pedroka rimarka:

Ñukanchika sakishkanchimi tukuy ñukanchipa tiyashkakunata kanta katinanchiranti. ¿Imatata Yaya Dios ñukanchita kunka? nishpa.

28Jesuska ñukanchita aynirka:

Alita uyawaychi. Yaya Dios kay allpapi tukuyta mushuta rurashpanmi ñuka paypa Kachashkan Runami kutikashka shamusha suma yachayniwa tukuy runakunata kamachinaynipa. Chasna suma kamachik tukushpaynimi ñukata katiwahushkaykichirayku kankunatapas churasha ñukawa pakta kamachikkuna kanaykichipa. Chaypina chay chunka ishkay yaya rukunchikuna wañuta tukuy paykunamanta mirashka israel masinchikunawa pakta kawsashkankunamanta tapushpaykichi rimankichi pimi kishpinka pimi kastigarinka nishpa.

29Chaymanta Jesuska rimarka:

Shuk runa ñukata katiwahushkanrayku wasinta, wawkinkunata, paninkunata, yayanta, mamanta, wawankunata, chakrankunata sakishpanka paytaka Yaya Dioska tukuy ima sakishkanmanta ashwantami kunka. Chay yuyawak runaka wañushkanwasha wiñaypatami

Yaya Dioswa silupi kawsanka. [30]Achka
runakuna maykankunami kay allpapi
kawsahushkanchipi runa masinkunapa
rikushkanpi tukuymanta ashwan
valichirishka kanahun, paykunami Yaya
Diospa rikushkanpi tukuymanta ashwan
mana valikchu kankakuna. Achka
runakuna maykankunami kay allpapi
kawsahushkanchipi runa masinkunapa
rikushkanpi tukuymanta ashwan mana
valikchu kanahun, paykunami Yaya
Diospa rikushkanpi tukuymanta ashwan
valichirishka kankakuna.

Jesuska ali tarawachik patronmanta yuyachishpa yachachin

20 [1]Chaymanta Jesuska rimash-
kanta ashwan alita asirtachi-
nanpa chay runakunata yachachirka:
Akuychi yuyarishunchi imashnami Yaya
Diospa ali kamachinanka kay allpapi.
Rikuychi, shuk patronpa tiyapurka shuk
atun uva chakran. Shuk puncha
tutamanta payka llukshirka runakunata
maskananpa, uva chakranpi tarawachi-
nanpa. [2]Runakunata tarishpan rimarka:
Tukuy puncha chishiyakta chakraynipi
tarawashpaykichika kankunata pagasha
shuk puncha valishkata nishpa.
Paykunaka ari nishpankuna tarawak
rirkakuna. [3]Tutamantara kahushpan
intika, chay patronka kutikashka
maskak rirka ashwan runakunata.
Plasapi achka mana tarawanayu
runakunata rikurka. [4]Paykunata
rimarka: Kankunapas uva chakraynipi
tarawak riychi. Tarawashkaykichimanta
kankunata pagasha nishpa. Chasna
rimashpan paykunapas tarawak
rirkakuna. [5]Chay chakrayu runaka
chawpi puncha, chaymanta chishipi
kutikashka maskak rirka runakunata
tarawachinanpa. Kuti runakunata
tarishpan kacharka chakranpi tarawa-
nankunapa. [6]Ña chishiyahushpan
kutikashka plasama rirka maskananpa
runakunata tarawachinanpa. Plasapi
kutikashka mana tarawanayu runaku-
nata rikurka. Paykunata tapurka:
¿Imaraykuta tukuy puncha kaypi
kankichi nima imata rurashpa? nishpa.
[7]Chasna tapushpan paykunaka aynirka-
kuna: Nima pi ñukanchita tarawanan-
chipa maskashkachu nishpa. Chaypina
chay patronka rimarka: Kankunapas uva
chakraynipi tarawak riychi nishpa.

[8]Chaymanta tutayahushpanna chay
patronka paypa runanta rimarka: Tukuy
tarawashka runakunata kayashpayki
pagay. Ashwan washa shamushkakuna-
manta kallarishpa tukuyta pagay nishpa.
[9]Chaypina shuk uralla tarawak runaku-
nata pagarka tukuy puncha tarawashka-
tashina. [10]Chayta rikushpankuna
tutamanta pacha tarawashkakunaka
yuyarirkakuna, ñukanchita ashwanta
paganka tukuy puncha tarawashkanchi-
rayku nishpa. Chasna yuyarishpankuna-
pas shuk puncha tarawashkankunaman-
talla pagay tukurkakuna. [11]Chayrayku
piñarishpankuna patronmanta yuyarir-
kakuna mana ali pagak patrón kananta.
[12]Chaypi payta rimarkakuna: ¿Imaray-
kuta ñukanchita kay washa tarawak
shamushka runakunawa parihullata
paganki? Paykuna shuk urallata
tarawashkakuna. Ñukanchika tukuy
puncha inti rupata awantashpa
tarawashkanchirayku ashwanta
paganayki tiyan. [13]Chasna piñarishpa
rimashpankuna chay patronka shukta
rimarka: Amigu, ñukaka manami kanta
llullachihunichu. ¿Manachu kwintash-
kanchi tukuy puncha tarawashkayki-
rayku shuk puncha valishkata paganay-
nipa? ¿Imashnataya kunan ashwanta
munanki paganaynipa? [14]Chay
kushkayni kullkita apashpa riy. Ñuka
paganayani washa shamushkakunatapas

kankunawa parihullata. [15]Ñukapa
kullkini kashpan munashkaynita rurani.
Kanka matsankarashpaykika shukku-
naka kanshinallatata kullkita apashkan-
kunarayku, mana alitachu yuyarinki.
¿Piñarihunkichu ñuka ali shunku
kashpayni mana mitsashpachu shukku-
natapas kantashina kushkaynirayku?
[16]Chasnallatatami maykankunami kay
allpapi kawsahushkanchipi runa
masinkunapa rikushkanpi tukuymanta
ashwan mana valikchu kanahun,
paykunami Yaya Diospa rikushkanpi
tukuymanta ashwan valichirishka
kankakuna. Maykankunami kay allpapi
kawsahushkanchipi runa masinkunapa
rikushkanpi tukuymanta ashwan
valichirishka kanahun, paykunami Yaya
Diospa rikushkanpi tukuymanta ashwan
mana valikchu kankakuna nishpa.

Jesuska kimsaynin kuti wañunanmanta kawsarinanmantapas rimarka
(Mk. 10.32-34; Lk. 18.31-34)

[17]Chaypina Jesuska achka runaku-
nawa pakta Jerusalén llaktama
rihushpan ñukanchi chunka ishkay
runankunata chaynikstuma pushashpan
rimarka:
[18]Ñami yachankichi Jerusalén llaktama
rihushkanchita. Chaypi chiknik
runakunaka ñuka Yaya Diospa Kachashkan
Runata apiwankakuna, *saserdotekunapa
apunkunata, Moisespa killkashkanta
yachachikkunatapas kuwankakuna.
Chaypina paykunaka tantarishpankuna
shuk yuyayllawa wañuchiwanayankakuna.
[19]Chasna wañuchiwanayashpankuna
*romano runakunata kuwankakuna.
Paykuna yapa asichiwankakuna,
waktawankakuna, chaywasha kruspi
klabawashpankuna wañuchiwankakuna.
Chasna wañuchiwashpankunapas kimsa
punchamantami kawsarimusha.

Santiagopa, Juanpa maman Jesusta tapurka shuk imata wawankunarayku ruranapa
(Mk. 10.35-45)

[20]Chaymanta Sebedeopa warmin
ishkay Jesusta katik wawankunawa
Jesusta kayllayarkakuna. Sebedeopa
wawankuna *Santiago, Juan karkakuna.
Chay warmika Jesusta tapunayashpan
puntanpi kunkurirka. Chaypina Jesuska
payta tapurka:
[21]¿Imatata munanki ruranaynipa?
nishpa.
Payka aynirka:
Kan tukuy runakunata kamachihush-
payki kay ishkay wawaynikunata karan
shukta kuchuykipi tiyachipay
tukuymanta ashwan alita kanwa pakta
kamachinankunapa nishpa.
[22]Jesuska aynirka:
Kankunaka mana alita yachashpayki-
chi chayta tapuwahunkichi. Ñukaka
achkatami parisinayni tiyan wañunayni-
kama. ¿Atipankichimachu ñukashina
awantanata chay tukuy parisinakunata
wañunaykichikama?
Chasna rimashpan paykunaka
aynirkakuna:
Ari, atipashunmi awantanata.
[23]Chaypina Jesuska rimarka:
Ari, kankunapas ñukashina achkata
parisinaykichi tiyan. Chasna parisishpayki-
chipas ñukaka manami akllashanchu nima
pita maykanmi kuchuynipi tiyarishpa
kamachinka. Yayayni Diosllami akllanka,
maykankunami kuchuynipi tiyarishpa
kamachinkakuna nishpa.
[24]Chasna chay warmi ishkay wawanku-
narayku tapushpan ñukanchi chunka
runankunana uyashpanchi piñarirkanchi,
chay ishkay wawkikuna ñukanchimanta
ashwan atun tukunayashkankunarayku.
[25]Chasna piñarihushkanchita rikushpan
Jesuska ñukanchita kayashpan rimarka:

Kankunaka alita yachankichi, kay allpapi atun allpakunapi kamachik atun apukuna kamachinanpi kawsak runakunata yapa manchachishpankuna sinchita kamachishkankunata. Kamachinanpi kawsak runakunata mana yuyashpa parisichishpa kasuchinahun. 26Kankuna Yaya Diospa shiminta kasukkunaka, ama chasna kanayaychichu. Shukkunamanta pasa kanayashpaykichika tukuy runa masikichikunata yanapashpa kawsaychi. 27Kankuna tukuymanta ashwan yachak kanayashpaykichika tukuy runa masikichikunata kasushpa kawsaychi. 28Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runapas manami shamushkanichu kay allpama runakuna sirviwanankunapa. Ashwan shamushkanimi tukuy runakunata yanapanaynipa. Shamushkanimi achka runakunaranti wañushpayni kastigarina kashkankunamanta kishpichinaynipa.

Jesuska ishkay wiskukunata ampirka
(Mk. 10.46-52; Lk. 18.35-43)

29Jesuska ñukanchiwa pakta Jerikó llaktamanta llukshishpan achka runakuna katirkakuna. 30Chaypina ishkay wisku runakuna ñampi mayanpi tiyahurkakuna. Paykunaka Jesús pasahushkanta uyashpankuna sinchita kaparishpa rimarkakuna:

¡Yaya Jesús, Davidpa Miraymanta Kishpichik, ñukanchita llakichiy!

31Chasna sinchita kaparishpankuna Jesuswa purik runakunaka killarishpankuna rimarkakuna:

Chunllayaychi nishpa.

Chay wiskukunaka mana kasushpachu ashwan sinchita kaparirkakuna:

¡Yaya Jesús, Davidpa Miraymanta Kishpichik, ñukanchita llakichiy!

32Chaypina Jesuska rihushkanmanta shayarishpan chay ishkay wisku runakunata kayashpan tapurka:

¿Imatata munankichi kankunarayku ruranaynipa?

33Chaypina paykunaka aynirkakuna:

Yaya Jesús, ñawinchita ampiy rikunanchipa.

34Chasna rimashpankuna Jesuska paykunata llakichishpan ishkantipa ñawinkunata llankarka. Chayllawa kunkaymanta rikurkakunana. Paykunaka ampirishpankuna Jesustana katirkakuna.

Jesuska Jerusalén llaktapi yaykurka
(Mk. 11.1-11; Lk. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

21 1-2Jesuska ñukanchiwa pakta Jerusalén llaktama rihushpan Betfagé llakta mayanpi paktarkanchi. Chay uchilla llaktaka karka Jerusalén kuchupi, Olivos shutiyu urku pampapi. Chay mayanpi paktashpanchi Jesuska ñukanchikunamanta ishkayta kacharka kasna nishpa:

Riychi chay rikuhushkanchi llaktama. Chaypi paktashpaykichimi tarinkichi shuk burru warmi watarishkata malta wawanwa pakta. Chay mamanta paskashpaykichi wawanwa pakta apamuychi. 3Shuk runa kankunata mitsashpan tapushpanka ¿imaraykutaya kay burruta apahunkichi? nishpa, payta rimaychi Yayanchi Jesusmi munahun awanpi tiyarishpa rinanpa. Kunanllatatami kutichik shamushu nishpa rimankichi.

4Chayka pasashka ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikpa kasna nishkanka paktarinanpa:

5 Jerusalén llaktapi kawsak runakunata rimaychi: Rikuychi, atun apuykichimi ña shamuhun kankunata kishpichinanpa. Yapa yachak apu kashpanpas mana yachak runashina llashata apak burrupa wawan maltapa awanpi tiyarishpa shamuhun nishpa.

[6]Chaypina chay ishkay runankunaka
Jesús kamachishkanshina chay burruta
apak rirkakuna. [7]Chay burruta wawanti
Jesusma apamushpankuna ñukanchika
burrupa awanpi churarinanchita
mantarkanchi. Chay awapi Jesuska
tiyarishpan rirka Jerusalenpi yaykunanpa.
[8]Chasna Jesús rihushpan achka runakuna
payta kushichishpa katirkakuna. Shukku-
naka paypa puntanpi rishpankuna
kamisankuna awapi churarishkankunata
Jesuspa puntanpi rihushkan ñampipi
mantarkakuna. Shukkunaka chipati
pankakunata pitishpa mantarkakuna
ñampita sumayachishpa Jesusta shuk atun
aputashina kushichinankunapa. [9]Chaypina
Jesuspa puntanpi rihuk runakuna, washan-
manta katik runakunapas yapa
kushikushpa kaparirkakuna:

¡Akuychi kushichishunchi kay ñawpa
atun apu Davidpa Miraymanta
Kishpichikta! Yaya Diospa alita
rikushkan yanapashkan runami kan.
Yaya Diospa munashkanta ruranapa
kachashkan kashpanmi shamuhun.
¡Akuychi kushichishunchi awa silupi
kawsak Yaya Diosta! nishpa.

[10]Jesús Jerusalén llaktapi yaykuhush-
pan chaypi kawsak runakuna yapa
mancharishpankuna tapurkakuna:

¿Pitaya kay runaka? nishpa.

[11]Jesuswa purihuk runakuna rimarka-
kuna:

Kay runaka Yaya Diospa yachayninwa
alita yachachik Jesusmi. Payka Galilea
allpapi kahuk Nasaret llaktamanta
runami nishpa.

Jesuska rantichik runakunata Yaya Diospa wasinmanta llukshichirka
(Mk. 11.15-19; Lk. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

[12]Chaypi Jesuska *Yaya Diospa
wasinpi yaykurka. Chay wasipi puntiru
atun pampa kincharishkapi achka
rantichihuk runakuna, rantihuk runaku-
napas karkakuna. Chaymanta tiyarka
kullkita kampyakkuna. Tukuy chayku-
nata rikushpan Jesuska kullkita
kampyakkunapa mesankunata, wiwa
mukukukunata rantichikkunapa
mesankunatapas pultyachi pultyachi
rurashpan amunkunata kamachirka
llukshinankunapa. [13]Chasna rurashpan
Jesuska rimarka:

Yaya Diospa killkachishkanpi riman:
Kay wasinika ñukata mañanankuna
wasinimi kan nishpa.

Kankunaka kay Yaya Diospa wasinta
shuwakunapa kushilla tantarinata
rurashkankichi. [Chasna Jesuska
rimashpan paykuna chaypi achkata
kobrashpa kullkita kampyahushkankuna-
rayku rantichihushkankunarayku shuwaku-
nashina kanankunata yuyachirka.]

[14]Chaymanta Jesús chay wasillapi
kahushpanra wisku runakuna, waklishka
chakiyu runakuna payta kayllayarkakuna.
Chaypina Jesuska paykunata llakichishpan
ampirka. [15]Chay *saserdotekunapa
apunkuna, Moisespa killkashkan
kamachishkata yachachikkunapas chay
mana atipaypakunata rurashkanta
rikushpankuna piñarirkakuna. Chaymanta
ashwan piñarirkakuna, wawakuna Yaya
Diospa wasinpi kaparihushkankunarayku
akuychi kushichishunchi kay ñawpa atun
apu Davidpa Miraymanta Kishpichikta
nishpa. Chayta uyashpankuna saserdote-
kuna piñarishpa Jesusta rimarkakuna:

[16]¿Manachu uyanki chay wawakuna
rimahushkankunata? ¿Imaraykuta
munanki chasna kanta kushichishpa
rimanankunata? nishpa.

Chaypina Jesuska rimarka:

Ari, paykunata uyahunimi. ¿Manachu
leyishkankichi Yaya Diospa killkachish-
kanpi kasna nikta?

Kanmi Yaya Dios, uchilla wawaku-
nata, chuchuk llullukunatapas

yuyachinki kanta kushichishpa
takinankunapa nishpa.
17 Chayta rimashpan Jesuska chay
runakunata sakirkana. Jerusalenmanta
llukshishpan Betania llaktama rirka
chaypi puñunanpa.

Jesuska yachachin,
Yaya Diosta kirishpa
tapushpanchimi yanapay tukunchi
(Mk. 11.12-14, 20-26)

18 Kayantima tutamantalla Betania
llaktamanta Jerusalenma kutihushpan
Jesusta yarkayka apirka. 19 Ñampi
mayanpi shuk *igu kaspita rikurka.
Chayta kayllayarka muyunta mikuna-
yashpan. Chay uras chay kaspika mana
muyuyuchu karka, pankankunallata
tarirka. Chaypina Jesuska chay igu
kaspita rimarka:
Kunanmanta pacha manana muyuyan-
kinachu.
Chasna rimashpanlla chay igu kaspika
kunkaymanta chakirirka. 20 Chayta
rikushpanchi mancharishpa Jesusta
tapurkanchi:
¿Imashnataya rimashkaykillawa kay
igu kaspika kunkaymanta chakirishka?
nishpa.
21 Jesuska ñukanchita aynirka:
Alita uyawaychi. Kankunapas alita
kirishpaykichika atipankichimi
ñukashina ruranata. Yaya Diosta
tapushpaykichika ama yuyarinkichichu
uyawankachu manachu nishpa. Ashwan
tukuy shunkuykichimanta pacha
kirishpaykichi yuyariychi paymi shutipa
uyawanka nishpa. Chasna kirishpayki-
chimi mana shuk igu kaspillatachu
atipankichi chakichinata. Ashwan kay
urkutapas rimankichimaka kaymanta
warankarishpayki atun yakuma
chinkariy nishpa, kay urkuka waranka-
rimami. 22 Tukuy shunkuykichimanta
pacha Yaya Diosta kirishpa mañashpay-
kichimi payka tukuy mañashkaykichita
kankunata kunka.

Jesuska yachayninmanta
tapuy tukurka
(Mk. 11.27-33; Lk. 20.1-8)

23 Chasna yachachishkanwasha
Jesuska Jerusalén llaktapi *Yaya Diospa
wasinpi yaykurka. Chaypi yachachi-
hushkanpi *saserdotekunapa apunkuna,
ñukanchita kamachik israel masinchi
rukukunapas Jesusta kayllayashpan-
kuna tapurkakuna:
¿Pita kanta kamachishka chasna
yachachinaykipa? ¿Pita kanta
kamachishka tukuy rurahushkaykiku-
nata ruranaykipa? nishpa.
24-25 Chasna tapushpankuna Jesuska
rimarka:
Ñukapas kankunata tapuni ¿pita
Juanta kacharka bawtisananpa? ¿Yaya
Dioschu shuk runachu payta
kachamurka? Ayniwashpaykichika
ñukapas rimashkaykichi pimi
kachawashka nishpa.
Chasna Jesús paykunata tapushpan
chay runakunaka shukwa shukwa
tapunakurkakuna imatami ayninkakuna
nishpa.
Aynishpanchika Yaya Diosmi Juanta
kacharka nishpa, Jesuska ñukanchita
rimankami Yaya Dios payta kachashka
kashpanka ¿imaraykutaya Juanta mana
kasushkankichichu? nishpa. 26 Chay-
manta aynishpanchika pay kikinllami
yuyarishpa Juanka yachachirka nishpa,
tukuy runakuna yapa piñarinkakuna.
Paykunaka kirinahun kay Juan wañuka
Yaya Diospa yachayninwa yachachik
kashkanta.
27 Chasna tapunakushpankuna chay
runakunaka Jesusta aynirkakuna:
Mana yachanchichu pimi Juanta
kachashka nishpa.
Chaypina Jesuska aynirka:

Chasna kashpanka ñukapas mana rimashkaykichichu pimi kamachi-washka tukuy kaykunata ruranaynipa nishpa.

Jesuska kasuk runakunamanta, mana kasuk runakunamantapas yuyachishpa yachachin

28Chaymanta Jesús chay *saserdotekunapa apunkunata, ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunatapas rimarka:

¿Ima ninkichita kay kwintanaynimanta? Shuk runa ishkay musu wawayu karka. Shuk puncha shuk wawanta rimarka: Kunalla uva chakraynipi tarawakriy nishpa. 29Chasna yayan kamachishpan chay musu wawanka aynirka: Mana rinayanichu nishpa. Ashwan shuk ratumanta kutikashka yuyarishpan tarawak rirka yayanta kushichinanpa. 30Chaymanta chay runaka shuk wawantana kamachirka uva chakranpi tarawak rinanpa. Payka chay ratulla ari nishpa rimarka kunalla risha. Chaymanta mana tarawak rirkachu. 31Kunan tapushkaykichi: Chay ishkay wawankunamanta ¿maykanta yayanpa munashkanta rurarka? nishpa.

Chasna tapushpan aynirkakuna:

Chay tarawak rishka musu wawanmi yayanpa munashkanta rurarka nishpa.

Chaypina Jesuska paykunata rimarka:

Alita ayniwashkankichi. Kankuna yuyarinkichi chay *romano tukuymanta atun apurayku *impuestuta kobrakkuna, puta warmikunapas uchasapakuna kanankunata. Alita uyawaychi. Paykunami kankunamanta ashwan utkalla Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsankakuna. 32Chay Bawtisak Juanka shamushka kankunata yachachinanpa, tukuy uchaykichikunata sakishpa Yaya Diostana kasushpa kawsanaykichipa. Kankunaka payta mana kirirkankichichu. Chay impuestuta kobrakkunaka, puta warmikunapas uchankunamanta llakirishpami sakirkakuna. Paykunaka chaymanta Yaya Diospa shiminta alita uyashpa kasurkakuna. Kankuna chayta rikushpaykichipas manami Yaya Diospa shiminta kirishpa kasuwashkankichichu.

Jesuska mana kasunayak tarawakkunamanta yuyachishpa yachachin
(Mk. 12.1-12; Lk. 20.9-19)

33Chaymanta Jesuska kutikashka shuk yachachinawa yachachirka: Kunan shukta yachachishkaykichi. Tiyarka shuk chakrayu runa. Chay runaka chakranpi uva wiñarishkakunata tarpuchishkanwasha kinchachirka. Chaymanta chakranpi shuk atun batanta rurarka, chaypi uva muyukunata sarushpa chawanankunapa. Chaymanta shuk yapa awa wasita rurachirka awamanta shuk runa tukuyta kuyrananpa chakranta, mana nima pi chay tarpunpa muyunkunata shuwananpa. Chaymanta chay amunka uva chakranta shuk tarawak runakunata kurka amunshina pichashpa kuyranankunapa. Chasna kushpan rimarka: Pallashpaykichi tukuy muyunkunamanta chawpita kuwankichi. Chasna rimashpan chay amunka rirka shuk karu llaktamana. 34Chaymanta pallana timpu paktarishpan chay amunka shuk runankunata kacharka chay chakranpi tarawakkunata rimak rinanpa: Patroyninchimi ñukanchita kachashka uva muyuta pallashkaykichimanta chawpita payrayku apananchipa. 35Chaypina chay chakrata kuyrak runakunaka patronpa kachashkan runankunata apishpankuna shukkunata makarkakuna, shukkunataka wañuchirkakuna, shukkunataka rumikunawa tuksi tuksi rurarkakuna. 36Mana nima imata kachashpankuna chay chakra

amuka kutikashka ashwan achka
runankunata kacharka. Paykunatapas
chay tarawakkunaka chasnallatata
rurarkakuna.
37 Chaymanta chakra amuka shuklla
wawantana kacharka, yuyarishpan kay
wawaynitaka manchashpankunami
kasunkakuna nishpa. 38 Chaypina chay
tarawakkunaka amunpa wawanta
rikushpankuna kwintarkakuna paykuna-
pura: Rikuychi, kay shamuhuk runami
chakra amupa wawan. Yayan wañushpan
kay chakraka payraykumi kiparinka.
Akuychi kunalla wañuchishunchi tukuy
kay uva chakraka ñukanchipana kananpa.
39 Chasna kwintashpankuna chay amunpa
wawanta apirkakuna. Chaymanta uva
chakra washama pushashpankuna
wañuchirkakuna payta.
40 Jesuska chasna yachachishkanwa-
sha chay chiknik runakunata tapurka:
Chay chakra amuka rishpan ¿imanachi-
mashi chay wañuchik runakunata? nishpa.
41 Paykunaka aynirkakuna:
Chay amuka tukuy chay yapa
millaypa tarawakkunata mana
llakichishpachu wañuchima. Chaymanta
chakranta shuk tarawakkunatana kuma,
maykankunami pallana uras tukuy
pallashkankuna uvata chawpinakushpa
amunta chay chawpita kunahuma.
42-43 Chasna aynishpankuna Jesuska
rimarka:
Ñuka kankunata rimani mana
munawashkaykichirayku Yaya Dioska
manami munannachu paypa kamachish-
kankuna kanaykichipa. Shuk chikan
runakunatanami kayanka paypa
kamachishkankuna kanankunapa.
Paykunami shuti Yaya Diosta kasushpa
kawsankakuna. Kankunaka Yaya Diospa
ñawpa killkachishkanta leyishpaykichipas
manarachu asirtankichi. Kasna riman:
Shuk runa wasinta rumimanta
rurashpan tarawak runankunaka
shuk ali sinchi rumita mana
munashpankuna mayanpi churar-
kakuna mana alichu nishpankuna.
Chay rumitaka wasinta rurak
runaka akllashpan churarka chay
wasinpi shuk orkonshina sinchi-
kuchik kananpa. Chasnashinami
Yaya Dioska akllashkan runawa
ruranka. Ñukanchika chayta
rikushpanchi yapa alimi kan
nishpa rimanchi nishpa.
44 Chay akllashkan rumipi takakta
tukushpaykichika tulluykichi pakiktami
urmankichi. Chay atun rumi awaykichipi
urmashpanka machuyakta nitishpa pulbu
wañunkichi nishpa. [Chasna rimashpa
Jesuska yuyachinayarka imashnami paypa
yachachishkanta chaymantapas payta
mana munakkunaka tukunkakuna.]
45 Chaypina chay *saserdotekunapa
apunkuna, *fariseokunapas Jesuspa
yachachihushkanta uyashpankuna
paykunapura kwintarkakuna:
Payka ñukanchimanta yuyarishpan
chasna uyachishpa yachachihun. Chay
mana ali rurak tarawakkunashina
kananchita, chaymanta chay rumipi
takarik runashina kananchita nishpa.
46 Paykuna yapa piñarishpankuna Jesusta
apinayarkakuna wañuchinankunapa.
Chasna ruranayashpankunapas runakunapa
piñarinankunata manchashpankuna mana
payta apirkakunachu. Tukuy runakuna
yuyarishkakuna Jesús Yaya Diospa
yachayninwa yachachik kananta.

**Jesuska shuk
kasaranapi mikunankunapa
kayashkakunamanta
yuyachishpa yachachin**
(Lk. 14.15-24)

22 1 Chaymanta Jesuska kutikashka
chay runakunata shuk yachachi-
nakunawa yachachirka: 2 Yuyariychi
imashnami Yaya Diospa ali kamachi-

nanka kay allpapi. Rikuychi shuk atun
apuka musu wawan warmiyahushkan-
rayku kushikuna mikunata rurashkanta.
3Payka runankunata kacharka tukuy
kayashkan runakunata kayak rinanku-
napa. Kayashpankunapas mana
shamunayarkakunachu. 4Mana
shamunayashpankuna chay apuka shuk
runankunatana kayashpan rimarka:
Tukuy kayashkayni runakunata rimak
riychi: Patroynika ñami wakrankunata,
wirayachishkan wiwankunatapas
wañuchishka. Mikunaka ñami yanushka
kahun. Kunalla chay kasarahushkapi
mikunata mikuk shamuychi nishpa.
5Chasna rimak rishpankuna chay
kayashkankunaka manana shamunayar-
kakunachu. Shukka chakranma rirka.
Shukka imankunata rantichinanpa rirka.
6Shukkunaka chay apupa runankunata
apishpankuna makarkakuna wañuchi-
nankunakama. 7Chayrayku chay apuka
yapa piñarishpan suntalunkunata
kacharka chay wañuchik runakunata
wañuchinankunapa, llaktankunatapas
rupachinankunapa nishpa. 8Chaymanta
chay runankunata rimarka: Kasarash-
kapi mikunaka ñami chayashka. Chay
kayashkayni runakunaka mana alita
rurashkankunamanta mananami
wasinipika yaykunkakunachu.
9Chayrayku anchu ñampikunama
rishpaykichi rikushkaykichi runakunata
kayaychi, kasarahushkapi mikunata
mikuk shamunankunapa nishpa.
10Chasna rimashpan paypa runanku-
naka ñampikunapi purihuk runakunata
kayak rirkakuna kasarahushkapi
mikunankunapa. Ali rurak, mana ali
rurak runakunatapas kayashpankuna
chay apupa atun wasinpi achka
runakuna tantarirkakuna.

11Chaypi chay apuka yaykushpan
kayashkan runakunata kwintachirka.
Chaypi shukta rikurka kasarana
kushikunarayku churarinata mana
churarishkata. 12Payta rikushpan
rimarka: Amigu, ¿imaraykuta mana
kasarana kushikunarayku churarinata
churarishpa yaykushkankichu? nishpa.
Chay runaka nima imata ayninata
atipashpan pinkarishpan chunlla
kiparirka. 13Chaypina chay apuka
mesama mikunata apak runankunata
rimarka: Kay runata chakinta makinta
alita watashpa chay manchaypa
amsama wichuychi. Chaypi sinchita
parisishpa wakanka, piñaywa kirunku-
nata kanirinka nishpa. 14Chasnallatata
Yaya Dios achka runakunata kayashka
paypa runankuna kanankunapa. Achka
runakuna kayay tukushka kashpankuna-
pas shuk shukkunalla kayashkanta
kasushpankuna shamunahun Yaya
Diosma.

Jesusta chiknik runakuna pantachichinayarkakuna
(Mk. 12.13-17; Lk. 20.20-26)

15Jesús yachachishkanwasha *fariseo-
kunaka llukshishpankuna tantarishpa
paykunapura kwintarkakuna: Akuychi,
Jesusta pantachichishunchi shuk mana
ayniypata tapunawa. Mana alita
aynishpanka apunchikunata rimashun-
chi payta apishpankuna kastigananku-
napa nishpa.

16Chayta ruranayashpankuna fariseo-
kunaka paykunata katik runakunata,
chaymanta *Herodespa partidunta
katikkunatapas kacharkakuna alishina
tukushpa Jesusta pantachichinayashpa
paywa kwintanankunapa kasna nishpa:

Yachachik, yachanchi mana
llullachishpachu shutipa kashkata
rimanki. Tukuy runakunata alita
yachachinki Yaya Diospa munashkanta
rurashpa kawsanankunapa. Kanmi mana
manchashpachu nima shuk runata, nima
apukunata tukuyta kuskata yachachinki.

17Kunanka rimay ñukanchita imashnata
yuyarinki. ¿Alichu manachu ñukanchi
israel runakuna chay *romano
tukuymanta atun aputa *impuestuta
pagananchipa? ¿Yaya Dios munanchu
pagananchipa manachu?
18Chasna tapushpankuna Jesuska
yacharka payta apichinayashpa rimash-
kankunata. Ari, pagananchi tiyan
nishpa aynimaka ñukanchi israel
runakunamanta apukunata rimak
rinahuma payta kastiganankunapa.
Mana alichu pagananchipa nishpa
aynimaka romano apunchita rimak
rinahuma. Chayrayku Jesuska rimarka:
Kankunaka mana ali yuyayyu runaku-
nachu kankichi. ¿Imaraykuta apichiwa-
nayashpa tapuwankichi? 19Rikuchiway-
chi chay paganaykichi kullkita.
Chasna nishpan shuk kullkita payta
rikuchirkakuna. 20Jesuska chay kullkita
rikushpan paykunata tapurka:
¿Pipa almantata rikunkichi kay
kullkipi? ¿Pipa shutinta kay kullkipi
killkarishka kan? nishpa.
21Paykunaka aynirkakuna:
Romano tukuymanta atun apupami.
Chasna aynishpankuna Jesuska
paykunata rimarka:
Chay atun apupa kashkantaka kuychi
amunta. Maykanmi Yaya Diospa kan,
kuychi payta. Yaya Dios ñukanchikunata
rurashkanrayku ñukanchikunapa amunchi
kan. Chayrayku tukuy shunkuykichimanta
pacha payta yuyashpa kawsaychi nishpa.
22Chasna yapa yachayninwa aynishkanta
uyashpankuna chay pantachichinayak
runakunaka yapa mancharishpankuna
chunllalla anchurirkakuna Jesusmanta.

Jesuska yachachin wañushkakuna kawsarinankunata
(Mk. 12.18-27; Lk. 20.27-40)

23Chaymanta chay punchallatata shuk
*saduseokunaka Jesuswa kwintak
rirkakuna. Paykunaka yachachinahun
wañushkanchimanta manana kawsari-
mushunchinachu nishpa. Chayrayku
paykuna Jesusta tapurkakuna:
24Yachachik, ñawpa Moisés wañuka
kasna yachachirka: Shuk warmiyu runa
manara nima shuk wawayu kashpan
wañushpanka wawkinka kachuynin
mashintuta warmiyanan tiyan chay
mashintuka atipananpa wawayanata.
Chaypina kari wawata wawayashpanka
chay wawkin wañupa wawanshina
kanan tiyan nishpa. 25Kunan kanta
kwintanayanchi: Kay llaktanchipi
tiyarka kanchis wawkikuna. Shuk
puncha puntiru wawkika warmiyarka.
Chay wawkika nima shuk wawayu
kashpanra wañurka. 26Pay wañushpan
shuk wawkinna kachuyninta
warmiyarka. Paypas wañurka nima
shuk wawayu kashpanra. Chaypina
shuk wawkinna chay kachuyninta
warmiyarka. Paypas nima shuk wawayu
kashpanra wañurka. Chaymanta shuk
wawkinna chay kachuyninta
warmiyarka. Paypas chasnallatata mana
wawayuchu wañurka. Chasnallatata
shukllankama shukllankama chay
kanchis wawkikuna chay warmillatata
warmiyashpankuna karan shuk mana
wawayuchu wañurka. 27Chasna tukuy
kusankuna wañushkankunawasha chay
warmipas wañurkana. 28Kunanka rimay
ñukanchita. Chay kanchis wawkikuna
chay warmillata warmiyarkakuna.
Wañushka runakuna kawsarimushpan-
kuna chay kanchis wawkikunamanta
¿maykanpa warminshi kama?
29Chasna tapushpankuna Jesuska
paykunata aynirka:
Kankuna kikintami llullachirinkichi,
wañushkakuna kawsarinankunata mana
kirishkaykichirayku. Yachashpaykichi-
tata Yaya Diospa killkachishkanta mana
asirtankichichu. Chaymanta Yaya

Diostapas mana riksinkichichu, wañushkakunata kawsachinata atipakta. 30Yaya Dios wañushka runakunata kawsachimushkanwasha nima shuk kari warmiyankanachu, nima shuk warmi kusayankanachu. Silupi kawsak *angelkunashinami tukuy kawsankakuna. 31 ¿Manachu leyishkankichi Yaya Diospa killkachishkanta? Chaypi riman wañushkakuna kawsarinankunamanta kasna:

32 Ñuka kani Yaya Dios, maykantami Abraham, Isaak, Jakob kushichiwanahun nishpa.

Chasna Yaya Dios rimashpan yachanchi chay yaya rukunchikuna wañushpankunapas paywa pakta kawsa kahushkankunata. Kawsakunallami Yaya Diosta kushichinahun, wañushkakunaka mana payta kushichinahunchu nishpa.

33Chayta uyashpankuna saduseokunaka chunlla kiparirkakuna. Jesús chasna alita yachachishkanrayku chay runakuna yapa mancharirkakuna.

Jesuska yachachin Yaya Diospa kamachishkankunamanta, maykanmi ashwan ali kan
(Mk. 12.28-34)

34Chaymanta *fariseokunaka yachashpankuna Jesús *saduseokunata chunllayachishkanta, payta tapunankunapa tantarirkakuna. 35Shuk paykunamanta Moisespa killkashkan kamachishkakunata yachachik kashpan Jesusta pantachichinayashpan tapurka:

36Yachachik, Yaya Diospa tukuy kamachishkankunamanta, ¿maykantaya ashwan ali kan?

37-38Chayta tapushpan Jesuska aynirka:

Chay tukuymanta ashwan ali kamachishkanka riman tukuy shunkuykimanta pacha Yayayki Diosta yuyashpa munashpa kawsay. Payta yuyahushpayki alikunata yuyarishpa rurashpa kawsay nishpa. 39Chaymanta chay ishkaynin kamachishkanka chasnashinallatatami riman runa masikita yuyay kan kikitashina nishpa. 40Kay ishkaymi tukuy kamachishkakunamanta puntiru kanan tiyan. Chaymantallami tukuy Yaya Diospa kamachishkankunata, Yaya Diospa shiminta yachachikkunapa yachachishkankunatapas asirtananchi tiyan.

Jesuska yachachin pay tukuymanta ashwan ali kamachik kananta
(Mk. 12.35-37; Lk. 20.41-44)

41-42*Fariseokuna tantarishka kahushkankunallapi Jesuska paykunata tapurka:

Kankunaka ¿imatataya yuyarinkichi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikmanta? ¿Maykan runapa miraymantataya? nishpa.

Chasna tapushpan fariseokunaka aynirkakuna:

Payka ñawpa atun apu David wañupa miraymantami kan nishpa.

43Chaypina Jesuska paykunata rimarka:

Davidpa miraymanta kashpanka ¿imaraykuta Yaya Diospa Espíritun yuyachishpan Davidka rimarka payta kamachik kananta kasna nishpa?

44 Yaya Dioska kamachiwakta rimarka:

Tiyariy kuskayni parti kamachinaykipa ñukawa pakta, tukuy kanta chiknik runakunata winsinaynikama kanta kasunankunapana nishpa.

45David Yaya Diospa Kachanan Kishpichikta kamachiwak nirka. Chay uras ña kawsa paymanta pasa kashpan David unay wañushkanwasha paypa miraymantallatata kashpan manami atipanchu runalla kanata.

46Chasna Jesús yachachihushpan chay fariseokunaka nima imata ayninata

atipashpankuna chunlla kiparirkakuna.
Chaymanta pacha nima shuk runa
Jesusta tapunayarkakunanachu.

Jesuska fariseokunata piñarka
(Mk. 12.38-40;
Lk. 11.37-54, 20.45-47)

23 [1]Chaymanta Jesús chay
*fariseokunata yachachishkan-
washa chay tantarishka runakunata,
ñukanchikunatapas yachachirka:
[2]Ñawpamanta pacha Moisespa killkash-
kan kamachishkakunata yachachikkuna,
fariseokunapas tantarina wasipi
tiyarinahun chay kamachishkanta
yachachinankunapa. [3]Chayrayku,
paykuna Yaya Diospa shiminta
kankunata yachachishpankuna alita
rurashpa kasuychi. Alita yachachishpan-
kunapas paykuna kikin mana
ruranahunchu yachachishkankunashina.
Kankunaka ama paykunashina ali
shimita yanka yachakushpa kawsaychi-
chu. [4]Chay fariseokunaka shuk
patronkuna runankunata llasha kargata
apachihukshinami kanahun. Kankunata
yuyayninkunamanta achka kamachinan-
kunata yachachinahun. Kankunarayku
kanahun atun llasha kargashina. Chasna
kankunata yachachishkankunawa
nitishkashina rurahushpankunapas nima
shuk uchillastuta yanapanahunchu
kankunata. [5]Paykunaka tukuyta
ruranahun runa masinkuna rikunanku-
nallapa, Yaya Diosta alita kasukmi
nishpa yuyarinankunapa. Yaya Diospa
shiminta shuk shukta suni ñañu karaku-
napi killkanahun. Chaykunata urintin-
kunapi makinkunapi watanahun.
Churarishkankuna shimita sumayachi-
nahun. Chasna churarishkankunawa
Yaya Diosta alita kasuk kani nishpa
yanka rikuchinayashpa purinahun.
[6]Fiestakunapi, tantarina wasikunapipas
paykunaka tukuymanta suma tiyarina-
kunapi munanahun tiyarinata runa
masinkuna paykunata aputashina
rikuhushkankunata rikuchishpa.
[7]Ñampikunapi plasakunapi purihush-
pankuna yapa munanahun tukuy
runakuna paykunata yuyashpankuna ali
yachachik nishpa saludanankunapa.
[8]Yaya Diosllami kankunata kuskata
yachachin. Chayrayku ama munaychi-
chu runakuna kankunata yachachik
nishpa rimanankunapa. Kankunaka
wawkipurallami kankichi. Ñukallami
kankunata yachachik kani. [9]Chaymanta
kay allpapi nima pita Yaya Diostashina
yuyashpa Yayayni nishpa rimaychichu.
Yayanchi Diosllatami yuyanaykichi
tiyan, payllata kasunkichi. Yaya Dios
shukllami, maykanmi silupi kawsan.
[10]Chaymanta ama munaychichu runa
masikichikuna kankunata rimananku-
napa kanmi kanki ñukata kamachik
nishpa. Ñukallami Yaya Diospa
Kachashkan Kishpichikka kankunata
kamachik kani. [11]Maykanmi kankuna-
manta ashwan kamachik kan payka
tukuy runa masinkunata sumakta
yanapak kanan tiyan. [12]Kankuna
kikinmanta yuyarinkichima, ñuka tukuy
runa masinikunamanta ashwan
yachakmi kani nishpa. Chasna atun
tukunayashpaykichika Yaya Diosmi
kankunata mana alichu nishpa
pinkachinka. Kankuna runa masikichi-
kunamanta mana atun tukunayashpa
paykunata yuyashpa yanapashpayki-
chika Yaya Diosmi sumakta kankunata
atunyachinka.
[13]Chaypina Jesuska fariseokunata
rimarka:
Ay fariseokuna, Moisespa killkash-
kanta yachachikkunapas, ¡imashna
kastigushi kankunarayku kanka! Yaya
Diosta mana kasunayashpaykichipas
alita kasukshina tukunkichi. Llullachiy-
sikikunami kankichi. Runakunata

arkankichi Yaya Diospa kamachishkan-
kuna tukushpa paypa ali kamachihush-
kanpi mana kawsanankunapa.
Kankunaka manami Yaya Diospa
kamachishkankuna tukunkichichu.
Chaymanta Yaya Diospa kamachishkan-
kuna tukunayak runakunata arkankichi.
14-15Ay Moisespa killkashkanta
yachachikkuna, fariseokunapas,
¡imashna kastigushi kankunarayku
kanka! Llullachiysikikunami kankichi.
Yakuta allpata purinkichi shuk runallata
maskashpa yachachinaykichipa
kankunata katinanpa. Chaymanta chay
kankunata katik runa kankunamanta
ashwanta uchata rurachinkichi
kankunamanta pasa nina mana wañukpi
atunta kastigarishka kananpa.
16Ay kankuna, ¡imashna kastigushi
kankunarayku kanka! Wiskushina mana
rikunata atipak kashpaykichi shukku-
nata ñampita purichinayankichi.
Llullashpa yachachinkichi: Shuk runa
rimahushkanta kirichinayashpa *Yaya
Diospa wasinta churashpa kirichina
rimanakunawa rimashpanka mana
shutipa kashpanpas Yaya Dioska payta
mana kastigankachu. Yaya Diospa
wasinpi kahuk orota churashpa
kirichina rimanakunawa rimashpanka
mana shutipa kashpan Yaya Dioska
shuti payta kastiganka. 17Chasna
llullachishpa yachachishpaykichi mana
ali yuyayyu, mana asirtak runakunami
kankichi. ¿Maykanta ashwan ali kan,
Yaya Diospa wasinchu, chay wasipi
tiyak orochu? Chay oroka Yaya Diospa
wasinpi churashparami Yaya Diospa
kan. Chayrayku Yaya Diospa wasinka
chay churashka oromanta ashwan ali
kan.
18Chaymanta kankuna llullashpa
yachachinkichi: Shuk runa rimahush-
kanta kirichinayashpa Yaya Diospa
wasinpi wiwakunata wañuchishpa
rupachina tuchpashinata churashpa
kirichina rimanakunawa rimashpanka
mana shutipa kashpanpas Yaya Dioska
payta mana kastigankachu. Chay
tuchpashinapi Yaya Diosrayku churash-
kankunata churashpa kirichina riman-
kunawa rimashpanka mana shutipa
kashpan Yaya Dioska shuti payta
kastiganka. 19Chayta yachachishpayki-
chi nima imata asirtak runakunami
kankichi. ¿Maykanta ashwan ali, chay
wiwakunata rupachina tuchpashinachu,
chay tuchpashinapi Yaya Diosrayku
churashkaykichichu? Chay kushkayki-
chika chay tuchpashinapi churashka
kashpanrami Yaya Diosrayku kan.
Chayrayku churashkaykichikunamanta
tuchpashinaka ashwan alimi. 20Shuk
runa rimahushkanta kirichinayashpa
Yaya Diospa wasinpi wiwakunata
rupachina tuchpashinata churashpa
kirichina rimanakunawa rimashpanka
mana chay tuchpashinallatachu
yuyachishpa riman, ashwan tukuy chay
tuchpashinapi churashkakunatapas.
21Shuk runa rimahushkanta kirichina-
yashpa Yaya Diospa wasinta churashpa
kirichina rimanakunawa rimashpanka
mana chay wasinllatachu yuyachishpa
riman, ashwan Yaya Dios chay wasinpi
kawsahushkantapas. 22Shuk runa
rimahushkanta kirichinayashpa siluta
churashpa kirichina rimanakunawa
rimashpanka mana silullatachu
yuyachishpa riman, ashwan maymen-
tami Yaya Dios kamachin chaytapas,
chaymanta Yaya Dios kikintapas.
Chayrayku imatapas rimashpaykichika
tukuy uras shutipallata rimaychi.
23Ay Moisespa killkashkanta
yachachikkuna, fariseokunapas,
¡imashna kastigushi kankunarayku
kanka! Llullachiysikikunami kankichi.
Tukuy tarpushkaykichimanta pallash-
kaykichi uchillastu pankakunamantapas

chunkamanta shukta Yaya Diosta
kunkichi. Chasna Yaya Diospa
kamachishkanta shuk parti paktachish-
paykichipas chay ashwan ali kasna
nishkan kamachishkankunata mana
paktachinkichichu: Alillata rurashpa
rimashpa kawsaychi. Runa masikichita
llakichishpa kawsaychi. Yaya Diosllata
tukuy shunkuykichimanta pacha
kirishpa alita kasuychi nishpa. Chay
kamachishkankunataka paktachinayki-
chi tiyan chay shukkunawa pakta.
24Kankunaka mana alita asirtashpay-
kichi wisku runa shukkunata ñampita
purichikshinami kankichi. Shuk
uchillastu siputuchi upyanaykichipi
chinkarishpan shushunkichi mana
millpunaykichipa. Chaymanta nima
imata yuyarishpa shuk yapa atun
animalta millpunkichi. Chasnashinami
kankunaka tukuy ñawpa yaya rukuyki-
chikuna wañupa rimashkankunata
kasunkichi. Maykantami Yaya Dioska
ashwanta munan, chaytaka nima
yuyarinkichichu.
25Ay Moisespa killkashkanta
yachachikkuna, fariseokunapas,
¡imashna kastigushi kankunarayku
kanka! Llullachiysikikunami kankichi.
Tukuy rurashkaykichiwa alita rikurish-
paykichipas shunkuykichipika millaypa
yuyayyu kankichi, shukkunapa ima
tiyapushkanta llullachishpa shuwakuna,
tukuy imakunata munakkuna,
mitsakkuna. Pusilluta, kallanata
washanllata mayllak runakunashina
kankichi, ukunta susyata sakinkichi.
26Wisku runakunashina nima imata
asirtak fariseokuna, puntiru shunkuyki-
chita alichaychi. Chaymanta aliyashka
shunkuykichi kashpan alikunallatana
ruraychi.
27Ay Moisespa killkashkanta
yachachikkuna, fariseokunapas,
¡imashna kastigushi kankunarayku
kanka! Llullachiysikikunami kankichi.
Shuk yurawa pintarishka rumiwa
taparishka wañushkakunata churana
uchkushinami kankichi. Kanchamantaka
sumakta rikurishpanpas ukupika
wañushkapa tullunkunawa millana-
yaypa ismukunawa untakta kan. 28Chas-
nashinami kankunapas runakunapa
rikushkanpi Yaya Diospa kamachish-
kanta alita kasukshina rikurishpaykichi-
pas yuyaykichipika yapa millaypata
yuyarishpa llullachiysikikunami
kankichi.
29Ay Moisespa killkashkanta
yachachikkuna, fariseokunapas,
¡imashna kastigushi kankunarayku
kanka! Llullachiysikikunami kankichi.
Chay Yaya Diospa yachayninwa
yachachikkunapa aychanta churashkan-
kunata sumayachinkichi paykunata
yuyakkunashina tukushpa. Chay ñawpa
alita rurashpa kawsak runakunata
yuyarinaykichi rumikunata pantiyunpi
sumayachinkichi. 30Chaymanta rimanki-
chi: Ñukanchi ñawpa yaya rukunchi-
kuna kawsashkan uras kawsanchima
karka, manami paykunata yanapanchi-
machu karka Yaya Diospa yachayninwa
yachachikkunata wañuchinata nishpa.
31Chasna yaya rukunchikuna nishpa
rimashpaykichimi kankuna kikin
rimankichi chay wañuchik runakunapa
miraykuna kanaykichita paykunashina
millaypa yuyayyukuna. 32Kankunapas
shutipa kashkata yachachikkunata
wañuchinayashpalla kawsashpaykichimi
yaya rukuykichikunapa ucha ruranan-
kuna pishishkata paktachinkichi.
33Machakuyashina runakuna kankichi,
yachachinaykichiwa runakunata
pantachichishpa yuyayninkunata
waklichikkuna. ¿Imashnashi kishpinki-
chi chay nina mana wañukmanta?
34Chayrayku ñuka kankunama kachasha
Yaya Diospa yachayninwa yachachikku-

nata, ali yachayyukunata, Yaya Diospa shiminta alita yachakushka yachachikkunata kankunata yachachinankunapa. Kankuna millaypa yuyayyu runakuna kashpaykichi shukkunata wañuchinkichi. Shukkunata kruspi klabashpa wañuchinkichi. Shukkunata chiknishpa tantarinaykichi wasikunapi makankichi. Chaymanta paykunata shuk llaktamanta shuk llaktama kallpachishpa chiknishpa parisichinkichi. 35Ñawpamanta pacha kunankama yaya rukuykichikuna alita paykunata yachachishpa kawsak runakunata wañuchishkakuna. Chay ali rurak runa Abelta wawkinka wañuchirka. Chaymanta yaya rukuykichikuna wañuka achkata wañuchirkakuna, Berekiaspa wawan Sakariasta wañuchishkankunakama. Yaya Diospa wasinpi wiwakunata rupachina tuchpashinapa kuchunpi kahushpanpas wañuchirkakuna. Kankuna chasnalla katishkaykichirayku tukuy chay ñawpa wañuchishkakunamantapas uchayu kankichi. 36Alita uyawaychi. Kankuna tukuy chay ñawpamanta pacha mana ali ruranakunata yachashpaykichipas mana yachakushpaykichi chasnallatata rurankichi. Chayrayku Yaya Dios kankunata sinchitami kastiganka.

Jesuska Jerusalenpi kawsak runakunata llakishpan wakarka
(Lk. 13.34-35)

37Chaymanta Jesuska Jerusalén llaktapi kawsak runakunata yapa llakishpan rimarka:

Ay Jerusalenpi kawsak runakuna, yapa llakini kankunarayku. Ñawpamanta pacha Yaya Diospa yachayninwa paypa shiminta yachachikkunata wañuchik kankichi. Yaya Dios kachashkan runakunatapas rumikunawa tuksishpa wañuchik kankichi. Kunanka ñuka achka kuti kankunata wañuymanta arkanayashkani, imashnami shuk atallpa wawankunata rikran ukupi tantachishpan arkan wañuymanta. Sumakta kankunata arkanayashpaynipas manami munawashkankichichu. 38Rikuychi, kunanka kankunata sakishpayni llaktaykichika chunllami kiparinka. 39Chaymanta kankunata rimani, shuk puncha rimawankichi Yaya Diospa yanapashkan ali runami kanki. Yaya Diospa munashkanta ruranaykipa kachashkan kashpaykimi shamuhunki nishpa. Kunanmanta pacha chasna rimawanaykichi punchakama mananami rikuwankichichu.

Jesuska Yaya Diospa wasinta urmachinankunamanta rimarka
(Mk. 13.1-2; Lk. 21.5-6)

24 1Chayta yachachishkanwasha Jesuska *Yaya Diospa wasinmanta llukshirka. Rihushkanpi ñukanchi kayllayashpanchi rimarkanchi:

Rikuy kay suma ali rurarishka Yaya Diospa wasinta.

2Chasna rikuchishpanchi Jesuska rimarka:

Kunan rikuchiwahunkichi kay sumakta rurarishka wasikunata. Alita uyawaychi. Chiknik runakunami urmachik shamunkakuna tukuy kay suma rikuhushkaykichita. Urmachishpankuna nima shuk rumi awapura rurarishkaka kiparinkachu.

Jesuska yachachin manara kay allpaka tukurihushpanra imakunami pasanka
(Mk. 13.3-13; Lk. 21.7-19)

3Chaymanta Jesuska ñukanchiwa pakta Olivos urkuma rirka. Chaypi tiyarishpan sapallanchi kahushkanchipi payta kayllayashpanchi tapurkanchi:

Yachachik, ¿ima urastaya *Yaya Diospa wasintaka urmachinkakuna?

¿Imata rikushpanchita yachanchima
kutimunayki ña paktarihushkanta?
¿Imashnata yachanchima kay allpa
tukurinan ña paktarihushkanta?
4Chaypina Jesuska ñukanchita
rimarka:
Alita yuyariychi, mana nima pi
kankunata llullachinanpa. 5Manara
kutimuhushpaynira achka runakuna
shamunkakuna kasna nishpa: Ñukami
kani Yaya Diospa Kachashkan
Kishpichik. Chasna llullashpankunami
achka runakunata kirichinkakuna.
6Uyashpaykichika runakuna chikninakushpa kaypi chayma wañunakuhukkunata, ama mancharinkichichu. Tukuy
chaykunami pasanan tiyan. Wañunakushpa kawsahushpankunapas chay
uras kay allpaka manarami tukurinkarachu. 7Shuk shimita rimakkuna shuk
shimita rimakkunawa chikninakushpankuna wañunakunkakuna. Shuk allpapi
kawsak runakunaka shuk allpapi
kawsak runakunawa sinchita chikninakushpankuna wañunakunkakuna.
Chaymanta achka llaktakunapi sinchi
yarkay tiyanka. Tukuy partimi allpaka
sinchita kuyunka. 8Tukuy chaykuna
kanka kallarinanlla. Chaywasha ashwan
sinchi llakiypa punchakunami
kankakuna.
9Chaypina kankunata chiknik runakunaka apukunapi pushashpankuna
rimankakuna parisichinankunapa.
Kankunamanta shukkunata wañuchinkakuna. Ñukata kirishpa kawsashkaykichirayku tukuy llaktakunapi achka
runakuna kankunata chikninkakuna.
10Chay uras achka runakunaka manana
munankakunanachu kirishpa
kawsanata. Chaymanta shukwa shukwa
chikninakushpankuna apunkunapi
paykunapura yanka millaypata
shukmanta shukmanta rimankakuna.
11Yaya Diospa yachayninwa yachachik
kani nishpa achka llullachishpa
yachachikkuna tiyanka. Paykuna achka
runakunata llullachinkakuna. 12Achka
runakuna yapa millaypakunata
rurashpa kawsashpankuna kay allpapi
millaypa ruranakunata yapa mirachinkakuna. Chayrayku achka Yaya Diosta
kirikkunapas manana yuyanakushpachu
kawsankakuna. 13Kankuna wañunaykichi punchakama alita ñukallata kirishpa
kawsashpaykichika Yaya Dios
kankunata kishpichinka paywa pakta
silupi kawsanaykichipa. 14Kankunaka
tukuy kay allpapi kay suma ali shimita
yachachinaykichi tiyan Yaya Diospa ali
kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta tukuy runakuna yachanankunapa. Chasna yachashpankuna manana
atipankakunachu rimanata mana
yachashkanichu nishpa. Chaypirami kay
allpapa tukurinanka kanka.
15Ñawpa Yaya Diospa yachayninwa
yachachik Daniel killkarka: Yaya Diosta
chiknik runaka Yaya Diospa wasinpi
yapa millaypata ruranka nishpa. Chay
killkashkanpi pasananta rikushpaykichi
leyishkaykichita yuyariychi alita
asirtanaykichipa. 16Chaypina kankuna
Judea allpapi kawsakkunaka utkalla
urkukunama mitikuychi. 17Wasi awapi
kahushpaykichika chaymantalla utkalla
mitikuychi. Ama wasikichipi yaykunkichinachu kankunapa imaykichi
tiyashkanta apanaykichipa. Utkalla
mitikunaykichi tiyan. 18Chakraykichipi
tarawahushpaykichika chaymantalla
mitikuychi. Amana wasikichima
kutiychinachu churarinaykichita
apanaykichipa. 19Chasna mitikuhushkaykichi punchakunapi yapa llakiypa
kanka chay chichu warmikunarayku
chay llullu wawayu warmikunaraykupas. 20Kankunaka Yaya Diosta mañaychi
ama chiri tamya punchakuna, nima
*samana puncha mitikunaykichi

punchaka paktananpa. [21]Chay punchakunapi tukuy runakuna sinchita parisinkakuna. Yaya Dios kay allpata rurashkanmanta pacha manami chasna sinchi llakina tiyarkachu. Nima chaywasha chasna llakina tiyankanachu. [22]Yaya Dioska tukuy akllashkan runakunata yuyashkanrayku chay llakina punchakunata uchillayachinka. Mana uchillayachimaka, nima shuk runa wañuymanta kishpimachu.

[23]Chay punchakunapi maykanpas kankunata rimankakuna: Rikuychi, kaypimi chaypimi Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikka. Chasna rimashpankunapas ama paykunata kiriychichu. [24]Chay punchakunapi achka runakuna llullachishpa purinkakuna ñukami Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kani nishpa. Shukkunaka llullachishpa rimankakuna ñukami Yaya Diospa yachayninwa yachachik kani nishpa. Paykunaka achka suma mana atipaypakunata, atun yachaywa runakuna nima ima uras rikushkankunata rurankakuna. Chayta rurashpankuna Yaya Diospa akllashkankunatapas llullachinayankakuna. [25]Chay uras yuyariychi ña kankunata rimashkaynita chasna llullachik runakuna paktanankunata. [26]Shuk runakuna kankunata rimashpankunaka chaypimi Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikka, payta rikuk riychi chunlla chakishka allpapi nishpa, ama riychichu. Shukkunaka kankunata rimashpankuna rikuk shamuychi kaypimi pakashka nishpa, ama kiriychichu. [27]Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kutikashka shamuhushpayni tukuy runakunami rikuwankakuna. Imashnami shuk ilampa silupi shuk partimanta shuk partima kunkaymanta chuyahlla rikurin, chasnashinami ñukapas shamusha. [28]Maypimi wañushkakunaka sirihunkuna, chaypimi ullawankakunaka tantarinahun. Chasnashinami runakuna millaypa ruranankunata yapa mirachishpankuna millanayaypa ismushina tukushpankuna kastigay tukunkakuna. Chayka mana pakallachu kanka ashwan tukuyrayku yachaypa rikuypa kanka.

Jesuska rimarka imashnami kutimunka kay allpama

(Mk. 13.24-37; Lk. 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

[29]Chaymanta Jesuska ñukanchita yachachihushkanllapi rimarka: Sinchi parisina puncha tukushpanna intika amsayanka. Killaka manana punchayachinkachu. Istrillakuna silumanta urmankakuna. Silupi tukuy punchayachikkuna sinchita kuyurinkakuna. [30]Chaypina ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa manarapas kutimuhushpaynira shuk imata silupi rikuchisha. Chayta rikushpankunami tukuy kay allpapi kawsak runakuna sinchita mancharishpa wakankakuna. Chaypina rikuwankakuna puyukuna awapi shamuhushkaynita, suma chuyahlla Yaya Diospa atun yachayninwa. [31]Chaypina *angelkunata kamachisha atun trompetankunata sinchita pukushpankuna tukuy partimanta akllashkaynikunata tantachinankunapa.

[32]Shuk *igu kaspita rikushpa yachakuychi. Paypa yakunka ramankunapi sikashpan achkata pankayahushpan yachankichi verano timpu kananta. [33]Chasnashinami tukuy kay rimashkaynita rikushpaykichi yachankichi ñuka ña shamunalla kahushkaynita. [34]Alita uyawaychi. Kunan kay punchakunapi kawsak runakunaka manara wañushpankunara tukuy kay rimahushkaynita rikunkichi. [35]Kay siluka allpapas tukurinankuna tiyan. Tukuy rimashkay-

nika manami chasnalla pasankachu,
shutipami paktarinan tiyan.
36Ima punchami ima urasmi kutimu-
sha, chaytaka Yaya Diosllami yachan.
Nima shuk runa, nima silupi kawsak
angelkuna yachanahunchu. Nima ñuka
Yaya Diospa kikin Wawan kashpaynipas
mana yachanichu ima urasmi kutimu-
sha nishpa.
37Ñuka Yaya Diospa Kachashkan
Runa kuti shamunayni uras kanka
imashnami ñawpa Noé kawsashkan
uras[c] karka. 38Manara Yaya Dios allpata
yakuwa untachishpanra tukuy runakuna
kunkaylla mikushpa, upyashpa,
warmiyashpa kawsapayarkakuna.
Noeka chay atun lanchanpi yaykunan
punchakama chasnalla kawsapayarka-
kuna. 39Chay runakuna nima
yuyarihushkankunapi Yaya Dioska
allpata yakuwa untachishpan tukuy
chinkarirkakuna. Chasnallatatami ñuka
Yaya Diospa Kachashkan Runa kutimu-
hushpayni nima yuyarihushkankunapi
runakunaka kullunkakuna. 40Chay uras
ishkay runakuna chakranpi tantaylla
tarawashpa kahushpankuna angelkuna
shukta pushankakuna, shuktaka
sakinkakuna. 41Ishkay warmi shuk
batanllapi kutahushpankuna angelkuna
shukta pushankakuna, shuktaka
sakinkakuna.
42Mana yachankichichu ima urasmi
ñuka Amuykichi kutikashka shamusha
nishpa. Chayrayku shamunaynikama
yuyashpalla chapawaychi. 43Alita
asirtaychi. Wasi amuka yachashpanka
ima urasmi tutapi shuwaka shamunanta,
mana puñushpachu uyashpalla
chapama. Chasna chapashpan chay
shuwak runaka nima imata shuwama-
chu chay wasimanta. 44Chayrayku
kankunapas tukuy uras alicharishka
chapawaychi. Kankuna nima
yuyarihushkaykichipi ñuka Yaya Diospa
Kachashkan Runaka shamusha.

Jesuska ishkay kamachina runakunamanta yuyachishpa yachachin

(Lk. 12.41-48)

45Chaymanta Jesuska ñukanchita
yachachishpalla katirka: Shuk patrón shuk
llaktama rinanpa, shuk ali yuyayyu tukuy
uras alita paktachik runanta kamachirka
tukuy paypa runankunata tarawachinanpa,
chaymanta mikuna uras alita karananpa.
46Chay runanka kushillami kanka
patroynin kutimushpan paypa kamachish-
kanta alita paktachishpa kahushkanpi tarik
shamushpanka. 47Alita uyawaychi. Chasna
alita kasuk runanta patroyninka churanka
tukuy ima tiyapushkanta kuyrak kananpa.
48Ashwan chay kamachik runanka
millaypa yuyayyu kamaka yuyarima,
patroynika mana utka kutimunkachu
nishpa. 49Chasna yuyarishpan kallarima
tarawak masinkunata makashpa parisichi-
nata. Pay kikin machak runakunawa
tantarishpan sumakta mikuma upyama.
50Chasna rurashpa kahushkanpi, mana
yuyarihushkanpi patroyninka kutimuma.
51Chaypina chay runanta sinchita
kastigama. Chasnallatata Yaya Dioska
payta mana kasuk, millaypa yuyayyu
runata mana llakichishpan tukuy llullachik
runakunawa parihu nina mana wañukpi
kastiganka. Chaypina chay runaka sinchita
parisishpa wakanka, piñaywa kirunkunata
kanirinka.

Jesuska yachachin chunka shipaskunamanta yuyachishpa

25 1Yuyariychi imashnami Yaya
Diospa ali kamachinanka kay
allpapi paktachirinka tukuy chay

---

c Rikuy Génesis killkapi 6.9 - 7.24

rimashkaynishina pasahushkan uras.
Rikuychi chunka shipaskunata. Chunka
shipaskuna, kusayahuk warmipa
amigankuna lamparinkunata apashpan-
kuna tinkuk rirkakuna kasarahushkan
musuta wasinma pushanankunapa.
2Chay chunka amigankunamanta pichka
alita yuyarik karkakuna, pichka nima
imata yuyarikchu karkakuna. 3Chay
pichka mana alita yuyarik shipaskunaka
lamparinkunata apashpankuna mana
kerosenta aparkakunachu kutikashka
untachinankunapa. 4Chay pichka alita
yuyarik shipaskunaka lamparinkunata
apashpankuna butillankunapi kerosenta
aparkakuna. 5Chaypina kasarak musuka
yapa unayashpan shamunanpa, chay
chunka shipaskunaka chapahushkanku-
napi yapa sampayashpankuna puñurka-
kuna. 6Ña chawpi tuta kahushpan
uyarkakuna shuk runa karumanta
kaparihushkanta: ¡Ñami musuka
shamuhunna! ¡Payta tinkuk riychi!
nishpa. 7Chaypina chay shipaskunaka
utkalla atarishpankuna lamparinkunata
alicharkakuna. 8Chay pichka nima
imata yuyarikkunaka chay pichka
yuyarik amigankunata rimarkakuna:
Lamparinchikunapa kerosenka ñami
tukurishka. Kuychi ñukanchitapas shuk
uchillastu kerosenstuta. 9Chasna
tapushpankuna chay pichka alita
yuyarik shipaskunaka rimarkakuna:
Kerosenchimanta kushpanchika
ñukanchiraykupas pishinkami, tukuy
lamparinchikunaka wañunka. Kerosenta
munashpaykichika utkalla rantik riychi
nishpa. 10Mana kunayashpankuna chay
pichka nima imata yuyarikkunaka
kerosenta rantik rirkakuna. Rinankuna-
kama kasarak musuka paktamurka.
Chaypina paywa pakta chay pichka alita
yuyarik amigankunaka kasarana
mikuna wasipi yaykurkakuna. Tukuy
yaykushpankunana wasi punkuta
taparkakuna. 11Chaywasha chay pichka
nima imata yuyarik amigankunaka
paktamurkakuna. Punkuta waktashpan-
kuna kasarak musuta kayarkakuna:
¡Musu, musu, paskay punkuta ñukanchi-
pas yaykunanchipa! 12Chaypina payka
ukumanta rimarka: Kankunaka manami
kayashkaynichu kankichi, manami
kankunata riksinichu nishpa. 13Chasna
kwintashkanwasha Jesuska ñukanchita
rimarka: Kankuna mana yachankichichu
ima urasmi, ima punchami kutimusha
nishpa. Chayrayku alita tukuy uras
alicharishka chapawanaykichi tiyan.

Jesuska shuk patrón runankunata kullkita kushpa sakishkanmanta yuyachishpa yachachin

(Lk. 19.11-27)

14Chaymantapas Yaya Diospa ali
kamachinanka kay allpapi paktachirish-
pan kasnami kanka: Shuk patrón karu
llaktama rinayashpan paypa runanku-
nata kayashpan kullkinta kurka mirachi-
punankunapa. 15Shuk runanta pichka
waranka kullkita kurka. Shuktaka
ishkay waranka kullkita kurka.
Shuktaka shuk waranka kullkita kurka.
Kimsanti runankunata atipanankuna
tuputa kurka. Chay kullkita kushpanna
shuk karu llaktama rirka. 16Chaypina
chay pichka warankata apishka runanka
chay kullkiwa tarawashpan mirachirka
pichka waranka ashwanta. 17Chasnalla-
tata chay ishkay warankata apishka
runanpas tarawashpan ishkay
warankata mirachirka. 18Chaymanta
chay shuk warankata apishka runanka
chay kullkiwa mana tarawanayashpan
chay kullkita allpapi pamparka.
19Chaymanta unayma chay patronka
kutimurka. Chaypina kullkinta kushkan
runankunata tapurka maytukuytata
mirachishkakuna nishpa. 20Chaypina
pichka waranka kullkita apishka

runanka chunka warankata apamushpan patroyninta rimarka: Patroyni, kutichishkayki kay pichka waranka kuwashkayki kullkita. Chaymanta kushkayki kay pichka waranka mirachishkaynitapas nishpa. 21Chay mirachishka kullkita kushpanna patronka rimarka: Alitami rurashkanki. Kanmi kasuwak alita paktachik runayni kanki. Chay uchillastu kushkayni kullkiwa alita tarawashkanki. Chayrayku ashwanta kushkayki chaywa tarawanaykipa. Kunanka wasinipi yaykuy ñukawa pakta kushikunaykipa. 22Chaypina chay ishkay waranka kullkita apik runanka patroyninta kayllayashpan rimarka: Patroyni, ñukata kuwashkanki ishkay warankata tarawachinaynipa. Kunanka chaytami kanta kutichini. Chaymanta kay mirachishkayni ishkay warankatapas kushkayki nishpa. 23Chasna chusku waranka kullkita kushpanna patronka rimarka: Alitami rurashkanki. Kanmi kasuwak alita rurak runa kanki. Chay uchillastuta kushkayni kullkiwa alita tarawashkanki. Chayrayku ashwanta kushkayki chaywa tarawanaykipa. Kunanka wasinipi yaykuy ñukawa pakta kushikunaykipa. 24Chaymanta shuk waranka kullkita apik runanka patroyninta kayllayashpan rimarka: Patroyni, ñuka alita kanta riksini, sinchita tarawachik patrón kanaykita. Kanka shuk runapa tarpushkankunamanta pallanki. Chikan runapa mirachishkanta apinki. 25Sinchi kamachik kanaykita manchashpayni kuwashkayki kullkita allpapi pampashkani. Kay shuk waranka kullki kuwashkaykillatata kutichishkayki. 26Chasna kushpanna patroyninka rimarka: Kanka mana ali yuyayyu yapa killaysiki runaynimi kanki. Ñuka shuk runapa tarawashkanmanta pallanaynita, chikan runapa mirachishkanta apinaynita yuyarinki. 27Chasna kashpan ¿imaraykuta kullkinita mana churarkankichu kullkita mirachina wasipi chaypi mirachipanankunapa? Ñuka kutimushpayni kullkinita mirashkantapas surkuynima karka. 28Chasna rimashpan patronka chaypi kahuk runakunata kamachirka: Chay shuk waranka kullkita kushkayni runata kichushpaykichi kuychi chay chunka waranka kullkiyu runata. 29Maykan runami charishkanwa atipashkanwa alita ruran payka ashwanta kuy tukunkami tiyapushkan puchurinankama achkata atipak kanankama. Maykan runami uchillastu charishkanwa uchillastu atipashkanwa mana alita ruran payka chay uchillastu tiyapushkantapas atipashkantapas kichuy tukunkami. 30Chayrayku chay nima imarayku valik runata chay manchaypa amsama wichuychi. Chaypina sinchita parisishpa wakanka, piñaywa kirunkunata kanirinka.

Jesuska yachachin kutikashka shamuhushpan tukuy allpakunamanta runakuna puntanpi tantarinankunamanta

31Chaymanta Jesuska ñukanchita yachachishpalla katirka: Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa shuk puncha tukuy *angelkunawa pakta suma yachayniwa kutimusha tukuy runakunata kamachinaynipa. Chasna shamushpayni suma chuyahlla kamachina tiyarinaynipi tiyarisha. 32Chaypi tiyarishpayni tukuy allpakunamanta runakuna puntaynipi tantarinkakuna. Imashnami shuk runa obehankunamanta kabrakunata shuk partipi churananshina, chasnallatata ñukapas runakunawa rurasha. 33Akllashkayni runakunataka kuskayni parti churasha.

Mana akllashkayni runakunataka llukini
partimi churasha.
34Chaypina ñuka atun apu kashpayni
kuskayni parti churashkayni runakunata
rimasha: Yayayni kankunata alita
rikushpan aliyachishkanrayku shamuy-
chi Yaya Diospa ali kamachinan mushu
mundupi ñukawa pakta kamachinayki-
chipa. Chay kamachinan mushu
mundupi kawsanaykichipa Yaya Dios
kay allpata rurashkanmanta pacha
kankunarayku wakaycharka. 35Ñuka
yarkaywa kahushpayni kankuna
karawarkankichi. Yakunayashpayni
upyachiwarkankichi. Mana riksishkayki-
chi runa kashpaynipas paktamushpayni
wasikichipi kayawashpaykichi samachi-
warkankichi. 36Churarinayni pishiwash-
pan kankuna kuwarkankichi churari-
naynipa. Unkushka kahushpayni
kuyrawarkankichi. Karselpi kahush-
payni rikuk riwarkankichi.
37Chasna rimashpayni paykunaka
tapuwankakuna: Yaya Jesús, ¿ima
urastaya yarkaywa kahushpayki kanta
kararkanchi? 38¿Ima urastaya llaktan-
chipi paktashpayki mana riksishkanchi
runa kashpayki wasinchipi kanta
kayashpa samachirkanchi? ¿Ima
urastaya churarinaykika pishishpan
kanta kurkanchi churarinaykipa?
39¿Ima urastaya unkushka kahushpayki
karselpi kahushpayki kanta pasyarkan-
chi? 40Chasna tapuwashpankuna
ñukaka atun kamachik kashpayni
paykunata rimasha: Alita uyawaychi.
Kankunaka nima imayu runata
yanapashpaykichi ñukatami yanapa-
washkankichi nishpa.
41Chaymanta llukini parti churash-
kayni runakunata rimasha: Ñukamanta
anchuriychi, Yaya Diosmi kankunata
kastiganka. Nina mana wañukma riychi.
Yaya Dios chay ninataka rurashka tukuy
supaykunarayku kamachinankunawa
pakta chaypi wiñayparayku kastiga-
rishka kanankunapa. 42Ñuka yarkaywa
kahushpayni mana karawarkankichichu.
Yakunayashpayni nima yakuta
kuwarkankichichu. 43Mana riksishkayki-
chi runa kashpayni paktamushpayni
wasikichipi mana kayawarkankichichu
samanaynipa. Churarinayni pishiwash-
pan nima imata kuwarkankichichu
churarinaynipa. Unkushka kahushpayni
karselpi kahushpayni nima ima uras
rikuk riwarkankichichu. Chayrayku
Yaya Dios kankunata kastiganka.
44Chasna rimashpayni tapuwankakuna:
Yaya Jesús, ¿ima urastaya yarkaywa
kashpayki kanta mana kararkanchichu?
¿Ima urastaya yakunayashpayki kanta
mana yakuta kurkanchichu? ¿Ima urastaya
llaktanchipi paktashpayki mana riksishkan-
chi runa kashpayki wasinchipi kanta mana
kayarkanchichu? ¿Ima urastaya
churarinaykika pishishpan kanta mana
kurkanchichu churarinaykipa? ¿Ima
urastaya unkushka kahushpayki karselpi
kahushpayki kanta mana rikuk rirkanchi-
chu? 45Chasna tapuwashpankuna ñuka
rimasha: Imashnami mana nima imayu
runata mana yanapashkankichichu,
chasnashinami ñukatapas mana
yanapawashkankichichu nishpa. 46Chay
mana alita rurak runakunaka nina mana
wañukmami rinankuna tiyan. Yaya Diosta
kasushpa kawsak runakunami siluma
wiñaypa kawsak rinankuna tiyan.

Israel apukuna paykunapura kwintarkakuna Jesusta wañuchichinankunapa

(Mk. 14.1-2; Lk. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

26 1Tukuy chaykunata yachachish-
kanwasha Jesuska ñukanchita
rimarka:
2Kankuna yachankichi *Paskua
punchakunarayku ishkay punchallana
pishinanta. Manara chay punchakuna

kallarihushpanra chiknik runakuna
ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata
apunkunama pushawankakuna.
Paykunata kuwankakuna kruspi
klabachishpa wañuchiwanankunapa.
3Jesús chayta ñukanchita rimahush-
pan chay punchallatata *saserdoteku-
napa apunkuna ñukanchita kamachik
israel masinchi rukukunawa pakta
saserdotekunapa atun apu Kaifaspa
wasinpi tantarirkakuna. 4Paykuna
yuyarirkakuna llullachishpa Jesusta
apichishpankuna wañuchichinanku-
napa. 5Chasna ruranata munashpanku-
napas paykunapura rimarkakuna:
Mana Paskua punchakunapi wañuchi-
chishunchichu, kay Jerusalenpi kahuk
runakuna ñukanchita mana piñay
tukunanchipa. Chayrayku manara chay
punchakuna paktarihushpanra
apichishunchi nishpa.

Shuk warmi mishkinlla asnak perfumita Jesuspi talirka
(Mk. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

6Betania llaktapi kawsarka shuk runa
Simón shutiyu. Paytami Jesuska ñawpa
aycha ismuchik unkuymanta ampirka.
7Jesús Simonpa wasinpi mikuhushpan
shuk warmi yaykurka. Chay warmika
apamurka yura rumimanta rurarishka
butillapi yapa chaniyu mishkinlla asnak
perfumita. Jesusta kayllayashpan
umanpi chay mishkinlla asnak
perfumita talirka. 8Chayta rikushpanchi
piñarishpa rimarkanchi:
¿Imaraykushi kay warmika chay
mishkihlla asnak perfumita usuchihun?
9Ashwan ali kama karka, chay
perfumita rantichishpan chay apishkan
kullkiwa nima imayu runakunata
yanapananpa.
10Jesús chayta uyashpan rimarka:
¿Imaraykuta piñarishpaykichi kay
warmita pinkachihunkichi? Chay
perfumita umaynipi talishpan alitami
rurashka. 11Nima imayu runakunaka
tukuy urasmi kankunawa kawsanka-
kuna. Ñukataka mananami tukuy uras
rikuwankichinachu. 12Kay warmika
chay mishkihlla asnak perfumita
aychaynipi talishka, wañushpayni
aychaynika alicharishka kananpa urku
uchkupi churashpa tapanankunapa.
13Alita uyawaychi. Tukuy maypipas
runakuna kay ali shimita ñuka runaku-
nata kishpichinaynimanta yachachish-
pankuna kay warmipa rurashkanmanta-
pas rimankakuna. Payka ñukata yapa
yuyawashpan chasna rurawashka.
Chasna kashpan tukuy runakuna
paymantapas alita yuyarinkakuna.

Judaska Jesusta apichichirka wañuchinankunapa
(Mk. 14.10-11; Lk. 22.3-6)

14Ñukanchi Jesuspa chunka ishkay
runankunamanta shuk karka Judas
Iskariote shutiyu. Payka kullkiranti
Jesusta apichinayashpan *saserdoteku-
napa apunkunata rimak rirka:
15Ñuka rimashkaykichi imashnami
Jesusta atipankichi apinata nishpa.
¿Masnatata pagawankichi?
Chasna Judas rimashpan paykunaka
aynirkakuna:
Kimsa chunka kullkita kanta kushu
nishpa.
16Chay kullkita apishkan urasmanta
pacha Judaska yuyarirka imashnami
Jesusta apichichinka nishpa.

Jesuska runankunawa pakta Paskua punchapi mikurka
(Mk. 14.12-25; Lk. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1Kor. 11.23-26)

17Chay *Paskua punchakunapi
ñukanchi israel runakuna mikunchi pan
mana punkichishkata, chaymantapas
shuk obeha maltata. Chay Paskua

kallarinan punchapi ñukanchika payta
kayllayashpanchi tapurkanchi:
¿Maypita munanki alichashpa obeha
maltata kusananchipa, Paskua puncha-
kunapi mikunanchipa? nishpa.
18Chaypina Jesuska ñukanchita
aynirka:
Jerusalén llaktama riychi chay riksish-
kayni runapa wasinma. Chaypi payta
rimankichi: Ñukanchita yachachikmi
kanta riman, wañunayni puncha ñami
paktarihun. Chayrayku wasikipi
runaynikunawa Paskua punchapi
mikunata mikunayani nishpa.
19Chasna Jesús rimashkanshina,
ñukanchika chay Paskua punchapi
mikunanchipa rurak rirkanchi.
20Ña tutayahushpanna Jesuska tukuy
ñukanchi chunka ishkay runankunawa
pakta mesa muyukta siririshpa
kahurkanchi mikunanchipana. 21Chay
mikuhushkanchipi Jesuska rimarka:
Alita uyawaychi. Chikniwak runakuna
apiwankakuna wañuchiwanankunapa.
Shuk kankunamantami apichichiwanka
nishpa.
22Chasna rimashkanta uyashpanchi
ñukanchika yapa llakirirkanchi. Chaypi
Jesusta tapurkanchi shukllankama
shukllankama:
Yaya Jesús, ¿pitaya ñukanchimanta
chasna rurama? ¿Ñukachu apichichish-
kayki? Mana kaynima ñuka nishpa.
23Chasna tapushpanchi Jesuska
aynirka:
Ñukawa parihu kay kallanapi
panninta ukuchishpan mikuhukmi
kuntraynikunata apichichiwanka.
24Imashnami Yaya Dios ñawpamanta
killkachirka ñukamanta, chasnashinami
ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka
wañunayni tiyan. Wañuna kashpaynipas
chay apichichiwak runarayku llakirini,
yapa parisinan tiyan. Ashwan ali kama
karka, mana wawayarima karka.
25Jesuspa rimashkanta uyashpan
Judaska, maykanmi kuntrankunata
apichinayarka, payta tapurka:
Yachachik, ¿ñukachu apichishkayki?
nishpa.
Chasna tapushpan Jesuska aynirka:
Ari, kanmi kanki nishpa.
26Mikuhushpanchira Jesuska panta
apishpan Yaya Diosta agradesirka. Chay
panta pakishpa pakishpa ñukanchita
kurka. Chasna kuhushkanpi rimarka:
Kay panta mikuychi. Kay panka
aychaynishinami kan. Kayta mikushpay-
kichi yuyariychi, ñuka wañushpayni
kankunata kishpichinaynita.
27Chaymanta shuk pusillu *vinuta
apishpan Yaya Diosta agradesirka. Chay
pusilluta ñukanchita kuhushpan
rimarka:
Tukuy kankuna kay vinuta upyaychi.
28Kay vinuka yawarnishinami kan.
Wañushpayni yawarni shuturishpan
Yaya Dios achka runakunata uchanku-
namanta llakichishpan kishpichinka.
Kay yawarni shuturinanwa Yaya Dios
runakunarayku paywa alichananta
paktachin. 29Kankunata rimani, ñukaka
manami kutikashka kay allpapi kushilla
kankunawa tantarishpa kay vinuta
upyashanachu. Ña wañushami. Ashwan
shuk puncha Yaya Diospa ali kamachi-
nan mushu mundupi shuk mushu
vinutana kankunawa upyahukshina
tantaylla kushilla kashunchi.

Jesuska rimarka Pedro payta mana riksikshina tukunanta
(Mk. 14.26-31; Lk. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

30Chasna Jesuska rimashkanwasha
takirkanchi salmokunata. Chaymanta
rirkanchina Olivos urkuma. 31Chaypina
Jesuska rimarka:
Yaya Diospa killkachishkanpi
ñukanchita riman:

Obehankunata kuyrak runata wañuchisha. Chayrayku tukuy obehankuna shikwarinkakuna nishpa.

Chay killkapi rimashkanshina, kay tuta tukuy kankuna kuntraynikunata manchashpaykichi sakiwankichi.
32Wañushkayniwasha Yaya Dios kawsachiwashpan ñukara kankunamanta ñawpashpa Galilea allpama risha.
33Chasna Jesuspa rimashkanta uyashpan Pedroka aynirka:

Tukuy katik masinikuna mancharishpa kanta sakishpankunapas ñukaka nima ima uras sakishkaykichu nishpa.
34Chaypina Jesuska Pedrota rimarka:

Alita uyaway. Kay tuta manarapas atallpa kantahushpan kimsa kuti mana riksiwanaykita rimanki.
35Pedroka sinchita rimashpan nirka:

Kanwa parihu wañunayni kashpanpas wañusha, manami rimashanchu kanta mana riksinaynita nishpa.

Chasnallatata tukuy ñukanchikunapas payta rimarkanchi.

Jesuska Getsemaní kinchapi Yayan Diosta mañarka
(Mk. 14.32-42; Lk. 22.39-46)

36Chaymanta Jesuska ñukanchiwa pakta chay olivos tarpu kinchama, Getsemaní shutiyuma rirka. Chaypi paktashpanchi Jesuska rimarka:

Kayllapi tiyarishpa chapawaychi, chaynikstupi rishpayni Yaya Diosta mañanaynikama nishpa.
37Chasna rimashkanwasha Pedrota, Sebedeopa ishkay wawankunatapas pusharka chaynikstuma. Chaypina Jesuska wañunanta yuyarishpan mancharishpa yapa llakirishpan paykunata rimarka:
38Wañunaynita yuyarishpayni shunkuynipi yapa llakirini wañuhushkashina. Kankuna mana puñushpa kayllapi kipariychi. Yaya Diosta mañaychi yanapawananpa nishpa.
39Chasna rimashkanwasha chaynikstuma rirka, kunkurishpa kumurirka umanka allpapi tupanankama. Kumurishpa Yayan Diosta mañarka:

A Yayayni, atipashpaykika kishpichiway mana sinchita parisinaynipa. Chasna tapushpaynipas ama ñukapa munashkaynita ruraychu, ashwan kanpa munashkaykillata ruray nishpa.
40Chasna Yayan Diosta mañashkanwasha Jesuska chay kimsa runankunama kutirka. Puñushkakunata tarishpan Pedrota rimarka:

¿Manachu nima shuk urastuta atipashkankichi mana puñushpa ñukawa pakta Yaya Diosta mañanata?
41Mana sampayashpa Yaya Diosta mañaychi supay kankunata mana uchata rurachinanpa. Kankunaka munankichi Yaya Diosta mañanata. Chasna munashpaykichipas sapallaykichika mana atipankichichu, shunkuykichipi yapa sampayashka kashpaykichi. Chayrayku Yaya Diosta mañaychi shunkuykichita sinchikuchinanpa nishpa.
42Chaymanta kutikashka Yayan Diosta mañak rirka:

A Yayayni, parisinaynimanta mana arkanata munashpaykika kaypi kahuni munashkaykita ñukawa ruranaykipa nishpa.
43Chay kimsa runankunama kutishpan kutikashka tarik rirka puñurayahukkunata, paykuna yapa puñuywa kahushkankunarayku. 44Puñuhushkakunallata sakishpan Jesuska kimsaynin kuti Yayan Diosta chasnallatata mañak rirka.
45Chaymanta runankunama kutishpan paykunata rimarka:

¿Kunankamachu puñuhunkichi? Ñami paktarishka ñuka Yaya Diospa Kachash-

kan Runa uchasapa runakunamanta
apiy tukunaynipa. 46Atariychi, akuychi.
Ñami shamuhun chay apichichiwak
runaka nishpa.

Chiknik runakuna Jesusta apirkakuna
(Mk. 14.43-50; Lk. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

47Jesús rimahushkanllapi paypa runan
Judaska achka runakunata pushamush-
pan shamurka. Paykunaka ishkay
wiluyu sablikunata, kaspikunatapas
apamushpankuna Jesusta apik shamur-
kakuna. Paykuna *saserdotekunapa
apunkunamanta, ñukanchita kamachik
israel masinchi rukukunamanta
kamachirishka karkakuna. 48Judaska
chay runakunata pusharka alita
yachachishpa: Maykan runatami
muchasha, chaymi kanka Jesuska. Payta
apishpa pushankichi nishpa. 49Chaypina
Jesusta kayllayashpan rimarka:
Yachachik, shamushkanimi saluda-
naynipa kanta nishpa payta mucharka.
50Muchashpanna Jesuska rimarka:
Amigu, apichiwanayashpaykika
apichiway nishpa.
Chaypina chay runakunaka Jesusta
apirkakuna pushanankunapa.
51Chayta rikushpan Jesuspa shuk
runan sablinta apishpan saserdoteku-
napa atun apupa shuk runanta sumakta
pitishpa wañuchisha nishpa pitihushpan
rinkrinllata pitirka. 52Chasna pitishpan
Jesuska rimarka:
Wakaychay sablikita. Sabliwa
makanakuk runakunaka sabliwallata-
tami wañunankuna tiyan. 53¿Manachu
yachanki Yayayni Diosta tapushpaynika
payka chunka ishkay waranka *angelku-
nata kachamuma arkawanankunapa?
54Chasna arkawanahumaka ¿imashna-
taya paktarima ñawpa Yaya Diospa
killkachishkanka ñuka wañunayni-
manta? Manami paktarimachu.
Chayrayku Yaya Diosta mana tapunaya-
nichu arkawananpa wañuymanta.
55Chaywasha chay apik runakunatana
Jesuska rimarka:
¿Imaraykutaya sablikunawa kaspiku-
nawapas shamushkankichi apiwanayki-
chipa? ¿Wañuchik shuwa runachu kani?
Tukuy puncha *Yaya Diospa wasinpi
kankunawa pakta kahushpayni
yachachirkani. ¿Imaraykuta mana
chaypi apiwarkankichichu? 56Yaya
Diospa yachayninwa yachachikkuna
ñawpa killkarkakuna kasna apiwanayki-
chita. Chay killkashkankunapi rimash-
kankunashina, shutipata kunanka
apiwahunkichi wañuchichiwanayki-
chipa nishpa.
Chaypina tukuy ñukanchi paypa
runankuna yapa mancharishpanchi
Jesusta sapallanta sakishpa mitikurkan-
chi.

Jesusta pusharkakuna ashwan atun israel apu Kaifasma
(Mk. 14.53-65; Lk. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

57Chay apik runakunaka Jesusta
*saserdotekunapa atun apu Kaifaspa
wasinma pusharkakuna. Paypa wasinpi
Moisespa killkashkanta yachachikkuna,
ñukanchita kamachik israel masinchi
rukukunawa pakta tantarishka kahurka-
kuna.
58Jesusta pushashpankuna Pedroka
karullapi katishpan chay atun apupa
wasin pampan kincharishkapi yaykurka.
*Yaya Diospa wasinta kuyrakkunapas
chay pampapi tiyahlla kahurkakuna.
Pedroka paykunapa kuchunpi tiyarik
rirka, rikunayashpan imatashi Jesusta
rurankakuna nishpa.
59Chay wasi ukupi saserdotekunapa
apunkuna tukuy paykunawa pakta
tantaylla yuyarishpa kamachik

masinkuna chiknik runakunata maskar-
kakuna llullashpa millaypata
Jesusmanta rimanankunapa. Yapa
munarkakuna Jesusta wañuchinata.
60Chaypina achka runakuna llullashpa
millaypata Jesusmanta rimashpankuna-
pas karan shuk chikanta rimashpan
nima imata tarirkakunachu Jesusta
atipanankunapa wañuchinata. Chaywa-
shana ishkay runakuna paktamushpan-
kuna chasnallatata yanka millaypata
Jesusmanta rimarkakuna:
61Kay Jesusmi rimarka: Ñuka Yaya
Diospa atun wasinta urmachishpayni
kimsa punchapi atipani kutikashka
ruranata nishpa.
62Chasna rimashpankuna Kaifaska
shayarishpan Jesusta tapurka:
¿Manachu nima imata ayninki?
¿Manachu uyanki kanta uchachishpa
rimahushkankunata? nishpa.
63Chaypina Jesuska chunlla uyarka.
Nima imata aynishpan chay saserdote-
kunapa atun apuka kutikashka rimarka:
Silupi kawsak Yaya Diospa shutinpi
kanta rimani, mana llullashpa rimay
¿kanchu kanki chapahushkanchi Yaya
Diospa Kachanan Kishpichik, Yaya
Diospa Wawan? nishpa.
64Chaypina Jesuska aynirka:
Ari, shutipami rimanki. Kunan
ñukapas kankunata rimani, ñuka Yaya
Diospa Kachashkan Runata rikuwanki-
chi tukuyta atipak Yayayni Diospa
kuskan partipi tiyahushkaynita. Chasna-
llatata rikuwankichi puyu awapi
kutikashka shamuhushkaynita nishpa.
65Chaypina chay saserdotekunapa
atun apu Kaifaska yapa piñarishpan pay
kikinpa kamisan awapi churarishkanta
likirka kasna nishpa:
Kay runapa chasna rimashkanka Yaya
Diostami yapa piñachihun. Manana
ashwan payta uchachik runakunata
maskashunchinachu. Tukuy kankunami
uyashkankichi paypa piñachinan
shimikunata. 66¿Imatata yuyarinkichi?
nishpa.
Chay kamachik masinkuna aynirka-
kuna:
Uchayumi, wañunan tiyan nishpa.
67Chaypina Jesusta chiknishpankuna
uyanpi tyukarkakuna sakmarkakuna.
Shukkunaka kaspiwa payta waktarka-
kuna. 68Asichishpankuna rimarkakuna:
Kan Yaya Diospa Kachashkan
Kishpichik kashpaykika rimay pimi
kanta waktashka nishpa.

Pedroka Jesusta mana riksinichu nishpa rimarka

(Mk. 14.66-72; Lk. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

69Chay wasi ukupi Jesusta asichihush-
kankunapi Pedroka chay wasi pampan
kincharishkapi tiyahurka. Chaypi shuk
atun aputa yanapak warmi kayllayash-
pan rimarka:
Kanpas Galileamanta Jesuswa pakta
purik kanki nishpa.
70Chasna rimashpan Pedroka tukuy
chay runakuna uyashkankunapi
aynirka:
Manami yachanichu pimantami
rimawahunki nishpa.
71Chaymanta Pedroka chay wasi
punkuma rirka. Chaypi shuk yanapak
warmi payta rikuhushpan shukkunata
rimarka:
Kay runaka Nasaretmanta Jesuswa
purikmi karka nishpa.
72Chaypina Pedroka kutikashka
llullashpa Yaya Diospa shutinpi rimarka:
Ñukaka manami riksinichu chay
runata nishpa.
73Shuk ratumanta chaypi kahuk
runakuna Pedrota kayllayashpankuna
rimarkakuna:
Shutipami kanpas chay runawa purik
kanki. Galilea runakunashina chikanna-

yak shimita rimahushkaykirayku
riksinchi kanpas Jesusta katik kashkay-
kita nishpa.
74Chasna rimashpankuna Pedroka
sinchita rimarka:
Yaya Dios kastigawachun mana
shutipata rimashpayni. Manami
riksinichu chay runata nishpa.
Chasna rimahushkanllapi atallpaka
kantarka. 75Chayta uyashpan Pedroka
yuyarirka Jesuspa rimashkanta, manara-
pas atallpa kantahushpanra kimsa kuti
rimanki mana riksiwanaykita nishpa.
Chayta yuyarishpan Pedroka kanchama
llukshishpan yapa llakirishpa sinchita
wakarka.

Jesusta pusharkakuna romano apu Pilatoma

(Mk. 15.1; Lk. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

27 1Chaymanta ña pakarishpan
tukuy *saserdotekunapa
apunkuna, tukuy ñukanchita kamachik
israel masinchi rukukunawa shuk
yuyayllawa kwintarkakuna Jesusta
wañuchinankunapa. 2Chaypina Jesusta
watashpankuna pusharkakuna chay
*romano apu *Pilatoma.

Judaska pinkarishpan pay kikinta sipirishpan wañurka

3Jesusta wañuchichinankunapa
pushahushkankunata Judaska rikushpan
yuyarirka payta apichichishpan mana
alita rurashkanta. Chayrayku llakirish-
pan Jesusta apinankunapa riksichish-
kanmanta apishkan kullkita kutichik
rirka. Chay *saserdotekunapa apunku-
nata, ñukanchita kamachik israel
masinchi rukukunatapas rimarka:
4Mana alitachu rurashkani, chay
mana uchayu runata kullkita apinayni-
ranti kankunata riksichishkani wañuchi-
naykichipa.
Paykunaka aynirkakuna:
Chayka kanpa uchaykimi. Ñukanchi-
rayku mana imananchu nishpa.
5Chasna rimashkankunata uyashpan
Judaska chay kullkita *Yaya Diospa
wasinpi wichurka. Chaymanta
llukshishpan kaspipi sikashpan shuk
waskawa kunkanpi watarishpan saltash-
pan wañurka.
6Chay saserdotekunapa apunkuna
chay wichushka kullkita apishpankuna
rimarkakuna:
Kay kullkika shuk runata wañuchi-
napa apichishkanrayku apishka
kullkimi. Chayrayku mana alichu
churananchipa ofrendapi. 7Ashwan ali
kama kay kullkiwa shuk uchilla urku
allpata rantinanchipa, shuk allpakuna-
manta runakuna wañushpankuna
uchkuta rurachishpanchi chaypi
churashpa tapanankunapa. Chasna
paykunapura kwintashpankuna
mankakunata rurak runapa allpanta
rantirkakuna. 8Chay kullkiwa rantish-
kankunarayku kunankama chay allpapa
shutinka kiparishka Yawar Allpa.
9-10Chasna ñawpa Yaya Diospa yachay-
ninwa yachachik Jeremiaspa kasna
rimashkanka paktarirka:

> Israel masinikuna kimsa chunka
> kullkillata chay runata chani-
> chishpankuna apinankunapa
> kurkakuna. Chay kullkita kuti
> apishpa mankakunata rurak
> runamanta allpata rantirkakuna
> Yaya Dios kamachishkanshina
> nishpa.

Pilatoka Jesusta tapurka kastigachishanchu manachu nishpa

(Mk. 15.2-5; Lk. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

11Chaymanta Jesusta pusharkakuna
*romano apu *Pilatoma. Chaypi payka
Jesusta tapurka:
¿Shutipachu kanki israel masikiku-
napa Atun Apu? nishpa.

Chasna tapushpan Jesuska aynirka:
Ari, shutipami rimanki.
12Chay *saserdotekunapa apunkuna,
ñukanchita kamachik israel masinchi
rukukuna achka millaypakunata
paymanta rimahushkankunapi Jesuska
chunllalla uyarayarka. 13Chayrayku
Pilatoka Jesusta tapurka:
¿Manachu uyanki tukuy kay runakuna
kanmanta millaypata rimahushkanku-
nata?
14Jesuska nima imata aynirkachu.
Chayrayku Pilatoka ¿imaraykushi mana
apirishka runashina ayninchu
kishpinanpa? nishpa yuyarishpan mana
yacharkachu imatami ruranka.

Jerusalenpi tantarishka runakuna
Jesusta kruspi klabashpa
wañuchichinata munarkakuna
(Mk. 15.6-20; Lk. 23.13-25;
Jn. 18.38-19.16)

15Karan wata *Paskua punchakuna
*romano apu *Pilatoka kacharipayarka
shuk runata karselpi kahukta. Ñukanchi
israel runakunata tapupayarka akllanan-
chipa, maykan runatami kacharinka
nishpa. 16Chay uras karselpi karka shuk
runa Barrabás shutiyu. Tukuy yacharka-
kuna yapa millaypata rurak runa
kashkanta. 17Chaypina Pilatoka chay
achka tantarishka runakunata tapurka:
¿Maykan runatata munankichi
kacharichinaynipa? ¿Barrabastachu
kacharichisha? ¿Kay Yaya Diospa
Kachashkan Kishpichik nishkankuna
Jesustachu kacharichisha? nishpa.
18Apu Pilatoka alita yacharka, Jesusta
chiknishpankuna yankamanta wañuchi-
chinayashkankunata. Chayrayku chasna
tapurka.
19Apu Pilatoka kamachinan
tiyarinanpi tiyahushkanpi paypa
warmin kacharka shuk runanta rimak
rinanpa: Ama nima imata ruraychu
chay mana uchayu runata. Kayna tutapi
paymanta manchaypata muskushkani
nishpa. Chayrayku Pilatoka mana
munarkachu payta wañuchichinata.
20Chasna kashpanpas *saserdoteku-
napa apunkunaka, ñukanchita kamachik
israel masinchi rukukunapas chay achka
tantarishka runakunata yuyachishpa
rimarkakuna: Pilatota rimaychi
Barrabasta kacharinanpa, Jesustana
wañuchichinanpa nishpa.
21Chaypina apu Pilatoka kutikashka
tapurka:
¿Pitata munankichi kacharichinay-
nipa? nishpa.
Chay tantarishka runakunaka kaparir-
kakuna:
¡Barrabasta kacharichiy! nishpa.
22Apu Pilatoka paykunata tapurka:
¿Imatata rurasha kay Jesuswa, Yaya
Diospa Kachashkan Kishpichik nishkan-
kunawa?
Chasna tapushpan tukuy runakuna
kaparishpa aynirkakuna:
¡Kruspi klabashpa wañuchichiy!
23Apu Pilatoka paykunata rimarka:
¿Ima millaypatataya rurashka?
Chaypi paykunaka kutikashka ashwan
sinchita kaparirkakuna:
¡Kruspi klabashpa wañuchichiy!
24Chay runakuna yapa piñarishpa
kaparishpankuna Pilatoka nima imapi
atipashpan chunllayachinata, yakuta
apamunankunapa kamachirka. Chay
yakuwa makinta mayllarka tukuy
runakunapa rikushkanpi. Chaypi
paykunata rimarka:
Ñukaka makinita mayllani yachanay-
kichipa kay runa wañushpanka mana
uchayu kanaynita, kankunami uchayu
kankichi nishpa.
25Chasna rimashpan tukuy chay
runakunaka aynirkakuna:
Chay runa mana uchayu kashpan
yanka wañuchiy tukushpanka Yaya Dios

ñukanchita tukuy wawanchikunawa
pakta kastigachun nishpa.
26Chaypina Pilatoka Barrabasta
kacharichirka. Jesustana kara waskawa
asutichirka yawarnin llukshinankama.
Chaywasha kamachirka shuk kruspi
klabashpa wañuchinankunapa.
27Chaypina suntalukunaka Jesusta
pusharkakuna apu Pilatopa wasinma.
Chaypi tukuy suntalu masinkunata
tantachirkakuna, Jesusta asichinanku-
napa. 28Jesusta llatanachishpankuna
kamachik atun apupa puka churarinata-
shina churachirkakuna. 29Kashamanta
llawtuta rurashpankuna atun apupa
tawasampatashina umanpi churarka-
kuna. Kuska makinpi apichirkakuna
shuk barata. Payta asichishpankuna
pukllachishpa puntanpi kunkurirkakuna
kasna nishpa:
¿Shamushkankichu israel runakunapa
atun apu?
30Payta tyukashpankuna chay
kushkankuna barata apishpa umanpi
waktarkakuna. 31Chasna pukllachish-
kankunawasha chay puka churarinata
llatanachishpankuna pay kikinpa
churarinantana churachirkakuna.
Chaymanta payta pusharkakuna shuk
kruspi klabashpa wañuchinankunapa.

Jesusta kruspi klabashpa wañuchirkakuna
(Mk. 15.21-32; Lk. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

32Jesusta pushahushkankunapi kruspi
klabashpa wañuchinankunapa, shuk
runa Simón shutiyuta tinkurkakuna.
Chay Simonka karka Sirene llaktamanta.
Suntalukunaka payta kamachirkakuna
Jesuspa krusninta markananpa.
33Rishpankuna chay Gólgota lumapi
paktarkakuna. Gólgota ninayan wañush-
kapa uman luma. 34Chaypina suntaluku-
naka Jesusta upyachinayarkakuna aya
wikiwa chapurishka *vinuta. Jesuska
chayta kamashpan mana upyanayarka-
chu.
35Chaypina suntalukunaka Jesusta
kruspi klabarkakuna. Chaywasha
Jesuspa churarinankunata chawpinaku-
nankunapa swirtinkunata kamarkakuna
pishi apanka nishpa. 36Chaywasha
tiyarirkakuna chayllapi Jesusta
kuyranankunapa. 37Jesuspa uman
awapi shuk killkarishkata ratarkakuna
tukuy runakuna yachanankunapa
imaraykumi wañuchishkakuna nishpa.
Chay killkarishkapi rimarka: Kay
Jesuska israel runakunapa atun apumi
kan nishpa.
38Jesusta wañuchihushkankuna uras
ishkay wañuchik shuwakunatapas karan
shukta shuk kruspi klabarkakuna chaypi
wañunankunapa, shukta kuskan parti,
shukta llukin parti. 39Achka runakuna
Jesusta rikuk rirkakuna. Paykuna mana
kirishpankuna Yaya Diospa Wawan
kananta, umankunata kuyuchishpan-
kuna payta asichirkakuna:
40Kanmi rimashkanki Yaya Diospa
atun wasinta urmachishpayki kimsa
punchapi kutikashka ruranaykita.
Kunanka kan kikinta kishpichiriy.
Shutipa Yaya Diospa Wawan kashpay-
kika chay krusmanta uraykumuy
nishpa.
41Chasnallatata *saserdotekunapa
apunkuna, Moisespa killkashkanta
yachachikkunapas, ñukanchita
kamachik israel masinchi rukukunapas
payta asichishpa rimarkakuna paykuna-
pura:
42Payka achka runakunata
kishpichishka. Kunanka pay kikinta
mana atipanchu kishpichirinata.
Ñukanchi israel runakunapa atun
apunchi kashpanka kay krusmanta
uraykumuchun. Chaypira kirishunchi
payta. 43Payka rimarkami Yaya Diospa

Wawan kananta. Rimarka Yaya Dios
payta tukuy imapi yanapananta. Yaya
Dios shutipa payta yuyashpanka kunalla
chay krusmanta uraykuchichun.
44Chasna asichishpankuna chay
ishkay kruskunapi klabarishka
wañuchik shuwakunapas Jesusta
asichirkakuna.

Jesuska ña wañurkana
(Mk. 15.33-41; Lk. 23.44-49;
Jn. 19.28-30)

45Jesús kruspi klabarishka kahush-
kanpi chawpi punchamanta pacha
kimsa urakama amsayarka. 46Chay
urasllatata Jesuska sinchita kaparishpa
rimarka arameo shimipi:
Elí, Elí, lema sabaktani nishpa.
Chay rimashkanka ninayan: Yayayni
Dios, Yayayni Dios, ¿imaraykutaya
sapallaynita sakiwashkanki? nishpa.
47Chasna kaparishkanta uyashpan-
kuna chaypi kahukkunaka rimarkakuna:
Kay runaka Eliastami kayahun, chay
ñawpa Yaya Diospa yachayninwa
yachachikta nishpa.
48Chaypina shuk runa kallpashpa
rirka utkuta apak rinanpa. Chayta shuk
suni kaspi puntapi watashpan agru
*vinupi ukuchishpan Jesuspa shiminpi
tupachirka, tsunkashpan upyananpa.
49Shukkuna asichishpa rimarkakuna:
Aku rikushunchi, shutipachu Eliaska
shamunka payta kishpichinanpa nishpa.
50Chaypina kutikashka Jesuska
sinchita kaparirka. Chasna kaparishpa
wañurka. 51Jesús wañushkan uraslla
*Yaya Diospa wasin ukupi Yaya Dioswa
tinkunakuna kwartuta arkak rakta
llachapaka[d] awamanta pacha pitikta
likirirka. Allpaka sinchita kuyurirka.
Atun rumisapa urkukunapas partirirka-
kuna. 52Wañushkakunapa taparishkan
uchkukunaka paskarirkakuna. Achka
Yaya Diosta kirik wañushka runakunaka
kawsarirkakuna. 53Jesús kawsarishkan-
washa chay kawsarishka runakunaka
Jerusalén llaktapi yaykurkakuna.
Chaypi achka runakuna paykunata
rikurkakuna.
54Allpa sinchita kuyurihushpan tukuy
manchaypakunata rikushpankuna
kapitanka Jesusta kuyrak suntalunku-
nawa pakta yapa mancharirkakuna:
Shutipami kay runaka Yaya Diospa
Wawan kashka nishpa rimarkakuna.
55Jesús kruspi klabarishka kashpan
Galileamanta pacha payta katishpa
yanapak warmikuna karumantalla
rikurayarkakuna. 56Chay rikuk
warmikuna achka karkakuna. Paykuna-
manta shuk karka Magdalamanta Maria.
Shuk karka *Santiagopa Josepa maman
Maria shutiyu. Shuk karka Sebedeopa
wawankunapa maman.

Jesuspa aychanta urku uchkupi
churashpa taparkakuna
(Mk. 15.42-47; Lk. 23.50-56;
Jn. 19.38-42)

57Chaymanta tutayahushpanna shuk
achka kullkiyu runa José shutiyu Jesús
kruspi wañushkanpi paktamurka. Chay
Joseka karka Arimatea llaktamanta.
Paypas Jesusta katikmi karka. 58Jesús
wañushkanta rikushpan Joseka
*Pilatota tapuk rirka Jesuspa aychanta
urku uchkupi churashpa tapak rinanpa.
Chasna tapushpan Pilatoka suntalunku-
nata kamachirka kunankunapa. 59Chay-
pina Joseka Jesuspa aychanta shuk
mushu yura llachapawa wankurka.
60Alita wankushpan aparkakuna shuk
mushu allarishka urku uchkupi
churashpa tapanankunapa. Chay urku
uchkuta Joseka rurachirka pay kikinpa

d Rikuy Hebreo Runakunarayku Killkapi 9.1-12, 10.20

rantishkan allpapi. Jesuspa aychanta
chay uchkupi churashkankunawasha
atun rumiwa sumakta taparkakuna.
Chaypi sakirkakuna. 61Chay uchku
taparishka kuchupi Magdalamanta
Maria shuk Mariawa pakta tiyarishpa
rikurayarkakuna.

Suntalukunaka Jesuspa aychan churay tukushka uchku punkuta kuyrarkakuna

62Kayantima ñukanchi israel runaku-
napa samananchi puncha karka. Chay
puncha *saserdotekunapa apunkuna,
*fariseokunawa pakta *Pilatota rikuk
rirkakuna. 63Chaypina payta rimarka-
kuna:

Apu, ñukanchi yuyarinchi chay
llullachik runapa rimashkanta. Payka
kawsa kashpanra rimarka: Wañushkay-
niwasha kimsa punchamanta kawsari-
sha nishpa. 64Chayrayku kanta
tapunchi, kimsa punchata suntaluyki-
kuna Jesuspa aychanta churashkankuna
uchku punkuta kuyranankunapa, paypa
runankuna tutapi shamushpankuna
paypa aychanta mana apanankunapa.
Apashkankunawasha rimanahuma
Jesuska ñami kawsarishka nishpa.
Chasna llullashpankuna kutikashka
tukuy runakunata ashwanta llullachina-
huma nishpa.

65Chaypina Pilatoka paykunata
aynirka:

Chaykaya suntalukunaka. Pushaychi.
Chay wañushkapa aychan churarishka
uchku punkuta alita kuyraychi nishpa.

66Chaypina chay apunchikunaka
suntalukunawa pakta rirkakuna
punkarawa sumakta ratachinankunapa
chay uchku punkupa rumiwa taparish-
kata, nima pi anchuchinanpa. Chaypi
suntalukunata sakirkakuna alita
kuyranankunapa.

Jesuska kawsarirka

(Mk. 16.1-8; Lk. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

28 1Chaymanta *samana puncha
kayantima pakarihushpan
Magdalamanta Maria shuk Mariawa
pakta chay wañushkapa aychan
churarishkata rikuk rirkakuna. 2Chay
warmikuna rihushkankunapi kunkay-
manta sinchi allpa kuyuy tiyarka, Yaya
Diospa *angel silumanta uraykumush-
pan chay uchku punkuta tapak rumita
anchuchishkanrayku. Anchuchishpanna
awanpi tiyarirka. 3Chay angelka
chuyahlla ilampashina rikurirka. Tukuy
churarinan karka suma yura,
ñawinchita rantipak chuya. 4Chay
angelta rikushpankuna chay kuyrak
suntalukuna yapa mancharishpankuna
chukchurishpa wañushkashina urmarka-
kuna allpama. 5Chaypina chay
warmikuna paktashpankuna chay
angelka rimarka:

Ama manchariychichu. Yachani
shamushkaykichita maskanapa kruspi
klabarishka Jesusta. 6Kruspi wañush-
panpas ñami kawsarishka rimashkan-
shina. Rikuk shamuychi maypimi
churarkakuna. Payka manami kaypina-
chu, ñami llukshishka. 7Rikushkaykichi-
washa utkalla rimak riychi paypa
runankunata: Yaya Jesús ña
kawsarishka. Galilea allpama manara
rishpaykichira payra rinka. Kankunapas
riychi. Chaypimi payta rikunkichi
nishpa. Chayllatami kankunata rimani.

8Chaypina chay ishkay warmikunaka
mancharishpankunapas yapa kushikurka-
kuna. Kushikushpa kallparkakuna Jesuspa
runankunata rimanankunapa. 9Rihushkan-
kunapi Jesuska paykunata rikurishpan
saludarka. Paykunaka kayllayashpankuna
kumurishpa chakinta ukllarishpankuna
payta yapa kushichirkakuna. 10Chaypina
Jesuska paykunata rimarka:

Ama manchariychichu. Kunalla rimak riychi wawkinikunata Galilea allpapi llaktakunama rinankunapa. Chaypimi rikuwankakuna.

Suntalukuna llullashpa rimarkakuna Jesuspa aychanta runankuna apashkankunata

11 Chaymanta chay warmikuna Jerusalén llaktama rihushpankuna chay kuyrak suntalukunapas chay llaktallapitata paktarkakuna. Paykunaka *saserdotekunapa apunkunata kwintarkakuna tukuy pasashkakunata. 12 Chaypina chay apunkunaka ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunapas tantarishpankuna kwintarkakuna imatami ruranakuna nishpa. Kwintashkankunawasha chay suntalukunata achka kullkita pagarkakuna. 13 Pagashpa rimarkakuna:

Kankuna tukuy maykantapas rimanaykichi tiyan: Tutapi puñuhushpanchi Jesuspa runankuna aychanta apashkakuna nishpa. 14 Chayta apu *Pilatoka yachashpan kankunata kastiganayashpanka ñukanchi rimashu kankunata mana kastigananpa.

15 Chay suntalukunaka llullanankunapa ari nishpankuna achka kullkita apirkakuna. Chaymanta chay llullata rimashpankuna mirachishpa mirachishpa tukuy israel masinchikuna yacharkakuna. Kunan punchakama Jesuspa runankuna aychanta apashkakuna nishpa rimashkakunata uyanchi.

Jesuska runankunata kamachirka tukuy parti paymanta yachachik rinankunapa

(Mk. 16.14-18; Lk. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

16 Chaymanta chay chunka shuk runankuna Galilea allpama rirkakuna, Jesús rimashkan urkuma. 17 Chaypi paktashpankuna Jesusta rikurkakuna. Payta rikushpankuna puntanpi kunkurishpa kushichirkakuna. Shukkunaka yuyayninkunapi rimarkakuna paychari manachu nishpa.

18 Chaypina Jesuska paykunata kayllayashpan rimarka:

Yaya Dios churawashka kay allpapi silupipas shuklla kamachik kanaynipa. 19 Chayrayku tukuy kay allpapi kawsak runakunata yachachik riychi paykunapas ñukata katikkuna tukunankunapa. Chay ñukata katiwak runakunata bawtisaychi runakunata rikuchinankunapa Yaya Diosta, ñuka Wawanta, Yaya Diospa Espiritunta kasukkuna tukushkankunata. 20 Chaymantapas chay kiriwak runakunata tukuy yachachishkaynikunata yachachiychi paykunapas alita kasukkuna kanankunapa. Kankunata rimani, ñukaka mana anchurishpachu tukuy puncha kankunawa kahuni kay allpa tukurinan punchakama.

MARKUSPA KILLKASHKAN KILLKA JESUKRISTU RUNAKUNATA KISHPICHISHKANMANTA

Bawtisak Juan
Jesukristumanta rimarka
(Mt. 3.1-12; Lk. 3.1-18; Jn. 1.19-28)

1 [1]Ñuka Markus killkani suma ali shimita Yaya Diospa Wawan Jesukristumanta. Payka uchanchikunamanta kishpichikmi kan.

[2]Ñawpa manara Jesukristu shamuhushpanra Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaiaska killkarka kasna Yaya Dios Wawanta rimashkanta:

Ñukaka shuk runata kachasha runakunata shiminita rimananpa. Payka manarapas kanta kachahushpayni runakunata kanmanta rimak rinka shunkunkunata alichashpankuna alita kanta kayanankunapa nishpa.

[3]Chaymantapas Isaiaska killkarka chay yachachik runamanta:

Chunlla chakishka allpapi shuk runa sinchita rimashpa yachachinka kasna: Imashnami shuk anchu ñampita alichanchi, atun apu shamuhushpan purinanpa, chasnashina shunkuykichita alichariychi. Millaypata rurashpa kawsashkaykichita sakiychi. Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kankunapi kawsak shamunka nishpa yachachinka. Tukuy chayta killkarka Isaiaska Yaya Diospa rimashkanta.

[4]Imashnami Isaiaska killkarka ñawpa, chasnashinami kunan Yaya Dioska kachashka shuk yachachik Juan shutiyuta. Chay yachachikka chunlla chakishka allpapi yachachirka runakunata: Kunanmanta pacha tukuy millaypa rurashkaykichitaka amirishpa sakiychi. Yaya Diospa rimashkanta kasushpana kawsaychi. Chasna rurahushkaykichita rikuchishpa bawtisariychi. Chaypina Yaya Dioska kankunata uchaykichimanta llakichinkami.

[5]Tukuy Judea allpa llaktakunamanta Jerusalén llaktamantapas achka runakuna shamurkakuna Juanpa yachachishkanta uyanankunapa. Chasna uyashpankuna musyarirkakuna uchayu kashkankunata. Chaypina tukuy uchankunata rimashpankuna Juanka paykunata bawtisarka chay Jordán yakupi.

[6]Juanka mana suma churarishkachu karka. Shuk pukripa churarinanshina, imashnami ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Eliaspas churaripayarka, chasnallatatami Juanpa churarinanpas wiwa kamillupa willman puchkashkawa awarishka karka. Sinturunka karamantami karka. Mana mikupayarka-

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

chu ñukanchishina. Mikupayarka chaypi
kawsak chilikkunata, upyapayarka mapa
mishkita. 7Yachachipayarka runakunata:
Ñukamanta ashwan yachayyu runami
shamunka. Paymantaka ñukaka mana yapa
yachayyuchu kani. Paypa puntanpi nima
imata atipanichu rimanata. 8Ñukaka
yakuwami kankunata bawtisashkani.
Payka kankunata Yaya Diospa Espiritunta
kushpami shunkuykichita aliyachinka.

Juanka Jesusta bawtisarka
(Mt. 3.13-17; Lk. 3.21-22)

9Chaymanta Jesuska Galilea allpapi
kahuk Nasaret llaktamanta llukshishpan
Jordán yakuma rirka. Chay yakupi
Juanka Jesusta bawtisarka. 10Yaku-
manta llukshihushpan Jesuska rikurka
siluka paskarihushkanta, chaymantapas
Yaya Diospa Espiritunka shuk wiwa
mukukushina paypi uraykumuhush-
kanta. 11Chasnallapi Yaya Dioska
silumanta rimarka:
Kanmi kanki munashkayni Wawayni.
Kanmi sumakta kushichiwanki nishpa.

Supayka Jesusta llullachinayarka
mana Yaya Diosta kasunanpa
(Mt. 4.1-11; Lk. 4.1-13)

12Jesuska bawtisarishkanwasha Yaya
Diospa Espiritunka payta pusharka
chunlla chakishka allpama. 13Chay
allpapi Jesuska chusku chunka
punchata sapallan karka. Chaypi
supaykunapa apunka payta llullachina-
yashpa karka. Chaypi achka manchaypa
animalkuna chawpipi kahurka. Yaya
Diospa *angelkunaka payta kuyrashpa
karkakuna.

Jesuska Galilea allpa llaktakunapi
kallarirka yachachinata
(Mt. 4.12-17; Lk. 4.14-15)

14Apu *Herodeska Juanta karselpi
churashkanwasha Jesuska kutirka
Galilea allpapi llaktakunama Yaya
Diospa suma ali shiminta yachachi-
nanpa. 15Chaypi rimarka:
Ñami paktarishka Yaya Diospa
rimashkan timpuka. Ñami kallarihun
paypa ali kamachinanka kay allpapi.
Chayrayku alita yuyarishpaykichi tukuy
millaypa rurashkaykichita sakiychi.
Yaya Diospa suma ali shimintana
kasushpa kawsaychi.

Jesuska chusku runakuna rediwa
challwata apikkunata kayarka
(Mt. 4.18-22; Lk. 5.1-11)

16Jesuska Galilea kucha mayanpi
rihushpan rikurka Simonta wawkin
Andreswa kahushkata. Paykuna
challwakunata apihurkakuna redinku-
nawa. 17Chaypi Jesuska paykunata
kayarka:
Shamuychi. Katiwaychi. Ñuka
kankunata yachachisha. Imashnami
challwata apishpa kawsashkankichi,
chasnashinami kunanmanta pacha
runakunatana yachachishpa purinkichi
paykunapas Yaya Diospa wawankuna
tukunankunapa.
18Chay ratulla redinkunata sakishpan-
kuna Jesustana katirkakuna. 19Chay-
manta astalla chay kucha mayanta
rihushpankuna Jesuska rikurka
Sebedeopa wawankunata *Santiagota
wawkin Juantapas, botinkunapi
redinkunata rimintahukkunata.
20Paykunatapas katiwaychi nirka
Jesuska. Chaypina atarishpankuna
yayan Sebedeota, yanapakkunatapas
sakimurkakuna Jesuswa pakta purishpa
kawsanankunapa.

Jesuska supay yaykushka
runata ampirka
(Lk. 4.31-37)

21Chaymanta Jesuska chay chusku
runankunawa chay Galilea kucha

mayanpi kahuk Kapernaum llaktapi
paktarkakuna. *Samana puncha yaykur-
kakuna israel masinchikunapa tantarina
wasipi, maypimi tantarishka kahurka-
kuna Yaya Diospa shiminta yachaku-
nankunapa. Chaypina Jesuska
paykunata yachachirka. 22Chay runaku-
naka yachachishkanta uyashpankuna
mancharishpa rimarkakuna paykuna-
pura:
Kay Jesuska Yaya Diospa yachaynin-
wami yachachin. Tukuy kay Moisespa
killkashkanta yachachikkunamanta
yapa alitami ñukanchikunata yachachin.
23Chay tantarina wasipi kahuk
runakuna chawpipi shuk supay
yaykushka runa tiyarka. Chay runaka
Jesusta uyashpan sinchita kaparirka:
24¡Jesús, Nasaret llaktamanta runa, ama
ñukanchita kayllayaychu! ¿Shamushkanki-
chu ñukanchita wichunaykipa ninapi
wiñaypa parisinanchipa? Ñuka riksini
kanta Yaya Diosmanta shamushka runa
kanaykita nishpa.
25Jesuska chay runapi kawsak supayta
sinchi shimiwa piñashpa rimarka:
Chunllayay. Llukshiy kay runamanta.
26Chaypina chay supayka kaparishpan
chay runata sinchita chukchuchishpan
sakirka. 27Chayta rikushpankuna tukuy
runakunaka mancharishpankuna
tapunakurkakuna:
¿Pitaya kay runaka? Atun yachay-
ninwa shuk mushu shimita yachachin.
Supaykunatapas kamachin. Kamachish-
pan kasunahun.
28Chay uraslla tukuy Galilea allpa
llaktakunapi kawsak runakuna Jesuspa
rurashkanmanta yacharkakuna.

Jesuska Pedropa warminpa mamanta ampirka
(Mt. 8.14-15; Lk. 4.38-39)

29Chay tantarina wasimanta llukshish-
pankuna Jesuska *Santiagowa Juanwa
Simonpa, Andrespa wasinma rirkakuna.
30Chay wasipi Simonpa warminpa
maman kalinturawa unkushka sirihurka.
Jesuska yaykushpan chay wasipi,
ayllunkunaka rimarkakuna unkushkan-
manta. 31Payka chay unkushkata
kayllayarka. Makinmanta apishpan
atarichirka. Chay ratulla kalinturanka
pasarka. Ampirishpanna tukuy chaypi
kahukkunata upyachirka kararka.

Jesuska achka unkushkakunata ampirka
(Mt. 8.16-17; Lk. 4.40-41)

32Ña inti yaykuhushkanpi runakunaka
tukuy unkushkakunata, supay
yaykushka runakunatapas apamurka-
kuna Jesusma. 33Tukuy chay llaktapi
kawsakkuna tantarimurkakuna chay
Simonpa wasin punkupi. 34Chaypina
Jesuska achka unkushkakunata ampirka
chikan chikan unkuykunamanta.
Chaymantapas achka supaykunata
kamachirka chunllalla llukshinanku-
napa chay runakunamanta. Chay
supaykunaka riksishpankuna Yaya
Diospa Wawan kashkanta, Jesuska
rimarka nima imata rimanankunapa.

Jesuska Israel allpapi achka llaktakunapi Yayan Diospa shiminta yachachirka
(Lk. 4.42-44)

35Kayantima ña punchayahushkanpi
manara inti llukshimuhushpanra
Jesuska atarishpan chay llaktamanta
llukshishpan chunlla kahushkama rirka
Yayan Diosta mañananpa. 36Jesús
chayma rishpan Simonka paywa
kahukkunapas likcharishpankuna illata
rikurkakuna. Chayrayku ñampikunama
maskanapa rirkakuna. 37Tarishpankuna
rimarkakuna:
Tukuy runakunami kanta maskahun-
kuna nishpa.

38Chaypina Jesuska rimarka:
Akuychi rishunchi shuk llaktakunama chaypipas Yaya Diospa shiminta yachachinaynipa. Chayraykumi shamushkani kay allpama chasna yachachishpa purinaynipa.
39Chaymanta Jesuska runankunawa purirka tukuy chay Galilea allpa llaktakunapi, tukuy chay israel masinchikunapa tantarina wasikunapi runakunata yachachirka. Chaymantapas achka runakunamanta supaykunata llukshichirka.

Jesuska shuk runata aycha ismuchik unkuymanta ampirka
(Mt. 8.1-4; Lk. 5.12-16)

40Shuk puncha shuk aycha ismuchik unkuyyu runaka nima pita kayllayanata atipashpantata Jesusta kayllayarka. Kunkurishpan rimarka:
Yachani ampinata atipawanaykita. Kanrayku ali kashpanka kay unkuynimanta ampiway, ampirishpayni kuti atipanaynipa tantaylla kawsanata aylluynikunawa nishpa.
41Chaypina Jesuska llakichishpan mana llankaypata makinwa llankashpan rimarka:
Ari, munanimi. Ñami ampirishka kanki.
42Chay ratulla unkuyninmanta ampirishpan aychanka alina kiparirka.
43Ña Jesuska sakihushpan chay ampishkan runata sumakta kunarka:
44Nima pita kwintankichu kanta ampishkaynimanta. Ashwan *saserdotellama riy ampirishkaykita rikuchinaykipa. Chaymantapas Yaya Diosta kunayki kashkata apashpayki churak rinki, ñawpa Moisespa killkashkanpi kamachishkashina. Chasna rurashkaykimantami tukuy runakuna yachankakuna unkushkaykimanta ampirishkaykita nishpa.
45Chasna kunashpanpas chay ampirishkaka Jesús payta ampishkanta tukuy runakunata kwintak rirka. Chayrayku Jesuska manana atiparkachu nima maykan llaktapi kunkaylla yaykunata. Chasna kashpan chay llaktakunamanta karuyarka nima pi kawsahushkama. Chasna karuyashpanpas tukuy llaktakunamanta runakunaka payma shamurkakuna.

Jesuska aycha chakirishka runata ampirka
(Mt. 9.1-8; Lk. 5.17-26)

2 1Masna punchamantalla Jesuska kutirka Kapernaum llaktama. Chaypina shuk wasipi paktashpan tukuy runakuna yacharkakuna ña chaypi kahushkanta. 2Chasna yachashpankuna achka runakuna utkalla tantarirkakuna chay Jesuspa paktashkan wasipi. Kichkikta punkumanta pacha karkakuna, nima pi atipaypa yaykunata. Chasna kahushkankunapi Jesuska Yayan Diospa shiminta yachachirka. 3Chay yachachihushkanpi chusku runakuna paktamurkakuna. Apamurkakuna llanchamapi shuk aychan chakirishka runata. 4Chay wasipi achka runakuna kichkikta kahushpankunana mana atiparkakunachu yaykunata. Chayrayku sikarkakuna iskalunta chay parihu washayu wasi awama. Chay wasi washata awamanta paskashpankuna Jesús kahushkan kuska chay unkushkata llanchamanpi uraykuchirkakuna ampinanpa payta. 5Jesuska paykunata rikushpan yacharka shunkunkunamanta pacha kirihushkankunata chay runata ampinanta. Chayrayku payta rimarka:
Wawki, tukuy uchaykikunamanta llakichirishkami kanki.
6Chaypi tiyarka Moisespa killkashkanta yachachikkuna. Jesús chasna chay runata rimashkanta uyashpankuna

shunkunkunapi piñarishpa yuyarirka-
kuna: [7]¿Imashnata yuyarin kay runaka
rimananpa chasna? ¿Imashnata
ñukanchishina runaka llakichima
uchanchikunamanta? Yaya Diosllami
atipan llakichinata uchanchikunamanta.
Chay runaka Yaya Diosshina tukuna-
yashpan Yaya Diosta piñachihun
nishpa.
[8]Jesuska chay yuyarihushkankunata
yachashpan paykunata tapurka:
¿Imaraykuta chasna yuyarihunkichi?
[9]Kay runataka rimashkanimi uchaykiku-
namanta llakichirishkami kanki nishpa.
Chasna rimashpayni mana yachankichi-
chu shutipa llakichishkachu manachu
nishpa. Ñuka kay runata rimaynima
atariy, llanchamaykita apishpayki puriy
nishpa, pay alita purishpanna yachanki-
chima ñuka payta ampishkaynita.
[10]Yachanaykichipa ñuka Yaya Diospa
Kachashkan Runa paypa yachayninwa
kay allpapi runakunata uchankuna-
manta llakichinaynita, kunalla kay
unkushkata ampisha nishpa rimarka
Jesuska.
[11]Chaymanta chay runata rimarka:
Kunanka atariy. Llanchamaykita
apishpayki kutiy wasikima.
[12]Chaypina chay runaka utkalla
atarimushpan llanchamanta apishpan
llukshimurka chay wasimanta. Tukuy
chay runakunaka rikushpankuna
kushikushpa rimarkakuna:
Yaya Dios, suma ali yachakmi kanki.
Nima ima uras chasna rurashkaykita
rikushkanchichu nishpa.

Jesuska Levita kayarka
(Mt. 9.9-13; Lk. 5.27-32)

[13]Chaymanta Jesuska kutikashka rirka
chay Galilea kucha mayanma. Chaypi
achka runakuna payta kayllayashpan-
kuna paykunata yachachirka. [14]Yacha-
chishkanwasha chay kucha mayanta
rihushpanna rikurka Alfeopa wawan
*Leví shutiyuta. Chay Levika ñukanchi
israel masinkunata *impuestuta
kobrapayarka chay *romano
tukuymanta atun apurayku. Jesuska
Levita kobranan wasipi tiyahushkanta
rikushpan rimarka:
Leví shamuy, katiway.
Chay ratulla Levika atarishpan Jesusta
katirka.
[15]Achka runakuna Leviwa tantaylla
Jesusta katirkakuna. Chaymanta Levika
kayarka Jesusta runankunawa pakta
paypa wasinpi mikunankunapa.
Mikuhushpankuna achka *impuestuta
kobrakkuna, shuk mana ali rurak
runakunapas paykunawa tantaylla chay
wasillapi mikuhurkakuna.
[16]Moisespa killkashkanta yachachik-
kuna, *fariseokunapas Jesusta
rikushpankuna chay mana ali rurak
runakunawa tantaylla mikuhukta,
washancharkakuna. Chaypi Jesuspa
runankunata tapurkakuna:
¿Imaraykutaya kankunata
yachachikka mikun tantaylla impues-
tuta kobrakkunawa, paykunashina
mana ali rurak runakunawapas?
[17]Chay rimahushkankunata uyashpan
Jesuska rimarka:
Alikunaka mana munanahunchu
ampikta. Ashwan unkushkakunami
ampikta munanahun ampirinankunapa.
Chasnallatata ñukaka mana shamushka-
nichu yanapanaynipa maykanmi mana
uchayuchu kani nishpa riman. Ashwan
shamushkanimi uchayukunata yanapa-
naynipa Yaya Diostana kasunankunapa.

Jesuska yachachin payta katikkuna ñawpa katishkankunata manana atipanankunata katinata
(Mt. 9.14-17; Lk. 5.33-39)

[18]Shuk punchakuna Juanpa
runankuna, *fariseokunapa runankuna-

pas mana mikupayanahunchu Yaya Diosta mañanankunapa. Chaymanta shuk runakuna Jesusta kayllayashpankuna tapurkakuna:

Juanpa runankuna, fariseokunapa runankunapas shuk punchakuna mana mikunahunchu. ¿Imaraykutaya runaykikunaka mana sakinahunchu mikunata nima shuk puncha?

19 Jesuska paykunata aynirka:

Shuk musuka warmiyahushpanka kayan tukuy ayllunkunata kushilla tantarishpa mikunankunapa mushu warmiyahushkawa. Chasna chay warmiyahuk runawa kushilla tantarihushkankunapi nima pi atipanchu mana mikushpa kanata.
20 Chay mushu warmiyahuktami kuntrankuna anchuchishpankuna chay urasmi mana mikushpa llakirinkakuna nishpa.

Chasna Jesuska rimarka pay kikin chay mushu warmiyahushkashina kashkanta yuyachishpa.

21-22 Chaymanta kutikashka Jesuska yachachirka: Nima maykan rimintamachu mawka kamisanta shuk mushu kintiyak llachapawa. Maykanchari chasna mushu llachapawa rimintashpanka taksashpa kintiyashpan ashwan atunta likiripuma.

Chasnallatatami mushu *vinu putskurihushkataka mana untachinchimachu shuk mawka karamanta rurarishka bulsapi wakaychanapa. Chasna vinu shuk mawka karamanta bulsapi untachishpanchika karata tukyachishpan talirin. Chayrayku mushu vinu putskurihushkata mushu karamanta bulsapi untachinanchi tiyan, nima kara likirinanpa, nima vinu talirishpa usunanpa.

Imashnami mana churanchimachu shuk mushu llachapata shuk mawka churarinapi, nima mushu vinuta mawka karapi churanchimachu, chasnashinami mana atipankichichu katinata ñawpa yaya rukunchikuna yachachishkankunata, ñukapa mushu yachachihushkaynitapas. Chasna ishkantita katinayahushpaykichika mana atipankichichu katinata nima maykanta.

Jesuska yachachin samana punchamanta

(Mt. 12.1-8; Lk. 6.1-5)

23 Shuk *samana punchapi Jesuska runankunawa pakta trigu tarpukuna chawpita rihurkakuna. Chay chakrakunapi rihushpankuna runankunaka shuk shuk trigu muyukunata chipi chipi pakishpa pallarkakuna mikunankunapa.
24 Chaypina shuk *fariseokunaka Jesusta rimarkakuna:

Rikuy runaykikuna samana punchapi rurahushkankunata. ¿Manachu yachankichi Yaya Diospa killkachishkanpi kamachishkanta samana punchapika mana tarawananchipa?

25-26 Jesuska aynirka:

¿Manachu leyishkankichi chay ñawpa yaya rukunchi atun apu Davidmanta? Chay uras Abyatar shutiyu *Yaya Diospa wasinpi tarawak *saserdotekunapa atun apunkuna karka. Davidka runankunawa pakta yarkashpankuna Yaya Diospa wasinpi yaykurkakuna mikunata maskanankunapa. Chaypi Davidka chay Yaya Diosta rikuchinankunapa mesapi churarishka pankunata mikurka Yaya Diosrayku rurarishkata.[a] Chaymantapas runankunata kurka mikunankunapa. Chay pankunaka mana paykuna mikunankunapachu karka. Yaya Dios kamachirka saserdotekunalla mikunankunapa. Chasna mikushpankunapas Yaya Dioska mana uchatashina

a Rikuy kastellano Bibliapi 1 Samuel 21.1-6

rikushpan paykunata mana kastigarkachu. ¿Imaraykuta kankunaka runaynikunata piñarishpa uchatami rurahunkichi nishpa rimahunkichi?

27Chaymanta Jesuska yachachishpalla katirka: Yaya Dios yapa yuyashpan runakunata, chay samana punchata rurarka. Payka mana yapa yuyarinchu samana punchataka, ashwan ñukanchikunata llakichishpan yuyan. Chayrayku munan samananchipa samana punchapi payta yuyarinanchipa.

28Ñuka paypa Kachashkan Runa kashpayni Yaya Dios yachayninta kuwashka kankunata rimanaynipa maykankunami ali kanahun samana punchapi ruranaykichipa.

Jesuska shuk chakirishka makiyu runata samana punchapi ampirka
(Mt. 12.9-14; Lk. 6.6-11)

3 1Kutikashka Jesuska yaykurka shuk tantarina wasipi. Chay wasipi tiyarka shuk chakirishka makiyu runa. 2Chaypina chay chiknik runakuna rikurayarkakuna Jesuska ampinkachu manachu *samana punchapika nishpankuna. Ampishpanka yuyarirkakuna rimak rinankunapa apunkunata.

3Chaypina Jesuska llakichishpan nirka chay chakirishka makiyu runata:

Atariy, runakunapa chawpinkunapi shayariy.

4Chaymantana nirka chay chiknik *fariseokunata:

Kankunata tapuni, Yaya Diosta kasushpanchika ¿imatata ashwan ruranchima samana punchapika, alitachu, millaypatachu? ¿Alichu kama shuk unkushkata ampinanchipa samana punchapi, manapika sakinchimachu wañunanpa?

Chasna Jesús rimashpan chay runakunaka chunlla uyarkakuna. 5Chaypina Jesuska chay runakunata piñarishpa chunlla rikurka. Chay unkushkata mana llakichihushkankunarayku atunta llakirirka. Chaypina chay unkushkata rimarka:

Makikita chutachiy.

Chay runaka makinta chutachishpan ampirishka kiparipurka. 6Chaymanta chay fariseokunaka chay wasimanta llukshishpankuna apu *Herodesta katikkunata utkalla rimak rirkakuna Jesuspa rurashkanmanta. Chaypi tantarishpa yuyarirkakuna imashna rurashpashi Jesusta wañuchinchima nishpa.

Jesuska Galilea kucha mayanpi achka runakunata ampirka

7Chaymanta Jesuska anchurimushpan runankunawa rirka Galilea kucha mayanma. Achka runakuna Galilea allpapi llaktakunamanta payta katirkakuna. 8Achka llaktakunapi kawsak runakuna Jesús mana atipaypa sumakunata Yaya Diospa yachayninllawa rurashkankunata yachashpankuna maskak rirkakuna payta. Chay uraypi Judea allpapi llaktakunamanta, chaypillatata kahuk Jerusalén llaktamantapas, Idumea allpamantapas achka runakuna shamurkakuna. Chay Jordán yaku chimpamanta, chay anakpi Tiro llaktamanta, Sidón llaktamantapas achka runakuna rirkakuna Jesusma.

9-10Chaypina Jesuska achka unkushkakunata ampishpan ashwan achka payta kayllayarkakuna. Tankanakushpa rirkakuna, payta llankashpankuna ampirinankunapa. Runakuna yapa nitirihushpankuna Jesuska runankunata kamachirka shuk botita apak rinankunapa, chaypi kishpinanpa. 11Manara chay botipi uraykuhushpan achka supay yaykushka runakuna rirkakuna payma. Puntanpi kunkurishpankuna kaparirkakuna:

¡Kanmi kanki Yaya Diospa Wawan!
12Chasna kaparishpankuna Jesuska
kamachishpan rimarka:
Chunllayaychi. Ama nima pita
rimaychichu ñuka Yaya Diospa Wawan
kanaynita.
Chasna rimashpan chunllayarkakuna.

Jesuska payta katikkunamanta chunka ishkayta akllarka
(Mt. 10.1-4; Lk. 6.12-16)

13Chaymanta Jesuska urkuma
sikashpan tukuy chay achka runakuna-
manta shukkunallata kayarka paywa
pakta rinankunapa. Chaypina
kasushpankuna payta katirkakuna.
14Chay urkupi paktashpankunana
Jesuska chay payta katikkunamanta
akllarka chunka ishkay runakunata
paywa pakta purinankunapa. Chaymantapas paykunata akllarka kachananpa
Yaya Diospa shiminta yachachinankunapa. *Apostolnikuna kankichi,
kachanayni runakuna nishpa rimarka.
15Chaymanta paykunata rimarka Yaya
Dios yanapashpan supaykunata runakunamanta llukshichinankunapa.
16Chay chunka ishkay akllashkankunapa shutinkunaka karkakuna: Simón,
maykantami Jesuska shutiyachirka
Pedro, ninayan rumi. 17Shukka
*Santiago, shukka karka wawkin Juan,
Sebedeopa wawankuna. Kay ishkaykunataka Jesuska shutiyachirka Boanerges,
chayka ninayan rayupa wawankuna,
sinchita rimak runakuna, tukuy
shunkunkunamanta pacha Yaya Diospa
munananta utkalla rurak runakuna.
18Shukka Andrés, shukka Felipe, shukka
Bartolomé, shukka *Mateo, shukka
Tomás, shukka Alfeopa wawan
Santiago, shukka *Tadeo, shukka shuk
Simón, maykantami rimapayarkakuna
*Selote. Kay Simonka manara Jesusta
katik kashpanra ñukanchita kamachik
*romano tukuymanta atun aputa
piñarikkunawa tantarishka kapayarka.
19Shukka Judas Iskariote, maykanmi
chaywasha Jesusta apichinan karka.

Israel runakunata yachachikkuna rimarkakuna supaykunapa apun Jesusta kamachihun nishpa
(Mt. 12.22-32; Lk. 11.14-23, 12.10)

20Chaymanta Jesuska yaykurka shuk
wasipi runankunawa pakta. Chaypipas
achka runakuna tantarirkakuna.
Chayrayku nima mikunata atiparkakunachu. 21Chayta yachashpankuna
Jesuspa ayllunkunaka rirkakuna payta
apishpa pushanankunata yuyarishpankuna. Paykunapura kwintarkakuna
muspachari tukushka nishpa.
22Chaymantapas Moisespa killkash-
kanta yachachikkunaka Jerusalén
llaktamanta shamushpankuna
Jesusmanta rimarkakuna: Supaykunapa
apun *Beelsebú kamachihun kay runata.
Supaykunapa apunpa yachayninwami
Jesuska supaykunata kamachin runakunata sakinankunapa nishpa.
23Chaypina Jesuska chay paymanta
mana alita rimahukkunata kayashpan
yachachirka: ¿Supaykunapa apuka
wichumachu aylluntaka? Nima ima uras
atipamachu wichunata. 24Makanakuhushpankunaka llaktapi kawsakpura,
chasnaka llampu tukurinahumami.
25Chasnallatata shuk runakuna shuk
wasillapi kawsakkuna makanakuhushpankunaka paykunaka llampumi
tukurinahuma. 26Chasnallatatami
supaykunapas paykunapura makanakuhushpankunaka tukurinahumami.
27Rikuychi, shuk sinchi runa alita
wakaychan wasinta nima pi
shuwananpa imankunata. Shuk runa
ashwan sinchi paymanta shamushpanka
paymi atipan wasi amuta watashpan
imankunata shuwanata. Chasnashinami

supaykunaka kamachinahun shuk wasi amushina runakunata. Nima maykan paykunamanta kichumachu mana ashwan yachayyu kashpanka. Ñukami shamushkani Yaya Diospa yachayninwa runakunata kishpichinaynipa tukuy supaykunamanta.

28 Alita uyawaychi. Yaya Dioska runakunata tukuy uchankunamanta, tukuy payta millaypata rimashkankunamantapas llakichinkami. 29 Shuk runa Yaya Diospa Espiritunta chiknishpa millaypata rimashpanka chasna runataka Yaya Dioska manami llakichinkachu nima kishpichinkachu wiñayparayku.

30 Chasna Jesuska paykunata rimarka paymanta rimahushkankunarayku supaykunapa apumi payta kamachihun nishpa.

Jesuspa maman wawkinkunawa pakta paywa kwintanayarkakuna
(Mt. 12.46-50; Lk. 8.19-21)

31 Jesuska manara tukuchihushpan rimanata, paypa maman, wawkinkunapas paktak shamurkakuna. Achka runakuna kahushkankunarayku kanchapi kiparishpankuna shuk runata kacharkakuna Jesusta kayak rinanpa. 32 Jesuspa kuchunpi tiyahukkunaka payta rimarkakuna:

Mamayki wawkikikunapas kanchapi chapahunkuna kanwa kwintanankunapa nishpa.

33 Chaypi Jesuska aynirka:

Mana mamaynillatachu kikin wawkinikunallatachu yuyani.

34 Chaymanta kuchunpi kahukkunata rikushpan nirka:

Kankunatapas yuyanimi mamayni wawkinikunatashina, Yayaynipa munashkanta rurahushkaykichirayku. 35 Maykanmi ruran Yayayni Diospa munashkanta, paymi kan wawkinishina, paninishina, mamaynishina.

Jesuska yachachin ali allpapi mana ali allpapi wichashka muyukunamanta yuyachishpa
(Mt. 13.1-23; Lk. 8.4-15)

4 1 Shuk puncha Jesuska rirka kutikashka yachachinanpa runakunata Galilea kucha mayanpi. Chaypi achka runakuna tantarihushpankuna Jesuska shuk boti yakupi kahukpi uraykushpan tiyarirka, chay botimanta paykunata ashwan alita yachachinanpa. 2 Chaymanta Jesuska yachachirka Yayan Diospa shiminta shuk yachachinakunawa.

3 Chasna yachachihushkanpi rimarka: Akuychi yuyarishunchi shuk muyukunapi. Shuk puncha shuk runa arus muyuta tarpuk rirka. 4 Chaypina chay tarpukka arus muyukunata wichashpa rirka wiñanankunapa. Shuk muyukunaka urmarkakuna ñampipi. Chay ñampipi urmashkakunataka pishkukunana mikurkakuna llamputa.

5 Shuk muyukunaka urmarkakuna llapcha allpa samantasapapi. Shuk ratu tukyarirkakuna chay muyukunaka. 6 Chawpi puncha yapa intishpan arus wiñahukka wañurirka, mana ankunka yaykunata atipashpan samantapi. 7 Shuk muyukunaka urmarkakuna kasha kiwa chawpipi. Kashawa pakta wiñahushpan chay kashaka llampu tapashpan wañuchirka chay arus wiñahukta.

8 Shuk muyukunaka urmarkakuna ali allpapi. Alita wiñashpan sumakta muyuyarka. Shukkunaka muyuyarkakuna kimsa chunka muyukunata. Shukkunaka muyuyarkakuna sokta chunka muyukunata. Shukkunaka muyuyarkakuna shuk pachak muyukunata.

9 Kay yachachihushkaynita alita uyashpa yachakuychi.

10 Chay achka runakuna kutishkankunawasha Jesuspa kuchunpi kahukku-

naka chay chunka ishkay runankunawa
pakta kiparishkakunaka Jesusta
tapurkakuna:
¿Imatata yachachinayashkanki
ñukanchita chay muyukunamanta
rimashkaykiwa?
11 Jesuska aynirka:
Kankunallata Yaya Dios yachachihun
nima pi yachashkanta, imashnami
paypa ali kamachinanka kay allpapi.
Mana payta kasunayak runakunataka
mana yapa asirtaypa yachachinakunawa
yachachini. 12 Chay runakuna Yaya
Diospa munananta mana ruranayakku-
nataka yachachini mana yapa asirtaypa
yachachinakunallawa. Chasna
yachachini ali rurashkaynikunata
rikushpankunapas mana yachananku-
napa imaraykumi chayta rurani.
Paykunata mana alita asirtaypakunata
yachachini, yachachishkaynita
uyashpankunapas mana asirtananku-
napa. Chaymantapas chasna yachachini
manana uchankunamanta llakirishpan-
kuna Yaya Diosta kasunankunapa, Yaya
Dios paykunata mana llakichinanpa.
13 Chaymanta Jesuska runankunata
rimarka:
¿Shutipachu mana asirtankichi
yachachishkaynita? Kay yachachishkay-
nita mana asirtashpaykichika imashna-
taya asirtankichima shuk yachachinay-
nikunataka.
14 Yaya Diospa shiminta yachachik
chay muyuta tarpuk runashinami.
15 Shuk runakuna mana asirtakchu
kanahun. Paykunaka chay ñampi
chakishka allpapi urmashka muyukuna-
shinami kanahun. Yaya Diospa shiminta
uyanahun. Chaymanta supay shamush-
pan chay uyashkan shimita kunkachin.
16 Shuk runakunaka kushilla uyanahun
Yaya Diospa shiminta. Paykunaka chay
samantasapapi wiñak muyukunashinami
kanahun. 17 Mana ukupi ankuyushina
kashpankuna shuk ratullami Yaya
Diosta kushilla katinahun. Yaya Diospa
shiminta kirishkankunarayku runa
masinkunaka paykunata parisichihush-
pankuna nanayta llakiyta musyashpan-
kuna sakinahunna Yaya Diosta katinata.
18 Shuk runakunaka kashasapapi
wiñak muyukunashinami kanahun.
19 Yaya Diospa shiminta munashpanku-
napas paykuna kikin munashkankuna-
llata yuyarishpa kawsanahun. Chayman-
tapas yapa kullkillata munashpa, tukuy
rikushkankunata munarishpa kawsana-
hun. Chasna chay tukuy yuyarinaku-
naka kunkachinahun Yaya Diospa
shiminta wiñaypa.
20 Shuk runakunana shunkunkuna-
manta pacha Yaya Diospa shiminta
kasushpa kawsanahun. Paykunaka chay
ali allpapi wiñak muyukunashinami
kanahun. Chay tarpu alita muyuyak-
shina kashpankunami rikuchinahun ali
kawsahushkankunawa Yaya Diosta
mana sakishpa alita katihushkankunata.
Shukkunaka shuk muyumanta kimsa
chunka muyuta muyuyakshinami
kanahun, shukkunaka sokta chunkata,
shukkunana shuk pachakta.

Jesuska yachachin Yaya Diospa shiminta kasunamanta

(Mt. 13.31-35; Lk. 8.16-18, 13.18-19)

21 Jesuska paykunata lamparinmanta-
pas yachachirka: Shuk lamparintaka
apichishpa nima pi churamachu kawitu
ukupi. Churanchimi kawitu awapi,
lamparin tiyachinapi, alita punchaya-
chinanpa. 22 Chasnashinami Yaya Diospa
shiminta yachachishkaynika puntiru
pakallashina kashpanpas runakuna-
rayku mana pakallachu kiparinka.
Runakuna puntiru mana asirtashkanku-
nata chaymanta tukuyta asirtankakuna.
23 Kay yachachihushkaynita alita
uyashpa yachakuychi.

24Chaymanta Jesuska rimarka: Alita
uyaychi kay rimanaynita. Shuk parti
Yaya Diospa shiminta asirtashpaykichika chaymanta kasushpaykichika
chay tupullatatami Yaya Dioska
kankunata paypa shiminta ashwanta
asirtachinka. 25Maykanmi Yaya Diospa
shiminta uchillastuta asirtashpan
kasushpa kawsan, paytami Yaya Dioska
ashwanta asirtachinka. Maykanmi
uchillastuta asirtashpantata mana
kasushpa kawsanchu, paytami Yaya
Dioska kunkachinka tukuyta manana
nima imata asirtananpa.
26Chaymantapas Jesuska paykunata
rimarka: Yuyariychi imashnami Yaya
Diospa ali kamachinanka kay allpapi.
Chakranpi muyukunata wichashpa
tarpuk runata rikuychi. 27Chay muyukunata tarpushpanna sakin wiñananpa.
Kutishpan wasinma puñukrin, puñushkanmanta atarin. Chasna kawsan masna
punchakunata. Payka mana yachanchu
imashnami wiñan chay muyuka.
28Allpaka pay kikinlla wiñachin.
Puntiru tukyarin tarpuka, chaymanta
wiñan, sisan, muyuyan, pukun. 29Ña
pukushpan muyunkunaka amunka
payrayku pallachin.
30Chaymanta Jesuska rimarka: ¿Ima
yachachinawashi ashwanta kankunata
asirtachinima imashnami Yaya Diospa ali
kamachinanka? 31Yuyariychi imashnami
mostasa muyustuka chakrapi tarpushpanchi wiñan. Chay muyustuka tukuymanta
ashwan uchillastumi. 32Chayta tarpunchi.
Uchillastumanta wiñashpan tukuy tarpukunamanta ashwan atun tukun. Chaypi
pishkukunaka ramankunapi tiyarinahun,
wasinstukunata ruranahun.
33Achka chasna yachachinakunawa
Jesuska chay runakunata yachachirka,
Yaya Diospa shiminta asirtanata
atipashkankunakamalla. 34Chay achka
yachachinakunawa mana kuska asirtaypata
yachachipayarka chay runakunata.
Runankunallata tantachishpan tukuy
chaykunata alita asirtachipayarka.

Jesuska sinchi wayrata, atun ulastapas kasillayachirka
(Mt. 8.23-27; Lk. 8.22-25)

35Ña tutayahushpanna Jesuska
runankunata rimarka:
Akuychi rishunchi kucha chimpama.
36Chay achka runakunata sakimushpankuna paypa runankunaka Jesusta
pusharkakuna shuk botipi chimpama.
Shuk runakunapas shuk botinkunapi
parihu rirkakuna. 37-38Ña chimpahushpankuna kunkaymanta sinchi wayraka
paykunata apirka. Yapa sinchita
wayrahushpan atun ulaska shayarirka.
Chay ulaska waktashpan yakuka botipi
untarirka. Ña tikrahushpan mancharishpankuna likchachik rirkakuna Jesusta
boti sikipi llachapakunapi puñuhukta.
Yachachik, ¿manachu mancharinki ña
tikrahushkanchita? ¡Yanapay ñukanchita!
39Atarishpan Jesuska chay wayrata
ulastapas rimarka:
¡Kasillayay wayra! ¡Kasillayay ulas!
Chay rimashkanllawa pasarirka wayraka
ulaspas, manana ulasyarkanachu. 40Chay
sinchi wayra ulaspas pasashkanwasha
Jesuska runankunata rimarka:
¿Imaraykuta mancharinkichi? ¿Manarachu sinchikunkichi ñukapi?
41Chasna Jesuska rimashpan runankunaka tapunakurkakuna paykunapura:
¿Pishi kay runaka? Shuk rimashkanllawa
wayrata ulastapas kasillayachishka.

Jesuska shuk supayyashka runata aliyachirka
(Mt. 8.28-34; Lk. 8.26-39)

5 1Chay atun kuchata chimpashpankuna *Gerasa llakta kuchupi
paktarkakuna. 2Chaypi paktashpankuna
Jesuska sikashpan shuk supayyashka

runa kayllayak shamurka. [3]Chay runaka
kawsarka urku rumi allarishka uchkuku-
napi, maypimi wañushkakuna
churarishka karkakuna. Chay
supayyashka karitaka nima pi atiparka-
chu apishpa watashpa charinata, nima
sinchi kadenawa. [4]Apishpa makinta
chakintapas kadenawa watashpankuna-
pas piti piti rurashpa ripayan. Nima pi
atiparkachu winsinata. [5]Punchapi
tutapipas kaparishpa puripayan
wañushkakunata churashkankuna rumi
allarishka uchkukunapi, urkukuna
chawpipipas. Pay kikinta rumikunawa
waktarishpa puripayan. [6]Chaypi
karumanta Jesusta rihukta rikurka.
Payta rikushpan kallparka puntanpi
kunkurik rinanpa.

[7-8]Chaypi Jesuska chay runapi kawsak
supayta sinchita rimarka:

Millaypa supay, llukshiy kay
runamanta.

Chay supayka sinchita kaparishpan
aynirka:

Jesús tukuymanta atun yachayyu
Yaya Diospa Wawan ¿imaraykuta
ñukama shamushkanki? Tapuni kanta
Yaya Diospa uyashkanpi amara kastiga-
wayrachu nishpa.

[9]Chasna rimashkanwasha Jesuska
tapurka:

¿Ima shutita kanki?

Chay supayka aynirka:

Shutinika kanmi Warankakuna, achka
kashkanchirayku.

[10]Chaymanta chay supaykunaka
Jesusta sinchita tapurkakuna mana
paykunata wichunanpa chay Gerasa
allpamanta. [11]Chay urku kuchupi achka
kuchikuna mikuhlla kahurkakuna.
[12]Chay supaykuna runapi kahukkunaka
Jesús paykunata wichuhushpan
tapurkakuna:

Kachay ñukanchita kuchikunapi
kawsananchipa.

[13]Alimi, yaykuychi kawsanaykichipa
nishpa Jesuska rimarka.

Chaypi supaykunaka chay runamanta
llukshirkakuna kuchikunapina
kawsanankunapa. Chaypina chay ishkay
waranka kuchikunaka kunkaymanta
waykuma kallpashpa pultyarkakuna
lumamanta yakuma. Chaypina
chinkarirkakuna wiñaypa chay kuchapi.

[14]Chay kuchita kuyrakkunaka
mancharishpa llaktama kallpashpan-
kuna tukuy rikushkankunata chay
llaktapi, llakta mayanpipas kawsak
runakunata kwintak rirkakuna. Chayta
uyashpankuna achka runakuna rikuk
rirkakuna urkuma, shutipachu
kuchikuna chinkarishkakuna manachu
nishpa. [15]Jesús kahushkan urkupi
paktashpankuna Jesuspa kuchunpi chay
karita tarik rirkakuna, suma
churarishka ali yuyaywana tiyahukta,
maykanmi achka waranka supaykunawa
kawsapayarka. Chay karita ali kahush-
kanta rikushpankuna mancharirkakuna.
[16]Chaypi Jesuspa rurashkanta rikushka
runakunaka washa shamuhukkunata
kwintarkakuna kasna nishpa:

Jesuska kamachirka supaykunata chay
karimanta llukshinankunapa. Chaymanta
sakirka supaykunata kuchikunapi
yaykunankunapa. Chaypina chay kuchiku-
naka kay urkumanta yakuma saltashpan-
kuna chinkarishkakuna.

[17]Chasna kwintashkankunata
uyashpankuna tukuy runakuna mancha-
rishpankuna Jesusta rimarkakuna chay
allpankunamanta llukshinanpa.

[18]Jesuska botipi uraykushpanna chay
aliyachishkan runaka payta tapurka:

Ñukapas rinayani kanwa pakta nishpa.

[19]Jesuska mana munashpan chay
runata rimarka:

Kutiy wasikima. Aylluykikunata
kwintakriy, imashnami Yaya Dioska
llakichishpan aliyachishka kanta.

[20]Chasna rimashpan chay runaka
rirka Dekápolis shutiyuma, ninayan
chunka llakta. Chaypi paktashpan
kwintashpa kwintashpa purirka karan
llaktapi Jesuska alita aliyachiwashka
supaykunamanta nishpa. Chayta
uyashpankuna tukuy chay runakunaka
kushikurkakuna, imashnashi chay Jesús
tukuymanta atun yachayyuka nishpa.

Jesuska shuk warmita ampirka,
shuk wawata wañushkanmanta
kawsachirka
(Mt. 9.18-26; Lk. 8.40-56)

[21]Chaymanta Jesuska runankunawa
kutirkakuna botinkunapi chay kucha
chimpama. Chaypi paktashpankuna
kutikashka achka runakuna Jesuspa
kuchunpi tantarirkakuna. [22]Chasna
tantarishkankunapi shuk kari Jairo shutiyu
paktamurka. Payka chaypi kawsak israel
masinchikunapa tantarina wasipi kamachik
karka. Jesusta rikushpan puntanpi
kunkurik rirka. [23]Chasna kunkurishpan
sinchita tapurka:

Yachachik, yanapaway. Warmi
wawayni ña wañuhun. Makikiwa
llankashpayki ampik ripay mana
wañunanpa.

[24]Chaypina Jesuska paywa pakta
rirka. Chay achka runakuna rihushkan-
kunata rikushpankuna yapa tankana-
kushpa paykunawa pakta rirkakuna.
[25]Chay runakuna chawpipi shuk
unkushka warmipas rihurka. Chunka
ishkay watata tukuy uras yawar paymanta
urmapayan. [26]Chay warmika ampirina-
yashpan achka ampikkunama ripayan.
Parisishpa kawsapayan. Tukuy ima
tiyapushkanta kushpanpas nima pi
atiparkachu payta ampinata. Mana
atipashpan ampirinata ashwan yapa
unkushka tukurka. [27-28]Manara Jesusma
rihushpan yacharka atun ampik kananta.
Chasna yuyarishpan payka chay achka
runakunawa pakta rihushpan pakalla
Jesuspa washanmanta kayllayarka
churarishkanta llankananpa. Churarish-
kanta llankashpaynillami ampirisha nishpa
yuyarirka. [29]Chasna llankashkanllapi
yawarnin urmahushkaka pitirirka. Payka
aychanpi musyarka chay unkuymanta
ampirishkanta. [30]Jesuspas musyarka shuk
runa churarishkanta llankashkanmantalla
ampirishkanta. Chasnallapi tikrarishpan
tukuy runa katihukkunata rikushpan
tapurka:

¿Pita llankawashka? nishpa.

[31]Chaypi paypa runankunaka aynirka-
kuna:

¿Imaraykutaya tapunki pimi
llankawashka nishpa? ¿Manachu rikunki
achka nitinakushpa kahushkanchita?

[32]Chasna rimashpankunapas Jesuska
shukllankama shukllankama rikurka payta
llankashkata tarinankama. [33]Chaypi chay
warmika yachashpan imashnami
ampirishka, yapa mancharishpan chukchu-
rishpa Jesuspa puntanpi kunkurik rirka.
Chasna kunkurishpan tukuy payta
pasashkanta kasna nishpa rimarka:

Unaymanta pacha unkushka kashkay-
nirayku kanta llankashkani ampirinay-
nipa. Chasna llankashpaynillami kay
unkuymanta ampirishkani.

[34]Chaypina Jesuska rimarka:

Panini, ñuka kanta ampinaynita
yuyarishpa ñukama shamushkaykirayku
ñami ampirishka kanki. Kunanka
kushillana wasikima kutiy, ñami
sumakta ampirishkanki.

[35]Jesuska chasna rimahushkanllapi
chay tantarina wasipi kamachik Jairopa
shuk runankunaka wasinmanta shamur-
kakuna payta rimanankunapa:

Wawaykika ñami wañushka. Ama
yankamanta pushaychu kay yachachikta.

[36]Chasna rimashpankunatata Jesuska
chay runakunata mana kasushpan chay
wawapa yayanta rimarka:

Ama llakinkichu. Ñukallapi sinchikuy.
37Chaymanta Jesuska pay kikinpa
runankunata rimarka:
Kankunaka kayllapi kipariychi.
Kimsa runankunallata, Pedrota,
*Santiagota, Juanta pusharka Jairopa
wasinma. 38Chay kamachikpa wasinpi
paktak rishpankuna achka runakuna
tantarishka kahukkunata rikurkakuna,
kaparishpa wakahukkunata uyarkakuna.
39Chay wasipi yaykuhushpan Jesuska
paykunata rimarka:
¿Imaraykuta chasna kaparishpa
wakahunkichi? Kay wawaka manami
wañushkachu, puñuhunmi nishpa.
40Chasna rimashpan payta asichirka-
kuna. Chaypi Jesuska tukuy chay wasipi
kahukkunata llukshichirka. Chay
wawapa yayanwa, mamanwa, chay
kimsa runankunallawa chay wañush-
kapa kwartunpi yaykurka. 41Chay
wawata makinmanta apishpan ñukanchi
israel runakunapa shimipi rimarka:
Talita kumi.
Chayka ninayan warmi wawa, atariy.
42Chasna rimashkanllawa chay
chunka ishkay watayu warmi wawaka
atarimushpan kallarirka purinata.
Runakunaka atunta mancharirkakuna
wañushkanmanta atarishkanrayku.
43Tukuy parti kwintanayashpankunapas
Jesuska sumakta kunarka mana nima
pita kwintanankunapa. Chaymanta chay
wawapa yayanta mamantapas rimarka:
Wawaykichita karaychi nishpa.

Nasaret kikin llaktanpi ayllunkunaka Jesusta mana kirinayarkakunachu

(Mt. 13.53-58; Lk. 4.16-30)

6 1Chaymanta chay Galilea kucha
mayanmanta llukshishpan Jesuska
kikin llaktanma rirka. Runankunaka
payta katirkakuna. 2*Samana puncha
paktashpan chaypi kawsak israel
masinchikunapa tantarina wasipi
yaykurkakuna. Chaypi Jesuska Yaya
Diospa shiminta alita yachachirka.
Chasna yachachihushpan achka
runakuna uyashpankuna tapunakurka-
kuna:
¿Maypishi kay runaka kay suma
rimanakunata yachakushka? ¿Imashna-
shi chasna atun yachayyu tukushka?
¿Imashnashi atipan tukuy chay atun
yachaywa ruranakunata ruranata?
3Payta wawamanta pacha riksinchi.
Payka karpintirumi, Mariapa wawanmi,
*Santiagopa, Josepa, Judaspa, Simonpa
wawkinmi. Paninkunapas ñukanchiwa
kawsanahun nishpa.
Chasna riksishkankunarayku mana
munarkakunachu payta kasunata,
rikushkankunapi wiñashkanta yuyarish-
pankuna.
¿Imashnata ñukanchikunamanta
yachak kanka? nishpa rimarkakuna.
4Chasna yuyarihushkankunata
yachashpan Jesuska paykunata rimarka:
Ñawpamanta pacha yaya rukunchiku-
naka rimapayanahun kasna: Yaya
Diospa yachayninwa yachachikta tukuy
parti runakuna uyashpankuna alita
kasunahun. Kikin llaktanllapi mana
munanahunchu kasunata. Payta
riksikkuna ayllunkunapas mana payta
kasunata munanahunchu. Chasnallata-
tami kankunapas ñukata riksiwashpay-
kichi mana kasunayawankichichu
nishpa.
5Paykunaka mana kirinayashpankuna
Yaya Diospa kachashkan kananta,
Jesuska mana atiparkachu paykunata
yanapashpa atun yachaywa ruranaku-
nata ruranata. Shuk unkushkakunallata
makinta paykunapi churashpan
ampirka. 6Payka yapa llakirirka mana
payta kirishkankunarayku. Chaymanta
kuchu llaktakunapi purirka Yayan
Diospa shiminta yachachinanpa.

Jesuska chunka ishkay akllashkan runankunata kacharka Yaya Diospa kamachinanmanta yachachinankunapa
(Mt. 10.5-15; Lk. 9.1-6)

7Shuk puncha Jesuska chay chunka ishkay akllashkan runankunata kayarka ishkay ishkayta kachananpa, Yaya Diospa shiminta yachachinankunapa. Chaymantapas paykunata yachayninta kurka supaykunata runakunamanta llukshichinankunapa. 8Paykunata kamachirka:

Ñampita rihushpaykichi nima imata apaychichu, nima bulsaykichita, nima mikunaykichita, nima kullkikichita. Munashpaykichika shuk tulata apaychi urkitarinaykichipa. 9Chakikichipi churarishkaykichillawa, shuk churarinata churarishkaykichillawa riychi. Ama ashwan shuk churarinaykichitaka apankichichu.

10Chaymantapas paykunata kunarka:

Shuk llaktapi paktashpaykichi shuk runa kankunata wasinpi kayashpan chay wasillapi kipariychi shuk llaktama rinaykichikama. 11Maykan llaktapimi Yaya Diospa shiminta mana uyanayashpankuna nima kankunata wasinkunapi kayanayashpankuna chasna llaktamantaka llukshiychi. Llukshihushpaykichi rimaychi: Yaya Diosmi kankunataka kastiganka, paypa shiminta mana uyanayashkaykichirayku. Chasna rimaychi yachanankunapa imamantami kastigay tukunkakuna.

12Chaymanta chay runankunaka ishkay ishkay rishpankuna yachachirkakuna runakunata mana alita rurahushkaykichitaka sakiychi Yaya Diostana kasunaykichipa nishpa. 13Chaymantapas achka runakunamanta supaykunata llukshichirkakuna, achka unkushkakunata aseitewa kakushpa Yaya Diosta mañashpa ampirkakuna.

Bawtisak Juan wañuta yuyarirkakuna
(Mt. 14.1-12; Lk. 9.7-9)

14Chay llaktakunapi kawsak runakuna tukuy Jesuspa rurahushkankunamanta kwintapayanahun. Chasna chay allpapi kamachik apu *Herodespas paymanta kwintahushkankunata uyarka. Chay runakunaka tapunakurkakuna ¿pishi chay Jesuska? nishpa.

Shukkunaka yanka nirkakuna:

Chay Jesuska Bawtisak Juanchari wañushkanmanta kawsarimushka. Chayraykumi yachayninka tiyan mana atipaypakunata rurananpa.

15Shukkunaka nirkakuna:

Chay karika ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Eliaschari, maykanmi kuti shamunan karka.

Shukkunaka nirkakuna:

Chay karika ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikshinami kan.

16Chasna rimashkankunata uyashpan chay Herodeska mancharishpan pantachishpa rimarka:

Chay karika Bawtisak Juanmi, maykantami kunkanta pitichishpa wañuchichirkani. Paymi wañushkanmanta kawsarimushka nishpa.

17-20Chasna chay apu Herodeska rimarka, chay Juanta wañuchichishkanta yuyarishpan. Manarapas Juanta wañuchichishpanra Herodeska wawkin Felipepa warminta apirka warminrayku. Chay warmipa shutinka karka Herodias. Herodeska wawkinpa warminta apishkanrayku Juanka payta kunarka Yaya Dioska mana munanchu kachuykiwa chasna kawsanaykipa nishpa. Chasna Juan kunashkanrayku Herodiaska yapa piñarishpan payta chiknishpan wañuchichinayarka. Warminta kasushpan Herodeska makinta chakintapas watachishpan

Juanta karselpi churachirka. Chasna
rurashpanpas payta sumakta tapachirka
karselpi mana Herodiaska wañuchichi-
nanpa. Pay yachapayarka Juan ali rurak
runa kananta, chaymantapas tukuy
shunkunmanta pacha Yaya Diosta kasuk
kananta. Herodeska Juanta karselpi
tapachishpanpas yapa payta
uyanayarka. Achka kuti shunkunpi
mancharishpanpas paypa kunashkanta
uyanayarka.
21 Shuk puncha Herodeska fiestata
rurarka, wawayarishkan puncha
paktarishkanrayku. Kayachirka tukuy
Galilea allpa llaktakunapi kamachik
runankunata, tukuy kapitankunatapas,
tukuy kullkiyukunatapas upyananku-
napa mikunankunapa paywa pakta.
22 Chay fiestapi Herodiaspa shipas
wawanka paykunapa chawpinkunapi
sumakta baylarka. Baylahushkanta
sumakta gustarkakuna. Apu Herodeska
kushikushpan chay shipasta rimarka:
Alita baylashpayki kushichiwashkanki.
Chayrayku kanta rimani: Tapuway
imatachari munanki, ñukami kushkayki.
23 Imatachari tapuwanki chayta kushkayki.
Munashpaykika chawpi kamachihushkayni
allpata kushkayki. Tukuy kay runakuna
uyahushkankunapi chayta rimani shutipa
paktachinaynita nishpa.
24 Chaypi chay shipaska llukshishpan
mamanta tapuk rirka:
¿Imatashi tapuynima? nishpa.
Mamanka aynirka:
Tapuy Bawtisak Juanpa umanta
pitishpan kanta kunanpa.
25 Utkalla chay shipaska kutishpan
Herodesta rimarka:
Kunalla munani Bawtisak Juanpa
umanta kuwanaykipa. Shutipa pitichish-
kaykita rikunaynipa kallanapi churash-
payki kuway.
26 Chayta uyashpan Herodeska yapa
llakirirka. Llakirishpantata tukuy
kayashkankunapa uyashkankunapi
rimashkanrayku mana munarkachu
llullachinata. 27 Chayrayku chay ratulla
kacharka shuk runanta Bawtisak Juanpa
umanta pitishpan apamunanpa.
28 Chasna kachashpan chay runanka
rirka karselma, maypimi Juanka
taparishka karka. Chaypina kunkanta
pitishpan apamurka umanta shuk
kallanapi shipasta kunanpa. Payna
mamanta kuk rirka.
29 Chaymanta chay Juanpa runanku-
naka, yachashpankuna Herodes
wañuchichishkanta, Juanpa aychanta
apak rirkakuna allarishka urku uchkupi
churashpa tapanankunapa.

Jesuska pichka waranka runakunata kararka

(Mt. 14.13-21; Lk. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

30 Chaymanta chay chunka ishkay
Jesuspa *apostolninkunaka kutimush-
pankuna mushumanta tantarirkakuna
Jesuswa. Chasna tantarishpankuna
paypa yachayninllawa atipaypakunata
rurashkankunata yachachishkankunata-
pas Jesusta kwintarkakuna.
31 Chasna kwintahushkankunapi achka
runakuna paykunapi paktarkakuna.
Shukkuna kutihushpankuna shukkunaka
paktarkakuna. Jesuska paypa runanku-
napas mana atiparkakunachu samanata,
nima mikunata, achka runakuna
shamuhushkankunarayku. Chayta
rikushpan Jesuska runankunata
rimarka:
Akuychi samak rishunchi maypimi
mana runaka tiyanchu chaypi.
32 Chaypina paykunalla botipi
rirkakuna chunllama. 33 Achka runakuna
rihushkankunata rikurkakuna. Chaypina
tukuy llaktakunamanta kallpashpa
kucha mayanta rishpankuna paykunara
puntiru paktarkakuna, maypimi
samanapa rihurkakuna.

34 Jesuska botimanta llukshihushpan
achka runakuna tantarishka kahukkunata
rikurka. Paykunata rikushpan llakirirka
mana nima pi tiyashkanrayku Yaya Diospa
shiminta paykunata yachachinanpa. Mana
amuyu obehakuna ñampita pantachishpa
purihukkunashinami karkakuna. Chasna
paykunata llakichishpan achkata Yaya
Diosmanta asirtachishpa yachachirka. 35 Ña
chishiyahushpan runankunaka Jesusta
kayllayashpankuna rimarkakuna:

Ñami chishiyahunchi. Kaypika
manami nima shuk runa kawsanchu
paymanta mikunata rantinanchipa.
36 Kay achka runakunata kachay, kay
kuchullapi kahuk llaktakunama rishpan-
kuna mikunankunata rantinankunapa.

37 Jesuska aynirka:

Kankuna karaychi kay runakunata.

Paykunaka aynirkakuna:

¿Imashnata tarinchima chasna achka
mikunata chay tukuy runakunata karanan-
chipaka? Tarishpanchipas munanchimami
yapa achka kullkita chay achka runakuna-
rayku mikunata rantinanchipa. Munanchi-
mami shuk runa pusak killata tarawashpan
ganashkan kullkita nishpa.

38 Jesuska tapurka:

¿Masna panta tiyan kankunapa?
Rikuk riychi yachanaykichipa.

Rikuk rishpankuna aynirkakuna:

Pichka panstu, ishkay challwastullami
tiyan.

39 Chaymanta Jesuska rimarka:

Runakunata rimak riychi allpapi
tiyarinankunapa shuk muntun shuk
muntun.

40-41 Chasna muntun muntun tiyarish-
pankuna Jesuska chay pichka panta,
chay ishkay challwatapas apishpan
siluma rikushpan mañarka:

Yayayni Dios, agradesini kanta kay
mikunata kushkaykirayku nishpa.

Chaymanta chay pankunata, challwaku-
natapas paki paki rurashpan runankunata
kurka chay achka runakunata karanankun-
napa. 42 Tukuy runankunawa pakta
saksakta mikurkakuna. 43-44 Chay
runakuna mikuhukkuna karkakuna pichka
waranka karikuna, mana yupashpa
warmikunata wawakunatapas. Mikushkan-
kunawasha chunka ishkay tasata untachir-
kakuna pan challwawa chapu puchurish-
kata.

Jesuska yaku awata purirka
(Mt. 14.22-33; Jn. 6.16-21)

45 Chaymanta Jesuska runankunata
rimarka:

Kankunaka puntapi riychi, ñukaka
washami shamusha. Chimpahuychi
botipi Betsaida llaktama. Ñukaka
kiparishara kay runakunata wasinku-
nama kachanaynikama.

46 Ña chay runakunata kachashkanwa-
sha shuk urku awama sikarka Yayan
Dioswa kwintananpa.

47 Ña tutayahushpanna Jesuspa runanku-
naka kucha chawpipi kahurkakuna,
Jesuska sapallan allpapi kiparirka. 48 Chay
kucha chawpipi runankunaka sinchita
kawihushpankunatata mana atiparkakuna-
chu chimpanata, sinchi wayraka puntanku-
namanta shamuhushkanrayku. Jesús
chasna kahushkankunata rikushpan ña
pakarihushkanpi yaku awata purishpan
paykunata kayllayarka. Runankunaka
kuskata pasahuktashina rikurkakuna.
49-50 Chasna yaku awata purishpa rihukta
rikushpankuna yapa mancharirkakuna.
Mancharishpankuna kaparirkakuna:

¡Ay! ¿Imataya chayka shamuhun?
Almachari.

Chaypina Jesuska rimarka:

Sinchikuriychi. Ñukami kani,[b] ama
manchariychichu.

---

b Chay Ñukami kani nishkaka kan Yaya Diospa shuk shutin

51 Chaypina Jesuska botinkunapi
uraykurka. Chasna uraykuhushkanllapi
chay sinchi wayraka pasarirka. Chaypi
runankunaka yapa mancharishpankuna
rimarkakuna:
¿Imashnataya kay Jesuska wayrata
pasachin? nishpa.
52 Jesús panta mirachishkanta
rikushpankunatata shunkunkunapi
manara shutipa yuyarirkakunachu Yaya
Diospa Wawan kananta.

Jesuska Genesaret allpapi achka unkushkakunata ampirka
(Mt. 14.34-36)

53 Chay kuchata chimpashpankuna
Genesaret allpa mayanpi paktarkakuna.
Llutarishpankuna botinkunata watarka-
kuna. 54 Chaymanta sikahushkankuna-
llapi chaypi kawsak runakunaka Jesusta
riksirkakuna. 55 Chasna payta
riksishpankuna karan wasikunapi
rimashpa rimashpa kallparkakuna ñami
Jesuska paktamushka nishpa. Chaypina
kallarirkakuna unkushkakunata llancha-
mankunapi apamunata, maypimi
Jesuska kahurka chayma. 56 Maypipas
Jesús paktashpan uchilla llaktakunapi,
atun llaktakunapi, wasikunapi,
runakuna tantarina plasakunapipas,
chaypi runakunaka unkushkakunata
apapayanahun. Chaypina Jesusta
tapurkakuna kay unkushkakunata
yanapashpa churarishkayki shimillata
llankachiy ampirinankunapa nishpa.
Chaypina tukuy llankakkunaka ampirir-
kakuna.

Jesuska yachachin imata rurashpami alicharishka kanchi Yaya Diospa rikushkanpi
(Mt. 15.1-20)

7 1 Jesús Genesaret allpa mayanpi
kahushpanra *fariseokuna,
Jerusalén llaktamanta shamushka shuk
Moisespa killkashkanta yachachikkuna-
pas chaypi tantarirkakuna. 2 Paykunaka
rikurkakuna Jesuspa shuk runankuna
ñukanchi israel runakunapa shuk
kamachishkakunata mana kasushkanku-
nata. Paykunaka mana makinkunata
suma chuya yakupi mayllarishpachu
mikurkakuna. 3 Chay fariseokunaka
tukuy ñukanchi israel runakunapas
manara mikuhushpanchi makinchiku-
nata shuk suma chuya yakupi mayllar-
inchi, chasna rurashpanchi Yaya
Dioska ñukanchita alicharishka
kananchita rikun nishpa. Chayta
rurapayanchi ñawpa yaya rukunchikuna
wañupa rurashkanta achka kamachish-
kankunata alita katishpa. 4 Chasnallatata
yaya rukunchikuna wañushina
merkadumanta shamushpanchi manara
mikuhushpanchi suma chuya yakuwa
mayllaripayanchi, chasna rurashpanchi-
lla atipanchi Yaya Dioswa kwintanata
nishpa. Chaymantapas tiyan achka
kamachishkakunaka, maykankunatami
yaya rukunchi wañukunamanta
yachakushpanchi kasupayanchi.
Shukkuna kanahun imashnami manara
mikuhushpanchi suma chuya yakuwa
mayllananchi tiyan tukuy pusillunchiku-
nata, mukawakunata, tinahanchikunata,
mankanchikunata, irmankanchikunata,
tiyarinanchikunatapas. 5 Chasna
kashpan chay fariseokunaka, chay
Moisespa killkashkanta yachachikkuna-
pas Jesusta tapurkakuna:
¿Imaraykuta runaykikunaka mana
katihunkunachu yaya rukunchikuna
wañupa rurashkankunata? ¿Imaraykuta
makinkunata chuya yakupi mana
mayllarishpa mikunahun?
6 Jesuska aynirka:
Chay Yaya Diospa yachayninwa
ñawpa yachachik Isaiaska kasna
kankuna llullachiysikikunamanta Yaya
Diospa rimashkanta killkarka:

Kay runakunaka shiminkunallawami yuyawanahun. Manami tukuy shunkunkunamanta pachachu yuyawanahun.
7Runakunapa yachachishkankunallata katishkankunaraykumi yankamanta ñukata mañana wasipi tantarinahun kushichiwanankunapa nishpa.
8Chasnami kankunaka kankichi. Yaya Diospa kamachishkanta sakishpaykichi ñawpa yaya rukuykichikunapa yachachishkankunallata katihunkichi.
9Chaymantapas Jesuska rimarka:
Ñawpa yaya rukuykichikunapa yachachishkankunallata kasuhushpaykichimi Yaya Diospa kamachishkantaka mana kasunayankichichu. 10Moiseska Yaya Diospa kamachishkanta kasna killkarka:
Yayaykichita mamaykichita yuyashpa kasushpa kawsaychi.
Chaymantapas killkarka:
Maykanmi yayanta mamanta chiknishpa riman mana ali kanankunata, chasna runataka apuykichimi wañuchichinan tiyan nishpa.
11Chasna Yaya Dioska kamachishpantata kankunaka chikanta yachachihunkichi. Runakunata rimankichi: Shuk runa mamanta yayanta pishihushpantata mana kumachu, Yaya Diosta tukuy kullkinta kushkanranti. Chaymanta mamanta yayanta rimama kankunata kunayni kullkita ñami Yaya Diosrayku kushkani nishpa. Chasna runaka alitami rurahun nishpa rimankichi. 12Chasna rimashpaykichimi yachachinkichi wawakuna manana yayankunata yanapanankunapa. 13Yaya Diospa kamachishkanta sakinkichi manana ruranaykichipa. Chayranti yaya rukuykichikuna wañupa yachachishkankunatana yachachinkichi runakuna chaykunatana kasunankunapa. Chasnashinami achka Yaya Diospa kamachishkankunatapas sakishpaykichi chikantana yachachinkichi nishpa Jesuska chay fariseokunata, chay shuk yachachikkunatapas rimarka.
14Chaymanta chay achka runakunata kayashpan Jesuska kutikashka paykunatana rimarka:
Alita uyawaychi yachakunaykichipa.
15Kankunaka rimankichi: Makinchita chay ñawpa kamachishkankunashina mana mayllashpanchika ña uchata rurahunchi nishpa. Ñukaka kankunata rimani: Makikichita mana mayllashpa mikushpaykichipas mana uchata rurankichichu. Ashwan shunkuykichipi mana ali yuyarihushkaykichita rurashpaykichimi shuti uchata rurankichi. 16Tukuy kay yachachihushkaynita alita uyashpa yachakuychi.
17Chasna rimashkanwasha Jesuska chay runakunata sakimushpan shuk wasipi yaykurka. Chaypi paypa runankunaka payta tapurkakuna:
¿Ima ninayashkankitaya chay yachachishkaykiwa?
18-19Jesuska paykunata aynishpan rimarka:
¿Kankunapas manachu asirtashkankichi chay rimashkaynita? Tukuy mikushkanchika wiksanchima rin. Chaymanta llukshin aychanchimanta. Mana yaykunchu shunkunchipika yuyayninchita waklichinanpa. Chayrayku mana mayllashpa mikushpaykichipas mana uchata rurankichichu.
Chay rimashkanwami ninayan: Tukuy mikunami ali kan.
20Chaymanta Jesuska rimashpalla katirka: Shunkuykichipi kahuk mana ali yuyarishkaykichita rurashpaykichi shuti uchayankichi. 21-22Manara millaypata rurahushpaykichira shunkuykichipi yuyarinkichi chay millaypata ruranayki-

chipa. Chaymanta tukuy chay millaypa-
kunata rurankichi. Chay millaypa
ruranakuna kanahun: Shuk warmiyu
kari shuk warmiwa musayana, shuk
kusayu warmi shuk kariwa musayana,
chaymanta tukuywa musayanakuna,
shuk runata chiknishpa wañuchina,
shuwana, shuk runakunapata
munarishpa kawsana, tukuy millaypa-
kunata rurashpa kawsana, shukkunata
llullachishpa kawsana, munashkanchi-
llata rurashpa kawsana, tukuy
rikushkanchita munarishpa kawsana,
mana alita yuyarishpa shukkunata
washanchashpa kawsana, ñukami kani
shuk runakunamanta ashwan alita rurak
runa nishpa kawsana, chaymantapas
tukuy mana alita yuyarishpa kawsana.
23 Tukuy chasna ruranakunami ucha
kanahun. Shunkuykichipi millaypa
yuyarishkaykichita rurashpaykichimi
tukuy chaykunata rurankichi. Manami
uchata rurankichichu, makikichita
mana mayllashkaykichirayku.

Shuk mana israel warmi Jesusta tapurka yanapananpa
(Mt. 15.21-28)

24 Chaymanta Jesuska runankunawa
pakta kay Israel allpanchimanta
llukshishpan Tiro llakta kuchuma
rirkakuna. Chaypi paktashpankuna shuk
wasipi yaykurkakuna runakuna paktash-
kankunata mana yachanankunapa.
Chasna rurashpankunapas shuk ratulla
tukuy runakuna yacharkakuna Jesuska
chay wasipi kahushkanta. 25-26 Chaypi
shuk mana israel warmipas Jesusmanta
yacharka. Payka Sirofenisiamanta
warmi karka. Chay warmipa shipas
wawanpi supay yaykushka karka.
Mamanka Jesús chay wasipi kahush-
kanta yachashpan wasima yaykushpan
puntanpi kunkurik rirka. Chaypi Jesusta
tapurka:

Yachachik, wawaynimanta supayta
llukshichiy nishpa.
27 Chaypi Jesuska chay warmita
rimarka:
Manara chikan runakunata ampish-
paynira israel runa masinikunatara
yanapanayni tiyan. Alita yuyariy.
Manara allkunchikunata karashpan-
chimi puntiru wawanchikunatara
karanchi saksanankunapa. Manami
paykunata mikunankunata kichunchi-
chu allkunchikunata karananchipa.
28 Chaypi chay warmika mana payta
sakishpan aynirka:
Ari yachachik, alita rimashkanki
puntiru wawanchikuna mikunankuna
tiyan nishpa. Chasna kashpanpas
wawanchikuna mikuhushpankuna
allkunchikuna wicharishkakunata
mikunahun. Chikan runakunamanta
warmi kashpaynipas kay shipas waway-
nita ampipay nishpa.
29 Chaypina Jesuska aynirka:
Alitami rimawashkanki. Chayrayku
kunanka wasikima kutiy, ñami waway-
kimanta chay supayta llukshichishkani.
30 Chay warmika wasinma kutishpan
shipas wawanta alitana puñunanpi
tiyahukta rikuk rirka, ña chay supayka
paymanta llukshishkanrayku.

Jesuska ampirka shuk runa mana uyanata nima rimanata atipakta
(Mt. 15.29-31)

31 Chaymanta chay Tiro llakta
kuchumanta llukshishpankuna Jesuska
runankunawa Sidón llaktama rirkakuna.
Chaymanta Galilea kucha mayanma
kutirkakuna, Dekápolis shutiyu allpama.
32 Chaypi paktashpan shuk runakuna shuk
runata mana uyanata, nima rimanata
atipakta Jesusma aparkakuna. Chaypi
Jesusta tapurkakuna makinta churashpa
chay runata ampinanpa. 33-34 Chaypina
Jesuska payta pusharka chay achka

tantarishka runakunamanta kinkrayma.
Chaypi atunta samashpan awama
rikushpan makinwa chay runata rinkrinpi
tupachirka. Llawsanwa makinta ukuchish-
pan chay runapa kallunpi tupachirka.
Chaymanta Jesuska rimarka:
Efata.[c]
Chay ninayan paskariy. 35Chasna
rimashkanllawa chay mana uyak nima
rimanata atipak runapa rinkrinta
kalluntapas ampirka. Chaypina chay
runaka alina karka, alitana uyarka,
alitana rimarka. 36Chaymanta Jesuska
chay ampishkanta rikuk runakunata
rimarka, nima pita kwintanankunapa
chay karita ampishkanmanta. Chasna
rimashpantata mana kasushpa ashwanta
kwintarkakuna. 37Atunta mancharishpa
kushikushpankuna rimarkakuna:
Rikuychi kay Jesuspa rurashkanta
tukuy yapa ali kananta. Mana uyak
runatapas ampin, mana rimanata
atipaktapas rimachin.

Jesuska chusku waranka runakunata kararka
(Mt. 15.32-39)

8 1Shuk puncha kutikashka achka
runakuna Jesuswa tantarirkakuna.
Chaypina mikunankunaka tukurishpan
yarkaywa kahurkakuna. Chasna kahush-
kankunata rikushpan Jesuska paypa
runankunata kayashpan rimarka:
2Llakichini kay runakunata. Ña kimsa
punchata katiwahunkuna, mana
tiyanchu nima ima mikunankunapa.
3Karu llaktankunamanta shamushka-
kuna. Chayrayku mana karashpa
wasinkunama kachashpaynika
yarkaywa sampayashpankuna wañuna-
yankakuna ñampita rihushkankunapi.
4Chaypi runankunaka Jesusta aynirka-
kuna:
¿Imatata karanchima paykunata kay
nima maykan kawsahushkanpika?
Kaypika mana kawsanchu nima shuk
runa paymanta mikunata rantinanchipa.
5Chaypina Jesuska paykunata tapurka:
¿Masna panta tiyan kankunapa?
Paykunaka aynirkakuna:
Kanchis panllami tiyan.
6Chaymanta Jesuska rimarka tukuy
chay runakunata tiyarinankunapa
allpapi. Chaypina chay kanchis
pankunata apishpan Yayan Diosta
agradesirka. Chasna agradesishkanwa-
sha paki paki rurashpan chay panta
runankunata kurka chay achka runaku-
nata karanankunapa. 7Chaymantapas
masna uchilla challwakunapas tiyarka.
Chaytapas Jesuska chasnallatata
rurarka. Yayan Diosta agradesishpan
runankunata kurka chay achka runaku-
nata karanankunapa. 8Chasna
karashpankuna tukuy saksakta mikurka-
kuna. Mikushkankunawasha pan
challwa puchurishkata kanchis tasata
untachirkakuna. 9Chay achka runakuna
mikushkakunaka karkakuna chusku
waranka parti. Mikushkankunawasha
Jesuska paykunata rimarka:
Wasikichima kutiychi.
10Chaymantana paypa runankunawa
shuk botipi uraykushpankuna
Dalmanuta allpama rirkakuna.

Fariseokunaka Jesusta tapurkakuna Yaya Diospa yachayninwa rurashkanta rikuchinanpa
(Mt. 16.1-4; Lk. 12.54-56)

11 *Fariseokunaka shamushpankuna
Jesusta tapurkakuna:
Shutipa Yaya Diospa kachashkan
kashpaykika ñukanchirayku ruray Yaya
Diospa yachayninwa shuk nima ima
uras rikushkanchita.

---

c Efata kan arameo shimi. Jesuska arameo shimita rimak karka.

Chasna tapurkakuna yapa runakunata riksichinayashpankuna mana Yaya Diospa kachashkan kananta. 12Mana chay runakunaka kirinayashpankuna Jesuska llakirishpan atunta samashpan pay kikinlla nirka: ¿Imaraykushi kay runakunaka Yaya Diospa yachayninwa ruranaynita rikunayanahun? Chay tapukkunatana rimarka:

Kankunata rimani, tapuwashpaykichipas Yaya Diospa yachayninwa rurashkaynita rikuchinaynipa, manami rurashanchu.

13Chaypina washayamushpan chunllalla paykunata sakimurka. Chaymanta runankunawa pakta shuk botipi uraykurka chay kuchata chimpanankunapa.

Jesuska yachachin fariseokunapa yachachinankunata mana kasunankunapa
(Mt. 16.5-12)

14Chay runankunaka kuchata chimpahushpankuna yuyarirkakuna kunkamushkanchimi pankunata apamunata. Shuk panllatami apahunchi nishpa. 15Chaypina Jesuska sumakta kunashpan yachachirka:

Alita uyawaychi, ama munaychichu *fariseokunapa nima *Herodesta katikkunapa *levadurata.

16Chasna Jesús levaduramanta rimashpan maykanwami chapushpa panta punkichinchi chay runankunaka rimarkakuna paykunapura:

Mana achka panta apamushkanchiraykumi chasna ñukanchita rimahun.

17Jesuska chasna rimahushkankunata yachashpan rimarka:

¿Imaraykuta kankunapura pan mana tiyanchu nihunkichi? Mana chay panta kunkashkaykichimantachu kankunata rimahuni. ¿Manarachu atipankichi asirtanata? ¿Manachu yuyayyu kankichi? 18¿Manachu rikushkankichi rurashkaynita? ¿Manachu uyashkankichi yachachishkaynita? 19¿Manarachu asirtankichi pichka panllawa pichka waranka runakunata karashkaynita? ¿Masna tasatata untachirkankichi puchurishkata?

Paykunaka aynirkakuna:

Chunka ishkay tasatami untachirkanchi.

20Chaymanta Jesuska rimarka:

Kutikashka karashpaynika kanchis panwa chusku waranka runakunata, ¿masna tasatata untachirkankichi puchurishkata?

Paykunaka aynirkakuna:

Kanchis tasatami untachirkanchi.

21Chaypi Jesuska rimarka:

¿Manarachu asirtankichi Yaya Diospa yachayninwa kahushkaynita?

Jesuska ampirka shuk wiskuta Betsaida llaktapi

22Chaymanta Jesuska runankunawa rishpan Betsaida llaktapi paktarkakuna. Chaypi Jesusma pushamurkakuna shuk wisku runata. Jesusta tapurkakuna chay wiskuta llankashpan ampinanpa. 23Chaypina Jesuska chay wisku runata makinmanta apishpan chay llakta kanchama pusharka. Chaypi llawsanwa makin puntata ukuchishpan chay wiskupa ñawinta llankarka. Chaypina Jesuska tapurka:

¿Atipankichu rikunata? ¿Imakunatata rikunki?

24Chay wiskuka aynirka:

Ari, rikunimi runakunata purihukkunata; mana yapa alitachu rikuhuni, kaspikunatashinami rikuhuni.

25Kutikashka ñawinta llankarka. Chay llankashkanllawa chay runaka alina kiparirka. Tukuy imatapas shutillatana rikurka. 26Chaymanta Jesuska chay runata kunashpan wasinma kacharka:

Kuskata wasikima kutiy. Ama kay
llakta chawpita pasankichu.

Pedroka rimarka Jesús Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta
(Mt. 16.13-20; Lk. 9.18-21)

27 Chaymanta Jesuska runankunawa
purishpa rirka chay Sesarea Filipo
shutiyu llaktama. Chay ñampita
rihushpankuna Jesuska runankunata
tapurka:
Runakuna kwintashpankuna ¿pimi
kani ninahuntaya?
28 Paykunaka aynirkakuna:
Shukkunaka ninahunmi Bawtisak
Juanchari wañushkanmanta
kawsarishka kanaykita. Shukkunaka
ninahunmi ñawpa Yaya Diospa yachay-
ninwa yachachik Eliaschari kanaykita,
maykanmi kuti shamunan karka.
Shukkunaka ninahunmi shuk ñawpa
Yaya Diospa yachayninwa yachachik-
chari kawsarishka kanaykita.
29 Chaymanta paykunatana tapurka:
¿Kankunaka pimi kani niwankichi-
taya?
Pedroka aynirka:
Kanmi kanki Yaya Diospa Kachashkan
Kishpichik.
30 Chaypina Jesuska rimarka:
Ama nima pita rimankichirachu ñuka
Yaya Diosmanta shamushkaynita.

Jesuska wañunanmanta kawsarimunanmantapas rimarka
(Mt. 16.21-23; Lk. 9.22-27)

31 Chaymanta Jesuska paypa runanku-
nata yachachirka: Ñuka Yaya Diospa
Kachashkan Runa yapa parisinayni
tiyan. Ñukanchita kamachik israel
masinchi rukukuna, *saserdotekunapa
apunkunapas, Moisespa killkashkanta
yachachikkunapas yapa chikniwashpan-
kuna parisichiwankakuna. Chasna
chikniwashpankuna wañuchiwanka-
kuna. Wañuchiwashpankunapas kimsa
punchamantami kawsarisha.
32 Chay parisinanmanta shutillata
Jesuska rimarka nima pakashpa. Chasna
uyashpankuna Pedroka Jesusta chaynik-
stuma pushashpan rimarka:
Ama chasna rimaychu Yachachik.
33 Chaypina Jesuska tikrarishpan
runankunata rikushpan piñashpa
Pedrota rimarka:
Anchuriy ñukamanta supaykunapa
apunshina rimak. Chasna rimawashpay-
kimi mana Yaya Diospa munashkanta-
chu rimawahunki, ashwan runapa
yuyarinanllatami rimawahunki.
34 Chaymanta Jesuska runankunata,
payta katihuk runakunatapas kayashpan
rimarka:
Kankuna ñukata katinayawashpayki-
chika ama kankuna kikin munashkayki-
chita ruraychinachu. Kankunata chiknik
runakuna piñarishpa wañuchinayahush-
pankunapas ñukallata katiwaychi.
35 Maykanmi wañuyta manchashpan
sakiwan, chayka manana atipanchu
ñukawa wiñaypa kawsanata. Maykanmi
mana sakishpa ñukata katiwahushpan
chaymantapas Yaya Diospa suma ali
shiminta yachachihushpan chikninata
wañuytapas parisin, chayka wiñaypami
Yaya Dioswa kawsanka. 36 ¿Imata valin
shuk runa tukuy kay mundupi
tiyashkata apinanpa? Tukuy chayku-
naka mana yanapanchu wañuymanta
kishpinanpa. 37 Masna kullkitapas
kunayashpaykichika manami atipanki-
chichu rantinata chay wiñaypa Yaya
Dioswa kawsanata. 38 Shuk kankuna-
manta kay millaypata rurak, mana
kiriwak runakunapa puntanpi
pinkarima ñukata katiwahushkanta
rimanata, chaymantapas shiminita
yachachinata. Chasna runataka ñuka
Yaya Diospa Kachashkan Runapas kay
allpama kutikashka shamushpayni

rimasha mana ñukapa kananta. Chay punchaka Yaya Diospa paypa atun yachayninwa tukuy paypa *angelkunawa pakta kutikashka shamusha.

9 [1]Chaymanta Jesuska rimarka:
Alita uyawaychi. Shuk kankunamanta kaypi kahukkunaka manara wañuhushpaykichira rikunkichimi Yaya Dios atun yachayninwa kay allpapi kamachihushkanta.

Jesuska suma chuyahlla rikunayu tukurka
(Mt. 17.1-13; Lk. 9.28-36)

[2]Sokta punchamanta Jesuska shuk atun urku awama sikarka. Kimsa runankunallata pusharka Pedrota, *Santiagota, Juantapas. Chay urkupi kahushpankuna Jesús chikanyahushkanta rikurkakuna. [3]Churarishkanka utkumanta yapa yura, mana rikuypa suma chuya tukurka. [4]Chaypina chay kimsa runankunaka rikurkakuna chay ñawpa yachachikkuna Eliasta, Moisestapas Jesuswa kwintahukkunata. [5-6]Paykunata rikushpankuna yapa mancharirkakuna. Chaypi Pedroka Jesusta rimarka:

Yachachik, alitami kaypi kahunchi. Kunanka aku rurashu kimsa tampukunata, shukta kanrayku, shuktaka Moisesrayku, shuktaka Eliasrayku.

Pedroka yapa mancharishpan chasna rimarka.

[7]Chasnallapi shuk puyuka llantuyachishpan llantupina kiparirkakuna. Chay puyu chawpimanta Yaya Diospa rimahushkanta uyarkakuna:

Kay Jesusmi munashkayni Wawayni kan. Kasuychi payta.

[8]Shuk ratumanta chay kimsa runankunaka alita rikushpankuna Jesusta sapallantana rikurkakuna. Nima Elias, nima Moisés tiyarkanachu.

[9]Chay urkumanta uraykumuhushpankuna Jesuska paykunata kunarka:

Kay urkupi rikushkaykichita ama nima pita kwintankichirachu ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa wañushkaynimanta kawsarinaynikama.

[10]Chayrayku paykunaka manara nima pita kwintarkakunarachu. Chasna Jesús wañushkanmanta kutikashka kawsarimunanta rimashkanta uyashpankuna runankunaka mana asirtashpankuna tapunakurkakuna:

¿Ima ninayantaya chay rimashkanwa?

[11]Chaypina Jesusta tapurkakuna:

¿Imaraykutaya Moisespa killkashkanta yachachikkunaka rimanahun, manara chay chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikka shamuhushpanra ñawpa yachachik Eliasrami shamunka nishpa?

[12-13]Jesuska paykunata aynirka:

Shutipami chay Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachikka rimarka: Manarapas Yaya Diospa Kachanan Kishpichikka shamuhushpanra shuk ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Eliasshinami shamunka. Tukuy runakunatami yachachinka shunkunkunata alicharinankunapa chay Kishpichiktana kasunankunapa nishpa.

Ñukaka kankunata rimani, ñami shamushka chay Eliasshina yachachikka. Runakuna mana payta riksishpankuna chiknishpa parisichishkakuna. Chasnallatatami ñukamanta Yaya Diospa ñawpa killkachishkanpi riman: Yaya Diospa Kachanan Runa yapa parisinan tiyan. Runakunaka paytapas mana kasunayashpankuna parisichishpa wañuchinkakuna nishpa.

Jesuska ampirka supay yaykushka wawata
(Mt. 17.14-21; Lk. 9.37-43)

[14]Chaymanta Jesuska chay kimsa runankunawa urkumanta uraykumuhushpankuna chay shuk runankuna kahushkankunapi paktak rirkakuna.

Chasna paktashpankuna achka
runakuna muyukta kahukkunata tarik
rirkakuna. Chaypipas Moisespa killkash-
kanta shuk yachachikkunaka riman-
kurkakuna Jesuspa runankuna kiparish-
kakunawa. 15Chasnallapi Jesusta
rikushpankuna tukuy kallpamurkakuna
tinkunankunapa, sumakta payta yuyash-
pankuna.

Rikuychi Jesús paktamuhukta nishpa
rimarkakuna.

Paktashpankuna rimarkakuna:

¿Ñachu shamushkanki Yachachik?

16Ñami shamushkani aynishpan
Jesuska paykunata tapurka:

¿Imatata runaynikunawa rimanaku-
hunkichi?

17Shuk runa chaypi kahukka aynirka:

Yachachik, wawaynitami apamush-
kani. Supay yaykushka kahushpanmi
mana atipanchu rimanata. 18Maypipas
kahushpan chay supayka wawaynita
apishpan allpama urmachin. Putsku
shiminmanta llukshin, kirunkunatapas
trak trak kanirin. Lismayachishpan
sinchiyarishkana kiparin. Runaykiku-
nata rimashkani chay supayta wawayni-
manta llukshichinankunapa. Manami
atipashkakunachu.

19Chaypi Jesuska tukuy runakunata
rimarka:

Mana ñukapi sinchikuk runakuna, ima
uraskamataya kankunawa kiparishpa
yachachishkaykichi. Apamuychi chay
wawata.

20Chaymanta chay wawata Jesusma
aparkakuna. Chaypina chay supayka
Jesusta rikushpan chukchuchishpan
chay wawata allpapi urmachirka. Chay
wawaka kuchpari kuchpari tukushpan
putsku shiminmanta llukshirka. 21Chay-
pina Jesuska chay wawapa yayanta
tapurka:

¿Maytukuy unaytata chasna kawsan
kay wawaykika?

Yayanka aynirka:

Wawastumanta pachami chasna
kawsan. 22Chay supayka wawaynita
wañuchinayashpa achka kuti ninapi
yakupipas urmachishka. Chayrayku
kanta mañani atipashpaykika llakichish-
payki ampipay.

23Chaypi Jesuska aynirka:

¿Imaraykuta ninki atipashpaykika?
Tukuytami atipani ruranata ñukapi
sinchikurikraykuka.

24Chaypina chay wawapa yayanka
llakiywa rimarka:

Ñukaka chayra kirihuni kanta.
Chayrayku yanapaway ashwan
shunkuynimanta pacha kanpi sinchiku-
rinaynipa.

25Jesuska rikushpan yapa achka
runakuna tantarihushkankunata, chay
mana uyanata nima rimanata atipachik
supayta sinchi shimiwa kamachirka:

Millaypa supay, kay wawamanta
llukshiy alita uyananpa, alita riman-
pana. Ama kuti killachinkinachu kay
wawata.

26Chaypina chay supayka kaparishpan
chay wawata kuchpachishpa urmachirka.
Chaywasha llukshishpan wañushkatashina
sakirka. Chayta rikushpankuna chay
runakunaka rimarkakuna:

Ñami wañushka nishpa.

27Chasnallapi Jesuska makinmanta
apishpan chay wawata atarichirka.
Chaypina chay wawaka shayarimurka.

28Chaymanta Jesuska shuk wasipi
yaykuk rirka. Chaypi runankunallawa
kahushpan payta tapurkakuna:

¿Imaraykutaya mana atipashkanchi-
chu ñukanchika chay supayta
llukshichinata chay wawamanta?

29Jesuska aynirka:

Sinchimi kan chasna supaykunata
llukshichinapaka. Yaya Diosta kasushpa
sumakta mañashpanchirami atipanchi
llukshichinata chasna supaykunataka.

Jesuska kutikashka rimarka wañunanmanta
(Mt. 17.22-23; Lk. 9.43-45)

30-31 Jesuska runankunawa chay llaktakunamanta llukshishpan Galilea allpa chawpita rirkakuna. Jesuska mana munarkachu nima pi yachananpa Galileapi kahushkanta, runankunallata yachachihushkanrayku. Chaypina runankunata rimarka:

Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kashpaynipas chikniwak runakunami apichiwashpankuna parisichishpa wañuchiwankakuna. Chasna wañuchiwashpankunapas kimsa punchamantami kawsarisha.

32 Chasna Jesuska alita rimashpantata paypa runankunaka mana asirtarkakunachu. Mana asirtashpankunatata mancharishpankuna mana payta tapurkakunachu.

Jesuska yachachin maykanmi tukuymanta ashwan yachayyu kan
(Mt. 18.1-5; Lk. 9.46-50)

33-34 Ñampipi rihushpankuna Jesuspa runankunaka tapunakurkakuna paykunapura: ¿Pishi ashwan yachak kan ñukanchipuramanta? nishpa.

Kapernaum llaktapi paktashpankuna shuk wasipi yaykurkakuna. Ña wasipi kahushpankuna Jesuska paykunata tapurka:

¿Imatataya tapunakushpa shamuhurkankichi ñampipi?

Chaypina pinkarishpankuna mana aynirkakunachu nima imata. 35 Chaymanta Jesuska tiyarishpan chay chunka ishkay runankunata kayarka payta kayllayanankunapa. Kayllayashpankuna rimarka:

Shutipa kankunapuramanta shuk ali kanayashpanka Yaya Diospa rikushkanpi, ama munachun kamachik tukunata, ashwan tukuy runa masinkunata yanapashpalla kawsanan tiyan.

36 Chaypina Jesuska shuk wawata makinmanta apishpan chawpinkunapi shayachirka. Chay wawata ukllarishpan runankunata nirka:

37 Maykanmi yuyawashpan shuk wawata yuyashpa wasinpi yaykuchin, chayka ñukatami yaykuchiwan. Maykanmi ñukata yaykuchiwan, chayka kachawak Yayayni Diostapas yaykuchinmi.

38 Chaypi Juanka nirka:

Yachachik, shuk runata rikushkanchimi supaykunata llukshichihukta, Jesuspa yachayninwami llukshichini nishpa. Mana ñukanchiwa pakta purik kashpan chay runata kunashkanchi manana chasna ruranapa.

39 Chaypina Jesuska nirka:

Ama chasna rimaychichu chay runata. Maykan runami yachayniwa chasna supaykunata llukshichin, chay runaka manami rimankachu mana ali kanaynita. 40 Maykankunami ñukanchikunata mana chikninahunchu, chaykunaka ñukanchita ashwan yanapanahunmi. 41 Maykanmi kankunata yakullatapas upyachishpanka ñuka Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikta katiwahushkaykichirayku chay runataka Yaya Diosmi chasna rurashkanmanta kushichinka.

Jesuska yachachin shuk runa masinta uchata rurachishpan yapa kastigarishka kananta
(Mt. 18.6-9; Lk. 17.1-2)

42 Ñukaka kankunata rimani: Maykanmi shuk wawa chayra katiwahukta uchata rurachin, paytaka Yaya Diosmi chaymanta ashwan sinchita kastiganka. Ashwan ali kama, kunkanpi atun rumiwa watashpa wichuy tukushpan chawpi yakupi, mana chay wawata uchata rurachinanpa.

43-44Imapas kanta uchata rurachinayash-
panka sakiy. Makiki kanta uchata
rurachinayashpanka pitishkashina mana
kasushpa sakiy. Mana ishkanti makikiwa
chay nina mana wañukma rinaykipa,
ashwan alimi kama shuk makiyullashina
Yaya Dioswa kawsanaykipa.
45-46Chakiki kanta uchata rurachina-
yashpanka pitishkashina mana kasushpa
sakiy. Mana ishkanti chakikiwa chay
nina mana wañukma rinaykipa, ashwan
alimi kama shuk chakiyullashina Yaya
Dioswa kawsanaykipa.
47-48Chaymanta ñawikiwa imatapas
rikushpayki uchata ruranayashpaykika
ñawikita surkushkashina sakiy. Mana
ishkanti ñawikiwa chay nina mana
wañukma rinaykipa, ashwan ali kama
shuk ñawiyullashina Yaya Diospa
kamachishkan tukushpa paypa ali
kamachihushkanpi kawsanaykipa.
49Mana yankachu kankunata rimashkani
chay sinchi shimikunata. Imashnami
ñukanchi aychata kachiwa alichanchi,
ninapi chayachinchi mikunanchipa, alita
wakaychananchipapas, chasnashinami
Yaya Dioska kankunata ninashina parisina-
kunawa alichanan tiyan alillata rurashpa
kawsanaykichipana. 50Shukwa shukwa
yuyanakushpa kawsashpaykichika ali
kachiwa kachincharishkashinami kankichi.
Shuk ali kachi chamu tukushpan manana
nima imarayku valinnachu. Chayrayku
kuyrariychi yuyanakushpa, kushilla, shuk
yuyayllawa kawsanaykichipa.

Jesuska yachachin karika warminwa, warmipas kusanwa mana sakinakunankunapa

(Mt. 19.1-12; Lk. 16.18)

10 1Chay Kapernaum llaktamanta
llukshishpankuna Jesuska runan-
kunawa Judea allpama rirka. Chaymanta
rirkakuna Jordán yaku chimpama. Chaypi
paktashpankuna kutikashka achka
runakuna tantarishpankuna Yaya Diospa
shiminta yachachirka imashnami yachachi-
payan. 2Chaypi shuk *fariseokunaka
Jesusta pantachichinayashpankuna Yaya
Diospa shiminmanta chikanta rimananpa
nishpa, payta tapurkakuna:
Shuk karika warminta sakishpanka
¿alichu kama?
3Payka aynirka:
¿Imatata Moiseska kankunata
yachachirka?
4Paykunaka aynirkakuna:
Moiseska ñukanchita yachachirkami,
shuk karika warminta sakinayashpanka
apunkunapa puntanpi shuk sakina killkata
kushpanrami atipama sakinata nishpa.
5Jesuska paykunata aynirka:
Kankuna yapa millaypa shunkuyu
kashpaykichimi Yaya Diosta mana
kasunayashpaykichi Moiseska chasna
kamachishkata killkarka. 6Puntiru Yaya
Dioska siluta, punchata, allpata, tukuy
imakunatapas rurahushpan karita
warmitapas rurarka. 7Ñawpamanta
pacha kasnami killkarishka kan:

> Yaya Dios karita warmita rurashkan-
> rayku tukuy kari shuk warmita
> apishpan yayanta mamanta
> sakinan tiyan warminwana
> tantaylla kawsananpa. 8Chasna
> tantanakushpankuna shuk aycha-
> shinallana kanahun Yaya Diospa
> rikushkanpika. Manana ishkayna-
> chu kanahun nishpa.

9Chasna Yaya Dios paykunata tantachish-
kanrayku mana alichu nima karika
warminta, warmipas kusanta sakinanpa.
10Wasinkunama kutishpankuna
runankunaka Jesusta chay rimashkan-
manta tapurkakuna:
¿Imatataya yachachinayashkanki chay
rimashkaykiwa?
11Jesuska aynirka:
Shuk kari warminta sakishpanka shuk
warmitana warmiyashpanka chasnaka

uchatami ruran. 12Chasnallatatami shuk
warmipas kusanta sakishpan shuk
runatana kusayashpanka chasnaka
uchatami ruran.

**Jesuska wawakunata
kuyashpan paykunarayku
Yayan Diosta mañarka**
(Mt. 19.13-15; Lk. 18.15-17)

13Chaymanta shuk yayakunaka
wawankunata Jesusma apamurkakuna,
makinwa llankashpan Yaya Diosta
paykunarayku mañananpa. Jesuspa
runankunaka rikushpankuna piñarishpa
paykunata arkarkakuna mana Jesusta
kayllayanankunapa kasna nishpa:
Ama wawaykichikunata Jesusma
apamuychichu. Paytami killachinka-
kuna.
14-15Chayta rikushpan Jesuska
piñarishpan rimarka:
¿Imaraykuta chasna rimankichi?
Ashwan kayaychi wawakunata ñukama
shamunankunapa. Ama chay wawaku-
nata arkaychichu. Wawakunashina
ñukapi sinchikuk ñukata kiriwak
runakunallami Yaya Diospa kamachish-
kan tukushpa paypa ali kamachihush-
kanpi kawsankakuna. Alita uyawaychi.
Maykanmi mana wawakunashina
ñukata yuyawashpa kasuwan, chayka
manami Yaya Diospa kamachishkan
tukushpa paypa ali kamachihushkanpi
kawsankachu.
16Chasna rimashpan Jesuska wawaku-
nata shukllankama shukllankama
kuyashpa markarka. Makinwa llankash-
pan rimarka Yayan Dios paykunata
yanapashpa kushichinanta.

**Shuk kullkiyu runa
Jesuswa kwintarka**
(Mt. 19.16-30; Lk. 18.18-30)

17Jesuska runankunawa shuk llaktama
rihushpan shuk karika kallpashpa
Jesuspa puntanpi kunkurik shamurka.
Chaypi tapurka:
Ali yachachik, rimaway ¿imashna
rurashpaynita atipaynima Yaya Dioswa
wiñaypa kawsanata?
18Jesuska aynirka:
¿Imaraykuta rimawanki ali kanaynita?
Mana nima shuk ali runa tiyanchu.
Yaya Diosllami ali kan. 19Kanka ñami
yachanki Yaya Diospa kamachishkanku-
nata: Ama runa masikita wañuchiychu.
Ama shuk warmiwa musayaychu. Ama
shuwaychu. Nima pimanta llullashpa
rimaychu. Ama nima pita llullachiychu.
Yayaykita mamaykita yuyashpa
kasushpa kawsay nishpa.
20Chaypi chay karika aynirka:
Yachachik, wawamanta pacha tukuy
chay Yaya Diospa kamachishkanta
kasushpa kawsashkani.
21Chaypina Jesuska payta kuyashpa
rikushpan nirka:
Alitami rurashkanki. Ashwan shukta
Yaya Dioska munan ruranaykipa.
Rantichikriy tukuy imaykikunata. Chay
kullkitaka nima imayu runakunata kuy.
Chasna rurashpaykimi silupi achka
imayushina tukunki. Chasna rurashkay-
kiwasha shuti katiway.
22Chasna Jesús rimashpan chay
runaka yapa llakirirka. Yapa achka
imayu kashpan mana munarkachu
tukuy imankunata rantichishpa kunata.
Chayrayku llakirishpa wasinma kutirka.
23Jesuska washanma rikushpan
runankunata rimarka:
Maytukuy sinchita kan kay kullkiyu-
kunaraykuka Yaya Diospa kamachish-
kankuna tukunankunapa.
24Chay shimita uyashpankuna
runankunaka mancharirkakuna. Chaypi
Jesuska kutikashka nirka:
Wawkinikuna, sinchimi kan Yaya
Diospa kamachishkan tukunapa. 25Shuk
atun wiwa kamilluka manami atipama-

chu pasanata shuk aguhapa uchkunstuta. Chasnallatatami shuk runaka kullkinllapi yuyarishpanka manami atipankachu Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsanata.

26 Chasna Jesús rimashpan runankunaka ashwanta mancharishpankuna tapunakurkakuna:

Chasna kashpanka ¿pishi atipanka kishpichiy tukunata Yaya Diospa ali kamachihushkanpi kawsananpa? nishpa.

27 Chaypi Jesuska alita rikushpan paykunata nirka:

Nima pi atipanchu kishpichirinata pay kikinta. Yaya Diosllami atipan runakunata kishpichinata paypa ali kamachihushkanpi kawsanankunapa. Payllami yachayninwa atipan tukuyta ruranata.

28 Chaypina Pedroka rimarka:

Ñukanchika sakishkanchimi tukuy ñukanchipa tiyashkanta kanta katinanchiranti.

29-30 Jesuska aynirka:

Alita uyawaychi. Shuk runa ñukata katiwahushkanrayku, ñuka kishpichik kanaynita yachachihushkanrayku wasinta, wawkinkunata, paninkunata, turinkunata, ñañankunata, mamanta, yayanta, wawankunata, chakrankunatapas sakishpanka Yaya Diosmi payta kunka sakishkanmanta ashwan achka wasinkunata, wawkinkunata, paninkunata, turinkunata, ñañankunata, mamankunata, wawankunata, chakrankunatapas. Kay allpapi kawsahushpaykichira chasna kuy tukuna kashpaykichipas chayka kankami runakuna kankunata chiknishpa parisichihushkankunapi. Chaymanta chay chapahushkaykichi mushu mundupi wiñaypa Yaya Dioswa kawsankichina. 31 Kunanka shukkuna maykankunami paykuna kikinkunamanta yuyarinahun, tukuymanta ashwan ali kanankunata, shuk punchami paykunaka yapa pinkarinkakuna. Shukkunaka maykankunami runakunapa rikushkanpi mana ali kanankunata rikurinahun, paykunataka Yaya Diosmi rimanka yapa ali kanankunata.

Jesuska kimsaynin kuti rimarka wañunanmanta, kawsarinanmantapas
(Mt. 20.17-19; Lk. 18.31-34)

32 Jerusalén llaktama rihushpankuna Jesuska runankunata ñawparka. Paykunaka washanlla mancharishpa llakirishpa katirkakuna, Jerusalenpi kawsak runakunaka Jesusta chikninankunata yuyarishpankuna. Shuk payta katikkunapas manchaywa katirkakuna. Chaypina Jesuska chay chunka ishkay runankunata chaynikstuma pushashpan rimarka payta wañuchinankunamanta.

33 Kasnami nirka:

Ñami yachankichi Jerusalén llaktama rihushkanchita. Chaypi chiknik runakunaka ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata apiwankakuna *saserdotekunapa apunkunata, Moisespa killkashkanta yachachikkunatapas kuwanankunapa. Chaypina paykunaka tantarishpankuna shuk yuyayllawa ñukata wañuchiwanayankakuna. Chasna wañuchiwanayashpankuna *romano runakunata kuwankakuna.

34 Paykunaka yapa asichiwankakuna, tyukawankakuna, sinchita asutiwankakuna, chaymanta wañuchiwankakuna. Chasna wañuchiwashpankunapas kimsa punchamantami kawsarisha.

Santiago wawkin Juanwa Jesusta tapurkakuna yachayninta kunanpa
(Mt. 20.20-28)

35 Chaypi Sebedeopa wawankuna *Santiago Juanpas Jesusta kayllayashpankuna rimarkakuna:

Yachachik, kanta tapunayanchi
¿atipankimachu ñukanchita yanapanata
shuk imawa?
36Payka aynirka:
Rimawaychi ¿imawata munankichi
yanapanaynita? nishpa.
37Paykunaka tapurkakuna:
Kan tukuy runakunata suma atun
yachaykiwa kamachihushpayki
ñukanchita tiyachiy kuchuykipi
ñukanchipas kanwa pakta parihu
kamachinanchipa nishpa.
38Jesuska aynirka:
Kankunaka mana alita yachashpaykichi chayta tapuwahunkichi. Ñukaka
achkatami parisinayni tiyan wañunaynikama. Imashnami bawtisarishpanchi
yakuka awanchipi taparik shamun,
chasnashinami parisinakunaka ñukapi
tapakta shamunka wañuhushkaynipi.
¿Atipankichimachu ñukashina awantanata chay tukuy parisinakunata
wañunaykichikama? nishpa.
39Paykunaka aynirkakuna:
Ari, atipashunmi awantanata.
Jesuska rimarka:
Ari, kankunapas ñukashina achkata
parisinaykichi tiyan. 40Chasna parisishpaykichipas ñukaka manami akllashanchu pimi kuchuynipi tiyarik kanka
ñukawa pakta atun kamachik kananpa.
Yayayni Diosllami akllanka maykankunami kuchuynipi tiyarik kankakuna
nishpa.
41Chaymanta chay chunka Jesusta
katik masinkunaka uyashpankuna
Santiago Juanpas paykunamanta pasa
tukunayashkankunata, paykunata yapa
piñarirkakuna.
42Chasna piñarihushkankunata
rikushpan Jesuska tukuy paykunata
kayashpan rimarka:
Kankunaka alita yachankichi, kay
allpapi atun allpakunapi kamachik atun
apukuna kamachinanpi kawsak runakunapa amunkuna kanankunata yuyarinahun. Runakunata yapa manchachishpankuna sinchita kamachinahun.
Kamachinanpi kawsak runakunata
mana yuyashpankuna parisichishpa
kasuchinahun kamachik kani nishpa.
43Kankuna Yaya Diospa shiminta
kasukkunaka, ama chasna kanayaychichu. Shukkunamanta pasa kanayashpaykichika tukuy runa masikichikunata
yanapashpa kawsaychi. 44Kankuna
tukuymanta ashwan yachak kanayashpaykichika tukuy runa masikichikunata
kasushpa kawsaychi. 45Ñuka Yaya
Diospa Kachashkan Runapas kay
allpama shamushpayni mana shamushkanichu runakuna sirviwanankunapa.
Ashwan shamushkanimi tukuy runakunata yanapanaynipa. Shamushkanimi
achka runakunaranti wañushpayni
kastigarina kashkankunamanta
kishpichinaynipa.

Jesuska ampirka shuk wisku Bartimeo shutiyuta
(Mt. 20.29-34; Lk. 18.35-43)

46Chaymanta Jesuska runankunawa,
achka runakunawapas rishpan Jerikó
llaktapi paktak rirkakuna. Chay Jerikó
llaktamanta llukshihushpankuna shuk
wisku runa ñampi mayanpi tiyahurka.
Payka Timeopa wawan, Bartimeo shutiyu
karka. Wisku kashkanrayku pasahukkunata
kullkita tapushpa kapayan. 47Achka
runakuna pasahushpankuna kwintahushkankunamanta yacharka Nasaretmanta
Jesús chaypi pasahushkanta. Chayta
uyashpan sinchita kaparishpa rimarka:
¡Jesús, Davidpa Miraymanta
Kishpichik, llakichiway!
48Chasna sinchita kaparishpan achka
runakunaka killarishpankuna chunllayay nirkakuna.
Chasna nishpankunatata payka
ashwan sinchita kaparirka:

¡Davidpa Miraymanta Kishpichik,
llakichiway!
49Chaypina Jesuska rihushkanmanta
shayarishpan nirka:
Chay runata pushamuychi.
Chaypi chay wisku runata kayashpan-
kuna nirkakuna:
Sinchikuy. Atariy. Jesusmi kanta
kayahun.
50Chay ratulla chay wiskuka awaniru
churarinanta allpama wichumushpan
utkalla Jesusta kayllayak rirka. 51Chay-
pina Jesuska tapurka:
¿Imatata munanki kanrayku ruranay-
nipa?
Chay wiskuka aynirka:
Yachachik, ñawinita ampipay
atipanaynipa rikunata.
52Chaypina Jesuska aynirka:
Ñukapi sinchikurishkaykiraykumi
ampirishkanki. Kunanka riylla.
Chasna rimashkanllawa Bartimeoka
atiparka rikunata. Kushikushpana
Jesusta katirka.

Jesuska Jerusalén
llaktapi yaykurka
(Mt. 21.1-11; Lk. 19.28-40;
Jn. 12.12-19)

11 1Chaypi Jesuska runankunawa
Jerusalén llaktama rihushpan
shuk urku Olivos shutiyu mayanpi
paktarkakuna. Chay urkuka karka
Betfagé, Betania llaktakunapa kuchunpi.
Chay Olivos urku mayanpi paktashpan-
kuna Jesuska runankunamanta ishkayta
kacharka kasna nishpa:
2Chay rikuhushkaykichi llaktama
riychi. Chaypi paktashpaykichi
tarinkichi shuk malta burru watarish-
kata, maykanpimi nima shuk runa
purishkarachu. Chay malta burruta
paskashpaykichi apamuychi. 3Shuk runa
kankunata mitsashpan tapushpanka
¿imaraykutaya apahunkichi kay
burruta? nishpa, payta rimaychi:
Yayanchi Jesusmi munahun awanpi
tiyarishpa rinanpa. Kunanllatatami
kutichik shamushu nishpa rimankichi.
4Paykunaka rishpankuna paypa
nishkanshina shuk malta burru
watarishkata shuk wasi punku mayanpi
tarik rirkakuna. Chayta paskarkakuna
apanankunapa. 5Chasna paskahushpan-
kuna chaypi kahuk runakunaka
nirkakuna:
¿Imatata rurahunkichi? ¿Imaraykuta
paskahunkichi chay malta burruta?
6Chaypi paykunaka aynirkakuna
Jesuspa rimashkantashina. Chayta
uyashpankuna chay runakunaka
apaychi nirkakuna.
7Chaymanta chay malta burruta
Jesusma aparkakuna. Chay burru awapi
churarinankunata mantarkakuna. Chay
awapi Jesuska tiyarishpan rirka.[d]
8Achka runakuna payta rikushpankuna
kushikushpa churarinankunata puntanpi
mantarkakuna. Shukkunaka chipati
pankakunata pitishpankuna puntanpi
mantarkakuna ñampita sumayachishpa
atun aputashina yaykuchinankunapa.
Chay churashkankuna awata Jesuska
burrupi tiyashpa rirka. 9Chay Jerusalén
llaktama rihushpankuna chay Jesuspa
puntanpi rihuk runakuna, washanmanta
katik runakunapas yapa kushikushpa
kaparirkakuna:
¡Akuychi payta kushichishunchi! Yaya
Diospa alita rikushkan yanapashkan
runami kan. Yaya Diospa munashkanta
rurananpa kachashkan kashpanmi
shamuhun. 10Yaya Diosmi payta
yuyashpan yachayninta kushpan
kachamushka ñukanchikunata alita
kamachinanpa ñawpa yaya rukunchi

d Rikuy Mateopa Killkashkan Killkapi 21.5

atun apu Davidshina. Akuychi kushichi-
shunchi awa silupi kawsak Yaya Diosta.
11Chaypi chay achka runakuna
kushikushpa kaparishpankuna Jesuska
chay Jerusalén llaktapi yaykurka. Chay
llaktapi yaykushpan *Yaya Diospa
wasinma rirka. Chay wasipi yaykushpan
tukuyta muyukta rikurka. Chaymanta
ña chishiyahushpanna chunka ishkay
runankunawa kuchupi kahuk Betania
llaktama rirka.

Jesuspa rimashkanllawa igu kaspika wañurka
(Mt. 21.18-19)

12Kayantima Jesuska runankunawa
chay Betania llaktamanta llukshishpan
yarkaywa karka. 13Chasna yarkaywa
kahushpan karumanta shuk *igu kaspi
pankayuta rikurka. Chayta rikushpan
alita rikunanpa kayllayarka, pakta
muyuyu kahun nishpa. Chaypi paktash-
pan nima shuk muyuta tarirkachu,
mana muyuyanan uraschu karka.
14Chasna mana muyuyuta rikushpan
Jesuska chay igu kaspita nirka:
Nima ima uras kuti muyuyankichu.
Nima maykan muyuykita kutikashka
mikunkachu.
Chasna Jesuspa rimashkanta tukuy
runankunaka uyarkakuna.

Jesuska rantichik runakunata Yaya Diospa wasinmanta llukshichirka
(Mt. 21.12-17; Lk. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

15Chaymanta Jesuska tukuy runanku-
nawa rishpan Jerusalén llaktapi paktak
rirkakuna. Chaypi *Yaya Diospa wasinpi
yaykurka. Chay wasipi puntiru atun
pampa kincharishkapi achka rantichi-
huk runakuna, rantihuk runakunapas
karkakuna. Chaymanta tiyarka kullkita
kampyakkuna. Tukuy chaykunata
rikushpan Jesuska kullkita kampyakku-
napa mesankunata, wiwa mukukuku-
nata rantichikkunapa mesankunatapas
pultyachi pultyachi rurashpan amunku-
nata tukuy rantik runakunawa pakta
kamachirka llukshinankunapa. 16Chay-
mantapas Jesuska manana munarkachu
nima pi shuk ima rantichinakunawa
chay Yaya Diospa wasinta pitikta
pasanankunapa.
17Chaypina yachachirka kasna nishpa:
Yaya Dioska killkachishkanpi riman:
Kay wasinika tukuy llaktakuna-
manta runakuna ñukata
mañananankuna wasinimi kan
nishpa.
Kankunaka kay Yaya Diospa wasinta
shuwakunapa kushilla tantarinatashina
rurashkankichi. [Chasna Jesuska
rimashpan paykuna chaypi achkata
kobrashpa kullkita kampyahushkanku-
narayku rantichihushkankunaraykupas
shuwakunashina kanankunata
yuyachirka.]
18Chayta uyashpankuna *saserdoteku-
napa apunkuna, Moisespa killkashkanta
yachachikkunapas tapunakurkakuna
paykunapura:
¿Imashna rurashpashi wañuchinchima
kay runata? nishpa. Chay chiknik
runakuna payta wañuchinayashpanku-
natata mancharkakuna chasna ruranata,
achka runakuna yachachihushkanta
yapa munashkankunarayku. 19Ña
tutayahushpanna runankunawa chay
Jerusalén llaktamanta llukshirka,
imashnami tukuy uras rurapayanahun.

Jesuska yachachin Yaya Diosta kirishpa tapushpanchimi yanapay tukunanchita
(Mt. 21.20-22)

20Kayantima tutamanta kutihushpan-
kuna Jerusalén llaktama, ñampipi chay
Jesús rimashkan *igu kaspita rikurka-
kuna sapinmanta pacha chakirishkata.

21 Chay igu kaspi mana muyuyuta
rikushpan Pedroka Jesuspa rimashkanta
yuyarirka. Chaypina Jesusta rimarka:
Yachachik, rikuy kay igu kaspita,
maykantami kayna rimarkanki chakiri-
chun nishpa. Kunanka ña chakirishka.
22 Chaypi Jesuska aynirka:
Yaya Diosta kiriychi. 23 Kankunata
rimani, tukuy shunkuykichimanta pacha
Yaya Diosta kirishpaykichimi kankuna-
pas atipankichima ñukashina ruranata.
Kay urkuta rimankichima, kaymanta
warankarishpayki atun yakuma
chinkariy nishpa. Tukuy shunkuykichi-
manta pacha Yaya Diosta kirishpa
chayta rimashpaykichika kay urkuka
warankarimami. Ama yuyariychichu
warankarinkachu manachu nishpa.
24 Chayrayku kankunata rimani,
imatapas tukuy shunkumanta pacha
Yaya Diosta tapushpa ña apishkanimi
nishpa kirishpaykichika kuy tukunki-
chimi. 25-26 Chaymanta manara Yaya
Diosta mañahushpaykichi runa
masikichita mana ali rurashkankuna-
manta llakichinaykichi tiyan. Shuk runa
masiki kanta chiknihushpanpas
imatapas kanta ruray tukushpaykika
manana yuyariynachu. Chasna
rurashpaykimi Yaya Diospas kanta
uchaykikunamanta llakichinka, manana
yuyarinkanachu.

Jesuska tapuy tukurka
pimi payta kachashka
(Mt. 21.23-27; Lk. 20.1-8)

27 Chaymanta ña Jerusalén llaktama
kutishpankuna kuti *Yaya Diospa
wasinpi yaykurkakuna. Chay ukupi
purihushpankuna *saserdotekunapa
apunkuna, Moisespa killkashkanta
yachachikkuna, ñukanchita kamachik
israel masinchi rukukunapas Jesusta
kayllayarkakuna. 28 Chaypi payta
tapurkakuna:
¿Pita kanta kamachishka chay
rantichihuk runakunata wichunaykipa
kay Yaya Diospa wasinmanta? ¿Pita
kanta kamachishka chasna yachachinay-
kipa? nishpa.
29 Chaypi Jesuska aynirka:
Ñukapas shukta tapushkaykichi. Alita
ayniwashpaykichika ñukapas rimash-
kaykichi pimi kachawashka. 30 ¿Pitaya
Juantaka kacharka bawtisananpa?
¿Yaya Dioschu, pay kikinchu yuyarishpa
shamurka? Ayniwaychi.
31 Chaypi chay runakunaka tapunakur-
kakuna paykunapura imatami ayninka-
kuna nishpa. Yaya Diosmi Juantaka
kacharka nishpanchika Jesuska
ñukanchita rimankami, Yaya Dios payta
kachashka kashpanka ¿imaraykutaya
payta mana kasushkankichichu? nishpa.
32 Aynishpanchika pay kikinllami
yuyarishpa Juanka yachachirka nishpa,
tukuy runakuna yapa piñarinkakuna.
Paykunaka kirinahun kay Juan wañuka
shutipa Yaya Diospa yachayninwa
yachachik kashkanta. 33 Chasna tapuna-
kushpankuna Jesusta aynirkakuna:
Mana yachanchichu pimi Juanta
kacharka nishpa.
Chaypina Jesuska aynirka:
Chasna kashpanka ñukapas mana
rimashkaykichichu pimi kachawashka
tukuy kaykunata ruranaynipa nishpa.

Jesuska mana kasunayak
tarawakkunamanta
yuyachishpa yachachin
(Mt. 21.33-46; Lk. 20.9-19)

12 1 Chaymanta Jesuska tukuy chay
runakunata shuk yachachinawa
yachachirka kasna nishpa: Tiyarka shuk
chakrayu runa. Chay runaka chakranpi
uva wiñarishkakunata tarpuchishkanwa-
sha rumikunawa muyukta kinchachirka.
Chaymanta shuk atun batanta rurarka
chaypi uva muyukunata sarushpa

chawanankunapa. Chaymanta rumikunawa shuk yapa awa wasistuta rurachirka shuk runa awamanta rikushpan chakranta kuyrananpa, mana nima pi chay tarpunpa muyunkunata shuwananpa. Chaymanta chay amunka uva chakranta shuk tarawak runakunata kurka amunshina pichashpa kuyrananankunapa. Chasna kushpan rimarka: Kay uva chakraynita pichashpa kuyrapankichi kutimunaynikama. Pallashpaykichi tukuy muyunkunamanta chawpita kuwankichi. Chasna rimashpan chay amunka shuk karu llaktama rirka.

2Ña chay uvakunata pallanankuna uras paktarishpan chay amunka shuk runanta kacharka chay chakranpi tarawahukkunata rimak rinanpa patronchimi kachawashka uva muyukunata pallashkaykichimanta chawpita kuwanaykichipa payrayku apanaynipa nishpa. 3Chay runaka uva muyuta apanapa rishpan chay tarawakkunaka mana nima shukta kurkakunachu. Makashpankuna shinallata kacharkakuna. 4Chaymanta chay patroyninka kuti shuk runantana kacharka uva muyukunata tapuk rinanpa. Paytapas chasnallatata mana kasushpankuna millaypata rimashpa pinkachirkakuna. Chaymanta umanpi waktashpa yawarsapata kacharkakuna. 5Chasna kashpanpas kuti shuk runantana kacharka. Chaytaka wañuchirkakunana. Chaymanta mana sakishpa ashwan runankunata kacharka. Shukkunataka makarkakuna, shukkunataka wañuchirkakunana.

6Chaymanta shuklla kiparirka, tukuy shunkunmanta pacha shuklla munashkan kari wawanllana. Chaypina payta kacharka yuyarishpan kay wawaynita shuti manchashpankuna kasunkakuna nishpa. 7Payta rikushpankunana chay tarawakkunaka kwintarkakuna paykunapura: Rikuychi, kay shamuhuk runami chakra amupa wawan. Yayan wañushpan kay chakraka payraykunami kiparinka. Akuychi kunalla wañuchishunchi, tukuy kay uva chakraka ñukanchipana kananpa. 8Chaypina payta apishpankuna wañuchirkakuna. Wañuchishkankunawashana chakra mayanma wichurkakuna.

Chasna Jesuska payta chiknik runakunataka ñawpa Yaya Diospa kachashkan yachachikkunata rurashkankunamanta payta wañuchinankunamantapas uyachishpa yachachirka.

9Chaymanta Jesuska nirka: Kunanka yuyariychi. ¿Imanachimashi wañuchik runakunataka chay chakra amuka? Kankunata rimani, chay uva chakrama kutishpanka chay tarawakkunataka wañuchinkami. Chaywasha chay chakrantaka kunkami shuk runakunatana.

10Chaymanta Jesuska shuk yachachinawa chasnallatata yachachishpalla katirka: ¿Manachu yachakushkankichi alita Yaya Diospa ñawpa killkachishkanta? Kasnami nin:

> Shuk runa wasinta rumimanta rurashpan tarawak runankunaka shuk ali sinchi rumita mana munashpankuna mayanpi churarkakuna mana alichu nishpankuna. Chay rumitaka wasinta rurak runaka akllashpan churarka chay wasinpi shuk orkonshina sinchikuchik kananpa. 11Chasnallatatami Yaya Dioska akllashkan runawa ruranka. Ñukanchika chayta rikushpanchi yapa alimi kan nishpa rimanchi.

12Chaypina Jesusta chiknik runakunaka yapa piñarishpankuna kwintarkakuna paykunapura:

Jesuska kay rimahushkanwa rimay tukuhunchi chay runakuna mana

amunta kasunayakkunatashina. Chasnallatatami kay rimahushkanwa rimay tukuhunchi chay ali rumita wichuk runakunatashina nishpa.

Chayrayku piñarishpankuna Jesusta apichinayarkakuna wañuchichinankunapa. Chasna ruranayashpankunapas chay achka Jesusta uyak runakunata manchashpankuna Jesusta sakishpankunana kutirkakuna.

Israel runakunapa shuk apunkuna munarkakuna Jesusta rimahushkanpi pantachichinata

(Mt. 22.15-22; Lk. 20.20-26)

13 Chaymanta ñukanchi israel runakunapa apunchikunaka Jesusta chiknishpa wañuchichinayashpankuna *fariseokunata, apu *Herodesta katikkunatapas Jesusma kacharkakuna payta shuk nima ayniypata tapunawa pantachichinankunapa.

14 Chay kachashkan runakunaka Jesuspi paktashpankuna alishina tukushpa nirkakuna:

Yachachik, yachanchi mana llullachishpa shutipa kashkata rimanaykita. Tukuy runakunata alita yachachinki Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsanankunapa. Kanmi mana manchashpachu nima shuk runata, nima apukunata, tukuyta kuskata yachachinki. Kunanka ñukanchita rimay. ¿Alichu manachu ñukanchi israel runakunaka chay *romano tukuymanta atun aputa *impuestuta pagananchipa? ¿Yaya Dios munanchu pagananchipa manachu? Kutikashka tapuk shamushpankuna ¿paganchimachu manachu?

15 Jesuska chay runakuna alishina tukushpa payta apichinayahushkankunata riksirka. Ari, pagananchi tiyan nishpa aynimaka, ñukanchi israel runakunamanta apukunata rimak rinahuma payta kastiganankunapa. Mana alichu pagananchipa nishpa aynimaka, romano apunchita rimak rinahuma payta kastigananpa. Chasna yuyarihushkankunata riksishpan paykunata aynirka:

¿Imaraykuta apichiwanayashpa tapuwankichi? Rikuchiwaychi chay paganaykichi kullkita.

16 Chasna nishpan shuk kullkita payta rikuchirkakuna. Chay kullkita Jesuska rikushpan nirka:

¿Pipa almantata kay kullkipi rikunkichi? ¿Pipa shutinta kay kullkipi killkarishka kan?

Paykunaka aynirkakuna:

Romano tukuymanta atun apupami.

17 Chasna aynishpankuna Jesuska paykunata rimarka:

Chay atun apupa kashkantaka kuychi amunta. Maykanmi Yaya Diospa kan, kuychi payta. Yaya Dios runakunata rurashkanrayku paykunapa amun kan. Chayrayku tukuy shunkuykichimanta pacha payta yuyashpa kawsaychi.

Chasna yapa yachaywa aynishkanta uyashpankuna chay runakunaka yapa mancharirkakuna.

Jesuska yachachin wañushkakuna kawsarinankunata

(Mt. 22.23-33; Lk. 20.27-40)

18 Chaymanta shuk *saduseokuna Jesuswa kwintak rirkakuna. Paykunaka yachachinahun wañushpanchi manana kawsarishunchinachu nishpa. 19 Chayrayku Jesusta kayllayashpankuna tapurkakuna:

Yachachik, ñawpa Moisés wañuka ñukanchirayku killkarka: Shuk warmiyu runa manara wawayu wañushpanka wawkinna chay kachuynin mashintuta warmiyanan tiyan atipananpa wawayanata. Chaypina kari wawata wawayashpanka chay wawkin wañupa wawan-

shina kanan tiyan nishpa. [20]Kunan
kanta kwintanayanchi: Tiyarka kanchis
wawkikuna. Shuk puncha puntiru
wawkika warmiyarka. Manara nima
shuk wawayu kashpanra wañurka.
[21]Chaymanta Moisespa killkashkanta
kasushpan ishkaynin wawkina kachuy-
nin mashintuta warmiyarka. Chay
wawkipas chasnallatata nima shuk
wawayu wañurka. Chaymanta kimsay-
nin wawkina chay kachuyninllatata
warmiyarka. Paypas chasnallatata nima
shuk wawayuchu wañurka. [22]Chay shuk
wawkikunapas chay warmillata
warmiyarkakuna. Tukuy paykuna nima
shuk wawayuchu wañurkakuna.
Chaymanta chay warmipas wañurkana.
[23]Kunanka ñukanchita rimay. Chay
kanchis wawkikuna chay warmillatata
warmiyarkakuna. Wañushka runakuna
kawsarimunankuna uras chay kanchis
wawkikunamanta ¿maykanpa warmin-
shi kama?

[24]Chaypina Jesuska aynirka:

Kankuna kikintami llullachirinkichi,
wañushkakuna kawsarinankunata mana
kirishkaykichirayku. Yaya Diospa
killkachishkanta yachashpaykichitata
manami asirtankichichu. Yaya Diostapas
mana riksinkichichu, yachayninwa
wañushkakunata kawsachikta. [25]Wañush-
kakunaka kawsarimushpankuna nima shuk
kari warmiyankanachu, nima shuk warmi
kusayankanachu. Silupi kawsak *angelku-
nashinami tukuy kawsankakuna. [26]Yaya
Dios wañushkakunata kawsachinanta
yachakunaykichipa ¿manachu leyishkanki-
chi ñawpa Moisespa killkashkanta? Yaya
Dios payta shuk uchilla kaspi sintihuk-
manta kasna rimarka:

Ñuka kani Yaya Dios, maykantami
Abraham, Isaak, Jakob kushichi-
wanahun nishpa.

[27]Chasna Yaya Dios chay uras ña
wañushka yaya rukunchikunamanta
rimashpan yachanchi wañushpankuna-
pas paywa pakta kawsa kahushkanku-
nata. Kawsakunallami Yaya Diosta
kushichinahun, wañushkakunaka mana
payta kushichinahunchu. Chayrayku
kankunata rimani, manana kawsarimu-
shunchinachu nishpaykichika llullachi-
rishka kankichi.

Jesuska yachachin maykanmi ashwan ali Yaya Diospa kamachishkanka

(Mt. 22.34-40)

[28]Chaypi Moisespa killkashkanta shuk
yachachik kayllayashpan chay
*saduseokuna Jesuswa rimanakuhush-
kankunata uyarka. Jesuspa alita
aynihushkanta uyashpan payta tapurka:

¿Maykantaya tukuy Yaya Diospa
kamachishkankunamanta ashwan ali
kan?

[29]Jesuska aynirka:

Chay tukuy Yaya Diospa kamachish-
kankunamanta ashwan ali kamachish-
kanka kan: Alita uyawaychi Yaya
Diospa akllashkan runakuna. Yayanchi
Dioska shukllami kan. Mana tiyanchu
shuk ashwan paymantaka. [30]Pay shuklla
Yaya Dios kashpan tukuy shunkuyki-
manta pacha payta yuyashpa munashpa
kawsay. Payta yuyahushpayki alikunata
yuyarishpa rurashpa kawsay. Tukuy
atipanaykiwa payrayku kawsay nishpa.
[31]Chaymanta chay ishkaynin Yaya
Diospa kamachishkanka kasnami nin:
Runa masikita yuyay kan kikitashina.
Kay ishkaymi tukuy Yaya Diospa
kamachishkankunamanta ashwan ali
kanahun kasunaykichipa.

[32]Chaypi chay runaka aynirka:

Alimi Yachachik. Shutipatami rimash-
kanki shuk Yaya Diosllami tiyan,
manami ashwan shuk Yaya Dioska
tiyanchu nishpa. [33]Chaymanta yachan-
chi, ñukanchi Yaya Diosta tukuy

shunkunchimanta pacha yuyashpanchika chaymantapas runa masinchikunata ñukanchi kikintashina yuyashpanchika chasna shuti Yaya Diosta alita kushichinchi. Yaya Diosta runa masinchitapas yuyanaka wiwakunata wañuchishpa rupachinamanta, imatapas Yaya Diosta kuna kashkanchimanta ashwan alimi.

34 Chay Moisespa killkashkanta yachachikka chasna alita aynishpan Jesuska rimarka:

Chasna alita yuyarishkaykirayku uchillastu pishin Yaya Diospa kamachishkan tukunaykipa.

Chasna tukuyta alita aynishkanta uyashpankuna nima maykan munarkanachu pantachichinayashpa Jesusta tapunata.

Jesuska yachachin pay tukuymanta ashwan ali kamachik kananta
(Mt. 22.41-46; Lk. 20.41-44)

35 Chaymanta Jesuska *Yaya Diospa wasinpi chay achka runakuna tantarishkakunata yachachihushkanpi tapurka:

¿Imashna yuyarishpankunataya Moisespa killkashkanta yachachikkunaka yachachinahun, Yaya Diospa Kachanan Kishpichik atun apu David wañupa miraymanta kananta? 36 Yaya Diospa Espíritun chay David wañuta yuyachishpan chay shamunan kishpichikta yuyarishpa rimarka:[e]

> Yaya Dioska chay kamachiwakta rimarka: Tiyariy kuskayni parti kamachinaykipa ñukawa pakta, tukuy kanta chiknik runakunata winsinaynikama kanta kasunankunapana nishpa.

37 David kikin Yaya Diospa Kachanan Kishpichikta yuyarishpa kamachiwak nirka. Chay uras ña kawsa paymanta pasa kashpan David unay wañushkanwasha paypa miraymantallatata kashpan manami atipanchu runalla kanata.

Tukuy chay achka chaypi kahuk runakunaka kushikushpa chay ali yachachihushkanta uyarkakuna.

Jesuska Moisespa killkashkanta yachachikkunata uyachishpa rimarka
(Mt. 23.1-14; Lk. 11.37-54, 20.45-47)

38 Chaymanta Jesuska yachachihushkanllapi rimarka:

Ama kankunaka chay Moisespa killkashkanta yachachikkunamanta llullachirishka kaychichu. Paykunaka yapa munanahun tukuy runakuna paykunata aputashina saludanankunapa. Chayrayku suma suni churarishkankunawa purinahun, ñampikunapi plasakunapi runakuna saludanankunapa. 39 Tantarinanchi wasikunapi, mikunakunapipas tukuymanta suma tiyarinakunapi tiyarinahun, runa masinkuna paykunata aputashina rikunankunapa. 40 Mana pinkashpa mashintukunata tukuy imankunata llullachishpa tapunahun paykuna kikinrayku, Yaya Diosta kushichinaykichipa kunaykichi tiyan nishpankuna. Mana ali rurak kashkankunata pakananankunapa tantarinanchi wasikunapi ali rurak runakunashina Yaya Diosta unayta mañanahun. Chasna kashpankuna Yaya Dioska paykunataka tukuy runakunamanta ashwan sinchitami kastiganka.

Shuk mashintu nima imayu tukuy tiyashkan kullkinta Yaya Diosta kurka
(Lk. 21.1-4)

41 Shuk puncha Jesuska chay *Yaya Diospa wasin punkupi tiyahurka. Kuchunpi tiyarka shuk kullkita churana kaha. Chaypi

---

e Rikuy kastellano Bibliapi Salmos 110.1

runakunaka Yaya Diosta kushpa kullkinkunata churahurkakuna. Chaypi Jesuska chay runakuna kullkinkunata churahukkunata rikuhurka. Achka kullkiyu runakuna achka kullkita churahurkakuna. 42Chasnapi shuk mashintu nima imayu paktamurka. Paypas chay kahapi ishkay kullkinstuta churarka.

43Chaypina Jesuska runankunata kayashpan nirka:

Rikuychi. Kay mashintu nima imayuka chay ishkay kullkinstuta churashpan Yaya Diospa rikushkanpi tukuy churahuk runakunamanta ashwantami kushka. 44Tukuy kay achka kullkiyu runakunaka kullkinkuna puchurishkanmantalla kushkakuna. Chay mashintu nima imayuka tukuy tiyapushkanta Yaya Diosta kushka, maykanwami mikunanta rantinan karka. Chayrayku payka Yaya Diosta ashwanta kushichin.

Jesuska rimarka Yaya Diospa wasinta urmachinankunata

(Mt. 24.1-2; Lk. 21.5-6)

13 1Chay *Yaya Diospa wasinmanta Jesuska runankunawa llukshishpan shuk runanka nirka:

Yachachik, rikuy kay atun Yaya Diospa wasinta. Imashna suma rumikunawa rurarishkata kan.

2Chaypina Jesuska aynirka:

Ama kay suma atun wasikunata rikushpa kushikuychichu. Kunallapami rikuhunkichi. Kuntraykichikunami tukuy kay wasikunata urmachik shamunkakuna. Nima shuk wasi, nima shuk rumi awapura rurarishkaka kiparinkachu.

Jesuska yachachin manara kay allpaka tukurihushpanra imakunami pasanka

(Mt. 24.3-28; Lk. 21.7-24, 17.22-24)

3Chaymanta Jesuska runankunawa Olivos urkuma rirka. Chay urkuka karka *Yaya Diospa wasin chimpapura. Chay urkupi paktashpankuna tiyarirkakuna. Chaypi Pedro, *Santiago, Juan, Andrés Jesusta kayllayashpankuna pakalla tapurkakuna:

4Yachachik, ¿ima urastaya Yaya Diospa wasinta urmachinkakuna? ¿Imata rikushpanchita yachanchima chay puncha paktarihushkanta?

5Jesuska aynirka:

Kuyrariychi nima pi kankunata llullachinanpa. 6Manara kutimuhushpaynira achka runakunami shamunkakuna, kankunata llullachishpa rimankakuna ñukami kani Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik nishpa. Chasna llullashpankunami achka runakunata kirichinkakuna.

7Uyashpaykichika runakuna chikninakushpa kaypi chayma wañunakuhukkunata ama mancharinkichichu. Tukuy chaykunami pasanan tiyan. Wañunakushpa kawsahushpankunapas chay uras kay allpaka manarami tukurinkarachu. 8Shuk shimita rimakkuna shuk shimita rimakkunawa chikninakushpankuna wañunakunkakuna. Shuk allpapi kawsak runakuna shuk allpapi kawsak runakunawa chikninakushpankuna wañunakunkakuna. Tukuy parti allpa kuyuyka tiyanka, chaymantapas sinchi yarkay. Tukuy chaykuna kanka kallarinanlla. Chaywasha ashwan manchaypakunami tiyanka.

9Yuyaywa kaychi. Chiknik runakunaka kankunata apishpa pushankakuna apukunama kastigachinankunapa. Tantarinaykichi wasikunapi kankunata asutichinkakuna. Ñukata katiwahushkaykichiraykumi chiknik runakunaka kankunata apishpa pushankakuna atun apukunamapas. Chasna apirishka tukushpaykichi tukuy paykunata yachachishkaynita riksichinaykichi tiyan. 10Manara kay allpa tukurihushpanra tukuy allpakunapi kawsak

runakunata Yaya Diospa suma ali
shiminta runakunata kishpichinanmanta
yachachinaykichi tiyan.
11Chay apukunama kankunata
pushashpankunaka ama mancharinki-
chichu, imatashi rimasha, imashnashi
aynisha nishpa. Yaya Diospa
Espiritunmi kankunata chayllapi
yuyachinka imatami rimanaykichi tiyan.
Paypa yachachishkantami rimanaykichi
tiyan, manami kankuna kikinpa
yuyaykichimantachu rimankichi.
12Chay parisina punchakuna chiknik
runakunaka kikin wawkinkunata yanka
llullashpa apukunama pushankakuna
wañuchichinankunapa, chaymantapas
yayakuna wawankunata. Wawakuna
yapa piña tukushpankuna yayankunata
apichinkakuna wañuchichinankunapa.
13Tukuy runakuna kankunatapas
chikninkakunami ñukata kasushpa
kawsahushkaykichirayku. Kankunata
chiknishpankunapas wañunaykichi
punchakama ñukata kirishpa kawsash-
paykichika Yaya Diosmi kankunata
chay atun kastigananmanta
kishpichinka paywa pakta silupi
kawsanaykichipa.
14Yaya Diosta chiknik runaka Yaya
Diospa wasinpi yapa millaypata
rurashkanta rikushpaykichi kay
leyishkaykichi shimita yuyariychi alita
asirtanaykichipa. Chaypina tukuy
kankuna Judea allpa llaktakunapi
kawsakkunaka utkalla urkukunama
mitikuychi. 15Wasi awapi kahushpayki-
chika chaymantalla utkalla mitikuychi.
Ama ukuma uraykuychinachu shuk
imaykichi tiyashkanta apanaykichipa.
16Chakraykichipi tarawahushpaykichika
chaymantalla mitikuychi. Ama
wasikichima kutiychinachu shuk
churarinaykichita apak rinaykichipa.
17Chasna mitikuna punchakunapi, yapa
llakiypa kanka chay chichu warmikuna-
rayku, chay llullu wawayu warmikuna-
raykupas. 18Yaya Diosta mañaychi chay
mitikunaykichi punchakuna mana chiri
tamya punchakuna kananpa. 19Chay
punchakunapi tukuy runakuna sinchita
parisinkakuna. Yaya Dioska allpata
rurashkanmanta pacha manami chasna
sinchi parisina tiyarkachu. Nima
chaywasha chasna sinchi parisinaku-
naka tiyankanachu. 20Yaya Dioska
tukuy akllashkan runakunata yuyash-
kanrayku chay parisina punchakunataka
uchillayachinkami. Mana chasna
uchillayachimaka, nima shuk runa
wañuymanta kishpimachu.
21Chaymanta yachachishpalla katirka:
Chay punchakuna shuk runakuna
kankunata rimankakuna rikuychi,
kaypimi chaypimi Yaya Diospa
Kachashkan Kishpichikka nishpa.
Chasna rimashpankunapas ama kiriychi-
chu. 22Chay punchakunapi achka
runakuna llullachishpa purinkakuna
ñukami Yaya Diospa Kachashkan
Kishpichik kani nishpa. Shukkunaka
llullachishpa rimankakuna ñukami Yaya
Diospa yachayninwa yachachik kani
nishpa. Paykunaka achka suma mana
atipaypakunata, atun yachaywa
runakuna nima ima uras rikushkanku-
nata rurankakuna tukuy runakunata
llullachinankunapa. Yapa munankakuna
kankuna Yaya Diospa akllashkankunata-
pas pantachichinata. 23Chayrayku
yuyaywa kaychi. Ña kunanka
kankunata chasna llullachik runakuna
tiyananmanta rimashkani. Chay rimash-
kaynita yuyariychi paktarishpan mana
llullachiy tukunaykichipa.

Jesuska rimarka imashnami kuti shamunka kay allpama

(Mt. 24.29-35, 42, 44; Lk. 21.25-36)

24Chaypi Jesuska runankunata
yachachishpalla katirka kasna nishpa:

Tukuy chay parisina punchakuna
tukurishkanwasha intika amsayanka,
killapas manana punchayachinkanachu.
25Istrillakunaka silumanta urmanka-
kuna. Tukuy silupi punchayachikkuna
sinchita kuyurinkakuna. 26Chaypina
tukuy runakunaka ñukata Yaya Diospa
Kachashkan Runata rikuwankakuna
puyukuna chawpipi Yaya Diospa atun
yachayninwa, intishina suma chuyah-
llapi shamuhushkaynita. 27Chasna
shamuhushpaynimi *angelkunata
kachasha tukuy kankuna Yaya Diospa
akllashkankunata tukuy partimanta
tantachinankunapa ñukawana
kawsanaykichipa.

28Shuk *igu kaspita rikushpa
yachakuychi. Paypa yakunka ramanku-
napi sikashpan achkata pankayahush-
pan yachankichi veranoka ña paktari-
hushkanta. 29Chasnashinami tukuy kay
rimashkaynika paktarihukta rikushpay-
kichi yachankichi ña shamunalla
kahushkaynita. 30Kankunata rimani,
kunan kay punchakunapi kawsak
runakunaka manara wañuhushpanku-
nara tukuy kay rimashkayni paktari-
hukta rikunankuna tiyan. 31Kay siluka
kay allpapas tukurinkakunami. Ashwan
tukuy rimashkaynika manami chasnalla
pasankachu, shutipami paktarinan
tiyan.

32Ima punchami ima urasmi kutimu-
sha, chaytaka Yaya Diosllami yachan.
Nima shuk runa, nima silupi kawsak
angelkuna yachanahunchu. Nima ñuka
Yaya Diospa kikin Wawan yachanichu
ima urasmi kutimusha. 33Chayrayku
yuyaywa kawsaychi, tukuy uras alita
Yaya Diosta kasushpa. Manami yachan-
kichichu ima urasmi kutimusha.

34Kasnashinami kanka: Shuk runa
rinma shuk karu llaktama. Manara
llukshihushpanra tukuy runankunata
karan shukta rimama: Kanka kayta
ruranki. Kanka kay shukta ruranki
nishpa. Chay wasinta kuyraktana
rimama: Alita kuyrapanki kay wasinita
kutimunaynikama. Chasna nishpa
runankunata sakima. 35Kankunaka chay
wasi amupa runankunashinami tukuy
uras ali yuyaywa kawsanaykichi tiyan.
Mana yachankichichu imashnapimi
shamusha, tutayahushkapichu, chawpi
tutachu, atallpa kantahushkapichu,
pakarinapichu. Mana yachashpaykichi
ima urasmi kutimusha, chayrayku tukuy
uras rimashkaynita alita kasushpa
kawsaychi. 36Kayta kankunata rimani,
shamuhushkayni uras mana kankunata
tarinaynipa millaypata rurashpa
kawsahushkaykichita. 37Kay kankunata
rimashkaynika tukuyraykumi kan:
Ñukallata kasushpa kawsaychi.

Israel runakunapa apunkuna paykunapura kwintarkakuna Jesusta wañuchinankunapa

(Mt. 26.1-5; Lk. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

14 1Karan wata ñukanchi israel
runakunaka tantaripayanchi kay
*Paskua punchakunapi. Chay punchaku-
napi yuyaripayanchi ñawpa yaya
rukunchikunata Yaya Dios kishpichish-
kanta chay Egipto allpamanta. Chay
punchakunapi mikupayanchi pan mana
punkichirishkata. Chay tantarinarayku
ishkay puncha pishihushpanra *saserdo-
tenchikunapa apunkuna, Moisespa
killkashkanta yachachikkunapas Jesusta
chiknishpankuna munarkakuna
llullachishpa apichinata wañuchichinan-
kunapa. 2Chasna ruranata munashpan-
kunapas paykunapura rimarkakuna:

Paskua punchakunapi mana wañuchi-
chishunchichu kay Jerusalenpi kahuk
runakuna mana ñukanchita piñarishpa
wañuchinayanankunapa. Chayrayku
chay punchakunaka mana paktarihush-
panra payta apichishunchi.

Shuk warmi suma mishkinlla asnak perfumita Jesuspi talirka
(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

3 Jesuska Betania llaktama rishpan
aycha ismuchik unkuymanta ampishkan
Simonpa wasinpi yaykurka. Paypa
wasinpi mikuhushpankuna shuk warmi
yaykurka. Chay warmika yura
rumimanta rurarishka butillapi
apamurka yapa chaniyu mishkinlla
asnak perfumita. Chay butillapa
kunkanta pakishpan chay mishkinlla
asnak perfumita Jesuspa umanpi talirka.
4 Chaypina shuk runakuna Jesuswa
pakta mikuhukkunaka piñarirkakuna.
Paykunapura kwintarkakuna:
¿Imaraykushi kay warmika usuchihun
kay mishkihlla asnak perfumita? 5 Chay
perfumita rantichima karka shuk wata
tarawashpan kullkita apinan tuputa
apima karka, chaywa nima imayu
runakunata yanapananpa.
Chasna chay runakunaka piñarishpan-
kuna chay warmita yankamanta mana
alita yuyarishpankuna rimarkakuna.
6 Chaypina Jesuska chay piñarihukku-
nata nirka:
Ama chasna rimaychichu. ¿Imaray-
kuta piñarishpaykichi kay warmita
pinkachihunkichi? Kay perfumita
umaynipi talishpan alitami rurashka.
7 Nima imayu runakunaka tukuy urasmi
kankunawa kawsankakuna. Ima uraspas
paykunataka yanapaypallami kankichi.
Ñukataka manana tukuy uras rikuwan-
kichinachu. 8 Kay warmika tukuy
atipashkanta ñukarayku rurashka. Chay
suma mishkihlla asnak perfumita
aychaynipi talishka, wañushpayni
aychaynika alicharishka kananpa urku
uchkupi churashpa tapanankunapa.
9 Alita uyawaychi, tukuy maypipas
runakuna Yaya Diospa suma ali
shiminta runakunata kishpichinanmanta
yachachishpankuna kay warmipa
rurashkanmantapas rimankakuna. Kay
warmika yapa yuyawashpan chasna
rurashka. Chasna kashpan tukuy
runakuna paymantapas alita yuyarinka-
kuna.

Judaska Jesusta apichirka wañuchinankunapa
(Mt. 26.14-16; Lk. 22.3-6)

10 Chaymanta shuk Jesuspa chunka
ishkay runankunamanta Judas Iskariote
shutiyuka *saserdotekunapa apunku-
nata rimananpa rirka:
Munashpaykichika yanapashkaykichi
Jesusta apinaykichipa. 11 Chasna Judas
rimashpan chay apukunaka kushikush-
pankuna rimarkakuna:
Jesusta apinanchipa yanapashpaykika
kanta kullkita pagashumi.
Chaymanta Judaska kallarirka Jesusta
chapanata, imashna rurashpami
apichichinka nishpa.

Jesuska runankunawa pakta Paskua punchapi mikurka
(Mt. 26.17-19; Lk. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1Kor. 11.23-26)

12 Chay *Paskua punchakunapi
ñukanchi israel runakunaka mikunchi
pan mana punkichishkata. Kallarinan
punchapi Yaya Diospa ñawpa
rurashkanta yuyarishpa wañuchinchi
shuk obeha maltakunata, wasinchipi
kawsakkunawa pakta mikunanchipa.[f]
Chaypina runankunaka Jesusta tapurka-
kuna:
¿Maypita munanki alichanapa
rinanchipa chaypi obeha maltata
kusashpanchi Paskua mikunata
mikunanchipa?

---

f Rikuy Éxodo killkapi 12.1-28

13Chaypina Jesuska ishkay runankunata akllashpan rimarka:
Chay Jerusalén llaktama riychi. Chaypimi shuk runawa tinkunakunkichi, shuk mankapi yakuta apahukwa. Chay runata katinkichi. 14Maykan wasipimi yaykun, kankunapas chaypi yaykunkichi. Chaypi wasi amuta rimankichi: Ñukanchita yachachikmi tapun, ¿maypitaya chay kwartuykika alichananchipa tukuy runankunawa chaypi mikuk shamunanpa? 15Chay wasi amuka rikuchinkami shuk atun kwartuta ishkaynin kawitu awama suma alicharishkata. Chaypi mikunanchipa kusaychi. Chasna rimashpan Jesuska chay ishkay runankunata kacharka.
16Paykunaka rishpankuna Jerusalén llaktapi paktarkakuna. Chaypi tukuyta Jesuspa rimashkantashina tarik rirkakuna. Tukuyta alicharkakuna chay Paskua punchakunapi mikunankunapa.
17Ña tutayahushpanna Jesuska chay chunka ishkay runankunawa chay wasipi paktamurka. 18Chaypi mesa muyukta siririrkakuna mikunankunapa. Mikuhushkankunapi Jesuska paykunata rimarka:
Alita uyawaychi. Shuk kankunamanta ñukawa pakta mikuhukmi apichiwanka chiknik runakuna wañuchiwanankunapa.
19Chasna rimashpan runankunaka yapa llakirirkakuna. Chaypina Jesusta shukllankama shukllankama tapurkakuna:
Yachachik ¿pitaya ñukanchimanta chasnaka rurama? ¿Ñukachu apichichishkayki? Mana kaynima ñuka.
20Chaypi Jesuska aynirka:
Kankuna chunka ishkaymanta shuk, maykanmi ñukawa parihu kay kallanapi panninta ukuchin, chaymi apichichiwanka. 21Imashnami Yaya Dios ñawpamanta pacha killkachirka ñukamanta, chasnallatatami ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka wañunayni tiyan. Wañuna kashpaynipas chay apichichiwak runarayku llakirini, yapa parisinan tiyan. Payraykuka ashwan ali kama karka, mana wawayarima karka.
22Mikuhushpankunara Jesuska shuk panta apishpan Yaya Diosta agradesirka. Chay panta pakishpa pakishpa karan shuk runanta kurka. Chasna kuhushkanpi nirka:
Kay panka aychaynishinami kan. Kay panta mikushpaykichi yuyariychi ñuka wañushpayni kankunata kishpichinaynita.
23Chaymanta shuk pusillu *vinuta apishpan Yaya Diosta agradesirka. Agradesishkanwasha shukllankama shukllankama upyanankunapa kurka. 24Paykunata nirka:
Kay vinuka yawarnishinami kan. Wañushpayni yawarni shuturishpan Yaya Dios achka runakunata uchankunamanta llakichishpan kishpichinka. Chay yawarnini shuturinanwa Yaya Dios runakunarayku paywa alichananta paktachin. 25Alita uyawaychi, ñukaka manami kutikashka kay allpapi kushilla kankunawa tantarishpa kay vinuta upyashanachu. Ña wañushami. Ashwan shuk puncha Yaya Diospa ali kamachinan mushu mundupi shuk mushu vinuta kankunawa upyahukshina tantaylla kushilla kashunchi.

Jesuska rimarka Pedro payta mana riksikshina tukunanta

(Mt. 26.30-35; Lk. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

26Chasna Jesús rimashkanwasha shuk Salmokunata takirkakuna. Takishkankunawasha Olivos urkuma rirkakuna.
27Chaypi Jesuska rimarka:
Yaya Diospa killkachishkanpi ñukanchikunamantami riman:

Obehankunata kuyrak runata wañuchisha. Chasna kashpan tukuy obehankunaka shikwarinkakuna nishpa.
Chay killkachishkanpi rimashkanshina tukuy kankuna kay tuta kuntraynikunata manchashpaykichi sakiwankichi.
28 Wañushkayniwasha Yaya Dios kawsachiwashpan ñukara kankunamanta ñawpashpa Galilea allpama risha.
29 Chaypina Pedroka nirka:
Tukuy kay katik masinikunaka mancharishpa kanta sakishpankunapas ñukaka manami sakishkaykichu.
30 Jesuska payta aynirka:
Kanta rimani, kay tuta manarapas atallpaka ishkay kuti kantahushpanra kimsa kuti rimanki mana riksiwanaykita.
31 Chaypi Pedroka kuti rimarka:
Shutipa rimani, kanwa parihu wañunayni kashpanpas kanwa pakta wañusha, manami rimashanchu kanta mana riksinaynita nishpa.
Chasnallatata chay shuk runankunapas rimarkakuna.

Jesuska Getsemaní kinchapi Yayan Diosta mañarka
(Mt. 26.36-46; Lk. 22.39-46)

32 Chaymanta rishpankuna olivos tarpu kincha Getsemaní shutiyupi paktarkakuna. Chaypi Jesuska runankunata nirka:
Kayllapi tiyarishpa chapawaychi, chaynikstupi rishpayni Yaya Diosta mañanaynikama.
33 Chasna rimashkanwasha Pedrota, *Santiagota, Juanta, chay kimsallata chaynikstuma pusharka. Chaypina Jesuska wañunanta yuyarishpan sinchi manchay apirka.
34 Chay kimsa runankunata nirka:
Wañunaynita yuyarishpayni shunkuynipi yapa llakirini wañuhushkashina. Kankunaka kayllapi mañashpa kipariychi, ama puñunkichichu.
35 Chasna rimashkanwasha Jesuska chaynikstuma rirka. Kunkurishpan umanka allpapi tupanankama kumurirka. Chaypi Yayan Diosta mañarka payrayku ali kashpanka chay parisishpa wañunanmanta kishpichinanpa. 36 Kasna nishpa mañarka:
Yayaynistu, kanka tukuy munashkaykita atipanki ruranata. Kanta mañani, kishpichiway, mana chasna sinchita parisinaynipa. Chasna tapushpaynipas ama ñukapa munashkaynita ruraychu, ashwan kanpa munashkaykillata ruray.
37 Chasna Yaya Diosta mañashkanwasha runankunama kutishpan puñurayahukkunata tarik rirka. Chaypi Pedrota nirka:
Simón, ¿puñuhunkichu? ¿Manachu atipashkanki nima shuk urastuta mana puñushpa mañashpa kanata?
38 Tukuy runankunatana nirka:
Mana sampayashpa Yaya Diosta mañaychi, supay mana kankunata munachinanpa mana ali munashkaykichita ruranaykichipa. Kankunaka yapa munankichi Yaya Diosta mañanata. Chasna munashpaykichipas sapallaykichika mana atipankichichu, shunkuykichipi yapa sampayashka kashpaykichi. Chayrayku Yaya Diosta mañaychi shunkuykichita sinchikuchinanpa.
39 Chasna rimashkanwasha kutikashka chaynikstuma rishpan chasnallatata Yayan Diosta mañak rirka. 40 Runankunama kutishpan chasnallatata puñurayahukkunata tarik rirka, yapa puñuywa kahushkankunarayku. Kutikashka likchachishpan paykunaka mana yacharkakunachu imatami ayninkakuna. 41 Kimsaynin kuti chaynikstuma rirka Yayanta mañananpa. Kutikashka kutishpan paykunata nirka:
¿Kunankamachu puñuhunkichi? Ña chayllami. Ñami paktarishka ñuka Yaya

Diospa Kachashkan Runata chay
uchasapa runakuna apiwanankunapa.
42Atariychi, akuychi. Ñami shamuhun
chay apichichiwak runaka.

Chiknik runakuna
Jesusta apirkakuna
(Mt. 26.47-56; Lk. 22.47-53;
Jn. 18.2-11)

43Chasna Jesús rimahushpanra paypa
runan Judaska chay kincharishkapi
paktamurka. Paywa pakta achka
runakuna kaspikunawa, ishkay wiluyu
sablikunawa shamurkakuna Jesusta
apinankunapa. Paykunaka *saserdote-
kunapa apunkunamanta, Moisespa
killkashkanta yachachikkunamanta,
ñukanchita kamachik israel masinchi
rukukunamantapas kamachirishka
karkakuna. 44Manara paktahushpanku-
nara Judaska chay apikkunata rimarka:
Maykan runatami muchasha, chaymi
kanka Jesuska. Payta apishpaykichi
alita kuyrashpa pushaychi mana
kishpinanpa.
45Judaska paktashpan Jesusta
kayllayashpan rimarka:
Yachachik, shamushkanimi kanta
saludanaynipa nishpa payta mucharka.
46Chaypina chay achka runakunaka
payta apirkakuna pushanankunapa.
47Chaypi Jesuspa shuk runan sablinta
apishpan saserdotekunapa atun aputa
shuk yanapak runanta sumakta pitishpa
wañuchisha nishpa pitihushpan rinkrin-
llata pitirka.
48Chaypina Jesuska chay apik runaku-
nata nirka:
¿Imaraykutaya sablikunawa kaspiku-
nawapas shamushkankichi apiwanayki-
chipa? ¿Wañuchik shuwa runachu kani?
49Tukuy puncha *Yaya Diospa wasinpi
kankunawa pakta kahushpayni
yachachirkani. ¿Imaraykuta mana
chaypi apiwarkankichichu? Yaya Diospa
ñawpa killkachishkanpi ñukamanta
riman apiy tukunaynita. Chay killka
rimashkanshina shutipa kunanka
apiwahunkichi.
50Chaypi tukuy runankunaka Jesusta
sapallanta sakishpankuna kallpa
mitikurkakuna.
51Shuk musullana llatan katarinan-
llawa pillurishpa Jesusta katihurka.
Paytapas apinayarkakuna. 52Chasna ña
apihushkankunapi chay musupas
katarinanta sakishpan llatan mitikurka.

Jesusta pusharkakuna tantaylla
yuyarishpa kamachik israel
apukunama
(Mt. 26.57-68; Lk. 22.54, 63-71;
Jn. 18.12-14, 19-24)

53Chaymantana chay apik runakunaka
Jesusta pusharkakuna *saserdotekunapa
atun apuma. Chay atun apuwa tukuy
saserdotekunapa apunkuna, ñukanchita
kamachik israel masinchi rukukuna,
Moisespa killkashkanta yachachikkuna-
pas tantarishka kahurkakuna. 54Pedroka
karullapi katishpan washankunalla chay
atun apupa wasin pampan kincharish-
kapi yaykurka. Chay pampapi *Yaya
Diospa wasinta shuk kuyrakkunaka
tiyahlla kahurkakuna nina kuchupi
kunushpa. Pedropas chaypillatata
tiyarik rirka.
55Chay wasi ukupi saserdotekunapa
apunkuna, tukuy paykunawa pakta
tantaylla yuyarishpa kamachik
masinkuna chiknik runakunata maskar-
kakuna llullashpa millaypata
Jesusmanta rimanankunapa. Yapa
munarkakuna payta wañuchichinata.
Yapa munashpankunapas nima imata
millaypata rurashkanta tarirkakunachu.
56Achka runakuna llullashpa millaypata
Jesusmanta rimashpankunapas mana
tiyarkachu ishkay chasnallata
rimakkuna. Karan shuk chikanta

rimashpankuna nima imata tarirkakunachu atipanankunapa payta wañuchichinata.
57Chaypina shukkunaka shayarirkakuna llullashpa rimanankunapa:
58Ñukanchika uyashkanchimi kay Jesús rimahukta: Ñukaka kay runakunapa rurashkan Yaya Diospa wasinta urmachisha. Chaymanta kimsa punchapi ñukaka rurasha shukta, mana runakunapa rurashkankunatashinanachu.
59Chasna rimahushpankunapas kutikashka mana parihuchu chasnallata rimarkakuna.
60Chaypina chay saserdotekunapa atun apuka chawpinkunapi shayarishpan Jesusta rimarka:
¿Manachu nima imata ayninki? ¿Manachu uyanki kanta uchachishpa rimahushkankunata?
61Chaypi Jesuska chunlla uyarka, nima imata aynirkachu.
Kutikashka chay apuka tapurka:
¿Kanchu kanki chapahushkanchi Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik, paypa kikin Wawan?
62Chaypi Jesuska aynirka:
Ñukami kani.[g] Chasna kashpan ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata rikuwankichi tukuyta atipak Yaya Diospa kuskan partipi tiyahushkaynita, paywa pakta kamachinaynipa. Chaymanta rikuwankichi puyu chawpipi kutikashka shamuhushkaynita.
63Chasna Jesuspa rimashkanta uyashpan chay atun apuka yapa piñarishpan pay kikinpa kamisan awapi churarishkanta likishpan nirka:
Manana munanchinachu ashwan shuk payta uchachikta. 64Uyashkanchi kay runaka Yaya Dioswa parihuyashpa rimashkanta. Chasna rimashpanmi Yaya Diosta yapa piñachihun. ¿Imatata yuyarinkichi?
Chaypina tukuy rimarkakuna:
Uchayumi, wañunan tiyan nishpa.
65Chayllapi shukkunaka Jesusta chiknishpankuna uyanpi tyukarkakuna. Shukkunaka Jesuspa ñawinta tapashpankuna uyanpi sakmarkakuna. Chasna sakmahushpankuna asichishpa tapurkakuna:
Kunanka rimay, shutipa Yaya Diospa Wawan kashpaykika ¿pita kanta sakmashka? nishpa.
Payta kuyrakkunatana kushpankuna paykunapas Jesusta waktarkakuna.

Pedro Jesusta mana riksinichu nishpa rimarka

(Mt. 26.69-75; Lk. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

66Pedroka *saserdotekunapa atun apupa wasin pampapi kahurka. Chasnapi atun aputa shuk yanapak warmi shamurka. 67Pedrota nina kuchupi tiyahukta rikushpan chay warmika payta kayllayashpan nirka:
Kanpas chay Nasaretmanta Jesuswa pakta purihurkanki.
68Pedroka aynirka:
Manami riksinichu chay runataka. Nima yachanichu pimantami rimawahunki.
Chasna nishpan Pedroka llukshirka chay pampamanta punkuma. Chasnallapi shuk atallpaka kantarka.
69Chay warmika kutikashka Pedrota rikushpan rimarka chaypi kahukkunata:
Kay runapas Jesuswa purikmi karka.
70Chaypi Pedroka kutikashka aynirka:
Shutipami kankunata rimani, manami riksinichu chay runata nishpa.
Astalla unaystupi chaypi kahukkunaka Pedrota kutikashka nirkakuna:

---

g Chay Ñukami kani nishkaka kan Yaya Diospa shuk shutin.

Shutipami kanpas Jesuswa purik kanki, Galileamanta runashina rimahushkaykirayku.
[71]Chaypina Pedroka sinchita nirka:
Yaya Dios kastigawachun mana shutipata rimashpaynika. Shutipami rimani kankunata, ñukaka manami riksinichu chay runataka.
[72]Chasnallapi kutikashka atallpaka kantarka. Chaypi Pedroka yuyarirka Jesuspa rimashkanta manara ishkay kuti atallpaka kantahushpanra kimsa kuti rimanki mana riksiwanaykita nishpa. Chayta yuyarishpan Pedroka yapa llakirishpan sinchita wakarka.

Jesusta romano apu Pilatoma pusharkakuna

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lk. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

15 [1]Chaymanta tutamantastulla *saserdotekunapa apunkuna, ñukanchita kamachik israel masinchi rukukuna, Moisespa killkashkanta yachachikkuna, tukuy paykunawa pakta tantaylla yuyarishpa kamachik masinkunapas shuk yuyayllawa karkakuna. Chaypina Jesusta watashpa pushashpankuna chay *romano apunchi *Pilatotana kurkakuna.
[2]Chaypi Pilatoka Jesusta tapurka:
¿Shutipachu israel masikikunapa Atun Apu kanki?
Jesuska aynirka:
Ari, shutipami rimanki.
[3]Chay saserdotekunapa apunkunaka yapa Jesusta wañuchichinayashpankuna Pilatota yankana rimarkakuna achkata Jesusta uchachishpa. [4]Chaypi Pilatoka kutikashka Jesusta nirka:
Kay runakunaka kanta yapa uchachishpa rimahunkuna ¿manachu ayninkima?
[5]Jesuska nima imata aynirkachu. Chaypina Pilatoka yuyarirka ¿imaraykushi mana shuk apirishka runashina ayninchu kishpinanpa? nishpa. Mana yacharkachu imatami ruranka.

Jerusalenpi tantarishka runakuna Jesusta kruspi klabashpa wañuchichinata munarkakuna

(Mt. 27.15-31; Lk. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

[6]Karan wata chay *Paskua punchakuna *Pilatoka kacharipayarka shuk karselpi kahuk runata. Ñukanchi israel runakunata tapupayarka pitami kacharinka nishpa. [7]Chay karselpi achka *romano runakunata piñarishpa wañuchik runakuna karkakuna. Shuk paykunamanta karka Barrabás.
[8]Chaypina Jerusalenpi chay achka tantarishka kahuk runakunaka Pilatoma rirkakuna tapunankunapa:
Imashnami karan wata kacharinki shuk runa karselpi kahukta, chasnallatata kunanpas shukta kachariy.
[9-10]Pilatoka yacharka chay *saserdotekunapa apunkuna Jesusta chiknishpankuna yankamanta wañuchichinayashkankunata. Paykuna yapa munashkakuna runakuna paykunallata kasunankunapa. Chayrayku chay apukunata tapurka:
¿Manachu munankichi kacharinaynipa kay Jesusta, kankuna israel runakunapa Atun Apuykichi nishkankunata?
[11]Chaypina chay saserdotekunapa apunkunaka chay achka runakunata yuyachishpa rimarkakuna:
Pilatota rimaychi Barrabasta kacharinanpa.
Chay runakunaka kasushpankunana kaparirkakuna:
¡Barrabasta kachariy!
[12]Pilatoka kutikashka tapurka chay achka runakunata:
¿Imatata munankichi ruranaynipa kay runata, maykantami ñukanchi israel runakunapa apunchi nishpa rimankichi?

13Paykunaka sinchita kaparishpa
aynirkakuna:
¡Kruspi klabashpa wañuchichiy!
14Pilatoka aynirka:
¿Ima millaypatataya rurashka?
Chaypi paykunaka kutikashka ashwan
sinchita kaparirkakuna:
¡Kruspi klabashpa wañuchichiy!
15Chaypina Pilatoka Barrabasta
kacharirka, mana chay runakunaka payta
piñarinankunapa. Jesustana kirukunawa
rurarishka karawa asutichirka. Chaywasha
suntalunkunata kurka kruspi klabashpa
wañuchinankunapa.
16Chaymanta chay suntalukunaka
Jesusta pusharkakuna Pilatopa atun
kamachinan wasima. Chay wasi chawpipi
pampa tiyashkapi tukuy suntalu masinku-
nata tantachirkakuna Jesusta asichinanku-
napa. 17-18Payta shuk puka llachapa atun
apupa churarinantashina churachirkakuna.
Umanpi churarkakuna atun apupa
tawasampatashina kashamanta rurarish-
kata. Chasna churashpankuna payta shuk
atun aputashina saludashpa asichirkakuna:
¿Shamushkankichu israel runakunapa
atun apu? nishpa.
19Asishpa Jesuspa umanpi kaspiwa
waktarkakuna, tyukarkakuna uyanpi.
Puntanpi kunkurishpankuna makinta
apishpa shuk atun aputashina mucharkakuna.
20Chasna pukllachishkankunawasha
chay puka llachapa churachishkanku-
nata llatanachishpankuna pay kikinpa
churarinantana churachirkakuna.
Chaymanta pusharkakuna kruspi
klabashpa wañuchinankunapa.

Jesusta kruspi klabashpa wañuchirkakuna
(Mt. 27.32-44; Lk. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

21Jesusta pushahushpankuna kruspi
klabashpa wañuchinankunapa, chay
ñampipi shuk runa Simón shutiyuta
tinkurkakuna. Chay Simonka Sirene
llaktamanta karka, Alejandropa, Rufopa
yayan. Chakranmanta kutimuhurka.
Chay suntalukunaka pasahukta
rikushpankuna payta kamachirkakuna
Jesuspa krusninta markananpa.
22Chasna Jesusta pushashpankunana
chay Gólgota lumapi paktak rirkakuna.
Gólgota ninayan wañushkapa uman
luma. 23Chaypina Jesusta *vinu mirra
kaspipa aya wikinwa chapurishkata
upyachinayarkakuna mana nanayta
musyananpa. Chaytaka Jesuska mana
upyanayarkachu.
24-25Ña intika awastupi kahushpan
Jesusta kruspi klabarkakuna. Chay
suntalukunaka Jesuspa churarishkanku-
nata chawpinakunankunapa swirtinku-
nata kamarkakuna pishi apanka nishpa.
26Chaypina Jesuspa krusninpi shuk
killkarishkata ratachirkakuna tukuy
runakuna yachanankunapa imaraykumi
Jesusta wañuchishkakuna. Chay
killkarishkapi nirka: Kay runaka israel
runakunapa atun apumi kan nishpa.
27Jesusta wañuchihushkankuna uras
ishkay wañuchik shuwakunatapas karan
shukta shuk kruspi klabarkakuna chaypi
wañunankunapa. Shuk krusta
shayachirkakuna kuskan parti, shuktaka
llukin parti. 28Chasnami Yaya Diospa
ñawpa killkachishkanpi rimashkanka
paktarirka kasna nishkaka:

Chay Yaya Diospa Kachashkan
Runataka shuk wañuchik
runatashinami wañuchinka-
kuna.

29Chaypi achka runakuna Jesusta
rikuk rirkakuna. Mana kirishpankuna
Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik
kananta, umankunata kuyuchishpan-
kuna payta asichirkakuna:
Kanmi rimashkanki Yaya Diospa atun
wasinta urmachishpayni kimsa puncha-

pimi kutikashka rurasha nishpa.
30Kunanka chay krusmanta uraykumushpayki kan kikinta kishpichiriy nishpa rimarkakuna.
31Chay *saserdotekunapa apunkunapas, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas chasnallatata asichishpa nirkakuna:
Payka achka runakunata ampishpan kishpichishka. Kunanka pay kikinta mana atipanchu kishpichirinata.
32Shutipa Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik ñukanchi israel runakunapa atun apunchi kashpanka kay krusmanta uraykumuchun. Chasna rikushpanchirami paytaka kirishunchi.
Chay ishkay kruskunapi klabarishka runakunapas chasnallatata Jesusta asichirkakuna.

Jesuska ña wañurkana
(Mt. 27.45-56; Lk. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

33Chawpi punchamanta pacha kimsa urata tukuy chay allpapi amsayarka.
34Chay kimsaynin ura amsa kahushkanpi Jesuska kikin arameo shiminpi sinchita kaparirka:
Eloi, Eloi, lema sabaktani.
Chayka ninayan Yayayni Dios, Yayayni Dios, ¿imaraykutaya sapallaynita sakiwashkanki?
35Chasna kaparishkanta uyashpankuna chaypi kahukkunaka rimarkakuna:
Uyaychi. Eliastami kayahun, chay ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikta.
36Chaypi shuk runaka kallpashpa rirka shuk suni kaspipa puntanpi utkuta watananpa. Chayta agru *vinupi ukuchishpan Jesuspa shiminpi tupachirka tsunkashpa upyananpa. Chasnahushpan nirka:
Akuychi rikushunchi, shutipachu Eliaska shamunka payta krusmanta uraykuchinanpa.
37Chaypina Jesuska sinchita kaparishpan wañurka.
38Chay wañushkan uraslla *Yaya Diospa wasin ukupi Yaya Dioswa tinkunakuna kwartuta arkak rakta llachapaka[h] awamanta pacha pitikta likirirka.
39Chaypi chay *romano suntalukunapa kapitanka Jesuspa puntanpi rikushpa kahurka. Chay kapitanka Jesusta kaparishpa wañuhushkanta rikushpan rimarka:
Shutipami kay runaka Yaya Diospa Wawan kashka.
40Achka warmikunapas karumantalla Jesusta rikushpa karkakuna. Paykunamanta karkakuna Magdalamanta Maria, Salomé, *Santiagopa Josepa maman Mariapas. Kay Santiagoka ashwan musu karka chay Jesuspa runan Santiagomanta. 41Jesuska manara wañuhushpanra Galilea allpapi kahushpan chay warmikunaka payta yanapashpa paywa pakta puripayarkakuna. Shuk achka warmikunapas paywa pakta rirkakuna Jerusalén llaktama payta yanapanankunapa. Paykunapas karumantalla Jesús wañuhushkanta rikushpa kahurkakuna.

Jesuspa aychanta urku uchkupi churashpa taparkakuna
(Mt. 27.57-61; Lk. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

42-43Tiyarka shuk runa José shutiyu Arimatea llaktamanta. Chay Joseka ñukanchi israel runakunata kamachik tantaylla yuyarishpa israel apunchikunamanta shuk karka. Payka ali apu karka. Yaya Diosta yuyak kashpan yapa chaparka paypa ali kamachinan kay

h Rikuy Hebreo Runakunarayku Killkapi 9.1-12, 10.20

allpapi paktarinanta. Ña tutayahushpan
chay Joseka yapa munashpan *Pilatopa
wasinpi yaykuk rirka Jesuspa aychanta
tapunanpa. Manara chay tuta *samana
punchaka kallarihushpanra yapa
munarka Jesuspa aychanta allarishka
urku uchkupi churashpa tapanata.
44Chasna Jesuspa aychanta tapushpan
Pilatoka mana kirirkachu Jesús chasna
utkalla wañushkanta. Chayrayku
suntalukunapa kapitanta kayashpan
tapurka:
¿Shutipachu ña wañushka?
45Chay kapitanka ari nishpan Pilatoka
suntalunkunata kamachirka Jesuspa
aychanta Joseta kunankunapa. 46Chaypina
Joseka shuk suma yura llachapata rantik
rirka. Chaywasha Jesús kruspi klabarish-
kata uraykuchishpankuna paypa aychanta
chay llachapawa pillurka. Chasna
wankushkanwashana aparka shuk mushu
allarishka urku uchkupi churashpa
tapananpa. Chay uchkupi churashpanna
punkuntaka shuk atun rumiwa taparka.
47Chaypina Magdalamanta Mariaka,
Josepa maman Mariapas rikushpa
kahurkakuna yachanankunapa, maypimi
Jesuspa aychanka churarishka kahun.

Jesuska kawsarirka
(Mt. 28.1-10; Lk. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

16 1Chay *samana puncha pasashka
tutapi kimsa warmikuna, Magdala-
manta Maria, Josepa maman Mariawa,
Salomewa shuk mishkinlla asnak aseiteta
rantik rirkakuna chaywa Jesuspa aychanta
kakunankunapa mana asnananpa. 2Chay
samana puncha kayantima, domingo
tutamanta, ña intika llukshihushkanpi
Jesuspa aychanta churashkapi paktak
rirkakuna. 3Rihushkankunapi tapunakurka-
kuna:
¿Pitaya ñukanchirayku anchuchinka
chay atun rumitaka uchku
punkumanta?
4Chaypi alita rikushpankuna chay
atun rumita ña anchuchirishkatana
rikurkakuna. 5Chay uchkupi yaykush-
pankuna Jesuspa aychanta kakunanku-
napa, chaypi shuk *angelta suma yura
suni churarishkata rikurkakuna kuskan
parti tiyahukta. Payta rikushpankuna
yapa mancharirkakuna.
6Chasnallapi chay angelka paykunata
nirka:
Ama manchariychichu. Maskahunki-
chimi Nasaretmanta Jesusta, kruspi
klabashpa wañuchishkankunata. Ñami
kawsarishka. Rikuk shamuychi,
maypimi churay tukushka kahurka.
Manami kaypinachu. 7Kunanka paypa
runankunata kwintak riychi, Pedrota
ashwan kwintaychi Jesús kawsarish-
kanta. Jesús kankunata rimashkanshina
payra kankunamanta ñawpashpa
Galilea allpama rinka. Chayma rishpay-
kichimi tinkunakunkichi nishpa
paykunata rimankichi.
8Chasna chay angelka rimashpan chay
kimsa warmikunaka yapa mancharish-
pankuna chukchurishpa kallpa mitikur-
kakuna. Manchaywa kutishpankuna
chay rikushkankunata nima pita
kwintarkakunachu.

Jesuska Magdalamanta
Mariata rikurirka
(Jn. 20.11-18)

9Chay *samana punchawasha tutamanta
Jesuska kawsarishkanwasha puntiru
Magdalamanta Mariatara rikurirka. Chay
Mariamanta ñawpa kanchis supaykunata
llukshichirka. 10Mariaka Jesús kawsarish-
kata rikushpan kwintak rirka Jesuswa
pakta purishka masinkunata. Paykunaka
llakiywa wakashpa kahurkakuna.
11Mariapa kwintashkanta uyashpankuna
Jesuska ñami kawsarimushka, kawsarish-
kata rikushkanimi nishkanta, mana
kirirkakunachu.

Jesuska ishkay runankunata rikurirka
(Lk. 24.13-32)

12Mariata rikurishkanwasha Jesuska ishkay runankunata ñampita rihushkankunapi rikurirka. 13Paykunaka Jerusalén llaktama kutishpankuna chaypi kiparishka masinkunata kwintak rirkakuna Jesús kawsarishkata rikushkankunata. Chasna rimashpankunapas mana paykunata kirirkakunachu.

Jesuska runankunata kamachirka tukuy parti paymanta yachachik rinankunapa
(Mt. 28.16-20; Lk. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

14Chaymanta shuk puncha Jesuska chunka shuk runankunata rikurirka mesa muyukta siririshpa mikuhushkankunapi. Chaypi rimarka:

¿Imaraykutaya mana kirinayashkankichichu chay rikuwashka runakunata? Paykuna kawsarishkaynimanta kwintashpankunapas mana kirishkankichichu. Yapa mana kirinayak runakuna kankichi.

15Chaymantapas rimarka:

Tukuy kay allpapi kawsak runakunata yachachik riychi kay Yaya Diospa suma ali shiminta runakunata kishpichinanmanta. 16Maykankunami chay yachachihushkaykichita kirinahun, chaymantapas bawtisarinahun, chaykunaka kishpichiy tukunkakunami. Maykankunami mana kirinahunchu, paykunaka wiñayparayku kastigarishka kankakuna.

17Kankuna Yaya Diosta kirik kashpaykichi atipankichi Yaya Diospa yachayninwa runakuna nima ima uras rikushkankunata ruranata. Runakunapi yaykushka supaykunata atipankichi llukshichinata. Chaymantapas mana yachashkaykichi shimikunatapas rimankichimi. 18Shuk machakuyata apishpaykichi kanishpanpas mana imanachinkachu. Shuk sulimanta upyashpaykichipas mana imanachinkachu. Yaya Diosta mañashpa shuk unkushkakunapi makikichita churashpaykichi ampirinkakunami.

Jesuska siluma rirka
(Lk. 24.50-53)

19Chayta rimashkanwasha Yayan Dioska Jesusta siluma pusharka. Silupi Jesuska Yaya Diospa kuskan parti tiyarik rirka paywa pakta tukuyta kamachik kananpa. 20Siluma rishkanwasha Jesusta katikkunaka tukuy parti paymanta yachachik rirkakuna. Jesuska paykunata yanaparka runakuna nima ima uras rikushkankunata ruranankunapa, tukuy yachanankunapa chay yachachihushkankunaka shutipa ali kananta.

Chayllatami ñuka
Markus kwintani.

LUKASPA KILLKASHKAN KILLKA JESUKRISTU RUNAKUNATA KISHPICHISHKANMANTA

Lukas Teofilorayku killkashpan riman imaraykumi killkan

1 1-3Munashkayni Teófilo, ñuka Lukas
kayta killkani kanrayku alita
yachanaykipa Jesuspa rurashkanmanta,
yachachishkanmantapas. Achka
runakuna Jesuspa rurashkankunata
rikushpa kallarinanmanta pacha
killkarkakuna. Paykunaka tukuy chayta
ñukanchita yachachirkakuna. Paykuna
karkakuna Yaya Diospa shiminta
yachachikkuna. Ñukapas tukuyta
kallarishkanmanta pacha alita
yachakushpayni ali kama killkanaynipa
nishpa kanrayku killkani. 4Chasnami
yachanki kanta yachachishkankunata
shutipa kashkanta.

Shuk angel rimarka Bawtisak Juan wawayarinanta

5Ñawpa Judea allpapi apu *Herodes
kamachik kashpan chaypi shuk
*saserdote Sakarias shutiyu kawsapa-
yarka. Pay karka chay muntun saserdote
Abias wañupa shutinta shutiyachishka
tantaylla tarawak saserdotekunamanta.
Warminpa shutin karka Isabel, paypas
saserdotekunapa miraymanta karka.
6Yaya Diospa rikushkanpi ali
karkakuna, tukuy paypa kamachish-
kanta alita kasushpa kawsapayarka-
kuna. Chayrayku nima pi atiparkachu
paykunata uchachinata nima imapi.
7Isabelka machura kashpan paykuna
mana wawayuchu karkakuna.
Chaymantapas ña ruku karkakuna.
8Karan wata karan saserdotekunapa
ayllun akllarishka karka, shuk puncha-
kuna *Yaya Diospa wasinpi mañashpa
wiwakunata wañuchishpa Yaya
Diosrayku rupachinankunapa. Chay
punchakuna paktarishpan Sakariaska
ayllunkunawa pakta Yaya Diospa
wasinpi runakunarayku mañarkakuna.
9Paykuna imashnami rurapayarkakuna
saserdotepura akllarkakuna shukta Yaya
Diospa wasin ukuma yaykunanpa chay
Yaya Diosta mañana kwartupi. Chaypi
payka mishkihlla asnak wiki
chapurishka *insienso nishkata
rupachishpan kushniyachinan karka
Yaya Diosta kushichinanpa. Chay
puncha Sakariaska akllarishka karka
Yaya Diosta mañana kwartupi
yaykunanpa. 10Chay wikita rupachi-
hushkanpi achka runakuna kanchapi
Yaya Diosta mañashpa karkakuna.
11Chaypi Yaya Diospa kachashkan
*angelka Sakariasta rikurik shamurka
wikita rupachina tuchpashinapa kuskan
parti. 12Chay angelta rikushpan
Sakariaska yapa mancharirka. 13Chaypi
angelka rimarka:

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

Ama manchariychu. Yaya Dios
uyashka mañashkaykita. Warmiki
Isabelka shuk kari wawata wawayanka,
maykantami shutiyachinkichi Juan.
14Wawayarishkanrayku yapa kushillami
kanki. Chasnallatata achka runakunapas
kushikunkakuna. 15Yaya Diospa
rikushkanpika atun yachayyumi kanka.
Manami nima ima uras upyankachu urti
upyanakunata. Manara wawayarihush-
pan Yaya Diospa Espiritunka paypi
yaykunka kawsahushkanpi tukuypi
yuyachinanpa. 16Ña wiñashpan payka
achka israel runa masinkunata
yachachinka Yaya Diosta alita kirinan-
kunapa. 17Payka Yaya Diospa kachanan
Kishpichikmanta puntiru rinka, paypa
shamunanmanta rimananpa. Ñawpa
Yaya Diospa yachayninwa yachachik
Eliasshina atun yachayyu yachachik
kanka. Chasna yanapanka yayakuna
wawankunawa chikninakushpa
kawsashkankunata sakishpa yuyana-
kushpana kawsanankunapa. Yaya
Diosta mana kasuk runakunata
yachachinka alitana kasunankunapa.
Chasna runakunata alichanka Yaya
Diospa Kachanan Kishpichik paykunawa
kawsak shamunanpa.

18Chasna chay angelka rimashkanwa-
sha Sakariaska payta tapurka:

¿Imashnata yachasha rimawashkay-
kika shutipa kananta? Ñuka kani ruku,
warminipas paya.

19Chasna Sakarias tapushpan angelka
aynirka:

¿Imashna kashpataya mana kiriwanki-
chu? Ñukami kani Gabriel, Yaya Diospa
puntanpi shayarishpa kani paypa
kamachinanta kasushpa. Yaya Dioska
kachawashkami chay ali shimita kanta
rimanaynipa. 20Chay rimashkaynita
mana kirishkaykirayku kunanmanta
pacha mana atipankichu rimanata
wawayki wawayarinankama.
Imashnami ñukaka rimashkani,
chasnami paktarinan tiyan.

21Chay angelka Sakariaswa Yaya
Diospa wasinpi kwintahushkanpi chay
kanchapi kahuk achka runakunaka
Sakariasta chapahurkakuna. Unayta
chapahushpankuna yuyarirkakuna
¿imaraykuta chay ukupi yapa unayan?
nishpa.

22Sakariaska Yaya Diospa wasin
ukumanta llukshimuhushpan mana
atiparkachu rimanata. Chayrayku
yacharkakuna chay wasi ukupi shuk
imata muskuypishina rikushkanta.
Mana rimanata atipashpan makinwa
umanwa paykunata asirtachirka
imashnami chay ukupi paywa
pasashkanta. Chaymanta pacha mana
rimanata atipak kiparirka.

23Yaya Diospa wasinpi mañanan
punchakuna tukurishpan Sakariaska
wasinma kutirka. 24Kutishkanwasha
warmin Isabelka chichurkana. Ña
chichu kashpan pichka killakama
wasinmanta mana llukshirkachu.
25Yuyarishpan nirka: Kunanka Yaya
Dioska yapa alitami rurashka ñukapi
runakuna manana pinkachiwanankunapa, mana wawayu kashkaynirayku.

Angel Gabriel rimarka Jesús wawayarinanta

26Isabel ña sokta killa chichu kashpan
Yaya Dioska *angel Gabrielta Nasaret
llaktama kacharka. Chay Nasaret
llaktaka Galilea allpapi karka. 27Chay
llaktapi kawsapayarka shuk shipas
Maria, manara karita riksik. Josewa
kwintashka karka kasarananpa. Joseka
ñawpa kawsak atun apu Davidpa
miraymanta karka. Chaypi angelka
Mariawa kwintak rirka. 28Mariapa
wasinpi yaykushpan rimarka:

Shamushkani kanwa kwintanaynipa.
Yaya Diospa akllashkan warmimi kanki,

paymi kanwa kahun. Tukuy warmikuna-
manta kantami Yaya Dioska alita
yuyashka.
29Angel chasna rimashpan Mariaka
mancharirka. ¿Ima shimitataya kwintak
shamuhun chasna saludawananpa?
nishpa yuyarirka.
30Chaypi angelka nirka:
Maria, ama manchariychu. Yaya
Dioska kanta yuyashpan akllashka.
31Alita uyay. Chichunkimi. Chaymanta
shuk kari wawata wawayanki, maykan-
tami shutiyachinki Jesús. 32Payka atun
yachayyumi kanka. Runakuna
paymanta rimankakuna tukuyta atipak
Yaya Diospa Wawanmi nishpa. Tukuyta
kamachik Yaya Diosmi payta ñawpa
yaya rukun Davidtashina atun aputa
ruranka. 33Paymi kamachinka kankuna
israel runakunata wiñayparayku. Paypa
ali kamachinanka mana tukurinkachu
nima ima uras.
34Chayta uyashpan Mariaka angelta
nirka:
Ñukaka manara kawsashkanirachu
shuk kariwa. ¿Imashnataya chasnaka
chichusha?
35Chaypi angelka aynirka:
Yaya Diospa Espiritunmi tukuyta
atipak kashpan puyushina kanma
shamunka. Chasnamantami chichu
kiparinki. Chayrayku chay wawamanta,
maykanmi wawayarinka, Yaya Diospa
munananllata rurashpa kawsak, Yaya
Diospa Wawanmi nishpa rimankakuna.
36Awilayki Isabelpas paya kashpantata
chichumi kahun, maykantami machura
nishkakuna. Kunanka ñami sokta killa
chichu kahun. 37Yaya Diosmi tukuy
imatapas atipan ruranata.
38Chasna rimashpan Mariaka arí
nirka, kaypi kahuni Yaya Diospa
munashkanta ruranaynipa. Pay munash-
kanta ñukawa rurachun, imashnami
rimashkanki chasna.
Chasna rimashkanwasha angelka
paymanta anchurirka.

Maria ayllun Isabelta pasyak rirka

39Chay punchakunalla Mariaka
utkalla rirka ayllun Isabelta pasyananpa.
Isabelka kusan Sakariaswa shuk llaktapi
Judea allpa urkukuna chawpipi
kawsahurka. 40Sakariaspa wasinpi
paktashpan Mariaka yaykuhushpan
Isabelta saludarka. 41-42Chasna
saludahushpan Isabelpa wawanka
wiksan ukupi sinchita kuyurirka.
Chaypina Yaya Diospa Espíritun Isabelta
tukuypi yuyachishpan payka kushikush-
pan Mariata sinchita rimarka:
Yaya Diosmi kanta tukuy warmikuna-
manta akllashka kushichinanpa, waway-
kitapas yapa kushichinka. 43Ñukaka
nima imachu kani kay atun apuynipa
mamanka ñukama pasyak shamuwa-
nanpa. 44Saludashkaykita uyashkayni-
llawa, wiksayni ukupi wawaynika
sumakta kushikushpan kuyurishka.
45Tukuy Yaya Diospa rimashkanka
paktarinkami nishpa kirishkaykirayku
payka kanta atuntami kushichinka.
46Chaypi Mariaka rimarka:
Shunkuynimanta pacha Yaya Diosta
rimani kanmi kanki yapa ali.
47Yaya Dios kishpichiwashkan-
rayku yapa kushilla kani.
48Nima ima kashpaynipas pay
yuyawashpan rikuwashka.
Kunanmanta pacha runakunaka
rimawankakuna Yaya Diospa
kushichishkanmi kanki nishpa.
49Pay atun yachayninwa
ñukata rurawashka Wawanpa
maman kanaynipa. Paymi yapa
ali kan. 50Tukuy uras payta
kasukkunata yuyashpa
llakichishpan rikun. 51Pay atun
yachayninwa rurashkanta
rikuchirka. Shuk runakuna

alimi kani nishpa rimashpankunapas shunkunkunapi mana ali yuyayyu kashpankuna payka yuyayninkunata waklichinka.
52Atun kamachikkunatapas kamachik kashkankunamanta anchuchinka, mana yapa yachakkunata atunyachinka paypa wawankuna kananku-napa. 53Maykankunami paypa yachachinanta shutipa munana-hun, paykunata alita yacha-chinka pay kikin Yaya Dios kananta riksinankunapa. Maykankunami Yaya Diospa yachachinanta mana yapa munanahunchu, paykunataka mana yachachinkachu payta riksinankunapa. 54-55Imashnami ñawpa yaya rukunchi wañukuna Abrahamta, paypa mirayninkunatapas rimarka, chasnami ñukanchi payta katik israel runakunata yanapanka. Llakichinanta rimashkanta yuyarishpan kunanka paktachi-hun.
56Mariaka kimsa killata Isabelpa wasinpi kawsashkanwasha kutirkana wasinma.

Bawtisak Juan wawayarirka

57Wawayanan puncha paktarishpan Isabelka kari wawata wawayarka. 58Chayta yachashpankuna tukuy ayllunkuna kuchupi kawsakkunapas payta rikuk rirkakuna. Yaya Dios payta alita yanapashkanta rikushpankuna kushikurkakuna. 59Pusak punchamanta pitirkakuna kari wawapa ishpanan kara puntastuta. Chayta israel runakuna rurapayanahun ñawpamanta pacha, ninayan shutipa Yaya Diosta katinanku-nata. Chasna rurashpankuna ayllunku-naka shutiyachinayarkakuna yayanpa shutinta Sakarias kanka nishpa, imashnami israel runakuna rurapayana-hun ñawpamanta pacha. 60Mamanka mana munarkachu yayanpa shutinta shutiyachinata, chayrayku rimarka:
Shutinka kankami Juan.
61Chaypi nirkakuna:
¿Imashnata chasnaka kanka? Tukuy ñukanchika ayllunchipa shutinkunallata shutiyachinchi. Nima shuk aylluyki tiyanchu Juan shutiyuka.
62Chasna nishpankuna yayanta makinkunawa rikuchishpa tapurkakuna:
¿Ima shutita kanka?
63Chaypi Sakariaska shuk tablastuta tapushpan killkarka shutinka kankami Juan nishpa. Chayta rikushpankuna tukuy mancharirkakuna ¿imashnataya chayka? nishpa.
64Chasnallapi Sakariaska kuti atiparka rimanata. Chaypi kallarirka Yaya Diosta kushichinata kanmi tukuymanta ashwan atun kanki nishpa.
65Chaypi ayllunkuna kuchupi kawsak-kunapas yapa mancharirkakuna. Tukuy Judea allpa urkukunapi kawsak runakuna chayta uyashpankuna paykunapura kwintarkakuna Yaya Diospa rurashkanmanta. 66Tukuy uyashka runakuna shunkunkunapi yuyarishpa tapunakurkakuna paykuna-pura:
¿Imashnashi tukunka chay wawaka wiñashpanka?
Chaymanta yacharkakuna Yaya Dios shutipa paywa kananta.

Sakarias Yaya Diosta kushichishpa takirka

67Mushumanta rimanata kallarihushkan uras Juanpa yayan Sakariaska, Yaya Diospa Espíritun payta tukuypi yuyachish-pan pasanan kananta rimarka kasna:
68 Yaya Dios ñukanchi israel runaku-narayku kachanka shuk kishpi-

chikta. Chayrayku akuychi
tukuyta atipak Yaya Diosnin-
chita kushichishpa agradesi-
shunchi.
69 Ñawpa Yaya Diosta kasuk Davidpa
miraymanta Yaya Dios kacha-
munka atun yachayyu kishpi-
chikta. 70Ñawpamanta pacha
kaytami Yaya Diospa yachay-
ninwa yachachikkunata chay
kachanan kishpichikmanta
rimarkakuna kasna nishpa:
71Paymi kishpichinka ñukan-
chita tukuy kuntranchikuna-
manta, tukuy ñukanchita
chiknikkunamantapas.
72-73Yaya Dios ñawpa yaya
rukunchikunata yapa llakiywa
kahushkankunata rikushpan
rimarka llakichishpan yanapa-
nanta. Chaymantapas rimarka
ñawpa yaya rukunchi
Abrahamta rimashkanta mana
kunkarinanta, ashwan shutipa
paktachinanta kasna nishpa:
74-75Kishpichirishkami kankichi
kuntraykichikunamanta, kushi-
kushpa, nima pita manchashpa,
munashkaynita rurashpa
kawsanaykichipa. Kawsanayki-
chikama rikushkaynipi alillata
rurashpa, ñukata kasushpa
kawsankichi.
76Chayta rimashkanwasha Sakariaska
rimashpalla katirka:
Kanka, wawayni, shutipa Yaya
Diospa Espiritunwa rimakmi
kanki. Runakunata rimanki
Yaya Diospa Kachanan Kishpi-
chik shamunanmanta. Chay-
rayku shunkunkunata alicha-
rishpa, tukuy mana alita
rurashkankunata sakishpa,
alitana runa masinkunawa
kawsanankuna tiyan. 77Chay-
mantapas ñukanchi israel
runakunata yachachinki, imash-
nami Yaya Dios mana alita
rurashkanchikunata llakichish-
pan ñukanchikunata supaypa
kamachinanmanta kishpi-
chinka. 78Yayanchi Dios ñukan-
chita yuyashpan llakichishpan
kachanka Kishpichikta ñukan-
chirayku. Inti punchayachihuk-
shina silumanta ñukanchima
shamunka. 79Mana alita
rurashpa amsapishina kawsak,
wañunankunata yapa
manchashpa kawsak runakuna-
rayku kishpichikta kachanka
yachachinanpa riksichinanpa
imashnami kushilla kawsashun-
chi nishpa.
80Chaymanta chay wawaka Yaya
Diosta alita riksishpan sinchikurishpa
wiñarka. Wiñashpan chunlla chakishka
allpapi kawsarka israel masinkunata
yachachinata kallarinankama.

Jesuspa wawayarishkanmanta riman
(Mt. 1.18-25)

2 1Chay punchakuna Augusto *romano
tukuymanta atun apu karka, romano
runakunapa israel runakunapapas. Pay
tukuy kamachinanpi kawsakkunata
kamachirka, shutinkunata rimashpankuna
killkachik rinankunapa. Yachanayarka
masna runakunami tiyan nishpa. 2Chay
runakunapa shutinkunata killkachina karka
puntiru killkachinan. Chay uras apu Sirenio
shutiyu Siria allpapi kawsak runakunata
kamachipayarka. 3Tukuymanta atun apu
Augustopa kamachishkanta kasushpa,
tukuy runakuna kutirkakuna kikin
llaktankunama, maypimi ñawpa yaya
rukunkuna kawsapayarkakuna, chaypi
killkachik rinankunapa shutinkunata.
4Joseka ñawpa atun apu Davidpa
miraymanta kashpan Davidpa llaktan

Belenma rinan karka. Chasna kashpan
Joseka Nasaret llakta Galilea
allpamanta llukshishpan Judea allpama
rirka David wañupa kawsashkan Belén
llaktama. 5Mariaka Josewa kasaranan
kashpan paywa pakta rirka shutinku-
nata killkachinankunapa. Chay uras
Mariaka Yaya Dios rimashkanshina
chichu karka.
6-7Belén llaktapi paktashpankuna
nima shuk wasita tarirkakunachu
puñunankunapa. Achka runakuna
kashkanrayku wasikuna mana paktarka-
kunachu. Wiwakuna tampupi yaykurka-
kuna. Chaypina wawayananka
paktarishpan Mariaka puntiru kari
wawanta wawayarka. Chay wawanta
llachapawa pillushpan wiwata karana
kanuwapi churarka.

Angelkuna obehakunata kuyrak runakunata Jesús wawayarishkanta rimarkakuna

8Chay tutapi Belén llakta kuchullapi
obehata kuyrak runakuna tiyarkakuna.
9Chaypi Yaya Diospa shuk *angelka
paykunata rikurik shamurka. Paykunapi
muyukta Yaya Diospa yachaynin suma
chuyahlla rikurirka. Chayta rikushpan-
kuna yapa mancharirkakuna. 10Chay-
pina angelka rimarka:
Ama manchariychichu. Suma shimita
kankunata rimanayani Yaya Diosmanta.
Kay shimita yachashpankuna tukuy
runakunami kushikunkakuna. 11Kunalla
kay tuta David wañupa llaktan Belenpi
kankunata Kishpichikka wawayarishka.
Paymi chapahushkaykichi Yaya Diospa
Kachanan Kishpichik, tukuymanta atun
apu. 12Kunan riychi chay wawata
riksinaykichipa. Kasnata tarishpaykichi
yachankichi pay kananta: Shuk wiwa
wasipi shuk llullu wawa pillurishkata
wiwata karana kanuwapi sirihukta tarik
rinkichi.
13Kunkaymanta chay angel
rikurihushkanllapi achka angelkuna
rikurik shamurkakuna. Yaya Diosta
kushichishpa nirkakuna:
14Yaya Dios, awa silupi kawsak,
tukuymanta atun yachayyu ali kanki.
Allpapipas kanahuchun suma yuyayyu
runakuna. Payta yuyakkunata Yaya Dios
aliyachinka, ali yuyayyu kushilla
kawsanankunapa paykunapura.
15Chasna rimashkankunawasha
angelkunaka siluma kutirkakuna.
Chaypina obehata kuyrakkuna paykuna-
pura kwintarkakuna:
Akuychi rikuk rishunchi Belén
llaktama Yaya Dios ñukanchita rimash-
kanta rikunanchipa.
16Chay uraslla kallpashpa rirkakuna.
Wiwapa tampunpi paktashpankuna
Mariata Josewa tarik rirkakuna,
chaymantapas llullu wawastuta wiwata
karana kanuwapi sirihukta. 17Chay
wawata rikushpankuna angelka chay
wawastumanta rimashkanta kwintarka-
kuna. 18Tukuy chay rimashkankunata
uyakkuna mancharirkakuna ¿imashna
wawataya chayka? nishpa.
19Mariaka tukuy chay shimikunata
yuyayninpi wakaychashpa yuyarirayarka.
20Chay obehata kuyrakkunaka kushilla
kutirkakuna Yaya Diosta kushichishpa:
Yaya Dios, uyashkanchi, rikushkanchi
tukuy ali rurashkaykita. Imashnami
rimashkanki tukuyta paktachishkanki.
Kanmi kanki ashwan ali tukuymanta.

Joseka Mariawa wawan Jesusta Yaya Diospa wasinma aparkakuna

21Chay wawaka ña pusak punchayu
kashpan ishpanan kara puntastuta
pitirkakuna, imashnami israel runakuna
rurapayanahun kunankama. Payta
shutiyachirkakuna Jesús, imashnami
*angelka rimarka manara Maria chichu
kahushpanra chasna.

22 Chaymanta imashnami ñawpa
Moisespa killkashkanpi rimashka, kari
wawa wawayarishkanwasha ruranankunapa, Mariaka chusku chunka punchata
wasinpi kiparirka. Chasna punchakunapi warmikuna mana atipapayanahunchu *Yaya Diospa wasinpi yaykunata.
Chay punchakuna paktarishpanna chay
wawata Jerusalenma aparkakuna Yaya
Diospa wasinpi Yaya Diosta rikuchinankunapa. 23 Yaya Diospa kamachishkan
karka: Tukuy puntiru kari wawa
wawayarishkata ñukata rikuchinaykichi
tiyan, kayka kahun kanta sirvinanpa
nishpa.
24 Chasnallatata killkarishka karka:
Yayankuna apanan tiyan ishkay yura wiwa
mukukuta, mana tiyashpanka uchpa wiwa
mukukuta Yaya Diosta yuyashpa kunankunapa nishpa. Chayrayku Jesuspa
yayankuna Jerusalenma rirkakuna tukuy
Yaya Diospa kamachishkanta paktachinankunapa.

Simeón Anapas kishpichikta riksirkakuna

25-26 Chay punchakuna kawsarka
Jerusalenpi shuk ruku Simeón shutiyu.
Chay rukuka Yaya Diosta yuyashpa
kasushpa kawsarka. Paykuna israel
runakunata kishpichikta chapashpa
kawsarka. Yaya Diospa Espíritun paypi
kashpan kasna yuyachirka: Kan manara
wañushpayki rikunayki tiyan Yaya Dios
Kishpichikta kachashkanta nishpa.
27 Chasnallapi Yaya Diospa Espíritun
yuyachishpan Simeonka *Yaya Diospa
wasinma rirka. Chaypillatata Jesuspa
yayankunapas Yaya Diospa kamachishkanta paktachishpa wawanstuta
aparkakuna. 28 Simeonka kayllayashpan
wawata markashpan Yaya Diosta
kushichishpa rimarka:

29 Amuyni, kanmi kanki tukuymanta
yapa atun. Rimawashkaykita
ñami paktachishkanki. Kunan
shuti kushilla wañusha.
30 Kunan ñuka kikin ñawiniwa
kachashkayki Kishpichikta
rikushkani. 31 Tukuy allpakunamanta runakuna Kishpichik
kananta yachankakuna.
32 Payka ali punchayachikshina
kashpan tukuy runakunata
riksichinka imashnami kanta
yuyashpa kawsankakuna.
Payranti tukuy runakuna
ñukanchi israel runakunata
valichinkakuna.

33 Chasna Simeón Jesusmanta rimashkanta uyashpankuna maman yayan
mancharirkakuna ¿imashnataya chayka
kanka? nishpa.
34 Chaypina Simeonka paykunata
rimarka Yaya Dios yanapashpa
paykunata kushichinanta. Chaymanta
Jesuspa maman Mariata shuk shimita
Yaya Diosmanta rimarka:

Achka israel masinchikuna kay
wawata chiknishpankuna Yaya
Diosmanta wichurishka kankakuna.
Shukkunaka payta yuyashpa kirishpankuna Yaya Dios paykunata uchankunamanta llakichishpan yanapanka payta
kushichishpa kawsanankunapa. Yaya
Dios chay wawapi yachayninta rikuchihushkanta achka runakuna mana
kirishpankuna payta wichunkakuna.
35 Chaymanta wawayki tukuy runakunapa yuyayninkunata riksichinka.
Kanka shunkuykipi waktashkashina
nanayta musyanki, yapakta wawaykirayku llakishpayki.
36 Chaypillatata kahurka shuk paya
Yaya Diospa yachayninwa rimak Ana
shutiyu. Payka Fanuelpa wawan, Aser
wañupa miraymanta karka. Payka
shipaslla kashpan kusayarka. Kusayashpan kanchis watamanta kusanka
wañurka. 37 Chay urasmanta pacha

mashintu kashpan ña pusak chunka chusku watayu karka. Tukuy uras Yaya Diospa wasinpi kapayan, achka kuti mana mikushpa Yaya Diosta mañashpa kawsapayan. Tutapi punchapipas Yaya Diosta kushichipayan. 38Chay Yaya Diospa yachayninwa rimak warmi Ana tinkurka Simeonta, Mariawa Josewa kwintahushkata. Simeonpa rimashkanta uyashpan kayllayak shamurka Yaya Diosta agradesinanpa. Chaymanta chay wawa Jesusmanta rimak rirka tukuy israel masinkunata, maykankunami Jerusalén llaktata kishpichikta chapahurkakuna.

Yayankuna Jesuswa pakta Nasaret llaktama kutirkakuna

39Chaymanta tukuy Yaya Diospa killkachishkanpi kamachishkanta paktachishpankuna yayan maman Jesuswa pakta kutirkakuna Galilea allpama, Nasaret kikin llaktankunama. 40Chaypi kawsahushpankuna chay wawaka alita wiñarka. Yaya Dios payta yanapashpan suma yuyayyu yapa yachayyu tukurka.

Jesuska musu kashpan yayankunawa Yaya Diospa wasinma rirka

41Karan wata Jesuspa yayankuna Jerusalenma ripayanahun chaypi *Paskua punchakunata pasanankunapa. Chay Paskua punchakunata Yaya Dios kamachishkan karka yuyarinankunapa, imashnami pay ñawpa yaya rukunkunata Egiptomanta kishpichirka. 42Ña Jesús chunka ishkay watayu kashpan paykunawa pakta Jerusalenma rirka chay punchakunata pasananpa, imashnami ñawpamanta pacha rurapayanahun chasna. 43Chay punchakuna tukurishpanna Maria Josewa pakta kutirkakuna, mana yachashpankuna wawa Jesuska Jerusalenpi kiparishkanta. 44Ñachari rishka runa masinchikuna chawpipi nishpa yuyarirkakuna. Chasna yuyarishpankuna shuk punchata purirkakuna. Chaymanta ayllunkuna chawpipi riksishkankuna chawpipipas payta maskarkakuna. 45Mana tarishpankuna Jerusalenmallatata kutimurkakuna chaypi maskanankunapa.

46Kimsa puncha maskashpankuna *Yaya Diospa wasinpi payta tarik rirkakuna, yachachikkunapa chawpinkunapi tiyahukta. Paykunata uyashpa tapushpa kahurka. 47Tukuy runakuna payta uyashpankuna yachayninwa aynihushkanta mancharirkakuna. 48Jesuspa yayan maman kunkaymanta payta rikushpankuna kushikurkakuna. Mamanka nirka:

Ay, wawayni. ¿Imaraykuta chasna rurashkanki ñukanchita? Yayayki ñukapas yapa llakishpa kanta maskashkanchi.

49Chaypi Jesuska aynirka:

¿Imaraykuta yapa maskawashkankichi? ¿Manachu yachankichi Yayayni Diospa wasinpi kanayni kashkata?

50Yayanka mamanka chay rimashkanta mana asirtarkakunachu. 51Mamanka tukuy chay rimashkanta yuyayninpi wakaycharka. Chaymanta Jesuska paykunawa pakta Nasaret llaktama kutirka. Chaypi alita wiñarka, yayankunata kasushpa tukuypi. 52Tukuy uras ashwan yachak alita asirtak tukushpa wiñarka. Yaya Dios runakunapas payta yuyarkakuna.

Bawtisak Juan Yaya Diospa shiminta yachachirka

(Mt. 3.1-12; Mk. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

3 1Jesús ña rukuyashpan *romano Tiberio tukuymanta atun apu karka. Chay Tiberioka ña chunka pichka

watata kamachishpan Judea allpapi
Ponsio *Pilato shutiyu apu karka.
Galilea allpapi *Herodes apu karka.
Iturea allpapi Trakonite allpapi
Herodespa wawkin Felipe apu karka.
Abilinia allpapi Lisanias apu karka.
Tukuy chay allpakunapi apukunata
romano tukuymanta atun apu Tiberio
kamachipayan. 2*Saserdotekunapa atun
apunkuna Anás Kaifaswa karkakuna.
Chay uras Sakariaspa wawan Juan
chunlla chakishka allpapi kawsarka.
Chaypi kahushpan Yaya Dioska payta
rimarka kallarinanpa yachachinata.
3Chasna rimashpan Juan tukuy Jordán
yaku mayanpi runakunata yachachishpa
purirka kasna rimashpa: Kunanmanta
pacha tukuy millaypa rurashkaykichi-
taka amirishpa sakiychi. Yaya Diospa
rimashkanta kasushpana kawsaychi.
Chasna rurahushkaykichita rikuchishpa
bawtisariychi. Chaypina Yaya Dioska
kankunata uchaykichimanta llakichin-
kami.

4Ñawpa Juan manara wawayarihush-
panra Yaya Diospa yachayninwa
yachachik Isaias Juanmanta killkarka:

Chunlla chakishka allpapi shuk runa
sinchita rimashpa yachachinka
kasna: Imashnami shuk anchu
ñampita alichanchi atun apu
shamuhushpan purinanpa,
chasnashina shunkuykichita
alichaychi. Millaypata rurashpa
kawsashkaykichita sakiychi
Yaya Diospa Kachanan Kishpi-
chikwa alita kawsanaykichipa.
5Anchu ñampita rurashpanchi
waykukunata allpawa
untachishpa parihuyachinchi.
Lumakunata wichushpa parihu-
yachinchi. Wistu ñampikunata
kuskayachinchi. Kaspikunata
pitishpa wichunchi. Chasna-
shina shunkuykichita alichay-
chi tukuy mana alikunamanta.
6Chasna rurashpaykichimi
tukuy runakuna yachankakuna
imashnami Yaya Dios runaku-
nata kishpichin nishpa.

7Achka runakuna bawtisarinankunapa
Juanma shamurkakuna. Chaypina Juan
paykunata riksishpan mana ali yuyayyu
kashkankunata rimarka:

Machakuyashina runakuna kankichi,
mana ali yuyayyu waklichikkuna. ¿Pita
kankunata rimashka chasnalla kishpinayki-
chipa Yaya Diospa manchaypa kastiganan-
manta? 8Alitana ruraychi Yaya Diosta
kasuk kanaykichita rikuchinaykichipa.
Ama yanka rimaychichu yaya rukunchi
Abraham wañupa miraymantami kanchi,
chayrayku Yaya Dioska ñukanchikunata
kishpichinka nishpa. Yaya Dios munamaka,
kay rumikunamanta yaya ruku Abraham
wañupa mirayninta rurama. 9Rikuychi.
Shuk tarpu kaspi mana alita muyuyash-
panka amunka sapinpi achawa kuchush-
pan ninapi rupachin. Chasnallatatami Yaya
Dioska tukuy mana ali rurak runakunataka
kastigankami.

10Chayta uyashpankuna runakunaka
Juanta tapurkakuna:

Chasna kashpanka ¿Imatata rurashun-
chi Yaya Diospa kastigananmanta
kishpinanchipaka?

11Chaypi Juanka aynirka:

Pipachari tiyan ishkay churarinanka,
maykanpachari mana tiyapunchu,
chaytaka kuy shuk churarinata. Chasna-
llatata pipachari tiyan mikunanka, kuy
mana tiyapuhukta.

12Romano tukuymanta atun apurayku
*impuestuta kobrakkunapas paktamur-
kakuna bawtisarinankunapa. Juanta
tapurkakuna:

Yachachik, ñukanchita rimay
¿imatata rurashunchi Yaya Diospa
kastigananmanta kishpinanchipa?

13Chaypi Juanka aynirka:

Amana yapa kullkita kobraychinachu. Imashnachari apukuna kamachinahun, chasnalla kobraychi.

14Shuk suntalukunapas tapuk shamurkakuna:

Ñukanchika ¿imatata rurashunchi Yaya Diospa kastigananmanta kishpinanchipa?

Paykunatapas Juanka aynirka:

Amana kichuychinachu nima pita nima imata, nima manchachishpa, nima llullachishpa, nima yanka uchachishpa. Chay kankunata pagashkankunawa kushilla kawsaychi.

15Tukuy chaypi kahuk runakunaka Juanpa rimahushkanta uyashpankuna yuyarirkakuna, kaychari chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikka nishpa.

16Chaypi Juanka tukuy chay runakunata rimarka:

Ñukaka yakuwami kankunata bawtisani. Shukmi shamunka ashwan yachayyu ñukamanta. Paymantaka ñukaka mana yapa yachayyuchu kani. Paypa puntanpi nima imata atipanichu rimanata. Payka kankunata Yaya Diospa Espiritunta kushpami shunkuykichita aliyachinka. Ninawa rupachihushkashina uchaykichita pichanka payta kushilla katinaykichipa. 17Yuyariychi. Sarata, triguta pallashpanchi tullunmanta muyuntana wishkunchi. Chay muyuntaka wakaychanchi, tullunkunataka ninapi rupachinchi. Chay shamuhuk runaka chasnallatata ruranka. Paymi tukuy Yaya Diosta kirikkunataka siluma apanka. Mana kirikkunataka nina mana wañukmami wichunka.

18Chaymantapas ashwan shimikunawa chaypi kahukkunata kunashpa Yaya Diospa suma ali shiminta runakunata kishpichinanmanta rimarka. 19Apu Herodestapas sinchi shimiwa kunarka, wawkinpa warmin Herodiaswa kawsashkanrayku, chaymanta achka shuk mana alita rurahushkankunaraykupas. 20Chasna rimashpan Herodeska payta karselpi churarka. Chasna rurashkanwa mana ali rurashkankunata ashwanta mirachirka.

Juan Jesusta bawtisarka
(Mt. 3.13-17; Mk. 1.9-11)

21*Herodes Juanta manara karselpi churashpanra Juanka achka runakunata bawtisahurka. Chay uras Jesustapas bawtisarka. Chaypina Jesús Yayan Diosta mañahushpan siluka paskarirka. 22Chaypi Yaya Diospa Espiritunka wiwa mukukushina uraykumurka Jesuswa kawsananpa. Silumanta Yaya Dioska rimarka:

Kanmi kanki munashkayni wawayni. Kanmi sumakta kushichiwanki nishpa.

Jesukristupa yaya rukunkuna wañupa shutinkuna
(Mt. 1.1-17)

23Jesuska kimsa chunka watayu kashpan kallarirka Yaya Diospa shiminta yachachinata.

Runakuna yuyarirkakuna paymi kan Josepa wawan nishpa. José Elipa wawanmi karka. 24Elí Matatpa wawanmi karka. Matat Levipa wawanmi karka. Leví Melkipa wawanmi karka. Melki Janapa wawanmi karka. Jana Josepa wawanmi karka. 25José Matatiaspa wawanmi karka. Matatias Amospa wawanmi karka. Amós Nahumpa wawanmi karka. Nahúm Eslipa wawanmi karka. Esli Nagaipa wawanmi karka. 26Nagai Maatpa wawanmi karka. Maat Matatiaspa wawanmi karka. Matatias Semeipa wawanmi karka. Semei Josekpa wawanmi karka. Josek Judapa wawanmi karka. 27Judá Joananpa wawanmi karka. Joanán Resapa wawanmi karka. Resa Sorobabelpa wawanmi karka. Sorobabel Salatielpa wawanmi karka. Salatiel Neripa wawanmi karka. 28Neri Melkipa wawanmi karka. Melki Adipa wawanmi karka. Adi

Kosampa wawanmi karka. Kosam
Elmadampa wawanmi karka. Elmadam
Erpa wawanmi karka. [29]Er Josuepa
wawanmi karka. Josué Elieserpa wawanmi
karka. Elieser Jorimpa wawanmi karka.
Jorim Matatpa wawanmi karka. Matat
Levipa wawanmi karka. [30]Leví Simeonpa
wawanmi karka. Simeón Judapa wawanmi
karka. Judá Josepa wawanmi karka. José
Jonampa wawanmi karka. Jonam
Eliakimpa wawanmi karka. [31]Eliakim
Meleapa wawanmi karka. Melea Menapa
wawanmi karka. Mena Matatapa
wawanmi karka. Matata Natanpa
wawanmi karka. Natán Davidpa wawanmi
karka. [32]David Isaipa wawanmi karka. Isaí
Obedpa wawanmi karka. Obed Boospa
wawanmi karka. Boos Salapa wawanmi
karka. Sala Naasonpa wawanmi karka.
[33]Naasón Aminadabpa wawanmi karka.
Aminadab Adminpa wawanmi karka.
Admin Arnipa wawanmi karka. Arni
Esrompa wawanmi karka. Esrom Farespa
wawanmi karka. Fares Judapa wawanmi
karka. [34]Judá Jakobpa wawanmi karka.
Jakob Isaakpa wawanmi karka. Isaak
Abrahampa wawanmi karka. Abraham
Tarepa wawanmi karka. Taré Nakorpa
wawanmi karka. [35]Nakor Serugpa
wawanmi karka. Serug Ragaupa wawanmi
karka. Ragau Pelegpa wawanmi karka.
Peleg Heberpa wawanmi karka. Heber
Salapa wawanmi karka. [36]Sala Kainanpa
wawanmi karka. Kainán Arfaxadpa
wawanmi karka. Arfaxad Sempa wawanmi
karka. Sem Noepa wawanmi karka. Noé
Lamekpa wawanmi karka. [37]Lamek
Matusalenpa wawanmi karka. Matusalén
*Enokpa wawanmi karka. Enok Jaredpa
wawanmi karka. Jared Mahalaleelpa
wawanmi karka. Mahalaleel Kainanpa
wawanmi karka. [38]Kainán Enospa
wawanmi karka. Enós Setpa wawanmi
karka. Set Adanpa wawanmi karka. Adán
Yaya Diospa rurashkan runami karka.

Supay Jesusta mana alita rurachinayarka
(Mt. 4.1-11; Mk. 1.12-13)

4 [1]Bawtisarishkanwasha Jesuska
paypi kawsak Yaya Diospa
Espíritun payta yuyachishpan Jordán
yakumanta kutirkana. Chay Espiritunka
payta yuyachirka chunlla chakishka
allpama rinanpa. [2]Chaypi chusku
chunka punchata karka. Chay puncha-
kuna supayka Jesusta kayllayashpan
kamarka shutipachu Yaya Diosllata
kasun nishpa. Tukuy chay chusku
chunka puncha Jesuska mana mikurka-
chu. Ña tukurinan punchakuna yapa
yarkarka. [3]Chaypina supayka rimarka:
Shutipa Yaya Diospa Wawan kashpay-
kika kay rumita rimay pan tukunanpa,
chayta mikunaykipa.
[4]Chaypi Jesuska aynirka:
Nima imashna rurashanchu. Yaya
Diospa killkachishkanpi riman:
Mana mikunawallachu runaka
kawsan nishpa.
[5]Chaypi supayka Jesusta urku awama
pushashpan kunkaymanta yuyayninllapi
tukuy kay allpapi kamachik atun
apukuna kamachinan allpakunata
rikuchirka. [6]Chaymanta rimarka:
Kanta kusha tukuy chay allpakunata,
tukuy chaypi suma kahukkunatapas,
maykantami ñukata kuwashka karka.
Chayraykumi maykantachari munani,
chayta kuni. [7]Kunkurishpayki
mañawashpaykika tukuy kamachishkay-
nita rurashpaykika tukuytami kanta
kusha chaypi kamachik kanaykipa.
[8]Chasna supay rimahushpan Jesuska
mana munashpan rimarka:
Nima imashna rurashanchu. Yaya
Diospa killkachishkanpi riman:
Yaya Diosllata kunkurishpa
mañaychi. Payllata kasushpa
kawsaychi nishpa.

9Chaymanta supayka Jesusta
Jerusalén llaktama pusharka. *Yaya
Diospa wasin awama sikachirka.
Chaymanta rimarka:
Kan Yaya Diospa Wawan kashpaykika
kaymanta allpama saltay. 10Yaya Diospa
killkachishkanpi nin:
Yaya Dioska *angelkunata
kachanka kanta kuyrananku-
napa. 11Paykunami makinku-
napi kanta alita kuyrankakuna,
mana nima rumipi waktarinay-
kipa nishpa.
12Chaypi Jesuska aynirka:
Nima imashna rimawashpayki
saltashanchu. Yaya Diospa killkachish-
kanpi kaytapas nin:
Ama Yaya Diosta yanka kamankichu
yachanaykipa payka yanapa-
wankachu manachu nishpa.
13Chasna Jesús mana kasunayashpan
supayka manana yacharkanachu
imashnami payta llullachinka nishpa.
Chayrayku Jesusmanta anchurimurkana
shuk punchakama.

**Jesuska Galilea allpapi
kallarirka yachachinata**
(Mt. 4.12-17; Mk. 1.14-15)

14-15Chaymanta chay chunlla
chakishka allpamanta Jesuska Galilea
allpapi llaktakunama kutirka. Yaya
Diospa Espíritun paypi kashpan yapa
yachayyu karka. Tukuy llaktakunapi
tantarina wasikunapi Yaya Diospa
shiminta yachachipayan. Runakuna
payta uyashpankuna tukuy rimarkakuna
kay runaka yapa alimi kan nishpa.

**Nasaret kikin llaktanpi
ayllunkunaka Jesusta mana
kirinayarkakunachu**
(Mt. 13.53-58; Mk. 6.1-6)

16Chaymanta Jesuska wiñashkan
Nasaret llaktanma kutirka. *Samana
puncha tantarina wasipi yaykurka,
imashnami pay wiñay rurapayan
chasna. Chaypi runakuna chawpipi
shayarirka Yaya Diospa killkachishkanta
leyinanpa. 17Chaypina payta kurkakuna
Yaya Diospa yachayninwa yachachik
Isaiaspa killkashkanta. Chay killkata
paskashpan leyirka kasna nishkata:
18 Yaya Diospa Espiritunmi ñukawa
kan. Yaya Diosmi akllawashka
nima imayu runakunata,
llakiywa kawsak runakunata
paypa suma ali shiminta
runakunata kishpichinanmanta
yachachinaynipa. Kachawash-
kami watarishkashina kawsa-
huk runakunata kishpishka
kankichi nishpa rimanaynipa,
mana rikunata atipakkunatapas
yanapanaynipa kuti rikunanku-
napa, parisihuk runakunata
parisichiy tukuhushkankuna-
manta kishpichinaynipa.
19 Yaya Dios kachawashka runakunata
rimanaynipa kunanka llakichiy
tukunankunata.
20Jesuska leyinata tukuchishpan chay
killkata kuti wankurka. Chaymanta
shuk runa chay tantarina wasipi
yanapakta kutichishpan tiyarirka chay
wasipi kahukkunata yachachinanpa.
Tukuy runakuna payllata rikushpa
chaparkakuna imatami rimanka.
21Chaypina rimarka:
Kunanmi kay killkarishkaka
paktarishka. Ñukami kani, maykanman-
tami riman.
22Chaypi tukuy runakuna alita
rimarkakuna paymanta. Mancharishpa
tapunakurkakuna:
¿Maypishi kay runaka kay suma
rimanakunata yachakushka? ¿Imashna-
shi chasna atun yachayyu tukushka?
¿Manachu kayka Josepa wawan?
¿Imashnataya chasna tukushka?

23 Jesuska paykunata aynirka:
Kankunaka rimankichi kay yaya
rukunchipa rimananta: Ampinata yachash-
paykika kan kikita ampiy nishpa.
Chasnallatata rimawankichi: Tukuy imata
Kapernaum llaktapi rurashkaykita
uyashkanchi. Chasnallatata kunan ruray
kikin llaktaykipipas Yaya Diosmanta
shamushka kanaykita yachananchipa.
24 Alita uyawaychi. Nima shuk Yaya
Diospa yachayninwa yachachikta kikin
llaktanpika alita yuyanahunchu.
25-26 Chasna kananta ñawpamanta pacha
rikunchi. Elias yachachihushkan uras kikin
allpanpi achka mashintukuna yarkaywa
parisihukkuna tiyashpanpas Yaya Dioska
Eliasta mana paykunama kacharkachu
yanapananpa. Ashwan payta kacharkami
mana israel warmi mashintuma chay
warmillata yanapananpa.[a] Chay warmika
kawsarka mana israel runakunapa llaktan
Sareptapi, Israel allpa anakpi Sidón llakta
mayanpi. Chay uras kimsa wata sokta
killata mana tamyarkachu. Chasna mana
tamyashpan tarpunkunaka mana wiñarka-
kunanachu. Chayrayku tukuy Israel allpapi
sinchi yarkay tiyarka. 27 Chasnallatata
ñawpa Yaya Diospa yachayninwa
yachachik Eliseo kawsashkan uras kikin
allpanpi achka runakuna aycha ismuchik
unkuywa kahushpankunapas nima shukta
Eliseoka ampirkachu. Siria allpapi shuk
kamachik mana israel runa Naamán
shutiyu chay unkuywa kahushpan payllata
ampirka.
28 Chaypina tukuy chay tantarina wasipi
kahukkunaka Jesuspa rimashkanta
uyashpankuna yapa piñarirkakuna.
29 Atarishpankuna Jesusta chay llaktamanta
llukshichirkakuna. Chay llaktaka urku
waykuyahushkanpi rurarishka kashpan
Jesusta chay urku awama pusharkakuna
chaymanta tankanankunapa.
30 Chaypina Jesuska chay achka
runakunapa chawpinkunata pasashpa
llukshirka.

Jesuska supay yaykushka runata ampirka
(Mk. 1.21-28)

31 Nasaret llaktamanta llukshishpan
Jesuska Kapernaum llaktama rirka
Galilea allpapillatata. Chaypi *samana
puncha tantarina wasipi yaykurka
runakunata yachachinanpa. 32 Chay
runakunaka yachachishkanta uyashpan-
kuna mancharishpa paykunapura
rimarkakuna:
Kay Jesuska Yaya Diospa shiminta
yachachin Yaya Dios kikin ñukanchita
rimahushkashina.
33 Chay runakuna chawpipi shuk supay
yaykushka runa tiyarka. Jesusta uyashpan
supayka chay runata sinchita rimachirka:
34 Jesús, Nasaret llaktamanta runa,
ama ñukanchima kayllayaychu.
¿Shamushkankichu ñukanchita
wichunaykipa ninapi wiñaypa
parisinanchipa? Ñuka riksini kanta Yaya
Diosmanta shamushka runa kanaykita.
35 Chayllapi Jesuska sinchi shimiwa
supayta piñarka:
Chunllayay. Llukshiy kay runamanta.
Chasnallapi chay supayka runakuna
chawpipi chay runata allpama
urmachishpan nima imanachishpan
paymanta llukshirka. 36 Chayta
rikushpankuna tukuy runakuna mancha-
rishpa paykunapura tapunakurkakuna:
¿Ima rimanataya kayka? Tukuy
rimashkanta kasunahun. Kay runaka
atun yachayyu kashpan supaykunata
rimashkanllawa runamanta llukshichin.
37 Chaymanta tukuy Galilea allpapi
kawsak runakuna Jesuspa rurashkan-
manta yacharkakuna.

---

a Rikuy kastellano Bibliapi 1 Reyes 17.1,8-16

Jesuska ampirka Simón Pedropa warminpa mamanta
(Mt. 8.14-15; Mk. 1.29-31)

38Chay tantarina wasimanta llukshishpan Jesuska Simonpa wasinpi yaykuk rirka. Chaypi Simonpa warminpa mamanka sinchi kalinturawa puñunanpi sirihurka. Chaypina Jesusta payrayku tapurkakuna ampipay nishpankuna.
39Chaymanta Jesuska kayllayashpan chay unkushkapa kuchunpi kumurishpa sinchita rimarka kalinturanka pasananpa. Chay rimashkanllapi kalinturanka pasarka. Chasna kalinturanka pasashkan ratulla payka atarishpan Jesusta tukuy wasinpi kahukkunatapas mikunata kararka.

Jesuska achka unkushka runakunata ampirka
(Mt. 8.16-17; Mk. 1.32-34)

40Ña intika yaykuhushkanpi runakunaka tukuy unkushkakunata Jesusma pushamurkakuna. Chaypi Jesuska karan shukta makinwa llankashpan ampirka.
41Chasnallatata achka supay yaykushka runakunamanta supaykunata llukshichirka. Chay supaykunaka kaparishpa rimarkakuna:

¡Kanmi kanki Yaya Diospa kikin Wawan! nishpa.

Chasna kaparishpankuna Jesuska sinchi shimiwa piñarka. Paykuna yachashpankuna Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta Jesuska mana munarkachu chasna rimanankunapa.

Jesuska Israel allpa llaktakunapi Yayan Diospa shiminta yachachirka
(Mk. 1.35-39)

42Ña pakarimuhushpan Jesuska chay llaktamanta llukshishpan chunlla kahushkama rirka Yayan Diosta mañananpa. Chayma rishpan achka runakuna payta maskarkakuna. Kahushkanpi paktak rishpankuna mana munarkakunachu nima mayma rinanta, ashwan munarkakuna paykunallawa kananta. 43Chaypina Jesuska rimarka:

Shuk llaktakunapipas rinayni tiyan kay suma ali shimita yachachinaynipa Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta. Chayraykumi kay allpama kachay tukushkani.

44Chaymanta Jesuska tukuy chay allpapi yachachishpa purirka Yaya Diospa shiminta israel runakunapa tantarinankuna wasikunapi.

Jesuska rediwa challwata apik runakunata yanaparka achka challwata apinankunapa
(Mt. 4.18-22; Mk. 1.16-20)

5 1Shuk puncha Jesús Genesaret[b] kucha mayanpi kahushpan achka runakuna tantarirkakuna Yaya Diospa shiminta uyanankunapa. Yapa achka runa kashkanrayku tankanakushpa kichkikta Jesuswa pakta kahurkakuna.
2Chaypina Jesuska rikurka ishkay botikunata tiyupi llutachirishkakunata. Challwata apikkuna botinkunamanta llukshishpankuna redinkunata mayllahurkakuna. 3Chaypi Jesuska Simonpa botinpi uraykushpan Simonta nirka:

Aku astallastu chawpiyashu.

Chaymanta Jesuska botipi tiyarishpan chay achka runakunata yachachirka.
4Yachachinata tukuchishpan Simonta rimarka:

Chawpiyachiy botikita ashwan chawpima. Chaypi redikichita kachariychi challwata apinaykichipa.

5Chasna nishpan Simonka aynirka:

---

b Kay kuchapa shuk shutin kan Galilea kucha, shuk shutinka kan Tiberias kucha

Yachachik, kunan tuta pakarikta
rediyashpanchipas nima shuk challwata
apishkanchichu. Chasna kashpanpas
kunan kan rimawashkaykirayku kuti
mushumanta kacharishu redinchita
nishpa.
6 Jesuspa rimashkanta kasushpankuna
redinkunata kacharirkakuna. Chaypina
yapa achka challwata apirkakuna
redinkuna likirinayanankama. 7 Chay
tukuy challwata rikushpankuna shuk
botipi kahuk rediyak masinkunata
umankunawa kayarkakuna yanapanan-
kunapa. Chaypi tukuymanta ishkanti
botinkunata challwawa untachirkakuna.
Botinkunaka yapa untakta kashpan
tikranalla karkakuna.
8-10 Jesusta kasushkankunarayku achka
challwata apishkankunata rikushpankuna
Simón Pedroka, tukuy paywa kahukkuna-
pas yapa mancharirkakuna. Chasnallatata
shuk botipi kahuk Simonwa tantaylla
rediyakkuna *Santiago, Juanpas,
Sebedeopa wawankuna yapa mancharirka-
kuna. Chaypina Pedroka Jesuspa puntanpi
kunkurishpan rimarka:
Yaya Jesús, anchuriy ñukamanta. Kanmi
kanki ucha illa. Ñukaka uchasapami kani.
Chaypina Jesuska Simonta rimarka:
Ama manchariychu. Imashnami
challwata apishpa kawsashkanki,
chasnashinami kunanmanta pacha,
ñukata katiwahushpayki runakunata
yachachinki paykunapas Yaya Diosta
kasunankunapa nishpa.
11 Chaymanta botinkunata allpama
sikachishpankuna tukuy paykunapa
tiyashkanta sakishpankuna Jesuswa
pakta rirkakuna.

Jesuska shuk runata aycha ismuchik unkuymanta ampirka
(Mt. 8.1-4; Mk. 1.40-45)

12 Shuk puncha Jesús shuk llaktapi
kahushpan shuk aycha ismuchik
unkuyyu runaka paktamurka. Mana
atipashpanpas chay unkuywa runaku-
nata kayllayanata, Jesusma shamurka.
Payta rikushpan puntanpi kunkurishpan
tapurka:
Yaya Jesús, yachani ampinata
atipawanaykita. Ali kashpan kanrayku
kay unkuymanta ampiway, ampirish-
payni kuti atipanaynipa tantaylla
kawsanata aylluynikunawa nishpa.
13 Chaypina Jesuska makinwa
llankashpan rimarka:
Ari, munanimi. Kunanka ampirish-
kami kanki. Ña atipanki aylluykiku-
nawa tantaylla kawsanata.
Chasna nishkanllawa chay runaka
chay unkuymanta ampirishka karka.
14 Chaymantapas rimarka:
Ama nima pita rimankichu kanta
ampishkaynimanta, ashwan *saserdote-
llama rikuchik rinki ampirishkaykita.
Moisespa killkashkanpi kamachishka-
shina Yaya Diosta kunayki kashkata
apashpa churak rinki, tukuy runakuna
ampirishkaykita yachanankunapa.
15 Chasna Jesús kunashpanpas chay
ampirishkaka tukuy runakunata
ampirishkanmanta kwintak rirka.
Chaypi achka runakuna tantaripayana-
hun payta uyanankunapa, unkuykuna-
mantapas ampirinankunapa. 16 Chay-
rayku Jesuska anchuripayan nima pi
tiyahushkama Yayan Diosta
mañananpa.

Jesuska aychan chakirishka runata ampirka
(Mt. 9.1-8; Mk. 2.1-12)

17 Shuk puncha Jesuska yachachihurka
shuk wasipi. Chaypi shuk *fariseokuna,
Moisespa killkashkanta shuk yachachik-
kunapas tiyahlla kahurkakuna.
Paykunaka tukuy Galilea allpapi
llaktakunamanta, tukuy Judea allpapi
llaktakunamanta, Judeapi kahuk

Jerusalén llaktamantapas shamurkakuna. Chaypi Jesuska Yaya Diospa yachayninwa kashpan achka unkushkakunata ampirka. 18Chaypina shuk runakuna apamurkakuna aychan chakirishka runata llanchamanpi sirihushkata Jesusma. Chay runaka mana atipapayanchu kuyurinata. Paykuna yuyarirkakuna, wasi ukuma yaykuchishpanchi Jesuspa puntanpi churashunchi chaypi ampinanpa payta nishpa. 19Chasna yuyarishpankunatata mana atiparkakunachu yaykuchinata, yapa achka runa tiyashkanrayku. Chayraykuna iskalunta sikarkakuna chay parihu washayu wasi awama. Chaypi sapiramanta rurarishka tablastukunata anchuchishpankuna llanchamanpi sirihushkata chay awamanta uraykuchirkakuna achka runakuna chawpipi Jesuspa puntanpi. 20Chayta rikushpan Jesuska yacharka paykuna yuyarihushkankunata, Jesuska atipama ampinata nishpa. Chaypina chay runata rimarka:

Wawki, tukuy uchaykikunamanta llakirishkami kanki nishpa.

21Chaymanta chay Moisespa killkashkanta yachachikkuna, chay fariseokunapas piñarishpankuna yuyarirkakuna:

¿Pitaya kay runaka chasna rimananpaka? Chasna rimahushpanmi Yaya Diosta piñachihun. Nima pi atipamachu runakunata uchankunamanta llakichinata. Yaya Diosllami atipan llakichinata uchanchikunamanta.

22Jesuska chasna yuyarihushkankunata yachashpan rimarka:

¿Imaraykutaya chasna yuyarihunkichi shunkuykichipi? 23Kay runataka rimashkanimi uchaykikunamanta llakichirishkami kanki nishpa. Chasna rimashpayni mana yachankichichu shutipachu llakichiy tukushka manachu nishpa. Ñuka kay unkushkata rimaynima atariy, puriy nishpa. Pay alita purishpanna yachankichima ñuka payta ampishkaynita. 24Yachanaykichipa ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa paypa yachayninwa kay allpapi runakunata uchankunamanta llakichinaynita kunalla kay runata ampisha.

Chasna nishpan chay unkushkatana rimarka:

Kanta rimani atariy. Llanchamaykita apishpayki kutiy wasikima.

25Chasna rimashkanllawa chay aychan chakirishka runaka atarishpan llanchamanta apishpan Yaya Diosta takishpa, kushikushpa wasinma kutirka. 26Chasna rikushpankuna tukuy chaypi kahukkunaka Yaya Diosta atunyachishpa kushichirkakuna. Yapa mancharishpa rimarkakuna:

Kunan punchami rikushkanchi yapa sumata, nima ima uras rikushkanchita.

Jesuska Levita kayarka
(Mt. 9.9-13; Mk. 2.13-17)

27Chaywasha Jesuska chay llaktamanta llukshishpan *impuestuta kobrakta *Leví shutiyuta rikurka. Chay impuestuta kobrapayan *romano tukuymanta atun apurayku. Levika kobranan wasipi tiyahurka. Payta rikushpan Jesuska rimarka:

Leví, shamuy, katiway nishpa.

28Chay ratulla Levika atarishpan tukuy imanta sakishpan Jesustana katirka. 29Chaywasha Levika Jesusrayku shuk atun mikunata wasinpi rurarka payta yuyashkanta rikuchinanpa. Chay mikunarayku achka impuestuta kobrak masinkuna, ashwan shuk runakunapas chay wasipi tantarishka kahurkakuna. Chay runakuna Jesuspas runankunawa pakta tantaylla mikunankunapa mesa muyukta sirihurkakuna. 30Chayta rikushpankuna *fariseokunaka, Moisespa killkashkanta yachachikkuna-

pas Jesuspa runankunata chiknishpankuna tapurkakuna:

¿Imaraykuta kankunaka chay mana alita rurak runakunawa, impuestuta kobrakkunawapas tantaylla mikuhunkichi upyahunkichi?

31 Chaypi Jesuska aynirka:

Alikunaka mana munanahunchu ampikta. Ashwan unkushkakunami ampikta munanahun ampirinankunapa. 32 Chasnallatata ñukaka mana shamushkanichu yanapanaynipa maykanmi riman mana uchayuchu kani nishpa. Ashwan shamushkanimi uchayukunata yanapanaynipa Yaya Diostana kasunankunapa.

Jesuska yachachin payta katikkuna ñawpa katishkankunata manana atipanankunata katinata
(Mt. 9.14-17; Mk. 2.18-22)

33 Chasna Jesús yachachihushpan runakuna chiknishpankuna rimarkakuna:

Bawtisak Juanpa runankuna, *fariseokunapa runankunapas achka kuti mana mikupayanahunchu Yaya Diosta yuyarishpa mañanankunapa. Ashwan kanpa runaykikunaka mana chasnanahunchu, kushilla kashpankuna mikunahunlla upyanahunlla. ¿Imaraykutaya chasnanahun?

34 Chasna rimahushpankuna Jesuska aynirka:

Shuk musu warmiyahushpanka kayan tukuy ayllunkunata. Kushilla tantarishpa mikunahun mushu warmiyahushkawa pakta. Chasna chay warmiyahuk runawa kushilla tantarihushkankunapi nima pi atipanchu mana mikushpa kanata. 35 Shuk puncha kuntrankunaka chay mushu warmiyashkata pushak shamushpankuna chay uraska llakirinkakunami. Llakirishpankunaka mana mikunayankakunachu nishpa.

Chasna Jesuska rimarka pay kikin chay mushu warmiyashkashina kashkanta yuyachishpa.

36 Chaymanta Jesuska shuk yachachinawa yachachishpa katirka: Nima maykan runa llaktanchipi kawsak mushu kamisanmanta pitinchu shuk pitistuta, chaywa mawka kamisanta rimintananpa. Chasna rurashpanpas mana alichu kiparinka, nima mushu nima mawka kamisanka aliyapunkachu.

37-38 Chasnallatatami mushu *vinu putskurihushkataka mana churanchichu mawka karamanta rurarishka bulsapi apananchipa. Chay uva yakuka urtiyahushpan putskurin, mawka karamanta rurarishka bulsaka tukyashpan vinuka talirin, chay bulsapas manana valinnachu. Chayrayku mushu vinuta mushu karamanta rurarishka bulsapi churanchi. 39 Ñukaka mushu shimitami yachachihuni. Ñawpa yaya rukuykichikunapa yachachishkankunaka mana chasnachu kan. Maykanmi paykunapa yachachishkankunata kasunayashpanka manami ñukapataka kasunayankachu, ñawpamanta pacha ñukanchita yachachishkankunaka alimi nishpa.

Jesuska yachachin samana punchamanta
(Mt. 12.1-8; Mk. 2.23-28)

6 1 Shuk *samana punchapi Jesuska runankunawa pakta trigu tarpurishkakuna chawpita rirkakuna. Chaypi runankunaka shuk shuk trigupa puntanta pakishpa, muyunta wishkushpankuna mikurkakuna. 2 Chayta rikushpankuna shuk *fariseokuna piñarishpa paykunata tapurkakuna:

¿Imaraykuta kay samana punchapika tarawashpa pakihunkichi trigu muyuta mikunaykichipa? ¿Manachu yachankichi Yaya Diospa kamachishkanta

samana punchapika mana tarawanan-
chipa?
3Chasna rimahushkankunata
uyashpan Jesuska aynirka:
¿Manachu leyishkankichi ñawpa atun
apu David wañuka paywa kahukkuna-
pas yarkashpankuna imashnata rurarka-
kuna? 4*Yaya Diospa wasinpi yaykush-
pan Yaya Diosta rikuchinankunapa
mesapi churarishka pankunata apirka
mikunanpa Yaya Diosrayku rurarish-
kata. Paywa purishpa kahukkunatapas
kurka mikunankunapa. Chay pankunaka
mana paykuna mikunankunapachu
karka. Yaya Dios kamachirka *saserdo-
tekunalla mikunankunapa. Chasna
mikushpankunapas Yaya Dioska
chaytaka mana uchatashina rikushpan
paykunata mana kastigarkachu.
Chayrayku kankunapas runaynikunata
mana atipankichichu rimanata uchatami
rurashkankichi nishpa.
5Chaymantapas Jesuska nirka:
Yaya Dioska ñuka paypa Kachashkan
Runata yachayninta kuwashka
kankunata rimanaynipa imakunami ali
kanahun samana punchapi ruranayki-
chipa.

Jesuska chakirishka makiyu runata samana punchapi ampirka
(Mt. 12.9-14; Mk. 3.1-6)

6Shuk *samana puncha Jesuska
tantarina wasipi yaykurka runakunata
yachachinanpa. Chaypi tiyarka shuk
runa kuska makin chakirishka.
7Chaypina Moisespa killkashkanta
yachachikkuna, *fariseokunapas
rikushpa kahurkakuna, Jesuska
ampinkachu manachu nishpankuna
payta uchachinankunapa samana
punchapi mana rurana kashkata
rurashkanrayku. 8Jesuska yuyarihush-
kankunata yachashpan chay chakirishka
makiyuta rimarka:
Atariy, chawpinchipi shayarik
shamuy.
Chay runaka atarishpan chawpinku-
napi shayarik rirka. 9Chaypina Jesuska
shukkunata rimarka:
Kankunata tapuni, Yaya Diosta
kasushpanchika ¿imatata ashwan
ruranchima samana punchapika,
alitachu millaypatachu? ¿Alichu kama
shuk unkushkata ampinanchipa samana
punchapi, manapika sakinchimachu
wañunanpa?
10Chasna nishpan Jesuska kuchunpi
muyukta kahukkunata rikushpan chay
runata rimarka:
Chutachiy makikita nishpa.
Chasna makinta chutachishpan
ampirishka kiparipurka. 11Chaypi
shukkunaka Jesusta yapa piñarishpan-
kuna paykunapura tapunakurkakuna:
¿Imanachinchimashi kay runata?
nishpa.

Jesuska payta katikkunamanta chunka ishkayta akllarka
(Mt. 10.1-4; Mk. 3.13-19)

12Chay punchakuna Jesuska urku
awama sikarka Yayan Diosta
mañananpa. Chaypi tukuy tuta Yayanta
mañarka. 13Ña pakarihushpan payta
katikkunata kayarka paykunamanta
chunka ishkayta akllananpa.
Chaymanta chay akllashkankunata
rimarka: Kankunami *apostolnikuna
kankichi, kachanayni runakuna.
Kankunata kachasha shiminita
yachachinaykichipa.
14Chay akllashkankunapa shutinku-
naka karkakuna: Simón, maykantami
Jesuska shutiyachirka Pedro, Andrés
Simonpa wawkin, *Santiago, Juan,
Felipe, Bartolomé, 15*Mateo, Tomás,
shuk Santiago Alfeopa wawan,
chaymanta shuk Simón, maykantami
rimapayanahun *Selote. 16Shukka karka

*Judas[c] Santiagopa wawan, chaymanta
shuk Judas Iskariote shutiyu, maykanmi
chaywasha Jesusta apichinan karka.
17Chay chunka ishkay runankunata
akllashkanwasha Jesús paykunawa
pakta chay urkumanta uraykumurka-
kuna shuk pampama. Chaypi tantarir-
kakuna achka payta katihukkunapas.
Chaymantapas achka runakuna tukuy
Judea allpamanta, Judeapi kahuk
Jerusalén llaktamantapas, atun yaku
mar mayanmanta, Tiro llaktamanta,
Sidón llaktamantapas Jesusma shamur-
kakuna yachachihushkanta uyanankU-
napa, unkushkakunapas ampirinanku-
napa. 18Supay unkuchishka runakunata-
pas Jesuska ampirka. 19Yapa yachay-
ninwa tukuy unkushkakunata
ampihushkanta rikushpankuna tukuy
chaypi kahukkuna payta llankanayarka-
kuna ampirinankunapa.

Jesuska runankunata yachachirka imashnami kushikushpa kawsashunchi
(Mt. 5.1-12)

20Jesuska runankunata rikushpan
rimarka:
Kankuna kushilla kankichi, Yaya Dios
mana yanapawashpanka nima imata
atipanichu ruranata nishpa yuyarishpa
kawsahushkaykichirayku. Yaya Diosmi
kankunata yanapanka wiñayparayku
paypa ali kamachihushkanpi kawsanay-
kichipa.
21Kushilla kankichi yarkahukshina
Yaya Diospa munashkanta
ruranayashpa kawsahushkaykichirayku.
Yaya Diosmi kankunata yanapanka
paypa munashkanta rurashpa
kawsanaykichipa. Chasnallatata kushilla
kankichi kunan wakashpa kawsahush-
kaykichirayku, shuk urasmi asinkichi.
22Kushilla kankichi runakuna
kankunata chiknishpankuna tantarinay-
kichi wasikunamanta wichuy
tukushpaykichi kamiy tukushpaykichi
washanchashpa rimay tukushpaykichi
ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata
katiwahushkaykichirayku. 23Chasnalla-
tatami ñawpa chay chiknik runakunapa
yaya rukunkuna wañuka Yaya Diospa
rimashkanta yachachikkunata chiknish-
pankuna parisichirkakuna. Kunan
kankunatapas chasnallatata parisichi-
hushpankuna atunta kushikuychi. Shuk
punchami silupi Yaya Dios kankunata
atunta kushichinka tukuy chayta
parisishkaykichirayku.
24Chaymanta shukkunatana rimarka:
Ay kankuna kullkiyu runakuna,
¡imashna kastigushi kankunarayku
kanka! Ñami kushilla kawsashkankichi.
25Ay kankuna kunan saksashkashina
kahukkuna, ¡imashna kastigushi kankuna-
rayku kanka! Saksashkashina kahushkayki-
chimanta yarkaywashinana kankichi.
Ay kankuna, maykankunami kunanka
kushilla asihunkichi, ¡imashna kastigu-
shi kankunarayku kanka! Asihushkayki-
chimanta llakirishpana wakankichi.
26Ay kankuna, maykankunamantami
tukuy runakuna ali kanaykichita
rimanahun paykunapa uyanayashkankuna-
llata yachachishkaykichirayku. ¡Imashna
kastigushi kankunarayku kanka! Ñawpa
chay runakunapa yaya rukunkuna
wañupas llullashpa yachachikkunata ali
kanankunata rimarkakuna.

Jesuska paypa runankunata yachachirka chiknik runakunata yuyanankunapa
(Mt. 5.38-48, 7.12)

27Jesuska yachachishpalla katihush-
pan rimarka:

---

c Rikuy Jesusta Katikkunamanta Kwintak Killkapi 1.13

Kunan kankuna, kiriwak runakuna
kashpaykichimi yachachishkaykichi.
Kankunata chiknik runakunata
yuyaychi. Kankunata piñarihushpanku-
napas alita ruraychi paykunata.
28Kankunata millaypata rimakkunata
rimaychi Yaya Dios kankunata
yanapashpa kushichichun nishpa.
Kankunata kamikkunarayku Yaya
Diosta mañapuychi. 29Shuk runa kanta
makahushpan uyaykipi sakmashpanka
ama rantipaychu. Kutikashka sakmash-
panpas ama piñarishpa rantipaychu,
ashwan alichay paywa. Chaymanta shuk
runa kanta awaniru churarishkaykita
kichunayashpanka kamisaykitapas
kichunayashpanka sakiy. Ama piñariy-
chu payta. 30Maykanpas imaykita
tapuhushpanka kuy. Maykanpas
imaykita apashpanka ama rimaychu
kutichiway nishpa. Chasna rurashpayki-
chimi riksinkakuna Yaya Diospa
wawankuna kanaykichita. 31Kankuna
runa masikichikunata yuyashpa alita
rurashpa kawsaychi, imashnami
kankunapas munankichi paykuna
kankunata yuyashpa alita rurashpa
kawsanankunapa.
32Yachanchi llullachik runakunapas
ayllunkunataka yuyanankunata.
Kankuna chasnallatata aylluykichikuna-
llata yuyashpaykichika paykunamanta
mana ashwan alitachu rurahunkichi.
Paykunashina rurashpalla kawsashpay-
kichika ¿imamantata Yaya Dioska
kankunata kushichinka? 33Yuyanakuk
masikichillawa yanapanakushpayki-
chika uchata rurakkunashinalla kawsan-
kichi. Chasna kawsashpaykichika
¿imamantata Yaya Dios kankunata
kushichinka? 34Chaymanta kankuna
kutichik runallata shuk imaykichita
prestashpaykichika ¿imamantata Yaya
Dios kankunata kushichinka? Uchata
rurakkunapas kutichik masinkunallata
shuk shuk kullkinkunata prestanahun,
yuyarishpa ashwanta paykunamanta
apinata.
35Ñuka kankunata rimani, kankunata
chiknik runakunata yuyanaykichi tiyan.
Chaymantapas alita ruranaykichi tiyan
runa masikichikunarayku. Chaymanta-
pas shuk runa shuk imaykichita
tapushpanka prestanaykichi tiyan nima
chapashpa chayta kutichinanpa. Chasna
rurashpaykichika Yaya Dios kankunata
sumakta kushichinka. Paymi kan ali
shunku, mana agradesikkunata,
millaypa rurakkunatapas chasnalla
yuyan. Chasna kankunapas Yaya
Diosshina yuyashpa kawsashpaykichimi
atun yachayyu Yaya Diospa wawankuna
kankichi. 36Imashnami Yaya Dioska
tukuy runakunata llakichishpa yuyan,
chasnallatata kankunapas, paypa
wawankuna kashpaykichi payshina
llakichik kaychi.

Jesuska yachachin shuk runa masinchita mana alichu kanki nishpa mana rimananchipa
(Mt. 7.1-5)

37Chaymanta Jesuska ashwanta
yachachishpa katirka: Yaya Dioska
mana kanta kastigananpa, ama rimanki-
chu shuk runa masikichimanta payka
mana alichu kan nishpa. Yaya Dioska
kankunata nina mana wañukma mana
kachananpa, ama rimankichichu
uyachikshina shukkunamanta Yaya
Diosmi kanta kachanka nina mana
wañukma nishpa. Tukuy runa
masikichita llakichinaykichi tiyan.
Chasna runa masikichita llakichishpay-
kichika Yaya Diospas kankunata
llakichinka. 38Maykanpami tiyan
imankunaka, pishihukkunata mana
mitsashpa kuychi. Chasna mana
mitsashpa kushpaykichika Yaya Diospas
kankunata ashwan achkatami kunka.

Kankuna runa masikichita rurashkaykichishina, chasnallatata Yaya Dioska kankunatapas ruranka.
39Chaymanta Jesuska chaypi kahukkunata shuk yachachinawa rimarka: Shuk wiskuka wisku masinta pushahushpanka ¿atipamachu alita purichinata? Shuk uchku allarishka kashpan ¿manachu chaypi ishkanti urmanahuma? Chasnallatata maykanmi Yaya Diospa shiminta mana alita asirtanchu, mana atipanchu kankunata yachachinata. 40Nima maykan yachakuk payta yachachikmanta ashwan yachak kanchu. Chasna kashpanpas tukuyta alita yachakushpan payta yachachikshinallatata kanka.
41-42Runa masikipa ñawinpi shuk uchilla susyastu tiyamaka, shuk ratu rikunkichima. Ashwan kankunaka kikin ñawikichipi ashwan atun susya tiyamaka, mana rikunkichimachu. Ñawikichipi ashwan atun susya tiyamaka runa masikichipa ñawinpi kahukmanta, mana alichu kama payta rimanaykichipa ñawikimanta susyata surkushara nishpa. Chasna rurankimaka kan kikintami llullachirinkima. Ashwan puntiru kan kikinpa ñawikimantara chay atun susyata surkuy. Chaymanta alita rikushpayki runa masikipa ñawinmanta chay uchillastu susyata surkuy. Chasnallatata puntiru kan kikinpa uchaykita sakinayki tiyan. Chaypirami atipankichi runa masikita kunanata paypa uchanta sakinanpa.

Jesuska yachachin muyunmanta kaspita riksinanchita yuyachishpa
(Mt. 7.17-20, 12.34-35)

43Chaymanta Jesuska shuk yuyayta rimarka: Tarputa yuyariychi. Ali tarpuka mana millaypatachu muyuyan. Chasnallatata millaypa tarpupas mana alitachu muyuyan. 44Karan tarputa muyuyananmanta riksinchi. Papayu mana muyuyamachu kasha muyuta. Champiraka mana muyuyamachu papayuta. 45Chasnami kan runakunawapas. Ali yuyayyu runaka ali shimikunallatami riman, alikuna shunkunpi kashkanrayku. Millaypa yuyayyu runaka millaypakunallatami riman. Chay millaypa yuyaykunaka shunkunpi kashpan millaypakunaka shunkunpi mirashpan shiminka riman.

Jesuska ishkay runa wasita rurashkankunata yuyachishpa yachachin
(Mt. 7.24-27)

46¿Imaraykuta kankunaka karan uras rimawankichi Yaya Jesús, Yaya Jesús, kamachishkaynita mana kasushpaykichitata? 47Kunan rimashkaykichi maykanmi ñukama shamushpan shiminita alita uyan, kamachishkaynitapas kasun, payka kasnami kan: 48Shuk runa sumakta wasinta lumapi rurarka, allpata ukuta allashpan orkonkunata shayachirka. Chaymanta atun untay shamurka. Chay wasita mana imanachirkachu, alita rurashka kashkanrayku. 49Maykan runami shiminita uyashpanpas kamachishkaynita mana kasunchu, payka kasnami kan: Shuk runa wasinta tiyupi rurarka. Mana ukuta allashpan orkonkunata shayachirka. Chaymanta untay shamushpan chay wasita shuk ratu urmachirka. Llampu warankarishpan tukuyta wichurka.

Jesuska shuk romano kapitanpa runanta ampirka
(Mt. 8.5-13)

7 1Chay achka runakunata yachachishkanwasha Jesuska Kapernaum llaktama rirka. 2Chay llaktapi shuk kapitan tiyarka *Roma llaktamanta. Paypa tiyarka

shuk yuyashkan runan sinchita unkushka,
ña wañunalla karka. 3Chay kapitanka
Jesusmanta uyarka achka unkushkakunata
ampihushkanta. Chayta yachashpan israel
runakunata kamachik rukukunamanta
shukkunata kacharka Jesusta kayak
rinankunapa runanta ampinanpa. 4Paktak
rishpankuna Jesusta ali shunkuwa tapurka-
kuna:

Yachachik, ali kama chay kapitanta
yanapanaykipa. 5Payka Romamanta
runa kashpanpas ñukanchi israel
runakunata alita yuyashpan tantarinan-
chi wasita rurachishka.

6Chasna rimashpankuna Jesuska
paykunawa pakta rirka chay kapitanpa
wasinma. Ña kuchuyahushpankuna
chay kapitanka shuk amigunkunata
kacharka Jesusta rimanankunapa:

Yachachik, amigunchi kapitanmi riman:
Ñukamanta yapa pasa kashpayki
imaraykuta wasinima shamuhunki. Ama
shamuychu. Puntaykipi nima imachu kani
wasinima shamunaykipa. 7Chayrayku
mana ñuka kikin rishkanichu kanta
kayanaynipa. Chaymantalla shuk shimita
rimay runaynika ampirinanpa. 8Ñukapapas
tiyanmi apuynikuna kamachiwananku-
napa. Paykuna kamachiwashpankuna
kasunayni tiyan. Chasnallatata ñuka
suntaluynikunata kamachishpayni
paykunapas kasuwanankuna tiyan. Maykan
suntaluynitami riy nishpaynika payka
rinmi. Shukta shamuy nishpaynika
shamunmi. Maykan runaynikunatapas
kayta rurapaychi nishpaynika paykunaka
kasushpankuna ruranahun. Chasnallata-
tami kanka shuk shimillawa atipanki
anchuchinata unkuyta kay runaynimanta.

9Chasna chay kapitanpa rimashkanta
rimashpankuna Jesuska yapa kushikurka.
Chaymanta tukuy chay katihukkunama
tikrarishpan rimarka:

Kankunata rimani, tukuy israel
masinikunamanta nima maykan tukuy
shunkunmanta pacha kiriwashkanta
tarishkanichu kay *romano runatashina.
Ñukanchi israel runakuna Yaya Diospa
akllashkankuna kashpanchitata
kankunaka mana kay runashinachu
kiriwankichi.

10Chasna Jesús rimashpanna chay
kapitanpa kachashkan runakunaka
kutirkakuna. Kapitanpa wasinpi
paktashpankuna chay unkushkata
tarirkakuna ña ampirishkatana.

Jesuska shuk mashintupa wawanta wañushkanmanta kawsachirka

11Jesuska chay kapitanpa runanta
ampishkanwasha runankunawa pakta
Naín llaktama rirka. Achka runakunapas
paykunawa pakta rirkakuna. 12Chay
llakta kuchupi paktahushpankuna shuk
wañushkata apahukkunata rikurkakuna
allarishka urku uchkupi churashpa
tapanankunapa. Chay wañushkaka shuk
mashintupa shuklla wawan karka.
Achka runakuna chay llaktamanta chay
mashintuwa pakta rihurkakuna.
13Chayta rikushpan Jesuska sinchita
llakirishpan chay mashintuta rimarka:

Ama wakaychu.

14Chasna nishpan chay wañushkata
sirichishpa apahushkankunata
kayllayashpan apik rirka. Chaypina
wañushkata apahukkunaka shayarirka-
kuna. Chaypi Jesuska chay wañushkata
rimarka:

Musu, atariy.

15Chasna nishkanllapi chay wañushka
musuka kawsarirka. Tiyarishpan kallarirka
rimanata. Chaypina Jesuska kawsachish-
kan musuta mamantana kurka.

16Chayta rikushpankuna tukuy chaypi
kahukkuna yapa mancharirkakuna.
Yaya Diosta kushichishpa rimarkakuna:

Tukuymanta ashwan atunmi kanki,
kay yachaykiwa rimak runata
ñukanchima kachamushkaykirayku.

Chaymanta rimarkakuna:
Yaya Diosmi shamushka ñukanchi paypa akllashkan runankunata yanapananpa nishpa.
17 Tukuy Judea allpapi kawsak runakuna, chay Judeawa pakta kahuk allpakunapi kawsakkunapas yacharkakuna Jesús chay wañushkata kawsachishkanta.

Bawtisak Juan Jesusmanta yachanayashpa runankunata kacharka
(Mt. 11.2-19)

18 Bawtisak Juan apirishka kashpan runankunaka kwintapayanahun Jesuspa tukuy rurahushkankunata. Chayta yachashpan Juanka ishkay runankunata kayarka. 19 Paykunata Jesusma kacharka tapunankunapa: ¿Kanchu chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Runa kanki? Manapika ¿shuktachu chapashunchi? nishpa.
20 Juanpa kachashkankunaka Jesusma paktashpankuna payta tapurkakuna:
Bawtisak Juan ñukanchita kachashka kanta tapunanchipa: ¿Kanchu chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Runa kanki? Manapika ¿shuktachu chapashunchi?
21 Chay uras Jesuska achka runakunata unkushka kahushkankunamanta parisinankunamantapas ampirka. Supay yaykushka runakunatapas aliyachirka. Achka wiskukunapa ñawinkunata aliyachirka alitana rikunankunapa.
22 Chay tukuy runakunata ampishkanwasha Juanpa runankunata rimarka:
Juanta kwintak riychi tukuy rikushkaykichita, tukuy uyashkaykichitapas. Wiskukuna mushumanta rikunahun. Mana purinata atipakkunapas mushumanta purinahun. Aycha ismuchik unkuyyukunapas ampirishka kanahun. Mana uyanata atipakkunapas mushumanta uyanahun. Wañushkakunapas kuti kawsarinahun. Nima imayu runakuna Yaya Diospa suma ali shiminta runakunata kishpichinanmanta uyahunkuna.[d] 23 Kushillami kanka maykanmi mana sakishpa katiwan nishpa Jesuska Juanpa kachashkan runankunata rimarka.
24 Paykuna kutishkankunawasha Jesuska chaypi kahukkunata Juanmanta rimarka:
Kankunaka chunlla chakishka allpama rishpaykichi ¿imashna runatata rikunayarkankichi? ¿Shuk muspa yuyayyu runatachu rikunayarkankichi? Mana chasnatachu rikuk rirkankichi.
25 ¿Shuk suma churarishka runatachu rikuk rirkankichi? Mana chasnatachu rikuk rirkankichi. Suma churarishka kahukkunaka apukunapa wasinkunapimi kawsanahun. 26 Chasna kashpan ¿imata rikunayashpaykichitaya rirkankichi? ¿Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachiktachu rikunapa rirkankichi? Kankunata rimani, ari, chayraykumi rirkankichi. Mana chasna runallatachu rikunapa rirkankichi, Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachikkunamanta ashwan yachaktami rikunapa rirkankichi. 27 Chay Juanmanta kasna killkarishka kan ñawpa Yaya Diospa rimashkanka:

> Ñukaka shuk runata kachasha runakunata shiminita rimananpa. Payka manarapas kanta kachahushpayni runakunata kanmanta rimak rinka shunkunkunata alichashpankuna alita kanta kayanankunapa nishpa.

28 Ñukaka kankunata rimani, ñawpamanta pacha tukuy kay allpapi

---

d Rikuy kastellano Bibliapi Isaías 35.5-6, 61.1

kawsak runakunamanta Juanmi ashwan
sumakta Yaya Diospa shiminta
yachachik kan. Chasna Juan tukuy
yachachikkunamanta ashwan yachak
kashpanpas maykanmi Yaya Diospa
kamachishkan tukushpa paypa ali
kamachihushkanpi kawsan, mana
yachak kashpanpas chaymi Juanmanta
pasa kan.
29 Juanpa yachachihushkanta
uyashpankuna achka runakuna *romano
tukuymanta atun apurayku *impuestuta
kobrakkunapas yacharkakuna Yaya Dios
payta yuyachishpan yapa alita rimash-
kanta. Chayrayku munarkakuna Juan
paykunata bawtisananpa. 30 *Fariseo-
kuna, Moisespa killkashkanta
yachachikkunapas mana munashkaku-
nachu Yaya Dios paykunata yanapa-
nanpa. Chayrayku mana Juanma
rirkakunachu bawtisarinankunapa.
31 Chaypina Jesuska yachachishpalla
katirka: Kankuna Yaya Diosta mana
kasunayak runakuna ¿imawashi
kankunata yachachinima? 32 Kankunaka
ñampipi tiyarishpa pukllak wawakuna-
shinami kankichi. Paykunaka shuk
wawa masinkunata kaparishpa riman-
hun: Ñukanchi kenata pukushpanchipas
mana baylashkankichichu. Chaymanta
llakiypata takishpanchipas mana
wakashkankichichu nishpa. 33-34 Chasna
nima pita kasunayak wawakunashina
kashpaykichi nima Bawtisak Juanta,
nima ñukata kasunayashkankichichu.
Juan mana tukuy runakunashina panta
mikushpan nima *vinuta upyashpan
rimankichi supay yaykushka kananta.
Chaymanta ñukana Yaya Diospa
Kachashkan Runa shamushkani, upyani,
mikuni. Ñukataka rimawankichi: Kanka
mikuysiki upyaysikimi kanki, mana ali
rurakkunapa, romano tukuymanta atun
apurayku impuestuta kobrakkunapapas
amigunmi kanki nishpa. 35 Chasna
rimashpaykichipas ñukanchi Yaya
Diosta kasushpa tukuyta alillata
rurahushpanchi rikuchinchimi paypa
suma yachayninwa kahushkanchita.

Shuk fariseo Jesusta kayarka wasinpi mikuk rinanpa

36 Chaymanta shuk *fariseo Simón
shutiyu Jesusta kayarka wasinpi mikuk
rinanpa. Chay fariseopa wasinpi ña
yaykushpan Jesuska mesa mayanpi
siririrka mikunanpa, imashnami
mikupayanahun chasna. 37 Chay llaktapi
tiyarka shuk mana alita kawsak warmi.
Chay warmika Jesús fariseopa wasinpi
paktashkanta yachashpan payma rirka.
Shuk yura rumimanta rurarishka
butillapi mishkinlla asnak perfumita
apashpan Jesusta kayllayarka. 38 Jesuspa
washanmanta kayllayashpan chakin
parti kunkurishpan wakarka. Ñawin
yakuwa chakinta ukuchishpan
mayllarka. Chaymanta chukchanllawa
chakinta chakichishpan mucharka.
Chaymantapas perfumita Jesuspa
chakinpi talirka.
39 Chayta rikushpan Jesusta kayak
fariseoka yuyarirka kay runa Yaya
Diospa yachayninwa yachachik
kashpanka yachama karka kay warmika
mana alita kawsak kananta. 40 Jesuska
fariseopa yuyayninta yachashpan nirka:
Simón, kanta shuk shimita riman-
yani.
Chaypi fariseoka aynirka:
Ari yachachik, rimaway.
41 Jesuska rimarka:
Ishkay runakuna kullkita patronta
liwirkakuna. Shuk liwirka pichka
pachak kullkita, shukka liwirka pichka
chunka kullkita. 42 Chaymanta patronka
tapushpan kutichinankunapa, mana
atiparkakunanachu kutichinata. Mana
atipashpankuna kutichinata, ishkantita
patronka rimarka: Liwiwashkaykichita

manana pagawankichinachu nishpa.
Kunanka rimaway ishkanti llakichirish-
kankunamanta ¿maykanta ashwanta
patronta yuyama? nishpa.
43Simonna aynirka:
Ñuka yuyarini maykanmi ashwan
kullkita liwirka, chaymi ashwanta
patronta yuyama.
Jesusna rimarka:
Alitami ayniwashkanki.
44Chasna nishpan chay warmita
rikushpan Simonta nirka:
¿Rikushkankichu kay warmi rurawa-
hushkanta? Wasikipi yaykuhushpayni
kanka mana yakuta kuwashkankichu
chakinita mayllanaynipa. Kay warmika
ñawin yakuwa chakinita mayllapashka,
chaywasha chukchanwa chakichipashka.
45Kanka saludanakushpanchi mana
muchawashkankichu. Kay warmika
yaykushkaynimanta pacha chakinita
muchapashka. 46Kanka nima aseiteta
umaynipi taliwashkankichu. Kay
warmika yapa suma mishkihlla asnak
perfumita chakinipi talipashka. 47Chay-
rayku kanta rimani, payka yachan tukuy
uchankunata llakichinaynita. Chayrayku
yapa yuyawashpan chakinita
mayllapashka. Kanka yuyarinki
uchillastu uchaynika nishpa. Chasna
yuyarishpaykimi uchillastu uchakuna-
mantalla llakichiy tukushkanki.
Chayrayku mana yapa yuyawankichu.
48Chasna nishpan chay warmitana
rimarka:
Uchaykikunamanta llakichirishkami
kanki nishpa.
49Chaypina Jesuswa pakta kayay
tukushka runakunaka paykunapura
tapunakurkakuna:
¿Pitaya kay runaka, uchankunamanta
chasna llakichinanpaka? ¿Yaya Diosshi-
nachu tukunayan? nishpa.
50Jesuska chay warmita ashwan
rimarkalla:
Kanmi tukuy shunkuykimanta pacha
kiriwashkanki. Chayrayku tukuy
uchaykikunamanta llakichishkani.
Kushilla wasikima riy nima pita
manchashpa.

Jesusta yanapak warmikunamanta riman

8 1-2Chaymanta Jesuska achka
llaktakunapi purirka, Yaya Diospa
suma ali shiminta yachachishpa Yaya
Diospa ali kamachinan kay allpapi ña
kallarishkanmanta. Chay chunka ishkay
akllashkan runankunaka paywa pakta
rirkakuna, chaymantapas shuk
warmikuna. Chay warmikunatami
manara paywa purihushpankuna
Jesuska unkushka kahushkankunamanta
ampirka, supay yaykushkankunamanta-
pas aliyachirka. Shukka karka Magdala-
manta Maria, maykanmantami Jesuska
kanchis supaykunata llukshichirka.
3Shukka karka Kusapa warmin Juana.
Chay Kusaka karka apu *Herodespa
wasinpi kamachik. Shukka karka
Susana. Chaymanta ashwan achka
warmikunapas Jesusta katirkakuna.
Paykuna tukuy ima tiyapushkankunawa
Jesusta yanaparkakuna.

Jesuska tarpuk runamanta yuyachishpa yachachin
(Mt. 13.1-9; Mk. 4.1-9)

4Achka llaktakunamanta runakuna
Jesusma tantarimurkakuna. Chaypi
Jesuska paykunata yachachihushpan
kasna rimarka: 5Akuychi yuyarishunchi.
Shuk runa llukshirka tarpunanpa arus
muyukunata wichashpa. Chasna
tarpushpan shuk muyukunaka ñampipi
urmarkakuna. Runakunaka awanta
purishpankuna pulbuchirkakuna.
Chaypina pishkukunana mikurkakuna.
6Shuk muyukunaka llapcha allpa
samantasapapi urmarkakuna, shuk ratu

tukyarirka. Chakishka allpaka kashkan-
rayku llampu wañurkakuna. 7Shuk
muyukunaka kasha kiwa chawpipi
urmarkakuna. Chay kashawa pakta
wiñahushpan llampu tapashpan
wañuchirka. 8Shuk muyukunaka suma
allpapi urmarkakuna. Chay muyuka
wiñashpankuna achkata muyuyarka.
Shuk muyumantalla shuk pachak
muyustukuna mirarka.

Chasna nishpan Jesuska sinchita
rimarka: Kay yachachishkaynita alita
uyashpa yachakuychi.

Jesuska yachachishkanta runankunata asirtachirka
(Mt. 13.10-23; Mk. 4.10-20)

9Chayta uyashpankuna runankunaka
Jesusta tapurkakuna:

Chay yachachishkaykika ¿ima
ninayantaya?

10Chaypi Jesuska paykunata aynirka:

Kankunallata Yaya Dios yachachihun
nima pi yachashkanta, imashnami
paypa ali kamachinanka kay allpapi.
Shukkunatami yachachini chasna mana
yapa asirtaypa yachachinakunawa.
Uyashpankunapas mana asirtankakuna-
chu. Rikushpankunapas mana yachan-
kakunachu imaraykumi chayta rurani
nishpa.

11Chaymanta rimarka:

Chay yachachishkaynika kasnami
ninayan: Muyuka ninayanmi Yaya
Diospa shimin. 12Muyu ñampipi
urmashkaka ninayanmi: Shuk runakuna
Yaya Diospa shiminta uyanahun alita.
Chaymanta supayka shamushpan chay
Yaya Diospa shimin uyashkankunata
kunkachin. Chasnaka manana kasuna-
hunchu kishpishka kanankunapa.

13Muyu samantasapapi urmashkaka
ninayanmi: Shuk runakuna Yaya Diospa
shiminta kushilla uyanahun. Chay
muyukunaka wiñarishpan mana
sumakta ankuyashkachu kanahun.
Chasnashinami chay runakunaka shuk
ratulla Yaya Diosta kushilla katinahun.
Chaymanta ima kamanakunapas
paykunata Yaya Diosmanta anchuchin
manana payta kasunankunapa.

14Muyukuna kashasapapi urmashkaka
ninayanmi: Shuk runakuna Yaya Diospa
shiminta munashpankunapas mana
sakinayanahunchu ñawpa kawsashkan-
kunata. Paykuna kay allpapi kawsanan-
kunapa munashkankunallata yuyarishpa
musparinahun. Yuyarinahun kay
mundupi imankuna tiyashkankunallata,
kullkillata munashpa, imankunata
mirachinayashpa, chaymanta paykuna
kikinllata kushichinankunapa
yuyarishpa kawsanahun. Chay runaku-
naka tarpu mana muyuyakshina
kashpankuna Yaya Diospa shiminta
kunkarinahun.

15Shuk muyukuna, ali allpapi urmash-
kaka ninayanmi: Shuk runakuna ali
yuyaywa Yaya Diospa shiminta
shunkunkunapi wakaychanahun.
Chaymantapas mana sampayashpa
kasushpankuna alikunata yuyarishpa
rurashpa kawsanahun.

Jesuska lamparinmanta yuyachishpa yachachin
(Mk. 4.21-25)

16Nima pi lamparinta apichishpan
shitik awarishka tasawa tapamachu,
nima kawitu ukuma tiyachimachu.
Ashwan tiyachinchimi lamparin
tiyachina awapi chay wasipi yaykuhuk-
kunata punchayachinanpa. 17Chasnalla-
tata Yaya Diospa shimin yachachishkay-
nika lamparinshina punchayachin
runakunata. Puntiru mana asirtashkan-
kunata chaymanta tukuyta asirtanka-
kuna.

18Chayrayku alita uyaychi rimanay-
nita. Maykanmi alita uyashpan Yaya

Diospa shiminta kasun, payka ashwan suma yuyaytami kuy tukunka. Maykanmi Yaya Diospa shiminta uyashpan mana kasunayanchu, payka uchillastu uyashkankunatapas kunkachiy tukunka.

Jesuspa ayllunkuna paywa kwintanapa shamurkakuna
(Mt. 12.46-50; Mk. 3.31-35)

19 Chaymanta Jesuspa maman wawkinkunapas paktamurkakuna paypa kahushkanpi. Yapa achka runakuna chaypi kahushkankunarayku mana atiparkakunachu kayllayanata. 20 Chaypi Jesusta rimarkakuna:

Mamayki wawkikikunapas kahunkunami kanchapi, kanta chapahunkuna kwintanankunapa.

21 Chasna rimashpankuna Jesuska aynirka:

Yaya Diospa shiminta uyashpa kasukkunami mamaynishina wawkinikunashina kanahun.

Jesuska sinchi wayrata sinchi ulasta kasillayachirka
(Mt. 8.23-27; Mk. 4.35-41)

22 Shuk puncha Jesuska runankunata rimarka:

Akuychi chimpashunchi kay kuchata.

Botipi uraykushpankuna chimpahurkakuna. 23 Chimpahushkankunapi Jesuska puñushpa rihurka. Chaypi sinchi wayra shamurka, atun ulaskuna shayarirkakuna kucha tapakta. Botinkunapi yakuka untarihushpan, ña tikranayahurkakuna. 24 Chaypina runankuna yapa mancharishpankuna Jesusta likchachishpankuna rimarkakuna:

¡Yachachik, ñami tikrahunchi!

Chaypi Jesuska likcharishpan wayrata, atun ulasta sinchi shimiwa rimarka:

¡Kasillayay wayra! ¡Kasillayay ulas!

Chasna rimashkanllawa pasarirka wayraka, ulaskunapas, manana ulasyarkanachu. 25 Chasna pasachishkanwasha Jesuska runankunata rimarka:

¿Ñukawa kahushpaykichitatachu mancharinkichi? Sinchikuychi ñukapi.

Chasna uyashpankuna runankunaka yapa mancharishpa tapunakurkakuna paykunapura:

¿Pishi kay runaka? Rimashkanllawa wayra yakupas kasushpa kasillayanahun.

Jesuska supayyashka runata ampirka
(Mt. 8.28-34; Mk. 5.1-20)

26 Jesuska runankunawa pakta chay kuchata chimpashpankuna *Gerasa allpama paktarkakuna. Gerasa karka Galilea allpa chimpapi. 27 Paktashpankuna Jesuska botimanta allpama sikahushpan tinkunakurka chay llaktamanta shuk supayyashka runawa. Chay runaka llatan kawsapayan. Mana wasipi kawsapayanchu, wañushkakunata churana urku uchkupi kawsapayan.

28-29 Jesuska chay supayyashka runata rikushpan paypi kahuk supayta rimarka:

Llukshiy kay runamanta nishpa.

Chasnallapi chay runaka Jesuspa puntanpi kunkurik shamurka, sinchita kaparishpan nirka:

¡Ay tukuymanta atun yachayyu Yaya Diospa Wawan Jesús! ¿imaraykuta ñukama shamushkanki? Kanta tapuni amara kastigawayrachu.

Unaymanta pacha chay runaka achka supaykunawa kawsapayan. Runakuna achka kuti makinta chakinta kadenakunawa sumakta watashpankunapas supaykuna payta sumakta amuyashpankuna kadenata pitishpan mitikupayan nima runa tiyashkama.

30 Chaypina Jesuska tapurka:

¿Ima shutita kanki?
Supayyashka kashpan kasna aynirka:
Shutinika kanmi Warankakuna nishpa.
Yapa achka supaykuna paypi kashkankunarayku chasna aynirka.
31 Chay uras chay supaykunaka Jesusta tapurkakuna:
Ama ñukanchita kachankichu chay manchaypa uchkuma, maypimi taparishka kashunchi.
32 Chay urkupi achka kuchikuna mikuhlla kahurkakuna. Supaykunaka tapurkakuna:
Ñukanchita kachay kawsananchipa chay kuchikunapi.
Alimi, yaykuychi kawsanaykichipa nishpa rimarka Jesuska.
33 Chaypina chay supaykunaka chay runamanta llukshirkakuna kuchikunapina kawsanankunapa. Chay kuchikunaka kunkaymanta tukuy waykuma kallpashpankuna pultyarishpa yakuma urmarkakuna. Chaypina tukuy chinkarirkakuna.
34 Chasna pasahushkakunata rikushpankuna chay kuchita kuyrakkunaka mancharirkakuna. Chaymanta llaktama kallparkakuna tukuy wasikunapi rimak rinankunapa.
35 Chaypina runakunaka shamurkakuna rikunankunapa shutipachu kuchikuna chinkarishkakuna manachu nishpa. Jesús kahushkanpi paktashpankuna chay runa, maykanmantami supaykunaka llukshishkakuna, suma churarishka, ali yuyaywana Jesuspa kuchunpi tiyahukta tarirkakuna. Chasna payta rikushpankuna mancharirkakuna. ¿Imanachishkashi kay runata? nishpa yuyarirkakuna. 36 Chay Jesuspa rurashkanta rikuk runakunaka kwintarkakuna, imashnami chay runaka supaykunamanta ampirishka. 37 Chaymanta tukuy Gerasa allpapi kawsak runakuna mancharishpankuna Jesusta rimak shamurkakuna:
Anchuriy ñukanchimanta.
Chasna nishpankuna Jesuska botipi uraykushpan runankunawa pakta kutirka.
38-39 Chasna rihushpankuna chay ampirishka runaka Jesuswa rinayarka.
Ñukapas rinayani kanwa nishpa rimarka.
Jesuska mana munashpan nirka:
Llaktaykima kutiy rimak rinaykipa imashnami Yaya Dioska kanta ampishka nishpa.
Chasna rimashpan chay runaka llaktanma kutishpan tukuy runakunata kwintak rirka Jesuska ñami ampiwashka nishpa.

Jesuska Jairopa wawanta kawsachirka, shuk unkushka warmita ampirka

(Mt. 9.18-26; Mk. 5.21-43)

40 Jesuska *Gerasa allpamanta kucha chimpama kutirka. Chaypi paktashpan achka runakuna payta chapahurkakuna kushikushpa tinkunankunapa. Ali yuyaywa payta kayarkakuna.
41 Chaypi tantarina wasipi shuk kamachik Jairo shutiyu Jesusta kayllayak shamurka. Chay Jairopa shuklla warmi wawan chunka ishkay watayu wañuhurka. Chay runaka Jesuspa puntanpi kunkurik shamurka. Chaypi rimarka:
Yachachik, kanta tapuni wasinima rinaykipa. 42 Shuklla warmi wawayni ña wañuhun.
Jesuska Jairowa pakta rihushpan achka runakuna tankanakushpa kichkikta paykunawa pakta rihurkakuna. 43 Chay runakunapa chawpinpi shuk unkushka warmipas rihurka. Chunka ishkay watata paymanta tukuy uras yawarka urmapayan. Nima pi atipapayanchu chay warmita ampinata. Tukuy imankunata tukuchirka ampikkunata pagashpan. 44 Chay warmika

Jesuspa washanmanta kayllayashpan
churarishkan shimi puntata llankarka.
Chasna llankashkanllapi yawarnin
urmahushkaka pitirirka. 45Chaypi
Jesuska rimarka:
¿Pitaya llankawashka?
Karan shuk rimarka:
Ñukaka kanta mana llankashkanichu.
Chaypi Pedroka rimarka:
Yaya Jesús, kay tukuy runakuna
muyukta tankanakushpa kahushpanku-
nami kanta llankashkakuna. ¿Imaraykutaya tapunki ñukanchita pita
llankawashka nishpa?
46Chasna aynishpankuna Jesuska
rimarka:
Musyani yachayniwa ampishkaynita.
Chayrayku yachani, maykanmi
llankawashka chaytami ampishkani.
47Chaymanta chay ampirishka
warmika Jesús ña yachashka nishpan
chukchurishpa kayllayak shamurka.
Jesuspa puntanpi kunkurik shamushpan
tukuypa uyashkanpi rimarka:
Yapa unkushka kashpaynimi
churarishkaykita llankashkani. Chay
llankashkaynillawami ampirishkani.
48Chaypi Jesuska rimarka:
Panini, ñuka kanta ampinaynita
yuyarishpa ñukama shamushkaykirayku
ñami ampirishka kanki. Kushilla riy.
Ama manchankichu.
49Jesús chasna rimahushkanllapira chay
tantarina wasipi kamachik Jairopa shuk
runan wasinmanta payta rimak shamurka:
Ña wawaykika wañushka. Ama
yankamanta pushamuychu kay
yachachikta.
50Chayta uyashpan Jesuska Jairota
rimarka:
Ama mancharinkichu. Ñukallapi
sinchikuy. Chasna ñukapi sinchikushpayki
wawaykika kishpichiy tukunka.
51Wasinpi paktashpankuna Jesuska
mana munarkachu tukuy yaykunanku-
napa. Pedro, Juan, *Santiago, chay
wawapa yayankuna, paykunalla paywa
pakta yaykurkakuna. 52Tukuy wañush-
kata rikunapa shamuhukkunaka
kanchapi sinchita kaparishpa wakahur-
kakuna. Paykunata Jesuska rimarka:
Ama wakaychichu. Kay warmi
wawaka manami wañushkachu,
puñuhunmi nishpa.
53Shutipa wañushka kashkata
yachashpankuna Jesusta asichirkakuna.
54Jesuska chay wawapa kwartunpi
yaykushpan wañushkata makinmanta
apishpan sinchita rimarka:
Shipas, atariy.
55Chasna rimashkanllapi chay
wañushka shipaska kawsarishpa
atarimurka. Chaypina Jesuska rimarka:
Karaychi.
56Chayta rikushpankuna chay
shipaspa yayan mamanpas yapa
kushikurkakuna. Chaypina Jesuska
paykunata rimarka:
Ama rimankichichu nima pita kay
wawaykichita wañushkanmanta
kawsachishkaynita nishpa.

Jesuska chunka ishkay akllashkan runankunata kacharka Yaya Dios ña runakunata kamachinata kallarihushkanmanta yachachinankunapa

(Mt. 10.5-15; Mk. 6.7-13)

9 1Shuk puncha Jesuska chay chunka
ishkay runankunata tantachishpan
yachayta kurka atipanankunapa runaku-
namanta supaykunata llukshichinata,
unkushkakunatapas ampinata.
2Chaymanta paykunata rimarka:
Yachachik riychi Yaya Diospa ali
kamachinan kay allpapi ña kallarishkan-
manta. Unkushkakunatapas ampinkichi.
3Kachahushkanpi rimarka:
Rihushpaykichi ama apankichichu
nima tulata, nima bulsaykichita, nima

mikunaykichita, nima kullkikichita.
Shuk churarishkaykichillawa riychi.
4Shuk wasipi yaykushpaykichika chay
wasillapi kipariychi shuk llaktama
rinaykichikama. 5Shuk llaktapi paktash-
paykichi chay runakuna Yaya Diospa
shiminta mana uyanayashpankunaka
kankunata mana kayankakunachu
wasinkunapi. Chasna rurashpankunaka
chay llaktamanta llukshiychi kasna
nishpa: Yaya Dios kankunataka
kastigankami, paypa shiminta mana
uyanayashkaykichirayku. Chasna
rimaychi yachanankunapa imamantami
kastigay tukunkakuna.
6Jesús chasna rimashpan chay
runankunaka llukshirkakuna. Tukuy
llaktakunama rishpankuna Yaya Diospa
suma ali shiminta Jesukristu runaku-
nata kishpichinanmanta yachachishpa,
unkushkakunatapas ampishpa purirka-
kuna.

Apu Herodes yachanayarka
pimi kan Jesuska
(Mt. 14.1-12; Mk. 6.14-16)

7Apu *Herodeska chay uras Galilea
allpapi kamachik kashpan tukuy
imashnami Jesús rurahushkanta
uyashpan mana yacharkachu imatami
yuyarinka. Shukkunaka Jesusmanta
rimarkakuna: Chay Jesuska Bawtisak
Juanchari, wañushkanmanta kuti
kawsarimushka. 8Shukkunaka rimarka-
kuna: Chay runaka ñawpa Yaya Diospa
yachayninwa yachachik Eliaschari,
maykanmi kuti shamunan karka
Kishpichikka manara shamuhushpan.
Shukkunaka rimarkakuna: Shuk ñawpa
Yaya Diospa yachayninwa yachachikku-
namantachari kawsarimushka.
9Herodeska rimarka: Ñuka kikinmi
kamachirkani Juanpa umanta pitinan-
kunapa. ¿Paychu kawsarimushka?
¿Pishi kan chay runaka? Paymanta
runakunaka kwintawanahun achka
alikunata rurashkanta nishpa.
Chayrayku yapa Jesusta rikunayarka.

Jesuska pichka waranka
runakunata kararka
(Mt. 14.13-21; Mk. 6.30-44;
Jn. 6.1-14)

10Kutimushpankuna chay chunka
ishkay Jesuspa *apostolninkunaka payta
kwintak shamurkakuna imatami
rurashkakuna. Chaypi Jesuska paykuna-
llata pushashpa rirka samanankunapa
nima pi kawsahushkama Betsaida llakta
kuchupi. 11Chayta yachashpankuna
achka runakuna Jesusta katirkakuna.
Katihushkakunata Jesuska kushilla
kayashpan yachachirka Yaya Diospa ali
kamachinan kay allpapi ña kallarishkan-
manta. Chaymantapas tukuy chaypi
unkuywa kahushkakunata ampirka.
12Ña chishiyahushpan chay chunka
ishkay runankunaka payta kayllayash-
pankuna rimarkakuna:
Kachay kay achka runakunata, kay
kuchullapi kahuk llaktakunama rishpan-
kuna puñunankunata mikunankunata
maskak rinankunapa. Kaypika manami
nima shuk runa kawsanchu.
13Chaypi Jesuska aynirka:
Kankuna karaychi kay runakunata.
Paykunaka aynirkakuna:
Pichka panstu, ishkay challwastulla
tiyan ñukanchipaka. Mana kaystullaka
paktankachu kay tukuy runakunaray-
kuka. ¿Rantik rinchimachu ashwanta?
14Chaypi karkakuna pichka waranka
parti runakuna.
Chaymanta Jesuska runankunata nirka:
Paykunata rimaychi tiyarinankunapa,
karan shuk muntun pichka chunka
pichka chunka.
15Jesuspa rimashkanta kasushpan-
kuna runankunaka tukuy chay runaku-
nata chasna tiyachirkakuna.

16Chaypina Jesuska chay pichka panta
ishkay challwatapas apishpan siluma
rikushpan Yayan Diosta agradesirka.
Agradesishkanwasha chay mikunata
paki paki rurashpan runankunata kurka
chay runakunata karanankunapa.
17Tukuy saksakta mikurkakuna.
Chaywasha puchurishkankunata
tantashpankuna chunka ishkay tasata
untachirkakuna.

Pedro Jesusta Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikmi kanki nishpa rimarka
(Mt. 16.13-28; Mk. 8.27-9.1)

18Shuk puncha Jesuska chunlla
kahushkapi Yayan Diosta mañarka.
Runankunalla paywa pakta kahurka-
kuna. Chaypina paykunata tapurka:
Runakuna kwintahushpankuna ¿pimi
kani ninahuntaya? nishpa.
19Chaypi paykunaka aynirkakuna:
Shukkunaka ninahunmi Bawtisak
Juanchari wañushkanmanta
kawsarishka kanaykita. Shukkunaka
ninahunmi, Yaya Diospa yachayninwa
ñawpa yachachik Eliaschari kanaykita,
maykanmi kuti shamunan karka.
Ashwan shukkunaka ninahun, shuk
ñawpa Yaya Diospa yachayninwa
yachachikchari wañushkanmanta
kawsarishka kanaykita.
20Chaypi Jesuska paykunatana
tapurka:
Kankunaka ¿pi kanaynitata yuyarinki-
chi?
Chayllapi Pedroka aynirka:
Kanmi kanki Yaya Diospa Kachashkan
Kishpichik.
21Pedro chasna nishpan Jesuska
paykunata rimarka:
Nima pita chayta rimankichirachu.
22Chaymantapas rimarka:
Ñuka Yaya Diospa Kachashkan
Runaka achkata parisinayni tiyan.
Ñukanchita kamachik israel masinchi
rukukuna, *saserdotekunapa apunkuna,
Moisespa killkashkanta yachachikkuna-
pas chikniwashpankuna wañuchiwanka-
kuna. Wañushpaynipas kimsa puncha-
mantami Yaya Dioska kawsachiwanka.
23Chaymanta tukuy payta katihuk
runakunatana rimarka:
Kankuna katiwanayashpaykichika ama
kankuna kikin munashkaykichita ruraychi-
nachu. Chiknik runakuna kankunata
piñarishpa wañuchinayahushpankunapas
karan puncha ñukallata mana sakishpa
katiwaychi. 24Maykanmi wañuyta
manchashpan sakiwan, manana atipanchu
ñukawa wiñaypa kawsanata. Maykanmi
mana sakishpa katiwahushpan chikninata
wañuytapas parisin, chayka wiñaypami
Yaya Dioswa kawsanka. 25¿Imata valin
shuk runa tukuy kay mundupi tiyashkata
apinanpa? Tukuy chaykunaka mana
yanapanchu wiñaypa ñukawa kawsananpa.
26Chasnallatata maykanmi runakunapa
puntanpi pinkan ñukata katiwahushkanta
rimanata, shiminitapas yachachinata, chay
runataka ñukapas, kay allpama
kutimuhushpayni rimasha mana ñukapa
kananta. Chay punchaka ñuka Yaya Diospa
Kachashkan Runaka shamusha punchahlla
rikurishpa, paypa atun yachayninwa paypa
*angelkunawa pakta. 27Alita uyawaychi.
Shuk kankunamanta kaypi kahukkunaka
manara wañuhushpaykichira Yaya Dios
kay allpapi kamachihushkanta
rikunkichimi.

Jesuska suma chuyahlla rikunayu tukurka
(Mt. 17.1-8; Mk. 9.2-8)

28Pusak puncha chasna rimashkanwa-
sha Jesuska Pedrota, Juanta, *Santiago-
tapas pushashpan shuk urku awama
sikarka Yayan Diosta mañananpa.
29Mañahushkanllapi uyanka chikanya-
murka, intishina punchayachirka.

Churarishkanpas yura chuyahlla
sintihukshina rikurirka. [30]Chaypina
ishkay runakuna rikurik shamurkakuna
Jesuswa kwintanankunapa. Chaykunaka
karkakunami ñawpa yachachikkuna
Moisés Eliaspas. [31]Yaya Diospa kachash-
kan suma chuyahlla kahushka chawpipi
rikurishpankuna kwintahurkakuna
imashnami Jesuska Yaya Diospa
munashkanta paktachishpa Jerusalenpi
wañunka nishpa. [32]Pedro paywa
kahukkunapas yapa puñunayaywa
kashpankunapas likcharishka kiparirka-
kuna. Chaypi Jesús suma chuyahlla
kahushkata rikurkakuna, chay ishkay
runakunatapas paywa pakta shayahuk-
kunata rikurkakuna. [33]Chay ishkay
runakuna Jesusmanta anchurihushpan-
kuna Pedroka yapa suma kahushkanku-
nata rikushpan mancharishpa rimarka:

Yachachik, alitami kaypi kahunchi.
Ruranchima kimsa tampustuta, shukta
kanrayku, shukta Moisesrayku, shukta
Eliasrayku nishpa.

Payka mana alita yuyarishpan chasna
rimarka.

[34]Chasna rimahushkanllapi puyuka
llantuyachishpan llantupina kiparirka-
kuna. Chay puyu ukupi yaykuhushpan-
kuna mancharirkakuna. [35]Chay puyu
ukumanta uyarkakuna Yaya Diospa
rimahushkanta:

Kaymi kan Wawaynika. Paytami
akllashkani kankunama kachanaynipa.
Payllata kasuychi.

[36]Chasna rimashkanwashalla Jesusta
sapallan kahukta rikurkakuna. Chaymanta
paykunaka nima pita rimarkakunarachu
maykantami rikushkakuna.

Jesuska supay unkuchishka wawata ampirka
(Mt. 17.14-21; Mk. 9.14-29)

[37]Chay kayantima urkumanta uraykuu-
muhushpankuna achka runakuna
Jesusta tinkuk rirkakuna. [38]Chaypi
kahukkunapa chawpinkunamanta shuk
runaka sinchita rimashpan tapurka:

Yachachik, kanta tapunayani llakichi-
naykipa wawaynita. Payka shuklla
wawaynimi. [39]Paypi shuk supay
yaykushpan kunkaymanta kaparichin.
Payta chukchuchin, putsku shimin-
manta llukshinankama. Yapa nanayku-
nata parisichin, wawaynita mana
sakinayanchu. [40]Runaykikunataka ñami
tapushkani supayta llukshichipananku-
napa wawaynimanta. Chasna
tapushpaynipas mana atipashkakunachu
llukshichinata.

[41]Chaypi Jesuska aynirka:

Mana ali yuyayyu runakuna,
kankunaka manami sinchikunkichichu
ñukapi. ¿Ima uraskamanataya
kankunata yachachishpalla kiparisha?

Chaymanta wawapa yayanta rimarka:

Wawaykita apamuy ñukama nishpa.

[42]Chay wawaka kayllayahushpan
supayka allpama urmachishpan yapa
kuchpachirka. Chaypi Jesuska supayta
sinchi shimiwa kamachirka llukshinanpa
chay wawamanta. Chasna chay wawata
ampirka. Ña ampishpan yayanta kurka.
[43]Tukuy chaypi kahukkunaka yapa
kushikurkakuna, Yaya Diospa suma atun
yachaywa rurashkanta rikushpankuna.

Jesuska kutikashka rimarka wañunanmanta
(Mt. 17.22-23; Mk. 9.30-32)

Chasna kushikushpankuna Jesús
yachayninwa rurashkanta rikushpan-
kuna payka runankunata rimarka:

[44]Kay rimanaynita alita shunkuyki-
chipi wakaychaychi. Ñuka Yaya Diospa
Kachashkan Runa kashpaynipas
chikniwak runakunaka apichiwashpan-
kuna parisichishpa wañuchiwankakuna.

[45]Alita rimashpa yachachishpantata
runankunaka mana asirtarkakunachu

chasna pasananta. ¿Imatashi chasna nishka? nishpa yuyarirkakuna. Yaya Dios yuyayninkunata tapachirka, chay Jesuspa yachachishkanta manara asirtanankunapa. Chaymanta pinkarkakuna Jesusta tapunata rimashkanmanta.

Jesuska yachachin maykanmi tukuymanta ashwan yachayyu kan
(Mt. 18.1-5; Mk. 9.33-40)

46 Chaymanta Jesuspa runankunaka paykunapura rimanakurkakuna, pishi ashwan yachayyu kan paykunamanta nishpa.
47 Jesuska yuyarihushkankunata yachashpan shuk wawata makinmanta apishpan paypa kuchunpi shayachirka.
48 Chaypi runankunata rimarka:
Maykanmi yuyawashpan shuk wawata yuyashpan wasinpi yaykuchin, chayka ñukatami yaykuchiwan. Maykanmi ñukata yaykuchiwan, paymi kachawak Yayayni Diostapas yaykuchin. Chayrayku maykanmi tukuy kankunamanta ashwan mana valikshina kan, paymi yapa valik kan.
49 Chaymanta Juanka rimarka:
Yachachik, shuk runata rikushkanchi shuk runamanta supayta llukshichihukta, Jesús atipachiwashpan kanta kamachini llukshiy nishpa. Payka mana ñukanchiwa purikchu kan. Chayrayku rimarkanchi ama chasna rurankichu nishpa.
50 Chaypina Jesuska payta rimarka:
Ama chasna rimaychichu chay runata. Maykanmi kankunata mana chikninchu, chayka kankunata sumakta yanapahun.

Jesuska mana munarkachu samaritano runakunata kastiganata

51 Chaypina Jesús siluma kutinan punchakuna ña paktarihushpan payka nima imata manchashpan Jerusalenma rirka. 52 *Samaria allpapi paktashpankuna Jesuska ishkay runankunata kacharka shuk llaktama wasita maskanankunapa, chaypi puñunankunapa. 53 Chay llaktapi kawsak runakunaka Jesusta mana yaykuchinayarkakunachu, Jerusalenma rihushkanrayku.
54 Jesuspa runankunaka *Santiago Juanpas chayta rikushpankuna nirkakuna:
Yachachik ¿munankichu rimananchipa silumanta nina urmananpa kay llaktapi kawsak runakunata rupachinanpa?
55 Chasna nishpankuna Jesuska tikrarishpan chay ishkantita piñashpa rimarka:
Kankunaka mana yachankichichu imashnami shunkuykichika kanahun. Ñuka mana shamushkanichu runakunata wañuchinaynipa, ashwan kishpichinaynipami shamushkani.
56 Chaymanta shuk llaktamana rirkakuna.

Jesuska shuk runakunata rimarka imashnami payta katinankuna tiyan
(Mt. 8.19-22)

57 Ñampita rihushkankunapi shuk runa kayllayashpan Jesusta rimarka:
Maytapas rishpayki kanta katinayani nishpa.
58 Chaypi Jesuska aynirka:
¿Imatata yuyarishpayki katinayawanki? Kankunata rimani, mahaskunapa tiyan uchkunkunaka, maypimi kawsanahun. Pishkukunapapas tiyan wasinstukunaka, maypimi samanahun. Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runapaka mana nima ima tiyawanchu maypimi samasha.
59 Chaymanta shuk runata Jesuska rimarka:
Ñukata katiway.
Payka aynirka:

Yachachik, chapawankira yayayni
wañushkata urku uchkupi churanayni-
kama. Chaywasha shuti kanwa risha.
60Chayta rimashpan Jesuska aynirka:
Yaya Diospa shiminta mana kasuna-
yakkunaka wañushkakunashina
kashpankuna paykuna chay wañushka-
kunataka urku uchkupi churashpa
tapanahuchun. Kanka runakunata
yachachikriy Yaya Diospa ali kamachi-
nan kay allpapi ña kallarishkanmanta
nishpa.
61Chaymanta shuk runaka Jesusta
rimarka:
Yachachik, ñukapas kanta katinayani.
Chapawankira aylluynikunata rimak
rishara kanwa rinaynita.
62Chasna nishpan Jesuska aynirka:
Shuk runa kanuwanpi kawishpa
rihushpanka manami washanma
rikushpa rinmachu. Chasna rihumaka,
shuk ratu kaspipi takarishpan tikrama.
Chasnallatatami shuk runa ñukata
katiwahukka tukuy shunkunmanta
pacha munashpa katiwanan tiyan.
Ñawpa rurashkaykitashina ruranayash-
paykika chasnaka manami valinkichu
Yaya Diospa ali kamachihushkanpi
kawsanaykipa.

Jesuska kanchis chunka runakunata kacharka

10 1Chaymanta yachachishkanwa-
sha Jesuska yuyarirka achka
llaktakunama rinata. Manarapas
rihushpan kanchis chunka runakunata
akllashpan kacharka paymanta puntiru
rinankunapa. Ishkay ishkayta kacharka
runakunata yachachinankunapa.
2Kachahushpan rimarka: Rikuychi, shuk
atun chakrapi tarpu muyukuna
pukushka kashpanka achka runakunata
munanchi utkalla pallanankunapa,
mana ismunanpa. Chasnallatata achka
kay allpapi kawsak runakuna Yaya
Diospa shiminta uyashpankuna kirinka-
kuna. Chasna kashpanpas mana achka
yachachikkuna tiyanchu. Chayrayku
Yaya Diosta mañaychi kachananpa
ashwan paypa shiminta yachachikku-
nata. 3Kunan riychi. Kankunata
kachahuni obeha wawakunatashina
pumakuna chawpipi. Achka llaktaku-
napi purishpaykichi runakunaka
kankunata chikninkakuna. Chayrayku
ñukapi sinchikuychi. 4Rihushkaykichipi
ama apaychichu bulsata, kullkita, nima
chakikichirayku ashwan shuk churari-
nata. Ñampipi shuk runata tinkushpay-
kichika ama shayarinkichichu kwinta-
naykichipa.
5Shuk wasipi yaykushpaykichi chay
wasipi kahushkakunata puntiru
rimankichi Yaya Dios kankunata
yanapachun wiñaypata kushilla
kawsanaykichipa nishpa. 6Chasna
kushilla kawsanata munashpankunaka
Yaya Dios chay rimashkaykichita
paykunarayku paktachinkami. Mana
munashpankunaka Yaya Dios paykuna-
rayku mana paktachinkachu. 7Maykan
wasipimi kankunata kayanahun, chay
wasillapi kipariychi. Ama puñuk
riychichu shuk wasipi shuk wasipi.
Imatachari karanahun upyachinahun,
chayta mikuychi upyaychi. Shuk
tarawak runaka munanmi pagay
tukunata. Paykunaka chay mikunawami
kankunata paganahun, Yaya Diospa
shiminta yachachishkaykichirayku.
8Shuk llaktapi paktashpaykichi shuk
runakunapas kankunata kayankakuna.
Imatapas kankunata karahushpanku-
naka mikuychilla. 9Chaypi unkushka
kahukkunata ampiychi. Yachachihush-
paykichi rimaychi ñami kallarihun Yaya
Diospa ali kamachinanka kay allpapi
nishpa.
10Shuk llaktapi paktashpaykichi chaypi
kawsak runakuna kankunata mana

yaykuchinayashpankunaka kanchama
llukshishpaykichi rimankichi: [11]Yaya Dios
kankunata kastigankami, paypa shiminta
mana uyanayashkaykichirayku.
Ñukanchita mana yaykuchinayashpaykichi-
pas kay rimananchita alita uyaychi ñami
kallarihun Yaya Diospa ali kamachinanka
kay allpapi nishpa. [12]Kankunata rimani,
Yaya Dios shuk puncha sinchita kastiganan
tiyan chay llaktapi kawsak runakunata.
Ñawpa Sodoma llaktapi millaypata rurak
runakunamanta pasatami Yaya Dioska
paykunata kastiganka.

Jesuska mana kasunayak runakunata rimarka

(Mt. 11.20-24)

[13]Jesuska rimashpalla katirka: Ay
kankuna Korasín llaktapi kawsak
runakuna. Ay kankuna Betsaida llaktapi
kawsak runakuna. ¡Imashna kastigushi
kankunarayku kanka! Kankunawa
kashpayni atun yachaywa achka ruranaku-
nata rurashpaynipas kankunaka Yaya
Diosta mana kasunayashkankichichu. Chay
Yaya Diospa mana akllashkan Tiro llaktapi,
Sidón llaktapi kawsakkuna rikunahuma
karka atun yachaywa rurashkaynikunata,
Yaya Diosta kasunahuma karka. Chay
urasllapi paykunaka yapa pinkaywa
llakirishpankuna wakanahuma karka,
millaypa rurahushkankunata sakishpan-
kuna alitana ruranankunapa. [14]Yaya
Dioska kastiganan punchapi Tiro, Sidón
llaktakunapi kawsak runakunamanta
kankuna Korasín, Betsaida llaktakunapi
kawsak runakunata ashwan sinchita
kastiganka. [15]Kankuna Kapernaum llaktapi
kawsak runakuna ¿imaraykuta yuyarinki-
chi Yaya Dios ñukanchita siluma pushanka
nishpa? Mana chasnachu. Nina mana
wañukmami rinaykichi tiyan, ñukata mana
kiriwashkaykichirayku.
[16]Chaymanta Jesuska kachanan
runankunata kutikashka rimarka:
Maykanpas kankunata uyashpankunaka
ñukatapas uyawanahun. Maykanpas
rimahushkaykichita mana uyanayanchu,
ñukatapas mana uyanayawanchu.
Chasnallatata ñukata mana kasunayak
runaka kachamuwashka Yaya Diostapas
mana kasunchu nishpa.

Chay kanchis chunka ishkay Jesuspa kachashkan runankuna kutirkakuna

[17]Chaymanta chay kanchis chunka
ishkay Jesuspa kachashkan runankuna
achka llaktakunapi yachachishpa
purirkakuna. Chaypina yapa kushilla
kutishpankuna Jesusta kwintarkakuna:
Yaya Jesús, kan ñukanchita
atipachishpayki rimashpanchi supayku-
napas ñukanchita kasushpankuna
runakunamanta llukshishkakuna.
[18]Chasna chay runankuna kwintash-
pankuna Jesuska rimarka:
Ari, ñuka kankunata atipachishpay-
nimi supaykunata winsishkankichi.
Chasnashpaykichi rikushkani supayku-
napa atun apunkunata rayushina
silumanta urmahushkata. [19]Chay
supaykuna machakuya uputinti
sulimanwa waklichikshina kankunata
shunkuykichipi waklichinayanahun.
Ñuka kankunata atipachishkani tukuy
supaykunata winsinaykichipa,
kankunata mana imanachinankunapa.
[20]Yapa achkata kushikunkichi supayku-
nata runakunamanta llukshichishkayki-
chirayku. Kankunata rimani, ashwanta
kushikuychi shutikichika silupi
killkarishka kashkankunarayku wiñaypa
Yaya Dioswa kawsanaykichipa.

Yaya Diospa Espíritun Jesusta kushichirka

(Mt. 11.25-27, 13.16-17)

[21]Chasna chay runankunata rimash-
pan Yaya Diospa Espíritun Jesusta

sumakta kushichirka. Chaypina Yayan
Diosta rimarka: Yayayni, yapa alimi
kanki. Atun yachaykiwa silupi allpapi-
pas kamachikmi kanki. Kushikunimi
mana yachakchu kani nishpa yuyarik
runakunallata yachaykita asirtachish-
kaykirayku. Chay yachak kanankunata
yuyarik runakunata mana asirtachish-
kankichu yachaykita. Ari Yayayni, kan
kikin munashkaykirayku chasna
rurashkanki.

22Yayanta chasna mañashkanwasha
runankunata rimarka: Yayaynimi
rimawarka ñukalla tukuyta kamachi-
naynipa. Payllami ñukata alita riksiwan.
Kankunaka manami alitachu riksiwanki-
chi. Chaymantapas Yaya Diospa Wawan
kashpayni ñukallami payta alita riksini
imashnami kan. Maykankunallatami
ñuka riksichini, paykunallami Yayayni
Diosta riksinkakuna.

23Chaymanta runankunallawana kahush-
pan rimarka: Kushilla kankakuna kankuna-
shina rurahushkaynita rikukkuna,
yachachihushkaynita uyakkunapas.
24Kankunata rimani, ñawpa Yaya Diospa
yachayninwa yachachikkuna, achka apu
wañukunapas ruranaynita yapa rikunayar-
kakuna, yachachinaynita yapa uyanayarka-
kuna. Tukuy paykunaka mana rikuwash-
pankunara mana uyawashpankunara
wañurkakuna.

Jesuska ali yanapak samaritano runamanta yuyachishpa yachachin

(Mt. 19.16, 22.35-40; Mk. 12.28-34)

25Chaymanta shuk puncha Moisespa
killkashkanta shuk yachachikka Jesusta
kayllayashpan tapurka:

Yachachik ¿imata rurashpaynita
atipaynima Yaya Dioswa silupi wiñaypa
kawsanata?

26Jesuska aynirka:

Chay ñawpa Yaya Diospa killkachish-
kanpi ¿imatata ruranaykipa riman?

27Chay runaka aynirka:

Tukuy shunkuykimanta pacha
Yayayki Diosta sumakta yuyashpa,
sumakta munashpa kawsanayki tiyan.
Payta yuyahushpaykika alikunata
yuyarishpa rurashpa kawsanayki tiyan.
Chaymantapas runa masikikunata
yuyay kan kikitashina nishpa.

28Chaypina Jesuska aynirka:

Alitami ayniwashkanki. Tukuy
rimawashkaykita rurashpaykika Yaya
Dioswa silupi wiñaypa kawsak rinkimi.

29Chay yachachikka runa masinta
mana yuyahushpanpas yuyanata
munakshina tukushpan Jesustana
tapurka:

¿Maykan runataya kan runa masinika
payta yuyanaynipa?

30Chaypina Jesuska yuyayninmanta
shuk kwintuwa yuyachishpa aynirka:

Shuk runa Jerusalén llaktamanta
Jerikó llaktama rirka. Ñampipi
rihushpan shuwakuna payta tinkurka-
kuna. Chaypi tukuy paypa tiyapush-
kanta kichurkakuna churarishkankuna-
tapas. Kaspiwa waktashpankuna
lismayachishpa wañushkatashina
sakimurkakuna.

31Chay uraslla shuk *saserdote
shamuhurka chay ñampillatata.
Rikuhushpan chay makashka runa
wañuhukta, mana yanapanayashpan
karullata pasarka. 32Chaymanta *Yaya
Diospa wasinpi saserdoteta shuk
yanapak pasarka chay ñampillatata. Pay
ñawpa kawsak Levipa mirayman ta
karka. Wañushkatashina rikushpan
karullata pasarka. 33Chaymanta
*Samariamanta runa shamurka chay
ñampillatata. Chay lismayashkata
rikuhushpan yapa llakichirka. 34Kayll-
yashpan chay runata, uchillastu *vinuta
uchillastu aseitewa chapushpan pitirish-
kankunata kakurka ampirinanpa.
Chaymanta llachapawa wankupurka.

Atarichishpan sikachirka pay kikinpa
burrun awapi. Shuk puñuna wasima
pushashpan sirichik rirka kuyrananpa.
35Kayantima chay Samariamanta runa
shuk llaktama rihushpan wasi amuta
kullkita pagashpan rimarka: Kuyrapanki
kay unkushka runata. Kay kullki
kushkaynimanta ashwanta gastashpay-
kika kutimushpayni kutichishkayki
nishpa.
36Chaypina Jesuska chay yachachikta
tapurka:
Kunanka yuyariy. Chay kimsa runaku-
namanta ¿maykanta chay shuwakuna
lismayachishkata yuyak runa karka?
37Chaypina chay runaka aynirka:
Chay llakichishpan yanapak runami
makarishka runata sumakta yuyarka.
Chasna aynishpan Jesuska rimarka:
Kanpas chay yanapak runashina tukuy
runa masikikunata yanapashpa kawsay.

Jesuska Martapa Mariapa wasinpi yaykushpan yachachirka

38Jesús runankunawa ñampita
rihushpan shuk uchillastu llaktapi
paktarka. Chaypi shuk warmi Marta
shutiyu Jesusta kushikushpa wasinpi
yaykuchirka.
39Martapa tiyarka shuk ñañan Maria
shutiyu. Mariaka Jesuspa chakin
kuchupi tiyahurka yachachihushkanta
uyananpa. 40Chaykama Martaka
mikunata yanuhurka Jesusta karananpa.
Achkata tarawashpa musparihurka.
Chaypina Martaka Jesusta rimarka:
Yachachik ¿manachu llakichiwanki?
Ñañaynika sakishka tukuyta sapallayni
ruranaynipa. Rimay payta yanapak
shamuwananpa.
41Chasna nishpan Jesuska aynirka:
Marta, Marta, musparishpa kahunki
chay tukuy imakunata ruranaykipa.
42Tarawanaykimanta ashwan ali kama,
yachachihushkaynita yachakunaykipa.
Mariaka alita yachakuhun. Mana
munanichu yachakuhushkanta
sakinanpa. Kay yachakuhushkantaka
nima pi kichunkachu.

Jesuska yachachin imashnami Yaya Diosta mañashunchi
(Mt. 6.9-15, 7.7-11)

11 1Shuk puncha Jesuska Yayan
Diosta mañahurka. Mañanata
tukuchishpan shuk runan kayllayashpa
rimarka:
Yaya Jesús, ñukanchitapas yachachiy
Yaya Diosta mañanata imashnami
Bawtisak Juanka runankunata
yachachirka.
2Chasna tapushpan Jesuska rimarka:
Mañahushpaykichi kasna ninkichi:
Yaya Dios, kanllami kanki yayan-
chika.
Yanapay tukuy runakuna kanta
yapa ali kanaykita yuyananku-
napa.
Kay allpata ali kamachinaykita
ruray.
3 Karan puncha ñukanchita kuy
mikunanchita.
4 Yaya Dios, ñukanchita llakichiy
mana alita rurashkanchikuna-
manta. Chasnallatata ñukanchi-
pas runa masinchikunata
llakichinchi tukuy ñukanchita
mana alita rurashkankuna-
manta.
Ama sakiychu supay ñukanchita
pantachichisha nishpa sinchita
kamashpan mana alikunata
ruranchipa, ashwan kishpi-
chiy ñukanchita tukuy millay-
pakunamanta.
5Jesuska ashwanta asirtachinayash-
pan shuk yachachinata rimarka:
Akuychi yuyarishunchi. Shuk munash-
kayki amigu tiyashpanka chawpi tutapi
wasinma tapuk rinkima: Wawkinistu,

shuk uchillastu mikunaykita kuway.
6Kunalla shuk wawki karumanta
wasinipi paktamushka. Mana tiyawan-
chu mikunaynika karanaynipa. 7Payka
wasin ukumanta rimama: Ama killachi-
waychu. Punkuka sumaktami
taparishka. Wawaynikunaka puñuhun-
kunami ñukawa. Mana atipanichu nima
imata kanta kunata.
8Kankunata rimani: Yuyashkan
amigun kashpantata mana kushpanka
¿manachu atarishpan kuma maykantami
munahun mana ashwanta killachiy
tukunanpa?
9Chayta yuyachishpa rimani, munash-
kaykichita tapuychi Yaya Diosta, payka
kankunata kunkami. Yaya Diosta
maskashpaykichika payta tarinkichimi.
Paypa kamachinanpi yaykunayashpa
punkupi kayahukshina kashpaykichi
Yaya Dioska kankunata yaykuchinkami.
10Maykanmi tapun, paytaka kunkami.
Maykanmi maskan, tarinkami.
Maykanmi punkupi kayan, payraykuka
paskankami.
11Shuk wawa yayanta challwata
tapushpanka yayanka mana kumachu
shuk machakuyata mikunanpa. 12Chas-
nallatata shuk lulunta tapushpanka
lulunranti mana kumachu uputintita
mikunanpa. 13Kankuna mana alita
rurashpa kawsakkuna kashpaykichipas
wawaykichita alikunallata kunkichi.
Ashwan silupi kawsak Yayanchi Dios
suma ali shunkuyuta tapushpaykichika
kankunata paypa Espirituntami kunka.

Runakuna yanka rimarkakuna Jesuska supaypa yachayninwami kahun nishpa
(Mt. 12.22-30; Mk. 3.20-27)

14Shuk puncha Jesuska shuk
runamanta supayta llukshichihurka.
Chay runaka supay paypi kashkanrayku
mana atiparkachu rimanata. Supayka
chay runamanta llukshishpan chay
runaka mushumanta rimarkana. Chayta
rikushpankuna runakunaka mancharir-
kakuna. 15Shukkunaka rimarkakuna:
Kayka supaykunapa apun *Beelsebupa
yachayninwami supaykunata
llukshichin.
16Shukkunaka yapa runakunata
riksichinayashpankuna Yaya Diospa
mana kachashkan kananta Jesusta
tapurkakuna:
Ñukanchirayku ruray Yaya Diospa
yachayninwa shuk nima ima uras
rikushkanchita nishpa.
17Jesuska yuyarihushkankunata
yachashpan rimarka:
Maykan llaktakunapi apukunapura
chikninakushpa wañunakuhushpanku-
naka chaypi kawsak runakunaka
llampumi tukurinkakuna. Chasnallata-
tami shuk wasipi kawsakpura chikninakushpa makanakuhushpankunaka
chasnaka shikwarinahumi. Supayka
mana wichumachu supay masinkunata
shikwarinankunapa paykunapura.
18Chasnallatata supaykunapa apun
paypa kamachishkankunawa piñana-
kushpankuna paykuna kikin rurahush-
kankunata waklichinahuma. Chasnash-
pankuna ¿imashnataya payka alita
kamachima? Kankuna niwankichi
Beelsebupa yachayninwami supayku-
nata llukshichin nishpa. 19Chasna
kashpanka ¿pita kankunata katikkuna-
taka yanapan supaykunata runakuna-
manta llukshichinankunapa? ¿Paykuna-
pas Beelsebupa yachayninwachu
supaykunata runakunamanta llukshichi-
nahun? Kankunaka alitami yachankichi
Yaya Dios paykunata yanapananta.
Chayraykumi paykuna kikin rikuchina-
hun kankuna yankamanta rimawahush-
kaykichita. 20Yayayni Diospa yachay-
ninwami supaykunata llukshichini.
Chay rurashkaynita rikushpaykichi

yachankichi Yaya Diospa ali kamachinan chawpikichipi ña kallarishkanta.
21 Rikuychi. Shuk sinchi runa sumakta
alicharishka kashpanka lansanwa wasinta
sumakta kuyran, tukuy imankunata
sumakta wakaychan mana shuwanankunapa nima imata. 22 Shuk paymanta
ashwan sinchi runa shamushpanmi payta
winsishpan lansanta kichunka, maypimi
pay sinchikurishka kahurka. Tukuy ima
tiyahushkata apashpan paywa pakta
kahukkunawa chawpinakun. Chasnallatata
ñukami kani chay winsik runashina,
chayrayku supaykunata llukshichihuni.
23 Kankuna mana kiriwashpaykichika
chikniwahunkichimi. Runakunata
ñukamanta alita yachachishpa mana
yanapawashpaykichika pantachichishpa
ñukamanta anchuchinkichi.
24 Jesuska shuk yachachinata yachachi-
hushpan kasna nirka: Shuk supay shuk
runamanta llukshishpanka yaku illa
allpakunapi purin maskashpa maypimi
kawsanka nishpa. Mana maypi samananta
tarishpanka yuyarin kutishara chay
llukshishkayni runamallatata nishpa.
25 Kutishpanna chay runata tarikrin shuk
wasi suma chusha picharishkatashina.
26 Chayta rikushpan kanchis paymanta
ashwan millaypata rurak supay masinku-
nata kayakrin chaypillatata kawsak
shamunankunapa. Pushamushpan chay
runapina yaykunahun kawsanankunapa.
Chaymantana chay runaka ñawpamanta
ashwan millaypakunatana rurashpa
kawsan. Kankunaka yapa millaypata rurak
kashpaykichimi chay achka supay
yaykushka runashina kankichi.

Pikunami kushilla kankakuna

27 Jesús chay shimikunata rimahush-
pan shuk warmi chawpinkunamanta
kaparishpa rimarka:
¡Kushilla kachun, maykan warmimi
kanta wawayashpa chuchuchishpa
wiñachirka!
28 Payka aynirka:
Ashwan kushilla kankakuna, maykan-
kunami Yaya Diospa shiminta uyanahun
kasunahun.

Mana kirinayak runakuna Jesusta tapurkakuna Yaya Diospa yachayninwa rurashkanta rikuchinanpa
(Mt. 12.38-42; Mk. 8.12)

29 Achka runakuna paypa kuchunpi
tantarishpankuna Jesuska rimarka:
Kankuna kay punchakunapi kawsak
runakuna mana ali yuyayyukunachu
kankichi. Yaya Diospa yachayninwa
ruranaynita rikunayankichi. Chasna
tapuwashpaykichipas manami rurashan-
chu. Kayllatami rikunkichi, imashnami
Yaya Dios chay ñawpa paypa yachay-
ninwa yachachik Jonás[e] wañuta
kacharka yachachinanpa, chasnallata-
tami ñukatapas kachawashka. 30 Imash-
nami Jonaska Nínive llaktapi kawsakku-
nata mana alita rurashkankunata
rikuchirka, chasnallatatami ñuka Yaya
Diospa Kachashkan Runa kay punchaku-
napi kawsak runakunata millaypa
rurashkankunata rikuchini. 31 Ñawpa
shuk atun apu warmi yapa karu
llaktamanta shamurka, atun apu
Salomón yapa yachaywa rimahushkanta
uyananpa. Ñukaka Salomonmanta
ashwan atun yachayyu kashpaynipas
manami kiriwanayankichichu.
Chayrayku Yaya Diospa kastiganan
puncha chay karu llaktamanta atun apu
warmika atarishpan kankuna kay
punchakunapi kawsak runakunamanta
uchata rurashkankichi nishpa Yaya
Diospa puntanpi rimanka. 32 Chasnalla-

e Rikuy kastellano Bibliapi Jonás 3.4-5

tata Yaya Diospa kastiganan punchapi
Ninivepi kawsak runakunaka kay
punchakunapi kawsak runakunata
atarishpa uchata rurashkankichi nishpa
rimankakuna. Chay runakunaka
Jonaspa rimashkanta uyashpankuna
kallarirkakuna alita ruranatana. Ñukaka
Jonasmanta ashwan atun yachayyu
kashpaynipas manami kirinayawanki-
chichu.

Jesuska yachachin shuk lamparin punchayachikshina kawsananchipa
(Mt. 5.15, 6.22-23)

33Chaymantapas Jesuska nirka: Nima
pi lamparinta apichishpan pakashpa
churamachu kawitu ukupi. Ashwan
churanchima awapi lamparín tiyachi-
napi chay wasipi yaykuhukkunata
punchayachinanpa. 34Ñawiki kanrayku
punchata rikuchikmi. Ñawiki ali
kashpanka alita rikuk punchapi
purihushkashina kawsanki. Ñawiki
mana ali kashpanka amsapi purihushka-
shina kawsanki. 35Chayrayku alita
kuyrariy tukuy kanpi punchata
rikuchikshina tukuyta alita riksichik
asirtachik kashkaka mana waklishpa
amsashina tukushka kananpa. 36Tukuy
yuyaykika shunkuykika punchashina ali
kashpanka tukuy kawsaykika ali kanka,
imashnami shuk lamparin suma puncha
rikuchihushkashina.

Jesuska fariseokunata, Moisespa killkashkanta yachachikkunatapas piñarka
(Mt. 23.1-36; Mk. 12.38-40; Lk. 20.45-47)

37Chasna rimashkanwasha shuk
*fariseo Jesusta kayarka wasinpi mikuk
rinanpa. 38Manara mikuhushpankuna
israel runakuna makinkunata mayllari-
payanahun. Jesuska makinta mana
mayllarishpa mikuhushpan chay
fariseoka rikurayarka. 39Jesuska chay
fariseopa mana alita yuyarihushkanta
yachashpan nirka:

Rikuychi, kankuna fariseokunaka
tukuy rurashkaykichiwa alita rikurish-
paykichipas shunkuykichipika millaypa
yuyayyu kankichi, shukkunapa ima
tiyapushkanta llullachishpa shuwakuna.
Pusilluta kallanata washanllata mayllak
runakunashina kankichi, ukunta susyata
sakinkichi. 40Mana ali yuyayyu runaku-
nami kankichi. ¿Manachu yachankichi
Yaya Dioska mana aychanchillata
rurashkanta? Payka rurashka tukuy
yuyayninchitapas. 41Chayrayku
shunkuykichita yuyaykichita alichash-
paykichi charishkaykichimanta nima
imayukunata ali yuyaywa kuychi.
Chasna rurashpaykichirami shuti ali
kankichi Yaya Diospa rikushkanpika.

42Ay fariseokuna, ¡imashna kastigushi
kankunarayku kanka! Kulantru, ali
kiwa, tukuy mikuna yuyukunamantapas
chunkamanta shukta Yaya Diosta
kunkichi. Chasna Yaya Diospa
kamachishkanta shuk parti paktachish-
paykichipas chay ashwan ali kasna
nishkan kamachishkankunata mana
paktachinkichichu: Alillata rurashpa
rimashpa kawsaychi. Runa masikichita
yuyashpa yanapaychi. Yaya Diostapas
yuyashpa kawsaychi nishpa. Chay
kamachishkankunataka paktachinayki-
chi tiyan chay shukkunawa pakta.

43Ay fariseokuna, ¡imashna kastigushi
kankunarayku kanka! Tantarinanchi
wasikunapi munankichi tukuymanta
suma tiyarinakunapi tiyarinata,
runakuna kankunata aputashina
rikuhushkankunata rikuchishpa. Ñampi-
kunapi plasakunapi purishpaykichi yapa
munankichi tukuy runakuna kankunata
aputashina saludanankunapa.

44Ay fariseokuna, ¡imashna kastigushi
kankunarayku kanka! Llullachiysikiku-

nami kankichi. Wañushkakunata
churashpa kanchamanta mana riksiypa
sumakta tapashka uchkushinami
kankichi. Mana rikuchinkichichu ukupi
millaypa kahushkaykichita. Runaku-
naka awanta purishpa pasanahuma,
mana yachanahumachu imami ukupi
tiyahun.
45Chasna nishpan Moisespa killkash-
kanta shuk yachachikka rimarka:
Yachachik, chasna rimashpayki
ñukanchitapas piñahukshinami mana ali
kashkanchita rimahunki.
46Chaypi Jesuska aynirka:
Ay Moisespa killkashkanta yachachik-
kuna, ¡imashna kastigushi kankunaray-
kupas kanka! Shuk patrón runankunata
llasha kargata apachihukshinami
kankichi. Yaya Diospa shiminta
yachachihushpaykichika yuyaykichi-
manta achka kamachinakunata
yachachinkichi Yaya Diospatashina
kasunankunapa. Chasna yachachishkay-
kichiwa nitishkashina rurahushpayki-
chipas nima shuk uchillastuta
paykunata yanapankichichu. 47¡Ay,
imashna kastigushi kankunarayku
kanka! Ñawpa yaya rukuykichi
wañukuna Yaya Diospa yachayninwa
paypa shiminta yachachikkunata
wañuchirkakuna. Kankunaka
paykunapa aychanta churashkankunata
sumayachinkichi. 48Chasna rurashkayki-
chiwa rikuchinkichi, ñawpa yaya
rukuykichikunapa rurashkankuna ali
kananta nihukshina kanaykichita.
Paykuna Yaya Diospa yachayninwa
yachachikkunata wañuchirkakuna.
Kankunaka paykunapa aychanta
churashkankunata sumayachinkichi.
49Chayraykumi Yaya Dioska atun
yachayyu kashpan rimarka: Kachashami
yachayniwa yachachikkunata, chaymanta-
pas *apostolnikunata. Shukkunataka
chiknishpa wañuchinkakuna, shukkuna-
taka parisichinkakuna. 50-51Yaya Dioska
munduta rurashkanmanta pacha
kunankama runakunaka achka paypa
yachayninwa yachachikkunata chiknish-
pankuna wañuchirkakuna. Abelta ali runa
kashpantata wawkinka wañuchirka.
Chaymanta pacha runakunaka Yaya Diospa
yachayninwa achka yachachikkunata
wañuchirkakuna. Chaywasha Sakariastana
*Yaya Diospa wasinpi wiwakunata
rupachina tuchpashina kuchupi
kahushpanpas wañuchirkakuna. Kunan
kankunapas tukuy paykunapa mana alita
rurashkankunata yachashpaykichipas
chasnalla rurashpa katinkichi. Chayray-
kumi Yaya Dioska manana chapankachu
tukuy chaykunamanta kastigananpa.
Kankunataka atuntami kastiganka.
52Ay Moisespa killkashkanta
yachachikkuna ¡imashna kastigushi
kankunarayku kanka! Mana alita
yachachishpaykichi runakunata
arkankichi shutipa ali kashkata
yachanankunapa. Kankuna kikin mana
munashkankichichu uyanata,
imashnami Yaya Diosta riksinkichi.
Chasna kashpaykichi Yaya Diosta
riksinayak runakunatapas pantachinki-
chi payta mana riksinankunapa.
53Jesuska chasna rimashpan Moisespa
killkashkanta yachachikkuna, fariseoku-
napas yapa piñarishpankuna kallarirka-
kuna achkata tapunata. 54Chasna
tapurkakuna Jesús shuk shimita
pantachishpa rimananpa, chaymanta
payta uchachishpankuna apunkunana
wañuchichinankunapa.

Jesuska yachachin mana ali kawsahushkanchita alishina tukushpa mana pakananchipa
(Mt. 10.26-27)

12 1Jesús yachachihushkanpi
achka waranka runakuna
tantarirkakuna. Kichkikta shayarishpan-

kuna tankanakushpa paykunapura kahurkakuna. Chasna tantarishpankunapas Jesuska puntiru runankunallata rimarka: Kuyrariychi *fariseokunapa yuyayninkunamanta. Paykunaka rimanahun Yaya Diosta alita kasunankunata. Chasna rimashpankunapas manami alitachu ruraspa kawsahunkuna. Chasna mana ali yuyayyu kashpankuna runakunata yachachinahun paykunashina llullachikkuna tukunankunapa.

2Nima shuk rimashkanchika, rurashkanchika pakalla kiparinkachu. Tukuy yuyayta shunkunchipi pakahushkanchitaka Yaya Dios tukuy runakunata riksichinka. 3Chasna kashpan pakalla rimashkaykichita tukuy yachankakuna. Wasi ukupi punkuta tapashpa alimanta rimashkaykichita wasi awamanta kaparishkatashinami tukuy uyankakuna.

Jesuska yachachin chiknik runakunata mana manchananchipa
(Mt. 10.28-33, 12.32, 10.19-20)

4Munashkayni wawkinikuna paninikuna, kankunata rimani, ama manchaychichu aychaykichillata wañuchinata atipak runakunata. Manami ashwanta kankunata atipanahunchu ruranata. 5Ñukaka kankunata rimani pitami manchanaykichi tiyan. Kankunata wañuchishkankunawasha nina mana wañukma wichunata atipak Yaya Diosta, payta shuti manchaychi.

6Yuyariychi pishkukunapi. Mana yapa chaniyu kashpankuna pichka pishkustukunata ishkay kullkistullawa atipanchi rantinata. Chasna kashpankunapas Yaya Dioska mana kunkarinchu nima shukta paykunamanta. 7Yaya Dios kankunatapas alita kuyran. Pishkukunamanta ashwan pasatami kankunata yuyan. Kankunata yuyashpan alita riksin. Nima shuk uchilla chukcha umaykichipi tiyashkaka paymanta kishpinchu. Chayrayku ama manchaychichu nima pita nima imatapas.

8Kunan kankunata rimani, maykan runami mana pinkashpa ñukamanta riman runa masinkunapa puntankunapi ñukami Jesusta katik kani nishpa, paymantaka ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runapas *angelkunapa puntanpi Yaya Diosta rimasha kay runata riksinimi nishpa. 9Maykanmi runa masinkunapa puntanpi pinkashpa ñukamanta payta mana riksinichu nishpanka ñukapas angelkunapa puntanpi kay runata mana riksinichu nishpa Yaya Diosta rimasha.

10Maykan runami piñarishpan millaypata riman ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runamanta, paytaka Yaya Dioska llakichinkami. Maykan runami Yaya Diospa Espiritunmanta piñarishpan millaypata riman, chaytaka Yaya Dioska manami llakichinkachu.

11Chiknik runakuna kankunata apishpa pushankakuna tantarina wasikunapa apunkunama, llaktaykichipa apukunamapas. Chasna apiy tukushpaykichipas mana yapa yuyarishpa kaychichu ¿imashnashi aynisha? ¿imatashi rimasha? nishpa. 12Chay urasmi Yaya Diospa Espiritunka kankunata yuyachinka imashnami rimankichi.

Jesuska shuk yapa achka kullkiyu mitsak runakunamanta yuyachishpa yachachin

13Chaypi chay achka runakunapa chawpinkunamanta shuk runa Jesusta rimarka:

Yachachik, kanmi kanki atun yachayyu. Chasna kashpan wawkinita rimapay chawpinakunanchipa yayayni wañupa charishkanta.

[14]Jesuska mana munashpan aynirka:
Runa masini, mana shamushkanichu
shuk apushina kankunata yanapanay-
nipa rimanakushpa kahushkaykichipi
alichanaykichipa, nima yayayki wañupa
charishkanta chawpinakunaykichipa.
[15]Tukuy runakunatana rimarka:
Alita yuyariychi. Ama imaykichita
mirachinayashpa kawsaychichu.
Runapaka achka iman tiyahushpanpas
mana kushillachu kawsama kay
mundupi.
[16]Chaymanta chaypi kahukkunata
yachachinanpa Jesuska kwintarka: Tiyarka
shuk runa achka imayu. Shuk wata
chakrankunapi tarpunkunaka yapa achkata
muyuyarkakuna. [17]Chay runaka yuyarirka
¿imatashi ruraynima? Mana tiyawanchu
ashwan wasinika pallashkaynita wakaycha-
naynipa. [18]Payka yuyarishpan nirka: Ña
yachani imashnami rurasha. Kay uchilla
wakaychana wasinikunata urmachishara
ashwan atun wakaychana wasikunata
ruranaynipa. Chaypi tukuy pallashkaynikunata
ashwan ima tiyawashkakunatapas
wakaychasha. [19]Chaymanta ñuka kikinta
rimasha: Kunanka tiyanmi achka
wakaychashkaynikunaka achka watarayku.
Chayrayku samashanllana. Mikushpa
upyashpa kushilla kawsasha. Manana
tiyawanchu nima imamanta yuyarishpa
kanaynipa. [20]Chaypi Yaya Dioska payta
rimarka: Kanka yuyay illa runami kanki.
Kunan tutallami kawsaykita kichushkayki.
Wakaychahushkaykika ¿piraykushi kanka?
nishpa. [21]Chasnami kan, maykanmi pay
kikinraykulla tukuy imankunata
wakaychan. Yaya Diospa rikushkanpika
nima imayushinami kan.

Yaya Dioska mana kunkarinchu nima shuk wawanta
(Mt. 6.25-34)

[22]Chaymanta Jesuska runankunata
rimarka: Kankunata rimani, ama yanka
muspariychichu ¿imatashi mikushu
kawsananchipa, imatashi churarishu?
nishpa. [23]Kawsananchimi mikunamanta
ashwan valik kan. Chasnallatata
aychanchimi churarinanchimanta
ashwan valik kan.
[24]Yuyariychi pishkukunapi.
Paykunaka nima shuk muyuta tarpuna-
hunchu mikunankunapa. Paykunapaka
nima tampunkunaka tiyanchu pallash-
kankunata wakaychanankunapa. Mana
nima shuk muyuta tarpushpankunapas
Yaya Diosmi paykunataka kun
mikunankunata. Pishkukunamanta
pasatami Yaya Dioska kankunata yuyan.
Payka kankunata tukuy munashkayki-
chitami kun. [25]Chaymantapas
kawsanaykichita yapa yuyarishpaykichi-
pas nima shuk urata atipankichichu
mirachinata. [26]Nima uchillastuta
atipashpaykichi mirachinata kawsayki-
chita ¿imaraykutaya musparinkichi
shuk imakunaraykuka?
[27]Rikuychi chay suma sisakunata,
imashnami wiñanahun. Paykuna nima
tarawanahunchu, nima puchkanahun-
chu llachapankunarayku. Mana
tarawashpankunapas suma churarishka
kanahun. Ñawpa atun apu Salomonpa
yapa suma ali churarishkanmanta chay
sisakunaka ashwan alita rikurinahun.
[28]Kiwakunaka chakirinalla rupachinalla
kashpanpas Yaya Dioska suma sisayuku-
nata ruran. Chayta rikushpa ¿imaray-
kuta mana kirinkichichu Yaya Dioska
kankunata ashwan alita kuyrananta?
[29]Chayrayku ama musparishpa
maskaychichu mikunaykichita upyanay-
kichita. Nima yapa yuyarishpa kawsay-
chichu. [30]Yaya Diosta mana kasuk
runakuna tukuy chaykunallata
yuyarishpa kawsanahun. Kankunaka
ama paykunashina kawsaychichu.
Ashwan kankunapaka tiyanmi alita
kuyrak yanapak Yayaykichi Dios. Paymi

yachan tukuy ima munahushkaykichi-
taka. [31]Kankunaka tukuy shunkuykichi-
manta pacha Yaya Dios kankunata
kamachinanta munashpa kawsaychi.
Chasna kawsashpaykichimi tukuy
munashkaykichitapas Yaya Dioska
kankunata kunka. [32]Munashkayni
obehakunashinami kankichi. Mana
achka kashpaykichipas ama manchay-
chichu nima imata. Yaya Diosmi
kankunata yuyashpan munan paywa
pakta wiñayparayku ali kamachihush-
kanpi kawsanaykichipa.
[33]Yaya Dios ñukanchita yuyashpan
kankunapas runa masikichita yuyashpa
yanapashpa kawsaychi. Kullkikichi
mana tiyashpanka rantichik riychi
charishkaykichita. Chay kullkiwa nima
imayu runakunata yanapaychi. Chasna
rurashpaykichimi silupi apinaykichi
sumakunata mirachinkichi. Chaypi
charishkaykichika mana mawkayanka-
chu, nima tukurinkachu. Chaypika
shuwakuna mana yaykunahunchu,
kumehenkunapas mana mikunahunchu.
[34]Chayrayku alita yuyariychi imatata
ashwanta munankichi. Imaykichikunata
mirachishpa kawsahushpaykichika
chayllatami yuyarinkichi tukuy
shunkuykichimanta pacha. Yaya Diospa
munashkanta rurashpa kawsahushpay-
kichika tukuy shunkuykichimanta pacha
payllatami yuyankichi.

Suma alicharishka chapanamanta riman

[35-36]Jesuska runankunata rimashpalla
katirka: Rikuychi, shuk patrón
kasaranan fiestamanta wasinma
kutimushpan runankunaka kayashkanta
uyashpankuna utkalla punkuta paskana-
hun payta yaykuchinankunapa. Chay
runankuna alicharishka payta chapana-
huma, paktashpan utkalla yaykuchinan-
kunapa. Chasnashina kankunapas
alicharishka chapawaychi kutimunay-
nita lamparín sintichishkawashina.
[37]Kushilla kankakuna maykankunatami
patronka shamushpan payta chapashpa
kahukkunata tarin. Alita uyawaychi.
Paykunata tiyachinka, pay kikin
alicharishpa paykunata karananpa.
[38]Patronka chawpi tutapi, mana
kashpaka pakarinapi paktamushpan
kushilla kankakuna maykankunatami
payka alita chapashpa kahukkunata
tarik shamun.
[39]Kankuna alita yachankichi, wasi
amuka yachashpan ima urasmi shuwaka
shamunka, mana puñushpachu uyashpa-
lla chapama wasinpi mana shuwaka
yaykunanpa. [40]Chasnashina kankunapas
tukuy uras alicharishka chapawaychi.
Kankuna nima yuyarihushkaykichipi
ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka
shamusha.

Jesuska ishkay kamachina runakunamanta yuyachishpa yachachin

(Mt. 24.45-51)

[41]Chay uras Pedroka tapurka:
Yaya Jesús ¿chay yachachinawa
ñukanchillatachu yachachishkanki?
Mana kashpaka ¿tukuyraykuchu rimash-
kanki?
[42]Chaypi Jesuska aynirka:
Shuk patrón shuk llaktama rinanpa
shuk ali yuyayyu tukuy uras alita rurak
runanta kamachirka tukuy runan
masinkunata tarawachinanpa.
Chaymanta rimarka mikuna uras
paykunata alita karananpa. [43]Chay
runanka kushillami kanka patroynin
kutimushpan paypa kamachishkanta
alita paktachishpa kahushkanpi tarik
shamushpanka. [44]Alita uyawaychi.
Chasna alita kasuk runanta patroyninka
churanka tukuy ima tiyapushkanta
kuyrak kananpa.

45 Chay kamachishkan runanka
millaypa yuyayyu kamaka, yuyarima
patroynika unayahunra, mana utka
shamunkachu nishpa. Chasna yuyarish-
pan kallarima chay tarawak runakunata,
warmikunatapas makashpa parisichi-
nata. Pay kikinlla mikushpa, upyashpa
machashpa kawsama. 46 Chasna mana
alita rurashpa kawsashpan mana nima
yuyarihushkanpi patroyninka kunkay-
manta paktama. Chasna tarik shamush-
pan chay kamachishkan runantaka
sinchita kastigama, imashnami tukuy
mana kasuk runakunaka kastigay
tukunahun chasna.
47 Shuk runaka yachashpantata
patronpa munashkanta mana
rurashpanka yapatami kastigay tukunka.
48 Maykan runachari mana alita
yachashpan mana alita rurashka,
chayka mana yapatachu kastigay
tukunka. Achka yachayta kuy tukushka-
taka, achkatami Yaya Dioska tapunka
¿yachashkaykita rurashpa kawsashkan-
kichu? nishpa. Chasnallatata achkata
kuyrananpa kuy tukushkataka, paytaka
Yaya Dioska tapunka ¿alita rurashkanki-
chu maykantami kamachishkani?
nishpa.

Jesusta katihushpanchimi payta mana munakkunaka ñukanchita chikninahun

(Mt. 10.34-36)

49 Jesuska yachachishpalla katirka:
Ñukaka shamushkanimi ninawa rupachi-
hukshina tukuy mana ali kashkata
kulluchinaynipa. Yapa munaynima chay
ninaka ña sintishpa rupachishpa kahushka-
tashina rikunata. 50 Chasna kashpanpas
yapa parisishpa wañunaynira tiyan. Chayta
paktachinaynikama yapa manchayta
llakiyta parisihuni.
51 Ama yuyariychichu ñuka kay
allpama shamushkaynirayku runakuna
kushilla shuk yuyayllawana kawsanan-
kunata. Kankunata rimani, shamushkay-
nirayku runakuna manana shuk
yuyayllawa kawsankakunachu.
52 Kunanmanta pacha shuk wasipi
kawsak ayllupura ñukaranti manana
shuk yuyayllawa kushilla kawsankaku-
nachu. Pichkamanta kimsa ishkayta
chikninkakuna manana shuk
yuyayllawa kawsashpankuna. Mana
kashpaka ishkay kimsata chikninkakuna
manana shuk yuyayllawa kawsashpan-
kuna. 53 Shuk mana kiriwak yaya
kiriwak wawanta chikninka. Mana
kiriwak wawa kiriwak yayanta
chikninka. Shuk mana kiriwak mama
kiriwak wawanta chikninka. Mana
kiriwak wawa kiriwak mamanta
chikninka. Shuk mana kiriwak swegra
kiriwak nueranta chikninka. Mana
kiriwak nuera kiriwak swegranta
chikninka.

Jesuska yachachin imashnami shamunan punchakunapi kawsashunchi

(Mt. 16.1-4; Mk. 8.11-13; Mt. 5.25-26)

54 Chaymanta Jesuska tukuy chaypi
kahukkunata rimarka: Inti yaykuhushpan
wayra shamuhushpan puncha amsayash-
pan chay uras ninkichi tamyankami nishpa.
Chasnami kan. 55 Chasnallatatami
uraymanta sinchita wayraka shamuhush-
panka rimankichi rupa kanka nishpa.
Chasnami kan. 56 Mana ali yuyayyu
runakuna, yachakshina tukunkichi nima
imata yachashpaykichitata. Siluta allpata
rikushpaykichi yachankichi punchaka
chasna tukuhukta. Rurahushkaynikunataka
rikushpaykichi ¿imaraykuta mana asirtana-
yankichichu imatami ninayan, imashna
punchakunapimi kawsahunkichi nishpa?
57 ¿Imaraykuta mana munankichichu
yuyarinata kankuna kikin, maykanmi
ali, maykanmi mana alichu ruranayki-

chipa? 58Karan kankuna mana
kasushkankichichu Yaya Diospa
kamachishkanta. Chayrayku tukuy
kankuna Yaya Dioswa alichanaykichi
tiyan. Yuyariychi. Shuk runata liwihush-
payki payta mana pagashkaykirayku
kanta apuma pushama. Ñampipi
rihushpaykichi alichay chay kanta
pushahukwa. Mana paywa alichashpay-
kika apupi kanta kastigachinka. Chay
apuka runankunatami kunka paykuna
kanta karselpi churanankunapa. 59Kanta
rimani, chaymantaka manami llukshin-
kichu, tukuy liwishkaykita paganayki-
kama. [Chay rimashkanwami Jesuska
yachachinayarka: Manara Yaya Diospa
atun kastiganan puncha paktarihush-
panra uchata rurananchimanta
anchurishpanchi Yaya Diostana
tapunanchipa ñukanchita llakichi-
nanpa.]

Jesuska yachachin millaypata rurashkanchimanta alitana rurananchipa

13 1Chay urasllatata shuk
runakuna Jesusta kayllayamush-
pankuna rimarkakuna:

Galileamanta shuk runakuna wiwaku-
nata wañuchihushpankuna Yaya Diosrayku
rupachinankunapa, *romano apu *Pilatoka
paykunata wañuchichirka. Chasna
wañuchiy tukushpankuna yawarninkunaka
wiwakunapa yawarwa chapurirka.

2Jesuska paykunata aynirka:

Kankunaka yuyarinkichichari, chay
Galileamanta runakunaka chasna
kastigarishpa wañushkankunata tukuy
Galileapi kawsak runakunamanta
ashwan millaypata rurak kashkankuna-
rayku. 3Mana chasnachu. Kankunata
rimani, millaypata yuyarishpa rurashpa
kawsahushkaykichita mana sakishpayki-
chika kankunapas chasnallatatami
kastigarishpa wañunkichi.

4Chaymantapas Jerusalén llaktapi Siloé
yaku mayanpi rurarishka torreka urmash-
pan chunka pusak runakunata nitirka.
Chasna wañushpankuna yuyarinkichichari
tukuy Jerusalenpi kawsak runakunamanta
ashwan millaypata rurak kashkankunata.
5Mana chasnachu. Kankunata rimani,
millaypata yuyarishpa rurashpa
kawsahushkaykichita mana sakishpayki-
chika kankunapas chasnallatatami
kastigarishpa wañunkichi.

6Chasna nishpan shuk yachachinawa
yachachishpalla katirka: Shuk runa igu
muyuta chakranpi tarpurka. Chasna
tarpushpan sakirka wiñananpa.
Unaymanta rikunanpa rirka tarpushkay-
nika muyuyashkachari nishpa. Chasna
rishpan mana tarirkachu nima shuk
muyuta. 7Chasna rikushpan chakranta
kuyrakta rimarka: Kunanwa kimsaynin
wata shamuhuni kay iguta rikunapa.
Tukuy uras mana muyuyashkatachu
tarishkani. Kuchuy. ¿Imaraykuta valin
chasna tarpu mana muyuyakka?
Yankamanta kaspi masinkunata yakuta
kichuhun. 8Chasna nishpan chay tarpu
kuyrakka aynirka: Patroyni, kay
watallata sakipay. Ñukaka sapinpi
allpata pulbushpayni atallpa ismaku-
nawa chapushpa churashara. 9Chaywa-
chari muyuyanka. Mana muyuyash-
panka kuchushami wichunaynipa. Ari
nishpan patronka sakirka.

Chasnashinami Yaya Dioska mana
shuk ratulla kastiganchu. Ñukanchita
yapa yuyashpan yanapan. Chasna
yanapashpanpas payta mana kasushpan-
chika shutipami kastigay tukushunchi.

Jesuska samana puncha shuk warmi kumu washata ampirka

10Shuk *samana puncha Jesuska shuk
tantarina wasipi yachachihurka.
11Chaypi tiyarka shuk warmi,
maykanmi chunka pusak watata

unkushka karka, supay yaykushkan-
rayku. Chay warmipa washanka kumu
karka, mana atiparkachu nima ima uras
kuskayanata. 12Payta rikushpan Jesuska
kayarka. Payta kayllayashpan rimarka:
Pani, ñami unkushka kahushkayki-
manta ampirishka kahunki.
13Chaymanta chay warmita makinwa
llankarka. Llankashkanllawa chay
warmipa washanka kuska tukurka.
Chaypina chay warmika Yaya Diosta
atunyachishpa kushichirka.
14Chayta rikushpan tantarina wasipi
kamachikka piñarirka Jesús samana
punchapi ampishkanrayku. Chaypina
tukuy chaypi kahukkunata rimarka:
¿Manachu sokta puncha tarawanapa
kan? Chay punchakunapi shamuychi
kankunata ampinanpa. Ama shamuychi-
chu samana punchapika.
15Chaypina Jesuska rimarka:
Kankunaka mana ali yuyayyukunachu
kankichi. Kankunapa burruykichi
wakraykichi watarishkata ¿manachu
paskankichima yakuta upyachinayki-
chipa samana punchapika? 16¿Manachu
Yaya Dios kay warmita ashwanta
llakichin? Kay warmika Abrahampa
miraymantami, Yaya Diospa akllashkan
runakunamanta. Supay payta
unkuchishpan chunka pusak wata
watarishkashina karka. ¿Manachu ali
pay watarishkashina kashkanmanta
samana punchapi kishpichinaynipa?
17Chasna rimashpan Jesuspa kuntran-
kunaka pinkarishka kiparirkakuna.
Ashwan tukuy runakuna Jesuspa achka
suma rurashkankunata rikushpankuna
kushikurkakuna.

Jesuska yachachin imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka
(Mt. 13.31-33; Mk. 4.30-32)

18Chaymanta Jesuska rimarka: Yaya
Diospa ali kamachinanka kay allpapi
¿imawashi parihu kama? ¿Ima
yachachinawashi kankunata asirtachi-
nima? 19Yuyariychi mostasa muyuta.
Shuk runa chakranpi tarpushpan
uchillastu kashpanpas wiñan chillka
kaspishina tukunankama. Chasna atun
tukushpan pishkukuna ramankunapi
tiyarinahun, wasinstukunata ruranahun.
20Chaymanta Jesuska rimarka: Yaya
Diospa ali kamachinanka kay allpapi
¿ima yachachinawashi kankunata
asirtachinima? 21*Levadurata yuyariy-
chi. Shuk warmi panta rurahushpan
kimsa mati harinapi uchillastu
levadurata yakuwa chapurishkata
churan. Chaywa chapushpan tukuy
harinaka panrayku alita punkin.

Jesuska yachachin pimi Yaya Diospa kawsananpi yaykunka nishpa
(Mt. 7.13-14, 21-23)

22Jesuska Jerusalenma rihushpan
yachachirka atun llaktakunapi, uchilla
llaktakunapipas, maytami pasarka.
23Chaypi shuk runa payta tapurka:
Yachachik ¿shutipachu masnalla
kishpinkakuna Yaya Diospa kastiganan-
manta silupi yaykunankunapa?
Chaypi Jesuska aynirka:
24Manami chasnalla yaykuypachu
Yaya Diospa kawsananpika, kichki
punkuta yaykuhukshinalla yaykunkichi.
Chayrayku tukuy atipashkaykichita
ruraychi yaykunaykichipa. Kankunata
rimani, achkami yaykunayankakuna
chay Yaya Diospa kawsananpi. Chasna
kashpanpas manami atipankakunachu.
25Yaya Dios shuk wasi amushina
kashpan shuk puncha kasnami kanka:
Amun atarishpan wasin punkuta
tapanka. Kanchapi kahushpaykichika
rimankichi: Amigu, paskay punkuykita
ñukanchipas yaykunanchipa. Wasi
amuka ukumanta ayninka: Mana

riksinichu kankunata, pikunachari
kankichi nishpa. 26Chaypi kankunaka
rimankichi: Mikupayarkanchi, upyapa-
yarkanchi kanwa pakta. Kanmi
yachachipayarkanki puntanchipi.
27Chaypina payka ayninka: Ñami
rimashkani kankunata, mana riksinichu
pikunachari kankichi. Tukuy kankuna
mana ali rurakkuna anchuriychi
ñukamanta.
28Chasna wichurishka kahushpaykichi
sinchita parisishpa wakankichi, piñaywa
kiruykichikunata kanirinkichi. Yaya Diospa
ali kamachinan mushu mundupi yaya
rukunchi wañukuna Abrahamta, Isaakta,
Jakobta, tukuy ñawpa Yaya Diospa
yachayninwa yachachikkunatapas chaypi
kahukkunata rikunkichi. Kankunaka
wichurishka kahushkaykichita yachankichi.
29Inti llukshinamanta, inti yaykunamanta,
anakmanta, uraymanta runakuna tantarin-
kakuna Yaya Diospa ali kamachinan
mushu mundupi paywa pakta kushilla
mikunankunapa. 30Chasna kashpan
maykankunami kay allpapi kawsahushkan-
chipi runa masinkunapa rikushkanpi
tukuymanta ashwan mana valikchu
kanahun, paykunamantami shukkuna Yaya
Diospa rikushkanpi tukuymanta ashwan
valichirishka kankakuna. Maykankunami
kay allpapi kawsahushkanchipi runa
masinkunapa rikushkanpi tukuymanta
ashwan valichirishka kanahun, paykuna-
mantami shukkuna Yaya Diospa
rikushkanpi tukuymanta ashwan mana
valikchu kankakuna.

Jesuska Jerusalenpi kawsak runakunamanta llakirishpan wakarka
(Mt. 23.37-39)

31Chay uras shuk *fariseokuna Jesusta
kayllayashpankuna rimarkakuna:
Apu *Herodeska kanta wañuchichina-
tami munan. Chayrayku utkalla
kaymanta llukshishpayki riy.
32Chaypi Jesuska aynirka:
Rimak riychi chay mana ali yuyarikta,
ñuka tukuy Yaya Diospa kamachiwash-
kanta ruranaynikamami kawsasha.
Runakunamantami supaykunata
llukshichinaynira tiyan, unkushkakuna-
tapas ampinaynira tiyan. 33Kunan
puncha, kayapas, ashwan shuk puncha-
kunapas Yayayni Diospa kamachiwash-
kanta rurashpa purisharami. Mana
kaypichu wañuchiwankakuna. Ñawpa-
manta pacha Yaya Diospa yachayninwa
yachachikkunataka wañuchipayarka-
kuna Jerusalén llaktapi. Chayraykumi
ñukapas wañuchiy tukunayni tiyan
Jerusalenpillatata.
34Ay Jerusalenpi kawsak runakuna, yapa
llakini kankunarayku. Ñawpamanta pacha
Yaya Diospa yachayninwa paypa shiminta
yachachikkunata wañuchipayankichi.
Chaymanta Yaya Dios kankunama
kachashkan runakunatapas tukuy uras
rumikunawa tuksishpa wañuchipayankichi.
Ñukaka achka kuti kankunata
wañuymanta arkanayashkani, imashnami
shuk atallpa wawankunata rikran ukupi
tantachishpan arkan wañuymanta. Chasna
kankunata arkanayashpaynipas mana
munashkankichichu. 35Rikuychi, kunan
kankunata sakishpayni llaktaykichipi
chunlla kiparinka. Kankunata rimani,
manami rikuwankichinachu alicharishka
kanaykichi punchakama. Chay urasmi
rimawankichi: Yaya Diospa yanapashkan
ali runami kanki. Yaya Diospa munash-
kanta ruranaykipa kachashkan kashpay-
kimi shamuhunki nishpa.

Jesuska samana puncha shuk runa punkirishkata ampirka

14 1Shuk *samana punchapi
Jesuska rirka mikunanpa shuk
*fariseo apupa wasinma. Chaypi shuk
fariseokunaka Jesusta shuk kamachish-
kata mana kasunanta tarinayashpan-

kuna payta pakallamanta ñawinkunata
sipuyachishpa rikurayarkakuna.
2Chaypi Jesuspa puntanpi shuk
punkirishka runa kahurka. 3Payta
rikushpan Jesuska Moisespa killkash-
kanta yachachikkunata, fariseokunata-
pas tapurka:
¿Imashnata yachachin Moisespa
killkashkanka? ¿Samana punchapika
unkushkakunata atipanchimachu
ampinata manachu?
4Chay runakunaka chunlla uyarka-
kuna. Mana aynishpankuna Jesuska
chay unkushka runata llankashpan
ampirka. Chaymanta rimarka wasinma
kutinanpa. 5Chaypi kahukkunatana
rimarka:
Kankunapa wawaykichi, wakraykichi
uchkupi urmashpanka ¿manachu
llukshichinkichima samana puncha
kashpantata?
6Chasna tapushkanta uyashpankuna
nima imata atiparkakunachu ayninata.

**Jesuska yachachin shukmanta
mana pasa tukunata munananchipa**

7Chay *fariseopa wasinpi mikunapa
yaykushpankuna kayarishkakunaka
ashwan ali tiyarinakunata akllarkakuna
tiyarinankunapa. Chayta rikushpan
Jesuska paykunata shuk yachachinawa
kasna yachachirka: 8Shuk runa kanta
kasarana fiestama kayashpanka ama
tiyarik riychu tukuymanta ashwan ali
tiyarinapi. Chaypi tiyarishpaykika
kanpa washayki shuk ashwan munash-
kan runa shamuma. 9Chasna kashpan
chay kayak amuka kantaka rimama:
Kay tiyarinamanta anchuriy, kay runa
tiyarinanpa. Chasna nishpanka
pinkarishpayki washama tiyarik
rinkima. 10Ashwan ali kama, kanta
kayashpankuna kan washama tiyarinay-
kipa. Chasna rurashpayki kanta kayak
amuka shamushpanka rimama:
Amiguyni, ashwan ali tiyarinapi tiyarik
shamuy nishpa. Chaypi shuti tukuy
kanwa tiyahukkunaka yachankakuna
munashkan runa kanaykita. 11Kankuna
kikinmanta yuyarinkichima tukuy runa
masinikunamanta ashwan yachakmi
kani nishpa. Chasna atun tukunayash-
paykichika Yaya Diosmi kankunata
mana alichu nishpa pinkachinka.
Kankuna runa masikichikunamanta
mana atun tukunayashpa paykunata
yuyashpa yanapashpaykichika Yaya
Diosmi sumakta kankunata atunya-
chinka.
12Chaymanta Jesuska payta kayak
runata rimarka: Shuk atun mikunarayku
kayashpaykika ama kayankichu
munashkayki runakunallata, nima
aylluykikunallata, nima kuchuykipi
kullkiyu kawsakkunallata. Chasna
kayashpaykika paykunapas chasnallata-
tami kantapas kushichishpa kayanka-
kuna. Chasna rurashkaykimanta kay
allpapi ña pagarishkashina tukunki.
Nima ima kiparinchu Yaya Dios kanta
kushichinanpaka. 13Ashwan ali kama
mikunarayku kayanaykipa nima
imayukunata, makin pitirishkakunata-
pas, tulawa purikkunatapas, wiskukuna-
tapas. 14Paykuna kanta mana atipana-
hunchu nima imata kutichinata. Yaya
Diosllami chayta kutichinka tukuy
kirishpa wañushkakuna kawsarinan
punchapi. Chasna kashpan kushillami
kanki.

**Jesuska shuk kasaranapi
mikunankunapa kayashkakunamanta
yuyachishpa yachachin**
(Mt. 22.1-10)

15Chay Jesuspa yachachishkanta
uyashpan chay mesapi mikuhuk runaku-
namanta shukka Jesusta rimarka:
Kushillami kanka maykanmi kayashka
kan Yaya Diospa ali kamachinan mushu

mundupi kushikuna tantarinapi
mikunanpa.
16Chayta uyashpan Jesuska shuk
yachachinawa aynirka:
Shuk runaka shuk atun mikunata
rurarka. Runankunata kacharka achka
runakunata kayananpa, wasinpi mikuk
shamunankunapa. 17Ña mikuna uras
paktarishpan shuk runanta kacharka
chay kayarishka runakunata rimak
rinanpa: Shamuychi. Ñami tukuy
alicharishka kahun. 18Chasna kayashpan
tukuy aynirkakuna: Manami atipanchi-
chu rinata. Shuk nirka: Kunallami shuk
chakrata rantishkani. Chayta rikuk
rinayni tiyan. Patroykita rimakriy
llakichiwananpa nishpa. 19Shukka nirka:
Kunallami chunka wakrata rantishkani.
Rikuk rinayni tiyan alikunachu
manachu. Patroykita rimakriy llakichi-
wananpa nishpa. 20Kuti shukpas nirka:
Kunallami kasarashkani. Chayraykumi
mana atipanichu llukshinata. 21Ni
maykan kayashkankuna kasushpanna
chay runanka kutirka. Tukuyta patronta
rimak rirka, imashnami payta rimashka-
kuna. Patroyninka chayta uyashpan
piñarishpan rimarka: Kunanka utkalla
kayakriy llaktapa ñampikunapi tiyahuk-
kunata, tukuy nima imayu runakunata,
mana purinata atipakkunatapas,
waklishka aychayu runakunatapas,
wiskukunatapas nishpa. 22Patroyninta
kasushpan chay runanka kayak rirka
shuk runakunatana. Kutimushpan
patronta nirka: Ñami kanpa kamachish-
kaykita paktachishkani. Chasna
kashpanpas tiyanrami chusha tiyarina-
kunaka. 23Chaypi patronka kuti
rimarka: Shuk ñampikunamana riy.
Chaypi kahukkunata rimay mana
pinkashpa shamunankunapa, wasinika
untakta kananpa nishpa. 24Kankunata
rimani: Chay kayay tukushka mana
shamushka runakunaka manami
mikunkakunachu chay alichashkayni
suma mikunata ñukawa pakta.

Tukuymanta ashwan alita Jesusta yuyananchi tiyan
(Mt. 10.37-38)

25Chay *fariseopa wasinpi mikushkan-
washa Jesús llukshishpan achka
runakuna payta katirkakuna. Chaypi
Jesuska tikrarishpan paykunata
rimarka:
26Katinayawahushpaykichika ñukata
yuyawanaykichi tiyan tukuy aylluyki-
chikunamanta pasata. Chaymantapas
kankuna kikin munanaykichita sakinay-
kichi tiyan ñukapa munanaynitana
ruranaykichipa. 27Ñukata katiwahush-
kaykichirayku runakunapa parisichish-
kankunata awantanaykichi tiyan.
Maykanmi mana parisinayanchu
ñukashina, chayka manami runaynichu
kanka.
28Shuk wasita rurakmanta yuyariychi.
Shuk runa atun wasita ruranayashpanka
alita yuyarin imakunatami chay wasirayku
munan nishpa. 29Mana alita yuyarishpanka
chayra wasita kallarihushkanllapi mana
tukuchinata atipashpan sakinan tiyan.
Chasna kashpan tukuy payta rikuk
runakunaka asichishpa rimankakuna:
30Rikuychi chay runata. Pay kikinta
llullachirishpa kallarishka wasinata.
Kunanka mana atipanchu tukuchinata.
31Chasnallatata shuk atun apumanta
yuyariychi. Shuk allpapi kamachik atun
apuwa munahumaka wañunakunata.
Manara llukshishpanra alita yuyarima,
chay apuka ishkay chunka waranka
suntalunwa shamuhushpanka chunka
waranka suntaluyniwa atipaynimachu
payta winsinata manachu nishpa.
32Mana atipashpan chay apuka kuntran
chayra karupi shamuhushpan payma
kachama shuk suntalunta tapunanpa,
mana wañunakushpa alichanankunapa.

33Chasnashina kankunapas alita
yuyarinaykichi tiyan katiwankichichu
manachu nishpa. Mana tukuy imaykichita sakishpa katiwashpaykichika
manami atipankichichu runaynikuna
kanata.
34-35Yuyariychi kachimantapas.
Kachika ali kan. Chamu tukushpanka
manana valinchu nima imarayku.
Wichunchima. Chasnashinami kankunapas Yaya Diospa shiminta mana
kasushpaykichika chamu kachishina
kankichi, mana valinkichichu runa
masikichita yanapanaykichipa. Yaya
Diospa shiminta kasushpaykichika ali
kachishinami kankichi yanapanaykichipa tukuy runakunata. Kay yachachihushkaynita alita uyashpa yachakuychi.

Jesuska obeha chinkarishkata yuyachishpa yachachin
(Mt. 18.10-14)

15 1Jesús yachachihushpan achka
runakuna payta kayllayarkakuna uyanankunapa. Shuk runakuna
karkakuna *romano tukuymanta atun
apurayku *impuestuta kobrakkuna,
shuk mana alita rurakkunapas. 2Chayta
rikushpankuna *fariseokunaka,
Moisespa killkashkanta yachachikkunapas washanchashpa rimarkakuna:
Kay runaka uchasapakunata yuyashpan paykunawa pakta mikun. Chasnaka
mana alichu.
3Chaypi Jesuska paykunata shuk
yachachinawa kasna yachachirka:
4Kankunamanta shukpa tiyama shuk
pachak obeha. Shuk chinkarimaka
¿manachu chay iskun chunka iskunta
pastupi sakishpan maskak rinma chay
shuk chinkarishkata tarinankama?
5Tarishpan ¿manachu sumakta
kushikushpan apishpan markama?
6Chaymanta wasinma paktashpan
riksishkankunata, kuchunpi kawsakkunatapas tantachishpan rimama:
Kushikuychi ñukawa. Ñami tarishkani
chinkarishka obehaynita nishpa.
7Kankunata rimanimi: Shuk chinkarishkata tarishpaykichika atunta
kushikunkichi. Chasnallatatami silupi
kawsakkuna kushikunkakuna, shuk rua
mana alita rurashkankunata sakishpan
Yaya Diostana kasunanpa. Iskun chunka
iskun runakuna alita rurak runa kani
yanka nishpa kawsakkunamanta mana
yapa kushikunkakunachu.

Jesuska shuk warmi kullkita chinkachishkanta yuyachishpa yachachin

8Shuk warmipa chunka kullkikuna
tiyamaka. Chay chunka kullkikunamanta shuk chinkaripumaka ¿manachu
lamparinta sintichishpan maskama
kawitu ukupi sumakta pichashpan
tarinankama? 9Chasna tarimaka,
amigunkunata paypa kuchunpi kawsakkunata kayashpan rimama: Chay kullki
chinkaripashkata ñami tarishkani.
Chayrayku tukuy kankuna ñukawa
pakta sumakta kushikuychi.
10Kankunata rimani: Chasnashinami
Yaya Diospa *angelkunaka kushikunkakuna, shuk runa mana alita rurashkankunata sakishpan Yaya Diostana
kasunanpa.

Jesuska shuk yaya musu wawanta llakichishkanta yuyachishpa yachachin

11Jesuska shuk yachachinawa
yachachishpalla katirka: Shuk kullkiyu
runa ishkay wawayu karka. 12Washaniru
wawanka yayanta rimarka: Yayayni, shuk
puncha tukuy kanpa tiyashkanmanta
chawpichishpa ñukata wawkinitapas
kunaykita kunalla kuway. Chasna
rimashpan yayanka tukuy ima
charishkanta chawpita kurka karan shuk

wawanta. [13]Manana yapa unaymantachu
chay washaniru wawanka tukuy ima
tiyashkanta rantichishpan kullkita
tantachishpan rirka shuk karu chikan
runakunapa allpama. Chaypi mana ali
ruranakunata rurashpan kullkinta llampu
tukuchirka. [14]Llampu tukuchishpan chay
llaktakunapi kawsak runakunarayku sinchi
yarkay paktarka. Chaypi paypas yapa
yarkaywa karka. [15]Chasna kashpan shuk
chaypi kawsak runama tapuk rirka payta
tarawachinanpa. Chay runaka payta
kacharka kuchinkunata kuyrananpa.
[16]Yapa yarkaywa kashpan kuchi mikunata
mikunayarka. Chasna munashpanpas nima
chayta payta karanayarkakunachu.
[17]Chaypi yuyarirka: Yayaynipa runankuna-
paka achka mikuna tiyan. Ñukaka kaypi
yarkaywa wañuhuni. [18]Kunalla yayaynima
kutishara. Paktashpayni rimak risha:
Yayayni, kanmanta anchurishpayni
manami alitachu rurashkani. Chaymanta-
pas manami Yaya Diospa munashkantachu
rurashpa kawsashkani. [19]Chayrayku
amana yuyawaynachu wawaykitashina.
Shuk runaykitashina tarawachiway nishpa.

[20]Chasna yuyarishpan chay musuka
yayanma kutirka. Ña paktahushpan
yayanka karullapi rikushpan riksirka.
Sumakta llakichirka, kallpashpa tinkuk
rirka. Wawanta ukllarishpan mucharka.
[21]Chaypi wawanka rimarka: Yayayni,
kanta mana alitachu rurashkani. Chaymantapas manami Yaya Diospa munashkantachu rurashpa kawsashkani. Amana
yuyawaynachu wawaykitashina nishpa.
[22]Yayanka paypa rimahushkanta mana
kasushpan runankunata rimarka: Utkalla
suma churarinata apak riychi payta
churachinaykichipa. Chasnallatata makinpi
anilluta churachiychi, chakinpipas sapatuta
churachiychi. [23]Chaymanta apak riychi
wira wakra wawata wañuchinaykichipa,
mikuhushpa tukuymanta sumakta kushikunanchipa. [24]Kay wawaynika wañushka
kashkanmantashina kawsarimushka, unay
chinkarishkanmanta kunan ña rikurik
shamushka. Chasna sumakta kushikushpan
atun fiestata rurarkakuna.

[25]Chay fiestata rurahushpankuna
puntiru wawanka chakranpi kahurka.
Wasima kutimushpan uyarka bombota,
kenata, tukuy kushilla kahukkunata.
[26]Chaypi shuk runanta kayashpan
tapurka: ¿Ima fiestata rurahunkuna?
[27]Chay runanka aynirka: Wawkikimi
kutimushka. Ali paktamushkanrayku
yayaykika atun mikunata rurashka,
wira wakra wawata wañuchichishka
karananpa. [28]Chasna uyashpan chay
wawkinka yapa piñarirka. Mana
yaykunayarkachu wasipi. Paktashkanta
yachashpan yayanka wasimanta
llukshirka payta kayananpa. [29]Chaypi
chay ruku wawanka aynirka: Yayayni,
maytukuy watakunata kanta yanapashkani. Kamachishkaykita nima ima uras
killashkanichu. Chasna rurashpaynitata
nima ima uras kuwashkankichu nima
shuk obehastuta kushikushpa amiguynikunawa mikunaynipa. [30]Kunanka chay
shuk kanpa wawaykika mana ali
warmikunawa kawsashpan kullkikita
llampu tukuchishpan paktamushka.
Payraykuka wira wakra wawata
wañuchishkanki. [31]Chasna nishpan
yayanka rimarka: Wawaynistu, kanka
tukuy urasmi ñukawa kahunki. Tukuy
tiyawahushkaka kanpapas kan. [32]Chay
wawkikika wañushkashina kashkanmantami paktamushka. Chinkarishka
kashkanmanta paktamushka. Chasna
kashpan ¿manachu yapa kushikushpa
kay fiestata ruranchima?

Jesuska shuk yuyaysapa kamachina runamanta yuyachishpa yachachin

16 [1]Kutikashka Jesuska runankunata yachachishpan rimarka:
Shuk kullkiyu runapa tiyarka shuk

runan, maykanmi payrayku tukuyta
rurapayan. Shuk puncha shuk runaku-
naka chay runanmanta payta rimarka-
kuna: Chay kamachinanpa churashkayki
runaykika kullkikitami yanka gastahun
mana valikkunallapi nishpa. 2Chaypi
patronka chay runanta kayarka. Kayash-
pan rimarka: Kanmanta uyashkani
llullachiwahushkaykita. Manana
munaninachu ñukarayku tukuyta rurak
kanaykipa. Kunanka rikuchiway tukuy
rurashkaykimanta killkashkaykita.
3Chaypi chay runanka yuyarirka:
¿Imashnata rurasha kunanka?
Patroynika llukshichiwahun manana
payrayku tukuyta rurak kanaynipa.
Mana ursayuchu kani sinchita
tarawashpa kawsanaynipa. Pinkaypami
kanka kullkita tapushpa purihushpay-
nika. 4Kunan ñami yuyarishkani
imashnami rurasha runakuna yaykuchi-
wanankunapa wasinkunapi.
5Chasna yuyarishpan patroyninta
liwikkunata shukllankama shukllankama
kayarka. Puntiruta tapurka: ¿Maytukuytata
liwinki patroynita? 6Chay runaka aynirka:
Liwinimi shuk pachak bidón aseiteta.
Chaypina chay patronpa runanka rimarka:
Ñuka yanapashkayki. Apiy chay liwiyki
killkata. Utka tiyarishpayki killkay pichka
chunka tupullata. Ñukapas chasnallatata
killkasha chay patroynipa liwichinan
killkapi parihu kanankunapa. 7Chasnalla-
tata shuktapas tapurka: Kanka, ¿maytukuy-
tata liwinki? Payka aynirka: Shuk pachak
kostal arustami liwini. Chaypi chay
patronpa runanka rimarka: Apiy chay
liwiyki killkata, pusak chunka tupullatana
killkay. Ñukapas chasnallatata killkasha
chay patroynipa liwichinan killkapi parihu
kanankunapa.
8Patronka chay runan rurahushkanta
yachashpan rimarka: Chay llullachik
runaynika yuyaysapami, alita
yuyarishpa rurak runa.

Jesuska chay yachachinata tukuchish-
pan runankunata rimarka:
Mana alita rurak runakuna Yaya Diosta
kasukkunamanta ashwan alita yuyarina-
hun, imatami ruranankuna tiyan runa
masinkunawa alita kawsanankunapa. Mana
chasna kachun. 9Kankunata rimani: Kay
allpapi achka runakunata mana alita
rurachik kullkiwa imakunawapas
kankunaka runa masikichikunata yanapay-
chi kankunata yuyanankunapa. Chasna
rurashpa kawsashpaykichika imaykichi
manana yanapak kashpan kay allpapi
kawsanaykichi tukurinan uras yaykuchiy
tukunkichimi wiñayparayku Yaya Dioswa
kawsanaykichipa.
10Maykanmi uchillastuwa alita ruran,
chasnallatatami achkawapas alita ruranka.
Maykanmi uchillastuwa mana alita
ruranchu, chasnallatatami achkawapas
mana alitachu ruranka. 11Kay
mundumanta imakunawa mana alita
rurashpaykichika ¿imashnataya Yaya
Diospa kunayashkanta kuy tukunkichima?
12Chaymanta runa masikichi kankunapi
sakishkanwa paypa munashkantashina
mana rurashpaykichika ¿Yaya Dioska
kankunata kunayashkanta kumachu?
Manami kumachu.
13Nima maykan kamachishkan runa
atipamachu ishkay patroyninrayku chay
ratulla tarawanata. Shukllata kasunan
tiyan. Shuk patroyninta kasushpanka
shuktaka mana kasunkanachu. Chasna-
shinami kankunapas imaykichillata
yuyarishpa kawsashpaykichika manana
atipankichinachu Yaya Diosta kasushpa
kawsanata.

Jesuska payta asichik fariseokunata rimarka

14Chasna uyashpankuna chay yapa
kullkita munak *fariseokunaka Jesusta
asichirkakuna. 15Chaypi Jesuska nirka:
Kankuna mana ali rurak runakuna

kashpaykichimi runakunata llullachishpa
kirichinkichi yapa ali rurahuk runakuna
kanaykichita. Chasna rurashpaykichipas
Yaya Dioska tukuy yuyarihushkaykichita
alita riksinmi. Maykantami runakuna
yuyarinahun yapa ali kashkata, Yaya
Dioska chaytaka chikninmi.
16Ñawpamanta pacha Bawtisak Juan
yachachinankama Moisespa killkashkanlla,
chaymanta Yaya Diospa yachayninwa shuk
yachachikkunapa killkashkankunalla
tiyarka yachanaykichipa imashnami alita
kawsananchi tiyan Yaya Diospa
rikushkanpi. Kunanka Juan yachachishkan-
manta pacha kankunata yachachinchina
kay suma ali shimita Yaya Diospa ali
kamachinan kay allpapi ña kallarishkan-
manta. Chasna kashpanmi achka runakuna
atipashkankunata ruranahun Yaya Diospa
ali kamachinanpi kawsanankunapa. 17Kay
silu allpapas shuk puncha chinkarinkami.
Yaya Diospa rimashkanmantaka nima shuk
shimi chinkarinkachu. Tukuy paktarinan
tiyan.

Jesuska yachachin karika warminwa, warmipas kusanwa mana sakinakunankunapa
(Mt. 19.1-12; Mk. 10.1-12)

18Maykan kari warminta sakishpan
shuk warmitana warmiyashpanka
uchatami ruran Yaya Diospa rikushkan-
pika. Chasnallatatami maykan kari shuk
sakiy tukushka warmita warmiyash-
panka uchata ruran.

Jesuska shuk yapa kullkiyu runamanta, shuk nima imayu runamantapas yuyachishpa yachachin

19Jesuska shuk yachachinawa
yachachishpalla katirka:
Tiyarka shuk yapa kullkiyu runa.
Chay runaka suma churarinallata
churaripayan. Karan puncha atun suma
mikunata rurachishpa kushilla kawsapa-
yan. 20-21Chaymanta tiyarka shuk runa
nima imayu Lásaro shutiyu. Chay
runaka llagawa llampu aychanka
ismushka karka. Chay kullkiyupa wasin
punkupi tiyaripayan mikunanmanta
shuk parti urmashpan ñukapas
mikunaynipa nishpa. Chaypi tiyarishpan
allkukunaka payta kayllayapayanahun
aychan ismushkata llawkanankunapa.
22Shuk puncha chay nima imayuka
wañurka. *Angelkuna paytaka aparkakuna
siluma yaya ruku Abrahampa kuchunpi
tukuy parisishkanmanta samananpa.
Chaymanta kullkiyu runapas wañurka.
Paytaka wañushkakunapa churana uchkupi
churashpa taparkakuna.
23Wañushkakunata wakaychanapi yapa
parisihushpan karumanta rikurka Lasarota
Abrahamwa pakta kahushkanta. 24Chasna
rikushpan Abrahamta kaparishpa tapurka:
Yaya Abraham, llakichiway ñukatapas.
Yapami rupawa kaypi parisihuni.
Kachapay Lasarota yakuwa ukuchishpa
makin wawapa puntanwa kalluynita
chiriyachiwananpa.
25Chasna nishpan Abrahamka aynirka:
Wawayni, yuyariy. Allpapi kawsahush-
paykira tukuy munashkaykita Yaya Dios
kanta kushka. Kunanka chaykunaka
ñami tukurishkakuna. Lasaroka yapa
parisishpa allpapi kawsarka. Chayrayku
kunanka kay ali kawsanapi kushillaya-
chiy tukushka. Kanka kunanka nanaywa
llakiywa parisihunki. 26Chaymantapas
ñukanchi kankunawa mana tinkunaku-
nanchipa shuk atun waykumi tiyan.
Maykankunami munanahun kaymanta
kankunama rinata mana atipanahunchu,
nima chaymanta kanwa kahukkuna
atipanahunchu shamunata kayma.
27Chaypina chay kullkiyu wañuka
rimarka: Chasna kashpanka yaya
Abraham, kanta tapuni, Lasarota
kachapay yayaynipa wasinma. 28Chaypi

pichka wawkinikuna kahunkuna.
Paykunata sinchita kunak richun
paykunapas kay yapa llakiyta nanayta
parisinama mana shamunankunapa.
29Chaypi Abrahamka aynirka:
Paykunaraykuka tiyanmi Moisespa
killkashkankuna, Yaya Diospa yachay-
ninwa shuk yachachikkunapapas.
Chaykunata kasunahuchun.
30Chay kullkiyu wañuka kuti aynirka:
Ari yaya Abraham, chay wawkinikuna
Yaya Diospa killkachishkanta mana
kasunayanahunchu. Ashwan wañushka-
kunamanta shukka kawsarishpan
paykunama rinma, chaypirami shuti
uyashpankuna kasunkakuna.
31Chasna aynishpan Abrahamka rimarka:
Mana kasushpankunaka Moisespa killkash-
kanta, nima Yaya Diospa yachayninwa
shuk yachachikkunapa killkashkanta,
manami kasunkakunachu nima shuk
wañushka runa kawsarishkata.

Jesuska yachachin uchamanta kuyrarinanchipa

(Mt. 18.6-7,21-22; Mk. 9.42)

17 1Chaymanta Jesuska runankunata
rimarka: Tukuy uras tiyankami
uchata rurachinayak runakunaka. Chasna
kashpanpas ¡ay, imashna kastigushi kanka
chay uchata rurachik runakunarayku!
2Maykanmi runa masinta uchata rurachin,
paytaka Yaya Diosmi sinchita kastiganka.
Ashwan ali kama, atun rumiwa
kunkanmanta watashpa atun kucha
chawpipi wichunapa chaypi chinkarinanpa.
3Alita kuyrariychi kankuna kikin uchata
mana ruranaykichipa.

Shuk kirik masiki mana alita
rurashpanka payta rimay mana chasna
rurashpa katinanpa. Mana alita rurashkan-
manta llakirishpa llakichiway nishpanka
llakichiy. 4Chasnallatata shuk puncha
kanchis kuti kanta millaypata rurashpanka
karan kuti kanta rimak shamuma: Kunanka
sakini millaypa rurashkaynikunata,
llakichiway nishpa. Chay kanchis kuti
payta chasnalla llakichinkilla.

Jesusta kirishpa tukuy imata atipanchi

5Chasna Jesús yachachishpanna
*apostolninkunaka payta tapurkakuna:
Ñukanchita yanapay ashwan alita
kanpi sinchikunanchipa.
6Chaypi Jesuska aynirka:
Ñukapi sinchikunaykichika shuk
uchilla mostasa muyushina uchillastu-
llapas kamaka, kay kaspita rimanki-
chima: Kaymanta anchuriy, kuchapi
wiñakriy nishpa. Chay ratulla chay
kaspika kasuma.

Jesuska yachachin imatami rurashpa Yaya Diospa kamachishkan runaka kawsanan tiyan

7Chaymanta Jesuska runankunata
rimarka: Nima maykan patrón runanta
rimamachu, chakranpi tarpushkanwasha,
wakrankunata kuyrashkanwasha kutimush-
pan: Tiyarik shamuy mesapi mikunaykipa.
8Ashwan paytaka rimama: Mikunaynita
yanupak shamuy. Chaymanta karaway,
upyachiway. Mikushkayniwasha
upyashkayniwasha kanka mikunki.
9¿Tukuy kamachishkanta kasushkanrayku
chay patronka runanta agradesimachu?
Mana. Runan kashpan paypa tarawanan
kan patronta sirvinanpa. 10Chasnallatata
kankunapas, paktachishpaykichi tukuy
Yaya Diospa kamachishkanta, rimaychi:
Rurashkanchi maykantami Yaya Dios
munashka ruranchipa chayllata.

Jesuska chunka runata aycha ismuchik unkuymanta ampirka

11Jesuska Jerusalenma rihushpan shuk
parti *Samaria allpa Galilea allpawa
tupanakushka mayanta rihurka. 12Shuk

uchilla llaktapi paktana kahushkanpi,
chunka runakuna aycha ismuchik
unkuywa kahukkunawa tinkunakurka.
Chay unkushkakunaka mana kayllayanata
atipashpankuna karullapi shayarirkakuna.
13Chaymantalla kaparishpa tapurkakuna:
¡Yaya Jesús, ñukanchita llakichiy!
nishpa.
14Jesús paykunata rikushpan nirka:
*Saserdotekunama riychi, karaykichita rikushpankuna rimanankunapa
ampirishkachu manachu nishpa.
Paykunaka kasurkakuna. Chayma
rihushkankunapi ampirishka karkakuna
unkushka kahushkankunamanta. 15Shukka
ña ali kashkanta rikushpan Yaya Diosta
sinchi shimiwa kushichishpa kutimurka.
16Jesuspa puntanpi kunkurik shamurka,
allpakama kumurishpa payta ampishkanrayku agradesirka. Payka karkami Samariamanta runa. 17Shukllata rikushpan Jesuska
tapurka:
¿Kunanka shukkunakaya? ¿Manachu
chunka ampiy tukushkankichi unkushka
kahushkaykichimanta? ¿Maypitaya
kahunkuna chay iskunkunaka? 18¿Imashnataya kay mana israel runalla kutimushka
Yaya Diosta agradesishpa kushichinanpa?
19Chaypina chay runata rimarka:
Atarishpayki wasikima riy. Ñukapi
sinchikushkaykiraykumi ña kishpishka
kahunki.

Imashnami Yaya Dios kallarin runakunata kay allpapi kamachinata
(Mt. 24.23-28, 36-41)

20Chaymanta *fariseokunaka Jesusta
tapurkakuna:
¿Ima urasta Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi kallarinka?
Jesuska aynirka:
Yaya Diospa ali kamachinan paktarihushkanka manami rikuypachu. 21Mana
atipanchichu rimanata kaypimi,
chaypimi Yaya Dios kamachihun nishpa.
Kamachihushkanta mana rikushpaykichipas paypa ali kamachinan chawpikichipi ña kallarishka.
22Chaymanta runankunallata rimarka:
Shuk puncha paktarinkami, maypimi
yapa rikunayankichi shuk punchallapas
ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa ña
kamachik kanaynita. Chayta rikunata
munashpaykichipas manami atipankichichu. 23Chay urasmi kankunata
llullachinayashpa rimankakuna:
Kaykaya Yaya Diospa Kachashkan
Runaka. Chaymami Yaya Diospa
Kachashkan Runaka nishpa. Chasna
nishpankunapas ama rinkichichu
rikunaykichipa. 24Imashnami ilampaka
rikurin kayma chayma tukuy siluta
punchayachishpa, chasnashinami ñuka
Yaya Diospa Kachashkan Runaka kuti
shamusha. 25Chay puncha manara
paktahushpanra achkata parisinayni
tiyan. Kunan kawsak runakuna
chiknishpa mana valiktashina
wichuwankakuna.
26Ñuka Yaya Diospa Kachashkan
Runa kuti shamushpayni ñawpa Noé
kawsashkan urasshina kanka,[f] runakuna
kunkaylla kawsahushkankunapi
kunkaymanta kastigay tukunkakuna.
27Noé kawsashkan uras runakunaka
kunkaylla mikushpa upyashpa
warmiyashpa kawsapayarkakuna Noé
chay atun lanchapi yaykunan punchakama. Chasnallapi atun untay paktashpan tukuy chinkarirkakuna.
28Chasnallatata tukurka Lot shutiyu
kawsashkan uraspas.[g] Sodoma llaktapi
kawsak runakuna kunkaylla mikupayarkakuna, upyapayarkakuna, rantipayarkakuna, rantichipayarkakuna, tarpupayarkakuna, wasikunata rurapayarka-

f Rikuy Génesis killkapi 6.5-8 **g** Rikuy Génesis killkapi 18.20 - 19.25

kuna. [29]Lotka chay Sodoma llaktamanta
llukshishpan nina *asufriwa tamyashina
silumanta urmarka. Chay ninaka tukuy
runakunata wañuchirka. [30]Chasnashi-
nami kanka Yaya Diospa kastiganan
punchaka, ñuka Yaya Diospa Kachash-
kan Runa kuti shamushpayni.
[31]Chay puncha wasi awapi kahush-
paykichika chaymantalla mitikuychi.
Imaykikunaka wasi ukupi tiyahush-
panka amana yaykunkichichu apak
rinaykichipa. Chasnallatata chakrayki-
chipi tarawahushpaykichika chaymanta-
lla mitikuychi. Amana kutiychinachu
wasiykichima. [32]Yuyariychi imashnami
Lotpa warminka ñawpa wañurka. Chay
warmika imankunallapi yuyarishpa
mana utkallachu mitikurka kishpinanpa.
Chayraykumi wañurka. [33]Maykanmi
Yaya Diospa munashkanta kasushpa
kawsan, chayka wañuchiy tukushpanpas
Yaya Dioswa wiñaypa kawsanka.
[34]Kankunata rimani: Chay uras ishkay
runakuna tutapi shuk tulltullapi
kashkankunamanta, shukllami pushay
tukunka wiñayparayku, shukka
sakirishka kanka. [35]Chasnallatata ishkay
warmikuna parihu kutahushkankuna-
manta shukllami pushay tukunka,
shukka sakirishka kanka. [36]Ishkay
runakuna chakrapi tarawashpankuna
shukllami pushay tukunka, shukka
sakirishka kanka.
[37]Chasna rimashkanta uyashpankuna
runankunaka tapurkakuna:
Yaya Jesús, ¿maypita chasna kanka?
Chaypi Jesuska aynirka:
Maypimi wañushkakunaka kahunkuna,
chaypimi ullawankakunaka tantarinahun.
Chasnashina runakuna millaypa ruranan-
kunata yapa mirachishpankuna millana-
yaypa ismushina tukushpankuna kastigay
tukunkakuna. Chayka mana pakallachu
kanka ashwan tukuyrayku yachaypa
rikuypa kanka.

Jesuska yachachin mana sakishpa mañananchipa

18 [1]Chaymanta Jesuska runankunata
shuk yachachinawa yachachirka
mana sampayashpa Yaya Diosta mañanan-
kunapa kasna nishpa: [2]Shuk llaktapi
tiyarka runakuna mana alita rurashkanku-
namanta alichak apu. Chay alichak apuka
mana manchapayanchu Yaya Diosta, nima
runakunata. Yapa piña karka. [3]Chay
llaktapillatata kawsapayarka shuk
mashintu warmi. Chay mashintuka chay
alichak apuma ripayarka payta tapunanpa:
Ñukata yanapaway. Chikniwakta
kayashpayki rimay, munahushkaynita
mana yanka kichuwananpa. [4]Achka kuti
rishpanpas chay apuka payta mana
kasunayarkachu. Chay warmika mana
sampayashpa payta tapushpalla katishpan
chay apuka yuyayninllapi nirka: Ñukaka
mana manchanichu nima Yaya Diosta,
nima runa masinikunata paykunata
kasunaynipa. [5]Chasna kashpanpas chay
warmika yapa killachiwahushkanrayku
kunanka kasunayni tiyan. Payta mana
yanapashpaynika yapami killachiwanka
nishpa.
[6]Chayta kwintashpan Jesuska
rimarka: Chay alichak apuka Yaya
Diosta mana manchak kashpanpas
rimarka chay warmita yanapananpa.
[7]Kankunaka Yaya Diospa akllashkan
runakuna kashpaykichi payta punchapi
tutapipas mañashpaykichi chay
apumanta ashwanta mana unayashpa-
chu kankunata yanapanka. [8]Kankunata
rimani: Alita mañashpaykichika Yaya
Dioska kushikushpa nima unayashpachu
kankunata yanapanka. Ñuka Yaya
Diospa Kachashkan Runa kutikashka
kay allpama shamushpayni ¿tarishan-
chari kirik runakunata, maykankunami
mana sakishpa Yaya Diospi
sinchikushpa mañanahun?

Jesuska yachachin mana yuyarinanchipa runa masinchikunamanta ashwan ali kananchita

9Chaypi shukkuna tiyarka mana alita
yuyarikkuna. Paykunaka tukuymanta
ashwan ali kanankunata yuyarishpa
kawsarkakuna. Paykunata Jesuska shuk
yachachinawa kasna yachachirka:
10Ishkay runakuna rirkakuna *Yaya
Diospa wasinpi mañanankunapa.
Shukka karka *fariseo, shukka karka
*Roma llaktarayku *impuestuta kobrak.
11Chay fariseo shayarishpan pay kikinlla
ali kananta yuyarishpa Yaya Diosta
mañarka kasna: A Yaya Dios, kanta
agradesini, mana runa masinikunashina
kahushkaynirayku. Mana kanichu
paykunashina shuwaysiki, uchata
ruraysiki, shukpa warminwa musayak.
Nima kanichu kay impuestuta kobrak-
shina. 12Ñukaka karan semana ishkay
punchata kanta kushichishpa mana
mikunichu. Chaymantapas karan
chunkata ganashkaynimanta shukta
kanrayku kuni nishpa. 13Chay impues-
tuta kobrakka pinkashpan karullapi
shayarirka. Yapa uchasapa kananta
yuyarishpan kumurishpa pichunta
waktashpa Yaya Diosta mañarka: Yaya
Dios, llakichiway. Yapa uchasapa kani.
Uchaynikunamanta pichaway nishpa.
14Kankunata rimani: Chay impuestuta
kobrakka uchankunamanta llakichirish-
kana wasinma kutirka. Chay fariseotaka
Yaya Dioska manami llakichirkachu.
Kankuna kikinmantalla yuyaykichipi
atun tukunayashpaykichika Yaya
Diosmi kankunata mana alichu kankichi
nishpa pinkachinka. Kankuna runa
masikichikunamanta mana atun tukuna-
yashpa paykunata yuyashpa yanapash-
paykichika Yaya Diosmi kushikushpa
kankunata atunyachinka.

Wawakunata Jesusma apamurkakuna

(Mt. 19.13-15; Mk. 10.13-16)

15Jesús yachachihushpan yayanku-
naka llullu wawankunatapas payma
aparkakuna, llankashpan paykunarayku
Yayan Diosta mañananpa. Chasna
rikushpankuna Jesuspa runankunaka
piñarishpa paykunata arkarkakuna
Jesusta mana kayllayanankunapa, kay
wawastukunata Jesusma ama apamuy-
chichu nishpa. 16Chaypi Jesuska
yayankunata wawankunanti kayashpan
runankunata rimarka:

Ama arkaychichu chay wawakunata
ñukama apamunankunapa. Wawakuna-
shina ñukapi sinchikuk runakunallami
Yaya Diospa kamachishkan tukushpa
paypa ali kamachihushkanpi kawsanka-
kuna. 17Alita uyawaychi. Maykanmi
wawakunashina ñukata yuyawashpa
mana kasuwan, chayka manami Yaya
Diospa kamachishkan tukushpa paypa
ali kamachihushkanpi kawsankachu.

Shuk apu kullkiyu Jesuswa kwintarka

(Mt. 19.16-30; Mk. 10.17-31)

18Chaymanta shuk apu Jesusta
tapurka:

Ali yachachik, rimaway ¿imashna
rurashpaynitaya atipaynima Yaya
Dioswa wiñaypa kawsanata?

19Jesuska aynirka:

¿Imaraykuta rimawanki ali kanaynita?
Mana nima shuk runa tiyanchu ali.
Yaya Diosllami ali kan. 20Kanka ñami
yachanki Yaya Diospa kamachishkanku-
nata: Ama shuk warmiwa musayaychu.
Ama runa masikita wañuchiychu. Ama
shuwaychu. Nima pimanta llullashpa
rimaychu. Yayaykita mamaykita
yuyashpa kushichishpa kawsay nishpa.

21Chaypi chay apuka aynirka:

Tukuy chay Yaya Diospa kamachishkankunata wawamanta pacha kasushpa kawsashkani.

22 Chayta uyashpan Jesuska rimarka:

Alitami rurashkanki. Shuk imastullami kasunaykipa pishin. Rantichikriy tukuy imaykikunata. Chay kullkitaka nima imayu runakunata kuy. Chasna rurashpaykimi silupi achka imayushina tukunki. Chasna rurashkaykiwasha shuti katiway.

23 Chayta uyashpan chay runaka sinchita llakirirka. Yapa achka kullkiyu kashpan mana munarkachu tukuy imankunata rantichishpa kunata.

24 Chasna llakirishkata rikushpan Jesuska rimarka:

Maytukuy sinchita kan kullkiyukunaraykuka Yaya Diospa kamachishkankuna tukunankunapa. 25 Shuk atun wiwa kamilluka manami atipamachu pasanata shuk aguha uchkustuta. Chasnashinami shuk runaka kullkinllapi yuyarishpanka manami atipankachu Yaya Diospa kamachishkan tukunata.

26 Chaypi kahukkunaka chayta uyashpankuna rimarkakuna:

Chasna kashpanka ¿pita atipama kishpichiy tukunata Yaya Diospa ali kamachihushkanpi kawsananpa?

27 Chaypi Jesuska paykunata rimarka:

Nima pi atipanchu kishpichirinata pay kikinta. Yaya Diosllami atipan runakunata kishpichinata paypa ali kamachihushkanpi kawsanankunapa. Payllami atipan tukuyta ruranata yachayninwa.

28 Chaypi Pedroka Jesusta rimarka:

Ñukanchika sakishkanchimi tukuy imanchikunata kanta katinanchipa.

29-30 Chaypi Jesuska runankunata rimarka:

Alita uyawaychi. Shuk runa Yaya Diospa kamachishkan tukushkanrayku wasinta, warminta, wawkinkunata, yayankunata, wawankunata sakishpanka kay allpapi kawsahushpanra Yaya Diosmi tukuy ima sakishkanmanta ashwanta kunka. Chaymanta chay chapahushkanchi mushu mundupi wiñaypa Yaya Dioswa kawsankana.

Jesuska kimsaynin kuti rimarka wañunanmanta

(Mt. 20.17-19; Mk. 10.32-45)

31 Jesuska chay chunka ishkay runankunata chaynikstuma pushashpan rimarka: Ñami yachankichi Jerusalén llaktama rihushkanchita. Chaypimi paktarinka, maykantami Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunaka ñawpa killkarkakuna ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runamanta. 32 Chikniwak runakunaka apiwankakuna *romano runakunata kuwanankunapa. Paykuna asichiwankakuna, pukllachishpa parisichiwankakuna, asishpa tyukawankakuna, sinchita asutiwankakuna. 33 Asutiwashkankunawasha wañuchiwankakuna. Chasna wañuchiwashpankunapas kimsa punchamantami kawsarimusha.

34 Chasna nishkanta runankunaka mana asirtarkakunachu. Paykunarayku mana asirtaypa shimikuna karkakuna.

Jesuska ampirka shuk wiskuta Jerikó llaktapi

(Mt. 20.29-34; Mk. 10.46-52)

35 Jesuska Jerikó llaktata kayllayahushpan shuk wisku runa ñampi mayanpi tiyahukta rikurka. Payka runakuna pasahukkunata kullkita tapuhurka. 36 Achka runakuna pasahukkunata uyashpan chay wiskuka tapurka:

¿Imaraykutaya chay tukuy pasahunkichi? nishpa.

37 Shukkunaka rimarkakuna:

Nasaretmanta Jesusmi pasahun.

38Chayta uyashpan chay wiskuka
sinchita kaparishpa rimarka:
¡Jesús, Davidpa Miraymanta
Kishpichik, llakichiway!
39Chaypi chay Jesuspa puntanpi rihuk
runakunaka arkashpa chunllayay
nirkakuna.
Chasna rimashpankunapas payka
ashwan sinchita kaparirka:
¡Davidpa Miraymanta Kishpichik,
llakichiway!
40Chasna kaparishkanta uyashpan
Jesuska shayarishpan rimarka:
Chay wiskuta ñukama apamuychi.
Ña kuchunpi kashpan payta tapurka:
41¿Imatata munanki kanrayku
ruranaynipa?
Chay wiskuka aynirka:
Yaya Jesús, ñawinita ampipay
rikunaynipa.
42Jesuska aynirka:
Ari, kunallami rikunki. Ñukapi
sinchikushpaykimi ampirishkanki.
43Chasna rimashkanllawa chay
wiskuka atiparkana rikunata. Ampirish-
kanrayku Yaya Diosta atunyachishpa
kushichishpa Jesusta katirka. Chayta
rikushpankuna tukuy runakunapas Yaya
Diosta atunyachishpa kushichirkakuna.

Jesuska Sakeowa kwintarka

19 1Ña Jerikopi yaykushpan
Jesuska chay llakta chawpita
rihurka. 2Chaypi kawsahurka shuk yapa
kullkiyu runa Sakeo shutiyu. Payka
*impuestuta kobrakkunapa apun karka.
3Chay runaka yapa munarka Jesusta
riksinata. Chay llaktata pasahushkanta
yachashpan munarka kayllayanata.
Chasna munashpanpas uchillastu
kashpan mana atiparkachu rikunata,
yapa achka runakuna kahushkanrayku.
4Chasna kashpan Jesuspa rinan ñampita
kallpashpa ñawparka runakunapa
puntanma. Chaypi shuk kaspipi sikarka,
Jesús pasahushkanta atipananpa
rikunata.
5Jesús chayta pasahushpan awama
rikuhushpan Sakeota rimarka:
Sakeo, utkalla uraykuy. Kunan
puncha wasikipi kiparinayni tiyan.
6Chaypi Sakeoka utkalla uraykum-
urka. Kushikushpa Jesusta wasinpi
yaykuchirka. 7Chayta rikushpankuna
runakunaka Jesusta washanchashpa
paykunapura rimarkakuna:
¿Imashnata Jesuska yaykun chasna
uchata ruraysikipa wasinpi?
8Chasna rimashpankuna Sakeoka
shayarishpan Jesusta rimarka:
Yachachik, rikuy, tukuy imayni
tiyawashkakunamanta chawpita nima
imayukunata kusha. Maykankunaman-
tami ñawpa llullachishpa kullkita
tapushkani, chaykunataka kutichishami
chusku kuti ashwanta.
9Jesuska payta aynirka:
Kunan puncha shuti kankuna kay
wasipi kawsak runakuna kishpichirishka
kankichi nishpa.
Chaymanta chaypi kahukkunata
rimarka:
Kay runa mana alita rurak kashpanpas
ñukanchishina Abrahampa miraymen-
tami kan. 10Ñuka Yaya Diospa Kachash-
kan Runa shamushkani chasna mana ali
rurashkankunawa chinkarishkashina
kahukkunata maskanaynipa, uchayuku-
nata nina mana wañukma rina kahush-
kankunamanta kishpichinaynipa.

Jesuska shuk patrón runankunata kullkita kushpa sakishkanmanta yuyachishpa yachachin

(Mt. 25.14-30)

11Jesuska Sakeopa wasinpi kashpan
ña kahurka kamachikkuna kawsashkan
Jerusalén llakta kuchupi. Runakunaka
rimashkanta uyahushpankuna yuyarir-
kakuna: Ñami rihun Jerusalenma

kamachik tukunanpa. Yaya Diospa ali
kamachinan kay allpapi ñami kallarihun
nishpa. Pantachishpa yuyarishkanku-
nata riksishpan Jesuska paykunata shuk
yachachinawa pay kikinmanta
yachachirka:
12Tiyarka shuk runa apupa ayllun.
Payka rirka karu allpama chaypi
kawsak atun apu payta aputa
ruranapa, chasna apu tukushpan kikin
allpanpi kamachinanpa nishpa.
Runankunata rimarka apu tukushkan-
washa kutimunanta. 13Manara
llukshishpan chunka paypa runanku-
nata kayashpan karan shuk runanta
chay tupullata yapa valik kullkita
kuhushpan rimarka: Kay kullkiwa
rantishpa rantichishpa mirachipanki
shamunaynikama. Chasna karan
runanta rimashpan chay apu tukunapa
rihukka rirka.
14Chay allpapi llaktakunamanta runa
masinkunaka payta chiknishpankuna
paypa washanta shuk runakunata
kacharkakuna chay atun aputa rimak
rinankunapa: Mana munanchichu chay
runaka apunchi tukunanpa nishpa.
15Mana munashpankunatata payka
apunkuna tukurka. Chaymanta
llaktanma kutirka. Paktashpan shuk
runanta kacharka, pushak rinanpa
maykankunatami kullkinta kushpa
sakirka. Yachanayarka maytukuytami
karan shuk runan mirachishka chay
kullkimanta.
16Puntiru runanka paktashpan
rimarka: Patroyni, kullkikita mirachish-
kani chunka kuti ashwanta kanrayku.
17Chaypina chay patronka aynirka: Alita
rurashkanki, ali runayni kanki. Kay
uchillastu kushkayniwa sumakta
tarawashkaykirayku churashkayki
chunka llaktakunata kamachipanaykipa.
18Shuk runanpas rimak shamurka:
Patroyni, kullkikita mirachishkani
pichka kuti ashwanta kanrayku.
19Paytapas aynirka: Kanka kamachi-
panki pichka llaktakunata.
20Chaymanta shukna rimak shamurka:
Patroyni, kaykaya kullkikika. Sumakta
llachapawa wankushpayni wakaychash-
kani kanrayku. 21Yapa kanta manchash-
payni kay kullkita mana llankashkani-
chu. Shukkuna tarawashkanmanta
kanka yanka kullkita apinki. Shukkuna
tarpushkankunamanta kanka pallanki.
22Chaypina chay apuka rimarka: Kanka
millaypa yuyayyu runa kanki. Kan kikin
rimashkaykimanta kastigarinki. Ñuka
sinchi kamachik kanaynita, shukkunapa
tarawashkanmanta kullkita apinaynita,
shukkunapa tarpushkankunamanta
pallanaynita yuyarinki. 23Chasna
kashpanka ¿imaraykuta kullkinita mana
churashkankichu kullkita mirachina
wasipi, chaypi mirananpa? Chaypi
churankima karka uchillastullapas
mirashkawa pakta apinima karka.
24Chaymanta chaypi kahukkunata
rimarka: Payta kichuychi chay kushkayni
kullkita. Chay chunka kuti mirachik runata
kuychi. 25Paykunaka aynirkakuna: Patrón,
payka ña achka kullkita apishka. 26Chay
apuka aynirka: Kankunata rimani,
maykanmi alita rurak runayni kan, paytaka
kunimi ashwanta. Killaysiki runaka
uchillastu tiyapushpanpas kichuy
tukunkami. 27Kunanka chay kuntraynikku-
nata pushak ripaychi. Mana munashkanku-
narayku ñuka apu tukunaynita kay
puntaynipi apamushpa wañuchiychi.
28Chasna nishpa yachachishkanwasha
Jesuska Jerusalenma rirka.

Jesuska Jerusalén
llaktapi yaykurka
(Mt. 21.1-11; Mk. 11.1-11;
Jn. 12.12-19)

29-30Jerusalenma rihushkanpi Jesuska
paktarka Betfagé llakta, Betania llakta

kuchupi. Chay llaktakunaka shuk urku
Olivos shutiyu kuchupi karkakuna. Ña
paktahushpan chay Olivos urku
mayanpi, Jesuska ishkay runankunata
nirka:
Riychi chay rikuhushkaykichi
llaktama. Chaypi paktashpaykichi
tarinkichimi shuk malta burru watarish-
kata, maykanpimi nima shuk runa
purishkarachu. Chay malta burruta
paskashpaykichi apamuychi. 31Shuk
runa kankunata mitsashpa tapushpanka
¿imaraykutaya paskahunkichi? nishpa,
payta kasna rimaychi: Yayanchi Jesusmi
munahun awanpi tiyarishpa rinanpa.
Kunanllatatami kutichik shamushu
nishpa.
32Chasna Jesús nishpan chay ishkay
runankunaka rirkakuna. Paypa rimash-
kantashina tarik rirkakuna. 33Ña chay
malta burruta paskahushpankuna
amunkunaka tapurkakuna:
¿Imaraykuta paskahunkichi chay
burruta?
34Paykunaka aynirkakuna:
Yaya Jesusmi munahun.
35Chaymanta Jesusma apashpa
rirkakuna. Chaypi paktashpankuna
churarinankunata burrupa awanpi
mantashpankuna Jesusta tiyachirka-
kuna. 36Chasna Jesús rihushpan
puntanpi runakunaka churarinankunata
ñampipi mantarkakuna, imashnami
rurapayanahun shuk atun aputa kushilla
yaykuchinankunapa. 37Ña Jerusalenta
kayllayahushpankuna Olivos urkuta
uraykuhushpankuna Jesusta chay achka
katihuk runakunaka yapa kushikush-
pankuna kaparishpa Yaya Diosta
agradesirkakuna:
¡Yaya Dios, kay Jesús atun yachaykita
rikuchishpa tukuy ali rurashkanta
rikushkanchi! 38Payka kanpa yanapash-
kayki ali runami kan. Kanpa munash-
kaykita ruranapa kachashkayki atun
apunchi kashpanmi shamuhun. Ñami
tukuyta alichashkanki kushilla paywa
kawsananchipana. Kanta kushichinchi
awa silupi kawsak Yaya Dios.
39Chaypi shuk *fariseokuna chay
runakunapa chawpinkunapi kahukkuna
rimarkakuna:
Yachachik, rimay kay kanta katik
runakunata chunllayanankunapa.
40Chaypi Jesuska aynirka:
Kankunata rimani, kaykuna chunlla-
yashpankunaka rumikunanami kaparin-
kakuna.
41-42Jesús Jerusalén kuchupi paktash-
pan llaktata rikushpan wakarka. Chay
llaktapi kawsakkunarayku wakashpa
rimarka:
Imashna alishi kama karka, kay
punchallapas asirtankichima ñuka Yaya
Dioswa alichashka kushilla kawsayta
kuk kanaynita kushillana kawsanayki-
chipa. Kunankama mana munashpayki-
chi asirtanata, Yaya Dios kankunamanta
kichushka asirtana yuyayta manana
asirtanaykichipa. 43-44Mana munashpay-
kichi asirtanata Yaya Dios kachawash-
kanta kankunata kishpichinaynipa,
kunanmanta pacha achkata parisinayki-
chi tiyan. Parisina punchakuna
paktarishpankuna kuntraykichikunaka
llaktaykichi muyukta allpata lumaya-
chinkakuna chaypi pakashpa wañuna-
kushpa kankunata winsinankunapa.
Tukuy kankunata winsishpa wañuchin-
kakuna. Tukuy wasikichikunatapas
waklichishpa urmachinkakuna. Nima
shuk rumi awapura rurarishkaka
kiparinkachu.

Jesuska rantichik runakunata Yaya Diospa wasinmanta llukshichirka

(Mt. 21.12-17; Mk. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

45Jerusalenpi paktashpan Jesuska
*Yaya Diospa wasinpi yaykurka. Chay

wasipi puntiru atun pampa kincharish-
kapi achka rantichik runakuna
karkakuna. Chayta rikushpan Jesuska
piñarishpan llamputa llukshichirka.
46Llukshichihushpan paykunata
rimarka:
Yaya Dioska killkachishkanpi riman:
Kay wasinika ñukata mañanankuna
wasinimi kan nishpa.
Kankunaka kay Yaya Diospa wasinta
shuwakunapa kushilla tantarinata
rurashkankichi. [Chasna Jesuska
rimashpan paykuna chaypi achkata
kobrashpa rantichihushkankunarayku
shuwakunashina kanankunata
yuyachirka.]
47Chaymanta pacha tukuy puncha-
kuna Jesuska Yaya Diospa wasinpi
yachachipayan. Achka runakuna payta
uyashpankuna *saserdotekunapa
apunkuna, Moisespa killkashkanta
yachachikkunapas, chay llaktapa
apunkunapas maskarkakuna, imashna
rurashpami payta wañuchinkakuna.
48Chasna yuyarishpankunatata mana
atiparkakunachu payta wañuchinata,
tukuy uras achka runakuna paypa
yachachihushkanta yapa uyanayashpa
chayllapi kahushkankunarayku.

Jesuspa atun
yachayninmanta riman
(Mt. 21.23-27; Mk. 11.27-33)

20 1-2Shuk puncha Jesuska *Yaya
Diospa wasinpi runakunata
yachachirka Yaya Dios runakunata
kishpichinanmanta. Chaypi *saserdote-
kunapa apunkuna, Moisespa killkash-
kanta yachachikkunapas, paykunata
kamachik israel masin rukukunapas
tapuk shamurkakuna:
Ñukanchita rimay ¿pita kanta
kamachishka tukuy chay rurashkaykiku-
nata ruranaykipa? ¿Pita kanta
kamachishka kasna yachachinaykipa?
3Chaypina Jesuska aynirka:
Ñukapas shuk imata tapushkaykichi.
Ayniwaychi. 4¿Pita Juanta kamachirka
bawtisananpa? ¿Yaya Dioschu runaku-
nachu?
5Chaypi paykunapura tapunakurka-
kuna:
Yaya Diosmi Juanta kacharka
nishpanchika Jesuska ñukanchita
rimankami: Yaya Dios payta kachashka
kashpanka ¿imaraykutaya payta mana
kasushkankichichu? 6Aynishpanchika
runakuna rimashpankuna Juanka
yachachirka nishpa, tukuy runakuna
piñarishpankuna ñukanchita rumiwa
tuksishpa wañuchinkakuna. Paykunaka
kirinahun chay Juan wañuka Yaya
Diospa yachayninwa yachachik
kashkanta.
7Chasna tapunakushpankuna Jesusta
aynirkakuna:
Mana yachanchichu pimi Juanta
kacharka nishpa.
8Chaypina Jesuska aynirka:
Chasna kashpanka ñukapas mana
rimashkaykichichu pimi kamachi-
washka tukuy kaykunata ruranaynipa
nishpa.

Jesuska mana kasunayak
tarawakkunamanta
yuyachishpa yachachin
(Mt. 21.33-46; Mk. 12.1-12)

9Chaymanta Jesuska tukuy chay
runakunata shuk yachachinawa
yachachirka kasna:
Tiyarka shuk chakrayu runa. Chay
runaka chakranpi achka uva wiñarish-
kakunata tarpuchirka. Chaymanta
chakranta shuk tarawak runakunata
kurka amunshina pichashpa kuyranan-
kunapa. Chasna kushpan rimarka: Kay
uva chakraynita pichashpa kuyrapanki-
chi shamunaynikama. Pallashpaykichi
tukuy muyunkunamanta chawpita

kuwankichi. Chasna rimashpan chay amunka rirka shuk karu llaktama, chaypi unayta kawsananpa.

10Ña chay uvakunata pallana uras paktarishpan chay amunka shuk runanta kacharka chay chakranpi tarawahukkunata rimak rinanpa: Patronchimi kachawashka uva muyukunata pallashkaykichimanta chawpita kuwanaykichipa payrayku apanaynipa nishpa. Chay runanka uva muyuta apanapa rishpan mana kurkakunachu payta nima shukta. Makashpankunalla chay runata kacharkakuna.

11Chaymanta chay patronka shuk runantana kacharka uva muyukunata tapuk rinanpa. Paytapas makashpankuna millaypata rimashpa pinkachishpankuna shinallata kacharkakuna. 12Kimsaynin runantana kacharka. Paytapas chasnallatata mana alitachu rurarkakuna. Makashpankuna aychan liki likita kacharkakuna.

13Chaymantana chakra amuka yuyarirka ¿imashnashi ruraynima? nishpa. Kachashara shuklla munashkayni wawaynita. Payta rikushpankunachari manchashpankuna kasunkakuna nishpa. Chaymanta wawantana kacharka. 14Payta rikushpankuna chay tarawak runakunaka kwintarkakuna paykunapura: Payka kay chakra amupa wawanmi. Yayan wañushpan kay chakraka payraykunami kiparinka. Akuychi kunalla wañuchishunchi, tukuy kay uva chakraka ñukanchipana kananpa. 15Chaypina chay chakramanta llukshichishpankuna payta wañuchirkakuna.

Chasna kwintashkanwasha Jesuska tapurka:

¿Imanachimashi chay chakra amuka chay wañuchik runakunata? 16Chay uva chakranma rishpan chay tarawakkunataka wañuchinkami. Chaywasha chay chakrantaka kunkami shuk runakunatana nishpa.

Yachachishkanta uyashpankuna rimarkakuna:

Yaya Dioska ama chasna rurachun ñukanchiwa.

17Jesuska paykunata rikushpan pay kikin rumishina kananta yuyarishpan rimarka:

¿Ima ninayantaya kasna Yaya Diospa ñawpa killkachishkanka?

Shuk runa wasinta rumimanta rurashpan tarawak runankunaka shuk ali sinchi rumita mana munashpankuna mayanpi churarkakuna mana alichu nishpankuna. Chay rumitaka wasinta rurak runaka akllashpan chay wasinpi churarka shuk orkonshina sinchikuchik kananpa nishpa.

18Chay akllashkan rumipi takakta tukushpaykika tulluyki pakiktami urmanki. Chay atun rumi awaykipi urmashpanka machuyakta nitishpa pulbu wañunki.

19Chasna Jesús yachachishpan chay *saserdotekunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas alita asirtarkakuna, paykuna amunta mana kasunayakkunashina kanankunata uyachishkanta, chaymantapas chay ali rumita wichukkunashina chay rumipi takarikkunashina kanankunata uyachishkanta. Chayrayku yapa piñarishpankuna Jesusta chay ratulla apinayarkakuna wañuchichinankunapa. Chasna ruranayashpankunapas Jesusta mana apirkakunachu runakunata manchashkankunarayku. Pakta wañuchiy tukunchima nishpa yuyarirkakuna.

Chiknik runakuna Jesusta pantachichinayarkakuna
(Mt. 22.15-22; Mk. 12.13-17)

20Jesusta yapa *romano aputa apichichinata munashpankuna chay

payta chiknik runakunaka chaymanta pacha maskarkakuna, imamantami payta apinkakuna nishpa. Chasna kashpan shuk runakunata Jesusma kacharkakuna, alishina tukushpa payta llullachishpa pantachichinankunapa. Chasna rurashpa munarkakuna romano aputa Jesusmanta millaypata rimak rinata.

21 Chay llullachik runakunaka Jesuspi paktashpankuna alishina tukushpa payta rimarkakuna:

Yachachik, yachanchi tukuy uras runakunata rimanaykika yachachinaykika shutipa kananta, mana manchashpa nima pita. Alita yachachinki runakunata Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsanankunapa. 22 Ñukanchita rimay ¿alichu manachu ñukanchi israel runakunaka chay romano tukuymanta atun aputa *impuestuta pagananchipa? ¿Yaya Dioska munanchu pagananchipa manachu?

23 Jesuska yacharka mana ali yuyarishkankunata. Ari, pagananchi tiyan nishpa aynimaka, israel apukunata rimak rinahuma payta kastiganankunapa. Mana alichu pagananchipa nishpa aynimaka, romano aputa rimak rinahuma payta kastigananpa. 24 Chasna kashpan paykunata rimarka:

Rikuchiwaychi shuk kullkita.

Chaymanta shuk kullkita apishpan tapurka:

¿Pipa almantata rikunkichi kay kullkipi? ¿Pipa shutinta kay kullkipi killkarishka kan?

Paykunaka aynirkakuna:

Romano tukuymanta atun apupami.

25 Chasna aynishpankuna Jesuska paykunata rimarka:

Chay atun apupa kashkantaka kuychi amunta. Maykanmi Yaya Diospa kan, kuychi payta. Yaya Dios ñukanchikunata rurashkanrayku ñukanchikunapa amunchi kan. Chayrayku tukuy shunkuykichimanta pacha payta yuyashpa kawsaychi.

26 Chasna chay llullachik runakuna mana atiparkakunachu Jesusta pantachichinata nima shuk shimita, runakuna chawpipi rimashpan. Yapa yachayninwa aynishkanta uyashpankuna mancharishpankuna chunlla uyarkakuna.

Jesuska yachachin wañushkakuna kawsarinankunata
(Mt. 22.23-33; Mk. 12.18-27)

27 Chaymanta shuk *saduseokuna Jesusta kayllayarkakuna. Paykunaka kirinahun wañushkakuna manana kawsarinkakunachu nishpa. Chayrayku Jesusta rimarkakuna:

28 Yachachik, ñawpa Moisés wañuka ñukanchirayku killkarka: Shuk warmiyu runa manara wawayu wañushpanka wawkinna chay kachuynin mashintuta warmiyanan tiyan chay warmita wawayachinanpa wawkinranti. Chaymanta chay warmin kari wawata wawayashpanka chay wawkin wañupa wawanshina kanan tiyan nishpa. 29 Kunan kanta kwintanayanchi: Tiyarka kanchis wawkikuna. Shuk puncha puntiru wawkika warmiyarka. Mana nima shuk wawayu kashpanra wañurka. 30 Chaymanta Moisespa killkashkan kamachishkata kasushpan ishkaynin wawkina kachuynin mashintuta warmiyarka. Chay wawkipas chasnallatata wañurka. 31 Chaymanta kimsaynin wawkina chay kachuynin mashintuta warmiyarka. Paypas wañurka. Chasnallatata shukllankama shukllankama chay kanchis wawkikuna chay warmillatata warmiyashpankuna karan shuk mana wawayuchu wañurka. 32 Chaymanta chay warmipas

wañurkana. [33]Kunanka rimay
ñukanchita. Chay kanchis wawkikuna
chay warmillatata warmiyarkakuna.
Wañushkakuna kawsarimushpankuna
chay kanchis wawkikunamanta
¿maykanpa warminshi kama?
[34]Chaypi Jesuska aynirka:
Kay allpallapimi karikunaka warmiyanahun, warmikunapas kusayanahun.
[35]Maykankunami Yaya Diospa
rikushkanpi ali kanahun wañushkankunamanta kawsarinankunapa paypa
ruranan mushu mundupi yaykunankunapa, paykunaka mana warmiyankakunanachu, warmikunapas mana kusayankakunanachu. [36]Chaypika manami nima
pi wañunkanachu. Chayrayku manana
warmiyashpa kawsankakunachu
miranankunapa. Paykunaka kankakunami *angelkunashina mana
wañukkuna. Yaya Diospa wawankunami
kankakuna wañushkankunamanta
kawsarimushkankunarayku. [37]Runakuna wañushkankunamanta kuti
kawsarinankunata Moisés wañupas
yachachirka. Chay uchilla kaspi
sintihukmanta Yaya Dios payta kasna
rimashkanta killkarkan: Ñuka kani Yaya
Dios, maykantami Abraham, Isaak,
Jakob kushichinahun nishpa. [38]Yaya
Dios chasna rimashkanrayku yachanchi
chay yaya rukukuna wañushpankunapas
paywa pakta kawsa kahushkankunata.
Kawsakunallami Yaya Diosta kushichinahun, wañushkakunaka payta mana
kushichinahunchu. Yaya Diosraykuka
tukuy paykuna wañushpankunapas
kawsallami kanahun.
[39]Chasna aynishkanta uyashpankuna
Moisespa killkashkanta shuk yachachikkunaka Jesusta nirkakuna:
Sumakta rimashkanki. Suma
yachachik kanki.
[40]Chaymanta pacha chay Jesusta
pantachichinayak saduseokuna manana
munarkakunachu tapunata ashwanta.

Jesuska yachachin pay tukuymanta ashwan ali kamachik kananta
(Mt. 22.41-46; Mk. 12.35-37)

[41]Chaymanta Jesuska chay yachachik
runakunata tapurka:
¿Imashna yuyarishpaykichitaya
yachachinkichi Yaya Diospa Kachanan
Kishpichikka atun apu David wañupa
miraymanta kanka nishpa? [42-43]David
kikin chay Kishpichikmanta rimashpan
killkarka chay killka Salmospi:[h]
Yaya Dioska chay kamachiwakta
rimarka: Tiyariy kuskayni parti
kamachinaykipa ñukawa pakta,
tukuy kanta chiknik runakunata winsinaynikama kanta
kasunankunapana nishpa.
[44]David Yaya Diospa Kachanan
Kishpichikta kamachiwak nirka. Chay
uras ña kawsa paymanta pasa kashpan
David unay wañushkanwasha paypa
miraymantallatata kashpan manami
atipanchu runalla kanata.

Jesuska Moisespa killkashkanta yachachikkunata uyachishpa rimarka
(Mt. 23.1-36; Mk. 12.38-40; Lk. 11.37-54)

[45]Chasna tapushpan Jesuska tukuy
chaypi kahuk runakunapa uyahushkankunapi runankunata rimarka: [46]Ama
kankunaka chay Moisespa killkashkanta
yachachikkunamanta llullachirishka
kaychichu. Paykunaka yapa munanahun
tukuy runakuna paykunata aputashina
saludanankunapa. Chayrayku suma suni
churarishkankunawa purinahun
runakuna ñampikunapi plasakunapi

---

h Rikuy kastellano Bibliapi Salmos 110.1

saludanankunapa. Tantarina wasikunapi, fiestakunapipas tukuymanta suma tiyarinakunapi tiyarinahun, runa masinkuna paykunata aputashina rikuhushkankunata rikuchishpa.
47Paykuna kikinrayku mana pinkashpa mashintukunata tukuy imankunata llullachishpa tapunahun, Yaya Diosta kushichinaykichipa kunaykichi tiyan nishpankuna. Mana ali rurak kashkankunata pakanankunapa, tantarina wasikunapi ali rurak runakunashina Yaya Diosta unayta mañanahun. Chasna kashpankuna Yaya Dioska paykunataka tukuy runakunamanta ashwan sinchitami kastiganka.

Shuk mashintu tukuy tiyashkan kullkinta Yaya Diosta kurka
(Mk. 12.41-44)

21 1Jesuska *Yaya Diospa wasinpi runankunata chasna rimahushpan rikurka yapa kullkiyu runakuna kullkinkunamanta Yaya Diosta kushpa kahapi churahushkankunata.
2Chaymantapas rikurka shuk mashintu nima imayu ishkay kullkinstuta churahushkanta. 3Chaypi rimarka:
Rikuychi. Kay mashintu nima imayuka chay ishkay kullkinstuta churahushpan Yaya Diospa rikushkanpi tukuy chay achka kullkiyu runakunamanta ashwantami kushka. 4Tukuy paykunaka achka kullkinkunamanta puchurishkata kushkakuna. Kay mashintuka tukuy tiyapushkanta Yaya Diosta kushka, maykanwami mikunanta rantinan karka. Chayrayku payka Yaya Diosta ashwanta kushichishka.

Jesuska runankunata rimarka Yaya Diospa wasin urmachiy tukunanta
(Mt. 24.1-2; Mk. 13.1-2)

5Chaypi shukkunaka rimahurkakuna *Yaya Diospa wasinmanta:
Suma rumikunawa, Yaya Diosta kushkakunawa yapa suma rurarishka rikurin nishpa.
Chaypi Jesuska rimarka:
6Tukuy kay rikuhushkaykichika shuk punchami urmachiy tukunka. Nima shuk wasi, nima shuk rumi awapura rurarishkaka kiparinkachu.

Jesuska yachachin manara kay allpaka tukurihushpanra imakunami pasanka
(Mt. 24.3-14; Mk. 13.3-23)

7Chaypi runankunaka Jesusta tapurkakuna:
Yachachik ¿ima urastaya *Yaya Diospa wasinta urmachinkakuna? ¿Imata rikushpanchita yachanchima chay puncha paktarihushkata?
8Jesuska aynirka:
Alita yuyariychi nima pi kankunata llullachinanpa. Achka runakunami yanka nishpa rimak shamunkakuna: Ñukami kani Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik nishpa. Shukkunaka rimankakuna: Ñami paktarihun Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kutimunan punchaka nishpa. Chasna rimashpankunapas ama paykunata kiriychichu.
9Uyashpaykichika runakuna chikninakushpankuna wañunakushpa kawsahukkunata, ama mancharinkichichu. Tukuy chaykunami puntiru pasanan tiyan. Runakuna wañunakushpa kawsahushpankunapas chay uras kay allpaka manarami tukurinkarachu.
10Jesuska yachachishpalla katirka:
Shuk shimita rimakkuna shuk shimita rimakkunawa chikninakushpankuna wañunakunkakuna. Shuk allpapi kawsak runakunaka shuk allpapi kawsak runakunawa sinchita chikninakushpankuna wañunakunkakuna.
11Tiyankami sinchi allpa kuyuykuna. Tukuy partimi sinchi yarkay tiyanka,

chaymantapas achka utkalla shukma
shukma chimpak sinchi unkuykuna.
Silupi manchaypata nima ima uras
rikushkankunata rikunkakuna runaku-
naka.
12Manara chaykuna tiyashpan kankunata
chiknishpa parisichinkakuna, apinkakuna
karselpi churachinankunapa. Chiknik
runakuna kankunata uchachishpa tantarina
wasikunama pushankakuna. Chaymanta
karselpi churachinkakuna. Ñukata
katiwahushkaykichirayku kankunata
apishpa atun apukunama pushankakuna
kastigachinankunapa. 13Chasna ruray
tukuhushpaykichi achka uyahushkanku-
napi atipankichi ñukamanta rimanata.
14Tukuy chayta uyashpaykichi ama
yuyarishpa kaychichu imatashi aynisha
nishpa. 15Chay urasmi kushkaykichi
yachayta alita ayninaykichipa. Nima
maykan kuntraykichi atipankachu
kankunata ayninata.
16Chay uraska kankunata yapa chiknin-
kakuna. Yayaykichi, wawkikichipas, shuk
aylluykichipas, amiguykichipas apukunama
pushankakuna kankunamanta llullashpa
rimanankunapa. Chasna rurashpankuna
apukunaka kankunamanta shukkunata
wañuchinkakuna. 17Tukuy runakuna
kankunata chikninkakuna ñukata
katiwahushkaykichirayku. 18Chasna
kashpanpas Yaya Dios kankunata alita
kuyrashpan manami atipankakunachu
paymanta anchuchishpa chinkachinata.
19Imatapas kankunata rurashpankuna
mana sakishpa ñukapi sinchikuychilla.
Chasna shuti kishpishpa Yaya Dioswa
wiñaypa kawsak rinkichi.

Jesuska rimarka Jerusalén llaktata urmachinankunata
(Mt. 24.15-21; Mk. 13.14-23)

20Jesuska yachachishpalla katirka:
Kay Jerusalén llakta muyukta achka
suntalukunata rikushpaykichi yachanki-
chi ña urmachinalla kahukkunata.
21-22Chay punchakunaka Yaya Diospa
sinchi kastiganan punchakunami. Chay
urasmi Yaya Dioska tukuy killkachish-
kan shiminkunata paktachinka. Chay
punchakunapi kankuna Judea allpapi
kawsakkuna urkukunama utkalla
mitikuychi. Kankuna Jerusalén llaktapi
kahukkunaka chaymantalla mitikuychi.
Chakraykichipi kahushpaykichika
manana Jerusalenma kutiychinachu.
23Chasna mitikuna punchakunapi
yapa llakiypa kanka chay chichu
warmikunarayku, chay llullu wawayu
warmikunaraykupas. Tukuy kay israel
allpapi kawsak runakuna yapakta
parisinkakuna. Yaya Dios paykunata
yapa piñaywami kastiganka. 24Wañuna-
kuhushkankunapi shukkunaka sabliwa
wañuchiy tukunkakuna, shukkunataka
apishpankuna pushankakuna tukuy
allpapi chikan chikan runakuna
chawpipi kawsanankunapa. Mana israel
runakuna kay Jerusalenta urmachish-
pankuna amuyankakuna Yaya Diospa
rimashkan puncha paktarinankama.

Jesuska kutimunan punchamanta rimarka
(Mt. 24.29-35; Mk. 13.24-31)

25Jesús runankunata yachachishpalla
katirka: Kutimunayni puncha kuchuya-
hushpan intipi, killapi, istrillakunapi
manchaypami rikurinka. Chaymanta
kay allpapi atun yaku mar atunta
ulasyashpan manchaypa uyarinka.
Tukuy kay allpapi kawsak runakuna
yapa mancharinkakuna, imashi
tukuhunchi nishpa. 26Chay uras tukuy
silupi punchayachikkuna sinchita
kuyurinkakuna. Chay manchaypa
pasahukta rikushpankuna runakuna
lismayankakuna. 27Chasna tukushpan-
kuna ñuka Yaya Diospa Kachashkan
Runa puyu chawpipi suma chuyahlla

Yaya Diospa atun yachayninwa
shamuhushkaynita rikunkakuna.
28Chasna manchaypa punchakuna
paktarishpankuna kankunata kishpichi-
nayni punchaka utkallami paktarinka.
Chayta yachashpaykichi chay puncha-
kunapi manana manchashpa sumakta
kushikushpa chapawaychi.
29Chasna nishpan shuk yachachinawa
yachachishpalla katirka:
Shuk *igu kaspita, chaymanta shuk
kaspikunatapas rikushpa yachakuychi.
30Achkata mushumanta pankayahush-
kankunata rikushpaykichika yachanki-
chi veranoka ña kuchuyahushkanta.
31Chasnashinami tukuy kay rimashkayni
paktarihukta rikushpaykichi yachanki-
chi Yaya Dios mushu munduta
rurashpan chaypi ali kamachinanka ña
paktarihushkanta.
32Alita uyawaychi. Kay punchakunapi
kawsak runakunaka manara wañush-
pankuna tukuy kay rimashkaynika
paktarinan tiyan. 33Kay siluka, kay
allpapas chinkarinkakunami. Tukuy
rimashkayni shimikunamantaka nima
shuk chinkarinkachu. Tukuy paktarinan
tiyan.

Alicharishka kaychi

34-35Tukuy kay rimashkaynita
uyashpaykichi alita kuyrariychi,
shamushpayni alicharishka kanayki-
chipa. Chay puncha mana yuyarishkay-
kichipi kunkaymanta paktanka. Chasna
kashpan ama kawsaychichu aychaykichi
munashkanllata maskashpa. Chasna
kawsashpaykichika kankichimi
imashnami shuk animalka kunkaymanta
shuk tukllapi urman. Ama kawsaychi-
chu machashpa, tukuy munashkaykichi-
llata yuyarishpa. Chasna kawsashpayki-
chika shamunayni puncha kankuna-
rayku wañuyka kanka, imashnami
tukuy kay allpapi kawsakkunaraykupas
paktamunka. 36Mana chasna tukunayki-
chipa tukuy uras Yaya Diosta mañashpa
yuyaywa kawsaychi, alita payta
kasushpa. Chasna kawsashpaykichika
tukuy chay pasana kahushkanpi mana
sakiwashpa sinchikunkichi. Chasna
sinchikushpaykichika tukuy chaykuna-
manta kishpishka kankichi. Ñuka Yaya
Diospa kachashkan runapa puntanpi
mana manchashpa shayarinkichi.
37Karan puncha Jesuska *Yaya Diospa
wasinpi yachachipayan. Tutapi Olivos
shutiyu lumama ripayan chaypi
puñunanpa. 38Karan puncha achka
runakuna tutamantastulla Yaya Diospa
wasinma ripayanahun payta uyananku-
napa.

Chiknik runakuna Jesusta apinankunapa Judaswa kwintarkakuna

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mk. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

22 1Ña *Paskua punchakuna
kallarinanpa masna puncha-
llana pishihurka. Karan wata israel
runakunaka chay Paskua punchakuna-
rayku tantaripayanahun. Chay puncha-
kuna yuyaripayanahun Yaya Dios
paykunata Egipto allpamanta
kishpichishkanta, mikupayanahun pan
mana punkichirishkata. 2Chay puncha-
kuna ña paktarihushpan *saserdoteku-
napa apunkuna, Moisespa killkashkanta
yachachikkunapas maskarkakuna,
imashna rurashpashi apinchima Jesusta
wañuchinanchipa nishpa. Achka
runakuna payta katihushkankunata
rikushpankuna mancharkakuna pakta
ñukanchita wañuchinahuma nishpa.
3Chaypi supayka Judas Iskariotepa
shunkunpi yaykurka. Chay Judaska
Jesuspa chunka ishkay runankunamanta
shuk karka. 4Payka saserdotekunapa
apunkunama, Yaya Diospa wasinta

kuyrakkunamapas rirka, paykunawa
kwintananpa imashna rurashpami
Jesusta apichichinka. [5]Chasna kwintak
rishpan paykunaka kushikurkakuna.
Shuk yuyayllawa kashpankuna rimarka-
kuna:

Kanta kullkita kushunchi Jesusta
apinanchipa yanapahushkaykirayku.

[6]Chaypi Judaska arí nirka.
Chaymanta maskarka imashnami
Jesusta mana runakunapa rikushkanpi
apichichinka.

Jesuska runankunawa Paskua puncha mikunata mikurka
(Mt. 26.17-29; Mk. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1Kor. 11.23-26)

[7]Ña chay puntiru *Paskua punchaka
paktarishpan mikupayanahun pan mana
punkichirishkata. Chaymantapas chay
punchaka wañuchipayanahun obeha
maltata mikunankunapa, imashnami
ñawpamanta pacha rurapayanahun.[i]
Chasna yuyaripayanahun Yaya Dios
paykunata kishpichishkan punchata.
[8]Chay punchapi Jesuska kacharka
Pedrota, Juantapas, rurak riychi
mikunata Paskua punchapi mikunan-
chipa nishpa.

[9]Chasna rimashpan paykuna tapurka-
kuna:

¿Maypita munanki rurak rinanchipa?

[10]Chaypi Jesuska paykunata aynirka:

Chay Jerusalén llaktapi paktashpayki-
chi shuk runata tinkunkichi shuk
mankapi yakuta apahukta. Chay runata
katiychi. Maykan wasipimi yaykun
chaypi paywa pakta yaykuychi.
[11]Chaypi wasi amuta rimankichi:
Ñukanchita yachachikmi yachanayan,
maypimi payka kay Paskua mikunata
ñukanchiwa mikunka. [12]Chay wasi
amuka rikuchinkami shuk atun
kwartuta ishkaynin kawitupi sumakta
alicharishkata. Chaypi mikunata
ruraychi.

[13]Paykunaka rishpankuna tukuyta
Jesuspa rimashkantashina tarik
rirkakuna. Chaypi mikunata rurarka-
kuna Paskua punchapi mikunankunapa.

[14]Ña mikuna uras paktarishpan Jesús
chunka ishkay *apostolninkunawa
pakta mesa muyukta siririrkakuna
mikunankunapa. [15]Chaypi Jesuska
rimarka:

Maytukuyta munashkani kay Paskua
mikunata kankunawa mikunata, manara
wañunayni paktarihushpan. [16]Kanku-
nata rimani, kay Paskua mikunata
manami kuti kankunawa mikushanchu
Yaya Diospa ali kamachinan mushu
mundu kallarinankama. Chaypimi
Paskua tantarinanchipi yuyarishkan-
chika kishpichiy tukunamanta alita
paktachirishka kanka, sumakta
kishpichiy tukushkaykichirayku.

[17]Chasna nishpan Jesuska shuk
pusillu *vinuta apishpan Yayan Diosta
agradesishkanwasha rimarka:

Apishpaykichi shukma shukma
pasachishpa karan shuk upyaychi.
[18]Kankunata rimani, ñukaka manami
kutikashka kay allpapi kushilla kankunawa
tantarishpa kay vinuta upyashannachu. Ña
wañushami. Yaya Diospa ali kamachi-
nanka mushu mundupi kallarishpan
chaypira shuti kuti kushilla tantarishunchi.

[19]Chay vinuta kushkanwasha pantana
apirka. Yayan Diosta agradesishkanwa-
sha panta pakishpa pakishpa paykunata
kurka. Chasna kuhushpan nirka:

Kay panka aychaynishinami kan.
Tukuy uras tantarishpaykichi shuk
panta pakinakushpa mikuhushpayki-
chika yuyariychi ñuka kankunaranti
wañushkaynita kishpichinaynipa.

---

i Rikuy Éxodo killkapi 12.1-28

20Ña mikushkankunawasha chasnallatata shuk pusillu vinuta apishpan rimarka:

Kay vinuka yawarnishinami kan. Wañushpayni yawarnika shuturishpan Yaya Dios kankunata uchaykichimanta llakichishpan kishpichinka. Wañuhushpayni tukuy kay mushu alichanawa rimashkaynita paktachisha.

21Kunan maykanmi apichiwanka chay runaka chawpinchipimi kahun.
22Ñawpa ñukamanta rimashkashinami kunanka paktarihun. Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka wañunayni tiyan. Chasna kashpanpas ay chay runa apichiwak ¡imashna kastigushi payrayku kanka!

23Chaypi runankunaka mancharishpa tapunakurkakuna paykunapura: ¿Maykanshi ñukanchimanta Jesusta apichinka? nishpa.

Jesuska runankunata yachachirka mana kamachikkunashina kanankunapa

24Chasna Jesuswa tantaylla mikuhushpankuna runankunaka kallarirkakuna rimanakunata paykunapura, maykanshi paykunamanta ashwan yachayyu kamachik kananta runakunaka rimanahuma. 25Chaypi Jesuska paykunata rimarka:

Kay allpapi kamachikkuna runakunata sinchita kamachinahun. Chasna kashpankuna munanahun runakuna paykunata rimanankunapa runakunata alita yanapakkuna nishpa. 26Kankunaka ama chasna apukunashina kaychichu. Maykanmi kankunamanta ashwan atun apu kanayan, payka shuk wawashina kasuk tukuchun. Maykanmi kankunata kamachik kan, payka tukuypi yanapak tukuchun. 27Kay allpapi kamachik runakuna mikunankunapa tiyarinahun runankuna paykunata karanankunapa. Ñukaka kankunarayku mana chasna apushinachu kani, ashwan shuk runa apunta mikunata karakshinami kani.

28Kankunami ñukawa tukuy uras kamay tukushkaynikunapi kashkankichi. 29-30Chayrayku imashnami Yayayni ñukata apu tukunaynipa rimawashka, ñukapas kankunata rimani apukuna tukunaykichipa. Chay ali kamachinayni mushu mundupi ñukawa pakta mesaynipi mikunkichi upyankichipas. Chaymanta kankunata suma kamachina tiyarinakunapi tiyachisha, chay chunka ishkay israel ayllukunamanta mirashka israel masikichikunata kamachinaykichipa. Chasna kamachik tukushpaykichimi paykunata rimankichi alitachu manachu rurashkakuna nishpa.

Jesuska rimarka Pedro payta mana riksikshina tukunanta
(Mt. 26.31-35; Mk. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

31Chaymanta Jesuska Pedrota rimarka:

Simón, alita uyaway. Supaykunapa apumi yapa kankunata kamanata munashpan Yaya Dioska ari nishka. Imashnami shuk shushunawa kuyuchishpa mana alikunata surkunchi, chasnashinami kankunaka kamay tukunkichi sakiwankichichu manachu nishpa. 32Ñukaka kanrayku Yaya Diosta mañashkanimi, kanta yanapananpa mana sakiwanaykipa. Kan ñukata kutikashka katiwashpayki sinchikuchiy kirik masikikunata, paykunapas ñukata alita katiwanankunapa.

33Chaypi Simonka nirka:

Yaya Jesús, kanta karselpi tapashpankunaka chayma kanwa pakta rinayani. Kanta wañuchishpankunaka ñukapas kanwa pakta wañusha.

34Chasna rimashpan Jesuska aynirka:

Pedro, rimashkayki, kunan tutami manara atallpa kantahushpan kanka

kimsa kuti llullashpa rimanki Jesusta
mana riksinichu nishpa.

**Jesuska runankunata rimarka
alicharishka kanankunapa**

35Chaymanta Jesuska runankunata
rimarka:
Yuyariychi shiminita yachachinaykichipa kachashkayni punchakunata.
Chay uras kankunata rimashkani nima
imata apanaykichipa, nima bulsata,
nima kullkita, nima sapatuta. Chasna
rishpaykichi ¿shuk imaka pishirkachu
kankunarayku?
Paykunaka aynirkakuna:
Mana nima ima ñukanchita pishirkachu.
36Chaypina paykunata rimarka:
Kunan shuti manana chasnallachu
rinkichi. Maykanpachari tiyan bulsan,
kullkin, chayka purihushkanpi munashkanrayku apachun. Maykanpachari
mana tiyanchu sablinka, payka
kamisanta rantichishpan sablinta
rantichun. Kamisaykichimanta
ashwanta munankichi sablikichita,
tukuy parti kuntraykichikuna tiyashkanrayku. 37Kankunata rimani, kunalla
Yaya Diospa killkachishkanpi
ñukamanta killkarishkaka paktarinka
kasna nishkaka:
Shuk millaypa rurak runatashina
payta wañuchinkakuna.
Chasnashinami paktarihun ñukarayku.
38Chaymanta rimarkakuna:
Yaya Jesús, kaypimi tiyan ishkay
sablinchikuna.
Chaypina Jesuska aynirka:
Chaylla kachun.

**Jesuska Getsemaní kinchapi Yayan
Diosta mañarka**
(Mt. 26.30, 36-46; Mk. 14.32-42)

39Mikushkankunawasha Jesuska chay
wasimanta llukshishpan Olivos shutiyu
urkuma rirka, imashnami wiñay
rurapayan. Chasna rishpan paypa
runankunaka katirkakuna. 40Chaypi
paktashpankuna Jesuska nirka:
Mañaychi Yaya Diosta, sinchita
kamay tukuhushpaykichi mana sakinaykichipa ñukapi sinchikunata.
41Chasna rimashpan Jesuska paykunamanta anchurirka astalla karunikstupi.
Chaypi kunkurishpan Yayan Diosta
mañarka:
42Yayayni, munashpaykika kishpichiway mana chasna sinchita parisinaynipa. Chasna tapushpaynipas ama
ñukapa munashkaynita ruraychu,
ashwan kanpa munashkaykillata ruray.
43Chasna mañahushkanpi silumanta
shuk *angel rikurik shamurka sinchikuchinanpa. 44Jesuska yapa parisinanta
yuyarishpa sinchi manchayta musyashpan
Yayan Diosta ashwan sinchita mañarka.
Umpinka yawarshina tukushpa allpama
shuturirka. 45Chasna Yayan Diosta
mañashkanwasha atarirka runankunama
kutinanpa. Chaypi paykunata tarik rirka
puñuhukkunata. Yapa llakiywa sampayashpankuna puñuy apishpan puñuhurkakuna.
46Chaypi rimarka:
¿Imaraykuta puñuhunkichi? Atarishpaykichi Yaya Diosta mañaychi mana
sakinaykichipa ñukapi sinchikunata,
sinchita kamay tukuhushpaykichi.

Jesusta apirkakuna
*(Mt. 26.47-56; Mk. 14.43-50;
Jn. 18.2-9)*

47Jesús chayra rimahushkanpi achka
runakunaka paktamurkakuna. Chay
runakunapa puntanpi Jesuspa chunka
ishkay runankunamanta Judas shutiyu
rirka. Jesusta kayllayak shamushpan
payta saludahushpan mucharka.
48Chaypi Jesuska rimarka:
Judas ¿ñuka Yaya Diospa Kachashkan
Runata muchashpaykichu apichiwanki?

49Jesuswa kahukkunaka chasna
pasahukta rikushpankuna tapurkakuna:
Yaya Jesús ¿wañunakushunchichu
sabliwa?
50Chasna nishpankuna Jesuspa shuk
runan sablinta apishpan *saserdoteku-
napa atun apupa shuk runanta sumakta
pitishpa wañuchisha nishpa pitihushpan
kuska parti rinkrinta pitirka. 51Chaypi
Jesuska rimarka:
Sakiychi. Chaykamalla.
Chasna nishpan chay runapa rinkrinta
llankashpan ampirka. 52Saserdoteku-
napa apunkuna, Yaya Diospa wasinta
kuyrakkunapas, paykunata kamachik
israel masin rukukunapas shamurka-
kuna Jesusta apichinankunapa. Chay
runakunata Jesuska rimarka:
¿Imaraykutaya sablikunawa kaspiku-
nawapas shamushkankichi apiwanayki-
chipa? ¿Wañuchik shuwa runachu kani?
53Tukuy puncha Yaya Diospa wasinpi
kankunawa kahushpayni ¿imaraykutaya
mana chaypi apiwashkankichichu? Tuta
kashpanmi kunan apiwanaykichi ura
paktarishka. Kunan Yaya Dios sakin
amsaka punchata winsikshina supayku-
napa apun munashkanta ruranapa.

Pedroka Jesusta mana riksinichu nishpa rimarka

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mk. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

54Jesusta apishpankuna *saserdoteku-
napa atun apupa wasinma pusharka-
kuna. Chasna pushashpankuna chaypi
yaykuchirkakuna. Pedroka karullapi
katirka. 55Chay wasi kincharishka
pampan chawpipi kuyrakkunaka ninata
sintichishpankuna muyukta tiyarirka-
kuna. Chaypillatata Pedropas
paykunapa chawpinpi tiyarik rirka.
56Chaypi shuk chay aputa yanapak
warmika payta nina kuchupi tiyahush-
kata alita rikushpan rimarka:
Kay runapas Jesuswa pakta purikmi kan.
57Chasna nishpan Pedroka
llullachishpa aynirka:
Manami paytaka riksinichu.
58Unaystumanta kuti shuk runa payta
rikushpan rimarka:
Kanpas chay runapa runankunamanta-
llatatami kanki.
Pedroka aynirka:
Manami paykunamantachu kani.
59Shuk uramanta shukna rimarka: Kay
runapas shutipami Jesuswa purik kan,
paypas Galileamanta runa kashkanrayku.
60Chaypi Pedroka aynirka:
Pimantachari rimahunki manami
yachanichu.
Chasna rimahushkanllapi atallpaka
kantarka. 61Chaypi Jesuska tikrarishpan
Pedrota rikurka. Chasna rikushkanllapi
Pedroka yuyarirka Jesuspa nishkanta:
Kunan tuta manara atallpa kantahush-
panra kanka kimsa kuti rimanki
manami riksinichu payta nishpa.
62Chasna yuyarishpan Pedroka
kanchama llukshishpan yapa llakirish-
pan sinchita wakarka.

Jesusta asichirkakuna

(Mt. 26.67-68; Mk. 14.65)

63Chaymanta Jesusta kuyrak runaku-
naka asichishpankuna waktarkakuna.
64Ñawinta tapashpankuna uyanpi
waktashpa tapurkakuna:
Yaya Diospa yachayninwa kashpay-
kika rimay pita kanta waktashka nishpa.
65Chasna payta waktashpankuna
achka mana alikunata paymanta
rimashpa payta asichirkakuna.

Jesuska tantarishka atun apukunapa puntankunapi karka

(Mt. 26.59-66; Mk. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

66Ña pakarihushpan israel runakunata
kamachik israel masin rukukuna,

*saserdotekunapa apunkunapas,
Moisespa killkashkanta yachachikkunapas tantarirkakuna. Chay tantarishkankunama Jesusta pusharkakuna,
maypimi paykunaka apupura tantaylla
yuyarishpa kwintanahun. Chaypi payta
tapurkakuna:
67Rimay ñukanchita ¿kanchu kanki
chapahushkanchi Yaya Diospa
Kachanan Kishpichikka?
Chaypi Jesuska aynirka:
Rimashpaynika chay Kishpichik kani
nishpa, mana kiriwankichichu. 68Ñuka
kankunata shuk imata tapuynimaka,
mana ayniwankichimachu. 69Kunan-
manta pacha ñuka Yaya Diospa
Kachashkan Runa tukuyta atipak Yaya
Diospa kuchunpi tiyarisha tukuy
runakunata kamachinaynipa.
70Chayta uyashpankuna yapa
piñarishpa tapurkakuna:
¿Shutipachu chasna rimahunki Yaya
Diospa Wawan kanaykita?
Jesuska aynirka:
Ari, ñukami kani rimashkaykichi-
shina.
71Chayta uyashpankuna paykunaka
rimarkakuna:
Kunan shuti manana munanchichu
nima shuk runata paymanta ashwan
millaypata rimak shamunanpa payta
wañuchichinanchipa. Ñukanchi kikin
uyashkanchi pay kikin mana llakichiypa
rimashkanta nishpa.

Jesusta apu Pilatoma pusharkakuna
(Mt. 27.2, 12-14; Mk. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

23 1Chaymanta tukuy chay
tantarishkakunaka atarishpan-
kuna Jesusta *romano apu *Pilatoma
pusharkakuna. 2Chaypi Jesusta
uchachishpa rimarkakuna:
Kay runaka israel masinchikunata
yachachishka apunkunata mana
kasunankunapa. Chayraykumi payta
apishpa pushamushkanchi. Paymi
rimarka: Romano tukuymanta atun
aputa ama *impuestuta kunkichichu
nishpa. Chaymantapas rimarka: Yaya
Diospa Kachashkan Kishpichik, Atun
Apuykichimi kani nishpa.
3Chaypi Pilatoka Jesusta tapurka:
¿Shutipachu kanki israel masikiku-
napa Atun Apu?
Jesuska aynirka:
Ari, ñukami kani rimashkaykishina.
4Chaymanta Pilatoka *saserdoteku-
napa apunkunata, tukuy chaypi
kahukkunata rimarka:
Ñukaka mana tarinichu nima shuk
millaypa rurashkanta kay runapata.
5Chasna rimashpan chaypi kahukku-
naka ashwan sinchita llullashpa
Jesusmanta rimarkakuna:
Kay runaka tukuy israel runa
masinchikunata yachachishka apunchi-
kunata mana kasunanchipa. Kallarishka
Galilea allpapi, kunanka kay Judea
allpapipas runakunata yachachishpa
kahurka.

Jesusta apu Herodesma pusharkakuna

6Chasna uyashpan *Pilatoka tapurka:
¿Kay runaka Galileamantachu kan?
7Ari nishpankuna Pilatoka yachash-
pan *Herodeska Galilea allpapi
kamachik apu kashkanta, payma
kacharka. Herodeska chay punchaku-
naka Jerusalenpi kahurka.
8Jesusta rikushpan Herodeska
kushikurka. Paymanta uyashpan
unaymanta pacha payta rikunayarka.
Yuyarirka kunanchari ñukapas atun
yachaywa shuk nima ima uras
rikushkaynita Jesuspa ruranantа
rikusha nishpa. 9Chaypi Jesusta achkata
tapurka. Unayta tapunata katishpanpas
Jesuska nima imata aynirkachu.

10*Saserdotekunapa apunkuna,
Moisespa killkashkanta yachachikkuna-
pas chaypi kashpankuna payta
uchachishpalla kahurkakuna. 11Jesús
nima imata aynishpan Herodeska
suntalunkunawa payta pukllachishpa
asichirkakuna. Asichishpa atun apupa
suma churarinantashina churachirka-
kuna. Chaymanta Pilatomallatata
pusharkakuna. 12Chay puncha
Herodeska Pilatowa ali amigu tukurka-
kuna, ñawpaka kuntrakunashina
kapayarkakuna.

**Chiknik runakuna Pilatota
rimarkakuna pay Jesusta
wañuchichinanpa**
*(Mt. 27.15-26; Mk. 15.6-15;
Jn. 18.39-19.16)*

13-14Chaymanta *Pilatoka *saserdote-
kunapa apunkunata, chay Jerusalén
llaktapi kamachikkunata, tukuy chaypi
kahukkunatapas tantachishpa rimarka:
Kay runata pushamushpaykichi rimak
shamuwashkankichi: Payka runakunata
yachachishpa purin apuykichikunata
ama kasuychichu nishpa. Ñukaka alita
yachanaynipa kankunapa puntaykichipi
tapushkani. Ña rikushkankichi maykan-
mantami mana alita rimawashkankichi,
nima shuk millaypa rurashkanta
tarishkanichu. 15*Herodespas nima shuk
millaypata tarishkachu. Chasna kashpan
kuti ñukanchima kachashka. Kay
runaka nima imata rurashkachu ñuka
wañuchichinaynipa. 16Kunanka asutish-
palla kacharichisha.
17Karan wata ña chay *Paskua puncha-
kuna paktarimuhushpankuna Pilatoka shuk
karselpi kahukta kacharichipayan. Chasna
kashpan chay wata Jesusta kacharichina-
yarka. 18Chasna rimashpan tukuy chaypi
kahukkunaka piñarishpa kaparirkakuna:
¡Payta wañuchiy! ¡Barrabasta kachari-
chiy!
19Chay Barrabaska runakunata chay
llaktapi kamachik apukunata mana
kasunankunapa rimashpa yuyachishkan-
rayku shuk runata wañuchishkanraykU-
pas karselpi kahurka. 20Pilatoka Jesusta
kacharinayashpan kuti rimarka
paykunata. 21Chaypi ashwan sinchita
kaparirkakuna:
¡Kruspi klabashpa wañuchichiy!
¡Payta kruspi klabashpa wañuchichiy!
22Chaypi Pilatoka kimsaynin kuti
rimarka:
¿Ima millaypatataya rurashka? Nima
shuk millaypata rurashkanta paypi
tarinichu wañuchichinaynipaka.
Chayrayku asutichishpalla kacharichi-
sha.
23Chasna nishpan ashwan sinchita
kaparishpankuna rimarkakuna:
¡Kruspi klabashpa wañuchichiy!
Yapa sinchita kaparishpankuna
Pilatoka ari, wañuchichishami nirka.
24Chasna mana sakishpa tapushpan-
kuna Pilatoka suntalunkunata
kamachirka Jesusta kruspi klabashpa
wañuchinankunapa, paykuna munash-
kankunatashina. 25Chay karselpi kahuk
Barrabasta, apukunawa kuntra kashpan-
tata shukkunata wañuchishka kashpan-
pas paytaka kacharichirka. Jesustana
paykuna munashkankunatashina
ruranankunapa kurka.

**Jesusta kruspi klabashpa
wañuchirkakuna**
*(Mt. 27.32-44; Mk. 15.21-32;
Jn. 19.17-27)*

26Ña suntalukuna Jesusta pushahush-
kankunapi kruspi klabashpa wañuchi-
nankunapa, chay ñampipi apirkakuna
shuk runata Jesuspa krusninta
markachinankunapa. Chay runaka
karka Sirene llaktamanta Simón shutiyu.
Chay Simonka chakranmanta
Jerusalenma kutimuhurka. Payta

Jesuspa krusninta markachishpankuna
Jesuspa washan apashpa rirka.
27Achka runakuna Jesusta katirka-
kuna. Achka warmikunapas katihush-
pankuna payrayku llakiywa kaparishpa
wakarkakuna. 28Jesuska chay warmiku-
nata rikushpan rimarka:
Jerusalén llaktamanta warmikuna, ama
ñukarayku wakaychichu. Shuk parisina
punchakuna paktarinkakuna, chaypi
kankuna wawaykichikunawa yapa
parisinaykichi tiyan. Chayta yuyarishpa
kankunarayku wawaykichiraykupas
wakaychi. 29Chay parisina punchakuna
paktarishpan runakuna rimankakuna:
Kushilla kankichi machura warmikuna,
chaymanta kankuna maykankunami nima
ima uras wiksayu kashkankichi, nima
chuchuchishkankichichu. 30Chay uras
tukuy runakuna yapa wañunayashpankuna
urkukunata rimankakuna: Awanchipi
urmaychi nishpa. Lumakunata riman-
kakuna: Ñukanchita tapaychi nishpa. 31Ñuka
mana uchayu runa kashpaynitata yapa
sinchita parisinayni tiyan, kankuna uchayu
kashpaykichi ashwanta parisinaykichi
tiyan.
32Chay suntalukunaka Jesusta
wañuchinankunapa pushahushpankuna
ishkay wañuchik runakunatapas pushar-
kakuna paywa pakta wañuchinanku-
napa. 33Wañushkapa uman shutiyu
lumapi paktashpankuna Jesusta kruspi
klabarkakuna. Chay ishkanti wañuchik
runakunatapas karan shukta shuk kruspi
klabarkakuna wañunankunapa. Shuk
krusta shayachirkakuna Jesuspa kuskan
parti, shuktaka llukin parti. 34Klaba-
hushpankuna Jesuska rimarka:
Yayayni, llakichiy paykunata kay mana
alita rurahushkankunamanta. Mana
yachanahunchu imatami rurahunkuna.
Chaypina chay suntalukunaka swirtinku-
nata kamarkakuna pishi paykunamanta
apanka Jesuspa churarinanta nishpa.
35Tukuy chaypi kahukkunaka rikuhlla
kahurkakuna. Israel apukunapas
asichishpa rimarkakuna:
Shukkunata kishpichirka. Shutipa
Yaya Diospa akllashkan kashpanka
paypa Kachashkan Kishpichik
kashpanka pay kikinta kishpichirichun.
36Suntalukunapas asichishpa payma
kayllayashpankuna agru *vinuta
upyachishpa rimarkakuna:
37Israel runa masikikunapa Atun Apu
kashpaykika kan kikinta kishpichiriy.
38Jesuspa uman awapi ratachirishka
karka shuk killkarishka tablapi kasna
nishpa: Kay runaka israel runakunapa
Atun Apumi. 39Chay ishkanti wañuchik
runa klabarishkankunamanta shukka
Jesusta asichishpa rimarka:
¿Manachu Yaya Diospa Kachashkan
Kishpichik kanki? Shutipa kishpichik
kashpaykika kan kikinta kishpichiriy,
ñukanchitapas kishpichiy.
40Chaypi chay shukka Jesusta
asichihukta aynirka:
Kanpas payshina kruspi klabarishka
kashpayki ¿imaraykuta chasna rimanki?
¿Manachu Yaya Diosta manchanki?
41Ñukanchi shuti kuskanchipi kastiga-
rishka kahunchi, mana alita rurashkan-
chirayku. Kay runaka nima shuk
millaypata rurashkachu.
42Chasna chay wañuchik masinta
rimashpan Jesustana rimarka:
Kan atun apu tukushpayki ñukatapas
yuyariwanki.
43Chaypina Jesuska payta rimarka:
Kunan punchami ñukawa pakta suma
kushilla kawsanaynipi kanki.

Jesús ña wañurkana
(Mt. 27.45-56; Mk. 15.33-41;
Jn. 19.25-30)

44-45Jesús kruspi klabarishka kahush-
kanpi chawpi punchamanta pacha
kimsa urakama intika amsayashpan

tukuy chay allpapi amsa tukurka.
Chaypina *Yaya Diospa wasin ukupi
Yaya Dioswa tinkunakuna kwartuta
arkak rakta llachapaka[j] awamanta
pacha pitikta likirirka. 46Chasnapi
Jesuska sinchita kaparishpa rimarka:
¡Yayayni, kaykaya makikipi kani,
ñami wañuhuni!
Chasna nishpan Jesuska wañurka.
47Tukuy chasna pasashkanta
rikushpan suntalukunapa kapitanka
Yaya Diosta kushichishpan rimarka:
Kay runaka shutipami mana uchayu-
chu kashka.
48Tukuy chaypi tantarishka runaku-
naka tukuy chay pasashkata rikushpan-
kuna mancharishpa mana alita
rurashkankunata yuyarishpankuna
Jerusalenma kutirkakuna. 49Tukuy
Jesusta riksishkakunaka, Galilea
allpamanta payta katik warmikunapas
karumantalla tukuyta rikurayarkakuna.

Jesuspa aychanta urku uchkupi churashpa taparkakuna
(Mt. 27.57-61; Mk. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

50-51Chaypi tiyarka shuk apu José
shutiyu, alita rurak, ali runa. Payka
Judea allpapi kahuk Arimatea
llaktamanta karka. Israel runakunata
kamachik tantaylla yuyarishpa israel
apukunamanta shuk karka. Yapa
chaparka Yaya Diospa ali kamachinan
kay allpapi paktarinanta. Apu masinku-
naka Jesusta wañuchinata munahush-
pankuna Joseka mana munarkachu.
52Payka *Pilatoma rishpan Jesuspa
aychanta tapurka urku uchkupi
churashpa tapananpa. 53Pilato ari
nishpan Joseka Jesuspa aychanta
krusmanta uraykuchishpan suma yura
llachapawa wankurka. Chaymanta
Jesuspa aychanta aparka shuk mushu
allarishka urku uchkupi churashpa
tapananpa. Chaypika nima shuk
wañushkata churashka kahurkarachu.
54*Paskua punchakunarayku
alichanankuna puncha karka. *Samana
punchaka chay tuta ña kallarinan karka.
55Galileamanta Jesusta katik warmiku-
naka Joseta katirkakuna rikunankunapa,
maypimi Jesuspa aychanta churanka
nishpa. 56Kutishpankuna wasinkunama
suma mishkinlla asnak aseitekunata
rurarkakuna chaywa Jesuspa aychanta
samana punchawasha kakunankunapa.
Samana puncha samarkakuna Yaya Dios
kamachishkanshina.

Jesuska kawsarirka
(Mt. 28.1-10; Mk. 16.1-8; Jn. 20.1-18)

24 1Domingo, semana kallarina
puncha manara alita punchaya-
hushpanra chay warmikunaka suma
mishkinlla asnak aseiteta rurashkanku-
nata apashpa rirkakuna Jesuspa
aychanta churashpa tapashkankunama.
2Chaypi paktashpankuna chay uchkupa
punkunta rumiwa taparishkaka
paskarishkatana tarik rirkakuna.
3Uchku ukuma yaykushpankuna
Jesuspa aychanta mana tarirkakunachu.
4Mana tarishpankuna mancharirkakuna.
¿Imanashkataya? nishpankuna mana
yacharkakunachu imatami yuyarinka-
kuna. Chasna yuyarihushkankunapi
ishkay suma chuyahlla churarishka
runakuna kuchunkunapi shayahukta
rikurkakuna. 5Paykunata rikushpankuna
chay warmikunaka ashwanta mancha-
rishpa kumurirkakuna. Chaypi chay
ishkay runakunaka rimarkakuna:
¿Imaraykuta kawsahukta maskahunki-
chi wañushkakunata churanapi?
6-7Jesuska manami kaypichu. Ñami

j Rikuy Hebreo Runakunarayku Killkapi 9.1-12, 10.20

kawsarishka. ¿Ñachu kunkarishkankichi
Jesuspa yachachishkanta Galileapira
kahushpaykichi kasna rimashkanta?:
Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata
chiknik runakunaka apiwashpankuna
kruspi klabashpa wañuchiwankakuna.
Chasna wañuchiwashpankunapas kimsa
punchamantami kuti kawsarinayni tiyan
nishpa.
8Chasna chay ishkay *angelkunapa
rimashkankunata uyashpankuna chay
warmikunaka Jesuspa rimashkanta
yuyarirkakuna. 9Chaymanta kutishpan-
kuna Jesuspa chunka shuk *apostolnin-
kunata, shuk paypa runankunatapas
tukuy rikushkankunata rimak rirkakuna.
10Chay warmikunaka karkakuna:
Magdalamanta Maria, Juana, *Santia-
gopa maman Maria, chaymanta ashwan
shuk warmikunapas. 11Chay Jesuspa
apostolninkunaka chayta uyashpankuna
musparishpami yanka rimahunkichi
nishpa mana kirirkakunachu. 12Mana
kirishpankunatata Pedroka atarishpan
Jesuspa aychanta churashkankunama
kallpa rirka. Paktak rishpan uchku
ukuma kumurishpan rikurka. Chaypi
rikurka Jesusta pillushkankuna
llachapallata. Jesuspa aychanka manana
tiyarkachu. ¿Imanashkataya? nishpa
yuyarirka. Chaymanta kutirkana.

Jesuska ishkay runankunata Emaús llakta ñampipi rikurirka
(Mk. 16.12-13)

13Chay punchallatata ishkay Jesuspa
runankuna Emaús llaktama rihurka-
kuna. Chay Emaús llakta karka
Jerusalenmanta chunka shuk kilometro,
ishkay ura purina tupu. 14Tukuy
Jesuspa pasashkanmanta kwintashpa
rihurkakuna. 15Chasna kwintashpa
rihushpankuna Jesuska paykunata
kayllayashpan parihu rirkakuna.
16Payta rikushpankunatata mana
atiparkakunachu riksinata Jesús
kananta. 17Chaypi Jesuska paykunata
tapurka:
¿Imamantata kwintashpa rihunkichi?
Chasna tapushpan llakirishpa shayarirka-
kuna. 18Chaypi Kleofas shutiyu aynirka:
Kay punchakunapi Jerusalenpi
pasashkata tukuy yachanahun. Chasna
kashpan ¿kanllachu tukuy chaykunata
mana yachanki?
19Chaypi Jesuska tapurka:
¿Imataya pasashka? nishpa.
Paykunaka aynirkakuna:
Chay Nasaret llaktamanta Jesuswa
pasashkantami yuyarishpa kahunchi.
Payka Yaya Diospa yachayninwa
yachachik karka. Yaya Diospa rikushkanpi,
tukuy runakunapa rikushkanpipas atun
yachaywa rimak alikunata rurak karka.
20*Saserdotenchikunapa apunkuna,
ñukanchita kamachikkunapas payta
apishpankuna *romano aputa kurkakuna
wañuchichinanpa. Chasna kushpankuna
kruspi klabashpa wañuchirkakuna.
21Ñukanchika yuyarirkanchi ñukanchi
israel runakunata romano runakunamanta
kishpichinanta. Kunan ña kimsa puncha
kahu chasna payta wañuchishkankunaka.
22Chaymantapas ñukanchipuramanta shuk
warmikunaka ñukanchita kwintashpan-
kuna manchachirkakuna. Pakarihushkanpi
Jesuspa aychanta churashkankunama
rishpankuna aychanta mana tarirkakuna-
chu. 23Chaymanta kutimushpankuna
*angelkunata rikushkankunamanta
kwintak shamurkakuna. Chay angelkunaka
paykunatashi rimarkakuna Jesuska
kawsahumi nishpa. 24Chasna nishpankuna
shuk ñukanchiwa purihukkunaka Jesuspa
aychanta churashkankunama rishpankuna
illata tarik rirkakuna imashnami warmiku-
naka rimarkakuna. Jesustaka manami
rikurkakunachu.
25Rimahushkankunata uyashpan
Jesuska paykunata rimarka:

Kankunaka mana asirtak runakunachu kankichi. Yapa unayankichi kirinaykichipa Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachikkunapa rimashkankunata.
26 ¿Manachu yachankichi, Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikka manara atun apu tukushpan tukuy chaykunata parisinan kashkata?
27 Chasna rimashpan Jesuska yachachihurka chay ishkay runankunata tukuy Yaya Diospa killkachishkanpi paymanta killkarishka kashkata. Kallarishpan Moisespa killkashkankunawa, chaymanta Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapa killkashkankunamantapas yachachirka.
28 Chasna Jesuska yachachihushkanpi llakta mayanpi paktarkakuna, maymami rihurkakuna. Jesuska ashwan chaynikma rihukshina tukurka.
29 Chaypi chay ishkay runankuna mana munarkakunachu Jesús paykunamanta anchurinanpa.
Rikuy, ña tutayahunchi. Ñukanchiwa kipariy nishpa rimarkakuna.
Chasna yapa tapushpankuna Jesuska wasinkunapi yaykushpan paykunawa kiparirka. 30 Mesa mayanpi sirihushpankuna mikunankunapa, Jesuska panta apishpan Yayan Diosta agradesirka. Chaymanta panta pakishpan paykunata kurka. 31 Chasnallapi ñawinkunaka paskarishkashina tukurka. Chaypira Jesús kananta riksirkakuna. Chasnallapi kunkaymanta illa tukurka, payta mana rikurkakunanachu.
32 Chasna chinkarishpan paykunapura kwintarkakuna:
Ñampipi shamuhushpanchi Yaya Diospa shiminta alita asirtachishpa yachachihushkanpi ¿manachu shunkunchika kushilla tukurka?
33 Chasnallapi atarishpankuna Jerusalenma kutirkakuna. Paktashpankuna Jesuspa runan masinkunata tantarishkata tarirkakuna, ashwan Jesuswa shuk purik masinkunatapas. 34 Chay ishkay paktashka runakuna manara nima imata rimahushpankuna chaypi tantarishka kahukkunaka paykunata rimarkakuna:
Yaya Jesuska shutipami kawsarishka. Simón payta rikushka.
35 Chasna rimashkankunata uyashpankuna chay ishkay Jesuspa runan masinkunapas kwintarkakuna imashnami Jesuska paykunata ñampipi Yaya Diospa shiminta yachachirka, chaymantapas imashnami panta pakishpan payta riksirkakuna.

Jesuska runankunata rikurirka
(Mk. 16.14-18; Jn. 20.19-29)

36 Chasna rimahushkanllapi kunkaymanta Jesuska chawpinkunapi rikurirka. Paykunata saludashpan rimarka:
Yaya Dios kankunata kushillayachichun mana manchashpa kawsanaykichipa.
37 Chaypi paykunaka yapa mancharishpa yuyarirkakuna shuk almatami rikuhunchi. 38 Chaypina Jesuska rimarka:
¿Imaraykuta mancharinkichi? Ñukami kani. ¿Imaraykuta mana kirinayankichichu ñuka kanaynita? 39 Llankawashpaykichi makinita chakinitapas rikuychi. Ñukallatatami kani. Almaka mana aychayuchu kan, nima tulluyuchu ñukashina.
40 Chasna nishpan makinta chakinta paykunata rikuchirka.
41 Paykuna kushilla mancharishka kahushkankunapi manara kirihushpankuna Jesuska tapurka:
¿Tiyanchu mikunaka?
42 Chaypi payta kurkakuna shuk piti challwa kusarishkata mikunanpa.
43 Challwata apishpan rikuhushkankunallapi mikurka mana alma ninankunapa.
44 Chaymanta Jesuska paykunata rimarka:

Kankunawa pakta kahushpaynira kasna kankunata rimarkani: Moisespa killkashkanpi, Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapa killkashkanpi, Salmos killkapipas ñukamanta killkarishkaka tukuy paktarinan tiyan.
45Chasna nishpan paykunata asirtachirka tukuy chay Yaya Diospa killkachishkankunata. 46Asirtachishpan rimarka: Killkarishkapi nin Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikka wañunan tiyan. Chaymantapas wañushkanwasha kimsa punchamanta kuti kawsarinan tiyan. 47Chaymanta kamachishkan runankuna Jerusalenpi kallarishpankuna pay munashkanshina tukuy allpakunapi runakunata rimanankuna tiyan, mana ali rurashkankunata sakishpa Yaya Diostana kasunankunapa, Yaya Dios paykunata uchankunamanta llakichinanpa. 48Kankunaka tukuy rurashkaynita rikushkankichi, tukuy rimashkaynita uyashkankichi. Chasna kashpan tukuy runakunata chayta yachachik riychi. 49Kankunata rimashkaykichi, ñukami Yaya Diospa Espiritunta kankunama kachasha Yayayni rimashkanshina. Kunanka kankuna kay llaktallapi kipariychi chay kankunata sinchikuchik Yaya Diospa Espiritunta silumanta kankunapi kachanaynikama.

Jesuska siluma rirka
(Mk. 16.19-20)

50Chaypina Jesuska runankunata Jerusalén llaktamanta pusharka Betania llakta kuchuma. Chaypi paktashpankuna makinta alsashpan paykunata rimarka Yaya Dios yanapashpa paykunata kushichinanta. 51Chasna paykunata rimahushkanpi rikuhushkankunallapi Yaya Dios payta siluma aparka. 52Chasna paykunamanta anchurishpan runankunaka kunkurishpa payta mañashpa kushichirkakuna. Chaymanta sumakta kushikushpa Jerusalenma kutirkakuna. 53Chaymanta pacha tukuy uras *Yaya Diospa wasinpi tantarishpankuna payta atunyachishpa kushichirkakuna.

Chayllatami Jesuspa runankuna kwintawashkankunata killkashkani.

JUANPA KILLKASHKAN KILLKA JESUKRISTU RUNAKUNATA KISHPICHISHKANMANTA

Yaya Diospa yuyayninta riksichik Kristu runa tukurka

1 [1]Manara nima ima tiyashpanra ñukanchi runakunata Yaya Diospa yuyayninta riksichik *Kristuka ña tiyarka. Payka Yayan Dioswami karka chasnallatata Yaya Diosmi karka. [2]Ñawpamanta pachami Yaya Dioswa karka. [3]Chay Yaya Diospa yuyayninta riksichik Kristutami payka tukuy ima tiyashkakunata rurachirka. Mana nima ima pay kikinlla rurarishkachu, ashwan tukuyta Yaya Dioska chay yuyayninta riksichik Kristutami rurachirka. [4]Chaymanta payllami ñukanchi runakunata Yaya Dioswa kushilla kawsayta kun. Chaymantapas ñukanchita riksichin imashnami ali ruranakunaka Yaya Diospa rikushkanpika. Chasna ali ruranakunata riksichishkanraykumi ñukanchi runakunarayku punchashina kan. [5]Ali ruranakunata mana riksishpanchi amsapishina kawsanchi. Kristuka punchashina kashpanmi shamushka amsapishina kawsahukkunata riksichinanpa imashnami ali ruranakunaka Yaya Diospa rikushkanpi. Shuk runa masinchikuna payta mana kasunayashpankunapas manami atipashkakunachu chay punchashina kahukta winsinata.

[6-7]Yaya Dios shuk runa Juan shutiyuta akllashpan kamachirka chay punchashina kahukmanta yachachinanpa. Chasna yachachinanpami Juanta kamachirka tukuy ñukanchi runakuna uyashpanchi shunkunchimanta pacha Kristupina sinchikunanchipa. [8]Juanka manami Kristu punchashina kahukchu karka, ashwan payka Kristu punchashina kahukmantami yachachik karka. [9]Chay Yaya Diospa yuyayninta riksichik Kristumi shutipa punchashina karka tukuy ñukanchi runakunarayku. Paymi shamunan karka tukuy ñukanchi runakunata riksichinanpa imashnami ali ruranakunaka nishpa. [10]Tukuy uras kay allpapi kahushpanpas Yaya Dioska payta runakunata rurachishka kashpanpas runakunaka mana riksinayarkakunachu. [11]Pay runa tukushpan ñukanchi israel masinkunapi paktarka. Chasna kikin israel runa masinchi kashpanpas payta mana riksinayarkakunachu, chaymantapas mana yaykuchinayarkakunachu. [12]Tukuy maykankunami payta yuyashpanchi shunkunchipi yaykuchirkanchi amunchi kananpa, paykunataka Kristumi yanapashka Yaya Diospa wawankuna tukunanchipa. [13]Manami Yaya Diospa wawankuna tukushkanchichu shuk warmi kusanmanta chichushpan nima shuk runa chasna munashkan-

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

raykuchu. Ashwan Yaya Dios munash-
panmi shuk mushu kawsayta kushpan
paypa wawankuna tukushkanchi.
14Chay Yaya Diospa yuyayninta
riksichik Kristuka ñukanchishina runami
tukurka. Pay kawsarka ñukanchiwa.
Yuyaysiki llakichiysiki kashpan tukuyta
rurarka ñukanchita uchanchikunamanta
kishpichinanpa Yaya Diosta riksinan-
chipa. Chaymantapas ñukanchi runaku-
nata shutipa kashkata riksichik karka.
Atun suma yachayyu kahushkanta
riksishkanchi. Chay atun yachaynintaka
Yaya Diosmi Kristuta kurka shuklla
yuyashkan Wawan payshina Yaya
Diosllatata kashkanrayku. 15Payman-
tami Juanka rimashpan ñukanchita
yachachirka kasna nishpa:
Chay Kristumantami rimashkani kasna
nishpayni: Ñuka yachachinata sakishkayni-
washa ñukamanta ashwan atun
yachayyumi yachachinka. Manarapas
wawayarishpaynira payka ña tiyarka.
Chayraykumi paymanta rimani,
ñukamanta ashwan atun yachayyu nishpa.
16Yaya Dioska ñukanchita yuyaysiki
uchanchikunamanta llakichiysiki
kashpanmi ñukanchi paypi sinchikuk
runakunata yanapashka atunta
kushikushpa kawsananchipa. 17Ñawpa
Yaya Dioska Moisés wañuta killkarishkata
kurka ñukanchi runakunata riksichinanpa
kamachishkankunata, yachananchipa
imashnami alita kawsashunchi. Chaymanta
Wawan Jesukristutana kachashpan paywa
tukuyta rurarka ñukanchita uchanchikuna-
manta kishpichinanpa paytana riksinan-
chipa. Chaymantapas Wawanta kacharka
ñukanchita shutipa kashkata riksichinanpa.
18Manami ashwan shuk runaka Yaya
Diosta rikushkachu. Shukllami payta
rikushka. Paymi kan shuklla Wawan
Jesukristu payshina Yaya Diosllatata. Shuk
yuyayllawa kashpankunami ñukanchita
riksichirka imashnami Yaya Dioska.

Bawtisak Juan
Jesukristumanta rimarka
(Mt. 3.1-12; Mk. 1.1-8; Lk. 3.1-18)

19Alita yuyariychi Bawtisak Juanpa
rimashkanta Yaya Diospa Wawan
Jesukristumanta. Paymanta yachachi-
hushpan ñukanchi israel runakunapa
apunchikuna Jerusalén llaktamanta
kacharkakuna Juanta tapunankunapa.
Chay tapuk runakunaka *saserdotekuna
karkakuna. Paykunapa tarawanan kan
ñukanchi israel runakunapa uchanchi-
kunamanta Yaya Dioswa alichakkuna.
Shukkunaka *levitakuna karkakuna.
Paykunapa tarawanan kan *Yaya
Diospa wasinpi yanapanankunapa.
Juanpi paktashpankuna tapurkakuna:
¿Chapahushkanchi Yaya Diospa
Kachanan Kishpichikchu kanki?
20Chaypi Juanka aynirka:
Ama chasna rimawaychichu. Ñukaka
manami Yaya Diospa Kachanan
Kishpichikchu kani.
21Kutikashka tapurkakuna:
¿Ashwan pitaya kanki? ¿Yaya Diospa
yachayninwa ñawpa yachachik Eliaschu
kanki, maykanmi kutikashka shamunan
karka?
Juanka aynirka:
Mana.
Yapa yachanayashpankuna pimi kan
Juanka kuti tapurkakuna:
¿Kanchu kanki chapahushkanchi
Moisés wañushina Yaya Diospa yachay-
ninwa yachachik?
Chaypi payka aynirka:
Mana paychu kani nishpa.
22Kuti tapurkakuna:
¿Pitaya kanki? Ñukanchita kachak
runakuna yachanayanahun pimi kanki
nishpa. Paykunata rimak rinanchipa
ñukanchita rimay ¿pimi kanki
nishpataya kan kikinmanta yuyarinki?
23Juanka aynirka:

Ñukami kani shuk runa chunlla chakishka allpapi runakunata Yaya Diospa shiminta sinchita yachachik kasna nishpa: Millaypata rurashkaykichita llakirishpaykichi sakiychi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kankunapi kawsak shamunanpa. Chasnami Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachik Isaias wañuka ñukamanta killkarka.

24-25Shuk chaypi kahukkunana *fariseokunapa kachashkan runakuna tapurkakuna:

Mana chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kashpaykika nima Yaya Diospa yachayninwa yachachik Elias kashpaykika nima chapahushkanchi Moisesshina yachachik kashpaykika ¿imaraykutaya runakunata bawtisanki?

26Chaypina aynirka:

Ñukaka runakunata uchankunata yuyachishpa yakullawa bawtisani. Kushikuychi ñukamanta ashwan yachayyu ña ñukanchiwa pakta kahushkanrayku. Kunanka manara payta riksinkichirachu. 27Manarami kallarihunrachu yachachinata. Ñuka yachachinata sakishkayniwasha payna yachachinka. Yapa yachayyu kashpan ñukaka paymantaka mana yachayyuchu kani. Paypa puntanpika nima imata atipanichu rimanata.

28Chasna Juanka yachachirka Jordán yaku mayanpi Jerusalén llaktamanta chimpa partima Betania llaktapi. Chaypillatata runakunata Jordán yakupi bawtisarka.

Juan rimarka Jesús uchanchikunamanta Yaya Dioswa alichak kananta

29Chasna yachachishkanwasha kayantima Juanka Jesusta rikurka shamuhushkanta. Chaypi rimarka:

Rikuychi shamuhushkata, paymi kan Yaya Diospa akllashkan runa uchanchikunarayku wañunanpa. Ñawpamanta pacha obeha maltakunata wañuchipayanahun Yaya Dios uchanchikunamanta llakichinanpa. Kunanka paymi tukuy ñukanchi runakunapa uchanchikunarayku shuk obeha maltashina wañuchiy tukunka Yaya Dios uchanchikunata llakichinanpa. 30Paymantami kankunata rimashkani yachachihushpayni kasna: Ñuka yachachinata sakishkayniwasha payna yachachinka. Manarapas wawayarihushpaynira payka ñawpamanta pacha ña tiyarka. Chayrayku ñukamanta ashwan yachayyumi nishpa. 31Ñuka kikinpas puntiru payta mana riksirkanichu pimi kan nishpa. Chasna kashpanpas shamushkanimi kankuna israel masinikunata paymanta yachachinaynipa. Kankunata uchaykichikunata yuyachishpa yakuwa bawtisani. Chayta rurani shunkuykichipi alicharishpaykichi maykanmi shamunan kashkata riksinaykichipa.

32Chaymantapas Juanka payta riksishkanmanta rimarka:

Rikushkanimi Yaya Diospa Espiritunta silumanta shuk wiwa mukukushina paypi uraykumuhushkanta. Payllapimi kiparirka chay Yaya Diospa Espiritunka. 33Puntiru ñukaka mana yacharkanichu pimi chay runaka nishpa. Chasna kashpanmi yakupi bawtisanaynipa kamachiwak Yaya Dioska rimawarka:

Maykanpimi rikunki Espirituyni uraykumushpan paypi kiparishkanta, paymi runakunata Espirituynita kunka. Kan runa masikikunata uchankunata yuyachishpa yakullawami bawtisanki. Pay shuti Espirituynita runakunata kushpa shunkunkunata aliyachinka nishpa.

34Ñukaka ñami rikushkani, rikushpayni yachachishkani pay Yaya Diospa Wawan kananta nishpa Juanka rimarka.

Jesusta puntiru katikkunamanta riman

35Chaymanta kayantima Juanka kutikashka chaymallatata rirka. Chay uras ñuka, wawki Andrespas payta katik runakuna kashpanchi chaypi paywa pakta kahurkanchi. 36Chaypina Juanka Jesusta pasahushkata rikushpan rimarka:

Rikuychi paymi kan Yaya Diospa akllashkan runa uchanchikunarayku wañunanpa. Shuk obeha maltashina wañuchiy tukunka Yaya Dios ñukanchikunata uchanchikunamanta llakichinanpa nishpa.

37Ñukanchi ishkay payta katik runakuna chay rimashkanta uyashpanchi Jesustana katirkanchi. 38Chaypi Jesuska tikrarishpan ñukanchita rikushpan tapurka:

¿Imatata munankichi? nishpa.

Ñukanchina rimarkanchi:

Yachachik ¿maypita kawsanki?

39Jesuska ñukanchita aynirka:

Shamuychi riksinaykichipa maypimi kawsani.

Chasna rimashpan rirkanchi rikunanchipa maypimi kawsahurka. Chaypina paywa kiparirkanchi ña chishiyahushkanrayku. 40Andreswa pakta chaypi kiparirkanchi. Payka Simonpa wawkin karka. Juan Jesusmanta rimashkanta uyashpanchi Jesustana katirkanchi. 41Andreska Jesusta riksishkanwasha wawkin Simontana maskanapa rirka. Tarishpan wawkinta rimarka:

Chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichiktami tinkushkanchi nishpa.

42Chaymanta Andreska wawkin Simonta pushamurka Jesusma. Jesuska Simonta rikushpan rimarka:

Kanmi kanki Simón, Juanpa wawan. Kunanka shutikika kankami Kefas nishpa.

Kefas arameo shimimanta pasachishpa *griego shimipi kan Pedro, chayka ninayan rumi.

Jesuska Felipeta Natanaelta kayarka payta katinankunapa

43Chaymanta kayantima Jesuska ñukanchiwa pakta Galilea allpama ña rinanchipa kahushkapi Felipeta tinkurka. Chaypi payta rimarka:

Katiway nishpa.

44Felipeka Galilea allpapi Betsaida shutiyu llaktamantami karka. Andrés Pedropas chay llaktamantallatatami karkakuna. 45Felipeka Jesusta riksishkanwasha Natanaeltana maskanapa rirka. Payta tarishpan rimarka:

Tinkushkanchimi maykanmantami Moisés wañuka ñawpa killkarka. Chaymantapas maykanmantami Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapas ñawpa killkarkakuna. Chay runapa shutinka kanmi Jesús, payka Josepa wawanmi Nasaret llaktamanta nishpa.

46Chayta uyashpan Natanaelka aynirka:

Imashnata ali runaka tiyanka Nasaret llaktamantaka.

Chaypi Felipeka aynirka:

Shamuy kan kikin riksinaykipa nishpa.

47Jesuska Natanael payta kayllayamuhushkata rikushpan rimarka:

Kaykaya shuk ali israel masinchika Yaya Diosta alita kasuk mana llullachik runaka.

48Natanaelka chaypi tapurka:

¿Imashnataya riksiwanki chasna kanaynita?

Jesuska aynirka:

Manarapas Felipe kanwa *igu kaspi ukupi kwintahushpanra yuyarishkaykita riksishkani.

49Natanaelka mancharishpan rimarka:
Yachachik, kanmi kanki Yaya Diospa
Wawan, ñukanchi israel runakunapa
Atun Apunchi.
50Chaypi Jesuska aynirka:
Ña kanka riksiwashkanki pimi kani
igu kaspi ukupi kanta rikushkani
nishkaynimantalla. Ñuka kanta rimani
chay rikushkaykimanta ashwan mana
atipaypakunata rurashkaynikunatami
rikunki.
51Chaymantapas Jesuska rimarka:
Alita uyawaychi. Nima ima uras
rikushkaykichitami rikunkichi Yaya
Diosmanta kashkaynita yachanaykichipa. Rikunkichimi siluka paskarishkata, *angelkuna ñuka Yaya Diospa
Kachashkan Runamanta sikahushkankunata, chaymantapas ñukapi uraykuhushkankunata nishpa.

Jesuska Kaná llaktapi kasarana fiestapi karka

2 1Chaymanta ishkay punchawasha
tiyarka shuk kasarana fiesta Kaná
llaktapi Galilea allpapi. Jesuspa maman
chay fiestapi kahurka. 2Jesuspas ñukanchi
runankunawa pakta chaypi kahurka chay
fiesta amun kayashkanrayku. 3Chay
fiestapi upyahushkanchi *vinuka tukurirka.
Tukurishkata rikushpan mamanka Jesusta
rimak shamurka:
Mana tiyannachu vinuka.
4Chaypi Jesuska aynirka:
Mamayni, ama chasna rimawaychu
imatami rurasha. Ñuka kikinmi yachani
imatami ruranayni tiyan. Manarami
Yayaynika rimawashkarachu imatami
rurasha.
5Chaypi mamanka rimak rirka chay
fiesta amuta yanapak runakunata:
Wawaynika kankunata kamachishpanka
kasuychi.
6Chay fiesta amupaka tiyarka sokta
tinahakuna rumimanta rurarishka
chaypi yakuta churanankunapa. Chasna
tinahakunapi kahuk yakuwami mayllaripayanchi, Yaya Diospa rikushkanpi ali
tukunanchipa nishpa yuyarishpanchi.
Chay fiesta amupa karan tinahanka
pichka chunka, kanchis chunka parti
butilla yakuwa untaripayan. Chay
tinahakunaka chushakunami karkakuna.
7Chaypi Jesuska yanapak runakunata
rimarka:
Untachiychi yakuta kay tinahakunapi
nishpa.
Paykunaka chay tinahakunapa
shiminkunakama yakuta untachirkakuna. 8Chaymanta Jesuska rimarka:
Kunanka chay tinahakunamanta
wishishpaykichi uchillallata apaychi
fiesta amupa kamachishkan runa
kamananpa.
Paykunaka aparkakuna chay runama.
9Chay runaka yakumanta vinu
tukushkata kamarka. Mana yacharkachu
maymantami chay vinuka. Chay wishik
runakunallami yacharkakuna chay
vinuka yakumanta tukushkanta. Chay
fiesta amupa kamachishkan runaka
vinuta kamashpan chay warmiyahuk
runata kayarka. 10Shamushpan payta
nirka:
Puntirumi tukuy kayashkanchi
runakunata upyachinchi ali vinuta. Ña
achkata upyashkankunawashami
upyachinchina mana yapa ali vinuta.
Kanka ¿imaraykutaya wakaychashkanki
kay ali vinutaka kunankama?
11Chay yakumanta vinuta Jesuska
rurashpan chaypi runakuna nima ima
uras rikushkankunata Yaya Diospa
yachayninwa puntiru rurashkanta
rikuchirka. Chayta rurarka Galilea
allpapi kahuk Kaná llaktapi. Chay
rurashkanwa Jesuska atun yachak
kananta riksichirka. Chayta rikushpanchi ñukanchi paypa runankunaka
kirirkanchi Yaya Diospa kachashkan

kananta. 12Chaywasha Jesuska
mamanwa wawkinkunawa ñukanchi
paypa runankunawa pakta Kapernaum
llaktama rirkanchi. Chay llaktapi masna
punchakunallata karkanchi.

Jesuska Yaya Diospa wasinmanta runakunata wichurka
(Mt. 21.12-13; Mk. 11.15-18; Lk. 19.45-46)

13Karan wata ñukanchi israel
runakuna tantaripayanchi Yaya Dios
Egipto allpamanta yaya rukunchi
wañukunata ñawpa llukshichishkan-
manta payta agradesinanchipa. Ña
paktarihushpan tantarinanchi *Paskua
punchakuna Jesuspas chay punchakuna-
rayku Jerusalén llaktama rirka.
14Chaypi paktashpan *Yaya Diospa
wasin kincha ukupi tarik rirka achka
runakuna wakrakunata, obehakunata,
wiwa mukukukunatapas rantichihush-
kakunata. Shukkunaka chaypi
karkakuna chikan kullkikunata
ñukanchi israel runakunapa kullkinchi-
kunawa kampyanankunapa. 15Chasna
rurahushkankunata rikushpan Jesuska
waskakunata apishpan kawpurka
asutinrayku. Chaywa chaypi kullkita
kampyahukkunata tukuy rantichihukku-
natapas obehankunawa pakta, wakran-
kunawa pakta llukshichirka. Kullkita
kampyahukkunapataka mesankunata
tankashpan tukuy kullkinkunata
shikwachirka. 16Wiwa mukukuta
rantichihukkunataka rimarka:

Kaymanta kay wiwaykichikunata
llukshichiychi. Ama Yayaynipa wasinta
rantichina wasita ruraychichu.

17Chayta rikushpanchi ñukanchi
paypa runankunaka yuyarirkanchi
Salmos killkapi killkarishkata paktachi-
hushkanta. Chaypimi kasna nin:

Wasikita yapa alichanata munash-
payni wañunayni tiyan nishpa.

18Chaypi ñukanchi israel runakunapa
apunchikuna Jesusta tapurkakuna:

¿Kasna rurashpayki pimi kani nishpa-
taya kan kikinmanta yuyarinki? Yaya
Diospa kamachishkan runa kashpaykika
Yaya Diospa yachayninwa nima ima
uras rikushkanchita rurashpayki
ñukanchita rikuchiy.

19Jesuska aynirka:

Kay Yaya Diospa wasinta
urmachishpa waklichiychi. Chaywasha
ñukaka kimsa punchapi atarichisha kay
wasita.

20Chayta uyashpankuna rimarkakuna:

¿Imashnataya rimanki kimsa punchapi
atarichisha nishpa? Chusku chunka
sokta watata tarawashkakuna kay Yaya
Diospa wasinta ruranankunapa.
Kunankama manara paktachinahunra-
chu nishpa.

21Chay Yayan Diospa wasinmanta
rimahushkanka payta wañuchishpan-
kuna kimsa punchamanta kawsarinan-
mantami rimarka. 22Chayrayku Yaya
Dios payta wañushkanmanta
kawsachishkanwasha ñukanchi
runankunaka chasna rimashkanta
yuyarirkanchi. Yaya Diospa killkachish-
kanta yachakushpanchi chaymantapas
Jesuspa rimashkanta yuyarishpanchi
shutipa kanankunata yacharkanchi
Jesús chaykunata paktachishkanrayku.

Jesuska tukuy runakunapa shunkunkunata riksin

23Jesús *Paskua punchakunarayku
Jerusalén llaktapi kahushpanra achka
runa masinchikuna atun yachaywa
nima ima uras rikushkanchita rurahush-
kanta rikushpankuna Yaya Diospa
kachashkan kananta kirirkakuna.
24Chasna kashpanpas Jesuska mana
ashwanta paykunata rimarkachu pay
kikinmanta pimi kan nishpa. Tukuy
ñukanchi runakunapa shunkunchiku-

nata riksik kashpan chay runakuna
mana shunkunkunamanta pacha paypi
sinchikuhushkankunata yacharka.
25Payka mana munarkachu nima
maykan runa payta rimak shamunanpa.
Pay kikinllami runakunapa shunkunku-
nata riksirka.

Jesuska Nikodemowa kwintarka

3 1Tiyarka shuk runa Nikodemo
shutiyu. Payka karka *fariseo.
Fariseokuna atipashkankunata
ruranahun Moisés wañupa killkashkan
kamachishkakunata alita paktachinan-
kunapa. Chaymantapas Nikodemoka
karka ñukanchi israel runakunapa
apunchikunawa pakta apullatata. 2Chay
runaka shuk tuta pakalla Jesusta pasyak
rirka. Chaypi paktashpan rimarka:

Yachachik, yachanchi Yaya Diospa
kachashkan ñukanchita yachachik
kanaykita. Yaya Dios kanta yanapash-
panllami atipanki tukuy chay nima ima
uras rikushkanchita ruranata.

3Chaypi Jesuska aynirka:

Alita uyaway. Maykanmi mana
mushumanta wawayarinchu, chayka
manami Yaya Diospa kamachishkan
tukushpa paypa ali kamachihushkanpi
kawsankachu.

4Chayta uyashpan Nikodemoka
tapurka:

¿Imashnataya shuk ruku runaka
atipama mushumanta wawayarinata?
Manami atipanchu mamanpa wiksanpi
kutikashka yaykunata wawayarinanpa.

5Jesuska aynirka:

Alita uyaway. Maykanmi runamanta
wawayarishpan mana chasnallatata
Yaya Diospa Espiritunmanta mushu
runa tukushpanka payka manami Yaya
Diospa kamachishkan tukushpa paypa
ali kamachihushkanpi kawsankachu.
6Maykanmi runamanta wawa tukushka
chayka runallatatami kan. Chasnallatata
maykanmi Yaya Diospa Espiritunmanta
mushu runa tukushka, chayka Yaya
Diospa Espiritunpa kushkan kawsay-
yumi kan. 7Tukuymi mushumanta
wawayarinaykichi tiyan nishpa rimash-
kaynita uyashpayki ama yuyarishpalla
kipariychu. 8Wayrata yuyariy. Kunkay-
manta maymantapas wayran. Mana
yachanchichu maypimi kallarishka
chaymantapas maypimi pasarinka
nishpa. Mana wayrata asirtashpanchipas
wayrashkanta uyanchimi. Chasnashi-
nami runakunaka mana asirtashpanku-
napas imashnami Yaya Diospa Espíritun
shuk runata mushuyachishkanta, chay
runa mushu tukushkantaka yachana-
hunmi.

9Chaypi Nikodemoka kutikashka
tapurka:

¿Imashnataya chayka?

10Jesuska aynirka:

¿Kanka ñukanchi israel runakunata
yachachik kashpaykitatachu mana
yachanki imamantami rimahuni?
11Alita uyaway. Ñuka runaynikunawa
pakta yachashkanchitami rikushkanchi-
tami yachachinchi. Chasna shutipa
kashkata yachachishpanchipas kankuna
apunchikuna mana munankichichu
kirinata. 12Ñuka kankunata kay allpapi
pasahushkanmanta rimashpayni mana
kiriwankichichu. ¿Imashnataya kiriwan-
kichima silupi pasahushkanmanta
yachachinimaka? Manami kirinkichima-
chu. 13Nima maykan runa siluma
sikashkachu chaypi kawsashpan silupi
pasahushkanmanta yachakunanpa.
Ñuka Yaya Diospa Kachashkan
Runallami silupi kawsashpayni kay
allpama shamushkani. Ñukallami
kankunata atipani tukuy chaykuna-
manta yachachinata. 14-15Ñawpa Moisés
wañuka chunlla chakishka allpapi
bronsemanta machakuyata kaspipi
watashpan shayachirka. Yaya rukunchi

wañukunaka chay warkurihushkata rikushpankuna wañunankuna kashkankunamanta kishpirkakuna. Chasnashinami ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runatapas alsawankakuna. Runakunaka ñuka alsashkankuna runapi sinchikushpankunaka wiñayparayku chinkarinankuna kashkankunamanta kishpinkakuna wiñaypa Yaya Dioswa kawsanankunapa.

Yaya Dioska runakunata yapa yuyan

16Yaya Dioska ñukanchi runakunata yapa yuyashpan shuklla Wawanta payshina Yaya Diosllatata kay allpama kacharka uchanchikunarayku wañunanpa. Chasna Wawanta kachashpanmi tukuy paypi sinchikukkunaka manana anchurishka paymanta wiñaypa parisishunchichu, ashwan paywana wiñaypa kawsashunchi. 17Yaya Dioska manami Wawantaka kay allpama kacharkachu ñukanchi runakunata kastigananpa. Ashwan paytaka kacharkami uchanchikunarayku wiñaypa kastigarina kashkanchimanta kishpichinanpa. 18Maykan runami Yaya Diospa Wawanpi sinchikun payka manami kastigarinkachu. Maykan runami mana sinchikunchu paypa Wawanpi, payka ñami kastigarishka kan, shuklla Wawanpi payshina Yaya Diosllatata kashkapi mana sinchikushkanrayku. 19Kasna kan imashnami runakuna kastigarishka tukurkakuna: Chay punchashina ali ruranakunata riksichik runami kay allpama shamushpan payta mana kasunayashpankuna chiknirkakuna. Amsapishina kawsashpankuna uchata rurashpalla katirkakuna. Rurashkankunaka millaypa kashkanrayku chay mana ali kawsanata ashwan munarkakuna chay ali kawsanamanta. 20Tukuy millaypata rurak runakunaka mana munanahunchu uchankunata riksinata. Chayrayku chay punchashina ali ruranakunata riksichik *Kristuta chikninahun. Mana munanahunchu paypi sinchikunata pay mana riksichinanpa imashna millaypami rurashkankunaka. 21Tukuy ñukanchi Yaya Diospa munashkanta rurak runakunaka mana manchanchichu runa masinchikuna rurahushkanchikunata rikunankunapa. Ñukanchika punchata munanchi runa masinchikuna Yaya Diosta kasushpa kawsahushkanchikunata riksinankunapa.

Bawtisak Juan kutikashka Jesusmanta rimarka

22Chaywasha Jesuska ñukanchi runankunawa Jerusalén llaktamanta llukshishpanchi shuk partima rirkanchi chay Judea allpallapillatata. Chaypi Jesús runakunata bawtisahushpan[a] masna punchakunata kiparirkanchi. 23Chay uras Juanpas bawtisahurka Judea allpamanta ashwan anakpi Enón shutiyu achka yaku wawakuna umapi, Salim llakta kuchupi, chaypi achka yaku tiyashkanrayku. Runakuna chayma rirkakuna, Juanpa rimashkanta uyashpankuna bawtisarinankunapa. 24Chay uras Juanka karselpi manara churay tukushkarachu kahurka. 25Chaypi payta katik runakunaka shuk israel runa masinchiwa rimanakurkakuna imashna rurashpami uchankunamanta mayllarishkashina Yaya Diospa rikushkanpi kankakuna. 26Paykunaka Juanta rimak rirkakuna:

Yachachik, maykanmi kanwa karka Jordán yaku chimpapi, maykanmantami ñukanchita rimarkanki, payka kunanka

---

a Rikuy Juanpa Killkashkan Killkapi 4.2

bawtisahumi. Chaymantapas tukuy
runakuna paytana katihunkuna.
27 Chayta uyashpan Juanka paykunata
rimarka:
Yaya Dios payta yanapashkanraykumi
runakuna katinahun. 28 Kankuna kikin
uyashkankichi shutillata rimashkaynita
kasna nishpayni: Ñukaka manami
kanichu Yaya Diospa Kachanan
Kishpichik, ashwan Yaya Diosmi
kamachiwarka runakunata paymanta
yachachinaynipa pay kikin manara
yachachishpanra nishpa. 29 Ñukami kani
shuk amigunta warmiyachik runashina.
Shuk runa warmiyanayashpan paypa
amigun warmita tapukrin. Ari
nishpanka chay warmiwa amigunta
kasarachin. Chay amigunka chay
warmita mana tapunchu pay kikinrayku
ashwan tapunmi amigunrayku. Chay
warmiyak runa kasarahushpan
amigunka atuntami kushikun warmiya-
hushkan warmiwa kushilla kwintahush-
kanta uyashpan. Ñuka chay amigunta
warmiyachik runashina kashpayni
kunanka atunta kushikuhuni runakuna
paytana katihushkankunamanta
rimawahushpaykichi. Ñami paktachish-
kani Yaya Dios kamachiwashkanta.
30 Kunanka ashwan ashwan runakunaka
paytana uyanahuchun. Ñukataka
sakiwanahuchun nishpa.
31 Chay runa silumanta shamushkaka
tukuymanta ashwan yachakmi kan.
Ñukanchi kay allpapi kawsak runaku-
naka allpapi tiyashkakunallata yachan-
chi, chaykunamantalla rimanchi.
Silumanta shamushka runaka chaypi
tiyashkakunatapas riksin. Chayraykumi
payka tukuymanta ashwan yachak kan.
32 Silupi rikushkantami uyashkantami
riman. Chasna shutipa kashkata rimash-
panpas achka runakuna payta mana
kirinahunchu. 33 Shuk runa paypa
rimashkanta kirishpanka yachankami
shutipa kashkata rimashkanta. Payka
kasna runa masinkunata rimahukshi-
nami kan: Yaya Dioska rimashkanta
paktachikmi kan nishpa. 34 Yaya Dios
paypa kachashkan runata mana
mitsashpachu Espiritunta kun.
Chayrayku paypa rimashkantami
runakunata riman. 35 Yayan Dioska
Wawantaka yuyanmi. Chayraykumi
payta tukuymanta kamachikta rurarka.
36 Maykan runami Yaya Diospa
Wawanta kirishpa kawsan payka
wiñaypami Yaya Dioswa kawsanka.
Maykan runami Yaya Diospa Wawanta
mana kasushpa kawsanchu, payka
manami Yaya Dioswa kawsankachu
ashwan paypa kastiganan runami
kiparinka.

Jesuska Samaria allpapi kawsak warmiwa kwintarka

4 1-3 Jesús runakunata yachachinata
kallarishpan *fariseokuna uyarka-
kuna Bawtisak Juanta katihushkankuna-
manta ashwan achka runakuna Jesusta
katihushkanchikunata. Chaymantapas
uyarkakuna Jesús paymanta ashwan
achka runakunata bawtisahushkanta.
Chasna uyashpankunapas manami
Jesuschu bawtisarka ashwan ñukanchi
runankunami bawtisarkanchi. Jesuska
fariseokuna paymanta uyashkankunata
yachashpan chay kawsanankuna Judea
allpamanta llukshirkanchi Galilea
allpama kutinanchipa.
4 Chasna Jesuswa kutihushpanchi
*Samaria allpa chawpita pitikta
rirkanchi. Ñukanchi israel runakuna
chaypi kawsak runakunawa mana
kwintak kashpanchipas Yaya Dios
munashkanrayku kay allpata pasanan-
chi tiyan nishpa rirkanchi. 5 Ña Samaria
allpata pasahushpanchi shuk llakta
Sikar shutiyu mayanpi paktarkanchi.
Chay llaktaka Jakob wañupa wawan

José wañuta allpata kushkan
mayanpimi karka. [6]Chaypi tiyarka shuk
poso allpa ukumanta tukyarik yakuwa.
Chay yakuta Jakobka allpata allashpan
rumiwa kinchashkanrayku Jakobpa
poson nirkakuna. Karuta purishkanchi-
rayku yapa sampayashka kashpan
Jesuska chay poso mayanpi tiyarirka.
Chasna uras manara chawpi punchachu
karka. [7-8]Ñukanchi runankunaka
llaktama rirkanchi mikunata rantinan-
chipa. Rishkanchiwasha paktarka shuk
samaritano warmi yakuta wishinanpa.
Chaypi chay warmita Jesuska tapurka:

Kuway yakuta nishpa.

[9]Ñukanchi israel runakuna *samari-
tano runakunawa mana kwintak
kashkanchirayku chay warmika Jesusta
aynirka:

¿Imashnataya kanka israel runa
kashpaykitata yakuta tapuwanki ñuka
samaritano warmitaka?

[10]Chaypi Jesuska aynirka:

Kan yachankimaka Yaya Dios runaku-
nata kunayahushkanta, chaymantapas
pimi kanta yakuta tapuhukka, ñukatami
wiñaypa tukyarik yakuta tapuwankima.
Chasna tapuwankimaka ñukami kanta
kuynima.

[11]Chaypi chay warmika aynirka:

Nima imawa yakuta wishinaykipa
tiyanchu. Kay posopika ukupimi yakuka.
¿Maymantata yakuta kuwankima?
[12]Ñawpa yaya rukunchi Jakob wañuka kay
posota ñukanchirayku sakirka. Payka kay
posomanta upyarka wawankunawa achka
wiwankunawa pakta. Ñukanchipas kay
posomantallatata upyahunchi, kunankama
yakuka mana tukurinchu. ¿Kanchu kanki
yaya rukunchi Jakobmanta ashwan yachak
ñukanchita wiñaypa tukyarik yakuta
kunaykipa?

[13]Chaypi Jesuska aynirka:

Tukuy kay yakuta upyak runakunaka
kutikashkami yakunayankakuna.
[14]Ñuka yakuta kushkaynita upyashpan-
kunaka mananami yakunayankakuna-
chu. Shuk runata chay yakuta kushpay-
nika paypi mana tukurik tukyarik
yakushina tukunka wiñaypa
kawsananpa, manana nima ima payta
pishinkanachu.

[15]Chasna Jesús rimashkanta uyashpan
chay warmika rimarka:

Chay yakuta kuway manana yakuna-
yanaynipa, manana wishinaynipa kay
yakuta.

[16]Jesuska rimarka:

Kusaykita kayakriy, chaymanta
kutikashka shamunki.

[17]Chay warmika aynirka:

Mana tiyawanchu kusaynika.

Jesuska rimarka:

Alitami rimawashkanki manami
kusaynika tiyawanchu nishpa. [18]Kanka
pichka kusayumi kashkanki. Kunanka
maykan runawami kawsahunki chayka
manami kusaykichu. Chayrayku
rimawashkaykika shutipami.

[19]Chay warmika rimarka:

Yaya Diospa yachayninwa
yachachikmi kanki. [20]Chasna kashpayki
yuyarishkaykita rimay. Ñukanchi
samaritano runakunapa yaya rukunchi
wañukunaka Yaya Diosta mañapayarka-
kuna kay rikuhushkayki urkupi.
Kankuna israel runakunaka rimankichi
Jerusalenpimi runakuna Yaya Diosta
mañanankuna tiyan nishpa.

[21]Chaypi Jesuska aynirka:

Kay rimashkaynita kiriy. Nima
rinaykichi tiyannachu chay urkuma
nima ñukanchi Jerusalenma rinanchi
tiyannachu. Kunan ña paktarihun Yaya
Diosta tukuy parti mañashpa kushichi-
naykichipa. [22]Kankunaka mana yachan-
kichichu pitami mañankichi. Runakuna
ñukanchikunamanta kishpichirina
kashpankuna ñukanchi israel runaku-
nami yachanchi pitami mañanchi.

23Kunan ña runakuna tukuy shunkunku-
namanta pacha Yaya Diosta
kushichishpa mañankakuna. Yaya
Diospa Espíritun paykunata yanapash-
panmi yuyachishkanshina Yaya Diosta
kushichishpa mañankakuna. Chasna
tukuy shunkunkunamanta pacha mañak
runakunatami munan Yaya Dioska.
24Payka mana ñukanchishina aychayu
kashpan paytaka mana rikunchichu.
Payka tukuyta atipakmi kan. Chasna
mana runashina kashpanmi Yaya
Diospa Espíritun ñukanchikunata
yuyachishpanlla yachanchi imashnami
tukuy shunkunchimanta pacha payta
kushichishpa mañanchi. Chasnallami
payta mañashpa shutipa kushichinchi.
25Chaypi chay warmika rimarka:
Ñuka yachani chapahushkanchi Yaya
Diospa Kachanan Kishpichikka
shamunanta, maykantami rimanchi
*Kristu. Pay shamushpanmi tukuyta
ñukanchita asirtachinka.
26Jesuska aynirka:
Ñuka kanwa kwintakmi chay
rimahushkayki runaka kani.
27Chasna kwintahushkankunapi
ñukanchi runankunaka paktarkanchi.
Jesús shuk warmiwa kwintahushkanta
rikushpanchi mancharirkanchi. Chasna
mancharishpanchipas nima maykan
tapunayarkanchichu: ¿Imatata chay
warmita tapunki? ¿Imamantata chay
warmiwa kwintahunki? nishpa.
28Chaypi kahushkanchipi chay warmika
yakuta wishinan tinahanta sakishpan
kallpa rirka llaktanma runakunata
kayak rinanpa.
29Shamuychi, tinkunakushkanimi shuk
runawa. Aku rikuk rishunchi. Payka tukuy
kawsashkaynitami rimawashka. Aku rikuk
rishunchi, ¿manachari Yaya Diospa
Kachanan Kishpichikchu? nishpa.
30Chasna chay warmi rimashpan
runakuna llaktankunamanta llukshish-
pankuna Jesusta rikunankunapa
rirkakuna.
31Manarapas chay runakuna
paktamushpankuna ñukanchika Jesusta
karanayarkanchi:
Yachachik, mikuy. ¿Imaraykuta mana
mikunayankichu?
32Payka ñukanchita aynirka:
Ñukapaka ñami tiyan mikunaynika.
Kankunaka chay mikunaynitaka
manami riksinkichichu.
33Chaypi ñukanchipura tapunakur-
kanchi:
Apamushkakunachari mikunata.
34Chasna tapunakuhushpanchi
Jesuska ñukanchita rimarka:
Mikunaynishinami kan ñukata
kachawakpa munashkanta paktachish-
payni. Paypa munashkanta rurashpayni
mikushkashina kushilla yuyani.
35Shuk rimana kan kasna: Tarpush-
kanchiwasha chusku killamanta muyun-
kunata pallanchi nishpa. Kankunapas
chay rimanashinallatata yuyarihunkichi.
Ñukaka kankunata rimani, rikuychi
chay achka runakuna shamuhushkaku-
nata. Paykunaka ña Yaya Diosta
kasunankunapami kahunkuna.
Paykunata rikuhunimi pukushka
muyukunashina chapahushkankunata
pallananchipa. 36Paykunata Yaya
Diospa shiminta yachachishpanchi
shutipa paymanta kanaynita kirinka-
kuna. Kirishpankuna wiñaypa Yaya
Dioswa kawsankakuna. Chasna
kashpanmi yachachishkanchimanta
pagay tukushkashina kashunchi. Ñawpa
paykunata yachachikkuna karkakuna
shuk muyukunata tarpuk runakuna-
shina. Ñukanchi chay muyukunata
pallak runakunashinami kanchi. Chasna
kashpanchimi tukuy parihu atunta
kushikushunchi.
37Kankunapi tiyan shuk rimana kasna
nishpa: Shuk runa tarpun muyukunata

chakranpi shuk runana chaykunata
pallan nishpa. Chay rimanaka
shutipami. [38]Ñukami kankunata
kamachishkani mana tarpushkaykichi
muyukunata pallanaykichipa. Shuk
runakuna sinchita chakranpi tarawash-
pankunapas pichashpankuna tarpush-
pankunapas mana pallashkakunachu,
kankunana pallankichi. Kay samaritano
runakunata yachachikkunami kashka-
kuna sinchita chakranpi tarawak
runakunashina. Kankunana paykunata
mana yachachishpaykichipas kasuwash-
kankunatana rikushpaykichi pallak
runakunashina kankichi nishpa.

[39]Achka chay Sikar llaktapi kawsak
samaritano runakuna Jesuspi sinchikur-
kakuna chay warmi tukuy kawsashkay-
nitami rimawashka nishpa kwintak
rishkanrayku. [40]Paykuna Jesuspi
paktamushpankuna payta yapa munash-
pankuna kipariy ñukanchiwa nishpa
rimarkakuna. Chasna rimashpankuna
Jesuswa pakta ishkay punchata
paykunawa kiparirkanchi. [41]Chasna
kiparishpanchi ashwan achka
samaritano runakuna pay kikinpa
yachachishkanta uyashpankuna
kirirkakuna. [42]Chaypi chay warmita
rimarkakuna:

Kunanka kirinchimi mana kan
ñukanchita rimashkaykiraykuchu
ashwan kirishkanchimi ñukanchi kikin
kay runapa yachachishkanta uyashkan-
chirayku. Kunan yachanchi pay shutipa
tukuy runakunata Kishpichik kananta.

Jesuska shuk apupa wawanta ampirka

[43]Ishkay punchata *Samaria allpapi
kahushkanchiwasha Galilea allpama
rirkanchi. [44]Chay kikin allpanma
rirkanchi Jesuska rimashka kashpanpas
kasna: Shuk runa Yaya Diospa yachay-
ninwa yachachiktaka pay kikinpa
llaktanpi runa masinkunaka mana
yachaktashinami rikunahun nishpa.
[45]Chasna mana alita payta rikunanku-
nata yuyarishpanpas Jesús Galilea
allpanpi paktashpan tukuy chay
llaktanpi runa masinkuna payta alita
rikurkakuna. Jerusalén llaktama
*Paskua punchakunata pasanapa
rishkankunapi Jesús tukuy mana
atipaypakunata rurashkanta rikurka-
kuna. Chayrayku kutishpankuna alita
yaykuchirkakuna. [46]Jesús Galilea
allpapi rihushpan Kaná llaktapi paktak
rirka. Chay llaktapimi payka chayra
yachachinata kallarihushpan
yakumanta *vinuta rurarka. Chay Kaná
llaktamanta chawpi puncha parti
purina tupupi Kapernaum llaktaka
kahurka Galilea allpallapillatata.
Chaypi tiyarka shuk kamachik atun
apupa churashkan. Paypa wawan
unkushka karka. [47]Chay apuka Jesús
Judea allpamanta Galilea allpapi
paktashkanta yachashpan payta
rikunapa rirka. Jesuspi paktamushpan
yapa munarka payta wasinma
pushanata wawanta ampinanpa. Yapa
wañunalla kashpan Jesusta rimarka:

Kanka atipankimi unkushkata
ampinata. Shamupay llaktaynima
wawaynita ampinaykipa.

[48]Chaypi Jesuska aynirka:

Kankunaka tukuy uras munankichi
atun yachaywa nima ima uras
rikushkaykichita rurashkaynita
rikunata. Mana rikushpaykichika mana
kirinkichichu.

[49]Chay apuka aynirka:

Aku utkalla manarapas wawaynistuka
wañushpanra.

[50]Chaypi Jesuska rimarka:

Kutiy wasikima, wawaykika ampirish-
kami.

Chay apuka Jesuspa rimashkanta
kasushpan wasinma kutirka.

51 Chasna wasinma kutihushpan
kamachinan runakunaka payta
tinkunapa shamurkakuna kasna nishpa:
Ñami wawaykika ampirishka.
52 Chay apuka tapurka:
¿Ima urata wawaynika aliyanata
kallarishka?
Paykunaka aynirkakuna:
Kaynami chawpi puncha kinkrayash-
kapi kalinturanta pasachishka.
53 Chaypi chay apuka yuyarirka
chasna uras Jesús payta rimashkanta,
wawaykika ñami ampirishka nishpa.
Chasna wawan ampirishpan chay apuka
tukuy ayllunkunanti Jesuspi sinchikur-
kakuna. 54 Chay wawata ampishpan
nima ima uras rikushkanchita Jesuspa
ishkaynin rurashkan karka runakunata
yachayninta rikuchinanpa. Chaytaka
rurarka Judea allpamanta Galilea
allpapi paktashkanchiwasha.

Jesuska Betsata yaku mayanpi shuk unkushkata ampirka

5 1 Chaymanta masna punchakunapi
ñukanchi israel runakunapa shuk
tantarina Jerusalenpi tiyarka kushikushpa
Yaya Dios ñukanchita yanapashkanta
yuyarinanchipa. Chayrayku Jesuska
Jerusalenma rirka. 2 Jerusalén llaktapa
kincharishkanpi shuk punku tiyarka
obehakunapa punku shutiyu. Chay punku
mayanpi shuk yaku karka Betsata shutiyu.
Chay yaku mayanpi pichka wasikuna
tiyarka unkushkakuna chaypi kananku-
napa. 3-4 Chaypi achka unkushkakuna
karkakuna, wiskukuna, waklishka chakiyu-
kuna, aycha chakirishkakunapas, chay
yaku kuyurishpan yaykushunchi
ampirinanchipa nishpa yuyarikkuna. 5 Chay
unkushkakunamanta shuk tiyarka kimsa
chunka pusak watata unkushka. 6 Jesuska
chay unkushkata rikushpan unaymanta
pacha unkushka kashkanta yachashpan
payta tapurka:
¿Munankichu ampirinata?
7 Chay unkushkaka aynirka:
Manami nima maykan tiyanchu kay
yaku kuyurihushpan churawananpa
chaypi ampirinaynipa. Karan kuti
rihushpayni shukkunarami satirinahun
manara paktahushpayni.
8 Chayta uyashpan Jesuska llakichish-
pan rimarka:
Atariy, llanchamaykita apishpayki riy.
9 Chay runaka chay ratulla ampirirka.
Chasna ampirishpan llanchamanta
patarichishpan apashpa alitana purishpa
rirka.
Chay punchaka ñukanchi israel
runakunapa samananchi punchami
karka. 10 Chaypi apunchikunaka chay
ampirishka runata rimarkakuna:
Kunan kan *samana puncha. Mana
atipankichu llanchamaykita apanata.
11 Chay runaka aynirka:
Maykanmi ampiwashka paymi
rimawashka: Llanchamaykita
apishpayki riy nishpa.
12 Chay runapa rimashkanta uyashpan-
kuna apunchikunaka tapurkakuna:
¿Pita kanta rimashka: Llanchamaykita
apishpayki riy nishpa?
13 Chay runaka mana yacharkachu
pimi karka chay payta ampik runaka.
Chaypi achka runakuna kashpankuna
Jesuska payta ampishkanwasha
runakuna chawpipi yaykushpan manana
riksiypanachu karka.
14 Chay apunchikuna tapushkankuna-
washa Jesuska chay runata maskashpan
*Yaya Diospa wasinpi kahushkata
tarirka. Chaypi payta rimarka:
Uyaway, kunanka ña ampirishkanki.
Mana kuti uchata ruraynachu, mana
chay unkushkaykimanta ashwan
tukunaykipa.
15 Chasna Jesús rimashpan chay
runaka apunchikunata rimak rirka:
Jesusmi ampiwashka nishpa.

Jesuska rimarka yachayninka Yaya Diosmanta kashkanta

16Chasna Jesús samananchi punchapi ampishkanrayku chay apunchikunaka payta wañuchinayarkakuna. 17Chaypi Jesuska rimarka:

Yayaynika mana samashpachu tukuy urasmi alikunata ruran. Ñukapas chasnallatatami rurani.

18Chayta uyashpankuna apunchikunaka piñarirkakuna. Payta wañuchinayarkakuna samananchi puncha mana rurananchipa kamachirishka kashkata mana kasushkanrayku. Chaymantapas ashwan wañuchinayarkakuna kikin Yayaynimi Yaya Dioska nishpa rimashpan ñukapas Yaya Diosmi kani nishpa rimahukshina tukushkanrayku.

19Jesuska rimarka:

Alita uyawaychi. Ñuka Yaya Diospa Wawanka, ñuka kikin munayka mana atipanichu nima imata ruranata. Yayaynipa rurahushkanta yachashpami tukuy uras chasnallatata rurani. Tukuy imatapas Yayaynipa rurahushkantashinallami ñuka Wawanpas rurani. 20Yayaynika ñukata yuyawashpanmi tukuy rurahushkanta riksichiwan. Chaymanta ashwan atun mana atipaypakunatami ruranaynipa ñukata riksichiwanka kankuna rurashkaynikunata rikushpaykichi mancharishpa kiparinaykichipa. 21Imashnami Yaya Dioska wañushkashina kawsak mana payta riksik runakunata kushilla paywa kawsayta kun, chasnallatatami ñuka Wawanpas chasna kawsayta kuni maykankunatami munani. 22Chaymantapas Yaya Dioska ñuka Wawantami tukuy yachayninta kuwashka runakunata tapunaynipa imashna kawsashkankunamanta, chaymantapas rimanaynipa pimi kastigarinka pimi wiñaypa paywa kawsanka nishpa. Pay kikinka manami nima maykanta tapunkachu: Kanka ¿imashnata kawsashkanki? nishpa. Ñuka Wawantami chasna ruranaynipa kamachiwashka. 23Chayta ruranaynipami payka yachayninta kuwashka, tukuy runakuna tukuymanta yachak kanaynita rikushpankuna paytashina kushichiwanankunapa. Maykan runami ñuka Yaya Diospa Wawanta mana kushichinchu, chayka manami Yayayni Dios ñukata kay allpama kachawakta kushichinchu.

24Alita uyawaychi. Maykan runami alita uyashpan rimashkaynita kasun, chaymanta Yaya Dios kachawashkanta kirin, paymi chay kirishkanmanta pacha wiñaypa Yaya Dioswa kawsanka. Chay runaka manami kastigarinkachu ashwan chay kastigarina kashkanmantami kishpichiy tukushkana wiñaypa Yaya Dioswa kawsananpa. Paymi wañushkashina kashkanmanta kawsarishkashinana tukushka. 25Alita uyawaychi. Kunanmanta pacha wañushkashina kahuk runakunaka ñuka Yaya Diospa Wawanpa shiminta uyankakuna. Maykankunami uyashpankuna kasuwanahun, paykunaka chay kasushkankunamanta pacha wiñaypami Yaya Dioswa kawsankakuna. 26Yaya Dioska wiñaypa kawsayyumi. Chaymantapas payllatatami chay paypa wiñaypa kawsayninta kukmi kan. Ñuka Wawantapas kuwashka payshina wiñaypa kawsayyu kanaynipa, ñukapas chasnallatata paypa wiñaypa kawsayninta runakunata kunaynipa. 27Chaymanta ñuka Wawan runa masikichi kashpayni Yaya Dioska yachayninta kuwashka payranti tukuy runakunata kawsashkankunamanta tapunaynipa, chaymantapas rimanaynipa pimi kastigarinka pimi wiñaypa Yaya Dioswa kawsanka nishpa. 28Kay rimahushkaynita uyashpaykichi ama yuyarishpa kipariychichu. Shuk

punchami tukuy wañushkakunaka
pamparishkankunamanta churarishka
kahushkankunamantapas uyankakuna
ñuka Yaya Diospa Wawan kayahushkay-
nita paykunata. [29]Chay urasmi wañush-
kakunaka kawsarishpankuna llukshinka-
kuna pamparishkankunamanta
churarishka kahushkankunamantapas.
Kawsashpankunara alita rurashkakuna-
taka yaykuchishami wiñaypa Yaya
Dioswa kawsanankunapa, mana alita
rurashkakunataka kachashami wiñaypa
parisinankunapa. [30]Yaya Dios kamachi-
washpanmi rimani, kanmi kastigarinki,
kanmi kishpinki nishpa. Ñuka munay
manami atipaynimachu nima imata
ruranata. Chasna Yaya Diospa munash-
kanshina rimashpayni chay rimashkay-
nika alillami kan. Ñuka kikin munash-
kaynitaka manami ruranichu ashwan
Yaya Dios kay allpama kachawakpa
munashkantami rurani.

Jesuska apukunata yuyachirka imamantami atipanahun yachanata Yaya Diospa kachashkan kananta

[31]Jesuska apunchikunata yachachish-
palla katirka:
Ñukalla rimaynimaka Yaya Diosmanta
kanaynita atipankichima ñukamanta
rimanata llullachihumi nishpa. [32]Mana
ñukallachu chasna ñuka kikinmanta
rimani. Yaya Diospas paymanta kanaynita
riman. Yachani ñukamanta rimashkanka
shutipami. [33]Juanma kacharkankichi
ñukamanta yuyarishkanta tapunaykichipa.
Paymi kankunata shutipata ñukamanta
rimashka, Yaya Diospa Kachashkan
Kishpichik nishpa. [34]Ñuka mana munani-
chu nima maykan runa ñukamanta
rimananpa pimi kani nishpa. Chasna Juan
ñukamanta yachachishkanta rimani
kankunata yanapanaynipa, kirishpaykichi
atun kastigumanta kishpinaykichipa.
[35]Juanka shuk lámpara sintihushpan
punchayachikshina karka. Paypa
rimashkanka amsata punchayachikshina
kashpan payta uyashpaykichi shuk ratu
kushikushkankichi. [36]Juan alita ñukamanta
rimashpanpas rurashkaynikunaka
Juanmanta ashwan pasatami rikuchinahun
Yaya Diosmanta kanaynita. Runakuna
Yaya Diospa kamachiwashkanta rurashkay-
nikunata rikushpankunami shutipa paypa
kachashkan kanaynita riksinahun.
[37]Chaymantapas ñukata kachawak Yaya
Dios kikinpas ñukamanta paypa kachash-
kan kanaynita riman. Shiminta kankunaka
nima ima uras uyashkankichichu, nima
payta rikushkankichichu imashnami kan
nishpa. [38]Uyashkaykichi shiminta shunkuy-
kichipi manami wakaychankichichu ñuka
Yaya Diospa Kachashkan Runata mana
kirishkaykichirayku. [39]Kankunaka tukuy
uras Yaya Diospa shimin killkarishka
kashkata yachakunkichi. Yuyarinkichi,
chasna rurashpanchimi yachashunchi
imashna rurashpami wiñaypa Yaya Dioswa
kawsashunchi nishpa. Chay yachakuhush-
kaykichi killkarishkakunapi ñuka chay
kawsayta kukmantami riman. [40]Chasna
kashpanpas kankunaka manami munanki-
chichu kasuwanata shutipa wiñaypa Yaya
Dioswa kawsanaykichipa.
[41]Kankuna mana munawashpaykichi-
pas ñukarayku mana imananchu.
Manami maskanichu runakuna
kushichiwanankunata. [42]Kankunata
riksishpaynimi yachani Yaya Diosta
mana yuyak kanaykichita. [43]Yayayni
Dios kikin kachawashpanmi ñuka
shamushkani runakunata payta riksichi-
naynipa imashnami kan. Paypa
kachashkan kashpaynipas kankunaka
mana munawankichichu. Shuk runa pay
kikin munay shamumaka chaytami
shuti kankunaka munankichima.
[44]Kankunapura yapa munankichi shukta
shukta kushichinakushpa kawsanata,
kanka yachakmi kanki nishpa. Mana

ashwan maskankichichu shuklla Yaya
Dios kankunata rimananpa ali runami
kanki nishpa. Chasna kashkaykichi-
rayku manami atipankichichu
kiriwanata. 45Ñukaka mana rimak
rishanchu Yayaynita kankunamanta
mana kiriwashkakunachu nishpa.
Moisesmi rimak rinka kankunamanta.
Yanka yuyarinkichi Moisés wañupa
killkashkanta paktachishkanchiraykumi
wiñaypa kawsashunchi Yaya Dioswa
nishpa. 46Moisés shamunaynimanta
killkashpan paypa killkashkanta
kirinkichimaka ñukatapas kiriwankichi-
mami. 47Moisespa killkashkanta mana
kirishpaykichimi ñukapa rimashkaynita-
pas mana kirinkichichu.

Jesuska achka runakunata kararka
(Mt. 14.13-21; Mk. 6.30-44;
Lk. 9.10-17)

6 1Chaymanta Jesuska kutikashka
ñukanchi runankunawa pakta
Galilea allpapi kashpan chay Galilea
kuchata chimparkanchi. Chay kuchapa
shuk shutinka karka Tiberias kucha.
2-3Chaypi paktashpanchi shuk urkuma
sikarkanchi. Chaypi tiyarirkanchi.
Achka runakuna yaku mayanta
muyurishpankuna ñukanchita katirka-
kuna. Atun yachaywa mana ampiypa
unkushkakunata Jesús ampishkanta
rikushpankuna payta katirkakuna.
4Chay uras mana achka punchachu
pishirka ñukanchi israel runakunapa
*Paskua punchakuna kallarinanpa.
5Chay urkupi kahushpanchi Jesuska
rikushpan achka runakuna payma
shamuhukkunata rikurka. Chaypi
Felipeta tapurka:
¿Maymantataya kay tukuy runakuna-
raykuka mikunata rantishunchi?
6Jesuska yachashpantata imashnami
chay runakunata karanka, chasna
Felipeta tapurka yachananpa tukuyta
atipak kashkanta yuyarinchu manachu
nishpa. 7Chaypi Felipeka aynirka:
Achka kullkitami munanchima
mikunata rantinanchipa chay tukuy
runakunata karananchipa. Shuk runa
pusak killapi ganashkan kullkiwa
mikunata rantinchimaka nima chay
paktamachu karan runata uchillastuta
kunanchipa.
8Chaypi Jesuspa shuk runan Pedropa
wawkin Andrés rimarka:
9Kaypimi tiyan shuk wawa. Paypa
tiyan pichka pan nima imayukunapa
mikunan trigumanta rurarishka,
chaymantapas ishkay challwa. Kay
uchillastuka imashi paktanka kay tukuy
runakunaraykuka.
10Chaypi pastuyu allpa tiyashpan
Jesuska aynirka:
Rimaychi kay runakunata tiyarinan-
kunapa.
Kasushpankuna rimarkakuna
tiyarinankunapa. Chaypi tukuy
tiyarirkakuna. Karkakuna pichka
waranka karikuna, mana yupashpa
warmikunata nima wawakunata.
11Chaypi Jesuska chay pankunata
apishpan Yaya Diosta agradesirka.
Chasna agradesishkanwasha chay
pankunata paki paki rurashpan runaku-
nata kurka mikunankunapa. Chasnalla-
tata challwatapas kurka saksakta
mikunankunapa.
12Saksakta mikushkankunata rikushpan
ñukanchi runankunata rimarka:
Tantaychi tukuy chay puchurishkaku-
nata mana usunankunapa nishpa.
13Chaypina chay pichka panmanta
puchurishkakunata tantarkanchi chunka
ishkay tasa untakta. 14Runakunaka
chasna atun yachaywa nima ima uras
rikushkanchita Jesuspa rurashkanta
rikushpankuna rimarkakuna:
Paymi kan chapahushkanchi Yaya
Diospa yachayninwa yachachik Moisés

wañushina, maykanmi shamunan karka
kay allpama nishpa.
15Jesuska chay runakuna payta mana
munakta pushanayahushkankunata
apunkunarayku musyashpan anchurirka.
Kutikashka urku awama sikashpan
sapallanna rirka.

Jesuska yaku awata purirka
(Mt. 14.22-27; Mk. 6.45-52)

16Chaymanta ña tutayahushpan
ñukanchi Jesuspa runankuna kucha
mayanma uraykurkanchi. 17Chaypi
paktashpanchi ña tuta tukurka. Jesús
ñukanchipi mana paktamushpan shuk
botipi yaykurkanchi Kapernaum
llaktama chimpananchipa. 18Chasna
chay atun kuchata chimpahushpanchi
yakuka yapa ulasyarka sinchi wayrawa.
19Ña chimpahushpanchi pichka sokta
kilometro chawpillapi Jesusta rikurkan-
chi yaku awata purishpa shamuhush-
kanta. Payta mana riksishpanchi
mancharirkanchi. 20Chaypi Jesuska
ñukanchita rimarka:
Ñukami kani,[b] ama manchariychichu
nishpa.
21Jesusta botipi yaykuchinayahush-
panchi musyarkanchi ña paktashkan-
chita maymami chimpahurkanchi.

Runakuna Jesusta maskarkakuna

22Chay panta mikuk runakuna
chayllapi kiparirkakuna. Kayantima
alita yuyarishpankuna panta mikush-
kankuna puncha shuklla boti chaypi
tiyashkata yuyarirkakuna. Chaymanta-
pas yuyarirkakuna ñukanchi Jesuspa
runankuna sapallanchi chay shuklla
botipi rishkanchita chaymanta Jesuska
mana ñukanchiwa rishkanta. 23Chasna
yuyarihushkankunapi Tiberias
llaktamanta achka botikuna paktarka-
kuna maypimi Jesús Yaya Diosta
agradesishkanwasha panta mikurkakuna
chay kuchupi. 24Mana Jesusta nima
ñukanchi runankunata rikuhushpan-
kuna chaypi tantarishka kahuk
runakuna botikunapi yaykushpankuna
Kapernaum llaktama chimparkakuna
Jesusta maskanankunapa.

Jesuska shuk mikuna
wiñaypa kawsayta kukshina
kananta rimarka

25Chay runakuna chimpapi paktash-
pankuna Jesusta tarirkakuna. Chaypi
tapurkakuna:
Yachachik, ¿imashnataya shamush-
kanki kayma?
26Jesuska mana aynishpa tapushkan-
kunata rimarka:
Alita uyawaychi, kankuna aychayki-
chillata saksachinata munashpaykichi
maskawankichi mikushkaykichirayku
saksanaykichikama. Mana maskawanki-
chichu atun yachaywa nima ima uras
rikushkaykichita rurashkayniwa
rikuchishkaynita asirtashkaykichirayku.
27Ama maskashpa kawsaychichu
tukurik mikunallata, ashwan maskaychi
kankunata wiñaypa Yaya Dioswa
kawsayta kuk mikunata. Chay mikuna-
tami kuni ñuka Yaya Diospa Kachash-
kan Runa. Chasna kunaynipami ñukata
kachawashka.
28Chaymanta tapurkakuna:
¿Imatata ruranchi tiyan Yaya
Diospa munashkanta ruranchipa?
29Jesuska aynirka:
Sinchikuychi ñuka paypa kachashkan
runapi. Chayllatami Yaya Dioska
munan.
30Chaypi tapurkakuna:
¿Maykan nima ima uras rikushkan-
chita atun yachaywa rurashpaykita

b Chay Ñukami kani nishkaka kan Yaya Diospa shuk shutin.

kirinchima Yaya Diospa kachashkan
kanaykita? ¿Maykantaya ruranaykiku-
naka? 31Ñawpa yaya rukunchi
wañukuna mana mikunata tariypa
chunlla chakishka allpapi purishpa
kawsahushpankuna karan puncha
silumanta manata saksakta mikurka-
kuna. Kasnami killkarishka kan:

Payka silumanta mikunata kacharka
nishpa.

32Jesuska aynirka:

Alita uyawaychi. Mana kashkachu
Moisés, maykanmi yaya rukunchi
wañukunata kushka silumanta
mikunata. Yayaynillami silumanta
mikunata kun, maykanmantami shutipa
kawsankichi. 33Chay mikuna, maykan-
tami Yaya Dioska kun, chayka
silumanta shamushkami, runakunata
wiñaypa Yaya Dioswa kawsayta kukmi.

34Chaypina paykunaka rimarkakuna:

Yachachik, chay mikunata ñukanchita
tukuy uras kuy.

35Jesuska aynirka:

Ñukami kani chay wiñaypa Yaya
Dioswa kawsayta kuk mikunamanta
rimahushkaynika. Ñukapi sinchikuk
runakuna nima ima uras shunkunkunapi
yarkaywashina kankakunachu
chaymantapas nima ima uras yakuna-
yaytashina musyankakunachu.

36Kankunaka rikuwashpaykichipas
ñukapi mana sinchikunayankichichu
imashnami ña kankunata rimarkani.
37-38Tukuy maykankunamantami
Yayaynika rimashka ñukapa kananku-
napa, paykunaka ñukapi sinchikunahun.
Yayaynipa munashkanta rurashpa
kawsahushpayni ñukapi sinchikuhukku-
nata manami rimashanchu kanta mana
munanichu nishpa. Silumanta shamush-
kani ñukata kachawakpa munashkanta
ruranaynipa. Mana shamushkanichu
ñuka kikinpa munashkaynita ruranay-
nipa. 39Ñukata kachawakmi munan
karan kuwashkan runata alita kuyranay-
nipa. Mana munanchu nima shukta
paykunamanta chinkachinaynipa.
Ashwan munan paykunata kawsachi-
naynipa mundu tukurinan puncha.
40Munanmi tukuy ñukata rikushpan-
kuna ñukapi kirik runakuna wiñaypa
paywa kawsanankunapa. Mundu
tukurinan puncha ñuka paykunata
kawsachishami.

Jesuska apukunata silumanta mikunashina kananta rimarka

41Chasna rimashkanta uyashpankuna
chaypi kahuk shuk apunchikunaka
millaypata Jesusmanta rimarkakuna
paykunapura. Payta piñarirkakuna ñuka
kani silumanta mikunashina nishpa
rimashkanrayku. 42Paykunapura
kwintarkakuna:

Paymi kan Josepa wawan Jesús.
Riksinchi yayanta mamantapas. ¿Imash-
nataya nin silumantami shamushkani
nishpa?

43Jesuska paykunata rimarka:

Sakiychi chasna mana ali rimanayki-
chita. 44Nima maykan atipanchu ñukapi
sinchikushpa kasuwanata Yaya Dios
ñukata kachawak mana yanapashpanka.
Chay kasuwakkunataka kawsachishami
mundu tukurinan puncha. 45Yaya
Diospa yachayninwa ñawpa
yachachikpa killkashkanpi riman: Yaya
Dios tukuy runakunata yachachinka
nishpa. Tukuy maykankunami Yaya
Diospa yachachishkanta uyanahun
yachakunahun, paykunami ñukapi
sinchikushpa kasuwanahun. 46Chayta
rimashpayni mana rimanayanichu shuk
runa Yaya Diosta rikushkanta. Paytaka
nima shuk runa rikushkachu. Ñuka
Yaya Diosmanta shamushkallami payta
rikushkani.

47Alita uyawaychi. Maykan runami
ñukapi sinchikun payka Yaya Diospa

kawsayninwami kan. 48Ñuka kani
silumanta mikunashina chay Yaya
Dioswa kawsayta kuk. 49Yaya rukunchi-
kuna chunlla chakishka allpapi manata
mikurkakuna. Chasna silumanta mikuna
nishkankunata mikushpankunatata
wañurkakuna. Manami chay wiñaypa
Yaya Dioswa kawsayta tarirkakunachu.
50Ñukaka kankunata rimani shuk
mikunamanta. Maykanchari chay
silumanta mikunata mikun wiñayparayku Yaya Dioswa kawsanka.
51Ñukami kani chay silumanta mikunashina Yaya Dioswa kawsayta kuk.
Maykanmi chay mikunata mikun
wiñayparayku paywa kawsanka. Chay
mikunaka kanmi ñuka kikinpa
aychayni. Runakunarayku wañushpayni
chayta kusha Yaya Dioswa kawsanankunapa.

Runakuna shutipa kawsayta tarinahun Jesús paykunarayku wañushkanta yawarnin paykunarayku shuturishkata kirishpankuna

52Chasna uyashpankuna chay
apunchikunaka shukwa shukwa rimanakurkakuna paykunapura:
¿Imashnataya kay runaka kuma
mikunanchipa pay kikinpa aychantaka?
nishpa.
53Chaypi Jesuska paykunata rimarka:
Alita uyawaychi. Mana mikushpaykichika ñuka Yaya Diospa Kachashkan
Runapa aychaynita, chaymantapas
mana upyashpaykichika yawarnita
manami shutipa kawsayyuchu kankichi.
54Maykan runami aychaynita mikun
yawarnitapas upyan, payka shutipa
kawsayyumi wiñaypa Yaya Dioswa
kawsananpa. Ñukami payta kawsachisha mundu tukurinan puncha. 55Ñukapa
aychaynika shutipa mikunami, yawarnipas shutipa upyanami. 56Maykan
runami mikun aychaynita, upyan
yawarnita, payka wiñaypami ñukawa
pakta kawsan. Ñukapas paywa pakta
wiñaypa kawsani. 57Tukuyta kawsayta
kuk Yaya Dios ñukata kachawashka.
Paymi ñukata kawsayta kuwashka
ñukapas kunaynipa maykankunami
aychaynita mikunahun. Imashnami
ñuka kawsani Yayaynimanta, chasnallatatami aychaynita mikukkuna kawsanahun ñukamanta. 58Kay aychaynika
shutipa mikunami silumanta. Chay
mikunaka manami kanchu yaya
rukuykichi wañukunapa mikushkankuna manashina. Paykunaka mikushpankunatata wañurkakuna. Maykanmi
silumanta shutipa mikunata mikun
payka wiñayparaykumi Yaya Dioswa
kawsanka. 59Chasna nishpa Jesuska
runakunata yachachirka Kapernaum
llaktapi tantarinanchi wasipi.

Jesuspa rimashkanka riksichin imashnami mana tukurik Yaya Dioswa kawsayta tarinchi

60Chasna yachachishkanta uyashpankuna Jesusta achka katikkuna kwintarkakuna paykunapura:
Chay yachachishkanka sinchimi kan.
Pikunashi atipankakuna chayta kasunata.
61Jesuska musyashpan mana alita
rimahushkankunata tapurka:
¿Kay rimahushkaynillachu kankunata
killachin? 62¿Imashnashi tukunkichima
ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka,
maymantami shamushkani chaymallatata sikahushkaynita rikunkichimaka?
63Kankunata rimani, Yaya Diospa
Espiritunmi kan shutipa kawsayta kuk.
Runakunaka manami atipanahunchu
chay Yaya Dioswa kawsayta kunata.
Yaya Diospa Espíritun yuyachiwashpanmi kankunata yachachini. Paymi
runakunata rimashkaynita yuyachishpa
Yaya Dioswa kawsay mana tukurikta

kun. 64Kankunamanta shukkuna tiyan
rimashkaynita mana kirikkuna.
Chasna Jesuska rimarka puntirumanta
pacha yachashpan pikunami payta
mana kasunkakunachu, chaymantapas
pimi payta apichinka. 65Jesuska rimash-
palla katirka: Chayta yachashpayni
kankunata rimarkani nima pi ñukapi
sinchikushpa kasuwamachu Yaya Dios
payta mana yanapashpanka.
66Chasna rimashkanmanta pacha achka
katik runakuna payta manana katirkakuna-
chu. Kutirkakunana maymantami shamur-
kakuna. 67Chaypi Jesuska ñukanchi
chunka ishkay runankunata tapurka:
¿Kankunapas ñukata sakiwanayanki-
chichu?
68Pedroka aynishpan rimarka:
Yachachik, nima pi tiyanchu ashwan
katinanchipa. Kanllami ñukanchita rimanki
imashnami Yaya Dioswa mana tukurik
kawsayta tarinchi. 69Ñukanchika
rimashkaykita kirirkanchi chaymantapas
yachashkanchi Yaya Diospa kachashkan
munashkanllata rurak runa kanaykita.
70Jesuska aynirka:
Ñukami kankunata akllashkani
chunka ishkayta runaynikuna kanayki-
chipa. Ñuka kikin kankunata akllashka
kashpaynipas shuk kankunamanta
kuntrayni kanka, supayta kasuk.
71Chasna Jesuska Simón Iskariotepa
wawan Judasmanta rimarka. Pay
ñukanchiwa pakta chay chunka ishkay
Jesuspa runankunamanta kashpanpas
payta apichinan karka. Tukuy chayta
Jesuska Kapernaum llaktapi ñukanchi
israel runakunapa tantarinanchi wasipi
yachachirka.

Jesuspa wawkinkuna paypi mana sinchikurkakunachu

7 1Chaymanta Jesuska Galilea allpapi
shuk llaktama shuk llaktama
purishpa yachachishpa kawsarka. Judea
allpama mana kutinayarkachu chaypi
apunchikuna payta wañuchinata
munahushkankunarayku. 2-3Karan wata
ñukanchi israel runakuna tantaripayan-
chi ñawpa yaya rukunchikuna chunlla
chakishka allpapi purishpa kawsahush-
kankunapi tampustukunapi kawsash-
kankunata yuyarinanchipa. Mana achka
puncha pishihushpan chay tampu
shutiyu punchanchikunarayku wawkin-
kuna Jesusta rimarkakuna:
Ama kay nima imata ruraypa allpapi
kipariychu. Judea allpama riy tukuy
kanta katikkuna yachaykiwa rurashkay-
kikunata rikunankunapa. 4Riksirishka
runa kanayashpaykika ama kaypi
pakallashina yachaykiwa rurashkaykita
rikuchiychu. Ashwan Jerusalén
llaktama riy tukuy runakunapa
rikushkankunapi ruranaykipa.
5Chasna rimarkakuna paykunapas
mana kirishpankuna Yaya Diospa
Kachashkan Kishpichik kananta.
6Chaypi Jesuska rimarka:
Rinayni punchaka manara paktarihun-
chu Yaya Dios manara rimawahushkan-
rayku rinaynipa. Kankuna rinaykichi-
paka ali kan ima punchapas. 7Kankuna-
taka Yaya Diosta mana kasuk runaku-
naka mana chikninahunchu. Ñukata
shuti chikniwanahun mana alita
rurahushkankunata paykunata rikuchi-
hushkaynirayku. 8Kankunaka riychi
chayma. Ñukaka kankunawa manami
rishanchu. Yaya Dios mana rimawahun-
rachu rinaynipa. 9Chasna rimashpan
Jesuska Galilea allpapi kiparirka.
10Wawkinkuna tampu shutiyu
punchakunarayku Jerusalén llaktama
llukshishkankunawasha Jesuspas rirka
ñukanchi runankunallawa. Mana
rirkachu achka runakuna rikuhushkapi
chayma rihushkanta mana yachanankunapa. 11Apunchikuna apinayashpan-
kuna payta maskarkakuna. Nima pi

paymanta yachashpan ¿maypita kahun
chay runaka? nishpa payta maskarka-
kuna tantarinapi. 12Tukuy runakuna
Jesusmanta pakalla kwintarkakuna
paykunapura. Shukkunaka rimarkakuna:
Chay runaka ali runami kan nishpa.
Shukkunaka mana ali runachu, runaku-
nata llullachikmi nishpa rimarkakuna.
13Apunchikunata manchashpankuna
nima maykan paymanta rimarkachu
achka runakunapa uyashkankunapi.

Jesuska Yaya Diospa wasinpi yachachirka

14Chusku punchata Jerusalén llaktapi
tantarishpa katihushkanchipi, chusku
puncha pishihushpan tukurinanpa
Jesuska *Yaya Diospa wasinpi yaykurka
yachachinanpa. 15Yachachishkanta
uyashpankuna apunchikuna manchari-
rkakuna paykunashina Yaya Diospa
shiminta alita yachak kashkanrayku.
Mana asirtashpankuna rimarkakuna
paykunapura:

¿Imashnataya yachakushka kay
runaka chasna alita yachachinanpa?
Manaya ñukanchika payta yachachish-
kanchichu.

16Jesuska paykunata aynirka:

Yachachishkaynika mana ñuka
yuyaynimantachu. Ñukata kachawakmi
chasna yachachinaynipa kamachi-
washka. 17Maykan runachari munan
Yaya Diospa shiminta kasunata, paymi
yachanka yachachishkaynika Yaya
Diosmanta kananta, mana ñuka
yuyaynimantachu. 18Maykan runachari
pay kikinpa yuyayninmanta yachachin,
paymi munan runa masinkuna payta
alita yachachinki nishpa kushichinanku-
napa. Maykanmi mana munanchu runa
masinkuna pay kikinta kushichinanku-
napa, ashwan munanmi payta kachak
Yaya Diosta kushichinankunapa,
payllami shutipa kashkata yachachin,
mana runa masinkunata llullachinchu.
19Ñawpa yachachik Moisés wañupa
killkashkanpi kankunata yachachin
imashnami Yaya Dios munan kawsanay-
kichipa. Chasna kashpanpas nima
maykan kankunamanta yachachish-
kanta kasunkichichu. Chasna kankuna
kikin mana kasukkuna kashpaykichi
¿imaraykutaya ñukata wañuchiwana-
yankichi?

20Chaypina payta aynirkakuna:

Kanka musparihunkimi ¿Pita kanta
wañuchinayan?

21Jesuska paykunata rimarka:

Shuk runallata *samana punchapi
ampishkaynimanta ñukata piñariwanki-
chi. 22Yuyariychi kankuna kikin
ñawpamanta pacha rurahushkaykichita.
Moisespa killkashkan kamachishkata
kasushpaykichi kari wawaykichipa
ishpanan kara puntastuta pitinkichi
pusak puncha wawayarishkanwasha.
Samana puncha kashpanpas chayta
rurankichi. Manara Moisés wawayarish-
panra yaya rukunchi Abraham wañu
kawsashkanmanta pacha tukuy israel
runakuna chasna ruranchi. 23Shuk kari
wawa wawayarishkanwasha pusak
puncha paktarishpan ishpanan kara
puntastuta pitinkichilla samana puncha
kashpanpas chasna pitinanchipa
Moisespa killkashkan kamachishkata
kasunaykichipa. Chasna rurashpaykichi
samana puncha kashpanpas ¿imaray-
kuta ñukata piñariwankichi samana
punchapi shuk runata ampishkayni-
rayku? 24Ama yanka shuk runamanta
millaypata yuyariychichu, ashwan
yuyariychi imashnami Yaya Dios munan
yuyarinaykichipa.

Jesuska rimarka maymantami shamurka

25Chaypi shukkuna Jerusalenpi
kawsakkuna tapunakurkakuna:

¿Mana kay Jesusta apunchikunaka
wañuchinayashpa kawsanahun?
26Chayka kaypi rimahun tukuy
ñukanchikuna chawpinchipi. Nima
maykan payta rimanchu. Apunchiku-
naka yuyarinahunchari shutipa
chapahushkanchi Yaya Diospa
Kachanan Kishpichik kananta.
27Yachanchi Yaya Diospa Kachanan
Kishpichik shamushpan nima pi yachan-
kachu pikunami yayankunaka. Kay
runamantaka yachanchi pikunami
yayankunaka. Chasna kashpan ¿kay
runa kamachu Yaya Diospa Kachashkan
Kishpichik?
28Jesuska *Yaya Diospa wasinpi
yachachihushpan rimahushkankunata
uyashpan sinchita rimarka:
Kankuna yuyarinkichi ñukata
riksiwashkaykichita, chaymantapas
pikunami yayaynikunaka. Ñuka
kankunata rimani manami riksiwanki-
chichu. Nima Yaya Dios ñukata
kachawaktapas riksinkichichu. Payka
manami nima pita llullachinchu. Chasna
mana llullachik kashpanmi ñukata kay
allpama kachawashka. Manami
shamushkanichu ñuka kikin munay.
29Chasna Yaya Dios ñukata kachawash-
pan ñukallami payta alita riksini
paymanta kashkaynirayku. 30Chayta
uyashpankuna apunchikunaka payta
apinayarkakuna. Chasna kashpanpas
mana atiparkakunachu payta apinata.
Manara Yaya Dioska munashkachu chay
uras wañunanpa.

Fariseokuna Jesusta apinayarkakuna

31Apunchikuna Jesusta wañuchina-
yashpankunapas achka runakuna paypi
sinchikurkakuna. Alita rimarkakuna
paykunapura:
Yachanchi chapahushkanchi Yaya
Diospa Kachanan Kishpichikka
shamushpan achka nima ima uras
rikushkanchita rurashkanwa Yaya
Diospa atun yachayninwa kahushkanta
rikuchinka. Manami tiyanchu ashwan
yachak runaka kay Jesusmanta.
32*Fariseokuna uyashpankuna
Jesusmanta rimahushkankunata
*saserdotekunapa apunkunawa pakta
kacharkakuna *Yaya Diospa wasinta
kuyrak runakunata paykuna Jesusta
apinankunapa. 33Chaypi Jesuska tukuy
runakunata rimarka:
Mananami achka punchakunatanachu
kankunawa kasha. Ñami paktarihun
ñukata kachawakma kutinaynipa.
34Chayma rishpaynimi kankunaka
maskawankichi. Chasna maskawashpay-
kichipas manami tariwankichichu.
Kankunaka mana atipankichichu rinata
maytami ñukaka risha.
35Chaypi apunchikuna tapunakurka-
kuna paykunapura:
¿Maytataya rinma ñukanchi payta
mana atipananchipa tarinata? ¿Rinka-
chu karuma maypimi shuk israel
masinchikunaka kawsanahun chikan
runakuna chawpipi chaypi mana
ñukanchikunamanta runakunata
yachachinanpa? 36¿Imatata rimanayan
kasna nishpan maskawashpaykichipas
manami tariwankichichu, chaymantapas
maymami ñukaka risha manami
atipankichichu rinata nishpa?

Jesuska wiñaypa tukyarik yakutashina kunayan

37Chay tantarinanchi tukurinan
punchami tukuy chay punchakuna-
manta ashwan ali kan. Chay punchapi
Jesuska kutikashka runakunapa
puntanpi shayarishpan sinchita rimarka:
Maykan runami shunkunpi yakuna-
yayta musyahuk runashina kan, payka
sinchikuchun ñukapi saksakta upyash-
kashina kushilla kananpa. 38Maykanmi

ñukapi sinchikun, paymanta llukshin
wiñaypa tukyarik shutipa kawsayta kuk
yakushina imashnami Yaya Diospa
killkachishkanpi riman.
39Chaywa payka rimanayarka Yaya
Diospa Espiritunmanta, maykantami
ñukanchi paypi sinchikukkunata
chaymanta kunan karka. Chay uras
Jesuska manara wañushkarachu karka
nima kawsarimushkarachu karka
Yayanma kutinanpa. Chayrayku Yaya
Diospa Espiritunta manara kacharkachu
ñukanchipi kawsananpa.

Runakuna Jesusmanta mana shuk yuyayllawachu karkakuna

40Jesuspa yachachishkanta uyashpan-
kuna shuk runakunaka rimarkakuna:
Kay runaka chapahushkanchi Moisés
wañushina Yaya Diospa yachayninwa
yachachikmi kan.
41Shukkunaka rimarkakuna:
Paymi kan chapahushkanchi Yaya
Diospa Kachanan Kishpichik.
Chaymanta shukkunaka rimarkakuna:
Mana, mana Yaya Diospa Kachanan
Kishpichikchu kan. Chay Kishpichik
kamaka manami shamumachu Galilea
allpamanta. 42Yaya Diospa killkachish-
kanpi riman chay Kishpichik atun
apunchi David wañupa miraymanta
kananta. Chaymantapas riman Davidpa
kawsashkan Belén llaktamanta kananta
nishpa rimarkakuna mana alita
Jesusmanta yachashpankuna.
43Chay runakuna Jesusmanta mana
shuk yuyaywallachu karkakuna. 44Shuk-
kunaka payta apinayarkakuna. Chasna
kashpanpas mana atiparkakunachu
apinata.

Israel runakunapa apunkuna Jesusta mana kirirkakunachu

45Chaymanta chay Yaya Diospa
wasinta kuyrakkuna Jesusta mana
apashpachu kutirkakuna *fariseoku-
nama *saserdotekunapa apunkunama-
pas. Chaypi paykunata tapurkakuna:
¿Imaraykutaya chay runataka mana
apamushkankichichu?
46Chay kuyrakkunaka aynirkakuna:
Payka yapa alita yachachikmi. Mana
tiyanchu nima shuk runa payshina
yachaywa rimakka.
47Chaymanta chay fariseokuna
rimarkakuna:
¿Kankunatapas chay runaka
llullachishkachu? 48Tukuy apunchikuna-
manta ñukanchi fariseokunamantapas
mana tiyanchu nima shuk payta kirik.
49Chay mana yachak runakunalla
Moisés wañupa killkashkanta mana
asirtakkuna kirinahun. Paykunami Yaya
Diospa kastiganan runakuna kanahun.
50Chaypi shuk fariseo Nikodemo
shutiyu shuk tuta Jesusma rishkanrayku
paykunata rimarka:
51Moisespa killkashkanta kasushpan-
chi mana atipanchichu kastiganata shuk
runata manara alita yachashpanchi
imatami rurashka. Uchayu kananta alita
yachashpanchirami payta kastiganchi.
52Chaypi Nikodemota aynirkakuna:
¿Kanpaschu kanki Galilea allpamanta
runa chasna rimanaykipa? Yaya Diospa
shiminta yachakuy yachanaykipa mana
nima shuk Yaya Diospa yachayninwa
yachachik Galilea allpamanta tiyanchu
nishpa.
53Chasna kwintashkankunawasha
tukuy kutirkakuna wasinkunama.

Mana ali kawsak warmita Jesusma pusharkakuna

8 1*Fariseokuna wasinkunama
kutishpankuna Jesuska Olivos
urkuma rirka. 2Kayantima pakarihush-
kanpi *Yaya Diospa wasinma kutirka.
Chaypi paktashpanchi achka runakuna
payta kayllayarkakuna. Chasna payta

kayllayashpankuna tiyarirka yachachi-
nanpa. [3]Chaypi Moisés wañupa killkash-
kanta yachachikkuna fariseokunawa
pakta shuk warmita pushamurkakuna
shuk kariwa musayahukta tarishkanku-
nata. Paktashpankuna churarkakuna
tukuy runakuna rikunankunapa.
[4]Chaypi Jesusta rimarkakuna:
Yachachik, kay warmita tarishkanchi
shuk kariwa musayahukta. [5]Moisespa
killkashkanpi riman chasna warmiku-
nata rumiwa tuksishpa wañuchinan-
chipa. ¿Kanka, imashnata yuyarinki?
[6]Chay mana ayniypata tapurkakuna
yapa munashpankuna payta apinata.
Chasna tapushkankunata Jesuska
aynima karka wañuchiychi nishpa,
ñukanchikunata winsishka *romano
apunchikunapa kamachishkanta mana
kasumachu karka kasna nishkata: Israel
runakuna mana atipanahunchu nima
pita kastigashpa wañuchinata nishpa.
Chaymantapas Jesuska llakichiychi
nishpa aynima karka, Yaya Dios
Moisesta killkachishkanta mana
kasumachu karka. Chayrayku chasna
payta tapushpankuna mana uyashka-
shina kumurishpan makin wawawa
allpapi killkarayarka. [7]Paykuna mana
sakishpankuna tapunata Jesuska
shayarishpan rimarka:
Maykanmi kankunamanta ucha illa
kan, payra tuksichun puntiru rumiwa.
[8]Chaymanta kuti kumurishpan katirka
allpapi killkashpa. [9]Paypa rimashkanta
uyashpankuna washapuralla llukshirka-
kuna. Puntiru rirkakuna rukukuna
chaymanta musukunana. Tukuy
llukshishpankuna Jesús chay warmi
puntanpi kahukllawana kiparirka.
[10]Chaypi Jesús shayarishpan chay
warmita rikurka. Chaymanta tapurka:
Pani, ¿maypitaya kahunkuna chay
runakunaka? ¿Nima shukchu kanta
tuksinayashka?
[11]Chay warmika aynirka:
Nima pi, yachachik.
Jesuska payta rimarka:
Chasna kashpanka ñukapas mana
rimanichu kanta kastiganankunapa.
Kunanka kutiy. Manana uchata ruraynachu.

Jesuska runakunarayku punchashina kananta rimarka

[12]Chaymanta Jesús kiparishpan *Yaya
Diospa wasinpi kuti runakunata
yachachirka kasna nishpa:
Ñukami runakunaraykuka puncha-
shina kani. Maykankunami ñukata
katiwanahun mana kawsankakunana-
chu amsapishina Yaya Diosta mana
riksishpa. Ñuka punchatashina
riksiwashkankunarayku yachankakuna
imashnami ali ruranakunaka Yaya
Diospa rikushkanpi. Chasna ñukata
riksiwashpankuna wiñaypa Yaya
Dioswa kawsankakuna.
[13]Chaypi *fariseokunaka rimarka-
kuna:
Kanlla kan kikinmanta rimanki
punchashina kanaykita, chayrayku
rimashkaykika mana valinchu. Mana
tiyanchu ashwan shuk chasnallatata
kanmanta rimakka.
[14]Jesuska aynirka:
Ñuka yachani maymantami shamush-
kani maymami risha. Chayrayku
ñukalla ñuka kikinmanta rimashpayni-
pas shutipami kan. Kankunaka manami
yachankichichu maymantami shamush-
kani maymami risha. [15]Kankunaka kikin
yuyaykichikunamanta runa masikichi-
kunata uchachinkichi. Ñukaka manami
kawsanichu runakunata uchayu kanki
nishpa. [16]Runakunata rimashpaynipas
uchayu kanki nishpa, rimashkaynika
shutipami, manami yanka nishpachu
kan. Chasna rimashpayni mana ñukalla-
chu uchayu kanki nishpa rimani,

ashwan kachawak Yayayniwa pakta
chasna rimanchi. Chayrayku rimashkay-
nika shutipami. 17Katihushkaykichi
Moisés wañupa killkashkanpi kasna nin:
Ishkay runa shuk runamanta apupa
puntanpi chasnalla rimashpankunaka
shutipa kan nishpa. 18Ñukamanta tiyan
ishkay chasnalla rimakkuna. Ñuka kani
shuk ñuka kikinmanta rimak,
chaymanta Yayayni ñukata kachawak-
pas chasnallatata ñukamanta riman.
19Chasna Jesuska rimashpan tapurka-
kuna:
¿Maypita kahun yayaykika?
Jesuska aynirka:
Kankunaka nima ñukata nima
Yayaynita riksinkichichu. Ñukata
riksiwankichimaka Yayaynitapas
riksinkichimami karka.
20Tukuy chayta Jesuska Yaya Diospa
wasinpi yachachishpan rimarka. Payka
kahurka maypimi kullkita churananku-
naka karkakuna. Chaypi tukuy runaku-
napa rikushkankunapi yachachishpan
nima pi payta apirkachu, manara Yaya
Dios munashkanrayku apinankunapa.

Jesusta mana kirik runakuna siluma mana rinkakunachu

21Chaymanta Jesuska kutikashka
payta chiknik runakunata rimarka:
Ñukaka kankunata sakishami.
Rishpayni kankunaka maskawankichi,
¿maypitaya chay kishpichikka? nishpa
mana tariwankichichu. Ashwan,
wañushpaykichi uchaykichimanta mana
llakichirishkachu wañunaykichi tiyan.
Yaya Dioska ñukata mana kirishkayki-
chimanta kankunata mana llakichinka-
chu. Chayrayku manami atipankichichu
rinata maymami ñukaka risha.
22Chayta uyashpankuna apunchikuna
rimarkakuna paykunapura:
¿Imatataya rimanayan, maymami
risha kankunaka mana atipankichichu
rinata nishpa? Rimanayanchari pay
kikin wañuchirinayashkanmanta.
23Chaypi Jesuska rimarka:
Kankunaka kay allpamantami
kankichi, ñukaka awamantami kani.
Kankunaka uchayu runakunami
kankichi, ñukaka mana uchayuchu kani.
24Ñukami kani wiñaypa kawsak Yaya
Dios. Kankuna pay kanaynita mana
kirishpaykichika Yaya Dios uchaykichi-
kunamantaka manami llakichinkachu.
Chayrayku kankunata rimashkani
wañushpaykichi uchaykichikunamanta
manami llakichirishkachu wañunkichi.
25Chaypi payta asikshina tapurka-
kuna:
¿Pitaya kanki kanka?
Jesuska aynirka:
Kankunata shutipa kashkata rimash-
paynipas mana kiriwankichichu.
¿Imaraykutaya kankunawa kwintani?
26Ñukapa tiyawan achka kankunamanta
rimanaynipa, chasnaykichimanta
kastigarishka kanaykichipa. Rimashkay-
nita mana kirishpaykichipas shutipami
kan. Ñukata kachawak shutipata rimak
kashpanmi rimashkaynika shutipami,
paypa rimawashkanllata runakunata
rimashkaynirayku.
27Chasna Jesús rimashpan apunchiku-
naka mana asirtarkakunachu, pay
ñukata kachawak nishpan Yayan
Diosmanta rimashkanta. 28Chayrayku
Jesuska paykunata rimarka:
Kankuna kruspi alsawashpaykichi
Yayayni Diospa Kachashkan Runata,
chaypirami riksiwankichi ñuka Yaya Dios
kanaynita. Chaymantapas yachankichi
nima imata ñuka kikin yuyaynimanta
rurashkaynita, ashwan Yayaynipa
yachachiwashkanllata kasushkaynita.
29Ñukata kachawak tukuy uras ñukawa
kahun. Mana nima ima uras sapallaynita
sakiwashkachu, payta tukuy uras
rurashkayniwa kushichishkaynirayku.

30 Chasna Jesuska rimashpan achka
runakuna paypi sinchikurkakuna.

**Jesusta mana kirikkuna
manami Yaya Diospa
wawankunachu kanahun**

31 Chaypi shuk apunchikunapas Yaya
Diosmanta kashkanta yuyarishpankuna
Jesús paykunata rimarka:
Rimashkaynita yuyarishpa kasushpa
kawsaychi. Chasna kawsashpaykichi
shutipa ñukata katiwakkunami
kankichi. 32 Yachachishkaynita
kasushpaykichika riksiwankichimi
shutipa kashkata rimak kanaynita.
Chasna kanaynita riksiwashpaykichimi
kishpichirishka kankichi manana shuk
mana ali patronpa kamachishkanshina
kawsanaykichipa llullakunata kirishpa.
33 Paykunaka aynirkakuna:
Ñukanchi kawsanchi kunkaylla yaya
rukunchi Abraham wañupa miraymanta
kashkanchirayku. Payshina shuklla
Yaya Diosta kasushpanchi nima ima
uras tiyashkachu shuk runa ñukanchita
kamachik shamunanpa. ¿Imaraykutaya
kanka rimanki ñukanchika kashunchi
kishpichirishka? ¿Pimantataya
kishpichirishka kanchima?
34 Jesuska paykunata aynirka:
Alita uyawaychi. Uchata rurashpa
katishpaykichika uchata rurachikpa
kamachishkanllatana ruranaykichi tiyan,
mana munashpaykichipas. 35 Chasna
shukpa kamachishkan kashpaykichi
manami Yaya Diospa wawankunachu
kankichi. Wawankunallami paywa
wiñaypa kawsankakuna. Mana
wawankuna kashpaykichika manami
atipankichichu paywa wiñaypa kawsanata.
36 Ñuka Yaya Diospa Wawan kashpayni
atipani kamachirishka kahushkaykichi-
manta kankunata kishpichinata. Ñuka
kankunata kishpichishpaynimi shutipa
kishpichirishka kankichi.
37 Ñuka yachani ñawpa yaya rukunchi
Abraham wañupa miraymanta kanayki-
chita. Chasna kashpanpas kankunaka
rimashkaynita mana uyanayashkayki-
chirayku wañuchiwanayankichi. 38 Ñuka
rimani maykantami Yayaynika
rimawashka, kankunaka rurankichi
maykantami yayaykichika riman.
39 Chaypi payta aynirkakuna:
Yaya rukunchi Abraham wañupa
miraymanta kashpanchi payshina
shuklla Yaya Diosta kasunchi.
Jesuska paykunata rimarka:
Shutipa Abrahamshina kankichimaka
payshinami alillata rurankichima.
40 Abrahamka nima ima uras shuk alita
rimak runata wañuchinayarkachu.
Kankunaka Yaya Diosmanta uyashkayni
shutipa kashkata rimak kashpaynipas
wañuchiwanayankichi. 41 Kankuna
kankichi chikan yayayu. Rurankichi
maykantami yayaykichika ruran.
Chaypi payta aynirkakuna:
Ñukanchipa yayanchika shukllami.
Yaya Diosllami yayanchika. Mana
kanchichu shuk yayamanta wawakuna-
shina.
42 Jesuska aynirka:
Yaya Dios yayaykichi kamaka ñukata
yuyawankichimami paymanta kashkayni-
rayku. Pay kachawashpanmi shamushkani.
Manami shamushkanichu ñuka kikin
yuyaynimanta. 43 ¿Imaraykuta mana
asirtankichichu rimahushkaynita?
Kankunata rimani, manami asirtankichichu
mana alita shiminita uyanayashkaykichi-
rayku. 44 Yayaykichika supaykunapa
apunmi. Paypa wawankuna kashpaykichi
tukuy munashkanta ruranayankichi. Yaya
Dios runata rurashkanmanta pacha
supayka runata wañuchik kan. Tukuy
shutipa kashkata piñarin shunkunmanta
pacha llullachik kashkanrayku. Chasna
shunkunmanta pacha llullachik kashpanmi
llullallata riman. Paymi llullaysiki, tukuy

llullaka paymantami. 45Ñuka shutipa
kashkata rimak kashpayni manami
kiriwankichichu. 46¿Pita kankunamanta
atipan uchata rurashkaynita rimak rinata?
Nima pi atipanchu. Shutipa kashkata rimak
kashpayni ¿imaraykuta mana kiriwankichi-
chu? 47Maykan runami Yaya Diospa
wawan kan, paypa shiminta kasunmi.
Kankunaka shiminta mana kasunkichichu
mana paypa wawankuna kashkaykichi-
rayku.

Ñawpa kawsak Abraham manara tiyashpanra Jesukristu ña tiyarka

48Jesuspa rimashkanta uyashpankuna
apunchikunaka payta rimarkakuna:
Ñukanchika alita rimanchi *Samaria
allpamanta runashina kanki supay
yaykushka nishpa.
49Chaypi Jesuska aynirka:
Mana supay yaykushka runachu kani.
Ashwan Yayaynita kushichishpallami
kawsani. Chasna kashpaynipas kankunaka
millaypallata rimawankichi. 50Ñuka mana
maskanichu runakuna ali kanki nishpa
rimawanankunapa. Chasna kashpanpas
tiyan shuk maykanmi munan runakuna
kushichiwanankunapa. Paymi shuk puncha
rimanka rurashkaynika alichu manachu
nishpa. 51Alita uyawaychi, maykan runami
rimashkaynita kasun, chayka manami
wañunkachu.
52Chaypi apunchikunaka aynirkakuna:
Yaya rukunchi Abrahamka wañurka,
chaymantapas Yaya Diospa yachayninwa
ñawpa yachachikkuna tukuy wañurka-
kuna. ¿Imashnataya kanka rimanki,
maykan runami shiminita kasun, payka
manami wañunkachu nishpa? Kunan shuti
yachanchi supay yaykushka runa
kanaykita. 53Yaya rukunchi Abraham
wañurka. Yaya Diospa yachayninwa
ñawpa yachachikkunapas tukuy wañurka-
kuna. ¿Kanka paykunamanta pasachu
kanki? ¿Pi kanaykitataya yuyarinki?
54Jesuska aynirka:
Rimaynimaka ñuka kikinmanta atun
yachayyu kani nishpa, rimashkaynika
manami valimachu. Yayaynimi chasna
atun yachayyu kanaynita riman,
maykantami kankunaka rimankichi
Yaya Diosninchi nishpa. 55Chasna
rimashpaykichipas payta mana riksinki-
chichu. Ñuka shuti payta riksini. Mana
riksinichu nishpa rimaynimaka
kankunashina llullaysiki kaynima.
Chasna payta riksishpaynimi shiminta
kasuni. 56Ñawpa kawsak yaya rukunchi
Abraham atunta kushikurka allpama
shamunaynita rikunanta yachashpan.
Shamushkaynita rikushpan kushikurka.
57Chayta uyashpankuna apunchikuna
Jesusta rimarkakuna:
¿Imashnataya ñawpa Abraham
kawsashkanta rikushkanki? Manara
kankichu nima pichka chunka watayu.
58Jesuska paykunata aynirka:
Alita uyawaychi, Abraham manara
wawayarishpanra ñuka chasnalla kawsa
Yaya Dios karkani. 59Chasna Jesuska
runa kashpanpas Yaya Dios kananta
rimashpan rumikunata apirkakuna
payta tuksishpa wañuchinankunapa.
Chaypi Jesuska pakashpan *Yaya
Diospa wasinmanta llukshirka.

Jesuska shuk wisku runata ampirka

9 1Jesuska *Yaya Diospa wasinmanta
llukshishkanwasha ñukanchi runan-
kunawa purishpan wawayarishkan-
manta pacha wisku runata rikurkanchi.
2Chaypi Jesusta tapurkanchi:
Yachachik, ¿imamantataya kay
runaka wisku wawayarishka, yayanku-
napa uchanmantachu, pay kikinpa
uchanmantachu?
3Chaypi Jesuska ñukanchita aynirka:
Chasna wisku wawayarishkanka mana
kanchu pay kikinpa uchanmanta nima
yayankunapa uchankunamantachu.

Payka wisku wawayarishka Yaya Dios atun yachayninwa ampishpan runakunata rikuchinanpa. [4]Kawsa kahushpanchira kachawak Yaya Diosta kasushpa kamachishkankunata ruranchi tiyan. Wañushkanchiwasha nima imata atipashunchichu ruranata. [5]Yaya Diosta mana kasuk runakuna chawpipi kahushpaynira paykunarayku punchashina ali ruranakunata riksichikmi kani.

[6]Chasna rimashkanwasha Jesuska allpapi tyukashpan allpawa chapushpan wiskupa ñawinpi kakurka. [7]Chaymanta rimarka:

Mayllakriy ñawikita runakunapa rurashkan Siloé yaku tantarinapi. Chay Siloé ninayan kachashka. Chaypi mayllarik rirka chay wiskuka. Mayllarishpan chay wiskuka ampirirka. Ña rikushpanna wasinma kutirka.

[8]Chay kuchunpi kawsakkuna, ñawpa kullkita tapuhushkanta rikukkunapas tapunakurkakuna:

¿Mana kay tiyarishpa kullkita tapupayarka?

[9]Shukkunaka rimarkakuna:

Ari, paymi.

Shukkunaka:

Mana paychu, payshina rikurishpanpas nishpa rimarkakuna.

Chay wisku ampirishkaka rimarka:

Ari, ñukami kani.

[10]Chaypi payta tapurkakuna:

¿Imashnamantataya kunanka ña atipanki rikunata?

[11]Paykunata aynirka:

Chay Jesús shutiyu runami llawsanta allpawa chapushkanwa ñawinipi kakushpan rimawarka: Mayllakriy runakunapa rurashkan Siloé yaku tantarinapi nishpa. Chayma rishpayni ñawinita mayllarkani, chay ratulla rikurkanina.

[12]Chaymantapas payta tapurkakuna:

¿Maypita chay kanta ampik runaka?

Payka aynirka:

Mana yachanichu maypichari kahun nishpa.

Israel runakunapa apunkunaka wisku ampirishkata tapurkakuna

[13-14]Jesús llawsanta allpawa chapushpan *samana punchapi chay wiskuta ampirka. Chay puncha nima pi atipapayanchu imata ruranata. Chayrayku chay ampirishkata *fariseokunama pusharkakuna. [15]Paykunapas payta tapurkakuna:

¿Imashnamantata kunanka atipanki rikunata?

Chay ampirishkaka aynirka:

Chay ampiwak runaka llawsanta allpawa chapushkanwa ñawinipi kakurka. Chayta mayllak rirkani. Kunanka rikuknami kani.

[16]Shuk fariseokunaka rimarkakuna:

Chay kanta ampik runaka manami Yaya Diosmantachu mana samashkanrayku samana punchapi.

Shukkunaka paykunamanta rimarkakuna:

Uchasapa kamaka mana ruranata atipamachu karka tukuy chay nima ima uras rikushkanchita atun yachaywa rurashkankunata.

Chasnamanta mana shuk yuyayllawachu karkakuna. [17]Kutikashka chay ampirishkata tapurkakuna:

Rimashkanki pay kanta ampishkanta. Chasna kashpanka ¿imatata kanka yuyarinki paymanta?

Ñukaka yuyarini payka Yaya Diospa yachayninwa rurak runa kananta nishpa aynirka.

[18]Chaypi chay apunchikunaka mana kirishkakunachu ñawpa wisku kashkanta. Chayrayku yayankunata kayachirkakuna. [19]Paktashpankuna paykunatapas tapurkakuna:

¿Kayka kanchu kikin wawaykichi? ¿Shutipachu wisku wawayarirka? Chasna kashpan ¿imashnamantataya kunanka rikuk tukushka?

20 Chaypi yayankunaka aynirkakuna:
Ari, kikin wawanchimi. Shutipami
wisku wawayarirka. 21 Mana yachanchi-
chu imashnamantami rikuk tukushka,
nima yachanchichu pimi payta
ampishka. Pay kikinta tapuychi. Ñami
ruku kan. Paymi kankunata rimanka.
22 Chasna rimarkakuna manchashpan-
kuna tantarinanchi wasimanta wichuy
tukunankunata. Manara Jesús chay
wiskuta ampishpan apunchikunaka
runakunata rimarkakuna: Maykan
runakunami Jesusmanta rimanahun:
Chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan
Kishpichik kan nishpa, chay runakunatami
tantarinanchi wasimanta wichushunchi.
23 Chayta yachashpankuna yayankunaka
rimarkakuna: Pay kikinta tapuychi. Ñami
ruku kan. Paymi kankunata rimanka
nishpa. 24 Chaypi apunchikunaka wisku
ampirishkata kayachirkakuna kuti
shamunanpa. Paktamushpan rimarkakuna:
Kunan shuti Yaya Diospa puntanpi
mana llullashpa shutipata rimay chay
ampiwashka runa nishkaykimanta.
Ñukanchi yachanchi chay runaka
uchasapa kananta.
25 Chay ampirishka runaka aynirka:
Mana yachanichu uchayuchu manachu
nishpa. Ñukaka yachanimi wisku kashkay-
nita, kunanka rikuninami.
26 Chaypi kutikashka payta tapurkakuna:
¿Imashnata rurarka kanta ampinanpa
wisku kashkaykimanta?
27 Chay wisku ampirishkaka aynirka:
Ñami kankunata rimashkani. Rimash-
paynipas manami kiriwankichichu.
¿Imaraykuta munankichi kutikashka
rimanaynipa? ¿Kankunapas payta
katinata munankichichu?
28 Chayta uyashpankuna yapa
piñarishpa millaypata rimarkakuna.
Chaymantapas rimarkakuna:
Kanka kasunki chasna runata,
ñukanchika ali yachachik Moisés
wañupa killkashkan Yaya Diospa
kamachishkanllata kasunchi. 29 Moises-
manta yachanchi Yaya Dios payta
rimashkanta. Chay runamantaka nima
imata yachanchichu. Nima yachanchi-
chu maymantachari shamushka.
30 Chay wisku ampirishkaka aynirka:
¿Imashnataya chasnaka kanka? ¿Ñukan-
chimanta pasa Yaya Diospa shiminta
yachakukkuna kashpaykichitatachu mana
yachankichi maymantami shamushka chay
ñukata mana atipaypata rurashpa
ampiwashka runaka? 31 Alita yachanchi
Yaya Dioska mana uyanchu uchayu
runakunataka, ashwan uyanmi, maykanku-
nami payllata kushichishpa paypa munash-
kanta rurashpa kawsanahun. 32 Nima ima
uras uyashkanchichu shuk runa wisku
wawayarishka ampirishkanmanta. 33 Chay
runa mana Yaya Diosmanta kamaka
manami atipamachu karka kay mana
atipaypata ruranata.
34 Chaypi shuk runa wisku wawaya-
rishpan uchamanta chasna tukushkanta
yuyarishpankuna payta rimarkakuna:
Wawayarishkaykimanta pacha
uchasapami kanki. Chasna kashpaykika
¿imashnataya ñukanchi yachachikkuna-
taka yachachinayanki?
Chasna rimashpankuna tantarina
wasimanta wichurkakuna.

Yaya Diosta mana kasukkuna wiskushina kanahun

35 Chasna wichushkankunata yachashpan
Jesuska payta maskananpa rirka. Chay
wisku ampirishkata tarishpan tapurka:
¿Sinchikunkichu Yaya Diospa
Kachashkan Runapi?
36 Chaypina aynirka:
Rimaway wawki, ¿pitaya chay runaka
paypi sinchikunaynipa?
37 Jesuska aynirka:
Ñami rikushkanki chay runataka,
ñukami kani maykanwami kwintahunki.

38Chaypina paypa puntanpi
kunkurirka. Kunkurishpan rimarka:
Kunan shuti kanpi sinchikuni shutipa
Amuyni kanki.
39Jesuska rimarka:
Ñukaka kay allpama shamushkani
runakunata riksichinaynipa imashnami
kanahun Yaya Diospa rikushkanpi.
Tiyan shuk mana alita rurak runakuna
wiskushina Yaya Diospa shiminta mana
riksikkuna. Chay runakunata
yachachishpa yanapashami alita rikuk
runakunashina Yaya Diospa shiminta
riksik tukunankunapa. Shuk runakuna
tiyan alita rikuk runakunashina Yaya
Diospa shiminta riksik kanankunata
yuyarikkuna. Paykunaka shutipa
wiskushinami Yaya Diospa shiminta
mana asirtashpa kiparinkakuna.
40Chayta uyashpankuna kuchunpi
kahuk *fariseokunaka tapurkakuna:
¿Kanka rimankichu ñukanchipas
wiskushina kahushkanchita?
41Jesuska paykunata aynirka:
Shuk wiskushina kankichimaka Yaya
Diospa shiminta mana riksishpa, nima
pi kankunamanta mana ali kashkayki-
chita rimak rinmachu. Kankunaka mana
asirtashpaykichipas rikuk runakuna-
shina kanchi Yaya Diospa shiminta
riksik nishpa rimankichi. Chasna yanka
rimashkaykichirayku uchaykichika
manana llakichiypanachu.

Jesuska runankunawa kawsan, imashnami shuk alita obehanta kuyrakka obehankunawa kawsan

10 1-2*Fariseokuna yuyarinahun runa
masinchikunata yachachik
kashpanchi obehakunata kuyrak runashina
paykunata kuyrak kanchi nishpa. Jesuska
chasna yuyarishkankunata riksishpan
paykunata kasna yachachishpa katirka:
Alita uyawaychi. Rikuychi shuk
kuyrak amuta obehankunawa.
Obehakunapa tiyan shuk samanankuna
kincharishkaka shuk punkuyulla. Chay
punkuta yaykuk runaka kikin kuyrakmi.
Maykankunami mana chay punkuta
yaykunahunchu, ashwan shuk partita
sikashpa yaykunahun, chaykunaka
kanahunmi shuwakuna. 3Chay
samanankuna kincha punkupi tiyan
shuk kuyrak runa. Payka chay obehaku-
nata kuyrakraykulla paskan. Chay
kuyrak runaka yaykushpan obehanku-
nata karan shukta shutinkunapi kayan.
Paypa shiminta uyashpankuna
kushikushpa kasunahun riksishkankuna-
rayku. Chay kuyrak runaka obehanku-
nata kayashpan chushama llukshichin.
4Ña tukuy llukshishpankuna obehanku-
napa puntankunapi purin. Paykuna
payta katinahun, shiminta riksishkanku-
narayku. 5Mana riksishkankunataka
manami katinahunchu, ashwan
paymanta mitikunahun, shiminta mana
riksishkankunarayku.
6Chasna Jesuska rimashpan mana
shutillatachu payta chiknik runakunata
yachachirka. Paykunaka mana
asirtarkakunachu imatami chay rimash-
kanwa yachachinayarka.

Jesuska shuk alita obehankunata kuyrakmanta rimashpan yachachinayan runankunata kishpichinanmanta

7Jesuska paykunata yachachishpalla
katirka: Alita uyawaychi. Ñukami kani
obehakunapa samanankuna kincha
punkushina. 8Ñukamanta puntiru achka
llullachishpa yachachikkuna shamush-
kakuna. Mana punkuta yaykushpanku-
nami mana kanahunchu kikin obehaku-
nata kuyrakkuna. Kanahunmi obehata
shuwakunashina. Runakunata
llullachishpa chinkachinahun. Obehay-
nikunaka ñukata alita riksiwashpankuna
manami paykunataka kasushkakunachu.

9Ñukami kani obehakunapa samanankuna kincha punkushina. Maykankunami yaykunahun, paykunataka wañuymanta kishpichishami. Chasna alita wakaycharishka tukushpankuna mana manchashpa yaykunahun llukshinahun, tukuy munashkankunata kushilla kawsanankunapa tarinahun.

10Obehata shuwakunaka shamunahun kichunapa, wañuchinapa, chinkachinapa. Chasnashinami mana alita yachachikkunaka runakunata ruranahun. Ashwan ñukaka shamushkanimi runakunata mana tukurik nima ima uras riksishkankuna shutipa kawsayta kunaynipa. 11Ñukami kani alita obehankunata kuyrak runashina. Ali kuyrak runaka obehankunata yapa yuyashpan wañushanpas paykunata kishpichinaynipa nishpa wañuma. 12Maykanmi kullkita ganananllapa obehakunata kuyran, payka puma shamuhushpan sakin. Paykunamanta mitikun, mana kikin amun kashkanrayku. Pumaka obehakunata apinapa shamuhushpan paykunata shikwachin tukuy partima. 13Chay kuyrakka mitikun, kullkita ganananllapa kuyrahushkanrayku. Mana obehakunata kuyranchu, paykunata yuyashkanrayku.

14Ñukami kani runaynikunarayku shuk alita obehankunata kuyrak runashina. Riksinimi pikunami runaynikunaka. Karan shukta yuyashpayni alita riksini. Chasnallatatami runaynikunapas alita ñukata riksiwanahun. 15Imashnami Yayayni Dios ñukata riksiwan, chaymantapas imashnami ñuka payta riksini, chasnallatatami ñukapas runaynikunawa alita riksinakuni. Paykunata kishpichinaynipami wañusha. 16Chaymantapas imashnami obehankunata kuyrak runapa tiyama chikan obehankuna shuk parti shuk kinchapi, chasnashinami ñukapapas shuk parti tiyawan shuk runaynikuna mana israel runakunamantachu. Paykunatapas yachachinayni tiyan kasuwanankunapa. Yachachishkaynita uyashpankuna kasuwankakuna. Tukuy partimanta runaynikunata tantachinayni tiyan tantaylla kawsanankunapana ñuka sapallana kuyrak kanaynipa. 17-18Paykunata kishpichishpa wañusha. Wañushkaynimanta kawsarisha. Nima pi atipawankachu wañuchinata, ashwan ñuka kikin munay wañusha. Chasnallatatami ñuka kikin munay kawsarimusha. Yayayni Diosmi kachawashka chasna wañunaynipa chaymantapas kawsarimunaynipa. Chasna payta kasuhushkaynirayku ñukata yapa yuyawan.

19Chasna Jesuspa rimashkanta uyashpankuna apunchikunaka kutikashka mana shuk yuyaywallachu karkakuna. 20Achka rimarkakuna:

Kay runaka supay yaykushka muspa runami kan. Mana valinchu payta uyananchipa.

21Shukkunaka rimarkakuna:

Nima maykan runa supay yaykushka kamaka payshina rimamachu. Chasna supay yaykushka runa kamaka mana atipamachu karka wiskuta ampinata.

Jesuska Yaya Diospa Wawan kananta rimarka

22-23Chiri killakuna paktashkan uras Jerusalén llaktapi shuk tantarina tiyarka. Tantarishka kahurkakuna kushikushpa yuyarinankunapa *Yaya Diospa wasinta kuntrankuna ñawpa urmachishkankunamanta kuti alichashkankunata. Jesuspas Jerusalenpi kahurka. Yaya Diospa wasinpimi karka punku mayanpi Salomón shutiyu wasipi. Chiri kashpan chaypi puririrka. 24Chaypi apunchikuna payta muyukta shayarishpankuna tapurkakuna:

¿Imaraykuta mana kuskata rimankichu pimi kanki? Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kashpaykika ñukanchita kuskata rimay.

25 Jesuska paykunata aynirka:

Ñami kankunata rimashkani, manami kiriwankichichu. Yayayni atun yachayninta kuwashkanrayku rurahushkaynikunata rikushpaykichi atipankichi yachanata pimi kani. 26 Kankuna mana munankichichu kiriwanata, mana obehaynikuna kashkaykichirayku. 27 Obehaynikunaka shiminita riksinahun. Ñukapas paykunata riksinimi. Paykunata kayashpayni katiwanahun. 28 Ñuka paykunata Yaya Dioswa mana tukurik kawsayta kuni. Manami rinkakunachu ñukamanta anchurishka wiñaypa parisinankunapa. Nima pi atipanchu ñukapi kirikkunata kichuwanata. 29 Yayayni paykunata kuwashka. Nima pi paytaka atipanchu kichunata tukuymanta ashwan atun yachayyu kashkanrayku. 30 Ñukapas Yayayniwa tukuypi shuk yuyayllawa parihu yachayyu kanchi.

31 Chasna Jesús rimashpan kutikashka apunchikunaka rumikunata apirkakuna payta tuksishpa wañuchinankunapa. 32 Chasna wañuchinayahushkankunapi Jesuska paykunata rimarka:

Kankuna rikushkankichi Yayaynipa yachayninwa alikunata rurashkaynita. ¿Maykan chay ali rurashkaynikunamantata wañuchinayawankichi?

33 Chaypi apunchikunaka aynirkakuna:

Manami kanta rumiwa wañuchinayahunchichu alita rurashkaykimanta. Kanta wañuchinayahunchimi runa kashpaykitata Yaya Diosmi kani nishpa rimashkaykirayku. Chasna tukuy runakunamanta pasa Yaya Diosshina kanayashpaykimi kanta wañuchinayahunchi.

34 Chaypi Jesuska aynirka:

Alita yuyariychi yachakushkaykichi ñawpa Yaya Diospa killkachishkanta. Chay killkachishkanpi apunchikuna wañuta kasna nin:

Kankunata rimani ñukashina
dioskuna kanaykichita.

35 Yaya Dios kikin chasna rimashpan nima pi atipanchu rimanata mana ali kananta. Chay runakunamanta akllashkan apukuna wañuta rimarka payshina kanankunata. 36 Ñuka paykunamanta pasa kani Yayayni Dios ñukallata akllashkanrayku kay allpama kachawananpa tukuy munashkanta paktachinaynipa. Runakunamanta akllashkan apunchikuna wañuta rimashpan payshina kanankunata, ashwan atipani ñuka rimanata Yaya Diospa Wawanmi kani nishpa. ¿Imaraykuta chasna rimashpayni piñariwankichi millaypata rimanki nishpa? 37 Yayaynipa kamachiwashkanta mana rurashpaynika chay uras shuti ama kiriwaychichu Yayayni Diospa kachashkan kanaynita. 38 Yayayni Diosmanta kani rimashpayni mana kiriwashpaykichipas Yayaynipa kamachishkanta rurashkaynita rikushpaykichi kiriwaychi Yaya Diospa kachashkan kanaynita. Chasna rikushkaykichirayku kiriwaychi yachanaykichipa ñuka Yayayniwa, Yayayni ñukawa shuk yuyayllawa kahushkanchita.

39 Chasna rimashpan Jesusta kutikashka apinayarkakuna. Chaypi paykunamanta payka kishpimurka.

40 Chasna kishpishkanwasha Jordán yaku chimpama kutirka maypimi Juanka bawtisapayarka. Chayllapi kiparirka. 41 Achka runakuna payta rikuk shamurkakuna. Chaypi rimarkakuna paykunapura:

Juanka mana rurapayarkachu atun yachaywa nima ima uras rikushkanchi-

kunata kay Jesusshina. Chasna kashpan-
pas tukuy kay runamanta rimashkanka
shutipami.
42Chaypi achka runakuna Jesusta
kirik tukurkakuna.

Jesuska rimarka Lasaropa wañushkanpi Yaya Diospa atun yachayninta rikuchina kashkanmanta

11 1Tiyarka Jesuspa shuk yuyash-
kan runa Lásaro shutiyu. Payka
sinchita unkushka karka. Ishkay
paninkunawa pakta Judea allpapi kahuk
Betania llaktapi kawsarka. Paypa
paninkunaka karka Marta shukka Maria.
2Chay Mariami masna punchakuna-
manta Jesuspa chakinpi talina karka
mishkinlla asnak perfumita, chaymanta
chukchanwa chakichina karka paypa
chakinta. 3Lásaro unkushka kashpan
chay paninkunami shuk runata
kacharkakuna Jesusta kayak
shamunanpa: Kanpa kikin amiguyki
Lasaromi wañuhun nishpa. 4Chayta
uyashpan Jesuska aynirka:
Chay amiguynika manami unkushka-
chu wañunanpa, ashwan Yaya Dios atun
yachayninta rikuchinanpami, chaymantapas ñuka Yaya Diospa Wawan atun
yachaynita rikuchinaynipa.
5-6Jesuska Lasarota paninkunanti yapa
yuyashpanpas Lásaro unkushka
kashkanta yachashpan mana utkallachu
chayma rirka. Chay kahushkanllapi
ishkay puncha ashwan kiparirka.
7Chaymanta ñukanchi paypa runanku-
nata rimarka:
Akuychi kutikashka Judea allpama
rishunchi.
8Chaypi payta rimarkanchi:
Yachachik, Judea allpapi apunchi-
kuna kanta rumiwa tuksishpa wañuchi-
nayashkakuna. Ama kuti chayma
riychu.
9-10Jesuska aynirka:
Karan shuk punchapa tiyan chunka
ishkay uras. Chunka ishkay uras manara
pasashpanka manara tutayanrachu.
Chasnashinami Yayayni Diospa munash-
kanta manara paktachihushpaynika
ñukata mana wañuchiwankakunarachu.
Punchapi purihushpaykichi mana
takarinkichichu, punchayachik rikuchi-
hushkanrayku. Tutapi purihushpayki-
chika takarinkichimi, mana puncha
tiyashkanrayku. Chasnashinami ñukata
katiwashpaykichi Yaya Diospa munash-
kanta rurashpa punchapi purihukshina
alita kawsankichi. Mana ñukawa pakta
kawsashpaykichika amsapishina
purishpa pantankichi.
11Astalla unaystumanta rimarka:
Chay amigunchi Lasaroka samahumi,
atarichik rishara.
12-13Jesuska wañushkata samahumi
nishpa rimarka. Ñukanchi yuyarirkanchi
kawsa runa puñuhuktashina. Chayrayku
aynirkanchi:
Yachachik, puñuhushpanka ampirin-
kami.
14Chaypina Jesuska ñukanchita
kuskata rimarka:
Lasaroka ña wañushkami. 15Yapa
munashpayni ashwanta yachakunayki-
chipa ñukapi sinchikunata, kushikunimi
wañuhushpan mana chaypi kashkayni-
rayku. Kunanka akuychina payta rikuk
rishunchi.
16Chaypi chay chunka ishkay Jesuspa
runan masinchi Tomás, maykantami
rimapayarkakuna ishkay wawayarishka,
ñukanchita rimarka:
Akuychi, ñukanchipas rishunchi
yachachikwa pakta wañunanchipa.

Jesuska Lasarota kawsachirka

17Betania llaktama rishpanchi
shukkuna Jesusta rimarkakuna ña
chusku puncha Lasaropa aychanka urku

uchkupi taparishka kahushkanta.
18Chay Betania llaktaka karkami
Jerusalén kuchupi chawpi ura purishpa.
19Achka israel masinchikuna Jerusalen-
manta rirkakuna Martata Mariata turin
wañushkanmanta llakihushkankunapi
sinchikuchinankunapa. 20Marta Jesuspa
paktahushkanta yachashpan tinkunapa
shamurka. Mariaka wasillapi kiparirka
mana yachashpan Jesús paktahush-
kanta. 21Chaypina Martaka Jesusta
tinkushpan rimarka:

Yachachik, kan kaypi kankima karka,
turinika mana wañumachu karka.
22Kunanpas yachani Yaya Dios tukuy
tapushkaykita ruranantа.

23Chaypi Jesuska Martata aynirka:

Turikika kuti kawsarinkami.

24Chaypi Martaka rimarka:

Ari, yachani kay mundu tukurihush-
pan turinika tukuy wañushkakunawa
pakta kawsarimunanta.

25Jesuska aynirka:

Ñukami kani wañushkakunata
kawsachik, runakunata wiñaypa Yaya
Dioswa kawsayta kuk. Maykan runami
ñukapi sinchikun, payka wañushpanpas
kawsanmi. 26Maykan runami ñukapi
sinchikushpa kawsan, payka wañush-
panpas nima ima uras ñukamanta
anchurishka kankachu. ¿Kirinkichu kay
rimashkaynita?

27Martaka Jesusta aynirka:

Ari, kirinimi chapashkanchi Yaya
Diospa Kachanan Kishpichik kanaykita.
Yaya Diospa Wawanmi kanki, maykan-
mantami Yaya Dios rimarka kay
allpama shamunanta.

28Chasna rimashkanwasha Martaka
ñañan Mariata kayak rirka. Alimanta
rinkrinpi rimarka:

Ñukanchita yachachikmi shamuhun,
kantami kayahun.

29Chasna rimashkata uyashpanlla
utkalla atarirka Jesusma shamunanpa.
30Jesús ñukanchi runankunawa manara
chay llaktankunapi paktahurkanchira-
chu. Maypimi Martaka ñukanchita
tinkuk shamurka chayllapi karkanchi.
31Chay wasinpi Jerusalenmanta israel
masinchikuna Mariata llakihushkanpi
sinchikuchishpa kahurkakuna. Kallpa
rishkanta rikushpankuna yuyarirkakuna
Lasaropa aychanta churashkankuna
uchkuma wakananpa rihushkanta.
Chasna yuyarishpankuna payta katirka-
kuna. 32Chasna Mariata katihushpan-
kuna paywa pakta Jesusta tinkuk
shamurkakuna. Chaypi Mariaka Jesuspa
puntanpi kunkurishpan rimarka:

Yachachik, kan kaypi kankima karka,
turinika mana wañumachu karka.

33Jesús Mariata paywa pakta kahuk
runakunata wakahushkankunata
rikushpan llakirirka, wañuyta
shunkunpi piñarirka. 34Chaypina
paykunata tapurka:

¿Maypita payta churashkankichi?

Paykunaka aynirkakuna:

Chaypimi churashkanchi. Akuychi
rikuk rishunchi.

35Chasna rimashpankuna Jesús
paykunawa pakta llakirishpan wakarka.
36Wakahushkanta rikushpankuna
paykunapura rimarkakuna:

Rikuychi maytukuytata Lasarota
yuyarka.

37Shukkuna rimarkakuna:

Pay ampirka wisku wawayarishkata.
Lásaro manara wañushpanra ¿imaray-
kutaya mana ampishkachu?

38Lasaropa aychanta churashkankuna
uchkupi paktahushpanchi Jesús
kutikashka shunkunpi wañuyta
piñarirka. Chay churashkankunaka
karka shuk urku uchkupi. Punkunka
atun rumiwa taparishka karka. 39Chaypi
Jesuska runakunata rimarka:

Anchuchiychi chay punkuta tapak
rumita.

Chayta uyashpan wañushkapa panin
Martaka rimarka:
Yachachik, kunanka ña millaypata
asnan, ña chusku puncha chay uchkupi
kahushkanrayku.
40Chaypina Jesuska rimarka:
Ña kanta rimashkani, ñukapi
sinchikushpayki Yaya Diospa atun
yachayninta rikunkimi.
41Chayta uyashpankuna shukkunaka
chay uchku punkuta tapak rumita
anchuchirkakuna. Jesuska siluma
rikushpan rimarka:
Yayayni, kanta agradesinimi tapush-
kaynita uyashkaykirayku. 42Yachanimi
tukuy uras tapushkaynita ruranaykita.
Chasna yachashpaynipas sinchita
rimashpa kanta agradesishkani kay
runakuna uyanankunapa. Yapa munani
kachawashkaykita kirinankunapa.
43Chayta rimashkanwasha Jesuska
sinchita kayarka:
¡Lásaro, llukshimuy chay
uchkumanta!
44Chay wañushkaka llukshimurkana.
Paypa makin chakin pillurishka
karkakuna ñañu llachapawa, uyan
pillurishka karka llachapawa. Chaypina
Jesuska rimarka:
Paskaychi pillurishkanta rinanpa.

Apukuna Jesús tukuy runakunaranti wañunanpa kwintarkakuna

(Mt. 26.1-5; Mk. 14.1-2; Lk. 22.1-2)

45Chasna Lasarota kawsachishkanta
rikushpankuna Mariawa pakta achka
shamushka israel masinchikuna Jesuspi
sinchikurkakuna. 46Shukkunaka
*fariseokunama rirkakuna tukuy
Jesuspa rurashkanta kwintanankunapa.
47Chasna rimashkankunata uyashpan-
kuna *saserdotekunapa apunkunaka
tukuy paykunawa pakta tantaylla
yuyarishpa kwintak atun apunchikunata
kayachirkakuna tantarinankunapa.
Tantarishpankuna paykunapura
Jesusmanta kwintarkakuna:
¿Imatataya rurashunchi? Chay runaka
atun yachaywa achka nima ima uras
rikushkanchikunata rurahun. 48Shuk
imata ruranankchi tiyan manana chayku-
nata rurashpa kawsananpa. Chasna
rurashpa katishpanka tukuy runaku-
nami payta kasunkakuna, Yaya Diospa
Kachashkan Kishpichikmi kuntranchiku-
namanta kishpichinanpa nishpa. Chasna
kashpan ñukanchikunata winsishka
*romano runakuna piñarishpankuna
waklichinkakuna *Yaya Diospa wasinta,
chaymantapas wañuchinkakuna tukuy
ñukanchi israel runakunata. 49Chay
wata Kaifaska saserdotekunapa atun
apu kashpan tukuy chay apunchikuna-
manta ashwan atun apumi karka.
Chaypi payka chay shukkunata rimarka:
Kankunaka nima imata yachankichi-
chu. 50Yuyariychi, ashwan ali kama
shuk runalla tukuy runakunaranti
wañunanpa, mana tukuy ñukanchi
israel runakuna wañunanchipa.
51Chasna rimashkanka mana pay
kikin yuyayninmantachu karka. Chay
wata saserdotekunapa atun apu kashpan
Yaya Dios payta yuyachirka Jesús
ñukanchi israel runakunaranti
wañunanmanta rimananpa. 52Chaymen-
tapas yuyachirka manami ñukanchi
israel runakunarantillachu wañunan-
manta rimananpa, ashwan wañushpan
tukuy partimanta Yaya Diospa wawan-
kunata shuk ayllullatashina ruranantа
rimananpa. 53Chasna Kaifás rimashkan-
manta pacha apunchikuna shuk
yuyayllawa yuyarirkakuna imashnami
ima urasmi Jesusta wañuchichinkakuna.
54Chayta yachashpan Jesuska manana
purirkanachu achka israel masinchikuna
rikushkankunapi. Ñukanchiwa pakta
chay llaktakunamanta llukshirka. Shuk

llakta Efraín shutiyuma rirkanchi. Chay llaktaka chunlla chakishka allpa mayanpi karka. Chaypi kiparirkanchi.

Runakuna Jesusta Jerusalenpi maskarkakuna

55Ñukanchi israel runakunapa *Paskua punchakuna kuchupi kashpan achka llaktakunamanta israel masinchikuna Jerusalén llaktama rirkakuna tantarinankunapa. Chay tantarina manara paktarihushpanra paktarkakuna Yaya Diospa kamachishkanshina alicharinankunapa. Mayllaripayanahun atipanankunapa yaykunata chay tantarinapi. 56Chaypi kashpankuna Jesusta maskashpa purirkakuna. *Yaya Diospa wasinpi tapunakushpa kahurkakuna paykunapura:

¿Imashnata kankunaka yuyarinkichi Jesusmanta, shamunkachu kay tantarinapi manachu?

57Puntiru paktashpankuna *fariseokuna *saserdotekunapa apunkunapas kamachirkakuna, maykan runapas Jesusta rikushpanka rimak rinankunapa apinankunapa payta.

Maria mishkinlla asnak perfumita Jesuspi talirka
(Mt. 26.6-13; Mk. 14.3-9)

12 1*Paskuarayku sokta puncha pishihushpanra Jesuska ñukanchiwa pakta kuti Betania llaktama rirka. Chay llaktapi Lasaroka kawsarka, maykantami Jesuska wañushka kashkanmanta kawsachirka. 2Payta kawsachishkanrayku Jesuspa amigunkuna shuk atun mikunata rurarkakuna payta kushichinankunapa. Chaypi tantarishpanchi Martaka mikunata churanata yanaparka. Lásaro chaypi ñukanchiwa pakta mikuhurka. 3Chasnapi Mariaka apamurka shuk butilla perfumita yapa chaniyuta. Chay perfumika nardo shutiyu anku yaku karka. Chayta talirka Jesuspa umanmanta chakinkama. Chasna talishpan chakichirka chukchanllawa. Tukuy wasi mishkihlla asnarka. 4Chaypina chay Jesuspa chunka ishkay runan masinchi Judas Iskariote, maykanmi payta apichina karka kasna rimarka:

5¿Imaraykuta chay perfumita mana kimsa pachak denariospi rantichishkanchichu? Apinchima karka maykantami shuk runaka shuk watata tarawashpan ganan, chay kullkiwa mana imayu runakunata yanapananchipa.

6Judaska mana chayta rimashkachu mana imayu runakunata yanapananpa. Chayta rimashkami pay kikin kullkita shuwanata munashkanrayku. Kullkinchita wakaychak kashpan wakaychana kahamanta shuwapayan. 7Jesuska paypa rimashkanta uyashpan rimarka:

Ama chay panita chasna rimaychu. Payka wakaychashkami talinanpa wañunayni kuchupi kashkanrayku. 8Nima imayu runakunaka tukuy urasmi kankunawa kawsankakuna. Ñukataka mananami tukuy uras rikuwankichinachu.

9Israel masinchikuna Jesús Betaniapi kahushkanta yachashpankuna chayma shamurkakuna. Mana shamurkakunachu Jesusllata rikunankunapa, ashwan Lasarotapas rikunankunapami shamurkakuna, maykantami Jesús wañushka kashkanmanta kawsachirka. 10Achka runakuna Lasarota rikunapa shamushpankuna *saserdotekunapa apunkunaka yuyarirkakuna Lasarotapas wañuchichinata. 11Jesús Lasarota kawsachishkanmantami achka israel runa masinchikuna Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta kirirkakuna. Chasna kashpan chay apukuna Lasarotapas wañuchichinayarkakuna.

Runakuna Jesusta Jerusalén llaktapi atun aputashina yaykuchirkakuna
(Mt. 21.1-11; Mk. 11.1-11; Lk. 19.28-40)

12Chay kayantima Jesuska rihurka Jerusalén llaktama. Achka runakuna *Paskua tantarina punchakunarayku chaypi kahushpankuna Jesús paktahushkanta yacharkakuna. 13Chaypi chipati pankakunata pallashpankuna llukshirkakuna chay pankakunata kuyuchishpa Jesusta atun aputashina tinkunankunapa. Payta tinkushpankuna kushikushpa kaparirkakuna:

¡Ñukanchita kishpichiy! Yaya Diospa yanapashkan ali runami kanki. Yaya Diospa munashkanta ruranaykipa kachashkan kashpaykimi shamuhunki. Ñukanchi israel runakunapa atun apunchimi kanki.

14Jesuska shuk malta burruta tinkushpan awanpi sikashpan tiyarirka. Chasna paktachirka ñawpa killkarishkata. 15Kasna nin:

Manana nima imata manchaychinachu Sión urku Jerusalén llaktapi kawsak runakuna. Rikuychi, atun apuykichimi ña shamuhun kankunata kishpichinanpa. Shamuhunmi shuk burru maltapa awanpi tiyarishpa[c] nishpa.

16Ñukanchi Jesuspa runankunaka chay uras manara asirtashkanchirachu Jesús chay rurashkanwa ñawpa killkarishkata paktachihushkanta. Jesús tukuymanta atun apu tukunanpa siluma sikashkanwashara asirtarkanchi. Chay uras yuyarirkanchina chasna paymanta killkarishka kashkanta, chaymanta killkarishkashina paypi paktarishkanta. 17Jesús manara Jerusalén llaktama rihushpan Lasarota kawsachishkanta rikuk runakuna shukkunatana kwintak rirkakuna. 18Chay nima ima uras rikushkanchita atun yachaywa rurashkanta uyashpankuna chay achka runakuna Jesusta tinkuk shamurkakuna. 19Chasna achka rihushkankunata rikushpankuna *fariseokunaka paykunapura rimarkakuna:

Chay runata apichinanchipa yuyarishkanchika yanka nishpami kashka. Rikuychi, tukuy runakuna payta katihunkuna.

Jesuska wañunanmanta rimarka

20Chay *Paskua punchakunarayku Jerusalén llaktama rishpankuna israel masinchikunawa pakta shuk *griego runakunapas rirkakuna. Ñukanchikunawa pakta munarkakuna chay tantarinapi ñukanchipa Yaya Diosninchita kushichishpa mañanata. 21Chay griego runakunaka Jesuspa chunka ishkay runan masinchi Felipeta kayllayarkakuna. Felipe karka Galilea allpapi kahuk Betsaida llaktamanta. Chaypi payta tapurkakuna:

Wawki, Jesustami riksinayanchi. Ñukanchita riksichiy.

22Tapushkankunata uyashpan Felipeka Jesuspa chunka ishkay runan masinchi Andresta rimak rirka. Chaymanta ishkanti Jesusta rimak shamurkakuna. 23Chaypi Jesús paykunata rimarka:

Shuk allpamanta runakuna ñukata riksinata munawanankunata rimawankichi. Chayta uyashpayni yachani kunan shuti ña punchaka paktarishkanta Yayayni Dios runakunata rikuchinanpa ñuka paypa Kachashkan Runa yapa ali

c Burrupi shamuhushkanwa rikuchin mana wañunakushpa kishpichik apushina kananta.

kanaynita. [24]Alita uyawaychi. Shuk
muyu allpapi ismunan tiyan wiñananpa.
Wiñashpan miranmi. Mana ismush-
panka mana miranchu, muyulla kan.
Ismushpanka wiñashpan muyuyan.
Muyuyashpan achkata miranka. Chasna-
shinami ñuka wañunayni tiyan kawsari-
mushpayni achka runakunata uchanku-
namanta kishpichinaynipa. Mana
wañushpaynika nima pi atipankachu
Yaya Diospa kawsananpi yaykunata.
[25]Chaymanta maykan runami pay
kikinpa munashkanta rurashpa kawsan,
chayka yankami kawsan. Manami nima
ima uras Yaya Dioswa kawsankachu.
Maykan runami kay allpapi kawsahush-
panra pay kikinpa munashkanta sakin
Yaya Diospa munashkantana rurashpa
kawsananpa, chayka wiñaypami Yaya
Dioswa kawsanka. [26]Maykan runami
munashkaynita rurashpa kawsan, payka
ñukashina kawsanan tiyan. Maykan
runami chasna ñukata katiwan,
maypipas kashpayni chaypimi paypas
kanka. Maykan runakunami munash-
kaynita rurak kanahun, paykunatami
Yayaynika kushikushpan atunyachinka.
[27]Kunanka atunta mancharihuni.
¿Imatataya rurasha? ¿Alichu kama
tapunaynipa: Yayayni, kishpichiway
mana chasna parisinaynipa nishpa?
Chasnaka manami alichu kama. Chasna
parisinaynipami shamushkani.
[28]Yayayni, kay parisinayniwa runaku-
nata ñukapi rikuchiy yapa ali atun
yachayyu kanaykita.

Chasnallapi uyarkanchi silumanta
rimahushkata:

Ñami runakunata kanpi rikuchishkani
yapa ali atun yachayyu kanaynita,
chasnallatatami kutikashka rikuchisha.

[29]Jesuswa pakta kahuk runa
masinchikuna chay rimashkata
uyashpankuna paykunapura kwintarka-
kuna:

Rayushina uyarishka.

Shukkunaka rimarkakuna:

Shuk *angelmi payta rimashka
nishpa.

[30]Jesuska chaypi paykunata rimarka:

Chasna uyashkaykichika mana
karkachu ñukarayku, ashwan karkami
kankunata yanapananpa Yaya
Diosmanta kanaynita kirinaykichipa.
[31]Kunanka Yaya Dioska manana
chapanchu tukuy runakunapa uchanku-
narayku atun kastiguta paktachinanpa.
Kunanka ñami supaykunapa apunta
tukuy runakunata kamachik kashkan-
manta wichunata kallarinka. [32]Ñukata
allpamanta awama alsawashpankuna
tukuy partimanta runakunata munachi-
sha riksiwanankunapa, chaymantapas
yanapasha ñukapi sinchikunankunapa.

[33]Chasna rimashkanwa yachachina-
yarka imashnami wañunka. [34]Chaypi
kahuk runa masinchikunaka wañunan-
manta rimashkanta uyashpankuna
aynirkakuna:

Yaya Diospa killkachishkanmanta
yachanchi chapahushkanchi Yaya
Diospa Kachanan Kishpichik wiñaypa
kawsananta. ¿Imashnataya kanka
ñukanchita rimanki Yaya Diospa
Kachashkan Runa kashpayki kanta
allpamanta awama alsashpankuna
wañunaykita? Chasna kashpan manami
Yaya Diospa Kachashkan Runachu
kanki.

[35]Chasna shuk killkarishkakunata
mana alita asirtashpankuna manana
paypi sinchikunayashpankuna Jesuska
paykunata rimarka:

Manana tiyannachu timpuka
kankunata asirtachinaynipa. Ñuka
punchashina kahukka shuk ratullami
yachachishpa kankunawa kasha.
Imashnami punchaka tukuyta alita
rikuchin, chasnashinami ñukapas
kankunata shutipa kashkata riksichish-

kani. Chayrayku manara kankunata
sakishpayni yachachishkaynimanta
asirtashkaykichita kirishpa alita
rurashpa kawsaychi, mana supayka
shunkuykichipi llullachishpan chay
asirtashkaykichita kichunanpa. Asirtash-
kaykichita kichushpanka mananami
nima ima uras kuti asirtankichichu.
Chasna kashpan amsapishina purishpa
kawsankichi, mana yachashpa maytami
rinkichi. 36Ñuka punchashina kahuk
kankunawa kahushpaynira ñukapi
sinchikuychi kankunapas ñukashina
punchayachik tukunaykichipa.

Chasna rimashkanwasha Jesuska
paykunata sakishpan pakarkana
paykunamanta.

Runakuna Jesuspi mana sinchikurkakunachu

37Chay runakunaka atun yachaywa
achka nima ima uras rikushkanchita
rurashkanta rikushpankunapas
chaymantapas yachachishkanta
uyashpankunapas Jesuspi mana
sinchikunayarkakunachu. 38Chaywa
Yaya Diospa yachayninwa ñawpa
yachachik Isaias wañupa rimashkanka
paktarirka. Payka chay runakuna mana
kirinankunamanta rimarka kasna:

Yaya Dios, runakunaka mana
munashkakunachu yachachish-
kanchita kirinata. Mana atipay-
pakunata rurashkaykita rikush-
pankunapas mana asirtashkaku-
nachu chay rurashkaykiwa
yachachinayashkaykita nishpa.

39Chay runakunaka mana munashpan-
kuna Jesusta kirinata Isaias wañupa
shuk killkashkanka paykunapi
paktarirka kasna nishkaka:

40 Yaya Dios ñawinkunata tapachishka
mana rikunankunapa. Yuyay-
ninkunata tapachishka mana
asirtanankunapa. Yaya Dios
kasna nin: Chasna paykunata
rurashkani taparishka ñawiyu-
kunashina taparishka yuyayyu-
kunashina kanankunapa. Mana-
nami munanichu uchankuna-
manta llakirishpankuna ñukata
kasuwanankunata, mana
paykunata llakichishpayni kuti
aliyachinaynipa nishpa.

41Chaykunatami Isaias wañuka ñawpa
killkarka rikushpan Jesús yapa ali atun
yachayyu tukunanta. 42Isaias chasna
killkashpanpas chay apunchikunamanta
achka Jesuspi kirirkakuna. Chasna
kashpanpas *fariseokunata manchash-
pankuna kirishkankunata mana
rimarkakunachu. Mana munarkakuna-
chu chay kamachik masinkuna
paykunata tantarina wasimanta
wichunankunapa. Chasna wichuy
tukushpankunaka manana atipanahu-
machu paykunawa pakta tantarinata.
43Mana yuyarirkakunachu imashnami
atipanahuma Yaya Diospa rikushkanpi
ali kanata. Yapa munarkakuna runa
masinkuna ali kanki nishpa rimanankunata.

Jesuska mana shamurkachu runakunata kastigananpa

44Chaypina Jesuska sinchita rimarka:
Maykanmi ñukapi sinchikun, payka
chasnallatatami sinchikun Yayaynipipas,
maykanmi ñukata kay allpama
kachawashka. 45Maykanmi ñukata
rikuwan, chayka ñukata kachawaktapas
rikunmi. 46Ñuka runakunarayku
punchashina kashpayni kay allpama
shamushkani ñukapi sinchikukkuna
mana amsapishina kiparinankunapa
uchata rurashpa. 47Shuk runa rimash-
kaynita mana kasushpanka manami
ñukachu payta kastigasha. Ñukaka kay
allpama shamushkanimi runakunata
uchata rurak kanankunamanta

kishpichinaynipa. Manami shamushkanichu uchankunamanta kastiganaynipa.
48Maykan runami ñukata mana
munawanchu, chaymantapas rimash-
kaynita mana kasunayanchu, paymi ña
kastigarishka kan. Kay rimashkayni-
mantalla kastigarishka kananta yachan.
Kay mundu tukurinan uras kay rimash-
kaynillatata uyashpan kastigarinanta
yachanka, wiñaypa Yaya Diosmanta
anchurishka kananta. 49Kasna rimash-
kaynika manami ñuka kikin yuyayni-
mantachu. Ashwan Yayayni, maykanmi
ñukata kachawashka tukuyta
rimawarka imatami yachachisha.
50Yachani Yayaynipa shiminka runaku-
nata riksichinanta imashnami wiñaypa
paywa kawsankakuna. Chayta yachash-
payni tukuy Yayaynipa rimawashkanta
kankunata alita yachachini.

Jesuska runankunapa chakinkunata mayllarka

13 1Pishihushpanra shuk puncha
*Paskua punchakuna paktari-
nankunapa Jesús yacharka ña
wañunanta. Yacharka ña kay allpata
sakinanta Yayanwana silupi tantaylla
kawsak rinanpa. Tukuy uras Yaya
Diosta mana kasuk runakuna chawpipi
kawsak ñukanchi runankunata yapa
yuyapayan. Kunanka ñukanchita yapa
yuyashkanta rikuchinan karka
ñukanchiranti wañushpan. 2Jesús
Paskua puncha ñukanchiwa tutapi
mikuhushpan supaykunapa apunka ña
yaykushka karka Judaspa shunkunpi.
Payta yuyachirka Jesusta apichinanpa.
Chay Judaska Simón Iskariotepa wawan
karka. 3-4Jesús yacharka Yayan
Diosmanta shamushkanta, paymallatata
kutinanta. Chaymantapas yacharka
Yayanka payta atun yachayninta
kushkanta tukuymanta atun kamachik
kananpa. Chasna yachashpan mikuhush-
kanchimanta atarirka, awaniru
kamisanta llatanarka. Chaymanta shuk
llachapawa wiksanpi watarirka. 5Yakuta
mukawapi talishpan kallarirka
chakinchikunata mayllanata. Karan
shukpa chakinta mayllashkanwasha
llachapa watarishkanwa chakichirka.
6Chaypina Pedropi paktarka chakinku-
nata mayllananpa. Mancharishpan
Pedroka rimarka:

Amuyni, ¿kanchu chakinita mayllawanki?

7Jesuska payta aynirka:

Manara asirtankirachu rurahushkaynita. Shuk punchami alita asirtanki.

8Pedroka Jesusta rimarka:

Nima ima uras chakinita sakishanchu mayllawanaykipa.

Jesuska payta aynirka:

Ñuka chakikita mana mayllashpaynika manami atipankichu ñukawa pakta kawsanata.

9Chasna uyashpan Pedroka rimarka:

Amuyni, chasna kashpan ama chakinillata mayllawaychu ashwan umaynitapas makinitapas mayllaway.

10Jesuska aynirka:

Maykanmi mushu armashka payka mana munanchu kuti armak rinata. Payka chakinllatami mayllanata munan. Tukuy aychanka ñami alita mayllarishka. Kankunaka ña alita mayllarishkashinami kankichi. Shukllami kankunamanta mana mayllarishkashinachu kan.

11Jesuska ña yacharka pimi payta apichinka. Chayrayku rimarka manami tukuy kankunachu mayllarishkashina kankichi nishpa. 12Chasna chakinchikunata mayllashkanwasha kuti churarirka awaniru kamisanta. Mesama kutishpan ñukanchita rimarka:

¿Asirtankichichu kay rurashkayniwa yachachinayashkaynita? 13Kankunaka Yachachik, Amuyni niwankichi. Alimi

kan. Ñukami kani. 14Chasna kankunata
Yachachik Amuykichi kashpaynipas
chakikichita mayllashkani. Kankuna
parihu runaynikuna kashpaykichi
ashwan kankuna munay yanapanaku-
naykichi tiyan, karan shuk amun
kamachishkanshina shukwa shukwa
kankunapura. Chaymanta shuk kirik
masikichi mana alita rurashpanka payta
yanapanaykichi tiyan kutikashka alita
rurashpa kawsananpa. Chaymantapas
llakichinakushpa kawsanaykichi tiyan,
Yaya Dios uchaykichitapas llakichish-
pan alita mayllarishkashina kanayki-
chipa. 15Imashnami ñuka kankunata
rurashkayniwa rikuchishkani, chasna-
shina kankunapas ruraychi shukwa
shukwa.

16Alita uyawaychi. Nima shuk runan
patroyninmanta pasa kanchu. Shuk
kachashkan runa mana kanchu payta
kachak runamanta pasa. Chasnashinami
kankunapas mana ñukamanta pasa
kankichichu. Imatami rurani ñukaka,
kankunapas ruranaykichi tiyan. 17Tukuy
chay rurashkaynita kunan ña asirtash-
kankichi. Kunanka chay asirtashkayki-
chita ruraychi. Chayta paktachishpa
kawsashpaykichika kushillami kankichi.

18Yayayni kankunata kushillaya-
chinka nishpa rimashpayni manami
tukuy kankunata kushillayachinanman-
tachu rimani. Riksinimi imashna
runakunatami akllashkani. Chasna
kashpan yachani shuk kankunamanta
mana ali yuyayyu kananta. Paktarinan
tiyan imashnami killkarishka kan:

Maykanmi ñukawa pakta mikupa-
yarka chayka kuntrayni
tukushka nishpa.

19Kunan manara paktarishpanra chayta
kankunata rimashkani, ña paktarishpan
yachanaykichipa Yaya Diosmanta
kashkaynita. 20Alita uyawaychi. Ama
llakiriychichu. Kankunatami akllashkani
tukuy partima kachanaynipa. Maykan
runami shuk kankunata wasinpi
yaykuchin, payka ñukatapas yaykuchi-
wanmi. Ñukata yaykuchiwashpan
kachamuwashka Yaya Diostapas
yaykuchinmi.

Jesuska rimarka Judas payta apichinanta

(Mt. 26.20-25; Mk. 14.17-21; Lk. 22.21-23)

21Chasna rimashkanwasha Jesuska
shunkunmanta pacha llakirirka. Chaypi
ñukanchi runankunata rimarka:

Alita uyawaychi. Shuk kankunamanta
ñukata apichiwanka.

22Ñukanchi mancharishpanchi rikuna-
kurkanchi. Mana yacharkanchichu
pimantami chasna rimarka. 23Ñuka
Jesuspa yapa munashkan runan
kuchunpi mikuhurkani. 24Chaypi
kahushpayni Pedroka makinwa rikuchi-
warka Jesusta tapunaynipa pimantami
chasna rimahurka. 25Ashwanta Jesusta
kayllayashpayni alimanta tapurkani:

Amuyni, ¿pimantata chasna
rimahunki?

26Jesuska ayniwarka:

Maykantami kay piti panta ukuchish-
payni kusha, paymi kanka.

Chasnallapi *vinupi panta ukuchish-
pan Simón Iskariotepa wawan Judasta
kurka. 27Chay pan pitita apishkan
ratulla supaykunapa apunka paypa
shunkunpi yaykushpan sumakta
amuyarka. Chayta yachashpan Jesuska
payta rimarka:

Yuyarishkaykita utkalla rurakriy.

28Ñukanchi paykunawa pakta
mikuhukkunaka mana asirtarkanchichu
imamantami chasna rimahurka. 29Judas
kullkinchita wakaychak kashpan
ñukanchimanta shukkuna yuyarirkan-
chi, Jesuska paytachari rimashka
rantikriy nishpa tantarina punchakunapi

mikunanchipa, mana kashpaka
nishkachari nima imayu runakunata
kullkita kukriy nishpa. [30]Chasna panta
apishkanwasha Judaska llukshirkana.
Chay uras ña tutana karka.

Jesuska runankunata yachachirka Yaya Diosta yuyashpa, paykunapura yuyanakushpa kawsanankunapa

[31]Judas llukshishkanwasha Jesuska
ñukanchita rimarka:
Kunanka tukuy runakuna rikunka-
kuna ñuka Yaya Diospa Kachashkan
Runa yapa ali atun yachayyu kanaynita
paykunaranti wañushpayni. Yaya Dios
chasna wañunaynipa kachawashka.
Chayrayku runakuna rikushpankuna
paykunaranti wañushkaynita, Yaya
Diospas yapa ali atun yachayyu kananta
riksinkakuna. [32]Chasna ñuka Yaya
Diospa Kachashkan Runa runakunata
rikuchishpayni paypa ali atun yachayyu
kananta, Yaya Diospas runakunata
riksichinka payshina ali atun yachayyu
kanaynita. Mana unayankachu mana
atipaypa kashkata rurashpa chasna
kanaynita runakunata riksichinanpa.
[33]Wawkinikuna, manana unaytachu
kankunawa kasha, shuk ratustulla
kiparisha. Kankunamanta rishpayni
ñukata maskawankichi. Imashnami
apunchikunata puntiru rimarkani,
chasnallatatami kunanka kankunata
rimani: Mana atipankichichu rinata
maymami ñukaka risha. [34]Kunanka
kankunarayku shuk mushu kamachinata
sakihuni: Yuyanakushpa kawsaychi
shukwa shukwa kankunapura.
Imashnami ñukaka kankunata yapa
yuyani, chasnallatata kankunapura alita
yuyanakuychi. [35]Chasna yuyanakushpa
kawsahushkaykichimanta runa
masikichikunaka riksinkakuna shutipa
ñukata katik kahushkaykichita.

Jesuska rimarka Pedro payta mana riksikshina tukunanta
(Mt. 26.31-35; Mk. 14.27-31; Lk. 22.31-34)

[36]Chaypina Pedroka Jesusta tapurka:
Amuyni, ¿maymataya rinki?
Jesuska aynirka:
Maymami rihuni mana kunallaka
atipawankichu katinata. Chaywasha-
rami shuti katiwanki.
[37]Pedroka rimarka:
Amuyni, ¿imaraykuta mana
atipashanchu kunalla katinata?
Wañushanpas kanta kishpichinaynipa.
[38]Jesuska payta aynirka:
¿Shutipachu kishpichiwanaykipa
wañunayanki? Kanta rimani, manarapas
atallpaka kantahushpanra kimsa kutimi
llullachishpa rimanki mana riksiwanay-
kita.

Jesusllami Yayan Diosta riksichik kan

14 [1]Chaymantana tukuy
ñukanchita rimarka:
Wañushpayni ama manchariychichu
nima llakiriychichu. Tukuy uras Yayayni
Diospi sinchikuychi chasnallatata
ñukapipas. [2]Yayaynipa kawsananpi tiyan
achka wasikuna. Chayma risha alichanay-
nipa wasikichikunarayku. Mana chasna
kamaka manami kankunata chayta
rimaynimachu karka. [3]Kaymanta rishpayni
alichak risha wasikichikunarayku. Chaywa-
sha kutimusha kankunata pushanaynipa
ñukawa pakta kawsanaykichipa. Yapa
munani kankunapas kanaykichipa maypimi
ñukaka kasha chaypi. [4]Ña kankunaka
riksinkichimi ñampita maytami ñukaka
risha.
[5]Chaypina Tomaska Jesusta rimarka:
Amuyni, mana yachanchichu maytami
rinki. ¿Imashnataya riksishunchi
ñampitaka?

6Jesuska aynirka:
Ñukami kani shuklla Yaya Diospi paktak ñampishina. Maykanmi ñukata katiwan, payllatami riksichisha imashnami Yayayni Dioska shutipa kan. Ñukallami kani Yayayni Diosta riksichik, chaymantapas wiñaypa paywa kawsayta kuk. Nima pi atipanchu Yayayni Diospi paktanata mana ñukata katiwahushpanka. 7Kankunaka shutipa ñukata riksiwashpaykichika Yayaynitapas riksinkichimi. Kunanmanta pacha payta riksinkichimi ña rikushkaykichirayku.
8Felipeka aynirka:
Amuyni, Yayaykita ñukanchita rikuchiy. Chayllatami munanchi nishpa.
9Jesuska payta aynirka:
Felipe, ¿unayta kankunawa kahushpaynitatachu kunankama ñukata mana riksiwanki? Maykanmi ñukata rikuwan, payka rikuhumi Yayaynitapas. ¿Imaraykuta tapuwanki Yayaynita rikuchinaynipa? 10¿Manachu kirinki ñuka Yayayniwa shuk yuyayllawa kahushpanchi shukllashina kahushkanchita? Manami ñuka kikin yuyaynimantachu kankunata yachachishkani. Tukuy uras ñukawa kahuk Yayayni Dioska munashkanta rurachiwan. 11Kiriwaychi Yayayniwa shuk yuyayllawa kahushkanchita. Mana chayta kirinayashpaykichika rurashkaynita rikushpaykichi kiriwaychi.
12Alita uyawaychi, tukuy ñukapi sinchikukkunami ñukashina rurashpa kawsankakuna. Mana chayllachu. Ñuka Yayaynima kutishpayni ashwan atun mana atipaypakunatami rurankichi. 13Tukuy maykantami munashkaynitashina tapuwankichi ñuka rurashami Yayayni ali atun yachayyu kananta runakunata rikuchinaynipa. 14Ñuka munashkaynitashina tapuwashpaykichika tukuy tapuwashkaykichita rurashami.
15Ñukata yuyawashpaykichika kamachishkaynikunata paktachinkichimi. 16Chasna yuyawashkaykichita rikuchiwashpaykichimi Yayaynita tapusha ñukaranti kankunata sinchikuchik Espiritunta kachananpa tukuy uras kankunawa kananpa. 17Espiritunta kachananpa tapusha, maykanmi kankunata tukuy shutipa kashkata riksichinka. Yayayni Diosta mana riksik runakuna chay Espiritunta manami riksinahunchu payta mana rikushkankunarayku. Chayrayku mana atipanahunchu payta shunkunkunapi yaykuchinata. Kankunaka payta riksinkichimi kankunawa kahushkanrayku. Shunkuykichipimi kawsan, nima ima uras kankunamanta anchurinkachu.
18Ñukaka manami kankunata wakchatashina sakishkaykichichu. Kutimushami kankunawa kanaynipa. 19Ñami wañunayni punchaka paktarishka. Ñukata mana riksik runakunaka manana rikuwankakunachu. Kankunallami rikuwankichi. Ñuka wiñaypa kawsa kahushkaynirayku kankunapas wiñaypa kawsankichi. 20Yaya Diospa Espíritun kankunapi paktashpan yachankichi ñuka Yayayniwa shuk yuyayllawa kahushkaynita. Chaymantapas yachankichi ñuka kankunawa shuk yuyayllawa kahushkaynita, kankunapas ñukawa. 21Maykan runami kamachishkaynita shunkunpi wakaychashpan kasun, payllami shutipa yuyawan. Maykanmi ñukata yuyawan, Yayaynipas payta yuyankami. Ñukapas payta yuyashami, chaymantapas yanapashami alita riksiwananpa.
22Chaypi chay chunka ishkay Jesuspa runan masinchi Judas, mana Iskariotepa wawanchu, Jesusta tapurka:
Amuyni, ¿imaraykuta ñukanchillata riksichirinki pimi kanki? ¿Imaraykuta Yaya Diosta mana riksikkunatapas mana riksichirinkichu pimi kanki?
23Jesuska aynirka:

Ñukaka riksichirishami pimi
kanaynita yuyawak runallata. Maykan
runami yuyawan payka yachachishkay-
nita kasun. Chasna yuyawak runata
Yayaynipas yuyankami. Chaymantapas
Yayayniwa pakta paypa shunkunpi
kawsak shamushu. 24Mana yuyawak
runataka manami riksichirinichu pimi
kani, yachachishkaynita mana kasuna-
yashkanrayku. Manami ñuka kikin
yuyaynimantachu kankunata chayta
yachachini. Yayayni Diosmi
kachawashka chasna yachachinaynipa.
25Tukuy kaykunata kankunata
yachachihuni kankunawa kahushpay-
nira. 26Yayayni Dioska ñukaranti
kankunata yanapak Espiritunta
kachanka. Chay Espiritunka kankunata
yachachishkaynita yuyachinka,
chaymantapas yachachishpa tukuyta
asirtachinka. 27Ñuka rishpayni
kankunata sinchikuchisha mana
manchashpa nima musparishpa kushilla
kawsanaykichipa. Mana kankunata
llullachishpachu yanapani kushilla
kawsanaykichipa, imashnami Yaya
Diosta mana kasuk runakunaka
ruranahun. Ashwan shutipami
kankunata shunkuykichipi kushillaya-
chisha. Chayrayku rinaynimanta
rimashpayni ama llakiriychichu nima
manchariychichu. 28Ña uyashkankichi
kankunata rimashkaynita, ñukaka
rishami, chaymantapas kankunama
kutimusha nishpa. Shutipa yuyawanki-
chimaka kushikunkichimami karka
yachashpaykichi Yayaynima rinaynita.
Yayayni ñukamanta ashwan atun
yachayyu kashpan ñuka payma
rishpayni atipasha ashwan alita
kankunata yanapanata. 29Manara
rihushpaynira kankunata chayta rimani,
paktarishpan yachanaykichipa rimash-
kaynika shutipa kashkata. 30-31Kunanka
manana achkata kankunata yachachish-
kaykichinachu. Shuk ratullami
kankunawa kahuni. Ñami shamuhun
tukuy Yaya Diosta mana kasuk runaku-
nata kamachik supaykunapa apunka.
Mana ñukata atipawashpantata nima
imata ruranata ñuka munay sakini
wañuchichiwananpa. Chasna wañush-
payni Yayaynipa kamachiwashkanta
kasusha tukuy runakuna payta
yuyahushkaynita yachanankunapa.
Kunan atariychi. Akuychi rishunchi.

Jesusta kasuk runakunalla shutipa payta yuyak kanahun

15 [Shuk parti Yaya Diospa ñawpa killkachishkanpi riman israel runakuna Yaya Diospa tarpushkan uva waskashina kanankunata.[d] Chayta yachashpan Jesuska ñukanchita yachachishpalla katirka: Kankuna yuyarinkichi Yaya Diospa runankuna kanaykichita, israel runakuna kashkaykichirayku. Manami chasnachu. Ashwan ñukapi sinchikushpaykichimi Yaya Diospa runankuna kankichi. Manami tukuy ñukanchi israel runakunachu kanchi Yaya Diospa tarpushkan ali uva waskashina.] 1Ñukami kani chay tarpushkan ali uva waskashina. Yayaynika chay uva tarpupa amunshinami. 2Kankunaka ramaynikunashinami kankichi. Mana muyuyak ramataka amunka pitinkami. Muyuyak ramataka alichankami ashwanta muyuyananpa. 3Kankunaka kankichimi chay alichashkan alita muyuyak ramaynikunashina. Yachachishkaynita kasushpaykichi Yaya Dios kankunata aliyachirka. 4Chasna kashpaykichi mana sakishpa ñukawa pakta kawsaychi. Chasna kawsashpaykichimi ñukapas kankunawa pakta

d Rikuy kastellano Bibliapi Salmos 80.8-18; Jeremías 2.21

kawsasha. Shuk rama mana sapinwa
pakta kahushpanka manami atipanchu
muyuyanata. Chasnashinami kankuna-
pas mana atipankichichu alita rurashpa
kawsanata, mana ñukawa pakta
kawsahushpaykichika.
5Ñukami kani ali uva waskashina.
Kankunaka kankichimi ramaynikuna-
shina. Ñukawa pakta kawsashpaykichi
ñukapas kankunawa pakta kawsash-
payni achka alikunata rurashpa kawsan-
kichi. Ñukamanta anchurishka kashpay-
kichi tukuy rurahushkaykichika
yankami. 6Shuk rama manana waskan-
manta yakuta aysashpanka wañunmi.
Chasna shuk uva waskapa raman
chakirishpan amunka pitinmi.
Chaymanta chakirishkakunata
tantachishpan rupachinna. Chasnashi-
nami kankuna mana ñukawa pakta
kawsahushpaykichika chay mana valik
ramakunashinami wichurishka kankichi.
7Chasna kashpan mana sakishpa
ñukawa pakta kawsaychi. Yachachish-
kaynita shunkuykichipi wakaychashpay-
kichi kasuychi. Chasna kawsashpayki-
chimi tukuy imatapas tapushkaykichita
Yaya Dios kankunarayku rurankami.
8Ñukata kasushpa tukuy alikunata
rurashpa kawsashpaykichi shutipa
ñukata kirikkunami kankichi. Chasna
alita rurashpa kawsashpaykichi runa
masikichikuna yachankakuna Yaya Dios
yapa ali kananta.
9Ñuka kankunata yuyani imashnami
Yayaynika ñukatapas yuyawan.
Chayrayku tukuy uras ñukawa pakta
kawsaychi mana sakishpa kankunata
yuyanaynipa. 10Kamachishkaynita
kasushpa kawsashpaykichika kankunata
mana sakishpa yuyashkaykichi.
Ñukapas Yayaynipa kamachishkanta
kasushpa kawsashkani. Chasna
kawsashpayni paypas ñukata mana
sakishpachu yuyawan. 11Tukuy chayta
kankunata rimani, kasushpaykichi
ñukashina atunta kushikunaykichipa.
Yapa munani chay atun kushikunayki-
chita nima ima arkananpa.
12Kasna kankunata kamachini:
Imashnami ñukaka kankunata yuyani,
chasnallatata kankunapas yuyana-
kushpa kawsaychi shukwa shukwa.
13Shuk munashkanchi runata wañuna
kashkanmanta kishpichinanchipa
wañushpanchi payta shutipa yuyash-
kanchita rikuchinchi. Mana atipanchi-
chu payta yapa yuyashkanchita ashwan
alita rikuchinata. Ñukaka kankunata
kishpichinaynipa wañushpayni shutipa
yuyashkaynita rikuchisha. 14Kankuna
kamachishkaynita paktachishpayki-
chimi munashkayni runakuna kankichi.
15Manana kankunata rimashkaykichina-
chu kamachinayni runaynikuna nishpa.
Ashwan rimashkaykichimi munashkayni
runakuna. Shuk patronpa kamachinan
runaka mana yachanchu imaraykumi
patroyninka kamachin. Kankunataka
tukuyta yachachishkani, maykantami
Yayaynika rimawashka. Chayrayku
kankunata rimani munashkayni
runakuna. 16Chasna tukushkaykichika
mana kanchu kankuna ñukata
munawashkaykichirayku. Ashwan ñuka
kankunata munashpaynimi munash-
kayni runakuna tukushkankichi. Chasna
kankunata akllashkani, kasuwashpayki-
chi ñukashina ali tukunaykichipa.
Chaymantapas akllashkani runa
masikichikunata Yaya Diospa shiminta
yachachinaykichipa, paykunamantapas
shukkuna ñukapi kirinankunapa.
Chasna kasushpa yachachishpa
kawsashpaykichika manami yankachu
kanka. Yachachishkaykichimanta
katiwakkunapas wiñaypa Yaya Dioswa
kawsankakuna. Yapa munani alita
kasuwak tukunaykichipa Yaya Dios
tukuy munashkaynitashina tapushkayki-

chita ruranapa. 17Chayrayku
kankunata kuti rimani: Yuyanakushpa
kawsaychi shukwa shukwa kankuna-
pura.

Jesuska rimarka payta chiknikkuna runankunatapas parisichinankunata

18Jesuska ñukanchi runankunata
yachachishpalla katirka:
Mana riksiwak runakunaka kankunata
chiknishpankuna ama manchariychichu.
Yuyariychi ñukata puntiru chikniwash-
kankunata. 19Kankunaka manami
kankichichu ñukata mana riksiwak
runakunashina. Ñukami kankunata
akllashkani mana riksiwak runakuna-
manta manana paykunashina kawsanay-
kichipa. Paykunashina kankichimaka
yuyanahumami. Manana paykunashina
kahushkaykichiraykumi chay runa
masikichikunaka kankunata chikninа-
hun. 20Yuyariychi kankunata rimash-
kaynita kasna: Shuk runan manami
patroyninmanta pasa kanchu. Chasna-
shinami kankunaka manami ñukamanta
pasa kankichichu. Ñukata wañuchina-
yashpa katiwashpankuna kankunatapas
chasnallatatami wañuchinayashpa
katinkakuna. Ñukapa rimashkaynita
mana kasushpankuna kankunapa
rimashkaykichitapas mana kasunkaku-
nachu. 21Ñukata kachawakta mana
riksishpankuna ñukata kasuwashkayki-
chirayku chasna kankunata ruranka-
kuna. 22Ñuka kay allpama shamushkani
runakunata yachachinaynipa imashnami
Yaya Diosta riksinkakuna. Yachachish-
kaynita mana kasunayashpankuna
uchayu kanahun. Ñuka mana yachachik
shamuynima karka paykunaka manami
uchayuchu kanahuma karka. Kunanka
yachachishkaynita uyashpankunapas
mana chayta kasushpankuna uchanku-
nata manana llakichiypanachu kan.
23Ñukata chikniwashpankuna Yayayni-
tapas chikninahunmi. 24Ñuka achka
nima maykan atipashkanta chawpinku-
napi rurashkani. Chay rurashkaynikku-
nata rikushpankunapas ñukata Yayayni-
tapas chiknishkakuna. Chayrayku
uchayu kanahun. Chay mana atipaypa-
kunata mana ruraynima karka mana
uchayuchu kanahuma. 25Chay runakuna
ñukanchita chikninahun Yaya Diospa
shimin ñawpa killkarishkaka paykunapi
paktarinanpa. Kasna nin:
Ñukata yankamanta chikniwarka-
kuna nishpa.
26Ñuka Yayaynima rishpayni kankuna-
rayku kachasha kankunata sinchikuchik
Yaya Diospa Espiritunta. Payka
Yayaynimantami kan tukuy shutipata
mana llulla kashkata riksichik. Kay
allpapi kawsak runakunata Yaya Diospa
Kachashkan Kishpichik kanaynita
riksichinka. 27Kankunapas runa
masikichikunata chayta riksichiychi,
runakunata yachachishkaynimanta
pacha ñukawa pakta kawsashkaykichi-
rayku.

16 1Ñami kankunata rimashkani
shuk runakuna kankunata
chikninankunamanta. Chaymanta
rimashkani kankunata sinchikuchik
Yaya Diospa Espiritunta kachanaynita-
pas. Tukuy chaykunata rimashkani
ñukapi sinchikunaykichipa, ñukamanta
mana anchurinaykichipa. 2Israel
masinchikunaka kankunata tantarina
wasikunamanta wichunkakuna manana
paykunawa tantarinaykichipa. Mana
chayllatachu kankunata rurankakuna.
Ashwan paykunata wañuchishpanchi
Yaya Diosta kushichinchi nishpa
yuyarishpankuna shuk puncha kankuna-
manta shukkunata wañuchinkakuna.
3Chasna kankunata rurankakuna, mana
ñukata nima Yayaynitapas riksishkanku-
narayku. 4Chasna rimani paykuna

kankunata chiknishpankuna ña rimashkaynita yuyarinaykichipa. Kunankama kankunawa kahushpayni runakuna ñukallata chikniwashkakuna. Chayrayku yachachinata kallarishkaynimanta pacha manara rimashkanirachu kankunata chikninankunamanta.

Jesuska rimarka Yaya Diospa Espiritunta kachananta

5Kunanka ñami risha ñukata kachawak Yayaynima. Chasna kashpanpas nima pi kankunamanta tapuwankichichu: ¿Maymata rinki? nishpa. 6Rinaynimanta kankunata rimashpayni shunkuykichika llakiywa kichkirishkami kahun. 7Chasna llakiywa kichkirishka kahushpaykichipas kuskata kankunata rimani: Alimi kankunarayku Yayaynima rinaynipa. Mana rishpaynika kankunata sinchikuchik Yaya Diospa Espiritunka mana shamunkachu kankunapi kawsananpa. Ñuka rishpayni shuti payta kankunama kachasha. 8Chasna shamushpan payka runakunata riksichinka imami kan uchaka, chaymanta imashnami Yaya Diosta kasushpa alita kawsanankuna tiyan. Chaymantapas riksichinka uchakunamanta kastigu tiyananta. 9Uchamanta riksichinka, ñukata mana kirina, ñukapi mana sinchikuna, uchapa sapin kananta. 10Chaymanta ali kawsanata riksichinka ñuka tukuy uras Yayayni Diosta kasushpa kawsahushkaynirayku payma rishkaynita yuyachishpa. Chayma rishpayni kankunaka manana ñukata rikuwankichinachu. 11Chaymantapas payka riksichinka uchakunamanta kastigu tiyananta Yaya Diosta mana kasuk runakunata kamachik supaykunapa apun ña kastigarishka kashkanta rikuchishpa. 12Ñukapa achka rimanayni tiyawahushpanpas kunan mana ashwanta kankunata rimashanchu. Kankunata ashwanta rimashpaynika manami atipankichichu asirtanata. Chayrayku manara tukuyta yachachishkaykichirachu. 13Yaya Diospa Espíritun shamushpan kankunata shuti riksichinka tukuy shutipa kashkata. Chaymantapas kankunata yuyachinka tukuyta ñukamanta yachanaykichipa. Tukuy yachachishkaynita kankunata asirtachinka. Nima imata pay kikinpa yuyayninmanta yuyachinkachu. Ashwan Yaya Diosmanta uyashkanllatami kankunata riksichinka. Chaymantapas riksichinka imashnami pasanka silupi allpapi. 14Kankunata ñukamanta uyashkanta riksichishpan ñuka atun suma yachayyu kanaynita asirtachinka. 15Tukuy imatami Yayayni Dioska riman chaytami ñukapas rimani shuk yuyayllawa kashkanchirayku. Chayrayku kankunata rimashkani Espiritunka ñukapa rimashkaynita kankunata asirtachinka nishpa.

Jesuska runankunata rimarka llakirishkankunawasha kushikunankunata

16Jesuska rimashpalla katirka:

Shuk ratumantami manana rikuwankichinachu. Chaymanta unaystumantami kutikashka rikuwankichi nishpa.

17Chasna Jesús rimashpan ñukanchi paypa chunka ishkay runankunamanta shukkunaka tapunakurkanchi:

¿Imatataya ñukanchita rimanayan Yayaynima risha chaymantapas shuk ratumantami manana rikuwankichinachu, chaymanta unaystumantami kutikashka rikuwankichi nishpa? 18¿Imatataya ñukanchita rimanayan unaystumanta nishpa? Mana asirtanchichu imamantami rimahun.

19Chasna ñukanchi kwintahushkanchita rikushpan Jesuska musyarirka payta tapunayahushkanchita. Chaypi ñukanchita rimarka:

Kankunata rimashkani unaystumantami manana rikuwankichinachu, chaymanta shuk ratumantami kutikashka rikuwankichi nishpa.

¿Chasna rimashkaynimantachu tapuna-
yawahunkichi?
[20]Alita uyawaychi. Ñuka wañushpayni
kankunaka sinchita llakishpa wakanki-
chi. Chasna kahushpaykichi mana
ñukapi kirikkunaka kushilla kankakuna.
Kankunaka llakiywa kahushpaykichipas
chaymanta kushikunkichimi. [21]Yuyariy-
chi shuk warmi wawayahushkanmanta.
Chay warmika wawayahushpan
manchayta nanayta parisin. Wawayash-
kanwasha manchayta nanayta parisish-
kanta kunkarin. Wawanta rikushpan
atunta kushikun. [22]Chasnashinami
kunanka kankunapas manchaywa
llakirinkichi. Chasna kahushpaykichipas
kutikashka kankunata rikuk shamush-
payni atuntami kushikunkichi. Chasna
kushikushpaykichi nima pi atipankachu
kankunata kutikashka llakiypi
churanata. [23-24]Kunankama ñukallata
tapushkankichi yanapanaynipa. Manara
nima imata kuskata Yaya Diosta
tapushkankichirachu. Kuti kankunama
shamushpayni manana nima imata
ñukata tapuwankichinachu. Yaya Dios
kikintanami tapunkichi. Munashkayni-
tashina tapushpaykichika paymi
kankunata tukuypi yanapanka
kushikushpalla kawsanaykichipa.
[25]Chaymanta rimarka:
Tukuy kay yachachishkaynikunata
manara shutillatachu yachachishkani.
Shuk punchami manana chasnalla
yachachishkaykichinachu. Chay uras
shutillatanami Yaya Diosmanta
kankunata yachachisha alita yachanay-
kichipa. [26]Chay punchamanta pacha
munashkaynitashina kankuna kikinna
Yaya Diosta tapunkichi. Chasna
kankuna kikin tapushpaykichimi mana
munankichinachu ñuka kankunarayku
payta tapunaynipa. [27]Yaya Diosmi
kankunata yuyan ñukata yuyawahush-
kaykichirayku chaymantapas paymanta
shamushkaynita kirishkaykichirayku.
[28]Ñuka Yayayni Diosmanta llukshirkani
kay allpama shamunaynipa. Kunanka
kay allpata sakihuni paymallatata
kutinaynipa.
[29]Chasna Jesuspa rimashkanta
uyashpanchi rimarkanchi:
Kunan shuti asirtaypata rimahunki,
manana rimahunkinachu pakashpa
rimahukshina. [30]Tapunakuhushkanchita
mana uyashpaykipas ñukanchita
rimashkanki. Chayrayku kunan tukuy
imata yachak kahushkaykita yachanchi.
Manara tapuhushpanchira yuyarihush-
kanchita riksinki. Chayrayku Yaya
Diosmanta shamushka kashkaykita
kirinchi.
[31]Chasna rimashkanchita uyashpan
Jesuska aynirka:
Kankunaka nima kunan ñukapi yapa
alitarachu kirihunkichi. [32]Ñami
wañunaynika paktarihun. Chay urasmi
kankunaka karan shuk llaktaykichima
kutishpa shikwarinkichi. Ñukataka
sapallaynitami sakiwankichi. Chasna
kashpanpas manami sapallaynichu
kahuni, Yayaynika ñukawa kahushkan-
rayku. [33]Manara paktarishpanmi tukuy
chayta kankunata rimahuni, paktarish-
pan mana mancharinaykichipa. Munani
kushilla kanaykichipa, runaynikuna
kahushkaykichirayku. Yaya Diosta
mana kasuk runakuna chawpipi
kawsahushpaykichira manchayta
nanayta llakiyta parisinkichi. Chasna
kashpanpas sinchikuriychi yuyarishpay-
kichi ñuka parisishpayni winsishkaynita
millaypata rurachikta.

Jesuska Yayanta mañarka paypi sinchikukkunarayku

17 [1]Jesuska yachachishkanta
tukuchishpan siluma rikushpan
Yayanta mañarka: Yayayni, ñami
wañunayni punchaka paktarishka.

Runakunata kishpichinaynipa wañushpayni paykunata rikuchiy ñuka wawayki yapa ali kanaynita. Chasna wañunaynipa kachawashpayki paykunaranti wañushpayni ñukapas runakunata yapa ali kanaykita rikuchisha. 2Kan kuwashkanki atun yachayta tukuy runakunata kamachik kanaynipa. Chasna atun yachayyu kashpayni wiñaypa kanwa kawsayta kusha maykankunatami akllashkanki ñukapi sinchikunankunapa. 3Chay kawsayka rimanayan kanta riksishpa riksishpa rishpankuna shuklla shutipa Yaya Dios kashkaykita, ñuka kachashkayki kishpichik wawaykitapas.

4Ñuka kay allpapi kawsashpayni tukuy kamachiwashkaykita paktachishkani. Chasna rurashpayni runakunata atun ali yachayyu kanaykita rikuchishkani. 5Kunanka Yayayni, churaway kuchuykipi. Kutikashka tukuymanta ashwanta atunyachishpa kushichiway, kuti kanaynipa imashnami karkani manara kay allpaka tiyahushpanra. 6Ñukata kuwashkayki runaynikunata yachachishkani pimi kanki nishpa. Chay tukuy kanta mana riksik runakunamanta ñukapi sinchikushpankuna paykunata kuwashkanki. Kanpa kashpankuna kunan ñukata kuwashkanki. Shimikita kirishpankuna alita kasushpa kawsanahun. 7-8Paykunatami rimawashkaykita yachachishkani. Rimashkaynita uyashpankuna shunkunkunapi wakaychashkakuna. Yachashkakuna shutipa kanmanta shamushkaynita. Chaymantapas kirirkakuna ñukata kachawashkaykita. Chayrayku kunanka yachanahun tukuy yachachishkaynika kanmanta kashkanta.

9Paykunaraykumi kanta mañani. Manami mañanichu kanta mana riksinayak runakunarayku. Mañanimi wawaykikunaraykulla, maykankunatami kuwashkanki. 10Tukuy kanpa wawaykikuna ñukata kasuwanahun. Chasnallatatami tukuy ñukata kasuwakkuna wawaykikuna kanahun. Runa masinkuna rikushpankuna runaynikunata yanapahushkaynita alita rurashpa kawsanankunapa, paykunaka riksinkakuna yapa ali kanaykita. 11Kunanmanta pacha ñukaka manana kawsashannachu uchata rurak runakuna chawpipi. Kutikashka kanwa kawsanaynipa rishpayni kuwashkayki runaynikunaka uchata rurak runakuna chawpipi kiparinkakuna. Yayayni, ucha illa atun yachayyu kanki. Chay atun yachaykiwa, maykantami ñukatapas kuwarkanki, chaywa runaynikunata kuyray mana uchata ruranankunapa. Paykunata yanapay shuk yuyayllawa kanankunapa, imashnami kanpas ñukawa shuk yuyayllawa kanki. 12Paykunawa kay allpapi kahushpaynira kuwashkayki yachaykiwa kuyrashkani. Chasna alita kuyrashpayni nima pi paykunamanta chinkarishkachu. Ñawpa killkarishkaka paktarinanpa shukllami chinkarishka, maykanmi kanmanta karupi wiñaypa parisina kan.

13Kunanka risha maypimi kahunki. Kay allpapi kawsahushpaynira chasna runaynikunarayku kanta mañani kushikushpalla kawsanankunapa, imashnami ñukapas atunta kushikushpa kawsani. 14Paykunata shimikita yachachishkani. Mana shimikita kasuk runa masinkuna paykunata chikninahun, wawaykikuna tukushpankuna manana paykunawa shuk ayllushina kashkankunarayku. Kanta mana kasukkunawa mana kanahunchu shuk ayllushina, imashnami ñukapas mana paykunawa shuk ayllushinachu kani. 15Runaynikunarayku mañashpayni manami kanta tapunichu uchata rurak runakunapa chawpinkunamanta

anchuchinaykipa. Kanta mañani
paykunata kuyranaykipa supayka
millaypata mana rurachinanpa.
16Paykunaka mana kanahunchu kanta
mana kasuk runakunashina, imashnami
ñukapas mana paykunashinachu kani.
17Yayayni, rimashkaykika shutipa
kashkata riksichikmi kan. Kanta kasuk
runakunata shimikita tukuy uras
ashwanta yachachiy manana uchata
ruranankunapa, ashwan munashkayki-
llata rurashpa kawsanankunapa.
18Ñukata kachawashkanki kay kanta
mana riksik runakunata kawsanayniwa
yachachinayniwa kanta alita riksichi-
naynipa. Kunan ñuka paykunata
kachani chasnallatata ruranankunapa.
19Ñuka munashkaykita paktachishpa
wañusha paykunata uchankunamanta
kishpichinaynipa. Chasna wañusha
paykuna shutipa kashkata riksichik
shimikita uyashpa kawsashpankuna
ñukashina munashkaykita rurashpa
kawsanankunapa.
20Mana mañanichu paykunaraykulla.
Mañanimi shukkunaraykupas, maykan-
kunami paykunapa yachachishkanku-
nata uyashpankuna ñukapi sinchikunka-
kuna. 21Tukuy paykunarayku tapuni
shuk yuyayllawa kanankunapa.
Chaymantapas mañani ñukanchiwapas
shuk yuyayllawa kanankunapa,
imashnami kanpas ñukawa shuk
yuyayllawa kanki. Mañanimi chasna
kanankunapa, kanta mana riksik
runakuna paykunata shukllashina
rurashkaynita rikushpankuna kirinanku-
napa kan shutipa kachawashkaykita.
22Kan ali yuyayta atun yachayta ñukata
kuwashkanki. Chasnallatatami ñukapas
runaynikunata ali yuyayta atun
yachayta kushkani. Chayta paykunata
kushkani shuk yuyayllawa shukwa
shukwa kanankunapa, imashnami
ñukanchipas shuk yuyayllawa kanchi.
23Ñuka paykunawa, kan ñukawa shuk
yuyayllawa kanchi runaynikuna shuk
yuyayyullashina tukunankunapa.
Munani chasna tukunankunapa kanta
mana riksik runakuna paykunata
shukllashina rurashkaynita rikushpan-
kuna kan shutipa kachawashkaykita
yachanankunapa, chaymantapas
yachanankunapa ñukata yuyawashkay-
kishina runaynikunatapas yuyanaykita.
24Yayayni yapa yuyawanki.
Chayrayku manara kay allpata
rurashpaykira ali yuyayta atun yachayta
kuwashkanki kanwa pakta tukuypa
amun kanaynipa. Yapa munani kuti
kanpi kashpayni kuwashkayki runayni-
kunaka ñukawa kanankunapa. Munani
tukuymanta ashwanta atunyachiwash-
kaykita kushikushpa wiñayparayku
rikunankunapa. 25Yayayni, tukuypi alita
rurakmi kanki. Mana alita rurak
runakuna manami kanta riksinahunchu.
Ñuka shuti tukuy uras kanta alita
riksini. Runaynikunapas alita yachana-
hun kan kachawashkaykita. 26Payku-
nata riksichishkani atun yachayyu yapa
paykunata yuyak kanaykita, chaymanta-
pas katishami chasna kanaykita
riksichishpa. Chayta rurani paykunapas
yuyanakushpa shukwa shukwa
kawsanankunapa, chaymantapas runa
masinkunata yuyashpa imashnami kan
ñukata yuyawanki. Chasna kawsashpan-
kuna ñuka tukuy uras paykunawa
kasha. Chasna nishpa Jesuska Yayanta
ñukanchi runankunarayku mañarka.

Jesusta apirkakuna
(Mt. 26.47-56; Mk. 14.43-50;
Lk. 22.47-53)

18 1Mañashkanwasha Jesuska
ñukanchi chunka shuk runanku-
nawa pakta chay mikushkanchi
wasimanta llukshirka. Jerusalén
llaktamanta rirkanchi chay kuchupi

kahuk wayku Sedrón shutiyu
chimpama. Chaypi tiyarka shuk chakra
tarpu kaspikunawa. Chay chakrapi
yaykurkanchi. 2Chaypi achka kuti
tantaripayanchi. Chasna kashpan Judas,
pimi Jesusta apichinan karka, chay
chakrata riksirka. 3Chaypi kahushpan-
chi Judaska achka suntalukunawa Yaya
Diospa wasinta kuyrakkunawapas
paktamurka. *Saserdotekunapa
apunkuna *fariseokunapas chay kuyrak-
kunata Judaswa kacharkakuna. Ña tuta
kashpan lamparinkunawa, chaymanta-
pas llachapata mapawa armachishkata
watashpa kaspipi sintichishkakunawa
paktamurkakuna. Apamurkakuna
lansankunata sablinkunata. 4Jesuska
yachashpan tukuy imashnami payka
pasanka, paykunata tinkuk rirka.
Chaypi tinkuk rishpan tapurka:

¿Pitata maskahunkichi?

5Paykunaka aynirkakuna:

Nasaretmanta runa Jesustami maska-
hunchi.

Jesuska rimarka:

Ñukami kani[e] nishpa.

Payta apichihuk Judaspas chay apik
runakunawa pakta kahurka. 6Jesuska
ñukami kani nishpa rimashpan chay
apik runakunaka washankunama
kutirishpa allpama urmarkakuna.
7Chaypi Jesuska kutikashka tapurka:

Rimawaychi ¿pitata maskahunkichi?

Paykuna kutikashka rimarkakuna:

Nasaretmanta runa Jesustami.

8Jesús kuti aynirka:

Ñami rimashkani ñukami kani.

Ñukata maskawahushpaykichika kay
katiwahuk runakunata sakiychi rinanku-
napa.

9Chasna Jesuska rimarka Yayanta
mañashpan rimashkanshina paktari-
nanpa: Kuwashkayki runaynikunata
alita kuyrashpayni nima pi chinkarish-
kachu nishpa. 10Chaypina Pedropa shuk
sablin tiyashpan sumakta pitishpa
wañuchisha nishpa pitihushpan shuk
runa Malko shutiyupa kuskan parti
rinkrinta pitirka. Chay rinkrin pitiy
tukushka runaka saserdotenchikunapa
atun apupa runanmi karka. 11Chaypi
Jesuska Pedrota rimarka:

Churay chay sablikita maypimi
kahurka. Yayayni munan wañuchiwa-
nankunapa. Chasna kashpan mana
munanichu nima pi kishpichiwananpa.

Jesusta Anasma pusharkakuna
(Mt. 26.57-58; Mk. 14.53-54;
Lk. 22.54)

12Chasna Jesuska Pedrota rimashpan
chay suntalukunapa apunkunaka kamachir-
kakuna Jesusta apishpa watanankunapa.
Jesusta watashpankuna chay suntaluku-
naka chay Yaya Diospa wasinta kuyrakku-
nawa pakta pusharkakuna. 13Chay wata
Kaifás *saserdotenchikunapa atun apu
karka. Rukun Anaska chay uras paykunapa
atun apu kashkanmanta llukshishka
kashpanpas apulla karka. Chayrayku
Jesusta puntiru pusharkakuna Anaspa
wasinma saserdotenchikunapa atun apu
Kaifaspa rukun kashkanrayku. 14Chay
Kaifasmi manara Jesusta apishpankuna
tantaylla yuyarishpa kwintak atun apunchi-
kunata kunarka kasna: Ashwan ali kama
shuk runalla tukuy runakunaranti
wañunanpa, mana tukuy ñukanchi israel
runakuna wañunanchipa nishpa.

Pedroka Jesusta
mana riksinichu nirka
(Mt. 26.69-70; Mk. 14.66-68;
Lk. 22.55-57)

15Jesusta Anasma pushashpankuna
ñukapas Pedropas katirkanchi. Jesusta

---

e Chay Ñukami kani nishkaka kan Yaya Diospa shuk shutin.

apikkuna payta pushashpa rishpankuna
ñukaka washalla yaykurkani chay
apupa wasin pampan rumikunawa
rurarishka wasikunawa kincharishkapi.
*Saserdotekunapa atun apupa
riksiwashkan kashpayni mana arkawar-
kakunachu yaykunaynipa. 16Pedroka
punku mayanpi kiparirka. Mana
ñukawa pakta yaykushpan punkuma
kutirkani. Chay atun apupa riksishkan
kashpayni punkuta kuyrak warmiwa
kwintak rirkani Pedrota yaykuchinay-
nipa. Chasna kwintashpayni payta
yaykuchirkani. 17Chaypi punkuta
kuyrak warmika Pedrota tapurka:
¿Manachu kanki chay apishkanchi
runawa purik?
Pedroka payta aynirka:
Manami chay runawa purikchu kani
nishpa.
18Chiri kashpan chay atun apunchipa
runankuna Yaya Diospa wasinta kuyrak-
kunapas chay kincharishkapi shinkiku-
nawa ninarkakuna. Muyukta shayarish-
pankuna kunuhurkakuna. Pedropas
paykunawa pakta kunuhurka.

Israel runakunapa atun apunkuna Jesusta tapurkakuna
(Mt. 26.59-66; Mk. 14.55-64; Lk. 22.66-71)

19Jesusta Anaspa puntanpi
shayachishpankuna chay puntiru
*saserdotenchikunapa atun apu
kashkanmanta llukshishkaka payta
tapurka:
¿Imashna kashpaykitaya runakunaka
kanta katinahun? ¿Imamantata
yachachinki?
20Jesuska payta aynirka:
Ñuka nima ima uras pakalla
yachachishkanichu. Tukuy uras runaku-
napa rikushkankunapi tantarina wasiku-
napi *Yaya Diospa wasinpipas
yachachishkani. 21Chasna kashpan
¿imaraykutaya ñuka sapallaynita
tapuwahunki? Tapuy yachachishkayni
runakunata imatami yachachishkani.
Paykunami rimashkaynita yachanahun.
22Chasna Jesuska chay atun aputa
mana alita tapushkanta rimashpan shuk
chaypi shayahuk Yaya Diospa wasinta
kuyrak runa payta waktarka:
¿Chasnachu ayninchi saserdotenchiku-
napa atun aputaka? nishpa.
23Jesuska aynirka:
Rimashkaynika mana ali kashpanka
rimaway imatami mana alitachu
rimashkani. Rimashkaynika ali
kashpanka ¿imaraykutaya waktawash-
kanki?
24Chasna Jesuska rimashpan Anaska
payta kacharka ishkanti makin
watarishkata saserdotenchikunapa atun
apu Kaifasmana.

Pedroka kutikashka Jesusta mana riksinichu nirka
(Mt. 26.71-75; Mk. 14.69-72; Lk. 22.58-62)

25Anás Jesusta tapuhushpanra
Pedroka kahurkara kunushpa nina
kuchupi. Chaypi chay atun apupa
runankunaka payta tapurkakuna:
¿Manachu kanki chay apishkanchi
runawa pakta purik?
Pedroka kuti aynirka:
Manami chay runawa purikchu kani
nishpa.
26Chay atun apupa runankunamanta
shuk runan Malkopa ayllun karka,
maykanpatami Pedroka rinkrinta
pitirka. Payka kuti Pedrota tapurka:
¿Manachu kanta rikushkani apishkan-
chi runawa pakta chay tarpu kaspikuna
chakrapi? Chaypimi kanta rikurkani.
27Kuti Pedroka aynirka:
Manami chay runata riksinichu nishpa.
Chasna rimahushkanllapi atallpaka
kantarka.

Jesusta Pilatoma pusharkakuna
(Mt. 27.1-2,11-26; Mk. 15.1-10; Lk. 23.1-5,17-19)

28 Pakarihushkanpi apunchikunaka Jesusta aparkakuna Kaifaspa wasinmanta *romano apunchipa atun kamachinan wasima. Romano runakuna ñukanchi israel runakunata winsishpankuna chaypi churarkakuna shuk paykunamanta ñukanchikunata kamachik runata. Chaypi paktashpankuna apunchikuna manami romano apunchipa wasinpichu yaykurkakuna. Yaykunahuma karka chay mana israel runapa wasinpi, mana paktachinahumachu karka ñukanchi israel runakunapa kasunanchi killkarishkakunata. Chay wasipi yaykunahuma karka mana atipanahumachu karka ñukanchi israel runa masinkunawa tantarinata *Paskua punchakunata pasanankunapa.
29 Chasna kashpan chay romano apunchi *Pilatoka wasinmanta llukshirka paykunawa kwintananpa. Paykunata tapurka:
¿Imatata kay runaka rurashka?
30 Chaypi paykunaka aynirkakuna:
Kay runa millaypata mana rurak kamaka, manami kanma pushamunchimachu karka.
31 Pilatoka paykunata aynirka:
Kankunapa kamachishka killkapi riman imashnami kastiganaykichi tiyan shuk millaypata rurak runata. Chayta kasushpa kankuna kikin kay runata kastigaychi.
Apunchikuna aynirkakuna:
Kankuna romano runakuna mana munankichichu nima pita kastigashpa wañuchinanchipa nishpa.
32 Romano runakuna millaypata rurakkunata kruspi klabashpa wañuchipayanahun. Chayrayku Jesusta romano apunchima pushashpankuna wañuchichinanpa, Jesuspa rimashkanka paktarirka imashnami wañunka nishpa.
33 Apunchikunawa kwintashkanwasha Pilatoka kuti wasinpi yaykurka. Chaypi Jesusta kayashpan tapurka:
¿Shutipachu kanki israel masikikunapa Atun Apu?
34 Jesuska aynirka:
¿Kan kikin yuyaynikimantachu chayta tapuwanki? Mana kashpaka ¿shukkunachu ñukamanta chasna rimashkakuna?
35 Pilatoka rimarka:
Ñukaka manami kanichu israel runa. Kan kikinpa allpaykimanta runa masikikuna *saserdotekunapa apunkuna kanta kuwashkakuna. ¿Ima millaypatata rurashkanki?
36 Jesuska aynirka:
Ñukaka mana kanichu kay allpapi kamachik apukunashina. Kay allpapi apukunashina kamachinimaka runaynikuna kuntraynikunawa makanakunahuma apukuna mana apiwanankunapa. Mana kay allpapi kamachik apukunashinachu kani paykunashina kamachinaynipa.
37 Chaypi Pilatoka tapurka:
Atun apu kanki, ¿manachu?
Jesuska aynirka:
Ari, alita rimawashkanki atun apu kanaynita nishpa. Ñuka kay allpapi wawayarishpayni shamushkani runakunata shutipa kashkata rimanaynipa. Maykankunami yachachishkayni shutipa kashkata kirinahun, paykunaka ñukata kasushpa kawsanahun.
38 Pilatoka aynirka:
Mana yachanichu imarami chay shutipa kashkaka.
Chasna rimahushkanllapi kutikashka kanchama llukshirka apunchikunawa kwintananpa. Chaypi apunchikunata rimarka:
Ñukaka mana tarinichu millaypa rurashkanta kay runapata.

39Chaymanta tukuy chaypi
tantarishka kahuk runakunata rimarka:
Karan wata Paskua punchakunapi
shuk kastigachihushkayni runata
kacharichinaynipa tapushkaykichita
kacharichipayani. Chasna kashpan
¿munankichichu kay wata kay atun
apuykichita kacharichinaynipa?
40Chaypi kaparishpa aynirkakuna:
¡Mana paytaka kacharichiychu!
¡Barrabasta kacharichiy!
Barrabaska romano runakunata
piñarik karka. Chasna kashpan runakunata wañuchishpa kawsapayarka.

Jesuska wañunan tiyan nirkakuna
(Mt. 27.13-14, 20-31;
Mk. 15.4-5, 11-20; Lk. 23.13-25)

19 1Chay achka runakuna mana
munashpankuna Jesusta kacharichinanpa *Pilatoka suntalunkunata
kamachirka Jesusta asutinankunapa
shuk kirukunawa rurarishka karawa.
Chasnami shuk mana alichaypa uchayu
runata manarapas kruspi klabashpankuna rurapayanahun. 2Chasna asutishpankuna chay suntalukunaka
kashamanta llawtuta rurashpankuna
atun apupa tawasampatashina umanpi
churarkakuna. Chaymantapas shuk atun
apupa puka churarinanta asichishpa
churachirkakuna. 3Payta shuk atun
aputashina kayllayashpankuna
asichishpa saludarkakuna:
¿Shamushkankichu israel runakunapa
Atun Apu?
Chasna nishpankuna uyanpi sakmarkakuna.
4Chaypi kutikashka Pilatoka
llukshirka wasinmanta apunchikunawa
kwintananpa kasna nishpa:
Rikuychi, kay runata llukshichihushkaynita. Puntaykichipi churahuni yachanaykichipa manami kay runapi tarishkanichu
nima shuk mana ali rurashkanta nishpa.
5Chaypi Jesuska kanchama llukshirka
chay kashamanta rurarishka tawasampatashina umanpi churachishkankunawa, chay atun apupa suma puka
churachishkankunawa. Payta
rikuchishpa Pilatoka rimarka:
Kaykaya rikuychi kay runata nishpa.
6Kanchama llukshishkata rikushpankuna *saserdotekunapa apunkuna Yaya
Diospa wasinta kuyrakkunapas kaparirkakuna:
¡Kruspi klabashpa wañuchichiy!
¡Kruspi klabashpa wañuchichiy!
Pilatoka aynirka:
Kankuna apaychi kruspi klabanaykichipa. Ñukaka manami tarinichu nima
shuk millaypa rurashkanta kay
runapata.
7Chaypi apunchikuna payta rimarkakuna:
Ñukanchipa tiyan shuk kamachina.
Chay kamachinanchipi riman: Maykan
runami yanka riman Yaya Diosmi kani
nishpa, chay runaka wañunan tiyan.
Kay Jesuska Yaya Diospa Wawanmi
kani yanka nishpa rimashkanrayku
wañunan tiyan.
8Pilatoka chasna Jesús Yaya Diospa
Wawanmi kani nishkanta uyashpan
yapa mancharirka. 9Kutikashka wasinpi
yaykushpan Jesusta kayachishpan
tapurka:
¿Maymantataya kanki? nishpa.
Jesuska chunlla uyarka. 10Chasna
mana aynishpan Pilatoka payta rimarka:
¿Manachu ñukata ayniwanki? Ñuka
munashpaynika kamachinima kanta
kruspi klabashpankuna wañuchinankunapa. Chaymantapas munashpaynika
kamachinima kanta kacharinankunapa.
¿Manachu chayta yuyarinki?
11Chaypi Jesuska aynirka:
Yaya Dios mana munamaka nima
imata atipawankimachu ruranata.
Chasna kashpan maykanmi kanta

kuwarka, payka kanmanta ashwan uchayumi kan.

12Chaymanta pacha Pilatoka ashwanta maskarka payta kishpichinanpa. Mana munashpankuna apunchikunaka kaparirkakunalla:

¡Kan kishpichishpaykika chay runata mana kankichu *romano tukuymanta atun apuykita kasuk! Ñukanchi israel runakuna kankunapa winsishkaykichi kanchi. Chasna kashpan maykan runa masinchipas kay Jesusshina atun apunchi kanayan ñukanchikunata kankunamanta kishpichinanpa, chayka romano tukuymanta atun apuykipa kuntranmi kan.

13Pilatoka chasna rimashkankunata uyashpan kamachirka Jesusta apak rinankunapa. Chaymanta tiyarirka chay tiyarinapi maypimi apirishka runakunata tapupayan. Chay tiyarinaka karka shuk rumikunamanta suma rurarishka chushapi, *hebreo shimipi Gabata shutiyu. 14Shuk puncha pishihushpanra *Paskua punchakunarayku chawpi puncha parti Jesusta Pilatopa puntanpi churarkakuna. Pilatoka yacharka chay apukunaka mana shutipa yuyarishkankunata Jesús israel runakunata kishpichik atun apunkuna kananta. Shutipa apunkuna kananta yuyarinahuma karka, manami payta kunahumachu karka. Chayta yachashpan apunchikunata pukllachishpa rimarka:

Kaykaya rikuychi Atun Apuykichita.

15Chasna rimashpan apunchikunaka kaparirkakuna:

¡Wañuchichiy! ¡Wañuchichiy! ¡Kruspi klabachiy!

Pilatoka paykunata aynirka:

¿Imashnataya yuyarinkichi? ¿Ñuka kankunata winsishka romano runakunamanta kashpayni munankichichu kankuna kikinpa Atun Apuykichita wañuchichinaynipa?

Chaypi saserdotekunapa apunkunaka aynirkakuna:

Ñukanchipa mana tiyanchu ashwan atun apunchika, romano tukuymanta atun apuykimi ñukanchipapas atun apunchika.

16Chaypi Pilatoka ari nishpanna Jesusta paykunata kurka kruspi klabachinankunapa.

Jesusta kruspi klabachirkakuna

(Mt. 27.32-38, 55-56; Mk. 15.21-27, 40-41; Lk. 23.26-38, 48-49)

*Pilatoka apunchikunata ari nishpan klabachinankunapa suntalunkunaka Jesusta aparkakuna. 17Krusninta markachishpankuna apashpa rirka chay Jerusalén llaktamanta kanchama. Payta pusharkakuna Wañushkapa Uman shutiyu lumama. *Hebreo shimipi shutinka kan Gólgota. 18Chaypina Jesusta kruspi klabarkakuna, chaymantapas ishkay runakunata karan shukta shuk kruspi chaypi wañunankunapa. Chay runawa pakta kruskunata shayachishpankuna Jesusta chay ishkay runakuna chawpinkunapi churarkakuna. 19Chasna Jesús kruspi klabarishkata shayachishpankuna Pilatoka shuk killkarishkata churachirka: Kayka Jesús Nasaretmanta israel runakunapa Atun Apunkunami nishpa. 20Jesusta Jerusalén llakta mayanpi kruspi klabashpa wañuchihurkakuna. Chay atun llakta kuchupi kashpan achka israel runa masinchikuna chay kruspi churashkankuna killkarishkata leyirkakuna. Kimsa shimikunapi killkarishka karka, hebreo, *latino, *griego shimipi. 21Chaypi *saserdotenchikunapa apunkunaka chay killkarishkata leyishpankuna Pilatota rimarkakuna:

Ama killkachiychu israel runakunapa Atun Apunkuna nishpa. Kasna killkachiy: Kay runaka rimarka: Ñukami kani israel runakunapa atun apunkuna nishpa.

22Pilatoka paykunata aynirka:

Maykantami killkachishkani, chayka chasnalla kiparinan tiyan.

23Suntalukunaka Jesusta kruspi
klabashkankunawasha llatanachishkan-
kuna churarinankunata apirkakuna.
Likishpankuna chay chusku suntalukuna
karan shuk shuk pitikunata paykuna
kikinrayku aparkakuna. Ukupi churari-
nanllata mana likirkakunachu. Chay
churarinanka muyukta awarishka karka.
Mana sirarishkachu karka. 24Chasna
suma rurarishka kashpan suntalukunaka
kwintarkakuna paykunapura:

Ama likishunchichu. Akuychi swirtin-
chita kamashunchi pishi apanka nishpa.

Chasnapi Yaya Diospa ñawpa
killkachishkanka paktarirka kasna
nishkaka:

Churarinaynita likishpankuna karan
shuk runa shuk pitikunata
aparka. Ukupi churarinaynitaka
apishpankuna swirtinkunata
kamarkakuna pishi apanka
nishpa.

25Chay Jesuspa krusnin mayanpi chusku
payta katik warmikuna kahurkakuna. Shuk
karka Jesuspa maman, shukka mamanpa
ñañan. Chaymanta karka Kleofaspa
warmin Maria shutiyu, shukka karka
Magdala llaktamanta Maria shutiyu.
26Jesuska mamanta ñukatapas rikushpan
kuchunpi kahushkanchita, mamanta
ñukata ñawinwa rikuchishpa rimarka:

Paymi kiparin wawaykishina.

27Chaymantapas ñukata mamanmanta
rimawarka:

Paymi kiparin mamaykishina nishpa.

Chasna rimawashpan Jesuspa
mamanta pusharkani chay urasmanta
pacha wasinipi kawsananpa.

Jesuska ña wañurkana
(Mt. 27.45-50; Mk. 15.33-37;
Lk. 23.36-37, 46)

28Chaymanta Jesús yachashpan tukuy
Yayan Diospa kamachishkanta ña
paktachihushkanta rimarka:

Upyanayanimi nishpa.

Chasna rimarka ñawpa Yaya Diospa
shuk killkachishkanka paktarinanpa.
29Chaypi tiyarka shuk uchilla tinaha
agru *vinuwa. Chay vinuwa shuk suni
kaspipi watarishka utkuta upyachirka-
kuna. Chayta Jesuspa shiminpi
tupachirkakuna upyananpa. 30Jesuska
chay agru vinuta tsunkashpa upyashpan
sinchita rimarka:

Yayayni, ñami tukuy kamachiwash-
kaykita paktachishkani nishpa.

Chasna rimashkanwasha umanta
warkuchishpan pay munay wañurka.

Shuk suntalu Jesusta lansawa tuksirka wañushkachu nishpa

31Jesuska kruspi wañushpan *Paskua
punchakunarayku alicharinankuna
puncha karka. Chay Paskua punchakuna
kallarinan punchaka tukuy *samana
punchakunamanta ashwan atun samana
puncha kapayan. Chay atun samana
puncha kallaripayan ña intika
yaykuhushkanpi. Mana munarkakuna-
chu chay puncharayku kruspi wañushka
runakunapa aychankunaka chayllapi
kiparinankunapa. Chayrayku apunchi-
kunaka *Pilatota tapurkakuna kruspi
klabarishkakunapa chakinkunata
pakichinanpa utkalla wañunankunapa.
Chaymantapas tapurkakuna chasna
utkalla wañushpankuna aychankunata
chay chishillapi krusmanta uraykuchi-
nankunapa. 32Chasna tapushkankuna-
rayku Pilatoka suntalunkunata kacharka
chakinkunata pakinankunapa. Puntiru
chay ishkay Jesuswa pakta kruspi
klabarishkakunapa chakinkunatara
pakik rirkakuna. 33Jesusta kayllayash-
pankuna chakinta pakinankunapa
rikurkakuna ña wañushka kahushkanta.
Chayrayku chakinta mana pakirkakuna-
chu. 34Ashwan shuk suntalu kushtillan
partipi lansawa tuksirka. Chasnallapi

yawarka yakuka llukshirka. 35Tukuy
chaykunata ñuka Juan kikin ñawiniwa
rikurkani. Shutipa rikushkaynita rimani
kankunapas Jesukristupi sinchikurinay-
kichipa. 36Imashnami Yaya Diospa
ñawpa killkachishkanpi riman:

Mana nima shuk tulluta payta
pakinkakunachu nishpa.

Chasnashinami paktarirka. Chayrayku
suntalukunaka nima shuk Jesuspa
tullunta pakirkakunachu. 37Chaymanta-
pas shuk parti Yaya Diospa ñawpa
killkachishkanpi riman:

Shuk puncha atunta llakirishpa
yuyarinankuna tiyan payta
tuksishkankunata nishpa.

Jesuspa aychanta urku uchkupi churashpa taparkakuna
(Mt. 27.57-61; Mk. 15.43-47; Lk. 23.50-56)

38Chaypi tiyarka shuk apunchi José
shutiyu Arimatea llaktamanta. Payka
Jesusta kirik runa karka. Chasna
kashpanpas mana munarkachu nima pi
yachananpa apu masinkunata
manchashkanrayku. Chay runaka
*Pilatoma rirka tapunanpa Jesuspa
aychanta allarishka urku uchkupi
churashpa tapananpa. Pilatoka arí
nishpan Jesuspa aychanta apak rirka
churashpa tapak rinanpa. 39Chay
*fariseo Nikodemopas Joseta yanapak
rirka. Paymi karka maykanmi shuk
tutapi Jesuswa kwintananpa shamurka.
Chay runaka paktashpan kimsa chunka
kilo parti mishkinlla asnak yapa
chaniyu wikita apamurka. Chay wikika
mirra kaspipa áloe kaspipa wikinwa
chapurishka karka. 40Chaypi Joseka
Nikodemowa Jesuspa aychanta chay
wikipi armachishkan ñañu llachapawa
wankurkakuna. Chasna ñukanchi israel
runakuna wañushkakunawa rurapayan-
chi chaymanta urku uchkupi churashpa
tapananchipa. 41Jesusta kruspi klabash-
kankuna parti tiyarka shuk chakra tarpu
kaspikunawa. Chay chakrapi tiyarka
shuk urku maypimi shuk parti
allarishka karka wañushkakunata
churashpa tapananchipa. Mushu uchku
kashpan chaypi manara wañushkaku-
nata churahurkakunarachu. 42Jesús
wañushkan mayanllapi kashkanrayku
chaypi utkalla paypa aychanta
churashpa taparkakuna, atun samanan-
chi puncha ña kallarinan kashkanrayku.

Jesuska kawsarirka
(Mt. 28.1-8; Mk. 16.1-8; Lk. 24.1-12)

20 1*Samana puncha kayantima
manara alita pakarihushpanra
Magdalamanta Maria rikunapa rirka
Jesuspa aychanta urku uchkupi
churashkankunata. Chaypi paktashpan
rikurka churashkankuna punku atun
rumiwa taparishkaka anchuchirishka
kahushkata. 2Uchku ukuma illata
rikushpan kallpa shamurka rimananpa
maypimi Pedro ñukapas Jesuspa yapa
yuyashkan runan kahurkanchi. Chaypi
ñukanchita rimarka:

¡Ñukanchita yachachikpa aychantami
churashkankuna uchkumanta apashka-
kuna! Kunanka manami yachanchichu
maypimi churashkakuna.

3Chasna rimashkanta uyashpanchi Pedro
ñukapas kallpa rirkanchi Jesuspa aychanta
churashkankuna uchkuma. 4Ishkanti
parihu kallparkanchi. Ñuka Pedromanta
ashwan sinchita kallpashpayni puntiru
paktarkani. 5Chay churashkankuna
uchkupi paktashpayni kumurishpa punkun-
mantalla ukuma rikurkani. Payta wankush-
kankuna llachapallata rikurkani. 6Washay-
nilla Pedropas paktamurka. Payka ñukata
pasamuwashpan Jesuspa aychanta
churashkankunakama yaykurka. Chaypi
paypas Jesusta wankushkankuna ñañu
llachapallata rikurka. 7Chaymantapas

rikurka Jesuspa umanta wankushkankuna
llachapata. Manami chay shuk wankush-
kankuna llachapawa pakta karkachu. Shuk
parti kahurka suma alicharishka. 8Chasna
Pedro churashkankuna uchkupi yaykush-
pan ñukapas yaykurkani. Jesusta wankush-
kankuna llachapata aychan illata
rikushpayni kawsarishkanta kirirkani.
9Chay uras manara asirtarkanchirachu
Yaya Diospa ñawpa killkachishkanta:
Payka wañushkanmanta kawsarinan tiyan
nishpa. 10Chayta rikushkanchiwasha chay
wasimallatata kutirkanchi.

Jesuska Mariata rikurirka
(Mk. 16.9-11)

11Pedro ñuka Jesuspa aychanta churash-
kankuna uchkuma kallpa rishpanchi
Mariaka washata katimurka. Ñukanchi
kutishpanchi payka uchku mayanpi
kaparishpa wakashpa kiparirka. Chasna
wakahushpan kumurishpa ukuma rikurka.
12Chaypi rikurka ishkay *angelkuna yura
churarishkakunata. Maypimi Jesuspa
aychanta churarkakuna chaypi tiyarishka
kahurkakuna. Shukka uman parti
tiyahurka, shukka chakin parti. 13Chaypi
chay ishkay angelkunaka payta tapurka-
kuna:

¿Imaraykuta wakahunki?

Payka aynirka:

Apashkakunami ñukanchita
yachachikpa aychanta. Mana yachani-
chu maypichari churashkakuna.

14Chasna rimashpan tikrarirka.
Chaypi shuk runata rikurka. Mana
yacharkachu chay runa Jesús kananta.
15Chaypi Jesuska payta tapurka:

Pani, ¿imaraykuta wakahunki? ¿Pitata
maskahunki? nishpa.

Payka chay tarpu kaspikunata kuyrak
runa kananta yuyarishpan payta rimarka:

Turi, kan paypa aychanta apashpay-
kika rimaway maypimi churashkanki,
chaymanta apak rinaynipa.

16Chaypi Jesuska shutinpi rimarka
Maria nishpa.

Shutinta uyashpan alita tikrarishpan
rikurka. Jesusta riksishpan *hebreo
shimipi rimarka:

Yachachik, kanchu kanki nishpa.

17Maria makinta apik rishpan Jesuska
payta rimarka:

Kachariway. Mana arkawaychu
Yayaynima rinaynipa. Manara payma
rishkanirachu. Kanka riylla, wawkiniku-
nata rimakriy Yayaynima ña rina
kahushkaynita. Ñukapa Yayaynika
kankunapapas Yayaykichimi. Ñukapa
Yaya Diosnika kankunapapas Yaya
Diosnikichimi.

18Chasna Jesuspa rimashkanta
uyashpan chay Maria Magdala
llaktamanta warmika ñukanchi Jesuspa
runankunata rimak shamurka payta
rikushkanta. Chaymantapas ñukanchita
rimarka Jesuspa tukuy rimashkanta.

Jesuska runankunata rikurirka
(Mt. 28.16-20; Mk. 16.14-19;
Lk. 24.36-49)

19Chay *samana puncha kayantima
tutayahushpan ñukanchi Jesuspa
runankunaka shuk wasipi tantarishka
kahurkanchi. Apunchikunata manchash-
panchi punkuta sumakta taparkanchi.
Chay suma taparishkanchi wasipi
yaykushpan Jesuska chawpinchipi
shayarishpan rimarka:

Yaya Dios kankunata kushillayachichun
mana manchashpa kawsanaykichipa.

20Chasna rimashkanwasha ñukanchita
makinta kushtillantapas rikuchirka,
litrankunata rikushpanchi pay kananta
riksinanchipa. Ñukanchita yachachik
kananta riksishpanchi atunta kushikurkan-
chi. 21Chaypi Jesuska kutikashka rimarka:

Yaya Dios kankunata kushillayachi-
chun mana manchashpa kawsanayki-
chipa. Yayayni Dioska ñukata

kachawashka payta mana riksik runakunata kawsanayniwa yachachinayniwa payta riksichinaynipa. Kunan ñuka kankunata kachani chasnallatata ruranaykichipa.

22Chasna rimashkanwasha ñukanchi parti pukurka kasna nishpa:

Kay kachahushkayni Yaya Diospa Espiritunta shunkuykichipi yaykuchiychi. 23Chasna Yaya Diospa yachayninwa kashpaykichi paypa yuyarishkanta riksinkichi. Chasna kashpan maykan runakunatami rimankichi uchaykichikunamanta llakichirishka kankichi nishpa, paykunataka Yaya Dioska uchankunamanta llakichinkami. Maykan runakunatami rimankichi uchaykichikunamanta mana llakichirishkachu kankichi nishpa, paykunataka Yaya Dioska manami uchankunamanta llakichinkachu.

Tomaska Jesús kawsarishkata rikurka

24Jesús ñukanchita chasna rikurishpan Tomaska mana chaypichu karka. Paypas ñukanchi chunka ishkay Jesuspa runankunamanta karka maykantami rimapayanchi ishkay wawayarishka. 25Tomaska ñukanchipi paktamushpan payta rimarkanchi:

Ñukanchita yachachiktami rikushkanchi nishpa.

Payka ñukanchita mana kirishpan aynirka:

Mana rikushpaynika klabu makinpi yaykushka uchkuta kushtillanpi tuksishkankuna uchkuta, chaymantapas mana llankashpaynika manami kawsarishkanta kirishanchu.

26Shuk semanamanta kuti chay wasipi tantarirkanchi. Chaypi Tomaspas ñukanchiwa pakta kahurka. Punku sumakta taparishka kashpanpas Jesuska kutikashka yaykurka. Chawpinchipi shayarishpan rimarka:

Yaya Dios kankunata kushillayachichun mana manchashpa kawsanaykichipa nishpa.

27Chaymanta Tomasta rimarka:

Makinita alita rikuk shamuy. Makikita satiy kay klabu yaykushkapi. Chaymantapas tuksiwashkankuna kushtillaynipi makikita satiy. Ama kaychu mana kirik runakunashina. Wañushkaynimanta kawsarishkaynita kiriy.

28Chaypi Tomaska payta riksishpan rimarka:

Amuyni kanki, Yaya Diosnimi kanki nishpa.

29Chasna uyashpan Jesuska kutikashka payta rimarka:

Rikuwashpaykirami kawsarimushkaynita kirishkanki. Kushilla kankakuna maykan runakunami mana rikuwashpankunapas kawsarimushkaynita kirinahun.

Kay killkaka imaraykumi killkarishka kan

30Kay killkapi mana killkashkanichu Jesuspa tukuy rurashkanta. Killkashkaynimanta ashwan achka nima ima uras rikushkanchita rurashka ñukanchi paypa runankunata Yaya Diospa yachayninwa kahushkanta rikuchinanpa. 31Tukuy maykantami killkashkani, killkashkanimi Jesús Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta kirinaykichipa, chaymantapas Yaya Diospa Wawan kananta. Kankunarayku killkashkani kirishpaykichi Yaya Dios munashkanshina shutipa kawsayta tarinaykichipa.

Jesuska kanchis paypa runankunata rikurirka

21 1Chaymanta kanchis ñukanchi Jesuspa runankunaka Galilea allpama kutirkanchi. Chaypi shuk parti

Tiberias[f] kucha mayanpi kahushpanchi
Jesuska kutikashka ñukanchita
rikurirka. [2]Chaypi kahurkanchi Simón
Pedro shutiyu, shukka Tomás maykan-
tami rimapayanchi ishkay wawaya-
rishka, shukka Natanael Galileapi kahuk
Kaná llaktamanta runa, chaymanta
ñuka wawkiniwa Sebedeopa wawan-
kuna, chaymantapas ishkay ashwan
Jesuspa runankuna karkanchi. [3]Pedroka
ñukanchita rimarka:

Rediyak rishara nishpa.

Chasna rimashkanta uyashpanchi
aynirkanchi:

Ñukanchipas rinayanchimi kanwa.

Chasna paywa rishpanchi botipi
uraykurkanchi. Pakarikta rediyashpan-
chipas nima shuk challwata apirkanchi-
chu. [4]Ña pakarihushkapi botillapi
kahushpanchira shuk runata yaku
mayanpi shayahukta rikurkanchi.
Ñukanchika mana yacharkanchichu
Jesús kananta. [5]Payka ñukanchita
tapurka:

Wawkikuna, ¿mana apishkankichi
challwata?

Ñukanchika aynirkanchi:

Mana, nima shukta apishkanchichu.

[6]Chasna rimashpanchi payka aynirka:

Redikichita kachariychi botikichipa
kuskan parti. Chaypimi apinkichi.

Payta kasushpanchi redinchita
kacharirkanchi. Chaypi achka challwa-
kunata wishishpanchi mana atiparkan-
chichu redinchita uraykuchinata.
[7]Chaypi Jesusta riksishpayni Pedrota
rimarkani:

Payka ñukanchita yachachikmi
nishpa.

Chasna rimashkaynita uyashpan
Pedroka tarawananpa llatanashkan
churarinanta churarishpan yakupi
saltarka waytashpa Jesusta tinkuk
rinanpa. [8]Botinchi shuk pachak metro
tiyu mayanmanta chawpipi kashpan
ñukanchi botinchipi kiparikkunaka
redinchita achka challwakunawa
aysachishpa tiyu mayanpi paktarkanchi.
[9]Botinchimanta tiyuma llukshishpanchi
shuk shinkikunawa nina sintihushkata
rikurkanchi. Chay nina awapi challwaka
chayahurka. Chaymanta tiyarka pan.
[10]Chaypi ña Pedropas tiyu mayanpi
paktarka. Jesús parti rina kashpanchi
payka ñukanchita rimarka:

Kunalla apishkaykichi challwakuna-
manta shukkunata apamuychi nishpa.

[11]Chayta uyashpan Pedroka
botinchipi uraykushpan redita challwa-
kunanti tiyu mayanma aysamurka. Chay
redipi kahurkakuna shuk pachak pichka
chunka kimsa atun challwakuna. Yapa
achka challwakuna kashpankunapas
redinchika mana likirirkachu. [12]Jesuska
chaypi ñukanchita rimarka:

Mikuk shamuychi nishpa.

Ña ñukanchita yachachik kashkanta
yachashpanchi nima pi munarkanchichu
tapunata ¿pita kanki? nishpa. [13]Jesuska
panta apishpan ñukanchita kayllayash-
pan kurka mikunanchipa, chaymanta
challwatapas. [14]Kayka kimsaynin kuti
karka Jesús wañushkanmanta kawsari-
mushkanwasha ñukanchita rikurish-
kanka.

Jesuska Pedrowa kwintarka

[15]Mikushkanchiwasha Jesuska
Pedrota ñawpa shutinpi rimashpan
tapurka:

Juanpa wawan Simón ¿kanka
yuyawankichu ashwan kay shuk
runaynikunamanta?

Pedroka aynirka:

Ari Amuyni, kan yachanki kanta
yuyahushkaynita.

---

f Chay kuchapa shuk shutinka kan Galilea kucha, shuk shutinka kan Genesaret kucha

Chaypi Jesuska nirka:
Imashnami obehakuna shuk kuyrakta munanahun mana pantanankunapa nima chinkarinankunapa chasnashinami runaynikunapas shuk kuyrakta munanahun. Kanka kuyray ñukapi sinchikuk runakunata.
16Chaymanta kutikashka tapurka:
Juanpa wawan Simón ¿kanka yuyawankichu ashwan kay shuk runaynikunamanta?
Pedroka kutikashka chasnallatata aynirka:
Ari Amuyni, kan yachanki kanta yuyahushkaynita.
Chaypi Jesuska kutikashka rimarka:
Kuyray ñukapi sinchikuk runakunata.
17Chaymanta kimsaynin kuti Pedrota tapurka:
Juanpa wawan Simón, ¿kanka yuyawankichu ashwan kay shuk runaynikunamanta?
Kimsaynin kuti payta yuyawankichu nishpa tapushkanta uyashpan Pedroka yapa llakirishpan aynirka:
Amuyni, tukuyta yachak kashpayki kanta yuyahushkaynita yachanki.
Chaypi Jesuska kutikashka payta aynirka:
Kuyray ñukapi sinchikuk runakunata.
18Alita uyaway. Musu kashkayki uras churarishkaykita wataripayarkanki purihushkaykipi kanta mana arkananpa. Chasna munashkaykita puripayarkanki. Ashwanta rukuyashpayki makikita alsanki kanta llakichinankunapa. Shukkunana kanta watashpankuna mana llakichishpa apirishkata pushankakuna maymami mana rinayankichu.
19Chaytaka rimarka asirtachinanpa imashnami Pedroka parisishpa wañunan karka. Chasna Yaya Diosta kasushkanrayku wañushpan runakunata rikuchinan karka Yaya Diosta yapa yuyashkanta. Chaymanta Jesuska payta rimarka:
Ñukata kirishpalla katiway nishpa.
20Pedroka tikrarishpan ñukata rikuwarka washa shamuhushkaynita. Ñuka Jesuspa yapa yuyashkan runan karkani. Manara Jesús wañushpanra paywa pakta mikuhushkanchi uras paypa kuchunpi kahushpayni tapurkani: Amuyni, ¿pita kanta apichinka? nishpa.
21Ñukata rikuwashpan Pedroka Jesusta ñukamanta tapurka:
Amuyni, ¿imashnata payka tukunka?
22Chaypi Jesuska payta aynirka:
Munashpaynika pay kawsananta kutimunayni punchakama ¿imaraykuta yachanayki tiyan? Kanka ñukapi kirishpa katiwaylla.
23Chasna rimashpan Jesuspa chunka ishkay runankunamanta shuk runan masinikuna paykunapura rimarkakuna:
Manashi Juanka wañunkachu nishpa.
Jesuska mana chayta rimashpanpas chasna yuyarirkakuna. Payka rimahurkami: Munashpaynika pay kawsananta kutimunayni punchakama ¿imaraykuta yachanayki tiyan kanka? nishpa.
Chayllata killkachishkani ñuka Juan Jesuspa runan. 24Chayllata killkachiwashka chay rikushkanta. Ñukanchi kirik masinkunaka yachanchimi paypa rimashkanka shutipa kananta. 25Tiyan achka Jesuspa rurashkankuna maykantami mana killkashkanchichu. Tukuyta shukllankama shukllankama killkanchima karka yuyarini killkashkanchi killkakunaka mana paktanahumachu karka kay allpapi.

JESUSTA KATIKKUNAMANTA KWINTAK KILLKA

Lukas killkarka Jesuspa rimashkanta Yaya Diospa Espíritun shamunanmanta

1 [1]Ñuka Lukas kan Teofilorayku killkani: Munashkayni Teófilo:

Ñuka puntiru killkashkaynipi kanta killkarkani Jesuspa tukuy rurashkanta, yachachishkantapas, kallarishkanmanta pacha siluma sikanankama. Kunan kutikashka killkahuni. [2]Jesuska manara siluma sikahushpan payta katikkunata akllarka paypa shiminta yachachinankunapa tukuy runakunata. Yaya Diospa Espíritun Jesusta yachachishpan chay akllashkan runankunata kamachirka imatami ruranankuna tiyan. Chaymantana Yaya Dioska Wawanta siluma sikachirka.

[3]Wañushkanwasha kawsarishpan manara siluma sikahushpanra Jesuska chusku chunka punchata runankunata rikurirka. Chasna rikurishpan achka chikan chikan rurashkanwa paykunata riksichirka wañushkanmanta shutipa kawsarishka kananta. Chaymantapas katirkalla rimashpa imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi nishpa. [4]Chasna paypa runankunawa tantaylla kahushpanra Jesuska paykunata rimarka:

Kutishpaykichi Jerusalenma ama llukshinkichirachu. Chayllapi chapaychi Yaya Diospa Espíritun paktanankama, Yaya Dios ñawpa rimashkanshina, maykantami ñukapas kankunata rimarkani. [5]Bawtisak Juanka yakuwa runakunata bawtisarka. Ashwan shuk punchakunamantami Yaya Dioska kankunata paypa Espiritunta kushpa shunkuykichita aliyachinka.

Jesuska siluma sikarka

[6]Shuk puncha runankunaka kutikashka Jesuswa pakta kahushpankuna tapurkakuna:

Yaya Jesús, ¿kunanchu kanka Israel allpanchipi atun apunchi tukunki? Imashnami ñawpa atun apunchikuna ñukanchikunata tukuy kuntranchikunata winsishpa alita kamachipayarkakuna, chasnallatata ¿kunanchu ñukanchikunata kishpichishpa kamachinki?

[7]Chasna tapushpankuna Jesuska aynirka:

Kankunaka chaytaka mana yachanaykichi tiyanchu. Yaya Diosmi yachayninwa ñukata atun aputa rurawanka, ima punchachari pay munan. [8]Chasna kashpanpas Yaya Diospa Espíritun shamushpan kankunata ashwan yachayta kunka sinchi kanaykichipa, ñukamanta rimakkuna. Chasna kashpaykichimi Jerusalén llaktapi tukuy Judea allpapipas ñukamanta rimankichi. Chaymanta *Samaria allpama tukuy parti kay allpapi ñukamanta rimak rinkichi.

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

9Chasna rimashkanwasha paykuna
rikuhushkankunallapi Jesuska kallarirka
awayanata siluma. Rikuhushkankunapi
puyuka arkarka payta, manana
atiparkakunanachu rikunata. 10Chasna
sikahushkanta rikuhushpankuna
kunkaymanta ishkay runakuna yura
churarishkakunaka kuchunkunapi
rikurirkakuna. 11Chaypina rimarkakuna:
Galileamanta runakuna, ¿imaraykuta
awama rikurayahunkichi? Ñami Jesuska
siluma sikashka. Chay Jesusllatata,
maykantami Yaya Dioska siluma
sikachishka, imashna rihushkanta
rikushkankichi, chasnallatatami kuti
shamunka kay allpama.

Matiasta akllarkakuna Judasranti

12Chaypina Jesuspa akllashkan *apostol-
kunaka Olivos urkumanta kutimurkakuna
Jerusalén llaktama. Chay urkuka Jerusalén
kuchupi karka, *samana puncha purina
tupullapi. 13Jerusalenpi paktashpankuna
shuk wasipi yaykurkakuna, awaniru
kawitupi sikashpankuna tantarirkakuna.
Chaypi kahurkakuna Pedro, Juan,
*Santiago, Andrés, Felipe, Tomás,
Bartolomé, *Mateo, Alfeopa wawan
Santiago, Simón, maykantami rimapayana-
hun *Selote, chaymanta Santiagopa wawan
Judas.[a] 14Tukuy paykuna shuk yuyayllawa
tantaripayanahun Yaya Dioswa kwintanan-
kunapa. Chasnallatata paykunawa
tantarishka karkakuna Jesuspa wawkin-
kuna, maman Mariapas, ashwan shuk
warmikunapas.
15Chay punchakunapi shuk pachak
ishkay chunka Jesusta kirik runakuna
tantarishka kahurkakuna Yaya Dioswa
kwintanankunapa. Shuk puncha Pedroka
shayarirka rimananpa:
16Wawkinikuna paninikuna, ñawpa
killkarishkaka paktarinan karka. Yaya
Diospa Espíritun ñawpa atun apunchi
Davidta Judasmanta killkachirka,
maykanmi Jesusta apichirka. 17Judaska
ñukanchiwa pakta Jesuspa akllashkan
karka Yaya Diospa shiminta rimashpa
purinanchipa. 18Jesusta apichishkan-
rayku apishkan kullkita kutichishpan
chaywa shuk allpata rantirkakuna.
Chaymanta Judaska wañuchirinayash-
pan awamanta uray sinka partikta
chunchulin shikwakta urmashpan
wañurka. 19Jerusalenmanta runakuna
chayta yachashpankuna Judaspa
kutichishkan kullkiwa rantishkankuna
allpata Yawar Allpa nishpa shutiyachir-
kakuna. Paykunapa shiminkunapi
Aséldama ninahun.
20Salmos killkapi Judasmanta kasna
killkarishka kan:

Chay mana ali rurakpa wasinka
chusha kiparinka. Nima pi
chaypi kawsankachu.

Chaymantapas riman:

Shuk runana chay wañushka runapa
tarawananta ruranan tiyan
nishpa.

21-22Chasna kashpan kay kirikkuna-
manta shuk runa yaykunan tiyan
Judasranti ñukanchishina Jesuspa
kachashkan runan tukunanpa. Payka
kanan tiyan shuk runa, maykanmi Juan
Jesusta bawtisashkanmanta pacha
ñukanchiwa pakta tukuy Jesuspa
rurashkankunata rikushka, tukuy
yachachishkankunata uyashka,
chaymantapas maykanmi Jesuspa
wañushkanta, kawsarishkanta, siluma
sikashkantapas rikushka. Chay runaka
Jesuspa kawsarishkanta ñukanchishina
rikushkanrayku ñukanchiwa pakta
runakunata rimak tukunan tiyan.
23Pedro chasna rimashpan chay
tantarishka runakunaka ishkay runaku-

a Rikuy Lukaspa Killkashkan Killkapi 6.16

nata akllarkakuna paykunamanta
shuklla akllarishka kananpa. Shuk karka
José, paypa shuk shutinka Barsabás,
shuk shutinpas Justo karka. Chaymanta
shukka karka Matias. [24-25]Chasna
shutinkunata killkashkankunawasha
Yaya Diosta mañarkakuna kasna nishpa:

Yaya Dios, kanmi tukuy shunkunchita
riksinki. Ñukanchita rikuchiy kay ishkay
runakunamanta maykantata akllash-
kanki Judasranti shimikita yachachik
runa tukunanpa. Judaska uchata
rurashkanrayku manana ñukanchiwa
pakta kanmanta yachachinnachu.
Wañushpan rirka maypimi parisinka
wiñaypata.

[26]Mañashkankunawasha ishkay rumistu-
kunawa swirtinkunata kamarkakuna
yachanankunapa maykantami Yaya Dioska
akllashka. Chasna rurashpankuna Matiaska
akllarishka karka. Chay punchamanta
pacha Matiaska chay chunka shuk Jesuspa
shiminta yachachik apostolkunawa pakta
apostolllatata tukurka.

Yaya Diospa Espíritun shamurka

2 [1]Pichka chunka puncha Jesuspa
kawsarishkanmanta israel runakunapa
*Pentekostés shutiyu puncha karka. Chay
punchapi tukuy Jesusta kirikkuna
tantarishka kahurkakuna shuk wasillapi.
[2]Kunkaymanta sinchita silumanta uyarimu-
hukta uyarkakuna sinchi wayratashina.
Chay tantarishka kahushkankuna wasipi
tapakta uyarkakuna. [3]Chaypi kunkaymanta
rikurkakuna karan shukpa umanpi nina
sintihuktashina. [4]Chaypina Yaya Diospa
Espíritun paykunata tukuypi yuyachishpan
kallarirkakuna rimanata chikan chikan
shimikunata, mana yachashkankunata,
Yaya Diospa Espíritun paykunata
atipachishkanshina.

[5]Chay Pentekostés punchapi achka Yaya
Diosta kasuk israel runakuna tukuy
allpakunamanta shamushpankuna
Jerusalenpi kahurkakuna. [6]Chay sinchita
uyarimuhukta uyashpankuna achka
runakuna mancharishpankuna tantarirka-
kuna. Chaypina uyarkakuna Jesusta
kirikkunata karan shukpa shiminkunapi
rimahukkunata. ¿Imashnataya paykunaka
shiminchikunata yachakushkakuna? nishpa
mancharirkakuna.

[7]Yapa mancharishpankuna paykuna-
pura tapunakurkakuna:

Kay rimak runakunaka ¿manachuya
Galileamanta kanahun? [8]¿Imashnataya
uyanchi karan shuk ñukanchikunapa
wawamanta pacha rimananchi shimita
rimahukkunata? [9]Kaypika tukuy
allpakunamanta runakuna achka
tantarishka kahunchi. Shukkunaka
Partia allpamanta kanahun, shukkunaka
Media allpamanta, Elam allpamantapas,
Mesopotamia allpamantapas, Judea
allpamantapas, Kapadosia allpamanta-
pas, Ponto allpamantapas, chasnallatata
shukkuna Asia allpamantapas shamush-
kakuna. [10]Shukkunaka Frigia
allpamanta, Panfilia allpamantapas,
Egipto allpamantapas, Libia allpamanta-
pas Sirene allpa mayanmanta shamush-
kakuna. Chasnallatata *Roma
llaktamantapas runakuna kayma
shamushkakuna Yaya Diosta mañanan-
kunapa. Shukkunaka kikin israel
runakunami kanahun, shukkunaka
israel runakunapa yachachishkanta
kasukkunami kanahun. [11]Shukkunaka
Kreta islamanta kaypi kahunkuna.
Arabia allpamanta runakuna kaypilla-
tata kahunkuna. Chasna kashpanpas
karan shuk uyanchi kikin shiminchita
rimahushkankunata. Tukuy paykuna
Yaya Dios suma atun yachayninwa
rurashkankunata kwintahushkankunata
uyanchi.

[12]Tukuy mancharishpankuna mana
yacharkakunachu imatami yuyarinka-
kuna. Chaypi tapunakurkakuna:

¿Ima ninayantaya kay tukuy shiminchikunata yachashkankunaka?
13Chasna kashpanpas shukkunaka asichirkakuna:
Kaykunaka machashkami kahunkuna, chayrayku chikan shimikunata rimahunkuna nishpa.

Pedro Yaya Diospa rimashkanka paktarishkanmanta yachachirka

14Chaymanta chay chunka shuk *apostolkunawa pakta Pedroka shayarishpan sinchita rimarka:
Tukuy allpakunamanta israel masinikuna, Jerusalenpi kawsakkunapas alita uyaychi. Kay pasashkakunamanta asirtachishkaykichi. 15Mana machashkachu kahunchi, imashnami kankuna yuyarihunkichi. Tutamantarami kahunchi. Chay uraska nima maykan machanchu. 16Ashwan Yaya Diospa yachayninwa yachachik Joelpa ñawpa rimashkanmi paktarishka. 17Joel kasna killkarka:

Yaya Dioska riman: Allpa tukurinan punchakunapi Espirituynita tukuy runakunama kachasha. Chasna Espirituynita kachashpayni kari wawaykichikunata, warmi wawaykichikunatapas yuyachishpayni shiminita rimankakuna. Musu wawaykichikuna muskuypishina rikuchinaynita rikunkakuna. Yaya rukuykichikunatapas muskuyninkunapi rimasha. 18Chaymantapas chay punchakunapi tukuy ñukata kasuk karikunama warmikunamapas Espirituynita kachasha. Chaypimi paykunaka kwintashkaynita rimankakuna.
19-20Manara atun yachaynita rikuchinayni puncha paktarihushpan allpapi silupi manchaypatami rikuchisha. Allpapi runakuna wañunakunankunamanta yawar tiyanka, atun ninakuna tiyanka, chaymanta puyushina kushni. Intika amsayanka, killaka pukayanka yawarshina.
21 Chasna kashpanpas maykanpas rimawashpan Yaya Dios, uchaynikunamanta llakichiway nishpa, ñukaka llakichishpa kishpichishami nishpa.

22Israel masinikuna, uyaychi kay rimanaynita. Yachankichimi Yaya Dios yanapashpan chay Nasaret llaktamanta Jesús atun yachaywa achka ruranakunata, achka suma mana atipaypakunata, Yaya Diospa yachayninwa nima ima uras rikushkanchita rurashkanta. Chaykunawa rikuchirka Yaya Diosmanta shamushkanta. 23Chasna kashpanpas Yaya Dios rimashkanshina chay Jesusta apishpaykichi pusharkankichi *romano apukunama. Kankuna millaypata rurak runakunata kamachishpaykichi Jesusta kruspi klabashpa wañuchichirkankichi.
24Chasna wañuchishpaykichipas Yaya Dioska payta atun parisinamanta kishpichishpa wañushkanmanta kawsachirka. Mana munashkachu wañushka kiparinanpa, chayrayku payta kawsachirka. 25Chayta atun apunchi David wañu Jesuspa kuti kawsarinanmanta ñawpa killkarka kasna:

Tukuy uras Yayayni Diosta rikushkani puntaynipi ñukawa kahukta. Ñukawa kuskayni parti kashpan nima imapas manchachiwanchu.
26-27Wañushpayni kanka almaynitaka mana sakinkichu wañushkakunata wakaychanapi. Ñuka munashkayki runa kashpayni wañushpayni nima

aychaynika ismunkachu. Chay-
rayku yapa kushilla kahuni,
tukuy shunkuynimanta pacha
kushilla takihuni. Wañushpay-
nipas alita samasha, yachash-
payni shutipa kawsarinaynita.
28Yachachiwashkanki kanwa
kawsanaynita. Kanmi ñukawa
kahushpayki kushichiwanki
nishpa.

29Wawkinikuna, shutipa rimashkayki-
chi yayanchi ruku Davidmanta. Pay
wañurka. Wañushkanwasha paypa
aychanta allarishka urku uchkupi
churashpa taparkakuna. Chay tapashka
uchkuta kunankama rikunchi. 30Chasna
kashpan David chay Salmos killkapi
mana kwintashkachu pay kikinmanta.
Payka Yaya Diospa yachayninwa
yachachik kashpan manara wañuhush-
pan Yaya Dios shutipa paktachinanta
riksichik shimikunawa payta rimashpan
kay paktachinan shimita rimarka:

Miraykimantami shukta churasha
kanshina israel runakunapa
atun apu kananpa nishpa.

31Davidka ñawpamanta pacha
rikuhukshina yacharka chay apuka Yaya
Diospa Kachanan Kishpichik kananta.
Chaymantapas yacharka chay Yaya
Diospa Kachanan Kishpichik kuti
kawsarinanta. Chasna yachashpan
paymantami rimarka: Payka manami
kiparinkachu wañushkakunata
wakaychanapi, nima aychan ismunka-
chu nishpa.

32Chay Jesustaka Yaya Diosmi
wañushkanmanta kawsachirka. Tukuy
ñukanchi chayta rikushpanchi
paymanta kankunata rimahunchi.
33Kunan Yaya Dios paytaka sikachish-
pan paypa kuskan partima churashka,
paywa pakta tukuyta kamachinanpa.
Ñawpa rimashkanshina Yaya Dios payta
Espiritunta kushpan Jesusna ñukanchita
kushka, imashnami rikushkankichi
uyashkankichi. 34-35David mana
rimarkachu pay kikinmanta. Mana
Davidpa aychanka siluma sikarkachu.
Chasna kashpan Davidka Salmos
killkapi[b] nirka:

Yaya Dioska kamachiwakta rimarka:
Tiyariy kuskayni parti kamachi-
naykipa ñukawa pakta, tukuy
kanta chiknik runakunata
winsinaynikama kanta
kasunankunapana nishpa.

36Kunanka tukuy kankuna israel
masinikuna sumakta yachanaykichi
tiyan, chay kruspi klabashpa
wañuchishkaykichi Jesusta Yaya Dioska
atun apu kananpa churashka, chayman-
tapas ñukanchita Kishpichik kananpa.

37Chasna Pedropa rimashkanta
uyashpankuna runakuna shunkunku-
napi musyarkakuna sinchita waktay
tukushkatashina, atun uchata
rurashkankunarayku. Chasna kashpan
Pedrota, shuk apostolkunatapas
tapurkakuna:

Wawkinikuna, kunanka ¿imatata
ruranchi tiyan Yaya Dios ñukanchita
llakichinanpaka?

38Chasna tapushpankuna Pedroka
aynirka:

Karan shuk kankunamanta mana ali
rurahushkaykichita yuyarishpaykichi
sakiychi Yaya Diosta kasushpa
kawsanaykichipana. Jesukristuta katik
tukushpa bawtisariychi. Chasna
rurashpaykichimi runakunata rikuchin-
kichi Yaya Dios uchaykichita llakichish-
kanta. Chaymanta payka Espiritunta
kankunata kunkami. 39Chasnami ñawpa

---

b Rikuy kastellano Bibliapi Salmos 110.1, chaymanta inkapi Markuspa Killkashkan Killkapi 12.36

kankunata rimarka. Kunanmi chay
rimashkanka paktarihun. Kankunata,
kankunapa miraykichikunatapas, karupi
kawsakkunatapas, maykankunatami
Yayanchi Dioska kayanka paypa
wawankuna kanankunapa, chaykunata-
pas Espiritunta kunkami.
40 Chasna nishpan ashwan shuk
rimanakunawapas Pedroka paykunata
yachachirka. Chasnallatata paykunata
kunarka:
Anchuriychi kay mana ali kawsak
runakunamanta nishpa.
41 Chasna Pedro yachachishpan chay
punchalla kimsa waranka runakuna
rimashkanta kirishpankuna bawtisarir-
kakuna. Chaypina chay puntiru kirik
tukushkakunawa tukuy uras tantarirka-
kuna. 42 Tukuy chay kirikkunaka
apostolkunapa yachachishkankunata
uyashpa paktachishpa kawsapayanahun.
Shukwa shukwa yanapanakushpa
kawsapayanahun. Yaya Diosta mana
sakishpa mañapayanahun. Tantarish-
pankuna Jesús paykunarayku wañush-
kanmanta kawsarishkanmantapas
yuyarishpa panta pakishpa mikupayana-
hun.

Imashnami puntiru kirikkunaka kawsapayarkakuna

43 Chay uras *apostolkunaka achka
suma mana atipaypakunata, Yaya
Diospa yachayninwa runakuna nima
ima uras rikushkankunata rurarkakuna.
Yaya Dios paykunata yanapashpan
rurashkankunata rikushpankuna tukuy
runakuna yapa mancharirkakuna.
44 Tukuy kirikkunaka parihu shuk
yuyayllawa kawsapayanahun.
Paykunapa charishkaka tukuyrayku
kapayan. 45 Shukta pishihushpan shukka
paypa tiyapushkanta rantichishka chay
mana tiyapuhukta yanapananpa.
Chasna paykunapura yanapanakurka-
kuna maykantachari pishipayan.
46 Karan puncha Yaya Diosta mañanan-
kunapa paypa wasinpi tantaripayana-
hun. Chasnallatata paykunapa wasinku-
napi tantaripayanahun Jesús paykuna-
rayku wañushkanta yuyarishpa panta
pakishpa mikunankunapa. Ali yuyaywa
kushikushpa shuk mikunakunatapas
tantaylla mikupayanahun. 47 Yaya
Diosta atunyachishpa kushichishpa
kawsapayanahun. Chasna kashpan
tukuy Jerusalenpi kawsak runakunaka
paykunamanta yuyarirkakuna ali
kanankunata. Karan puncha Yaya
Dioska ashwan runakunata
kishpichishpa kirikkunata achkaya-
chirka.

Mana purinata atipak runata Pedro Juanwa ampirkakuna

3 1-2 Karan puncha Pedroka Juanwa
ishkaymanta ripayanahun *Yaya
Diospa wasinma mañanankunapa. Shuk
puncha ña chishiyahushkapi rihushpan-
kuna tarirkakuna shuk mana purinata
atipak runata. Chay runaka wawaya-
rishkanmanta pacha chasna karka.
Karan puncha ayllunkunaka tiyachipa-
yanahun Yaya Diospa wasin Suma
shutiyu punkupi yaykuhuk runakunata
kullkita tapunanpa, chaywa atipananpa
kawsanata. 3 Pedroka Juanwa Yaya
Diospa wasinpi yaykuhushkankunapi
chay mana purinata atipakka paykuna-
tapas kullkita tapurka. 4 Chaypi payta
alita rikushpankuna Pedroka rimarka:
Rikuy ñukanchita.
5 Chasna Pedro nishpan chay unkushka
runaka paykunata rikuhushpan yuyarirka
kullkitachari kuwahunkuna nishpa.
6 Chaypi Pedroka rimarka:
Mana tiyawanchu kullkinika. Ashwan
ñuka kanta yanapashkaykimi. Nasaret-
manta Jesukristu kamachiwashpan
kanta rimani: Atariy puriyna.

7-8Chasna rimashpan kuska
makinmanta apishpan chay runata
atarichirka. Chayllapi chakin mukuka
aliyashpan saltashpa shayarirka,
kallarirka purinatana. Unkushka
kashkanmanta ampirishpan Pedrowa
Juanwa Yaya Diospa wasinpi yaykurka.
Kushilla musyashpan salta salta
rurashpan purirka. Yaya Diosta atunya-
chishpa kushichishpa puririrka.
9-10Tukuy chaypi kahukkunaka chasna
ampirishkanta Yaya Diosta atunya-
chishpa kushichishpa purihukta
rikushpankuna mancharirkakuna.
¿Manachu kay runaka mana purinata
atipak kashpanra Yaya Diospa wasin
Suma shutiyu punkupi tiyaripayarka
kullkita tapunanpa? nishpa rimarka-
kuna.
11Chay ampirishka runaka mana
sakirkachu Pedrota Juantapas. Yaya
Diospa wasinpi Salomón shutiyu wasipi
kahushpankuna tukuy runakuna chayta
yachashpankuna mancharishpankuna
chayma kallparkakuna paykunata
rikunankunapa.

**Pedro runakunata yachachirka
Yaya Diospa wasinpi Salomón
shutiyu wasipi**

12Pedro chay achka runakunata
rikushpan kallarirka yachachinata:
Israel masinikuna, ¿imaraykutaya kay
ampirishka runata rikushpaykichi
mancharinkichi? ¿Imaraykutaya
ñukanchita rikunkichi yuyarishpa kikin
yachayninchiwa kay runata ampishkan-
chitashina? Mana kikin yachayninchi-
wachu, nima Yaya Diosta mañak
kashkanchiraykuchu kay runaka ña
ampirishka, ashwan Yaya Dios kikinmi
aliyachishkanrayku ña purihun. 13Chay
Yaya Diosninchi, maykantami yaya
rukunchikuna wañu Abraham, Isaak,
Jakob kushichinahun, chaymi Wawan
Jesusta tukuypi kamachikta rurarka.
Chasna kashpan Wawanpa yachayninta
ñukanchita rikuchirka, payta kirishkan-
chirayku yanapashka chay unkushkata
ampinanchipa. Chay Jesustami
kankunaka apunchikunata kurkankichi
wañuchichinaykichipa. *Romano apu
*Pilato Jesusta kacharichinayashpan
kankunaka mana munarkankichichu
kacharichinanpa. 14Jesuska Yaya Diospa
munashkan ali kawsak runami karka,
mana uchata rurak. Chasna kashpantata
mana munarkankichichu Pilato payta
kacharichinanpa, ashwan tapushkanki-
chi payranti shuk wañuchik runatana
kacharichinanpa. 15Chasna rurashpayki-
chi wañuchirkankichi maykanmi
ñukanchita kawsayta kun. Chasna
wañuchishpaykichipas Yaya Dioska
payta wañushkanmanta kawsachirka.
Chayta rikushpanchimi kankunata
rimanchi.
16Chasna kashpanmi chay Jesuspi
sinchikushpanchi kay riksishkaykichi
rikuhushkaykichi runata aliyachishka.
Jesús yanapashpan paypi sinchikush-
panchi kay runaka sumakta ampirishka,
imashnami kunan payta rikuhunkichi.
17Ña yachani, kankuna wawkinikuna,
apunchikunapas mana alita yachashpay-
kichi Jesusta wañuchirkankichi.
18Chasna rurashkaykichiwa Yaya Dioska
ñawpa rimashkanta paktachirka. Payka
ñawpa yachayninwa yachachikkunata
yuyachishpan kasna rimashkanta
killkarkakuna: Kachanayni Kishpichikta
parisichishpa wañuchinkakuna nishpa.
Chay shimimi kunan paktarishka.
19Chasna kashpan kuti yuyariychi.
Uchata rurashkaykichita sakishpaykichi
Jesustana kirishpa kasuychi. Chasnash-
paykichimi Yaya Dioska kankunata
llakichishpan uchaykichimanta
pichanka. 20Chasna tukushpaykichi
Yaya Dioska kankunata shunkuykichipi

samachishpa sinchikuchinka. Chaymantapas Jesusta kachanka kankunarayku Kishpichik kananpa, imashnami ñawpa rimarka chasna. [21]Kunan Jesuska silupira kiparinan tiyan Yayan Dios tukuyta alichanankama, chay ñawpa paypa yachayninwa yachachikkuna rimashkankunashina. [22]Moisés wañupas ñawpa Jesusmanta rimarka yaya rukunchi wañukunata kasna:

> Yaya Diosmi kachanka shuk ñukashina paypa yachayninwa yachachikta. Payka israel masinchi kanka. Paypa tukuy rimashkanta kasunaykichi tiyan. [23]Maykanmi mana chay Yaya Diospa yachayninwa yachachikta kasunchu, Yaya Diospa akllashkan runakunamanta wiñayparayku anchuchiy tukunka nishpa.

[24]Chaymantapas Samuelmanta pacha tukuy Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna manara paktarishpan ña rimarkakuna kay kawsahushkanchi punchakunapi pasahushkamanta. [25]Kankunarayku Yaya Diospa yachayninwa yachachik yaya rukunchi wañukunapa rimashkankunaka ñami paktarishka. Kankunama Yaya Dioska chay kishpichikta kacharka ñawpa rimashkantashina. Yaya rukunchi wañukunata Yaya Diospa ñawpa alichanan rimashkanka kankunarayku karka. Kasnami yaya rukunchi Abraham wañuta rimarka:

> Shuk kanpa miraymanta runawa yanapasha tukuy kay allpapi kawsak runakunata nishpa.

[26]Kunanka Yaya Dioska Wawanta wañushkanmanta kawsachishpan puntiru kankunama kacharka yanapananpa, ucha rurashkaykichita sakishpaykichi Yaya Diostana kasunaykichipa.

Apukuna Pedrota Juanta apirkakuna

4 [1]Pedro Juanwa yachachishpa kahushkankunapi paykunapa *saserdotenkuna, Yaya Diospa wasinta kuyrakkunata kamachikpas, shuk *saduseokunapas shamurkakuna. [2]Pedroka Juanwa runakunata yachachihurkakuna, Jesús kuti kawsarishkanrayku tukuy wañushka runakunapas kuti kawsarinkakuna nishpa. Chasna yachachihushkankunarayku apukunaka yapa piñarishpankuna Pedrokunama shamurkakuna. [3]Chasna piñarishpankuna paykunata apirkakuna. Ña chishiyahushkanrayku apukuna mana tutapi tantarinayashpankuna karsellapina satirkakuna chaypi pakarinankunapa. [4]Manara karselpi churashpankuna Pedropa yachachihushkanta uyashpankuna achka runakuna Jesuspi sinchikurkakuna. Chasna kirikkunaka achkayashpankuna karikunalla pichka waranka parti karkakuna.

Pedro mana manchashpachu Jesusmanta rimarka

[5]Chay kayantimana Jerusalenpi israel runakunapa apunkuna, israel masinkunata kamachik rukukuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas tantarirkakuna Pedrokunata tapunankunapa. [6]Chaypi kahurkakuna *saserdotenkunapa atun apu Anás, chaymanta ayllunkuna Kaifás, Juan, Alejandro, tukuy shuk ayllunkunapas. [7]Chasna tantarishpankuna kacharkakuna pushak rinankunapa Pedrota Juantapas karselmanta. Pushashpankuna puntankunapi shayachirkakuna tapunankunapa:

¿Pita kankunata kamachishka chasna ruranaykichipa? ¿Ima yachaywata ampishkankichi chay unkushkata? nishpa.

[8-9]Chasna piñarishpa tapuhushpankuna Pedroka Yaya Diospa Espíritun payta tukuypi yuyachishpan mana manchashpa paykunata aynirka:

Apukuna, ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunapas, ñukanchita tapunkichi alita rurahushkanchimanta ¿imashnata chay mana purinata atipakta ampishkankichi? nishpa.
[10]Tukuy kankuna, israel masinikuna, puntaykichipi rimahushkaynita uyaychi. Nasaretmanta Jesukristumi kaypi shayahuk runata aliyachishka, mana ñukanchichu aliyachishkanchi. Kankuna chay Jesusta kruspi klabashpa wañuchirkankichi. Chasna kashpanpas Yaya Dioska payta kawsachirka.
[11]Ñawpamanta pacha killkarishka kan kasna: Wasita rurakkunaka shuk rumita wichushpankuna chayta wasi amuka kutikashka apirka churananpa chay wasinta tukuy rumikunamanta sinchikuchik rumi kananpa. Chay Jesuska chay tukuy rumikunamanta sinchikuchik rumishinami kan. Kankunami kankichi wasita rurakkunashina. Wañuchishkankichi Jesusta, imashnami chay wasita rurakkunaka wichushkakuna chay ali rumita. Chay Jesustami Yaya Dioska akllashka atun apunchi kananpa.
[12]Jesusllami ñukanchita Kishpichik kan. Ashwan shukka mana tiyanchu tukuy uchanchikunamanta pichakka. Jesusllami ñukanchita atipan kishpichinata wiñaypa wañuymanta.

Apukunaka mana yacharkakunachu imatami rurankakuna Pedrowa Juanwapas

[13]Chasna Pedro Juanpas mana manchashpa rimahushpankuna apukunaka yuyarirkakuna: Kay runakunaka mana yapa yachakushkachu kanahun. ¿Imashnataya chay tukuyta yachanahun? Paykunaka yapa suma yachakkunami kanahun nishpa. Chasna mancharishpankunapas yacharkakuna Jesuspa runankuna kashkankunata.
[14]Chay ampirishka runapas paykunawa kahukta rikushpankuna manana atiparkakunachu nima imata rimanata.
[15]Chasna kashpan chay apukunaka kamachirkakuna Pedrokunata llukshichinankunapa chay tantarishka kahushkankunamanta. Chaywasha paykunapura kwintarkakuna:

[16]¿Imatataya kunanka rurashunchi chay runakunataka? Tukuy Jerusalenpi kawsakkuna yachanahun paykuna chay suma mana atipaypata rurashkankunata. Mana atipanchichu rimanata kankunaka llullachiysiki kankichi nishpa. [17]Chasna kashpan manana ashwan runakuna Jesusmanta uyanankunapa, chay apishkanchi runakuna manana nima pita chay Jesusmanta rimanankunapa akuychi manchachishpa rimashunchi: Rimashpalla katishpaykichika kankunata sinchitami kastigachishunchi nishpa.

[18]Chasna yuyarishpankuna Pedrokunata kuti kayachirkakuna. Paktashpankuna rimarkakuna:

Manana nima ima uras kuti runakunata Jesusmanta rimankichichu, nima yachachinkichichu.

[19]Chasna nihushpankuna Pedroka Juanwa aynirkakuna:

Yuyariychi kankuna kikin. ¿Alichu kama Yaya Diosta kasuhushkanchita sakishpa kankunatana kasunanchipa? Manami alichu kama. [20]Mana atipanchichu sakinata rimananchita maykankunatami rikushkanchi uyashkanchi Jesuspa yachachishkankunata rurashkankunatapas.

[21]Chaypina apukunaka rimarkakuna:

Chasnalla rimashpa katishpaykichika kankunata kastigashunchimi nishpa.

Chaypina chasnalla kacharirkakuna. Tukuy runakuna chay runata ampish-

kankunarayku Yaya Diosta atunya-
chishpa kushichishpankuna mana
atiparkakunachu paykunata kastiganata.
22Chay Jesuspa yachayninwa
ampirishka runaka chusku chunka pasa
watayu kashpan wawayarishkanmanta
pacha unkushka kashkanmanta
ampirishkanka yapa suma manchariypa
karka.

Jesukristuta kirikkuna mañarkakuna Yaya Dios paykunata sinchikuchinanpa

23Pedro Juan kachariy tukushkanku-
nawasha rirkakuna kirik masinkunama
*saserdotekunapa apunkunapa,
kamachik israel masin rukukunapapas
rimashkanta kwintak rinankunapa.
24Chasna kwintashkankunata
uyashpankuna tukuy shuk yuyayllawa
Yaya Diosta mañarkakuna kasna:

A Yaya Dios, kanmi kanki yapa atun.
Kan tukuyta rurashkanki, siluta, allpata,
atun yaku martapas, tukuy chaykunapi
tiyashkakunatapas. 25Kanmi ñawpa
Espirituykiwa kanta kasuk atun apunchi
David wañuta yuyachishpayki rimarka
kasna:

¿Imaraykutaya Yaya Diosta mana
kasunayak runakunaka sinchita
piñarinahun? ¿Imaraykutaya
tukuy llaktakunapi kawsak
runakuna yanka yuyarishpa
kawsanahun ruranankunapa,
maykantami mana atipankaku-
nachu paktachinata? 26Kay
allpapi kamachik apukuna
tantarishpankuna kanta
chiknishpankuna piñarinahun.
Chaymantapas akllashkayki
chapahushkanchi Kachanayki
Kishpichiktapas piñarinahun
nishpami Davidka mañarka.

27A Yaya Dios, kunanka chay Davidpa
rimashkanka ña paktarishka. Apu
*Herodes, apu *Pilatopas, israel
masinchikuna, mana israel runakunapas
kay llaktapi tantarirkakuna chay
akllashkayki kanta kasuk wawayki
Jesusta chiknishpa parisichinankunapa.
28Chasnami rurarkakuna tukuyta ñawpa
rimashkaykitashina. 29Yaya Dios,
kunanka rikuy imashnami ñukanchita-
pas manchachishpa rimanahun: Rimash-
palla katishpaykichika sinchitami
kankunata kastigachishunchi nishpa.
Chayrayku ñukanchi kanta kasukkunata
sinchikuchiy mana manchashpa
shimikita rimananchipa. 30Chasnallatata
Yaya Dios, ñukanchita yanapay chay
akllashkayki kanta kasuk wawayki
Jesuspa yachayninwa unkushkakunata
ampinanchipa, chasnallatata suma
mana atipaypakunata, kanpa yachay-
kiwa runakuna nima ima uras
rikushkankunata ruranchipa.
31Chasna Yaya Diosta mañashkanku-
nawasha chay tantarishkankuna wasika
kuyurirka. Chay wasi kuyurihushkanpi
Yaya Diospa Espíritun tukuy paykunata
tukuypi yuyachishpan sinchikuchirka.
Chasna tukushpankuna mana
manchashpa Yaya Diospa shiminta
yachachirkakuna.

Tukuy Jesusta katikkuna shuk yuyayllawa yanapanakushpa kawsarkakuna

32Chasna tukuy chay achka Jesusta
mushu katikkunaka parihu shuk
yuyayllawa yanapanakushpa kawsapa-
yanahun. Nima maykan rimarkachu pay
kikinpa charishkanta chayka ñukapa-
llami. Ashwan nirkakuna ñukanchipa
charihushkaka tukuypami nishpa.
33Chay *apostolkunaka Yaya Diospa
atun yachayninwa yachachipayanahun
Jesukristu wañushkanmanta kawsarish-
kanta. Chasna alita yachachishpankuna
Yaya Dioska tukuy paykunata suma ali

yuyayninwa yanaparka. [34-35]Maykanpachari tiyapayan achka chakrankuna, wasinkunapas, chaykunata rantichipayanahun pishihukkunata yanapanankunapa. Chay rantichishkankunamanta tukuy kullkita apostolkunata kupayanahun chay pishihukkunata kunankunapa. Chasna paykunapura yanapanakushkankunarayku nima pipa pishirkachu.

[36]Shuk paykunamanta Leví wañupa ayllunmanta José shutiyu karka. Chipre islapi wawayarishka karka. Chay runaka kushillayachik sinchikuchik kashpan apostolkunaka payta shutiyachirkakuna Bernabé, chayka ninayan llakirishkata sinchikuchik. [37]Chay runaka shuk chakranta rantichirka. Chay rantichishkanmanta kullkita apamushpan apostolkunata kurka, paykunana pishihukkunata kunankunapa.

Ananias warmin Safirawa apostolkunata llullachinayarkakuna

5 [1]Chasnallatata shuk paykunamanta Ananias shutiyu, warmin Safirawa rantichirkakuna shuk chakrankunata. Paykunapas kirikkunapa rikushkanpi ali tukunayashpankuna kullkinkunata apamurkakuna. [2]Chasna rurashpankunapas chay Ananiaska rantichishkankunamanta kullkita chawpita sakimurka wasinpi. Warminpas arí nirka chasna ruranankunapa. Chawpillata apashpan *apostolkunata kurka tukuyta kuhukshina.

[3]Pedroka Ananias llullachihushkanta riksishpan rimarka:

Ananias, ¿imaraykutaya chasna llullachinki yanka nishpa Yayanchi Diospa Espiritunta? ¿Imaraykuta supayta shunkuykipi yaykuchishkanki payta kasushpa ñukanchita llullachinayanaykipa? Rantichishkaykimanta chawpita wasikipi sakimushkanki kan kikinrayku. Kaymi tukuy apishkayni kullkika nishpa rimashkanki. [4]Manara rantichishpayki chay chakraka kanpa karka. Rantichishkaykiwashapas kay kullkika kanpa karka munashkaykita ruranaykipa. ¿Imashna yuyarishpaykita chasna rurashkanki? Mana runallatachu llullachinayashpa rimashkanki, ashwan Yaya Diostapas.

[5]Pedropa chasna rimashkanta uyashpan Ananiaska wañushka allpama urmarka. Chasna Ananiaspa wañushkanta yachashpankuna tukuy runakuna yapa sinchita mancharirkakuna. [6]Chaypina shuk musukunaka chay wañushkata llachapawa wankushpankuna llakta kanchama aparkakuna allarishka urku uchkupi churashpa tapanankunapa.

[7]Ña kimsa ura Ananias wañushkanmanta warmin Safiraka mana yachashpan ima pasashkanta yaykuk rirka chay wasi ukuma. [8]Pedroka rikuchishpan chay Ananiaspa kushkan kullkita, warminta tapurka:

Rimaway ¿kay tupu kullkiraykuchu chakraykichita rantichishkankichi?

Payka aynirka:

Ari, chay tupumi rantichishkanchimanta apishkanchi kullkika.

[9]Chaymanta Pedroka nirka:

¿Imaraykutaya kusaykiwa shuk yuyayllawa Yaya Diospa Espiritunta llullachinayashkankichi? Uyay, kunanka kusaykita urku uchkupi churanapa rishkakunaka shamuhunkuna, chasnallatatami kantapas apankakuna urku uchkupi churashpa tapanankunapa.

[10]Chasna rimahushkanllapi chay warmipas wañushka urmarka Pedropa puntanpi. Chay musukuna yaykumuhushpankuna wañushkata tarirkakuna. Chaymanta paytapas surkushpankuna aparkakuna urku uchkupi churashpa tapak rinankunapa kusanpa kuchunpi.

11Chasna tukushkata yachashpankuna
tukuy Jesusta kirikkunaka, tukuy chaypi
kawsak runakunapas yapa mancharirka-
kuna.

Chay apostolkunaka nima ima uras rikushkanchita Yaya Diospa yachayninwa rurarkakuna

12Chay *apostolkunaka yachachihush-
pankuna achka suma mana atipaypaku-
nata, Yaya Diospa yachayninwa nima
ima uras rikushkankunata runakuna
chawpipi rurarkakuna. Tukuy uras
tantaripayanahun *Yaya Diospa
wasinpi, Salomón shutiyu wasipi.
13Chay mana Jesusta kasukkunaka
manchashpankuna mana munarkakuna-
chu rimanata kirikkunami kanchi
nishpa. Pakta Yaya Dios ñukanchitapas
kastigama nirkakuna. Chasna chay
kirikkunawa mana tantaylla kanayash-
pankunapas tukuy runakuna paykunata
yapa yuyapayanahun. Suma ali Yaya
Diospa shiminta katikkunami kanahun
nishpa rimarkakuna. 14Chasnapi
puntirumanta ashwan achka runakuna
Jesusta kirirkakuna, achka karikuna,
achka warmikunapas. Chay shuk
kirikkunawa tantarishpankuna achka
tukurkakuna. 15Runakuna rikushpan-
kuna yachachikkuna achka unkushkaku-
nata Yaya Diospa yachayninwa
ampihushkakunata unkushkakunata
apamurkakuna churanankunapa
maytami Pedro pasanka chay wasi
mayanpi. Llanchamapi churarkakuna,
Pedroka pasahushpan makinwa
llankashpan paykunata ampinanpa.
Mana makinwa llankashpa ampishpan-
pas Pedropa llantuyachihushkanllawa
ampichun nishpa yuyarirkakuna.
16Chasnallatata kuchu llaktakunamanta
achka runakuna unkushkakunata
apamushpankuna Jerusalenma shamur-
kakuna. Chaymantapas supay
yaykushka runakunata apostolkunama
pushamurkakuna ampichinankunapa.
Tukuy chay unkushka runakuna
ampirishka kiparirkakuna.

Pedrota Juanta Jesusranti parisichirkakuna

17Tukuy runakuna Pedrokunata
kasuhushkankunarayku *saserdoteku-
napa atun apu, tukuy kamachik
*saduseokunapas paykunata chiknirka-
kuna. 18Chayrayku *apostolkunata
apishpankuna karselpi churarkakuna.
19Chasna rurashpankunapas chay tutalla
Yaya Diospa kachashkan *angelka
karsel punkuta paskarka Pedrokunata
llukshichinanpa. Llukshichishpan
rimarka:
20*Yaya Diospa wasinpi tukuy
runakunata yachachik riychi Jesús
mushu kawsayta Yaya Dioswa kunanta
nishpa.
21Chayta uyashpankuna paykunaka
kayantima tutamanta Yaya Diospa
wasinma rirkakuna. Chaypi runakunata
yachachirkakuna.
Chay punchallatata israel runakunapa
saserdotenkunapa atun apu, paywa
kahukkunapas kayarkakuna tukuy israel
kamachik rukukunata tantaylla
yuyarishpa kwintak atun apukunapura
kwintanankunapa. Chasna tantarishka
kahushpankuna Yaya Diospa wasinta
kuyrakkunata kacharkakuna apostolku-
nata karselmanta pushak rinankunapa.
22Chay kachashkankuna kuyrakkunaka
paktak rishpankuna mana tarirkakuna-
chu paykunata karsel ukupi. Mana
tarishpankunana kutirkakuna kwinta-
nankunapa apunkunata kasna nishpa:
23Karselpi paktashpanchi tukuy
punkukuna sumakta taparishkata
tarishkanchi, chaymantapas punku
mayanpi kuyrakkuna kuyrashpa
kahukkunata. Chaypi punkuta paskash-

panchi ukuma rikushpanchi mana nima
pita tarishkanchichu.
24Chayta uyashpankuna Yaya Diospa
wasinta kuyrakkunapa apu, saserdote-
kunapa apunkunapas, tukuy paykuna-
pura tapunakurkakuna:
¿Imashnata kishpishkakuna chay
runakunaka? ¿Kunanka imashnata
rurashunchi? nishpa.
25Chasna rimahushkankunallapi shuk
runa paktamushpan paykunata rimarka:
Chay karselpi churashkaykichi
runakunaka Yaya Diospa wasinpimi
runakunata yachachishpa kahunkuna
nishpa.
26Chaymanta chay apuka chay
kuyrakkunawa kuti paykunata apik
rirkakuna. Yapa piñarishka kahushpan-
kunapas mana makashpachu pusharka-
kuna. Makashpa pushahushpanchika
runakunami rumiwa tuksishpa
ñukanchita wañuchinahuma nishpa
yuyarirkakuna. 27Chasna apishpankuna
pusharkakuna apunkuna tantarishka
kahushkankunama. Chaypi paykunapa
puntankunapi shayachishpankuna
saserdotekunapa atun apuka piñashpa
tapurka:
28¿Manachu kankunata rimarkanchi
Jesusmanta mana yachachinkichinachu
nishpa? ¿Imaraykuta yachachishpalla
katinkichi? Tukuy kay Jerusalenpi
runakuna yachachihushkaykichita
uyahunkuna. Chaymantapas ñukanchita
uchachinkichi chay runa wañuchiy
tukushkanmanta.
29Chasna nishpankuna Pedroka shuk
apostolkunawa pakta aynirkakuna:
Ñukanchika Yaya Diosta kasunanchi
tiyan. Chayrayku runakunata mana
atipanchichu kasunata. 30Kankunaka
Jesusta kruspi klabashpa wañuchirkan-
kichi. Chasna kashpanpas Yaya Dioska,
maykantami yaya rukunchi wañukuna-
pas kushichinahun, paymi chay Jesusta
kawsachirka. 31Chaymanta payta
sikachirka paypa kuskan partima
churananpa. Payta churarka ñukanchi
israel runakunata kamachinanpa
kishpichinanpapas. Chasna kishpichik
kashpan ñukanchita yanapan millaypa
rurashkanchita amirishpa sakishpanchi
Yaya Diostana kasunanchipa, payka
uchanchikunamanta llakichinanpa.
32Ñukanchi tukuy chaykunata yachash-
kanchiraykumi chaykunamanta
rimanchi. Chaymantapas Yaya Diospa
Espíritun, maykantami payta kasukku-
napa shunkunkunapi churarka, paymi
chaykunata riksichin.
33Pedropa rimashkanta uyashpankuna
apukunaka yapa piñarishpankuna
wañuchishunchi nishpa rimarkakuna
paykunapura. 34Chasna rimahushkanku-
nallapi paykunamanta shuk apu
Gamaliel shutiyu shayarishpan rimarka:
Paykunata shuk ratu kanchama
llukshichiychi nishpa.
Chay Gamalielka *fariseo karka,
chaymantapas Moisespa killkashkanta
yachachik. Tukuy runakuna payta yapa
yuyashpankuna alita uyarkakuna.
35Pedrokunata llukshichishpankuna
Gamalielka apu masinkunata rimarka:
Israel masinikuna, alita yuyariychi
manarapas kay runakunata imanachi-
hushpaykichi. 36Yuyariychi imashnami
Teudaswa pasarka. *Romano runaku-
nata winsishpa atun apu tukunanta
rimarka. Chusku pachak runakuna
payta katirkakuna. Chaypi romanokuna
payta wañuchishpankuna tukuy payta
katikkunaka shikwarirkakuna. 37Chay-
washa runakunapa shutinkunata
killkachina punchakunapi Galileamanta
runa Judas shutiyu achka runakunata
tantachirka romano runakunata
piñarishpa llaktankunamanta wichunan-
kunapa. Paytapas wañuchirkakuna.
Chasna wañuchishpankuna tukuy payta

katikkunaka shikwarirkakuna. 38Chay-
rayku rimashkaykichi: Chay Jesusta
katikkunata mana wañuchinkichichu.
Paykunapa rurahushkankuna yachachi-
hushkankunapas paykuna kikin
yuyayninkunamantalla kashpanka
tukurinkami. 39Yaya Diosmanta
kashpanka chay yuyayninkunata mana
atipankichichu winsinata. Yuyaywa
kaychi. Tukuchishu nishpa yuyarihush-
paykichika Yaya Diosmanta kashpanka
paywami kuntrayankichi. Chayrayku
paykunata kachariychi.

Chasna rimashkanta uyashpankuna
apu masinkunaka shuk yuyayllawa
rimarkakuna:

Ari, kacharishunchimi paykunata
nishpa.

40Chaymanta kayarkakuna apostolku-
nata. Chasna kayashpankuna asutichirka-
kuna. Kuti kamachirkakuna manana
runakunata Jesusmanta yachachinanku-
napa. Chaymanta kacharirkakuna. 41Chay
apostolkunaka apukuna tantarishkankuna-
manta kushilla llukshirkakuna. Paykunaka
kushikurkakuna Jesús rimashkanshina
payranti parisishkankunarayku.
42Chaymantapas mana sakirkakunachu
yachachinata. Karan puncha Yaya Diospa
wasinpi, paykunapa wasinkunapipas chay
ali shimita yachachirkakuna Jesús Yaya
Diospa Kachashkan Kishpichikmi kan
nishpa.

Jesusta kirikkuna kanchis kirik masinkunata akllarkakuna yanapakkuna kanankunapa

6 1Chay punchakunapi ashwan
ashwan runakuna Jesusta kirik
tukurkakuna. Chaypi shuk llaktakuna-
manta *griego shimita rimak israel
runakuna *hebreo shimita rimak israel
runakunawa rimanakurkakuna. Rimana-
kuhushpankuna griego shimita rimak
israel runakuna nirkakuna:

Karan puncha mikunata imatapas
kuhushkaykichipi ñukanchimanta
mashintukunata mitsankichi, kankuna-
manta mashintukunataka alita yuyashpa
kunkichi.

2Chasna nihushkankunapi *apostolku-
naka tukuy kirikkunata tantachishpan-
kuna rimarkakuna:

Wawkinikuna paninikuna, mana
alichu kan sakinanchipa Yaya Diospa
shiminta yachachinata mikunata
munahukkunata kunanchiranti.
3Chayrayku wawkinikuna, akllaychi
kankunapuramanta kanchis runakunata
ali yachak, suma yuyayyu, Yaya Diospa
Espíritun tukuypi yuyachishka kahukku-
nata. Ñukanchi chay kanchis akllash-
kaykichi runakunata churashu
kankunata yanapakkuna kanankunapa.
4Ñukanchika Yaya Diosta mañashpa
paypa shiminta yachachishpa katishun-
chi.

5Chasna nishkata uyashpankuna
tukuy alimi nishpa kushikurkakuna.
Chaypina akllarkakuna Estebanta, alita
kirik, Yaya Diospa Espíritun tukuypi
yuyachishka kahukta. Chaymanta
akllarkakuna Felipeta, Prokorota,
Nikanorta, Timonta, Parmenasta,
chaymanta Antiokiamanta Nikolastapas.
Chay Nikolaska mana israel runa
kashpanpas ña unay paykunapa
yachachishkankunata kasuk karka.
6Chay akllarishka runakunata pusharka-
kuna apostolkunama paykunarayku
mañanankunapa. Chasna mañahushpan-
kuna umankunapi makinkunata
churarkakuna, Yaya Dios, kay tarawa-
napi yanapay paykunata nishpa.

7Chay uras ashwanta ashwanta
Jesukristumanta yachachihushpankuna
ashwan runakuna Yaya Diospa shiminta
kirirkakuna. Chasna kirikkunaka
Jerusalenpi yapa achkayarkakuna. Israel
runakunapa *saserdotenkunamantapas

achka kirirkakuna Jesukristumanta yachachishkata.

Chiknik runakuna Estebanta apukunama pushashpankuna uchachirkakuna

8Yaya Dios Estebanta tukuypi yanapashpan suma mana atipaypakunata, Yaya Diospa yachayninwa manchariypa nima ima uras rikushkankunata runakunapa chawpinpi rurarka. 9Chaypi shuk runakuna kallarirkakuna Estebanwa rimanakunata. Paykunaka kamachirishka kashkankunamanta kacharishka kashpankuna paykunapura tantarinankuna wasita shutiyachirkakuna Kacharishkakunapa Tantarinankuna. Paykunawa pakta karkakuna shukkuna Sirene llaktamanta, Alejandria llaktamanta, Silisia allpamanta, Asia allpamantapas. Chaykuna tantarirkakuna Estebanwa rimanakunankunapa. 10Estebanwa rimanakuhushpankuna mana atiparkakunachu payta nima imata ayninata. Yaya Diospa Espíritun payta yuyachishpan ali yuyaywa, atun yachaywa yachachirka. 11Chasna mana atipashpankuna ayninata Estebanta, shuk runakunatana pakalla pagarkakuna llullashpa paymanta rimanankunapa kay Estebanka Moisesmanta Yaya Diosmantapas millaypata rimashkanta uyashkanchi nishpa.

12Chay llullak runakunapa rimashkankunata uyashpankuna tukuy runakuna, israel runakunata kamachik rukukuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas Estebanta sinchita piñarirkakuna. Chasna piñarishpankuna payta apirkakuna. Pushashpankuna tantaylla kwintak atun apu masinkunawa tantarishpankuna puntankunapi churarkakuna. 13Chaymanta llullashpa rimakkunatapas pusharkakuna. Chaypi chay llullak runakunaka Estebanmanta rimarkakuna:

Kay runaka mana chunllayanchu millaypa shimikunata rimanata *Yaya Diospa wasinmanta, Moisespa killkashkanmantapas. 14Chaymanta uyashkanchi chay Nasaretmanta Jesuska kay Yaya Diospa wasinta urmachinka nishpa rimashkanta. Chaymantapas Jesús rimarka Moisespa killkashkan kamachishkakunata amana kasuychinachu. Ashwan kay mushu yachachishkaynitana kasushpa kawsaychi nishpa Estebanka nishkanta uyashkanchi.

15Chaypina tukuy tantarishka kahukkunaka Estebanta rikushpankuna uyanta shuk *angelpatashina rikurkakuna.

Esteban apukunapa puntanpi sumakta yachachirka

7 1Chasna rimashkankunawasha israel runakunapa *saserdotenkunapa atun apuka Estebanta tapurka:

¿Shutipachu paykunapa rimashkanka? nishpa.

2Chasna tapushpan Estebanka aynirka:

Wawkikuna, yachayyu rukukunapas, uyaychi rimahushkaynita. Ñukaka mana millaypa shimikunatachu rimahurkani, nima Yaya Diosmanta, nima Moisespa killkashkanmanta. Tukuymanta ashwan atun Yaya Dioska rikurishka yayanchi ruku wañu Abrahamta Mesopotamia allpapi, manara Harán llaktama kawsak rihushpanra. 3Chasna rikurishpan rimarka: Sakiy aylluykikunata, allpaykimanta llukshiy. Shuk allpama riy, maykantami rikuchishkayki. Chay allpama kawsakriy.

4Yaya Dios chasna nishpan Abrahamka Kaldea runakunapa allpanmanta llukshishpan rirka Harán llaktapi kawsananpa. Chaypi

kawsahushpan yayanka wañurka. Yayan
wañushkanwasha Yaya Diospa
kamachishkanta kasushpan kay allpama
kawsak shamurka, maypimi ñukanchika
kunan kawsahunchi. 5Chasna kawsash-
panpas Yaya Dioska manara Abrahamta
kurkachu kay allpata amun tukunanpa,
nima shuk chushastuta. Ashwan payta
shuk paktachinan shimita rimarka:
Wañushkaykiwasha kay allpata kanpa
miraykunatami kusha amunkuna
kanankunapa nishpa. Abrahamka chay
uras nima shuk wawayu kashpanpas
Yaya Dioska payta chasna rimarka.
6Chaymantapas Yaya Dioska shuk
paktachinan shimita Abrahamta
rimarka: Kanpa miraykunaka chikan
runakunapa allpankunapi kawsanka-
kuna shuk allpamanta runakunashina.
Chay allpapi kawsahukkunaka kanpa
miraykunata tarawachishpa parisichin-
kakunami, chiknishpa kamachinkakuna
chusku pachak watakama nishpa.
7Chaymanta rimarka: Ñukami
paykunata kastigasha, kanpa miraykunata yanka nishpa tarawachishkankunarayku. Chaywasha kishpichishpayni chay allpamanta paykunata llukshichisha. Chasna llukshichishpayni chay kushkayni allpapi kanpa miraykunaka munashkaynita rurashpa kawsankakuna.

8Chaymanta Abrahamta kamachirka:
Pitinayki tiyan karipa ishpanan kara
puntata. Chaymi kanka rikuchinayki-
chipa akllashkayni runakuna kanayki-
chita. Tukuy kanpa miraykunapas kari
wawankunawa chasnallatata ruranan-
kuna tiyan wiñayparayku. Chasna Yaya
Dios rimashpan Abrahamka wawan
Isaakta pusak puncha wawayarishkan-
manta ishpanan kara puntata pitirka.
Isaakpas wawan Jakobta chasnallatata
rurarka. Jakobka chasnallatata rurarka
chunka ishkay wawankunata, maykan-
kunamantami ñukanchikuna mirashkanchi.

9-10Chay Jakobpa wawankuna ñawpa
yaya rukunchi wañukuna shuk wawkin-
kuna Joseta chiknishpankuna wawkin
kashpantata shuk runakunata rantichir-
kakuna. Chay runakunaka Joseta yanka
nishpa tarawashpa kawsananpa Egipto
allpama aparkakuna. Chasna kashpan-
pas Yaya Dioska Joseta kishpichirka
karan parisichiy tukushkanmanta. Pay
Joseta yanapashkanrayku ali yuyayyu
yachak karka. Chasna kashpan egipto
runakunapa atun apu payta kishpichish-
pan tukuy Egiptopi kamachik kananpa
churarka. Chasnallatata wasinpipas
Joseta kamachik kananpa churarka.

11Chay uras tarpukuna mana wiñash-
kanrayku atun yarkay tiyarka. Tukuy
Egipto allpapi, Kanaán allpapipas
kawsak runakuna yapa sinchi yarkaywa
karkakuna. Yaya rukunchi wañukuna
mana atiparkakunachu tarinata
mikunata. 12Josepa yayan Jakobka
Egiptopi achka mikuna tiyashkanta
yachashpan wawankunata kacharka
rantinankunapa mikunankunarayku.
Chaymi karka puntiru rishkankunaka.
13Chay puntiru mikuna apamushkanku-
naka tukurishpan Jakobka kutikashka
wawankunata kacharka rantik rinanku-
napa. Paktashpankuna Joseka wawkin-
kunata rikushpan rimarka: Ñukami kani
wawkikichi José. ¿Manachu riksiwanki-
chi? nishpa. Joseka rikuchirka
paykunata egipto runakunapa atun
aputa. Kaykunami kikin wawkinikuna
kanahun nishpa. Chasna chay atun
apuka yacharka maykan runakunaman-
tami Joseka karka.

14Chaymanta Joseka yayan Jakobta
kayarka tukuy ayllunkunawa pakta
Egiptopi kawsak shamunankunapa.
Chaypi yayan Jakobka tukuy ayllunku-
nawa pakta kanchis chunka pichka

runakuna Egipto allpama kawsak
rirkakuna. 15Unayta chaypi kawsahush-
pankuna yayanka wañurka. Chaymanta-
pas wawankuna chaypillatata wañurka-
kuna, maykankunami ñukanchipa yaya
rukunchikuna karkakuna. 16Chasna
wañushpankuna Sikem shutiyu llaktama
Kanaán allpapi aparkakuna, allarishka
urku uchkupi churashpankuna tapanan-
kunapa. Ñawpa Abrahamka chay
allpata rantirka Sikem llaktapi kawsak
Hamorpa wawankunamanta.
17Yaya Dioska ñawpa Abrahamta kay
paktachinan shimita rimarka: Kanpa
miraykunaka chikan runakunapa
allpankunapi kawsankakuna chusku
pachak watata nishpa. Chay chusku
pachak wata tukurihushpan yaya
rukunchi wañukuna chay Egipto allpapi
achka mirashka karkakuna. 18Chay uras
shuk mushu atun apu yaykurka Egiptopi
kamachinanpa. Chay mushu apuka
mana yacharkachu Josemanta, ña unay
wañushkanrayku. 19Chay apumi yaya
rukunchi wañukunata llullachishpa
parisichipayarka. Mana munashpan
yaya rukunchikuna miranankunapa,
chay apuka kamachirka tukuy mushu
wawayarishka kari wawaykichikunata
sakiychi wañunankunapa nishpa.
20Chasna chay apuka kamachihush-
kan uras Moiseska wawayarirka. Chay
llullu wawastuta Yaya Dioska yapa
yuyarka. Mana munashpankuna
wañunanpa, yayan mamanwa Moisesta
kimsa killata wasinpi pakalla kuyrarka-
kuna. 21Manana ashwanta pakanata
atipashpankuna mamanka shuk
kanuwastupi churashpan yakupi
wampuchishpa kacharirka. Chasna
sakirishkata atun apupa warmi wawan
tarishpan pushashpan kikin wawanta-
shina wiñachirka. 22Chaypi Moiseska
yachakurka tukuy egipto runakunapa
yachashkankunata. Chasna kashpan
payka yapa yachak karka rimananku-
napi, tukuy rurashkankunapi.
23Ña chusku chunka watayu kashpan
yapa munarka kikin ayllunkunata, israel
masinkunata rikuk rinata. 24Chasna
yuyarishpa purihushpan shuk egipto
runa shuk israel runata yankamanta
piñashpa asutihushkanta rikurka.
Chaypi Moiseska asutirishkata
kishpichishpan chay makak egipto
runatana waktashpa wañuchirka.
25Chayta rurashpan Moiseska yuyarirka,
israel masinikuna rurashkaynita
yachashpankuna asirtankakuna Yaya
Dios kachawashkanta paykunata chay
chiknik runakunamanta kishpichinay-
nipa nishpa. Chasna kashpanpas
paykunaka mana asirtarkakunachu.
26Kayantima Moiseska rihushpan
ishkay israel masinkuna makanakuhuk-
kunata tarik rirka. Payka makanakuhuk-
kunata sakichinayashpan rimarka:
¿Imaraykuta wawkipura piñanakushpa
makanakuhunkichi? 27Chasna
rimahushpan chay israel masinta
makahuk runaka Moisesta tankashpan
piñarishpa aynirka: ¿Imaraykuta satirik
shamunki? ¿Pita kanta kachashka kaypi
shuk apushina kanaykipa, rurahushkan-
chimantapas tapunaykipa? 28¿Ñukata-
pas wañuchiwanayankichu egipto
runata kayna wañuchishkaykitashina?
29Chasna rimahushkanta uyashpan
Moiseska karuma mitikurka.
Egiptomanta mitikushpan Madián
allpapi kawsak rirka. Chaypi chikan
runakuna chawpipi kawsapayarka. Chay
allpapi warmiyashpan warminka ishkay
kari wawata wawayarka.
30Chusku chunka watamanta
Moiseska Sinaí urku mayanpi chunlla
chakishka allpapi purihushpan shuk
allpalla kaspistu sintihushkanpi shuk
*angel rikurirka. 31Chayta rikushpan
Moiseska mancharirka ¿imanahuntaya

chay kaspika? nishpa. Kayllayahushpan
rikunanpa, Yaya Diospa rimahushkanta
uyarka: 32Ñukami kani Yaya Dios,
maykantami yaya rukuykikuna
wañukuna Abraham, Isaak, Jakob
kushichiwanahun. Chasna nihushkanta
uyashpan Moiseska mancharishpan
chukchurirka, manana rikunayarkachu
ashwanta. 33Chaypina Yaya Dioska
payta rimarka: Atun kashpayni
chakikipi churarishkaykita surkuy. Kay
allpaka ñukapami. 34Ñukaka rikushka-
nimi Egipto allpapi akllashkayni
runakunata yapa parisichihushkanku-
nata. Paykunapa wakahushkankunata-
pas uyashkanimi. Wakashpa mañawa-
hukkunata llakirishpayni kishpichik
risha nishpayni kanta Egiptoma
kachashkayki.

35Chay Moisesta paykuna ñawpa
chiknishpa rimarkakuna: ¿Pita kanta
kachashka shuk apushina kanaykipa,
rurahushkanchimantapas tapunaykipa?
nishpa. Chasna mana munashpankuna-
pas Yaya Dios chay Moisestaka
kacharka apunkuna tukunanpa,
chaymanta paykunata kishpichik
kananpa. Chasna kananpa Yaya Dios
payta rikuchirka shuk sintihuk kaspipi
rikurik angelwa. 36Chasna kishpichik
tukushpan chay Moiseska yaya rukunchi
wañukunata Egiptomanta llukshichirka.
Chay Egipto allpapi kallarishpa, atun
yaku Puka Mar shutiyuta chimpashpa,
chunlla chakishka allpapi purihushpan-
kuna yaya rukunchi wañukunata chusku
chunka watata suma mana atipaypaku-
nata, Yaya Diospa yachayninwa nima
ima uras rikushkankunata rikuchirka.
37Chay Moisesllatata yaya rukunchi
wañukunata rimarka: Shuk puncha
Yaya Dios ñukanchi israel runakuna-
mantalla shuk runata kachanka,
ñukashina paypa yachayninwa
yachachik kananpa nishpa.

38Chay Moisestami Sinaí urkupi
angelka rimarka yaya rukunchi wañuku-
nawa chunlla chakishka allpapi kahush-
pankuna. Chaymanta Moiseska
paykunata chay angelpa rimashkanta
yachachirka, imashna rurashpami
wiñaypa Yaya Dioswa kawsankakuna
nishpa. Chaymanta chay shimillatata
killkarka ñukanchipas yachananchipa.

39Yaya rukunchi wañukuna Moisesta
mana kasunayarkakunachu. Ashwan
payta piñarishpankuna Egiptoma
kutinayarkakuna. 40Chasna yuyarish-
pankuna Moisés Sinaí urkupi yapa
unayashpan paypa wawkin Aronta
rimarkakuna: Mana yachanchichu
imashnami tukushka Moiseska, chay
ñukanchikunata Egiptomanta llukshichi-
mushkaka. ¿Imaraykuta chasna
unayahun? Chayrayku ruray ñukanchi-
rayku shuk mushu dioskunata chayku-
natana katinanchipa nishpa. 41Chasna
rimashpankuna shuk wakra kari
wawata oromanta rurarkakuna diosnin-
kunarayku. Chaymanta shuk wiwaku-
nata wañuchirkakuna chay oromanta
yanka nishpa rurashkata kushichinanku-
napa. Kikin makinkunawa rurashkanku-
nata rikushpankuna kushikurkakuna
kaymi diosninchika nishpa. 42Chayta
rurashkankunarayku Yaya Dioska
sakirka chayllatana mañashpa
kawsanankunapa. Mana kikin Yaya
Diosta kunkurishpa mañananankunaranti,
intita, killata, istrillakunata mañapaya-
nahun. Imashnami ñawpa Yaya Diospa
yachayninwa yachachikkuna killkarka-
kuna kasna nishpa:

Yaya Dios riman: Israel runakuna, alita
uyawaychi. Chay chunlla
chakishka allpapi chusku chunka
watata purihushpaykichi ¿ñukata-
chu kushichinayashpa wañuchir-
kankichi shuk wiwakunata?
43Manami chasnachu. Ñukata

mañanaykichiranti, Molok shutiyu
yanka diospa karpa wasinta
aparkankichi, Refán shutiyu
yanka diospa istrillantapas.
Chaymanta ñukata mañahukshina
chaykunata mañashpa purirkanki-
chi. Kankuna kikin rurashkayki-
chikunata mañashpa purirkanki-
chi. Chayrayku allpaykichimanta
llukshichishkaykichi, Babilonia
allpamanta ashwan karuma
kachashkaykichi chaypi
parisishpa kawsanaykichipa
nishpa.

44 Kankunami rimawarkankichi *Yaya
Diospa wasinmanta mana alita rimashkay-
nita. Alita uyawaychi. Ñawpa yaya
rukunchi wañukunaka chunlla chakishka
allpapi purihushpankuna mana tiyarkachu
Yaya Diospa wasinka. Paykunaka charirka-
kuna shuk karpa wasita, maypimi Yaya
Dios paykunawa kahushkanta rikuchirka.
Manara chayka tiyashpanra Yaya Dios
Moisesta yachachirka imashnami chay
karpa wasita ruranka chay ukupi payta
mañanankunapa.
45 Moisés wañushpan kawsak yaya
rukunchi wañukunana chay karpa wasita
charirkakuna. Josué paykunata kamachish-
pan Yaya Dios paykunata kunata
rimashkan allpata amuyashpankuna chay
karpa wasita aparkakuna. Chaypi Yaya
Dioska paykunawa kiparirka. Chay allpapi
kawsahuk runakunata kallpachirka yaya
rukunchi wañukunana kawsanankunapa.
Chaypina Yaya Diosta chay karpa wasipi
mañapayarkakuna David atun apunkuna
tukunankama. 46 Chay atun apu Davidka
Yaya Dios yapa payta yuyashkanta
yachashpan tapurka: Kanrayku ruranayani
shuk atun suma wasita ñukanchi
Jakobmanta mirashka runakuna chaypi
kanta mañananchipa. ¿Ima ninkita?
nishpa. 47 Yaya Dioska mana munashpan
aynirka: Mana kanchu rurapanki wasinita.
Wawayki Salomonmi ruranka nishpa.
48 Chasna chay suma wasita rurashpanpas
yachanchi Yaya Dios ashwan atun
tukuymanta kashkanrayku mana runa
rurashka wasipi kawsananta. Chasna
ñawpa Yaya Diospa yachayninwa
yachachik Isaiaska killkarka:

49-50 Yaya Dioska kasna riman: Ñukaka awa
silupi tiyarishpayni kamachini
tukuy allpapi kawsak runakunata.
¿Manachu ñuka rurashkani tukuy
siluta allpatapas? ¿Imashnata
atipaynima kawsanata runa
rurashka wasipika? Manami
atipankichichu ñukarayku shuk
wasita ruranata nishpa.

51 Kankuna Yaya Diospa wasinmanta,
Moisespa killkashkanmantapas mana
alita rimashkaynita niwankichi. Ashwan
kankunaka mana Yaya Diosta kasuna-
yakkuna kankichi. Yaya Diosta mana
riksikkunashina kashpaykichi tukuy
uras Yaya Diospa Espiritunta arkankichi
mana kankunata shutipa kashkanta
riksichinanpa. Ñawpa yaya rukunchi
wañukunashinallatata kankunapas
katihunkichi. 52 Paykunaka ñawpa Yaya
Diospa yachayninwa yachachikkunata
tukuyta wañuchinayarkakuna. Shukku-
nataka chay ali rurak Jesuspa
shamunanmanta rimakkunata wañuchir-
kakuna. Kunanka chay Jesús paktash-
pan kankunaka apichishpa payta
wañuchichirkankichi. 53 Kankunaka
Yaya Dios angelkunata kachashpan
kamachishkankunata kuy tukushpayki-
chipas mana chayta kasushkankichichu
nishpa Estebanka rimarka.

Estebanta wañuchirkakuna

54 Estebanpa rimashkanta uyashpan-
kuna chay apukunaka sumakta piñarish-
pankuna kirunkunata kanirirkakuna.
55 Estebanka Yaya Diospa Espíritun
payta tukuypi yuyachishpan siluma

rikushpan Yaya Diospa suma chuyahlla
punchayachishkanta rikurka. Chasnallatata Jesusta rikurka Yayan Diospa
kuskan parti shayahukta. 56Chasna
rikushpan rimarka:
Rikuychi, siluka paskarishka kahukta
rikuhuni. Chasnallatata rikuhuni Jesusta
Yaya Diospa kuskan parti shayahukta.
57Chasna rimahushkanta uyashpankuna apukunaka rinkrinkunata
tapashpankuna sinchita kaparishpankuna shuk yuyayllawa kallpa payta apik
rirkakuna. 58Llaktamanta tankashpa
llukshichishpankuna rumiwa tuksishpa
wañuchirkakuna. Manara rumiwa
tuksihushpankuna churarishkankunata
llatanachishpa Saulo shutiyu musuta
kurkakuna wakaychananpa. 59Rumiwa
tuksihushpankuna ña wañuhushpan
Estebanka Jesusta mañashpa nirka:
Yayayni Jesús, ña wañuhuni.
Kaykaya, kaypi kahuni kawsanaykipi
yaykuchiwanaykipa.
60Chasna nishpan kunkurishpan
sinchita Yaya Diosta mañashpa
kaparirka:
¡Yaya Dios, ama kastigankichu kay
wañuchiwak runakunata!
Chasna mañashpa wañurka.

Sauloka Jesusta kirikkunata yapa parisichirka

8 1-2Sauloka Estebanta wañuchihushkankunata rikushpan alimi nirka.
Yaya Diosta shuk sumakta kirik
runakuna Estebanpa aychanta urku
uchkupi churashpa tapak rirkakuna.
Chasna churashpankuna achka
llakirishpa sinchita wakashpa
karkakuna.
Esteban wañuchiy tukushkan punchamanta pacha chiknik runakuna
Jerusalenpi Jesusta kirik runakunata
wañuchinayashpa katirkakuna. Chasna
rurashpankuna kirikkunaka llampu
shikwarirkakuna tukuy Judea allpapi,
*Samaria allpamapas. *Apostolkunalla
Jerusalenpi kiparirkakuna. 3Sauloka
chay chiknik runakunamanta kashpan
yapa munarka Jesukristuta kirikkuna
manana tiyananpa. Karan wasikunapi
yaykurka kirikkunata apinanpa.
Apishpan karikunata warmikunatapas
apukunama aparka karselpi churanankunapa.

Kirikkuna yachachirkakuna suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta

4Jesukristuta kirikkunaka Jerusalenmanta shikwarishpankuna tukuy
partima Yaya Diospa suma ali shiminta
Jesukristu runakunata kishpichinanmanta rimashpa purirkakuna. 5Chasna-
llatata Felipepas Jerusalenmanta
llukshirka. *Samaria allpapi
tukuymanta atun llakta Samariama
rishpan Jesús Yaya Diospa Kachashkan
Kishpichik kananta yachachishpa
purirka. 6Chaypi yachachihushpan
tukuy runakuna nima ima uras
rikushkankunata Yaya Diospa yachayninwa rurahushkanta rikuhushpankuna
paypa yachachishkanta alita uyarkakuna. 7Felipe achka runakunamanta
supaykunata llukshichihushpan sinchita
kaparishpa llukshirkakuna. Achka aycha
chakirishka runakuna, mana alita
purinata atipakkunapas ampirirkakuna.
8Chasna ampirishpankuna tukuy chay
llaktapi kawsak runakuna yapa
kushikurkakuna.

Puruhu Simón Jesukristuta kirik tukurka

9Chay *Samaria llaktapi shuk runa
tiyarka Simón shutiyu. Payka puruhu
kashpan manara Jesukristuta kirikkuna
tiyashpan sinchi yachayyu bankumi
kani nishpa tukuy Samaria allpapi

kawsak runakunata yachayninwa
rikuchishpa manchachipayan. [10]Tukuy
runakuna, apukunapas payta kasupayar-
kakuna. Paymanta rimarkakuna Yaya
Diosmi payta atun yachayta kushka
nishpa. [11]Unaymanta pacha chay
puruhuka yachayninwa rikuchishpa
paykunata manchachipayarka.
Chayrayku payta alita kasukkuna
kapayarkakuna. [12]Felipeka yachachish-
pan Yaya Diospa suma ali shiminta
paypa ali kamachinan kay allpapi ña
kallarishkanmanta, chaymantapas
Jesukristu ñukanchita Kishpichik
kananta nishpa, manana puruhuta
kasurkakunanachu. Chaymanta achka
runakuna, karikuna warmikunapas,
yachachishkanta riksishpa, Jesukristuta
kirishpa bawtisarirkakuna. [13]Chay
puruhu Simonpas Jesukristuta kirishpan
bawtisarirka. Chaymanta Felipewa
pakta purirka. Simonka suma mana
atipaypakunata, Yaya Diospa yachay-
ninwa nima ima uras rikushkanta Felipe
rurahushkanta rikushpan yapa mancha-
rirka.

Yaya Diospa Espíritun samaritano runakunama shamurka

[14]Jerusalenpi kahuk *apostolkuna
*Samaria allpapi kawsak runakuna Yaya
Diospa shiminta kirihushkankunamanta
yachashpankuna Pedrota Juanta chayma
kacharkakuna. [15]Paykuna Samariapi
paktashpankuna Yaya Diospa shiminta
kirik runakunarayku mañarkakuna, Yaya
Diospa Espíritun shunkunkunapi
yaykuchun nishpa. [16]Paypa Espiritunka
manara paykunama shamurkarachu. Chay
runakuna Jesusta kirishkankunarayku
bawtisarishkalla karkakuna. [17]Chaypina
Pedroka Juanwa pakta makinkunata chay
kirikkunapi churashpankuna Yaya Diospa
Espiritunka paykunapa shunkunkunapi
yaykurka.

Pedro Simonta rimarka mana ali yuyayyu kananta

[18]Simonka rikurka *apostolkuna
makinkunata churashpankuna kirikku-
napi Yaya Diospa Espíritun yaykuhukta.
Chasna rikushpan kullkita apamurka
apostolkunata kunanpa. [19]Chay kullkita
rikuchishpan rimarka:

Ñukatapas kuwaychi chay yachayta,
ñukapas makinita maykanpipas
churashpayni Yaya Diospa Espíritun
yaykunanpa.

[20]Chasna nishpan Pedroka aynirka:

Yaya Diospa kushkan yachayta rantisha
nishpaykika chay nina mana wañukma
rinayki tiyan kullkikiwa pakta. [21]Kanka
mana atipankichu ñukanchishina Yaya
Diospa yachayninwa kawsanata. Shunkuy-
kika Yaya Diospa rikushkanpika manami
alichu. [22]Millaypata yuyarihushkaykimanta
llakirishpayki sakiy Yaya Dios munashkan-
shinana yuyarinaykipa. Chaymantapas
Yaya Diosta mañay shunkuykipi yuyarish-
kaykita pay munashpanka llakichinanpa.
[23]Yapa tukuymanta atun yachayyu
kanayashpaykimi millaypa yuyayllawa
watarishka kahuktashina rikuni kanta.

[24]Chasna Pedro rimashpan Simonka
aynirka:

Kankuna Yaya Diosta ñukarayku
mañapaychi mana rimashkaykishina
pasanaynipa.

[25]Pedroka Juanwa Jesusmanta
sumakta yachachishkankunawasha
chasnallatata Yaya Diospa shiminta
yachachishpa Jerusalenma kutirkakuna.
Kutihushpankuna *Samaria allpapi
achka llaktakunapi Yaya Diospa
shiminta yachachishpa rirkakuna.

Felipe Etiopia allpamanta kamachik runata yachachirka

[26]Chaywasha Yaya Diospa shuk
*angel Felipeta rimarka:

Atarishpayki Jerusalenmanta urayma riy, Gasa llaktama rina ñampita.
Chay ñampika chunlla chakishka allpa chawpita rin.
27 Chasna rimashkanta kasushpan Felipeka rirka. Chaypi shuk Etiopiamanta runata tinkurka. Payka kaparishka karka. Etiopiapi kamachik atun apu warmi Kandase shutiyupa kamachinan karka. Paypa churashkan shuk atun kamachik karka. Chasnallatata chay warmi apupa kullkinta wakaychak karka. Chay runaka Jerusalenpi Yaya Diosta mañanapa rishkanwasha kutihurka. 28 Kaballu aysashka karronpi tiyarishpan Yaya Diospa shimin killkarishkata leyishpa kutihurka. Chay killkaka ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaiaspa killkashkan karka.
29 Chaypi Yaya Diospa Espíritun Felipeta rimarka:
Kayllayay chay karrota.
30 Chasna nishpan Felipeka kayllayak rirka chay karrota. Kayllayashpan Isaiaspa killkashkanta leyihukta uyashpan tapurka:
¿Leyihushkaykita alita asirtankichu?
31 Chasna Felipe tapushpan Etiopiamanta runaka aynirka:
Nima pi yachachiwashpanka imashnata atipasha asirtanata.
Chasna nishpan Felipeta sikachirka karronpi paypa kuchunpi tiyarinanpa.
32 Chay runa leyihushkan killkapi shuk parti kasna nin:

> Payta obehatashina wañuchinankunapa pusharkakuna. Imashnami willmanta pitihushpankuna obehaka mana kuchparinchu, nima kaparinchu, chasnallatatami paypas chunlla kiparirka. 33 Payta asichishpankuna pinkachirkakuna. Mana uchayu kashpanpas kastigarkakuna. Wañuchishkankunarayku mana tiyanchu paymanta mirashka runakunaka nishpa.

34 Chayta leyishkanwasha chay Etiopiamanta runaka Felipeta tapurka:
Rimaway ¿pimantata kay killkak runaka chasna riman, pay kikinmantachu, shuk runamantachu?
35 Chasna tapushpan Felipeka chay killkashkamanta kallarishpa yachachirka Jesús Kishpichik kananta.
36 Chasna ñampita rihushpankuna shuk yakupi paktarkakuna. Paktashpankuna chay Etiopiamanta runaka nirka:
Rikuy kay yakuta. ¿Manachu kay yakupi bawtisawankima?
37 Chaypina Felipeka aynirka:
Tukuy shunkuykimanta pacha Jesukristuta kirishpaykika bawtisashkayki.
Chaypi chay runaka ari nirka. Kirinimi Jesukristuta, pay Yaya Diospa Wawan kananta.
38 Chasna nishpan Etiopiamanta runaka karrota aysahuk kaballukunata shayachirka. Chaypi ishkanti yakupi uraykushpankuna Felipeka chay Etiopiamanta runata bawtisarka.
39 Bawtisashkanwasha ishkanti yakumanta sikahushkankunapi kunkaymanta Yaya Diospa Espíritun Felipeta pusharka shuk partima. Etiopiamanta runaka Felipeta manana ashwan rikurkanachu. Chasna kashpanpas kushilla ñampita rirka.
40 Yaya Diospa Espíritun Felipeta Asoto llaktama pusharka. Chaymanta tukuy chay ñampipi kahuk llaktakunapi purishpan Jesús Kishpichik kananta yachachishpa rirka Sesarea llaktapi paktanankama.

Saulo Jesukristuta kirik tukurka
(JKK. 22.6-16; 26.12-18)

9 1 Chay uras Sauloka mana sakirkarachu Jesukristuta kirikkunata chikninata. Paykunata manchachishpa

rimapayarka: Mana sakishpaykichika
Jesukristuta kirinata kankunata
sinchitami kastigachisha nishpa.
Chaymantapas paykunata wañuchina-
yashpa kawsarka. Chasna kashpan
*saserdotekunapa atun apuma rirka.
2Chay aputa tapurka kamachina killkata
Damasko llaktapi tantarinankuna
wasikunapa apunkunata rikuchinanpa.
Chay tantarina wasikunapi yaykushpan
munarka apinata chay mushu
yachachina Jesukristupa yachachish-
kanta katihukkunata. Chaypina chayta
katik karikunata warmikunatapas
makinkunata watashpa Jerusalenma
pushanayarka kastigachinanpa.
3Chasna rurananpa rihushpan ña
Damasko llakta kuchupi paktahushpan
silumanta chuyahlla ilampashina paypi
muyukta rikurirka. 4Chayta rikushpan
Sauloka allpama urmarka. Chaypi shuk
payta rimahushkata uyarka:
Saulo, Saulo, ¿imaraykuta chiknishpa
parisichiwahunki?
5Chasna tapuy tukushpan Sauloka
aynirka:
¿Pitaya kanki? nishpa.
Chaypi silumanta rimahukka aynirka:
Parisichiwahushkayki Jesusmi kani.
6Kunanmanta pacha manana
parisichishpa katiychu katiwakkunata.
Atarishpayki chay Damasko llaktama
riy. Chaypi shuk runaka kanta rimanka
imatami ruranayki tiyan nishpa.
7Chay Saulowa rihukkunaka payta
rimahuk shimita uyashpankuna
mancharirkakuna. Chay shimita
uyashpankunapas nima shuk runata
rikurkakunachu, mancharishpa chunlla
shayarirkakuna. 8Sauloka atarishpan
manana atiparkachu rikunata. Chasna
wisku kashpan paywa rihukkunaka
makinmanta apishpa Damasko llaktama
pusharkakuna. 9Chaypi kimsa punchata
nima imata rikunata atiparkachu.
Chaymantapas mana mikurkachu, mana
upyarkachu nima imata.
10Chay Damasko llaktapi kawsarka
shuk runa Ananias shutiyu Jesukristuta
kirik. Muskuypishina rikurishpan
Jesuska payta kayarka:
Ananias.
Chasna nishpan Ananiaska aynirka:
Amuyni, ¿imatata niwanki?
11Jesuska rimarka:
Atarishpayki Kuska shutiyu ñampita
riy. Chaypi Judaspa wasinpi Tarso
llaktamanta Saulo shutiyu runata
maskakriy. Payka kunan Yaya Diosta
mañashpa kahun. 12Payta muskuypi-
shina rikuchishkani, kan Ananias,
payma rihushkaykita. Chaymanta
makikita umanpi churahushkaykita kuti
rikunanpa rikuchishkani.
13Chasna Jesús rimashpan Ananiaska
aynirka:
Amuyni, achka runakuna kwintawash-
kakuna chay Saulo Jerusalenpi kanta
kirishpa kawsahukkunata yapa
parisichihushkanta. 14Kunanka
kaymapas shamushka saserdotenchiku-
napa apunkunapa kamachishkawa
kanta mañahuk runakunata apishpa
kastigachinanpa.
15Chaypi Jesuska payta aynirka:
Riylla. Saulotaka ñukami akllashkani
ñukamanta rimananpa mana israel
runakunata, atun apunkunatapas,
kankuna israel runakunatapas. 16Chasna
kashpan payta asirtachisha imashna
achkatami parisinan tiyan runakunata
ñukamanta yachachihushpan.
17Jesuspa chasna nishkanta kasushpan
Ananiaska Saulota rikuk rirka. Chay
tiyahushkan wasipi paktashpan
yaykurka. Chaymanta makinta Saulopa
umanpi churashpan rimarka:
Wawkini Saulo, shamuhushkayki
ñampipi rikurik Jesukristumi ñukata
kachawashka. Payka munan kanta

yanapanaynipa kuti mushumanta
rikunaykipa, chaymantapas paypa
Espíritun shunkuykipi yaykushpan
tukuypi paypa yuyachishkan kanaykipa.
18Chay ratulla challwa karashina
Saulopa ñawinmanta wicharishpan kuti
mushumanta atiparka rikunata.
Chaywasha Sauloka atarishpan bawtisa-
rik rirka. 19Bawtisarishkanwasha
mikushpan kuti sinchikurka. Chaymanta
kiparirka shuk punchakunata chay
Damasko llaktapi Jesukristuta kirikku-
nawa.

Saulo kallarirka yachachinata Jesukristumanta

20Chaypina Sauloka tantarinankuna
wasikunapi kallarirka yachachinata
Jesusmi Yaya Diospa Wawan kan
nishpa. 21Chasna rimahushkanta
uyashpankuna tukuy uyahukkunaka
mancharishpankuna nirkakuna:
¿Manachu kay runaka Jerusalenpi
Jesusta mañahukkunata parisichishpa
purik karka? ¿Manachu kaymapas
kirikkunata apishpa *saserdotekunapa
apunkunama pushananpa shamushka?
22Chasna rimashpankunapas Sauloka
Yaya Diospa shiminta ashwan sinchita
yachachirka Jesuska chapashkanchi
Yaya Diospa Kachanan Kishpichikmi
kan nishpa. Damasko llaktapi kawsak
israel runakuna kunkaymanta chasna
rimahushkanta mana asirtarkakunachu.
Chaypina paykunapura tapunakurka-
kuna ¿alichu manachu? nishpa. Mana
yacharkakunachu.

Saulo israel masinkunamanta kishpirka

23Chasna achka punchakunata
yachachihushpan israel masinkunaka
yuyarirkakuna Saulota wañuchinata.
24Chay runakunaka tutapi punchapipas
llakta kincha punkupi chapapayanahun
Saulota apishpankuna wañuchinanku-
napa. Chaypi Sauloka chasna
yuyarihushkankunata yacharka. 25Chay-
rayku shuk tuta Saulota shuk atun
tasapi churashpankuna kirikkunaka
llakta kincha washama uraykuchishpan-
kuna kacharkakuna. Chasna Sauloka
kishpirka israel masinkunamanta.

Saulo Jerusalenpi kiparirka yachachinanpa

26Chasna Damasko llaktamanta
llukshishpan Sauloka Jerusalenma rirka.
Paktashpan chaypi kirik masinkunawa
tantarinayarka. Paykunaka mana
kirishpankuna Saulo Jesukristuta kirik
tukushkanta, tukuy mancharkakuna
payta. 27Chasna kashpanpas Bernabeka
Saulota amiguyarka. *Apostolkunama
pushashpan paykunata kwintarka:
Amunchi Jesusmi ñampipi rikurishpan
paywa kwintashka. Chasna kashpan
Damasko llaktapi payka mana
manchashpa Jesukristumanta
yachachirka nishpa. 28Chasna Bernabé
kwintashpan Jesukristuta kirikkunaka
Saulota yaykuchirkakuna paykunawa
pakta tantarinanpa. Chaymanta pacha
mana manchashpa Jerusalenpi
Jesukristumanta yachachishpa purirka.
29Chasna yachachishpa purihushpan
*griego shimita rimak israel masinku-
nawa kwintarka. Chaymanta
paykunawa rimanakushpa yachachirka.
Mana kirinayashpankuna paykunaka
Saulota wañuchinayarkakuna. 30Chayta
yachashpankuna Jesukristuta kirik
masinkuna Saulota Sesarea llaktama
pusharkakuna. Chaymanta kacharka-
kuna Tarso llaktanma.
31Chasna Saulo kirik tukushpan
Jesukristuta kirik runakuna tukuy
Judea, Galilea, *Samaria allpakunapi
parisishpa kawsahushkankunamanta
kushillana kawsarkakuna. Jesukristupa

yachachishkanta ashwan alita
yachakushpankuna sinchikurkakuna.
Payta yuyashpa munashkanta rurashpa
kawsarkakuna. Yaya Diospa Espíritun
paykunata yanapashpan ashwan
runakuna Jesukristuta kirirkakuna.

Pedro Eneasta ampirka

32 Chay uras Pedroka tukuy partima
kirik masinkunata rikunanpa rirka.
Chaypi Lida llaktapi kawsak kirik
masinkunamapas paktarka. 33 Chay
llaktapi tarirka Eneas shutiyu runata.
Chay runaka pusak watata kawitupi
sirishpa kawsapayan. Mana atarinata
atipapayanchu, aychan chakirishka
kashkanrayku. 34 Chaypi Pedroka chay
runata rikushpan nirka:
Eneas, Jesukristumi kanta ampihun.
Atariy, puñunaykita alichashpayki.
Chay ratulla Eneaska ampirishka
atarirka. 35 Chay ampirishkata rikushpan-
kuna tukuy Lida llaktapi kawsakkuna,
Sarón llaktapi kawsakkunapas ñawpa
yanka kirinankunata sakishpankuna
Jesukristutana kirirkakuna.

Pedro Dorkasta kawsachirka

36 Chay uras Jope llaktapi shuk warmi
Jesusta kirik tiyarka. Paypa shutinka
Tabita karka, *griego shimipi Dorkas. Chay
warmika alita rurashpa nima imayu
runakunata yanapashpa kawsak karka.
37 Pedro Lida llaktapi kahushpan Dorkaska
unkushpan wañurka. Chaypi aychanta
mayllashpankuna pillurkakuna. Chaymanta
awaniru kawitu kwartupi churarkakuna.
38 Jope llaktaka Lida llakta mayanpi karka.
Chaypi kawsak Jesukristuta kirik runakuna
yachashpankuna Pedro chay Lida llaktapi
kahushkanta, ishkay kirik masinkunata
kacharkakuna payta kayak rinankunapa,
Jope llaktama utkalla shamuy nishpa.
39 Chasna rimashpankuna Pedroka
paykunawa pakta rirka. Jopepi paktash-
pankuna payta pusharkakuna maypimi
wañushkata churashkakuna. Chaypi
yaykushpan mashintukunaka Pedrota
kayllayarkakuna rikuchinankunapa,
Dorkas kawsa kahushpanra paykuna-
rayku churarinankunata sirashkanta.
40 Chasna wakashpa rikuchishpankuna
Pedroka tukuyta kwartumanta
kanchama llukshichirka. Paylla
kiparishpan kunkurishpan Yaya Diosta
mañarka. Chaywasha chay wañushka
warmita rikushpan nirka:
Tabita, atariy.
Chaypi chay wañushka warmika
ñawinta paskarka. Pedrota rikushpan
tiyarirka. 41 Chasna tiyarishkanta
rikushpan Pedroka makinmanta
apishpan atarichirka. Chaywasha kirik
masinkunata, mashintukunatapas
kayashpan kawsarishkata rikuchirka.
42 Chasna rurashkanta tukuy Jopepi
kawsakkuna yachashpankuna achka
Jesukristuta kirirkakuna. 43 Chaymanta
Pedroka achka punchakunata Jopepi
kiparirka karakunata timplashpa
chakichik Simonpa wasinpi.

Pedro Korneliota yachachik rirka

10 1 Sesarea llaktapi kawsarka shuk
runa Kornelio shutiyu. Payka
shuk waranka Italia allpamanta suntalu-
kunata kamachik kapitanmi karka.
2 Chay Kornelioka tukuy wasinpi
kawsakkunanti Yaya Diosta
kushichishpa kawsapayan. Israel
runakunata yanapananpa achka kullkita
kupayan. Tukuy uras Yaya Diosta
mañashpa kawsapayan.
3 Shuk puncha ña chishiyahushpan
muskuypishina Yaya Diospa kachashkan
*angelta rikurka. Chay angelka wasinpi
yaykushpan Kornelio nishpa kayarka.
4 Chaypi Kornelioka angelta alita
rikushpan manchaywa aynirka:
¿Imatata rimawanki, Señor? nishpa.

Chay angelka rimarka:
Yaya Dioska mañashkaykita
uyashkami. Nima imayu runakunata
kullkikita kushkaykitapas rikushpan
yapa kushikun. 5Kunanka shuk runaykikunata Jope llaktama kachay shuk runa
Simón Pedro shutiyuta pushamunankunapa kayma. 6Chay Simón Pedroka
shuk Simón tokayunpa wasinpimi
kahun. Chay tokayunka karakunata
timplashpa chakichikmi. Chay wasika
atun yaku mar mayanpimi. Chay
Pedromi kanta rimanka imatami
ruranayki tiyan nishpa.
7Chay angel llukshishkanwasha
Kornelioka ishkay runankunata kayarka,
chaymanta alita Yaya Diosta kasuk shuk
suntaluntapas. 8Tukuy rikushkanta
uyashkantapas kwintashkanwasha
paykunata kacharka Jope llaktama.
9Kayantima paykuna ña Jopema
kayllayahushkankunapi, chawpi puncha
kahushkapi, Pedroka wasi awama sikarka
Yaya Diosta mañananpa. 10Yarkayta
musyashpan mikunayarka. Shukkuna
mikunata yanunankunakama payka
mañahushkanpi muskuypishina silu
paskarihushkanta rikurka. 11Chay silu
paskarishkamanta shuk anchu mantanashina rikurirka chuskunti puntanmanta
watarishka uraykumuhushkata. 12Chay
mantana ukupi rikurirka tukuy israel
runakunapa mana mikunankuna
aychakuna. Shukkuna chusku chakiwa
purik, shukkuna aysarishpa purik,
shukkuna pawakkuna karkakuna. 13Chasna
rikuhushkanpi Pedroka Yaya Diospa kasna
rimahushkanta uyarka:
Pedro, atariy. Apishpa wañuchishpayki mikuy.
14Chasna rimashkata uyashpan
Pedroka aynirka:
A Yaya Dios, manami chaykunataka
mikushanchu. Nima ima uras chasna
millaypa aychakunata mikushkanichu.
15Chaypi Yaya Dioska kutikashka
payta rimashpan nirka:
Ñuka ali mikunami nishkaynita ama
yanka rimaychu manami mikunachu
nishpa.
16Chasnallatata kimsa kuti rikurirka.
Chaywasha chay mantanaka silumallatata sikarka.
17Pedroka chay rikushkanta mana
yachashpan yuyarishpa tiyahushkanllapi Korneliopa kachashkan runankunaka Simonpa wasinta maskashpa
tapushpa paktarkakuna. 18Chay wasipi
paktashpankuna tapurkakuna:
¿Kaypichu kahun shuk runa Simón
shutiyu, maykantami ninahun Pedro?
nishpa.
19Pedro rikushkanta yuyarihushpanra
Yaya Diospa Espíritun payta rimarka:
Rikuy, kimsa runakunami kanta
maskahunkuna. 20Atariy, kaymanta
uraykuy. Paykunawa pakta mana
manchashpa riy. Ñukami paykunata
kachashkani kanta pushanankunapa.
21Chasna Yaya Diospa Espíritun
rimashpan Pedroka uraykushpan
Korneliopa kachashkan runankunata
rimarka:
Ñukami kani maskahushkaykichi
runaka. ¿Imaraykuta shamushkankichi?
22Chay runakunaka aynirkakuna:
Shamushkanchimi kapitanchi
Kornelio kachashkanrayku. Payka Yaya
Diosta sumakta mañashpa kawsan.
Chayrayku tukuy payta riksik israel
masikikuna yuyanahun. Yaya Diospa
angel payta rimashka: Kachay runaykikunata Pedrota pushamunankunapa
wasikima. Pay rimahushkanta uyanayki
tiyan. Chasna chay angel rimashkanrayku Kornelioka ñukanchita kachashka
kanta pushananchipa nishpa.
23Chasna kwintashpankuna Pedroka
paykunata wasi ukuma yaykuchishpan
chayllapi chay tutaka puñurkakuna.

Kayantima Pedroka chay runakunawa
Sesarea llaktama rirka. Shuk kirik
wawkikunapas Jope llaktamanta
Pedrowa pakta rirkakuna. 24Kayantima
Sesareapi paktashpankuna Kornelioka
ayllunkunata, yapa yuyashkan runaku-
natapas tantachishpan wasinpi Pedrota
chaparka. 25Pedroka chay wasipi
paktashpan Kornelio tiyahushkanmanta
atarishpan payta tinkuk rirka. Tinkush-
pan Pedropa puntanpi kunkurik rirka
payta kushichishpa saludananpa.
26Chaypi Pedroka Korneliota atarichi-
hushpan rimarka:

Atariy. Ñukapas kanshina runallata-
tami kani nishpa.

27Korneliowa kwintahushpan Pedroka
wasi ukuma yaykuhushpan achka
tantarishka runakunata rikurka.
28Chasna rikushpan chay runakunata
rimarka:

Kankunaka ñami yachankichi,
ñukanchi israel runakunata Moisespa
kamachishkanka nin, shuk mana israel
runakunata mana kayllayankichichu.
Chasna kashpantata Yaya Dioska ñukata
yachachiwashka nima maykan runata
Yaya Diospa rikushkanpi manami alichu
kanki nishpa yanka rimanaynipa.
29Chayraykumi kayawashpayki mana
killashpa chay ratulla shamushkani.
Kunanka yachanayani imaraykumi
kayachiwashkankichi nishpa.

30Chasna Pedro tapushpan Kornelioka
aynirka:

Ñami chusku punchana kasna uras
chishipi nima imata mikushpayni Yaya
Diosta mañahurkani wasinipi. Chaypi
kunkaymanta shuk suma chuya
churarishka runa puntaynipi shayahukta
rikurkani. 31Chay runaka kayawarka
Kornelio nishpa, Yaya Dioska
mañahushkaykita uyashkami. Nima
imayu runakunata kullkiwa yanapash-
kaykitapas Yaya Dios rikushkami.
32Kunanka Jope llaktama runaykikunata
kachay Simón Pedrota pushamunanku-
napa. Payka aycha karata chakichik
Simón shutiyupa wasinpi kahun. Chay
wasika atun yaku mar mayanpimi
kahun. Chaypi kahuk Pedromi
shamunka kanwa kwintananpa nishpa
rimawarka chay angelka. 33Chaypina
utkalla runaynikunata kacharkani kanta
maskanankunapa. Alimi shamushkay-
kika ñukanchima. Kunanka tukuy
tantarishka kahunchi Yaya Diospa
puntanpi. Tukuy Yaya Dios kanta
rimashkanta uyanayanchi nishpa.

Pedro chay tantarishka runakunata Jesukristumanta yachachirka

34Chaymanta Pedroka kallarirka
yachachinata kasna nishpa:

Kunanka alita yachani Yaya Dioska
mana ñukanchi israel runakunallatachu
yuyashkanta, ashwan tukuy runakuna-
tami yuyan. 35Maykan llaktamantapas
Yaya Diosta manchashpa alita rurak
runataka Yaya Dioska shutipami
yuyashpan alita rikun, israel runata,
mana israel runatapas. 36Yaya Dioska
ñukanchi israel runakunata rimarka,
Jesukristuta kirik runakunata uchanku-
namanta llakichinanta, kushilla paywa
pakta kawsananchipa. Chay Jesuska
tukuypa apunmi kan. 37Kankuna alita
yachankichi Juan runakunata
yachachishkanta mana ali rurahushkan-
kunata sakishpankuna bawtisarinanku-
napa. Chaywasha Jesuska kallarirka
runakunata yachachinata Galilea
allpapi. Chaymanta tukuy Judea allpapi-
pas yachachishpa purirka. 38Ña yachan-
kichi Yaya Dioska chay Nasaretmanta
Jesusta Espiritunta atun yachaynintapas
kushkanta. Chasna Yaya Dios payta
yanapashpan maytapas purishpan yapa
alikunata rurarka, supay yaykushka
runakunamantapas supayta

llukshichirka. 39Ñukanchimi rikushkanchi Jesús Jerusalén llaktapi, tukuy Judea allpapipas alita rurashkanta, chayraykumi kankunata chayta rimanchi. Chasna alikunallata rurashpanpas apunchikunaka kruspi klabachishpa wañuchichirkakuna. 40Paytaka Yaya Dios kimsa punchamanta kawsachirka. Chasna kawsarishkataka ñukanchi rikushkanchi. 41Payka mana tukuy runakunatachu rikurishka, ñukanchillatami payka rikurishka. Kawsarishkanwasha upyarkanchi mikurkanchi paywa pakta. Yaya Diosmi ñukanchita ñawpamanta pacha akllarka chasna kawsarishkanmanta kwintananchipa. 42Ñukanchita kamachirka tukuy runakunata rimananchipa Yaya Dioska payta aputa rurashkanta, tukuy kawsakunata wañushkakunatapas rurashkankunata tapushpan rimananpa pimi kishpinka, pimi kastigarinka nishpa. 43Ñawpamanta pacha tukuy Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunaka chay Jesusmanta kwintarkakuna: Maykanpas payta kirishpanka Yaya Diosmi tukuy ucha rurashkankunamanta pichanka nishpa.

Yaya Diospa Espíritun mana israel runakunapipas yaykurka

44Pedro chayra rimahushkanllapi Yaya Diospa Espiritunka tukuy uyahukkunapa shunkunkunapi yaykurka. 45-46Chaypi chay mana israel masinikuna nima pi yachakushkan Yaya Dioslla yachashkan shimipi rimashpa Yaya Diosta kushichirkakuna. Chayta uyashpankuna Pedrowa kahuk Jesusta kirik israel masinkuna mancharishpa rikunakurkakuna kasna nishpa:

¿Imashnataya yaykushka Yaya Diospa Espiritunka kay mana israel runakunapipas?

47Chaypina Pedroka rimarka:

¿Manachu ali kama yakupi bawtisananchipa kay runakunata? Paykunapipas Yaya Diospa Espiritunka yaykushkami ñukanchipishina.

48Chasna nishpan Pedroka paykunata rimarka Jesukristuta kasukkuna tukushkankunata rikuchinankunapa bawtisaychi nishpa. Bawtisarishkankunawasha paykunaka Pedrota tapurkakuna shuk punchakunata paykunawa kiparinanpa.

Jerusalenpi Pedro kirikkunata kwintarka

11 1Chaymanta *apostolkuna, tukuy Judeapi Jesukristuta kirikkunapas yacharkakuna ñukanchi mana israel runakunapas Yaya Diospa shiminta kirishkanchita. 2Chayrayku Pedroka Jerusalenma kutishpan kirik israel masinkunaka payta piñarishpa tapurkakuna:

3¿Imaraykuta rishkanki pasyanapa mana israel runakunata? ¿Imaraykuta paykunawa mikushkanki? nishpa.

Israel runakunaka mana tantanakupayashpankuna nima mikupayashpankuna mana israel runakunawa chasna tapurkakuna.

4Chasna tapushpankuna Pedroka tukuyta kallarishkanmanta pacha kwintarka kasna:

5Ñuka Jope llaktapi Yaya Diosta mañashpa kahushkaynipi muskuypishina shuk mantanatashina rikurkani. Karan puntanmanta watarishka karka. Silumanta uraykumurka ñukakama. 6Alita rikushpayni tukuy allpapi kawsak chusku chakiyu animalkunata, manchaypa piña animalkunata, aysarishpa purik animalkunata, tukuy pawakkunatapas rikurkani. 7Chaymanta Yaya Diospa shiminta uyarkani: Pedro, atariy. Apishpa wañuchishpayki mikuy. 8Chasna uyashpayni aynirkani: Ay

Yayayni, manami chaykunata
mikushanchu. Nima ima uras chasna
millaypa aychakunata mikushkanichu.
9Yaya Dioska kuti silumanta rimawash-
pan nirka: Ñuka ali mikunami nishkay-
nitaka ama yanka rimaychu manami
mikunachu nishpa. 10Chasna kimsa kuti
rikuchiwashkanwasha kuti siluma
sikachiy tukurka. 11Chay ratulla kimsa
runakuna Sesareamanta, Korneliopa
kachashkan runakunaka paktamurka-
kuna ñukata maskawanankunapa.
12Chasna paktamushpankuna Yaya
Diospa Espíritun rimawarka: Mana
manchashpa paykunawa riy nishpa.

Ñukawa pakta rirkakuna sokta kirik
masinchikuna. Paykunawa chay
Sesareapi chay runapa wasinpi yaykur-
kanchi. 13Chaypi yaykushpanchi chay
runa Kornelio shutiyu ñukanchita
kwintarka: Shuk *angel wasinipi
shayahukta rikurkani. Chay angelka
rimawarka: Jope llaktama runaykiku-
nata kachay Simonta pushamunanku-
napa, maykantami ninahun Pedro.
14Paymi kanta aylluykikunawa pakta
shuk shimita yachachinka kastigarina
kashkaykichimanta tukuy kankuna
kishpishka kanaykichipa. 15Chasna
kwintawashkanwasha ñuka yachachi-
hushkaynillapi Yaya Diospa Espíritun
paykunapi shamurka, imashnami
puntiru ñukanchikunapipas shamurka.
16Chaypi yuyarirkani Yaya Jesús kay
allpapira kashpanra ñukanchita rimash-
kanta: Bawtisak Juan runakunata
bawtisarka yakuwa, ashwan ñukaka
kankunata Yaya Diospa Espiritunta
kushpami shunkuykichita aliyachisha
nishpa. 17Chayrayku Yaya Dios
paykunatapas Espiritunta kushka,
imashnami ñukanchita kurka Amunchi
Jesukristuta kirishpanchi. ¿Imatataya
ruraynima karka? Ñukaka Yaya Diosta
mana atipanichu arkanata.

18Chasna Pedro rimahushkanta
uyashpankuna Jerusalenpi Jesusta kirik
israel masinkunaka mana ashwanta
payta rimarkakunanachu. Ashwan Yaya
Diosta kushichishpa rimarkakuna:

Tukuy mana israel runakunatapas
Yaya Dioska yanapashka uchankunata
sakishpa mushu kawsayta tarinanku-
napa.

Antiokia llaktapi achka runakuna Jesukristuta kirirkakuna

19Estebanta wañuchishkankuna uras
Jesusta kirikkunata apinata munahush-
pankuna mitikushpa shuk llaktakunama
kawsak rirkakuna. Chasna purihushpan-
kuna Fenisia allpama, Chipre islama,
Antiokia llaktamapas paktarkakuna.
Chaypi israel masinkunallata Jesús
kishpichik kananta yachachirkakuna.
20Paykunamanta shukkunalla, Chipre-
manta, Sirenemanta, Antiokiapi
paktashpankuna *griego mana israel
masinikunatapas yachachirkakuna chay
suma ali shimita Jesukristu runakunata
kishpichinanmanta. 21Jesukristu
paykunata yanapashpan achka
runakuna yachachishkankunata
uyashpankuna ñawpa yanka kirinanku-
nata sakishpankuna Jesukristutana
kirirkakuna.

22Antiokiapi runakuna chasna
kirishkankunata yachashpankuna
Jerusalenpi kirikkuna Bernabeta
Antiokiama kacharkakuna. 23Bernabeka
Antiokiapi paktashpan Yaya Dios
paykunata atunta yanapashkanta
rikushpan yapa kushikurka. Chaypi
paykunata kunarka:

Jesusta tukuy shunkuykichimanta
pacha kasushpa, mana sampayashpa
katiychi nishpa.

24Bernabeka alita rurak runa karka.
Yaya Diospa Espíritun payta tukuypi
yuyachishkanrayku alita kirik karka.

Pay yachachishpan yapa achka
runakuna Jesukristuta kirik tukurka-
kuna.
25Chaywasha Bernabeka Tarso
llaktama rirka Saulota maskananpa.
26Payta tarishpan Antiokiama pusharka.
Chaypi paykunaka shuk watata
Jesukristuta kirikkunawa kawsarka-
kuna. Achka runakunata Yaya Diospa
shiminta yachachirkakuna. Chay
Antiokiapi puntiru Jesukristuta kirikku-
nata shutiyachirkakuna Kristianukuna
nishpa. Chayka ninayan *Kristuta
katikkuna.
27Bernabé Saulowa pakta Antiokiapi
yachachihushkankunapi Yaya Diospa
yachayninwa yachachikkuna Jerusalen-
manta Antiokiama rirkakuna. 28Chaypi
Yaya Diospa yachayninwa shuk
yachachik Agabo shutiyuka tantarish-
kankunapi shayarirka. Yaya Diospa
Espíritun payta yuyachishpan rimarka
tukuy llaktakunapi sinchi yarkay
tiyananta. Chasna nishkanshina
paktarishpan tukuymanta atun apu
*romano Klaudio kamachik kashkan
uras sinchi yarkay tiyarka. 29Chayta
yachashpankuna Antiokiapi kawsak
kirikkunaka Judea allpapi kawsak kirik
masinkunarayku karan shuk atipashkan-
chi tuputa kachashu paykunata yanapa-
nanchipa nishpa yuyarirkakuna.
30Chasna yuyarishkankunashina
rurarkakuna. Bernabewa Saulowapas
kullkita kacharkakuna kirikkunata
sinchikuchik wawkikunata kunanku-
napa Judeapi kawsak kirikkunarayku.

Chiknik runakuna Santiagota wañuchirkakuna, Pedrota karselpi churarkakuna

12 1Chay uras atun apu *Herodes
kirikkunata parisichinata
kallarirka. 2Chasnapi payka Juanpa
wawkin *Santiagota sabliwa wañuchi-
chirka. 3Chasna wañuchichishpan israel
runakunapa apunkuna kushikurkakuna.
Herodeska kushikushkankunata
yachashpan Pedrotapas kastigananpa
apichirka. Chayta rurarka israel
runakuna mana punkirishka panta
mikunankuna punchakunapi *Paskua
shutiyupi. 4Pedrota apishpankuna
karselpi churachirka. Pedro mana
kishpinanpa Herodeska chunka sokta
suntalukunata churarka, chuskumanta
tutapi punchapipas kuyrananankunapa.
Payka yuyarirka chay Paskua punchaku-
nawasha payta llukshichishpan runaku-
napa puntanpi tapunanpa, chaymanta
kastigananpa. 5Chasna kashpan Pedroka
karselpi taparishka alita kuyrarishka
kahurka. Chaypina tukuy kirikkunaka
Yaya Diosta sinchita payrayku mañarka-
kuna.

Yaya Dios Pedrota karselmanta llukshichirka

6*Herodeska kayantima runakunapa
puntanpi churana kashpan chay tuta
Pedroka ishkay suntalukuna chawpipi
puñuhurka ishkay kadenawa
watarishka. Chaymantapas shuk
suntalukuna karsel punkupi kuyrahur-
kakuna. 7Chaypi Pedro puñushpa
sirihushkanpi kunkaymanta Yaya
Diospa *angelka shamurka. Chay karsel
kwartupi punchahlla rikurirka.
Chaypina chay angelka Pedrota
kushtillanpi tupachishpa likchachirka
kasna nishpa:
Pedro, utkalla atariy.
Chasna rimashkanllapi Pedropa
makinmanta kadenakunaka paskarish-
pan urmarkakuna. 8Chaypi angelka
rimarka:
Atariy, churarinaykita churariy.
Sapatuykitapas churariy.
Pedro chasna rurashpan angelka kuti
rimarka:

Awaniru churarinaykitapas churarishpayki katiway.
9Chaypina Pedroka angelpa washanta katishpa llukshirka. Mana yacharkachu shutipa chay angelka payta llukshichihushkanta. Ashwan yuyarirka ¿musparihunichu imataya? nishpa. 10Chasna rihushpankuna chay karsel ukupi kuyrahuk suntalukunata pasarkakuna, chaymanta shuk punkupi kuyrahuk suntalukunatapas. Chaymanta chay llaktama llukshina karselpa punkun fierromanta rurarishkapi paktarkakuna. Chaypi paktashpankuna chay punkuka pay kikinlla paskarirka. Chaypina karselmanta llukshishpankuna shuk ñañu ñampita rirkakuna. Chayllapi kunkaymanta angelka Pedrota sakishpan rirka. 11Chay ratu Pedroka yuyarishpan rimarka:
Kunan shuti yachani Yaya Dioska angelta kachamushkanta kishpichiwananpa apu Herodes wañuchinata munawahushkanmanta, ñukanchi israel runakunapa apunchikunamantapas.
12Chasna yuyarishpan Pedroka rirka Mariapa wasinma. Chay Mariaka Juan Markus shutiyupa maman karka. Chaypi achka runakuna Yaya Diosta mañanankunapa tantarishka kahurkakuna.
13Pedroka chaypi paktashpan kanchapi shayarishpan punkuta waktarka. Shuk yanapak shipas Rode shutiyu atarishpan ¿pitaya? nishpa rikuk rirka. 14Chay Rodeka Pedropa shiminta uyashpan sumakta kushikurka. Mana punkuta paskashpan ukumallatata kallparka.
Pedroka punkupimi shayahun nishpa rimak rirka.
15Rode chasna rimashpan paykunaka rimarkakuna:
¿Musparihunkichu imataya? nishpa.
Chasna rimashpankunapas Rodeka ashwan rimarka:
Shutipami rimahuni nishpa.
Chaypi aynirkakuna:
Mana Pedrochu, almanchari nishpa.
16Paykuna chasna rimahushkankunapi Pedroka punkuta waktashpalla katirka. Chasna uyashpankuna punkuta paskarkakunana. Pedrota rikushpankuna yapa mancharirkakuna. 17Pedroka yaykushpan makinwa rikuchirka chunlla tukunankunapa. Chunllayashpankuna kwintarka imashnami Yaya Dios karselmanta payta llukshichishka. Chayta kwintashkanwasha nirka:
Tukuy chayta rimaychi *Santiagota, chaymantapas chay shuk kirik masinchikunata.
Chasna rimashkanwasha llukshishpan rirka shuk partima.
18Ña punchayahushpan Pedro illa kashkata rikushpankuna suntalukunaka yapa mancharirkakuna. Mana yacharkakunachu imashnami llukshishka.
19Apu Herodes Pedrota maskachishpanpas nima tarirkakunachu. Chasna mana tarishpankuna Herodeska chay kuyrak suntalukunata tapurka:
¿Pedroka imashnata tukushka? nishpa.
Paykunaka mana atiparkakunachu nima imata ayninata. Chasna kashpan Herodeska kamachirka chay suntalukunata wañuchinankunapa. Chaywasha Judea allpamanta llukshishpan Sesarea llaktama rirka chaypi kawsananpa.

Apu Herodeska wañurka

20Chay uras apu *Herodeska Tiro llaktamanta runakunata, Sidón llaktamanta runakunatapas yapa piñarishpa kawsapayan. Chay ishkay llaktakunapi kawsak runakuna Herodespa kamachinan allpakunamanta mikunata rantishpa kawsak kashkankunarayku Herodeswa alichanayarkakuna mana mitsananpa mikunata rantinankunapa. Chasna kashpan Herodespa

wasinma rirkakuna kwintanankunapa.
Tukuy parihu rishpankuna Herodespa
yuyashkan runan Blasto shutiyuwa
kwintarkakuna Herodesta alita kwinta-
nanpa paykunarayku.
21 Chaymanta Herodeska kamachirka
paykunata rimashkan puncha
shamunankunapa. Chay rimashkan
puncha paktarishpan Herodeska atun
apu churarinanta churarishpan atun
apupa tiyarinanpi tiyarishpan
paykunata kunanata kallarirka.
22 Chasna rimahushkanpi tukuy chaypi
kahuk runakunaka Herodesta kushichi-
nayashpankuna kaparishpa rimarka-
kuna:
Kanka diosmi kanki, manami
runachu.
23 Chasna rimashpankuna Herodeska
mana rimarkachu manami dioschu kani
nishpa. Chayrayku chay ratulla Yaya
Diospa *angelka payta unkuchirka.
Lumbriskuna mikushpankuna wañurka.
24 Chay uras Jesusta kirikkunaka
tukuy partipi Yaya Diospa shiminta
yachachishpa purirkakuna. Chasna
yachachihushpankuna achka runakuna
Jesukristuta kirirkakuna. 25 Bernabé
Saulowa chay tantachishkankuna
kullkita Jerusalenpi kawsak kirikkunata
sinchikuchik wawkikunata kushpan-
kuna Juan Markus shutiyuta pushashpa
Antiokiama kutirkakuna.

Bernabé Saulowa achka llaktakunapi Yaya Diospa shiminta yachachishpa purirkakuna

13 1 Antiokiapi Jesukristuta kirik
runakuna tantarishkapi Yaya
Diospa yachayninwa yachachikkuna
tiyarka. Paykuna karkakuna: Bernabé,
shukka Simón, maykantami rimapaya-
nahun Yana, shukka Sirenemanta Lusio,
shukka apu *Herodeswa pakta wiñashka
Manaén shutiyu, chaymantapas Saulo.
2 Shuk puncha tukuy Jesukristuta
kirikkuna tantarishka kahurkakuna,
chay puncha mana mikushpa Yaya
Diosta mañashpa pasanankunapa.
Chasna kahushkankunapi Yaya Diospa
Espíritun rimarka kasna:
Ñuka Bernabeta Saulotapas akllash-
kani shuk partima ñukamanta
yachachik rinankunapa. Chayrayku
paykunata mana mitsashpa kachaychi
munashkaynita ruranankunapa.
3 Chasna nishkata uyashpankuna kirik
wawkikunaka chay puncha mana
mikushpa Yaya Diosta mañashpankuna
makinkunata umankunapi churashpan-
kuna paykunata kacharkakuna Yaya
Diospa shiminta yachachinankunapa.

Bernabé Saulowa Chipre islapi yachachirkakuna

4 Chasna Yaya Diospa Espíritun
rimashkanshina Bernabeta Saulowa
pakta kacharkakuna Seleusia llaktama
atun yaku mar mayanpi. Chaymanta
lanchapi atun yaku marta chimpashpa
Chipre shutiyu islapi paktarkakuna.
5 Chay islapi paktashpankuna Salamina
llaktama rirkakuna. Chaypi israel
masinkunapa tantarina wasikunapi
Yaya Diospa shiminta yachachirkakuna.
Juan Markus shutiyupas paykunawa
pakta purirka yanapananpa.
6 Tukuy chay Chipre islapi purishkan-
kunawasha Pafos llaktama paktarka-
kuna. Chaypi tarirkakuna shuk israel
masinkuna Barjesús shutiyuta. Payka
Yaya Diospa shiminta rimani nishpa
rimak karka. Chasna rimashpanpas
yanka llullachik puruhumi karka. Chay
puruhu *griego shimipi Elimas shutiya-
chirishka karka. 7 Chay puruhu Elimaska
Chipre islapi atun apu Sergio Paulo
shutiyuta yanapak karka. Chay Sergio
Pauloka yapa yuyayyu runami karka.
Chasna kashpan Yaya Diospa shiminta

uyanayashpan Bernabeta Saulotapas
kayanankunapa kacharka. Saulopa shuk
shutin Pablo karka. 8Shamushpankuna
chay puruhu Elimaska mana munash-
pan apunka Jesukristuta kirinanpa,
yachachihushkankunata waklichina-
yashpan sinchi shimiwa paykunata
aynirka. 9Chaypina Pabloka Yaya
Diospa Espíritun tukuypi yuyachishpan
chay puruhuta alita rikushpan rimarka:
10Yapa llullaysiki, yapa waklichiysiki
kanki, tukuy imata rurashpaykipas
mana alitachu ruranki, tukuypi supayta
kasuk runami kanki. Mana munankichu
nima pi alita rurashpa kawsananpa.
¿Imaraykuta mana sakinkichu Yaya
Diosta katinayahukkunata pantachichi-
nata? 11Kunanka Yaya Diosmi kanta
kastiganka. Masna punchakunata wisku
tukushpayki mana atipankichu
punchata rikunata.

Chasna Pablo nishkanllapi kunkay-
manta chay puruhuka wisku tukurka.
Chasna wisku tukushpan shuk runata
maskarka makinmanta apishpa purichi-
nanpa. 12Chayta rikushpan apu Sergio
Pauloka Jesukristuta kirirka. Pablopa
rurashkanta rikushpan Jesukristumanta
yachachishkanta uyashpan sumakta
mancharirka.

Pablo Bernabewa Pisidia allpapi yachachirkakuna

13Chaymanta Pabloka paywa pakta
purikkunawa lanchapi uraykushpan-
kuna Pafos llaktamanta Perge llaktama
rirka. Chay Perge llaktaka Panfilia
allpapi karka. Chaypi Juan Markuska
paykunata sakishpan Jerusalenma
kutirka. 14Pabloka Bernabewa Perge
llaktata pasashpankuna shuk Antiokia
llaktapi Pisidia allpapi paktarkakuna.
Chaypi paktashpankuna *samana
puncha israel masinkunapa tantarinan-
kuna wasipi yaykushpankuna tiyarirka-
kuna. 15Chaypi shuk runa Moisespa
killkashkanmanta shuk ñawpa Yaya
Diospa yachayninwa yachachikkunapa
killkashkankunamantapas leyirka. Chay
killkarishkata leyishkanwasha tantarina
wasipa apunkunaka Pablokunata
kayarkakuna:

Wawkikuna, kankunapa shuk
yachachina tiyashpanka kay tantarishka
kahukkunata yachachiychi sinchikuri-
nankunapa.

16Chasna chay apu rimashpan Pabloka
atarirka. Makinwa rikuchirka chunlla
tukunankunapa, chaymanta kallarirka
yachachinata kasna:

Israel masinikuna, chikan runakuna-
manta Yaya Diosta kasuk runakunapas,
alita uyawaychi. 17Ñukanchi israel
runakuna kushichinanchi Yaya Diosmi
yaya rukunchikuna wañuta akllarka.
Egipto allpapi shuk allpamanta runaku-
nashina kawsahushpankunara
paykunata mirachirka achka runakuna
tukunankunapa. Chaymanta Yaya
Dioska sinchi yachayninwa yanapash-
pan chay allpamanta llukshichirka.
18Chasna llukshichishpan chusku
chunka watata chunlla chakishka
allpapi purichirka. Payta achka kuti
piñarishpankunapas Yaya Dioska
awantashpa paykunata kuyrarka chay
tukuy watakunata. 19Kanaán allpapi
paktashpankuna paykunata yanaparka
chaypi kanchis allpakunapi kawsak
chikan shimita rimak runakunata
kulluchinankunapa. Chaymanta chay
allpata paykunata kurka chaypi
kawsanankunapa. 20Chaykama karka
chusku pachak pichka chunka wata
yaya rukunchi wañukuna Egiptopi
kawsashkankunawa pakta. Chaymanta
Yaya Dioska paypa yachayninwa
yachachik Samuel kawsanankama
alichak apukunata churarka yaya
rukunchi wañukunata yanapananku-

napa. [21]Chasna chay alichak apunkunawa kawsashkankunawasha Samuel kawsahushpanra Yaya Diosta mañarkakuna:

Shuk atun aputa churay tukuy ñukanchikunata kamachinanpa nishpa.

Chasna mañashpankuna Yaya Dioska Saulta churarka, atun apu tukushpan paykunata kamachinanpa. Pay apu tukushpan chusku chunka watata yaya rukunchi wañukunata kamachishpa kawsarka. Saulpa yayan karka Sis, Benjaminpa miraymanta. [22]Chaymanta Yaya Dioska Saulta llukshichirka atun apu kananmanta. Payranti Davidtana churarka atun apu tukunanpa. Chay Davidmanta Yaya Dioska rimarka:

Isaipa wawan Davidta akllashkani.
Payka sumakta kushichiwak runami kan. Tukuy munashkaynita ruranka nishpa.

[23]Chay David wañupa miraymanta karka Jesuska. Yaya Dios ñawpa rimarka Davidpa miraymanta shuk kishpichikta kachananta. Chay ñawpa rimashkanshina Jesusta kacharka ñukanchi israel runakunata kishpichinanpa. [24]Jesuska manara yachachishpa purihushpan Bawtisak Juan puntiru ñukanchi israel runakunata yachachirka kasna nishpa: Kunanmanta pacha millaypa rurashkaykichita amirishpa sakiychi. Yaya Diospa rimashkanta kasushpa kawsaychi. Chayta rurashpa bawtisariychi. [25]Ña wañunan puncha paktarihushpan Juanka tukuy runakunata rimarka:

¿Pimi nishpata yuyarinkichi ñukamanta? ¿Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikchu kani? Mana ñukaka kishpichikchu kani. Ñukamanta washami chay kishpichikka shamunka. Paymantaka ñukaka mana yachayyuchu kani. Paypa puntanpi nima imata atipanichu rimanata nishpa.[c]

[26]Wawkinikuna, yaya rukunchi Abraham wañumanta miray masinikuna, chaymanta kankuna chikan runakunamanta Yaya Diosta kasukkuna alita uyawaychi. Tukuy ñukanchirayku kay shimika paktamushka, Jesuska Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikmi kan nishpa. [27]Jerusalenpi kawsak runakuna apunkunapas mana asirtarkakunachu chay Jesuska Yaya Diospa Wawan kananta. Karan samana punchapi ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna Jesusmanta killkashkata uyashpa kawsashpankunapas Jesusta mana riksirkakunachu pimi karka. Chayrayku chay ñawpamanta pacha killkarishka kashkata paktachishpa payta wañuchirkakuna. [28]Paykuna mana millaypata Jesuspa rurashkanta tarishpankunapas apu *Pilatota tapurkakuna wañuchichinanpa. [29]Chasna chay Jesusmanta killkarishka kashkata paktachirkakuna. Chayta paktachishkankunawasha Jesuspa aychanta krusmanta uraykuchishpankuna allarishka urku uchkupi churashpa taparkakuna. [30]Chasna churashpankunapas Yaya Dios Jesusta wañushkanmanta kawsachirka. [31]Kawsarishkanwasha achka kuti Jesuska payta katikkunata rikurirka. Jesús manara wañuhushpan paykunaka Galileamanta Jerusalenma payta katirkakuna. Kunanka paykunami tukuy runakunata yachachihunkuna Jesuska kawsarishkami nishpa.

[32-33]Ñukanchipas chasnallatatami chay suma ali shimita yachachihunchi. Yaya Dios yaya rukunchi wañukunata ñawpa rimashkanta kunan ñukanchikunapi paktachishka. Ñawpa rimashkan-

---

c Rikuy Markuspa Killkashkan Killkapi 1.7

shina Jesusta kawsachirka. Salmos
killkapi ishkaynin kapitulopi kasna
Jesusmanta killkarishka kan:
Kanka wawaynimi kanki, ñuka
kanta kunan puncha kawsayta
kushkaynirayku.[d]
34Chaymantapas shuk killkapi Yaya
Dios rimarka Jesús wañushkanmanta
kuti kawsachinanta aychan mana
ismunanpa. Kasna nin:
Davidta rimashkaynishina suma
ruranaynikunata kankunapi
paktachisha.[e]
35Chasna David yachashpan shuk
Salmopi Yaya Diosta Jesusmanta
rimarka:
Yachani kanta sumakta kushichik
wawaykipa aychanta mana
sakinkichu ismunanpa.[f]
36Wawkinikuna, yachanchi Davidka
mana pay kikinmanta chasna rimash-
kanta. Paypas Yaya Dios munashpan
runa masinkunata yanaparka. Chasna
Yaya Diosta kushichishpan wañurka.
Wañushpan maypimi yaya rukunkunata
urku uchkupi churarkakuna, chaypimi
paypa aychantapas churashpankuna
taparkakuna. Churashkankunawasha
aychanka ismurka. 37Ashwan Jesuspa
aychanka mana ismurkachu, Yaya Dios
payta kawsachishkanrayku.
38-39Munashkayni wawkinikuna,
rimashkanchita alita uyaychi. Chay
Jesús wañushkanmanta kawsarimush-
kanraykulla uchata rurashkanchikuna-
manta llakichiy tukunchi. Chaytami
kankunata rimahunchi. Moisespa
killkashkanka mana yanapanchu
uchanchikunamanta llakichiy tukunan-
chipa. Ashwan Jesuspi sinchikushpan-
chillami uchanchikunamanta kishpichiy
tukushunchi. 40Chayrayku yachachish-
kaynikunata alita kasuychi, mana
kastigay tukunaykichipa ñawpa Yaya
Diospa yachayninwa yachachikkuna
rimashkanshina. Paykunaka ñawpa
Yaya Diospa rimashkanta killkarkakuna
kasna:
41 Alita uyawaychi kankuna mana
munawak asichiwak runakuna.
Kawsahushkaykichi uras
rurahushkaynita rikushpayki-
chipas mana kirinkichichu.
Shuk runa kankunata rimash-
panpas mana kirinkichichu.
Chayrayku mancharishpami
wañunkichi, tukuymi chinka-
rinkichi nishpa.[g]
42Chasna yachachishkanwasha Pablo
paywa pakta purikkunawa chay tantarina
wasimanta llukshihushkankunapi payta
tapurkakuna kuti samana puncha
paktarishpan chasnallatata yachachinanpa.
43Chay tantarishkankunamanta
llukshishpankuna achka runakuna
Jesukristuta kirishpankuna Pablowa
Bernabewa rirkakuna. Karkakuna israel
runakuna, chaymanta chikan runakuna-
manta israel runakunashina Moisespa
killkashkan kamachishkakunata
kasushpa kawsak runakuna. Chasna
tantaylla rihushpankuna Pablokunaka
ashwanta kwintashpa yachachirkakuna:
Yaya Dios kankunata llakichishkanta
yuyarishpaykichi mana sakishpa paypi
sinchikuychi nishpa.
44Samana puncha paktarishpan tukuy
chay llaktapi kawsakkuna tantarirka-
kuna Pablo Yaya Diospa shiminta
yachachihushkanta uyanankunapa.
45Achka runakuna Pablopa rimahush-
kanta uyanankunapa tantarishka

---

d Rikuy Biblia kastellanopi Salmos 2.7; chaymanta inkapi Hebreo Kirikkunarayku Killkapi 1.5
e Rikuy Biblia kastellanopi Isaías 55.3 **f** Rikuy Biblia kastellanopi Salmos 16.10 **g** Rikuy Biblia kastellanopi Habacuc 1.5

kahushkankunata rikushpankuna israel runakunapa apunkunaka piñarirkakuna. Chaypina Pablo Jesukristumanta yachachihushpan llullami nishpa chaymantapas asichishpa mana alikunata rimarkakuna. 46Chasna piñarihushpankunapas Pabloka Bernabewa mana manchashpachu aynirkakuna:

Yaya Dios ñukanchita kamachirka puntiru kankuna israel masinchikunatara chay paypa shiminta yachachinanchipa. Kankuna yachachishkanchita mana munashpaykichi kankuna kikinlla rikuchinkichi mana munahushkaykichita Yaya Dios kay mushu wiñaypa kawsayta kankunata kunayashkanta. Chayrayku kunanka mana israel runakunama yachachik rihunchi.
47Chasnami Yaya Dios ñukanchita kamachirka killkachishkanpi kasna rimashpa:

Kanta akllashkani tukuy runakunarayku lamparinshina kanaykipa. Yachachik rinki tukuy llaktakunapi kawsak runakunata kay suma ali shiminita ñuka paykunata kishpichinaynimanta nishpa.

48Chayta uyashpankuna chay mana israel masinikunaka yapa kushikurkakuna. Yaya Diospa shimin yapa alimi nishpankuna Yaya Diosta kushichirkakuna. Chaypina kirirkakuna tukuy, maykankunatami Yaya Dios kay mushu wiñaypa kawsayta kunayashka. 49Chaymanta tukuy chay llaktakunapi runakuna Yaya Diospa shiminta Jesús Kishpichik kananmanta yacharkakuna.
50Israel apukuna mana kirishpankuna Pablokunata piñarkakuna. Chasna kashpan paykunaka chay llaktapa apunkunata, maykan yachak Yaya Diosta mañak warmikunatapas rimak rirkakuna paykunapas Pablokunata piñanankunapa. Chaypi paykunapas piñarishpankuna Pablota Bernabetapas chay llaktankunamanta allpankunamantapas kallpachirkakuna. 51Pablokunaka llukshihushpankuna chakinkunamanta pulbuta chawsirkakuna. Chasna rurashpankuna llaktapi kawsakkunata rikuchirkakuna uchayu kanankunata, Yaya Diospa shiminta mana munashkankunarayku. Chaymanta Ikonio llaktama rirkakuna. 52Chay Antiokiapi kawsak kirikkunaka yapa kushikurkakuna. Yaya Diospa Espíritun paykunata tukuypi yuyachishpan sumakta sinchikuchirka.

Pablo Bernabewa Ikonio llaktapi unayta kiparirkakuna

14 1Pablo Bernabewa Ikonio llaktapi paktashpankuna israel masinkunapa tantarina wasipi yaykurkakuna. Chaypi Yaya Diospa shiminta alita yachachishpankuna achka israel runakuna, mana israel masinikunapas Jesukristuta kirirkakuna. 2Chasna achka kirishpankuna chay mana kirinata munak israel runakunaka chay mana israel masinikunata llullachishpa millaypata yuyachirkakuna, kay kirikkunaka mana alitachu yachachinahun nishpa. 3Chayrayku Pablokunaka chay llaktapi unayta kiparirkakuna. Jesukristupi alita sinchikushpankuna mana manchashpa shutipa rimarkakuna Yaya Dios Jesukristuta kachashkanta ñukanchita uchanchikunamanta llakichinanpa. Yaya Dios paykunata yanaparka mana atipaypakunata ruranankunapa. Chaywa runakunata rikuchirka Pablokunapa yachachihushkankunaka shutipa kananta. 4Chasna kashpan runakunaka ishkay muntun tukurkakuna, shukkunaka mana kirik israel runakunawa shuk yuyayllawa karkakuna, shukkunaka Jesukristuta

kirishpankuna *apostolkunawa shuk
yuyayllawa karkakuna. 5Chaypina
tukuy mana kirikkuna, israel runakuna,
mana israel masinikunapas apunkunawa
tantaylla yuyarirkakuna, aku paykunata
makashunchi, rumiwa tuksishunchi
nishpa. 6Chayta yachashpankuna
Pablokuna Likaonia allpapi Listra
llaktama, Derbe llaktamapas, chay
llaktakuna muyukta kahuk allpakuna-
mapas mitikurkakuna. 7Tukuy chay
llaktakunapipas Yaya Diospa suma ali
shiminta Jesukristu runakunata
kishpichinanmanta yachachishpa
purirkakuna.

Listra llaktapi Pablota rumiwa tuksishpa wañuchinayarkakuna

8Chay Listra llaktapi shuk runa mana
purinata atipak kawsarka. Payka
wawayarishkanmanta pacha mana
purinata atiparkachu. 9-10Chay runaka
Pablopa yachachihushkanta uyashpan
Jesusmi ampiwama nishpa yuyarirka.
Chay yuyarihushkanta Pablo riksishpan
payta alita rikushpan sinchita rimarka:

Atariy, kuskata shayariy.

Pabloka chasna nishpan chay runaka
shuk saltaywa shayarishpan purirka.
11Tukuy runakuna Pablopa rurashkanta
rikushpankuna Likaonia shimipi
sinchita kaparirkakuna:

¡Dioskuna runashina tukushpankuna
ñukanchima silumanta uraykumushka-
kuna! nishpa.

12Bernabeta *Seus shutiyu diosninchi
nishpa rimarkakuna. Pablota rimahuk
runa kashpan *Hermes diosninchi
nishpa rimarkakuna. 13Chay llakta
yaykunapi tiyarka shuk wasi Seus
shutiyu diosta mañanankuna. Chay
Seusta mañak saserdote wakrakunata
apamurka, chaymanta suma watarishka
sisakunatapas. Payka tukuy runakunawa
munarka chay wakrakunata
wañuchishpa *apostolkunata
diostashina kushichinankunapa.
14Chasna ruranayahushkankunata
yachashpankuna Pablo Bernabepas yapa
mancharirkakuna. Yapa llakirishkanku-
narayku kamisankunata liki liki
rurashpankuna kaparishpa runakunapa
chawpinkunapi yaykurkakuna kasna
nishpa:

15Likaonia runakuna ¿imaraykuta
chasna rurahunkichi? Ñukanchika mana
dioskunachu kanchi, kankunashina
runallatatami kanchi. Suma ali shimita
kankunata rimak shamushkanchi.
Kankuna chay yanka dioskunata mana
mañanaykichipana, ashwan kawsa Yaya
Diosta kushichinaykichipa rimak
shamushkanchi. Payka siluta, kay
allpatapas, atun yaku martapas, tukuy
chaykunapi tiyakkunatapas rurarka.
16Ñawpa Yaya Dioska tukuy runakunata
sakirka paykuna kikin munashkanku-
nata ruranankunapa. 17Chasna
sakishpanpas yachayninwa alikunata
rurashpan ñawpamanta pacha tukuy
runakunata rikuchin paylla atun yachak
Yaya Dios kananta. Awamanta tamyata
kachamun, tarpukunata alita wiñachin.
Tukuy mikunanchita kun, shunkunchipi
kushillayachin.

18Pablokuna chasna rimashpankuna-
pas chay runakunaka chasnalla
munarkakuna wakrankunata
rupachishpa paykunata kushichinata.
Pablokuna ashwan rimashpa katishpan-
kunara ruranayahushkankunata sakirka-
kunana.

19Chasnapi Antiokiamanta Ikoniomantapas shuk israel runakuna Listrama
shamurkakuna. Pablokunata piñarish-
pankuna yankamanta runakunata
piñachirkakuna. Chasna piñarishpan-
kuna Pablota rumiwa tuksirkakuna.
Tuksishkankunawasha wañushkami
nishpankuna aychanta llakta kanchama

aysashpa aparkakuna. [20]Pablo chasna
sirihushkanpi, Jesukristuta kirik
masinkunaka paypa kuchunpi muyukta
tantarirkakuna. Chaypina Pabloka
atarishpan kuti chay llaktamallatata
kutirka. Kayantima Bernabewa Derbe
llaktama rirkakuna.
[21]Chay Derbe llaktapipas Yaya Diospa
suma ali shiminta Jesukristu runaku-
nata kishpichinanmanta yachachishpan-
kuna achka runakuna Jesukristuta
kirirkakuna. Chasna yachachishkanku-
nawasha Listra, Ikonio, Antiokia
llaktakunamallatata kutirkakuna.
[22]Chay llaktakunapi kirikkunata
sinchikuchishpa purirkakuna, chayman-
tapas kunashpa rimarkakuna:
Ama sakinkichichu Jesukristuta
kirinata. Achkata parisinanchi tiyan
Yaya Diospa kamachinan mushu
mundupi yaykunanchipa nishpa.
[23]Chaymanta tukuy Jesukristuta
kirikkuna tantarishkankunamanta
Pablokunaka shuk ali unay kirikkunata
akllarkakuna, kirik masinkunata
yachachishpa sinchikuchik kananku-
napa. Chaypi alita Yaya Diosta
mañanankunapa mana mikushpankuna
paykunarayku mañarkakuna: Amunchi
Jesús, kay kanta kirikkunata alita
kuyray nishpa. Chaypina sakirkakuna.

Pablo Bernabewa Siria allpapi kahuk Antiokia llaktama kutirkakuna

[24]Chasna rishpankuna Pisidia allpata
pasashpankuna Panfilia allpapina
paktarkakuna. [25]Chaypi Perge llaktapi
Jesukristumanta yachachirkakuna.
Chaymanta Atalia llaktama rirkakuna.
[26]Chaypi lanchapi uraykushpankuna
atun yaku marpi rishpa Antiokia
llaktama kutirkakuna. Chay Antiokiapi
kawsak kirikkunami Pablokunata
kachashka karkakuna chay rishkankuna
partikunama, chay uras paykunarayku
Yaya Diosta mañashpankuna munash-
kanta ruranankunapa. Ña tukuyta
paktachishkankunawasha Pablokunaka
chaymallatata kutimurkakuna. [27]Antio-
kiapi paktashpankuna kirikkunata
tantachishpankuna kwintarkakuna
imashnami Yaya Dioska paykunata
tukuypi yanapashpa purichishka.
Chaymantapas imashnami ñukanchi
mana israel runakunata yanapashka
ñukanchipas Jesukristuta kirinanchipa.
[28]Chaymanta Pabloka Bernabewa chay
Antiokiapi Jesukristuta kirikkunawa
unayta kiparirkakuna.

Jerusalén llaktapi achka yachachikkuna tantarirkakuna

15 [1]Chay uras shuk runakuna
Judea allpamanta Antiokia
llaktama rirkakuna kirikkunata
yachachinankunapa kasna:
Kankuna Moisespa killkashkantashina
mana ishpanaykichi kara puntata
pitishpaykichika Yaya Dioska
kankunata mana kishpichinkachu
nishpa.
[2]Chasna yachachihushpankuna
Pabloka Bernabewa mana chasnachu
kan nishpa chay shamushkakunawa
rimanakurkakuna. Mana alichanata
atipashpankuna Pablota Bernabetapas
shuk kirikkunawa pakta Jerusalenma
kacharkakuna. Chaypi kahuk *apostol-
kunata, kirikkunata sinchikuchik
wawkikunatapas tapushunchi, Yaya
Dios munanchu manachu tukuy
ñukanchi Jesukristuta kirikkuna
ishpananchi kara puntata pitichirishka
kananchipa nishpa yuyarishpankuna
kacharkakuna.
[3]Chasna chay Antiokiamanta
Jesukristuta kirikkuna Pablokunata
kachashpankuna Fenisia allpata
*Samaria allpatapas pasashpa rirkakuna.

Chay llaktakunapi kirik wawkikunata
kwintarkakuna, imashnami ñukanchi
mana israel runakunamantapas achka
ñawpa yanka kirinankunata sakishpan-
kuna kikin Yaya Diostana kirirkakuna.
Chasna kwintashkankunata uyashpan-
kuna tukuy chay llaktakunapi kawsak
kirikkunaka yapa kushikurkakuna.
4Pablokuna Jerusalenpi paktashpan-
kuna tukuy kirikkuna, sinchikuchik
wawkikunapas, apostolkunapas
paykunata kushikushpa saludarkakuna.
Chasna alita yaykuchishpankuna
Pablokunaka kwintarkakuna Yaya Dios
paykunata sumakta yanapashkanta.
5Chasna kwintahushkankunapi shuk
kirikkuna Moisespa killkashkanta alita
kasuk *fariseokunamanta atarishpan-
kuna rimarkakuna:

Chay mana israel runakuna Moisespa
killkashkan kamachishkatashina
ishpanan kara puntata pitinankuna
tiyan, chaymanta shuk Moisespa
killkashkan kamachishkakunatapas
paktachinankuna tiyan nishpa.

6Chasna chay fariseokuna rimashpan-
kuna apostolkunaka kirikkunata
sinchikuchik wawkikunawa tantarirka-
kuna tantaylla yuyarinankunapa alichu
manachu chay fariseokunapa rimash-
kankunaka nishpa. 7Achkata rimana-
kushkankunawasha Pedroka atarishpan
rimarka:

Wawkinikuna, alitami yachankichi
Yaya Dios ñawpa tukuy ñukanchikuna-
manta ñukata akllawashkanta chay
mana israel runakunata paypa suma ali
shiminta Jesukristu runakunata
kishpichinanmanta yachachinaynipa.
Chasna yachachihushpayni paykunaka
Jesukristuta kirirkakuna. 8Yaya Dios
shunkunkunata alita riksishpan alita
kirishkankunata rikushpan Espiritunta
paykunama kacharka ñukanchipishina.
9Yaya Diospa rikushkanpika mana
chikan chikan runakunachu kanchi.
Chayrayku payka shunkunkunata
picharka, Jesukristuta kirishkankuna-
rayku. 10Kunanka ¿imaraykuta chay
wawkinchikunata rimankichi Moisespa
killkashkanta paktachinankuna tiyan
nishpa? Nima yaya rukunchi wañukuna
chaykunata atiparkakunachu paktachi-
nata, ñukanchipas manami atipashun-
chichu paktachinata. Chayrayku
ñukanchika mana atipanchichu
kamachinata chayta ruranankunapa.
11Ashwan yachanchi Jesukristu
ñukanchita llakichishkanraykulla
kastigarina kashkanchimanta kishpichiy
tukushkanchita. Chasnallatata paykuna-
pas kishpichiy tukushkakuna.

12Chasna Pedropa rimahushkanta
uyashpankuna chunlla uyarkakuna.
Chaypina Pabloka Bernabewa
paykunata kwintarkakuna imashnami
ñukanchi mana israel runakunapa
llaktanchikunapi purihushpankuna Yaya
Dios paykunata yanaparka. Yaya Dios
yanapashpan paypa yachayninwa nima
ima uras rikushkankunata, suma mana
atipaykunata rurashkanchi nishpa
kwintarkakuna.

13Pablokuna ña tukuchishpankuna
rimanata *Santiagoka rimarka:

Wawkinikuna, alita uyawaychi.
14Wawkinchi Simón Pedroka
ñukanchita kwintashka imashnami Yaya
Dioska mana israel runakunamanta
shukkunata akllarka payta kushichik
wawankuna kanankunapa. 15Chasna
rurashpan kunan paktarishka ñawpa
Yaya Diospa yachayninwa yachachik-
kuna paypa rimashkanta killkashkanku-
naka. Kasnami nin:

16 Atun apu David wañupa
miraymanta unay manana nima
pi kamachik kashpanna ñuka
Yaya Dios akllashkayni runaku-
nata llakichishpayni kutikashka

yanapasha. Davidpa miraymanta runata churasha akllashkayni runakunata Davidshina kuntrankunamanta kishpichishpan alita kamachinanpa.
17 Chasna kashpan israel runakuna, mana israel runakunapas akllashkayni runakuna kashpankuna maskawashpankunami kiriwankakuna.
18 Chay ñawpamanta pacha ruranata rimashkaynita paktachishami nishpa.[h]
19 Chasna Yaya Dios killkachishkanpi rimashpan chay kirik tukushka mana israel runakunata mana killachishunchichu kamachinanchikunawa.
20 Akuychi paykunarayku kasna killkashunchi: Ñawpa kirishkaykichikunata sakiychi. Yanka dioskunata kushichinankunapa puntanpi churashka aychata ama mikuychichu. Ama musayanakuychichu. Sipirishpa wañushka animalkunata wiwakunata ama mikuychichu, nima yawarta upyaychichu nima mikuychichu nishpa.
21 Ñawpamanta pacha Moisés chasna killkashkanta uyapayanahun. Chay killkashkanta leyishpa rimakkuna karan llaktakunapi karan *samana punchapi tantarina wasikunapi yachachipayanahun.

Jerusalenpi yachachikkuna mana israel runakunamanta kirikkunata shuk kartata killkarkakuna

22 *Santiagopa rimashkanta uyashpankuna chay *apostolkunaka, kirikkunata sinchikuchik wawkikunapas, tukuy kirikkunawapas tantaylla rimarkakuna: Alimi. Kunanka akuychi akllashunchi tantarishkanchimanta pikunatami kachashunchi Pablowa Bernabewapas Antiokiama. Chasna nishpa akllarkakuna Judasta, shuk shutinka karka Barsabás, chaymanta akllarkakuna Silastapas. Paykunaka kirikkunata alita yachachik karkakuna. 23 Chasna akllashpankuna paykunawa kacharkakuna shuk killkarishkata kasna nishpa:

Ñukanchi apostolkuna, kirikkunata sinchikuchik wawkikunapas, tukuy kirikkunawa pakta kay kartata killkanchi. Tukuy kankuna Antiokia llaktapi, Siria, Silisia allpakunapipas kawsak mana israel runakunamanta kirikkunata saludanchi.

24 Yachashkanchimi kay Jerusalenmanta shuk kirik israel masinchikuna kankunapi paktashpankuna kankuna tantarishkaykichipi killachishkankunata ishpanaykichi kara puntata pitinaykichi tiyan nishpa ñukanchi israel runakunashina tukunaykichipa. Chaymantapas Moisespa killkashkan chay shuk kamachishkakunatapas paktachinaykichi tiyan nishpa. Chasna rimahuk runakunataka ama yuyarinkichichu ñukanchi kachashkanchita. Ñukanchika manami kachashkanchichu.

25 Chasna killachiy tukushkaykichita uyashpanchimi akllashkanchi ñukanchikunamanta shuk wawkikunata, munashkanchi wawkinchikuna Bernabewa Pablowa parihu kankunama kachananchipa, yuyarishkanchi shimikunata rimanankunapa. 26 Paykunaka Jesukristupa shiminta yachachihushkankunarayku wañuy tiyashpanpas mana manchanahunchu. 27 Judasta Silastapas kachahunchi paykuna kay killkashkanchi shimita ñawipurapas kankunawa kwintanankunapa.

28 Yaya Diospa Espíritun ñukanchita yuyachirka, ñukanchipas chasnallatata yuyarirkanchi mana ashwanta killachi-

h Rikuy kastellano Bibliapi Amós 9.11-12

nanchipa kankunata, kayllata
kamachinchi: [29]Ama mikuychichu
yanka dioskunata kushichinankunapa
puntanpi churashka aychakunata.
Chaymanta sipirishpa wañushka animal-
kunata wiwakunata ama mikuychichu,
yawartapas ama upyaychichu nima
mikuychichu. Chaymanta ama musaya-
nakuychichu. Tukuy chaykunata
paktachishpaykichika alitami kawsanki-
chi. Chayllatami kankunarayku killkash-
kanchi. Yaya Dios yanapanka
kankunata.

[30]Chasna chay Jerusalenpi tantarishka
kirikkunaka killkashkankunawasha chay
rihuk runakunaka rishara nishpankuna
Antiokiama rirkakuna. Paktashpankuna
tukuy kirikkunata tantachishpankuna chay
killkata kurkakuna. [31]Chayta leyishpan-
kuna kirikkunaka yapa kushikurkakuna,
chay killkawa sinchikuchiy tukushkankuna-
rayku. [32]Chaymanta Judas Silaspas Yaya
Diospa yachayninwa yachachik kashpan-
kuna kirikkunata yachachishpa sinchiku-
chirkakuna. Chaymantapas kunarkakuna
mana sampayashpa Jesukristuta katinanku-
napa. [33]Chasna paykunata sinchikuchishpa
unayta chay kirikkunawa kiparirkakuna.
Chaymanta kutina kashpankuna
kirikkunaka Yaya Dios kankunata
wakaychachun kushilla kanaykichipa
nishpa kacharkakuna Jerusalenmallatata
kutinankunapa. [34]Silaska kutiy yuyarish-
pan Antiokiapi kiparirka. Judaska
sapallanna Jerusalenma kutirka. [35]Pablo
Bernabewa pakta Antiokiapi kiparirkakuna.
Chaypi shuk wawkikunawa parihu chay
suma ali shimita Jesukristumanta
yachachirkakuna.

Pablo ishkaynin kuti Jesukristumanta yachachishpa purirka

[36]Chaymanta shuk punchakunawasha
Pabloka Bernabeta nirka:

Aku rikuk rishu kirik masinchikunata
chay llaktakunapi, maypimi ñawpa
runakunata yachachishkanchi
Jesukristumanta, yachananchipa
imashnashi kawsahunkuna.

[37]Ari nishpan Bernabeka Juan Markus
shutiyuta pushanayarka paykunawa
parihu rinanpa. [38]Puntiru paykunawa
purihushpan Juan Markuska Panfilia
allpapi paykunata sakirka wasinma
kutinanpa. Manana yanaparkachu.
Chayrayku Pabloka payta mana
kutikashka pushanayarkachu. [39]Chay-
manta mana shuk yuyayllawa kashpan-
kuna rimanakurkakuna. Chasna
chikanyanakushpankuna sakinakurka-
kuna. Bernabeka Juan Markusta
pushashpan lanchapi uraykurkakuna
Chipre islama rinankunapa. [40]Pabloka
Silasta akllarka paywa pakta rinanpa.
Kirik wawkinkunaka Yaya Diosta
mañashpankuna paykunata Yaya Dios
wakaychachun nishpa kacharkakuna.

[41]Chaymanta Siria allpata, Silisia
allpatapas pasarkakuna chaypi kawsak
kirikkunata yachachishpa sinchikuchi-
nankunapa.

Pablo Timoteotapas pusharka yanapak kananpa

16 [1]Chaymanta Pabloka Silaswa
Derbe llaktama rirkakuna.
Chaymanta Listra llaktapi paktashpan-
kuna Jesukristuta kirik Timoteo
shutiyuta tarirkakuna. Paypa mamanka
Jesukristuta kirik israel warmi karka.
Yayanka *griego runa karka. [2]Chay
Listrapi, Ikoniopi kirikkuna Timoteo-
manta ali kawsak runami nishpa
rimarkakuna. [3]Chayrayku Pabloka
munarka paykunawa tantaylla
purinanpa. Chay llaktapi tukuy israel
runakuna yacharkakuna, yayan griego
runa kashpan Timoteo mana paykuna-
shina ishpanan kara punta pitirishka

kashkanta. Timoteowa pakta purihushkanta rikushpankuna israel runakuna mana piñarinankunapa, Pabloka Moisespa killkashkan kamachishkatashina Timoteopa ishpanan kara puntata pitirka. [4]Chaymanta paywa pakta shuk llaktama shuk llaktama rishpankuna kirikkunata yachachirkakuna. Jerusalenpi kawsak *apostolkuna kirikkunata sinchikuchik wawkikunawa tantaylla yuyarishkankuna shimita rimarkakuna chayta paktachiychi nishpa. [5]Chasna rimashpankuna tukuy kirikkunata sinchikuchirkakuna ashwan alita Jesukristuta katinankunapa. Chasna rurashpankuna karan puncha kirikkunaka achkayarkakuna.

Pablo muskuypishina rikurka Masedonia runaka kayahushkanta

[6]Chaymanta Asia allpama rinayashpankuna Jesukristumanta yachachinankunapa, Yaya Diospa Espíritun mana munarkachu rinankunapa. Chasna mana munashpan Frigia allpama, Galasia allpamapas yachachik rirkakuna. [7]Misia allpa mayanpi paktashpankuna Bitinia allpama yachachishpa purinayarkakuna. Jesuspa Espiritunka mana munashpan mana atiparkakunachu chayma rinata. [8]Misia mayanta purishpankuna Troas llaktama uraykurkakuna. Chay llakta atun yaku mar mayanpi karka. [9]Troas llaktapi kahushpankuna shuk tuta Pabloka muskuypishina rikurka Masedonia allpamanta runata. Chay runaka Pablopa kuchunpi shayarishpan yapa munashpan paykunama rinanta rimarka:

Kay Masedoniama shamuy ñukanchita yachachinaykipa nishpa.

[10]Chasna Pablo muskuypishina rikushkanwasha utkalla alicharirkakuna Masedoniama rinankunapa. Ñuka Lukaspas Pablokunawa pakta rirkani. Pabloka muskuypishina rikushkanwa yacharkanchi Yaya Dios munahushkanta Masedoniapi chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachishpa purinanchipa.

Pablokuna Filipos llaktapi paktarkakuna

[11]Chasna Troas purtumanta lanchapi uraykushpanchi kuskata rishpanchi Samotrasia islapi paktarkanchi. Kayantima Neápolis llaktapi paktarkanchi. [12]Chaypi llutarishpanchi chakillawa Filipos llaktama rirkanchi. Filiposka *romano runakunapa kamachishkan llakta karka. Tukuy Masedonia allpapi kahuk llaktakunamanta yapa valik llaktami karka. Chay llaktapi unayarkanchi achka punchakunata. [13]Shuk *samana punchapi chay llaktamanta llukshishpanchi yaku mayanma rirkanchi, israel runakuna chaypi Yaya Diosta mañanankunata yuyarishpanchi. Chaypi tarirkanchi tantarishka warmikunata. Paykunata chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachirkanchi. [14]Chay tantarishka warmikunamanta shuk karka Lidia, Tiatira llaktamanta. Payka rantichipayan yapa chaniyu suma puka llachapakunata. Chay warmika Yaya Diosta yuyak kashpan Pablopa yachachishkanta alita uyarka. Yaya Dioska payta yuyayta kurka alita asirtananpa. [15]Chasna kashpan chay warmika bawtisarirka tukuy wasinpi kawsak runakunawa pakta. Chaywasha ñukanchita kayarka:

Kankuna shutipa Jesukristuta kirik kanaynita yuyarishpaykichika shamuychi wasinima chaypi kiparinaykichipa rinaykichi punchakama nishpa.

Chasna mana sakishpa ñukanchita kayashpan wasinma rirkanchi chaypi kiparinanchipa.

Supay yaykushka warmi Pablokunata kaparishpa katirka

16 Shuk puncha Yaya Diosta mañananchipa rihushpanchi shuk patronyu shipaswa tinkunakurkanchi. Chay shipaska supay yaykushka kashpan mana yachaypakunata yachapayan. Runakunata mana yachaypakunata riksichishpan patroyninkunaka chay yachananmanta achka kullkita apipayanahun. 17 Chay shipaska Pablota ñukanchitapas kaparishpa katirka:

¡Kay runakunaka atun Yaya Diosta kasukkunami kanahun! Paykunaka kankunata yachachinahun imashnami kastigarina kahushkaykichimanta kishpinkichi nishpa.

18 Chasna chay shipaska tukuy punchakuna kaparishpa ñukanchita katipayan. Chaypina Pabloka piñarishpan washama tikrarishpan chay shipaspi kahuk supayta rimarka:

Jesukristu munashkanrayku kanta kamachini llukshiy kay warmimanta.

Chasna nishkanllawa supayka llukshirka chay shipasmanta.

19 Chay shipas manana chay yachaywa kashkanta yachashpankuna patronkunaka yapa piñarirkakuna. Manana atiparkakunachu kullkita apinata chay shipaspa yachayninmanta. Chayrayku Pablota Silastapas apirkakuna kastigachinankunapa. Chasna apishpankuna chay llaktapa plasanma aparkakuna chay llaktapa apunkunapa puntanpi churanankunapa. 20 Chasna Pablokunata apunkunapa puntanpi shayachishpankuna chay warmipa patroyninkunaka rimarkakuna:

Kay runakunaka israel runakuna kashpankuna yapa llaktanchita waklichinayashpa mana alita yachachishpa purihunkuna. 21 Shuk yuyaykunata yachachihunkuna. Ñukanchi *romano runakuna kashpanchi mana atipanchichu katinata chay yachachinankunata.

22 Chasna nishpankuna tukuy chaypi tantarishka runakunaka chay Pablokunata sumakta piñarirkakuna. Chaypina chay apukunaka kamachirkakuna Pablokunata churarishkankunata utkalla llatanachishpankuna asutinankunapa. 23 Unayta asutishkankunawasha shuk suntalukunata kamachirkakuna karselpi churanankunapa. Chay karselpi kamachik runata rimarkakuna paykunata alita kuyranankunapa mana llukshinankunapa. 24 Chay karselpi kamachikka chasna kamachiy tukushpan Pablokunata mana llukshiypa karselpa ashwan ukuma yaykuchirka. Chakinkuna mukunkunapi uchkurishka tablakunawa kanichishpankuna llawishpa sakirkakuna.

Pablokuna karselpi kahushpankuna Yaya Diosta kushichirkakuna

25 Chasna karselpi churay tukushpankunapas Pabloka Silaswa pakta chawpi tutapi Yaya Diosta mañashpa takishpa kushichirkakuna. Tukuy karselpi kahuk masinkuna rimashkankunata takishkankunata uyarkakuna. 26 Chaypi kunkaymanta allpaka sinchita kuyurka. Chasna kuyushpan tukuy karsel wasita sinchikuchik allpa ukupi rumikuna sinchita kuyurirkakuna, punkunkuna llampu paskarirkakuna. Chasnallatata tukuy kastigarishkakunapa watarishkankuna kadenakunaka paskarirkakuna. 27 Chay karselpi kamachikka likcharishpan tukuy punkukuna paskarishkata rikushpan yuyarirka chay kastigarishkakunaka llukshishpankuna kishpishkakuna nishpa. Chasna yuyarishpan kuchillunta surkushpan pay kikinlla tuksirishpa wañuchirinayarka. 28 Chaypina Pabloka sinchita kaparishpa rimarka:

¡Ama wañuchiriychu! Tukuymi kaypi kahunchi nishpa.

29 Chasna kaparishkanta uyashpan chay kamachikka runankunata kayarka:

Lamparinta apamuychi nishpa.

Apamushpankuna Pablokunama
kallpashpa rirka, chukchurishpa
paykunapa puntankunapi kunkurik
rirka. 30Chaymanta Pablokunata
kanchama llukshichishpan tapurka:
Señorkuna ¿imata rurashpaynita
uchaynimanta llakichiy tukuynima?
nishpa.
31Chasna tapushpan Pablokunaka
aynirkakuna:
Yaya Jesusta kiriy. Paypi sinchikush-
paykimi kastigarina kahushkaykimanta
kishpichiy tukunki, chaymanta tukuy
wasikipi kawsakkunapas.
32Chasna nishpan karselta kuyrakta
tukuy wasinpi kahukkunatapas
Jesukristupa shiminta yachachirkakuna.
33Chay tutalla Pablokunata wasinpi
yaykuchishpan asutiy tukushkankuna-
manta liki liki tukushkan aychankunata
mayllarka. Mayllay tukushkanwasha
Pabloka chay karselpi kamachikta,
tukuy wasinpi kahukkunatapas
bawtisarka. 34Bawtisarishkanwasha
chay kamachikka wasinpi yaykuchish-
pan kararka. Tukuy wasinpi kahukku-
nanti yapa kushikurkakuna Yaya Diosta
kirik tukushkankunarayku.
35Ña punchayashpan apukunaka
suntalunkunata kacharkakuna karselpi
kamachikta rimanankunapa chay kayna
karselpi churachishkanchikunata
kachariychi nishpa.
36Chasna rimak rishpankuna karselpi
kamachikka Pablota kwintak rirka:
Apukunaka kankunata ña kacharinan-
kunapa kamachishkakuna. Kunanka
llukshishpaykichi alilla riychi.
37Chasna rimashkanta uyashpan
Pabloka chay kachashka suntalukunata
rimarka:
Ñukanchi kankunashina *romano
runakuna kashpanchitata tukuy runaku-
napa rikushkankunapi chay apukunaka
ñukanchita asutishpa kastigachishka-
kuna, mana atun apu kamachishpanpas.
Chaymantapas ñukanchita karselpi
churachirkakuna. ¿Kunanka pakallachu
munanahun ñukanchita kacharinata?
Nima imashna. Mana alitachu
ruranahun. Apukuna kikin shamunahu-
chun ñukanchita runakuna rikushkanku-
napi kacharinankunapa.
38Pablo chasna nishpan suntaluku-
naka apunkunama rirkakuna Pablopa
rimashkanta kwintanankunapa.
Pablokuna romano runakuna kananku-
nata uyashpankuna apukunaka yapa
mancharirkakuna. 39Chasna kashpan
Pablokunama rishpankuna tapurkakuna:
Llakichiychi ñukanchita nishpa.
Karselmanta llukshichishpankuna
nirkakuna:
Kay llaktamanta llukshishpaykichi
riychi nishpa.
40Chasna karselmanta llukshishpan-
kuna Pabloka Silaswa Lidiapa wasinma
rirkakuna. Chaypi tukuy kirikkunawa
tinkunakurkakuna. Paykunata sinchiku-
chishpankuna rishara nishpa rirkakuna.

Tesalónika llaktapi runakuna
Pablota parisichirkakuna

17 1Pablo Silaswa Filiposmanta
llukshishpankuna Anfípolis,
Apolonia llaktakunata pasarkakuna.
Chasna rishpankuna paktarkakuna
Tesalónika llaktapi. Chaypi tiyarka
israel masinkunapa tantarinankuna
wasi. 2Pabloka chay tantarina wasipi
yaykurka, imashnami tukuy llaktaku-
napi rurapayan. Chaypi kimsa semanata
karan *samana punchapi Yaya Diospa
shiminta yachachirka. 3Yaya Diospa
killkarishka shiminta alita asirtachishpa
yachachirka kasna: Yaya Diospa
Kachanan Kishpichikka parisishpa
wañunan karka, chaymantapas wañush-
kanwasha kawsarinan karka nishpa.
Chaymanta rimashpalla katirka: Chay

Kishpichikka kanmi Jesús. Paymantami kankunata yachachihunchi nishpa.

4Pablopa chasna yachachihushkanta uyashpankuna shuk israel runakuna kirishpankuna Pablokunawa tantarirkakuna. Chaymanta Yaya Diosta achka mañak *griego runakunapas, achka apukunapa warminkuna, achka warmi ayllunkunapas kirirkakuna. 5Chasna achka kirikkunata rikushpankuna mana kirik israel runakunaka Pablokunata piñarirkakuna. Chaypina mana ali rurak yanka purihuk runakunata tantachishpankuna kacharkakuna tukuy llaktapi runakunata piñachinankunapa. Chasna piñarishpankuna Jasonpa wasinma rirkakuna. Chaypi yaykushpankuna munarkakuna Pablota Silastapas apinata. Apishpa llukshichinayarkakuna runakunapa makinpi kunankunapa, paykunata munashkankunata ruranankunapa. 6Mana tarishpankuna Pablokunata Jasón shutiyu runata shuk kirik masinkunanti apirkakuna. Apunkunama pushashpankuna yanka llullashpa kaparirkakuna:

Kay runakunaka tukuy partipi waklichihunkuna runakunata. Kunan kayma shamushkakuna. 7Kay Jasonmi chay yanka nishpa waklichihuk runakunata wasinpi yaykuchishka. *Romano tukuymanta atun apunchipa rimashkanta mana paktachinahunchu. Paykunaka ninahunmi shuk atun apu tiyan Jesús shutiyu nishpa.

8Chasna rimashkankunata uyashpankuna chay llaktapi tiyak apukunaka runakunawa pakta piñarirkakuna. 9Chasna kashpan Jasonka paywa parihu apirishkakunapas apukunata kullkita pagarkakuna paykunata llukshichinankunapa. Chayrayku kacharirkakuna.

Pablo Silaswa Timoteowa Berea llaktapi yachachirkakuna

10Chaymanta ña tutayashpan kirikkunaka utkalla Pablota Silaswa Berea llaktama kacharkakuna. Berea llaktapi paktashpankuna israel masinkunapa tantarinankuna wasipi yaykurkakuna yachachinankunapa. 11Chay Berea llaktapi kawsak runakuna Tesalónika llaktapi kawsak runakunamanta ashwan ali yuyayyu runakunami karkakuna. Yaya Diospa shiminta ali yuyaywa uyarkakuna. Karan puncha Yaya Diospa shimin killkarishkata alita yachakurkakuna yachanankunapa Pablopa yachachishkanka shutipachu manachu nishpa. 12Chasna rurashpankuna achka israel runakuna Jesukristuta kirirkakuna. Chaymantapas achka yapa yuyayyu *griego runakuna, warmikuna, karikunapas kirirkakuna. 13Chasna Pablo Yaya Diospa shiminta Berea llaktapipas yachachihushkanta uyashpankuna Tesalonikamanta mana kirik israel runakuna chayma rirkakuna. Chaypipas tukuy llaktapi runakunata piñachirkakuna. 14Chasna kashpan Bereapi kirik wawkikunaka chay ratulla utkalla Pablota kacharkakuna atun yaku mar mayanma. Silaska Timoteowa chayllapi kiparirkakuna.

Pablo Atenas llaktapi yanka dioskunata rikushpan llakirirka

15Pablowa pakta shuk kirik masinkuna Atenas llaktama rirkakuna. Chaypi Pablota sakishpankuna llaktankunama kutirkakuna. Paykunawa Pabloka Silasrayku Timoteorayku shimita kacharka utkalla ñukama shamuychi nishpa.

16Pabloka Atenas llaktapi Silasta Timoteotapas chapahushpan tukuy llaktapi yapa achka yanka dioskunata kaspimanta rumimantapas rurarishkakunata rikurka. Chayrayku yapa llakirirka. 17Chasna llakirishpan israel masinkunapa tantarinankuna wasipi Pabloka kwintarka israel masinkunawa, Yaya Diosta mañak *griego runakuna-

wapas. Chaymantapas karan puncha
chay llaktapa plasanpi tantarishka
runakunawa kwintarka. 18Chaypi
Pablowa kwintarkakuna kawsananchi-
manta yuyarishpa yachakukkuna
*epikúreo nishkanchi, *estoiko nishkan-
chipas. Shukkunaka asichishpa rimarka-
kuna:
Kay runaka maytukuytata kwintahun
kay kwintaysikika.
Pabloka chay suma ali shimita
Jesukristu runakunata kishpichinan-
manta, wañushkanchimanta kawsari-
nanchitapas yachachihushpan rimarka-
kuna:
Payka chikan dioskunamanta
ñukanchita yachachihun nishpa.
19Paykuna ashwanta yachanayashpan-
kuna Pablota pusharkakuna maypimi
tukuy uras tantaripayanahun plasa
*Areópago shutiyuma. Chaypi Pablota
rimarkakuna:
Kunan atipanki rimanata imatami
yachanki. Mushu yachachishkaykita
yachanayanchi imashnami kan. 20Nima
ima uras uyashkanchi shimikunata
yachachihunki. Yachanayanchi sumakta
yachachihushkayki shimika imashnata
ninayan.
21Tukuy chay Atenas llaktapi kawsak-
kuna, shuk llaktakunamanta chay
llaktapi kawsanankunapa shamushkaku-
napas mushu shimikunata yapa
uyanayashpa kwintashpa chishiyakta
tapushpa kawsapayanahun.
22Chaypina Pabloka Areopagopi tukuy
runakuna chawpipi shayarishpan
kallarirka yachachinata:
Atenaspi kawsak runakuna, ñami
riksishkani yapa mañak runakuna
kanaykichita. 23Mañanaykichi wasiku-
nata rikushpa purihushpayni shukta
tarishkani MANA RIKSISHKANCHI
DIOSPA WASIN nishpa killkarishkata.
Chay mana riksishkaykichi mañahush-
kaykichi Diosta, ñuka alita yachachish-
payni kankunata riksichishkaykichi.
24Chay Yaya Dioska tukuy allpata,
tukuy allpapi tiyakkunatapas rurashka.
Silupa allpapa Amun kashkanrayku,
runapa rurashkan mañana wasipika
manami kawsanchu. 25Payka tukuy
kawsananchita samananchitapas, tukuy
munashkanchikunatapas kukmi kan.
Chasna nima ima payta pishishpan
mana munanchu nima imapi runakuna
payta yanapanankunapa.
26Shuk runamantalla tukuy allpapi
kawsak chikan runakunata mirachirka.
Paymi churarka runakunata maypimi
kawsankakuna, chaymantapas ima
uraskamami kawsayninta kichunka.
27Payka munarka tukuy runakuna payta
maskanankunapa, chasna maskashpan-
kuna tarinankunapa. Yaya Dioska karan
ñukanchikunamanta mana karupichu
kahun. 28Paymanta kawsanchi,
samanchi, kuyurinchi, imashnami suma
uyaypata killkanata yachak runaykichi-
kunamantapas shukkuna rimarkakuna:
Dioska ñukanchita rurashka paypa
wawankuna kananchipa nishpa.
29Chasna ñukanchi Yaya Diosmanta
kashpanchi akuychi ama pantachishpa
yuyarishunchichu, Yaya Dios oromanta,
kullkimanta, rumimanta rurarishka
kananta. Runakuna ruranahun
dioskunata paykuna kikin yuyayninku-
namanta. 30Ñawpamanta pacha
kunankama Yaya Dioska runakunata
llakichirka, chay tukuy pantachishpa
rurashkankunamanta, payta mana riksik
kashkankunarayku. Kunanka tukuy
runakunata riman: Uchata rurashkayki-
chitaka sakishpaykichi ñukatana
kirishpa kasuychi nishpa. 31Yaya Dioska
ñami akllashka shuk runata shuk
puncha tukuy runakunata rurashkanku-
namanta tapuchinanpa. Chay akllash-
kan runa mana llullachiypa kashpan

kuskata rimanka pimi kastigarinka, pimi
kishpinka nishpa. Yaya Dioska chay
akllashkan runata wañushkanmanta
kawsachishpan tukuy runakunata
riksichirka chasna atun apu kananta
nishpa.
32Chasna wañushkakuna kawsarina-
manta rimashkanta uyashpankuna
shukkunaka asirkakuna, shukkunaka
nirkakuna:
Shuk puncha ashwanta rimashkaykita
uyashu nishpa.
33Chasna rimashkankunawasha
Pabloka chay tantarinamanta llukshish-
pan rirka. 34Shukkunaka Pablopa
rimashkanta uyashpankuna paywa
pakta rishpankuna Jesukristuta
kirirkakuna. Shuk karka Areopago-
manta kamachik Dionisio shutiyu. Shuk
karka Dámaris shutiyu warmi.
Chaymanta ashwan shukkunapas
Jesukristuta kirirkakuna.

Pablo Korinto llaktapi yachachirka

18 1Chaymanta Atenas llaktamanta
llukshishpan Pabloka Korinto
llaktama rirka. 2Chay Korintopi
paktashpan Pabloka tinkunakurka shuk
israel masin Akila shutiyuwa. Warminka
Prisila shutiyu karka. Chay Akilaka
Ponto allpamanta runa karka.
Chaymanta warmin Prisilawa Italia
allpapa kapitalnin *Roma llaktamanta
mushulla paktamushkakuna karka.
Chay *romano tukuymanta atun apu
Klaudio kamachirka tukuy israel
runakuna Romamanta llukshinanku-
napa. Chayrayku Akilaka warminti
Korintoma kawsak rirka. Chasna
tinkunakushpankuna Pabloka
paykunapa wasinma pasyak rirka.
3Chaypi Pabloka yacharka Akilapas
payshina tampukunarayku karpata
rurak kananta. Chayrayku chayllapi
paykunawa kiparirka parihu karpata
ruranankunapa. 4Chasna kashpan karan
*samana puncha Pabloka israel
masinkunapa tantarinankuna wasima
rirka paykunata yachachinanpa, tukuy
mana israel masinikunatapas.
Paykunata suma asirtaypa shimikunawa
yachachirka Jesukristu Kishpichik
kananta.
5Chaymanta Silaska Timoteowa pakta
Masedoniamanta paktashpankuna
Pabloka manana karpakunata rurashpa-
chu kawsarka. Karan puncha israel
masinkunata Yaya Diospa shiminta
yachachishpa kawsarka Jesusmi chay
chapashkanchi Yaya Diospa Kachanan
Kishpichik kan nishpa.
6Chasna yachachihushpan chay israel
masinkunaka mana kirinayashpankuna
Pablota piñarishpankuna mana ali
shimikunawa aynirkakuna. Chasna
rurashpankuna Pabloka kamisanta
chawsishpa rikuchirka paykunata
sakinanta, manana ashwanta yachachi-
nanta. Chasna rurashpan paykunata
rimarka:
Yachachishkaynita mana kirishkayki-
chirayku uchaykichimanta mana
llakichiy tukunkichichu. Kankuna kikin
munashpaykichi kastigarinkichi.
Ñukaka chasna kashkaykichimanta
mana uchayuchu kani. Kunanmanta
pacha kankunata sakishpayni mana
israel runakunatana yachachik risha.
7Chasna nishpan Pabloka chay
tantarina wasimanta llukshishpan Yaya
Diosta kasuk Tisio Justo shutiyupa
wasinma rirka. Chay wasika tantarina
wasi mayanpi karka. 8Chay israel
runakunapa tantarinankuna wasipi
kamachik Krispo shutiyu Jesukristuta
kirirka tukuy wasinpi kawsakkunawa
pakta. Chaymantapas achka Korintopi
kawsakkuna Pablopa yachachishkanta
uyashpankuna Jesukristuta kirishpan-
kuna bawtisarirkakuna. 9Chaymanta

shuk tuta Yaya Jesuska muskuypishina
rikurishpan Pablota rimarka:
Ama manchankichu. Katiylla
ñukamanta yachachishpa. 10Ñukami
kahuni kanwa. Nima pi kanta atipanka-
chu nima imata ruranata. Kay llaktapika
achka runakunami kiriwankakuna.
11Chasna rimay tukushpan Pabloka
kiparirka shuk wata chawpita Korintopi
chay llaktapi kawsak runakunata Yaya
Diospa shiminta yachachinanpa.
12Chasna yachachihushpan chay
Akaya allpapi shuk mushu apu
yaykurka Galión shutiyu. Pay kamachik
kashpan chaypi israel runakuna shuk
yuyayllawa tantarirkakuna Pablota chay
apupa puntanma pushanankunapa.
13Chasna pushashpankuna Pablota
uchachishpa chay aputa rimarkakuna:
Kay runaka mana yachachinchu
Moisespa killkashkan kamachishkata-
shina. Runakunata riman chikanta Yaya
Diosta kushichinankunapa.
14Chasna rimashpankuna Pabloka
ayninalla kahushpan apu Galionka chay
israel runakunata rimarka:
Israel runakuna rikuychi, kay runaka
shuk kamachishkata mana paktachima
karka, atipaynima kastigachinata. Mana
rikushkanichu nima imata rurashkanta
atipanaynipa kastigachinata. Chayrayku
mana munanichu ashwanta uyanata.
15Kankuna kay runata piñarinkichi
kamachinaykichikunamanta yuyarishkayki-
chikunamantapas chikanta yachachihush-
kanrayku, chaymanta shuk runakunamanta
rimanakunkichi. Chaykunapi ñukaka mana
satirinayanichu, maykanmi ali, maykanmi
mana alichu nishpa. Chasna kashpan
kankunapuralla alichaychi.
16Chasna nishpan apu Galionka
paykunata kamachinan wasimanta
llukshichirka. 17Chaypina tukuy chay
piñarik runakunaka chay tantarina wasipi
kamachik Sostenesta apishpankuna apu
Galionpa rikushkanpi makarkakuna.
Chasna makashkankunata rikushpanpas
Galionka nima imatashina rikurka.

Pablo kimsaynin kuti Jesukristumanta yachachishpa purirka

18Chasna pasashpan Pabloka ashwan
punchakunatara Korintopi kiparirka.
Chaymanta kirik masinkunata rishara
nishpan Prisilawa Akilawa pakta llukshirka.
Lanchapi uraykushpankuna Siria allpama
rirkakuna. Manara llukshishpankuna
Senkrea llaktapi Pabloka Yaya Dioswa
kwintashkanta paktachinanpa chukchanta
rutuchirka. 19-21Efeso llaktapi paktashpan-
kuna Pabloka israel masinkunapa
tantarinankuna wasima yaykuk rirka
tantarishka israel masinkunawa
kwintananpa. Paypa yachachishkanta
uyashpankuna tapurkakuna paykunawa
ashwan punchakunata kiparinanpa.
Pabloka mana munarkachu. Paykunata
rishara nishpan rimarka:
Yaya Dios munashpanka kutikashka
shamusha kankunata pasyanaynipa.
Chasna rimashkanwasha Pabloka
lanchapi uraykushpan Efesomanta
llukshirka. Akilata Prisilawa chay Efeso
llaktapi sakirka. 22Sesarea llaktapi paktash-
pan lanchamanta llukshishpan Jerusalenma
rirka. Chay llaktapi kawsak kirikkunata
saludak rirka. Paykunawa kwintashkanwa-
sha Antiokia llaktama rirka. 23Chaypi shuk
punchakunalla kiparishkanwasha
kutikashka llukshirka. Galasia Frigia
allpakunata pasarka. Chayta pasahushpan
shuk llaktapi shuk llaktapi purishpan
chaypi kawsak kirikkunata Yaya Diospa
shiminta yachachishpa sinchikuchirka.

Apolos shutiyu runa Efeso llaktapi yachachirka

24Chay uras shuk israel runa Alejandria
llaktamanta Apolos shutiyu Efeso llaktapi

paktamurka. Alita rimak runa karka,
chaymantapas Yaya Diospa shiminta alita
yachak. 25Payka alita yacharka imashnami
Jesukristuta katishpa kawsananchi tiyan.
Kushikushpa mana sampayashpa alita
yachachirka runakunata Jesús Yaya Diospa
Kachashkan Kishpichik kananta. Chasna
alita Jesukristumanta yachashpanpas Juan
yakuwa bawtisashkanllata riksirka. Mana
yacharkarachu Yaya Diospa Espíritun
ashwan ñukanchita aliyachinanmanta.
26Apoloska mana manchashpachu israel
masinkunapa tantarinankuna wasipi Yaya
Diospa shiminta yachachinata kallarirka.
Chasna yachachihushkanta uyashpankuna
Prisilaka Akilawa payta wasinpi
yaykuchishpankuna Jesusmanta ashwanta
asirtachirkakuna manara uyashkantapas
yachananpa. 27Chaymanta Apoloska Akaya
allpama chimpanayahushpan Jesukristuta
kirikkuna payta sinchikuchishpa yanapar-
kakuna. Akayapi kawsak kirikkunarayku
shuk killkata rurashpankuna paywa
kacharkakuna. Chay killkapi Akayapi
kawsak kirikkunata tapurkakuna Apolosta
alita yaykuchinankunapa. Apoloska Akaya
allpapi paktashpan Yaya Dios payta ali
yachachikta rurashkanrayku chaypi
kawsak Jesukristuta kirikkunata achkata
yanaparka. 28Tukuy runakunapa
rikushkanpi Apoloska Yaya Diospa
shiminmanta rikuchishpan yachachirka
Jesuska chapahushkaykichi Yaya Diospa
Kachanan Kishpichikmi kan nishpa. Chasna
tukuy chaypi kahuk yachachik israel
masinkunata chunllayachirka. Manami
nima imata atiparkakunachu payta
ayninata.

Pablo Efeso llaktapi Yaya Diospa Espiritunmanta yachachirka

19 1Apolos Korinto llaktapi
kahushpan Pabloka urkukunata
pasashpan Efeso llaktapi paktarka.
Chay llaktapi Jesukristuta kirikkunata
tarirka. 2Chaypina chay kirikkunata
tapurka:

¿Kirik tukushpaykichi Yaya Diospa
Espiritunka kankunapi yaykushkachu?

Chasna tapushpan Pablota aynirka-
kuna:

Mana. Yaya Diospa Espíritun
tiyashkanta nima ima uras yachashkan-
chichu.

3Chasna aynishpankuna Pabloka kuti
tapurka:

¿Imashna yachachishpankunata
kirishpa bawtisarirkankichi?

Paykunaka aynirkakuna:

Bawtisak Juanpa yachachishkanta
kirishpanchi bawtisarirkanchi nishpa.

4Chaypina Pabloka paykunata
rimarka:

Juanka bawtisarka runakunata
uchankunata sakishkankunata rikuchi-
nankunapa. Chaymantapas nirka: Ñuka
yachachinata sakishkayniwasha ashwan
ali yachachikta kiriychi, paymi
Jesukristu kan nishpa.

5Pablo chasna yachachihushpan
paykunaka Jesukristuta kirishpankuna
mushumanta bawtisarirkakuna. 6Chasna
bawtisarishkankunawasha Pabloka
makinta umankunapi churashpan Yaya
Diospa Espiritunka paykunapi yaykurka.
Chasna yaykushpan paykunaka mana
yachashkankuna shimikunata rimarka-
kuna. Chaymantapas Yaya Dios
yuyachishpan paypa munananta
rimarkakuna. 7Chay bawtisarishka
runakunaka chunka ishkay karkakuna.

Pablo ishkay watata Efeso llaktapi yachachirka

8Chasna bawtisashkanwasha Pabloka
kimsa killata israel masinkunapa
tantarinankuna wasipi yachachirka.
Mana nima pita manchashpa, alita
asirtachishpa yachachirka imashnami
Yaya Diospa ali kamachinanka kay

allpapi. [9]Chasna Pablo yachachihushpan
shukkunaka mana kasunata munashpan-
kuna mana kirinayarkakunachu. Tukuy
runakunapa puntanpi rimarkakuna
Pablo Jesukristumanta yachachishkanka
mana ali kananta. Chayrayku Pablo
chay runakunamanta anchurishpan
kirikkunata pushashpan Tirano
shutiyupa yachachinan wasima
yachachik rirka. [10]Ishkay watata
chayllapi yachachishpa kawsarka.
Chasna yachachihushpan tukuy Asia
allpapi kawsakkunaka Jesukristumanta
yachachihushkanta uyarkakuna, israel
runakuna, mana israel masinikunapas.
[11]Yaya Dios Pablota yachayta kurka
atun yachaywa manchariypa ruranaku-
nata rurananpa. [12]Chasna rurashpan
shuk runakuna Pablopa churarinanku-
nata apashpankuna unkushkakuna
awapi churarkakuna. Chasna churash-
pankuna unkushkakunaka ampirirka-
kuna. Chaymanta supay yaykushka
runakunamanta supaykunaka llukshir-
kakuna.

Jesusta kirishpalla supayta winsinchi

[13]Shuk israel runakuna llaktakunapi
purishpa kawsakkuna tiyarka supayku-
nata llukshichik nishkankuna. Paykuna-
manta shukkuna Jesuspa shutinta
rimashpa, supay yaykushka runakuna-
manta supaykunata kamachishpa
llukshichinayarkakuna kasna: Chay
Pablo yachachihushkan Jesuspa
shutinpi kanta rimani llukshiy kay
runamanta nishpa. [14]Shuk chasna
llukshichinayak runakunaka karkakuna
israel *saserdotekunapa apu Esebapa
kanchis wawankuna.

[15]Paykuna chasna rimahushkankunapi
chay supayka aynirka:

Jesustaka riksinimi, Pablomantapas
yachanimi pimi kan payka. Paykuna-
shina Yaya Diospa yachayninwa
kankichimaka, kankunata kasuynimami.
Kankunaka ¿pitaya kankichi ñukata
kamachiwanaykichipaka?

[16]Chasna nishpan chay supay
yaykushka runaka chay runakunapa
awanpi saltashpan urmachirka. Tukuy
paykunata makashpan winsirka. Chasna
winsishpan chay runakunaka yanaya-
rishka aychayu chay wasimanta llatan
mitikurkakuna. [17]Chaypi tukuy Efeso
llaktapi kawsak israel runakuna, *griego
runakunapas chayta uyashpankuna
yapa mancharirkakuna. Chaymanta
Jesukristu atun yachayyu kashkanta
rimashpa payta kushichirkakuna.

[18]Chaypina Jesukristuta kirikkunaka
tukuy runankunapa puntanpi ñawpa
mana alita rurashkankunata rimarka-
kuna uchayu kani nishpa. [19]Chasnalla-
tata achka puruhukunapas Jesukristuta
kirishpankuna supaymanta yachachik
killkankunata apamurkakuna tukuy
runakuna rikushkankunapi rupachinan-
kunapa. Chay rupachirishka killkaku-
napa chaninta yupashpankuna pichka
chunka waranka kullkimanta rurarishka
yapa chaniyu kullki tupu karka.
[20]Chayta rikushpankuna ashwan
ashwan runakunaka Yaya Dios
yanapashpan paypa shiminwa shunkun-
kunapi sinchita waktay tukushpankuna
kirirkakuna.

[21]Chaymanta Pabloka yuyarirka
kutikashka Jerusalenma rinanpa.
Manara Jerusalenma rihushpan
munarka kuti Masedonia allpama,
Akaya allpamapas pasyak rinata.
Jerusalenma rishkanwasha yuyarirka
*Roma llaktama rinanpa. Chay Roma
llaktapipas yachachinayni tiyan nishpa
yuyarirka Pabloka. [22]Chasna yuyarish-
pan Asia allpamanta manara
llukshihushpan Pabloka Timoteota
Erastowa kacharka, chay ishkay paywa

pakta purihukkunata puntapi Masedonia allpama rinankunapa. Pabloka masna punchakunata Asia allpapi kiparirka.

Efeso llaktapi yanka dios warmi Artemisata kushichikkuna Pablokunata piñarirkakuna

23Chasna Pabloka payta yanapakkunawa Efeso llaktapi Jesukristumanta yachachihushpankuna shuk runakunaka yapa piñarirkakuna. 24Shuk runa Demetrio shutiyu kallarirka piñarinata Pablokunata. Paymi chay yanka dios warmi *Artemisapa wasintashina uchilla wasistukunata kullkimanta rurapayan. Payshina tarawak masinkunawa pakta chay rurashkankunata rantichishpankuna achka kullkita apipayanahun. 25Chay Demetrioka tukuy payshina kullkimanta chay wasistukunata rurak masinkunata tantachirka. Chaypi rimarka:

Wasistukunata rurak masinikuna, kankuna yachankichi chay Artemisa warmi diosninchipa wasintashina wasistukunata rurashpanchi chayta rantichishpa achka kullkita apinanchita. 26Kunanka rikunkichi uyankichi Pablo yachachihushkanta kasna: Runa rurashka dioskuna, santokuna mana shutipa dioskunachu nishpa. Chasna yachachihun mana kay Efeso llaktallapichu, ashwan tukuy Asia allpapipas. Chayrayku achka runakunata kirichirka manana Artemisata atunyachinankunapa. 27Pablo chasna yachachishpalla katishpanka tarawananchika tukurinkami. Chaymantapas runakuna manana munankakunachu chay warmi dios Artemisapa wasinta. Chay tukuy Asia allpapi, chaymanta tukuy mundupi kawsak runakuna chay atunyachirishka warmi diosninchi Artemisata manana valichinkakunanachu.

28Chasna Demetriopa rimashkanta uyashpankuna Pablokunata yapa piñarishpankuna sinchita kaparirkakuna:

¡Artemisaka ñukanchi Efeso runakunapa warmi diosninchimi! nishpa.

29Tukuy chay llaktapi kahuk runakunapa yuyayninkunaka pantachirishka karka. Chaypina ishkay Masedoniamanta Pablowa pakta purihuk runakunata Gayota Aristarkotapas apirkakuna. Chasna apishpankuna aysashpa tantarinankuna wasima pusharkakuna uchachinankunapa. 30Chasna pushashpankuna Pabloka chay wasipi yaykunayarka, chay piñarik runakunawa kwintananpa. Jesukristuta kirik masinkunaka mana munarkakunachu Pablo yaykunanpa. 31Chaymantapas Asia allpapi shuk kamachik apukunapas Pablopa amigunkuna kashpankuna kamachinankunata payma kacharkakuna rimanankunapa chay runakuna tantarishkapi ama yaykuchun nishpa. 32Chay tantarishka runakunaka musparishkashina shukta shukta yanka nishpa kaparirkakuna. Achka runakuna mana yacharkakunachu imaraykumi chasna tantarishkakuna. 33Chaypina chay tantarishkapi kahuk israel runakunaka israel masinkuna Alejandrota akllashpankuna tankashpa tukuy runakunapa puntanpi churarkakuna runakunata rimananpa. Payta kwintashpankuna imaraykumi tantarishkakuna, Alejandroka puntama pasashpan makinwa rikuchirka chunlla tukunankunapa. 34Runakunaka yachashpankuna Alejandropas israel runa kashkanta, mana payta kasunayarkakunachu. Chaypina ashwan sinchita ishkay urata parihu kaparirkakuna:

¡Artemisaka ñukanchi Efeso runakunapa warmi diosninchimi! nishpa.

35Chasna kaparihukkunata uyashpan chay llaktapa apukunarayku killkak runaka chunllayachishpan rimarka:

Efesopi kawsak runa masinikuna, tukuy llaktakunamanta runakuna

yachanahun ñukanchi kay Efeso llaktapi
kawsakkuna atun dios warmi Artemi-
sapa wasinta kuyrakkuna kananchita.
Chaymantapas yachanahun Artemisapa
alman silumanta urmashkata kuyrak-
kuna kananchita. 36Chayta yachashpay-
kichi amana kaparishpa kaychichu.
Manara alita yuyarishpaykichika amara
nima imata ruraychichu. 37Kay
pushamushkaykichi runakunaka mana
shuwashkakunachu Artemisapa
wasinmanta, nima Artemisamanta
millaypata rimashkakunachu. 38Deme-
triowa tarawakkunapas ima piñarina
shimikuna tiyashpanka apukunama
rinahuchun kwintashpa alichananku-
napa. 39Kankuna shuk imata ashwan
tapunayashpaykichika chay atun
tantarina tiyashkapi tapuychi alichanay-
kichipa. 40Kunan musparishpa kaparish-
kaykichimanta apukunaka ñukanchita
tapushpankunaka nima imata rimaypa-
chu kanchi. Chasna kashpan ñukanchi
kikin kastigarishunchi.
41Chasna rimashkanwasha chay aputa
yanapak tukuy tantarishkakunata
llukshichirka wasinkunama kutinanku-
napa.

Pablo kutikashka Masedonia Gresia allpakunama rirka

20 1Chasna chay kaparik runakuna
wasinkunama kutishkankuna-
washa Pabloka kirikkunata kayarka
yachachishpa sinchikuchinanpa.
Chaymanta rishara nishpan sakimurka
Masedonia allpama rinanpa. 2Masedo-
niapi paktashpan karan llaktakunapi
pasyashpa rishpan chaypi kawsak
kirikkunata Yaya Diospa shiminta
yachachishpan sinchikuchirka. Chasna
rishpan Pabloka Gresia allpama
paktarka. 3Chay Gresia allpapi kimsa
killata kiparirka. Chaymanta chimpana-
yarka Siria allpama. Chaypina lanchapi
rinan kahushkanpi yacharka shuk
chiknik israel masinkuna chay lanchapi
payta wañuchinata yuyarihushkanku-
nata. Chayta yachashpan Pabloka mana
lanchapi rirkachu. Chakillawana
Masedonia allpamallatata pasyashpa
kutirka. 4Chasna rishpan shuk kirik
wawkikuna Pablowa pakta rirkakuna.
Shuk karka Pirropa wawan Sópater,
Berea llaktamanta. Shukkuna karkakuna
Aristarko Segundowa Tesalónika
llaktamanta. Shukkuna karkakuna Gayo
Timoteowa Derbe llaktamanta.
Chaymanta Asia allpamanta Tíkiko
Trofimowa paywa pakta rirkakuna.
5Ñuka Lukaspas paywa pakta rirkani.
Chay shuk wawkikunaka puntapi
rishpankuna ñukanchita Troas llaktapi
chaparkakuna. 6Pablo ñukapas chay
mana punkirishka panta mikuna
punchakunata Filipos llaktapi pasarkan-
chi. Chay punchakunawasha lanchapi
uraykushpanchi Filipos llaktamanta
llukshirkanchi Troas llaktama chimpa-
nanchipa. Pichka punchamanta Troaspi
paktarkanchi. Chaypi kiparirkanchi
kanchis punchata.

Pablo Troas llaktapi shuk tuta pakarikta yachachirka

7Troaspi kashpanchi domingo puncha
chishipi kirik masinchikunawa tantarir-
kanchi Jesús ñukanchirayku wañush-
kanta yuyarishpa panta pakishpa
mikunanchipa. Chasna tantarishkan-
chipi Pabloka kirik masinchikunata
yachachirka. Kayantima llukshinan
kashpa chawpi tutakama yachachirka.
8Chay tantarishkanchi awa kwartupi
achka lamparinkunata sintichirkakuna.
9Chay wasipa ventananpi shuk musu
Eutiko shutiyu tiyahurka. Pablo yapa
unayta yachachihushpan chay musuta
puñuyka apirka. Chasna puñushpan
kimsaynin kawitu awamanta allpama

urmarka. Shukkunaka uraykushpankuna
payta atarichinankunapa wañushkata
tarirkakuna. [10]Chaypi Pablopas uraykumurka. Kunkurishpan chay musuta
apishpan ukllarirka. Chasna ukllarihushpan chay kirikkunata rimarka:

Ama manchariychichu. Kay musuka
kawsami kahu.

[11-12]Chasna wañushka kawsarishkatana rikushpankuna chay runakunaka
yapa kushikushpa sinchikurirkakuna.
Kutikashka sikashpankuna Jesuspa
wañushkanta yuyarishpa panta
pakishpa mikurkakuna. Mikushkankunawasha Pabloka tuta pakarikta rinan
uraskama yachachirka. Yachachishkanwasha rishara nishpa llukshirkanchi.
Chay musutaka kawsatana wasinma
pusharkakuna.

Pablo Troas llaktamanta llukshishpan Mileto llaktama rirka

[13]Manara Troas llaktamanta llukshishpanchi Pablowa kwintarkanchi Aso
llaktapi tinkunakunanchipa. Pabloka
chakiwa risha nishpan rirka.
Ñukanchika lanchapi puntapi rirkanchi.
Aso llaktapi paktashpanchi Pablota
chaparkanchi paywa paktana lanchapi
rinanchipa. [14]Chaypi tinkunakushpanchi Pablota lanchapi uraykuchirkanchi.
Chaymanta Mitilene llaktama chimparkanchi. [15]Chaymanta kayantima
lanchapillatata rishpanchi Kiyo isla
mayanta pasarkanchi. Kayantima Samos
islapi llutarirkanchi. Chaypi shuk tutata
puñushkanchiwasha llukshishpanchi
chay punchalla Mileto llaktapi
paktarkanchi. [16]Pablo utkalla
Jerusalenpi paktanayashpan mana Efeso
llaktama rinayarkachu. Asia allpata
kuskata pasarkanchi mana chaypi
unayananchipa. Pabloka yapa munarka
*Pentekostés punchakunata Jerusalenpi
pasanata.

Pablo Efeso llaktamanta kirikkunata sinchikuchik wawkikunata yachachirka

[17]Mileto llaktapi kashpanchi Pablo
mana Efeso llaktama rinayarkachu.
Chayrayku chay llaktamanta kirikkunata sinchikuchik wawkikunata
kayachirka Miletoma shamunankunapa.
[18]Chaypi paktamushpankuna Pabloka
rimarka:

Wawkikuna, alita yachankichi
imashnami kay Asia allpaykichipi
shamushkayni punchamanta pacha
kankunapi kawsashkani. [19]Tukuy uras
kankunawa kahushpayni Jesukristuta
kasushpa kawsashkani. Nima ima uras
chawpikichipi ñuka kikinta atunyachirishkanichu. Achka kuti runakuna mana
alita rurahushkankunata rikushpayni
llakirishpa wakarkani. Parisihushpaynipas chikniwak israel masinikuna
wañuchiwanayashpankunapas mana
sakirkanichu Jesukristuta kasunata.
[20]Tantarishkaykichipi, wasikichikunapipas tukuyta kankunata yachachirkani
maykantami munankichi alita
kawsanaykichipa. [21]Chasna yachachishpayni israel masinikuna, mana israel
masinikuna kashpaykichipas tukuy
kankunata kunarkani karan shukta
sapalla sapallata, millaypa rurashkaykichita sakishpaykichi Amunchi
Jesukristuta kasunaykichipa nishpa.
[22]Kunanka Yaya Diospa Espíritun
kamachiwashkanrayku Jerusalenma
rihuni. Mana yachanichu imashnami
pasasha chaypi. [23]Kayllata yachani Yaya
Diospa Espiritunka karan purihushkayni
llaktapi rimawarka: Jerusalenpi kanta
apinkakuna karselpi churanankunapa,
chasnallatata achkata parisinayki tiyan
nishpa. [24]Chasna kashpanpas mana
manchachiwanahunchu. Wañuchiwashpankunapas mana imananchu. Amunchi

Jesuska kamachiwashka chay suma ali
shimita Yaya Dios runakunata yapa
yuyananmanta rimanaynipa runaku-
nata. Chay kamachishkanta paktachi-
nayni tiyan wañunayni punchakama.
25Alita uyawaychi. Yachani tukuy
kankuna, maykankunatami Yaya Diospa
ali kamachinan kay allpapi ña kallarish-
kanmanta yachachishkani, kay allpapi
mana kuti rikuwankichichu. 26-27Chasna
kashpan ñuka kankunata tukuy Yaya
Diospa munashkanta nima imata
pakashpa alita yachachishkani.
Kunanka shuk kankunamanta mana
kasushpa wañushpanka ñukaka mana
uchayuchu kani. 28Chayrayku kankuna
kikin alita kuyrarishpa kawsaychi.
Chaymantapas Jesusta kirik masikichi-
kunata alita kuyraychi. Yaya Diospa
Espíritun kankunata churashka
Jesukristuta kirik masikichikunata
kuyranaykichipa. Yaya Dios paykunata-
pas llakichishpan paypa Wawan Jesusta
sakirka wañunanpa. Chasna Yaya
Diosrayku yapa valik kashkankunata
yuyarishpa, paykunata yachachishpa
yanapashpa alita kuyraychi. 29Yachani
ñuka kankunata sakishkayniwasha
mana alita yachachikkuna kankunapi
paktamunankunata. Shuk puma obehata
mikunapa shamuhukshina kankunapi
paktankakuna kirikkunata llullachishpa
Jesukristuta kirishkankunamanta
anchuchinankunapa. 30Kankuna kikin
chawpikichimanta llullaysikikuna
tiyanka, kankunata llullakunata
yachachishpankuna munankakuna
kirikkuna paykunatana kasunankunapa.
31Chayrayku yuyaywa kawsaychi mana
llullachirishka kanaykichipa. Ama
kunkarinkichichu imashnami kimsa
watata punchanti tutanti mana sakishpa
karan kankunata wakashpa kunarkani.
32Kunanka munashkayni wawkini-
kuna, Yaya Diospa makinpi sakishkayki-
chi, pay kankunata wakaychachun.
Yaya Dios paypa shiminta yuyachishpa
kankunata yanapanka ashwanta
ashwanta Jesukristuta kirishpa
kawsanaykichipa, chaymantapas tukuy
kankuna kishpichishkan runakunawa
pakta Yaya Diospa suma kawsananpi
paktanaykichipa. 33Ñukaka kankunawa
kahushpayni nima pipa kullkinta
churarinantapas munarishkanichu.
34Kankuna alita yachankichi ñuka
kikinrayku makiniwa tarawashkaynita,
ñukawa purihukkunaraykupas, imatapas
munashkanchita rantinanchipa.
35Chasna tarawashpa kawsashpayni
kankunata alita rikuchishkani
imashnami kankunapas sinchita
tarawashpa kawsanaykichi tiyan mana
tarawanata atipak runakunata yanapa-
naykichipa. Jesukristupa kasna rimash-
kanta yuyarishpa kawsaychi: Ashwan
kushilla kanchi shukkunata munashkan-
kunata kushpanchi kuy tukunanchi-
manta.
36Chasna rimashkanwasha Pabloka
tukuy chay kirikkunata sinchikuchik
wawkikunawa pakta kunkurishpan
Yaya Diosta mañarka. 37Chasna
mañashkanwasha tukuy wakashpan-
kuna Pablota ukllarishpa muchashpa
alilla rinki nishpa rimarkakuna. 38Yapa
llakirirkakuna, Pablo kay allpapi mana
kuti rikuwankichichu nishpa rimashkan-
rayku. Chaymanta Pablokunawa pakta
rirkakuna lanchakama.

Pablo Jerusalenma rirka

21 1Chasna Pablo ñuka Lukaspas
chay wawkikunata sakishkan-
chiwasha lanchapi uraykushpanchi
kuskata rirkanchi Kos shutiyu islama.
Chaymanta kayantima rirkanchi Rodas
shutiyu islama. Chaymanta llukshish-
panchi Patara llaktapi paktarkanchi.
2Chaypi paktashpanchi tarirkanchi shuk

lancha Fenisia allpama rina kahukta.
Chaypi uraykushpanchi rirkanchi.
3Chay lanchapi rihushpanchi Chipre
shutiyu islata lluki partita pasashpanchi
Siria allpapi paktarkanchi. Chay
lanchaka Tiro llaktapi imakunata
sakinan kashpan chayma rirkanchi.
4Chaypi llutarishpanchi kanchis
punchata kiparirkanchi imakunata
sakihushpankuna. Chaypi kirik
masinchikunata maskashpa tarishpanchi
paykunawa pakta karkanchi. Chaypi
kahushpanchi Yaya Diospa Espíritun
chay kirikkunata Pablopa parisinanta
rikuchirka. Chayrayku paykunaka ama
Jerusalenma riychu nishpa rimarka-
kuna. 5Chay kanchis puncha paktarish-
pan tukuy kirikkuna warminkunawa
wawankunawa pakta llaktankunamanta
llukshishpankuna ñukanchiwa
rirkakuna atun yaku mar mayanpi tiyu
kahushkapi. Chay tiyupi kunkurishpan-
chi Yaya Diosta mañarkanchi. 6Chasna
mañashkanchiwasha rishara nishpa
llakiywa sakinakushpanchi lanchapi
uraykurkanchi rinanchipa. Chay
wawkikunaka chaymantalla wasinku-
nama kutirkakuna.

7Tiro llaktamanta rishpanchi
Tolemaida llaktapi paktarkanchi. Chay
llaktapi Jesukristuta kirik wawkikunata
shuk punchata pasyarkanchi. 8Chay
kayantima llukshishpanchi Sesarea
llaktapi paktarkanchi. Chaypi Yaya
Diospa shiminta yachachik Felipepa
wasinpi yaykurkanchi. Chay Felipeka
ñawpa kanchis akllashkankunamanta
*apostolkunata yanapak karka. 9Chay
Felipeka chusku shipas wawayu karka.
Paykunaka Yaya Diospa yachayninwa
rimakkunami karkakuna. 10Chaypi
achka punchakunata kahushkanchipi
shuk Agabo shutiyu Judeamanta runa
pasyanapa shamurka. Pay Yaya Diospa
yachayninwa yachachik kashpan Yaya
Dioska payta kwintarka imashnami
Pabloka pasanka. 11Chay Agaboka
ñukanchima shamushpan Pablopa
sinturunta apishpan pay kikin makinku-
nata chakinkunatapas watarishpan
rimarka:

Yaya Diospa Espiritunka kasnami nin:
Jerusalenpi kawsak israel masinkuna
Pablota apishpankuna kasna watanka-
kuna mana israel runakunata kunanku-
napa nishpa.

12Chasna rimashkanta uyashpanchi
ñukanchi chay llaktapi Jesusta kirik
wawkikunapas Pablota rimarkanchi:

Ama Jerusalenma rinkichu nishpa.

13Chasna rimashpanchipas Pabloka
aynirka:

¿Imaraykuta wakashpa llakiypi
churawahunkichi? Mana watay
tukunaynillapachu Jerusalenma risha,
ashwan wañuchiy tukunaynipapas
alicharishka kahuni, Jesukristuta
katihushkaynirayku.

14Chasna rimashpanchipas mana
kasunayashpan manana ashwanta
rimarkanchinachu.

Yaya Diospa munashkanta rurachun
nishpa sakirkanchi.

15Chay punchakunawasha alicharir-
kanchi Jerusalenma rinanchipa.
16Sesareamanta shuk kirik wawkikuna
ñukanchiwa pakta rirkakuna Naasonpa
wasinta riksichinankunapa, chaypi
paktananchipa. Chay Naasonka Chipre
islamanta runa karka, ñawpamanta
pacha Jesukristuta kirik.

Pablo Jerusalenpi kirikkunata kwintarka tukuy Yaya Dios yanapashpan rurashkanta

17Jerusalenpi paktashpanchi chaypi
Jesukristuta kirikkuna kushikushpa
ñukanchita yaykuchirkakuna. 18Kayan-
tima Pabloka ñukanchiwa pakta
*Santiagoma rirka. Chaypi tukuy

kirikkunata sinchikuchik wawkikunapas
tantarirkakuna. 19Saludashkanwasha
Pabloka tukuyta kwintarka chay
ñukanchi mana israel runakunapa
llaktanchikunapi Yaya Dios rurashkanta
paypa yachachihushkanwa. 20Pabloka
chasna kwintahushkanta uyashpankuna
Yaya Diosta kushikushpa agradesirka-
kuna. Chaymanta chaypi kahuk
wawkikunaka Pablota rimarkakuna:

Rikuy wawkini, achka waranka israel
runakuna kunanka Jesukristuta katihun-
chi. Chasna kashpanpas tukuy kirik
israel masinchikuna Moisespa killkash-
kanta tukuy runakuna paktachinankuna
tiyan nishpa yuyarinahun. 21Paykunaka
rimashkaykita uyarkakuna, chay shuk
allpakunapi chikan runakuna chawpipi
kawsak israel masinchikunata rimash-
kaykita Moisespa killkashkan
kamachishkata amana kasuychichu
nishpa. Chasnallatata uyarkakuna kari
wawankunapa ishpanan kara puntata
manana pitinankunapa. Chaymanta
uyarkakuna yaya rukunchi wañupa
yachachishkankunata manana kasushpa
kawsanankunapa. 22Chasna kashpan
¿imatata rurankima? Shamushkaykitaka
yachankakunami. 23Nima imata kanta
ruranankunapa kayta ruray: Ñukanchipi
tiyan chusku runakuna, maykankunami
Yaya Diosta shuk paktachina shimita
rimashkakuna. 24Chay chusku runaku-
nawa tantarishpayki kamachirishka
kashkata rurashpa alichariychi Yaya
Diospa rikushkanpi alicharishka
kanaykichipa. Paykunarayku obehata
rantikriy wañuchishpankuna Yaya
Diosrayku rupachinankunapa. Chaywa-
sha chukchankunata rutuchiy rimash-
kankuna shimita paktachinankunapa.
Chayta rurashpaykika tukuy israel
masinchikuna yachankakuna kanmanta
uyashkankuna shimika mana shutipa
kananta. Chaymantapas yachankakuna
kanpas Moisés wañupa killkashkan
kamachishkata paktachik kanaykita.
25Mana israel runakuna Jesukristuta
kirikkunarayku ñami killkashkanchi
imashnami paykuna kawsanankuna
tiyan kasna nishpa: Ama mikuychichu
runakuna yanka dioskunata kushichi-
nankunapa churashka aychakunata,
nima sipirishpa wañushka animalkunata
wiwakunata. Yawartapas ama upyaychi-
chu, nima mikuychichu. Ama musaya-
nakuychichu.

Pablota Yaya Diospa wasinpi apirkakuna wañuchinankunapa

26Chay wawkikunapa rimashkanku-
nata kasushpan Pabloka chay chusku
runakunata pusharka maypimi
kawsahurka. Chay kayantima kamachi-
rishka kashkata rurashpa alicharirka-
kuna Yaya Diospa rikushkanpi
alicharishka kanankunapa. Chaywasha
Pabloka *Yaya Diospa wasinma
yaykurka *saserdotekunata rimananpa
kanchis punchamanta chay chusku
runakunarayku karan shukrayku shuk
obehata rupachishpa kunanta Yaya
Diosta rimashkankunata paktachinanku-
napa. 27Chay kanchis puncha ña
tukurina kahushkapi Asiamanta israel
runakuna Yaya Diospa wasin ukupi
Pablo kahushkanta rikurkakuna.
Chaypina mana alita Pablomanta
rimashpa tukuy chaypi kahuk runaku-
nata piñachirkakuna. Chasna Pablota
piñarishpankuna apirkakuna. 28Payta
apishpankuna kaparirkakuna:

¡Israel runa masinikuna, ñukanchita
yanapak shamuychi! Kay runaka tukuy
partipi mana alitachu yachachishpa
purihun. Ñukanchi israel runakunapa
yuyayka manashi valinchu. Moisés
wañupa killkashkanpas manashi
valinchu. Kay Yaya Diospa wasinpas
manashi valinchu payta mañanapa.

Chasna tukuy chaykunata mana
valichishpan kunanka mana israel
runakunata kay Yaya Diospa wasin
ukuma pushamushpan mana alita
rurashkanwa Yaya Diosta piñachihun
nishpa.
29Chasna rimarkakuna Pablota
Efesomanta mana israel runa
Trofimowa pakta llaktapi purihushkanta
puntiru rikushkankunarayku.
Chayrayku yanka yuyarirkakuna chay
runata Yaya Diospa wasinpi yaykuchish-
kanta.
30Chasna kaparishpankuna tukuy
chay llaktapi kawsak runakuna
kallpashpa Yaya Diospa wasinma
shamurkakuna. Chaypina Pablota
apishpankuna Yaya Diospa wasinmanta
aysashpa llukshichirkakuna. Chaywasha
punkunkunata tran taparkakuna.

Romano suntalukunapa komandanten Pablota kishpichirka

31Chay chiknik runakuna Pablota ña
wañuchinayahushpankuna shuk
*romano komandanteka uyarka, tukuy
Jerusalenpi kawsak runakuna piñarish-
pankuna tantarishkankunata. 32Chasna
uyashpan chay komandanteka suntalun-
kunata, kapitankunatapas tantachishpan
kallpa rirka chay tantarishka runaku-
nama. Chay komandante suntalunku-
nawa pakta kallpamuhukta rikushpan-
kuna runakunaka sakirkakuna Pablota
makanata. 33Chaymanta chay koman-
danteka paktashpan Pablota apichish-
pan kamachirka ishkay fierro kadenawa
watanankunapa. Chaywasha piñarihuk
runakunata Pablomanta tapurka:
¿Pitaya kay runaka? ¿Imatata
rurashka? nishpa.
34Chasna tapushpan chay tantarishka
runakunaka shukta shukta kaparishpa
rimarkakuna. Chasna kaparishpankuna
chay komandanteka mana atiparkachu
alita asirtanata. Chayrayku suntaluku-
nata kamachirka Pablota paykunapa
wasinkunama apanankunapa.
35-36Chasna apahushpankuna suntaluku-
napa washanta achka runakuna
kaparishpa katirkakuna:
¡Wañuchiychi! ¡Wañuchiychi! nishpa.
Chaymanta iskalunpi paktahushpan-
kuna runakuna ña wañuchinayahush-
pankuna suntalukunaka Pablota
markashpa aparkakuna.

Pabloka runakunapa puntanpi pay kikinmanta kwintarka

37Suntalukunapa wasinkunama
yaykuchinapa apahushpankuna Pablo
*griego shimita rimak kashpan chay
komandanteta rimarka:
Shuk shimita kanta rimanayani nishpa.
Pablo chasna rimashpan komandan-
teka payta tapurka:
¿Griego shimita rimanata yachankichu?
38¿Manachu Egipto allpamanta runa
kanki? ¿Manachu shuk uras ñukanchi
*romano apukunata wañuchinayashpa
chusku waranka runakunata tantachish-
payki pusharkanki chunlla chakishka
allpama? ¿Manachu chay runa kanki?
39Chaypina Pabloka aynirka:
Mana chay rimahushkayki runachu
kani. Ñukaka israel runami kani. Silisia
allpapi kahuk atun llakta Tarsomantami
kani. Kanta tapuni shuk ratulla kachari-
way kay runakunata rimanaynipa.
40Chasna tapushpan komandanteka
rimarka:
Chasna kashpanka kwintay.
Chaypina Pabloka iskalunpi
shayarishpan makinta rikuchirka
runakuna chunllayanankunapa. Chunlla
tukushpankuna Pabloka paykunapa
kikin *hebreo shimipi rimarka:

22 1Yaya rukukuna, wawkikuna,
rimay tukuhushkaynirayku
aynishpa rimahushkaynita uyaychi.

2Chasna hebreo shiminkunapi
rimahushkanta uyashpankuna ashwan
chunllayarkakuna. Chaypina Pabloka
rimarka:
3Ñukaka israel masikichimi kani.
Silisia allpapi kahuk Tarso llaktapi
wawayarishkani. Kay Jerusalén llaktapi
wiñashkani. Ali yachachik Gamaliel
wañumanta alita yachakurkani tukuy
yaya rukunchi wañukunapa kamachish-
kankunata paktachinata. Tukuy
shunkuynimanta pacha Yaya Diosta
kushichinayashpa chay kamachishka
kashkata paktachikmi karkani,
imashnami kankunaka kunankama
kahunkichi. 4Ñawpa parisichipayarkani
Jesukristuta kirikkunata wañuchichi-
naynikama. Mana imanapayarkachu
kari kashpan warmi kashpanpas
apishpayni watashpa aparkani karselpi
churanankunapa. 5*Saserdotekunapa
atun apu, tukuy ñukanchita kamachik
israel masinchi rukukunapas atipanahun
chayta rimanata. Paykuna ñukata
killkakunata kuwarkakuna kuk
rinaynipa Damasko llaktapi kawsak
israel masinchikunata. Chay killkaku-
napi killkarishka karka, ñuka
Jesukristuta kirikkunata apishpayni
Jerusalenma pushamunaynipa apukuna
kastigachinankunapa. Chay killkata
apishpayni Damasko llaktama rirkani.

Pablo Jesusta kirishkanmanta kwintarka

6Pabloka kwintashpalla katirka:
Chay Damasko llaktama rina ñampita
rihushpayni ña chawpi puncha kahush-
kanpi, Damasko llaktata kuchuyahush-
kaynipi kunkaymanta silumanta ñukapi
muyukta chuyahlla rikuriwarka.
7Chasna rikuchiwashpan allpama
urmarkani. Chaypi shuk shimi rimawa-
hukta uyarkani kasna nishkata: Saulo,
Saulo, ¿imaraykuta chiknishpa
parisichiwahunki? 8Chasna rimashkanta
uyashpayni tapurkani: ¿Pitaya kanki,
Señor? Chasna tapushpayni ayniwarka:
Nasaretmanta Jesusmi kani, maykan-
tami chiknishpa parisichihunki nishpa.
9Ñukawa rihuk runakunaka chay
chuyahlla rikurishkallata rikurkakuna.
Chay rimawahuk shimitaka mana
uyarkakunachu. 10Chasna Jesusmi kani
nishpan ñukaka kuti tapurkani:
¿Imatata rurasha Yaya Jesús? Payka
ayniwarka: Atariy. Damasko llaktama
riy. Chaypimi yachanki imatami
ruranki, shuk runami kanta rimanka
nishpa. 11Chay chuyahlla rikurishkaka
ñawinita wiskuyachiwashpan ñukawa
pakta rihuk runakunaka makinimanta
apishpa Damasko llaktama pushawarka-
kuna.
12Chay llaktapi shuk runa Ananias
shutiyu kawsapayarka. Payka Moisespa
killkashkan Yaya Diospa kamachishkan-
kunata alita paktachik karka. Tukuy
chay llaktapi kawsak israel masinchiku-
naka paymanta alillata rimarkakuna.
13Chay Ananiaska paktashpan ñukata
rimak shamuwarka: Wawkini Saulo,
kunanka kutikashka atipanki rikunata
nishpa. Chasna rimawashkanllawa kuti
rikuk tukushpayni payta rikurkani.
14Chaypina payka rimawarka: Yayanchi
Dios, maykantami yaya rukunchi
wañukunapas kushichinahun, paymi
kanta ñawpamanta pacha akllarka
paypa munashkanta yachanaykipa.
Chaymantapas kanta akllarka chay
alillata rurak Wawanta rikunaykipa, pay
kikin rimahushkanta uyanaykipa.
15Chay rikushkaykita uyashkaykita
purihushpayki kwintanayki tiyan tukuy
kay allpapi kawsak runakunata.
16Kunanka mana unayashpa atariy
bawtisarik rinaykipa. Yaya Jesusta
tapuy uchaykikunamanta llakichiy
tukunaykipa nishpa.

Pablo mana israel runakunata yachachishkanmanta kwintarka

17 Pabloka kwintashpalla katirka:
Chaywasha Jerusalenma kutirkani.
Chaypi *Yaya Diospa wasinpi yaykushpayni Yaya Diosta mañarkani. Chasna
mañahushpayni shuk muskuypishina
Jesusta puntaynipi rikurkani. 18 Payka
rimawarka: Kay Jerusalenmanta utkalla
llukshiy. Kaypi kawsak runakunaka
ñukamanta rimahushkaykita mana
kirinkakunachu. 19 Jesús chasna rimawash-
pan aynirkani: Yaya Jesús, paykunaka alita
yachanahun, tantarinankuna wasikunapi
yaykushpayni kanta kirikkunata apishpayni
asutichishpa karselpi churachishkaynita.
20 Kanmanta yachachik Estebanta wañuchi-
hushkankuna uras ñukapas chaypi
kahurkani. Payta wañuchihushkankunata
rikushpayni alimi nirkani. Chasnallatata
chay wañuchihuk runakunapa awaniru
churarinankunata llatanashkankunata
wakaycharkani. 21 Chaypina payka
kutikashka rimawarka: Riylla. Ñukami
kanta kachahuni karu llaktakunapi mana
israel runakunama nishpa.

Romano suntalukunapa komandanten kuti Pablota kishpichirka

22 Chaykamalla tukuy israel runakuna
Pablopa kwintahushkanta alita uyarka-
kuna. Pay ñukanchi mana israel runaku-
namanta rimashpan tukuy runakuna
kuti kaparirkakuna:
¡Wañuchiychi kay runata! ¡Mana
alichu chasna runaka kawsananpa!
23 Kaparishpalla katishpankuna
piñarishpa churarishkankunata chawsirka-
kuna, allpa pulbuta wicharkakuna.
24 Chasna rurahushkankunata rikushpan
chay komandanteka suntalunkunata
kamachirka Pablota wasinkuna ukuma
yaykuchinankunapa. Chaywasha suntalun-
kunata kamachirka Pablota asutishpa
rimachinankunapa imaraykumi chay
runakunaka chasna kaparihunkuna nishpa.
25 Asutinankunapa ña watarishka kashpan
Pabloka chaypi kahuk suntalukunapa
kapitanta tapurka:
¿Pita kankunata rimashka chasna
asutiwanaykichipa kankunashina
*romano runa kashpaynitata manara
alita yachashpaykichi uchayuchu kani
manachu nishpa?
26 Pablo chasna rimashpan chay
suntalukunapa kapitanka chay ratu
rimak rirka komandanteta:
¿Imaraykuta kay runata asutichinki?
Payka romano kananta rikuchik
killkayushi nishpa.
27 Chayta uyashpan chay komandan-
teka Pabloma rirka tapunanpa:
Rimaway, ¿shutipachu romano
kanaykita rikuchik killkayu kanki?
Pabloka aynirka:
Ari, shutipami kani.
28 Chasna aynishpan chay komandan-
teka rimarka:
Ñuka romanoshina tukushkaynita
rikuchik killkayu kanaynipa achka
kullkita pagarkani.
Chasna komandanteka rimashpan
Pabloka kutikashka aynirka:
Ñukaka Tarso llaktapi wawayarish-
kaynimanta romano kanaynita rikuchik
killkayu kani.
29 Chasna Pablo rimashpan asutinan-
kunapa kamachishkan suntalukunaka
chay ratulla anchurimurkakuna. Chay
komandantepas Pablo romano kananta
rikuchik killkayu kashkanta yachashpan
sinchita mancharirka payta watashpa
asutinankunapa kamachishkanrayku.

Pablo tantaylla yuyarishpa kwintak atun apukunapa puntanpi rimarka

30 Chay *romano komandanteka alita
yachanayarka imaraykumi israel

masinkuna Pablota wañuchinayahunkuna nishpa. Chayrayku chay kayantima Pablota kadenawa watarishka kashkanmanta kacharichirka. Chaymanta israel runakunapa *saserdotenkunapa apunkunata kayachirka tukuy paykunawa pakta tantaylla yuyarishpa kwintak atun apukunawa tantarinankunapa. Chasna chay israel apukuna tantarishpankuna Pablota chay tantarishkama pushashpan puntankunapi shayachirka.

23 [1]Pablo chay tantaylla kwintak apukunata rikushpan rimarka:

Wawkikuna, ñukaka kunan punchakama Yaya Diospa rikushkanpi ali yuyaywa kahushkaynita musyani.

[2]Pablo chasna rimashpan Ananias shutiyu saserdotekunapa atun apu Pablopa kuchunpi kahukkunata kamachirka:

Chay rimahukta shiminpi lapyaychi nishpa.

[3]Chayta uyashpan Pabloka Ananiasta aynirka:

Kan kaypi kahunki rimanaykipa rurashkaynita alichu manachu nishpa Moisespa killkashkan kamachishkakunashina. Kunanka kanka chaykunata mana kasushpa kamachishkanki ñukata lapyawanankunapa. Yaya Diosmi kanta kastiganka millaypa yuyayyu llullachiysiki.

[4]Pablopa kuchunpi shayahukkunaka chasna rimashkanta uyashpankuna rimarkakuna:

¿Imashnataya chasna millaypata rimanki Yaya Diospa churashkan saserdotekunapa atun aputa?

[5]Chasna rimashpankuna Pabloka aynirka:

Llakichiwaychi wawkikuna, mana yachashkanichu pay saserdotenchikunapa atun apu kananta. Yachaynima karka, mana chasna rimaynimachu karka. Yachani Yaya Diospa rimashkanka kasna nin: Ama millaypata rimankichichu apuykichita nishpa.

[6]Chay tantaylla kwintak atun apukunamanta shukkunaka *fariseokuna karkakuna, shukkunaka *saduseokuna. Fariseokunaka wañushkakuna kawsarinankunata kirik karkakuna. Saduseokunaka mana chaykunata kirikchu karkakuna. Pablo chay ishkay chikanta yuyarik kahushkakunata yachashpan tukuy uyanankunapa nishpa sinchita rimarka:

Wawkikuna, ñukaka fariseomi kani, yayaynipas fariseomi karka. Kunan wañushkakuna kawsarinankunata kirishkayniraykumi uchachiy tukuhuni.

[7]Pablo chasna rimashkanta uyashpankuna fariseokunaka saduseokunawa piñanakurkakuna. Manana shuk yuyayllawa kashpankuna ishkay muntun tukushpankuna rimanakurkakuna. [8]Saduseokuna ninahun wañushkakunaka mana kawsarinankunata, chaymantapas *angelkunaka, almapas mana tiyananta. Fariseokunaka ninahun tukuy chaykuna tiyananta.[i] [9]Chasna mana shuk yuyayllawa kashpankuna ashwan sinchita rimanakurkakuna. Chasna rimanakushpankuna shuk fariseokuna Moisespa killkashkanta yachachikkuna atarishpankuna rimarkakuna:

Kay runapata mana tarinchichu nima shuk millaypa rurashkanta. Yaya Diospa Espiritunchari, mana kashpaka shuk angelchari payta rimashka, mana yachanchichu nishpa.

[10]Chasna paykunapura yapa piñanakuhushpankuna chay komandanteka mancharka Pablota liki liki ruranankuna-

---

i Rikuy Lukaspa Killkashkan Killkapi 20.27

nata. Chayrayku suntalunkunata
kamachirka chay runakunapa
makinmanta kichushpankuna kuti
wasinkuna ukuma pushanankunapa.
11 Chay kayanti tutapi Jesukristuka
muskuypishina Pabloma shamushpan
rimarka:
Pablo, ama manchariychu, ama
llakiriychu, ashwan sinchikuy. Ñuka
munani kay Jerusalenpi ñukamanta
rimashkaykishina kunan chay atun
*Roma llaktapipas chasnallatata kwinta-
naykipa nishpa.

Chiknik runakuna Pablota wañuchinankunapa yuyarirkakuna

12-13 Kayantima chusku chunka
ashwan israel runakuna tantarishpan-
kuna yuyarirkakuna Pablota wañuchi-
nankunapa. Yaya Dios ñukanchita
kastigachun kay rimahushkanchita
mana paktachishpanchi. Mana
upyashunchichu, nima mikushunchichu
Pablota wañuchinanchikama nishpa
rimarkakuna. 14 Chasna yuyarishpan-
kuna chay runakunaka *saserdoteku-
napa apunkunama, kamachik israel
masinkuna rukukunamapas rirkakuna.
Chaypi paktashpankuna rimarkakuna:
Ñukanchika parihu yuyarishkanchi
nima imata mikunanchipa, nima
upyananchipa Pablota wañuchinanchi-
kama nishpa. 15 Kunanka kankuna tukuy
tantaylla kwintak atun apukunanti
komandanteta tapuychi kaya Pablota
kankunama pushamunankunapa,
ashwan alita yachanaykichipa
paymanta nishpa. Ñukanchi pay
ñampipi kahushpan manara kankunama
paktamuhushpanra chawpillapi
wañuchishunchi.
16 Chasna rimashkankunata Pablopa
paninpa musu wawan uyashpan
suntalukunapa wasinkunapi yaykushpan
Pablota rimak rirka. 17 Chasna rimash-
pan Pabloka shuk kapitanta kayashpan
rimarka:
Kay musupa shuk shimi tiyan. Koman-
dantema pushay payta kwintananpa.
18 Chasna chay kapitanka chay musuta
komandantema pushashpan rimarka:
Chay apishkanchi Pabloka kayawash-
pan rimawashka: Kay musuta pushay
komandantema payta shuk shimita
rimananpa nishpa.
19 Chasna chay kapitan rimashpan
komandanteka chay musuta
makinmanta apishpan chay kwartu
ukupi chaynikstuma pushashpan
sapallanta tapurka:
¿Imatata kwintanayawanki? nishpa.
20 Chay musuka aynirka:
Shuk israel masinikuna kantashi
tapunkakuna kaya Pablota atun
apunchikunapa tantarinankuna wasima
pushanaykipa, paymanta ashwan alita
tapushpa yachanankunapa. 21 Chay
apunchikunapa tapunantaka ama
kasunkichu. Chusku chunka ashwan
runakunami payta wañuchinayashpa
pakashpa chapankakuna ñampipi.
Paykunaka parihu yuyarishkakuna
mana mikunankunapa, nima upyanan-
kunapa Pablota wañuchinankunakama
nishpa. Kunanka chapahunkunami.
22 Chasna rimashpan komandanteka
chay musuta rimarka:
Kunanka riylla. Nima pita kwintanki-
chu ñukata tukuy chayta kwintawash-
kaykita nishpa.

Pablota apu Felixma pusharkakuna

23 Chaypina komandanteka ishkay
kapitankunata kayashpan kamachirka:
Alichariychi Sesarea llaktama rinayki-
chipa. Ishkay pachak suntalukuna
chakiwa, kanchis chunka suntalukuna
kaballupi, chaymanta ishkay pachak
suntalukuna lansakunawa rinankunapa
alicharinahuchun iskun ura tutapi

Sesarea llaktama rinaykichipa. [24]Chaymantapas kaballukunata alichaychi Pabloka chay awapi rinanpa, alita apu *Felixpa puntanpi paktananpa.

[25]Chaymanta chay komandanteka shuk kartata killkarka kasna nishpa:

[26]Munashkayni atun apu Felix, ñuka Klaudio Lisias kanta saludani. [27]Kay kachahushkayni runa Pablota israel masinkunaka chiknishpankuna yanka wañuchinayahunkuna. *Romano runa kananta yachashpayni suntaluynikunawa rirkani payta kishpichinaynipa. [28]Yachanaynipa imaraykuta chasna wañuchinayahunkuna nishpa payta israel runakunapa tantaylla kwintak atun apunkunama pusharkani. [29]Chaypi uyarkani Moisespa killkashkanta mana kasushkanrayku payta uchachishkankunata, maykanmantami paykuna kikin mana shuk yuyayllawachu kashkakuna. Mana yachashkanichu nima shuk mana alita rurashkanta pay wañuchiy tukunanpa, nima karselpi yaykunanpa. [30]Uyashpayni israel masinkuna tukuy parihu yuyarishkankunata Pablota wañuchinankunapa utkalla payta kanma kachahuni. Chay uchachik runakunata rimashkani kanpi alichak rinankunapa. Chayllami kashka killkashkaynika.

[31]Chay suntalukunaka komandantepa kamachishkanta kasushpa Pablota tutapi pusharkakuna. Rihushkankunapi puntiru Antípatris llaktapi paktarkakuna. [32]Kayantima chay chakiwa rihuk suntalukunaka wasinkunama kutirkakuna. Chay kaballupi rihuk suntalukunallana Pablota pusharkakuna. [33]Sesarea llaktapi paktashpankuna chay apu Felixta killkata kurkakuna. Chaymantapas Pablota paypa makinpi sakirkakuna. [34]Chay killkata leyishkanwasha chay apuka Pablota tapurka:

¿Maykan allpamantata kanki?

Pabloka aynirka:

Silisia allpamantami kani nishpa.

Silisiamanta kashkanta yachashpan rimarka:

[35]Kanta uchachihuk runakuna shamushpankuna kanmanta uyasha.

Chasna rimashpan suntalunkunata kamachirka Pablota apu *Herodes wañupa atun wasinpi tapashpa kuyrananankunapa.

Pablo apu Felixpa puntanpi rimarka

24 [1]Pichka punchawasha israel *saserdotekunapa atun apu Ananias shuk kamachik israel rukukunawa *romanokunapa kamachishkankunata alita riksik Tértulo shutiyuta pushashpa Jerusalenmanta Sesareama rirkakuna, apu *Felixpa puntanpi Pablota alita uchachishunchi nishpa yuyarishpankuna. [2]Chaypina Pablota taparishka kashkanmanta pushamushpankuna chay alita rimanata yachak Tértulo kallarirka rimanata chay aputa kasna nishpa:

Apu Felix, kanta agradesinchi alita kawsashkanchirayku. Kan yachaykiwa kamachishkaykirayku mana nima ima llakiyta pasashkanchichu, kushilla kawsashkanchi llaktanchikunapi. [3]Tukuy parti chasna kushilla kawsanchi, achkata yanapashkaykirayku. Kunan kanta atunta agradesinchi. [4]Kunanka mana yapa munanichu kanta unayachinata, shuk ratulla uyaway kay runamanta rimanayahushkaynita. [5]Kay runata tarishkakuna tukuy partipi yanka llullashpa shuk mushu yuyaykunata yachachihushkanwa israel masinkunata piñachishpa purihushkanta. Shukkunaka payta kasushpa ñawpa yaya rukunkuna wañupa rimashkankunata manana munanahunchu. Chaymanta Nasaretmanta Jesús wañuta kirikkunapa

kamachik apumi kan. 6Kunan shuk
mana israel runakunata *Yaya Diospa
wasinpi yaykuchishpan uchata
rurashka. Chayrayku payta apirkakuna
kastigachinankunapa. 7Chasna kastiga-
nayahushkankunapi chay Lisias shutiyu
komandante shamushpan Pablota
makinkunamanta tankashpa kichurka.
8Chaymanta rimarka romano apupi
alichak rinaykichi tiyan nishpa.
Kunanka kan kikin Pablota tapuy alita
yachanaykipa tukuy rimashkanchika
shutipa kananta.
9Tértulo chasna rimashkanwasha
tukuy chaypi kahuk israel runakuna
kayka shutipatami rimashka nishpa
rimarkakuna.
10Chaymanta chay apuka Pablota
makinwa rikuchirka rimananpa.
Chaypina Pabloka rimarka:
Apu Felix, kay allpanchipi kanka ña
achka watakunata apu kashpayki mana
manchashpachu puntaykipi rurashkaniku-
namanta rimanayani. 11Runakunata alita
tapushpayki yachanki chunka ishkay
punchami kahun Jerusalenpi Yaya Diosta
mañanaynipa paktashkaynika. 12Manami
nima pipas ñukata tariwashkachu nima
shuk runawa piñanakuhushkaynita. Nima
Yaya Diospa wasinpi, nima ñukanchi israel
runakunapa tantarinanchi wasikunapi,
nima kanchapipas nima piwa piñanakush-
pachu kwintarkani. Chasna rurashkaynita
nima pi rikuwarkachu. 13Kay runakunaka
nima shuk millaypata rurashkaynita
rikushpankuna yanka chasna rimahun-
kuna. 14Shuk parti ñukamanta kwintash-
kankuna shimika shutipami kan. Nasaret-
manta Jesukristupa yachachishkanta kirik
kani. Chayta kirinanchipa mana alichu
ninahun. Chasna rimashpankunapas chay
Jesukristupa yachachishkanta kirishpayni
yaya rukunchi wañukunapa kirishkankuna
Yaya Diosllatatami kushichishpa kawsani.
Tukuy Moisespa killkashkanta, ñawpa
Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachik-
kunapa killkashkantapas kirishpa kawsani.
15Kay puntaykipi ñukamanta rimak
runakunashinallatata ñukapas kirini, alita
rurak, mana alita rurak runakunaka
wañushkankunawasha kuti kawsarinanku-
nata. 16Chayrayku tukuy atipashkaynita
rurani Yaya Diospa rikushkanpi, runa
masinikunapa rikushkankunapipas ali
yuyaywa, mana uchata rurashpa
kawsanaynipa.
17Kunan achka watata karu llaktaku-
nama purishkayniwasha Jerusalenma
kutimurkani. Shuk llaktakunapi kawsak-
kunapa kuwashkankuna kullkinkunata
Jerusalenpi mana imayu kawsak
runakunata kunaynipa shamurkani.
Chaymanta shuk wiwakunata
wañuchishpa Yaya Diosrayku rupachi-
chinayashkani. 18-19Chayta ruranaynipa
kamachirishka kashkata rurashpa
alicharirkani Yaya Diospa rikushkanpi
alicharishka kanaynipa. Chaymanta
Yaya Diospa wasinpi yaykurkani.
Chaypi kahushpayni nima maykan
runakunata tantachishpa piñachishkani-
chu. Chaypi Asiamanta israel
masinikuna tinkuwarkakuna. Chay
tinkuwak runakunaka ñukamanta mana
alita rimanayashpankunaka paykuna
kikin puntaykipi rimak shamunankuna
tiyan. 20Mana kaypi kahushpankunaka
kunan kaypi kahukkunaka rimawanahu-
chun ima millaypatachari rurahushkay-
nita tariwashkakuna, tantaylla
yuyarishpa kwintak atun apunchiku-
napa puntanpi kahushpayni. 21Chay
apukunapa tantarishkankunapi kahush-
payni sinchita rimarkani: Wañushka-
kuna kawsarinankunata kirishkayniray-
kumi uchachiy tukuhuni nishpa.
Chayllata rimarkani. Chasna rimashkay-
nimantalla atipawanahun uchachinata.
22Chasna Pablo rimashpan apu
Felixka mana ashwanta uyanayarkachu.

Jesukristupa yachachishkanta alita riksirka. Chayrayku chay uchachik israel runakunata nirka:

Komandante Lisias shamushpan alita alichashunchi nishpa.

23Chasna nishpan chay apu Felixka shuk kapitanta kamachirka:

Pablota kuti karselpi churashpayki ama watankinachu. Chaymantapas amigunkuna shamushpankunaka Pablota maykan munashkanta kunahuchun ama arkankichu nishpa.

Felix warminti Pablopa rimashkanta uyarkakuna

24Shuk punchakuna pasashkanwasha *Felixka warmin Drusilawa rirka pasyanankunapa. Chay Drusilaka israel warmimi karka. Chay wasipi paktashpankuna Pablota kayachirkakuna Jesukristuta kirinamanta rimahukta uyanankunapa. Shamushpan yachachihushkanta uyarkakuna. 25Pabloka yachachirka mana paykuna kikin munashkanta rurashpa kawsanankunapa, ashwan Yaya Diospa munashkantashina alita rurashpa kawsanankunapa. Chaymantapas yachachirka wañushkanchiwasha Yaya Dios rurashkanchikunamanta tapushpan tukuy mana alita rurak runakunataka kastigananta.

Chasna uyashpan Felixka manchariskpa rimarka:

Chaylla kachun. Shuk puncha atipashpayni kuti kayachishkayki ashwanta yachachiwanaykipa nishpa.

26Chayta rimarka, kullkita pagawashpan kacharisha nishpa yuyarishpan. Chasna kashpan achka kuti Pablota kayachirka paywa kwintananpa. 27Chasna Pabloka Sesareapi ishkay watata taparishka kawsarka. Chay Felixka ishkay watawasha apu kashkanmanta llukshinan kashpan Pablota sakirka taparishkata israel runakunata kushichinanpa. Payranti Porsio *Festo shutiyu yaykurka apu kananpa.

Pablo apu Festopa puntanpi rimarka

25 1*Festoka *Roma llaktamanta Sesarea llaktapi paktashpan yaykurka mushu apu kananpa. Kimsa puncha apu tukushkanwasha Jerusalenma rirka. 2-3Chasna Jerusalenpi kahushpan *saserdotekunapa apunkuna shuk israel masinkuna kamachikkunanti Pablomanta yanka llullashpa uchachinankunapa payma rirkakuna. Chaypi paykunaka apu Festota tapurkakuna Pablota Sesareamanta chay Jerusalenma kachananpa. Yuyarirkakuna chawpi ñampipi pakashpa chapashpanchi Pablota wañuchishunchi nishpa. 4Chasna tapushpankuna Festoka aynirka:

Pabloka Sesareapi taparishka kiparinka. Ñukapas ñallami chayma kutisha. 5Chay runa shutipa millaypata rurashka kashpanka akllashkaykichi apu masikichita kachaychi ñukawa pakta Sesareama rinankunapa. Chaypi pay mana alita rurashkanta rimanahuchun.

6Payka Jerusalenpi pusak puncha ashwanta unayarka. Chaymanta Sesarea llaktama kutirka. Kayantima Sesareapi paktashpan Pablota uchachik apukunawa tantarirka. Kamachinan tiyarinanpi tiyarishpan Pablota apak rinankunapa kacharka. 7Pablo chayra yaykuhushpan Jerusalenmanta shamushka israel masinkunaka payta muyukta kayllayamurkakuna. Chasna muyukta shayarishpankuna llullashpa sinchita uchachirkakuna. Chasna kashpanpas mana atiparkakunachu rikuchinata rimashkankunaka shutipa kashkanta.

8Chasna rimashpankuna Pabloka rimarka:

Mana shutipachu. Ñukaka mana millaypata rurashkanichu. Nima imapi mana kasushkanichu ñukanchi israel

runakunapa killkanchikunapi
kamachishkakunata. *Yaya Diospa
wasinpi mana millaypata rurashkanichu
Yaya Diosta piñachishpa. Chaymanta-
pas *romano tukuymanta atun
apumanta mana piñarishpa millaypata
rimashkanichu.
9Festoka israel runakuna alita rikuwa-
nahuchun nishpa yuyarishpan Pablota
tapurka:
¿Jerusalenma rinayankichu chaypi
kanwa alichanaynipa imatami rimahun-
kuna kanmanta?
10Festo chasna tapushpan Pabloka
aynirka:
Mana. Kan alita yachanki, israel
masinikunata nima ima millaypata
rurashkanichu. Kunanka kan romano
tukuymanta atun apupa churashkanpa
puntaykipi shayahuni, maypimi alichanan-
chi tiyan, mana Jerusalenpichu. 11Ñuka
millaypata rurashkaynita tarishpaykichika
wañuchiwaychi, wañunata mana mancha-
nichu. Paykunapa rimashkankuna mana
shutipa kashpanka nima pi atipawanchu
makinkunapi sakinata. Chayrayku romano
tukuymanta atun apu ñukawa alichachun.
12Chasna nishpan apu Festoka paywa
pakta yuyarik runankunawa kwintash-
kankunawasha aynirka:
Romano tukuymanta atun apuma
rinata munashpaykika payma kanta
kachasha kanwa alichananpa nishpa.

Festoka atun apu Agripata Pablomanta kwintarka

13Mana achka puncha pasashkanwa-
sha apu *Agripaka panin Bernisewa
Sesareama shamurkakuna apu *Festota
pasyanankunapa. 14Apu Agripa achka
punchakunata chaypi kahushpan
Festoka payta Pablomanta kwintarka:
Kaypi kahun shuk apirishka runa Pablo
shutiyu. *Felixka mana alichanata
atipashpan apu kananmanta llukshihush-
pan payta makinipi sakirka. 15Jerusalenma
rishpayni israel runakunapa *saserdotenku-
napa apunkuna, paykunata kamachik israel
masin rukukunanti mana alita rurashkanta
ñukama rimak shamurkakuna. Chay
Pablota wañuchiy nishpankuna rimawarka-
kuna. 16Chasna nishpa shamushpankuna
ñukaka rimarkani: Ñukanchi *romano
apukuna mana nima pita kastigachinchi-
chu, manara alita yachashpanchi shutipa
mana alita rurashkanta. Uchachihushka
runawa payta uchachihukkunawa
ñawipura apupa puntanpi shamushpa
alichanchi nishpa israel runakunata
rimashkani. 17Chasna rimashpayni chay
uchachihukkunaka ñukawa pakta
Jerusalenmanta kayma shamushpanchi
kayantimalla alichanaynipa tiyarinapi
tiyarishpayni Pablota kayachirkani ñawinpi
rimanankunapa. 18Ñuka yuyarishkani atun
millaypatachari rurashka nishpa. Mana
chasnachu kashka. Chay uchachikkunaka
nima imata kastigaypatachu rimarkakuna.
19Ashwan mana karkakunachu shuk
yuyayllawa paykunapa shuk kirinankuna-
manta. Chaymantapas Jesús shutiyu
runamanta kwintarkakuna. Israel runakuna
ninahun Jesuska wañushkami. Pabloka nin
Jesuska kawsahumi. Chayraykullami
Pablotaka uchachishkakuna. 20Chasna
mana yachashpayni imatami rurasha
nishpa Pablota tapurkani: ¿Jerusalenma
rinayankichu paykuna kanwa alichanankuna-
napa? nishpa. 21Chasna tapushpayni
niwarka: Romano tukuymanta atun apu
Augusto alichachun nishpa. Chasna
nishpan ñukaka romano tukuymanta atun
apu Augustoma kachanaynikama taparish-
kallata sakirkani.
22Chasna kwintashkanta uyashpan
Agripaka Festota nirka:
Ñukapas chay runapa rimashkanta
uyanayani nishpa.
Festoka aynirka:
Kayami payta uyanki nishpa.

Pabloka atun apu Agripapa puntanpi kwintarka

23 Kayantima *Agripaka panin
Bernisewa suma churarishkakuna apu
*Festopa kamachinan wasima
rirkakuna, suntalupa apunkunanti, chay
llaktapa apunkunawa pakta. Chaypi apu
Festoka runankunata kacharka Pablota
apak rinankunapa. 24 Pablota puntapi
churashpankuna Festoka rimarka:

Atun apu Agripa, tukuy ñukanchiwa
pakta kahukkunapas, rikuychi kay runata.
Jerusalenpi kawsak israel masinkuna, kay
llaktapi kawsak israel masinkunapas
yapakta piñarishpankuna wañuchiychi kay
runata nishpa kaparirkakuna. 25 Ñukaka
mana tarishkanichu nima imata mana alita
rurashkanta payta wañuchichinaynipa.
Chasna kashpanpas pay munan *romano
tukuymanta atun apunchi Augustoma
alichak rinata. Chayraykumi payta chayma
kachasha nirkani. 26 Kunanka mana
yachanichu imatami kay runamanta
killkasha *Roma llaktapi kawsak
tukuymanta atun apunchirayku.
Chayrayku apu Agripa, puntaykipi kay
runata apamushkani. Kan alita tapushpayki
ima millaypatata rurashka nishpa yachasha
imatami killkanayni tiyan. 27 Mana alichu
kan shuk apirishka runata kachanaynipa,
mana rimashpa imamantami payta
uchachinahun nishpa.

Pabloka pay kikinmanta apu Agripata rimarka

26 1 Chaypina apu *Agripaka
rimarka Pablota:

Kunanka kan kikin rimay rurashkaykimanta nishpa.

Chaypina Pabloka makinta alsashpan
rimarka:

2 Atun apu Agripa, yapa kushillami
kani puntaykipi rimashpa alichanaynipa
israel masinikuna ñukata uchachiwash-
kankunamanta. 3 Kan alita yachanki
imashnami ñukanchi israel runakuna
ñawpamanta pacha kawsapayanchi,
chaymantapas maykanmantami mana
shuk yuyayllawachu kanchi. Chayrayku
kunan rimahushkaynita ali yuyaywa
uyaway.

4 Ñuka wawamanta pacha Tarso
llaktapi, chasnallatata Jerusalenpipas
musumanta pacha kawsashkaynita
tukuy runa masinikuna alita yachana-
hun. 5 Paykuna munashpankunaka
tukuyta kwintanahuma ñuka *fariseo
kashkaynita, tukuy ñukanchi israel
runakunamanta Moisespa killkashkan
kamachishkakunata ashwan alita
paktachikkunamanta. 6 Yaya Dios ñawpa
yaya rukunchi wañukunata rimashkanta
kirishkaynirayku kunan ñukaka tapuy
tukuhuni. Yaya Dioska rimarka tukuy
wañushkakuna kuti kawsarinankunata.
7 Tukuy ñukanchi chunka ishkay
ayllukunamanta mirashka israel
runakuna chasnallatata chapahunchi
rikunata, Yaya Diospa rimashkantashina
wañushkakuna kuti kawsarinankunata.
Chayrayku Yaya Diosta kushichinchi
punchanti tutanti. Apu Agripa, ñukapas
chayta kirishpa kawsahushpayni
kunanka chaymanta israel masiniku-
naka uchachiwanahun. 8 ¿Imaraykuta
mana kirinkichichu Yaya Dios wañush-
kakunata kuti kawsachinanta?

Pablo Jesukristuta kirik tukushkanmanta kwintarka

9 Ñawpa ñukapas yuyaripayarkani ali
kananta Nasaretmanta Jesusta kirikku-
nata parisichinaynipa. 10 Chayrayku
Jerusalenpi Jesusta kirikkunata
parisichirkani. Chaymanta *saserdoten-
chikunapa apunkuna arí nishpa
killkashkankunata rikuchishpayni achka
Jesukristuta kirikkunata karselpi
churachirkani. Chaymantapas kirikku-

nata wañuchihushpankuna alimi
nirkani. 11Tukuy ñukanchi israel
runakunapa tantarinanchi wasikunapi
yaykushpayni achka kuti chay kirikku-
nata asutichirkani Jesukristuta mana
kirishanachu nishpa rimanankunapa.
Paykunata yapa sinchita piñarishpayni
karu llaktakunamapas rirkani
asutichishpa parisichinaynipa.
12Shuk puncha Jesukristuta kirikku-
nata kastigachisha nishpayni rihurkani
Damasko llaktama. Rirkani saserdoten-
chikunapa apunkunapa killkashkanku-
nawa, ali kan Jesukristuta kirikkunata
apishpan kastigachinanpa nishpa.
13Atun apu *Agripa, rihushkaynipi
chawpi ñampipi chawpi puncha
intimanta pasa punchahlla ilampashina
silumanta ñukanchipi muyukta
rikurirka. 14Chasna rikurishpan tukuy
mancharishpa allpama urmarkanchi.
Chaypi shuk shimita, kikin *hebreo
shiminipi rimahukta uyarkani: Saulo,
Saulo, ¿imaraykuta parisichiwahunki?
Jesukristuta kirikkunata parisichisha
nishpaykika kan kikinmi parisinki.
Imashnami tarawak wakraka piñarish-
pan puntayachishka kaspita patyashpan
pay kikinta nanachin, chasnallatatami
kanpas parisichiy tukunki nishpa
rimawarka.
15Chasna nishkanta uyashpayni
tapurkani: ¿Pitaya kanki, Señor? nishpa.
Chaypina ayniwarka: Ñukami kani
Jesús, maykantami parisichihunki
nishpa. 16Kunanka atariy. Kanta
rikurishkani ñukapa kamachinayni
kanaykipa. Kunan ñukata rikuwashkay-
kimanta kwintashpa purikmi tukunki.
17-18Kanta tukuy partima kachashkayki
ñukamanta yachachinaykipa. Chasna
rurashpayni kanta israel masikikunapa
makinkunamanta, mana israel runaku-
napa makinkunamantapas kishpichisha
mana wañuchinankunapa. Runakunata
ñukamanta yachachinayki tiyan
paykuna amsapishina kawsashkankuna-
manta llukshinankunapa, Yaya Diospa
kamachishkankuna tukunankunapana.
Paykunata yachachinayki tiyan
paykunapas ñukata kirinankunapa.
Chasna kirishpankuna uchata
rurashkankunamanta llakichiy tukunka-
kuna, chaymantapas tukuy Yaya Diospa
aliyachishkan runankunawa pakta
wiñayparayku paywa pakta kawsanka-
kuna nishpa.
19Chayrayku atun apu Agripa, chasna
uyashpayni Yaya Jesús chay silumanta
rimawashkanta mana killashpachu
kasurkani. 20Puntiru Damasko llaktapi,
chaymanta Jerusalenpi, tukuy Judea
allpapipas, israel masinikunata, mana
israel runakunatapas kwintashpa
yachachirkani: Uchata ruranata
sakishpaykichi Yaya Diosta kasushpa,
alitana rurashpa kawsaychi. Chasna
rurashpaykichimi mushu yuyayyu
tukushkaykichita rikuchinkichi nishpa
yachachirkani. 21Chasna yachachihush-
kaynirayku israel masinikunaka ñukata
*Yaya Diospa wasinpi tariwashpankuna
apiwarkakuna wañuchishunchi nishpa.
22Chasna kashpantata Yaya Dios
yanapawashkanrayku kunankama
katihuni tukuy runakunata kwintashpa.
Apukunata, mana apukunatapas
yachachihuni Moisespa killkashkanta,
chaymanta Yaya Diospa yachayninwa
shuk yachachikkunapa killkashkanku-
nata, imatami Yaya Dios ruranka
nishpa. 23Paykuna ñawpa killkarkakuna
Yaya Diospa Kachanan Kishpichik
parisishpa wañunanta, chaymanta
wañushkanwasha tukuy wañushkakuna-
manta pay puntiru kawsarinanta.
Chaymanta payka ñukanchi israel
runakunata, mana israel runakunatapas
yachachinan tiyan imashnami amsapi-
shina kawsashkanchimanta kishpichiy

tukushunchi nishpa. Chayllatatami
ñukapas yachachini.

Pablo munarka Agripa Jesukristuta kirik tukunanpa

24 Pablo chasna rimashpan apu
*Festoka sinchita rimarka:
Pablo, musparihunkimi. Yapa killkata
yachakushpayki chasna muspa
tukuhunki.
25 Chaypi Pabloka ali yuyaywa
aynirka:
Atun kamachik Festo, mana muspachu
kani. Alita yuyarishpaynimi rimashkani
shutipa kashkata. 26 Atun apu *Agripaka
tukuy chaykunata alita yachan, chayray-
kumi paypa puntanpi mana manchashpa-
chu rimahuni. Tukuy Jesukristumanta
yachashkaynita payka ña uyarka. Mana
pakallachu Jesusta wañuchirkakuna. 27 Apu
Agripa, ¿Yaya Diospa yachayninwa ñawpa
yachachikkunapa killkashkankunata
kirinkichu? Yachani paykunata kirinaykita
nishpa rimarka Pabloka.
28 Chasna Pablo tapushpan atun apu
Agripaka aynirka:
Astalla pishin yachachiwashpayki
ñukapas Jesukristuta kirik tukunaynipa.
29 Agripa chasna nishpan Pabloka
aynirka:
Achkata mana achkata yachachish-
paynipas mana imananchu. Yaya Diosta
mañani, kan, tukuy kaypi uyawahukku-
napas Jesukristuta kirik tukunaykichipa
ñukashina. Chasna kashpanpas mana
munanichu kankuna ñukashina
kadenawa watarishka kanaykichipa.
30 Pablo chasna rimashkanwasha atun
apu Agripaka panin Bernisewa pakta, apu
Festopas, tukuy chaypi tiyahukkunapas
atarishpankuna llukshirkakuna. 31 Kanchapi
paykunapura kwintarkakuna:
Kay runaka nima imata rurashkachu
wañuchichinanchipa, nima watarishka
kananpa.
32 Chasna nishpankuna Agripaka
Festota rimarka:
Kay runata kacharinchima karka,
mana *romano tukuymanta atun apuma
rinata tapumachu karka nishpa.

Pablota Roma llaktama kacharkakuna

27 1 Ña apu *Festo Pablota
lanchapi Italia allpapi kahuk
*Roma llaktama kachanata munashpan
chay shuk apirishkakunanti kapitan
Juliota kurka. Chay kapitanka *romano
tukuymanta atun apupa shuk muntun
suntalukunata kamachikmi karka. Ñuka
Lukaspas paykunawa pakta rirkani
Pablota yanapanaynipa.
2 Chaypi Tesalónika llaktamanta
Aristarko ñukanchiwa parihu rirka.
Tesalónika llaktaka Masedonia
allpapimi kan. Chasna ñukanchi
Adramitio llaktamanta lanchapi
uraykurkanchi. Chay lanchaka Asia
allpapi llutarina karka. Chasna
uraykushpanchi Sesarea llaktamanta
llukshirkanchi.
3 Kayantima Sidón llaktapi paktarkan-
chi. Chaypi kapitan Julioka Pablota
llakichishpan sakirka amigunkunama
pasyak rinanpa, munashkanta kunanku-
napa.
4 Chay Sidón llaktamanta llukshish-
panchi sinchi wayra ñukanchita
arkarka. Chayrayku Chipre isla washata
rirkanchi. 5 Chipremanta chimpashpa
Silisia allpa mayanta, Panfilia allpa
mayantapas pasarkanchi. Chasna
pasashpanchi Lisia allpapi kahuk Mira
llaktapi paktarkanchi.
6 Chaypi kapitan Julioka tarirka shuk
lanchata Alejandria llaktamanta Italia
allpama rihukta. Chay lanchapi
ñukanchita uraykuchirka rinanchipa.
7 Chaypina achka punchakunata
alimanta rirkanchi. Chasna paktarkan-

chi Kinido llakta chimpapurapi. Chaypipas wayra mana pitikta pasaypata rurashpan Kreta isla washata rirkanchi. Chasna rishpanchi chay isla punta Salmón shutiyu mayanta pasarkanchi.
8Achkata parisishpa isla mayanta alimanta rirkanchi. Chasna rihushpanchi Lasea llakta mayanllata, Buenos Puertos llakta lancha llutarinapi paktarkanchi.

9Unayta lanchapi shamuhushkanchirayku lancha rina uras ña pasarka. Chay killakuna atun yaku marpi purinapa mana alichu karka. Sinchi wayra, atun ulas, sinchi tamyapas tiyashpan yapa manchaypa karka. Chasna kashpan Pabloka kunarka:

10Lanchata purichik runakuna, rihushpalla katishpanchika rikuni manchaypata pasananchita. Lanchaka kargawa pakta chinkarinanta rikuni. Chaymanta ñukanchipas atipanchima chinkarinata.

11Pablo chasna rimashpanpas chay kapitanka ashwanta kasurka lancha amupa rimashkanta, chaymanta lanchapa kapitanpa rimashkanta.
12Buenos Puertospi mana alichu karka tamya punchakunata pasananchipa, sinchi wayra kashkanrayku. Chasna kashpan ña tukuy yuyarirkakuna ali kama chay purtumanta llukshinanchipa, Fenise llaktama rinanchipa, tamya punchakuna pasanankama. Chay Feniseka Kreta isla puntapi kashpan lanchakunapa ali llutarina llaktami karka, mana sinchi wayra tiyashkanrayku.

Atun yaku marpi sinchi wayra sinchi ulaspas tiyarka

13Chasna kashpan shuk puncha ali wayra atun yaku mar kinkraymanta wayrashpan chay runakuna ali punchami tukunka Fenisema rinanchipa nishpa yuyarirkakuna. Chasna yuyarishpankuna lancha watashkashina shayarina fierrota yaku ukumanta surkushpankuna Kreta isla mayanllata rirkanchi. 14Astalla unaypi chasna rihushkanchipi kunkaymanta yapa sinchita wayrashpan wayraka kallarirka lanchata kuchan partima apanata. 15Chasna sinchita wayrashpan mana atiparkakunachu lanchata alita kuskanchanata. Wayraka maytapas apachun nishpa sakishpankuna wampurishpa rirkanchi. 16Chasna rishpanchi shuk uchilla isla Kauda shutiyu washata pasarkanchi. Chaypi mana yapa sinchita wayrashpan sinchita tarawashpa lanchapi watarishpa rihuk botita lancha awama atiparkanchi aysanata mana waklinanpa. 17Chay botita aysashkanchiwasha tukuy lancha muyukta waskawa watarkakuna mana pakirinanpa nishpa. Chay kuchupi tiyarka shuk awalla Sirte shutiyu. Lanchaka chaypi takarishpan pakirinata yapa manchashpanchi lanchata wayrawa purichina llachapata watarishka kahukta kaspinmanta surkurkakuna. Yanka chasnalla llachapa illa wayra apashkallawa rirkanchi. 18Kayantima chasnalla sinchi wayra ulaspas kahushpan lancha apahuk imakunata atun yaku marpi wichurkakuna lanchankunata pankallayachinankunapa.
19Ashwan kayantima lancharayku munahushkankunatapas apishpankuna atun yaku marpi wichurkakuna. 20Achka punchakunata sinchita wayrashpan intika istrillakunapas mana rikurirkakunachu. Yapa sinchi wayra, tamya, ulaspas chasnalla katihushpan wañunanchi punchami paktarihun nishpa yuyarirkanchi.

21Ña unay nima pi mikunayashpan Pabloka paykunapa chawpinkunapi shayarishpan rimarka:

Amigukuna, rimashkaynita kasunkichima karka, Kreta islamanta mana llukshinchimachu karka. Chasna rimashkayni shimita kasunkichima karka, mana kasnachu parisihunchima,

nima lancha apahuk imakunata
wichunaka tiyamachu karka. 22Chasna
kashpanpas kunanka ama manchariy-
chichu, ashwan sinchikuychi. Nima
shuk kankunamanta wañunkichichu.
Lanchallami chinkarinka. 23Ñukaka
Yaya Diospa runan kashpayni payta
kasushpa kawsashpayni kunan tuta
Yaya Diospa shuk *angelka ñukata
rikurik shamushka. 24Chay angelka
rimawashka: Pablo, ama manchariychu.
Kanka *romano tukuymanta atun apupa
puntanpi paktanayki tiyan. Kanta
kushichishpa Yaya Dios tukuy kay
lanchapi kahukkunata kishpichinka,
nima shuk runa kay atun yaku marpi
chinkarinkachu. 25Chayrayku
amigukuna, karishina sinchikuychi.
Yaya Diospa rimashkanka paktarinkami,
imashnami paypa angelka rimawashka.
26Chasna kashpanpas Yaya Dios
ñukanchita kishpichishpan wayraka
shuk islapi tankashpan wichunka.

27Ishkay semanata rihushpanchi
wayra tankashpan yanka wampurishpa
Adria shutiyu atun yaku marpi
paktarkanchi. Ña chawpi tuta lanchata
purichikkunaka allpa mayanpi
paktahushkanchita musyarkakuna.
28Kuchachu nishpa tupushpankuna
kimsa chunka sokta metro tupu kucha
karka. Chaymanta chaynikpi kuti
tupushpankuna ishkay chunka kanchis
metro tupulla kucha karka. 29Chayta
rikushpankuna lanchanchimi samantapi
takarishpan pakirinka nishpa mancha-
rirkakuna. Chayrayku lancha watashka-
shina chusku shayarina fierrokunata
lancha sikimanta yakuma kacharirka-
kuna lanchaka shayarinanpa. Mancha-
rishka chaparkakuna pakarinanta.
30Chasna chapahushkankunapi lanchata
purichihukkunaka mitikushpa rishpan-
chi kishpishunchichari nishpa yuyarir-
kakuna. Ñukanchikunata llullachishpa
lancha shayarina fierrota punta partipas
kacharishunchi nishpankuna botita
lancha puntamanta pakalla paskarka-
kuna, yakupi uraykuchinayarkakuna
rinankunapa. 31Chasna rurahushpan-
kuna Pabloka rikushpan suntalukunapa
kapitanta, suntalukunatapas rimarka:

Chay runakuna mana lanchapi
kiparishpankunaka kankunaka mana
kishpinkichichu, yakupimi chinkarishpa
wañunkichi.

32Chasna nishpan chay suntalukunaka
chay botipa watarishkan waskakunata
pitishpankuna botita yakuma kacharir-
kakuna.

33Ña pakarihushkapi Pabloka chaypi
kahukkunata mikunankunapa kunarka:

Mancharishka kahushkaykichirayku
ña ishkay semanata mana mikushkanki-
chichu. 34Kunanka alita mikunaykichi
tiyan, sinchikushpaykichi kishpinayki-
chipa. Ama manchariychinachu. Nima
pi atun yaku marpi chinkarinkachu,
nima ima pasankichichu.

35Chasna rimashkanwasha Pabloka
panta apishpan tukuy runakunapa
rikuhushkankunapi Yaya Diosta
agradesirka. Chaymanta panta
pakishpan kallarirka mikunata.
36Chasna Pablo mikuhushpan tukuy
paykunapas sinchikushpankuna
mikurkakuna. 37Chay lanchapi tukuy
ñukanchiwa pakta karkanchi ishkay
pachak kanchis chunka sokta runakuna.
38Chasna saksakta mikushkanchiwasha
lanchaka ashwanta pankallayananpa
mikuna trigu muyukunata atun yaku
marpi wichurkakuna.

Tukuy lanchapi rihukkuna wañuymanta kishpirkakuna

39Ña pakarihushpan chay lanchata
purichik runakuna karumanta allpata
rikushpankuna mana riksirkakunachu
chay allpata. Chaypi shuk tiyu

rikutuyuta rikurkakuna. Chasna
rikushpankuna yuyarirkakuna, atipash-
panchika lanchata chayma llutachishun-
chi nishpa. 40Lanchata chayma llutachi-
nayashpankuna lancha watashkashina
shayarinan fierrokunapa waskankunata
pitirkakuna chay rikutuma paktanan-
chipa. Chaymanta lancha puntapi wayra
tankana llachapata sikachishpa
timplachirkakuna, chaymantapas
timonkunata watana waskakunatapas
paskarkakuna wayrawa tiyuma
rinanchipa. 41Chasna rishpanchi lancha
puntaka shuk awallapi sikakta rirka,
mana kuyuchiypata. Siki partika
kuchapi kiparirka. Ulas sinchita
waktarishpan lancha siki parti tukuy
pakirinata kallarirka. 42Chasna lancha
pakirishpan suntalukunaka tukuy
apirishka kahukkunata wañuchinayar-
kakuna mana waytashpa mitikunanku-
napa. 43Chasna wañuchinayashpankuna
chay kapitanka Pablota kishpichina-
yashpan suntalunkunata arkarka nima
pita wañuchinankunapa. Chasna
arkashpan kamachirka waytanata
atipakkunata puntiru yakuma saltanan-
kunapa, waytashpa allpama paktak
rinankunapa. 44Chaymantapas
kamachirka mana waytanata atipakku-
nata lancha pakirishka tablakunata,
wampurik imakunatapas apishpankuna
wampurishpa allpama rinankunapa.
Chasna rurashpa rishpanchimi tukuy
kawsa paktarkanchi.

Imashnami Pabloka Malta islapi pasarka

28 1Ña ñukanchi chay allpapi alita
paktashkanchiwasha Malta
shutiyu isla kashkanta yacharkanchi.
2Chay islapi kawsak runakunaka
ñukanchita llakichishpankuna alita
yanaparkakuna. Tamya kashpan
chaymanta yapa chiri kashpan ninata
apichishpankuna tukuy ñukanchita
kayarkakuna kununanchipa. 3Chaypi
Pablopas yantakunata maskashpan
ninapi churahurka. Chasna churahush-
kanpi shuk machakuya rupata musyash-
pan llukshirka. Pablopa makinpi
kanishpan warkurirka. 4Chaypi chay
islapi kawsak runakunaka Pablopa
makinpi machakuya kanishpa warkuri-
hushkata rikushpankuna paykunapura
rimarkakuna:

Kay runaka runata wañuchikchari.
Pay chasna atun yaku marpi wañuna-
manta kishpishpanpas kunanka rantipak
diosninchi kastigahun.

5Pabloka machakuyata ninama
chawsirka. Paytaka nima imata rurarka-
chu. 6Chay rikuhuk runakunaka
rikushpalla unayta chaparkakuna,
makin punkishpan kunkaymanta
wañushka urmanka nishpa yuyarirka-
kuna. Chasna yuyarishpankunapas
Pablota nima imanachirkachu. Chasna
kashpan chikanta yuyarishpankuna
rimarkakuna:

Kay runaka shuk diosmi nishpa.

7Chay paktashkanchimanta mana
karupichu chay islapi kawsak apupa
allpanka karka. Chay apu Publio
shutiyuka ñukanchita llakichishpan
wasinma pushashpan kimsa punchata
yanaparka. 8Chasnapi yacharkanchi
Publiopa yayan yawar kichawa, kalintu-
rawapas wañuhurka. Chasna kahush-
kanta yachashpan Pabloka chayma
rirka. Sirihushkan kwartupi yaykushpan
Yaya Diosta mañarka payta ampinanpa.
Makinta unkushkapa awanpi churash-
pan ampirirka. 9Pablo chasna ampish-
kanta rikushpankuna chay islapi kawsak
unkushkakunapas shamurkakuna
ampirinankunapa. Chasna shamushpan-
kuna tukuy ampirirkakuna. 10Chay
ampirishka runakunapas ñukanchita
llakichishpankuna achkata kurkakuna.

Ña alicharishka kahushkanchipi shuk lanchapi uraykunanchipa Italia allpama rinanchipa, chay islapi kawsak runakunaka tukuy purihushkanchipi munashkanchita kurkakuna.

Pablo Roma llaktapi paktarka

11 Kimsa killata chay islapi kiparishkanchiwasha Alejandria llaktamanta lanchapi uraykurkanchi *Roma llaktama rinanchipa. Chay lanchaka chay islapi tamya killakuna pasananta chapashpa karka. Chay lancha puntapika egipto runakunapa ishkay diosninkuna, Kastor, Polux shutiyukunapa almankuna kaspimanta rurarishka karkakuna. 12 Chay Malta islamanta llukshishpanchi Sirakusa shutiyu llaktapi paktarkanchi. Chay Sirakusa llaktaka Sisilia shutiyu islapimi. Chaypi kimsa punchata kiparirkanchi. 13 Chaymanta isla Sisilia allpa mayanta lanchapi wampurinlla rishpanchi Regio llaktama paktarkanchi. Chay Regio llaktaka Italia allpapimi. Kayantima ali wayraka uraymanta ñukanchita tankashpan Puteoli llaktapi paktarkanchi. 14 Chay llaktapi tarirkanchi Jesukristuta kirik wawkikunata. Paykunaka ñukanchita kayarkakuna shuk semanata paykunawa kiparinanchipa. Chasna shuk semanata kiparishkanchiwasha Roma llaktama rirkanchi.

15 Chasna rihushpanchi chay Roma llaktapi Jesukristuta kirik wawkikuna shamuhushkanchita yacharkakuna. Chayrayku Roma llaktamanta llukshishpankuna Tres Tabernas shutiyu llaktakama, Foro de Apio shutiyu llaktakamapas ñukanchita tinkunankunapa shamurkakuna. Pabloka paykunata rikushpan Yaya Diosta agradesishpa yapa kushikurka. 16 Chasna Roma atun llaktapi paktashpanchi kapitanka Pablota sakirka sapallan shuk wasipi kawsananpa shuk suntalulla payta kuyrachun nishpa.

Pablo Roma llaktapi Jesukristumanta yachachirka

17 Kimsa puncha paktashkanchiwasha Pabloka *Romapi kawsak israel masinkunapa apunkunata kayachirka. Shamushpankuna tantarishkankunapi Pabloka rimarka kasna nishpa:

Wawkinikuna, uyawaychi. Nima imata rurarkanichu Israel allpapi kawsak israel masinchikuna piñariwanankunapa. Yaya rukunchi wañukunapa yachachishkankunata mana pantachichirkanichu. Chasna kashpantata Jerusalenpi kawsak israel masinchikunaka apiwashpankuna runa wañuchiktashina *romano runakunapa makinkunapi sakiwarkakuna. 18 Chasna romano apukuna ñukata tapuwashpankuna nima tarirkakunachu mana ali rurashkaynita kastigashpa wañuchiwanankunapa. Chayrayku kacharinayawarkakuna. 19 Chasna kashpanpas israel masinchikunaka ama kachariychichu nishpankuna arkarkakuna. Chasna arkashpankuna ñukaka rimarkani romano tukuymanta atun apullami alichanan tiyan ñukawa nishpa. Chasna nishpaynipas israel masinikunawa piñarishkaynika mana tiyawanchu. 20 Kankunata rikushpayni tukuy chayta rimanaynipa kayachirkani. Kaypi kadenawa watarishka kahuni Yaya Dios Kishpichikta kachashkanmanta runakunata yachachihushkaynirayku maykantami tukuy ñukanchi israel runakuna yapa chapashkanchi.

21 Chasna Pablo rimashpan paykunaka rimarkakuna:

Ñukanchika kanmanta mana nima shuk killkata chay Jerusalenpi kawsak israel masinchikunamanta apirkanchichu. Nima pi chaymanta kayma

shamushpan millaypata rurashkaykita
ñukanchita rimarkachu. 22Kunanka
yuyarishkaykita ñukanchita rimay.
Yachanchi tukuy parti chay mushu
yachachishkaykita kirikkunata
piñarishpa rimanahun, chay mushu
kirishkankuna mana ali kananta.
23Chasna rimashpankuna churarkakuna
shuk puncha kwintanankunapa. Chay
puncha paktarishpan achka runakuna
Pablopa kahushkan wasima shamurka-
kuna. Chaypi tantarishpankuna Pabloka
tutamanta pacha tutayanankama
yachachirka Yaya Diospa ali kamachinan
kay allpapi ña kallarishkanmanta.
Chaymantapas Moisés wañupa killkash-
kanta, ñawpa Yaya Diospa yachayninwa
shuk yachachikkunapa killkashkankunata-
pas leyishpan yachachirka Jesús Yaya
Diospa Kachashkan Kishpichik kananta.
Payka yapa munarka kirinankunapa.
24Chasna nishpan shukkunaka paypa
rimashkanta kirirkakuna, shukkunaka
mana kirirkakunachu. 25Chasnamanta
mana shuk yuyayllawa kashkankunarayku
rimanakushpankuna shukkuna llukshihush-
pankuna Pabloka ashwanta rimarka kasna
nishpa:

Shutipami Yaya Diospa Espíritun chay
ñawpa Yaya Diospa yachayninwa
yachachik Isaiasta rimarka, yaya
rukunchikunata Yaya Diospa rimash-
kanta rimananpa kasna:

26 Runa masikikunama riy. Paykunata
yachachiy kasna nishkaynita:
Kankuna yachachishkaynita
alita uyahushpaykichipas mana
asirtankichichu. Ali rurashkay-
nita rikuhushpaykichipas mana
asirtankichichu imaraykumi
chasna rurashkani.
27 Yuyaykichika taparishka kahun.
Ñawikichika taparishkashina
kashpankuna ali rurashkaynita
mana rikunkichichu. Rinkriki-
chika taparishkashina kashpan-
kuna rimashkaynita mana
uyankichichu. Chasna tukush-
paykichi manana atipankichi-
chu uchaykichikunamanta
yuyarishpaykichi llakirinata,
ñuka llakichishpayni kankunata
aliyachinaynipa nishpa.

28Kunan kayta yachaychi: Kunanmanta
pacha yachachisha mana israel runaku-
nata, Yaya Dios paykunatapas uchanku-
namanta llakichishpan kishpichinanta.
Chasna yachachishpayni paykuna
shutipa kasunkakuna.
29Pablo chasna rimashpan israel
masinkunaka paykunapura yapa
rimanakushpa wasinkunama kutirka-
kuna.
30Pabloka ishkay watata chay pagash-
kan wasipi Roma llaktapi kawsarka.
Tukuy payta pasyanapa shamuk runaku-
nata chay wasipi yaykuchipayan.
31Mana manchashpachu katirkalla
yachachishpa Yaya Diospa ali kamachi-
nan kay allpapi ña kallarishkanmanta.
Chaymantapas katirkalla yachachishpa
Jesukristu Yaya Diospa Kachashkan
Kishpichik kananta. Nima pi paypa
yachachihushkanta arkarkachu.

Chayllata ñuka Lukaska killkashkani.

PABLOPA KILLKASHKAN KILLKA ROMA LLAKTAPI JESUKRISTUTA KIRIKKUNARAYKU

Pablo kirik masinkunata saludan

1 [1]Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ñukami Jesukristupa kamachishkan runa kani. Yaya Dios ñukata akllawashka *apostol kanaynipa, paypa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachinaynipa.

[2]Ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna ña chay kishpichik shamunanmanta killkarkakuna. Chay killkashkankuna shimika Yaya Diospami kan. [3-4]Chay killkashkankunata Yaya Dios paktachirka Wawanta kachashpan. Runa tukushpan atun apunchi David wañupa miraymanta wawayarirka. Chaymantapas ucha illa Yaya Diosshina kashkanrayku Amunchi Jesukristu wañushkanmanta kawsarishpan Yaya Dios tukuy ñukanchikunata atun yachayninwa riksichirka kikin Wawan kananta.

[5]Chay Jesukristuka ñukata akllawashpan apostol kanki nishpa kachawashka paypa shiminta yachachinaynipa tukuy kankuna mana israel runakunapa llaktaykichikunapipas achka runakuna paytana kasushpa kawsanankunapa. [6-7]Kankunatapas *Roma llaktapi kawsakkunata Jesukristu kayashka, payta kirishpaykichi paypa runankuna kanaykichipa. Kankuna Yaya Diospa yuyashkan runankunaraykumi kay kartata killkahuni. Yayanchi Dios, Amunchi Jesukristupas kankunata llakichishpan yanapanahuchun kushilla kawsanaykichipa.

Pablo yuyarin Roma llaktama rinata Jesukristuta kirikkunata sinchikuchinanpa

[8]Manara ashwanta rimashpaynira kankunata rimani: Jesukristu alichashpan Yaya Dioswa kwintananchipa Yayanchi Diosta agradesini karan shuk kankunarayku. Tukuy allpakunapi runakuna alita kirishpa kawsahushkaykichimanta uyashkakuna. [9]Yaya Dioska yachanmi tukuy uras kankunarayku mañahushkaynita. Tukuy shunkuynimanta pacha payta kasuk kashpayni chay suma ali shimita Wawan Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachini. [10]Yaya Dios yachan tukuy uras payta tapuhushkaynita munashpanka kachawananpa kankunata rikuk rinaynipa. [11]Yapa munani kankunata ñawipura riksik rinata. Munani Yaya Diospa Espíritun yanapawashpan kankunata yanapanata, ashwan alita Jesukristupi sinchikushpa kawsanaykichipa. [12]Mana chayllachu, ashwan kankunawa kahushpayni kankunapas ñukata sinchikuchiwanki-

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

chima. Jesukristuta kirihushkanchi-
manta kwintashpanchi ashwan yuyayta
kunakushunchi. [13]Wawkikuna
panikuna, kayta yachaychi, achka kuti
munashkani kankunama rinata. Chasna
rinata munashpaynipas kunan kama
manara atipashkanirachu. Chasna
kashpanpas yapa munani kankunata
yachachinata, imashnami shuk llaktaku-
napi runakunata yachachishkani.
[14]Yaya Dios kachawashka tukuy
runakunata paypa shiminta yachachi-
naynipa. Yuyayyu runakunata, mana
yapa yuyayyu runakunatapas, killkata
yachak runakunata, mana killkata
yachak runakunatapas yachachinayni
tiyan. [15]Chasna kashpan yapa munani
kankuna *Roma llaktapi kawsahukkuna-
tapas Yaya Diospa suma ali shiminta
Jesukristu runakunata kishpichinan-
manta yachachinata.

Yaya Dios yachayninwa tukuyta atipan ruranata

[16]Mana pinkanichu Yaya Diospa suma
ali shiminta Jesukristu runakunata
kishpichinanmanta yachachinata. Kay
shimika Yaya Diospa yachayninwa
kashpan maykanpas ñukanchi israel
runakuna, kankuna mana israel runaku-
napas kay shimita shutipa kashkanta
kirishpa kasunahun, chaykunami
kishpishka kankakuna. [17]Kay
shiminmantami yachanchi imashnami
Yaya Dios runakunarayku paywa
alichashpan paypa rikushkanpi ali
kashunchi. Payta kirishpa ñukanchi-
rayku rurashkanpi sinchikurishpanchilla
paypa rikushkanpi ali kashunchi.
Chasnami Yaya Dios ñawpa ña
killkachirka kasna:

> Maykanmi ñukapi kirishpa sinchiku-
> rin, payllami aliyachishka
> kashkanrayku ñukawa wiñaypa
> kawsanka nishpa.

Yaya Dioska tukuy runakunata mana alita rurashpa kawsashkankunamanta kastigankami

[18]Yachanchi Yaya Dioska yapa
piñarishpanmi kastiganka tukuy mana
payta kasuk mana alita rurak runaku-
nata. Paykunaka mana ali rurashkanku-
nawa runakunata arkanahun Yaya
Diospa shutipa kashkan shimita kirinan-
kunapa. [19]Yaya Diospa rimashkanka
shutipa kashkata paykuna alita
yachanahun, pay kikin paykunata
riksichishkanrayku. [20]Kay allpata
rurashkanmanta pacha tukuy runakuna
atipanahun riksinata imashnami kan
Yaya Dioska. Payta mana rikushpanchi-
pas paypa rurashkanta rikushpa
atipanchi riksinata, pay mana tukurik
atun yachayyu Yaya Dios kananta.
Chayraykumi nima maykan millaypata
rurak runa rurashkanmanta tapuy
tukushpan atipankachu rimanata mana
yachashkanichu Yaya Dios tiyananta
nishpa. Chayrayku mana ali rurashkan-
manta mana llakichiy tukunkachu.
[21]Yaya Diosta riksishpankunapas
manami munarkakunachu payta Yaya
Diostashina kushichinata, nima
agradesinata. Payta kushichinankuna-
ranti ashwanta mana alikunata
yuyarishpa kawsanahun. Chasna mana
alita yuyarishpankuna amsapishina
kawsanahun, manana atipanahunchu
riksinata maykanmi ali kan. [22]Tukuyta
yachakmi kanchi nishpankunapas yuyay
illashina kanahun. [23]Mana munanahun-
chu atun yachayyu, mana wañuk Yaya
Diosta kushichishpa kawsanata. Chasna
kashpan paykunaka runakunapa
rurashkankunata atunyachishpa
mañanahun. Wañuk runashina, rikrayu
pawakkunashina, allpapi purik animal-
kunashina, machakuyakunashina

rurarishkakunatami atunyachishpa
mañanahun Yaya Diostashina.
24Chayrayku Yaya Dioska paykunata
sakishka, paykuna kikin munashkanku-
nata ruranankunapa. Chasna kashpan-
kunami paykuna kikinpa aychanta
waklichishpa paykunapura shukwa
shukwa pinkaypata ruranahun. 25Yaya
Diospa shutipa rimak shiminta mana
kasunata munashpankuna llulla
shimikunallata kasunahun. Yaya Diospa
rurashkan imakunata yuyashpa
kasushpa kawsanahun, mana munana-
hunchu kikin Yaya Diosta yuyashpa
kasushpa kawsanata. Chayka manami
alichu. Ñukanchi runakunaka tukuy
uras tukuyta rurak Yaya Diosllata
kushichishpa kawsananchi tiyan.
Chasna kachun.
26Runakuna mana Yaya Diosta
yuyashpa kawsashkankunaraykumi
Yaya Dioska paykunata sakishka
pinkaypa munashkankunallata rurashpa
kawsanankunapa. Chasna kashpan
rikuychi, warmikunapas kusankunawa
tupanakushpa kawsanata sakishpankuna
warmipura pinkaypata ruranahun.
27Chasnallatata karikunapas warminku-
nawa tupanakushpa kawsanata
sakishpankuna karipura pinkaypata
ruranahun. Chasna pinkaypata
rurahushkankunaraykumi paykuna
kikin aychankunata waklichishpankuna
kastigarishka kanahun.
28Yaya Diosta mana kasunayashpan-
kuna payka chay runakunata sakishka
millaypa yuyayninkunawa pinkaypaku-
nata ruranankunapa. 29Chasna kashpan-
kunami paykunaka tukuy mana
alikunata rurashpa kawsanahun. Runa
masinkunata mana alita ruranahun,
tukuy imakunata paykuna kikinrayku
munanahun, yapa millaypata
ruranahun. Mana awantashpankuna
shuk runa shuk imapi paykunamanta
pasa kananta tukuy runakunawa
parihuyanata munashpa kawsanahun.
Runakunata wañuchikkuna, rimanakuy-
sikikuna, piñariysikikuna, llullaysiki-
kuna, millaypata yuyarikkuna kanahun.
30Runa masinkunata washanchakkuna
kanahun, Yaya Diosta chiknik, nima
pita kasukkuna. Paykuna kikinlla yapa
ali kanata yuyarik, paykuna kikinta
atunyachishpa rimakkuna kanahun.
Chaymanta millaypa ruranallata
yuyarinahun. Yayankunata mana
kasunahunchu. 31Mana asirtanata
munanahunchu maykanmi ali,
maykanmi mana alichu, rimashkanku-
nata mana paktachinahunchu, mana
nima pita yuyanahunchu, chaymantapas
nima pita llakichinahunchu. 32Chay
mana alita rurak runakunaka yachana-
hun Yaya Dios chay mana ali rurashkan-
kunamanta kastigananta. Tukuy mana
alita rurakkunaka wiñaypa wañuyta
parisinankunata yachanahun. Chayta
yachashpankunatatami mana alita
rurashpalla kawsanahun. Mana chayll-
achu. Ashwan shuk runa masinkunata
chasna mana alita rurahushkanta
rikushpankuna yapa kushikunahun
alitami rurahunki nishpa.

Yaya Dios shuk puncha tukuy runakunata mana alita rurashkankunamanta tapunka

2 1Chayrayku yachashpanchi tukuy
ñukanchi runakuna mana alita
rurak kananchita, nima pi atipamachu
rimanata runa masinmanta: Mana alita
rurashpa kawsak kashpan kastigay
tukunan tiyan, ñuka shuti alimi kani
nishpa. Kankunapas chay runa
masikichishina mana alita rurak
kashkaykichirayku chasna rimanayki-
chiwa kankuna kikinmanta kastigay
tukunan tiyan nishpa rimakkuna
kankichi. Chasna kashpaykichimi mana

llakichiy tukunkichichu. [2]Yaya
Diosllami atipan rimanata maykanmi
shutipa alita rurashka, maykanmi mana
alita rurashkachu nishpa. Chasna
kashpan yachanchi mana yankamanta
kastigananta. Ashwan tukuy chay mana
alikunata rurakkunata kastigashpan
alita ruran shutipa mana alikunata
rurashkankunarayku. [3]Kankuna runa
masikichishinallatata mana alita rurak
kashpaykichi shukkunamanta ama
rimaychichu: Mana alita rurak kashpan
kastigay tukunan tiyan nishpa. Chasna
rimak kashpaykichika ama yuyariychi-
chu Yaya Dios kankunata kastiganan-
manta kishpichinanta. [4]Chasna runa
masikichimanta rimakkuna kashpayki-
chika Yaya Diosta manami yuyankichi-
chu. Payka yapa ali shunku kashpan
ñukanchita yuyashpan mana shuk ratu
kastiganchu. ¿Manachu yachankichi
Yaya Dios ali shunku kashpan
ñukanchita yanapananta manana
millaypata rurashpa ashwan paytana
kasushpa kawsananchipa?
[5-6]Chasna kashpanpas kankuna mana
kasunata yachak runakuna kashpayki-
chimi mana munankichichu mana alita
yuyarishkaykichita sakinata. Chasnash-
paykichimi kankuna kikin Yaya Diospa
sinchi kastigananta maskankichi. Pay
alillata rurak kashpan shuk puncha
tukuy runakunata rikuchinka pimi alita
rurashka, pimi mana alitachu rurashka
nishpa. Mana ali rurak runakunataka
kastigankami. Tukuy alita rurakkuna-
taka kushichinkami. [7]Maykankunami
mana sampayashpa alikunata rurashpa
kawsanahun, maykankunami Yaya
Diosta kushichishpa wiñaypa paywa
kawsanata munanahun, chaykunataka
Yaya Diosmi kawsananpi yaykuchinka
paywa parihu wiñaypa kawsananpa.
[8]Ashwan maykankunami tukuy uras
paykuna kikinpa munashkanta
ruranahun, Yaya Diospa shiminta mana
kasunahunchu, ashwan millaypa
ruranakunallata katinahun, chaykuna-
taka Yaya Dioska piñarishpami
kastiganka. [9]Chay mana alita rurashpa
kawsakkunaka, ñukanchi israel runaku-
namanta, kankuna mana israel runaku-
namanta kashpankunapas yapa llakiyta
manchayta parisinkakuna. [10]Ashwan
tukuy alita rurak runakuna, ñukanchi
israel runakunamanta, kankuna mana
israel runakunamanta kashpankunapas
kushilla kawsankakuna. Paykunataka
Yaya Diosmi kushichinka, chaymanta
paywa wiñaypa silupi kawsankakuna.
[11]Yaya Dioska tukuy runakunata
chasnallami yuyan, mana imananchu
maykan runa kashpanpas.
[12]Tukuy runakuna Yaya Diospa
kamachishkanta mana yachashpankuna-
pas yachanahun maykanmi ali rurana,
maykanmi mana ali ruranaka nishpa.
Chayrayku chay kamachishkanta mana
yachak runakuna mana alikunata
rurashpankuna Yaya Dioska paykunata
kastiganka. Ashwan tukuy maykanku-
nami alita chay kamachishkanta
yachashpankunatata mana alita
rurashpa kawsanahun, paykunataka
Yaya Dioska paypa kamachishkanta
rikuchishpa kastiganka. [13]Yaya Diospa
rikushkanpika mana kanahunchu ali
maykankunami paypa kamachishkanku-
nata uyakkunalla. Ashwan maykanku-
nami chay kamachishkakunata
kasushpa kawsakkunallami paypa
rikushkanpika ali kanahun. [14]Mana
israel runakuna chay Moisés wañupa
killkashkan kamachishkakunata mana
yachashpankunapas shukkuna paykuna-
manta chay kamachishkakunatashina
alita rurashpa kawsanahun. Paykuna
kikin yachanahun alikunata mana
alikunata ruranata. [15]Chasna alita
rurashpa kawsashpankunami rikuchina-

hun Yaya Diospa kamachishkankuna
shunkunkunapi kahushkanta. Chasna
kashpan alita yachanahun ruranankunaka alichu manachu. Shuk uras
shunkunkunapi rimay tukunahun alita
rurashkanki nishpa. Shuk uras rimay
tukunahun mana alitachu rurashkanki
nishpa. 16Shuk punchami Jesukristuka
Yayan Dios kamachishpan tukuy
runakunapa pakalla yuyarinankunata
rurashkankunatapas riksichishpan
alichu manachu nishpa rimanka. Chasna
kashpan shukkunata kastiganka,
shukkunata kushichinka. Ñuka Yaya
Diospa suma ali shiminta yachachishkaynishina paktarinka.

Pikunami shutipa Yaya Diospa runankuna kanahun

17Shukkuna kankunamanta atunyachirishpa rimankichi: Israel runakunami
kanchi. Yaya Diospa kamachishkanta
kasukkuna kashkanchirayku paywa
wiñaypa kawsak rishunchi nishpa.
18Chaymanta paypa munashkanta
yachanchi nishpa rimankichi. Yaya
Diospa kamachishkanka ñukanchita
yachachin alita rurashpa kawsanata
nishpa. 19Yuyarinkichi shuk wiskuta
ñampita purichikshina, amsapishina
purikkunarayku punchayachikshina,
Yaya Diosta mana riksik runakunata
yanapak kanaykichita payta riksinankunapa. 20Yaya Diospa kamachishkanta
alita riksishpaykichimi alita yachankichi
maykanmi ali, maykanmi mana alichu.
Chayrayku yuyarinkichi mana yachakkunataka atipanchi yachachinata, mana
Yaya Diospa kamachishkanta riksikkunataka atipanchi kamachishkanta
riksichinata nishpa. 21Chasna shukkunata yachachik kashpaykichi ¿imaraykutaya mana kankuna kikinra
yachakushkaykichita rikuchinkichichu?
Ama shuwaychichu nishpa yachachik
kashpaykichi ¿imaraykutaya kankuna
kikin shuwankichi? 22Shukkunata
rimashpaykichi mana shukpa warminwa
musayaychichu, nima shuk warmi
shukpa kusanwa nishpa ¿imaraykutaya
kankunaka chasna musayankichi?
Kankuna runakunapa diostashina
rurashkankunata chiknishpaykichi
¿imaraykutaya paykunapa wasinkunamanta achka suma imankunata shuwankichi? 23Kankunaka rimankichi Yaya
Diospa kamachishkanta riksishkanchiraykumi ali kanchi nishpa. Chasna
kashpanpas chay kamachishkakunata
manami paktachinkichichu. Chasna
Yaya Diosta mana kasushpaykichi
runakunata yuyachinkichi Yaya
Diosmanta asichishpa rimanankunapa.
24Yaya Diospa ñawpa killkachishkanpi
chasna kanaykichimantami killkarishka
kan:

> Kankuna Yaya Diosta riksik
> runakuna mana alita rurashpa
> kawsahushkaykichiraykumi
> mana payta riksikkunaka Yaya
> Diosmanta asichishpa millaypata rimanahun nishpa.

25Kankuna israel masinikuna shutipa
Yaya Diospa kamachishkankunata
kasushpa kawsahushpaykichika
ishpanaykichi kara puntata pitishka
kanaykichika ali kan. Chay kamachishkanta mana kasushpaykichika pitishka
kashpaykichipas mana Yaya Diospa
runankunachu kankichi. 26Ashwan
mana israel runakuna mana ishpanankuna kara puntata pitishka kanahun.
Chasna kashpankunapas Yaya Diospa
kamachishkanta kasushpankunaka
payka rimanka runaynikunami kankichi
nishpa. 27Chay Yaya Diospa kamachishkanta kasushpa kawsak mana israel
runakuna paypa rikushkanpika ali
runakunami kanahun. Ashwan kankuna
israel masinikuna kashpaykichi Yaya

Diospa kamachishkanta mana kasuk
kashpaykichi Yaya Diospa rikushkan-
pika manami alichu kankichi. Chasna
kashpan Yaya Diosta kasuk mana israel
runakunaka shuk puncha kankuna israel
masinikunata Yaya Diospa puntanpi
rimankakuna: Mana Yaya Diospa
kamachishkanta kasushkaykichirayku
wiñaypa kastiguma riychi nishpa.
28Mana kanchichu Yaya Diospa
runankuna israel runakuna wawayarish-
kanchirayku, nima ishpananchi kara
puntata pitiy tukushkanchirayku.
29Ashwan Yaya Diospa Espíritun
shunkunchipi yaykushpan paypa
runankuna tukunchi. Chasna tukushkan-
chi, Yaya Diospa Espíritun ñukanchipi
kawsahushkanrayku, mana Moisespa
killkashkanta kasushkanchiraykuchu
Yaya Diospa runankuna tukushkanchi.
Chasna tukushpanchi mana runakuna-
chu atipankakuna rimanata, ashwan
Yaya Diosllami atipan ñukanchita
rimanata ali kananchita paypa
rikushkanpi.

3 1Kankuna tapuwankichima: ¿Imata
valin israel runa kananchika? ¿Ima ali
kanataya ishpananchi kara puntata
pitinaka? nishpa. 2Alimi. Yaya Dioska
achka alikunata rurashka ñukanchi israel
runakunarayku. Tukuy alita rurashkan-
manta pasa payka puntiru ñukanchi israel
runakunallata shiminta riksichirka
ñukanchikunana shuk runakunata
yachachinanchipa. 3Shukkuna ñukanchiku-
namanta shuti Yaya Diospa rimashkanta
mana kasunayarkakunachu. Chasna
kashpan ¿Yaya Dioska mananachu
ñukanchi israel runakunata rimashkanta
paktachima? 4Nima imashna. Yaya Dioska
mana llullak kashpan tukuy uras
rimashkanllatami ruran, tukuy runakuna
llullaysiki kashpankunapas. Chasnallata-
tami ñawpamanta pacha kasna killkarishka
kan:

A Yaya Dios, tukuy runakuna
riksinankuna tiyan rimashkay-
kika tukuy uras shutipa
kananta. Shuk runakuna shimi-
kita mana shutipa kananta
rimashpankunapas kanka
riksichinki tukuy rimashkay-
kika shutipa kananta nishpa.

5Shuk runakuna yuyarinahuma,
millaypata rurashpa kawsashpanchika
ashwan alita asirtashunchi Yaya Dioska
yapa ali kananta nishpa. Chasna
kashpan ¿imaraykutaya ñukanchitaka
uchanchikunamanta piñarishpa
kastiganka? Chasna rurashpanka payka
manami alitachu ruran nishpa.
6Manami chasnachu. Yaya Dioska mana
kanchu mana alita rurak. Mana alita
rurak kamaka, manami atipamachu
tukuy millaypata rurak runakunata
kastiganata. 7Chasnallatata shuk runa
rimama: Ñuka llullashkaynirayku tukuy
runakuna ashwan alita yachankakuna
Yaya Dios tukuy uras shutipa rimak
kananta. Chaypina payta rimankakuna
yapa ali kananta. Chasna kashpan
¿imaraykutaya ñukataka Yaya Dioska
uchata rurahuktashina kastigawanka?
nishpa. 8Chasna rimashkanka ali
kamaka, millaypata rurashpalla kawsan-
chima runakuna rimanankunapa Yaya
Dios ali kananta. Shuk runakuna
llullashpa rimanahun chasna kawsanan-
chipa yachachihushkaynita. Ñukaka
nima ima uras chasna yachachishkani-
chu. Yaya Dioska chasna ñukamanta
llullashpa rimakkunataka sinchita
kastigashpan alitami ruranka.

Tukuy runakuna uchayu kananchimanta riman

9¿Ñukanchi israel runakuna chay
mana israel runakunamanta Yaya
Diospa rikushkanpika ashwan alichu
kanchi? Mana chasnachu. Ñami

yachachishkani tukuy ñukanchi israel
runakuna, mana israel runakunapas
chasnalla uchayu kananchita. 10Yaya
Dioska killkachishkanpi kasnami riman:
Mana tiyanchu nima shuk alita
rurak runa, nima shuk ali tiyan-
chu.
11 Mana tiyanchu nima shuk ali
kashkata asirtak runa. Mana
tiyanchu nima pi munashkay-
nita ruranayakka.
12 Tukuy runakunami munashkaynita
mana kasushpankuna ñukata
sakishkakuna. Chasnallatatami
tukuy runakuna millaypa
yuyayllawa kawsanahun. Mana
tiyanchu nima shuk alita rurak
runa, nima shuk ali tiyanchu.
13 Millaypata rimak kashkankuna-
rayku paykunapa shiminkunaka
shuk wañushka, mana alita
pamparishka asnahukshinami
kanahun. Rimahushkankunaka
tukuy llullami kan. Kwintanan-
kunaka machakuyapa sulimán-
shinami.
14 Rimanankunaka millaypa rimanaku-
nallami kan, piñarishpa yumin-
kashpa rimanakuna.
15 Kunkaymanta utkalla purinahun
shukkunata wañuchinanku-
napa.
16 Maytapas purihushkankunapi runa
masinkunata parisichinahun,
kawsanankunata waklichina-
hun.
17 Manami yachanahunchu alita
rurashpa kushilla kawsanata.
18 Yaya Diosta mana manchanahunchu
nishpa.
19Yachanchi tukuy chay Yaya Diospa
ñawpa killkachishkanka ñukanchi israel
runakunamanta rimashkanta, maykan-
kunami arí nirkakuna Yaya Diospa
kamachishkanta kasunata. Chasna
kashpan chay ñawpa Yaya Diospa
killkachishkanpi riman ñukanchi israel
runakunapas chay tukuy mana israel
runakunawa pakta chasnalla uchayu
kananchita. Nima pi atipanchu rimanata
mana uchayuchu kani nishpa. Tukuy
runakunami uchayu kanchi Yaya Diospa
rikushkanpika. 20Yaya Diospa
kamachishkankunata mana paktachi-
nata atipashpanchi nima pi chay
kamachishkankunata paktachishkanray-
kuchu paypa rikushkanpika ucha illa
kan. Ashwan chay kamachishkankunaka
ñukanchita riksichin uchayu
kananchita.

**Jesukristuta kirishpalla
kishpinamanta riman**

21Kunanka Yaya Dios ñukanchita
rikuchirka imashnami atipashunchi paypa
rikushkanpi ali kanata, mana chay
Moisespa killkashkan kamachishkakunata
paktachik kashpanchipas. Chasna ruranan-
tami Moisés wañu, ñawpa Yaya Diospa
yachayninwa shuk yachachikkunapas ña
killkarkakuna. 22Yaya Dioska ñukanchita
ucha illata rikunka, Jesukristuta kirishpa
kawsashpanchi. Tukuy chasna kirikkunaka
ali tukunchi Yaya Diospa rikushkanpika,
mana imananchu pipas kashpanchi.
23Nima maykan runa ali kanchu,
atipananpa Yaya Diosta kushichinata.
Tukuy runakuna uchata rurashkanchi.
24Chasna kashpanchi Yaya Dios ñukanchita
llakichishkanraykulla paypa rikushkanpi
ucha illa tukushkanchi. Jesukristuta
kachashpan ñukanchiranti uchanchikuna-
manta wañunanpa ñukanchita kastiganan
kashkanmanta kishpichirka. 25-26Yaya Dios
Jesukristuta kacharka, mana uchayu
kashpanpas ñukanchirayku wañunanpa,
yawarnin ñukanchirayku shuturinanpa.
Chasna tukuy runakunata riksichirka
Jesukristu ñukanchiranti wañushkanrayku-
lla uchanchikunamanta llakichiy tukunan-

chita. Chay ñawpa kawsak kirikkunatapas
uchankunamanta mana kastigarkachu,
Jesukristuta kachananta yuyarishpan.
Kunan ñukanchi kawsahushkanchi uras
rikuchinayarka imashnami ali tukunchi
paypa rikushkanpi. Jesukristuta kirishkan-
chiraykulla ñukanchita riman ucha illa ali
kankichi nishpa. Pay wañushpan Yaya Dios
ucharayku rimashkan wañuyta paktachish-
pan rikuchirka alita rurak kananta.
27 Chasna kashpan ¿atipanchimachu
rimanata, ñukanchi kikinllami alita rurak
kashpanchi kishpishunchi Yaya Diospa
kastigananmanta nishpa? Manami
atipanchichu. Nima pi atipanchu Yaya
Diospa kamachishkankunata paktachinata.
Ashwan Jesukristuta kirishpanchillami
kishpishunchi. 28 Yachanchi Jesukristuta
kirishkanchiraykulla Yaya Dios ñukanchita
uchanchikunamanta llakichishkanta.
Manami chay kamachishkankunata
paktachishkanchiraykuchu ñukanchita
llakichishka. 29 ¿Imatata yuyarinkichi?
¿Yaya Dioska ñukanchi israel runakunapa-
llachu? ¿Manachu tukuy runakunapa?
Manami ñukanchipallachu, ashwan tukuy
runakunapa Yaya Diosninmi kan. 30 Yaya
Dioska shuklla kashpanmi tukuy
Jesukristuta kirishpalla kawsak runakunata
ucha illata rikun, ñukanchi israel
runakunata mana israel runakunatapas.
31 Ñukanchi chasna Jesukristuta kirishkan-
chimanta kishpichishka kashpanchipas
Yaya Diospa kamachishkanta mana
sakinchichu. Ashwan kunan paypa
kamachishkanta ashwan alita atipanchi
paktachinata.

Yaya Dioska Abrahamta ali kananta rimarka, payta kirishkanraykulla

4 1 Kunan yayanchi ruku wañu
Abrahammanta yuyarishunchi,
imashnami Yaya Dioska payta ali
kananta rimarka. 2 Abraham alita
rurashkanmanta Yaya Diospa
rikushkanpi ali kamaka, pay kikinman-
tami rimama karka ñukaka yapa alimi
kani nishpa. Mana chasnachu. Ashwan
payta kirishkanraykumi Yaya Dios
payta rimarka rikushkanpi ali kananta.
Chayraykumi mana Yaya Diosta
atiparkachu rimanata ñukami yapa ali
kani nishpa. 3 Kasnami Yaya Diospa
killkachishkanpi riman:

Abraham kirirka Yaya Dios tukuy
rimashkanta paktachik kananta.
Chayraykumi Yaya Dioska
payta rimarka rikushkanpi ali
kananta nishpa.

4 Alita yuyarishunchi. Shuk runaka
tarawashkanmantami kullkita apin.
Chay apishkan kullkita mana apishka-
chu, payta tarawachik llakichishkan-
rayku. Ashwan tarawashkanmanta
pagay tukushkami kan. 5 Kunan yuyariy-
chi shuk runata, maykanmi Yaya
Diosllapi sinchikun. Payka manami
yuyarinchu alita rurashkanmanta Yaya
Diospa rikushkanpi ali kananta. Ashwan
payllata kirishkanraykumi uchayu runa
kashpanpas Yaya Dioska payta
llakichishpan rimanka ali runa kanki
nishpa. 6 Atun apu yaya rukunchi David
wañu chasnallatatami rimarka kushilla
kananta, maykantami Yaya Dioska
riman ali runa kananta mana pay kikin
shuk imata rurashkanraykuchu ashwan
payta kirishkanraykulla. 7 Kasna
rimarka:

Kushillami kanahun maykan
runakunatami Yaya Dioska
uchankunamanta llakichishka.

8 Kushillami kan maykan runatami
Yaya Dioska riman uchaykiku-
namanta llakichirishka
kahunki, manana chaykunata
yuyarininachu nishpa.

9 Chay David kushillami kan nishpa
rimashkanka ¿pikunaraykuta kan?
¿Maykankunatata Yaya Dioska uchanku-

namanta llakichinka? ¿Ñukanchi
ishpananchi kara puntata pitirishka
israel runakunallatachu llakichinka?
¿Mana israel runakunatapaschu
llakichinka? Ña rimashkanchi Abraham
payta kirishkanraykullami, Yaya Dioska
ali runami kanki nishpa rimarka. 10¿Ima
urasta Yaya Dios Abrahamta chasna
rimarka? ¿Payta rimarkachu ña
ishpanan kara puntata pitirishka
kashpan manarachu? Manarapas
pitirishka kashpanrami Yaya Dioska
Abrahamta rimarka ali runami kanki
nishpa. Mana pitirishkanwashachu
payta chasna rimarka. 11Chayta rimash-
kanwasha Yaya Dioska Abrahamta
rimarka ishpanan kara puntata
pitichinanpa. Chay pitichishkanwa Yaya
Dioska payta yuyachirka kirishkanrayku
paypa rikushkanpi ali runa kananta.
Chasnamantami Abrahamka tukuy kirik
runakunapa yayankunashina tukurka,
mana pitirishka kashpankunapas.
Chasna maykankunapas kirishpanku-
nami Yaya Dioska Abrahamtashina
paypa rikushkanpi ali kanankunata
riman. 12Chasnallatatami Abrahamka
ñukanchi pitirishka israel runakunapa
yayanshina kan. Abrahamka manara
ishpanan kara puntata pitirishka
kashpanmi Yaya Diosta kirishpa
kawsapayarka. Chayrayku maykanku-
nami mana pitirishka kashpankuna
Yaya Diosta kirishpa kawsanahun,
paykunapas Abrahampa wawankunashi-
nami kanahun Yaya Diospa rikushkanpi.

**Abrahamshina kirikkunallatami
Yaya Dioska ali runa
kanki nishpa riman**

13Ñawpa Yaya Dios Abrahamta
rimarka: Kanmanta mirashkakunaman-
tami shuk runa shamunka tukuy kay
allpapi kawsak runakunata kamachi-
nanpa nishpa. Chay uras Yaya Dios
kamachishkankunata manara runaku-
nata kushkachu karka. Chayrayku
yachanchi Abrahamta chasna rimashpan
mana karkachu chay ñawpa Moisespa
killkashkan kamachishkakunata
paktachishkanrayku. Abraham payta
kirishkanraykullami Yaya Dios payta
llakichishpan ali kananta rimashpan
chay paktachinan ali shimita rimarka.
14Yuyariychi, mana ñawpa kamachish-
kankunata paktachishkanchiraykuchu
Yaya Dioska ñukanchita yanapan,
ashwan payllata kirishkanchiraykumi.
Mana chasna kamaka, yankamantami
Yaya Diosta kirinchima. Paypa rimash-
kanpas yankami kama. 15Yaya Diospa
kamachishkankunata riksishpanchi
mana kasushpanchika payka ñukanchita
piñarishpa kastiganka. Chay kamachish-
kankunaka mana tiyamaka, mana
tiyamachu uchaka. 16Chay kamachish-
kakunaka ñukanchita mana yanapash-
pan ali tukunanchipa, Yaya Dios
munarka Jesukristuta kirishkanchiray-
kulla ali tukunanchita. Payka munan
Abrahamta rimashkanta tukuy ñukanchi
kirikkunaraykupas paktachinata.
Chasna kashpan mana Moisespa
killkashkan kamachishkakunata
kasukkunallatachu Yaya Dioska
yanapan. Ashwan maykankunami
Abrahamshina kirinahun, tukuy chayku-
natami payka yanapan. Chasna
kashpanmi Abrahamka tukuy ñukanchi-
rayku yayanchishina kan. 17Kasnami
Yaya Dios Abrahamta rimashkanka
killkarishka kan:

> Ñukami kanta achka chikan chikan
> runakunapa yayantashina
> rurani nishpa.

Abrahamka chay rimashkanta kirirka.
Chaymanta yacharka Yaya Dios
yachayninwa wañushkakunata kawsachi-
nata atipak kananta, chaymantapas manara
tiyashkata ruranata atipak kananta. 18Yapa

ruku kashpanmi Abrahamka manana
atiparkachu wawata ruranata. Chayta
yachashpanpas Yaya Diosllapi tukuy
yuyayninta churarka, payka rimashkanta
paktachinkami nishpa. Chasna Yaya Diosta
kirishpa chaparka rimashkanshina achka
chikan chikan runakunapa yayanshina
tukunanpa. Kasnami Yaya Dioska ñawpa
rimarka: Kanmantami achka runakuna
mirankakuna nishpa. 19Abrahamka shuk
pachak watayu kashpanpas mana
sakirkachu Yaya Diosta kirinata. Abraham
Sarapas ruku kashpankuna yacharka,
warmin manana chichunata atipananta,
nima pay wawata ruranata atipananta.
Chasna kashpanpas Yaya Diosllatami
kirirka. 20Mana yuyarirkachu Yaya Dioska
yankachari rimawashka, manachari
paktachinkachu nishpa. Ashwanta
ashwanta Yaya Diospi tukuy yuyayninta
churashpan kirirka rimashkanta paktachi-
nanta. Payta kushichirka atun yachayyumi
kanki nishpa. 21Abrahamka tukuy
shunkunmanta pacha kirirka Yaya Dios
yachayninwa tukuy rimashkanta paktachi-
nanta. 22Chayrayku Yaya Dioska payta
rimarka ali runa kanki nishpa.

23-24Chay rimashkanka mana Abraham-
raykullachu ashwan ñukanchikunaraykupas
kan. Amunchi Jesukristuta wañushkan-
manta kawsachik Yaya Diospi tukuy
yuyayninchita churashpanchi ñukanchiku-
natapas Yaya Dioska ali runakuna kankichi
nishpa rimanka. 25Amunchi Jesukristuka
uchanchikunarayku wañurka. Wañushkan-
manta Yaya Dioska payta kawsachirka
ñukanchikunata uchanchikunamanta
llakichinanpa.

Yaya Dios ñukanchita kishpichishkanrayku paywa pakta kushilla kawsanchi

5 1Kunanka Amunchi Jesukristu
wañushkanrayku Yaya Dios ñukan-
chikunata uchanchikunamanta
llakichishkanta kirishpanchi paywa
pakta kushilla kawsanchi. 2*Kristu
ñukanchiranti wañushkanraykumi payta
kirishpanchi Yaya Dioska ñukanchita
alita rikun. Chasna kashpanchimi
payllapi sinchikushpa kawsanchi,
yachashpanchi Yaya Dioswa pakta suma
chuyahlla kawsananpi kawsananchita.
Chayrayku yapa kushikushpa chapashpa
kawsahunchi. 3Achkata parisishpanchi-
pas llakirinakuna tiyashpanpas shuk
runakuna ñukanchita chiknishpankuna-
pas kushikunchillami, yachashpanchi
chay parisinakunawa ashwanta
ashwanta yachakunanchita mana
sampayashpa Jesukristuta kirishpa
kawsananchipa. 4Chasna kawsashpan-
chimi ashwan alita rurak runakuna
tukushunchi. Chasna kashpanchimi
yachanchi wiñayparayku paywa pakta
kawsak rinanchita. 5Chayta alita
yachashpa kawsashpanchi mana
yankachu kanka. Yaya Dios Espiritunta
shunkunchipi churashpan yapa
ñukanchita yuyahushkanta riksichirka.

6Mana ñukanchi kikin atipashpanchi
uchayu kashkanchimanta kishpinata,
chiknik kashpanchira Yaya Dios
munashpan Kristuta kacharka ñukanchi-
rayku wañunanpa. 7¿Shuk runa
munamachu shuk runa masinta
kishpichinanranti wañunata? Mana
chasnalla wañumachu. Runa masin alita
rurak kashpanpas mana munamachu
wañunata payranti. Shuk ali shunku
runaranti munamachari wañunata payta
kishpichinanpa. 8Ashwan Yaya Dioska,
uchasapa kashpanchira Wawan Kristuta
kacharka ñukanchiranti wañunanpa.
Chasnashpan ñukanchita riksichirka
yapa yuyashkanta. 9Kristu ñukanchi-
ranti wañushpan yawarnin shuturish-
kanraykumi Yaya Dioska ñukanchita
riman ucha illa kanki nishpa. Chasna
kashpan kastiganan punchapi Jesukristu

ñukanchita kishpichinka mana kastigay
tukunanchipa. [10]Paypa kuntrankuna
kashpanchira Yaya Dios Wawanta
kacharka ñukanchiranti wañunanpa.
Chasna wañushkanraykumi Yaya Dios
manana ñukanchita piñarishpa
kannachu. Jesukristu wañushkanmanta
kawsarishkanraykumi shutipa
kishpichiy tukushunchi wiñaypa
kushilla Yaya Dioswa kawsananchipa.
[11]Mana chayllachu, ashwan kunan ña
kushikushpa kawsanchi, Yaya Dios
Amunchi Jesukristuranti manana
ñukanchita piñarishkanrayku. Payranti
kunan kushilla Yaya Dioswa kawsanchi.

Pablo Adanmanta Kristumantapas yachachin

[12]Chay puntiru runa Adán mana Yaya
Diosta kasushpan payra uchata rurarka kay
allpapi. Chasna uchata rurashkanrayku
payka wañunan karka. Chaymanta pacha
tukuy runakuna uchata rurashpa
kawsarkanchi. Chasna uchayu runakuna
tukushpanchimi tukuy ñukanchikuna
wañunanchi tiyan. [13]Manarapas Moisés
Yaya Diospa kamachishkanta killkashpan-
rami ña tukuy runakuna uchata rurashpa
kawsarkakuna. Rimankimachari: Chay
kamachishkanka manara tiyashpanra Yaya
Dioska mana atipanchu runakunata
rimanata chay kamachishkata mana
kasushkaykichirayku kankunata kastigasha
nishpa. [14]Imashna kashpanpas yachanchi
Adanmanta pacha Moisés kawsashkan
uraskama runakunaka wañurkakuna,
imashnami kunankama wañunahun. Mana
Adanshina chay uchallatata rurashpanku-
napas wañurkakuna. Adán uchata ruranata
kallarik runa kashpan ñukanchita yuyachin
uchamanta shuklla alichak runallatata
tiyananta.
[15]Chasna kashpanpas chay ishkayku-
naka mana chasnallachu kanahun.
Maykantami Yaya Dios nima imata
tapushpa ñukanchirayku ruran, chayka
manami Adanpa uchata rurashkanshina-
chu. Shutipami shuklla runa uchata
rurashkanrayku tukuy runakuna uchata
rurak wañuk tukushkanchi. Ashwan
Yaya Dios ñukanchita llakichishpa
ñukanchirayku alikunata rurashkanka
Adán uchata rurashkanmanta yapa
pasami kan. Yaya Dios *Kristuta
kachashpan pay munashpan achka
runakunarayku yapa alikunata rurashka.
Adanpa waklichishkanta alichashpan
yapa pasatami ñukanchikunarayku
rurashka.
[16]Adán uchata rurashkanmanta pacha
tukuy runakuna uchata rurakkuna
tukurkanchi. Chasna kashpan tukuy
kastigarina karkanchi. Ashwan Yaya
Dios munashpan Jesukristuta kacharka
ñukanchiranti wañunanpa. Chasna
kashpan Yaya Dioska ñukanchita ucha
illa kananchita rimarka. [17]Adán Yaya
Diosta mana kasushpan uchata
rurashkanraykumi tukuy runakuna
wañunanchi tiyan. Ashwan Yaya Dios
ñukanchi llakichinanta tapukkunata
alita rurarka. Ñukanchita yapa yuyash-
pan pay kikin munashpan Jesukristu
ñukanchiranti wañushkanrayku
uchanchikunamanta llakichishka,
chaymantapas ñukanchita rikunna ucha
illa kananchita. Jesukristuwa pakta
kawsashpanchi pay ñukanchita
yanapashpan tukuy mana alikunata
winsishpa kawsashunchi.
[18]Imashnami Adán uchata ruranata
kallarishkanrayku tukuy ñukanchikuna
kastigarina karkanchi, chasnallatatami
Jesukristu Yayan Diospa munashkanta
rurashkanrayku ñukanchita
kishpichishka chay kastigananmanta
wiñaypa paywa kawsananchipa.
[19]Chayka ninayan, shuk runalla mana
Yaya Diosta kasushkanrayku tukuy
runakuna uchayu tukurkakuna. Chasna-

llatata shuk runalla Yaya Diosta
kasushkanrayku achka runakuna ucha
illa tukunkakuna.
20Runakuna ña uchata rurak kashpan-
kuna Yaya Dioska Moisesta kamachish-
kanta kurka tukuy ñukanchikunarayku.
Chay kamachishkanta riksishpanchipas
ashwanta uchata rurashpa kawsapayar-
kanchi. Chasna uchasapa tukushpanchi
alita riksirkanchi Yaya Dios ñukanchita
yapa yuyashpan uchanchikunamanta
llakichinanta. 21Chasna yapa mana alita
rurashkanchimantami tukuy wañunan-
chi karka. Ashwan Yaya Dios ñukanchi-
kunata yapa yuyashpan uchanchikuna-
manta llakichishpan Amunchi
Jesukristu wañushkanraykumi
aliyachirka paywa pakta wiñaypa
kawsananchipa.

Uchanchimanta wañushkashinami kanchi, ashwan Kristu ñukanchita kishpichishpan wiñaypa paywa kawsashunchi

6 1-2Shuk runakuna yanka yuyarishpa
rimanahuma: Akuychi uchata
rurashpalla kawsashunchi, Yaya Dios
ñukanchita uchanchimanta llakichish-
pan ali shunku kahushkanta ashwan
alita rikuchinanpa nishpa. Mana chasna
yuyarishunchichu. Ñukanchika
*Kristuta kirihushpanchimi ña
uchanchimanta picharishka runakuna
kahunchi. Shuk runa wañushkaka
manana atipannachu uchata ruranata.
Chasnallatata ñukanchikunapas manana
uchata rurashpa kawsashunchinachu.
3¿Manachu yachankichi ñukanchi
Kristuta kirishpa bawtisarishpanchi
paywa shukllashina tukushpa ñawpa
kawsashkanchita sakishpanchi paywa
pakta wañushkanchita? 4Chasnami
Kristuwa pakta wañushkanchiwasha
allarishka urku uchkupi churashpa
taparishkashina tukushkanchi.
Chaymanta Yaya Dios yachayninwa
Kristuta wañushkanmanta kawsachish-
kanshinami, ñukanchita mushu
kawsayta, mushu yuyaytapas kushka,
alita rurashpana kawsananchipa.
5Jesukristuwa shukllashina tukush-
panchi pay wañushkanraykumi
ñukanchipas wañushkashina tukushkan-
chi tukuy millaypa ruranchikunata
manana ruranchipa. Payka wañush-
kanmanta kawsarishka kashpan
ñukanchipas wañushkashina kashkan-
chimanta kawsarishkashina kanchi
alikunallata rurashpa kawsananchipa.
6Yachanchi, Kristu kruspi klabarishka
wañushkanwa ñukanchipas wañushka-
shina tukushkanchi. Chasnami ñawpa
uchata rurashpa kawsashkanchita
sakishkanchi. Chasna tukushkanchi
manana supayta kutikashka kasushpa
uchata rurashpa kawsananchipa.
7Yuyariychi, shuk wañushka runaka
mananami uchata rurannachu.
8Jesukristu wañushkanrayku ñukanchi-
pas wañushkashina tukushpanchi
yachanchi pay kawsarimushkanrayku
ñukanchipas paywa pakta kawsanan-
chita. 9Yachanchi Kristu wañushkan-
manta kawsarishpan mana kutikashka
wañunanta. Chasnami payka wañuyta
winsishka. 10Chasna tukuy uchanchiku-
narayku Yaya Diospa kastigananta
parisishpan shuk kutilla wañurka.
Chaymanta kawsarimushpanmi Yaya
Dioswa kawsahun. 11Chasnallatata
kankunapas yuyariychi wañushkashina
kanaykichita manana uchata rurashpa
kawsanaykichipa. Yuyariychi Kristu
Jesuswa pakta kawsarishkashina
kanaykichita Yaya Diosta kushichishpa
kawsanaykichipa.
12Chayrayku amana munaychinachu
uchata rurashpa kawsanata. Amana
munashkaykichillata rurashpa kawsay-
chinachu. 13Nima ima uchata rurashpa

kawsaychichu. Ashwan wañushkashina
kashkaykichimanta kawsarishkashina
mushu kawsayyu kashpaykichi Yaya
Diosta kasuychi, ñukami kani kanpa,
munashkaykillata ruranayani nishpa.
14Chasna Yaya Diospa munashkanta
rurashpa kawsashpaykichimi supayka
mana kankunata atipankachu millaypa-
kunata rurachinata. Yaya Dios
kankunata uchaykichikunamanta
llakichishpan nima pi atipankachu
kankunata rimanata Moisespa killkash-
kan kamachishkakunata mana
kasushkaykichirayku kastigarina
kankichi nishpa.

Shuk patronpa kamachinan runata yuyarishpa yachakunchi Yaya Diosllata kasushpa kawsanata

15Shuk runakuna yanka yuyarishpa
rimanahuma: Akuychi uchata rurashpalla
kawsashunchi, yachashpanchi Moisespa
killkashkan kamachishkata mana kasuk
kashpanchipas Yaya Dios ñukanchita
llakichishpan manana uchanchimanta
kastigankachu nishpa. Mana chasnachu.
16Yuyariychi. Shuk runa patronrayku
tarawashpanka chay patroyninpa
kamachishkanllatami kasun. Chasnamanta
chay runaka patroyninpa kamachinan kan.
Chasnallatata supayta kasushpalla uchata
rurashpa kawsahushpaykichika paypa
kamachinankunami kankichi. Chasna
kawsashpaykichika wañuytami maskanki-
chi. Ashwan kankuna Yaya Diosta
kasushpaykichika alita rurashpa kawsanki-
chi. 17Kankuna supayta kasushpa uchata
rurashpa kawsahushkaykichita sakishkanki-
chi. Kunanka tukuy shunkuykichimanta
pacha Yaya Diospa shiminta kasunkichina.
Chayrayku Yaya Diosta agradesini.
18Chasna uchata rurashpa kawsahushkay-
kichimanta kishpichiy tukushpaykichi
kunanka alitana rurashpa kawsahunkichi.
19Kankuna runa yuyayllata yuyarishpa
kawsashpaykichimi manara Yaya Diospa
yuyayninta alita yachashpaykichi tukuy
kaykunata runakuna asirtaypatami
rimahuni. Ñawpa manara Yaya Diosta
kasuk kahushpaykichi tukuy millaypaku-
nata rurapayarkankichi. Kunanka Yaya
Diostana kasuychi, munashkaykillata
ruranayani nishpa. Chasna tukuy
alikunallata rurashpa Yaya Diosta
kushichishpa kawsaychi.
20Kankunaka supaypa kamachinan-
kuna kashpaykichira uchakunata
rurashpa kawsarkankichi. Nima pi
atiparkachu kankunata rimanata
alikunata rurashpa kawsanaykichipa.
21Chasna kawsashpaykichi ¿imapita
yanapashka kankunata? Nima imapi,
ashwan wañuyllatami maskashkankichi.
Kunanka chay ñawpa millaypa
rurashkaykichita yuyarishpaykichi
pinkarinkichi. 22Ashwan kunanka Yaya
Dios kankunata uchata rurashpa
kawsashkaykichimanta kishpichishpan
payta kasukkuna tukurkankichi. Chasna
kawsashpaykichimi kankunarayku ali
kan. Yaya Diosllata kasushpaykichimi
alikunallata rurankichi, chaymanta
wiñaypa Yaya Dioswa pakta kawsak
rinkichi. 23Uchata rurashpa kawsash-
panchika wiñaypa wañuyta parisinanchi
tiyan. Ashwan Yaya Dioska ñukanchita
Amunchi *Kristu Jesuswa shukllata-
shina rurashpan mushu kawsayta kun
wiñaypa paywa pakta kawsananchipa.

Jesukristuta kirishpa kawsashpanchi manana ñawpa kamachirishkashina kawsashunchinachu

7 1Wawkikuna panikuna, kankunaka
alitami yachankichi killkarishka
kamachishkakunamanta. Chaymantapas
yachankichi, ñukanchikuna kawsahushpan-
chira chay kamachishkakunata kasunanchi
tiyan. Wañushpanchika mananami chay

kamachishkakunataka kasunanchi
tiyanchu. [2-3]Rikuychi, kasnami Moisespa
killkashkan kamachishkaka ñukanchita
yachachin: Shuk kusayu warmika kusanta
kasushpa payllawa kawsanan tiyan kusan
wañunankama. Kusan wañushpan chay
warmika manana kusayuchu kan. Munash-
panka atipama shuk runatana kusayanata.
Chasna kusayashpanmi mana uchata
ruranchu nishpa.
[4]Wawkinikuna paninikuna, chasnashi-
nami ñukanchikunapas kanchi. *Kristuwa
shukllashina tukushpanchi pay wañushpan
ñukanchipas wañushkashina tukushkanchi.
Chasna kashpanchi manana Moisespa
killkashkan kamachishkata kasushpa
kawsananchi tiyanchu. Kunanka Kristupa
runankuna kanchi, maykantami Yaya Dios
wañushkanmanta kawsachirka. Paywa
paktana kawsanchi alita rurashkanchiwa
Yaya Diosta kushichinanchipa. [5]Ñawpaka
manami alitachu rurashpa kawsapayarkan-
chi, munashkanchillata rurashpa
kawsahushkanchirayku. Moisespa killkash-
kan kamachishkaka ñukanchita riksichish-
pan mana alita rurahushkanchita ashwanta
ashwanta ruranayarkanchi millaypakunata.
Chasnanchimantami wiñaypa wañuyma
rina karkanchi. [6]Kunanka Kristuta
kasushpa kawsashpanchimi chay ñawpa
kawsashkanchita sakishpa chay kamachish-
kata manana kasunanchi tiyanchu.
Kunanka kishpichirishka kanchi, Yaya
Diospa Espíritun ñukanchita yuyachishpan
ali yuyaywana ali munaywana tukuy
paypa munashkanta rurananchipa. Manana
kamachirishkashina kasushunchinachu,
imashnami ñawpa kamachishkakunata
kasupayarkanchi.

Mana uchata ruranata munashpanchipas ñukanchi munay mana atipanchichu sakinata

[7]Chay ñawpa Moisespa killkashkan
kamachishkaka ñukanchita uchata
riksichishkanrayku shukkuna kankuna-
manta rimanahuma chay kamachishkaka
manami alichu nishpa. Ama chasna
yuyariychichu. Ashwan mana chay
kamachishkaka tiyama karka, manami
yachanchimachu karka imami uchaka
nishpa. Chay kamachishkaka nin ama
shukkunapa tiyashkanta munaychichu
nishpa. Yuyarishu. Moisespa killkashkan
kamachishkaka mana chayta rimama
karka, manami yachanchimachu karka
shukkunapa tiyashkanta munananchika
ucha kananta. [8]Moisespa killkashkanka
uchata rikuchishkanmanta pacha
munarinakunatapas ñukanchita riksichirka.
Chay Moisespa killkashkan kamachishkata
mana riksinima karka, mana uchata
riksinimachu karka. Yaya Dios ama
munarinkichu nishpa rimashkanta
riksishpaynimi kallarishkani tukuy imata
munarinata. [9]Ñuka manara chay
kamachishkata riksishpayni alitachari
rurashpa kawsahuni nishpa kunkaylla
kawsapayarkani. Chasna kahushkaynipimi
chay kamachishkata riksishpayni tukuy
mana alikunatana munashkani ruranata.
[10]Chasna kawsashpayni Yaya Diospa
rikushkanpi wañushkashina tukushkani,
nima imapi payta kasuk. Moisespa killkash-
kan kamachishkaka rimawanmi imashnami
alita rurashpa kawsasha wiñaypa Yaya
Dioswa kawsak rinaynipa. Ashwan chayta
mana kasushkaynirayku nina mana
wañukpi wiñaypa parisinayni karka.
[11]Moisespa killkashkan kamachishkata
riksishpayni tukuy mana alikunata
ruranayashkani. Chay kamachishkaka
yanapawan alita rurashpa kawsanaynipa
nishpa yuyarishpayni llullachiy tukurkani,
mana paktachinata atipashkaynirayku.
Chasna mana paktachishpaynimi uchata
rurashpayni wañunayni karka wiñaypa
parisinaynipa.
[12]Moisespa killkashkan kamachishka-
kunaka Yaya Diosmantami. Karan

kamachishkaka Yaya Diospa kushkanmi.
Tukuy runakunata chasnalla riman
maykanmi ali, maykanmi mana alichu.
Chayka manami chikanyachiypachu.
Karan kamachishkaka alimi. 13Mana
wañunchichu Yaya Dios kamachish-
kanta kushkanrayku ashwan paypa
kamachishkanta mana kasushpanchimi
wañunanchi tiyan. Moisespa killkashkan
kamachishkami ñukanchita yachachin,
Yaya Dios ñukanchita kastiganan tiyan
uchata rurashkanchirayku. Chay ali
kamachishkakunata riksishpanchi
ashwan uchata rurashpa kawsashkan-
chirayku wiñaypa kastigay tukunanchi
tiyan. Chasna ali ruranakunata
riksishkanchirayku ashwan mana
alikunata rurashpanchi Yaya Dios
kamachishkanwami ñukanchita alita
riksichin imami kan uchaka, chayman-
tapas imashna millaypami uchaka kan.
14Yachanchi chay kamachishkaka
Yaya Diosmanta payshina ali kananta.
Ashwan ñukaka mana chasnachu kani.
Mana ali munashkaynikunata rurashpa
kawsani. Ucha kamachinanshina
kashpayni mana atipanichu chasna
kawsahushkaynita sakinata. 15Manami
asirtanichu imaraykumi mana atipani-
chu alita rurashpa kawsanata. Alikunata
ruranata munashpaynipas manami
chaykunata ruranichu, ashwan chay
mana alikunata mana munashpaynipas
ruranimi. 16Ali munanaynikunata
ruranayniranti chay mana munashkay-
nikunata rurashpayni shunkuynipi
rimay tukuni rurashkaynika mana
alichu nishpa. Chasna kashpanmi Yaya
Diospa kamachishkanka ali kan nishpa
rimani. 17Chasna mana munashkaynikunata rurashpayni yachani mana ñuka
munay chayta rurashkaynita. Chay
shunkuynipi kawsak mana ali munana-
kunami uchata rurachiwan. 18Yachani
ñuka kikinlla nima imapi alikunata
ruranata atipak kanaynita. Mana
tiyawanchu alikunata rurachik yuyayku-
naka, nima munanakunaka. Alita
ruranata munanakuna tiyawashpanpas
chay alikunata ruranata atipachiwakka
mana tiyawanchu. 19Alita ruranata
munashpaynipas mana ruranichu.
Ashwan millaypakunallatami rurani
mana munashpaynipas. 20Chasna mana
munashkayni ruranakunata rurashpayni
mana ñukachu kani chayta rurak,
ashwan ñukapi kawsak mana ali
munanakunami chay millaypakunata
rurachiwan.
21Chasna kashpanmi yachani alita
ruranata munashpaynipas uchata rurak
kashpayni alita ruranata mana atipanay-
nita. 22-23Shunkuynimanta pacha
munani Yaya Diospa kamachishkanku-
nata kasunata. Chasna kashpanpas
uchata rurak kashpaynimi ishkay
yuyayyushina kani chay ali yuyarinay-
nikunawa. Uchata rurak kahushkaynipi
watarishkashina kashpayni mana
munashpaynipas uchata rurashpa
kawsanayni tiyan. 24-25Yaya Diospa
munananta mana paktachinata atipash-
paynimi atunta llakirini. ¿Pita kishpichi-
wanka chay uchata rurashpa
kawsahushkaynimanta mana wiñayp-
rayku parisinaynipa? Yaya Diosmi
Amunchi Jesukristuta kachashpan
kishpichiwashka. Chayraykumi payta
atunta agradesini. Ñuka kikin atipanay-
nillawa uchata rurashpa kawsani Yaya
Diospa kamachishkanta yuyaynipi
kasunayashpaynipas.

Yaya Diospa Espiritunta kasushpa kawsashpanchimi Yaya Diospa wawankuna kanchi

8 1Kunanka *Kristu Jesuswa pakta
kawsahukkunaraykuka manami
tiyankachu chay kastiguka Yaya
Diosmanta wichurishka wiñaypa

parisinankunapa. [2]Yaya Diospa
Espíritun ñukanchita Kristu Jesuswa
shukllatashina rurashpan mushu
kawsayta kushka. Pay ñukanchita
yuyachik tukushpan kishpichishka
manana uchata rurashpa kawsanan-
chipa. Chaymantapas ñukanchita
kishpichishka uchata rurashkanchirayku
wañushpanchi wiñaypa parisina
kashkanchimanta. [3]Ñukanchi uchata
rurakkuna kashkanchiraykumi Moisespa
killkashkan kamachishkaka mana
atiparkachu ñukanchita yanapanata
manana uchata rurashpa kawsanan-
chipa. Chayraykumi Yaya Dios kikin
ñukanchita yanaparka. Wawanta
kacharka ñukanchishina uchata
ruranayak runa tukunanpa. Chasnami
shuk uchata ruranayak runa kikin tukuy
uchanchikunarayku kastigu tiyananta
parisishpa ñukanchiranti wañushpan
Yaya Dios kastigananta tukuchirka,
chaymanta uchapa kamachinanshina
kashkanchimanta kishpichirka. [4]Chayta
rurarka atipananchipana paypa
kamachishkanpi kamachiy tukushkan-
chita kasunata. Payka munan tukuy
chay kamachishkan ali ruranakunata
rurashpanchi chay kamachishkanka
kawsashkanchiwa alita paktachiy
tukunanta. Ñukanchi manana kawsan-
chichu ñukanchi kikin mana ali
munananchikunata rurashpa, ashwan
Yaya Diospa Espiritunpa yuyachishkan-
tami rurashpa kawsahunchi.
[5]Chay mana alita rurak runakunaka
paykuna kikinpa munashkankunalla-
tami rurashpa kawsanahun. Ashwan
Yaya Diospa Espiritunta kasuk runaku-
naka chay Espiritupa yuyachishkantami
rurashpa kawsanahun. [6]Paykuna
kikinpa munashkankunallata rurashpa
kawsak runakunaka wiñaypa
wañuytami parisinkakuna. Ashwan
Yaya Diospa Espiritunta kasuk runaku-
naka kushilla wiñaypata Yaya Dioswa
kawsankakuna. [7]Chay munashkankuna-
llata rurak runakunaka Yaya Diospa
kuntrankunami kanahun. Manami
munanahunchu, nima atipanahunchu
Yaya Diospa kamachishkanta kasushpa
kawsanata. [8]Chayrayku munashkanku-
nallata rurak runakuna mana atipana-
hunchu Yaya Diosta kushichinata.
[9]Ñukanchika Yaya Diospa Espíritun
ñukanchipi kawsahushkanraykumi
paypa munashkanta ruranchi. Manana
ñukanchi kikin munashkanchita
ruranchinachu. Maykan runakunapimi
Kristupa Espíritun mana kawsanchu,
paykunaka manami Kristupa runanku-
nachu kanahun. [10]Kristuka ñukanchipi
kawsahushpan Yaya Diosta mana kasuk
kashkanchiwa uchanchimanta wañush-
kashina kanchi, tukuy aychanchi mana
ali munananchiwa, musyananchiwa,
yuyayninchiwa pakta. Ashwan Yaya
Diospa rikushkanpi ali tukushkanchi-
rayku paypa Espíritun ñukanchita
wiñaypa Yaya Dioswa kawsayta kushka.
[11]Jesusta wañushkanmanta kawsachik
Yaya Diospa Espíritun shunkunchipi
kawsahushpan chay Kristuta kawsachik
ñukanchipi kawsak Espiritumi chay ña
wañushkashina tukushka wañuna
aychanchitapas kawsachinka.
[12]Wawkikuna panikuna, chasna Yaya
Diospa Espíritun ñukanchita yanapashpan
Yaya Diosta kasushpa kawsananchi tiyan.
Manana ñukanchi kikin munashkanchiku-
nata rurashpa kawsashunchichu.
[13]Kankuna kikinpa munashkaykichita
rurashpa kawsashpaykichika wiñaypa
wañuytami parisinkichi. Ashwan Yaya
Diospa Espíritun kankunata sinchikuchish-
pan kankuna kikin munashkaykichita
manana rurashpaykichika Yaya Dioswami
wiñaypa kawsankichi.
[14]Tukuy ñukanchi Yaya Diospa
Espiritunta kasushpa kawsak runaku-

nami Yaya Diospa wawankuna kanchi.
15Yaya Dioska Espirituntami shunkunchipi churashka mana payta shuk piña patrontashina manchashpa kawsananchipa. Ashwan paypa wawankuna tukunanchipami Espiritunta shunkunchipi churashka. Chasna paypa Espíritun shunkunchipi kawsahushpanmi Yaya Diosta munashkayni Yayayni nishpa rimanchi. 16Chasna Yaya Diospa Espíritun shunkunchipi kawsahushpanmi ñukanchita riksichin paypa wawankuna kananchita. 17Yuyariychi, chasna Yaya Diospa wawankuna kashpanchimi payka Wawan Jesusta kushichishkanshina ñukanchitapas kushichinka. Kristuta kirishpa kawsahushpanchimi payshina parisishunchi. Chasna payshina parisihushpanchimi paywa pakta Yaya Diospa suma kawsananpi achkata kushikushunchi.

Kaypi parisihushpanchipas yachanchimi siluma rishpanchi Yaya Dioswa kushikunanchita

18Kay allpapi kawsahushpanchira parisihushpanchipas yachanchi Yaya Dioswa pakta silupi atunta kushikunanchita. Chayta yachashpanchi kay allpapi parisinanchika manami imananchu.
19Tukuy Yaya Diospa rurashkanka yapa chapahun Yaya Dios rikuchinanta pikunami wawankunaka nishpa.
20-21Runa uchata rurashkanraykumi tukuy kay Yaya Diospa ali rurashkanka waklichiy tukurka. Mana pay kikin munashpanchu chasna tukushka, ashwan Yaya Dios munarka tukuy rurashkanka rukuyashpan wañunanta. Chaymanta rimarka shuk puncha ñukanchi wawankunata tukuy rurashkantapas kishpichinanta tukuy parihu kushilla paywa pakta kawsananchipa. 22Yachanchi tukuy Yaya Diospa rurashkanka ñawpamanta pacha kunankama yapa parisishpa kananta.
23Manami chaykunallachu parisinahun, ashwan ñukanchipas Yaya Dios Espiritunta ñukanchita kushpanpas chasnallatatami parisihunchi. Chasna ñukanchita wawankunata rurashpanpas chapahunchimi Yaya Dios kawsananpi yaykuchishpan aychanchita mushuyachishpan wawankuna kananchita rikuchinanta. 24Kirishpanchimi kishpichiy tukushkanchi. Kirina ninayan manara apihushkanchita chapana. Ña apishpanchika manami chapanchinachu apinanchipa. 25Chasna manara apishkanchita chapashpa kawsahushpanchi mana sampayashpa chapashpalla katinanchi tiyan.

26Chay chapahushkanchika manara paktarihushpan llakirishka kahushpanchi Yaya Diospa Espíritun ñukanchita sinchikuchin. Sampa kashkanchirayku mana alita mañanata yachashpanchi Yaya Diospa Espiritunmi ñukanchirayku mañahun. Payka sinchita tapushpa mana shimikunawa rimaypata Yaya Diosta ñukanchiranti mañahun ñukanchita yanapananpa. 27Yaya Diospa Espíritun Yaya Diospa munashkanllata tapushpan chaymanta Yaya Dioska yuyayninchikunata alita riksik kashpan yachan imatami paypa Espíritun ñukanchikunarayku tapun.

Yaya Dios ñukanchita yanapan nima ima paymanta anchuchinanpa

28Ñukanchi Yaya Diospa akllashkankuna kashpanchi paypa munananta rurananchipa yachanchi payta yuyashpanchi tukuy pasahushkanchika alirayku kananta ali tukunanchipa.
29Yaya Dioska ñawpamanta pacha yachashpan pikunami payta kasunkakuna, paykunamanta rimarka Wawanshina ali tukunankunata. Chasna

kashpanmi Jesukristuka achka wawan-
kunamanta puntiru wawan kan.
Ñukanchika paypa wawkinkunashina
paninkunashina kanchi. 30Ñawpamanta
pacha Yaya Dioska ñukanchita akllash-
pan kayarka paywa pakta kawsanan-
chipa. Chasna ñukanchita kayashpan
uchanchikunamanta llakichishpan
kunanka ucha illana kankichi nishpa
rimarka. Chasna ucha illa kankichi
nishpa rimashpan ñukanchikunata
sumakta aliyachishka alitana
rikuchishpa paywa pakta kawsanan-
chipa.
31Tukuy chayta yachashpanchi
¿imatata ashwan Yaya Diosta
tapunchima? Chasna Yaya Dios
ñukanchita yapa yuyashpanmi
runakuna ñukanchita chiknihushpanku-
napas manami atipanahunchu
paymanta anchuchinata. 32Yaya Dioska
manami mitsashpachu kikin Wawanta
kay allpama kacharka ñukanchikuna-
rayku wañunanpa. Chasna mana
mitsashpa kikin Wawanta kachashpan
¿manachu paywa pakta ñukanchita
tukuy imapipas alita yanapama?
33¿Pitaya ñukanchi Yaya Diospa akllash-
kankunataka rimama mana ali
runakuna kananchita? Manami nima pi
atipanchu chasna rimanata, Yaya Dios
kikin uchanchikunamanta llakichishpan
rimashkanrayku ali runakunana
kankichi nishpa. 34¿Pitaya atipama
ñukanchita kastiganata? Nima pi.
*Kristu Jesusmi ñukanchiranti wañurka.
Mana chayllachu. Ashwan wañushkan-
manta kawsarishpanmi Yaya Diospa
kuskan parti tiyahun, ñukanchirayku
mañashpa kahun. 35¿Imata atipama
Jesukristu ñukanchita yapa yuyahush-
kanta arkanata? Nima ima. Nima
parisina, nima manchay, nima chikniy
tukuna, nima apinayahushpankuna,
nima yarkay, nima churarina pishina,
nima wañuchinayahushpankuna, nima
wañuchiy tukuna, nima ima arkanata
atipanchu Jesukristu ñukanchita
yuyahushkanmantaka. 36Kasnami Yaya
Diospa shiminka killkarishka kan:

> Yaya Dios, kanta kasushpa kawsa-
> hushpanchimi tukuy uras
> runakunaka ñukanchita
> wañuchinayanahun. Shuk
> obehashinami apay tukunalla
> kahunchi wañuchiy tukunan-
> chipa nishpa.

37Chasna parisishpa kawsahushkanchipi
Jesukristumi ñukanchita yapa yuyash-
pan yanapan tukuy chay parisinakunata
awantananchipa payllata kasushpa
kawsananchipa. 38Alita yachani,
wañushpanchipas kawsahushpanchipas
tukuy imakuna ñukanchipi pasahush-
panpas Yaya Dios ñukanchita yuyashpa-
lla kananta. Nima *angelkuna, nima
sachapi yakupi wayrapi kamachik
supaykuna, nima kay allpapi runaku-
nata kamachik apukuna, nima kunan
pasahushkakunapas, nima shuk manara
pasahushkapas atipanchu arkanata Yaya
Dios ñukanchita yuyahushkanmantaka.
39Chasnallatatami nima wayrapi kawsak
kamachikkuna, nima allpapi kawsak
kamachikkuna, nima allpa ukupi
kawsak kamachikkuna, nima maykan
Yaya Diospa rurashkankuna atipana-
hunchu arkanata Yaya Dios ñukanchita
yuyashpalla katinanta. Amunchi Kristu
Jesusta ñukanchima kachashpanmi
rikuchishka ñukanchita yapa yuyahush-
kanta.

Yaya Dios akllashka israel runakunata

9 1Wawkikuna panikuna, kunan
kankunata rimanaynika shutipami
kan. Ñukaka *Kristuta kirik kashpay-
nimi Yaya Diospa Espíritun shunkuynipi
riksichiwahun rimahushkayni shutipa

kananta. 2-3Israel masinikuna wawkinishina kashpankuna yapami llakirishpa kawsahuni, Kristuta mana kirihushkankunarayku. Mana Kristuta kirihushpankunami Yaya Dios paykunata kastiganan tiyan. Chayrayku ñuka atipaynimaka, munaynima paykunaranti Yaya Dios Kristumanta anchuchiwashpan kastigawananta chay israel masinikunata kishpichinaynipa. 4Ñawpa kawsak yaya rukunchi Israel shutiyupa miraymantami kanchi. Yaya Dioska ñukanchita akllarka paypa wawankuna kananchipa. Ñukanchikunata rikuchirka suma atun yachayyu kananta. Ñawpa yaya rukunchi wañukunata tukuy ñukanchi israel runakunarayku paktachinan shimikunata rimarka. Yaya rukunchi Moisés wañuta kamachishkanta kushpan ñukanchikunata yachachirka imashnami alita rurashpa kawsanaka. Ñukanchikunata yachachirka imashnami payta kushichishpa kawsanaka. Chaymantapas yaya rukunchi wañukunata ñukanchikunaraykupas ñawpa rimarka shuk puncha kankunata kishpichikta kachasha nishpa. 5Chay israel masinikunaka ñukawa pakta Yaya Dios ñawpa akllashkan yaya rukunchikunapa miraymantami kanahun, maykankunamantami Kristuka runa wawa tukushpan wawayarirka. Chaymantapas payka tukuyta kamachik kikin Diosmi kan. Chasna kashpan akuychi tukuy uras payta kushichishpa kawsashunchi. Chasna kachun.

Yaya Dios tukuy rimashkanta ruranka

6Manami rimanichu Yaya Dios ñukanchi israel runakunata rimashkanta mana paktachihushkanta. Ashwan rimanimi mana tukuychu yaya rukunchi Israel wañupa miraymanta runakuna Yaya Diospa wawankuna kanahun. 7Chasnallatata chay yaya rukunchi Abraham wañupa miraymanta runakunapas mana tukuychu kikin miraynin kanahun Yaya Diospa rikushkanpika. Ashwan Yaya Dioska Abrahamta rimarka kasna: Wawayki Isaakmantallami kikin miraykikuna kankakuna nishpa. 8Chasna Yaya Dios Abrahamta rimashkanka ñukanchita asirtachinmi mana shuk runamanta mirashkanchiraykuchu Yaya Diospa wawankuna kanchi. Ashwan maykankunatami Yaya Dios shuk rimashkan shimita paktachishkanrayku wawankunata ruran, paykunallami shutipa wawankuna kanahun, chaymanta shutipa Abrahampa miray kanahun Yaya Diospa rikushkanpi. 9Yaya Dios Abrahamta Isaakwa paktachinan shimita rimashkanka karka kasna: Shuk watamanta kuti shamuhushpaynimi warmiki Saraka kari wawata wawayanka nishpa.

10Chaymantapas rikuychi, ishkaytami chay ñawpa yaya rukunchi Isaak wañupa warmin Rebekaka wawayarka. Chay ishkay wawankunaka yaya rukunchi Isaakmantami karkakuna. 11-13Chay ishkay wawakuna manara wawayarihushpankuna manara nima ali nima millaypa ruranata yachahushpankunara Yaya Dioska Rebekata rimarka: Chay puntiru wawayarishka wawaykimi washa wawayarishka wawaykita kasunka nishpa. Chaymantapas Yaya Diospa rimashkanka kasnami killkarishka kan: Jakobtami yuyashkani, ashwan wawkin Esautaka mana yuyashkanichu nishpa. Chasnami Yaya Dioska pay kikin munashpan akllan maykanmi paypa wawan kanka nishpa. Chay ishkay Isaakpa wawankunamantaka shukllatami akllarka paypa wawan kananpa. Manami shuk paykunamanta alita rurahushkanraykuchu akllarka.

14Chasna Yaya Dioska shukkunataka
yanapashpan shukkunataka mana
yanapashpan ¿rimanchimachu Yaya
Dioska manami alitachu rurahun
nishpa? Manami chasnachu. 15Ñawpa
Yaya Dioska Moisesta rimarka: Llakichi-
shami maykantami munani llakichinata.
Yanapashami maykantami munani
yanapanata nishpa. 16Chasna
kashpanmi mana ñukanchi kikin
munashpallachu sinchikushpa atipanchi
kishpinata. Ashwan Yaya Diosmi
ñukanchita llakichishpan kishpichiy
tukunchi. 17Chasnallatata ñawpa
killkachishkanpi Yaya Dioska Egipto
allpapi kamachik atun aputa rimarka:
Ñukami kanta churashkani atun apu
kanaykipa. Mana kasuwashkaykirayku
kanta kastigashpa atun yachaynita
rikuchisha. Chasna rurashkaynimanta
tukuy allpapi kawsak runakuna
ñukamanta uyankakuna nishpa. 18Chay
apuwa rurashkanmanta yachanchi Yaya
Dioska shuk runakunataka pay kikin
munashpan llakichinanta, chaymanta
shuk runakunataka paykuna kikin
munashkankunallata ruranankunapa
sakinanta. Chasna sakishpanmi
paykunaka mana payta kasunahunchu.

Yaya Dioska pay kikin munashpanmi shuk shuk runata akllan

19Shukkunaka rimanahuma: Yaya
Dios kikin ñukanchiwa munashkanta
rurashpanka ¿imaraykuta ñukanchita
mana alita rurashkanchimanta kastiga-
nayan? Manami nima maykan
atipanchu Yaya Diospa munahushkan-
manta chikanta ruranata nishpa. 20Ama
chasna yuyariychichu, Yaya Dios mana
ali kananta. Kanka runa kashpayki ¿pita
kanki chasna atun yachayyu Yaya
Diosta piñarinaykipaka? Rikuychi,
sapiramanta rurashka mankaka manami
atipanchu rimanata payta rurakta
manami alitachu rurawashkanki nishpa.
Chasnallatatami ñukanchita rurak Yaya
Diosta mana atipanchichu rimanata
manami ñukanchita alitachu
rurashkanki nishpa. 21Chay mankata
rurakka munashkantami ruran. Chay
sapiramantallami shuk mankataka
fiestaraykulla ruran, shuktaka tukuy
uras llankananpa ruran.

22Chasnallatatami Yaya Dioska
uchayu runakunata kastigashkanwa
piñayninta yachayninta rikuchinayarka.
Paykuna Yaya Diospa kastigananmanta
mana kishpinata atipashpankunapas
Yaya Dioska achkata llakichishpanmi
unayta awantarka payta piñachik
runakunata manara kastigashpa.
23Payka yapa atun ali yachayyu kananta
rikuchinanpami ñukanchita yuyashpan
uchanchikunamanta llakichishka,
aliyachishpan paywa pakta wiñaypa
kawsananchipa. Ñawpamanta pachami
yachashpan pikunami payta kasunka-
kuna, pikunami mana kasunkakunachu,
yuyarishka ñukanchita chasna sumakta
aliyachishpan kawsananpi yaykuchi-
nata. 24Chasnami Yaya Dioska
ñukanchita wawankuna kananchipa
kayashka tukuy allpakunamanta. Israel
runakuna mana israel runakuna
kashpanchipas payka shukkunata
ñukanchimanta akllashka paypa
wawankuna kananchipa.

25Chasnallatatami chay ñawpa Yaya
Diospa yachayninwa yachachik
Oseaspas killkarka Yaya Diospa rimash-
kanta kasna:

> Ñukaka chay mana kasuwak
> runakunatami kayasha waway-
> nikuna kanankunapa. Chasna
> kayashpaynimi chay mana
> yuyashkayni runakunaka kikin
> yuyashkayni runaynikunami
> kankakuna nishpa.

26 Chaymantapas chay yachachik Oseas
Yaya Diospa rimashkanta killkarka
kasna:
Maykankunatami ñawpa rimashkani
kankunaka mana runaynikuna-
chu kankichi nishpa, paykuna-
taka runakunaka shuk puncha
rimankakuna kawsa Yaya
Diospa wawankunami kankichi
nishpa.
27 Chaymanta ñawpa Yaya Diospa
yachayninwa yachachik Isaiaspas
ñukanchi israel runakunamanta
kasnami rimarka:
Chay yaya rukunchi Israelpa[a]
miraykuna tiyushina mana
yupaypa kashpanchipas shuk
shukkunallami kishpichiy
tukushunchi. 28 Yaya Dioska
rimashkanta utkalla paktachik
kashpan tukuy kay allpapi
payta mana kasuk runakuna-
taka kastiganka nishpa.
29 Chaymantapas chay yachachik
Isaiaska killkarka kasna:
Tukuyta atipak Yayanchi Dios mana
ñukanchita llakichima karka,
chay Sodoma llaktata, Gomorra
llaktatapas kastigashkanshi-
nami ñukanchitapas sinchita
kastigama karka nishpa.

Pablo yachachin israel runakuna Kristuta mana kirinayashkankunamanta

30 ¿Imatata chay killkarishkaka
ñukanchita yachachin? Kankuna mana
israel runakuna Yaya Dios kankunata
uchaykichikunamanta llakichinanta
mana yuyarihushpaykichipas *Kristuta
kirihushkaykichiraykumi payka
kankunata llakichishka. 31 Ashwan
ñukanchi israel runakuna, Moisespa
killkashkan kamachishkata paktachina-
yashpa Yaya Diospa rikushkanpi ali
tukunata munashpanchipas manami
atiparkanchichu. 32 ¿Imaraykuta mana
atiparkanchichu ali tukunata Yaya
Diospa rikushkanpi? Kristuta mana
kirinayashkanchiraykumi mana
atiparkanchichu ali tukunata. Ashwan
yuyarirkanchi Moisespa killkashkan
kamachishkata kasuhushkanchiwami ali
tukunchi Yaya Diospa rikushkanpi
nishpa. Kristuta mana munashpanchika
shuk atun rumipi takarishpa urmakku-
nashinami kanchi. 33 Kristu shuk
rumishina kananmanta Yaya Dioska
ñawpa killkachishkanpi kasna riman:
Llaktayni Jerusalenpimi churasha
shuk atun rumita. Chay
rumipimi achka runakuna
takarinkakuna. Ashwan
maykan runami chay rumipi
kimirin, payraykuka mana
yankachu kanka, yanapay
tukunkami nishpa.

Kristuta kirishkanchiraykulla Yaya Diospa rikushkanpi ali tukunchi

10 1 Wawkikuna panikuna, ñukaka
tukuy shunkuynimanta pacha
munashpaynimi Yaya Diosta mañahuni
israel masinikuna *Kristuta kirik
tukunankunapa, uchata rurak kananku-
namanta kishpichirishka kanankunapa.
2 Yachani chay israel masinikuna Yaya
Diosta kasunata yapa munahushkanku-
nata. Chasna kasunata munahushpanku-
napas manami alita asirtanahunchu
Yaya Diospa munashkanta. 3 Paykunaka
mana yachanahunchu, Jesukristu
wañushkanrayku Yaya Dios ñukanchita
uchanchikunamanta llakichishpan ali
kananchita rikunanta. Ashwan paykuna
kikin rurashkankunawa ali tukunayash-

a Rikuy Génesis killkapi 32.27-28

pankuna mana munanahunchu
Jesukristuta kirishpankuna Yaya Dios
paykunata alita rikunanta. [4]Moisespa
killkashkan kamachishkata paktachi-
nata mana atipashpanchimi Kristuka
shamurka tukuy uchanchikunarayku
wañunanpa. Kristuta kirishpanchimi
Yaya Diospa rikushkanpika ali
tukunchi.

[5]Shuk runa pay kikin rurashkanwa
Yaya Diospa rikushkanpi ali kanayash-
panka tukuy Moisespa killkashkan
kamachishkakunata alita paktachishpa
kawsanan tiyan. Moiseska killkarka:
Shuk runa tukuy Yaya Diospa
kamachishkanta paktachishpa kawsash-
panka wiñaypata Yaya Dioswa
kawsanka nishpa. [6]Maykankunami ali
tukunahun Yaya Diospa rikushkanpi
Kristuta kirishkankunarayku,
paykunaka atipanahun rimanata:
Kristuka ña allpama shamushka. Ama
yuyariychichu ¿pita atipama Yaya
Diospa Kachanan Kishpichikta
silumanta pushak rinata? nishpa.
[7]Kristu ña kawsarimushka. Ama
yuyariychichu ¿pita atipama wañushka-
kunama rinata Yaya Diospa Kachashkan
Kishpichikta wañushkanmanta
kawsachinanpa? nishpa. [8]Kristuta
kirikkunaka yachanchi mana karupi
maskananchita. Kasna killkarishkaka
shutipa kan:

Yaya Diospa shimin kankunawa
kahun asirtaypa. Shimikichiwa
chay shiminta rimashpa kahun-
kichi, chaymantapas shunkuy-
kichipi wakaychahunkichi
nishpa.

Chay shimitami ñuka Pablo kankunata
yachachishpayni rimani Jesukristuta
kiriychi nishpa. [9]Kankuna rimashpayki-
chika Jesusmi Amuyni nishpa,
chaymantapas shunkuykimanta pacha
kirishpaykichika Yaya Dios payta
wañushkanmanta kawsachishkanta,
Yaya Dioska kankunata kastiganan-
manta kishpichinka. [10]Shunkunchi-
manta pacha Jesukristuta kirishpan-
chimi Yaya Dioska uchanchikunamanta
llakichishpan ñukanchita ali kananchita
rikunka. Chaymanta Jesukristuka
Amuynimi nishpa rimashpanchimi Yaya
Dioska ñukanchita kastigananmanta
kishpichinka.

[11]Chasna Yaya Diospa ñawpa
killkachishkanpipas[b] kasnami nin:

Maykan runami Yaya Diospi
sinchikun, chay runaka
wiñaypata kawsanka nishpa.

[12]Israel runakuna mana israel runakuna
kashpanchipas Yaya Dioska manami
valichinchu shuk runata ashwanta
shukmanta. Payllami tukuy runakunapa
apun kan. Tukuy payta mañakkunatami
chasnalla achkata yanapan. [13]Yaya
Diospa rimashkanka kasnami nin:

Tukuy Yaya Diosta tapuk runakuna-
tami payka uchankunamanta
llakichishpan kastigananmanta
kishpichinka nishpa.

[14]Chasna kashpanpas ¿imashnataya Yaya
Diosta mañanahuma, mana Kristuta kirik
kashpankunaka? ¿Imashnataya Kristuta
kirinahuma, paymanta nima maykan runa
rimashkanta uyashka kashpankunaka?
¿Imashnata uyanahuma, nima maykan
runa Kristumanta yachachihushpanka?
[15]¿Imashnataya shuk runa Kristumanta
yachachima, nima maykan payta kachash-
panka? Yaya Dios ñawpa killkachishkanpi
riman:

Yapa ali kanahun Yaya Diospa
kishpichik shiminta runakunata
yachachishpa purikkunaka
nishpa.

---

b Rikuy Biblia kastellanopi Isaías 28.16

16 Chasna chay yachachik runakuna
yachachishpankunapas manami
tukuychu kasunahun chay suma ali
shimita Jesukristu runakunata
kishpichinanmanta. Chasnallatatami
Yaya Diospa yachayninwa yachachik
Isaias wañupas rimarka:[c]

Yayayni Dios, rimashkaykita
yachachishpaynipas achka
runakuna manami kirinahun-
chu nishpa.

17 Chasna kashpan yachanchi runakuna
yachachinanchita puntiru uyanankuna
tiyan kirik tukunankunapa. Chay
yachachinanchi shimika kanmi
Jesukristu runakunata kishpichin
nishpa.

18 Shukkunaka yuyarinkichichari
¿manachu tukuy israel runakuna
uyashkakuna Yaya Diospa shiminta?
Ari, uyashkakunami. Kasnami Yaya
Dioska David wañuta killkachirka:

Tukuy allpapi runakunaka Yaya
Diospa shiminta yachachikku-
napa rimashkankunata uyash-
kakuna. Paykunapa yachachi-
hushkankuna shimika nima pi
yuyarishkan karu llaktakuna-
mapas paktashka nishpa.

19 Chaymantapas yuyarinkichichari
¿manachu israel runakuna asirtashka-
kuna Yaya Dios tukuy kay allpapi
kawsak runakunata kishpichinayahush-
kanta? Ari, yachashkakunami. Moisés
wañu Yaya Diospa rimashkanta puntiru
killkarka kasna:

Kankuna israel runakuna mana
kasuwashpaykichimi ñukaka
manara riksiwak mana israel
runakunata yuyashpa yanapa-
sha. Chasna rurashpayni kanku-
nata munachisha yanapanay-
nita. Chay kankunapa rikush-
kaykichipi mana asirtak
runakunata yuyahushpayni
kankunata piñachisha nishpa.

20 Chaymanta Isaias wañupas mana
manchashpa Yaya Diospa rimashkanta
killkarka kasna:

Ñukata mana maskawak runakuna-
tami yanapashkani tariwanan-
kunapa. Ñukata mana riksiwak-
kunata riksichishkani Yaya Dios
kanaynita nishpa.

21 Chaymantapas ñukanchi israel
runakunamanta Yaya Diospa rimash-
kanta Isaiaska killkarka kasna:

Tukuy punchami mana kasuwak,
mana munawak runaynikunata
makiyashpa chapashpaynipas
mana ñukama shamushkakuna-
chu nishpa.

Israel runakunamanta Kristuta kirikkunalla kishpishka kankakuna

11 1 Kunanka yuyarinkichichari
ñukanchi paypa runankunata
Yaya Dioska sakishkachari nishpa.
Manami sakishkachu. Ñukapas israel
runami kani. Yaya rukunchi Abraham
wañupa miraymanta, paymanta
mirashka Benjamín wañupa miraymantami kani. 2 Yaya Dioska ñawpamanta
pacha ñukanchi israel runakunata
akllarka paypa wawankuna kananchipa.
Chasna paypa runankuna kashpanchimi
kunanka ñukanchikunata mana
sakishkachu. ¿Manachu yachankichi
Yaya Diospa yachayninwa yachachik
Elias ñawpa killkashkanta? Payka Yaya
Diosta mañashpan yaya rukunchi
wañukunapa uchankunamanta rimarka
kasna:

3 Yayayni Dios, israel masinikunaka
kanpa yachaykiwa shimikita
alita yachachikkunata

---

c Rikuy kastellano Bibliapi Isaías 53.1

wañuchishkakunami. Chaymanta uchanchikunata llakichinaykipa wiwakunata rupachinanchi tuchpashinakunatapas waklichishkakunami. Ñukallami kanta kasuk kawsa kiparishkani. Kunanka ñukatapas wañuchiwanayashpa katihunkunami nishpa.
4Chasna Elias rimashpan Yaya Dioska aynirka:
Manami kanllachu paykunamanta kishpishkanki. Ashwan kanchis waranka kasuwak runakunatapas yanapashpayni kawsa kahunkuna. Paykunapas runa rurashka yanka dios *Baalpa puntanpi mana kunkurishpankuna mañashkakunachu nishpa.
5Chasnallatatami kunanpas Yaya Dioska yapa yuyak kashpan ñukanchi israel runakunamanta shukkunata akllashka payta kasushpa kawsananchipa.
6Chasna ñukanchita akllashpan yapa yuyahushkanraykumi payta mana kasuk kashpanchipas yachanchi mana alita rurahushkanchiraykuchu Yaya Dios ñukanchita akllashkanta paypa runankuna kananchipa. Alita rurahushkanchirayku ñukanchita akllama karka, mana atipanchimachu rimanata ñukanchita llakichik kananta.
7Tukuy chayta yachashpanchi ¿imatata ñukanchita yuyachin? Tukuy ñukanchi israel runakuna yapa munashpanchipas Yaya Diospa rikushkanpi ali tukunata manami atiparkanchichu. Yaya Diospa akllashkankunallami ali tukushkanchi paypa rikushkanpika. Chay shukkunaka mana Jesukristuta kirishpankunami taparishka rinkriyushina tukushkakuna. 8Chasna tukunankunamantami Yaya Diospa ñawpa killkachishkanpi nin:
Mana payta kasushkankunarayku Yaya Dioska paykunapa yuyayninkunata pantachichirka mana asirtanankunapa. Chasna kashpan ñawiyu kashpankunapas wiskushinami kanahun, rinkriyu kashpankunapas taparishka rinkriyushinami kanahun nishpa.
Kunankamami chasna runakunaka kanahun. 9Kasnami ñawpa apu David wañuka killkarka:[d]
Yaya Dios, kastigay chay kanta mana kasuk runakunata. Maykankunapimi kushikunahun, chaytaka ruray paykunarayku shuk tukllatashina. Paykuna kikin kushikushpa rurashkankunawa paykunata kastigay. 10Wiskushina tukunahuchun shutipa kashkata mana riksinata atipanankunapa. Llashata aparihushkashina wiñaypata parisishpa kawsanahuchun nishpa.

Mana israel runakuna ama yuyarinahuchun israel runakunamanta ashwan ali kanankunata

11Kunanka yuyarinkichichari ¿Yaya Dioska mana kasuk israel runakunata wiñaypachu sakishka nima ima uras kuti llakichinanpa? Manami wiñaypachu sakishka. Ashwan Yaya Dioska israel masinikuna mana payta kasushkankunaraykumi kankuna mana israel runakunata llakichishpan yanaparka paypa runankuna tukunaykichipa. Payka yuyarishka israel runakuna chayta rikushpankuna paykunapas

d Rikuy kastellano Bibliapi Salmos 69.22-23

chasna yanapay tukunankunapa
Wawaynita kasushpa sinchikunkakuna
nishpa. 12Israel masinikuna mana payta
kasushpankunami Yaya Dioska kankuna
mana israel runakunatana llakichishpan
achka alikunata kankunarayku rurarka.
Chay israel masinikuna kutikashka Yaya
Diosta kasushpankuna payka ashwan
alikunatami tukuy runakunarayku
ruranka.
13Chasna kashpan kankuna mana
israel runakunata rimani: Kushikuni
Yaya Dios kachawashkanrayku tukuy
kankuna mana israel runakunata
Jesukristumanta yachachinaynipa.
14Yapa munani kankunata yachachish-
kaynirayku israel masinikunapas chayta
munashpankuna rimanankunapa
ñukanchitapas yachachiy Yaya Diospa
shiminta nishpa. Chasna munani
paykunatapas yanapanata, Jesukristuta
kirishpankuna Yaya Diospa kastiganan-
manta kishpichiy tukunankunapa.
15Yaya Dios israel masinikunata
sakishpan kankuna mana israel runaku-
natana yanapashka paywa kushilla
kawsanaykichipa. Chasna kashpan
¿imashna atuntashi runakuna yanapay
tukunkakuna Yaya Dios israel masiniku-
nata kuti llakichinan uras? Paykunaka
wañushkamanta kawsarishkashinami
kankakuna. 16Yaya Dios ñukanchi israel
runakunapa yaya rukunchikunata
runankunata rurashpan payta kirishpan-
kuna yachanchi ñukanchi paykuna-
manta mirashka runakunapas paypa
runankuna kananchita paykunashina
kirishpanchi. Imashnami shuk kaspipa
ankunkuna ali kashpankuna ramakuna-
pas ali kanahun, chasnashinami chay
ñawpa kirikkuna Yaya Diospa
runankuna kashpankuna ñukanchi
paykunamanta mirashka Yaya Diosta
kirikkunaka chasnalla paypa runankuna
kanchi.
17Imashnami shuk tarpu kaspipa
raman mana muyuyashpanka amunka
pitishpan chay ramata wichun, chasna-
shinami israel masinikunamanta mana
kirikkunata Yaya Dios wichurka
manana paypa runankuna kanankunapa.
Sachapi wiñashka kaspipa ramanta
pitishpan chay tarpu kaspipi wiñananpa
ratachishpa watashkatashina Yaya Dios
kankuna mana israel runakunatana
akllashka ñukanchi israel runakuna-
manta kirikkunawa pakta paypa
runankuna kanaykichipa. Imashnami
chay sachamanta rama ratachirishkaka
chay ali tarpupa yakunmanta upyashpa
alita wiñan, chasnashinami Yaya Dios
ñukanchi israel runakunarayku ali
ruranayashkanka kunan kankunaryku-
pas tukurka. 18Chasna kashpan ama
yuyariychichu Yaya Diospa wichushkan
israel masinikunamanta ashwan ali
kanaykichita. Ama yuyariychichu
kankuna Yaya Diospa runankuna
tukushkaykichirayku ñukanchi israel
runakunamanta paypa runankuna
sinchikuchiy tukushkanchita. Yuyariy-
chi kaspipa ramanka sapinta mana
wiñachinanta. Ashwan paypa sapinmi
ramankunata wiñachin.
19Kankunaka yuyarinkichichari Yaya
Dioska ñukanchi ali kananchita
rikushpan israel runakunata wichushka
ñukanchitana akllananpa nishpa. Ama
chasna yuyariychichu. 20Shuti Yaya
Dioska chay israel masinikunata
sakishkami, Jesukristuta mana
kirishkankunarayku. Kankunataka
Jesukristuta kirihushkaykichirayku
Yaya Dioska runankunata rurashka.
Chasna kashpanpas ama yuyariychichu
kankuna kikinmanta ali kanaykichita,
ashwan Yaya Diosta manchashpa alita
kasushpa kawsaychi. 21Yaya Dios kikin
ñukanchi akllashkan israel runakuna-
manta Jesukristuta mana kirikkunata

paymanta anchuchirka. Chasna kashpan
ashwan kankunataka paymanta
anchuchinkami mana payta kasushpay-
kichika. 22Rikuychi, Yaya Dioska
runakunata yapa yuyak kashpanpas
paypas kastigakmi kan mana payta
kirikkunataka. Ñukanchi israel runaku-
namanta mana payta kirikkunataka
kastigarkami. Kankunataka shutipa
payta kirihushkaykichita rikushpanmi
llakichirka. Chayrayku payta kirishpalla
katiychi paypas kankunata yuyashpalla
katinanpa. Payta sakishpaykichika
kankunatapas wichunkami. 23Ñukanchi
israel runakunamanta Jesukristuta
mana kirikkuna paytana kirishpankuna
Yaya Dioska paykunata mushumantami
runankunata ruranka. Yaya Dioska
atipan chay sakishkan runakunata
kutikashka paypa runankunata
ruranata. 24Kuti kankunata yuyachini.
Kankuna mana israel runakuna
kashpaykichipas Jesukristuta kirishpay-
kichi Yaya Dioska kankunata runanku-
natami rurashka, imashnami sachapi
wiñak kaspipa ramanta pitishpa ali
tarpu kaspipi ratachishpa watashkata-
shina, maykanmi nima shuk tarpupa
amun rurama. Chasna kankunawa
rurashpan Yaya Dios ashwan israel
masinikunata payma kutishpankuna
kushikushpa kutikashka runankunata
ruranka, ali tarpumanta pitishka
ramakunata kuti kikin kaspinpillatata
ratachishpa watashkatashina.

Yaya Diosmi israel runakunatapas kishpichinka

25Wawkikuna panikuna, munanimi
Yaya Diospa yuyayninta ñawpa pakalla
kashkata kunanka alita yachanayki-
chipa, mana yuyarinaykichipa mana
kirik israel runakunamanta pasa
kanaykichita. Rikuychi, achka israel
masinikunaka Jesukristuta manara
kirinkakunachu, tukuy chay Yaya
Diospa kayanan mana israel masikichi-
kuna Jesukristuta kirinankunakama.
26Chasna achka mana israel masikichi-
kuna Jesukristuta kirihushpankuna
tukuy israel masinikuna payta
kirishpankuna Yaya Dioska paykunata-
pas uchankunamanta llakichishpan
kishpichinka. Kasnami killkarishka kan:

> Chay Jerusalén llaktamanta shuk
> kishpichik shamunka yaya
> rukunchi Jakob wañupa miray-
> manta runakuna mana alita
> rurashkankunata pichananpa.
> 27Chasna uchata rurashkanku-
> nata chay kishpichik pichash-
> panmi uchankunamanta
> llakichishpayni pichasha
> nishkaynita paktachisha
> nishpami Yaya Dioska rimarka.

28Achka israel masinikuna chay suma
ali shimita Jesukristu runakunata
kishpichinanmanta mana munashkanku-
naraykumi Yaya Diosta piñarirkakuna.
Chasna mana munashkankunaraykumi
*Kristumanta yachachikkunaka
kankunama paktashkakuna Kristupa
kishpichishkan runankuna tukunayki-
chipa. Chay israel masinikuna Yaya
Diosta piñarik kashpankunapas payka
ñawpa yaya rukunchi wañukunata
akllashkanraykumi paykunataka
munahunlla. 29Yaya Dioska akllashkan
runakunataka manami sakinchu.
Llakichinanpa rimashkantaka paykunapi
paktachinkami. 30Ñawpa kankunaka
Yaya Diosta mana kasushpachu
kawsapayarkankichi. Kunanka israel
masinikuna mana Yaya Diosta
kasushpankunami payka kankunatana
llakichihun. 31Kunankamami chay israel
masinikunaka Yaya Diosta mana
kasunayanahunchu. Paykuna mana
kasunayashpankunami Yaya Dioska
kankunata llakichishka. Shuk puncha

paykuna kuti Yaya Diosta kasushpankunami payka kankunatashina paykunatapas llakichinka. [32]Yaya Dioska tukuy runakunatami sakishka payta mana kasushpa kawsananchipa. Chasna kawsahushkanchita mana sakinata atipashpanchi Yaya Dios munarka ñukanchi israel runakunata, kankuna mana israel runakunatapas llakichishpalla kishpichinata.

[33]Maytukuy yachayyutaya Yaya Dioska. Payka tukuyta yachak, tukuyta asirtakmi. Manami nima pi atipanchu yuyayninkunata yachanata. Nima pi atipanchu asirtanata ruranankunata. [34]Kasnami killkarishka kan:

¿Pita atipan Yaya Diospa yuyayninta riksinata? ¿Pita payta yachachirka imatami ruranan tiyan nishpa? Nima pi.

[35]Chaymantapas kasnami killkarishka kan:

¿Pita payta shuk imata kushka chaymanta tapushpan kutichinanpa nishpa? Nima pi.

[36]Yaya Diosmi tukuy ima tiyashkakunata rurarka. Pay munashkanraykulla tukuy chay tiyashkakunaka kunankama tiyan. Tukuyta rurarka payllapa kananpa, payllata kushichishpa kawsananpa. Chayrayku akuychi tukuy uras Yaya Diosllata kushichishpa kawsashunchi. Chasna kachun.

Jesukristuta kirikkuna Yaya Diospa munashkanllata rurashpa kawsanahuchun

12 [1]Wawkinikuna paninikuna, Yaya Dios kankunata llakichishkanrayku kankuna kikinta kawsata payta kuriychi kawsanaykichikama tukuy shunkuykichimanta pacha paypa munashkanta rurashpa kawsanaykichipa. Chasna rurashpa Yaya Diosta kushichiychi. Chasna munashkanta rurashpa payta kushichishpanchilla Yaya Dioska kushikun. [2]Ama kawsaychichu Yaya Diosta mana kasuk runakunashina. Ashwan Yaya Diospa yuyarihushkantashina alikunallata yuyarinata munashpa payta tapuychi yuyaynikichita mushuyachinanpa. Chasna Yaya Diosshina yuyarishpaykichika paypa munashkantami asirtankichi. Yaya Dioska munanmi ashwanta ashwanta alikunallata rurashpa kushikushpa payllata kushichinaykichipa.

[3]Yaya Dioska ñukata yuyawashpanmi akllawashka kankunata yachachinaynipa. Chayraykumi tukuy kankunata rimani, ama kankuna kikinmanta yuyariychichu kanaykichimanta ashwan kanaykichita. Ashwan shutipa kanaykichillata yuyariychi, imashnami Yaya Dios kankunata atipachishka payta kirishpa alikunata ruranaykichipa. [4]Rikuychi, shuklla aychayu kashpanchipas achka imanchikunami tiyan, umanchi, makinchi, chakinchi, ñawinchi, shiminchi, rinkrinchi. Tukuy chay imanchikunaka chikan chikantami ruranahun. [5]Chasnallatatami ñukanchikunapas kanchi. Achka runakuna kashpanchipas *Kristuta katihushkanchiraykumi shuk aychashinalla kanchi. Chasna shuk aychashinalla kashpanchipas chikan chikanta ruranata atipak kashpanchi shukwa shukwa parihu yanapanakushpa kawsananchi tiyan.

[6]Yaya Dios kikin munashpanmi ñukanchikunata karan shukta shukkunamanta chikan chikanta atipachirka. Chasna kashpanmi shuk ñukanchikunata yachayta kushka paypa shiminta rimananchipa. Chasna yachayninta kushpanmi payta kirishpa runakunata shiminta rimananchi tiyan. [7]Shuk ñukanchikunata Yaya Dios yachayninta kushka shukkunata yanapananchipa.

Chasna kashpanka alita paykunata
yanapananchi tiyan. Shuk ñukanchikunata Yaya Dios yachayta kushpan alita
yachachinanchipa, alita yachachinanchi
tiyan. [8]Yaya Dios shuk ñukanchikunata
yachayta kushpan kirik masinchikunata
sinchikuchinanchipa, alita shuk runakunata sinchikuchinanchi tiyan. Yaya Dios
shuk ñukanchikunata imakunata
kushpan shukkunata yanapananchipa,
mana mitsashpa ali shunkuwa yanapananchi tiyan. Shuk ñukanchikunata
Yaya Dios yachayta kushpan kirik
masinchikunata kamachinanchipa, ali
yuyaywa kamachinanchi tiyan. Yaya
Dios shuk ñukanchikunata yachayta
kushpan parisihushkakunata yanapananchipa, paykunata yuyashpa kushilla
yanapananchi tiyan.

**Kristuta kirikkuna alita
ruranankunamanta yachachin**

[9]Wawkikuna panikuna, *Kristuta
kirikkuna kashpaykichi shukwa shukwa
shutipa yuyanakushpa kawsaychi. Tukuy
mana ali ruranakunataka chiknishpa ama
ruraychichu. Ashwan alikunallata rurashpa
kawsaychi. [10]Yuyanakuk wawkikunashina
shukwa shukwa sumakta yuyanakushpa
kawsaychi. Kirikpura karan shuk kirik
masinkunamanta alita yuyarishpa
kawsachun ñukamanta alimi nishpa.
[11]Alikunata ruranata ama killaychichu. Tukuy shunkuykichimanta pacha
kushikushpa Amunchi Jesukristuta
kasushpa kawsaychi. [12]Kushikushpa
chapaychi Jesukristuwa pakta kawsak
rinaykichita. Parisihushpaykichipas
payllapi sinchikuychi. Tukuy uras mana
sampayashpa Yaya Diosta mañaychi.
[13]Yaya Diosta kasuk masinchikunapa
munashkankuna pishishpanka yanapaychi. Maykan Kristuta kirik runakuna
kankunata pasyanapa shamushpanka
kushilla wasikichipi yaykuchiychi.
[14]Ama kankunata parisichik runakunata piñariychichu. Ashwan paykunata
rimaychi Yaya Dios kankunata
yanapashpa kushichichun nishpa.
[15]Shuk runakuna kushilla kahushpankunaka kankunapas kushilla paykunawa
pakta kaychi. Shuk runakuna llakiywa
wakahushpankunaka kankunapas
llakirishpa paykunawa pakta wakaychi.
[16]Kankunapura parihu shuk yuyayllawa
kawsaychi. Ama shukkunamanta pasa
tukunayaychichu. Ashwan maykankunami
runakunapa rikushkanpi mana valikshina
kanahun, paykunata alita yanapak kaychi.
Ama yuyariychichu kankunalla
tukuymanta ali yachak kanaykichita.
[17]Shuk runa kankunata mana alita
rurashpanka ama kankunapas payta
chasnallatata ruraychichu. Ashwan
alikunallata ruranata munaychi tukuy
runakuna yachanankunapa Yaya Diospa
wawankuna kanaykichita. [18]Shuk
runakuna kankunata piñachihushpankunaka ama piñariychichu. Tukuy runakunawa kushilla kawsaychi. [19]Wawkinikuna paninikuna, shuk runakuna
kankunata parisichishpankunaka ama
paykunata rantipaychichu. Ashwan
chasnalla sakiychi Yaya Dios paykunata
kastigananpa. Kasnami Yaya Dios
ñawpa killkachishkanpi riman:

> Ñukami tukuy mana alita rurak
> runakunawa rurashkankunamanta alichasha. Ñukami
> paykunata kastigasha nishpa.

[20]Chaymantapas kasnami riman:

> Kankunata chiknik runakuna
> yarkahushpankunaka karaychi,
> upyanayahushpankunaka
> upyachiychi. Chasna paykunata
> karashpaykichi upyachishpaykichi paykunaka pinkarinkakunami nishpa.

[21]Shukkuna kankunata millaypata
rurahushpankuna ama yuyariychichu

ñukapas payta millaypata rurashara nishpa. Ashwan Yaya Diospi sinchikushpa ali yuyaywa paykunata kunaychi mana ashwan millaypata rurashpa katinankunapa.

Pablo yachachin apukunata kasunamanta

13 [1]Wawkikuna panikuna, Yaya Dios munashpanmi shuk runa apu tukun. Pay mana munashpanka nima pi atipamachu apu tukunata. Chayraykumi kankunaka tukuy chay kamachik apukunata kasunaykichi tiyan. [2]Maykankunami chay apukunata mana kasunahunchu, Yaya Diostami mana kasunahunchu. Chayraykumi paykunaka kastigarishka kankakuna. [3]Alita rurak runakunaka manami apukunata manchanahunchu, ashwan mana alita rurak runakunami manchanankuna tiyan kastigarinankunata. Apukunata manchashpa kawsanata mana munashpaykichika alita rurashpa kawsaychi. Chasna kawsashpaykichimi apukunaka kankunata ali runakuna kanaykichita rimankakuna. [4]Yaya Dios munashpanmi chay apunchikunataka churashka ñukanchita kuyrananankunapa. Kankuna mana alita rurak kashpaykichika paykunata manchanaykichi tiyan. Mana yankachu Yaya Dioska paykunata churashka runakunata kastiganankunapa. Chay apukuna Yaya Diospa kamachishkan kashpankunami mana alita rurak runakunataka kastiganahun. [5]Chasna kashpanmi tukuy chay apukunataka kasunanchi tiyan. Mana kastiganankunata manchashpanchillachu paykunata kasunanchi tiyan, ashwan kasuna ali kananta yachashkanchiraykupas.

[6]Chay apunchikuna Yaya Diospa churashkan kashpankunami ñukanchi alita kawsananchipa tarawanahun. Chayrayku ñukanchi kullkita kunanchi tiyan chaywa tukuyta ruranankunapa. [7]Karan runata imatami kunaykichi tiyan, chayta kuychi. Shuk apu kankunata kamachishpanka tarawanaykichipa, tarawaychi. *Impuestuta paganaykichi kashpanka pagaychi. Apukunata kasuna kashpan kasuychi. Maykantami yuyashpa kushichinaykichi tiyan, payta yuyashpa kushichiychi.

Yuyanakushpa alikunata rurashpa kawsanamanta yachachin

[8]Tukuy liwishkaykichikunata utkalla pagaychi. Liwishkaykichi kullkita pagahushkaykichishina tukuy uras shukwa shukwa yuyanakushpa kawsanaykichi tiyan. Runa masinchikunata yuyashpanchimi tukuy Yaya Diospa kamachishkankunata paktachinchi. [9]Kasnami Yaya Diospa kamachishkanka riman: Warmiyu kashpaykichika ama shuk warmiwa musayaychichu. Kusayu kashpaykichika ama shuk kariwa musayaychichu. Ama runa masikita wañuchiychichu. Ama shuwaychichu. Ama shukpa imankunata munariychichu nishpa. Chaymanta shuk kamachinakuna ashwan tiyan. Tukuy Yaya Diospa kushkan kamachishkakunaka kayllata yuyachinahun: Runa masikita kan kikintashina yuyay nishpa. Chay shuklla kamachishkata paktachishpanchimi tukuy Yaya Diospa kamachishkankunata paktachinchi. [10]Runa masinchita yuyak kashpanchika manami payta millaypata ruranchichu. Chayrayku runa masinchita yuyashpanchimi alita tukuy Yaya Diospa kamachishkankunata paktachinchi.

[11]Chayrayku mana sampayashpa Yaya Diospa kamachishkankunata kasuychi. Puñushkashina kahushkaykichimanta likchariychi. Ña yachankichi Yaya Dios ñukanchita kishpichinan punchaka

kunan ashwan kuchupi kananta,
Jesukristuta puntiru kirishkanchi
punchamanta. 12Yaya Diospa
kawsananma rinanchi punchaka ñami
paktarihun. Chayrayku manana amsapi
kawsakkunashina mana alikunata
rurashpa kawsashunchinachu. Akuychi
Yaya Diospa munashkanllata rurashpa
kawsashunchi. Chasna kawsashpan-
chimi shuk suntalu wañunakunanpa
sumakta alicharishkashina kanchi
kuntranchi supayta winsinanchipa.
13Akuychi punchapishina alita rurashpa
kawsashunchi mana nima pi ñukanchi-
manta millaypata rimanankunapa. Ama
machashpa yapa achkata mikushpa
kawsashunchichu. Fiestakunapi
millaypata rurahushkankunapi ama
yaykushunchichu. Ama musayanaku-
shunchichu. Ama piñanakushpa
kawsashunchichu. Nima runa masinchi-
kunapa imankuna tiyashkanta
munarishpa, nima paykunawa parihuya-
nayashpa kawsashunchichu. 14Sakiychi
Amunchi Jesukristu tukuypi kankunata
yuyachinanpa pay kawsashkanshina
kawsanaykichipa, munashkanta
rurashpa. Ama munaychichu kankuna
kikinpa mana ali munashkaykichita
rurashpa kawsanata.

Pablo yachachin mana munananchipa tukuy kirikkuna chasnalla rurashpa kawsanankunapa

14 1Wawkikuna panikuna, shuk
kirik masinchi manara alita
Jesukristupi sinchikuhushpanka ama
paywa yanka rimanakuychichu. Ashwan
payta yuyashpa kayaychi kankunawa
parihu tantarinanpa. 2Rikuychi, shuk
kirik masinchikunaka tukuy ima
mikunankunata alimi ninahun.
Shukkuna manara yapa alita
Jesukristupi sinchikukkunaka manami
aychata mikunahunchu. Paykunaka
tarpu pankakunallata tarpu muyukuna-
llata mikunahun. 3Yaya Dioska tukuy
aychata mikuk runakunata, mana
aychata mikuk runakunatapas chasna-
llami yuyan. Chayrayku tukuy aychata
mikuk runakuna kashpaykichika ama
chay mana aychata mikuk runakunata
rimaychichu manami alitachu rurahun-
kichi nishpa. Chaymanta aychata mana
mikuk runakuna kashpaykichika ama
tukuy aychata mikuk runakunata
rimaychichu manami alitachu rurahun-
kichi nishpa. 4Karan shuk Yaya Diospa
kamachinan kashpanchi ¿pi kanaykitata
yuyarinki paykunata chasna rimanay-
kipa? Yaya Diosllapa kashpankuna
paylla atipan rimanata, alitachu
ruranahun manachu nishpa. Payllami
tukuyta atipak kashpan runankunata
yanapanka alillata rurashpa kawsanan-
kunapa.

5Shuk kirikkunaka yuyarinahun kay
punchami ali kan tantarishpa Yaya
Diosta kushichinanchipa nishpa.
Shukkunaka yuyarinahun karan puncha
tantarinanchi tiyan Yaya Diosta
kushichinanchipa nishpa. Chasna
chikanta yuyarishpanchipas karan
ñukanchikuna imashnami yuyarinchi,
akuychi chasnalla Yaya Diosta kushichi-
shunchi. 6Jesukristuta shuk kirik
masinchika shuk punchakunalla Yaya
Diosta kushichinayashpanka chasna
kushichichun. Jesukristuta shuk kirik
masinchika Yaya Diosta kushichishpan
tukuy imata mikushpanka payta
agradesishpa mikuchun. Shukka mana
tukuy imata mikushpanka Yaya Diosta
kushichinanpa, mana mikuchun. Paypas
Yaya Diosta agradesinmi.

7Nima maykan ñukanchi kikinrayku
kawsanchichu, nima maykan ñukanchi
kikinrayku wañunchichu. 8Kawsara
kahushpanchika Amunchi Jesukristuta

kushichinanchipa kawsanchi. Wañushpanchika Amunchi Jesukristuta silupi kushichinanchipa wañunchi. Chasna kashpanmi kawsa kahushpanchi wañushka kahushpanchipas Amunchi Jesukristullapa kanchi. 9*Kristuka wañurka, wañushkanmanta kuti kawsarimurka wañushkakunata kawsakunatapas kamachik kananpa.
10Shuk puncha tukuy ñukanchikuna Yaya Diospa puntanpi shayarik rinanchi tiyan payka ñukanchita rimananpa, alitachu manachu alita rurashkanchi nishpa. Chayrayku nima maykan Yaya Diosta kirik masinta rimachun kanka manami alitachu Yaya Diosta kasunki nishpa. Nima maykan kirik masinmanta yuyarichun mana valik kananta. 11Chasnallatatami Yaya Dioska ñawpa killkachishkanpi riman:

> Ñukalla rimashkaynita paktachik kawsa Yaya Dios kashpaynimi rimani: Tukuy runakunami shuklla tukuyta kamachik kanaynita riksishpankuna puntaynipi kunkurinkakuna. Tukuymi yapa ali kanki nishpa kushichiwankakuna.

12Chasna killkarishka kashpanmi yachanchi, tukuy runa pay kikin rurashkanmanta Yaya Diosta rimanan tiyan.

Pablo yachachin kirik masinchipa yuyayninta mana pantachichinanchipa

13Yaya Dios ñukanchita tukuy rurashkanchikunamanta tapunanta yachashpanchi amana ñukanchi kirikkunapura washanchanakushpa kawsashunchinachu, payka manami alitachu kawsahun nishpa. Ashwan karan shuk kankuna yuyariychi alikunallata rurashpa kawsanaykichipa, kirik masinchikunata mana uchata rurachinaykichipa.
14Ñukaka Jesukristuta kirik kashpaynimi alita yachani tukuy mikuna aycha ali kananta mikunanchipa. Chasna kashpanpas shuk kirik masinchikuna yuyarinahun, Yaya Dios mana munanchu ñukanchi shuk aychakunata mikunanchipa. Mikushpanchika uchatami ruranchi nishpa. Chasna yuyarik runakunaraykuka mana alichu kan chay aychata mikunankunapa.
15Chasna kashpan mikuhushkaykichiwa shuk kirik masikichita pantachichishpaykichika manami payta yuyahunkichichu. Yuyariychi *Kristuka chay wawkiraykupas wañushkanta. Chayrayku ama munaychichu mikushkaykichiranti payka Jesukristumanta anchurinanpa. 16Chayra kirik masikichi chasna aychata mikuhushkaykichirayku kankunamanta millaypata rimashpankuna chay aychataka ama mikuychichu.
17Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsashpanchika manami mikunallapi upyanallapi yuyarishpa kawsanchichu. Ashwan Yaya Diospa Espíritun yanapashpan alillata rurashpa, kushikushpa, shukwa shukwa yuyanakushpa kushilla kawsashunchi. 18Chasna Kristullata kasushpa kawsashpanchimi Yaya Diosta kushichishpa kawsanchi. Runa masinchikunapas rimankakuna alitami paykunaka rurahunkuna nishpa.
19Chayrayku akuychi tukuyta rurashunchi shukwa shukwa yuyanakushpa kushilla kawsananchipa. Chaymantapas akuychi sinchikuchinakushpa kawsashunchi ashwanta ashwanta Jesukristuta kirishpa kawsananchipa. 20Yachanchi tukuy mikunakuna Yaya Diospa rikushkanpi ali kananta. Chasna ali kashpanpas shuk kirik masiki yuyarima mana ali kananta shuk shuk aychakunata mikunanpa. Chayta mikushpanka payrayku ucha

kan. Chayrayku ama mikushkaykichiwa
yuyayninta pantachichiychichu. Chasna
rurashpaykika payka manana kirinka-
chu Yaya Diosta. 21Chayrayku chasna
aychakunata ama mikuychichu, ama
*vinuta upyaychichu, nima shuk imata
ruraychichu, maykanwami kirik
masikichipa yuyayninta pantachichinki-
chi. 22Yaya Diospa rikushkanpi ali
kanata yuyarishkaykichita shunkuyki-
chillapi wakaychaychi Yaya Dioslla
yachananpa. Shuk runa rurahushkanta
ali kanata yuyarishpanka kushillami
kanka. 23Ashwan maykanpas yuyarish-
pan manachari alichu chay aychata
mikunaynipa nishpa, chayta mikush-
panka mana alitachu ruran, mana
kirishkanrayku chay mikuna ali
kananta. Kirishpanchi rurahushkanchika
mana ali kananta, chayta rurashpan-
chika uchami kan.

Kristuta kirikkunapura alita yanapanakunanmanta riman

15 1Wawkikuna panikuna,
ñukanchi Jesukristuta alita kirik
kashpanchi chay manara yapa alita
kirihukkunata yuyashpa yanapananchi
tiyan. Mana ñukanchi kikin ali kananta
yuyarishkanchillata rurashpa
kawsashunchichu. 2Karan ñukanchi-
kuna akuychi rurashkanchiwa runa
masinchikunata kushichishpa yanapa-
shunchi, chaymantapas sinchikuchi-
shunchi ashwan alita Jesukristuta
kirinankunapa. 3*Kristupas manami
munarkachu pay kikinllata kushichi-
nata. Ashwan Yayan Diosta
kushichishpa kawsashkanraykumi
runakuna payta chiknishpa kamirka-
kuna. Kasnami Yaya Diospa ñawpa
killkachishkanpi Jesukristumanta
riman:

Yaya Dios, chiknik runakuna kanta
asichishpa millaypata rimash-
pankuna ñukata parisichiwana-
hun nishpa.

4Tukuy ñawpa Yaya Diospa killkachish-
kanka ñukanchita yachachinanpami
killkarishka kan. Chay tukuy
killkachishkanwa Yaya Dioska
ñukanchita sinchikuchin parisishpanchi-
pas alita payta kasushpa kawsanan-
chipa, chaymantapas wiñaypata paywa
kawsak rinanchita chapananchipa.
5Yaya Dios ñukanchita yanapak
kashpan mana sakishpa katinanchipa,
chaymanta llakirishkakunata sinchiku-
chik kashpan kankunata yanapachun
Jesukristushina shuk yuyayllawa
yuyanakushpa kawsanaykichipa.
6Chasna kawsashpaykichimi tukuy
kankuna parihulla Amunchi
Jesukristupa Yayan Diosta kushichinki-
chi tukuymanta yapa alimi kanki
nishpa.

Yaya Dioska Pablota rimarka Kristumanta yachachinanpa mana israel runakunata

7*Kristu ñukanchita imashna kahushpan-
chipas yuyashpan kayashkanshina,
chasnallatata kankunapas yuyanakuychi.
Chasna yuyanakushpa kawsaychi Yaya
Diosta kushichinaykichipa. 8Alita uyaway-
chi. Kristuka shamurkami ñukanchi israel
runakunata yanapananpa. Chasna
yanapashpanmi Yaya Dios chay ñawpa
yaya rukunchi wañukunata yanapananpa
rimashkanta paktachirka. Chasna Kristu
Yaya Diospa rimashkanta paktachishpanmi
yachanchi Yaya Dios tukuy rimashkanta
alita paktachik kananta. 9Chaymanta
Kristuka shamurkami kankuna mana israel
runakunatapas yanapananpa. Chasna
yanapashpanmi Yaya Diosta kushichinkichi
kankunata llakichishkanrayku. Ñawpa yaya
rukunchi atun apu David wañuka Yaya
Diosta rimashkanka kasnami killkashkanpi
riman:

Ñukaka mana israel runakunawa
pakta kanta kushichisha.
Paykunawa pakta kushikushpa
kanta atunyachishpa takisha
nishpa.
10Chaymanta Moisés wañupa rimash-
kanka kasna killkarishka kan:
Kankuna mana israel runakuna,
ñukanchi Yaya Diospa akllash-
kan israel runakunawa pakta
kushikuychi nishpa.
11Chaymanta kasnami Salmos killkapi
riman:
Tukuy llaktakunapi kawsak
runakuna Yaya Diosta kushi-
chiychi nishpa.
12Isaias wañupas kasnami killkarka:
Shuk kuchushka kaspi ankumanta
kuti wiñahukshina Isaí shutiyu
runa wañupa miraymantami
shuk kamachik runa tiyanka.
Payka tukuy allpapi kawsak
runakunata kamachik kanka.
Chay mana israel runakunaka
paypi sinchikunkakuna ñukan-
chita kishpichinka Yaya Diospa
kastigananmanta nishpa.
13Tukuy rimashkanta paktachik Yaya
Diostami kankunarayku mañahuni
kankuna Jesukristuta kirikkunata
yanapananpa, sumakta kushikushpa
mana piñanakushpa kushilla kawsanay-
kichipa. Yaya Dios kankunata
Espiritunwa yanapachun ashwanta
ashwanta tukuy rimashkanta paktachi-
nanta kirinaykichipa.
14Wawkinikuna paninikuna, yachani
kankuna ali shunkuyu runakuna
kanaykichita. Alitami Yaya Diospa
rimashkanta yachankichi. Chasna
kashpaykichimi alita yachankichi
shukwa shukwa sinchikuchinakunata.
15Chasna alita yachashpaykichipas
yachachishkaynita mana kunkarinayki-
chipami, yuyarishkaynita mana
pakashpa kuskata rimashpa kay kartata
kankunarayku killkahuni. Yaya Dios
yuyawashpan kamachiwashka
kankunata yachachinaynipa. 16Chasna
paypa kamachishkan kani kankuna
mana israel runakunata Yaya Diospa
suma ali shiminta Jesukristu runaku-
nata kishpichinanmanta yachachinay-
nipa. Yaya Diospa Espíritun kankunata
yanapashpan Kristuta kirikkuna
kankichi. Chasna kashpaykichimi ñuka
kankunata Yaya Diospa puntanpi shuk
suma imata kunayahushkaynitashina
churashpayni payka kankunamanta
sumakta kushikunka.
17Kristu Jesusta kirik kashpaynimi
pay yanapawashka kankunata yanapa-
naynipa. Ñuka kankunata yanapash-
payni kirishkaykichirayku Yaya Diospa
puntanpi sumakta kushikushami.
18Kristu rurashkaynikunapi mana
yanapawama karka, nima shuk
rurashkaynimanta atipaynimachu
rimanata. Paymi ñukata yachayta
kuwashka kankunata ali rurashkayniwa
rimashkayniwa yachachinaynipa,
kankuna mana israel runakunapas payta
kirishpaykichi Yaya Diostana kasunayki-
chipa. 19Chasna Yaya Diospa
Espiritunpa yachayninllawa nima ima
uras rikushkaykichita, suma mana
atipaypakunata rurashkaynita
rikushpaykichi achka kankuna mana
israel runakuna Kristuta kirishkankichi.
Chasnami Jerusalén llaktamanta pacha
tukuy karu llaktakunapipas Iliria allpapi
kahuk llaktakunapi paktanaynikama
chay suma ali shimita Kristu runakunata
kishpichinanmanta tukuy parti
yachachishkani. 20Maypimi manara
nima maykan runa chay suma ali
shimita Jesukristu runakunata
kishpichinanmanta yachachishka, chay
llaktakunapimi ñukaka munani
yachachinata. Shuk yachachik masini

Kristumanta yachachishka llaktakunapi
ñukaka manami rinayanichu yachachi-
napa, mana shukpa tarawananpi
satirinaynipa. 21Yaya Diospa ñawpa
killkachishkanpi kasnami riman:
Maykankunami nima shuk kuti
Yaya Diosmanta yacharkakuna-
chu, paykunami kunanka payta
riksinkakuna. Maykankunami
nima ima uras paymanta
uyarkakunachu, paykunami
uyankakuna nishpa.

Pablo Roma llaktama rinayashkanmanta riman

22Achka llaktakunapi Yaya Diospa
shiminta yachachihushpaynimi yapa
munashpaynipas mana atiparkanichu
kankunama rinata. 23Kunanka ñami
paktachishkani Yaya Diospa shiminta
yachachinata kay llaktakunapi. Achka
watakunami yapa munashkani
kankunata pasyak rinata. 24Chayrayku
España allpama rishpayni yuyarihuni
rihushkaynipi kankunata rikuk
rinaynita. Chaymanta shuk punchaku-
nata kushikushpa kankunawa kahush-
payni munani kankuna yanapawanayki-
chipa Españama rinaynipa.
25Manara kankunama rishpaynira
Jerusalén llaktama risha chaypi
*Kristuta kirik masinchikunata yanapa-
naynipa. 26Masedonia allpapi, Akaya
allpapi kawsak kirik masinchikunami
munanahun chay Jerusalén llaktapi
Yaya Diosta kirik nima imayu runaku-
nata yanapanata. Chayraykumi paykuna
kikin munashpankuna tantachihunkuna
shuk ofrendata chay mana imayu
wawkinchikunama kachanankunapa.
27Jerusalén llaktapi Kristuta kirik israel
masinikunami tukuy parti mana israel
masikichikunata yachachishpankuna
Jesukristuta kirishkakuna. Chasna
kashpan Kristuta kirik israel masiniku-
nata agradesishpa ali kan shuk
ofrendata kachashpa yanapanankunapa,
paykuna kikin munashkankunashina.
28Ñuka chay kirik masinchikunata
Jerusalenpi chay tantachishka ofrendata
kushkayniwashami España ama risha.
Chasna España ama rihushpaynimi
kankunata rikunata munani. 29Alita
yachani, kankunama rishpaynika Kristu
tukuy imapi alita yanapawananta.
30Wawkikuna panikuna, Amunchi
Jesukristu ñukanchita yapa yuyashpan
chaymantapas Yaya Diospa Espíritun
ñukanchita yanapashpan shukwa
shukwa yuyanakunchi. Chayrayku
kankunata tapuni ñukawa pakta yapa
sinchita Yaya Diosta mañanaykichipa,
pay ñukata sinchikuchiwananpa.
31Mañapaychi Judea allpapi Kristuta
mana kirik runakuna mana wañuchiwa-
nankunapa. Chaymantapas mañaychi
Jerusalenpi Kristuta kirik masinchikuna
paykunarayku apahushkayni ofrendata
alita apinankunapa. 32Chasna Jerusalen-
manta alilla kutimushpayni Yaya Dios
munashpanka kushilla kankunapi
paktasha chaypi samanaynipa.
33Mañahunimi kushilla kawsayta kuk
Yayanchi Dios tukuy kankunawa
kananpa. Chasna kachun.

Pablo kirikkunata saludan

16 1Wawkikuna panikuna,
paninchi Febe kankunata pasya-
nanpa rishpan alita yaykuchiychi. Payka
Senkrea llaktapi Jesukristuta kirik
masinchikunata yanapakmi kan.
2Imashnami shuk Yaya Diosta kirikku-
nata yuyanchi, chasnallatata chay
paninchita Yaya Diosta kirik kashpan
kushilla kayaychi. Chaymantapas payta
yanapaychi tukuy ima munashkanpi.
Payka Yaya Diosta kirik masinchikuna-
tami achkata yanapashka, ñukatapas
achkatami yanapawashka.

3Chaymanta saludapaychi *Kristu
Jesuspa shiminta yachachinata yanapa-
wak paninchi Priskata, kusan Akilata-
pas. 4Paykunami yapa parisirkakuna
ñukata wañuchina kahushkankuna-
manta kishpichiwanankunapa. Chayray-
kumi achkata agradesini paykunata.
Manami ñukallachu agradesini, ashwan
tukuy mana israel masikichi kirikkuna-
pas achkatami paykunata agradesina-
hun. 5Chaymanta saludapaychi Priskapa
Akilapa wasinpi tantarik kirikkunatapas.
Saludapaychi munashkayni wawkini
Epenetota. Payka Asia allpapi Kristuta
puntiru kirik runa kashka. 6Saludapay-
chi paninchi Mariata, payka achkatami
tarawashka kankunata yanapananpa.
7Chaymantapas saludapaychi chay
ishkay israel masinikunata Andronikota
Juniastapas. Paykunaka karselpi churay
tukushka masinikuna karkakuna. Tukuy
kirikkunapa yapa yuyashkankuna
*apostolkunami kanahun. Ñukamanta
puntiru Kristuta kirikkunami kanahun.
8Amunchi Jesukristuta ki- rik
munashkayni wawkini Ampliatotapas
saludapaychi. 9Chaymanta Yaya Diospa
shiminta yachachik wawkinchi
Urbanota saludapaychi. Chay yapa
yuyahushkayni wawkinchi Estakistapas
saludapaychi. 10Wawkinchi Apelestapas
saludapankichi. Payka Kristuta
katihushkanrayku achkata parisishka.
Parisihushpanpas Kristuta kirishpalla
katihun. Chaymanta Aristobulopa
ayllunkunatapas saludapaychi. 11Israel
masini Herodionta saludapaychi,
chaymantapas Narsisopa ayllunkuna-
manta Amunchi Jesukristuta kirikku-
nata saludapaychi. 12Chaymanta
paninchikuna Trifenata Trifosatapas
saludapaychi. Paykunaka Amunchi
Jesukristupa munashkanta rurashpa
tarawahunkuna. Chasnallatata yuyash-
kanchi paninchi Persidata saludapaychi.
Paypas Amunchi Jesukristuta sirvishpa
sinchita tarawashkami. 13Amunchi
Jesukristuta alita kirik Rufota
saludapaychi, paypa mamantapas.
Mamanka ñukapa mamaynishinami kan.
14Chasnallatata saludapaychi Asinkri-
tota, Flegonteta, *Hermesta, Patrobasta,
Hermasta, chaymanta tukuy paykunawa
tantarik kirik masinchikunatapas.
15Filologota, warmin Juliata, chaymanta
Nereota, panintapas, Olimpasta,
chaymanta tukuy paykunawa tantarik
Amunchi Jesukristuta kirikkunatapas
saludapaychi.
16Kankuna kirikpura shukwa shukwa
yuyanakushpa saludanakuychi. Tukuy
kaypi kawsak Kristuta kirikkuna
kankunarayku saluduta kachanahun.

Pablo yachachin yanka llulla shimikunata mana kasunanchipa

17Wawkinikuna paninikuna, alita
uyawaychi kankunata rimashkaynita.
Tiyan shuk runakuna ali yachachishkay-
nimanta chikanta yachachikkuna. Chay
yachachishkankunawa kankunapa
yuyaykichita pantachichishpankuna
shukwa shukwa piñanakushpa kawsan-
kichi. Chasna yachachikkunata ama
uyaychichu, ashwan paykunamanta
anchuriychi. 18Paykunaka manami
Amunchi Jesukristuta kasunahunchu,
ashwan paykuna kikinpa munanankuna-
llata rurashpa kawsanahun. Mishki
uyaypa shimikunawa rimashpankuna
mana yapa yachak runakunata llullachi-
nahun. 19Kankunamanta tukuy
runakuna yachanahun alita Yaya Diosta
kasushpa kawsahushkaykichita. Chayta
yachashpayni yapa kushikuni. Munani
kankuna yachakunaykichipa alillata
rurashpa kawsanata, mana alikunataka
mana ruranaykichipa. 20Ñukanchita
kushilla kawsayta kuk Yayanchi Dioska
manana unayankachu kankunata

atipachinanpa supaykunapa apunta winsishpa winsishpa rihushkaykichipi sumakta winsinaykichipa. Amunchi Jesús kankunata llakichishpan yanapachun.

21 Chaymanta ñukawa parihu Yaya Diospa shiminta yachachik Timoteo kankunata saludan. Chasnallatata israel masinikuna Lusio, Jasonpas, Sosipaterpas kankunata saludanahun. 22 Ñuka Tersio Pablopa rimashkanta killkak, chaymantapas Jesukristuta kirik kashpayni kankunata saludani. 23 Gayopas kankunata saludan. Paypa wasinpi kahunchi. Kaypi kawsak kirikkunapas paypa wasinpimi tantarinahun. Kay llaktapi kullkita wakaychak Erastopas kankunata saludan. Chaymantapas kirik masinchi Cuarto kankunata saludanmi. 24 Amunchi Jesukristu tukuy kankunata llakichishpan yanapachun. Chasna kachun.

Yaya Diosta kushichina

25 Wawkinikuna paninikuna, akuychi Yayanchi Diosta atunyachishpa kushichishunchi. Paymi atipan kankunata sinchikuchinata mana sampayashpa Jesukristuta kirishpa kawsanaykichipa. Chasnallatata Yaya Diospa suma ali shiminpi Jesukristu runakunata kishpichishkanmanta riman, maykantami kankunata yachachishkani. Chay shiminpi kunan Yaya Dios ñukanchita riksichishka ñawpa mana riksishkanchita, Wawan Jesukristu wañushkanrayku ñukanchita kishpichishkanta. Manara kay allpata rurahushpanra Yaya Dioska yuyarirka ñukanchita kishpichinanta. Chasna yuyarishpanpas ñawpa payta kasuk runakuna manara alita asirtarkakunarachu imashnami Yaya Dioska ñukanchita kishpichinka nishpa. Kunanka ñami ñukanchita riksichishka. 26 Chay wiñaypa kawsak Yaya Dioska chay ñawpa paypa yachayninwa yachachikkunata kamachirka killkanankunapa pay ñukanchita kishpichinanta. Kunanka ñukanchita chay ñawpa killkachishkanta alita riksichishka. Chaymanta tukuy allpakunapi kawsak manara Yaya Diosta riksik runakunatapas riksichishka, paykunapas payta kirishpankuna kasushpa kawsanankunapa.

27 Jesukristu ñukanchita kishpichishkanrayku akuychi kushichishunchi tukuy uras chay shuklla tukuyta yachak Yayanchi Diosta. Chasna kachun.

Chayllata killkashkani.

Wawkikichi turikichi
Pablo

PUNTIRU PABLOPA KILLKASHKAN KILLKA KORINTO LLAKTAPI JESUKRISTUTA KIRIKKUNARAYKU

1 1-2Munashkayni wawkinikuna
paninikuna, Yaya Dios munashpan
Jesukristu ñuka Pablota kachawashka
paypa shiminta yachachik kanaynipa.
Wawki Sóstenes ñukata yanapawahun
kay kartata killkanata tukuy kankuna
Korinto llaktapi Yaya Diosta kasukkuna-
rayku. Kankuna Jesukristuta kirishpa
kawsashpaykichi Yaya Dios kankunata
akllashka paypa wawankuna kanayki-
chipa, chaymantapas paypa munash-
kanta rurashpa kawsanaykichipa.
Chaymanta tukuy maypipas kahuk
Jesukristuta mañak runakunaraykupas
kay kartata killkahuni. Jesukristu
ñukanchikunata paykunatapas alita
kamachik kan.
3Yayanchi Dios, Amunchi
Jesukristupas kankunata llakichishpan
yanapanahuchun kushilla kawsanayki-
chipa.

Pablo Yaya Diosta agradesin kirikkunata yanapashkanrayku

4Wawkikuna panikuna, Yaya Diosta
tukuy uras agradesini kankunarayku
pay kankunata Jesukristuwa yanapash-
pan aliyachishkanrayku. 5Kankuna
Jesukristuta kirishkaykichiraykumi
Yaya Dioska kankunata Espiritunwa
sumakta atipachishka, alita yachachi-
nata yachak, alita paypa rimashkanta
asirtak kanaykichipa. 6Chasna kashpay-
kichi yachanchi *Kristumanta
kankunata yachachishkaynita alita
kirishpa katihushkaykichita. 7Chasna
alita yachachishkaynita katihushkayki-
chiraykumi Yaya Dioska tukuy atipachi-
nayashkanta kankunata Espiritunwa
atipachirka. Chasna chapahunkichi
Amunchi Jesukristu suma atun yachay-
ninwa shamunanta. 8Chasna payta
chapashpa kawsahushpaykichimi Yaya
Dioska kankunata sinchikuchinka alita
rurashpa kawsanaykichipa. Chasnami
Amunchi Jesukristu shamuhushpan
manana nima pi atipankachu millaypata
rimanata kankunamanta. 9Yaya Dioska
tukuy rimashkantami paktachin. Chasna
paktachik kashpan munan ñukanchi-
kuna Wawan Jesukristuwa parihu
kawsananchipa, pay Amunchi kashkan-
rayku.

Pablo yachachin kirikkunapura mana chikninakushpa chikan chikan muntun tukunankunapa

10-11Wawkikuna panikuna, shukkuna
Kloepa ayllunkuna rimawashkakuna
kankuna piñanakushpa kawsahushkay-
kichimanta. Chayrayku Amunchi
Jesukristu kamachiwashpan kankunata

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

rimani: Tukuy kirik masikichikunawa
parihu yuyanakushpa yanapanakushpa
shuk yuyayllawa kawsaychi. Ama
rimanakushpa piñanakushpa kawsaychi-
chu. 12Kankunaka mana alitachu
yuyarihunkichi. Shuk kankunamanta
rimanahun: Ñukanchika Pablopa
yachachishkantami katihunchi. Shukku-
naka rimanahun: Ñukanchika Apolospa
yachachishkantami katihunchi. Shukku-
naka rimanahun: Pedropa yachachish-
kantami katihunchi. Shukkunaka
rimanahun: Ñukanchika *Kristupa
yachachishkanllatami katihunchi
nishpa.
13Kristuwa shukllashina kashpanchi
¿alichu kama chikan chikan tantarishka
kanaykichipa? Manami alichu kan.
¿Ñuka Pablotachu kruspi klabashpa
wañuchiwashkakuna kankunata
kishpichinaynipa? Mana, ashwan
Jesukristutami chasna wañuchirkakuna.
¿Ñukata kasuk tukushkaykichita
rikuchishpachu bawtisarishkankichi?
Manami ñukata kasuk tukushkaykichita
rikuchishpachu, ashwan Jesukristuta
kasuk tukushkaykichita rikuchishpami
bawtisarishkankichi. 14-15Yaya Diosta
agradesini ishkay wawkillata bawtisash-
kaynirayku Krispota Gayotapas. Ñukaka
mana munashkanichu kankuna shukku-
nata rimanaykichipa: Pablo ñukata
bawtisawashpanmi ñukaka kankuna-
manta ashwan ali kani nishpa.
Chayrayku nima shukta ashwan
kankunamanta bawtisashkanichu. 16Ari,
chaymantapas wawkinchi Estefanaspa
ayllunkunata bawtisashkani. Paykuna-
llatami yuyarini bawtisashkaynita.
17Jesukristuka mana kamachiwashka-
chu bawtisanaynipa, ashwan kamachi-
washkami chay suma ali shimita
runakunata kishpichinanmanta
yachachinaynipa. Runakunata yachachi-
hushpayni mana shuk yachak runashi-
nachu ali shimikunawa yachachini.
Chasna yachachinimaka, runakunata
arkaynima alita asirtanankunapa
imaraykumi Kristu kruspi wañushka.

Kristuka Yaya Diospa yachaynintami alita rikuchin

18Jesukristu runakunata kishpichi-
nanpa kruspi wañushkanta yachachish-
panchi tukuy nina mana wañukma
rihuk runakuna yuyarinahun
muspashina yanka rimashkanchita.
Ashwan ñukanchikuna Yaya Diospa
akllashkan kashpanchi paywa kawsak
rinanchipa, chay shimika Yaya Diospa
atun yachaynintami rikuchin.
19Kasna Yaya Dios ñawpa killkachish-
kanpi riman:

> Ñukaka yachakushka runakunapa
> yachanankunata kichusha,
> chasnallatata yuyayninkunata-
> pas kichusha nishpa.

20¿Imata valin chay yachayyukuna,
tukuy chay yachachikkuna, maykanku-
nami paykuna kikin yanka nishpa
yuyayninkunamantalla rimanakunahun?
Mana valinchu, paykuna mana Yaya
Diospa yachayninwa yachachik
kashkankunarayku. Yaya Dioska
ñukanchita rikuchishka chay runaku-
napa yuyayninkunaka yanka nishpa
kanankunata. 21Yaya Dios yapa ali
yachak kashpan munarka runakunaka
mana atipanankunapa paykuna kikin
yuyayninkunallawa payta riksinata.
Runakuna chay yachachishkanchimanta
rimashpankunapas muspashina yanka
rimanahun nishpa, Yaya Dioska munan
chayta kirikkunallata kishpichinata.
22-23Ñukanchi israel runakunamanta
achkakuna nima ima uras rikushkanchi
atun yachaywa ruranakunata
rikunayashpankunapas kankuna mana
israel runakunamanta achkakuna
yachayta maskashpankunapas

ñukanchika yachachinchi *Kristu kruspi
wañushkanmanta. Chasna yachachish-
panchi ñukanchi israel runakunamanta
shukkunaka rimanahun: Shuk kruspi
wañushka runaka Yaya Diospa
kastigashkanmi. ¿Imashnataya atipama
ñukanchita kishpichinata Yaya Diospa
kastigananmantaka? nishpa. Kankuna
mana israel runakunamanta achka
asichishpa rimanahun: Kristu kruspi
wañushkanrayku Yaya Diospa kastiga-
nanmanta kishpinchi nishpa rimash-
payki muspa runashina rimanki.
24Chasna rimashpankunapas ñukanchi
Yaya Diospa kayashkan runakunarayku,
israel runakuna, mana israel runakuna
kashpanchipas Kristuka kruspi wañush-
kanmanta kawsarishkanwa rikuchirka
Yaya Diospa atun yachayninwa
kashkanta. 25Maykanmi runakunarayku
yanka nishpa Yaya Diosmanta uyarin,
chayka kanmi ashwan suma yachay
runakunapa yachayninkunamanta.
Maykanmi runakunarayku sampa
rikurin Yaya Diosmanta, chayka kanmi
runakunapa atipanankunamanta
ashwan pasa atipana.
26Wawkikuna panikuna rikuychi,
ñukanchimanta mana achka kanchichu
yachak, kamachik, achka kullkiyu
runakuna. Chasna kashpanchipas Yaya
Dios ñukanchita akllashka kishpishka
kananchipa. 27Chasna runakunapa
rikushkanpi mana yachak runakuna
kashpanchipas Yaya Dioska ñukanchita
akllashka, chay yachak runakunata
pinkachishpan rikuchinanpa, paykuna
kikin yachayninkunawa mana
kishpinata atipanankunata. Chasna
sampa runakuna kashpanchipas Yaya
Dioska ñukanchita akllashka kishpishka
kananchipa, chay kamachik runakunata
pinkachishpan riksichinanpa paykuna
kikinpa yachayninkunawa mana
kishpinata atipanankunata. 28Yaya
Diosta mana kirik runakunaka
ñukanchita chiknishpankuna mana ali
runakunachu kankichi nishpa rimash-
pankunapas Yaya Dioska ñukanchita
akllashka kishpichirishka kananchipa.
Chayrayku maykankunami yuyarinahun
yachak kanankunata, paykunataka Yaya
Dios rikuchin mana paykuna kikin
yachayninkunawa kishpinata atipanan-
kunata. 29Chayrayku nima maykan
atipanchu Yaya Diosta rimanata ñukami
yachak kani, mana munanichu
yachachiwanaykita nishpa.
30Yaya Dioska ñukanchita
kishpichishka Jesukristuwa tantaylla
kawsananchipa. Payka ñukanchita
yanapan Yaya Diospa shiminta
asirtananchipa. Tukuy uchanchikuna-
manta ñukanchita llakichishpa yanapan
paypa munashkanta rurashpa
kawsananchipa. Ñawpa mana ali
rurashkanchikunarayku kastiganan
kashkanchimanta ñukanchita kishpichin
manana uchata rurashpa kawsanan-
chipa.
31Kasnami Yaya Dios ñawpa
killkachishkanpi ñukanchita riman:

> Maykanmi yuyarin ñuka kani
> ashwan ali shukkunamanta
> nishpa, chayka yuyarichun
> Yaya Dios tukuyta rurak
> kashpan paylla tukuymanta ali
> atun kananta nishpa.

Pablo yachachin Jesukristu kruspi wañushkanmanta

2 1Wawkikuna panikuna, ñuka
kankunama rishpayni mana ñuka
kikinpa yachaynitachu kankunata
yachachirkani. Nima rimarkanichu
ñukaka alita yachachikmi kani nishpa.
Ashwan runakunapa mana yachashkan
Yaya Diospa rimashkantami yachachi-
naynipa rirkani. 2Kankunawa kahush-
payni kankunata yachachirkani

Jesukristu kruspi wañushpan
ñukanchita kishpichishkanta. Chayllatami kankunata yachachirkani. Mana
munarkanichu chikanta yachachinata.
3Chasna kankunama rishkayni uras
yapa sampa kanaynita musyarkani,
imashnashi yachachisha mana yapa
rimanata yachakchu kani nishpa. Yapa
manchaywa karkani imashi pasawanka
nishpa yuyarishpayni. 4Chasna
yachachihushpayni mana ñukapa
yachaynitachu shuk alita rimanata
yachakshina kankunata yachachirkani.
Ashwan Yaya Diospa Espiritunmi
yachayninwa yanapawashpan
yachachirkani alita asirtanaykichipa.
5Mana munarkanichu runakunapa
yachayninkunata uyashkaykichirayku
payta kirik tukunaykichipa. Ashwan
munarkani kankuna Yaya Diospa
yachayninwa payta kirik tukunaykichipa.

Yaya Diospa Espíritun ñukanchita yanapashpan alita riksinchi Yaya Diosta

6Kankuna Yaya Diosta alita kasunata
yachakushpaykichika ñukaka ashwantami kankunata Yaya Diospa rimashkanta yachachisha. Manami runakunapa, nima kamachik runakunapa
yachayninkunatachu kankunata
yachachihuni. Chay yachaykunaka shuk
ratullami.
7Yaya Dioska manara kay allpata
rurahushpanra yuyarirka, ñukanchita
kishpichishpan silupi paywa kawsananchita. Chasna Yaya Diospa yuyarishkanta nima pi yacharkarachu. Chay
manara runakunapa yachahushkantami
ñukaka kankunata yachachihuni. 8Chay
kamachik runakunaka Yaya Diospa
yuyarishkanta manami yachanahunchu.
Yachanahuma karka, manami chay
silumanta shamushka Jesukristuta
kruspi klabashpa wañuchinahumachu
karka. 9Ashwan ñawpamanta pacha
Yaya Diospa killkachishkanpi rimashkashina paktarirka kasna nishkaka:

> Yaya Dioska payta alita yuyakkunarayku shuk ali kawsana llaktata rurashka. Chaytaka nima maykan rikushkarachu, nima uyashkarachu, nima yuyarishkarachu nishpa.

10Yaya Dios Espiritunwami kunanka
tukuy chaykunata ñukanchita
riksichishka. Paypa Espíritun tukuypi
alita riksichik kashpan Yaya Diospa
yuyaynintapas alita yachashpan
riksichin. 11Mana nima pi yuyayninchitaka atipanchu yachanata, ñukanchi
kikinllami yachanchi. Chasnallatatami
nima pi Yaya Diospa yuyaynintaka
yachanchu. Yaya Diospa Espiritunlla
paypa yuyaynintaka yachan. 12Chay
Espiritunta ñukanchikunaka kuy
tukushkanchi Yaya Dios ñukanchita
yuyashpa kushkanta ñukanchirayku
rurashkanta riksichinanpa. Mana kuy
tukushkanchichu Yaya Diosta mana
kasuk runakunata kamachikpa
yuyayninta chay runakuna yuyarishkankunashina yuyarinanchipa. 13Chasna
Yaya Diospa Espíritun ñukanchita
yachachishpanmi tukuy chaykunata
runakunata yachachinchi. Mana
ñukanchi kikinpa yuyayninchimantachu
yachachihunchi. Ashwan Yaya Diospa
Espíritun riksichishkantami paypa
Espiritunwa kahukkunata yachachihunchi.
14Chay mana Yaya Diospa
Espiritunwa kawsakkunaka manami
riksinayanahunchu Yaya Diospa
Espíritun riksichishkanta. Paykunaraykuka muspa yuyayyu yanka rimahushkashinami. Mana munanahunchu
kirinata, nima atipanahunchu
asirtanata. Chaytaka Yaya Diospa

Espiritunwa kawsakkunallami asirtanahun. 15Ñukanchi Yaya Diospa
Espiritunwa kawsakkunami tukuy
riksichishkanta alita asirtashpanchi
yachanchi maykankunami ali, maykan-
kunami mana alichu Yaya Diospa
rikushkanpi. Ashwan ñukanchitaka
nima maykan atipanchu asirtanata,
Yaya Diospa Espíritun mana paypi
kawsashpanka.
16Ñawpa Yaya Dios killkachishkanpi
riman:
Nima pi Yaya Diospa yuyayninta
riksinchu. Nima pi atipanchu
paytaka yachachinata nishpa.
Paypa Espíritun ñukanchipi kashpanmi
ñukanchika *Kristupa yuyayninta
riksinchi.

Pablo riman tukuy ali yachachikkuna chasnalla yanapaklla kanankunata

3 1Wawkikuna panikuna, kankuna
*Kristuta kirik runakuna kashpayki-
chipas manara alita asirtahunkichirachu
Yaya Diospa yachachinanta. Manara
Yaya Diospa Espiritunta kasunata
yachakushpaykichi shuk llullu wawaku-
nashina kankichi. Chayraykumi ñukaka
kankunata manara tukuy Kristupa
yachachiwashkanta atipashkanichu
yachachinata, imashnami Yaya Diospa
Espiritunta kasuk runakunata
yachachini. 2Yaya Diospa rimananka
shuk suma mikunashinami. Paypa
rimashkanta manara kasuhushpayki-
chimi shuk chuchuk llullu wawakuna-
shinara kankichi, chay suma mikunata
manara mikunata atipak. Chayraykumi
manara tukuytarachu kankunata
yachachihuni. Manarami atipankichira-
chu yachakunata. 3Mana ali munanayki-
chikunata katinkichira. Kankunapura
parihuyanayashpa, rimanakushpa,
piñanakushpa kawsahunkichira. Chasna
kawsahushpaykichi manarami Yaya
Diospa Espiritunpa yuyachishkanchu
kankichi, ashwan Yaya Diosta mana
kasuk runakunashina kankichira.
4Kankunamanta shukkunaka rimankichi
ñukaka Pablopa yachachishkanllatami
katini nishpa. Shukkunaka rimanahun
ñukaka Apolospa yachachishkanllatami
katini nishpa. Chasna rimashpaykichimi
kankunaka kawsahunkichi mana Yaya
Diosta kasukkunashina.
5Alita yuyariychi. Ñuka Pablo, chay
wawki Apolospas Yaya Diosta kasushpa
kankunata yanapak runa masikichimi
kanchi. Kankunata yachachishpanchimi
kankunapas Yaya Diosta kasuk
tukushkankichi. 6Yaya Diospa rimash-
kanka shuk tarpu muyushinami.
Kankunapa yuyaykichika shuk ali
allpashinami. Ñuka kankunata Yaya
Diospa shiminta yachachishpayni shuk
muyuta tarpukshinami kashkani. Wawki
Apoloska kankunata yachachishpan
shuk muyuta wiñananpa yakuwa
wichahukshinami kashka. Chasna
kashpanchipas Yaya Dioska kankunata
asirtachishka paypa rimashkanta. Pay
yanapashpanlla shuk wiñahuk muyuku-
nashina kankichi. 7Chasna kashpan
maykan tarpuk, maykan yakuta wichak
kashpanpas mana imachu kan. Ashwan
Yaya Diosmi ruran tukuyta, payllami
atipan wiñachinata tukuy tarpukunata.
8Shukkuna tarpushpankunapas shukku-
naka yakuta wichashpankunapas
chasnallami kanahun. Yaya Dios karan
shukta kun paypa tarawashkanmanta.
9Wawki Apoloska Yaya Diospa shiminta
alita yachachik masinimi. Chasna
yachachik masini kashpanmi payka
ñukawa parihu Yaya Diosta alita
kasushpa kawsahun. Kankunami Yaya
Diospa chakranshina kankichi. Yaya
Diosmi ñukanchita kachashka parihu
paypa chakranpi tarawananchipa.

Chaymantapas Yaya Dios shuk wasita
rurahukshina kashpan kankuna chay
wasihushkanshina kankichi. 10Ñukaka
Yaya Diospa kuwashkan yachaywa
Jesukristumanta yachachishpayni
shunku orkonkunata alita shayachik-
shina kani. Ñuka yachachishkayniwasha
yachachikkuna pishishkata churakkuna-
shina kanahun. Tukuy yachachik runa
yuyarinan tiyan imashnami alita
yachachinka. 11Yaya Dioska
Jesukristuta kachashka paypa wasinpi
orkonkunashina kananpa, payta
kasukkuna payllapi sinchikushpa
kawsanankunapa. Chasna kashpanmi
nima pi atipanchu chikanta
yachachishpa rimanata, shukpi
sinchikushpa kawsananchi tiyan nishpa.
12Kunan Jesukristupi sinchikushpa
kawsashpanchipas mana tukuy chasna-
lla alikunata rurashpa kawsanchichu.
Shukkunaka Yaya Diospa rimashkanta
alita kasushpankuna oromanta,
aserumanta, yapa chaniyu rumimanta
wasinta alita rurahukshinami kanahun.
Shukkunaka mana alita kasukkunaka
kaspimanta, pintumanta, pankamanta
wasinta mana alita rurahukshinami
kanahun. 13Tukuy rurashkanchikunaka
riksirishka kanka imashna kanahun.
Amunchi Jesukristu kuti shamuhushpan
imashna rurashpa kawsashkanchiku-
nata, imashna yachachishkanchikunata
rikushpan rimanka, alitachu manachu
rurashkanchi nishpa. Tukuy chay
rurashkanchikuna ninapi churay
tukushkashina kamay tukunkakuna
alichu manachu nishpa. 14Jesukristupi
sinchikuk runapa rurashkankunaka
ninapi churay tukushkashina kamay
tukushpan ali kananta rikuchishpanka
Jesukristuka rurashkankunamanta payta
kushichinka. 15Ashwan shukpa
rurashkanka shuk wasi llampu rupash-
kashina kashpan nima imata kuy
tukunkachu. Paylla kishpichiy tukunka
ninamanta kishpishkashina nima imayu.
16Wawkikuna panikuna yuyariychi
kankuna Yaya Diospa wasinshina
kanaykichita. Yaya Diospa Espíritun
kankunapi kawsahun shuk wasipishina.
17Shuk runakuna Yaya Diospa wasinta
waklichishpankunaka Yaya Dioska
paykunata kastiganka, chay wasika
paypa kashkanrayku. Chay wasinshi-
nami kankunaka kankichi.
18Ama kankuna kikinpa yuyaykichipi
pantachiriychichu. Kankuna runaku-
napa yachashkankunata yachashkayki-
chirayku yachak kani nishpa yuyarish-
paykichi llullachirinkichimi. Shutipa
yachak kanaykichipaka runakunapa
rikushkanpi mana yachakshina tukunay-
kichi tiyan. 19Maykanwami shuk runa
yachak tukun runakunapa rikushkanpi
chaykunamantami Yaya Dioska riman
yanka nishpa kananta. Paypa
killkachishkanpi riman:

> Maykankunami paykuna kikin
> yuyarinahun yachak kananku-
> nata, chaykunataka Yaya
> Dioska chay yachanankuna-
> llawa pantachichin paykuna
> kikin waklichirinankunapa
> nishpa.

20Chaymantapas riman:

> Yaya Dios yachan tukuy yachak
> kani nishpa yuyarik runaku-
> napa yuyayninkuna yanka
> kananta nishpa.

21Chayrayku nima maykan yuyarichun
ñukata yachachiwakka tukuy
yachachikkunamanta ashwan alimi
nishpa. Tukuy Yaya Diospa churashkan
ali yachachikkunaka kankunaraykumi.
22Tukuy ñukanchi yachachikkunata,
ñuka Pablota, Apolosta, Pedrotapas
Yaya Diosmi kankunarayku kachashka
kankunata yachachishpa yanapanan-
chipa. Chaymanta Yaya Dioska tukuy

ima kay allpapi tiyakta kankunata
kushka kankunarayku kananpa. Kawsay,
wañuy, kunan pasahushkaykichi,
chaywasha pasanaykichi, tukuy shukku-
napas, tukuy chaykuna kankunarayku
kanahun yanapak kanankunapa.
23Chasna kashpanpas kankunaka
Kristupa kankichi. Kristuka Yaya Diospa
Wawanmi. Yaya Dioska tukuyta kukmi
kan.

Tukuy ali yachachikkunata chasnalla yuyananchi tiyan

4 1Wawkikuna panikuna, *Kristu
ñukata, Apolosta, Pedrota
kachashka kankunata yanapananchipa,
tukuy manara yachashkaykichi Yaya
Diospa yuyarishkankunata yachachish-
panchi asirtanaykichipa. Chayrayku
ñukanchimanta yuyariychi tukuy chay
yachachikkunaka chasnalla Kristuta
kasuk ñukanchita yanapakkuna
kanahun nishpa. 2Chasna Kristupa
kamachishkan kashpanchi mana
sakishpa paypa munashkanta rurashpa
kawsananchi tiyan tukuy runakuna
yachanankunapa alita yachachihush-
kanchita.
3Kankuna chasna, manachu chasna
kanaynita rimashpaykichi mana
imananchu. Kay allpapi kamachik
apukuna chasna, manachu chasna
kanaynita rimashpankuna mana
imananchu. Nima ñuka kikin rimanichu
chasna, manachu chasna kanaynita
nishpa. 4Yuyarini alillata rurahushkay-
nita. Chasna kashpanpas mana chayray-
kuchu Yaya Diospa rikushkanpika ali
tukushkani. Amunchi Jesukristullami
yachashpan atipan rimanata alitachu
yachachihuni manachu nishpa.
5Chayrayku manara Jesukristu
shamuhushpanra ama yankamanta
yuyarishpa rimaychichu kanka mana
alitachu yuyarishpa rurahunki nishpa.
Amunchi Jesukristu shamuhushpan
paymi alita ñukanchita riksishpan
rimanka rurashkanchikuna yuyayninchi-
kuna alichu manachu nishpa. Tukuy
pakashka yuyayninchikunata rurashkan-
chikunata riksik kashpan ñukanchita
riksichinka. Alita rurashkanchita
yachashpan pay ñukanchita
kushichishpa rimanka alitami
rurashkankichi nishpa.
6Wawkikuna panikuna, tukuy chayku-
nata kankunata yuyashpa yachachihuni
Apolosmanta ñukamantapas
yuyachishpa alita asirtanaykichipa.
Ama rimaychichu: Pabloka Apolos-
manta ashwan ali yachachikmi.
Chayrayku Pablollata kasushpa kawsani
nishpa. Chasnallatata ama rimaychichu:
Apoloska Pablomanta ashwan ali
yachachikmi. Chayrayku Apolosllata
kasuhuni nishpa. Ñuka kankunata
yachachishkani yachakunaykichipa
Yaya Diospa rimashkanllata kasushpa
kawsanaykichipa. Ama kirik masikichita
rimaychichu: Ñukata yachachikka kanta
yachachikmanta ashwan alimi nishpa.
7Kankunaka mana shukkunamanta
ashwan alichu kankichi chasna
rimanaykichipa. ¿Manachu yuyarinkichi
tukuy ali yachana tukuy charihushkay-
kichipas Yaya Diospa kushkan kananta?
Yaya Dios mana kankunata yanapash-
panka mana atipankichichu ruranata
nima yachanata nima imata. Chayrayku
ama kankuna kikinta atunyachiriychi-
chu.
8Kankuna yuyarinkichi ña tukuy
imata yachak kanaykichita. Yuyarinki-
chi tukuy munashkaykichita apishkayki-
chita, chaymanta ña kamachinata
atipanaykichita. Ñukanchimanta
manana nima imata munankichichu
yachakunata. Kushikuynimami kankuna
chasna suma yachak ali kamachikkuna
tukushka kankichima karka. Chasna

kankichimaka, ñukanchipas kankunawa
parihu kamachikkuna tukunchima
karka. 9Ñukanchi Jesukristupa kachash-
kan runankunaka mana chasnachu
yuyarinchi. Yuyarini Yaya Dios
ñukanchita churashkanta tukuy runaku-
namanta washanirukunatashina,
imashami shuk wañuchiy tukunapa
kahuktashina. Tukuy runakuna
*angelkunapas ñukanchita rikunahun
piña animalwa makanakuhuktashina
yachanankunapa alitachu manachu
Yaya Diosta kasushpa kawsahunchi
nishpa.
10Kristumanta yachachihushpanchi
runakuna ñukanchita yanka rimanahun
muspa yuyay illa runakunashina
kananchita. Kankunataka rimanahun,
Kristuta kirishpa kawsashpaykichi yapa
ali yachak kanaykichita. Runakunapa
rikushkanpi ñukanchika nima imata
atipak runakunashinami kanchi.
Kankunaka paykunapa rikushkankunapi
tukuyta atipak runakunashina kankichi.
Runakuna ñukanchita mana yuyanahun-
chu, kankunataka sumakta yuyanahun.
11Kunankama yarkayta, yakunayayta,
churarinanchimanta parisishpa
kawsahunchi. Runakuna ñukanchita
chiknishpa makanahun. Wasi illashina
purishpa kawsahunchi. 12Makinchiwa
sampayakta tarawashpa kawsahunchi.
Chasna kahushkanchita rikushpankuna-
pas shuk runakuna chiknishpa riman-
hun mana ali kananchita. Ñukanchi
paykunataka ali shunkuwa ayninchi
Yaya Dios kankunata yanapashpa
kushichichun nishpa. Runakuna
chiknishpa ñukanchita makashpankuna-
pas paykunata nima imata ruranchichu.
13Pinkachinayashpa mana alikunata
ñukanchimanta rimashpankunapas
ñukanchika yuyashpa paykunamanta
alikunallata rimanchi. Tukuy runakuna
ñukanchita wasuratashina rikunahun.
Kunankama tukuy runakunaraykuka
tukuymanta mana valikshina kanchi.
14Wawkinikuna paninikuna,
kankunaka munashkayni wawaynikuna-
shinami kankichi. Chayraykumi chasna
rimashpa alita kankunata kunahuni.
Mana pinkachinaynipachu chasna
rimahuni. 15Ñuka kankunata
yachachishkani Jesukristu chay mana
ali rurashkanchikunamanta llakichish-
pan ñukanchita kishpichinanmanta.
Chasna yachachishkaynimanta
Jesukristupi sinchikushpaykichi ñukaka
kankunarayku yayaykichishina kani.
Achka ali yachachikkuna kankunarayku
tiyashpanpas ñukallami yayaykichishina
kani. 16Chasna kashkayniraykumi
kankunata rimani, imashnami ñukaka
alita rurashpa kawsani, chasna
kankunapas alita rurashpa kawsaychi
nishpa.
17Chayrayku wawkinchi Timoteota
kankunama kachahuni. Paypas munash-
kayni wawaynishinami, alita yachachik
kan. Kay wawkinchita kachahuni
kankunata yuyachinanpa, imashnami
ñuka alita Kristu Jesusta kasushpa
kawsahuni nishpa. Kankunata
yachachinka tukuy purishkayni
llaktakunapi tukuy Jesukristuta kirikku-
nata yachachishkaynikunata. 18Shuk-
kuna kankunamanta paykuna kikinlla
yachakshina rikurinayashpankuna
ñukamanta rimanahun manashi pasyak
shamunkachu nishpa. 19Chasna rimash-
pankunapas Yaya Dios munashpanka
kankunata pasyak rishami. Chasna
rishpayni rikusha chay paykuna kikin
atunyachirishpa rimak wawkikuna
shutipachu manachu Yaya Diospa
yachayninwa kahushkankunata rikuchi-
nahun. 20Yachanchi Yaya Diospa
kamachishkan tukushpa paypa ali
kamachihushkanpi kawsashpanchika
yachayninwa alikunata rurashkanchiwa

rikuchinchi, mana rimashpalla kiparin-
chichu. [21]Kankunama rishpayni ¿imash-
nata munankichi ruranaynipa? ¿Kanku-
nata asutihukshina sinchi shimiwa
rimanaynipachu risha? ¿Kankunata
yuyahushkaynita alita rikuchishpa ali
shunkuwa rimanaynipachu risha?

Pablo yachachin mana ali rurak kirikta kastiganapa

5 [1]Wawkikuna panikuna, shuk
runakuna rimawashkakuna chay
llaktaykichipi shuk kirik wawki maman
tukuta warminrayku apishkanta.
Ñukaka chayta yachashpaynimi yapa
llakirishka kahuni. Nima Yaya Diosta
mana kirik runakuna chasna millaypata
rurashpa kawsanahunchu. [2]Chay wawki
chasna kawsahushpan yapa llakirishpa
pinkarinkichima karka. Chasna
rurashkanta rikushpaykichi llakirinaykichiranti ali kawsaktashina payta
kushichinkichi. Chay mana alita
rurahuk wawkitaka rimaychi *Yaya
Diospa wasinpi manana kankunawa
parihu tantarinanpa. [3]Ñuka kankunawa
mana kahushpaynipas yapami
kankunata yuyarishpa kahuni. Amunchi
Jesukristu kamachishka kashpayni
kankunata rimani: Chay yapa
millaypata rurak wawkita kastiganaykichi tiyan. [4]Kankuna Amunchi
Jesukristuta kasuk kashkaykichirayku
tantariychi kwintanaykichipa. Ñukapas
yuyaynipi kankunawa kasha. Chasna
tantarishpaykichi Amunchi Jesukristumi
yachayninwa kankunata yanapanka.
[5]Chasna kashpan chay runata
kamachiychi kankunamanta anchurinanpa. Pay munashkanshina supaykunapa apunpa munashkanta rurashpa
kawsachun yapa parisishpan chay mana
alikunata ruranayashkanka tukurinanpa,
Amunchi Jesús shamuhushkan punchapi
kishpichiy tukunanpa. [6]Ñukanchimi
shukkunamanta ashwan ali kanchi
nishpa rimashkaykichika mana alichu.
¿Manachu yuyarinkichi shuk uchilla
*levadurawa urtiyachishkaka panrayku
chapushkanchipi churashka kashpan
tukuyta urtiyachinanta? [7]Chayrayku
chay mana ali rurak wawki urtiyachik
levadurashina kashpan anchuchiychi
kankunamanta shuk wawkikuna mana
yuyarinankunapa payshina mana alita
ruranata. Chay runata anchuchishpaykichi shuk mana urtiyachishka panshina
kankichi. Chasna tukunaykichipami
Yaya Dioska *Kristuta kachamurka,
*Paskua punchakunapi shuk obeha
maltashina uchanchiranti wañunanpa.
[8]Chayrayku akuychi Paskua punchakunapishina alicharishka kishpichiy
tukushkanchita yuyarishpa kushikushunchi. Imashnami levadurawa
urtiyashka chapurishkata wichupayanchi pan mana urtiyachishkata mikunanchipa, chasnashina tukuy mana ali
rurananchikunata sakishunchi ali
yuyaywana alikunata rurashpa, mana
llullashpa kawsananchipa.

[9]Shuk kartaynipi ña kankunata
rimashkani mana tantarinaykichipa
musayaysiki runakunawa. [10]Chasna
yachachishpayni mana kankunata
rimahunichu tukuy musayaysiki runakunamanta, tukuy imata munashpa
kawsakkunamanta, shuwakunamanta,
runa rurashka dioskunata mañakkunamanta anchurinaykichipa. Chasna kama
karka, kay allpamanta llukshinaykichi
tiyama.

[11]Ashwan kankunata rimani chasna
runakunawa mana tantarinaykichipa
kirikmi kani nishpa rimashpankunaka.
Shuk wawkikuna Jesukristuta kirikmi
kani nishpa rimashpankunapas
musayashpa, tukuy ima tiyashkata
munarishpa, runakuna rurashkankuna
dioskunata mañashpa, llullashpa,

machashpa, shuwashpa kawsanahun.
Chasnakunawa nima mikuhushkaykichipi tantariychichu.
12-13Mana Yaya Diosta kasuk
runakuna mana alita rurahushpankunaka paykunata nima imata rimaychichu. Yaya Diosmi paykunata rimanka
mana alitachu kawsahunkichi nishpa.
Ashwan shuk wawki Yaya Diosta alita
katihushkanmanta mana alita rurahushpanka payta shuti rimaychi mana chay
millaypata rurashpa kawsaynachu
nishpa. Chay wawki mana kasunayashpanka kastigaychi. Chayrayku chay
rimashkayni millaypata rurakta chawpikichimanta wichuychi.

Kirikkunapura alichanamanta riman

6 1Wawkikuna panikuna, ¿imashnataya kankunamanta shukkunaka
Jesukristuta kirik masikichiwa shuk
imamanta mana alichanata atipashpankuna rimak rinahun Yaya Diosta mana
kasuk alichak apuykichita chaypi
alichanankunapa? ¿Imaraykutaya mana
rimak rinahunchu Yaya Diosta kasukkunata kankunapura alichanaykichipa?
2¿Manachu yachankichi shuk puncha
ñukanchi Jesukristuta kirikkuna tukuy
mana payta kirikkunata rimananchi
kashkata kanmi alita rurashkanki, kanka
mana alitachu rurashkanki nishpa? Chasna
kashpan ¿manachu ashwan yachankichima
alichanata kay allpallapi uchilla alichanaykichi kashkata? 3¿Manachu yachankichi
tukuy Yaya Diosta yanapak *angelkunatapas rimananchi kashkata kanmi alita
rurashkanki, kanka mana alitachu
rurashkanki nishpa? Chasna kashpan
¿manachu ashwan alichanata yachankichima kay allpapi kawsahushpanchira
alichanaykichi kashkata?
4Chasna alichanaykichi kashkaka
kankunapurapi tiyashpan ¿imaraykuta
rimak rinkichi chay nima imapi Yaya
Diospa munashkanta yachakchu
nishkaykichita pay kankunarayku
alichananpa? 5Kayta kankunata rimani
pinkarinaykichipa. ¿Manachu kankunapurapi tiyan yachakka, maykanmi
atipama alichanata kirikkunapura
rimanakushpa kahushkankunamanta?
Ari tiyanmi. 6Chasna kashpantata
kirikkunapura rimanakushpa katinkichi.
Mana chayllachu, ashwan Jesukristuta
mana kirik apukunapa puntankunapi
rimak rinkichi.
7Jesukristuta kirik masikichiwa
rimanakushpa kawsashpaykichilla ña
rikuchin mana alita rurahushkaykichita.
Chasna kashpan ashwan ali kama kirik
masikichi kankunata mana alita
rurahushpankunaka mana piñarishpa
awantanaykichipa, chaymantapas shuk
kirik masikichi kankunamanta shuk
imata shuwashpanka apananpa sakinaykichipa. 8Ashwan kikin kirik masikichikunata kankunaka mana alikunata
rurankichi, llullachishpa paykunamanta
shuwankichi.
9¿Manachu yachankichi chay mana
alita rurak runakuna Yaya Diospa
kamachinan mushu mundupi mana
yaykunankunata? Ama llullachiriychichu kankuna kikin. Runa rurashka
dioskunata mañak runakunaka, shukpa
warminwa musayak runakunaka,
shukpa kusanwa musayak warmikunaka, kari masinwa musayakkunaka,
shuk musayakkunapas, tukuy
paykunami mana yaykunkakunachu
Yaya Diospa kamachinan mushu
mundupi. 10Chasnallatatami tukuy
shuwakunata, shukkunapa imankunata
munaysikikunata, machaysikikunata,
nima wasi wasipi yaykushpa yanka
rimakkunata, llullachiysikikunata Yaya
Dioska manami yaykuchinkachu paypa
kamachinan mushu mundupi.

11 Ñawpa kankunamanta shukkuna
chasna mana alita rurak runakunami
karkankichi. Kunanka Yaya Diosta
tapushkaykichirayku payka tukuy chay
millaypa rurashkaykichimanta
kankunata llakichishpan pichashka,
paypa aliyachishkan runakuna kanayki-
chipa. Kunanka Amunchi Jesukristu
wañushkanraykumi Yaya Dioska
Espiritunwa kankunata yanapashpan
ucha illa kashkaykichita rikuhun.

**Uchamanta anchurishka
kashpanchi tukuy aychanchiwa
Yaya Diosta kushichinanchi tiyan**

12 Kankunaka rimankichi ñukaka
tukuy munashkaynita atipani ruranata
nishpa. Ari, rimashkaykichika
shutipami. Chasna kashpanpas manami
tukuychu ali kama ñukanchirayku. Ari,
atipanchima tukuy munashkanchita
rurashpa kawsanata. Chayta rurashpa
kawsahushpanchika alimanta alimen-
tami ashwanllatana munanchima
ruranata chay mana alikunata. Chasna
kashpanka chay mana ali ruranakunata
mana ruranayashpanchipas manami
atipanchimachu sakinata. Chayrayku
mana alichu tukuy munashkanchita
ruranchipa mana kuti kamachirishka-
shina tukunanchipa. 13 Shuk runakuna
rimanahun: Yaya Dioska tukuy ima
mikunata ñukanchita kushka mikunan-
chipa. Wiksanchita rurashka mikunata
apinanpa nishpa. Ari, chayka shutipami.
Chasna kashpanpas yuyariychi Yaya
Dios ishkantita kulluchinanta.
Chaymantapas chasna yuyarishpaykichi-
pas manami shutipachu Yaya Dios
aychanchita rurashka musayanakushpa
kawsananchipa. Ashwan payka aychan-
chita rurashka payllata kasushpa
kawsananchipa. 14 Chaymantapas
imashnami payka atun yachayninwa
Jesukristuta wañushkanmanta
kawsachirka, chasnallatatami ñukanchi-
tapas wañushkanchimanta
kawsachinka.
15 ¿Manachu yachankichi *Kristu aychan-
chipa amun kananta? Chasna kashpan
¿alichu kama chay Kristupa aychanta puta
warmikunapa aychanwa tantachinanchipa?
Manami alichu. 16 ¿Manachu yachankichi
shuk kari puta warmiwa musayashpanka
paywa shuk aychashinalla tukunanta?
Ñawpamanta pacha Yaya Diospa
killkachishkanpi riman shuk kari
warmiyashpanka chay warmiwa shuk
aychashinallami tukun nishpa. 17 Ashwan
maykankunami Amunchi Jesukristuta
kasuk tukunahun paywami shuklla
kanahun, Yaya Diospa Espíritun shukllata-
shina rurashkanrayku.
18 Chasna Amunchi Jesukristuwa shuklla
kashkanchirayku ama musayanakushpa
kawsaychichu. Shuk uchakunata
rurashkaykichimanta aychaykichika
manami mapayachishkashina tukunchu.
Ashwan musayashpa kawsahushpaykichika
kikin aychaykichitami waklichinkichi.
19 ¿Manachu yachankichi aychaykichika
Yaya Diospa Espiritunpa kawsanan
wasishina kananta? Yaya Dios Espiritunta
kankunama kachashka kawsananpa
shunkuykichipi shuk wasipishina.
Chayrayku mana kankuna kikinchu
aychaykichipa amun kankichi.
20 Jesukristumi yapa nanayta parisishpa
wañurka supaypa kamachishkankuna-
manta ñukanchita kishpichishpan Amunchi
tukunanpa. Chasna paypa kashpanchi
Yayanchi Diosllata aychanchiwa kushichi-
nanchi tiyan munashkanllata rurashpa
kawsananchipa.

**Warmiyu karika, kusayu warmipas,
imashnami kawsanankuna tiyan**

7 1 Wawkikuna panikuna, kankuna
kartaykichipi tapuwashkankichi
alichu manachu kasarananchipa nishpa.

Ñuka rimashkaykichi, ali kama mana
warmiyu, warmikunapas mana kusayu
kawsanaykichipa. [2]Chasna kashpanpas
mana musayashpa uchata rurashpa
kawsanaykichipa, ali kan tukuy Yaya
Diosta kasuk runa warmiyashpan kikin
warminwa kawsananpa, warmipas
kusayashpan kikin kusanwa
kawsananpa. [3]Tukuy kari warminwa,
tukuy warmi kusanwa alita kuyrarishpa,
parihu yuyanakushpa, yanapanakushpa
kawsanankuna tiyan. Warmipas
kusanwa, karipas warminwa munash-
kankunata ruranankuna tiyan, nima
shuk mana munanichu nishpa. [4]Tukuy
kusayu warmika mana pay kikin
aychanpa amunchu. Chasnallatata
tukuy warmiyu karipas mana pay kikin
aychanpa amunchu. Kusan warminpa
aychanpa amun kashpan warminpas
kusanpa aychanpa amun kashpan
parihu kasunakushpa kawsanankuna
tiyan. [5]Chaymanta shuk kari warminwa
ishkanti parihu alita kwintashpankuna
alimi kama shuk punchakuna mana
tupanakunankunapa, Yaya Dioswa
kwintanankunapa. Chasna mañanata
paktachishkankunawasha kuti tupana-
kushpa kawsanahuchun, mana karipas,
nima warmipas shukwa musayanankun-
napa. Tupanakunata sakishpaykichi
supaykunapa apunmi atipama
kankunata uchata rurachinata.
Chayrayku mana ishkanti shuk
yuyayllawa kashpaykichika manami
alichu tupanakunata sakinaykichipa.

[6]Tukuy chayka shuk kunanami kan,
mana Yaya Diospa kamachishkanchu
kan. Ashwan ñuka kikinpa yuyaynimantami kankunata chayta kunashpa
yachachihuni. [7]Ñuka munaynima tukuy
kankunapas ñukashina warmi illa
kawsanaykichipa. Chasna rimashpaynipas yachani, mana tukuychu atipankichima warmi illa kawsanata. Chayrayku
Yaya Dioska ñukanchita alita riksishpan
yanapashka, shukka warmiyananpa,
shukka mana warmiyananpa.

[8]Tukuy kankuna musukunata,
shipaskunata, mashintukunatapas
rimani, ali kama ñukashina mana
kasaranaykichipa. [9]Chasna shuk kari
warmi illa, shuk warmi kusa illa
kawsanata mana atipashpaykichi ali
kama kasaranaykichipa, mana karika
yapa warmiyanata munashpa, warmipas
mana yapa kusayanata munashpa
parisishpa kawsanaykichipa.

[10]Chaymanta ña kasarashkakunata
rimani: Kan kari, warmiyu kashpaykika
ama warmikita wichuychu. Kan warmi,
kusayu kashpaykika ama kusaykita
wichuychu. Kay kunahushkaynitaka
Yaya Diosmi kamachiwashka kankunata
yachachinaynipa. [11]Shuk warmi kusanta
wichushka kashpanka ali kama chay
kusanwa alichashpan kutikashka
tantarinanpa. Mana munashpanka ama
shukta kusayachun. Chaymantapas Yaya
Dios mana munanchu shuk kari
warminta wichunanpa.

[12]Tiyanchari shuk wawkipa warmin
mana Jesukristuta kirinata munak.
Jesukristuka mana chaykunamanta
yachachishkan kashpanpas ñuka
rimashkaykichi, chay warminka
payllawa kawsanata munashpanka chay
wawkika ama warminta wichuchun.

[13]Chaymanta tiyanchari shuk panipa
kusan, mana Jesukristuta kirinata
munak. Chay kusan payllawa kawsanata
munashpanka chay panika ama kusanta
wichuchun. [14]Chay panipa kusan mana
Jesukristuta kirik kashpanpas Yaya
Dioska payta warminranti uchankuna-
manta pichay tukushkatashina
rikushpan chay kirik warminta mana
uchayachinchu paywa kawsahushkan-
rayku. Chasnallatata shuk wawkipa
warmin mana Jesukristuta kirik

kashpanpas Yaya Dioska payta
kusanranti uchankunamanta pichay
tukushkatashina rikushpan chay kirik
kusanta mana uchayachinchu paywa
kawsahushkanrayku. Mana chasna
kamaka wawankunapas mana alichu
kanahuma Yaya Diospa rikushkanpi.
Ashwan kunanka wawankunatapas
Yaya Dioska uchamanta pichay
tukushkatashina rikun.
15Shuk panipa kusan mana Yaya
Diosta kasuk kashpan payta sakinata
munashpanka sakichun. Chasnallatata
shuk wawkipa warmin mana Yaya
Diosta kasuk kashpan kusanta sakinata
munashpanka sakichun ama arkaychi-
chu. Chasna sakinakushpankuna
manana kasarashkashinachu kiparina-
hun. Yaya Dios munan kushilla mana
piñanakushpa kawsananchipa. 16Shuk
pani yuyarima ñukami atipasha yanapa-
nata kusaynita paypas kishpichirishka
kananpa nishpa. Chasna yuyarishpan
mana kusanta sakinayama. Chay panita
rimani: Manami yachankichu pay
kishpishka kankachu manachu.
Chayrayku chay mana Jesukristuta kirik
kusaykitaka sakiy llukshinanpa munash-
panka. Chasnallatata shuk wawki
yuyarima: Ñukami atipasha yanapanata
warminita, paypas kishpishka kananpa
nishpa. Chasna yuyarishpan mana
sakinayama warminta. Payta rimani:
Manami yachankichu pay kishpishka
kankachu manachu. Yaya Diosllami
shuti atipan chasna kishpichinataka.
Chayrayku chay mana Jesukristuta kirik
warmikitaka sakiy llukshinanpa
munashpanka.

Karan shuk kushilla kachun Yaya Dios churashkanpi

17Wawkikuna panikuna, karan shuk
Yaya Dios churashkanpi kushilla
kawsachun. Imashnami kashka Yaya
Dios payta kayashpan paypa runan
kananpa, chasna kushilla katichun.
Chasnallatatami chay shuk llaktakunapi
tantarik Jesukristuta kirik masinchiku-
natapas yachachini.
18Shukkuna kankunamanta israel
karikuna kashpaykichi ishpanaykichi
kara puntata pitirishka kankichi.
Chasna pitirishka kahushkaykichipi
Yaya Dios kankunata kayashpan paypa
runankuna kanaykichipa ama munay-
chichu mana pitirishkashina tukunata.
Kankuna mana israel karikuna mana
pitirishkachu kankichi. Chasna kahush-
kaykichipi Yaya Dios kankunata kayash-
pan paypa runankuna kanaykichipa
ama munaychichu ishpanaykichi kara
puntata pitirinata. 19Ñukanchikuna
pitirishka kashpanchipas kankuna mana
pitirishka kashpaykichipas mana
imananchu. Ashwan Yaya Dioska
munanmi paypa kamachishkanta
kasushpa kawsananchita. 20Chasna
Yaya Diosta kasushpa kawsahushpayki-
chi imashnachari kashkankichi, pitirish-
kachu manachu, Yaya Dios kankunata
kayashpan runankuna kanaykichipa,
chasnalla kipariychi.
21Yaya Dios kayashkan uras shuk
runapa rantishkan runa kashpayki
chasnalla katinayki kashpan ama
llakiriychu. Chasna kashpanpas
amuykita paganata atipankimaka,
pagay kanta kacharinanpa, manana
kamachishkan kanaykipa. 22*Rantishka
runakuna kashpaykichipas Jesukristuta
kirishpa kawsashpaykichi chushana
kawsankichi, manana shukpa
kamachishkanshinanachu, Jesús
kankunata kishpichishkanrayku. Mana
rantishka runakuna kashpaykichimi
Jesukristu kankunata rantishkanrayku
manana chushashinanachu kawsankichi,
paypa kamachinan runakuna
tukushkaykichirayku. 23Jesukristumi

yapa nanayta parisishpa wañushpan
achkata pagakshina kankunata
rantishka payllata kasushpa kawsanay-
kichipa. Chayrayku ama kuti tukuychi-
chu runakunapa kamachinankunashina
runata kasukkuna. 24Wawkikuna
panikuna, kamachina runa mana
kamachina runa kashpaykichi Yaya Dios
kankunata kayashkan uras paypa
runankuna kanaykichipa, karan shuk
mana chikan tukunayashpa, imashna-
chari kan chasnalla Yaya Diospa
munashkanta rurashpa kawsachun.
25-26Kankuna mana warmiyu wawki-
kunata, mana kusayu panikunata
yachachinayani yuyarishkaynita. Kunan
yapa manchaypa timpupi kawsahunchi.
Chayrayku ali kama, tukuy mana
warmiyu wawkikuna chasna warmi illa
kawsanaykichipa, chaymantapas tukuy
mana kusayu warmikuna kusa illa
kawsanaykichipa. Jesukristuka chayta
mana yachachiwarkachu, ñukallami
chayta yuyarini. 27Wawkikuna, kankuna
warmiyu kashpaykichika ama warmiki-
chita wichuychichu. Mana warmiyu
kashpaykichika ama warmiyanata
munashpa kawsaychichu. 28Chasna
rimashpaynipas warmiyashpaykichika
alimi, chasna rurashpaykichi manami
uchatachu rurankichi. Chasnallatata
shuk shipas kusayashpanka manami
uchatachu ruran. Ñuka munaynima
mana warmiyu mana kusayu kanayki-
chita mana yapa yuyarishpa llakirishpa
kawsanaykichipa.
29Wawkikuna panikuna, manana
unaytachu kawsashunchi kay allpapi.
Chayrayku kunanmanta pacha kankuna
warmiyu karikuna, kusayu warmikuna-
pas sapalla Yaya Diosrayku kawsak-
shina kawsaychi, tukuy shunkuykichi-
manta pacha Yaya Diospa munashkanta
rurashpa. 30Chaymanta kankuna
llakiywa kashpaykichika amana chay
llakihushkaykichillata yuyarishpa
kawsaychichu. Chaymanta kushilla
kashpaykichika ama kushikuhushkayki-
chillata yuyarishpa kawsaychinachu.
Shuk imata rantishpaykichi ama chay
rantishkaykichillata yuyarishpa kawsay-
chinachu. 31Tukuy kay allpapi rikunan-
chikunaka tukurinkakunami. Chayrayku
warmiyu kashpaykichipas llakishpa
kahushpaykichipas kushikushpa
kahushpaykichipas tukuy imaykichi
kankunarayku tiyahushpanpas ama
chaykunallata yuyarishpa kawsaychina-
chu, ashwan Yaya Diosta yuyarishpa,
munashkanta rurashpa kawsaychi.
32Ñuka munaynima mana kay allpapi
tukuy ima tiyahukkunallata yuyarishpa
kawsanaykichipa. Shuk kari mana
warmiyu kashpan ashwan atipan
yuyarinata Yaya Diospa munashkan-
llata, imashnami Yaya Diosta
kushichinka nishpa. 33Shuk kari
warmiyu kashpan yuyarinan tiyan,
imashnami warminta kushichishpa
kawsanka. 34Chasnaka payka shukta
shuktami yuyarishpa kawsan. Shuk
warmi mana kusayu kashpan ashwan
yuyarin Yaya Diospa rimashkanllata
kasunata, chaymantapas imashnami
Yaya Diosta yuyashpa kushichishpa
kawsanka. Shuk warmi kusayu kashpan
yapa achkata yuyarinan tiyan kusanta
kushichishpa kawsananpa.
35Tukuy chayta kankunata rimani,
Yaya Diosta tukuy shunkuykichimanta
pacha yuyashpa kasushpa, alita
rurashpa kawsanaykichipa. Manami
rimahunichu yuyarinaykichipa
kasaranaka manami alichu nishpa.
36Shuk musu shuk shipaswa
kwintashka kahushkankunapi yuyarina-
huma manana kasaranankunapa.
Chasna yuyarishpankuna chay musuka
kuti yuyarima chay shipasta mana alita
rurananta mana payta warmiyashpan.

Chaymantapas sinchi munanata
musyama. Ashwan ali kama warmiya-
naynipa nishpa yuyarima. Chasna
kashpan munashkanshina warmiyachun.
Chayka mana uchachu. 37Shuk musu
shuk shipaswa kwintashka kahushkan-
kunapi nima pi payta mana munakta
yuyachishpan paylla shunkunpi shuk
yuyayyulla tukuma, kikin munananpi
alita kuyrarik kama, chaymanta
shunkunpi arí nishpan sinchikunanpa
yuyarima chay kwintashkan shipaska
shipas kiparichun nishpa kuyrananpa,
alitami ruran. 38Chayrayku maykan
musumi kwintashkan shipasta
warmiyan, payka alitami ruran,
maykanmi mana warmiyanchu ashwan
alitami ruran.

39Shuk kusayu warmika alita kusanta
yuyashpa, chay kusanllawa kawsanan
tiyan kusan wañunankama. Chay kusan
wañushpan shuti atipan munashpanka
kuti kusayanata. Ashwan chay kusaya-
nayashkanka Yaya Diosta kasuk masin
kachun. 40Chasna kashpanpas ñuka
rimani, chay mashintuka ashwan
kushilla kama mana kuti kusayashpan.
Shukkuna mana chasnallatata yuyarish-
pankunapas ñuka yuyarini Yaya Diospa
Espíritun paykunapapishina shunkuyni-
pipas kahushpan chasna rimani.

Runakunapa rurashkan dioskunata kushka mikunakunamanta riman

8 1Kunanka rimashkaykichi maykan-
tami kankunaka tapuwashkankichi
kartaykichipi: ¿Alichu kama runaku-
napa rurashka dioskunata kushka
aychakunata mikunanchipa? nishpa.
Ñukanchikunaka yachanchi chay
rurashka dioskunaka nima imata
ruranata atipanankunata. Chay rurashka
dioskunata mañak runakunaka mana
chayta yachanahunchu. Chasna
paykunamanta ashwan yachak kashpan-
chipas chay yachanaka nima imapi
yanapanchu mana yuyakkuna kashpan-
chika. Ashwan ñukanchi kikinllata
atunyachirinchima ñukaka chay
rurashka dioskunata mañak runakuna-
manta ashwan alita yachakmi kani
nishpa. Ñukanchi yuyakkuna kashpan-
chilla shukkunata yanapashpa kawsan-
chi Yaya Diosta ashwan alita kasunan-
kunapa. 2Kankuna kikinlla alita yachak-
shina kanaykichita yuyarishpaykichika
manarami alita Yaya Diospa shiminta
yachahunkichirachu, imashnami
yachanaykichi tiyan. 3Kankuna alita
Yaya Diosta yuyashpa kawsahushpayki-
chika Yaya Diospas kankunata
riksishpanmi alita rikun.

4Chasna kashpan runakunapa
rurashka dioskunata kushka aychaku-
nata mikushunchichu manachu
mikushunchi nishpa yuyarihushkanchipi
kayta yuyariychi: Yachanchi runaku-
napa rurashka dioskunaka nima ima
kananta. Yaya Dioska shukllami,
paymanta ashwan shukka mana
tiyanchu. 5-6Runakuna rimashpankuna-
pas kay allpapi wayrapipas achka
dioskuna tiyan nishpa, chaymanta
shutipa achka dioskuna achka
kamachikkuna tiyashpanpas runakuna
paykunata kasushpa kawsahushkanku-
narayku ñukanchikunaka shuklla
Yayanchi Dios kananta yachanchi.
Paymi tukuyta rurashka, ñukanchikuna-
tapas rurashka payta kasushpa
kawsananchipa. Chaymanta tiyan
shuklla Amunchi Jesukristu. Paymi
Yayan Dios munashpan tukuy imata
rurashka, ñukanchikunatapas rurashka.

7Ashwan mana tukuy runakunachu
chayta alita yachanahun. Chaymanta
shukkuna Yaya Diosta kasuk masinchi-
kuna chay runakunapa rurashkan
dioskunata aychakunata kushkata
mikushpankuna yuyarinahun mana alita

rurashkankunata. Ñawpaka chay
runakunapa rurashkan dioskunata
kushichishpa kawsashpankuna
paykunata kushka aychakunata mikupa-
yarkakuna. Chaymanta pacha
kunankama chayta mikushpankuna
yuyarinahun chay runakunapa
rurashkan dioskunata yuyahushkanku-
nata. Chasna mana alita yachashpa
mikushpankunami yuyarinahun
uchatami rurashkani nishpa. Chasna
mapayachiy tukushkashina musyash-
pankuna manana atipanahunchu
kushilla kawsanata. 8Ñukanchikunaka
yachanchi chay mikunata mikushpanchi
mana mikushpanchipas Yaya Dioska
ñukanchita chasnallami yuyananta.
9Chayta yachashpaykichi runakunapa
rurashka dioskunata kushka aychaku-
nata kushilla mikunkichima. Chayka
alimi kan. Chasna kashpanpas chay
aychata mikushkaykichiwa atipanki-
chima shuk mana kankunashina alita
yachak kirik masikichita uchata rurachi-
nata. Chasna kashpan alita kuyrariychi
mana chasna ruranaykichipa.
10Kankuna runakunapa rurashka
dioskuna nima ima kananta yachakkuna
shuk yanka diosrayku rurashka wasima
rinkichima. Chaypina shuk mana alita
yachak kirik masikichika kankuna
chaypi mikuhushkaykichita rikuma.
Chasna kashpan ¿manachu paytapas
munachinkichima chay aychata
mikunata, chay aychata mikushpayni
uchatami rurani nishpa shunkunpi
rimay tukushpanpas? 11Chaypina
paypas mikuma. Chaymanta yuyarima
kunanka uchatami rurashkani nishpa.
Chaymanta pacha manana Yaya Diosta
kasushpa kawsama. Kankuna alita
yachak kashkaykichiranti chay kirik
masikichika wiñayparayku Yaya
Diosmanta anchurima, maykanraykumi
*Kristuka wañurka kishpichinanpa.
12Chasna chay kirik masikichita uchata
rurachishpaykichika uchatami ruranki-
chi. Mana alichu nishpa yuyarishkanta
rurachishkaykichiwa shunkunta
waklichinkichima manana atipananpa
alita sinchikunata. Chasna rurashpayki-
chi Kristutami mana alita rurankichi.
13Chayrayku shuk mikunata mikushkay-
niwa shuk kirik masinita uchata
rurachinimaka, nima ima uras kuti
aychata mikuynima chay kirik masinita
mana pantachichinaynipa.

Yaya Diospa kachashkan yachachikkunata ima munashkankunata kunanchi tiyan

9 1Kunanka ¿tukuy runakunapa
kamachinanshinachu kani? Manami
chasnachu kani. Ashwan *apostolmi
kani, Jesukristupa kachashkan
ñukanchita kishpichishkanmanta
yachachinaynipa. Amunchi Jesukristuta
rikushkani. Pay kamachiwashpanmi
kankunata yachachishkani. Chayrayku
kunan kankunaka payta kasushpa
kawsahunkichi.
2Shuk runakuna mana yachanayana-
hunchu Jesukristu yachachinaynipa
kachawashkanta. Chay runakuna mana
yachanayashpankunapas kankuna
chayta alita yachankichi. Ñuka Yaya
Diospa shiminta yachachishkayniray-
kumi kunanka payta kasushpa
kawsahunkichi. Chasna kashpan shutipa
Yaya Diospa kachashkan kanaynita
rikuchinkichi.
3-4Chay ñukamanta mana alita rimak
runakunata tapuni: Jesukristupa
kachashkan kashpayni Yaya Diospa
shiminta yachachinaynipa ¿manachu ali
kama yachachishkaynimanta mikunata
upyanata tapunaynipa? 5¿Manachu
ñukapas Jesukristuta kirik warmiwa
kasaraynimaka, chay warminiwa pakta
purinata atipaynima? Pedropas, Jesuspa

wawkinkunapas, chay shuk apostol
masinikunapas warminkunawa pakta
purinahun Yaya Diospa shiminta
yachachinankunapa. 6¿Manachu
ñukapas wawki Bernabepas
atipanchima mana shukpi tarawashpa
Yaya Diospa shiminta yachachihushkan-
chimantalla kawsanata imashnami
shukkunapas ruranahun? 7Shuk runa
suntalupi kahushpan ¿pay kikinllachu
mikunataka rantin? Mana. Ashwan
payta kamachikkunami kunahun. Shuk
runapa chakranpi tarpukuna
tiyashpanka ¿manachu chay tarpuku-
napa muyunkunata mikuma? Ari,
mikumami. ¿Manachu chasnallatata
shuk obehakunata kuyrak runa chay
obehakunapa chuchun yakuta upyama?
Ari, upyamami. 8Chayta nishpayni
mana runapa yuyayninllatachu
kankunata yachachihuni. Ñawpa
yachachik Moisés wañupas killkash-
kanpi chasnami yachachin. 9Chay
killkashkanpi kasnami nin:

Shuk tarawak wakra triguta wishku-
hushkanpi ama shiminta tapay-
chichu nishpa.

Chayka mana rimanayanchu Yaya Dios
yapa wakrata yuyananta. 10Yaya Dioska
ñukanchi paypa shiminta yachachikku-
natami yuyarishpa chasna riman.
Tarawananchimanta chapashpa kawsan-
chipa kasna yuyachin: Shuk chakrapi
tarpuk runa allpata tuksishpan muyuta
tarpun. Chaymanta chay tarpushkan
alita pukushpan shuk runa pallashpan
chay muyukunata apan wishkunanpa.
Ishkanti tarawanahun chapashpa chay
muyukunata chawpinakunankunata.
11Ñukanchi Yaya Diospa shiminta
yachachikkunaka chay chakrapi
tarawak runakunashinami kanchi.
Kankunata Yaya Diospa shiminta
yachachishkanchirayku shunkuykichipi
mana tukurik kawsayta kuk muyuta
tarpukshina kashpanchi ¿manachu
atipanchima kankunata tapunata
tukurik imakunata, maykantami munan-
chi kawsananchipa? 12Chay shuk
yachachikkuna kankunata tapunahun
ima pishihushkanta kunaykichipa.
Ñukapas chay yachachishpa purik
masinikunashinami chasna kankunata
tapunata munashpaynika tapuynima.
Chasna ñukanchika tapunata atipash-
panchitata mana kankunata tapushkan-
chichu. Ashwan achkata parisishpanchi-
pas tarawashpa kawsanchi nima pi
rimananpa, chay suma ali shimita
*Kristu runakunata kishpichinanmanta
yachachinahun kullkita imatapas
apinankunallapa nishpa.
13Yuyariychi Jerusalén llaktapi *Yaya
Diospa wasinpi tarawak runakunata.
Israel masinchikuna shuk wiwakunata
Yaya Diosta kushichishpa kunahun.
Chay wiwakunata wañuchinata yanapak
Yaya Diospa wasinpi tuchpashinapi
rupachik runakunaka chay wiwakunapa
aychanmanta shuk partita mikunahun.
14Chasnashinami Yaya Dioska munan
chay suma ali shiminta Jesukristu
runakunata kishpichinanmanta
yachachikkunapas yachachishpa
tarawashkankunamanta kankuna
yanapashpaykichi kawsanankunapa.
15Kankunata yachachihushpayni
munashkaynita kuwanaykichi kashpan-
pas ñukaka nima imata kankunamanta
tapushkanichu. Kunallapas mana kay
kartata kankunarayku killkahunichu
ñukata imatapas kuwanaykichipa.
Yarkaywa wañuhushpaynipas manami
nima imata kankunata tapushkanichu
nima pi atipananpa chasna yanka
yachachishkaynirayku kushikunaynita
kichuwanata.
16Yaya Diospa suma ali shiminta
Jesukristu runakunata kishpichinan-
manta yachachishpayni manami

atipanichu rimanata yachachishkaynirayku yapa alimi kani nishpa. Yaya Diosmi kamachiwashka chayta yachachinaynipa. Chayrayku yachachinayni tiyan. Mana yachachinimaka, imashnashi tukuynima. 17Ñuka arí nishpa rimashkaynirayku yachachishpayni kushichiy tukuynimami. Mana arí nishpayni chasnalla yachachinayni tiyan Yaya Dios yachachinaynipa kamachiwashkanrayku. 18Chasna kashpanka ¿imawashi kushichiy tukuhuni? Kaymi kan kushikunaynika kankunata Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachishpayni nima imata kankunamanta tapushpayni. Atipaynima karka kankunamanta imatapas tapunata. Chasna kashpanpas nima imata tapunichu. Chasnamanta pagay tukushkashina yapa kushikuni.

19Nima shuk runa ñukata kamachiwak kashpanpas shuk kamachina runashina tukuy runakunata yanapashpa kawsahuni ashwan achka runakuna Kristuta kasushpa kawsanankunapa. 20Ñukanchi israel runakunamanta achka Moisés wañupa killkashkan kamachishkakunata kasushpa kawsanahun. Ñuka israel runa kashpaynipas yachani mana chay kamachishkakunata paktachishkanchiraykuchu kishpichirishka kananchita. Chasna yachashpaynipas ñukanchi israel runakunamanta Jesukristuta mana kirikkunawa parihu kawsashpayni paykunashinami chay kamachishkakunata kasushpa kawsani. Chasna kawsahushpaynimi munani paykunata yanapanata paykunapas Jesukristuta kasushpa kawsanankunapa. 21Chaymanta tiyan kankuna mana Moisespa killkashkan kamachishkakunata kasushpa kawsak mana israel runakuna. Jesukristuta mana kirik mana israel masikichikunawa kahushpayni paykunashinallatatami kawsahuni. Chasna kawsahushpaynimi munani paykunata yanapanata paykunapas Jesukristuta kasushpa kawsanankunapa. Chasna paykunashina kawsahushpaynipas mana sakinichu Yaya Diospa kamachishkanta kasushpa kawsanata, Kristupa kamachishkankunata kasuk tukushkaynirayku. 22Tiyan Yaya Diosta kirik masinchikuna, manara tukuy shunkunkunamanta pacha alita paypi sinchikunata yachakkuna. Paykunawa kahushpayni ñukapas paykunashinami kawsani. Maykankunawapas kahushpayni paykunashinami kani. Alita paykunata yuyashpami yachachini chay tukuymanta shukkunallapas Jesukristuta kirishpa kishpichiy tukunankunapa. 23Ñukaka Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachini ñukapas Yaya Dios chay shiminpi paktachinan rimashkankunata kuy tukunaynipa.

24Tiyan shuk runakuna sinchita kallpashpa shuk pukllak masinkunata gananata munakkuna. Chay gananata munak runakunaka sinchita kallpanankuna tiyan. Shukllami puntiru paktan shuk suma llawtuta ganashpan apananpa. Akuychi ñukanchikunapas chay ganak runakunashina kashunchi. Chayrayku alikunallata rurashpa, Yaya Diosllata kasushpa kawsashunchi Yaya Dioswa wiñaypa kawsananchipa. 25Chasna pukllashpa gananata munak runakunaka shuk mikunata upyanata sasinahun chay pukllahushkan puncha mana sampayananpa. Chasnami sasinahun shuk ratu wañurik pankakunamanta rurashka llawtullata gananankunapa. Ashwan ñukanchikunaka akuychi chay gananata munak runakunashina kashunchi, tukuy mana alikunata sakishpa, yachashpanchi

mana shuk wañurik llawtullatachu
apinanchita, ashwan Yaya Dios
ñukanchita wiñaypa kawsayta kunanta.
26Chayrayku ñukaka gananata munak
kallpahuk runashina kawsani paktanay-
nipa maypimi munani paktanata.
Chasnallatatami sinchita makanakuhuk
kuntranta waktahukshina kawsani
kuntraynita winsinaynipa. Mana
kanichu shuk yanka wayrapi waktahuk
runashina. 27Ashwan ñukaka aychayni-
tami alita kuyrani tukuy uras alita
ruranaynipa. Chayta rurani shukkunata
yachachinaynipa imashnami alita
rurashpa kawsanankuna tiyan. Ñuka
kikin mana alita rurashpa kawsayni-
maka ¿imashnata atipaynima shukku-
nata yachachinata alita rurashpa
kawsanankunapa?

Runakunapa rurashka dioskunata mana kushichishpa kawsanamanta riman

10 1Wawkikuna panikuna, ama
kunkaychichu chay ñawpa yaya
rukunchi wañukuna chunlla chakishka
allpapi purihushpankuna Yaya Dios
tukuy paykunata kuntrankunamanta
shuk puyuwa arkashpa kuyrashkanta.
Chaymanta chay atun kucha Puka
Marpi paktashpankuna Yaya Dios chay
atun marta shuk parti shuk parti
anchuchishpa ñampitashina rurashpan
tukuy paykunata yanaparka allpata
purishpa pasashpankuna kishpinanku-
napa. 2Chasna Yaya Dios chay puyuwa
paykunata arkashpan chay marta
pasahushpankuna bawtisarishkakuna-
shina karkakuna Moisesta kasushpa
katinankunapa. 3Tukuy chay ñawpa
yaya rukunchi wañukunaka Yaya
Diospa kushkan silumanta mikunaku-
nata mikupayarkakuna. 4Chaymanta
yaku mana tiyashpan shuk rumi
urkumanta Yaya Dioska yakuta
llukshichishpan tukuy chay runakuna
upyarkakuna. *Kristumi chay Yaya
Diospa kushkan rumi urkushina kan.
Paymi paykunawa kashpan paykunata
kishpichirka mana yarkaywa yakuna-
yaywa wañunankunapa. 5Chasna Kristu
tukuy paykunata yanapashpanpas shuk
shukkunallata alita rikurka rimashkan
allpapi yaykuchinanpa. Achka paykuna-
manta mana kasushkankunarayku
kastigay tukushpankuna chay chunlla
chakishka allpapi wañurkakuna. 6Yaya
Dioska chay yaya rukunchi wañukunata
chasna kastigarka, mana alita
rurashkankunarayku. Ñukanchikuna
paykunata yuyarishpa yachakunanchi
tiyan mana paykunashina millaypata
ruranchipa.
7Kankuna ama chay yaya rukunchi
wañukunashina yanka dioskunata
kushichinayashpa kawsaychichu.
Ñawpa chay yaya rukunchikuna
rurarkakuna shuk wakrata oromanta.
Chay wakrata kushichinayashpa
tantarirkakuna. Chasna rurashkankuna-
manta Yaya Diospa killkachishkanpi
riman:

> Runakunaka fiestata rurashpa
> achkata mikurkakuna, upyarka-
> kuna, baylarkakuna nishpa.

8Chaymanta ama chay ñawpa yaya
rukunchi wañukunashina musayaychi-
chu. Paykunamanta shukkuna
musayashpankuna shuk punchalla
ishkay chunka kimsa waranka wañurka-
kuna.
9Chaymantapas ama chay yaya
rukunchi wañukunashina rimaychichu
manami Yaya Diosta kasunayaninachu
nishpa. Chay runakuna chasna rimash-
pankuna Yaya Dioska machakuyakunata
kacharka paykunata kanishpankuna
wañunankunapa.
10Chaymanta ama chay ñawpa yaya
rukunchi wañukunashina rimaychichu

Yaya Dioska mana ali kananta. Chasna
rimashpankunami Yaya Diospa
*angelka chay mana ali rimak runaku-
nata wañuchirka.
11Yaya Dioska chay ñawpa yaya
rukunchikunata kastigarka ñukanchi
yachakunanchipa mana paykunashina
kawsananchipa. Tukuy chayta Moiseska
killkarka ñukanchikuna yachakunan-
chipa alita rurashpa kawsananchipa.
Kunanka ñukanchikunaka kawsahun-
chimi kay mundu tukurinan punchaku-
napi. Chayraykumi chay Yaya Diospa
killkachishkanmanta yachakunanchi
tiyan imashnami alita kawsashunchi.
12Shuk kankunamanta yuyarishpanku-
naka ñukaka mana atipanichu
millaypata ruranata nishpa, kuyrariychi
mana kunkaymanta millaypata ruranay-
kichipa. 13Kamay tukushpaykichi Yaya
Diosta kasukchu kankichi manachu
nishpa, chayka manami pasashkachu
runarayku atipaypata. Kamanakuna
sinchi kashpankunapas Yaya Dios
rimashkanta paktachik kashpan manami
sakinkachu sinchikunata atipanaykichi-
manta pasa kanata. Ashwan payka
yanapan mana ali ruranayaykichikunata
mana ruranaykichipa. Chasna
kankunata sinchikuchishpan yanapan
kamanakunamanta alita llukshinayki-
chipa.
14Chayrayku munashkayni wawkini-
kuna paninikuna, chasna Yaya Dios
kankunata yanapahushpan ama chay
runakunapa rurashka dioskunata
kushichiychichu. 15Kankuna alita
asirtak kashpaykichi maykanmi ali,
maykanmi mana alichu, yuyariychi
alitachu manachu kankunata yachachi-
huni nishpa. 16Ñukanchikuna Yaya
Diosta yuyashpa tantarishpanchi
*vinuta upyashpanchi Yaya Diosta
agradesinchi. Chasna chay vinuta
upyashpanchi Kristupa yawarnin
ñukanchirayku shuturishkanrayku
paywa shuklla kanchi. Chaymantapas
panta pakishpa mikushpanchi Kristu
wañushkanrayku paywa shuklla kanchi.
17Achka kashpanchipas parihu shuk
panllata mikunchi. Chasna chay
panllata parihu mikuhushpanchi
yachanchi shuk runapa aychanshinalla
kananchita.
18Rikuychi, achka ñukanchi israel
runakunamanta wiwakunata wañuchi-
nahun, tuchpashinapi shuk pitikunata
rupachinahun Yaya Diosta kushichinan-
kunapa. Chasna chay wiwakunata Yaya
Diosta kushpankuna chay tarawakku-
naka chay aycha puchurishkata tukuy
parihu mikunahun. Chasna parihu
mikuhushpankunami tantaylla Yaya
Diosta kushichipayanahun. 19Chayta
kankunata yuyachishpayni mana
rimanayanichu runakunapa rurashka
dioskunaka shutipa kanankunata, nima
chay dioskunata kushka aycha shuk
aychakunamanta chikan kananta.
20Ashwan kaytami rimani: Runakunaka
chay rurashka dioskunata kushichinan-
kunapa wiwakunata wañuchishpa
kushpankuna supaytami kunahun,
manami kikin Yaya Diostachu kunahun.
Mana munanichu kankuna paykunawa
parihu yanka dioskunata karana
fiestama rishpaykichi supaykunata
kushichinaykichipa. 21Kristupa
yawarnin shuturishkata yuyarishpa
vinuta upyashpaykichi manami
atipankichichu supaykunarayku
churashkankuna upyanakunatapas
upyanata. Chasnallatata Kristupa
wañushkanta yuyarishpa panta mikush-
paykichi manami atipankichichu
supaykunarayku churashkankuna
aychakunatapas mikunata. 22Ñukanchi
Yaya Diosta kasukkuna supaykunata
kushichishpanchika Yaya Diostami
piñachinchi. Chasna Yaya Diosta

piñachishpanchika manami kishpishunchichu paypa kastigananmanta. ¿Yaya Diosmanta ashwan yachayyuchu kanchi paypa kastigananta mana manchananchipa?

Mana ñukanchi kikinllata yuyarishpa kawsanamanta yachachin

23 Shuk runakuna rimanahun tukuy kan ali ruranchipa nishpa. Ari, chayka shutipami. Chasna kashpanpas mana tukuychu ali ñukanchirayku, chaymantapas mana tukuychu yanapan Yaya Diosta kasuk masinchikuna ashwan alita payta kasushpa kawsanankunapa. 24 Akuychi tukuy wawkinchikunawa paninchikunawa yanapanakushpa kawsashunchi. Mana ñukanchi kikinpa munashkanchita rurashpa kawsashunchichu.

25-26 Yaya Dios tukuy kay allpata, tukuy kay allpapi tiyashkakunata rurashka. Chayrayku payka kay allpapa, tukuy kay allpapi tiyashkapa Amun kan. Chasna kashpanmi tukuy chay aychakuna rantichinapa kashkata atipankichi rantishpa mikunata. Shunkuykichipi mana killachirinaykichipa ama tapuychichu ¿kay aychaka runakunapa rurashka dioskunata kushkachu? nishpa. Chasna mana yuyarishpa mikushpaykichika manami uchata rurankichichu.

27 Chaymanta Yaya Diosta shuk mana kasuk runa kankunata kayashpanka munashpaykichika riychi paywa mikunaykichipa. Shunkuykichipi mana killachirinaykichipa ama tapuychichu ¿kay mikunaka runakunapa rurashka dioskunata kushka mikunachu? nishpa. 28 Chasna kashpanpas chay kanta kayahuk runa rimama kay mikunaka diosnita kushichishpa wañuchishkakunami nishpa. Chasna kashpanka chay aychata ama mikuychichu, chay kankunata rimakpa yuyayninta mana pantachichinaykichipa, chaymantapas nima pi shunkunpi killachirinanpa paypas chay diosta kushichin nishpa. 29 Mana rimanichu kankuna shunkuykichipi killachirinaykichita, ashwan rimanimi shukkuna shunkunkunapi killachirinankunamanta. Ñukanchimanta yuyarishpa ñukarayku ali kashpan chay aychata mikunaynipa, nima pi atipamachu rimanata rurashkaykika mana alichu nishpa, pay chasna ruranamanta shunkunpi killachirishka tukushkankunarayku. 30 Ñukanchi shuk imata mikushpanchi Yaya Diosta agradesishpa ¿imaraykuta shuk runakunaka ñukanchita rimanahuma manami alitachu rurashkanki nishpa? Chayka manami alichu.

31 Chayrayku mikuhushpaykichi mana mikuhushpaykichi, upyahushpaykichi mana upyahushpaykichi, chaymanta imatapas rurahushpaykichi ruraychi tukuy runakuna rimanankunapa Yaya Dios kankunata yanapashpanmi kankunaka alita rurahunkichi nishpa. 32 Ama rurashkaykichiwa runakunata pantachichishpa nima arkashpa kawsaychichu Jesukristuta alita kirinankunapa, nima israel runakunarayku, nima mana israel runakunarayku, nima Jesukristuta kirik masinchikunaraykupas. 33 Ñukapas chasnallatatami kawsani tukuy runakunata yanapanaynipa. Manami ñuka kikinrayku shuk imata apinaynipachu chasna kawsahuni, ashwan tukuy runakunata yanapanaynipami, paykunapas ñukashina kishpinankunapa Yaya Diospa kastigananmanta.

11 1 Imashnami ñuka *Kristumanta yachakushpa alita rurashpa kawsahuni, chasnallatata kankunapas ñukamanta yachakushpa alita rurashpa kawsaychi.

Yaya Diospa wasinpi imashnami warmikunaka kanankuna tiyan

2Wawkikuna panikuna, kankuna
ñukata yuyawashpaykichimi tukuy chay
yachachishkaynikunata alita kasuhunki-
chi. Chaywa alitami rurahunkichi.
3Kunan ashwan shuk tiyawan maykan-
tami munani alita asirtanaykichipa.
*Kristuka tukuy runakunarayku atun
kamachikmi. Warmikunarayku
kusankunaka kamachikkunashinami
kanahun. Kristurayku Yayan Dioska
atun kamachikmi kan.
4Chasna kashpan kankuna karikuna
*Yaya Diospa wasinpi kashpaykichi
mañashpa Yaya Diospa shiminta
yachachishpa umaykichita wankushpay-
kichi Jesukristuta pinkachinkichi.
5Ashwan kankuna kusayu panikuna
tantarishkaykichipi Yaya Diospa rimash-
kanta rimahushpaykichi Yaya Dioswa
kwintahushpaykichi karishina mana
umaykichita llachapawa wankushpayki-
chika kusaykichitami pinkachinkichi.
Shuk warmipa chukchanta rutushkanku-
nashina pinkaypami. 6Shuk pani
umanta mana llachapawa wankunata
munashpanka chukchanta karishina
pitichichun. Yuyarishpanka karishina
chukchanta pitichina rutuchina pinkay-
pami nishpa, umanta llachapawa
wankuchun.

Chasna tantarishkaykichipi, kankuna
kusayu panikuna, Yaya Diospa rimash-
kanta rimahushpaykichi chasnallatata
Yaya Dioswa kwintahushpaykichi
karishina mana chukchaykichita
llachapawa wankushpaykichika pinkay-
pami. Mana chukchaykichita
llachapawa wankushpaykichika
rutuchishkashina pinkaypami. Shuk
pani chukchanta mana llachapawa
wankunata munashpanka karishina
pitichichun. Yuyarishpanka karishina
chukchanta pitichina rutuchina pinkay-
pami nishpa, chukchanta llachapawa
wankuchun.
7Kankuna karikunaka Yaya Diospa
wasinpi tantarishpaykichi ama
warmikunashina umaykichita
llachapawa wankuychichu. Yaya Dioska
karita rurashka payshina kananpa,
chaymanta rikuchinanpa imashnami
payka tukuymanta pasa kan. Warmiku-
naka rikuchinahun imashna alitami
Yaya Dioska karikunata rurashka.
8Karitaka Yaya Dioska manami
warmipa aychanmantachu rurashka,
ashwan warmitami karipa aychanmanta
rurashka. 9Chasnallatata Yaya Dioska
karitaka manami warmiraykuchu
rurashka, ashwan warmitami rurashka
karirayku kusanta alita yanapashpa
kasushpa kawsananpa. 10Chayrayku ali
kama, tukuy kusayu panikuna umanku-
nata llachapawa wankunankunapa.
Chasna wankushpankuna tukuy chay
Yaya Diospa *angelkunapas kushikuna-
hun, chay kusayu warmikuna kusanku-
nata alita kasushpa kawsahushkanku-
nata rikuchihushkankunarayku.
11Chasna kashpanpas Amunchi
Jesukristuta kirik kashpanchi karikuna
warmikuna chasnalla yanapanakunan-
chipa kanchi. Nima karikuna atipana-
hunchu rimanata warmikunata mana
munanchichu nishpa, nima warmikuna
atipanahunchu rimanata karikunata
mana munananchichu nishpa. 12Warmi
karipa aychanmanta rurashkami.
Chayka shutipami. Chasnallatata
shutipami karikunaka warmipa
wawayashkankunami. Ashwan tukuy
ñukanchimi Yaya Diospa rurashkankuna
kanchi.
13Kankuna kikin rimaychi: ¿Alichu
shuk kusayu warmi tantarishkaykichipi
mana umanta llachapawa wankushpa
Yaya Diosta mañananpa? 14Chaymanta

kankuna karikuna yacharinkichi
chukchaykichita pitichishpa kawsanata.
Kankunaka warmishina suni chukchayu
kawsashpaykichika pinkaypami kama.
15Kankuna warmikunaraykuka suni
chukchayu kanaykichika yapa sumami.
Yaya Dios chukchaykichita kushka
chaywa tulturishkashina kanaykichipa.
16Shuk runakuna kankunata rimana-
huma mana alichu chasna yacharinayki-
chika nishpa. Ñukaka chay runakuna-
taka rimaynimami kasna: Ñukanchi
tukuy maypipas tantarik Yaya Diosta
kasuk masinchikunapas chasnami
yacharishkanchi nishpa.

Imashnami mana alichu kan mikunanchipa upyananchipa Jesukristu wañushkanta yuyarishpa mikuhushkanchipi

17Wawkikuna panikuna, alita uyaway-
chi. Kankuna tantarishpaykichi Yaya
Diosta kushichinaykichipa, manana
yuyanakushpa sinchikuchinakunkichi-
nachu. Chayrayku llakirishpayni
kankunarayku killkahuni. 18Shuk
runakuna rimawashkakuna, kankunashi
tantarishkaykichipi shukwa shukwa
manana shuk yuyayllawa kahushkayki-
chita, ashwan yapashi rimanakushpa
kahunkichi. Yuyarini shuk parti rimash-
kankuna shutipa kananta. 19Shutipami
tantaylla kahushkaykichimanta shuk
muntun shuk muntun tukunaykichi
tiyan rikuchinaykichipa pikunami
kankunamanta alita Yaya Diosta
kasukkuna kanahun.
20Chasna muntun muntun tukushka-
kuna tantarishpaykichi chay panta
mikunaykichi chay *vinuta upyanayki-
chi manami shutipachu Jesukristupa
wañushkanta yuyarishpa mikunaka.
21Chasna mikunaykichipa tantarishpay-
kichi karan shuk apashkankunatara
mana chapashpa mikunahun upyana-
hun. Chasna shukkunapaka mana
tiyashpan mana mikushpa mana
upyashpa yarkaywa kiparinahun,
shukkunaka saksakta mikushpa
upyashpa machashka kanahun.
22¿Manachu tiyan wasikichika mikunay-
kichipa upyanaykichipa? ¿Imaraykuta
mana imayu kirik masikichita mana
yuyashpa mana karashpa pinkachinki-
chi? Chayrayku ¿imatata rimashkayki-
chi? ¿Chasna kanaykichimanta
kankunata rimaynimachu alitami
rurankichi nishpa? Manami atipanichu.

Pablo yachachin Jesukristu wañushkanta yuyarishpa tantaylla mikunanchipa upyananchipa

23Wawkikuna panikuna, Amunchi
Jesusmi ñukata yachachiwashka
tantarishpanchi panta mikunanchipa,
chasnallatata *vinuta upyananchipa.
Chaymanta yachachishkani tukuy kay
Amunchi Jesús yachachiwashkanta.
Kunan kutikashka yachachishkaykichi:
Amunchi Jesús apichiy tukunan tuta
paypa runankunawa parihu mikushpan
shuk panta apirka. 24Yayanta
agradesishpan chay panta pakishpa
pakishpa runankunata kuhushpan
mikunankunapa rimarka: Kay panka
aychaynishinami. Tukuy uras tantarish-
paykichi shuk panta pakinakushpa
yuyariychi ñuka kankunaranti wañush-
kaynita nishpa.
25Chay panta mikushkankunawasha
shuk pusillu vinuta apishpan rimarka:
Ñawpa kankuna shuk wiwakunata
wañuchishpa, yawarninta shutuchishpa
Yaya Diosta tapushpaykichi payka mana
ali rurashkaykichita llakichishka.
Kunanmanta pacha ñuka wañushpayni
yawarni shuturishkanrayku Yaya
Dioswa mushu alichanata rurasha payka
kankunata tukuy mana ali rurashkayki-
chimanta llakichinanpa. Kay vinuta

upyashpaykichi yuyariychi yawarni
shuturishkanta nishpa. Chasna Amunchi
Jesuska yachachirka tukuy paypa
runankunata. 26Chayrayku kunanmanta
pacha Jesukristu shamunankama chay
panta mikushpa, chay vinuta upyashpa
shukkunata riksichinkichi Amunchi
Jesukristu uchanchikunaranti wañush-
kanta.

Imashnami tantaylla mikunanchi upyananchi tiyan Jesukristu wañushkanta yuyarishpa

27Shuk runa tiyashpanka kirik
masinkunata mana yuyashpa chay
panta mikushpanka chay *vinuta
upyashpanka uchatami ruran. Chasna
rurashpan payka kasna rimahukshinami
Amunchi Jesukristu wañushpan
yawarnin shuturishkanka nima imachu
nishpa. 28Chayrayku manara chay panta
mikuhushpanchira manara chay vinuta
upyahushpanchira shunkunchimanta
pacha yuyarinanchi tiyan, kirik
masinchikunata yuyashpachu
kawsahunchi manachu. 29Chay panta
mikushpa, chay vinuta upyashpa alita
yuyarinanchi tiyan Amunchi Jesukristu
tukuy ñukanchirayku wañushkanta.
Shuk yanka mikunatashinalla mikush-
panchika Yaya Diosmi ñukanchita
kastiganka. 30Chayraykumi shukkunaka
unkushka kankichi, shukkunaka
sampakuna kankichi. Shukkunaka ña
wañushkakunapas. 31Ñukanchi kikin
yuyarinchimaka kirik masinikunata
yuyashpachu kawsahuni manachu
nishpa yuyashpana kawsananchipa,
chay mikunata mikushpanchi Yaya
Dioska mana ñukanchita chasna kastiga-
machu. 32Mana yuyanakushpa kawsash-
panchi paymi ñukanchita kastigashpan
yachachinayan alillata rurashpa yuyana-
kushpa kawsananchipana. Chasna
kawsashpanchimi mana kastigarishun-
chichu Yaya Diosta mana kasuk runaku-
nawa pakta nina mana wañukpi.
33Chayrayku wawkikuna panikuna,
tantarishpaykichi chay panta mikunay-
kichipa, chay vinuta upyanaykichipa,
chapaychi tukuy parihu mikunaykichipa
upyanaykichipa.
34Shuk wawki yapa yarkashpanka
puntiru wasinllapi mikuchun. Chasna
mikushpa shamushpanmi tantarishkay-
kichipi ashwan Jesuspa wañushkanllata
yuyarishpa mikunka. Chasnami shuti
Yaya Dioska payta mana kastigankachu.
Chayllata kaykunamanta kankunata
rimashkani. Kankunama rishpaynimi
ashwanta yachachishkaykichi.

Yaya Diospa Espíritun yanapashpan tukuy imata atipanchi ruranata

12 1Wawkikuna panikuna, munani
alita yachanaykichipa Yaya
Diospa Espíritun tukuy ñukanchi Yaya
Diosta kasukkunata shukta shukta alita
ruranata atipachinanmanta. 2Alitami
yachankichi manara Yaya Diosta
kasushpa kawsahushpaykichira shuk
mana ali yachachikkuna kankunata
llullachirkakuna runakunapa rurashkan
mana rimak dioskunata mañashpa
kawsanaykichipa. 3Chayrayku
kankunata kayta rimani. Shuk runa
rimashpanka Jesuska manami Yaya
Diospa Wawanchu nishpa, manami
Yaya Diospa Espíritun munashkantachu
rimahun. Ashwan shuk runa rimash-
panka Jesuska Yaya Diospa Wawanmi,
paymi Amuyni nishpa, Yaya Diospa
Espiritunmi yanapashpan rimahun.
4-5Chaymanta Yaya Diospa Espíritun
tukuy ñukanchi Yaya Diosta kasuk
runakunata shukta shukta alita ruranata
atipachin. Chasna tukuy ñukanchikuna
chikan chikanta ruranata atipachiy
tukushpanchipas chay shuklla Yaya
Diospa Espiritunmi ñukanchita

atipachin, chaymantapas chay shuklla
Jesukristumi tukuy ñukanchipa
Amunchi kan. 6Yaya Diosmi karan shuk
ñukanchita yachayninta kun chikan
chikanta rurananchipa. Chasna
kashpanpas shukllami Yaya Dioska,
tukuy imata yachayninwa rurakka.
7Yaya Diospa Espiritunka chasnami
karan shukta chikan chikanta alikunata
ruranata atipachin tukuy Jesukristuta
kirik masinchikunawa yanapanakushpa
kawsananchipa. 8Yaya Diospa
Espiritunka shukkunataka yanapan shuk
runakunata yachayninwa alita kunanan-
kunapa. Shukkunataka yanapan Yaya
Diosta alita riksishpan yachachinanku-
napa. 9Chaymanta Yaya Diospa
Espíritun shukkunataka yanapan tukuy
shunkunkunamanta pacha payllapi
sinchikushpa shuk mana yachashkanku-
nata alita ruranankunapa. Shukkuna-
taka yachayninta kun unkushkakunata
ampinankunapa. 10Chasnallatata
shukkunata yachayninta kun atun
yachaywa ruranakunata ruranankunapa.
Shukkunataka yachayninta kun
yachachinankunapa imashnami alita
Yaya Diospa munananta rurashpa
kawsananchi tiyan, chaymantapas
imatami Yaya Dios ruranayan nishpa.
Chaymanta Yaya Diospa Espiritunka
shukkunataka yachayta kun yachanan-
kunapa pimi alita Yaya Diosta kasushpa
yachachin, pimi supayta kasushpa
yachachin nishpa. Chaymanta shukku-
nataka yachayta kun mana yachakush-
kan Yaya Dioslla yachashkan shimipi
rimanankunapa. Shukkunataka
yachayta kun chay shimipi rimashkan-
kunata asirtachinankunapa.
11Tukuy chaykunata shuklla Yaya
Diospa Espiritunmi atipachin.
Imashnami pay munan chasnashinami
*Kristuta kirikkunata karan shukta
chikan chikanta atipachin.

Tukuy Jesukristuta kirikkuna shuk runashinallami kanchi

12Ñukanchi runakunapa tiyan
makinchikuna, chakinchikuna,
ñawinchikuna, sinkanchikuna, rinkrin-
chikuna. Tukuy chaykuna ñukanchiku-
napa tiyashpanpas shuk runallami
kanchi. Chasnallatatami ñukanchi
*Kristuta kirikkunapas Yaya Dios karan
shukta chikan chikanta atipachishpan-
pas shuk runashinallami kanchi. 13Shuk-
kuna ñukanchikunamanta israel
runakuna kanchi, shukkunaka mana
israel runakuna kankichi. Shukkuna
patronyu, shukkunaka mana patronyu-
chu kanchi. Chasna chikan chikan
runakuna kashpanchipas Yaya Diospa
Espíritun tukuy ñukanchita shunkun-
chipa aliyachishpa mushuta rurashpan
shuk runashinalla tukushkanchi.
Chaymanta Yaya Dios tukuy
ñukanchipa shunkunchipi kawsananpa
chay shuklla Espiritunta churarka
kawsayta kunanpa.
14Chasnallatata aychanchipas kan.
Makinchikuna, chakinchikuna, rinkrin-
chikuna tiyashpanpas shuk runallami
kanchi. 15Chakinchi ñukanchita
rimamaka ñukaka mana makikichu
kani, chayrayku mana aychaykichu kani
nishpa. Chasna rimashpanpas aychan-
chillami. 16Rinkrinchi ñukanchita
rimamaka ñukaka mana ñawikichu
kani, chayrayku mana aychaykichu kani
nishpa. Chasna rimashpanpas aychan-
chillami kan. 17Ñawiyulla, mana
rinkriyu kanchimaka, mana atipanchi-
machu uyanata. Rinkriyulla, mana
sinkayu kanchimaka, mana atipanchi-
machu samanata. 18Yaya Dioska rinkrin-
chita, sinkanchita, ñawinchita chikan
chikanta ruranankunapa aychanchipi
churashka pay munashkanshina.
19Rinkrinchillata, ñawinchillata,

sinkanchillata rurama karka, aychanchika manami tiyamachu. [20]Ashwan paymi aychanchipi tukuy tiyakta rurarka. Chasna rinkriyu, sinkayu, ñawiyu, makiyu, chakiyu kashpanchipas shuk runallami kanchi.

[21]Chasna kashpan ñawinchika mana atipamachu makinchita rimanata kanka mana rikunata atipashpayki mana munanichu kanta nishpa. Chaymanta umanchipas mana atipamachu chakinchita rimanata kanta mana munanichu nishpa. [22]Ashwan tukuy kay aychanchipi kahukkunaka alimi kan ñukanchikunarayku. Shuk parti aychanchi mana yapa valik kananta yuyarishkanchitami ashwan shukkunamanta munanchi. [23]Shuk parti aychanchita mana rikuchiypa kananta yuyarishpanchi ashwan alita kuyrashpa sumayachishpa kawsanchi. Maykankunami aychanchipi pinkaypa kananta yuyarinchi, chaykunatami ashwanta valichishpa kuyrashpa kawsanchi. [24]Chay shuk parti aychanchita mana chasna kuyrashpachu kawsananchi tiyan. Yaya Dioska aychanchita rurashka chay ashwan pinkaypa kananta yuyarishkanchi partikuna ashwan valichirishka kuyrarishka kanankunapa.

[25]Chasnami Yaya Dioska rurashka karan shuk parti aychanchipi mana sapallan anchurishkashina kananpa, ashwan shukwa shukwa parihu alita yanapanakunankunapa. [26]Chasna kashpanmi makinchi ñawinchi nanayta parisishpanka tukuy aychanchipi chay nanayta parisinchi. Chasnallatatami makinchiwa shuk imata alita rurashkanchimanta kushichiy tukushpanchi tukuy aychanchipi chay kushikunata musyanchi.

[27]Tukuy ñukanchi Yaya Diospa wawankuna Kristupa aychanshinami kanchi. Karan shuk ñukanchikunami shuk parti Kristupa aychanpi kahukshina kanchi.

[28]Yaya Diosmi ñukanchita karan shukta chikan chikanta atipachin. Shukkunataka yanapashpan kachan, maytapas rishpankuna paypa rimashkanta yachachinankunapa. Shukkunataka yanapan wawkikunata panikunata pasanan kashkata alita asirtachinankunapa. Shukkunataka yanapan paypa rimashkanta alita yachachinankunapa. Shukkunataka Yaya Dioska yanapan atun yachaywa ruranakunata ruranankunapa. Shukkunataka yanapan unkushkakunata ampinankunapa. Shukkunataka yanapan kirik masinkunata tukuy imapi yanapanankunapa. Chaymanta shukkunataka Yaya Dioska yanapan kirik masinkunata yanapanankunapa, alita parihu kawsanankunapa. Shukkunataka yanapan mana yachakushkan Yaya Dioslla yachashkan shimikunata rimanankunapa.

[29]Chasna Yaya Dios ñukanchita chikan chikanta atipachishpan manami munanchu tukuy chasnalla kananchipa. Manami tukuytachu kamachishka maytapas rishpanchi paypa shiminta yachachinanchipa. Manami tukuytachu kamachishka yachachinanchipa imatami payka ruranayan nishpa. Chaymanta Yaya Dioska manami tukuytachu yanapan shuk wawkikunata paypa shiminta yachachinanchipa. Chaymanta manami tukuytachu yanapan atun yachaywa ruranakunata ruranchipa. [30]Chasnallatata Yaya Dioska mana tukuytachu yanapan unkushkakunata ampinanchipa. Manami tukuytachu yanapan paylla yachashkan nima pi yachakushkan shimipi rimananchipa. Manami tukuytachu yanapan chay nima pi yachakushkan shimipi rimashkanchi shimikunata asirtachinanchipa. [31]Chayrayku Yaya

Diosta mañaychi kankunata yanapa-
nanpa, ashwan ali ruranakunata
ruranaykichipa. Chasna mañashpayki-
chimi ashwan alita yuyanakushpa
kawsankichi.

Imashnami Yaya Diosta runa masinchitapas yuyanaka kan

13 Kunanka kankunata riksichisha
ashwan ali kawsanata.
1Chikan runakunapa, *angelkunapa
shiminkunapi rimashpanchipas mana
runa masinchita yuyashpanchika
yankamantami tukuy chay shimikunata
rimanchima. Shuk bombota yanka
waktashpa uyarihukshinami kanchima.
2Yaya Diospa Espíritun ñukanchita
atipachishpanpas Yaya Diospa
munananta runakunata yachachinata,
runa masinchita mana yuyahushpan-
chika yankamantami yachachinchima.
Tukuy runakunapa mana yachaypa
kashkata yachashpanchipas ali yachak
kashpanchipas mana runa masinchita
yuyahushpanchika yankamantami
yachak kanchima. Alita Yaya Diosta
kirishpanchi paypa yachayninwa
urkukunata wichunata atipashpanchipas
mana runa masinchita yuyahushpan-
chika yankamantami ruranchima.
3Tukuy imanchita mana imayu
runakunata kushpanchipas mana chay
runakunata yuyahushpanchika
yankamantami kunchima. Yaya Diosta
kushichishpa aychaynita rupachiwaychi
nishpa wañushpanchipas Yaya Diosta
runa masinchitapas mana yuyahushpan-
chika yankamantami wañunchima.
4Runa masinchita shutipa yuyahush-
panchika ali shunkumi kanchi.
Ñukanchita mana alita rurashpanka ali
yuyaywa awantanchi. Mana munarin-
chichu payshina charinata, nima paywa
parihuyanata. Chasnallatata mana
rimanchichu: Ñukapa tiyan ashwan
kanpamanta. Ñukami kanmanta ashwan
ali kani nishpa. 5Runa masinchita
yuyahushpanchika mana millaypata
rimanchichu, mana ñukanchiraykulla
tukuy imata munanchichu, mana paywa
shuk ratu piñarinchichu. Ñukanchita
chiknishpanpas mana payta chikninchi-
chu, nima shunkunchipi mana ali
rurashkanta wakaychanchichu. 6Mana
alita rurashpanka mana kushikunchi-
chu, ashwan shutipata rimashpa rimash-
kanta paktachishpa alita rurashpanmi
kushikunchi. 7Runa masinchita shutipa
yuyahushpanchika ñukanchita
chiknihushpanpas sinchikurishpa mana
piñarishpa ali yuyaywa awantashpalla
kawsanchi. Runa masinchita shutipa
yuyahushpanchika tukuy ali kashkata
kirinchi mana maskashpa mana ali
kashkata. Ñukanchita mana alita
rurashpanpas payta yuyanchilla Yaya
Dios munashpan aliyachinka nishpa.
8Amunchi Jesukristu shamushpan
manana Yaya Diospa munananta
runakunata yachachishunchinachu.
Nima chay Yaya Dioslla yachashkan
nima pi yachakushkan shimipi
rimashunchinachu. Chasnallatata nima
yachayta munashunchinachu. Tukuy
chay Yaya Diospa Espíritun ñukanchita
atipachishkankunaka tukurishpanpas
yuyananchika manami tukurinkachu.
9Kunan kay allpapi kawsahushpanchira
achkata yachashpanchipas mana
tukuytachu yachanchi Yaya Diospa
ruranayahushkankunata. Yaya Diospa
munananta yachachishpanchipas mana
tukuy munananta riksishpanchichu
yachachinchi. 10Amunchi Jesukristu
shamushpanmi tukuy alita yachashun-
chi. Chay puntiru uchillastuta
yachakushkanchika yuyayninchimanta
chinkarinkami.
11Wawa kashpanchi manara atipash-
kanchichu alita rimanata, yuyarinata,

nima yachanata. Ña ruku kashpanchi
manana wawashinachu kanchi. [12]Shuk
matipi yakuta churashpa uyanchita
rikushpanchi mana yapa alitachu
rikunchi. Kunan kay allpapi kahushpan-
chi chay yakupi mana alita rikuhush-
kanchishinami Yaya Diospa yachayninta
mana alitarachu riksinchi. Shuk
punchami tukuy chay mana yachash-
kanchikunata tukuyta yachashunchi.
Imashnami Yaya Dioska ñukanchita ña
alita riksin, shuk punchami ñukanchiku-
napas Yaya Diostaka alitana riksishun-
chi.

[13]Tukuy chaykuna tukurishpankuna
kimsallami mana tukurinkachu: Yaya
Diosta kirina, chapana maykanmi
paktarinan tiyan, Yaya Diosta runa
masinchita yuyana. Tukuy chaykuna-
manta ashwan alimi kan Yaya Diosta
runa masinchikunatapas yuyana.

Yaya Diospa Espíritun shuk kirikkunata atipachin nima pi yachakushkan shimipi mañanankunapa

14 [1]Wawkikuna panikuna, alita
yachakuychi shukwa shukwa
yuyanakushpa kawsanata. Chaymanta
munaychi Yaya Diospa Espíritun
kankunata chikan chikanta atipachi-
nanta. Tukuy chay atipachinakuna-
manta ashwanta munaychi Yaya Diospa
Espíritun kankunata atipachinanta Yaya
Diospa munananta shukkunatapas
yachachinata. [2]Yaya Diospa Espíritun
kankunata atipachishpan paylla
yachashkan nima pi yachakushkan
shimipi mañanata Yaya Diosllatami
kwintankichi. Mana runakunatachu
kwintankichi, paykuna mana asirtak
kashpankuna. Yaya Diospa Espiritunmi
ñukanchita yuyachishpan rimanchi
nima pi yachashkata. [3]Ashwan Yaya
Diospa Espíritun ñukanchita atipachish-
pan Yaya Diospa munananta shukku-
nata yachachinata, tukuy uyakkunatami
asirtachinchi paykunapas Jesukristuta
ashwan alita kasushpa kawsanankuna-
napa. Chasna yachachishpanchimi
paykunata sinchikuchinchi, llakiywa
kahukkunatapas kushillayachinchi.
[4]Chay Yaya Dioslla yachashkan nima pi
yachakushkan shimipi mañashpanchika
ñukanchi kikinllami ashwan alita Yaya
Diosta katishpa kawsanchi. Yaya Diospa
munananta yachachishpanchimi chay
Jesukristuta kirik masinchikunataka
yanapanchi paykunapas ashwan
sinchikushpa kawsanankunapa.

[5]Ñuka munaynima Yaya Diospa
Espíritun tukuy kankunata atipachi-
nanpa chay nima pi yachakushkan
shimipi rimanaykichipa. Chasna
munashpaynipas ashwan munanimi
Yaya Diospa Espíritun kankunata
atipachinanta Yaya Diospa munananta
shukkunata yachachinaykichipa.
Kankuna tantarishpaykichi Yaya Dioslla
yachashkan shimipi rimashpaykichika
tiyachun shuk wawki chay rimashkayki-
chi shimikunata asirtachik, tukuy kirik
masikichikunata yanapananpa ashwan
alita kirinankunapa. [6]Wawkikuna
panikuna, yuyariychi. Ñuka kankunata
pasyak rishpayni Yaya Dioslla yachash-
kan shimipi rimaynimaka, manami
kankunata yanapaynimachu. Ashwan ali
kama Yaya Diospa yachachiwashkanta
kankunata rimanaynipa, chaymantapas
kankunata yanapanaynipa ashwan alita
asirtanaykichipa pimi kan Yaya Dioska
nishpa. Chaymanta ashwan ali kama
kankunata Yaya Diospa munananta
yachachinaynipa, chaymantapas alita
kunashpa yanapanaynipa.

[7]Shuk uyarikkunamanta yuyarishun-
chi. Shuk runa kenata pukushpan
guitarrata uyachishpan mana ali
uyarinanpi uyachishpanka mana

yachanchichu imatami uyachihun.
8Chasnallatata shuk suntalu trompetata
mana shutillata pukushpanka nima
maykan suntalu yachamachu wañuna-
kunapami pukuhun nishpa alicharinanpa.
9Chasnallatata ñukanchikunapas
tantarishka kahushkanchipi nima pi
yachakushkan shimikunata rimashpan-
chika mana nima pi asirtamachu.
Chasna mana asirtashpankunaka
yankamantami rimanchima chay
shimikunata. Chasna yanka rimashpan-
chika chay trompetata mana alita
pukuhuk runashinami kanchima. 10Kay
allpapi achka chikan shimikuna tiyan.
Chasna kashpanpas karan shimi
asirtaypa kan chay shimita rimakkuna-
rayku. 11Ashwan ñuka shuk runapa
rimashkan shimita mana asirtashpay-
nika payraykuka shuk allpamanta
runashinami kani. Paypas ñukaraykuka
shuk allpamanta runashinami kan,
mana kwintanata, nima riksinata
atipashkaynirayku. 12Chasna kashpan
imashnami munankichi Yaya Diospa
Espíritun kankunata atipachinanta
paylla yachashkan nima pi yachakush-
kan shimikunata rimanata, chasnashina
ashwan munaychi Yaya Diospa
Espíritun kankunata atipachinanta
tukuy maykankunawami kirik
masikichikunata yanapankichi
Jesukristuta ashwan alita kasunanku-
napa.
13Chayrayku Yaya Dioslla yachashkan
shimikunata rimashpanchika akuychi Yaya
Diosta tapushunchi pay Espiritunwa
ñukanchita asirtachishpan shukkunatapas
asirtachinanchipa. 14Ñukanchikuna Yaya
Dioswa kwintashpa paylla yachashkan
nima pi yachakushkan shimikunata
rimashpanchika payllatami kushichinchi.
Ñukanchika yuyayninchipi manami
asirtanchichu chay rimashkanchikunata.
15Chasna kashpan akuychi Yaya Diosta
mañashunchi paypa Espíritun yuyachish-
kan paylla yachashkan shimikunawa,
chaymantapas asirtaypa shimikunawa.
Akuychi Yaya Diosta kushichishpa
takishunchi paypa Espíritun yuyachishkan
paylla yachashkan shimikunawa, chaymen-
tapas asirtaypa shimikunawa. 16Yaya
Diosta paypa Espíritun yuyachishkan
paylla yachashkan shimikunallawa
kushichihushpaykichika shuk runakunami
mana asirtankakunachu rimahushkayki-
chita. Chasna mana asirtashpankunami
mana atipankakunachu kankunawa parihu
Yaya Diosta kushichinata. 17Alita Yaya
Diosta agradesishpaykichipas chay mana
asirtak runakunata mana yanapankichichu
Jesukristuta ashwan alita kasushpa
kawsanankunapa.
18Ñukaka kankunamanta ashwan
achkatami chay nima pi yachakushkan
Yaya Dioslla yachashkan shimikunata
rimani. Chayraykumi Yaya Diosta
agradesini. 19Chasna kashpanpas
Jesukristuta kirik masinikunawa
tantarishpayni chay Yaya Dioslla
yachashkan shimikunawa achkata
yanka rimashpa rimanayniranti, ashwan
munaynima asirtaypa masna shimikuna-
llawa yachachinata.
20Wawkikuna panikuna, ama yuyariy-
chichu manara alita yuyarinata atipak
wawakunashina. Shuk partilla ali kan
wawakunashina yuyarinaykichipa. Shuk
uchilla wawa manara yapa yachanchu
uchata ruranata. Kankunapas chay
uchilla wawashina mana uchata
rurashpa kawsaychi. Chasna ali
kashpanpas chay parti wawakunashina
yuyarinaykichipa shuk parti rukukuna-
shina alita yuyarik kaychi. 21Yaya
Diospa killkachishkanpi kasna nin:

> Karumanta chikan shimita rimakku-
> nata kachashami kay mana
> kiriwanayak runakunama

paykunata rimanankunapa.
Chasna kachashpaynipas mana
kasuwanayankakunachu
nishpami Yaya Dioska riman.
22Chayka ninayanmi mana asirtaypa
shimikunawa rimashkanchiwa Yaya
Dios mana kirikkunata yachayninta
rikuchinanta. Kirikkunataka manami
chasnachu yachayninta rikuchin.
Ashwan Yaya Diospa Espíritun
ñukanchita atipachishpan Yaya Diospa
munananta yachachinanchipa, chay
shuti kirik masinchikunata yanapan
ashwan alita payta kasunankunapa.
Mana kirikkunataka mana yanapanchu
Yaya Diosta kasunankunapa.
23Chasna kashpan tantarishka kahush-
kaykichipi chay nima pi yachakushka
Yaya Dioslla yachashkan shimikunallata
rimashpaykichika Jesukristuta mana
kirik runa kankunawa tantarishpanka
mana asirtashpan rimama kay runaku-
naka muspa runakunami kahunkuna
nishpa. 24-25Ashwan Yaya Diospa
munananta asirtaypa shimikunapi
yachachishpanchimi chay Jesukristuta
mana kirik runaka uyashpan rimama:
Yaya Dioska yapa alitami shunkuynita
riksin. Kankuna yachachiwashpayki-
chimi ñukapas yachahuni mana alita
rurashpa kawsahushkaynita nishpa.
Chasnami chay runaka kunkurishpan
Yaya Diosta kushichima. Chaymanta
rimama shutipami Yaya Dioska
kankunawa kawsan nishpa.

Imashnami tantarishkanchikunapi shukta shukta alita rurananchi tiyan

26Kunan wawkinikuna paninikuna,
Yaya Diosta kushichinaykichipa
tantarishpaykichi shukkunaka shuk
mushu takinata yachankichi, shukku-
naka yachankichi Yaya Diospa
shiminmanta shuk imata asirtachinata.
Shukkunaka yachankichi Yaya Diospa
munananta rimanata. Shukkunaka chay
nima pi yachakushkan Yaya Dioslla
yachashkan shimipi rimanata yachanki-
chi. Shukkunaka yachankichi chay
shimikunata kirik masikichikunata
asirtachinata. Chasna kashpan tukuy
chaykunawa yanapanakuychi ashwan
alita Jesukristuta kasushpa kawsanayki-
chipa.
27Chay nima pi yachakushkan Yaya
Dioslla yachashkan shimipi rimashpay-
kichika ishkaylla kimsalla rimachun
shukllankama shukllankama. Chasna
rimashpaykichi shuk asirtachik runa
chay shimikunata asirtachinan tiyan.
28Mana shuk asirtachik runa
tiyashpanka chay shimikunata mana
rimanahuchun. Ashwan karan shuk
sapallan wasinllapi Yaya Diosta
mañashpa chay shimipi rimachun.
29Chasnallatata tantarishka kahush-
kaykichipi Yaya Diospa munananta
yachachikkuna ishkaylla kimsalla
shukllankama shukllankama yachachi-
nahuchun. Chaymanta tukuy kankuna
chaypi Jesukristuta kirikkuna chay
yachachishkankunata alita uyashpa
yuyarishpaykichi kwintaychi, chay
yachachihukka shutipachu manachu
Yaya Diospa munashkanta yachachihun
nishpa. 30Shuk yachachihushpan shuk
uyashpa tiyahuk wawkita Yaya Dios
yuyachima shuk shimita paymanta
rimananpa. Chaypina chay yachachihuk
wawkika chunllayanan tiyan, chay
shukna rimananpa. 31Tukuy Yaya
Diospa yuyachishkanta yachachinayak
wawkikunaka atipanahun yachachinata.
Chasna kashpanpas shukllankama
shukllankama yachachinankuna tiyan
tukuy kankuna Jesukristuta kirikkuna
alita yachakunaykichipa, ashwan alita
payta kasushpa sinchikunaykichipa.
32Yaya Dios Espiritunwa shuk

yachachikta yuyachishpan paypa
munananta yachachinanpa chay
yachachikka yuyarinan tiyan ima
urasmi chayta rimanka. 33Yaya Dioska
ali kashkallata yuyak kashpanmi mana
munanchu kankuna llampu shukllapi
rimanaykichipa, ashwan munanmi
shukllankama shukllankama alita
yachachinaykichipa.

Imashnami shuk llaktakunapi
Jesukristuta kirik masinchikunaka
tantarishkankunapi rurahunkuna,
kankunapas chasnallatata ruraychi.
34Tantarishkaykichipi mana alichu
kama panikuna tukuy runakunapa
uyashkanpi rimanankunapa. Mana
kanahuchun kirikkunata kamachikkuna-
shina, imashnami Yaya Diospa
kamachishkanka ñukanchita yachachin.
35Panikuna mana asirtashpankunaka
shuk yachachihushkata, tantarishkayki-
chiwasha wasinkunapi paktashpankuna
kusankunata tapunahuchun. Manami
alichu Yaya Diospa wasinpi tantarihush-
kaykichipi rimanankunapa.

36Wawkikuna panikuna, kankuna
yuyarinkichichari ¿imaraykutaya payta
kasunchima? nishpa. Alita yuyariychi,
kankunaka manami kankichichu
tukuymanta puntiru kirik runakuna,
maykankunami kallarishkakuna Yaya
Diospa shiminta yachachinata. Manara
kankuna chay shimita yachachishpayki-
chira achka shuk llaktakunapi kawsak
runakuna chayta yachachishkakuna.
Chaymanta mana kankunallatachu
asirtachishka Yaya Dioska paypa
shiminta. 37Shuk wawki Yaya Diospa
munananta yachachik kani nishpa
yuyarishpanka chasnallatata shuk
wawki Yaya Diospa Espiritunwa yachak
kanayashpanka asirtachun tukuy kay
killkahushkaynika Yaya Diospa
kamachishkan kananta. 38Shuk runa
chay rimashkaynita mana kasunayash-
panka ñukanchipas paytaka mana
kasushunchichu.

39Wawkinikuna paninikuna, kankuna
Yaya Diosta kushichinaykichipa
tantarishpaykichika munaychi Yaya
Diospa munananta yachachinata.
Chasnallatata nima pita rimaychichu
ama chay nima pi yachakushkan Yaya
Dioslla yachashkan shimipi rimaychu
nishpa. 40Chasna kashpanpas tukuy
kachun ali asirtaypa mana shukllapi
tukuy rimashpa.

Jesukristupa kawsarishkanmanta riman

15 1Wawkikuna panikuna, kunan
munani kutikashka yuyarinayki-
chipa Jesukristu runakunata kishpichi-
nanmanta yachachishkaynita. Chay
yachachishkaynita kankunaka kasurkan-
kichi. Chayraykumi Jesukristuta
kirishpa, kunankama payta kasushpa
kawsahunkichi. 2Tukuy chay
yachachishkaynikunata kirishpa
kawsahushpaykichimi Yaya Dioska
kankunata mana ali rurashkaykichi-
manta llakichishka. Mana shutipa Yaya
Diosta kasushpa kawsashpaykichika
yankamantami rimankichi ñukapas
Jesukristuta kirikmi kani nishpa.

3Kay tukuymanta ali shimita Yaya
Dios yachachiwashkanta kankunata
yachachishkani kasna: *Kristumi
wañurka ñukanchita kishpichinanpa
uchanchikunamanta Yaya Dios kastiga-
nan kashkanmanta nishpa. Chasnami
Yaya Dioska ñawpa payta kasuk
runakunata killkachirka ñukanchipas
yachananchipa. 4Wañushkanwasha
Jesuspa aychanta allarishka urku
uchkupi churashpa taparkakuna.
Chaymanta kimsaynin punchapi Yaya
Dioska payta kawsachirka, imashnami
ñawpamanta pacha killkarishka karka.
5Jesukristu wañushkanmanta kawsari-

mushpan paypa runan Pedrotara
rikurirka. Chaywasha tukuy paypa
runankunatana rikurirka. 6Chaymanta
pichka pachak kirik masinchikunata
rikurirka. Kunankamami chay payta
rikuk runakunaka kawsahunkuna.
Shukkunaka ñami wañushkakuna.
7Chaymanta paypa runan *Santiagota-
pas rikurirka. Chaymanta rikurirka
tukuy *apostolkunatapas.
8Tukuy paykunata rikurishkanwasha
ñukatapas rikuriwarka. Kunkaymanta
nima yuyarihushkaynipi rikuriwashka
kawsanaynipa mana valikshina kahush-
kaynipi. 9Tukuy Jesukristupa apostol-
ninkunamanta mana valikshina kani.
Manara Jesukristuta kirishpayni payta
kirik runakunata chiknishpayni
wañuchichirkani. Chayrayku mana
valinichu Jesukristupa apostolnin kanki
nishpa rimawanankunapa. 10Ashwan
Yaya Dioska llakichiwashpan
akllawashka apostol kanaynipa. Chasna
akllawashkanta mana yanka usuchish-
kanichu. Ñukami tukuy Jesukristupa
apostolninkunamanta yachachihushkay-
nipi ashwan sinchita tarawashpa
kashkani. Mana ñuka kikin kashpayni-
pas ashwan Yaya Dios yanapawashpan
chasna yachachishkani. 11Chasna
kashpanpas mana imananchu pimi
kankunata yachachishka. Ñuka
yachachishpayni shuk apostolkuna
yachachishpankuna chasnallami tukuy
yachachinanchika. Chay ali yachachish-
kanchita uyashpaykichimi Jesukristuta
kirik tukushkankichi.

Jesukristuta kirikkuna wañushkankunamanta kawsarinkakuna

12Yaya Dioska *Kristuta wañushkan-
manta kawsachishkanta yachachishkan-
chi. Chay yachachishkanchita kirishpay-
kichika ¿imaraykuta kankunamanta
shukkunaka rimankichi wañushpanchi
mananami kawsarishunchinachu
nishpa?
13Rikuychi. Yaya Dioska wañushka
runakunata mana kawsachimaka, payka
Kristutapas wañushkanmanta manami
kawsachimachu karka. 14Kristu mana
kawsarishka kamaka, yankamantami
yachachinchima karka. Chasnallatata
kankunapas chay yachachishkanchita
yankamantami kirinkichima. 15Chay-
mantapas ñukanchi llullachishpa
yachachikkuna kanchima, Yaya Dios
Kristuta kawsachishkanta yachachihush-
kanchiwa. Yaya Dios Kristuta mana
kawsachishka kamaka wañushkakunata
mana kawsachishkanrayku ñukanchi
nishkanchiwa Yaya Diospa rurashkan-
manta chikanta yachachinchima.
16Yaya Dios wañushkakunata mana
kawsachimaka, Kristutapas mana
kawsachimachu karka. 17Kristu mana
Yaya Diospa kawsachishkan kamaka,
yankamantami kay yachachishkaynita
kirinkichima, chaymantapas
kunankama uchaykichimanta mana
llakichiy tukunkichimachu karka.
18Chasna kamaka, chay Kristuta
kirishpa wañushkakunaka manami
silupi Yaya Dioswa kawsanahumachu.
19Kunan kawsahushkanchillapi Kristu
ñukanchita yanapananta yuyarinchi-
maka tukuy runakunamanta ashwan
llakiypa kawsakkuna kanchima.
20Ashwan Kristuka shutipami wañush-
kanmanta kawsachiy tukurka. Manara
nima pi wañushkanmanta kawsarihush-
panra mana kuti wañunanpa Kristurami
manana wañunanpa kawsarirka.
Chasnallatatami ñukanchikunapas
wañushkanchimanta kawsarimunanchi
tiyan.
21-22Ñawpa yaya rukunchi Adanka
Yaya Diosta mana kasushkanraykumi
wañurka. Adanmanta miray kashpanchi

ñukanchikunapas payshina wañunchi.
Chaymanta Kristu wañushkanmanta
kawsarirka mana kuti wañunanpana.
Chasnallatatami ñukanchikunapas payta
kasushpa kawsashpanchika wañushkan-
chimanta payshina kawsachiy tukushun-
chi mana kuti wañunanchipana.
23Karan shuk Yaya Dios munashkan
uras kawsarimushunchi. Tukuy runaku-
namanta Kristumi puntiru kawsarirka.
Chaymanta pay kutikashka shamushpan
ñukanchi paypa kashpanchi wañushkan-
chimanta kawsarimushunchi. 24Kristuka
tukuy kamachik runakunata, tukuy
kamachik supaykunatapas kamachinan-
kunamanta winsishpa wichushpan chay
uras shuti tukuy Yaya Diospa rimash-
kanka paktarinka. Yayan Diosta
rimanka: Kaykaya, kunan shuti kanlla
tukuyta kamachik kanki nishpa.
25Kristumi kamachik kanan tiyan tukuy
kuntrankunata winsinankama payllata
kasunankunapana. 26Tukuy kuntranku-
nata winsishkanwasha sinchi kuntran
wañuytana sumakta winsishpa tukuy
wañushka runakunata kawsachinka.
27Yaya Dios tukuy kuntrankunata
kasuchirka Jesukristuta kasunankunapa.
Kristuta rimashpan tukuyta kamachi-
nanpa, yachanchi Jesukristu Yaya
Diosta mana kamachinanta. 28Yaya Dios
yanapashpan Kristu tukuyta amuyash-
panmi paypa kasuk Wawan kashkan-
rayku, Yayanta rimanka: Yayayni,
tukuytami amuyashkani, kunanka
paykunatami kamachihuni. Kunan shuti
kanna tukuyta kamachiy nishpami
rimanka. Chaypimi Yaya Dioslla
tukuypa amun kashpan tukuyta
kamachinka.
29Shukkuna wañushka runakunaranti
bawtisarishpankuna ¿imapi yanapa-
nanta yuyarishpantaya chasna
ruranahun? Wañushka runakunaka
mana kawsarinahumaka ¿imaraykuta
wañushka runakunaranti bawtisarina-
huma?
30Ñukanchi Yaya Diospa rimashkanta
yachachishkanchirayku shuk runakuna
karan uras ñukanchita wañuchinayana-
hun. Mana kuti kawsarimunanchita
yachanchimaka, mana munanchimachu
yachachishpalla katinata. 31Wawkikuna
panikuna, tukuy urasmi chay chikniwak
runakuna wañuchiwanayanahun.
Wañuchinata munawashpankunapas
ñukaka kushillami kahuni, kankuna
Amunchi Jesukristuta kasushpa
kawsahushkaykichita yachashpayni.
32Chay Efeso llaktapi achka chikniwak
runakuna wañuchiwanayashpa achkata
parisichiwashpankuna wañuchik piña
animalkunawa makanakuhukshina
kashkani. Runapa yanka yuyarishkanku-
nata yachachinima karka yankaman-
tami chasna parisichiy tukuynima
karka. Mana kuti kawsarimunchimaka
shuk runakunashina rimaynima:
Kayakamami wañushunchi. Wañushpan-
chika tukurishumi. Chayrayku
kawsahushpanchira akuychi alita
mikushpa upyashpa munashkanchita
rurashpa kawsashunchi nishpa.
33Kankunaka ama chasna rimak
runakunashina llullachiriychichu.
Kankuna yachankichi, mana ali rurak
runa masinchiwa ishkayashpanchika
payshinallatatami ruranchi. 34Chay-
rayku Yaya Diosllatana kasushpa alita
rurashpa kawsaychi, amana uchata
ruraychichu. Shukkuna kankunamanta
Yaya Diosta mana riksikshinara
kanahun. Pinkarinaykichipami chasna
kankunata rimahuni.

Imashnami wañushkanchimanta kawsarimushunchi

35Wawkikuna panikuna, kankunaka
tapunkichima: ¿Imashnashi wañushkan-
chimanta kawsarimushunchi? ¿Imashna

rikunayushi kawsarishpanchi
rikurishunchi? nishpa.
36Chayka yuyay illa runapa tapush-
kanshinami kama. Yuyariychi, chakran-
chipi muyukunata tarpushpanchi
ñawinka mana wiñamachu, chay
muyuka mana tukyarishpanka.
37Tarpushpanchi manami wiñashka
tarputachu tarpunchi, ashwan muyulla-
tami tarpunchi, trigu muyuta, mana
kashpaka maykan muyukunatapas.
38Yaya Dioska karan muyuta wiñachish-
pan munashkanshina karan shuk chikan
muyukunata chay muyupa kaspin
rikunayuta wiñachin, muyunmanta
chikan rikunayuta.
39Aychakunapas mana tukuychu
chasnalla kanahun. Shukka runapa
aychan kan, shukka animalkunapa
wiwakunapapas, shukka rikrayukunapa,
shukka challwakunapa aychan kan.
40Chasnallatata tiyan chikan kawsana-
yukuna, shukkuna silupi kawsananku-
napa, shukkunaka kay allpapi
kawsanankunapa. Silupi kawsakkuna
suma rikunayukuna kanahun. Kay
allpapi kawsakkunapas chikan suma
rikunayukuna kanahun. 41Silupi
tiyakkunapas chikan chikan kanahun.
Intika chikanta punchayachin
killamanta. Killaka chikanta punchaya-
chin istrillakunamanta. Karan istrillapas
istrilla masinkunamanta chikanta
punchayachin.
42Chasnallatata kanka ñukanchikuna-
wapas, wañushkanchimanta chikan
rikunayumi kawsarishunchi. Imashnami
muyuta tarpushpanchi aychanka ismun
ñawin wiñananpa, chasnashinami
wañushpanchi aychanchika ismun.
Chay wañushkanchimanta Yaya Dios
ñukanchita kawsachishpan chikanmi
rikurishunchi mana kuti wañunanchipa.
43Imashnami ismuk aychayu muyuta
tarpunchi, chasnashinami wañushpan-
chi ismuk aychanchita pampanchi. Yaya
Dios ñukanchita kawsachishpan mushu
suma aychayuna kashunchi. Wañuk
aychanchita pampanchi. Yaya Dios
ñukanchita kawsachishpan manana
wañuk aychayuna kashunchi. 44Imash-
nami tarpuka tarpushkanchi
muyumanta chikan rikunayu kan,
chasnashinami aychanchiwapas.
Wañushpanchi wañuk aychanchita
pampanchi. Chaymanta chikan
aychayumi kawsarishunchi silupi
kawsananchipa. Wañuk aychayu
kashkanchirayku yachanchi mana
wañuk aychayupas kananchita.
45Kasnami killkarishka kan: Yaya
Dios puntiru runa Adanta rurashpan
kawsayta kurka kay allpapi
kawsananpa. Chaymanta Yaya Dios
Jesukristuta churarka payshinallatata
mana tukurik kawsayyu kashpan
ñukanchita Yaya Dioswa kawsayta kuk
kananpa. 46Chasna kashpanpas manara
chay Yaya Dioswa kawsayta charik
kashpanchira kay allpapi kawsanan-
chipa kawsayyulla kanchi. Chaywa-
shara Yaya Dioswa kawsayta charik
tukunchi.
47Chay puntiru runaka allpamanta
runami karka kay allpapi kawsananpa.
Jesukristu silumanta shamushpan
silumanta runa kan. 48Ñukanchikuna-
pas Adanmanta miray kashpanchi
payshina kay allpamanta rurarishka
kanchi kay allpapi kawsananchipa
kawsayyukuna. Silumanta shamushka
Jesukristu Yaya Dioswa kawsayyu
kashpan ñukanchipas paywa pakta
kawsakkuna payshina Yaya Dioswa
kawsayyu kanchi. 49Kay allpapi
kawsahushpanchira allpamanta
rurarishka Adanshina wañuk aychayu
kanchi. Chaymanta silupi kawsak
rishpanchika Jesukristushinami kashun-
chi.

Jesukristupa kuti shamunanmanta yachachin

50Wawkikuna panikuna, alita uyawaychi. Kay allpamanta rurashka aychanchikunawa mana atipanchichu Yaya Diospa kamachinan mushu munduma paywa pakta kawsak rinata. Kay wañuk aychanchiwaka manami wiñaypachu kawsashunchi.

51-52Kunan yachachishkaykichi manara yachashkaykichita. Mana tukuy ñukanchichu wañushunchi. Chasna kashpanpas Jesukristu kuti shamuhushpan kawsa kashpanchi wañushka kashpanchi tukurina trompetaka uyarihushkanpi tukuy ñukanchi payta kasukkunapa aychanchita ñawita tapa tapa rurashkashina chay ratulla chikanyachinka. Chay trompetaka uyarihushpan Jesukristuka tukuy payta kasushpa wañushkakunataka kawsachimunka manana kutikashka wañunankunapa. Ñukanchi kawsa kahushpanchira Yaya Dioska ñukanchikunatapas chikan aychayuta ruranka. 53Kay ismuk aychanchika mana ismuk aycha tukunan tiyan. Kay wañuk aychanchika mana wañuk aycha tukunan tiyan.

54Chasna *Kristu ñukanchita chikan aychayuta rurashpan wiñaypa kawsayyuna kananchipa Yaya Diospa killkachishkanpi kasna rimashkaka paktarinka:

> Yaya Dios tukuyta winsishpa alichankami runakuna manana kuti wañunankunapa nishpa.

55Chaymantapas kasna rimashkaka paktarinka:

> Manana manchashunchinachu wañunanchita. Manana wañuyka ñukanchita winsinkachu nishpa.

56Uchata rurashkanchiraykumi chasna wañunanchi tiyan. Uchata rurakkuna kahushkanchipi sinchikuchiy tukushkashina kanchi, Yaya Diospa kamachishkankunata riksishpanchi ashwan uchata ruranayakkuna tukushkanchirayku.

57Ashwan Yaya Dios Amunchi Jesukristuta kachashpa ñukanchita yanaparka manana chasna uchata rurakkuna kananchipa, chaymantapas wañushpanchi kawsachiy tukunanchipa. Chayta yuyarishpanchi akuychi kushikushpa Yaya Diosta agradesishunchi.

58Chayraykumi munashkayni wawkinikuna paninikuna, tukuy chaykunata yuyarishpaykichi alita Jesukristuta kirishpa kasushpa kawsaychi. Tukuy uras yapa munashpa Amunchi Jesukristu ruranata munananta rurashpa kawsaychi. Jesukristupi sinchikushpa rurahushkaykichika manami yankachu kanka.

Pablo killkan Jerusalenpi nima imayukunarayku kullkita tantachinamanta

16 1Kunanka wawkikuna panikuna, Jerusalenpi nima imayu Jesukristuta kasukkunarayku kullkita tantachinamanta rimashkaykichi. Galasia allpapi tukuy Jesukristuta kirikkunata yachachishkani imashnami chay kullkita tantachinchi nishpa. Kankunapas chay yachachishkaynishina ruraychi. 2Karan domingo puncha atipashkaykichita kullkikichimanta churaychi. Chasna tantachishpaykichika wakaychaychi, ñuka paktashpayni mana chaypira tantachinaykichipa. 3Kankunapi paktashpayni churay tukushkankunapi alita rurak kashkankunarayku akllashkaykichi runakunata Jerusalenma kachasha. Paykunata alita yaykuchinankunapa kartakunata killkasha Jerusalenpi kawsak wawkikunata chay tantachishkaykichi kullkiwa

pakta kunankunapa. [4]Ali kashpanka
ñukapas Jerusalenma rinaynipa
paykunawa pakta risha.

Pablo Korinto llaktapi kawsak kirikkunata pasyak rinata munashkanmanta riman

[5]Kankunama rihushpayni puntiru
Masedonia allpapi kahuk llaktakunama
risha. Chay Masedoniamanta risha
Korinto llaktaykichima. [6]Chaymanta
yuyarini shuk killakunata kankunapi
kiparinata, ashwan ali kama tukuy
tamya timpu kankunapi kiparinaynipa.
Chaymanta shuk llaktama rihushpayni
kankuna atipawankichima yanapanata.
[7]Mana munanichu shuk ratulla
kankunata rikunata. Yaya Dios munash-
panka shuk killakunata kankunawa
kiparisha.
[8]Kay Efeso llaktapi kiparisha chay
ñukanchi israel runakunapa
*Pentekostés punchakuna paktarinan-
kama. [9]Kay llaktapi alita Yaya Diospa
shiminta yachachihuni. Achka
chikniwak runakuna mana munashpan-
kunapas achka runakuna chay yachachi-
hushkaynita alita uyahunkuna.
Chayrayku manara risharachu
kankunama.
[10]Wawkinchi Timoteo kankunapi
paktashpan yanapaychi kankunawa
kushilla kananpa. Paypas ñukashinami
alita Yaya Diospa shiminta yachachin.
[11]Chayrayku nima maykan rimaychichu
payka manami Pabloshinachu alita
yachachin nishpa. Ashwan payta
yanapaychi kushilla ñukama kutimu-
nanpa. Ñukami payta chapahuni shuk
wawkikunawa pakta shamunanpa.
[12]Wawkinchi Apolosta achka kuti
rimarkani chay shuk wawkinchikunawa
kankunama pasyak rinanpa. Payka
mana munanchu kunan rinata. Shuk
punchachari kankunama rinka.

Pablo kartanta tukuchihushpan kirikkunata saludan

[13]Yuyaywa kawsaychi, Jesukristuta
alita yuyashpa, alita kirishpa, nima pita
manchashpa. Sinchikuriychi mana
sampayashpa payta kasunaykichipa.
[14]Tukuy uras imapipas yanapanaku-
hushpaykichi ali shunkuwa yuyana-
kushpa ruraychi.
[15]Wawkikuna panikuna, kankuna
riksinkichi wawkinchi Estefanasta. Chay
Akaya allpapi manara nima maykan
Jesukristuta kirihushpanra wawkinchi
Estefanasra tukuy ayllunkunawa pakta
kirik tukurkakuna. Paykuna Jesukristuta
kirik wawkikunata panikunata alita
yanapashpa kawsahunkuna. [16]Estefanasta
shukkunatapas payshina alita tarawashpa
kirik masinkunata yanapashpa kawsahuk-
kunata alita kasushpa yanapashpa
kawsaychi. [17]Yapami kushikuni wawkin-
chikuna Estéfanas, Fortunato, Akaiko
yanapawanankunapa shamushkankuna-
rayku. Kankuna mana shamunata
atipashpaykichi kay wawkinchikuna alita
yanapawahunkuna. [18]Kay kimsa wawkiku-
nami ñukata sumakta yanapashpa
sinchikuchiwashkakuna, kankunatapas
chasnallatata yanapashpa sinchikuchirka-
kuna. Chasna yanapak wawkikunata alita
yuyaychi.
[19]Kay Asia allpapi Jesukristuta kirik
masinchikuna kankunata saludanahun.
Chaymanta wawki Akila warmin
Prisilawa kankunata saludanahun,
maykankunawami shukllashina
tukushkakuna Amunchi Jesukristuta
kirishkaykichirayku. Chaymanta tukuy
paykunapa wasinpi tantarik Jesukristuta
kirikkunapas kankunata saludanahun.
[20]Tukuy wawkinchikunapas kankunata
saludanahun. Kankunapas tantarishpay-
kichi alita yuyanakushpa shukwa
shukwa saludanakuychi.

21 Ñuka Pablo kikin makiniwa kay
saluduta killkashpayni kankunarayku
kachahuni. 22 Maykanmi Amunchi
Jesukristuta mana yuyanchu, Yaya Dios
payta kastigachun. Amunchi Jesús,
utkalla shamuy. 23 Amunchi Jesukristu
kankunata llakichishpan yanapachun.
24 Tukuy kankunata yapa yuyani *Kristu
Jesusta kirik kashpaykichi.

Chayllata killkashkani.

Wawkikichi, turikichi
Pablo

ISHKAYNIN PABLOPA KILLKASHKAN KILLKA KORINTO LLAKTAPI JESUKRISTUTA KIRIKKUNARAYKU

1 [1]Munashkanchi wawkinchikuna paninchikuna, ñuka Pablo wawki Timoteowa pakta kay kartata killkahunchi. Ñuka Pablo Yaya Dios munashpan Jesukristupa *apostolnin tukushkani. Tukuy kankuna Korinto llaktapi Jesukristuta kirishpa Yaya Diosta kasukkunarayku, tukuy Akaya allpapi Yaya Diospa akllashkan runankunaraykupas kay kartata killkahunchi. [2]Yayanchi Dios, Amunchi Jesukristupas kankunata llakichishpan yanapanahuchun kushilla kawsanaykichipa.

Pablokuna parisinakunamanta rimanahun

[3]Akuychi kushichishunchi Amunchi Jesukristupa Yayan Diosta. Payka Yayanchi Dios kashpanmi ñukanchita llakichin, llakirihushkanchipi sinchikuchin. [4]Tukuy parisihushkanchipi payka ñukanchita sinchikuchin ñukanchipas atipananchipa sinchikuchinata parisihushkakunata. Yayanchi Dios sinchikuchishkanshina ñukanchipas atipanchi parisihuk runakunata yanapashpa sinchikuchinata. [5]*Kristushina achkata parisihushkanchirayku pay ñukanchita yanapashpan alita sinchikuchin. [6]Chayrayku ñukanchi parisishpanchi atipanchi kankunata sinchikuchinata yachanaykichipa Jesukristu kankunata kishpichik kananta. Yaya Dios ñukanchita llakirihushkanchipi sinchikuchishpan atipanchi kankunata sinchikuchinata. Chasna sinchikuchishpanchi kankunapas atipankichi ñukanchishina achkata parisishpa mana sakishpa Jesukristuta katinata. [7]Kankunata yuyarihushpanchi kushikunchi, parisihushpaykichipas sinchikushpa kahushkaykichirayku. Chasna parisihushpaykichimi yachanchi Yaya Dioska kankunatapas ñukanchitashina sinchikuchinanta.

[8]Wawkinchikuna paninchikuna, kankunata yuyachinayanchi maytukuy parisishkanchita Akaya allpapi kahuk llaktakunapi kashpanchi. Yapa sinchita parisirkanchi. Manana atiparkanchichu awantanata. Yuyarirkanchi wañuchinankunamanta mana kishpinanchita. [9]Chaymanta yuyarirkanchi ña wañuna kananchita. Yapa parisihushpanchi Yaya Dioska ñukanchita yachachirka mana ñukanchi kikinpi sinchikurinanchipa, ashwan paypi wañushkakunata kawsachik Yaya Diosllapi sinchikurishpa kawsananchipa. [10-11]Yaya Diosmi ñukanchita wañuna kashkanchimanta kishpichirka. Chasnallatatami ñukanchita kishpichinka atun parisinan-

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

chikunamantapas. Yaya Diospi sinchikurinchi, yachashpanchi ñukanchita achka kuti kishpichinanta, kankuna mañahushkaykichiwa yanapashpaykichi. Achkamanta ñukanchirayku mañahushpaykichika Yaya Dios ñukanchita yanapashpan achka runakunami payta kushichishpa agradesinkakuna.

Imaraykumi Pablo mana rirkachu Korintoma

12Kushillami kahunchi yuyayninchipi, mana llullashpa, tukuy imapi alita rurashpa kawsahushkanchita yachashpanchi. Manami ñukanchi kikin yachayninchiwachu atipashkanchi chasna kawsanata, ashwan Yaya Diosmi ñukanchita yuyashpan yanapashka chasna paypa munashkanta rurashpa kawsananchipa, payta mana kasuk runakunawa kahushpanchi, chaymanta ashwan kankunawa kahushpanchi. 13Kartanchikunapi killkashkanchishinallami yuyarinchi, mana chikan chikantachu killkashkanchi, ashwan asirtaypatami kankunarayku killkashkanchi. Munanchimi alita asirtanaykichipa. 14Kunan ña shuk shukkunata asirtankichi yachachishkanchimanta, chaywashami shuti tukuyta sumakta yachankichi. Chasna kashpaykichimi Amunchi Jesús shamushpan kushikunkichi alita kankunata yachachishkanchirayku. Chasnallatatami ñukanchipas kushikushu kankuna alita yachakushkaykichirayku.

15Chasna tukunanchita yuyarishpayni ñuka Pablo kankunata ishkay kuti rikuk rinata yuyarirkani ishkay kuti kushikushpa kanaykichipa. 16Yuyarirkani puntiru kankunata pasyak rinata Masedoniama rihushpayni. Chaymanta kutihushpayni kutikashka kankunata pasyanata yuyarirkani. Chasna pasyashpayni yanapawankichima Judea allpapi llaktakunama rinaynipa nishpa yuyarirkani. 17Chasna kankunama rinata munashpaynipas mana rishpayni ¿mana alita yuyarishpa rimak kashkaynirayku-chu kankunama rinaynita rimashkani? Imashnami chay mana Yaya Diosta kirik runakuna shamusha nishpankunapas chaymanta chikanta yuyarishpankuna mana rishanchu nishpa rimanahun ¿chasnachu ñukapas kani? Manami chasnachu kani. 18Yaya Dios mana llullachik kashpan yachanmi kankunata shutipa rimahushkaynita. Pasyak shamushami nishpa rimashpayni mana kankunata llullachirkanichu. Tukuy rimashkaynika shutipami. 19-20Yaya Diospa Wawan Jesukristumi paktachik kan, maykanmantami Silvano, Timoteo, ñukapas kankunata yachachirkanchi. Chasna kashpan yachankichi ñukapas paktachik kanaynita. *Kristuka rimashkanmanta mana shuk ratu shuktana rimanchu. Payka Yaya Diosmanta shamushkanwa tukuy Yaya Diospa rimashkan paktachinan shimikunata paktachirka. Chayrayku Yaya Diosta kushichishpanchi Jesukristu ñukanchirayku alichashpan paywa kwintananchipa rimashunchi rurashkaykika alimi chasna kachun nishpa.

21Yaya Diosmi ñukanchita kankunatapas akllashpan sinchikuchishka wiñaypa Kristupa runankuna kananchipa. 22Yaya Dioska paypa Espiritunta shunkunchipi churashka, paypa wawankuna kananchipa. Chasna Espíritun ñukanchipi kawsashpan yachanchi, tukuy uras paywa kawsananchita rimashkanka shutipami.

23Manara rishkanirachu kankuna Korintopi kawsakkunama, imashnami puntiru yuyarirkani. Mana alita kawsahushkaykichita yachashpayni mana rirkanichu kankunata mana

pinkachinaynipa. Yaya Dioska
riksiwanmi, rimashkaynika shutipa
kananta. Mana shutipa kashpanka
kastigawankami. 24Ñukaka mana
kankunata kamachikchu kani maykan-
tami kirinaykichi tiyan nishpa. Ashwan
ñami kankunaka Jesukristuta kirihush-
paykichi kankunata yanapakmi kani
kushilla payta kasushpa kawsanayki-
chipa.

2 1Chayraykumi manara munashka-
nichu kankunata pasyak rinata
mana ali kawsahushkaykichimanta
pinkachishpayni mana kutikashka
llakirinaykichipa. 2Ñuka kankunata
pinkachishkaynimanta llakiywa
kashpaykichika ¿pitaya ashwan ñukata
kushillayachiwanka? Kankunallami
atipankichi kushillayachiwanata.
Chayraykumi mana munanichu
pinkachinata kankunata.

3Chayrayku shuk kartaynita killkar-
kani kankunarayku manara kankunama
rishpayni mana alita kawsahushkayki-
chita alichanaykichipa. Rishpayni mana
munanichu llakirik rinaynita. Ashwan
kankunami kushillayachiwanaykichi
tiyan. Yachani kushilla kashpayni
kankunapas kushilla kanaykichita.
4Chay kartaynita killkahushpayni yapa
yuyarishpa llakiywa kahushpayni
wakarkani. Chasna kashpanpas mana
killkarkanichu llakirinaykichipa,
ashwan killkarkanimi yachanaykichipa
maytukuytami kankunata yuyahuni.

Pablo riman chay millaypata rurak runata llakichinankunapa

5Killkarkani chay mana alita rurak
wawkinchi tukuy ñukanchikunata
pinkachishkanta. Chasna millaypata
rurashpan mana ñukallatachu pinkachi-
washka, ashwan tukuy kankunatapas
pinkachishkami. Mana tukuy kashpan-
pas shuk shukkunatami pinkachishka.
6Kankuna tantarishkaykichipi pay
millaypata rurashkanmanta rimarkanki-
chi, manana kankunawa tantarinanpa.
Chasna ña payta kastigashkankichi.
Chaylla kachun. 7Kunanka payta
llakichishpaykichi yanapaychi alita
kawsananpa. Mana chasna rurashpayki-
chika shunkun yapa llakiywa
kipuruyashpan wañunayanka.
8Chayrayku kankunata mushumanta
rimani tukuy shunkumanta pacha payta
yuyashpaykichi yanapaychi. 9Puntiru
kankunarayku killkarkani yachanay-
nipa, alitachu manachu yachachishkay-
nita kasuhunkichi nishpa. 10Chay
runapa millaypata rurashkanta manana
yuyarishpaykichika ñukapas manami
yuyarishanachu. Shuk kankunamanta
ima millaypata rurashpanka ñuka
llakichinayni kashpanka tukuy
kankunata yuyashpayni payta *Kristupa
rikushkanpi llakichini. 11Chasna
llakichinanchi tiyan runa masinchita
supaykunapa apun Satanaska mana
ñukanchita winsinanpa. Yachanchi
imashnami payka munan urmachinata
ñukanchita.

Pablo Troas llaktapi paktashpan llakirin

12Troas llaktapi paktashpayni chay suma
ali shimita *Kristu ñukanchita kishpichi-
nanmanta yachachinaynipa, suma
yachachina karka, Yaya Dios runakunapa
shunkunkunata llankarka alita uyawanan-
kunapa. 13Chasna kashpanpas mana
kushillachu karkani, wawkinchi Titota
mana tarishkaynirayku. Chayrayku rishara
nishpayni paykunamanta Masedonia
allpapi llaktakunama rirkani.

Jesukristuta kirikkuna supayta winsinahun

14Yaya Diosta agradesishunchi,
ñukanchita yanapashkanrayku *Kristuta

kirishpa kawsananchipa. Shuk tukuyta
winsik apu runankunata marchachik-
shina Kristu ñukanchita purichin
kushikushpa payta katinanchipa. Tukuy
runakuna ñukanchita rikunahun
manana supayta kasunanchita. Chasna
kashpanchimi tukuy parti runakuna
shuk mishkihlla asnak perfumita
muktikshina asirtankakuna pimi Yaya
Dioska. 15Kristu ñukanchikunapi
kashpan ñukanchita yanapan Yaya
Diosta kushichishpa payrayku shuk ali
mishkihlla asnakshina kananchipa.
Chasna ali mishkihlla asnak perfumi-
shina kanchi uchankunamanta llakichi-
rishka runakunarayku, uchankunamanta
mana llakichirishka runakunaraykupas.
16Chay mana kirik runakunaraykuka
chay mishkihlla asnakka wañuypata
asnakshinami kan. Kristuta kirikkuna-
raykuka suma wiñaypa kawsayta kuk
mishkihlla asnahukshinami kanchi.
Nima maykan atipanchu chasna
mishkihlla asnakshina kanata, Yaya
Diospa yachayninllawami atipanchi
chasna kanata. 17Ñukanchika mana
kanchichu imashnami shukkunaka
kanahun. Manami yachachinchichu
Yaya Diospa shiminta yachachishkan-
chimanta kullkita apinanchipa,
imashnami shukkunaka ruranahun.
Ashwan Yaya Dios ñukanchita kachash-
kanraykumi mana llullachishpa paypa
rikushkanpi yachachinchi, Kristupa
kamachishkan runakuna kashpanchi.

Pablokunaka Jesukristupa shiminta yachachik kanankunamanta rimanahun

3 1Tukuy kaykunata killkashpanchi
kankuna yuyarinkichichari
kutikashka paykuna kikinta yuyarishpa
ali runa kanchi nishpa kawsanahun.
Kankuna ñukanchita alita riksishpayki-
chi kankunama rihushpanchi mana
nima kartata apanchichu mana
riksishka runakunashina. Nima shuk
kartata tapushkanchichu kankunamanta
shuk llaktama rinanchipa. 2Kankuna
kikinmi ñukanchimanta alita rimak
kartashina kankichi. Shunkunchipi
killkarishkashina kahunkichi. Tukuy
runakuna chayta yachanahun,
imashnami shukkunaka shuk killkata
rikushpankuna shutillata yachanahun
chasna. 3Kankunaka kawsahushkayki-
chiwa rikuchinkichi *Kristupa
killkachishkan kartashina kanaykichita.
Ñukanchika chayta killkak runakuna-
shina kanchi. Mana payka rurashkachu
tintawa killkashkashina, ashwan kawsa
Yaya Diospa Espiritunta kankunapi
churashka mushu kawsayta charinayki-
chipa. Mana Moisés wañupa rumimanta
tablapi killkashkatashinachu kuy
tukushkanchi Yaya Diospa kamachish-
kanta kasunanchipa, ashwan kunanka
Yaya Dios shunkunchipimi Espiritunta
churashka paypa munashkanta ruranan-
chipa.

4Kristu ñukanchita kishpichishkan-
rayku ñukanchi Yaya Diospi sinchiku-
rinchi. 5Mana ñukanchi kikinchu
atipanchi runakunata Kristumanta alita
yachachinata. Ashwan Yaya Dios
yanapashpanllami chasna yachachihun-
chi. 6Paymi ñukanchita yachayta
kushka chay mushu alichanata runaku-
nawa rurashkanmanta yachachishpa
purinanchipa. Chay mushu alichashkan-
manta yachachinanchika manami
ñawpa Moisespa killkashkanshinachu,
ashwan Yaya Dioska Espiritunwami
ñukanchita wiñaypa kawsayta kun.
Moisés Yaya Diospa kamachishkanta
killkashkanka mana kasukkunataka
kastigachinmi wañunankunapa. Ashwan
Yaya Diospa Espiritunka Yaya Diosta
kirishkanchiraykumi wiñaypa kawsayta
kun.

7Yaya Diospa kamachishkanta
Moiseska rumimanta tablayachirishkapi
killkahushpan Yaya Diospa puntanpi
uyanka chuya tukurka. Chay killkash-
kanta apamuhushpan uyanka yapa
chuya, nima rikuypa karka. Chasna
ñukanchi israel runakunapa yaya
rukunchi wañukuna mana rikunata
atipashpankunapas chay uyanpi yapa
chuya manchaypata rikurihushkaka
chinkarishpa chinkarishpa rirka.
8Chasna ñawpa Moisesta kamachish-
kanta kushpan Yaya Dioska atun
yachayninta rikuchirka. Kunanka
maytukuy ashwan atun yachaynintami
rikuchinka, paypa Espiritunwa mushu
shiminta yachachishpanchi. 9Ashwan
alita asirtachishkaykichi. Chay ñawpa
kamachishkanka ali kashpanpas mana
paktachishkanchirayku ñukanchita
kastigachinlla. Chasna kashpan
maytukuy ashwan alitaya Yaya Dios
ñukanchita rimashkanka, Jesukristu
kankunaranti wañushkanrayku uchayki-
chikunamanta llakichirishka tukushkan-
kichi nishpa.
10Chay ñawpa Yaya Diospa
kamachishkan shiminka suma kashpan-
pas kunanka mana yapa alinachu,
Jesukristupa kishpichik shimin ashwan
suma kashkanrayku. 11Chasna Yaya
Diospa ñawpa kamachishkan shimi
tukurinan kashpanpas Yaya Dios yapa
ali atun yachayyu kananta rikuchirka.
Chaymanta ashwan sumakta
Jesukristupa kishpichik shiminka
rikuchin Yaya Dios yapa ali atun
yachayyu kananta chay shimi mana
tukurik kashkanrayku.
12Chasna chay suma kishpichik shimin
mana nima ima uras tukurinanta yachash-
panchi atipanchi kankunata nima imata
manchashpa shutillata yachachinata.
13Ñukanchika kankunata mana Moisés
wañushinachu yachachinchi. Yaya Diospa
kuchunpi kahushpan uyanka yapa chuya
tukurka. Chasna yapa chuya rikurishkanka
chinkarishpa rihushkanta yaya rukunchi-
kuna wañu mana rikunankunapa, Moiseska
uyanta llachapawa taparipayarka.
14Mana Moisespa uyanllachu chasna
taparishka karka, ashwan chasnallata-
tami yaya rukunchi wañukunapa
yuyayninkunapas taparishkashina karka
Yaya Diospa shiminta mana asirtanan-
kunapa. Kunanpipas chasnallatatami
Moisespa killkashkanta yachakuhukku-
napa yuyayninkunaka taparishkashina
kanahun. Kristuta kirishpallami Yaya
Dioska tukuyta asirtachin kishpichik
shiminta. 15Kunankamapas Moisespa
killkashkanta yachakuhushpankuna
yuyayninkunaka taparishkashina
kanahun, mana asirtashpankuna Yaya
Diospa rimashkanta. 16Ashwan maykan
runami Jesukristuta kirishpan kasun,
chaypa yuyayninmi taparishkashina
kahushkanmanta paskachin asirtananpa
paypa rimashkanta.
17Jesukristuka Espiritunwami shukllla-
shina kan. Chay Espíritun ñukanchiku-
napi kawsahushpan manana uchata
rurashpa kawsanchinachu, ashwan
kishpichirishkami kanchi Yaya Diospa
munashkanta rurashpa kawsananchipa.
18Ñukanchi kirikkunapa yuyayninchika
manami taparishkashinachu kahun,
ashwan Kristu atun yachayyu yapa ali
kananta alita riksinchi. Chasna kashpan-
chi ali kawsananchiwa shukkunatapas
riksichinchi imashna alimi Kristuka.
Payta riksishpa rihushkanchipi
ñukanchikunata ashwanta ashwanta
aliyachin payshina yapa ali tukunan-
chipa. Payka Yaya Diospa Espiritunwa
shukllashina kashpanmi chay
Espirituwa chayta ruran.

4 1Chasna kashpanmi mana sakinchichu
Jesukristupa shiminta rimanata, Yaya
Dios ñukanchita llakichishpan yachachi-

nanchipa kamachishkanrayku. [2]Mana
pinkaypakunata rurashpachu kawsahunchi,
maykankunatami shukkuna pakalla
ruranahun. Mana llullachishpachu, nima
chikanyachishpachu Yaya Diospa shiminta
rimahunchi. Ashwan shutipallatami
Jesukristumanta yachachihunchi. Yaya
Dioska ñukanchita rikuhumi, tukuy
kankunata rimahushkanchika ali kananta.
Tukuy kankunapas ali yuyaywa kashpayki-
chi chayta alita yachankichi.
[3]Jesús runakunata kishpichinanmanta
yachachishkanchi shimika ali kashpanpas
mana kirikkunaka mana asirtanahunchu.
Wiñaypa kastigarina kashpankuna manami
atipanahunchu asirtanata. [4]Supay
paykunapa yuyayninkunata chinkachish-
kanrayku wiskushina kashpankuna mana
asirtanahunchu. Chay suma ali shimi
runakunata kishpichik Kristu yapa suma
atun yachayyu kananmanta suma
punchayachikshina tukuyta alita asirtachik
kananta mana atipanahunchu riksinata.
Kristuka Yaya Dioswa chasnalla yachayyu
yuyayyu kashpan ñukanchita riksichin
imashnami payka kan. [5]Ñukanchi
yachachihunchi Jesukristu tukuypa apun
kananta. Mana ñukanchi kikin yachayyu
kananchitachu yachachinchi. Ashwan Yaya
Jesusta yuyashpanchi kankunata
yachachishpa yanapakkunallami
kananchita rimanchi.
[6]Yaya Dioska tukuyta ruranata
kallarihushpan nirka puncha tukuchun
nishpa. Chasna rimashkanshina puncha
tukurka. Chasnashinami Yaya Dios
uchanchikunata pichashpan shunkun-
chikunapi punchatashina rurashka alita
yachananchipa paypa atun suma
yachayninta. Chay yachaynintaka
Jesukristumi ñukanchita rikuchin.

Kirishpa kawsanamanta riman

[7]Yaya Dios chay ñukanchipi puncha-
tashina rurashkanwa yapa chaniyuta
kuy tukushkashina kanchi. Chasna
kashpanpas chay chaniyuta shuk pakirik
mankashina aychanchipi charinchi.
Chasnami tukuy runakuna riksinkakuna
Yaya Diospa kananta chay yapa atun
yachayka, maykanwami yanapay
tukunchi, mana ñukanchi kikinpachu.
[8]Runakuna ñukanchita tukuypi
parisichishpankunapas yachani Yaya
Dioska tukuy uras ñukanchita yanapa-
nanta. Achka kuti mana yachashpanchi-
pas imashna yuyarinata, mana sakinchi-
chu Yaya Diospi sinchikunata.
[9]Runakuna ñukanchita wañuchina-
yashpa katishpankunapas Yaya Dioska
mana ñukanchita sakinchu. Ñukanchita
makashpankunapas mana atipankaku-
nachu wañuchinata. [10]Maytapas
yachachishpa rishpanchi wañuchiy
tukunallami kashpanchi Jesús wañuchiy
tukushpan parisishkanshina aychanchipi
parisihunchi. Chasna parisishpa
kawsahushpanchi tukuy runakuna Jesús
ñukanchipi kawsahushpa alita yanapa-
hushkanta rikushpankuna yachanka-
kuna kawsa kananta. [11]Ñukanchi
kawsahushpanchira ima uraspas
wañuchiy tukuna kanchi, Amunchi
Jesuspa kamachishkanta kasuhushkan-
chirayku. Chasna kashpan kunankama
kawsalla katihushpanchi chay wañuk
aychanchiwa rikuchinchi Jesús kawsa
kananta. [12]Ñukanchi yachachihushkan-
chirayku wañuchiy tukunalla kahunchi.
Kankunaka yachachishkanchita
kirishkaykichirayku kushillalla wiñaypa
Jesukristuwa kawsankichi.
[13]Ñawpa shuk runa Yaya Diosta
mañashpa rimashkanka kasna
killkarishka kan:

> Kanllapimi sinchikuni, chayrayku
> kanmanta rimahuni nishpa.

Chasnallatatami ñukanchipas Amunchi
Jesukristupi sinchikuhushpanchi mana
sakinchichu paymanta rimanata. [14]Yaya

Dioska Amunchi Jesusta wañushkan-
manta kawsachishkanrayku yachanchi
ñukanchitapas wañushpanchi kawsachi-
nanta. Chaymanta ñukanchita
kankunawa pakta pushanka tantaylla
paywa kawsananchipa.
15Kay tukuy parisihushkaynitaka
awantahuni kankunata yuyashpayni.
Chasna kashpan achka runakuna
rikushpankuna yachanahun imashnami
Yaya Dios paykunata yuyashpan
alikunallata ruran paykunarayku.
Chaypina ashwan achka runakuna Yaya
Diosta kushichishpa agradesinkakuna.
16Chayrayku mana sampayanchichu
Jesuspi sinchikushpalla kawsananchipa.
Aychanchi rukuyahushpanpas karan
puncha Yaya Dios ñukanchipa
yuyayninchita mushuyachin. Chayray-
kumi ashwanta sinchikushpa rihunchi,
Jesukristu ñukanchita yanapahushkan-
rayku. 17-18Mana yuyarishpa kawsanchi-
chu kay mundupi rikushkanchikunata,
tukuy chaykunaka tukurinkakunami.
Ashwan yuyarishpa kawsanchimi Yaya
Dioswa suma kushilla kawsanata,
chayta manara rikushpanchipas. Chay
mana rikuhushkanchikunaka nima ima
uras tukurinkachu. Chasna kashpan kay
allpapi kawsahushkanchipi parisihush-
kanchikunaka mana imachu kanahun.
Shuk ratullami tukurinka. Chaymanta
chay parisishkanchikunaka ñukanchita
yanapan wiñayparayku Yaya Diospa
suma kawsananpi mana yuyariypa yapa
kushilla kawsananchipa. Chayka tukuy
parisishkanchikunamanta ashwan yapa
pasami kanka.

5 1Kay aychanchika tampushinami
shuk raturaykulla kay allpapi
kawsananchipa kan. Yachanchi kay
aychanchi utkalla ismuk tampushina
tukurishpan Yaya Dioska wañushkan-
chimanta kawsachishpan ñukanchita
shuk mushu kawsananchita kunanta
chaywa wiñaypa silupi kawsananchipa.
Chay mushu kawsananchika mana
runapa rurashkan kawsanashinachu
kan. 2Kay wañuna aychanchiwa
parisishpa wakashpa kawsahushpan-
chira yapa munanchi kawsanata chay
mushu aychashina kawsananchiwa Yaya
Diospa kawsananpi. 3Yaya Dios
ñukanchita chay mushu aychashinata
kunka, kay aychanchita sakishpanchi
mana llatanshina kananchipa. 4Kay
shuk raturaykulla tampushina aychan-
chiwa kawsahushpanchira parisishpa
kawsanchi. Mana kay aychanchita
sakinata munashpanchi wañuyta
manchashpa kawsanchi. Yapa munanchi
kay wañuk aychanchita Yaya Dios
kampyananta chay wiñaypa kawsak
mushu aychashinawana kawsananchipa.
5Yaya Diosmi ñukanchita ña
aliyachishka paywa silupi kawsanan-
chipa. Ñami Espiritunta ñukanchita
kushka yachananchipa paywa
kananchita.
6Chayrayku kay allpapi kawsahush-
panchira tukuy uras sinchikushpa
kawsanchi. Yachanchi kay wañuk
aychanchiwa kawsahushpanchira
allpanchimanta karupi kawsakkuna-
shina kananchita. Manara Amunchi
Jesuswa silupi kawsahunchirachu.
7Kunan Jesuspi sinchikushpalla
kawsahunchi. Mana payta rikushpachu
kawsahunchi. 8Chasna manara Jesusta
rikuhushpanchipas kushilla sinchikush-
pami kawsahunchi. Chasna kashpanpas
yapa munanchi kay wañuk aychanchita
sakishpa kikin allpanchipina Amunchi
Jesuswana kawsak rinata.
9Chayrayku mana imananchu kikin
allpanchi silupi kawsahushpanchi
allpanchimanta karupi kawsakkuna-
shina kay allpapi kawsahushpanchira
sinchikunchi tukuy uras Jesukristupa
munashkanta rurashpa payta

kushichishpalla kawsananchipa.
10Yachanchi shuk punchami *Kristuka
ñukanchita puntanpi churanka
tapunanpa kawsashkaykichipi alitachu
manachu rurashkankichi nishpa.
Chaymanta payka karan shukta
imashnachari rurashka alitachu
manachu, chay tuputa kunka.

Kristumi ñukanchita kishpichishka kushilla Yaya Dioswa kawsananchipa

11Yachashpanchi *Kristu ñukanchita
puntanpi churashpan tapunanta tukuy
rurashkanchimanta, payta sumakta
yuyashpanchi munanchi runakunata
alita asirtachishpa yachachinata
paykunapas Yaya Diosta alita kasunan-
kunapa. Paymi yuyayninchita yachan,
nima pita llullachishpa yachachihush-
kanchita. Yapa munani kankunapas
chayta yachanaykichipa.
12Mana kuti ñuka kikinmantachu
alikunata rimahuni kankuna ñukanchita
kushichinaykichipa. Ashwan kayta
rimahuni kankuna ali kiparinaykichipa,
chay ñukamanta washata rimakkunata
alita aynishpa chunllayachinaykichipa.
Paykunaka rikuypakunamantalla
rimanahun shuk runa alichu manachu.
Mana shuk runata valichinahunchu
shutipa ali kananta yachashkankuna-
rayku. Ñukanchita rikurinanchimantalla
riksishpankuna mana alichu nishpa
rimanahun. Mana yachanahunchu
yuyayninchika shunkunchika alichu
kahu manachu. 13Shukkuna ninahun
musparihukshina kanaynita. Chasna
kahushpaynika Yaya Diosta kushichi-
naynipami chasna kahuni. Ashwan
mana musparihukshinachu kahuni ali
yuyaywa shutillata kankunata yachachi-
naynipa.
14Kristu ñukanchita yuyahushkanta
yachashpanchi tukuy imatapas
rurahushpanchika ali yuyaywami
rurahunchi. Jesukristu tukuy ñukanchi-
ranti wañushkanta yachashpanchi tukuy
ñukanchipas wañushkakunashina
tukushkanchita yachanchi. 15Kristu
tukuy runakunarayku wañurka manana
munashkanchita rurashpa kawsanan-
chipa, ashwan ñukanchirayku wañush-
kanta kawsarishkantapas yuyarishpa,
paypa munashkantana rurashpa
kawsananchipa.
16Chayrayku kunanmanta pacha
manana nima pimanta yuyarinchinachu,
imashnami Yaya Diosta mana kasuk
runakunaka yuyarinahun. Ñawpa
ñukanchipas chay runakunashina
Kristumanta yuyarishpanchipas
kunanka manana chasna yuyarinchina-
chu paymanta. 17Maykankunami
Kristuwa pakta kawsanahun, paykunaka
Yaya Diospa mushu rurashkan runaku-
nami kanahun. Ñawpa imashnachari
kapayarkakuna chayka tukurirkana.
Rikuychi kunanka mushuna
tukushkanta.
18Tukuy chayka Yaya Diospa
rurashkanmi. Payka Kristuta kachashpan
ñukanchiranti wañunanpa ñukanchita
piñarinanta pasachishpan aliyachishka
kushillana paywa kawsananchipa.
Chaymanta ñukanchita kamachishka
shukkunata yanapananchipa, paykunapas
pay ñukanchirayku rurashkanpi
sinchikushpankuna kushillana paywa pakta
kawsanankunapa. 19Alita yachakuychi,
Kristu wañushkanraykumi Yaya Dioska
tukuy runakunapa uchankunata llakichish-
pan piñarishkanta pasachirka kushillana
paywa kawsanankunapa. Chasna
kashpanmi manana uchanchikunataka
yuyarinnachu. Chayta yachachinanchipami
ñukanchita kamachishka shukkunatapas
riksichinanchipa.
20Kristupa kachashkan runakuna
kashpanchimi kankunata rimahunchi

Yaya Dios kikin rimahushkanshina.
Kristuranti kankunata rimanchi: Yaya
Dios kankunarayku ña alichashka,
chayrayku kankunapas paytana
yuyashpa kawsaychi. 21Kristuka mana
uchayu kashpanpas Yaya Dioska
uchanchiranti payta maytukuy uchayu-
tashina kastigarka. Chayta rurarka
ñukanchi Kristupi sinchikukkuna paypa
rikushkanpi ali kananchipa.

6 1Kunanka Yaya Diospa kamachish-
kan runankuna kashpanchi kanku-
nata kutikashka sinchita rimahunchi:
Kawsaychi Yaya Diosta kasushpa. Pay
kankunata llakichishpan kishpichish-
kanta mana yanka usuchiychichu
kankuna kikin munashkaykichita
rurashpa. 2Yaya Dioska kasnami riman:

Munahushkayni uras mañahushkay-
kita uyashami.
Kishpichina puncha kanta
yanapashkayki kishpinaykipa
nishpa.

Kunanmi Yaya Dioska kankunata
yanapanayan. Kunanmi ña paktarishka
punchaka kastigarina kahushkaykichi-
manta kishpichiy tukunaykichipa.

Yaya Diospa kamachishkan runakuna parisinakunapipas alita rikuchishpa kanankuna tiyan

3Ñukanchi Yaya Diospa kamachishkan
yachachikkunaka manami nima ima
millaypata rurahunchichu runakuna
mana millaypata rimanankunapa
yachachihushkanchimanta. 4-5Ashwan
tukuy imapi rikuchinchi Yaya Diospa
kamachishkan runakuna kananchita.
Tukuy parisinakunapi mana
sampayashpa Yaya Diospi sinchikunchi-
lla. Imata parisihushpanchipas ima
ñukanchita pishishpanpas ñukanchita
asutishpankunapas karselpi churashpan-
kunapas ñukanchita chiknishpankuna-
pas sinchita tarawashpanchipas mana
puñushpanchipas yarkashpanchipas
Yaya Diospa kamachishkankuna
kananchita rikuchinchilla. 6Ali yuyaywa
alikunata rurashpa kawsahushkanchiwa,
Yaya Diospa shiminta alita yachak
kananchiwa, ñukanchita parisichihush-
pankunapas mana piñarinanchiwa, ali
shunku kahushkanchiwa, Yaya Diospa
Espíritun ñukanchipi kawsahushkanta
rikuchihushkanchiwa, runa masinchiku-
nata sumakta yuyashpa yanapashpa
kawsahushkanchiwa, 7Yaya Diospa
shutipa kashkata rimak shiminta alita
yachachihushkanchiwa, tukuypi Yaya
Dios ñukanchita yanapashpan paypa
yachaynin ñukanchipi kahushkanta
rikuchihushkanchiwa, Yaya Diospa
rikushkanpi alita kawsahushpanchimi
kuntrankunata arkahushkanchiwa mana
ñukanchita winsinanpa, chaymantapas
paykunata winsishpa rihushkanchiwa,
achka Yaya Diosta kasuk tukushpan-
kuna rikuchinchi Yaya Diospa
kamachishkankuna kananchita.

8Shukpika runakuna ñukanchita
kushichinahun, shukpika ñukanchita
chikninahun. Shukpika ñukanchimanta
alita rimanahun, shukpika mana
alitachu rimanahun. Shutipa kashkata
yachachihushpanchipas llullashpa
rimakkunami kankichi nishpa riman-
hun ñukanchimanta. 9Sumakta
ñukanchita riksishpankunapas mana
riksishkankunatashina rikunahun.
Ñukanchita wañuchinata munashpanku-
napas kawsahunchillami. Ñukanchita
asutishpankunapas manami wañuchiy
tukunchichu. 10Llakirishka kahushpan-
chipas tukuy uras kushikushpami
kahunchi. Kullki illa kashpanchipas
achka runakunatami Yaya Diospa
shiminta yachachishpa yanapashpanchi
yapa imayutashina ruranchi. Mana
imayu kashpanchipas tukuy Yaya
Diospa rurashkanka ñukanchipami.

Chay tukuyta pasahushkanchiwa
rikuchinchi Yaya Diospa kamachishkan-
kuna kananchita.
11Korintopi kawsak kirik masinchi-
kuna, yapa kankunata yuyashpanchimi
tukuy chay pasahushkanchikunata
mana pakashpa kuskata kankunata
rimashkanchi. 12Ñukanchika kankunata
tukuy shunkunchimanta pachami
yuyahunchi. Kankunaka manami
chasnachu ñukanchita yuyahunkichi.
13Chasna kashpan ñuka Pablo shuk yaya
wawankunata kunashpa rimahukshi-
nami kankunata rimani: Imashnami
ñukaka kankunata kuskata rimahuni,
chasnallatata kankunapas kuskata
rimawaychi. Imashnami ñukaka
kankunata yuyahuni, chasnallatata
kankunapas yuyawaychi.

Jesukristuta kirikkuna mana kirikkunawa ama shuk yuyayllawa tukunayashpa kwintanahuchun ishkayyanankunapa

14Kankuna *Kristuta kirikkuna mana
Kristuta kirikkunawa ama shuk
yuyayllawa tukunayashpa kwintaychi-
chu ishkayyanaykichipa, mana
paykunawa parihu yuyarishpa rurashpa
kawsanaykichipa. Mana parihuchu chay
yuyayllata charinkichi. Alita yuyarik
runaka mana atipanchu shuk millaypata
yuyarik runawa parihu alita yuyarinata.
Chasnallatata punchaka mana atipanchu
parihu tutawa pakta kanata. Chasnalla-
tatami kankunapas mana atipankichi-
chu shuk yuyayllawa kanata mana
kirikkunawa. 15Kristuka manami
atipanchu parihu shuk yuyayllawa
kawsanata supaykunapa apunwa.
Chasnallatatami shuk kirik runapas
mana atipanchu parihu yuyarinata shuk
mana kirik runawa. 16¿*Yaya Diospa
wasinka atipamachu runakunapa
rurashkan dioskunapallatata kanata?
Manami atipamachu. Ñukanchi kawsa
Yaya Diospa wasinshinami kanchi,
Espiritunta shunkunchipi churashkan-
rayku. Chayta ñawpa payta kasukku-
nata ña rimarka kasna:

Kawsashami purishami paykunawa
pakta.
Ñukami kasha kikin Yaya Diosnin-
kuna.
Chasnallatatami paykunapas kikin
runaynikuna kankakuna
nishpa.

17Chasna kashpan Yaya Dioska kaytapas
runankunata rimarka:

Chay uchata rurak runakunamanta
anchuriychi.
Chay mana ali ruranankunata ama
ruraychichu.
Chaypina ñukaka kankunata
yuyashpa yanapashkaykichi
kushilla ñukawa kawsanayki-
chipa.

18 Ñukaka yayaykichimi kasha.
Kankunaka wawaynikunami
kankichi.
Ñuka Tukuyta Atipak Yayaykichi
Dios chayta rimani.

7 1Munashkayni wawkinikuna, chay
ali shimikunata Yaya Dios ñukan-
chita rimashpan akuychi tukuy chay
mana ali ruranakunata manana
rurashunchinachu, nima yuyarishunchi-
nachu. Ashwan akuychi Yaya Diosta
yuyashpa, paypa kastigunta
manchashpa, alikunata rurashpa
kawsashunchi tukuypi Yaya Diosta
kasukkuna alillata rurakkuna tukunan-
chipa.

Pablokuna Korintopi Jesukristuta kirikkunata tapunahun alitana paykunamanta yuyarinankunapa

2Wawkikuna panikuna, alishunkuyay-
chi ñukanchiwa. Manami nima
maykanta millaypata rurashkanchichu.

Manami nima maykan runapa
yuyayninta waklichishkanchichu kuti
uchata rurashpa kawsananpa. Nima
maykanta llullachishkanchichu.
3Chasna rimahushpayni manami
kankunata uchachinaynipachu
rimahuni. Kankunataka ñami rimash-
kani yapa yuyahushkaynita. Kankunawa
shukllashina tukushpayni kawsashpayni
wañushpaynipas yuyashpalla katini.
4Yapami kankunamanta alita yuyarish-
payni kushikushpa shukkunatapas
kwintani. Parisihushpaynipas kankunata
yuyarishpa sinchikushpayni yapa
kushikushpa kahuni.

5Kay Masedonia allpapi paktashkan-
chimanta pachami mana samashkanchi-
chu parisinamanta. Runakuna
chiknishpa ñukanchita parisichinahun.
Shunkunchipi yuyarishpalla kahushpan-
chi parisihunchi. 6Chasna kahushpanchi
tukuy llakihukkunata sinchikuchishpa
kushillayachik Yaya Dioska wawkinchi
Titota kachashpan ñukanchita sinchiku-
chishka. 7Mana wawkinchi Tito
paktamushkanllawachu ñukanchita
sinchikuchishka. Ashwan kankuna
ñukanchita alita yuyahushkaykichita
rikushpan kushilla kahushkanraykupas
sinchikuchishka. Paymi kwintashka
yapa ñukanchita rikunayahushkayki-
chita. Chaymanta mana alita rurashkay-
kichimanta llakiywa kahushkaykichita-
pas kwintashka. Chaymantapas ñuka
Pablorayku yapa yuyarishpa kahushkay-
kichita kwintashka. Tukuy chaykunata
kankunamanta yachashpaynimi ashwan
sinchita kushikushkani.

8Kartaynipi rimashkaynita yachash-
paykichi llakirishpaykichipas ñukaka
kunanka mananami llakirihunichu chay
kartata kachashkaynirayku. Puntiru
shuti llakirirkani, kartaynipi tukuyta
kankunata rimashkaynita yachashpayki-
chi llakirishkaykichirayku. Chasna
kashpanpas shuk ratulla llakirirkanki-
chi. 9Kunanka yapa kushikuhuni. Mana
kushikunichu llakirishkaykichirayku.
Ashwan kushikuhunimi killkashkaynita
yachashpaykichi llakirishkaykichimanta
Yaya Diosta kutikashka kasuhushkayki-
chirayku. Kankunaka chay llakirinata
alita awantashkankichi, Yaya Dios
munashkanshina. Chasna kashpanmi
killkashkayniwa mana kankunata
waklichishkanichu. 10Yaya Dios
munashkanshina llakirishpanchika
manami yankachu kan. Ashwan
ñukanchita yanapan kutikashka payta
kasushpanchi kastigarina kahushkanchi-
manta kishpinanchipa. Chay llakirinan-
chika chasna yanapak kashpan llakirish-
kanchirayku nima ima uras llakirishpa
yuyarishunchichu. Ashwan mana Yaya
Diosta kasukkunaka llakirishpankuna-
pas atunta kastigarishpa wañunankuna
tiyan.

11Yuyariychi imashna alimi kankunaka
tukushkankichi chasna Yaya Dios munash-
kanshina llakirishkaykichirayku. Kunanka
kankuna kikinna ali munaywa kirikkuna-
pura tukuy mana alikuna kashkata
alichakkuna kankichi. Uchachiy tukuhush-
kaykichipi runakunata mana uchata rurak
kanaykichita rikuchishpa alita ayninkichi.
Mana ali kashkakunamanta piñarirkanki-
chi. Imashnashi tukushunchi nishpa
mancharirkankichi. Chaypina yapa
rikunayawashkankichi. Atipashkaykichita
rurashkankichi manana kankunamanta
llakirishka kanaynipa. Chay millaypata
rurak runata llukshichishkankichi
tantarihushkaykichimanta. Tukuy chayta
rurashpaykichimi shuti riksichishkankichi
*Kristuta kasuk runakuna kanaykichita,
millaypata rurak runawa mana ishkayyak-
kuna kanaykichita.

12Chay kartaynipi killkashkaynika
mana chay uchata rurak runaraykuchu,
nima chay uchata rurashkanwa

parisichik runaraykuchu killkarkani.
Ashwan kankunaraykumi killkarkani
Yaya Diospa rikushkanpi shukkunata
rikuchinaykichipa, ñukanchita
kasushpaykichi sumakta yuyahushkay-
kichita. 13Chaymi ñukanchita sinchiku-
chirka. Mana chayllachu ñukanchita
sinchikuchirka, ashwan wawkinchi Tito
ñukanchipi paktamushpanmi achkata
kushikuhushkanta rikushpanchi yapa
kushikushkanchi. Payka kushilla karka,
kankuna payta kushichishkaykichi-
rayku. 14Ñuka Pablo kankunamanta
wawkinchi Titota alikunata rimashkay-
nika mana yankachu karka. Kankunawa
kashpan mana pinkachichiwarkankichi-
chu. Ashwan imashnami kankunata
tukuy uras shutipallata rimashkanchi,
chasnallatatami kankunamanta Yaya
Diosta alita kasuk kanaykichita Titota
rimashkanchika shutipa kan. 15Wawkin-
chi Titoka kankunata yapa yuyak
tukurka. Chay ñukanchipi manaali
tiyashkamanta imashna tukushunchi
nishpa payta manchaywa alita yuyashpa
yaykuchishkankichi. Yaya Diosta
kasuhushkaykichita rikuchishkankichi.
Tukuy chayta yuyarishpanmi Titoka
yapa kankunata yuyahun. 16Kushikuhu-
nimi yuyarishpayni tukuyta rurahush-
kaykichita Yaya Diosta alita kasunayki-
chipa.

Ali yuyaywa ofrendata kunamanta yachachin

8 1Wawkinchikuna paninchikuna,
kunanka kankunata munanchi
kwintanata imashnami Yaya Dioska
alita yanapashka kay Masedonia allpapi
kahuk llaktakunapi kawsak kirikkunata.
2Paykunaka *Kristuta kirik kashpan-
kuna achkata parisihushpankunapas
atuntami kushikushpa kahunkuna.
Chaymantapas paykuna mana imayu
kashpankunapas shukkunata ali
yuyaywa yanapashpa kurkakuna.
3Ñukami rikushkani ali yuyayninku-
nawa kuhushkankunata tukuy atipash-
kankunata. Mana chayllatachu
rikushkani, ashwan atipashkankuna-
manta pasatami kuhushkankunata
rikushkani. 4Paykunaka ñukanchita
atunta tapurkakuna arí ninanchipa nima
imayu Jesukristuta kirik masinchiku-
nata yanapanankunapa. 5Yuyarishkan-
chimanta pasatami kurkakuna kirik
masinchikunata yanapanankunapa.
Manara nima imata kuhushpankuna
Yaya Diosta rimarkakuna paypa
munashkanta rurashpa kawsanankunata.
Chaymantapas Yaya Diosta
kasushpa ñukanchitapas alita yanapar-
kakuna.

6Chasna kashpan wawkinchi Titota
rimashkanchi kankunama rinanpa, kirik
masinchikunata yanapanaykichipa ali
yuyaywa tantachishkaykichi kullkita
apak rinanpa. Imashnami ñawpa
kushkaykichi kullkita apamurka, chasna
kunanpas apamunanpami kachahunchi.
7Kankunaka tukuy imapimi yapa alita
rurahunkichi. Jesukristuta alita kirishpa
kawsahunkichi, paypa shiminta alita
riksishpa shukkunatapas alita
asirtachishpa yachachihunkichi. Chasna
shukkunata yanapahushpaykichi alitami
rurahunkichi. Chaymantapas ñukanchi
kankunata yuyahushkanchishinami
kankunapas yuyanakuhunkichi. Chasna
kashpaykichimi yapa munanchi shukku-
nata pishihushkankunapi kushilla
yanapahushkaykichiwapas yapa ali
kanaykichita rikuchinaykichipa.

8Chaytaka ñuka Pablo mana rimahu-
nichu kankunata kamachishpayni.
Ashwan shuk kirik masinchikunapa ali
yuyaywa kushkankunata kankunata
rimashkani, kankunapas paykunashina
kirik masinchikunata pishihushkanku-
nata kushpaykichi yachanaynipa

shutipa paykunata yuyahushkaykichita.
9Kankunaka ñami yachankichi,
Amunchi Jesukristuka yapa ali shunku
kashpan suma ali kawsayta Yaya
Dioswa pakta charishkanta sakishpan
ñukanchirayku shamurka kay allpama.
Chasna shamushpan nima imayu runa
tukurka chay suma ali kawsayta
ñukanchita kunanpa.
10Ashwan alita rurashpa kawsanaykichipami kankunata kunahuni chay
ofrendaykichita kunaykichipa. Chay
shuk watawasha kankuna kikin munashpaykichi chay ofrendata kushikushpa
tantachinata kallarirkankichi. 11Imashnami puntiru ali yuyaywa kallarirkankichi, chasnallatata kunanpas atipashkaykichi kullkikichita churashpa paktachiychi. Mana kunata munashpalla kipariychichu. 12Shuk runa ali munaywa
atipashkanta kushpanka Yaya Dioska
chaytaka alitami rikun. Yaya Dioska
manami rimanchu shuk imata
churananchipa, nima ima tiyashpanka.
13Ñuka mana rimanayanichu shukkunata
yanapanaykichiranti nima imayu
kiparinaykichipa. 14Kunan kankunapaka
tiyahumi shukkunata pishihushkata
kunaykichipa. Shuk punchami paykunapa
tiyanka kankunata pishihushkata kunankunapa. Chasnami tukuy ñukanchipa tiyanka,
maykantami munanchi kawsananchipa.
15Yaya Dios ñawpa killkachishkanpipas
chasna riman. Yaya rukunchi wañukuna
chunlla chakishka allpapi purihushpankuna
Yaya Dioska paykunata manata kurka
mikunankunapa. Chayta karan puncha
tantachirkakuna. Chasna rurashkankunamanta kasnami killkarishka kan:[a]

> Achkata tantachik runakunapaka
> mana puchurirkachu. Uchillastuta tantachik runakunapaka
> mana pishirkachu nishpa.

Pablokuna rimanahun kachahushkankuna kullkita tantachinapi yanapakkunamanta

16Yaya Diosta agradesinchi wawki
Titota yuyachishkanrayku paypas
ñukanchishina kankunata munananpa
yanapanata. 17Kankunata yapa yuyashpan pay kikin yuyarirka kankunata
yanapananpa rinanta. Chayrayku payta
rinanpa rimashpanchi kushilla aynirka.
18Wawkinchi Titowa pakta kachashu
shuk wawkinchita, maykanmantami
tukuy kirikkunaka alita rimanahun.
Payka sumakta chay ali shimita
Jesukristu runakunata kishpichinanmanta tukuy tantarinakunapi
yachachishka. 19Tukuy kirik masinchikunamanta payka akllarishka kan
ñukanchiwa pakta Jerusalenma rinanpa,
chay tantachishkaykichi kullkita kirik
masinchikunata kunanchipa. Ñukanchipas munanchimi pay ñukanchiwa
rinanpa kay ali rurahushkanchiwa Yaya
Diosta kushichinanchipa, chaymantapas
runakunata rikuchinanchipa ali
munaywa yanapakkuna kananchita.
20Chay achka tantachishkaykichi
kullkita Jerusalenma apahushpanchi
chay wawkiwa pakta rinayanchi nima pi
atipananpa ñukanchimanta rimanata
manami alitachu wakaychashkankichi
nishpa. 21Munanchi Yaya Diospa
rikushkanpi, runakunapa rikushkankunapipas alita ruranata.
22Chay ishkay wawkikunawa pakta
shuk wawkinchita kankunama
kachashu. Achka kuti rikushkanchi pay
tukuy uras ali paktachik kashkanta.
Payka kankunamanta yuyarishpan Yaya
Diosta alita kasuk kanaykichita yapa
munahun kankunama rinata.
23Titomanta rimashkaykichi, payka

---

a Rikuy Éxodo killkapi 16.18

ñuka Pablowa pakta purishpan
ñukashina ali yachachik kan kankunata
yanapananpa. Chay ishkay wawkiku-
naka tukuy *Kristuta kirik runakuna-
manta kachashka runakunami kanahun,
Kristuta sumakta kushichikkuna.
24Chayrayku paykunata ali shunkuwa
wasikichipi kayaychi tukuy Jesukristuta
kirik runakuna yachanankunapa
kankuna paykunata alita yuyakkuna
kanaykichita. Chasna kashpaykichimi
yachankakuna ñukanchi kankunamanta
yapa ali kanahun nishpa rimashkan-
chika shutipa kananta.

Pablo riman kullkita tantachishpa Jesukristuta kirikkunata yanapanamanta

9 1-2Chay Jerusalenpi kawsak
Jesukristuta kirikkunarayku
kullkita tantachinamanta mana
ashwanta killkanayni tiyanchu, kankuna
ali shunkuwa kunaykichita yachashkay-
nirayku. Tukuy uras kay Masedonia
allpapi kahuk llaktakunapi kawsak
Jesukristuta kirikkunata rimani, chay
shuk watamanta pacha kankuna Akaya
allpapi llaktakunamanta kirikkuna
kallarishkankichi kullkita tantachinata
chay nima imayu kirikkunata yanapa-
naykichipa. Chayrayku kay Masedonia-
manta kirik masinchikunapas kankuna-
shina kallarishkakuna kullkita tantachi-
nata yanapanankunapa chay nima
imayu kirikkunata. 3Manami munani-
chu yanka kananpa kay rimashkaynika,
Akayapi kirikkuna ña tantachishkakuna
kullkinkunata Jerusalenpi kawsak
kirikkunata kunankunapa nishpa.
Chayrayku alicharishka kanaykichipa
kay kimsa wawkinchikunata kachasha
kankunama rinankunapa. 4Kay Masedo-
niamanta ñukawa purihuk wawkikuna
kankunama rishpankuna kankuna
manara kullkikichita tantachishkayki-
chita rikushpankunaka yuyarinkaku-
nami Pabloka llullaysikimi nishpa.
Chasna kashpanka mana ñukallachu
pinkarisha, kankunapas pinkarinki-
chimi. 5Chayrayku mana pinkarinayki-
chipa yuyarishkani, ali kama chay
kimsa wawkikunata ñukamanta puntiru
kankunama kachanaynipa, kankunata
yanapanankunapa chay rimashkaykichi
kullkita tantachinaykichipa. Chasna
tantachishpaykichi ñukanchi paktash-
panchi tantachishkaykichitana tarik
rishunchi. Chasna tantachihushkayki-
chiwa runakunata rikuchiychi ali
shunkuwa mana mitsaywa kuhushkayki-
chita.
6Wawkikuna panikuna, yuyariychi.
Shuk runa mana achka muyukunata
tarpushpanka manami achkatachu
pallan. Shuk runa achka muyukunata
tarpushpanka achkatami pallan.
7Chasnallatata karan wawki pani
yuyarinan tiyan masna kullkitami
munan churanata. Chayta mana
llakirishpa, nima mitsashpa, pay kikin
ali munaywa churachun. Chay
kushkanka mana kachun mana
munakta. Yaya Dioska kushilla kuk
runakunatami yuyan. 8Payka atipan
kunata tukuy kankunapa pishihush-
kanta achka puchurinankama. Chasna
kankunarayku nima ima uras pishinka-
chu, ashwan kankunapa achka tiyanka
tukuy ali ruranakunapi yanapanayki-
chipa. 9Chasnallatata Yaya Diospa
killkachishkanpi riman:

> Muyukunata wichashpa tarpukshina
> nima imayu runakunata mana
> mitsashpa kuktaka Yaya Dioska
> nima ima uras kunkarinchu
> nishpa.

10Yaya Dioska tarpu muyukunata kun
tarpunanchipa. Mikunanchitapas kun.
Chasna Yaya Dioska muyukunata tarpuk
runakunata kuhukshinami kankunatapas

achkata yanapan nima imayu runakunata
yanapanaykichipa. Chaymantapas
yanapanmi yanapashkaykichirayku
shukkunapas paypi sinchikurinankunapa.
11Yaya Dioska kankunata achkata kunka
tukuy uras shukkunata yanapashpa mana
mitsashpa kunaykichipa. Chasna kushpay-
kichi paykunaka Yaya Diosta agradesishpa
kushichinkakuna, kankuna paykunata
sumakta yanapashkaykichirayku. 12Chasna
Jerusalenpi kawsak kirikkunarayku
kullkikichita apashpanchi munahushkanku-
nata kushpa paykunata yanapanchi. Mana
chayllachu. Ashwan paykunata yanapanchi
Yaya Diosta atunta kushichishpa agradesi-
nankunapa. 13Kushkaykichita apishpan-
kuna Yaya Diosta agradesishpa kushichin-
kakuna chasna kushkaykichiwa rikuchish-
kaykichirayku chay suma ali shimita
Jesukristu runakunata kishpichinanmanta
alita kirishpa kasushpa kawsahushkayki-
chita. Chaymantapas Yaya Diosta
agradesishpa kushichinkakuna, paykuna
Jerusalenpi pishihuk kirik masinchikunata,
shuk llaktapi kawsakkunatapas ali
shunkuwa yanapashkaykichirayku. 14Yaya
Dios kankunata alita yanapashkanta
rikuchishkaykichirayku Jerusalenpi kawsak
kirikkunaka kankunata yuyashpankuna
Yaya Diosta mañankakuna kankunarayku.
15Akuychi atunta agradesishunchi Yayanchi
Diosta, paypa yuyashkan Wawan
Jesukristuta ñukanchita kushkanrayku.
Shimikunaka ñukanchita pishin payta
sumakta agradesinanchipa.

Pablo Yaya Diospa kachashkan kananta rikuchishpa payta washanchak runakunata chunllayachin

10 1Wawkikuna panikuna, kunan
ñuka kikinmanta kankunata
rimasha. *Kristushina kankunata
yuyahushpayni ali shunkuwa kunashpa
rimani. Shukkuna kankunamanta
rimanahun: Pablo ñukanchiwa kashpan
alishina tukushpan riman. Ñukanchi-
manta karupi kashpan yapa sinchi
shimiwa riman nishpa. 2Ama munaychi-
chu kankunama rishkayni uras sinchi
shimiwa kankunata rimanaynipa. Mana
manchanichu sinchi shimiwa rimanata,
maykankunami ñukamanta rimanahun
Pabloka Jesukristuta mana kirik runaku-
nashina munashkanllata rurashpa
kawsahun nishpa.

3Ñukanchi runakunalla kashpanchipas
manami runakunashina piñanakushpa-
chu makanakushpachu kuntranchiku-
nata winsinchi. 4Kay allpapi kawsak
runakuna lansakunawa wañunakuna-
hun. Ñukanchika mana chasnachu
lansakunawa wañunakuhunchi. Ashwan
Yaya Dioska ñukanchita yachayninta
kushka paypa kuntrankunapa sinchita
kamachishpa tiyahushkankunata
kulluchinanchipa, chaymantapas
runakuna yanka yuyarishkankunata
riksichishpa yuyayninkunamanta
anchuchinanchipa. 5Yaya Dios
ñukanchita yachayninta kushpan tukuy
runakunapa rikushkanpi atun yachay
kananta, maykanmi arkahun runakuna
Yaya Diosta riksinankunapa, mana
yachay kananta riksichishpa kulluchin-
chi. Mana kunkaylla yuyarishpa
kawsanchichu, ashwan tukuy
yuyarinanchikunata kasuchinchi Kristu
munashkanshina kanankunapa.
6Kankuna yachakushpaykichi Kristuta
alita kasushpa kawsanata, chay uras
shuti ñukanchi tukuy kankunamanta
mana alita kasukkunata kastigashun-
chimi.

7Wawkikuna panikuna, kay asirtaypa
kashkata asirtaychi. Shuk pay
kikinmanta yuyarishpanka Kristupa
runanmi kani nishpa, payka yuyarinan
tiyan ñukapas Kristupa runan kanaynita.
8Ñuka kikinta atunyachikshina rimash-

paynipas rimashkaynika shutipami.
Yaya Diospa kachashkan kashpaynimi
paypa yachayninka tiyawan. Payka
ñukata yachayninta kuwashka
kankunata yanapanaynipa, ashwan alita
riksinaykichipa payta, mana kuwashka-
chu yuyaykichita waklichinaynipa.
Chayrayku nima pi atipawankachu
pinkachinata mana shutipachu nishpa.
9Chayta rimani mana yuyarinayki-
chipa kay killkashkayniwa kankunata
manchachinayahushkaynita. 10Shuk
runakuna rimanahun: Pabloka killkash-
pan yapa sinchi shimiwa ñukanchita
riman. Ashwan ñukanchiwa kahushpan
sampa kan ñukanchita rimahushkanpi
nishpa. 11Maykanmi chasna riman,
payka yachanan tiyan, imashnami
sinchi shimiwa killkashkani kankuna-
manta karupi kahushpayni chasnallata-
tami atipaynima sinchita kamachinata
kankunawa kahushpayni.
12Ay ñukastu imashnata atipaynima
paykunawa parihuyanata, maykanku-
nami paykuna kikinmanta alita riman-
ahun. Paykuna kikin yuyayninkuna-
manta surkushpankuna ali kanankunata
yuyarinahun. Paykunapurallapi
yuyarishpankuna rimanahun pimi ali
pimi mana alichu nishpa. Shutipa ali
kashkata mana asirtakkunachu
kanahun. 13Ashwan ñukanchika mana
yanka atunyachirishpachu ñukanchi
kikinmanta rimanchi. Yaya Dios
ñukanchita kamachishkanta paktachish-
panchillami ali rurashkanchita
rimanchi. Pay ñukanchita kachashpan
kankuna Korinto llaktapi kawsakkunapi-
pas paktashkanchi. 14Mana yanka
atunyachirishpachu chayta rimanchi,
ashwan shutipa kankunakama paktash-
kanchimi chay suma ali shimita Kristu
runakunata kishpichinanmanta
yachachinanchipa. 15Ñukaka mana
yanka atunyachirishpachu rimani
ñukami kayta rurashkani nishpa,
maykantami shukkuna rurashkakuna.
Ashwan chapahunchi kankuna ashwan
alita Jesukristupi sinchikushpa kawsash-
paykichi kankunata ashwanta yachachi-
nanchipa tukuypi alita asirtanaykichi-
kama. Chay ruranayashkanchika
kankami maykankamallami Yaya Dios
munan. 16Chaymanta Korinto llaktayki-
chimanta ashwan karu llaktakunapipas
yachachinayani chay suma ali shimita
Kristu runakunata kishpichinanmanta.
Mana rinayanichu maypimi shukkuna
ña yachachishkakuna. Mana shuk
yachachikpa tarawananpi yaykunayani-
chu chaymanta ñuka kikinta atunyachi-
rishpa rimanaynipa ñukami paykunata
yachachishkani nishpa.
17Yaya Diospa killkachishkanpi nin:
Maykanmi yuyarin ñuka kani
ashwan ali shukkunamanta
nishpa, chayka yuyarichun
Yaya Dios tukuyta rurak
kashpan paylla tukuymanta ali
atun kananta nishpa.
18Shuk runa pay kikinmanta rimash-
panka ñukami alita rurashkani nishpa,
mana yachanchichu shutipa alita
rurakchu manachu. Ashwan Yayanchi
Dios rimashpanmi chay runami alita
rurak nishpa, chay runa shuti alita
rurak kan.

Pablo riman llullachishpa yachachikkunamanta

11 1¿Atipawankichimachu uyanata
shuk muspashina rimashkay-
nita? Ña yachani kankuna uyawanayki-
chita. 2Uyawaychi. Ñukaka kankunata
yuyashpayni yapa munani
Jesukristullata kasushpa kawsanayki-
chita, imashnami Yaya Dioska
ñukanchita yapa yuyashpan munan
payllata kasushpa kawsananchipa.
Imashnami shuk ali yaya warmi

wawanta kuyran kwintachishkan
runallata kusayanankama, chasnallata-
tami ñukapas kankunata kuyrakshina
kani Jesukristupa kwintachishkanshina
kashpaykichi paymanta mana
anchurishpa shamunanta chapashpa
kawsanaykichipa. 3Yapa manchani
mana ali yachachikkuna kankunata
llullachinankunata, imashnami chay
machakuyaka chay puntiru warmi Evata
llullachirka chasna. Yuyaynikichipi
llullachirishka kashpaykichi manana
*Kristuta yuyarishpa kawsankichichu,
nima payta yuyankichichu, nima
kasunkichichu. 4Kankuna utkalla
kasunkichi shuk shamuk runata,
maykanmi ñuka Jesusmanta
yachachishkaynita chikanyachishpa
yachachin. Yaya Diospa Espiritunta
charishkaykichimanta ali munanawa
yaykuchinkichi shuk chikan espiritu-
tana. Ñuka yachachishkaynimanta Yaya
Diospa suma ali shiminta Jesukristu
runakunata kishpichinanmanta chikan
yachachishkankunata ali munanawa
uyankichi.

5Kankuna yuyarinkichi chay
yachachikkuna Yaya Diospa kachash-
kankuna kanahun, Pablomanta ashwan
yachak nishpa. Ñukaka mana yuyarini-
chu chasna kananta. Mana yuyarinichu
ñuka chay yachachikkunamanta mana
yapa yachak kanaynita. 6Mana sumakta
rimanata atipashpaynipas chay Yaya
Diospa suma ali shiminta yapa alitami
yachani. Chayta tukuy uras alita
rurashkayniwa kankunata riksichish-
kani.

7Kankunata Yaya Diospa suma ali
shiminta yachachihushkaynipi nima
imata tapushkanichu kankunamanta.
Chasna rurashpayni ñuka kikinita
uchillayachirishkani kankunata
sinchikuchinaynipa, Jesukristuta
ashwan alita katinaykichipa. ¿Chayka
manachu ali kashka? 8Kankunata
yachachihushkaynipi shuk llaktapi
kawsak kirikkunaka munahushkaynita
kuwashkakuna. Paykunamanta
apishkani kankunata ashwan alita
yanapanaynipa. 9Kankunapi kahush-
payni mana tapushkanichu munahush-
kaynipi yanapawanaykichipa. Masedo-
niamanta kirikkunaka tukuy munahush-
kaynita apamushkakuna. Imashnami
rurashkani, chasnallatata tukuy uras
rurashpalla katisha mana kankunata
killachinaynipa. 10Imashnami Jesukristu
runakunata kishpichinanmanta shimika
shutipa kan, chasnallatatami kay
rimahushkaynipas shutipa kan. Chay
kawsahushkaykichi Akaya allpapi nima
pi atipawankachu arkanata chasna ali
kawsahushkaynita. 11 ¿Imaraykuta
chasna rimahuni? ¿Manachu kankunata
yuyani? Yaya Diosmi yachan kankunata
yapa yuyahushkaynita.

12Yapa kankunata yuyahushpaynipas
nima imata kankunamanta apishpa
katihunilla. Chasna rurashpalla katisha
nima maykan chay yanka rimakkunamanta
rimanata atipananpa, Pabloshina Yaya
Diospa kachashkanmi kani nishpa. Ñukaka
paykunamanta chikan kawsakmi kani,
mana parihuchu kani. 13Paykuna Yaya
Diospa kachashkan kani nishpa rimashpan-
kunapas llullaysikikunallami kanahun,
mana Kristupa kachashkankunachu
kanahun. Yanka llullashpa yachachihush-
pankunapas kikin Kristupa kachashkanku-
nashina tukunahun. 14Chayka mana
manchariypachu. Supaykunapa apunpas
chasnallatata Yaya Diospa *angelshina
punchahlla rikunayu tukushpan llullachin.
15Chayrayku asirtaypallami payta yanapak-
kunapas Yaya Diosta kasushpa alita
rurakkunashina tukushpankuna. Chasna
runakunataka Yaya Dioska rurashkankuna-
manta munashkankunata kushpa sinchita
kastiganka.

Pablo Yaya Diospa kachashkan kashkanrayku parisishkanmanta kwintan

16Kutikashka rimashkaykichi, ama yuyariychichu muspa runa kanaynita. Chasna yuyarishpaykichika sakiwaychi shuk muspa runashina ñuka kikinta atunyachirishpa rimanata. 17Kunan kay rimashkaynika mana Yaya Diospa rimawashkanshinachu kan. Ashwan tukuy runakunashina ñukapas atunyachirishpayni muspa runashina rimahuni. 18Achka runakuna paykuna kikin ali kanankunata yuyarishpa atunyachirinahun. Chasna kashpan ñukapas ñuka kikinta atunyachirisha. 19Kankuna yapa yachayyu kankichi. Chayraykuchari muspashina rimak runakunata kushilla uyankichi. 20Chasna kashpan shukkuna kankunata kamachishpa kawsanahun, shukkuna kullkikichita kichunahun, shukkuna kankunata llullachinahun, shukkuna kankunata mana ali yuyaywa rimashpa kawsanahun, shukkuna kankunata lapyanahun. Tukuy chasna rurak runakunata kankunaka kushillalla awantankichi. 21Pinkashpaynitata kayta rimashkaykichi: Ñukaka yapa sampashina kashkani, mana chay runakunashina kankunata rurashkaynirayku.

Chasna kashpanpas chay runakuna paykuna kikinkunamanta alita rimashpankuna ñukapas atipani chasnallatata ñuka kikinimanta alita rimanata. Chasna kashpanpas paykunashina rimashpayni muspa runashinami kani. 22Paykuna ninahun ñukanchi *hebreo runakuna kanchi nishpa. Ñukapas hebreo runa kani. Paykuna rimanahun Yaya Diospa akllashkan israel runakuna kanchi nishpa. Ñukapas israel runa kani. Paykuna rimanahun Abraham wañupa miray kanchi nishpa. Ñukapas Abrahampa miray kani. 23Paykuna *Kristupa kamachishkan runankuna kashpankunaka ñuka muspa runa rimakshina rikurishpaynipas kankunata rimani, paykunamanta ashwan ali Jesukristupa kamachishkan runanmi kani. Paykunamanta ashwan sinchita tarawashkani Jesukristurayku, paykunamanta ashwan achka kuti karselpi kashkani, paykunamanta ashwanta asutiwashkakuna, achka kuti wañuna kashkani. 24Pichka kuti ñukanchi israel runakunamanta apukuna kimsa chunka iskun asutiwa kastigachiwarkakuna. 25Kimsa kuti *romano runakuna ñukata asutiwarkakuna. Shuk kuti runakuna rumikunawa wañuchinayashpa tuksiwarkakuna. Kimsa kuti lanchapi purihushpayni lanchaka tikrarka. Chaypi shuk kuti ñukaka shuk tuta shuk puncha atun yaku marpi wampurishpa kahurkani. 26Achka kuti purihushkaynipi parisishkani, yaku untaykunamanta, shuwakunamanta, ñukanchi israel runakunapa masinchikunamanta, kankuna mana israel runakunapa masikichikunamantapas parisirkani. Chaymantapas llaktakunapi runakuna chiknishpa wañuchiwanayarkakuna. Chunlla chakishka allpapi, atun yaku mar chawpipi wañuna kashkani. Achka kuti kirikkunashina tukushka runakunapas chiknishpa wañuchiwanayarkakuna. 27Sinchita sampayakta tarawashpa kawsarkani. Achka parisina tiyarka ñukarayku. Achka kuti mana puñurkanichu tutapi, achka kuti parisirkani yarkayta yakunayayta. Achka kuti mana mikushpa pasarkani. Achka kuti chirita parisirkani, chaymantapas churarinaynimanta.

28Ashwan tiyashpanpas rimanaynipa kayllata ashwan rimani: Karan puncha yapa yuyarishpa kahuni, imashnashi Jesukristuta kirikkunata tukuy chay

kawsahushkankuna llaktakunapi
kunashpa yanapaynima nishpa. [29]Shuk
wawki sampa kashpan ñukapas payta
llakichishpayni sampa kanaynita
musyani. Shuk runa shuk wawkita
panita uchata rurachishpanka ñuka
atunta llakirishpayni yapa parisini.
[30]Kankuna munashpaykichi ñuka
kikinta atunyachirinaynita, sampa
kanaynita rikuchik parisishkayniwami
ñuka kikinta atunyachirisha. [31]Yaya
Dios Amunchi Jesukristupa Yayan
yachan tukuy rimashkaynita shutipa
kananta. Payta runakuna tukuy uras
kushichishpa kawsanahuchun.
[32]Damasko llaktapi kahushpayni chay
llaktarayku atun apu Aretaspa churash-
kan apuka suntalunkunata llakta
punkupi churarka kuyrananankunapa,
llukshihushpayni apiwanankunapa.
[33]Chasna kuyrahushkankunarayku kirik
masinikunaka ñukata llakta kincha awa
punkumanta shuk tasapi uraykuchiwar-
kakuna. Chasna rurashpankuna chay
chikniwak runakunamanta kishpichi-
warkakuna.

Yaya Dioska yachayninta Pablota rikuchishkanmanta riman

12 [1]Atunyachirishpa rimanaka
nima pirayku ali kashpanpas
kankuna chayta tapuwakshina kashpay-
kichi ñuka kikinta atunyachirishpa
rimanayniwa katinayni tiyan. Chasna
kashpan kunan rimashkaykichi Yaya
Dios rikuhushkaynillapi muskuypishina
rikuchiwashkanmanta, chaymantapas
mana riksishkaynita riksichiwashkan-
manta. [2]Ñuka *Kristuta kirik runa
kashpayni ña pasashka chunka chusku
wata Yaya Dios muskuypishina kimsay-
nin siluma apawashkanka. Aychayninti-
chu apawarka, mana kashpaka aychayni
illatachu apawarka, mana yachanichu.
Yaya Diosmi yachan. [3-4]Kayllata
yachani, ñuka suma kushilla
kawsanama apashka kashkaynita.
Aychayntichu rirkani, achayni illachu
rirkani, mana yachanichu. Yaya Diosmi
yachan. Chay suma kushilla kawsanapi
uyarkani runarayku nima rimaypa suma
shimikunata, maykankunatami nima
pita atipanichu kwintanata.
[5]Chasna rikushkaynirayku atipaynima
ñuka kikinta atunyachirinata. Ashwan
mana munanichu ñuka kikinta chasna
atunyachirinata. Sampa kanaynita
rikuchik parisinaynillawa atunyachiri-
sha. [6]Chay Yaya Dios riksichiwash-
kanwa atunyachirinayaynimaka, nima
chasna muspa rimakshinachu kaynima.
Shutipa kashkallatami rimaynima.
Chasna kashpanpas mana munanichu
chaywa atunyachirinata nima maykan
runa ñukamanta yuyarinanpa ashwan
ali kanaynita chay rikuwashkanmanta
uyawashkanmanta.
[7]Yaya Dios chay achka mana yachash-
kaynita riksichiwashkanrayku mana
ñuka kikinmanta yuyarinaynipa shukku-
namanta pasa kanaynita, Yaya Dioska
kuwarka shuk sinchi nanayta aychay-
nipi, shuk kashapi chukrishkatashina.
Chay nanayka supaykunapa apunman-
tami kan ñukata parisichiwananpa,
mana shukkunamanta pasa kanaynita
yuyarinaynipa. [8]Kimsa kuti Yaya Diosta
tapurkani chay nanayta ñukamanta
anchuchinanpa. [9]Chasna mañashpayni
Yaya Dioska rimawarka: Tukuy munash-
kaykikunaka kanmi ñuka kanta
yuyahushkayni. Shuk runa sampa
kashpanmi ashwan alita rikuchin
yachayniwa kashkanta nishpa.
Chayrayku parisishpaynipas sampa
kashkaynimanta kushikuni. Yapa
munani Kristupa yachaynin kawsaynipi
kahushkanta alita rikuchinata. [10]Chay-
rayku achka imapi Kristurayku
parisihushpaynipas kushikuni. Sampa

kashpayni, chiknirishka kashpayni,
washancharishka kashpayni, tukuy ima
pishiwashpan, runakuna ñukata
piñarishpa wañuchinayawashpankuna-
pas kushikuni. Chasna sampa kahush-
kaynita rikuchishpa parisishpaynimi
yachani Kristu sumakta yanapawashpan
yachayninwa tukuyta ruranata
atipanaynita.

Pablo Korintopi kawsak kirikkunata yapa yuyarishkanmanta riman

11 Ñuka muspashina ñuka kikinmanta
alikunata rimashkani. Kankunami
chasna rimachichiwashkankichi. Alita
riksiwashpaykichi ali kama karka
kankuna ñukamanta chasna alikunata
rimanaykichipa. Nima ima kanaynita-
chari yuyarinkichi. Chasna kashpanpas
chay yuyarishkaykichi yapa ali
yachachikkunaka ñukamanta nima
imapi pasa kanahunchu. 12 Yaya Dios
yanapawashpan kankunapi kawsahush-
payni mana sampayashpa achka kuti
kankunata paypa atun yachayninta
riksichishpa paypa kachashkan
kanaynita rikuchirkani. Yaya Diospa
yachayninwa runakuna nima ima uras
rikushkankunata, suma mana atipaypa-
kunata, atun yachaywa ruranakunata
rurarkani. 13 ¿Shuk llaktakunapi kawsak
kirikkunamanta kankunata mana
valiktashina rikunaynita yuyarinkichi-
chu, nima imata kankunata tapushkay-
nirayku? Chasna kashpanka llakichi-
waychi chay mana alita rurashkayni-
manta.
14 Alicharishkami kahuni kimsaynin
kuti kankunata rikuk rinaynipa.
Kunanpas rishpayni nima ima charish-
kaykichita tapushkaykichichu. Shuk
yayaka mana atipanchu uchilla wawan-
manta chapanata munashkanta
apinanpa, ashwan yayanmi uchilla
wawanta munashkankunata kunan
tiyan. Chasnallatatami ñukapas
kankunamanta mana chapanichu
munashkaynita apinata. Ashwan
munanimi, kankuna yachakushpaykichi
alita Jesukristuta kasunaykichipa.
15 Ñukaka ima charishkaynitapas
kushilla kusha kankunata yanapanay-
nipa. Kankunaranti wañushanpas. Ñuka
kankunata ashwanta ashwanta
yuyashpa rihushpayni ¿imaraykuta
kankunaka manana yapa yuyawahunki-
chichu? 16 Kankunata chasna mana
imata tapushka kashpaynipas shukku-
naka rimanahunchari: Yapa yachay-
wami kankunata llullachik shamushka
kankunamanta kawsananpa nishpa.
17 Ñuka runaynikunata kankunama
kachashpayni ¿shuk imata kankuna-
manta tapunankunapachu kacharkani?
Manami chayraykuchu paykunata
kacharkani. 18 Titota kankunama
pasyananpa kachashpayni paywa pakta
shuk wawkitapas kacharkani. Chasna
pasyak rishpankuna ¿Titoka kankuna-
manta shuk imata tapurkachu? Mana.
Ñukaka Titowa shuk yuyayllawa kanchi.
Ishkanti chasnalla alillata rurashpa
kawsanchi.
19 Chasna rimahushpayni yuyarinki-
chichari payka chasna rimahun Titowa
pakta alita rikuy tukunankunapa nishpa.
Mana chasnachu. Ashwan ñukanchika
*Kristupa runankuna kashpanchimi
Yaya Diospa rikushkanpi tukuy chayku-
nata rimahunchi. Munashkanchi
wawkinchikuna paninchikuna, tukuy
kay rimahushkanchiwa kankunata
yanapanayanchi ashwan alita
Jesukristuta katinaykichipa. 20 Yapa
yuyarishpa kahuni, kankunama
rishpayni mana munashkaynitashina
rurahushkaykichitachari tarik risha
nishpa. Chasna kashpan kankunapi
paktashpayni kankunapas ñukatachari

mana munashkaykichitashina rikuwan-
kichi. Yapa yuyarishpa kahuni,
kankunatachari tarik risha riman-
kushpa, runa masikichiwa parihuyana-
yashpa, piñarishpa, tukuyta kankuna
kikinraykulla munashpa, shuk runaku-
nata washanchashpa, mana alita
rimashpa, kankuna kikinlla yachak
kanayashpa, mana shuk yuyayllawa
kawsahushkaykichita. 21Mana munani-
chu kankunata kuti pasyanapa rishpayni
Yayayni Dios kankunamanta pinkachi-
wananta. Mana munanichu llakirishpa
kanata achka kankunamanta uchata
rurashkaykichirayku, ñawpamanta
pacha mana sakishkaykichirayku uchata
ruranata, musayanata, machanata,
chaymantapas tukuy pinkaypa
ruranakunata.

Korintopi kirikkunarayku shuk kunanakuna chaymanta saludukuna

13 1-2Kunan kimsaynin kutimi
kankunata pasyak risha.
Maykantami rimarkani chay uchata
rurahuk wawkikunata, tukuy wawkiku-
natapas ishkaynin kuti pasyak rishpayni
kunan karupi kahushpaynipas chayta
kutikashka kankunata rimashkaykichi:
Kay rihushkaynipi manami llakichishpa-
chu kankunata sinchita kunashkaykichi.
Kay kimsaynin kuti kankunata pasyak
rishpayni uchallata rurashpa katihush-
kaykichita rikushpaynika kankunata
kastiganayni tiyan, imashnami Moisespa
killkashkanpi riman: Ishkay kimsa
kankunamanta rikushpaykichika shuk
runa mana alita rurahushkanta,
chaytaka kastiganaykichi tiyan nishpa.
3Kankunaka munankichi rikuchinaynipa
*Kristupa yachayninwa kahushkaynita.
Kristu kankunapi rurashkanka manami
shuk sampa runapa rurashkanshinachu,
ashwan tukuy kankunapi rurahush-
kanka atun yachaynintami rikuchin.
4Kristu shuk sampa runashina kruspi
klabay tukushpa wañushpanpas
kunanka Yaya Diospa atun yachayninwami kawsahun. Chasnashinami
ñukanchipas Kristu wañushkanpishina
sampa kanchi. Chasna kashpanchipas
paywa kawsahushpanchina kankunapi
paktashpanchi Yaya Diospa yachayninwa kahushkanchita rikuchishu.

5Tukuy kankuna yuyariychi
yachanaykichipa, Jesukristupi sinchiku-
hushpachu kawsankichi mananachu.
¿Manachu yachankichi Jesukristu
kankunapi kawsahushkanta? Mana
kashpaka shuti manana Jesukristupi
sinchikushpachu kawsahunkichi.
6Imashna kashpanpas yuyarini kankuna
alita riksinaykichita ñukanchi alita
Jesukristupa rimashkanta yachachik-
kuna kananchita. 7Yaya Diosta
mañahunchi mana millaypakunata
ruranaykichipa. Mana kayta kankunata
rimahunchichu runakuna ñukanchi-
manta rimanankunapa alita yachachish-
kakuna nishpa. Ñukanchi shuk runaku-
napa rikushkanpika yanka rimahuk-
shina rikurishpanchipas mana imanan-
chu. Kayllatami munanchi, kankuna
alita rurashpa kawsanaykichita. 8Nima
maykan atipanchu chikanyachinata
kikin shutipa kashkata, mana shutipa-
chu nishpa rimashpanpas. Chayrayku
shutipa kashkallata rimashpa kawsanan-
chi tiyan. 9Sampa runakunashina
rikurishpanchipas kushikushunchimi
kankuna Jesukristupi sinchikushpa
kawsahushpaykichi. Mañashpallami
katishu kankuna alikunallata rurak
runakuna tukunaykichipa.

10Kay kartata killkahuni kankuna-
rayku sinchi shimiwa, manarapas
kankunata rikunapa rihushpayni.
Kankunama rishpayni manana munani-
chu sinchi shimiwa kankunata

kunanata. Amunchi Jesukristu ñukata
churawashkanrayku kankunata
yachachik kanaynipa, atipani kankunata
sinchi shimiwa kunanata. Tukuy chayka
kanmi kankuna yanapay tukunaynikichipa, ashwan alita payta kasunaykichipa, chayka manami kanchu
waklichiy tukunaykichipa.
11 Kay killkahushkanchita tukuchinanchipa, wawkinchikuna paninchikuna, tukuy chay rimashkanchikunata kasuychina alikunallata rurak
kanaykichipa. Kunashkanchikunata
ali yuyaywa uyaychi. Mana piñanakushpa, shuk yuyayllawa kushilla
kawsaychi. Chasna kawsashpaykichimi ñukanchita yuyak kushilla
kawsayta kuk Yaya Dioska kankunawa kanka. 12 Tantarishpaykichi
alita yuyanakushpa shukwa shukwa
saludanakuychi. 13 Jesukristuta tukuy
kirik masinchikunami kankunata
saludanahun.
14 Amunchi Jesukristu kankunata
llakichishpan yanapachun. Yaya Dios
kankunata yuyashpan paypa
Espiritunka karan uras tukuy kankunata
sinchikuchishpan kankunawa
kawsachun.

Chayllata killkashkanchi.

Wawkikichikuna turikichikuna
Pablo, Timoteo

PABLOPA KILLKASHKAN KILLKA GALASIA ALLPAPI KAWSAK JESUKRISTUTA KIRIKKUNARAYKU

Pablo wawkikunata panikunata saludan

1 1-2Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ñuka killkahuni kay kartata tukuy kankuna Galasia allpapi kahuk llaktakunapi kawsak Jesukristuta kirikkunarayku.

Ñukaka mana runakunapa kachashkan runachu kani, ashwan Jesukristu, payta kawsachik Yaya Diospas kachawashka paypa shiminta yachachinaynipa. Tukuy ñukawa pakta kahuk Jesukristuta kirikkunawa kay kartata killkahuni kankunama kachanaynipa. 3Yayanchi Dios, Amunchi Jesukristupas kankunata llakichishpan yanapanahuchun tukuy uras kushilla kawsanaykichipa. 4Jesukristuka pay kikin munashpan Yaya Diospa munananta kasushpan uchanchikunarayku kruspi wañurka ñukanchita kishpichinanpa, manana kawsananchipa Yaya Diosta mana kasukkuna millaypata yuyarishpa rurashpa kawsahushkankunashina. 5Akuychi Yaya Diosta tukuy uras wiñayparayku atunyachishpa kushichishunchi. Chasna kachun.

Pablo yachachin shuklla shimi tiyananta imashnami kishpishunchi

6Jesukristu ñukanchikunata yuyashpan wañushkanrayku Yaya Dios ñukanchita akllarka paywa pakta kawsananchipa. ¿Chasna Yaya Diospa akllashkan kashpaykichitatachu shuk ratu chay kankunata akllak Yaya Diosmanta anchurishkankichi? ¿Imaraykuta utkalla shuk chikan yachachinata kasuk tukushkankichi, imashnami kishpinaka nishpa yachachishkankunata? Chayrayku yapa llakirini. 7Ñukanchi yachakuhushkanchi suma ali shimimantaka manami tiyanchu shuk shimika. Tiyan runakuna chay suma ali shimimanta chikanta yachachishpankuna kankunapa yuyaynikichita waklichikkuna. Chay runakunaka chay suma ali shimita *Kristu runakunata kishpichinanmanta yachachinankunaranti chikantana yachachinahun. 8Kankunata rimani maykan runapas kay yachachishkayni suma ali shimimanta chikanta yachachishpanka chaytaka Yaya Dioska kastigankami. Nima ñuka, nima shuk *angel silumanta shamushpan atipanchichu chikanta yachachinata. 9Ñawpa kayta rimarkani, kunan kutikashka rimashkaykichi: Jesukristullata kirishpanchimi Yaya Dioska ñukanchita kastigananmanta kishpichin. Maykanpas chasna yachachiy tukushkaykichimanta chikanta yachachishpanka chaytaka Yaya Dioska kastigankami.

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

10Kunanka chasna rimashkayniwa
¿runakunatachu kushichinayani? Mana
kashpaka ¿Yaya Diostachu kushichina-
yani? ¿Runakunapa rikushkanpichu ali
kanayani? Chasna kamaka manami
Kristupa kamachishkanchu kaynima.
11Wawkinikuna paninikuna, munani
yachanaykichipa kay yachachihush-
kayni shimika Jesukristu runakunata
kishpichinanmanta mana runakunapa
yuyayninmantachu kananta. 12Mana
yachakushkanichu runakunamanta,
ashwan Jesukristu kikinmi chayta
riksichiwashka.

Imashnami Pabloka Jesukristupa apostolnin tukurka

13Kankunaka ña yachankichi
ñukanchi israel runakunapa yachachi-
nanchikunata katihushpayni
Jesukristuta kirikkunata piñarishpayni
yapa parisichishkaynita, paykunata
kulluchinata munashpayni. 14Achka
ñukashina watayukunamanta pasa
ñukanchi israel runakunapa yaya
rukunchi wañukunapa kamachishkanku-
nata alita paktachik karkani.
15-17Chasna kashpaynipas ñuka manara
wawayarishpayni Yaya Dioska
akllawarka paywa pakta wiñaypa
kawsanaynipa. Chasna Yaya Dios
munashpan Wawan Jesukristuta
riksichiwarka pay runakunata kishpichi-
nanmanta kankuna mana israel runaku-
nata yachachinaynipa. Yaya Dios
akllawashpan mana rirkanichu runaku-
nata tapunaynipa yachachiwananku-
napa, nima Jerusalenma rirkanichu
ñukamanta puntiru Jesukristupa
*apostolninkuna yachachiwanankunapa.
Ashwan mana unayashpachu kuskata
rirkani Arabia allpama, chaymantalla
Damasko llaktama kutirkani.
18Chaywasha kimsa watamanta
rirkani Jerusalén llaktama Pedrota
riksinaynipa. Chaypimi paywa chunka
pichka punchata karkani. 19Mana
rikurkanichu nima shuk Jesukristupa
apostolninkunata. Ashwan Jesuspa
wawkin *Santiagollatami rikurkani.
Chay ishkayllawa kwintarkani. 20Kay
killkahushkaynika shutipami kan,
kaytaka Yaya Diospas yachanmi.
21Jerusalenmanta llukshishpayni Siria
allpapi llaktakunama, Silisia allpapi
llaktakunamapas rirkani. 22Chayrayku
Judea allpapi kahuk llaktakunapi
*Kristuta kirikkunaka manara ñukata
ñawipura riksiwarkakunarachu.
23Paykunaka uyarkakunalla ñukamanta:
Maykanmi ñawpa ñukanchi kirikkunata
apichishpa wañuchichipayarka, payka
kunanka runakunata yachachishpami
purihun chay suma ali shimita
Jesukristu runakunata kishpichinan-
manta kirinankunapa, maykantami yapa
sakichinata munapayarka nishpa.
24Chasna tukushkaynita yachashpan-
kuna Yaya Diosta agradesishpa
kushichirkakuna.

Pablo Jesukristupa shuk apostolninkunawa tantarishkanmanta kwintan

2 1-2Chaymanta chunka chusku
watamanta Yaya Dios rimawashpan
kutikashka rirkani Jerusalenma
Bernabewa pakta, wawki Titotapas
pusharkani. Chay Jerusalén llaktapi
tantarirkanchi Jesukristuta kirikkunata
kamachikkunallawa kwintananchipa
yachachishkaynikunamanta. Mana
munarkanichu chay wawkikuna
yachachishkaynita mana riksishpankuna
mana alichu nishpa rimanankunapa,
Yaya Diospa shiminta yachachishkay-
nika kankuna mana israel runakunata
mana yankamanta kananpa. Chayrayku
paykunata yachachishkaynita rimash-
payni tapurkani ¿alichu manachu chay

yachachishkayni shimika Jesukristu
runakunata kishpichinanmanta? nishpa.
Paykunaka ayniwarkakuna alimi nishpa.
3Nima rimawarkakunachu ñukawa
pakta purik *griego runa Titomanta
paypa ishpanan kara puntata pitinay-
nipa, ñukanchi israel runakunashina
tukunanpa. 4Ashwan ñukanchi israel
runakunamanta shukkuna tiyarka
chayta mana ali kananta yuyarikkuna.
Jesusta katikkunami kanchi nishpa
yanka rimashpa ñukanchiwa chapurish-
pankuna rikunayarkakuna imashnami
kawsanchi Jesukristullata kirishpa.
Mana Jesukristullata kirishpanchichu
atipanchi kishpinata Yaya Diospa atun
kastigananmanta, ashwan Moisespa
killkashkan kamachishkakunata
paktachishpanchimi kishpishunchi
nishpa rimashpankuna ñukanchita kuti
chay kamachishkakunata kasuchinayar-
kakuna. 5Paykunata nima shuk ratu
kasurkanchichu. Yapa munarkanchi
chay suma ali shimi shutipa kananta
kirishpalla katinaykichipa
Jesukristullami runakunata kishpichin
nishpa.

6Chay kirikkunata kamachik wawki-
kunaka Jerusalenpi nima ashwan
rimawarkakunachu imatami rurasha,
mana paykunata tapunapa rishpaynipas.
Ñukaraykuka mana imananchu paykuna
Jesuswa purik kashkankunaka. Yaya
Diospa rikushkanpika tukuy ñukanchi
yachachikkunaka parihullami kanchi.
7Chay wawkikunaka yachachihushkay-
kika ali kananta yachashpankuna
asirtarkakuna Yaya Dioska kachawash-
kanta paypa suma ali shiminta mana
israel runakunata yachachinaynipa,
imashnami Pedrota kacharka chay
shimita israel runa masinchikunata
yachachinanpa. 8Imashnami Yaya
Dioska Pedrota yachayninwa yanapash-
pan kacharka ñukanchi israel runaku-
nata yachachinanpa, chasnallatatami
ñukatapas yachayninwa yanapawash-
pan kachawarka kankuna mana israel
runakunata yachachinaynipa.

9Chayrayku tukuy ñukanchi kirikku-
napa yapa yuyashkanchi wawkikunaka
*Santiago, Pedro, Juanpas Jerusalenpi
kirikkunata ali yachachikkuna kashpan-
kuna riksiwarkakuna ñuka Yaya Diospa
kachashkan kanaynita kankuna mana
israel runakunama. Ñukata Bernabeta-
pas Yaya Diospa kachashkankuna
kananchita riksishpankuna ñukanchiwa
shuk yuyayllawa kanankunata
rikuchishpa makinchita apirkakuna.
Chasna ñukanchita kacharkakuna
kankuna mana israel runakunata
yachachinanchipa. Paykunana israel
masinchikunata yachachinankunapa
kiparirkakuna. 10Chasna kashpan
kayllata ñukanchita rimarkakuna: Ama
kunkaychichu kay Jerusalenpi nima
imayu kirikkunata yanapanaykichipa
nishpa. Chayta yuyarishpayni tukuy
uras ali munaywa paykunata yanapani.

Pablo Pedrota mana alita rurashkanmanta kunashkanta kwintan asirtachinanpa Jesukristuta kirishpanchilla Yaya Dios ñukanchita kishpichinanta

11Chaymanta Pedro Antiokia llaktama
shamushpan chaypi shuk mana alita
rurahushkanpi payta kunashpa ñawinpi
kuskata rimarkani mana alitachu
rurashkanki nishpa. 12Puntiru chaypi
kawsak mana israel kirik masinchiku-
nawa pakta mikupayarka. Shuk israel
kirik masinchikuna *Santiagopa
yachachishkanta kasukkuna Jerusalen-
manta shamushpankuna Pedroka
sakirkana mikunata chay mana israel
kirik masinchikunawa. Chasna kuti
kasurkana israel runakunaka nima ima
uras mikunahuchun mana israel runaku-

nawa nishpa kamachirishkata, chay
israel kirik masinchikuna paymanta
mana ali israelchu nishpa yuyarinankunata manchashkanrayku. 13Chasnallatata tukuy Antiokiapi kawsak ñukanchi
israel runakunamanta Jesukristuta
kirikkunapas ashwan alita yachashpankunapas Pedroshina rurakkunallatata
tukushpankuna mana alita rurarkakunachu. Paykunapas manana mikurkakunanachu chay mana israel runakunamanta
kirik masinchikunawa. Bernabepas
yachashpantata mana ali kashkanta,
paykunashinallatata rurarka. 14Ali
kashkata riksichik suma ali shimita
Jesukristu runakunata kishpichinanmanta manana kasuhushkankunata
rikushpayni tukuy kirikkuna tantarishka
kahushkankunapi Pedrota kunashpa
rimarkani: Kanka ñukanchi israel
runakunamanta kashpaykitata
Jesukristuta kirik kahushkaykirayku
kaypi puntiruka kay mana israel
runakunashina kawsapayarkanki,
manana Moisespa killkashkan
kamachishkakunata kasushpa. Kunanka
¿imaraykutaya kuti ñukanchi israel
runakunashinalla Moisespa killkashkan
kamachishkakunata paktachishpa
kawsahushpayki munanki mana
ñukanchi israel runakunamanta kirik
masinchikunata chayta kasuchinata
ñukanchi israel runakunashina
kawsanankunapa? Chasnahushpayki
yuyarinkakunami Jesuska sapallanka
mana ñukanchita kishpichinkachu,
ashwan Moisespa killkashkan
kamachishkakunatapas kasunanchi
tiyan kishpichirishka kananchipa
nishpa.

15Ñuka kanpas wawayarishkanchimanta pachami israel runakuna kanchi,
mana kanchichu Yaya Diospa
kamachishkanta mana riksik runakunashina. 16Chasna kashpanpas yachanchi,
nima maykan runa Yaya Diospa
rikushkanpika ucha illa kanchu,
Moisespa killkashkan kamachishkata
paktachihushkanrayku, ashwan
Jesukristuta kirishkanraykullami.
Chayraykumi ñukanchipas israel
runakuna kashpanchitata kishpichiy
tukushkanchi Jesukristuta kirishkanchiraykulla, manami Moisespa killkashkan
kamachishkata paktachishkanchiraykuchu nishpa Pedrota kunarkani.

17Wawkikuna panikuna, ñukanchi
Moisespa killkashkanta kasuk israel
runakuna kashpanchipas munanchi
*Kristupi sinchikushkanchirayku Yaya
Dios ñukanchita rimananpa rikushkaynipi ali tukushkankichi nishpa. Chasna
kashpanmi tukuy runakunashina
uchayu kananchita riksishkanchita
rikuchinchi. Kunanka Kristupi
sinchikushkanchirayku manana
Moisespa killkashkan kamachishkakunata kasushpanchi ¿Kristuchu
ñukanchita uchata rurak runakunata
ruran chay kamachishkakunata mana
kasuchishkanrayku? Manami chasnachu. 18Ashwan ñuka Moisespa killkashkan kamachishkakunata manana
paktachishanchu nishpa rimashkayniwasha kutikashka chayllatata paktachinayaynimaka, mana alita rurakchu
kaynima. 19Moisespa killkashkan
kamachishkakunapi riman mana
paktachikkuna wañunankuna tiyan
nishpa. Ñawpa kawsashkaynita
sakishkayniwa chay kastiguta
pasashpayni manana chay kamachishkakunata kasunayni tiyanchu, ashwan
mushu kawsayyuna Yaya Diosrayku
kawsani. Jesukristu uchayniranti kruspi
wañushpan ñuka paywa pakta wañushkashina kashkani. 20Mushu kawsayyuna
kani. Chasna kashpan manana ñuka
kikin munashkaynitachu rurashpa
kawsahuni, ashwan Kristu ñukapi

kawsahushpan paypa munashkanta
rurashpa kawsahuni. Chasna kashpanmi
kay mundupi kawsahushpaynira Yaya
Diospa Wawanpi sinchikushpa
kawsahuni. Payka yapa yuyawashpan
ñukaranti wañurka. 21Moisespa killkash-
kan kamachishkata paktachishpa
kawsashkaynirayku Yaya Dioska
uchaynimanta llakichimaka, Kristuka
yankamantami wañuma karka. Chasna
kashpan manana kuti chay kamachish-
kata paktachishpa ñuka kikinta
kishpichirinayanichu, Yaya Dios paylla
munashpan kishpichiwananta mana
munanichu nishpa rimakshina.

Yaya Diosta kirishpanchilla kishpichiy tukunanchimanta riman

3 1Ay Galasiapi kawsak wawkikuna
panikuna, Jesukristuta kirishpayki-
chitata yuyay illa kankichi. ¿Imaraykuta
Jesukristuta katihushkaykichimanta
anchurishpaykichi llullachishpa
yachachihukkunata kasuhunkichi?
Ñukami kankunata shutillata
asirtachishpa yachachishkani, Jesukristu
kruspi wañushkanrayku Yaya Dios
ñukanchita uchanchikunamanta
llakichishpan kastigananmanta
kishpichishkanta. 2Chayrayku munani
yuyarinaykichipa kayta: Yaya Diospa
Espiritunka mana Moisespa killkashkan
kamachishkata kasushkaykichiraykuchu
kankunapa shunkuykichipi shamurka,
ashwan Yaya Diospa shiminta
uyashpaykichimi Jesukristuta kirishkay-
kichirayku shunkuykichipi shamurka.
3Kankunaka yapa yuyay illami kankichi.
¿Imaraykuta mana alita asirtankichi-
chu? Puntiru kirishpaykichi Yaya
Diospa Espíritun yanapashpan
Jesukristuka kankunata aliyachirka
Yaya Diospa rikushkanpi ali kanayki-
chipa. Chasna kashpanpas kunanka
kankuna kikinpa rurahushkaykichillawa
munankichi ali tukunata Yaya Diospa
rikushkanpi. 4Kankunaka Yaya Diospa
atun rurashkankunata rikushkankichi
Jesukristuta katihushkaykichirayku.
¿Yankamantachu chasna rikurkankichi?
Mana atipanichu kirinata yankamanta
kashkanta. 5Yaya Dioska kankunata
Espiritunta kushpan kankunapi suma
mana atipaypakunata rurashpan
¿imaraykuta chasna ruran? Mana
Moisespa killkashkan kamachishkata
kasushkaykichiraykuchu, ashwan
Jesukristupa shiminta uyashkaykichiwa-
sha kirishkaykichiraykumi chasna
ruran.

6Yuyariychi Abrahammanta. Payka
kirirka Yaya Dios tukuy rimashkanta
paktachik kananta. Chayraykumi Yaya
Dios payta rimarka rikushkanpi ali
kananta. 7Chasna kashpanmi yachanki-
chi, ñukanchipas Yaya Diospa
rikushkanpi ali kananchipa payta
kirinanchi tiyan. Chaypira Abrahampa
mirayshina kanchi. 8Ñawpamanta pacha
Yaya Dios yacharka kankuna mana
israel runakunatapas kirishkaykichi-
rayku paypa rikushkanpi ali tukushkay-
kichita rimananta. Yaya Dios chayta
yachashpan Abrahamta kay ali shiminta
rimarka: Kanta yanapanaynita
kirishkaykirayku, ñukaka kantashina
tukuy allpakunapi kirik runakunatapas
yanapasha nishpa. 9Abraham Yaya
Diosta kirishpan Yaya Dioska payta
yanaparka. Chayrayku, maykanmi
Jesukristuta kirin Abraham Yaya Diosta
kirishkanshina, paytaka Yaya Dioska
yanapankami.

10Ashwan maykanmi Moisespa
killkashkan kamachishkakunata
kasushkanwa Yaya Diospa rikushkanpi
ali tukunayan, paytaka Yaya Dioska
kastigankami mana paktachinata
atipashkanrayku. Paypa killkachish-
kanpi ñukanchita kasna riman:

Maykan runapas tukuy Moisespa
killkashkan kamachishkakunata
mana alita paktachishpa
kawsashpanka paytaka kastiga-
shami nishpa.
11Nima pi atipanchu ucha illa kiparinata
chay kamachishkakunata paktachina-
yashkanrayku. Yaya Diospa rimash-
kanka kasnami killkarishka kan:
Maykanmi ñukapi kirishpa sinchiku-
rin, payllami aliyachishka
kanka ñukawa wiñaypa kawsa-
nanpa nishpa.
12Moisespa killkashkan kamachishkaka
manami *Kristuta kirinamantachu
riman. Ashwan rimanmi, maykanmi
chay kamachishkakunata alita
paktachin, paymi Yaya Dioswa
kawsanka nishpa.
13Kristu ñukanchita kishpichirka chay
atun kastigumanta, maykanmantami chay
kamachishkapi riman mana paktachik
runakunarayku tiyananta. Ñukanchirayku
yapa uchayu runashina uchanchikunaranti
kruspi wañushkanwa chayta rurarka,
kasna killkarishka kashkata paktachishpa:
Maykantami kaspipi warkushpan-
kuna chaypi warkurishka
wañun, chayka kanmi atunta
kastigarishka nishpa.
14Chasna Kristu Jesús tukuy runakuna-
rayku kruspi wañushpan Yaya Dios
ñawpa Abrahamta rimashkanta
paktachishka. Chasna kashpanmi tukuy
ñukanchi israel runakunama, kankuna
mana israel runakunamapas, Yaya Dios
rimashkanshina Kristuta kirishpanchi
paypa Espiritunka shamunka.

Yaya Diospa kamachinankunamanta, paktachinan shimikunamantapas riman

15Wawkikuna panikuna, yuyachish-
kaykichi imashnami ñukanchi runaku-
napura ruranchi. Shuk runa runa
masinwa kwintashpanka ima munash-
kanta ruranapa, chay runaka aynima
ari, rurashami nishpa. Chasna
aynishpanka nima maykan runa
atipanchu sakichinata mana alichu
ruranaykipa nishpa. Chasnallatata nima
maykan runa atipanchu rimashkan-
manta ashwanta rurachinata. 16Chasna-
shinami Yaya Dioska ñawpa Abrahamta
ali paktachinan shimita rimarka
imashnami payta kushichinka nishpa.
Chaymantapas chay shimika paypa
mirayninraykupas karka. Yaya Dios
mirayki nishpa rimashpan mana
rimarkachu achka mirayninkunamanta,
ashwan shuklla miraymantami rimarka.
Chaymi kan *Kristu. 17Kay rimashkay-
niwa ninayani Yaya Dios Abraham
wañuta kay paktachinan shimita
rimashpan kanpa miraykimantami shuk
runa shamunka runakunata kishpichi-
nanpa nishpa, mana yanka nishpa
kashkanta. Chusku pachak kimsa
chunka watawasha Yaya Dios Moisesta
kamachishkanta kushpan chaywa
Abrahamta ñawpa rimashkanka mana
tukurirkachu. 18Ñukanchi Moisespa
killkashkan kamachishkata kasushpan-
chi kishpinchimaka, mana kishpinchi-
machu imashnami Yaya Dios ñawpa
Abrahamta rimarka: Ñuka munashpay-
nillami runakunata yanapasha nishpa.

Imaraykumi Yaya Dioska ñukanchita kamachishkanta kurka

19Yaya Dios Abrahamta ali paktachi-
nan shimita rimashkanraykulla
yanapashpan ¿imaraykuta Moisesta
kamachishkanta kurka? Chay
kamachishkanta kurka runakunata
riksichinanpa mana payta kasuk
kanankunata. Yaya Dios rimashkan
Abrahammanta miraynin Jesukristu
shamunankamalla chay kamachishkan-

kunata kurka. Chay Yaya Diospa
kamachishkantaka *angelkunami
Moisesta yachachirkakuna Moisesna
runakunata chayta yachachinanpa.
Chasnami Moiseska runakunata
yanaparka Yaya Diospa kamachishkanta
yachanankunapa. 20Ñawpa Yaya Dioska
Abrahamwa kwintananpa mana
kacharkachu shuk angelta, nima shuk
runata, ashwan pay kikinmi
Abrahamwa kwintarka ñawipuramanta.
21¿Kayka ninayanchu Moisespa
killkashkan kamachishkaka Yaya Diospa
rimashkanraykuka kuntranmi nishpa?
Mana chasnachu. Ñukanchi Moisespa
killkashkan kamachishkamanta wiñaypa
kawsayta tarinchimaka, chay
kamachishkata paktachishpanchi ucha
illami kanchima. Ashwan manami
atipanchichu paktachinata. 22Ashwan
Yaya Dioska ñawpamanta pacha
killkachishkanpi rimarka, tukuy
runakuna uchata rurashkankunarayku
tukuy uras uchata rurashpalla
kawsanankunata. Yanapananmanta
rimashkan ali shimitami Jesukristupi
sinchikukkunallapi paktachinayarka,
paypi sinchikushkankunaraykulla
yanapay tukunankunapa.
23Manarapas Jesukristuta kirihush-
panchira Moisespa killkashkan
kamachishkata mana munashpanchipas
paktachishpa kasunanchi karka.
Imashnami shuk runa karselpi kahush-
pan mana munakta tukuy kamachishka-
kunata ruranan tiyan, chasnami
ñukanchikunapas kawsahurkanchi,
Yaya Dios ñukanchita Jesukristuta
riksichinankama. 24Imashnami
yayankuna shuk llaktama rihushpan-
kuna uchilla wawankunata kuyrananpa
shuk kuyrak runata kun, mana
millaypata ruranankunapa, chasnallata-
tami Yayanchi Dioska ñukanchita
Moisespa killkashkan kamachishkawa
kuyrarka mana millaypata ruranchipa
Jesukristu shamunankama. Yaya Dioska
munarka Jesukristuta kirishkanchiray-
kulla ñukanchita uchanchikunamanta
llakichishpan aliyachinata. 25Chayrayku
kunanka Yaya Dioska Wawan
Jesukristuta ñukanchima kachashpan
payta kirishpanchi ucha illa tukunan-
chipa, manana munanchichu chay
ñawpa kamachinakuna shuk kuyrak-
shina ñukanchita kamachinanta.
26*Kristu Jesusta kirishkanchiraykumi
tukuy ñukanchikuna Yaya Diospa
wawankuna kanchi. 27Chayta yachani
Kristuta kasuk tukushkanchita
rikuchishpa bawtisarishpanchimi mushu
churarinata churarishkashina
tukushkanchirayku Kristu kawsahush-
kanshina kawsananchipa. 28Chasna
kashpanchi mana imananchu israel runa
mana israel runa kashpapas, patronyu
runa mana patronyu runa kashpapas,
kari kashpapas warmi kashpapas, mana
imananchu. Kristu Jesusta kirihushkan-
chiraykumi shukllashina tukushkanchi.
29Kristupa runankuna kashpanchimi
Abrahampa miraykunashina kanchi
payshina kirihushkanchirayku. Chasna
kashpanchimi Yaya Dios Abrahamta ali
paktachinan shimita rimashkanshina
ñukanchipas yanapay tukushunchi.

4 1-2Wawkikuna panikuna, kay
rimahushkaynita asirtachishkayki-
chi. Shuk kullkiyu runa wañushpan
wawanmi chay tukuy imankunapa
amun kan. Chasna kashpanpas wawara
kahushpanra manara atipanrachu
wasinpi kamachinata. Yayan manara
wañushpanra shuk kamachinan runata
churama wañushkanwasha wasinpi
chay wawata imankunatapas kuyrak
kananpa. Chay runaka chay wakcha
wawata kuyrahushpan tukuy uras payta
kamachima musuyanankama. Chay
wawa tukuypa amun kashpanpas

wiñanankama kamachina runashinalla
kawsama. Musu tukushpanra chay
wakcha wawaka yayan rimashkanshina
wasinpi kamachik tukuma. 3Chasnashi-
nami ñukanchipas chay wakcha wawa
chay runanpa kamachishkanta kasushpa
kawsakshina kasuna karkanchi chay
yaya rukunchi wañukunapa kamachish-
kankunata Yaya Diospa rimashkan
puncha paktarinankama. 4Chay rimash-
kan puncha paktarishpan Yaya Dioska
Wawanta kay allpama kacharka. Shuk
warmimanta wawayarirka. Yaya Dios
munashpan israel runa karka Moisespa
killkashkan kamachishkakunata
kasushpa kawsananpa. 5Chasnami
Jesukristuka ñukanchita kishpichirka
chay kamachinakunapa kamachinan
runakunashina kashkanchimanta, Yaya
Dioska ñukanchita wawankunata
rurananpa.

6Chasna paypa wawankuna kashpan-
chi Yaya Dioska paypa Espiritunta
shunkunchima kacharka, maykanmi
Wawan Jesukristupipas kawsarka. Chay
Espiritunmi ñukanchita yuyachishpan
Yaya Diosta yayayni nishpa rimanchi.
7Chayrayku kankunaka manana
kamachirishka runakuna kankichinachu,
ashwan Yaya Diospa wawankunami
kankichi. Chasna paypa wawankuna
kashpaykichimi pay munashpan tukuy
maykanmi paypa kan, kankunapapas
kan.

Pablo yapa yuyarin Galasia allpapi kawsak kirikkunarayku

8Ñawpaka kankuna manarapas Yaya
Diosta riksishpaykichira mana kikin
shuklla Yaya Diostachu ashwan yanka
dioskunatami kasushpa kawsapayarkan-
kichi. 9Kunanka kankunaka ña Yaya
Dioswa aylluyashkankichi, ashwan alita
rimashpaka Yaya Diosmi kankunawa
aylluyashka. Chasna kashpaykichi
¿imaraykutaya kuti munankichi chay
mana valik nima imapi yanapanata
atipak yaya rukunchi wañukunapa
kamachishkankunata kasushpa
kawsanata? 10Shuk punchakunata, shuk
killakunata, shuk watakunata shukkuna-
manta chikanyachishpa yuyarinkichi
Yaya Diosta kushichinata. Atun
tantarinanchikunawa Yaya Diosta
kushichinanchi tiyan ñukanchita alita
rikunanpa nishpa tantarinkichi.
11Chasna yuyarishpaykichimi yapa
llakirishpa yuyarini, llaktankunapi
kahushpayni yankamantachari
paykunata yachachirkani nishpa.

12Wawkikuna panikuna, ñukashina
kawsaychi manana chay ñawpa
kamachishkakunata kasushpa. Ñukapas
kankunawa kahushpayni kankunashina
tukushkani mana chay kamachishkaku-
nata kasuk. Chay uras nima imapi mana
alita rurawarkankichichu. 13Yuyariychi,
puntiru kankunata Jesukristu runaku-
nata kishpichinanmanta shimita
yachachishkaynita. Unkuy apiwashkan-
rayku mana atipashpayni ashwan shuk
llaktakunama rinata kankunapi
yachachinaynipa kiparirkani. 14Chasna
unkushka kashpaynipas mana
asichiwarkankichichu, nima chikniwar-
kankichichu. Ashwan Yaya Diospa
*angeltashina alita rikuwarkankichi,
Wawan Jesukristutashina munawarkan-
kichi. 15Kunanka ¿imanashkataya
kankunawa kahushkaynirayku kushilla
kanaykichika? Manana chasna alita
rikuwankichinachu. Ñukaka kankunata
rimani: Chay unkushkayni uras
imatapas, kawsaynikichitapas kuwana-
yarkankichi. Chasna yapa yuyawarkan-
kichi. 16¿Imaraykuta kunanka shutipa
kashkata yachachihushkaynirayku,
kuntraykichitashina rikuwahunkichi?

17Chay Moisespa killkashkan
kamachishkata yachachikkunaka

kankunata yuyakshina tukushpa mana
ali yuyaywa rimashpa katinahun
manana rimashkaynita kasuk kanayki-
chipa. Paykunallata kasushpa
kawsanaykichita munanahun. 18Alimi
shuk runakuna kankunata rimashpa
katishpankuna paykunata katinayki-
chipa alirayku kashpanka. Chasna
kachun tukuy uras, kankunawa kahush-
payni mana kankunawa kahushpayni-
pas. 19Wawkinikuna paninikuna,
ñukaka kutikashkami achkata llakirish-
payni parisihuni. Imashnami shuk
warmika wiksanta nanachishpan parisin
wawayananpa, chasnallami parisishpa
katinayni tiyan, *Kristu kankunapi
kawsahushkanta alita rikuchinaykichi-
kama. 20Chaypi kankunawa kaynimaka,
yachaynima imatami yuyarihunkichi
nishpa. Chaypi shuti atipaynima alita
yachachinata. Karupi kahushpaynimi
mana yachanichu imatami rimashpa
killkashkaykichi.

Pablo chay ishkay warmi Agarmanta Saramantapas shuk yachachinata kwintan

21Uyaychi kunan rimahushkaynita.
Kankuna chay Moisespa killkashkan
kamachishkata kasushpa kawsanayak-
kuna ¿manachu yachankichi chay
Moisespa killkashkanpi rimashkanta?
22Chay killkashkanpika kasnami riman:
Abrahamka ishkay wawayu karka,
shukka kamachinanpa rantishkan warmi
Agarmanta, shukka kikin warmin
Saramanta, maykanmi mana rantishkan-
chu kashka paypa kamachinan kananpa.
23Chay Abrahampa kamachinan warmi
paymanta chichurka shipas kashpan
chichunata atipashkanrayku. Chay
mana rantishkan kikin warminta
Abrahamka chichuchirka paya kashpan-
pas Yaya Dios rimashkanta
paktachishpa yanapashkanraykulla.
24-25Chay ishkay warmikunaka
ñukanchita yuyachin imashnami Yaya
Dioska ñukanchita yanapanayan. Chay
ishkay warmikunatashina Yaya Dioska
ishkay rimashkan shiminwa ñukanchita
yanaparka. Shuk rimashkan shiminka
Moisespa killkashkanmi, shuk mushu
rimashkan shiminka kanmi Jesukristuta
kirishpa kishpina. Chay puntiru rimash-
kan shimintaka Yaya Dioska Moisesta
Arabia allpapi Sinaí urkupi kurka. Chay
Moisespa killkashkanta kasuk runaku-
naka Abrahampa kamachinan warmi
Agarshinami kanahun. Chay kamachi-
nan warmika Sarata kasushpa kawsarka.
Chasnami kunankama ñukanchi israel
runakunamanta Jerusalén llaktapi
kawsakkuna Moisespa killkashkanta
kasushpa kawsahushpankuna Agarpa
wawankunashina kanahun kamachi-
rishka runakuna.
26Ñukanchi Yaya Diospa wawankuna
kashpanchi chay silupi mushu
Jerusalenpi Yaya Dioswa kawsana
kanchi. Chasna kashpan chay mana
rantishkan Abrahampa kikin warmin
Sarapa wawankunashina kanchi,
manana kamachina runashinachu
kawsanchi. 27Ñawpa Yaya Diospa
yachayninwa yachachik Isaiaska kasna
killkarka:

> Machura warmi kushikuy, mana
> wawayu kashpaykipas.
> Mana wawayana nanayta riksik
> kashpayki kushikushpa
> kapariy.
> Kusaykimanta sakiy tukushka
> kashpaykipas miraykikunaka
> ashwan achka kankakuna chay
> kusanwa kawsak warmimanta
> nishpa.

[Chasnami Abrahampa kikin warmin
Sara shutiyuka tukurka. Machura
kashpanpas wawayarka Isaakta, Yaya
Dios ñawpa Abrahamta rimashkanshina.

Kaytapas Yaya Dioska rimarka: Chay wawayki Isaakmantaka achka runakunami mirankakuna nishpa.]

28Kunanka wawkikuna panikuna, imashnami Sarapa wawan Isaak tiyarka Yaya Dios rimashkanraykulla, chasnashinami ñukanchipas Yaya Dios rimashkanraykulla paypa wawankuna kanchi. 29Ñawpa chay Abraham wañupa kamachinan warmipa wawan runa munashkanrayku tukushkaka chiknipayarka chay Abraham kikinpa warmin Sarapa wawan Isaakta Yaya Dios yanapashkanrayku tukushkata. Chasnashinami kunankama Moisespa killkashkan kamachishkata kasushpankuna kamachirishkashina kawsak runakuna ñukanchi Yaya Dios yanapashkanrayku kirik tukushkakunata chikninahun. 30Kunanka ¿imatata Yaya Diospa killkachishkanpi ñukanchita yachachin? Kasnami Yaya Dioska Abrahamta rimarka:

> Chay kamachinayki warmita wawanwa pakta llukshichiy. Wañushpaykika chay wawaka manami atipankachu apanata sakishkaykita chay shuk wawaykiwa pakta. Ashwan kikin warmikimanta wawayki Isaakllami apanka tukuy sakishkaykitaka nishpa.

[Chasnashinami ñukanchipas Moisespa killkashkan kamachishkata paktachinayashpa kawsahushkanchita sakinanchi tiyan, Yaya Dios ñukanchita Isaaktashina yanapanata munahushkanrayku paypa wawankuna kananchipa.]

31Wawkikuna panikuna, ñukanchi manami kanchichu chay kamachirishka kawsak warmipa wawankunashina Moisespa killkashkan kamachishkakunata kasukkuna. Ashwan chay mana rantishkan warmipa wawankunashinami kanchi nima pipa kamachinankuna.

Pabloka yachachin Jesukristuta kasushpalla kawsanamanta

5 1*Kristuka ñukanchita kishpichishka manana shuk kamachirishka runashina kawsananchipa. Chayrayku chay Moisespa killkashkan kamachishkakunata kasunata munak runakunataka ama kasuychichu. Ama munaychichu kutikashka shuk kamachirishka runashina chay kamachishkakunata kasushpa kawsanata.

2Chay runakunaka munanahunmi kankuna Moisespa killkashkanta kasushpa ishpanaykichi kara puntata pitichishpaykichi paykunashina kanaykichipa. Alita uyawaychi, ñuka Yaya Diospa kachashkan kashpayni kankunata rimani: Moisespa killkashkan kamachishkakunata paktachishpa kishpichirinayashpaykichika Kristu kankunarayku wañushkanka yankami kama. 3Kutikashka rimashkaykichi, maykankunami Moisespa killkashkan kamachishkata kasushpa ishpanan kara puntata pitichinayanahun, paykunaka tukuy chay kamachishkatami paktachishpalla kawsanankuna tiyan Yaya Diospa rikushkanpi ali kanankunapa. 4Chay kamachishkata kasushpa kawsashkaykichiwa Yaya Diospa rikushkanpi ali kanayashpaykichimi manana Kristuta kirishpanachu kawsahunkichi. Manana munankichinachu Yaya Dios kankunata llakichishpan kishpichinanta. 5Ashwan ñukanchika Kristullapi sinchikushpanchimi Yaya Diospa Espiritunwa pakta kawsanchi. Chayrayku chapanchi Yaya Dios ñukanchita Jesukristuranti aliyachishkanrayku paypa kawsananpi yaykuchinanta. 6Kristu Jesuswa pakta kawsashpanchi mana imananchu ishpananchi kara puntata pitirishka, mana pitirishka

kashpanchipas. Paypi sinchikunallami
ali kan. Chasna paypi sinchikushpa
kawsashpanchimi shukwa shukwa
yuyanakushpa kawsanchi.
7Puntiru kankuna Kristupi alita
sinchikushpa kawsahurkankichi.
Kunanka ¿pitaya kankunata arkashka
shutipa kashkata yachachishkaynita
manana kasunayanaykichipa? 8Chayka
manami kashkachu kankunata kayak
Yaya Dios, maykanmi shuktana
kirichishka. 9Yuyariychi, uchillastu
urtika tukuyta urtiyachin. Chasnashi-
nami pantachichik runakunaka.
10Ñukaka kirini Amunchi Jesukristuwa
shukllashina tukushkanchirayku mana
shuktana kirik tukunaykichita. Chay
pantachichik runakunataka Yaya Dioska
kastigankami, mana imananchu
maykanpas kachun.
11Wawkikuna panikuna, ñuka
kunankama kankunata yachachinimaka
ishpananchi kara puntata pitinamanta
kishpishka kananchipa, chay Moisespa
killkashkan kamachishkata yachachik-
kunaka manami chikniwanahumachu.
Chasna yachachinimaka Jesukristu
kruspi wañushkanrayku Yaya Dios
shunkunchita aliyachishkanta yachachi-
hushkaynimanta nima pi ashwan
piñarinahumachu. 12Chay kankunata
killachik runakuna yapa munashpan-
kuna ishpana kara puntata pitichinata
sukama llampu pitichinahumaya.
13Wawkikuna panikuna, Yaya Dioska
ñukanchita kishpichishka manana chay
ñawpa kasushkanchita katishpalla
kamachirishkashina kawsananchipa.
Chasna kishpichirishka kashpanchipas
ama yuyariychichu, kunanka atipanchi
ñukanchi kikinpa munananchikunata
rurashpa kawsanata nishpa. Ashwan
Yaya Dioska munan shukwa shukwa
yanapanakushpa yuyanakushpa
kawsanaykichipa. 14Yaya Dios
killkachishkanpi riman: Runa masikita
kan kikintashina yuyay nishpa. Chasna
kawsashpaykichimi tukuy Yaya Diospa
kamachishkanta paktachinkichi.
15Kankunapura kaninakuk mikunakuk
piña animalkunashina kawsashpayki-
chika yuyariychi chasnaka tukurinki-
chimi.

Yaya Diospa Espiritunta kasushpa kawsanamanta yachachin

16Wawkikuna panikuna, alita rimash-
kaykichi: Yaya Diospa Espiritunta alita
kasushpa kawsaychi. Chasna kawsash-
paykichika manana kankuna kikin
munashkata rurashpa kawsankichina-
chu. 17Kankuna kikin munashkaykichita
rurashpa kawsashpaykichika mana
atipankichichu Yaya Diospa Espiritunta
kasushpa kawsanata. Yaya Diospa
Espiritunta kasushpa kawsashpayki-
chika mana atipankichichu kankuna
kikin munashkaykichita rurashpa
kawsanata. Chasna kashpanmi kankuna
kikin munashkaykichita rurashpa
kawsashpaykichika manami atipanki-
chichu alita ruranata, imashnami
munankichi. 18Ashwan Yaya Diospa
Espíritun kankunata yuyachishpanka
manami kamachirishkashinachu
kamachishkakunata kasushpa kawsanki-
chi.
19-20Runakuna paykuna kikin munash-
kankunata rurashpa kawsashpankuna
kaykunatami rikunchi: Tukuywa
musayana, aychankunawa millanayaypa
ruranakuna, musyanankunata yapa
kasushpa kawsana, yanka dioskunata
mañana chaymanta kushichina, supayku-
nata kayashpa ruranakuna, chikninakushpa
rimanakushpa piñanakushpa kawsana,
runa masinkunawa parihuyanata munana,
shukkunamanta pasa kanayana, manana
shuk yuyayllawa kawsana, chikninakushpa
chikan chikan muntun tukuna.

21 Chaymantapas runa masinkunapa
imankunata munarina, machashpa
kawsana, achkata mikushpalla kawsana,
ashwan shuk chasna mana alikunata
rurashpalla kawsana. Ñawpa kankunata
rimashkaynita kutikashka rimashkaykichi: Tukuy chasna rurashpa kawsak
runakunaka manami atipankakunachu
Yaya Diospa kamachinan mushu
munduma paywa pakta kawsak rinata.
22 Ashwan Yaya Diospa Espiritunta
kasushpa kawsashpanchika shukwa
shukwa yuyanakushpa, kushikushpa,
mana piñanakushpa, ali yuyaywa
kahushkanchipi mana sampayashpa, ali
shunkuwa, shukta shukta yanapashpa,
rimashkanchita paktachishpa kawsanchi. 23 Runa masinchikunata llakichishpa
kawsanchi, manana chasnallachu
aychanchipa munashkanta ruranchi.
Chasna alita rurashpa kawsashpanchi
nima pi atipankachu rimanata mana
alitachu rurahunki nishpa.
24 Tukuy ñukanchi Jesukristupa
runankuna manana ñukanchi kikinpa
munashkanchita rurashpa kawsanchinachu. Ñawpa kashkanchika tukuy mana
ali munananchiwa paywa pakta kruspi
klabarishpa wañushkashina tukushka.
25 Kunanka Yaya Diospa Espíritun
ñukanchita yuyachishpan akuychi
munashkanllata rurashpa kawsashunchi.
26 Manana ñukanchi kikinta atunyachinayashpa kawsashunchichu. Ama
shukkunamanta pasa tukunayashpa
kawsashunchichu. Ama runa
masinchipa imankunata munarishpa,
nima paykunawa parihuyanayashpa
kawsashunchichu.

Shukwa shukwa yanapanakushpa kawsanamanta yachachin

6 1 Wawkikuna panikuna, shuk kirik
masikichi millaypata rurahushpanka kankuna alita Yaya Diosta kasuk
kashpaykichi chay mana alita rurahukta
yanapaychi mana ashwanta millaypata
rurananpa. Alita yuyashpa yanapaychi
payta. Chasna kirik masikichita
yanapashpaykichi alita kuyrariychi
mana kankunapas shuk millaypata
ruranaykichipa. 2 Shuk kirik masikichi
llashawashina parisihukta rikushpaykichi yanapaychi sinchikurishpa
kawsananpa. Chasna shukwa shukwa
yanapanakushpaykichimi *Kristu
yuyanakunanchipa rimashkanta
kasuhunkichi.
3 Kankuna shukkunamanta pasa
kanaykichita yuyarishpaykichika mana
kashpaykichipas kankuna kikinmi
llullachirihunkichi. 4 Chayrayku
ñukanchi kikinllapa rurananchikunata
yuyarishunchi, alitachu manachu
rurahunchi nishpa. Alita rurashpanchika
atipanchi kushikunata. Mana kushikushunchichu rurashkanchika shukkunapa
rurashkankunamanta ashwan alimi
nishpa. 5 Karan shukpami pay kikinpa
ruranan kashkaka tiyan, maykanmantami tapuy tukushunchi.
6 Tukuy Yaya Diospa suma ali
shiminta kankunata yachachikkunata
yanapanaykichi tiyan mana iman
pishinanpa.
7 Ama kankuna kikin llullachiriychichu alitami Yaya Diosta katihuni nishpa,
mana chasna kashpanka. Nima pi
atipanchu Yaya Diosta pukllachinata.
Maykan runapas mana alita rurashpa
kawsashpanka rurashkanmanta
parisinan tiyan. Imatami tarpunchi,
chayllatami pallanchi. 8 Shuk suliman
muyuta tarpunchimaka, suliman
muyullatatami pallanchima. Chasnashinami mana alita rurashpa kawsashpanchika wiñaypa kastigarishka kashunchi.
Chaymanta shuk ali muyuta tarpunchimaka, ali muyullatata pallanchima.
Chasnashinami alita Yaya Diospa

Espiritunta kasushpa kawsashpanchika
wiñaypa Yaya Dioswa kawsashunchi.
9Chayrayku mana sampayashunchi-
chu alita rurashpa kawsanata. Chasna
mana sampayashpa alita rurashpa
kawsashpanchimi Yaya Dioska munash-
kan uras ñukanchita alita kushichinka.
10Chayrayku maypipas runa masinchi-
kunata atipashkanchiwa yanapashunchi.
Shukkunamanta ashwanta tukuy Yaya
Diosta kasuk masinchikunata
yanapashpa kawsashunchi.

Pabloka kirik masinkunata saludashpa kay kartata tukuchin

11Rikuychi, ñuka kikin makiniwami
atun letrakunawa killkashpa kay kartata
tukuchihuni. 12Chay kankunata
ishpanaykichi kara puntata pitichinayki-
chi tiyan nishpa rimak runakunaka
chayta rurachinayanahun runakunapa
rikushkanpi ali kanankunallapa. Mana
munanahunchu, *Kristu wañushkan-
rayku Yaya Dios ñukanchita llakichish-
kanta yachachishpankuna ñukanchi
israel runakunamanta paykunata
parisichinankunata. 13Nima paykuna
kikin pitirishka kashpankunapas tukuy
Moisespa killkashkan kamachishkaku-
nata kasunahunchu. Ashwan ishpanay-
kichi kara puntata pitichichinayanahun
paykuna kikinta atunyachirinankunapa,
tukuy runakuna yuyarishpankuna
paykuna yachachishkankunaraykumi
chasna ruranahun nishpa.
14Ñukaka mana paykunashina runaku-
napa rikushkankunapi ñuka kikinta
atunyachirinayanichu. Ashwan
Amunchi Jesukristu kruspi wañushkan-
raykulla, Yaya Dios ñukanchita
llakichishkantami yachachihuni.
Chayllatami yachachini. Jesukristu
kruspi wañushkanrayku kishpichiy
tukushpayni manana Yaya Diosta mana
riksikkunashina rurashpa kawsanichu.
Runakunapa yuyarishkan ñawpa
kasushkayni yachachishkakunaka
kirinakunaka manana atipawanahunchu
kamachinata. Chaykunarayku wañush-
kashina tukushkani, manana nima
imapi kasuk. 15Chasna kashpan mana
imananchu ishpanan kara puntata
pitishka runa, mana pitishka runa
kashpanchipas. Maykantami shuti
munanchi, chayka kan Yaya Dios
ñukanchita llakichish- pan mushu
runata rurananta. 16Kankuna chay ali
yachachishkaynita alita kasushpa
kawsashpaykichika Yaya Diospa
akllashkan runankuna kankichi. Chasna
Yaya Diospa wawankuna kashpaykichi
payka kankunata yuyashpan llakichish-
pan yanapachun, kushilla kawsanayki-
chipa.
17Jesukristumanta yachachishkayni-
rayku, chikniwak runakuna achkata
makawashpankuna aychaynika litra
litra kahun. Chasna rikuchini, Jesús
ñukata yachachinaynipa kachawashpan
shutipa payta kasuk kanaynita.
Chayrayku mana munanichu nima pi
yachachishkaynirayku ashwanta
parisichiwananta.
18Wawkinikuna paninikuna, Amunchi
Jesukristu kankunata llakichishpan
munashkanta karan shuk kankunapi
paktachichun. Chasna kachun.

Chayllata killkashkani.

Wawkikichi turikichi
Pablo

PABLOPA KILLKASHKAN KILLKA EFESO LLAKTAPI JESUKRISTUTA KIRIKKUNARAYKU

Pablo Efeso llaktapi kawsak Jesukristuta kirikkunata saludan

1 [1]Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ñuka kani Pablo, Yaya Dios munashpan Jesukristupa *apostolnin tukushkani. Kankuna Efeso llaktapi kawsakkunaka Yaya Diospa akllashkan runankunami kankichi, *Kristu Jesusta katik tukushkaykichirayku. Kankunarayku kay kartata killkahuni. [2]Yayanchi Dios, Amunchi Jesukristupas kankunata llakichishpan yanapanahuchun kushilla kawsanaykichipa.

Pablo yachachin imashnami Yaya Dios ñukanchita yanapan nishpa

[3]Ñukanchikuna *Kristuwa pakta kawsahushpanchi payka ñukanchita kushichishpan Espiritunwa tukuy imapi yanapan. Chayrayku akuychi kushichishunchi silupi kawsak Amunchi Jesukristupa Yayan Diosta. [4-5]Yaya Dios manara kay allpata rurahushpanra ñukanchita yuyashpan yuyarirka Jesukristuta kachamunanta, ñukanchi paywa tantaylla kawsananchipa. Chayta yuyarishpa ñukanchita akllashka, payllata kasushpa, ucha illa kawsananchipa. Yaya Dios ñukanchita yuyashpan yapa munashka paypa wawankuna kananchipa. Chasna kashpan Jesukristuta kachamurka uchanchikunaranti wañunanpa, ñukanchikunata munashkanshina kikin wawankunata ruranapa. [6]Chasna ñukanchita rurarka payta kushichishpa kawsananchipa, ñukanchita yuyashpa llakichishkanka yapa suma kashkanrayku. Yapa ali shunku kashpan yuyashkan Wawan Jesukristuta kachamurka ñukanchita yanapananpa. [7]Wawan kruspi wañushpan yawarnin shuturishkanrayku Yaya Dioska ñukanchita uchanchikunamanta llakichishpan kastigananmanta kishpichishka. Chasna rurashpan ñukanchita rikuchirka imashna atunmi ñukanchita yuyananka kan. [8]Yachayninta yuyaynintapas ñukanchita kushpan yapa yuyananta riksichirka. [9-10]Ñawpamanta pacha Yaya Dios munarka Wawan Jesukristuta kay allpama kachanata, munashkan puncha paktarishpan tukuy silupi allpapi kawsahukkunata tantachinanpa, Kristullata kasushpa kawsanankunapa. Chasnami tukuy chay munashkanta paktachinka. Ñawpa manara chayta ñukanchita riksichirkarachu, kunan ña riksichishka.

[11]Ñawpamanta pacha Yaya Dioska munarka ñukanchikuna Wawan Kristuwa pakta kawsananchita. Chasna Kristuwa pakta kawsahushpanchimi

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

Yaya Dioska tukuy ima kunayahushkan-
kunata kuy tukushunchi. Yaya Dios
tukuy paypa munashkanta rurak
kashpanmi tukuy yuyarishkanta
paktachinka. 12Kunan munanmi
ñukanchi puntiru Kristuta kirikkuna
payta kushichishpa kawsananchipa,
yapa ali atun kashkanrayku. 13Yaya
Dios munashpanmi kankunapas paypa
shutipa rimashkanta uyashkankichi
paypa suma ali shiminta Jesukristu
ñukanchita kishpichishkanmanta.
Chasna kankuna Kristupi kirishpayki-
chimi payta kasuk tukushkankichi.
Chasna kahushpaykichimi Yaya Dioska
rimashkanshina Espiritunta kankunata
kushka yachanaykichipa Amuykichi
kananta. 14Chasna Yaya Diospa
Espíritun shunkunchipi kashpanmi alita
yachanchi Yaya Dios tukuy chay
ñukanchita kunayashkanta shutipa
kunanta. Chasna kashpanmi yachanchi
ñukanchi paypa wawankunata
kishpichihushkanta alita paktachinanta
ñukanchi payta kushichishpa kawsanan-
chipa yapa ali atun kashkanrayku.

Pablo Yaya Diosta mañan tukuy kirikkunarayku

15-16Chayrayku kankuna Amunchi
Jesusta kirishkaykichita, tukuy kirik
masikichiwa yuyanakushpa kawsahush-
kaykichita yachashpayni mañahushkay-
nipi kankunata yuyarishpa tukuy uras
Yaya Diosta kankunarayku agradesini.
17Amunchi Jesukristupa Yayan Diosta,
yapa ali atun yachayyu Yayanchi
kashpan payta mañani kankunata
yachayta kunanpa, chaymantapas alita
riksichinanpa imashnami payka kan
nishpa.
18Chaymanta Yaya Diosta mañani
yuyaynikichita paskachinanpa, alita
asirtanaykichipa imashna ali tukunayki-
chita chapashpa kahunkichi, Yaya Dios
kankunata kayashkanrayku. Chayman-
tapas mañani asirtanaykichipa imashna
tukuy ima riksishkanchimanta pasami
yapa suma ali Yaya Dios kankunata
kunayashkanka tukuy ñukanchi payta
kasuk masikichikunawa pakta. 19Yaya
Diosta mañani yachanaykichipa
imashna tukuymanta pasa atunmi paypa
atipayninka, maykantami ñukanchi
payta kirikkunapi rurashkanwa
rikuchin. 20Chay atipayninllatata Yaya
Dios rikuchirka *Kristuta wañushkan-
manta kawsachishpan kawsanan silupi
kuskaynin parti tiyachishpan tukuyta
kamachik kananpa. 21Tukuy apukuna,
tukuy kamachikkuna, *angelkuna,
supaykuna, tukuy tiyakkunapas kunan
kay mundupi chaymanta mushu mundu-
pipas wiñaypa kanta kasunankuna tiyan
nishpa Yaya Dioska Kristuta
tukuymanta pasa kananpa churarka.
22Payta tukuy imata kushpan payna
kamachinanpa rimarka. Payta churarka
tukuy ñukanchi kirikkunapa umanchi-
shina kananpa, payta alita kasushpa
kawsananchipa. 23Jesukristu umanchi-
shina kashpanmi paypa aychanshina
kanchi. Pay tukuy tiyashkata kuyrak
ñukanchipi kawsahun tukuy atipayninta
ali kananta rikuchishpa.

Yaya Dios ñukanchita yuyashpan kishpichin

2 1Ñawpa kankuna Yaya Diosta mana
kasushpa, uchakunata rurashpa
kawsapayarkankichi. Chasna nima
imapi Yaya Diosta kasushpaykichi
payraykuka wañushkashinami karkanki-
chi. 2Chasna uchakunata rurashpa
kawsahushpaykichimi Yaya Diosta
mana kasuk runakunapa ruranankuna-
llata rurashpa kawsapayarkankichi.
Supaykunapa apupa munashkanllata
rurapayarkankichi. Payka kunankama
tukuy Yaya Diosta mana kasuk runaku-

natami millaypata yuyachishpa
rurachin. 3Chasnami ñukanchikunapas
ñawpa mana ali rurak runakuna
kapayarkanchi, tukuy mana ali munash-
kanchikunata rurashpa kawsapayarkan-
chi. Wawayarishkanchimanta pacha
tukuy mana ali yuyayninchikunallata
kasushpa kawsapayarkanchi. Chasna
kawsashkanchimantami Yaya Dioska
ñukanchita chay tukuy payta mana
kasuk runakunatashina yapa sinchita
kastiganan karka.
4Chasna kashpanpas payka yapa
ñukanchita yuyashkanrayku atunta
llakichin. 5Yaya Diosta mana kasushpa
kawsashkanchirayku wañushkashina
karkanchi. Chasna kashkanchimanta
Yaya Dioska ñukanchita kishpichirka
Wawan *Kristuwa pakta wañushkan-
manta kawsachishkanshina paywa
parihu kawsananchipa. Yaya Dios
munashpanlla uchanchikunamanta
llakichishpa ñukanchita kishpichishka.
6Yaya Dioska Kristu Jesusta wañushkan-
manta kawsachishkanshinami ñukanchi-
kunatapas wañushkashina kashkanchi-
manta kawsachishka. Chaymantapas
Kristu Jesuswa shukllashina tukushkan-
chirayku kay allpapi kawsahushpanchi-
pas paywa pakta silupi tiyachiy
tukushkatashina rurarka Kristuwa pakta
tukuyta winsik kananchipa. 7Chayta
rurashka wiñayparayku rikuchinanpa
imashna tukuy ima riksishkanchimanta
pasami ñukanchita yuyashpa llakichish-
kanka. Ñukanchita yapa yuyahushkanta
Kristu Jesusta kachashkanwa rikuchish-
kanta tukuy runakunata riksichinka.
8Yaya Dioska ñukanchita yapa
munashpan payta kirishpanchi
kishpichiy tukushkanchi. Mana
ñukanchi kikin munashkanchiraykuchu
kishpichiy tukushkanchi. Ashwan Yaya
Dios munashpanllami ñukanchita
llakichishpan kishpichishka. 9Yaya Dios
mana ñukanchita kishpichishkachu alita
rurashkanchirayku. Payka mana munan-
chu nima pi pay kikinta atunyachirishpa
rimanata, alita rurashkayniraykumi
Yaya Dioska kishpichiwashka nishpa.
10Yaya Dios ñukanchita rurarka
imashna kunan kanchi. Kristu Jesuswa
ñukanchita mushu runakunata rurarka
alikunata rurashpa kawsananchipa.
Ñawpamanta pacha Yaya Dios munash-
pan alikunata rurashpa kawsananchipa,
chay ali ruranakunatapas ñami rurarka
ñukanchi chayta rurashpa kawsanan-
chipa.

Jesukristu wañushkanrayku tukuy paypi sinchikukkuna shuk ayllushinalla kanchi

11Yuyariychi pikunami kapayarkanki-
chi. Yaya Diosta mana riksik runakuna-
manta miraykuna kashpaykichi israel
masinikunapa mana valichishkankuna
kapayarkankichi, ishpana kara puntata
mana pitichishkankunarayku Yaya
Diospa chiknishkan runakuna nishpa
rimashkankuna. Paykuna shuti
yuyarinahun Yaya Diospa runankuna
kanankunata, ishpanankuna kara
puntata pitichishkankunarayku, runapa
aychanllapi rurashka kashpanpas.
12Alita yuyariychi Jesukristuta ñawpa
mana kasushpa kawsashkaykichita.
Yaya Diospa mana runankuna kashpay-
kichi ñukanchi israel runakunamanta
anchurishka karkankichi. Yaya Diospa
kamachishkanka, chaymanta pay
ñukanchita kishpichinanpa rimashkanka
mana kankunaraykuchu karka. Mana
kankunatachu kamachishkankunata
kurka, nima kankunatachu rimarka
shuk kishpichik shamunanta. Nima ima
ali kankunata pasananta yachashpachu
kawsapayarkankichi. Manami Yaya
Dioswachu kawsapayarkankichi tukuy
mana alikunata rurashpa. 13Ashwan

*Kristu Jesús wañushpan yawarnin
shuturishkanraykumi kankunaka paywa
pakta kawsak tukushkankichi. Yaya
Diosta ñawpa mana kirishpaykichipas
kunanka ña paywa pakta kawsahunki-
chi. 14Kristu tukuy ñukanchirayku
wañushpan yanaparka kushilla manana
piñanakushpa kawsananchipa.
Ñukanchi israel runakunata, kankuna
mana israel runakunatapas tantachirka
paywa pakta shuk yuyayllawa shuk
ayllushinalla kawsananchipa. Chasna
ñukanchita yanaparka manana
kuntrakunashina kawsananchipa.
15Kristu wañushkanraykumi ñukanchita
kishpichishka, manami Moisespa
killkashkan kamachishkakunata
paktachishkanchiraykuchu. Kristu
wañushkanraykumi paywa tantaylla
kawsanchi. Mana ishkay ayllushinachu
kanchi ñukanchi israel runakuna
kankuna mana israel runakunawa,
ashwan shuk ayllushinalla kanchi.
Chasna paywa pakta kawsashpanchimi
mana piñanakushpa kushilla kawsanchi.
16Kruspi wañushkanraykumi Kristuka
ñukanchi israel runakuna kankuna
mana israel runakunawa chikninakuk
kashkanchita aliyachishka, Yaya Dioswa
alita kushilla shuk ayllushinalla
kawsananchipa.

17Kristumi kay allpama shamushpan
tukuy ñukanchi israel runakunata,
kankuna mana israel runakunatapas
yachachirka shuk yuyayllawa
kawsanata. 18Pay wañushkanraykumi
Yaya Diospa Espíritun ñukanchita
yanapashpan ñukanchi israel runakuna,
kankuna mana israel runakunapas
atipanchi Yaya Dioswa pakta
kawsanata. 19Chayrayku kunanka
kankuna mana israel runakunamanta
Jesukristuta kirikkuna kashpaykichi
manana ñukanchi Yaya Diosta kasuk
israel runakunamanta chikannachu
kankichi. Manana kankichichu Yaya
Dioswa mana kawsakkuna. Ashwan
tukuy payta kasukkunawa parihu Yaya
Dioswa pakta kawsakkuna kankichi,
paypa kikin ayllunkuna.

20Tukuy ñukanchikunami rumikuna-
manta Yaya Diosrayku rurarishka
wasishina kanchi. Yaya Diospa yachay-
ninwa ñawpa yachachikkuna,
Jesukristupa *apostolninkunapas chay
suma wasipi churashka tukuy rumiku-
nata sinchikuchik rumikunashinami
kanahun. Jesukristuka tukuy chay
sinchikuchik rumikunamanta ashwan
sinchikuchik rumishinami kan. 21Yaya
Dios ñukanchita Jesukristuwa
tantachishpan paypa wasinraykushina
rurahun. Kristupi sinchikushpa rihunchi
Yaya Dios chay wasinraykushina
rurahushkanta sumakta tukuchinan-
kama. Pay chaypi kawsananpa
kashpanmi nima ima mana ali tiyanka-
chu. 22Kankunapas chay wasirayku
rumikunashina kashpaykichi Yaya
Dioska chay wasinraykushina rurahush-
kanpi churahun, tukuy ñukanchiwa
parihu tantanakushka kawsanaykichipa.
Chasna tantanakushka kawsahushpan-
chimi Yaya Diospa Espíritun tukuy
ñukanchipi kawsahushpan Yaya Diospa
wasinshina kanchi.

Yaya Dios Pablota kacharka mana israel runakunata yachachinanpa

3 1Wawkikuna panikuna, *Kristu
Jesuska ñukata kamachiwashka
kankuna mana israel runakunata paypa
shiminta yachachinaynipa. Chasna
kankunata Kristu Jesusmanta
yachachishkaynirayku karselpi
churawashkakuna. 2Kankunaka ñami
yachankichi, Yaya Dios yapa ali shunku
kashpan ñukata kachawashkanta
kankuna mana israel runakunata
yachachinaynipa. 3Yaya Dios kankuna-

tapas ñukanchiwa pakta runankunata
rurananta ñawpa manara yachashkan-
chita pay kikinmi kunan riksichiwashka,
imashnami ña kankunarayku mana
achka shimikunawa killkashkani. [4]Chay
killkashkaynita leyishpaykichi ña
yachankichi chay ñawpa manara
yachashkanchita Kristu rurashkanmanta
Yaya Dios alita asirtachiwashkanta.
[5]Ñawpa Yaya Dioska manara nima pita
chay rurananta riksichirkarachu.
Kunanka Espiritunwami ña chay suma
rimashkanta payllata kasuk *apostolnin-
kunata, paypa yachayninwa yachachik-
kunatapas riksichishka. [6]Kaymi chay
ñawpa manara yachashkanchika: Tukuy
kankuna mana israel runakuna paypa
suma ali shiminta uyashkaykichimanta
Kristu Jesusta kirishpaykichi ñukanchi
israel runakunamanta Kristuta kirikku-
nawa pakta Yaya Diospa wawankuna
kankichi. Chasna tukuy Kristu Jesusta
kirik runakuna shuk aychashinalla
kanchi. Chaymanta Yaya Dios ñukanchi
israel runakunata kunanpa rimashkanta
kankuna mana israel runakunatapas
kunkami.

[7]Chay suma ali shimita yachachik
tukushkani. Yaya Dioska tukuyta atipak
kashpan yapa yuyawashpan
akllawashka chay shiminta yachachik
kanaynipa. [8]Ñuka tukuy Yaya Diosta
kasukkunamanta ashwan mana
llakichiy tukunapa valiktami Yaya
Dioska yachayninwa yanapawashka
suma ali shiminta kankuna mana israel
runakunata yachachinaynipa, Kristu
ñukanchita mana yuyariypa tukuy ima
riksishkanchimanta pasata kunayash-
kanmanta. [9]Tukuyta rurak Yaya Dioska
tukuy imata rurashkanmanta pachami
yuyarirka kankuna mana israel runaku-
natapas kishpichinata. Chasna yuyarish-
panpas manara nima maykanta rimarka-
rachu paypa suma ali yuyayninta.
Kunanka ñukata akllawashpan kamachi-
washka chay yuyayninta riksichinay-
nipa.

[10]Kunanka Jesukristu wañushkan-
manta kawsarimushkanraykumi achka
ñukanchi israel runakuna, kankuna
mana israel runakunapas Yaya Diostana
kasushpa kawsahunchi. Jesukristuta
tantaylla kirishpa kawsahushkanchi-
mantami tukuy wayrapi kawsak atun
yachayyu *angelkuna, supaykunapas
yachankakuna imashna ali atun yachay-
yumi Yaya Dioska, achka chikanta
rurahushkanwa rikuchishpan.

[11]Manara nima ima tiyahushpanra
Yaya Dioska ña yuyarirka ñukanchi
kirikkunawa atun yachayyu kananta
rikuchinanpa. Kunanka ñami chayta
paktachishka. Amunchi Jesukristuta
wañushkanmanta kawsachishpan tukuy
paypi sinchikuk runakunata
kishpichishpa shukllatashina rurarka.
[12]Chasna Kristuwa shukllashina
tukushkanchiraykumi paypi
sinchikushpa kawsahushpanchi
atipanchi kushikushpa mana
manchashpa Yaya Dioswa kwintanata.
[13]Chayrayku kankunata mañashkayki-
chi, Jesukristumanta kankunata
yachachishkaynirayku parisihushkay-
nita rikushpaykichipas ama sakiychichu
payta kirishpalla kawsanata. Chay
parisinaynika alimi kan kankunarayku,
chayrayku kushikuychilla.

Pablo Yaya Diosta mañan kirikkuna asirtanankunapa Jesukristu yapa paykunata yuyahushkanta

[14]Kankuna ashwanta sinchikurinayki-
chipa Yayanchi Diospa puntanpi
kunkurishpa mañani kankunata yanapa-
nanpa. [15]Payka tukuy allpapi silupi
kawsakkunapa amun kashpan karan
chikan muntun kawsakkunaka
paymanta apinahun kikin kanankunata.

16Atun yachayyu yapa ali kashpan payta
mañahuni mana tukuchiypa alikunata
charishkanmanta kushpa Espiritunwa
shunkuykichipi kankunata sinchikuchi-
nanpa, alita paywa pakta kawsanayki-
chipa. 17Chaymanta mañahuni,
*Kristuta kirishkaykichirayku payka
shunkuykichipi kawsananpa. Mañahu-
nimi pay kankunata yuyahushkanta
yachashpaykichi tukuy ruranaykichi
yuyarinaykichi kananpa Kristuta runa
masikichikunatapas yuyahushkaykichi-
rayku. 18Mañahuni chasna yuyakkuna
tukunaykichipa, tukuy ñukanchi
Amunchi Kristuta kirik masikichiku-
nawa pakta yachakunaykichipa imashna
atunmi Kristu kankunata yuyahush-
kanka tukuy uras maypi kashpaykichi-
pas. 19Mana atipashpanchipas alita
asirtanata imashna atunmi paypa
yuyahushkanka, mañahuni ñukanchita
yuyahushkanta sumakta riksinayki-
chipa, Yaya Dios kankunapi kawsashpan
tukuypi yuyachik kananpa.
20Payka mañananchikunamanta
yuyarinanchikunamanta yapa pasata
ñukanchita atipan yanapanata.
Ñukanchipi rurahushkanwa rikuchish-
kan atipayninka yapa atunmi. 21Akuy-
chi tukuy Kristu Jesusta kirik runakuna
tantaylla kushikushpa tukuy uras
wiñayparayku Yaya Diosta atunya-
chishpa kushichishunchi. Chasna
kachun.

Yaya Diospa Espíritun ñukanchita yanapashpan parihu yuyanakushpa kawsanchi

4 1Jesukristu ñukanchita kishpichish-
kanmanta yachachishkayniraykumi
karselpi churawashkakuna. Chasna
Amunchi Jesukristuranti karselpi
kahushpayni kankunata kunahuni alita
rurashpa kawsanaykichipa. Yaya Diosmi
kankunata akllashka paypa wawankuna
kanaykichipa. Chayrayku paypa wawan-
kunashina alita rurashpa kawsaychi.
2Shukkunamanta mana atunyana-
yashpa, runa masikichikunata
llakichishpa kawsaychi. Shukwa shukwa
yuyanakushpa mana sampayashpa ali
yuyaywa awantanakuychi. 3Yaya
Diospa Espíritun tukuy kankunapi
kawsashpan ali munaywa atipashkayki-
chita ruraychi tukuy uras mana piñana-
kushpa, shukwa shukwa kushilla shuk
yuyayllawa kawsanaykichipa.
4Tukuy ñukanchi shuk aychashinalla
kanchi. Tukuy ñukanchipi shuklla Yaya
Diospa Espiritunmi kawsan. Yaya
Dioska tukuy ñukanchikunata akllashka
shukllata chapashpa kawsananchipa,
chayka silupi paywa pakta kawsak
rinanchimi. 5Chaymanta shukllami kan
tukuy ñukanchikunapa amunchika,
chayka Amunchi Jesukristumi. Tukuy
ñukanchi payllata kirishpa kawsanchi.
Payllata kirishpanchimi bawtisarishkan-
chi. 6Yaya Dioska shukllami. Payllami
tukuy ñukanchipa Yayanchika. Payllami
tukuy ñukanchita kamachikka. Paymi
tukuy ñukanchita yuyachin munash-
kanta rurananchipa. Paymi tukuy
ñukanchikunapi kawsan.
7Chaymanta pay kikin munashpan-
llami *Kristuka karan shuk ñukanchita
atipachinayashkanshina chikan chikanta
atipachirka. 8Chayraykumi Yaya Dios
killkachishkanpi ñukanchita
Jesukristumanta riman:

> Paypa kuntrankunata winsishpan
> apishkankunata apashpa siluma
> sikarka. Chaymanta tukuy
> payta kasuk runakunata kushi-
> chishpa chikan chikanta
> atipachirka nishpa.

9¿Imatata ñukanchita rimanayan siluma
sikashka nishpa? Kaytaka rimahunmi:
Jesukristu silumanta puntiru kay
allpama shamushpan chaywasha

kutikashka silumallatata kutishkan.
10Jesukristu shamushka kashpan
payllatata Yaya Diospa kawsanan
siluma, puyumanta ashwan awama
kutirka, kaypi chaypipas tukuy parti
kashpan tukuyta kamachik kananpa.
11Chasna Jesukristu ñukanchita
kamachik kashpanmi payllatata shuk
ñukanchikunata churashka paypa
*apostolninkuna kananchipa. Shukkuna-
taka churashka, Yaya Dios ruranaya-
nanta riksichishpan chayta rimakkuna
kanankunapa. Chaymanta shukkunataka
churarka, maypipas rishpankuna
Jesukristu ñukanchita kishpichishkanta
riksichinankunapa. Shukkunataka
churarka kirik masinchikunata
kuyranankunapa. Shukkunataka
churarka chayra kirikkunata Yaya
Diospa shiminta yachachishpa yanapa-
nankunapa, ashwan alita Jesukristuta
katinankunapa.
12Chasnami Kristuka ñukanchita
churashka tukuy kankuna payta kirik
masinchikunata yachachishpa sinchiku-
chishpa yanapananchipa, tukuy paypa
munashkanta kay allpapi rurashpa
kawsanaykichipa. Chasnami tukuy
ñukanchi kirikkuna ashwan alita
Kristupi sinchikurishpa kawsashunchi.
13Chasna kashpan ashwanta ashwanta
shuk yuyayllawa ashwan alita payta
katishpa kawsashunchi, chaymantapas
Yaya Diospa Wawanta ashwan alita
riksishunchi. Chasna payta ashwan alita
riksishpa rishpanchimi parihu tukuypi
alita wiñashkashina kashunchi. Kristupa
aychanshina kashpanchi tukuypi alitana
rikuchinchi imashna alimi Kristuka.
14Chasna kashpanchimi manana
wawakunashina kanchichu, maykan-
kuna manara alita yuyarishpa shuk ratu
llullachik runakunata kirinahun. Chay
llullachik runakunaka tukuy yanka
millaypa llullakunata yachachishpa,
chay wawakunashina kahuk runakunata
pantachichinahun. 15Ashwan
ñukanchika mana chasna wawakuna-
shina yuyarishpa, akuychi shukwa
shukwa yuyanakushpa, tukuy uras
shutipata rimashpa kawsashunchi.
Chasna rurashpanchimi ashwanta
ashwanta Kristullata kasushpa
kawsashunchi. Payka ñukanchirayku
tukuy aychata purichik umashina
kashpan tukuypi ñukanchita yuyachi-
nan tiyan. 16Kristu ñukanchita shuklla
aychatashina ruran. Tukuy partita chay
aychashinapi ankukunawashina
tantachishpa tullmachin, chaymanta
tukuy kawsa kanankunapa munashkan-
kunata karan shukpi paktachin tukuy ali
kanankunapa. Imashnami karan parti
aychapi ruranan kashkata rurashpan-
rami chay aychaka alita wiñan,
chaymantapas alita sinchikurishka
kawsan, chasnashinami tukuy ñukanchi
parihumanta yanapanakushpa yuyana-
kushpa kawsashpanchi alita sinchiku-
rishpa katihunchi.

Kristuta kirishpanchi mushu kawsayta tarinchi

17Wawkikuna panikuna, Amunchi
Jesukristupa yachachiwashkanta
kankunata rimani. Ama kawsaychichu
Yaya Diosta mana riksik runakunashina.
Paykunaka yankamanta yuyarishpa,
paykuna kikinpa munashkankunallata
rurashpa kawsanahun. 18Paykunaka
Yaya Diosta mana kasunayashpanku-
nami mana atipanahunchu asirtanata
paypa shiminta. Chasna kashpankunami
wisku runakunashina kanahun. Yaya
Dioswa tantaylla kawsanata mana
riksinahunchu. 19Chasna paykunaka
pinkay illa runakuna tukushpankunami
tukuy millaypakunata rurashpa
kawsanahun. Machashpa musayashpa
kawsanahun. Tukuy uras sinchi

munanankunata katishpa millaypata
rurashpalla kawsanahun.
20Ñukanchika mana chasna kawsanan-
chipachu *Kristumanta yachachiy
tukushkanchi. 21Paymanta tukuyta alita
uyashkankichi. Kristuta kirishpa kawsash-
paykichimi shutipa kashkata riksichish-
kanta alita yachachiy tukushkankichi.
22Chasna kashpan yachankichi Jesusta alita
kasushpaykichi manana atipankichinachu
ñawpa kawsashkaykichishina kawsanata.
Ñawpaka kankuna kikin munashkaykichi-
llata millaypakunata rurashpa llullachirish-
paykichi ashwanta ashwanta waklishpa
rishpa kawsapayarkankichi. 23Kunanka
Jesukristuta kasushpa alitana yuyarishpa
Yaya Diosta ashwanta ashwanta yuyashpa
kushichishpa kawsaychi. 24Yaya Dioska
ñukanchita mushu runata rurashka
payshina ucha illa kananchipa. Chayrayku
akuychi nima ima llullapi satirishpa,
alikunallata rurashpa kawsashunchi.
25Karan shuk ñukanchikuna shuk
parti shuklla aychapishina kashpan-
chimi manana runa masikichita
llullashpa kawsaychichu, ashwan karan
kankuna karan shukta shutipa kashka-
llata rimashpa kawsaychi.
26Piñarishpaykichipas ama uchata
ruraychichu. Chaymantapas ama
chishiyakta piñariychichu, manarapas
amsayahushpan alichaychi. 27Piñarish-
palla katishpaykichika supay atipan
kankunata uchata rurachinata. Chasna
kashpan piñarishkaykichimanta
alichashpaykichi ama sakiychichu supay
kankunata uchata rurachinanpa.
28Maykan shuwa runa kashpanka
sakichun shuwanata. Ali tarawanapi
alita tarawashpa kawsachun, chasna
ganashkanwa atipananpa pay kikin
kawsanata shukkunatapas ima
pishihushkanpi yanapanata.
29Ama millaypa shimikunata
rimaychichu, ashwan yanapak shimiku-
nallata rimashpa shukta shukta
sinchikuchiychi, imapichari paykuna-
rayku sinchikunaka pishin, kankunata
uyahukkuna yanapay tukunankunapa.
30Yaya Dioska Espiritunta kushka
kankunata yanapananpa. Chasna Yaya
Dios Espiritunwa kankunata yanapash-
panmi shuk runakunata riksichin pay
kankunapa amuykichi kananta.
Jesukristu kuti shamushpanmi tukuy
kankuna silupi paywa pakta kushikush-
palla kawsankichi. Chay kushikunaykichi
punchakamami Yaya Diospa
Espiritunka kankunapi tukuy uras
kawsahun. Chayrayku ama millaypata
rurashpa Yaya Diospa Espiritunta
llakichiychichu.
31Shunkuykichipi tukuy wakaychash-
kaykichi piñaykunata anchuchiychi.
Tukuy piña kanata, piñanakunatapas,
kaminakunatapas, rimanakunatapas
sakiychi. Chaymantapas tukuy millaypa
yuyaywa kanata shunkuykichimanta
anchuchiychi. 32Ali shunku runakuna
kaychi, shukwa shukwa yanapana-
kushpa kawsaychi. Kristu wañushkan-
rayku Yaya Dioska ñukanchita
uchanchikunamanta llakichishkanshina,
kankunapas shuk runawa piñanakush-
paykichika llakichinakuychi.

Imashnami ñukanchi Yaya Diospa wawankuna kawsananchi tiyan

5 1Wawkikuna panikuna, Yaya Diospa
yuyashkan wawankuna kashpaykichi
sinchikuriychi kankunapas payshina
shukkunata yuyashpa kawsanaykichipa.
2*Kristuka ñukanchita yapa yuyashkanray-
kumi kruspi wañurka. Chasna ñukanchi-
ranti wañushpanmi Yaya Diosta
kushichishpan shuk mishkihlla asnak
wikita rupachishkashina karka. Chasna
Kristu ñukanchita yapa yuyashkanshina
kankunapas tukuy uras yuyanakushpalla
kawsaychi.

3Kankuna Yaya Diospa runankuna
kashpaykichimi manana kankunapi
tiyachun nima shuk musayanaka,
aychaykichiwa mana ali ruranaka, nima
imakunata munarishpa kawsana. Nima
chay millaypakunamanta yuyarishpa
kwintaychichu. 4Ama rimaychichu
millaypa kwintukunata, nima yanka
nishpa asichinaykichipa ukupanakunata
rimaychichu. Kankuna Yaya Diospa
wawankuna kashpaykichi manami
alichu chaykunata rimanaykichipa.
Ashwan Yayanchi Diosta agradesishpa
kushichiychi. 5Kankunaka ña yachanki-
chi, maykan runami musayan,
aychanwa mana alikunata ruran, chay
runaka manami atipankachu Kristupa,
Yaya Diospa kamachinan mushu
munduma kawsak rinata. Tukuy
imakunata munarishpa kawsakpas
manami atipankachu chayma kawsak
rinata, Yaya Diosta yuyana imata
imakunallata yuyak kashkanrayku.
6Shuk llullachik runakuna kankunata
yanka shimikunawa uchata rurachina-
yashpanpas ama paykunata kasuychi-
chu. Yaya Dioska tukuy payta mana
kasuk runakunataka chasna millaypaku-
nata rurashkankunarayku sinchitami
kastiganka. 7Kankunaka ama chay
millaypata rurak runakunawa parihu
rurashpa kawsaychichu. 8Ñawpa
kankunaka tukuy millaypata rurashpay-
kichi amsapishina kawsapayarkankichi.
Kunanka Amunchi Jesukristuwa pakta
kawsahushkaykichiraykumi, punchapi-
shina kawsahunkichi. Chayrayku
punchapishina kawsak runakunashina
alita rurashpalla kawsaychi. 9Chasna
punchapishina kawsashpaykichimi ali
shunku, alita rurak, shutipa kashkallata
rimak runakuna kankichi. 10Tukuy
shunkuykichimanta pacha Amunchi
Jesukristupa munashkanta
ruranayashpa, kay ruranayanaynika
paypa rikushkanpi alichu manachu
nishpa tapuriychi.
11Ama amsapishina kawsak runaku-
nawa parihu mana ali nima imarayku
valik ruranakunata rurashpa kawsaychi-
chu. Ashwan paykunata kunashpaykichi
amsapishina pakalla millaypata
rurahushkankunata riksichiychi manana
chasna ruranankunapa. 12Paykunapa
pakalla rurahushkankunaka yapa
pinkaypami, nima kwintaypachu kan.
13Yaya Dios shutipa kashkata rimash-
kanka punchashina kashpanmi
rurashkanchikunata riksichin. Chaypina
shutillata atipanchi rikunata imashnami
kanahun. 14Chasna punchapishinana
kawsashpanchi manana amsapishinana-
chu rurashpa kawsanchi. Chayrayku
rimanchi:

Kanka puñushkashina kashkayki-
manta likchariy.
Wañushkashina kashkaykimanta
atariy.
Chasna atarishpaykimi Kristuka
kanta yanapanka, alita
rurashpa punchapishina kawsa-
naykipa nishpa.

15Chayrayku alita kuyrariychi mana
millaypata ruranaykichipa. Ama Yaya
Diospa munashkanta mana riksik
runakunashina kawsaychichu, ashwan
ali yuyaywa kawsaychi. 16Kay puncha-
kunapi runakunaka ashwanta ashwanta
millaypakunata rurashpallami kawsana-
hun. Kankunaka karan atipashkaykichi
uras mana killashpa alikunata ruraychi.
17Ama kawsaychichu mana yuyayyu
runashina nima imata asirtashpa,
ashwan Amunchi Kristupa munashkanta
yachakushpa asirtaychi. 18Ama machay-
chichu. Machashpaykichika tukuy
pinkaypakunatami rimankichi ruranki-
chi. Ashwan Yaya Diospa Espíritun
kankunapi kawsashpan paypa munash-
kanllata rurashpa kawsashpaykichi

tukuypi paypa yuyachishkan kaychi.
19Chasna kashpaykichi salmokunata,
kantukunata, Yaya Diospa Espíritun
yuyachishkan takinakunata takishpa
sinchikuchinakuychi. Shunkuykichipi
kushiwa takishpa Amunchi Jesukristuta
kushichiyychi. 20Amunchi Jesukristuta
kirishpa tukuy uras tukuyrayku
Yayanchi Diosta agradesiychi.

Karika warminta yuyachun Kristu kirikkunata yuyahushkanshina

21 *Kristuta yuyashpa kasushpa
kawsashpaykichi shukwa shukwa
kasunakushpa kawsaychi.
22Kankuna kusayu panikuna,
Amunchi Jesukristuta kasuhushkayki-
chishina kusaykichitapas alita kasushpa
kawsaychi. 23Kristuka ñukanchita
kishpichik kashpan paypa aychanshina
kanchi. Imashnami umanchika aychan-
chita purichin, chasnashinami Kristuka
payta kirikkunata alita yuyachishpa
purichin. Chasnallatatami kusanka
warminpa umanshina kashpan
warminta purichinan tiyan. 24Imash-
nami ñukanchi kirikkuna Kristuta
kasunchi, chasnashina warmikunapas
tukuy imapi kusankunata kasunankuna
tiyan.
25-26Kankuna warmiyu karikuna
warmikichita yuyaychi, imashnami
Kristuka ñukanchi kirikkunata yapa
yuyan. Payka ñukanchita yapa yuyash-
pan kishpichinanpa wañurka payllapana
kananchipa. Ñukanchita yachachish-
kanwa yakuwa mayllashkashina
aliyachishka. 27Chasna ñukanchita
aliyachishka chuyana suma ucha illata
paypa puntanpi churananpa. Payka
munan payllata kasushpa ali runakuna
kananchipa.
28Chasnashina kankuna warmiyu
karikuna warmikichita yuyashpa
kuyraychi, imashnami kikin aychan-
chita tukuy imamanta kuyranchi mana
ima pasananpa chasna. Shuk kari
warminwa shuk runashinalla kashpan
warminta yuyashpanka pay kikintami
yuyan. 29-30Nima maykan runa pay
kikinpa aychanta chikninchu, ashwan
tukuy ali kananpa munashkanta kushpa
alita kuyran. Imashnami Kristuka
ñukanchi payta kasukkunata paypa
aychanshina kashpanchi kuyran,
chasnashina kankunapas alita warmiki-
chita kuyranaykichi tiyan.
31Chayrayku Yaya Dioska puntiru
runata rurashpan rimarka:

Karika yayanta mamanta sakinkami
warmiyashpan warminwana
kawsananpa. Chasnana
warminwa shukllashina kanka-
kuna nishpa.

32Chay shimiwa rimanayashkanka
manara yapa asirtaypa kashpanpas yapa
manchariypa sumami. Chayka yuyachi-
nayan ñukanchi Kristuta kasukkuna
paywa shukllashina kahushkanchita.
33Chasna kashpan rimashkaykichi:
Tukuy kankuna warmiyu runakuna
warmikichita yuyaychi kikin aychayki-
chitashina. Kankuna kusayu warmikuna
kusaykichita yuyashpa kasuychi.

Wawakunata yayakunatapas Pabloka yachachin

6 1Wawakuna, Jesukristuta yuyashpay-
kichi yayaykichita mamaykichita
kasuychi. Chasna paykunata kasunaykichi-
tami Yaya Dioska munan. 2Kasna nin:

Yayaykichita mamaykichita
kasushpa yuyaychi nishpa.

Chay Yaya Diospa kamachishkanllami
tukuy kamachishkankunamanta puntiru
kan maykanpimi tiyan Yaya Diospa
paktachinan shimika. 3Chay paktachi-
nan shimika kasnami nin:

Yayaykichita mamaykichita
yuyashpa kawsahushpayki-

chimi kushilla achka watakunata kay allpapi kawsankichi nishpa.

4Yayakuna mamakuna, wawaykichikunata ama piñachiychichu. Ashwan alita kuyrashpa asirtachishpa paykunata yachachiychi, Amunchi Jesukristuta yuyashpa kasushpa wiñanankunapa.

Patronyu runakunata patronkunatapas Pabloka yachachin

5Kankuna patronpi tarawakkuna, chay patroykichita yuyashpa kasuychi. Kastiganata atipananta yachashpaykichi alita payrayku tarawaychi. Ali yuyaywa mana llullachishpa payta kasushpa tarawaychi *Kristuta kasuhushkaykichishina. 6Patroykichi rikuhushpan mana rikuhushpanpas alita kasushpa tarawaychi. Ama munaychichu ali tarawakshina tukushpa runakunata kushichinata. Ashwan Kristuta kasuk kashpaykichi tukuy shunkuykichimanta pacha Yaya Diospa munashkantashina ruraychi. 7Patroykichirayku tarawahushpaykichika ali munaywa tarawaychi, Amunchi Kristurayku tarawahukshina. Ama tarawaychichu runarayku tarawahukshina. 8Kankuna ña yachankichi, patronyu kashpaykichipas mana patronyu kashpaykichipas alikunata rurashpaykichika Yaya Dioska kankunata chay tupu alikunallatatami kunka.

9Kankuna patronkuna, chasnallatata runaykichikunawa ruraychi. Ama paykunata manchachishpa rimaychichu mana kasushpaykichika kankunata sinchitami kastigashunchi nishpa. Alita yuyariychi, kankunapa Amuykichi tiyananta silupi. Chay amuykichimi runaykichikunapa amunllatata kan. Paypa rikushkanpika patronkuna, patronyu runakunapas parihullami kanahun.

Imashnami Jesukristuta kirikkuna atipanahun sinchikurishpa kawsanata

10Kunanka wawkikuna panikuna, tukuy chay rimashkayniwa kaymi rimashkaynika: Amunchi Jesukristuwa pakta kawsahushpaykichi sinchikuychi. Paypa sinchi yachayninpi sinchikushpaykichi sinchikuriychi. 11Suntalukuna kuntrankunawa wañunakuhushpankuna tukuy aychankunata arkanahun aserumanta rurarishka kamisankunawa kaskunkunawa. Chasnashina kankunapas alita arkarishka kaychi supay kankunata llullachishpa winsinayahushkanpi mana winsiy tukunaykichipa. 12Wañunakuhushkapishina kahushkanchipi kuntranchikuna manami kanahunchu runakuna. Ashwan wayrapi kawsak sinchita kamachik mana rikuypa supaykunawami makanakuhukshina kawsanchi. Paykunaka ñukanchita llullachinayak millaypata rurachishpa waklichinayakkunami kanahun, kay amsashina kahuk allpapi kamachikkuna. 13Chayrayku Yaya Dios kankunarayku rurashkanpi kankunata kushkanpi sinchikushpa arkarishkashina kaychi chay sinchi kamachik supaykuna kankunata waklichinayahushkankuna punchakunapi mana llullachishpa winsinankunapa. Alita alicharishka kaychi wañunakuhushkapishina kahushkaykichipi winsishpalla katinaykichipa.

14Shutipa kashkallata rimashpa kirishpa kawsashpaykichi sinchikurishka kaychi. Chasna kawsashpaykichika shuk suntalu sinturunwa watarishkashina kankichi. Chaymantapas alita rurashpa kawsaychi. Chasna kawsashpaykichika shuk suntalu aserumanta kamisayushina kankichi kuntraykichikunamanta kuyrarinaykichipa. 15Alicharishka kaychi karan llaktakunama

rishpa Yaya Dios runakunata uchankunamanta llakichinanta yachachinaykichipa. Chasna alicharishka kashpaykichimi shuk suntalu kuntrankunama rinanpa sapatunta churarishkashina kankichi. [16]Tukuy uras Yaya Diosllapi sinchikushpa kawsaychi. Paypi sinchikushpaykichimi shuk suntalu aychanta arkanan eskudunwa wachikunamanta kuyrarihukshina kankichi. Chasnami supaykuna wachi ninayuwa tuksihukshina mana alita yuyachishpa winsinayahushpankuna atipankichi chay wachi ninayutashina arkashpa wañuchinata. [17]Chaymanta Yaya Dios kankunata llakichishpan kishpichishkanta alita kirishpa sinchikuriychi. Chasna sinchikurishpaykichimi suntalu umanta kaskunwa arkahukshina kankichi supay kankunata mana llullachinanpa. Chaymantapas Yaya Diospa shiminta alita yachakushpa kirishpa rimashpa kawsaychi. Yaya Diospa Espíritun kankunata chayta yuyachishpa yanapanka, uyakkunatapas asirtachinka. Chasna kashpanmi Yaya Diospa shimin ishkay wiluyu sablishina kashpan shuk suntalu ishkay wiluyu sabliwa makahukshina kankichi supayta kallpachinaykichipa.

[18]Yaya Diospa Espíritun kankunata yanapahushpan tukuy uras Yaya Diosta mañashpa kawsaychi. Sinchikushpalla mana sampayashpa mañaychi tukuy *Kristuta kirik masikichita yanapanaykichipa. [19]Chaymanta ñukaraykupas Yaya Diosta mañaychi yanapawananpa. Chasna yanapawashpanmi atipasha sinchita mana manchashpa yachachinata chay ñawpa mana yachashkanchi suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta. Chasna yachachishpaynimi achka runakuna yachankakuna Yaya Dios paykunatapas kishpichinayahushkanta. [20]Yaya Diospa kachashkan kashpaynimi paypa suma ali shiminta yachachinaynipa, piñariwashpankuna karselpi churawashkakuna. Chayrayku Yaya Diosta mañaychi, karselpi kashpaynipas nima imata manchashpa Jesukristumanta yachachinaynipa, imashnami yachachinayni tiyan.

Pabloka kartanta tukuchihushpan Jesukristuta kirik masinkunata saludan

[21]Kankunapas ñukamanta yachanaykichipa imata rurashpami kay karselpi kahuni nishpa, munashka wawkinchi Tikikota kachasha. Payka alita Jesukristupa shiminta yachachinata yanapawakmi kan. [22]Payta kankunama kachahuni kankunata kwintak rinanpa, imashnami kahunchi nishpa, chayta yachashpaykichi shunkuykichipi sinchikurishka kanaykichipa.

[23]Yayanchi Diosta, Amunchi Jesukristutapas kankunarayku mañahuni, tukuy kankunata yanapashpan kushilla kawsanaykichipa, chaymantapas shukwa shukwa yuyanakushpa, tukuy uras payllapi yuyarishpa sinchikunaykichipa. [24]Tukuy kankuna Amunchi Jesukristuta mana sampayashpa yuyahukkunata Yaya Dios llakichishpan yanapachun.

Chayllata killkashkani.

Wawkikichi turikichi
Pablo

PABLOPA KILLKASHKAN KILLKA FILIPOS LLAKTAPI JESUKRISTUTA KIRIKKUNARAYKU

Pablo Timoteowa kirikkunata saludanahun

1 [1]Munashkanchi wawkinchikuna paninchikuna, ñuka Pablo wawki Timoteowa, Jesukristupa kamachishkankuna kashpanchi kankuna Filipos llaktapi Jesukristuta kirik Yaya Diospa akllashkan runankunarayku, sinchikuchik wawkikunaraykupas, yanapak wawkikunaraykupas kay kartata killkahunchi. [2]Yayanchi Dios, Amunchi Jesukristupas kankunata llakichishpan yanapanahuchun kushilla kawsanaykichipa.

Pablo mañan Yaya Diosta kirikkunarayku

[3]Karan kuti kankunata yuyarishpayni Yayayni Diosta atunta agradesini. [4]Yaya Diosta mañahushpayni yapa kushikushpa mañani kankunarayku. [5]Jesukristuta kirishkaykichimanta pacha kunankama yanapawahunkichi chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachinata. [6]Yaya Dios kallarirka kankunata aliyachinata paypa munashkanta rurashpa kawsanaykichipa. Chasna kashpan alita yachani, pay kankunata aliyachihushkanta Jesukristu shamunankama alita paktachinanta. [7]Chasna kankunamanta yuyarinayni tiyan, kankunata yapa yuyahushkaynirayku. Karselpi apirishka kahushpayni apukunapa puntanpi tapuy tukuhushkaynipi Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta shutipa kananta riksichihushpayni kankunaka yanapawashkankichi. Yaya Dios ñukata yuyawashpan tukuy chaykunata ruranaynipa churawarka. Kankunaka tukuy chay rurahushkaynikunapi mañashpa, munashkaynita kachashpa sumakta yanapawashkankichi. [8]Jesukristu ñukanchikunata yuyahushkanshina ñukapas kankunata yuyani. Yaya Dios yachan yapa kankunata yuyashpayni rikunayahushkaynita. [9]Yaya Diosta tapuni tukuy uras ashwan alita yuyanakushpa kawsanaykichipa. Chaymantapas tapuni ashwan alita Yaya Diosta riksinaykichipa, tukuy uras ashwan alita yachanaykichipa, maykanmi ali, maykanmi mana alichu ruranaykichipa. [10]Chaypirami atipankichi akllanata alikunamanta ashwan ali kashkata. Chasnami atipankichi alita rurashpa kawsanata, Jesukristu kutimuhushkan punchapi nima pi kankunamanta millaypata rimananpa. [11]Chasna Jesukristu yachayninwa kankunata yanapashpan tukuy uras alikunallatana rurashpa kawsashpaykichi tukuy

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

runakuna rimankakuna Yaya Dios yapa ali kananta.

Pablo karselpi kahushpanpas achka runakuna uyanahun Yaya Diospa shiminta

12Wawkinikuna paninikuna, munani yachanaykichipa karselpi churay tukushkaynika yanapashka ashwan achka runakuna uyanankunapa Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta. 13Tukuy kay atun apupa kamachinan wasipi kuyrak suntalukuna, tapuy tukushkaynita tukuy uyak runakunapas kunan yachashkakuna karselpi kahushkaynita *Kristuta katihushkaynirayku. 14Chasna karselpi kahushkaynirayku achka Kristuta kirik masinikuna ashwanta sinchikushkakuna Jesukristumanta suma ali shimita mana manchashpa yachachinankunapa.

15Shutipami shukkunaka chikniwashpankuna ñukami Pablomanta ashwan sumakta yachachini nishpa yachachihunkuna. Chasna kashpanpas shukkunaka ñukata yuyawashpa ali munaywa Kristumanta yachachihunkuna. 16Chay yuyak kashkankunarayku yachachik wawkikunaka yachanahun, Yaya Dios munashpan kay karselpi kahushkaynita, paypa suma ali shimin Jesukristu runakunata kishpichinanmanta shutipa kananta riksichinaynipa. 17Chay mana yuyawak wawkikunaka Jesukristumanta yachachinahun shukkunamanta pasa kanayashpa. Mana ali yuyaywa yachachishpankuna munanahunlla, ñuka kay karselpi kahushpayni ashwanta parisichiwanankunata. 18Mana imananchu mana ali yuyaywa yachachihushpankuna ali yuyaywa yachachihushpankuna ishkantimi Kristumanta chasnalla yachachihunkuna. Chayraykumi kushikuni. Ashwanta kushikushpalla katisha.

19Yachani kankuna Yaya Diosta mañahushkaykichirayku Jesukristupa Espíritun yanapawashpan ñukaka tukuymanta kishpichiy tukunaynita. 20Tukuy shunkuynimanta pacha munani, chaymanta kirini alillata rurashpa katinaynita. Chasna kashpan nima imapi pinkachiy tukushanchu. Imashnami tukuy uras alita yachachishkani, chasnalla munani mana manchashpa Kristumanta yachachishpalla katinata. Kawsahushpayni wañushpaynipas yapa munani tukuy runakuna ñukata rikuwashpankuna yachanankunapa Kristu yapa ali atun kananta. 21Ñukaraykuka kay allpapi kawsahushpayni Kristuta yuyashpa paywa pakta kawsanallami ali. Wañushpayni ashwan alita kushikushpa Kristuwa pakta kawsasha. 22Kay allpapi kawsahushpayni atipani ashwanta runakunata yachachinata Kristumanta. Chayrayku mana atipanichu rimanata maykantami munani ashwanta, kawsanatachu, wañunatachu. 23Ishkanti chasnalla ali kashpan mana yachanichu imashna yuyarinata. Yapa munani Kristuwa ñawipurana kawsak rinata. Chaymi ashwan ali kama ñukarayku. 24Kankunaraykuka ashwan ali kan kay allpapi kawsashpa katinaynipa, kankunata ashwanta yanapanaynipa. 25Chasna kashpan yachani ashwanta kay allpapi kawsanaynita. Chasnami atipani kankunata yanapanata, Jesukristuta ashwan alita kasushpa, ashwanta kushikushpa kawsanaykichipa. 26Chasna kashpan ñuka kutikashka kankunawa kashpayni Jesukristuta agradesishpa kushichishpa yapa kushikushunchi.

27Imashna pasahushpaynipas kankunaka alita rurashpa kawsaychi. Runa masikichikuna chayta rikushpankuna Yaya Diospa suma ali shimin Jesukristu runakunata kishpichinanmanta alimi nishpa rimanankunapa.

Ñuka kankunama rishpaynipas mana
kankunama rishpaynipas yapa munani
yachanata Jesukristuta alita kasushpa
kawsahushkaykichita. Munani parisish-
paykichipas shuk yuyayllawa shuk
munayllawa chay suma ali shimita
Jesukristu runakunata kishpichinan-
manta yachachinaykichipa, achka
runakuna paypi sinchikunankunapa.
28Kankunata chiknik runakunata ama
manchaychichu. Chasna mana
manchashpa kawsahushkaykichita
rikushpankuna yachankakuna Yaya Dios
paykunata uchankunamanta wiñaypa-
rayku kastigananta. Chaymantapas
yachankakuna Yaya Dios kankunata
kishpichinanta wiñaypa Jesuswa pakta
kawsak rinaykichipa. 29Yaya Dios
kankunata yapa yuyashpan yanapashka
Kristuta kirinaykichipa. Mana chayll-
achu, ashwan kankunata yapa yuyashpan
sakin Kristuta kasuk kahushkaykichi-
rayku parisinaykichipa. 30Chasna
kashpan kankunapas ñukashina
parisihunkichi. Ñami yachankichi
imashnami runakuna chikniwashpan-
kuna yapa parisishkani. Chaymantapas
kunankama chasnalla parisihuni.

Pablo yachachin Jesukristushina yuyarishpa kawsananchipa

2 1Wawkikuna panikuna kankuna
*Kristuwa shukllashina tukushkay-
kichirayku sinchikuchiy tukushkankichi
alillata rurashpa kawsanaykichipa.
Llakiywa kahushkaykichipi yanapak
shimikunawa kankunata yuyashpa
sinchikuchishkanta riksishkankichi.
Yaya Diospa Espíritun kankunapi
kawsahushkanrayku shukwa shukwa
yanapanakushpa kawsanata, chayman-
tapas yuyanakushpa llakichinakushpa
kawsanata riksishkankichi. 2Chasna
kashpan yapachiychi kushikunaynita
kankunamanta kushikushpalla
kanaynipa. Shuk yuyayllawa kawsaychi.
Shukwa shukwa yanapanakushpa,
yuyanakushpa, llakichinakushpa
kawsaychi, shuklla tukushkashina shuk
munayllawa. 3Ama shukwa shukwa
piñanakushpa rimanakushpa kawsaychi-
chu. Ama runakunata kankuna kikin
munashkaykichillata rurachinayashpa
kawsaychichu, ñukami kani ashwan
yachak nishpaykichi. Ashwan karan
shuk shukkunamanta yuyarishpa
kawsaychi payka ñukamanta ashwan
alimi nishpa. 4Ama munashkaykichillata
yuyarishpa rurashpa kawsaychichu,
ashwan shukkunapa munashkankunata-
pas yuyarishpa kawsaychi.
5Kankunapura kawsahushkaykichipi
Jesukristu yuyarishkanshina kankuna-
pas yuyarishpa kawsaychi.
6 Jesukristu tukuypi Yaya Diosshina
kashpantata mana rimarkachu
kanshinalla kanayani nishpa.
7 Ashwan siluta sakirka, ñukanchi-
shina shuk warmimanta wawa-
yarishka runa tukushpan tukuy
runakunata yanapashpa kawsa-
nanpa.
8 Pay tukuyta yanapak tukushpan
Yayan Diosta kasushpan mana
alita rurak runashina pinkariy-
pata shuk kruspi wañurka.
9 Chayrayku Yaya Dioska payta tukuy
runakunamanta ashwan atun
yachak kananpa churarka.
Paytaka wañushkanmanta
kawsachishpan kuchunpi
churarka, tukuy kamachik
runakunamanta ashwan atun
kamachik kananpa.
10 Yaya Dios payta chasna churashka
tukuy silupi kawsakkuna, tukuy
kay allpapi kawsakkunapas, tukuy
wañushkakunapas Jesukristuta
kushichishpa paypa puntanpi
kunkurinankunapa.

[11] Chay uras tukuy runakuna
Jesukristu tukuymanta ashwan
atun kamachik kananta riksish-
pankuna chayta rimashpa Yaya
Diosta kushichinkakuna.

Jesukristuta kirikkunaka kay amsashina mundupi punchashina kanahun

[12]Munashkayni wawkinikuna paninikuna, imashnami tukuy uras alita kasuwashkankichi chasna kunanpas kasuwaychi. Yaya Dios kankunata kishpichishkanta yachashkaykichirayku tukuy shunkuykichimanta pacha payta kasuhushkaykichiwa ashwanta ashwanta kishpichiy tukuhushkaykichita rikuchiychi. Ñuka kankunawa kahushpayni chayta alita rikuchishpaykichi, kunan kankunamanta karupi kahushpayni ashwan alita rikuchishpa kawsaychi. [13]Yaya Dios kikin kankunata munachin alita kishpichiy tukunata. Pay kikin kankunata yanapan ashwanta ashwanta kishpichiy tukunaykichipa. Chasna kashpanmi atipankichi alita kishpichiy tukunata, imashnami pay yuyarirka kankunarayku ali kananta.
[14]Imatapas rurahushpaykichi mana rimarishpa, mana killashpa, nima rimanakushpa, ashwan tukuyta ali yuyaywa ruraychi. [15]Chasna kawsashpaykichika nima pi kankunamanta millaypata rimankachu. Chasnashpaykichimi Yaya Diospa wawankuna kahushkaykichita rikuchinkichi. Chay mana alita rurak millaypa yuyayyu runakuna chawpipi alita rurashpa kawsahushpaykichi amsa tutapi punchayachik istrillashina kankichi. [16]Chasna kanaykichipa, Yaya Diospa shiminta, maykanpimi kushilla Yaya Dioswa kawsayta tarinchi, chayta alita shunkuykichipi wakaychashpa kawsaychi. Chasna kawsashpaykichimi *Kristu shamuhushkan uras ñuka kankunamanta sumakta kushikusha. Chaypi yachasha manami yankachu kankunapi sampayakta yachachishpa purishkaynita. [17]Ñukata wañuchiwankakunachari. Chasna kashpanka Yaya Diosta kawsaynita kushpa kushichishami, imashnami *saserdotenchikuna shuk obeha maltata wañuchishpa Yaya Diosta kushichishpa rupachihushkankunapi *vinuta talishpa rurapayanahun. Kankuna Jesukristuta kirishkaykichirayku Yaya Diosrayku kawsahushkaykichiwa ñawpa wiwata rupachihushkawashina payta kushichihunkichi. Chayrayku wañuchiwanankuna kashpaynipas kushikunilla, tukuy kankunawa pakta kushikunilla Yaya Diosta kushichishpa kawsahushkanchirayku. [18]Chasnallatata kankunapas ñukawa parihu kushikuychi.

Pablo kwintan Timoteomanta Epafroditomantapas

[19]Amunchi Jesús munashpanka Timoteota utkalla kankunama kachasha kankunata sinchikuchinanpa. Pay chaymanta kutimushpan kwintawanka imashnami kawsahunkichi nishpa. Chayta yachashpaynimi ñukapas kushikushpayni sinchikusha. [20]Mana tiyanchu Timoteomanta ashwan shuk runa ñukashina kankunata yuyakka. Paymi tukuy shunkunmanta pacha munan kankunata yanapanata alita rurashpa kawsanaykichipa. [21]Chay shukkunaka paykuna kikinraykulla yuyarishpa kawsanahun manami yuyarinahunchu Jesukristupa munashkanta. [22]Kankuna yachankichi Timoteo alita rurashpa kawsahushkanta. Shuk ali wawa yayanta yanapahushkashina payka ñukata yanapawan Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachinata. [23]Chayrayku yuyarini payta utkalla

kankunama kachanata, apukuna kay
karselmanta llukshichiwankakunachu
manachu nishpa yachashkayniwasha.
24Payta kachanayashpaynipas Amunchi
Jesukristupi sinchikuni, pay yanapa-
washpan ñukapas kankunata utkalla
rikuk rinata.
25Shukta kunan kachanayni tiyan
nishpa yuyarishpayni wawkinchi
Epafroditota kuti kankunama
kachahuni. Payka ñukaraykuka ali
yanapawakmi. Ñukawa pakta Yaya
Diospa shiminta yachachik kan.
Runakuna ñukanchita parisichishpanku-
napas ñukawa pakta Jesukristumanta
rimashpalla katirka. Kankuna kikin
payta ñukama kachashkankichi tukuy
munashkaynikunapi yanapawananpa.
26Pay tukuy kankunata yapa
rikunayashpan kankunama kachahuni.
Yachashpan unkushka kahushkanta
yachashkaykichita, yapa yuyarishpa
kahu kankunarayku. 27Shutipami
unkushka karka. Ña wañunalla kahurka.
Chasna kashpanpas Yaya Dioska payta
llakichishpan ampirka. Chasna payta
ampishpan mana payllatachu
llakichirka. Ashwan ñukatapas
llakichirka chay achka llakirihushkayni-
manta mana ashwanta llakirinaynipa.
28Chayrayku payta utkalla kankunama
kachahuni kankunata rikuk rinanpa,
payta rikushpaykichi kushikunayki-
chipa. Chasna pay kankunapi kahush-
pan ñukapas kankunamanta manana
yapa yuyarishpachu kasha. 29Kankunapi
paktashpan Jesukristuta kirik wawkin-
chi kashkanrayku payta kushikushpa
yaykuchiychi. Tukuy payshina kirik
wawkikunatapas alita yuyashpa
kawsaychi. 30Jesukristupa kamachish-
kanta rurahushkanpi Epafroditoka yapa
sinchita unkushpan ña wañunalla karka.
Wañushanpas nishpa yanapawananpa
shamushka kashpan kankunaranti
yanapawahun kankuna karu llaktapi
kahushkaykichirayku mana atipawash-
paykichi yanapanata.

Jesukristuwa kawsanamanta kwintan

3 1Wawkinikuna paninikuna,
imashna pasanaykichi kashpanpas
kayta kankunata rimani: Amunchi
Jesusta yuyashpa kushikuychi. Achka
kuti chasnallatata killkashpaynipas
mana amirinichu kutikashka chayllatata
kankunata rimanata. Chasna kuti
rimashkaynika kankunata yanapankami.
2Alita kuyrariychi chay kankunata
waklichinayak runakunamanta.
Paykunaka llullachishpa yachachikkuna
kashpankunami yuyaykichita pantachi-
chishpa waklichinayanahun. Ñukanchi-
shina ishpanaykichi kara puntata
pitinaykichi tiyan Yaya Diospa wawan-
kuna kanaykichipa nishpa yachachina-
hun. 3Yaya Diospa Espíritun ñukanchita
yanapashpan Yayanchi Diosta tukuy
shunkunchimanta pacha kushichishpa
kawsashpanchi paypa wawankuna
kanchi. Jesukristuranti kishpichiy
tukushpanchimi yapa kushikunchi.
Mana yuyarinchinachu ishpananchi
kara puntata pitishpara Yaya Diospa
wawankuna kananchita nishpa.
4Ñawpa ñukapas yuyaripayarkani,
alita Moisespa killkashkan kamachish-
kakunata paktachishpaynimi Yaya
Diospa wawan kani nishpa. Ñukami
tukuy runakunamanta ashwan alita
Moisespa killkashkan kamachishkaku-
nata kasushpa kawsashkaynita yuyarini.
5Moisespa killkashkanpi rimashkan-
shina yayaynika pusak punchayu
kahushpayni ishpanayni kara puntata
pitirka. Kikin israel runami kani, yaya
rukunchi wañu Benjaminpa
miraymanta. Yayaynipas, mamaynipas
kikin israel runakuna kashkankuna-

rayku, ñukapas kikin israel runami kani.
Moisespa killkashkan kamachishkakunata kasukkunamanta ashwan alita
kasuk *fariseokuna nishkankuna
muntunmanta karkani. 6Nima pi
atiparkachu ñukamanta mana alita
rurashkaynita rimanata. Yapa munash-
payni tukuy israel masinikuna Yaya
Diosta alita kasushpa kawsanankunapa,
Jesukristuta kirikkunata yapa piñarir-
kani. Runakunata yuyayninkunapi
pantachichinahun nishpayni paykunata
apishpa kachapayarkani apukuna
kastiganankunapa.
7Ñawpa yuyarirkani tukuy chay
kamachishkankunata kasushpayni Yaya
Diospa rikushkanpi ali kanaynita.
Kunanka *Kristuta kirishpayni yuyarini,
tukuy chay ñawpa yuyarishkaynikunaka
mana ali kashpankuna runakunata
arkanahun uchankunamanta llakichiy
tukunankunapa. 8Tukuy ñawpa
yachakushkaynikunata kunanka nima
imatashina rikunina Yaya Diospa
Kachashkan Kishpichik Jesuska Amuyni
tukushpan. Tukuy maykantami
runakuna ali kananta yuyarinahun,
chaytaka wasuratashina sakishkani
Kristullapi sinchikunaynipa. 9Paywa
tantaylla kawsanallatami munani.
Manana yuyarinichu Moisespa killkash-
kan kamachishkakunata kasushkayni-
rayku ali tukunata Yaya Diospa
rikushkanpi. Ashwan yachani Kristupi
sinchikushpaynilla Yaya Dios uchayni-
manta pichawashkanta paypa
rikushkanpi ali kanaynipa. 10Yapa
munani Jesukristuta tukuy uras ashwan
alita riksinata. Payka Yaya Diospa atun
yachayninwa kashpan wañushkanmanta
kawsarimushka. Yapa munani ñukapas
chay atun yachayninta riksinata.
Munani Kristushina parisinata tukuypi
Yaya Diospa munashkanllata rurak
kanaynipa. Imashnami pay wañushpan
tukuypi Yayan Diosta kasuk kananta
rikuchirka, chasnami ñukapas munani
payshinallatata kasunata wañunayni-
kama. 11Chasna payta kasushpa
kawsashpayni kirini ñukapas payshina
wañushkaynimanta kawsarinaynita.

Pablo kirikkunata kunan payshina tukuy uras Jesukristupa munashkanta ashwan alita rurashpa kawsanankunapa

12Ñukaka manara yachanirachu
Jesukristushina alillata rurashpa
kawsanata. Chayta yachashpayni mana
munanichu chasnalla kiparinata.
Ashwan tukuyta rurani, Yaya Dios
munashkanshina alillata rurak tukunay-
nipa, Jesukristu ñukata paypa yuyash-
kan runanta rurawashkanrayku. 13Waw-
kikuna panikuna, kuti rimashkaykichi
manarami Yaya Dios munashkanshina-
rachu tukushkani. Chasna kashpan
tukuy chay ñawpa rurashkaynita
sakishpayni manana yuyarininachu.
Tukuyta rurani Yaya Diospa munash-
kanta tukuypi alita rurak tukunaynipa.
14Tukuy atipashkaynita rurani siluma
kushilla paywa pakta kawsak rinaynipa.
Yapa munani Yaya Dios kushikushpa
yaykuchiwashpa kushichiwananta.
Jesukristu ñukanchita yanapashpan
siluma kawsak rinanchipami Yaya
Dioska ñukanchita akllashka.
15Kankuna shutipa Jesukristuta
kirishpa kawsashpaykichika chay
rimashkaynishinami kankunapas
yuyarinaykichi tiyan. Shuk parti mana
yachachishkaynishina yuyarishpayki-
chika Yaya Diosmi chaytapas kankunata
asirtachinka. 16Tukuy ña yachakushkan-
chikunata akuychi alita rurashpa
katishunchi.
17Wawkikuna panikuna, ñukashina
kankunapas kawsaychi. Chaymantapas
yachachishkanchita kasukkunapa

kawsahushkankunata rikuychi, chasnallatata kankunapas kawsanaykichipa.
18Achka runakuna yachachishkaynita
uyashpankunatata Jesukristu kruspi
wañushkanta chiknishpankuna mana
kirinahunchu. Paykunaka Jesukristupa
kuntrankunami kanahun. Achka kuti ña
paykunamanta kankunata rimashkani.
Kunan kutikashka llakirishpa wakashpa
rimahuni. 19Chay runakunata Yaya
Dioska nina mana wañukma kachanka.
Yaya Diosta mana kasunayashpankuna
mikunallata yuyarishpa kawsanahun.
Pinkaypakunata rurahushpankunapas
kushilla kawsanahun. Yaya Diosta mana
yuyarishpankuna tukuy kay allpapi
tiyashkakunallata yuyarishpa kawsanahun. 20Ñukanchika mana chasna
kawsananchi tiyanchu. Yachanchi siluka
llaktanchi kananta. Chay silumanta
Amunchi Jesukristu shamunanta
chapashpa kawsahunchi ñukanchita
pushashpan kishpichinanpa. 21Chasna
silumanta shamuhushpan pay tukuyta
kamachik tukuyta atipak kashpan kay
wañuna aychanchita mushuyachinka
paypa suma mana wañuk aychanshina
kananpa.

Kushikushpa Jesukristuta katishunchi

4 1Chayrayku munashkayni wawkinikuna paninikuna, Jesukristuta alita
katiychi payta kasushpa kawsanaykichipa. Kankunata yuyashpayni yapa
rikunayani. Kankuna Yaya Diospa
shiminta yachachishkaynimanta alita
kirishkaykichirayku yapa kushichiwankichi.

2Pani Evodia, pani Síntike, kankunata
rimani: Jesukristuta kirishkaykichirayku
yuyanakushpa shuk yuyayllawa kawsaychi. 3Yachachik masini, kanta tapuni
chay panikunata yanapanaykipa shuk
yuyayllawa kawsanankunapa. Chay
panikunaka parisinakunata mana
manchashpa yapa yanapashkakuna
wawki Klementewa shuk wawkikunawa
pakta Yaya Diospa suma ali shiminta
Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachihushkanchipi. Yaya Dios
tukuy paykunata alita riksin. Shutinkunaka killkarishka kanahun wiñaypa
paywa kawsak runakunapa shutinkuna
killkarishkapi.

4Jesukristuta kirishpa kawsahushpaykichi tukuy uras kushikuychi.
Kutikashka rimani: Kushikushpalla
kawsaychi. 5Tukuy runakuna riksinankunapa llakichik yuyak runakuna
kashkaykichita, yuyanakushpa kawsaychi. Jesukristuka ñami shamunka.

6Mana nima imarayku yapa
yuyarishpa kawsaychichu. Ashwan Yaya
Diosta tukuypi tapuychi kankunata
yanapananpa. Ali yuyaywa
agradesishpa tapuychi. 7Chasnashpaykichimi Yaya Dioska kankunata kushillayachinka yuyarinanchimanta pasa, nima
imata manchashpa kawsanaykichipa.
Paymi kankunata yanapanka shunkuykichipi, yuyaykichipipas kushikushpa
Jesukristuwa pakta kawsanaykichipa.

Ali ruranakunallata yuyariychi

8Chaymanta wawkikuna panikuna,
tukuy shutipa rimanakunata, tukuy
maykanmi Yaya Diospa rikushkanpi,
runakunapa rikushkanpipas ali
rimanakuna, ali ruranakunapas kan,
chaykunata yuyarishpa kawsaychi. Tukuy
ali yuyaykunallata, ali ruranakunallata,
tukuy munaypakunata, tukuy ali kushichik
rimanakunata yuyarishpa kawsaychi.
Tukuy runakunapa ali rurahushkankuna,
maykanmantami shukkunaka rimanahun
yapa alimi nishpa, tukuy chaykunata
yuyarishpa kawsaychi.

9Tukuy yachachishkaynita alita
kasushpa kawsaychi. Kankuna ali

rimashkaynita uyashkankichi, alita
rurashkaynitapas rikushkankichi.
Chayrayku kankunapas ñukashina alita
rimashpa rurashpa kawsaychi. Chasna
kawsashpaykichimi ñukanchita kushilla
kawsayta kuk Yaya Dioska kankunawa
pakta kawsanka.

Pablo Filiposmanta kirikkunata agradesin yanapashkankunarayku

10 Amunchi Jesukristuta kushikushpa
agradesini, kankuna yuyawashpaykichi
kuti kullkita kachawashkaykichirayku.
Yapa yanapawanata munashpaykichipas
unayta mana atiparkankichichu kullkita
kachawanata. 11 Mana rimanayanichu,
kullkini pishiwahushpan kachapaychi
nishpa. Ñukaka ñami yacharishkani
tiyawashkanllawa kunkaylla kawsanata.
12 Achka tiyawashpan mana tiyawash-
panpas yacharishkanimi kushilla
kawsanata. Saksakta mikushpayni mana
mikushpaynipas achka imayu kashpayni
mana imayu kashpaynipas ñami
yacharishkani kushilla kawsanata.
13 Parisishkaynipi Jesukristu sinchiku-
chiwashpan tukuy paypa munashkanta
atipani ruranata. 14 Chasna kashpanpas
alita rurashkankichi munahushkaynipi
yanapawashkaykichirayku.
15 Kankuna Filipos llaktapi kawsakku-
naka alita yachankichi nima shuk
llaktapi kawsak kirikkuna yachachish-
kaynirayku agradesiwashpa kullkiwa
yanapawashkankunata. Masedonia
allpaykichipi llaktakunamanta
llukshishpayni shuk llaktakunapi chay
suma ali shimita Jesukristu runakunata
kishpichinanmanta yachachinaynipa,
puntirumanta pacha kankunallami alita
yachachishkaynirayku agradesiwashpa
kullkita kachapashkankichi.
16 Tesalónika llaktapira kahushpayni ña
achka kuti ofrendaykichita ñukarayku
kachashkankichi shuk ima pishiwahush-
kata rantinaynipa. 17 Tukuy chaykuna-
rayku agradesishpayni kankunata mana
tapunichu kutikashka ñukarayku
ofrendaykichita kachapanaykichipa.
Ashwan munanimi ofrendaykichita
kuwashkaykichirayku Yaya Dios
kankunata alita rurak runakuna
kankichi nishpa kushichinanpa. 18 Ñami
apishkani kachawashkaykichi kullkita
wawkinchi Epafroditomanta. Chayray-
kumi kunanka mana nima ima pishiwa-
hunchu, ña achka tiyawan. Chasna
kachapashkaykichiwa Yaya Diosta yapa
kushichishkankichi. 19 Chasna kashpan
Yaya Dios maykantami kasushpa
kawsani kankunatapas tukuy ima
pishihushkanta kunka. Tukuy ali
tiyashkakunapa amun kashpan Yaya
Dios Jesukristuwa kankunata tukuy
munashkaykichita kunka. 20 Chasna
yapa ali kashpan akuychi tukuy uras
wiñayparayku Yayanchi Diosta atunya-
chishpa kushichishunchi. Chasna
kachun.

Pablo kirikkunata saludan

21 Tukuy chaypi Jesukristuta kirik
masinchikunata saludapaychi. Tukuy
ñukawa kahuk wawkikunapas
kankunata saludanahun. 22 Chaymanta
tukuy kaypi kahuk Jesukristuta kirik
masinchikunapas kankunata saludana-
hun. Kankunata yapa yuyashpankuna
tukuymanta ashwan saludanahun
*romano tukuymanta atun apupa
runankunamanta Jesukristuta
kirikkuna.
23 Amunchi Jesukristu kankunata
llakichishpan munashkanta karan shuk
kankunapi paktachichun.

Chayllata killkashkanchi.

Wawkikichikuna turikichikuna
Pablo, Timoteo

PABLOPA KILLKASHKAN KILLKA KOLOSA LLAKTAPI JESUKRISTUTA KIRIKKUNARAYKU

Pablo Timoteowa Kolosa llaktapi kawsak Jesukristuta kirik masinkunata saludanahun

1 1-2Munashkanchi wawkinchikuna paninchikuna, ñuka Pablo wawki Timoteowa pakta kay kartata killkahunchi. Ñuka Pablo Yaya Dios munashpan Jesukristupa *apostolnin tukushkani. Kankuna Kolosa llaktapi Jesukristuta kirik masinchikuna Yaya Diospa akllashkan runankunarayku kay kartata killkahunchi. Yayanchi Dios kankunata llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykichipa.

Pablokuna Yaya Diosta kirik masinkunarayku mañanahun

3Tukuy uras Amunchi Jesukristupa Yayan Diosta kankunarayku mañashpa agradesinchi. 4Sumakta *Kristu Jesusta kirishpa kawsahushkaykichita uyashkanchi. Chaymantapas yachashkanchi tukuy ñukanchi kirik masikichikunata yuyashpa kawsanaykichita. 5Chasna kawsahunkichi yachashkaykichirayku siluma rinaykichita, chaypi Yaya Dios kankunarayku wakaychashkan alikunata kuy tukunaykichipa. Chasna tukunaykichita yachashkankichi shutipa kashkata riksichik suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta uyashpaykichi.

6Chay yachakuhushkaykichi shimi tukuy llaktakunapipas paktahun. Achka runakuna chayta kirishpankuna Jesukristuta kasuk tukuhunkuna. Chaymantapas imashnami kankuna puntiru chay shimita uyashkaykichimanta pacha ashwanta ashwanta kasushpa kawsahunkichi, chasnallatata tukuy parti kirikkunapas kawsahunkuna. Chay shimita uyashpaykichi asirtashkankichi Yaya Diosmanta shutipa kashkata rimak kananta, paylla munashpan ñukanchita uchanchikunamanta pichananta ñukanchirayku rurashkanpi sinchikushpanchi. 7Chaytaka munashka wawkinchi Epafrasmi ñukanchiwa pakta sumakta kankunata yachachirka. Kristuta alita kasuk kashpan kankunata sumakta yanapashka. 8Chaymantapas paymi ñukanchita kwintak shamurka Yaya Diospa Espíritun kankunata yanapashpan yuyanakushpa kawsahushkaykichita.

9Chasna wawkinchi Epafras kwintawashkanmanta pacha tukuy uras mañahunchi Yaya Dios kankunata yanapananpa. Kankunarayku mañahunchi Yaya Diospa munashkanta alita riksinaykichipa, chaymanta paypa Espíritun kankunata yanapananpa, yachaywa kawsanaykichipa alita

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

asirtashpa maykanmi Yaya Diosmanta
maykanmi supaymanta. 10Chasna
atipankichi Yaya Diospa munashkanta
rurashpa, payta kushichishpa
kawsanata, tukuy alikunata rurashpa,
imashnami kawsanaykichi tiyan payta
riksishkaykichirayku. Chaymanta
ashwanta ashwanta Yaya Diosta
riksishpa rihunkichi. 11Chasna kawsash-
paykichimi Yaya Dios kankunata atun
yachayninwa yanapanka, parisinakuna
kankunapi paktashpanpas sinchikurish-
palla katinaykichipa. Chasnami imashna
pasahushpaykichipas mana
sampayashpa payllata kasushpa kawsan-
kichi.
12Chaymanta kushikushpa Yaya
Diosta agradesinkichi. Payka kankunata
tukuy ñukanchiwa pakta wawankunata
rurarka shuk puncha paywa pakta silupi
suma chuya punchapi kawsananchipa.
13Payka ñukanchita kishpichishka
supaypa kamachishkan kashkanchi-
manta, yuyashkan Wawanpa
kamachishkan tukushpa paypa ali
kamachihushkanpi kawsananchipa.
14Pay ñukanchirayku kruspi wañushpan
Yaya Dioska uchanchikunamanta
llakichishpan ñukanchita kishpichishka.

Jesukristu wañushkanrayku Yaya Dioska ucharanti piñayninta pasachirka

15Jesukristu Yayanwa chasnalla
yachayyu yuyayyu kashpan runa
tukushpan ñukanchita riksichirka
imashnami mana rikuypa Yayan Dioska.
Manara nima ima rurashka kashpanra
pay ña tiyarka. Chayrayku tukuy
rurashkakunamanta pasami kan. 16Yaya
Dios munashpan *Kristuka tukuy silupi
allpapi tiyashkakunata rurarka, rikuypa-
kunata, mana rikuypakunatapas. Tukuy
mana rikuypa atun yachayyu kamachik-
kunata, tukuy shuk kamachikkunatapas
Kristumi Yayan Diospa yachayninwa
rurarka tukuy payrayku kanankunapa.
17Manarapas nima ima tiyahushpanra
Kristuka ña tiyarka. Pay mana tiyamaka,
ñukanchipas manami tiyanchimachu
karka. Pay tukuyta kuyrashkanrayku-
llami kunankama tukuy tiyan. 18Chay-
mantapas Kristumi tukuy kirikkunata
kamachik tukushka, imashnami
umanchika tukuy aychanchita purichin.
Payka tukuy wañushkakunamanta
puntiru wiñayparayku kawsarirka
tukuymanta atun apu kananpa. 19Kristu
paypa Wawan kashkanrayku Yaya
Dioska munarka tukuypi paywa parihu
chasnalla yuyayyu musyayyu yachayyu
atipayyu kananpa. 20Chaymantapas
Yaya Dios munarka Kristuwa
tukuyrayku paywa shuk alichanata
ruranata. Kristu kruspi wañushpan
yawarnin shuturishkanrayku ucharanti
piñayninta pasachirka. Chasna kashpan
tukuy silupi tiyakkunarayku, kay allpapi
tiyakkunaraykupas Yaya Dios Kristuwa
alichashka tukuy atipananchipa paywa
kushilla kawsanata.
21Kankuna ñawpa manara Yaya
Diosta kasuk kashpaykichi uchallata
rurashpa, Yaya Diosta chiknishpa
piñarishpa kawsapayarkankichi.
22Kunanka Yaya Diospa Wawan Kristu
runa tukushpan wañushkanrayku Yaya
Dios uchaykichikunaranti piñayninta
pasachirka kushillana paywa kawsanay-
kichipa. Chayta rurarka shuk puncha
kankunata paypa puntanpi suma ucha
illata churananpa, nima pi kankuna-
manta atipananpa millaypata rimanata.
23Chasna paypa puntanpi paktanaykichipa
kankuna tukuy uras chasnalla
payta kirishpa kawsanaykichi tiyan.
Chaymantapas silupi Yaya Dioswa pakta
kawsak rinaykichita chapashpalla
kawsanaykichi tiyan. Chayma rinaykichita
yachashkankichi chay suma ali

shimita Jesukristu runakunata
kishpichinanmanta uyashpaykichi
kirishkaykichirayku. Chay uyashkaykichi suma ali shimita tukuy mundupi
kawsak runakunapas uyashkakuna.
Ñuka Pablopas chay shimitami
yachachik kani.

Pablo riman Yaya Dios payta akllashkanta tukuy kirikkunata yanapananpa

24 Kay karselpi parisihushpaynipas mana
imananchu. Kushikuhunilla yachashpayni
kay parisihushkaynika kankunata yanapak
kananta. *Kristu parisirka ñukanchi
runakuna atipananchipa payta kirikkuna
tukunata. Ñuka kunan aychaynipi
parisihuni, maykanmi pishin Kristu
parisinaynita rimashkanta paktachinaynipa.
Chasnami payta kirikkunata sinchikuchini,
chaymantapas achka runakunata yanapani
paywa shuk aychashina tukunankunapa.
Ñukanchi Kristuta kirikkunaka paypa
aychanshinami kanchi. 25 Kristuta
kirikkunatami yanapanaynipa Yaya Dioska
ñukata akllawarka. Payka munanmi tukuy
paypa shiminta mana pishichishpa
kankunata yachachinaynipa. 26 Chay
shimita Yaya Dioska tukuy yaya rukunchi
wañukunata manara riksichishkanta kunan
shuti ñukanchi payta kirikkunata
riksichishka. 27 Yaya Dios kikin munashpan
ñukanchi kirikkunata riksichirka chay
ñawpa mana riksishkanchi rimashkan yapa
ali suma ruranayashkanka tukuy allpakunamanta runakunarayku kananta. Chay
ñawpa mana riksishkanchi shimika kan
Kristu kawsan kankuna mana israel
runakunapipas nishpa. Chasna kashpan
kankunapas paywa pakta tantaylla silupi
kawsanata chapashpa kushillana kawsankichi.

28 Kristu ñukanchita kishpichik
kanantami tukuy runakunata yachachihunchi, tukuy paykunata kunashpa
yachachishpa Yaya Dios tukuy yachayta
kushkanwa. Munanchimi Kristuta
kirishpankuna yachakushpa
yachakushpa rishpankuna ali kirikkuna
tukunankunata. 29 Chayrayku Kristu
sinchikuchiwashpanmi alita
asirtachishpa, mana sakishpa tukuy
kankunata yachachihuni.

2 1 Wawkikuna panikuna, munani
yachanaykichipa, kankunata mana
riksishpaynipas yapa yuyashpayni mana
sakishpa mañahuni Yaya Diosta
kankunarayku. Chasnallatata rurahuni
Laodisea llaktapi kirikkunarayku shuk
mana riksiwak kirikkunaraykupas.
2 Payta mañahuni tukuy kankunata
yanapananpa parihulla ashwan yuyanakushpa kawsashpaykichi shunkuykichipi sinchikuchiy tukunaykichipa.
Atunta payta tapuni ñawpa manara
nima pita alita riksichishkanta kunan
alita riksishpaykichi sumakta asirtanaykichipa. Chay ñawpa manara riksichishkanka kanmi Kristuta kachashpan
ñukanchirayku rurashkan.
3 Jesukristullami Yaya Diospa suma ali
yachayninta, ali yuyayninta ñukanchita
riksichin.

4 Chayta kankunata rimani nima pi ali
shimikunawa llullachishpa yuyaykichita
pantachichinanpa. 5 Kankunawa mana
kahushpaynipas yuyaynipika
kankunawa pakta kahuni. Chayrayku
shuk yuyayllawa kahushkaykichita,
Kristuta alita katihushkaykichita
yachashpayni kushikuni.

Jesukristuwa tantaylla mushu kawsanamanta riman

6 Imashnami Jesukristuta yuyashpa
kayashkankichi Amuykichi kananpa,
chasnashina payllata kasushpa kawsaychi. 7 Shuk kaspi sumakta ankuyashpan
alita wiñan. Chasnashina kankunapas
yachakushkaykichishina Jesukristuta

sumakta kirishpa, mana sakishpa
kawsanaykichi tiyan, Yaya Diosta
achkata agradesishpa.
8Alita yuyariychi, mana shukkuna
runakunapa yuyarishkankuna kirinaku-
nawa yanka llullachina shimikunawa
kankunata pantachichinankunapa.
Chayka runakuna yaya rukunkuna-
manta yachakushkankunallami,
chaymantapas kay mundupi kamachik
supaykunapa yuyachishkankunami,
manami *Kristumantachu. 9Kristulla
Yaya Diosllatata kashpan tukuypi
paywa parihu chasnalla yuyayyu
musyayyu yachayyu atipayyu kan.
10Kankunaka Kristuwa shukllashina
kashkaykichirayku Yaya Dios kankuna-
pipas kawsan. Kristuka tukuy
apukunapa apunmi, tukuy yachaywa
kahukkunamanta, *angelkunamanta,
supaykunamantapas ashwan atun
kamachikmi.
11Kankuna Kristuwa shukllashina
tukushkaykichi uras payka tukuy mana
alita rurashkaykichimanta kankunata
kishpichirka manana chay mana
alikunata rurashpa kawsanaykichipa.
Chasnami shunkuykichipi pitichirishka-
shinana tukushkankichi, mana aychalla-
pichu, imashnami ñukanchi israel
runakuna rurapayanchi.
12Bawtisarishpanchimi Kristuwa
shukllashina kashpa ñawpa kawsash-
kanchita sakishpanchi paywa pakta
wañushpa urku uchkupi taparishka-
shina tukushkanchi. Chasnallatata
kirishkanchiraykumi paywa pakta
kawsarishkashina mushu kawsaytana
charinchi. Yaya Dios yanapashpan
kirishkanchi Kristuta wañushkanmanta
kawsachishka kashpan yapa atun
yachayyu kananta. 13Imashnami shuk
wañushka runa mana atipanchu
ruranata nima imata, chasnashinami
ñawpaka kankunaka shuk wañushka
runashina mana atipashkankichichu
alikunata ruranata. Uchayu kashpayki-
chi yapa millaypata rurashpa kawsash-
paykichi Yaya Diospa rikushkanpi
wañushkashina karkankichi. Chasna
kashpanchi Yaya Dioska ñukanchita
Kristuwa pakta kawsachishkashina,
uchanchikunamanta llakichishpan
yuyayninchita mushuyachishka,
Kristuwa shuk yuyayllawa alita
rurashpa kawsananchipa.
14Yaya Diospa kamachishkanta mana
alita paktachishpanchi uchayu karkan-
chi. Chay uchanchimantami Yaya Dios
ñukanchita kastiganan karka. Kristu
ñukanchiranti kruspi wañushpan Yaya
Dioska ñukanchita uchanchikunamanta
llakichirka. Chasna liwishkanchita
pagakshina ñukanchita uchanchikuna-
manta kishpichirka manana nima pi
payta atipananpa rimak rinata mana
alita rurashkanchikunamanta.
15Kristuka kruspi wañushpan Yaya
Dioska tukuy chay ñukanchita
kamachik supaykunata winsirka
manana ñukanchita kamachikkuna
kanankunapa. Chasna rurashpan
rikuchirka Kristu tukuy paykunamanta
yapa pasa atipak kananta.

Pablo yachachin runakunapa yuyayninkunata katina mana ali kananta

16Tiyan kasna rimak runakuna: Shuk
mikunakunata mikushpaykichika shuk
upyanakunata upyashpaykichika Yaya
Diospa rikushkanpi mana alitachu
rurankichi nishpa. Chaymanta karan
watapi tantarina punchakunata, mushu
killakunata, *samana punchakunata
kamachishkakunapi rimashkashina
mana pasashpaykichika Yaya Diospa
rikushkanpi mana alitachu rurankichi
nishpa. Chasna rimashpankunapas
paykunata mana kasuychichu. 17Tukuy

chaykunawa manara Jesukristuta
kachashpan Yaya Dios yuyachinayarka
ñukanchi Jesukristupi sinchikukkuna-
rayku ruranan kashkata. Kunanka
Jesukristu shamushpan ñukanchirayku
rurashkanwa mushu kawsayta
kushkanwa Yaya Dioska ñami
paktachishka tukuy chay ñawpa
kamachishkan mikunawa, tantarinaku-
nawa, tantarina punchakunapi
ruranakunawa yuyachinayashkanta.
18Chay kankunata llullachik runaku-
nata ama kiriychichu. Paykuna Yaya
Diospa puntanpi nima imachu kani
nishpa alishina tukushpankuna
*angelkunata mañashkankunawa
paykuna kikinta atunyachirinahun.
Muskuypishina rikushkankunamanta
kwintashpankuna shukkunata kasuchi-
nayanahun. Paykuna kikin yuyayninku-
nallata katishpa yanka munay atunya-
chirinahun. 19Chasna yuyarik runaku-
naka *Kristuta mana kasunahunchu.
Ñukanchi kirikkunaka Kristupa aychan-
shinami kanchi. Payka chay aychata
purichik umashina kashpan tukuy
ñukanchita kamachihun. Tukuy
ñukanchi shuk yuyayllawa payta
kasushpa alita yanapanakushpa
kawsashpanchika ashwanta ashwanta
sinchikushpa Yaya Diospa munashkanta
rurashpa rihunchi.
20Imashnami shuk wañushka runaka
ñawpa kawsashkanta sakishka, chasna-
shina kankunapas wañushkashina
kashkaykichirayku sakishkankichi
kasunata runakuna kasuhushkankuna
kirinakunata. Kristuwa shukllashina
tukushkaykichirayku pay wañushpan
kankunapas ñawpa kawsashkaykichita
sakishpaykichi wañushkashina
tukushkankichi. Chasna kashpan
¿imaraykutaya kunan kuti Yaya Diosta
mana kasukkunashina runapa yuyarish-
kankunata kasunayankichi? 21Payku-
naka rimanahun: Kayta llankanaka
mana alichu. Chaykunata mikunaka
mana alichu. Chay shuk imakunatapas
apinaka mana alichu nishpa. 22Chay
kamachinakunaka yachachinakunaka
runa yuyaylla kanahun. Imakunawa
ruranakunamantalla rimanahun,
maykankunami tiyan shuk raturaykulla
runata sirvihushkanpi tukurinankunapa.
23Puntiru yuyarishpa chay kamachina-
kuna yachachinakuna ali yachaywa
rimarishka kanahun. Ñukanchita
rimanahun runakuna yuyarishkanku-
nata imashnami Yaya Diosta kushichi-
nanchi tiyan nishpa. Yachachinahun
imashna rurashpami ñukanchi kikinta
mana atunyachirinchichu nishpa,
imashnami aychanchita parisichinanchi
tiyan ali tukunanchipa nishpa. Tukuy
chaykuna ali rikurishpankunapas
manami alichu kanahun. Nima imapi
yanapakchu kanahun Yaya Diosta
kushichishpa kawsananchipa. Ashwan
runakunata sinchikuchinahun mana ali
munashkankunata katishpa, paykuna
kikin yuyarishkankunamanta rurashkan-
kunamanta atunyachirishpa kawsanan-
kunapa.

Jesukristuwa pakta kawsanamanta riman

3 1Kankuna Jesukristuwa shuklla-
shina tukushkaykichirayku Yaya
Dios payta wañushkanmanta kawsachi-
mushpan kankunapas wañushkashina
kashkaykichimanta kawsachiy
tukushkashina kahunkichi alitana
rurashpa kawsanaykichipa. Chayrayku
yachashpaykichi *Kristu Yaya Diospa
kuskan parti tiyahushkanta tukuy ima
tiyashkata kamachinanpa, ashwanta
ashwanta paypi sinchikushpa tukuy
munaywa paypa munashkanta rurashpa
kawsaychi. 2Yaya Diosma rina kahush-
kaykichita yuyarishpa payllata

kushichishpa kawsaychi. Manana kay
allpallapi kawsanata yuyarishpa runapa
munashkanta katishpa kawsaychichu.
3Yuyariychi wañushkashina tukushkay-
kichita manana ñawpashina kawsanay-
kichipa. Kunanka kawsachiy tukushka-
shina Kristuwa kawsahunkichi Yaya
Dioswa pakta. Chay mushu kawsanaykichika runakunarayku pakallashinami
mana asirtaypa kan. 4Kristu kankunata
paywa pakta kawsayta kuk kuti kay
allpama shamuhushpan tukuy runakuna
payta rikushpankuna kankunatapas
paywa pakta suma ucha illa chuyahlla
kahushkaykichita rikunkakuna.
5Chayrayku ama munaychichu Yaya
Diosta mana kasuk runakunashina
kawsanata. Millaypata ruranaykichita
sakiychi. Manana musayaychichu.
Manana aychaykichiwa pinkaypa
ruranakunata ruraychichu. Manana
tukuy sinchi musyanaykichita kasushpa,
nima millaypa munanaykichita
yuyarishpa kawsaychichu. Manana
tukuy imakunata munarishpa kawsaychichu. Chasna imakunata munarishpa
kawsashpaykichika Yaya Diosta
yuyanaykichi imata imakunallatana
yuyashpa kawsankichi. 6Chasna mana
ali ruranakunamanta Yaya Dios sinchita
piñarishpan tukuy payta mana kasukkunata sinchita kastiganka.
7Ñawpa kankunapas Yaya Diosta chay
mana kasukkunashinallatatami mana
alita rurashpa kawsapayarkankichi.
8Kunanka Yaya Diosta kasushpa
kawsashpaykichi manana piñarishpa,
nima pita chiknishpa kawsaychinachu.
Manana millaypata rurashpa, kamina-
kushpa, nima pinkaypa shimikunata
rimashpa kawsaychinachu. Tukuy
chaykunata sakiychi.
9-10Manana shukwa shukwa llullana-
kushpa kawsaychinachu. Imashnami
shuk yapa mawka liki liki llachapata
wichunchi, manana valinnachu nishpa,
chasnashina chay ñawpa millaypa
kawsashkaykichita sakiychi. Yaya Dios
kankunata mushu runata rurashkan-
rayku chay mushu runashina kawsaychi.
Chasna kashpaykichi Yaya Dios mushu
runata rurashkaka yanapashpan
yuyaykichika mushuyashpa rihun
ashwanta ashwanta payshina alillata
rurak tukushpa payta alita riksinayki-
chipa.
11Mana imananchu israel runa, mana
israel runa kashpanchipas. Mana
imananchu ishpananchi kara puntata
pitishka, mana pitishka kashpanchipas.
Mana imananchu shuk allpamanta runa
kashpanchipas, killkata mana yachak
runa kashpanchipas, patronyu runa,
mana patronyu runa kashpanchipas
mana imananchu. Tukuy ñukanchikuna
chikan chikan runakuna kashpanchipas
kunanka Kristu ñukanchipi kawsahush-
pan Yaya Diospa rikushkanpika tukuy
parihulla kanchi. Kristuka tukuy
ñukanchipi kawsak kan, paylla tukuyta
ruran.

Alikunallata rurashpa kawsananchi tiyan

12Yaya Dios kankunata yapa yuyash-
pan akllarka paypa wawankuna
kanaykichipa. Chasna Yaya Diospa
wawankuna kashpaykichi shukwa
shukwa llakichinakushpa kawsaychi. Ali
shunku runakuna kaychi. Ama yuyariy-
chichu shukkunamanta ashwan ali
kanaykichita. Shukkuna kankunata
chiknishpa rimashpankunaka ali
yuyaywa alillata ayniychi. Ama utkalla
runa masikichita piñariychichu, nima
sampayaychichu paykunata yanapanata.
13Shuk runakuna kankunata mana alita
rurashpa piñachinayashpankunaka ali
yuyaywa awantaychi. Shuk runa
kankunata mana alita rurashpanka

llakichiychi. Amunchi Jesukristu
kankunata uchaykichimanta llakichish-
kanshina, kankunapas runa masikichita
mana ali rurashkankunamanta
llakichishpa kawsaychi. 14Tukuy ali
ruranaykichimanta ashwan alimi kan
shukwa shukwa yuyanakushpa kawsana.
Yuyanakushpa kawsashpaykichimi shuk
yuyayllawana kawsankichi, nima ima
arkashpa. 15*Kristu ñukanchirayku
alichashpan Yayan Dioswa, chaymanta-
pas shukwa shukwa kushillana
kawsananchipa, tukuy uras atipashkay-
kichita ruraychi tukuywa kushilla
kawsanaykichipa. Yaya Dioska
ñukanchita akllarka shuk aychashinalla
kashpanchi shukwa shukwa yuyana-
kushpa kushilla kawsananchipa.
Chayrayku Yaya Diosta agradesishpa
kawsaychi.

16Kristupa ali shiminta tukuy uras
yachakushpa yuyarishpa kawsaychi. Chay
shimita yachaywa yachachinakushpa,
sinchikuchinakushpa kankunapura
kawsaychi. Chasna shukwa shukwa
yanapanakuychi Kristuta ashwan alita
katinaykichipa. Yaya Diosta tukuy
shunkuykichimanta pacha agradesishpa
takiychi salmokunata, korokunata, Yaya
Diospa Espíritun yuyachishkan takinakuna-
tapas. 17Tukuy rimahushkaykichi, tukuy
rurahushkaykichi Amunchi Jesukristu
munashkanshina kachun. Pay alichashpan
Yaya Dioswa kwintananchipa Yaya Diosta
agradesishpa kawsaychi.

**Imashnami Jesukristuta
kasushpa kawsanaka**

18Kankuna kusayu panikuna, kusayki-
chita alita kasushpa kawsaychi.
Chasnami Jesukristuka munan
kawsanaykichipa payta kirikkuna
kashpaykichi. 19Warmiyu wawkikuna,
warmikichita alita yuyaychi. Warmiki-
chita ama chiknishpa kawsaychichu.

20Wawakuna, mamaykichita yayayki-
chita alita kasushpa kawsaychi. Chasna
kasushpaykichimi Yaya Diosta
kushichinkichi. 21Yayakuna mamakuna,
wawaykichita yuyashpa mana
yankamanta piñachishpa wiñachiychi,
paykuna manchak mana tukunanku-
napa yachakunata manana munakkuna.

22Patronyu runakuna, patroykichita
tukuypi alita kasushpa kawsaychi. Ama
paypa rikuhushkanllapi alita kasukshina
kaychichu paykunata kushichinayki-
chipa. Ashwan patroykichi rikuhushpan
mana rikuhushpanpas ali yuyaywa alita
tarawaychi Jesukristuta alita kasukku-
nashina. 23Tukuy ima rurahushkayki-
chipi kushilla mana killashpa alita
tarawaychi Amunchi Jesukristuta
kushichinaykichipa mana runakunata-
chu. 24Ña yachankichi payta
kushichishpa kawsashpaykichi
kankunata paywa pakta silupi
kawsanata kunanta. Chayrayku *Kristu
Amuykichi kashpan payta kasushpa
kawsaychi. 25Maykan runami mana
alita rurashpa kawsashpanka paytaka
Yaya Dios chay millaypa rurashkan-
manta kastigankami, mana imananchu
pipas kashpan, paypa rikushkanpi tukuy
runakuna parihulla kashkanchirayku.

4 1Kankuna patronkuna, kamachinay-
kichi runakunata alita kuyrashpa
tarawachiychi, chaymantapas
paykunata kuychi imatami munanahun
alita kawsanankunapa. Ña yachankichi
kankunapapas Amuykichi tiyananta
silupi.

Ali kunanakuna

2Wawkikuna panikuna, ama sakiychi-
chu Yaya Diosta mañanata. Tukuy uras
sinchikushpalla, mana sampayashpa,
Yaya Diosta agradesishpa mañaychi.
3Chasna mañahushpaykichi ñukaraykupas
Yaya Diosta mañaychi, pay yanapa-

washpan nima pi arkawananpa paypa
shiminta alita yachachinaynipa *Kristu
ñukanchirayku ruranayashkanmanta
ñawpa mana yachashkanchita. Chayta
yachachishkayniraykumi karselpi
kahuni. 4Yaya Diosta mañaychi kay
karselpi kahushpaynipas chay shimita
runakunata yachachishpa katinaynipa,
imashnami ruranayni tiyan.
5Kankuna Jesukristuta kirikkuna,
yuyaywa kawsaychi mana kirikkuna
chawpipi. Karan atipashkaykichi uras
mana killashpa alikunata ruraychi.
6Paykunawa kwintashpa kahushpaykichi tukuy uras paykunata yuyashpa ali
shimikunawa kwintaychi shutipa
kashkata. Chasna paykunawa kwintashpaykichi yachankichi imashnami karan
shukta ayninaykichi tiyan.

Pablokuna kirikkunata saludanahun

7-8Ñukamanta yachanaykichipa
imashnami kay karselpi kahuni munashka
wawkinchi Tikikota kankunama kachahuni
kankunata kwintak rinanpa. Payka ñukata
alita yanapawakmi kan. Ñukawa pakta
Amunchi Jesusta kasuk alita yachachik
kan. Payta kankunama kachahuni
ñukamanta yachanaykichipa, chaymantapas kankunata sinchikuchinanpa ashwan
alita Yaya Diosta kasunaykichipa.
9Tikikowa pakta kachahuni chay llaktaykichimanta riksishkaykichi munashka
wawkinchi Onesimota. Pay Jesukristuta
alita kirik tukushka. Kay wawkinchikunaka
kankunata kwintankakuna imashnami
kaypi kahunchi.
10Wawkinchi Aristarko karselpi churay
tukushka masini kankunarayku saluduta
kachan. Bernabepa primun Markuspas
kankunarayku saluduta kachan. Ñami
kankunata rimashkani, Markus kankunata
pasyak rishpan alita wasikichipi yaykuchinaykichipa. 11Chay wawkinchi Jesús Justo
shutiyupas kankunarayku saluduta kachan.
Tukuy Jesukristuta kasuk ñukanchi israel
runakunamanta chay kimsa wawkinchikunallami ñukawa pakta Yaya Dios
runakunata kamachinanmanta
yachachishpa purihunkuna. Chasna
purishpankunami ñukata yanapawashpa
sinchikuchiwashkakuna. 12Llaktaykichimanta runa wawkinchi Epafraspas
kankunarayku saluduta kachan. Paypas
*Kristu Jesusta kasuk kashpan Yaya Diospa
shiminta yachachin. Tukuy uras kankunarayku Yaya Diosta sinchita mañashpa
kawsan, kankuna Yaya Diosta sumakta
yuyak alillata rurak tukunaykichipa
chaymantapas tukuy paypa munashkanta
alita riksikkuna. 13Yachani pay kankunarayku tukuy shunku munashkawa Yaya
Diosta mañahushkanta. Laodisea llaktapi,
Yerápolis llaktapi kirikkunaraykupas alita
mañan. 14Munashkanchi wawkinchi doktor
Lukaspas, wawkinchi Demaspas kankunarayku saluduta kachanahun.
15Laodisea llaktapi kirik masinchikunata saludapaychi. Chasnallatata pani
Ninfata wasinpi tantarikkunatapas
saludapaychi. 16Kay killkata kankunapura leyishkaykichiwasha Laodisea
llaktama kachaychi, chaypi kawsak
kirik masinchikunapas leyinankunapa.
Chasnallatata Laodisea llaktama
kachashkayni killkata kankunapipas
paktashpan leyiychi. 17Chaymanta
wawkinchi Arki- pota rimaychi:
Jesukristu kanta kamachishka paypa
shiminta yachachinaykipa. Chay
kamachishkanta alita paktachiy nishpa.
18Ñuka kikin makiniwa killkashpaynimi
kay saluduta kachahuni. Mana kunkariychichu karselpi kahushkaynita. Yaya Dios
kankunata llakichishpan yanapachun.

Chayllata killkashkanchi.

Wawkikichikuna turikichikuna
Pablo, Timoteo

PUNTIRU PABLOPA KILLKASHKAN KILLKA TESALÓNIKA LLAKTAPI JESUKRISTUTA KIRIKKUNARAYKU

Pablokuna Tesalónika llaktapi kawsak kirikkunata saludanahun

1 [1]Munashkanchi wawkinchikuna paninchikuna, ñuka Pablo Silvanowa Timoteowa pakta kay kartata killkahunchi tukuy kankuna Tesalónika llaktapi tantarik Yaya Diospa wawankuna, Jesukristuta kirikkunarayku. Yaya Dios kankunata llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykichipa.

Tesalonikapi Jesusta kirikkuna alita rikuchikkuna kanankunamanta riman

[2]Tukuy uras mañahushpanchi kushikushpa agradesinchi Yaya Diosta kankunarayku. [3]Yaya Diosta agradesinchi sumakta Jesukristupi sinchikushpa kawsahushkaykichita rikuchihushkaykichirayku, payta runa masikichikunatapas yuyashpa paykunata alita yanapashpa sinchita tarawahushkaykichirayku, chaymantapas Jesukristupa kutimunanta mana sakishpa chapahushkaykichirayku. [4]Wawkinchikuna paninchikuna, alita yachanchi Yaya Dios kankunata yapa yuyashpan akllashkanta paypa wawankuna kanaykichipa.

[5]Kankunata kay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta rimahushpanchi manami shimillawachu yachachirkanchi. Ashwan Yaya Diospa yachayninwami yachachirkanchi. Paypa Espíritun ñukanchiwa pakta kahushpan kankunata riksichirka rimashkanchika shutipa kananta. Ñukanchi chay shimita shutipa kashkanta yachashpa kankunata yachachirkanchi. Chaymantapas yachachishkanchita paktachishpa kawsashpanchi kankunata rikuchirkanchi shutipa kananta. Alita yachankichi imashna alitami rikuchishkanchi kankunata yanapananchipa shutipa kirikkuna tukunaykichipa.

[6]Rikuchishkanchimanta yachakushpaykichi ñukanchishina Amunchi Jesusshinapas alita rurak tukushkankichi. Shuk runakuna kankunata parisichishpankunatata Yaya Diospa Espíritun kankunata kushichishpan Jesukristumanta ali shimita kushikushpa kasurkankichi alimi ñukarayku nishpa. [7]Chasna kawsashpaykichi tukuy Masedonia allpapi tukuy Akaya allpapi kawsak Jesusta kirikkunata rikuchishkankichi imashnami alita kawsanankuna tiyan.

[8]Kankunamanta Yaya Diospa shimin paktarka tukuy partima. Mana Masedoniallapichu, mana Akayallapichu

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

paktarka. Maypipas rishpanchi uyanchi
Yaya Diosta kirihushkaykichimanta.
Ñukanchika mana atipanchichu
rimanata kirik kahushkaykichimanta.
9Ashwan tukuy runakuna kwintanahun
imashnami kankunapi paktashpanchi ali
munaywa ñukanchita yaykuchirkanki-
chi. Chaymantapas kwintanahun
imashnami runakunapa rurashkankuna
yanka dioskunata wichushkankichi
kikin Yaya Dios kawsatana kushichishpa
kawsanaykichipa. 10Chaymantapas
kwintanahun Yaya Diospa Wawan Jesús
silumanta kutimunanta alita chapahush-
kaykichita. Chay Jesustami Yaya Dios
wañushkanmanta kawsachirka. Paymi
ñukanchita kishpichik kan mana Yaya
Dios uchanchikunaranti sinchi piñaywa
kastigananpa.

Imashnami Tesalonikapi kawsak runakuna Pablokunata yaykuchirkakuna

2 1Wawkinchikuna paninchikuna,
kankuna ña yachankichi ñukanchi
kankunama rishkanchika mana yanka
kashkanta, ashwan Jesusmanta
yachachishpanchi kirik tukurkankichi.
2Alita yachankichi manara kankunapi
paktashpanchi Filipos llaktapi
ñukanchita yapa millaypata rurashkan-
kunata. Chaypi yapa parisishpanchipas
Yaya Dios ñukanchita sinchikuchishpan
kankunama rirkanchi. Chasna
sinchikushpanchi llaktaykichipi yapa
ñukanchita chiknik runakuna tiyashpan-
pas mana manchashpachu chay suma
ali shimita Yaya Diosmanta kankunata
yachachirkanchi. 3Ali yuyaywa
kankunata kunarkanchi Jesusta kirinay-
kichipa. Mana millaypa yuyaywachu
yachachirkanchi kankunata pantachi-
chishpa llullachishpa. 4Ashwan Yaya
Dios paktachinanchita riksishpan
ñukanchita akllashka paypa suma ali
shiminta Jesukristu runakunata
kishpichinanmanta yachachinanchipa.
Mana rimanchichu mishki shimiwa
runakunata kushichinanchipa, ashwan
Yaya Diosta kushichinanchipami
rimanchi. Paymi shunkunchita riksin.
5Kankuna yachankichi Yaya Diospas
yachan ali yuyaywa kahushkanchita.
Nima ima uras kankunata llullachishpa
kushichishkanchichu, nima imanchiku-
nata mirachinayashpa yachachishkan-
chichu. 6Manami yachachishkanchichu
kankuna ñukanchita kushichishpa
rimanaykichipa alimi kankichi nishpa.
Nima shuk runakuna ñukanchita chasna
rimanankunapa munashkanchichu.
7Jesukristumanta yachachik *apostol-
kuna kashpanchimi kankunata
atipanchima karka tapunata ñukanchita
aputashina kushichinaykichipa. Chasna
tapunata atipashpanchipas manami
shuk apushinachu kankunawa karkan-
chi. Ashwan kankunata shuk mama
wawanta alita kuyrakshina kuyrarkan-
chi. 8Kankunata yapa yuyashpanchi
manami Yaya Diospa suma ali shimin-
llatachu riksichirkanchi. Ashwan
ñukanchita wañuchinahuma karka
chaypi kushilla wañunchima karka yapa
yuyashkanchi runakuna tukushkaykichi-
rayku.
9Wawkinchikuna paninchikuna,
kankuna yuyarinkichi imashnami
tarawarkanchi kankunapi Yaya Diospa
suma ali shiminta yachachihushpanchi.
Puncha tutapas parisishpa sampayakta
tarawarkanchi kawsananchirayku mana
kankunamanta chapashpa kawsanan-
chipa. 10Kankuna rikushkankichi, Yaya
Diospas yachan kankuna kirikkunata
alillata rikuchishkanchita. Yaya Diospa
munashkanllata rurashpa kawsashkan-
chi. Nima pi ñukanchimanta atipanchu
nima mayma rimak rinata. 11-12Chay-
mantapas yachankichi kankunarayku

shuk yaya paypa wawankunata alita
wiñachikshina kashkanchita. Karan
shukta kankunamanta alita kunashkan-
chi, alita sinchikuchishkanchi. Yaya
Dios kankunata akllashka shuk puncha
paypa ali kamachinan mushu mundupi
kawsanaykichipa, suma manchariypa
chuyahlla kahushkanta rikunaykichipa.
Chasna kashpan kankunata sinchita
kunarkanchi paypa wawankunashina
payta kushichishpa kawsanaykichipa.
13Ñukanchi kankunata Yaya Diospa
shiminta yachachishpanchi alita
kirishkankichi. Mana runamantachu kay
shimika, ashwan Yaya Diosmanta
shimimi nishpa shunkuykichipi
yaykuchishkankichi. Chasna yuyarish-
kaykichika alimi kashka. Yaya Diospa
shiminllatami yachachishkanchi. Chay
shimimi kankuna kirikkunata
yuyachishpan alikunata rurashpa
kawsahunkichi. Chasna tukushkaykichi-
rayku ñukanchi tukuy uras Yaya Diosta
agradesinchi. 14Wawkikuna panikuna,
kankunapuramanta runakuna
kankunata yapa parisichishpankuna
Judea allpapi tantarik Jesukristuta kirik
Yaya Diospa runan masinchikuna
parisishkankunashina parisihunkichi.
Paykunapas kikin israel masinkuna-
manta parisichiy tukurkakuna. 15Ñawpa
ñukanchi israel runakunapa yaya
rukunchi wañukuna wañuchirkakuna
Yaya Diospa yachayninwa yachachikku-
nata. Chaymanta paykunamanta miray
masinikuna wañuchirkakuna Amunchi
Jesustapas. Kunan ñukanchita wañuchi-
nayashpa llaktankunamanta
kallpachishkakuna. Chasna rurashpan-
kunami Yaya Diospa rikushkanpi mana
alichu kanahun. Chaymantapas tukuy
runakunata chiknikkuna kanahun.
16Ñukanchi kankuna mana israel
runakunamanta runakunata yachachina-
yashpanchi kankunapas kishpinayki-
chipa ñukanchita arkahunkuna. Chasna
rurashpankuna tukuy uras uchankunata
mirachishpa mirachishpa kawsanahun
piñayta Yaya Diospa shunkunpi
sumakta untachinankunakama. Chasna
Yaya Dios atunta piñarishpan
paykunata sinchita kastiganka.

Pablokuna Tesalónika llaktama kutinayashkankunamanta riman

17Wawkinchikuna paninchikuna,
ñukanchita kankunamanta llukshichish-
pankuna wakchatashina musyarirkan-
chi. Chasna shuk ratu kankunamanta
karupi kahushpanchipas shunkunchika
kankunapi kahun. Tukuy uras shunkun-
chimanta pacha yapa kankunata
rikunayashpa achka kuti rinata kamash-
kanchi. 18Yapa munashkanchi
kankunama rinata. Ñuka Pablo achka
kuti kankunama rina kashkani. Supay
ñukanchita arkashkanrayku mana
atipashkanchichu rinata. 19-20Amunchi
Jesukristu kutimushpan yachanchi
ñukanchita kushichinanta kankuna
yachachishkanchita kirishkaykichi-
rayku, shukkunapas kirishkankuna-
rayku. Chay uras kankunamanta
shukkunamantapas yapa kushikushun-
chi. Kankuna yachachishkanchita
kasushkaykichirayku, shukkunapas
kasushkankunarayku Jesús kutimush-
pan ñukanchita kushichishpa rimanka
kay runakunata alita yachachishkanki-
chi nishpa.

3 1-2Nima imata kankunamanta
yachashpanchi shunkunchika
llakiywa sinchiyarka. Chasna kashpan
yuyarirkanchi ashwan ali kama
wawkinchi Timoteota kankunama
kachashpa sapallanchi kiparinanchipa
Atenas llaktapi. Pay suma ali shimita
Jesukristumanta yachachik kashpan
Yaya Diosta yanapakmi kan. Payta
kankunama kachashkanchi kankunata

sinchikuchinanpa, chaymantapas alita
kunananpa tukuy shunkuykichimanta
pacha Jesukristuta kirishpa kawsanaykichipa. 3Chasna ruranapami kachashkanchi kankuna parisihushkaykichipi
Jesukristumanta mana anchurinaykichipa. Ñami yachankichi chasna
parisina tukuy ñukanchirayku tiyananta.
4Kankunapi kahushpanchira ña
rimarkanchi runakuna ñukanchita
parisichinankunamanta. Chasna rimashkanchishinami shutipa parisishkankichi.
5Chasna parisihushkaykichita yachashpayni mana atiparkaninachu ashwan
awantanata mana yachashpa imashna
katihunkichi nishpa. Chayrayku
Timoteota kacharkani kankunamanta
yachak rinanpa Jesusta kirishpallachu
katihunkichi manachu. Yapa manchashkani uchata rurachinayak supayka
kankunata mana alikunata munachishpan Yaya Diosta manana kasunaykichita. Chasna tukunkichimaka tukuy
yachachishkanchika yankami kama.

6Kunan ña Timoteo kankunamanta
kutimushpan suma shimita ñukanchita
kwintak shamushka. Kwintashka alita
Jesusta kirishpa, yuyanakushpa
kawsahushkaykichita. Chaymanta
kwintak shamushka kankuna ñukanchimanta alillata yuyarishpa kahushkaykichita. Chaymantapas ñukanchita yapa
rikunayashpa kahunkichi imashnami
ñukanchipas kankunata yapa rikunayanchi. 7Chasna alita Jesuspi sinchikushpa
kawsahushkaykichita yachashpanchi
ñukanchita achka kuti ima pishishpanpas runakuna ñukanchita parisichishpankunapas kankunamanta kushikushkanchi. 8Kankuna mana sakishpa
Jesuspi sinchikuhushkaykichita
yachashpanchi llakiywa kahushkanchimanta sumakta kushillayashkanchi.
9Imashnashi agradesinchima Yaya
Diosninchita chasna ñukanchita yapa
kushillayachishkanrayku mana sakishpa
paypi sinchikuhushkaykichita yachashpanchi. 10Puncha tutapas Yaya Diosta
tapunchi ñukanchita kachananpa
kankunata rikuk rinanchipa. Chaymantapas tapunchi ñukanchita kachananpa
kankunata shuk shuk manara
yachakushkaykichita yachachinanchipa,
ashwan Jesusta kirishpa kawsanaykichipa.

11Yayanchi Dios Amunchi Jesuspas
ñukanchita yanapachun atipananchipa
kankunama rinata. 12Yaya Dios
kankunata yanapachun ashwanta
ashwanta shukwa shukwa yuyanakushpa kawsanaykichipa kankunapura
tukuy runakunawapas. Kankunata
yanapachun tukuy runakunata yapa
yuyakkuna tukunaykichipa. Imashnami
ñukanchi kankunata yuyanchi, chasnallatata kankunapas runakunata
yuyashpa kawsaychi. 13Chasna kashpaykichimi Yaya Dios shunkuykichita
sinchikuchinka payllata kasushpa
alillata rurashpa kawsanaykichipa.
Chaypina Amunchi Jesukristu tukuy
payta kasukkunawa pakta kutimushpan
Yayanchi Diospa rikushkanpi ucha illa
kankichi. Chasna kachun.

Imashnami Yaya Diosta kushichishpa kawsananchi tiyan

4 1Wawkinchikuna paninchikuna,
kunan ashwanta yuyachishpa
killkanchi. Ña ñukanchimanta
yachakushkankichi imashnami
kawsanaykichi tiyan Yaya Diosta
kushichishpa. Ñukanchi Amunchi
Jesusta kasushpa kankunata atunta
tapunchi ashwanta ashwanta Yaya
Diosta kushichishpa kawsanaykichipa.
Ña payta kushichishpa kawsahushpaykichipas ashwan ali kama tukuy uras
ashwanta payta kushichishpa kawsanaykichipa. 2Amunchi Jesuspa rimashkanta

kankunata rimashkanchirayku yachankichi imashnami kawsanaykichi tiyan.
3Yaya Dios munan payllata kasushpa
kawsanaykichipa. Mana munanchu
musayanakushpa kawsanaykichipa.
4Ashwan Yaya Dios munan, kankuna
karikuna, shuk warmillata warmiyanaykichipa. Pay munan kankuna warmikichiwa alita kawsanaykichipa, runakunapas yuyarinankunapa alitami kawsanahun nishpa. 5Yaya Dios mana munanchu warmikichiwa tupanakunata
munashpalla kawsanaykichipa, payta
mana riksik runakunashina. 6Chaymantapas Yaya Dios mana munanchu shuk
kari shuk wawkita millaypata
rurananpa warminwa shuk ratu
kawsashpa. Yuyariychi Yaya Dios
kankunata kastigananta chay tukuy
uchata rurashkaykichimanta,
imashnami ña kankunata achka kuti
rimarkanchi. 7Yaya Dios ñukanchita
akllashka paypa munashkanta rurashpa
kawsananchipa. Mana munanchu
aychanchipa millaypa munashkanta
rurashpa kawsananchipa. 8Chasna
kashpan maykan runachari kay
yachachishkanchi shimita mana kasunayanchu, chayka mana kasunchu
kankunata Espiritunta kuk Yaya Diosta.
Chasna runaka mana kanchu ñukanchi
runakunata mana kasuk, ashwan kikin
Yaya Diostami mana kasunchu.
9Kunan ña mana atipanichu yuyanakushpa kawsanaykichimanta kankunarayku killkanata. Yaya Dios kankunata
ña yachachishka shukwa shukwa
yuyanakushpa kawsanaykichipa. 10Ña
tukuy Masedonia allpapi Jesusta kirik
wawkikunawa panikunawa yuyanakushpa kawsahunkichi. Wawkikuna
panikuna, chasna yuyanakushpa
kawsahushpaykichipas yapa munanchi
kankunapura ashwanta ashwanta
yuyanakushpa kawsanaykichipa.
11Chaymantapas munanchi tukuy
runakunawa alichashpa kushilla
kawsanaykichipa. Ama satiriychichu
shukkunapa rurahushkankunapi. Ña
kankunata yachachishkanchishina mana
killashpa kankuna kikin tarawashpa
kawsanaykichi tiyan. 12Chasna alita
tarawashpa kawsaychi Jesusta mana
kirik runakuna kankunamanta alita
yuyarinankunapa. Ama shukkunamanta
chapashpa kawsaychichu.

Jesukristu kuti shamushpan tukuy kirikkuna payta tinkunankunamanta riman

13Munashkanchi wawkinchikuna
paninchikuna, munanchi yachanaykichipa imashnami Jesusta kirishpa
wañushkakunaka tukunahun, mana
llakinaykichipa Jesusta mana kirik
runakunashina. Paykuna shuti, wañushpankuna Yaya Dioswa mana kawsak
rinkakunachu. 14Ñukanchi yachanchi
Jesús wañushkanta, chaymanta
kawsarishkanta. Chasna kashpan
yachanchi Yaya Dios Jesusta kirik
runakunatapas wañushpankuna chasnallatata kawsachinanta, Jesús kutimushpan paywa pakta shamunankunapa.
15Amunchi Jesús ñukanchita rimashkanta kunan kankunata rimanchi.
Amunchi Jesús kuti shamushpan payta
kirishpa wañushkakunatara
kawsachinka. Ñukanchi kawsa
kirikkuna mana paykunamanta puntiruchu Jesusma rishunchi. 16Yaya Dios
kamachishpan trompetanka sinchita
uyarinka, *angelkunapa atun apun
sinchita Jesús ña shamuhushkanta
rimanka. Chasnallapi Amunchi
Jesukristu silumanta uraykunka. Chay
uras puntiru Jesusta kirishpa wañushkakuna kawsarimunkakuna. 17Chaymanta
Yaya Dios ñukanchi kawsa kirikkunata
chay kawsarimushkakunawa pakta puyu

chawpipi pushanka Amunchi Jesusta
wayrapi tinkunanchipa. Chaymanta
pacha wiñaypa paywa kawsashunchi.
18Chay shimiwa sinchikuchinakuychi
mana llakiywa kiparinaykichipa.

Imashnami Jesukristuta kuti shamunanta chapashpa kawsananchi tiyan

5 1Wawkinchikuna paninchikuna,
ima watami ima punchami
Jesukristu kuti shamunka nishpa mana
ashwanta kankunarayku killkananchi
tiyan. 2Kankuna ña alita yachankichi
Amunchi Jesukristu kunkaymanta
shamunanta, imashnami shuk shuwa
kunkaymanta paktan tutapi, nima pi
yuyarihushkanpi. 3Runakuna rimash-
pankuna kushilla kawsahunchi, mana
tiyanchu nima imata manchananchipa
nishpa, kunkaymanta paktanka
wañuyka paykunarayku. Imashnami
shuk warmi chichuka kunkaymanta
nanachin wawayananpa, chasnashinami
Jesús kunkaymanta paktanka.
Imashnami warmi chichuka mana
kishpinchu wawayananmanta, chasna-
shinami Jesusta mana kirik runakunaka
mana kishpinkakunachu Yaya Diospa
kachanan wañuymanta.
4Imashnami mana rikushpa kanchi
amsapi, chasnashinami paykunaka
mana yachanahunchu Jesuspa
shamunanta. Kankunaka wawkinchi-
kuna paninchikuna, mana paykunashi-
nachu amsapishina kahunkichi.
Kankunarayku Jesuspa shamunan
punchaka mana kunkaymantachu
paktanka, imashnami shuk shuwaka
kunkaymanta paktan. 5Kankuna Jesusta
kirikkuna punchapishinami kawsahun-
kichi Jesuspa shamunanta yachashpa.
Mana kawsahunkichichu kunkaylla
amsapishina. 6Chasna punchapishina
kawsak kashpanchi akuychi mana
puñushkashina kunkaylla kashunchichu,
imashnami shukkunaka kanahun.
Ashwan likcharishkashina chapashpa
kashunchi. Mana machashkashina
yuyay illa kawsashunchichu. Ashwan
alita yuyarishpa kashunchi. 7Maykan-
chari puñun, puñun tutapi. Maykan-
chari machan, kawsan amsapi.
8Ñukanchi punchapishina kawsak
kashkanchirayku ali yuyaywa
kawsashunchi. Mana kashunchichu
machashkashina yuyay illa. Ashwan
Jesukristupi sinchikushpa payta
yuyashpa kawsashunchi. Chasna
kawsashpanchimi shuk suntalu
aserumanta arkahuk kamisata
churarishkashina kanchi. Chaymantapas
kushilla Yaya Dios ñukanchita
kishpichinanta chapashpa kawsashun-
chi. Chasna kawsashpanchimi shuk
suntalu umanta aserumanta kaskunwa
arkahushkashina kanchi. 9Yaya Dios
mana munanchu kastigarinanchita yapa
sinchita piñarishpa kastigahushkanpi.
Ashwan munan Amunchi
Jesukristuranti kishpichiy tukunanchita.
10Jesukristu ñukanchirayku wañurka
kawsa kashpanchi wañushka kashpan-
chipas paywa kawsananchipa. 11Chasna
kashpan sinchikuchinakuychi, yanapa-
nakuychi tukuy uras ashwan alita
kirishpa kawsanaykichipa, imashnami
ña rurahunkichi.

Pablokuna kirikkunata ashwanta kunanahun imashnami alita kawsankakuna

12Munashkanchi wawkinchikuna
paninchikuna, munanchi kankunata
yachachikkunata yuyashpa kawsanayki-
chipa. Yuyariychi Jesús paykunata
kushkanta, chaymantapas kankunata
kunashpa yuyachishpa sinchita tarawa-
hushkankunata. 13Chasna tarawahush-
kankunarayku paykunata achkata

yuyanaykichi tiyan. Ama piñanakuychi-
chu, ashwan kushilla kawsaychi shukwa
shukwa.
14Wawkikuna panikuna, rimashkay-
kichi mana tarawanata munak
wawkikunata panikunata rimaychi
alita tarawashpa kawsanankunapa.
Chaymantapas sampa manchaysiki
runakunata sinchikuchiychi.
Maykankunachari sampa kanahun
kirihushkankunapi, chaykunata
yanapaychi. Tukuy runakunata mana
sampayashpa ali munaywa yanapay-
chi. 15Shuk runa kankunata millay-
pata rurashpanka nima pi kankuna-
manta rantipaychichu. Ashwan
alikunallata ruraychi kirik masikichi-
kunarayku, tukuy runakunaraykupas.
16Tukuy uras kushikuychi. 17Yaya
Diosta mañashpalla kawsaychi.
18Parisishpaykichipas kushikushpay-
kichipas Yaya Diosta agradesishpa
kawsaychi. Yaya Dios munan,
Jesukristuta kirikkuna kashpanchi
chasna agradesishpa kawsananchipa.
19Ama arkaychichu Yaya Diospa
Espíritun kankunawa ruranayahush-
kanta. 20Shuk kirik masikichikuna
paypa yuyachishkanta rimashpan-
kuna ama yuyariychichu mana
valinchu nishpa. 21Tukuy shimiku-
nata alita uyashpaykichi yuyariychi
alichu manachu. Shutipa kashkata
rimak yanapak shimikunallata
wakaychaychi. 22Nima shuk mana ali
ruranakunata ruraychichu.

Mañanamanta saludanamanta riman

23Mañanchi kushilla kawsanata kuk
Yaya Diosta kankunata aliyachinanpa
ali yuyayyulla kanaykichipa. Chaymantapas Yaya Dios kankunata tukuy aychaykichita almaykichita yuyaykichita wakaychachun, Amunchi Jesukristu shamunan uras kankunata alikunallata yuyarishpa rurashpa kahushkaykichita tarinanpa. 24Yaya Dioska tukuy rimashkanta paktachik kashpanmi kankunata rimashpan wawankuna kanaykichipa, yanapankami alillata yuyarik rurak tukunaykichipa.
25Wawkinchikuna paninchikuna,
kankunapas ñukanchirayku mañaychi.
26Tukuy Jesusta kirikkunata aylluyki-
chitashina yuyashpa saludaychi.
27Amunchi Jesukristu rimawashpan
ñuka Pablo kankunata kamachihuni kay
killkashkanchita tukuy kirik wawkiku-
narayku panikunarayku leyinaykichipa.
28Amunchi Jesukristu kankunata
llakichishpan yanapachun.

Chayllata killkashkanchi.

Wawkikichikuna turikichikuna
Pablo, Silvano, Timoteo

ISHKAYNIN PABLOPA KILLKASHKAN KILLKA TESALÓNIKA LLAKTAPI JESUKRISTUTA KIRIKKUNARAYKU

Pablokuna Tesalónika llaktapi kawsak kirikkunata saludanahun

1 [1]Munashkanchi wawkinchikuna paninchikuna, ñuka Pablo Silvanowa Timoteowa pakta kay kartata killkahunchi tukuy kankuna Tesalónika llaktapi tantarik Yayanchi Diospa wawankuna, Jesukristuta kirikkunarayku. [2]Yaya Dios Amunchi Jesukristupas kankunata llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykichipa.

Jesukristu shamuhushpan kirik mana kirikkunapas imashnami tukunkakuna

[3]Wawkinchikuna paninchikuna, tukuy uras ashwanta ashwanta Jesusta kirishpa shukwa shukwa yuyanakushpa kawsahushpaykichi Yaya Diosta tukuy uras kankunarayku yapa agradesinanchi tiyan. [4]Chasna kawsahushkaykichita kushilla kwintanchi maypipas Jesusta kirikkuna tantarishka kahushkankunapi. Kwintanchi imashnami Yaya Diosta chiknik runakuna kankunata parisichihushpankunapas mana sakishpa nima sampayashpa Jesusta kirishpalla kawsahunkichi, chaymantapas imashnami tukuy parisihushkaykichipi sinchikuhunkichi. [5]Chasna Jesusta kirihushkaykichirayku parisihushkaykichita rikushpankuna runakuna riksinkakuna, Yaya Dios kankunata ali kamachinan mushu mundupi yaykuchishpan alita ruranantа.

[6]Tukuy Yaya Diospa rurashkanka alimi kan. Chayrayku kankunata parisichik runakunataka payka chasna parisichishkankunamanta paykunatana parisichinka. [7]Kankuna parisihukkunata ñukanchiwa pakta parisihushkanchimanta samachinka. Amunchi Jesús paypa yapa atipak *angelkunawa nina chawpipi tukuy runakunapa rikushkanpi silumanta shamushpan Yaya Dios tukuy chayta ruranka. [8]Tukuy mana payta riksinayashkakunata kastiganka, chaymantapas Amunchi Jesukristumanta suma ali shiminta mana kasunayashkakunata. [9]Paykuna wiñaypa parisinankunata musyashpa kastigarinkakuna. Wiñayparayku anchurishka kankakuna Yaya Diosmanta. Paypa atun yachayninwa ruranantа, suma punchahlla rikuchinanta wiñayparayku nima ima uras ashwan rikunkakunachu. [10]Jesukristu chay Yaya Diospa kastiganan punchapi shamuhushpan ñukanchi sumakta aliyachishkan runankunawa shamunka. Jesusta mana kirikkunaka ñukanchi

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

kirikkunata rikushpankuna ucha illa
tukushkanchita atunta mancharishpa
yuyarinkakuna Jesús yapa ali kananta.
Kankuna yachachishkanchita kirishkay-
kichirayku tukuy ñukanchi Jesusta
kirikkunawa chaypi kanaykichi tiyan.
11Chayrayku tukuy uras kankuna-
rayku mañanchi Yaya Dios kankunata
yanapananpa ali tukunaykichipa. Yaya
Dios kankunata kayarka Jesukristuwa
pakta kawsanaykichipa. Chasna
kashpan kankunata yanapachun, kayay
tukushka runakunashina alikunallata
rikuchishpa kawsanaykichipa.
Chaymantapas mañanchi Yaya Dios
kankunata atun yachayninwa yanapa-
nanpa, tukuy ali munashkaykichiku-
nata, tukuy Jesuspi sinchikushpa
rurahushkaykichitapas paktachinayki-
chipa. 12Tukuy chayta Yaya Dios
kankunawa paktachishpan runakuna
kankunata rikushpankuna Amunchi
Jesusta kushichishpa rimankakuna yapa
ali kanki nishpa. Chaymantapas
kankunata ali shimikunawa kushichin-
kakuna, Yayanchi Dios Amunchi
Jesukristuwa pakta kankunata
llakichishpankuna aliyachishkankuna-
rayku.

Jesús manara shamuhushpan Yaya Diosta yapa chiknik runa rikurinanmanta riman

2 1-2Wawkinchikuna paninchikuna,
Amunchi Jesukristu shamunan
punchamanta yuyarishpaykichi
ñukanchi paywa tantachiy tukunanchi-
mantapas ama llullachiy tukuychichu.
Jesús paktanan puncha ñami paktarihun
nishkata uyashpaykichi ama utkalla
yuyaykichita pantachiy tukuychichu,
nima manchariychichu. Tiyan Jesuspa
paktananmanta llullachishpa yachachik-
kuna Yaya Diospa Espíritun yuyachi-
washpan rimani nishpa. Shukkunaka
rimanahun Pablomi rimashka nishpa.
Shukkunapas rimanahun Pablomi
killkashka Jesús paktanan puncha ñami
paktarihun nishpa. Tukuy chasna
rimashkankunata ama kiriychichu.
3Ama llullachiy tukuychichu nima
imapi. Jesuspa paktanan punchaka
manara paktarishpan achka runakunami
manana Yaya Diosta kasunayankakuna-
nachu. Tukuy parti Yaya Diosta chikninkakuna, millaypa ruranankunata yapa
mirachinkakuna. Chaymantapas Yaya
Diosta yapa chiknik runa tiyanka.
Tukuymanta uchasapa kashpan Yaya
Diospa munashkanta nima imapi
kasunayashpa sumakta piñarishpa
kawsanka. Payka Yaya Diosmanta
karupi wiñaypa parisinanpa wichuy
tukunan tiyan. 4Chay runami Yaya
Diosta, tukuy yanka dioskunata, tukuy
maykantami runakuna kirinahun,
kushichinahun, mañanahun, chayta
piñarishpa tukuchinayanka. Pay
kikinllata valichirishpa kawsanka.
Chasna kashpan Yaya Diospa atun
wasinpi yaykushpan amuyanka. Chaypi
tiyarishpan ñukami Yaya Dios kani
nishpa rimanka.
5¿Manachu yuyarinkichi kankunawa
kahushpayni tukuy chayta ña
yachachishkaynita? 6Kankuna yachanki-
chi maykanmi kunan arkahun chay
Yaya Diosta yapa chiknik runa
paktananta. Rikurinan puncha manara
paktarishpan mana tiyankarachu.
7Kunan ña runakuna Yaya Diosta mana
kasunayashpa millaypata rurahunkuna.
Yaya Dios ñukanchita asirtachishpanlla
yachanchi supaykunapa atun apu chay
runakunawa yuyarishkanta paktachi-
nata ña kallarishkanta. Chasna kashpan-
pas tiyan shuk maykanmi arkahun.
Chay puntiru anchuchiy tukunan tiyan
millaypa ruranakuna yapa miranankunapa. 8Chaywashalla Yaya Diosta yapa

chiknik runa rikurinka. Chaymanta
Amunchi Jesús shamuhushpan
punchahlla rikuchishpa shuk pukush-
kanllawa payta wañuchishpan wiñaypa-
rayku parisinanpa wichunka.
9Chay Yaya Diosta yapa chiknik
runaka rikurishpan runakunata
llullachishpa supaykunapa atun apupa
yachayninwa atun yachaywa tukuy
ruranakunata, achka nima ima uras
rikushkankunata, suma mana atipaypa-
kunata ruranka. 10Mana yuyariypa yapa
millaypa yuyayyu kashpan ali yuyayyu-
shina tukushpan tukuy imatapas
ruranka runakunata llullachinanpa.
Chasna rurashpan llullachinka tukuy
maykankunami wiñaypa chay nina
mana wañukma rinkakuna. Chay
runakuna mana munarkakunachu Yaya
Diospa ali rimashkanta yuyashpa
kasunata. Chayrayku Yaya Dioska
paykunata mana chay nina mana
wañukmanta kishpichinkachu. 11Paypa
ali rimashkanta mana munashkankuna-
rayku Yaya Dios paykunarayku
kachanka llullachik supaykunata
yuyayninkunata pantachichishpankuna
chay runakuna tukuy llullakunata
kirinankunapa. 12Yaya Diospa ali
rimashkanta mana kasushpankuna
ashwan millaypa rurahushkankunapi
kushikushpankuna wiñayparayku
parisinankunapa kastigay tukunkakuna.

Pablokuna kirikkunata kunanahun yachachishkankunallata kirishpa kawsanankunapa

13Amunchi Jesuspa yuyashkan
wawkinchikuna paninchikuna,
kankunaraykuka tukuy uras Yaya Diosta
agradesinanchi tiyan. Yaya Dios
manarapas allpata rurahushpanra ña
munashka kankuna kastigananmanta
kishpishka kanaykichipa. Paypa
Espíritun kankunata yanapashpan Yaya
Diospa munashkanta rurashpa
kawsanaykichipa, chaymantapas Yaya
Diospa ali rimashkanta kirishkaykichi-
rayku paypa kastigananmanta
kishpishka kankichi. 14Yaya Dios paypa
suma ali shiminta yachachihushkan-
chiwa kankunata kayashka suma
punchahlla kawsananpi Amunchi
Jesukristuwa pakta kawsak rinayki-
chipa. 15Chayrayku wawkikuna
panikuna, chaypi kahushpanchi
kankunata yachachishkanchita, killkash-
kanchipi yachachishkanchitapas alita
shunkuykichipi wakaychaychi.
Ñukanchi kankunata yachachishkanchi
maykantami yachakushkanchi.
Chayllata kirishpa katiychi. 16Yayanchi
Dios Amunchi Jesukristupas ñukanchita
yuyashpan wiñayparayku kushillaya-
chishka. Chaymantapas ñukanchita
llakichishpan shuk puncha suma
kawsananpi yaykunanchita rimashka.
17Yaya Dios kankunata yanapachun
sinchikuchichun alikunata rurashpa
rimashpa kawsanaykichipa.

Pablokuna kirikkunata tapunahun paykunarayku mañanankunapa

3 1Wawkinchikuna paninchikuna,
kunan kaykunallatami killkahunchi.
Mañaychi ñukanchirayku atipananchipa
Amunchi Jesukristupa shiminta
yachachinata, utkalla tukuy partima
paktananpa. Kankuna paypa shiminta
yapa alimi nishpa Yaya Diosta
agradesishpa kirishkankichi. Kunan
mañaychi shuk runakunapas kankuna-
shina kirinankunapa. 2Yachanchi mana
tukuy runakunachu munanahun
Jesukristuta kirinata. Chayrayku
mañaychi Yaya Dios ñukanchita
millaypa shunkuyu millaypa yuyayyu
chiknik runakunamanta kishpichinanpa.
3Yachanchi Amunchi Jesukristu nima
ima uras ñukanchita sakinanta. Chasna

kashpanmi kankunata sinchikuchinka,
chaymantapas wakaychanka supay
mana millaypata rurachinanpa. 4Amun-
chi Jesukristuta kirishkaykichirayku
ñukanchi kirinchi tukuy kankunata
kamachishkanchikunata paktachihush-
kaykichita, chaymanta alita
paktachishpa katinaykichitapas. 5Amun-
chi Jesukristu kankunata yanapachun
alita asirtanaykichipa maytukuy
atuntami Yaya Dioska kankunata yuyan.
Chaymantapas kankunata yanapachun
parisishpaykichipas mana sampayashpa
Yaya Diosta kasunaykichipa, imashnami
paypas Yayanta kasurka chasna.

**Karan shuk kikin
tarawashkanmanta kawsachun**

6Chaymanta wawkikuna panikuna,
Amunchi Jesukristu munashkanshina
kankunata kamachinchi mana tarawanata
munak wawkikunamanta panikunamanta-
pas anchurinaykichipa. Yachachishkanchita
mana kasunayashpankunaka paykuna-
manta anchuriychi. 7Kankuna yachankichi
ñukanchi kankunawa kahushpanchi mana
killashpa alita tarawashpa kawsashkan-
chita. Kankunapas ñukanchimanta
yachakushpa alita tarawashpa kawsanayki-
chi tiyan. 8Kankunawa kahushpanchi mana
tapushkanchichu yanka mikunanchipa
kankunamanta. Ashwan puncha tutapas
parisishpa sampayakta tarawarkanchi
munashkanchita rantinanchipa, mana
kankunamanta chapashpa kawsananchipa.
9Ali kama karka kankunamanta mikunata
tapunanchipa. Chasna kashpanpas mana
tapushkanchichu. Ashwan kankunata
rikuchirkanchi imashnami kankunapas
tarawashpa kawsanaykichi tiyan. 10Kanku-
nawa kahushpanchi kankunata kamachish-
kanchi: Shuk runa mana tarawanata
munashpanka ama mikunata kuychichu
nishpa.

11Yachashkanchi shukkuna kankunapi
tiyan, paykuna kikin tarawashkankuna-
manta kawsanankunapa mana tarawa-
nata munakkuna. Paykuna tukuy
runakunapa rurahushkankunapi
satirishpa yanka kawsanahun.
12Maykankunami chasna mana tarawa-
nata munak runakuna, kankunata
Amunchi Jesukristu munashkanshina
kamachinchi: Manana satirishpa
kawsaychichu. Ashwan alita tarawashpa
kawsaychi kankuna kikinpa tarawash-
kaykichimanta mikunaykichipa.
13Tukuy kankuna wawkinchikuna
paninchikuna, ama sampayaychichu
alikunata ruranata. 14Maykanmi mana
kasunayanchu kay killkanchipi rimash-
kanchita, paywa ama ishkayyaychichu
nima tantariychichu, killananmanta
pinkarinanpa. 15Chasna rurashpaykichi-
pas ama paykunata chikniychichu,
ashwan wawkikichikunatashina
panikichikunatashina kunaychi.

**Pablokuna killkanata
tukuchihushkankunapi kirikkunata
saludanahun**

16Kushilla kawsayta kuk Amunchi
Jesukristu kankunata yanapachun
imashna pasashpaykichipas tukuy uras
kushilla kawsanaykichipa. Pay kachun
tukuy kankunawa.
17Kay tukurina parti ñuka Pablo
kankunata saludani kikin makiniwa
killkashpayni. Kasnami rikurin killkash-
kaynika. Chasna tukuy killkaynipi
killkashpayni yachankichi ñuka
killkashkaynita.
18Amunchi Jesukristu tukuy
kankunata llakichishpan yanapachun.

Chayllata killkashkanchi.

Wawkikichikuna turikichikuna
Pablo, Silvano, Timoteo

PUNTIRU PABLOPA KILLKASHKAN KILLKA TIMOTEORAYKU

Pablo killkan Timoteorayku

1 1-2Munashkayni wawkini Timoteo, ñuka Pablo kay kartata killkahuni kanrayku. Ñuka Jesukristupa *apostolnin kani. Yaya Dios Jesukristuwa pakta akllawashka paypa kachashkan kanaynipa. Yayanchi Dios ñukanchita kishpichishpan chapahunchi Jesukristu kuti shamunanta. Kanka yachachishkaynita uyashpayki *Kristuta kirishkaykirayku kikin wawaynishinami kanki. Yayanchi Dios, Amunchi Jesukristupas kanta yuyashpan llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykipa.

Pablo Timoteota kunan yanka rimashpa yachachihukkunata mana kasunanpa

3Wawkini, chay Masedonia allpama rihushpayni rimashkaynishina, kutikashka kanta rimani: Efeso llaktapi kipariy alita yachachinaykipa. Chaypi kiparishpayki kamachiy chay llullachik runakunata mana Jesukristumanta chikan yachachinakunata yachachinankunapa. 4Kamachiy paykunata chay yanka kwintukunata manana kasunankunapa, chaymanta manana yuyarishpa kawsanankunapa chay mana tukurik killkarishkakunata pikunamantami ñawpamanta pacha mirashkakuna nishpa. Runakuna chaykunamanta mana shuk yuyayllawa kashpankuna chaykunata yuyarishpa kawsashpanchi yanka yuyarishpalla kiparinchi, rimanakushpa shukwa shukwa. Nima imapi yanapanchu Yaya Diospa munashkanshina *Kristupi sinchikushpa kawsananchipa. 5Ñukanchi Yaya Diospa shiminta yachachinanchika kanmi kirikkuna yuyanakushpa kawsanankunapa runa masinkunawa. Mana uchata rurashpa, ali yuyaywa kashpa, shunkunchimanta pacha Kristuta kirishpa kawsashpanchi atipanchi yuyanakushpa kawsanata. 6Shuk kirik masinchikuna Yaya Diospa ali yachachishkanta manana kasunayanahunchu, chayrayku yanka shimikunamanta rimanakushpa kawsanahun. 7Chay runakunaka munanahun Yaya Diospa kamachishkanta yachachik kanata. Chasna kashpanpas mana asirtanahunchu paykuna kikin yachachihushkankunata. Alitami yachachihuni nishpa yuyarihushpankunapas paykuna kikin mana asirtanahunchu.

8Yachanchi Yaya Diospa kamachishkanka ñukanchirayku ali kananta munanantashina yachachishpanchi. 9-10Yuyariychi Yaya Diospa kamachishkanka mana kanchu ali rurak runakunarayku. Ashwan kanmi mana kasukkunarayku paykunata riksichinanpa mana

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

alita rurashpa kawsahushkankunata.
Kaykunami mana ali runakunaka: Mana
Yaya Diosta kasuk, uchata rurak, Yaya
Dioska manami alichu chasnallatata
paypa shiminka manami alichu nishpa
rimakkuna, yayankunata wañuchik-
kuna, shuk runakunatapas wañuchik-
kuna, shuk kari kari masinwa musayak-
kuna, shuk musayakkunapas, runa
masinta apishpankuna rantichikkuna,
llullakkuna, yanka nishpa shutipata-
shina rimakkuna, chaymanta tukuy
shukkunapas, maykankunami chay
suma ali yachachinakunata mana
kasunahunchu. 11Chayta yachakunchi
Yaya Diospa suma ali shiminpi
Jesukristu ñukanchita kishpichinan-
manta. Chay Yaya Dios yapa ali atun
yachayyu kananta riksichik shimita
runakunata alita yachachinaynipa tukuy
uras chasnalla ali yuyayyu Yaya Diosmi
kamachiwashka.

Pablo Yaya Diosta agradesin payta llakichishkanrayku

12Ñukata sinchikuchiwak Amunchi
Jesukristuta achkata agradesini paypa
shiminta runakunata yachachinaynipa
kamachiwashkanwa rikuchishkanrayku
munashkanta rurak kanaynita yuyarish-
kanta. 13Ñawpa yapa piñarishpayni
Jesusmanta millaypata rimapayarkani.
Chaymantapas tukuy Jesukristuta
kirikkunata chiknishpayni kulluchina-
yashpa puripayarkani. Kay Jesuska
mana Yaya Diospa Wawanchu,
chayrayku mana kiriychichu nishpa
rimapayarkani. Manara Jesukristuta
kirihushpayni alitami rurahuni nishpa
chasna rurapayarkani. Mana alita
yachashpa chayta rurahushpayni Yaya
Dioska llakichiwashka. 14Chasna
Yayanchi Dios atunta llakichiwashkan-
raykumi paypa Wawan *Kristu Jesuswa
shukllashina tukushkaynirayku kunanka
achkata yanapawahun payta yuyashpa
kirishpa kawsanaynipa.
15Kayka shutipami, tukuy runakuna
kirinankuna tiyan: Jesukristuka kay
allpama shamurka uchayukunata kishpichi-
nanpa. Chay tukuy uchayukunamanta
ñukaka ashwan uchayumi kapayarkani.
16Yaya Dios llakichiwashka tukuy
runakuna yachanankunapa Jesukristu
runakunata llakichik kananta. Jesukristuka
ñukata llakichiwashpan rikuchirka tukuy
payta kirikkunata chasnallatata kishpichi-
nanta wiñaypa paywa pakta kawsanankU-
napa. 17Akuychi tukuyta kamachik atun
apu, wiñaypa kawsak, mana rikuypa,
shuklla shutipa Yaya Diosta tukuy uras
wiñayparayku yuyashpa atunyachishpa
kushichishunchi. Chasna kachun.
18-19Wawkini Timoteo, wawaynishina
kashpayki kanta kamachini sinchikurishpa
runakunata yachachinaykipa. Imashnami
ñawpa shuk wawkikuna Yaya Diospa
Espíritun yuyachishpan kanmanta rimarka-
kuna, chasnashina Yaya Diospa shiminta
alita kirishpa ali kashkata yachashkayki-
llata kasushpa yachachiy, chikanta
yachachikkuna tiyashpanpas. Shukkunaka
ali kashkata yachashkankunata manana
kasunayashkankunarayku kunanka
manana Jesukristuta kirinahunchu.
20Chasna manana kirik runakunamanta
shukka kan Himeneo shutiyu, shukka
Alejandro shutiyu. Ñukaka supaykunapa
apunpa makinpi churashpa sakirkani
paykunata kastigachun nishpa manana
Yaya Diosmanta millaypata rimashpa
kawsanankunapa.

Jesusta kirikkuna tukuy runakunarayku Yaya Diosta mañanamanta yachachin

2 1Kunan uyawaychi. Tukuymanta
puntiru Yaya Diosta mañashpa
kawsaychi. Yaya Diosta mañaychi
agradesiychi tukuy runakunarayku.

2Chasnallatata tukuy ñukanchita
kamachik apukunaraykupas mañaychi.
Paykuna alita kamachishpankuna tukuy
runakunawa pakta kushilla Yayanchi
Diosta kasushpa, alita rurashpa
kawsashunchi. 3Chasna alita mañashpa
kawsashpanchika ñukanchita kishpichik
Yayanchi Diostami kushichinchi.
4Yayanchi Dioska munanmi tukuy
runakunata uchankunamanta kishpichi-
nata. Chaymantapas munan paypa
shimin riksichishkan shutipa kashkata
riksinankunapa.
5Shutipa Dioska shuklla Yaya Diosmi.
Chaymantapas shukllami tiyan
ñukanchi runakunarayku chay shuklla
Yaya Dioswa uchanchikunamanta
alichak. Paymi ñukanchishina runa
tukushkaka Jesukristu. 6Payka wañurka
tukuy runakunata uchanchikunamanta
wañuna kashkanchimanta kishpichi-
nanpa. Kunanmi chayta Yaya Dioska
munan ñukanchi tukuy runakunata
yachachinanchipa. 7Chayrayku Yaya
Dios ñukata churawashka
Jesukristumanta yachachik *apostol
kanaynipa, mana israel runakunapas
Jesukristuta kirinankunapa, paypa
rimashkanka shutipa kananta yachanan-
kunapa. Tukuy chay Jesukristumanta
yachachihushkaynika shutipami mana
llullashpachu rimahuni.
8Chayrayku munani wawkikunaka
tukuy tantarishkaykichipi Yayanchi
Diosta ali yuyaywa mañanankunapa.
Makinkunata mañanankunapa
alsashpankuna mana kachun piñay
shunkuwa, nima ishkay yuyaywa.
9Chasnallatata munani panikunapa
churarinankunaka ali rikurinanpa.
Mana kanahuchun karikunata mana
alikunata yuyachik, nima kanahuchun
runakuna paykunata rikushpa kananku-
napa. Chukchankunata alillata ñakcha-
nahuchun. Mana kanahuchun yapa
alicharishkankunarayku runakuna
paykunata rikuhlla kanankunapa. Mana
sumayanahuchun yapa chaniyu
imakunawa, nima churarinahuchun
yapa chaniyu churarinakunata
runakuna mana paykunata rikuhlla
kanankunapa. 10Ashwan warmikunaka
alita rurashpa rikuchishkankunawa
suma kanankunata rikuchinahuchun.
Chasnami ali kan Yaya Diosta kirikmi
kani nishpa rimak warmikunaraykuka.
11*Yaya Diospa wasinpi tantarishka
kahushpaykichi panikunaka chay
yachachihuk runapa rimahushkanta
chunlla alita uyashpa yachakunahuchun
alimi ñukarayku nishpa. 12Mana
munanichu Yaya Diospa wasinpi tukuy
tantarishka kahushkaykichipi panikuna
yachachinankunapa, nima kanahuchun
karikunata kamachikkuna, ashwan
chunllalla uyanahuchun. 13Yachanchi
Yaya Dios puntiru karita Adán shutiyuta
rurashkanta. Chaywashara warmita Eva
shutiyuta rurarka. 14Chaymanta supay
llullachirka Adanpa warmin Evata,
mana Adantachu llullachirka. Evata
supay llullachishpan Yaya Diosta mana
kasushkanwa uchata rurarka. 15Chasna
uchata rurashkanrayku warmikuna
wawayashpankuna nanayta parisinan-
kuna kashpanpas kishpichiy tukunkaku-
nami, Yaya Diospi sinchikushpa, runa
masinkunata yuyashpa, Yaya Diosta
kasushpa, pay kikinta kuyrarishpa alita
rikuchishpa kawsashpankuna.

Jesukristuta kirikkunata yachachikkuna imashnami kanankuna tiyan

3 1Kunanka shuk ali rimanata
rimashkayki. Shuk wawkinchi
kanta rimashpanka ñuka Jesukristuta
kirikkunata yachachishpa yanapanayani
nishpa, chay wawkinchita rimay chay
munanaykika alimi, yapa ali tarawanata

ruranata yuyarinki nishpa. [2]Chasna
kashpanpas shuk yachachik wawkika
alita rurashpa kawsak kanan tiyan,
mana nima pi rimanankunapa payka
mana alitachu rurashpa kawsahun
nishpa. Payka shuk warmiyulla kanan
tiyan. Chaymanta mana alikunamanta
kuyrarinata yachak, alita yuyarik kanan
tiyan. Maykan runa wasinma shamush-
panka ali yuyaywa kayak kanan tiyan.
Chaymanta alita yachachinata yachak
kanan tiyan. [3]Mana machak, mana
makanakuk, mana piñanakuk, nima
rimanakuk kanan tiyan. Mana kullkita
yapa munashpa kawsak kanan tiyan.
Ashwan runa masinkunawa yanapana-
kushpa yuyanakushpa kawsak kanan
tiyan.

[4]Chay wawkika tukuy wasinpi
kawsakkunata alita rikuchishpa
yachaywa kamachinata yachak kanan
tiyan. Wawankunata alita yachachinan
tiyan, alita kasushpa, alita rimashpa
kawsanankunapa. [5]Kikin wasinpi
kawsakkunata mana alita kamachinata
kuyranata yachashpanka manami
atipankachu Yaya Diosta kirikkunata
alita yachachinata imashnami
kawsanankuna tiyan.

[6]Kirikkunata yachachikka mana
kachun shuk mushu kirik. Chay mushu
kirik wawkika apushinami kani nishpa
yuyarishpan chay puntiru Yaya Diospa
*angelshina urmanka pay kikinta
atunyachirishkanrayku. Chasna
kashpanka Yaya Dioska chay supay
tukushka angeltashinami payta kastiga-
nan tiyan.

[7]Chaymantapas shuk wawkika
yachachik kanayashpanka alita rurak
kanan tiyan, mana kirik runakunapas
paymanta alita rurashpa kawsak nishpa
yuyarinankunapa. Mana alita rurashpa
kawsak kashpanka runakuna paymanta
millaypata rimanahuma. Chaypina
supayka payta llullachima ashwan mana
alikunata ruranapa.

Kirikkunata yanapakkuna imashnami kanankuna tiyan

[8]Chasnallatata shuk wawki kirikku-
nata yanapak tukunata munashpanka
alita rurak kanan tiyan, tukuy runakuna
payta alita yuyanankunapa. Mana
llullak, mana machak, mana
llullachishpa runakunamanta kullkita
apinata munak kanan tiyan. [9]Chay
yanapak wawkika Yaya Diosmanta
yachakushkanta alita kirik kanan tiyan.
Nima imamanta shunkunpi rimay
tukuhushka kachun mana alichashkan-
rayku. [10]Chaymantapas chay yanapak
tukunayahuk wawkita alita rikuychi,
alitachu manachu rurahun nishpa. Alita
rurashpa kawsahushpanka payta
rimaychi yanapak tukunanpa. [11]Chay
yanapak wawkipa warminpas alita
rurashpa kawsak kanan tiyan. Mana
llullashpa, mana yanka shukta shukta
rimashpa kawsak kanan tiyan. Ashwan
mana alikunamanta kuyrarinata yachak,
rimashkanta alita paktachik warmi
kanan tiyan. [12]Chay yanapak wawkika
shuk warmiyulla kanan tiyan.
Chaymanta wawankunata, tukuy
wasinpi kawsakkunatapas alita
kawsanankunapa yachaywa kamachi-
nata yachak kanan tiyan. [13]Chay
yanapakka churay tukushkanpi alita
rurak kashpanka tukuy runakunami
payta alimi nishpa rikunkakuna.
Chasnami chay yanapakka alita
sinchikunka *Kristu Jesusta katihush-
kanmanta mana pinkashpa shukkunata-
pas rimananpa.

Imashna sumami Yaya Dios ñukanchirayku rurashkanka

[14]Wawkini Timoteo, kay kartata
kanrayku killkahuni, mana unayashpa

kanta rikuk rinaynita yuyarishpayni.
15Imashnamanta unayashpaynika kay
kartayniwa ña kanta puntiru rimani
yachanaykipa imashnami ñukanchikuna
kirikpura kawsananchi tiyan Yaya
Diospa ayllun kashpanchi. Chay Yaya
Diospa ayllun kanchi kawsa Yaya Diosta
kirikkuna. Paypa shutipa kashkata
rimak shiminta alita riksishpanchimi
yachachik kanchi. Nima pi atipankachu
chay shimita ñukanchimanta chinkachi-
nata, nima ñukanchita kirichinata mana
shutipa kashkata. 16Imashna sumami
chay ñawpa mana yachashkanchi kunan
Yaya Dios ñukanchita riksichishkanka.

*Kristuka silumanta shamushpan
runa tukushpan kay allpapi
wawayarirka.
Chasna tukushpan Yaya Diospa
Espiritunwa kashpan
rikuchirka ali mana uchayu
kananta.
*Angelkuna Jesukristu wawayarish-
kanta, wañushkanmanta kawsa-
rishkanta rikurkakuna.
Paypa runankunaka tukuy llaktaku-
napi yachachirkakuna
Jesukristu kishpichik kananta.
Tukuy parti kay allpapi
runakunaka payta kirirkakuna.
Yaya Dios payta suma punchahlla
kawsananpi yaykuchirka paywa
pakta kamachinanpa.

Manana Yaya Diosta kasunayakkunamanta riman

4 1Wawkini, Yaya Diospa Espiritunka
sumakta ñukanchita riman,
Jesukristu shamunan puncha kuchuya-
hushpan shuk payta kirikkunaka
manana payta kirinayankakunanachu.
Shuk runakunapa llullachishpa rimash-
kankunatana kirishpa kawsankakuna.
Supaypa yuyachishkan yachachinaku-
nata kasushpa kawsankakuna. 2Llullak
runakuna paykunata llullachishpankuna
yachachishkankunata kirishpa kasunka-
kuna. Chay llullachishpa yachachikku-
naka mana alita rurashkankunamanta
manana llakirinata yachak kanahun.
3Paykunaka yachachinahun ama
warmiyankichichu, ama kusayankichi-
chu nishpa. Chaymanta shuk shuk
mikunakunata ama mikunkichichu
nishpa. Yaya Dios tukuy mikunata
rurarka mikunanchipa. Chayrayku
ñukanchi *Kristuta kirikkuna, ali
kashkata mana ali kashkata riksikkuna
Yaya Diosta agradesishpa tukuy
mikuypakunata atipanchi mikunata.
4Tukuy Yaya Diospa rurashkankunaka
alimi. Chayrayku imatapas Yaya Diosta
agradesishpa apihushpaykichi ama
rimaychichu kayka mana valinchu
nishpa. 5Yaya Diospa rimashkanta
kasushpanchi payta agradesishpanchi
ima mikunapas alimi mikunanchipa.

Jesukristupa kamachishkan runa alita ruranamanta yachachin

6Wawkini, imashna kirinanchi tiyan
nishpa Yaya Diospa shiminta, shutipa
kashkata riksichik yachachishkaynikuna-
tapas alita yachakushkanki. Chayku-
naka kanta alita sinchikuchihun.
Kunanka tukuy chay wawkinchikunata
paninchikunatapas alita yachachiy.
Chasna yachachishpaykimi Jesukristuta
alita kasuk kanki.
7Runakunapa yanka kwintashkankuna
mana Yaya Diosmanta kashkata ama
kasuychu. Ashwan yachakuy Yaya
Diospa rimashkanllata kasushpa
kawsanata. 8Aychanchita sampayakta
kuyuchina uchillastu ali kan, aychan-
chita sinchikuchishpa alita kawsanan-
chipa. Chasna kashpanpas ashwan ali
kan Yaya Diospa munashkanta rurashpa
kawsananchipa. Chasna rurashpanchimi
kay allpapi alita kawsanchi. Chayman-

tapas siluma Yaya Dioswa kawsak
rishunchi. 9Chay rimashkayni shimika
shutipami, chayrayku tukuy runakuna
kirinankuna tiyan. 10Chayrayku sinchita
tarawashpa parisishpa Yaya Diospa
shiminta tukuy runakunata yachachin-
chi. Tukuy shunkunchimanta pacha
kirishpa yachanchi Yaya Dios kawsa
ñukanchita kishpichinanta. Payllami
kishpichik kan. Tukuy runakunarayku
alichashka kishpichiy tukunankunapa.
Ñukanchita kishpichinka, payta kirishpa
kawsashpanchi.
11Wawkini, tukuy kay kanta
yachachishkaynita kanpas alita
rimashpa yachachiy. 12Nima pi kanta
rimachun: Payka mana yapa rukuchu,
chayraykumi mana kasunichu nishpa.
Mana yapa ruku kashpaykipas ama
pinkaychu yachachinata. Ashwan Yaya
Diospa munashkanta rurashpa kawsash-
paykimi kirikkunata rikuchinki
imashnami kawsanankuna tiyan. Alita
rimashpa, alita rurashpa, tukuyta
yuyashpa, Jesukristuta sumakta
kirishpa, alillata yuyarishpa kawsash-
paykimi rikuchinki paykunatapas
kanshinallatata rurashpa kawsanankunapa.
13Wawkini, manara shamuhushpay-
nira tukuy kirikkunawa tantarishpayki-
chi Yaya Diospa shiminta leyishpa
uyachiy, yachachishpa sinchikuchiy
wawkikunata panikunatapas. 14Ama
sakiychu yachachinata. Yaya Dios
Espiritunwa kankunata sinchikuchik
wawkikunata yuyachishpan munananta
rimashpa makinkunata umaykipi
churarkakuna. Chasna mañahushpan-
kuna Yaya Dios yachachinaykipa kanta
yachayta kushpa atipachishkanta
yuyariy.
15Chayrayku wawkini, Yaya Dios
kanta yachachinata atipachishkanta
yuyarishpa yachachiylla. Chasnami
karan puncha ashwan alita kawsahush-
kaykita tukuy runakuna rikunkakuna.
16Yuyaywa kawsay mana uchata
ruranaykipa. Kanta yachachishkaynita
alita yuyarishpa yachachiy. Chasna alita
rurahushkaykita katiy. Chasna rurashpa
kawsashpaykimi Yaya Dioska kanta
kishpichinka. Chasnallatata tukuy
yachachishkaykita kasukkunatapas Yaya
Dioska kishpichinka.

Kirikkunata kunanamanta yachachin

5 1Wawkini, shuk ruku wawki mana
alita rurashpanka mana piñashpa
payta kunay. Ashwan yayaykitashina
yuyashpa kunay. Chasnallatata shuk
musu wawkitapas kikin wawkikitashina
yuyashpa kunay. 2Chasnallatata paya
panikunata mamaykitashina yuyashpa
kunay. Shipas panikunatapas chasnalla-
tata ali yuyaywa, mana millaypata
yuyarishpa, kikin panikitashina kunay.

Warmi mashintukuna yanapanamanta yachachin

3Kunanka rimashkayki mashintu
panikunamanta. Shuk pani mashintupa
mana ayllun tiyashpanka yanapay.
4Maykan pani mashintu wawayu nituyu
kashpanka chay wawakuna yachakuna-
huchun mamankunata alita yuyashpa
yanapanankunapa. Mamankunata
yuyanankuna tiyan, paykunata
wiñachishkanrayku. Chasna chay
wawankunaka mamankunata yuyashpa
yanapashpankunami Yaya Diospa
rikushkanpika ali kan. 5Ashwan shuk
wakcha pani mashintu Yaya Dios
yanapananta chapashpa kawsashpan
punchanti tutanti payta mañashpa kan.
6Shuk pani mashintu aychan munash-
kata rurashpa kawsahushpanka Yaya
Diospa rikushkanpika wañushkashinami
kan. 7Kanka yachachiy chay pani

mashintukunata alita rurashpa Yaya
Diosta mañashpa kawsanankunapa,
mana nima pi rimanankunapa chay
Jesukristuta kirik mashintuka mana
alitachu rurashpa kawsan nishpa.
8Karan ñukanchi Jesukristuta kirikkuna
mamanchikunata yuyashpa yanapanan-
chi tiyan. Maykan kirik runaka mana
mamanta ayllunkunatapas yanapash-
panka Jesukristuta mana kirikshina
tukun, chay mana kirikkunamanta
pasami millaypata rurak kan.
9Wawkini, kunanka yachachishkayki
imashna pani mashintukunapa
shutinkunatami killkankichi tantarik
kirikkuna yanapahushkankuna
kanankunapa nishpa. Chay mashintuku-
naka paya kanan tiyan shuk kusanllawa
kawsashka. 10Tukuy runakunapa
rikushkanpi alita rurak warmi kanan
tiyan. Wawankunata alita wiwashka
kashpanka pasyakkunatapas wasinpi ali
munaywa kayak, Jesukristuta kirik
masinkunatapas kushilla yanapak,
parisihukkunatapas yanapak, chay
tukuy alikunata rurashpa kawsak
kashpanka atipanchi yanapanata.
11Shuk pani mashintukuna manara
paya kashpankunaka ama killkaychichu
kirikkuna yanapahushkankuna
kanankunapa. Pakta paykuna manana
kusayashpa kanllata sirvishpa kawsasha
nishpa *Kristuta rimashkankunata
paktachinankunaranti aychankuna
munashkankunata ruranayanahuma.
Chasna kashpanmi kutikashka kusaya-
nata munankakuna. 12Chasna kuti
kusayashpankunaka uchayu kanahun
Kristuta rimashkankunata mana
paktachishkankunarayku. 13Chaymanta-
pas chay manara paya mashintukuna
kirikkuna yanapahushkankuna
tukushpankunaka yacharinahuma
killanata. Karan wasipi yanka
kwintashpa purinahuma. Tukuy
imakunapi satirishpa, mana alikunata
rimashpa kawsanahuma.
14Chayrayku munani, maykan pani
mashintu manara paya kashpanka
sukama kusayananpa, wawayashpan
wawankunata alita wiñachinanpa,
wasinpi tukuy rurana kashkata alita
rurashpa kawsananpa. Chasna kusanwa
alita kawsashpanka mana kirik runaku-
naka manami atipankakunachu
millaypata paymanta rimanata. 15Ñami
tiyan shuk pani mashintukuna manana
Jesukristuta kasunayashpankuna
supaykunapa apuntana kasukkuna.
16Shuk wawkikunapa panikunapa
ayllunkunapi mashintu tiyashpanka
paykuna payta yanapanankuna tiyan.
Chasna rurashpankunami kirik masinku-
naka mana chay mashintukunata
yanapanankuna tiyanchu. Chasnami
atipankakuna yanapanata wakcha
warmi mashintu kirik masinchikunata.

Kirikkunata sinchikuchik wawkikunamanta riman

17Chay akllarishka kirikkunata
sinchikuchik wawkikuna alita yanapash-
pankuna tukuy kirikkunaka paykunata
yuyanankuna tiyan. Shukkuna paykuna-
manta Yaya Diospa shiminta yachachik-
kuna kashpankuna alita yachachishkan-
kunarayku ashwan sumakta yuyankichi.
18Yaya Diospa killkachishkanpi kasnami
yachachin:

> Shuk tarawak wakra triguta wishku-
> hushkanpi ama shiminta tapay-
> chichu nishpa.

Chasnallatata riman:

> Shuk tarawak runaka munanmi
> pagay tukunata nishpa.

Chayrayku chay Yaya Diospa shiminta
yachachik wawkikunata yanapashpa
shuk imata kunanchi tiyan.
19Shuk akllarishka kirikkunata
sinchikuchik wawkimanta shuk runa

rimama uchatami rurashka nishpa,
chaytaka mana chasnalla kiriychu.
Ashwan ishkay kimsa runakuna
sapallankuna chasnallatata rimashpan-
kuna uchata rurashkanta rikushkanimi
nishpa, chaypira paykunata kirinki.
20Chay shutipa uchata rurahuk wawkita
kayay, tukuy kirikkunapa tantarish-
kanpi kunashpa rimanaykipa, manana
chasna rurashpa kawsananpa. Chasna
rurashpaykimi tukuy kirikkunapas
mancharishpankuna kuyrarinkakuna
mana chasna ruranankunapa. 21Waw-
kini, Yaya Diospa, Jesukristupa, Yaya
Diospa akllashkan *angelkunapa
rikushkanpi rimani kanta: Tukuy
kirikkunata chasnallatata kunay. Kikin
aylluyki, kikin amiguyki kashpanpas
millaypata rurashpanka ama rimaychu
payka mana millaypata rurashkachu
nishpa.

22Shuk wawki kirikkunata yachachik
kanata munashpanka alita rikuy, chay
wawkika alitachu manachu kawsahun
nishpa. Mana kunkaymanta mana alita
yuyarishpa makikita churashpa
mañaychu payrayku yachachik
kananpa. Mana alita yuyarishpa shuk
wawkita akllankima. Payka millaypata
ruramaka, tukuy payta riksik runaku-
nami kanmantapas rimankakuna mana
alita rurak masin kanaykita. Mana
chasna yuyarinankunapa alita rurashpa-
lla kawsay.

23Wawkini, karan ratu wiksa nanaywa
kahushpayki ama yakullata upyaychu.
Uchillastu *vinutapas upyay aliyanay-
kipa.

24Shuk wawkita akllashpayki kirikku-
nata sinchikuchik kananpa, alita
yuyariy. Shuk runakunapa uchata
rurashkankunata kunalla yachanchi
manara Yaya Dios paykunata kastigash-
panra. Shuk runakunapa uchata
rurashkankuna pakalla kashpan
chaytaka mana kunalla yachanchichu.
Yaya Dios puntanpi churashpan
tapushpanmi chaypira yachashunchi.
25Chasnallatata shuk wawki alita
rurahushpanka kunalla yachanchi alita
kawsahushkanta. Shukpika alita
rurahushkankunata mana utkalla
yachanchichu. Chasna kashpanpas chay
ali rurashkankunaka mana pakallachu
kiparinahun.

Kirik patronyu tarawanankunamanta riman

6 1Tukuy patronpi tarawak kirikkuna
patroyninkunata yuyashpa, mana
aynishpa alita tarawanankuna tiyan.
Chasna alita tarawashpankunami nima
pi atipankachu millaypata rimanata
Yaya Diosmanta, nima yachachishkan-
chimanta mana valinchu nishpa
rimanata. 2Patroyninkuna Jesukristuta
kirik kashpankuna mana paykunawa
parihuyashpa kanahuchun, manana
alita kasukkuna, kirik masinkuna
kashkankunarayku. Paykunata ashwan
alita kasushpa, mana killashpa paykuna-
rayku tarawanankuna tiyan, Jesusta
kirikkuna, Yaya Diospa yuyashkankuna
kashkankunarayku.

Kullkita yapa munashpa kawsanaka mana ali ruranakunapa sapinmi

Wawkini, tukuy kay rimahushkaynita
tukuy kirikkunata yachachiy. 3Tiyan
runakuna mana alita yachachikkuna.
Paykunaka Amunchi Jesukristu alita
yachachishkanta mana kasunayanahun-
chu. Imashnami Jesukristuta kirishpa
kawsashunchi nishpa yachachishkanchi-
tapas mana kasunayanahunchu. 4Yaya
Diospa shiminta mana asirtashpankuna
paykuna kikin yuyayninkunallawa
tukuymanta ashwan yachak tukunaya-
nahun. Maykankunamantami runakuna
mana shuk yuyayllawa kanahun, mana

sakishpa chaykunamanta yuyarishpa
rimanakushpa kawsanahun. Chasna
kawsashpankuna shukkunawa parihuya-
nata munakkuna tukunahun, chikninakuk, piñanakuk, kaminakuk runakuna,
shukkunamanta yanka millaypata
yuyarikkuna. 5Paykunaka shukkunawa
ayninakushpalla kawsanahun. Millaypa
yuyayyu runakuna kanahun, shutipa
kashkata riksichik Yaya Diospa shiminta
mana asirtakkuna. Paykunaka yuyarinahun, Jesukristuta kasuk tukushpayni
achka imakunata apisha nishpa. Chasna
runakunamanta anchuriy.
6Shutipami ñukanchikuna
Jesukristuta kasushpa kawsashpanchi
ashwan achkata apinchi Yaya
Diosmanta, ima ñukanchipa tiyashkanllawa kushilla kawsashpanchi mana
shunkunchita imakunapi churashpa.
7Kay allpapi wawayarirkanchi shinalla
mana imayu. Chasnallatatami wañushpanchipas mana imata apashunchichu.
8Chayrayku mikunanchi, churarinanchi
tiyashpanka akuychi kushilla kawsashunchi. 9Maykan runakunami kullkiyanata
munashpankuna yapa kamay tukuhushpankuna utkalla mana alikunata
ruranahun. Tukllapi yaykushkashina
kanahun. Tukuy uras ashwan kullkita
munashpa, mana alita rurashpa kawsanahun. Paykuna kikinpa mana valik
waklichik munanankunawa waklichirishpankuna kullunkakuna. 10Yapa kullkita
munashpa kawsashpanchi tukuy mana
alikunata ruranchi. Shukkuna yapa kullkita
munak tukushpankuna Jesukristuta
kirinata sakishkakuna. Chasna mana Yaya
Diosta kasunayashpankunami yapa
parisishpa kawsanahun.

Pablo Timoteota yachachin alita rurashpa kawsananpa

11Wawkini Timoteo, Yaya Diosta
kasuk runa kashpayki ama chay mana
kasunayak runakunashina yapa
kullkiyanata munashpa kawsaychu.
Alillata rurashpa Yaya Diosta kasushpa,
Jesukristuta kirishpa, chay llaktapi
kawsak runakunawa yuyanakushpa
kawsay. Ali yuyaywa runakunata
yanapahushkaykipi mana sampayaychu.
Runa masikikunata llakichishpa kawsay,
mana yuyarishpa paykunamanta
ashwan ali kanaykita. 12Shuk ali suntalu
wañunakunapi sinchikukshina
Jesukristuta alita kirishpa katiy Yaya
Dioswa wiñaypa kawsak rinaykipa.
Chasna paywa kawsak rinaykipa Yaya
Dioska kanta kayarka, chaymantapas
Jesukristuta kirik tukushkaykita achka
runakunapa puntanpi rimashkanki.
13Yaya Dios tukuy kawsakkunata
kawsayta kukmi kanta rikuhun. Chasnallatatami Jesukristu kanta rikuhun,
maykanmi *romanokunapa apunkuna
*Pilatopa puntanpi wañuchiy tukunata
mana manchashpa rimarka tukuymanta
ashwan atun apu kananta. Paykunapa
rikuhushkanpi kanta kamachini:
14Tukuy kanta rimashkaynita mana
pasa pasata alita yachachiy, Amunchi
Jesukristu kuti kay allpama shamunankama nima pi kanmanta rimananpa
mana kuskatachu yachachin nishpa.
15Yaya Dios munashkan punchami
Jesukristuta kuti kay allpama kachanka.
Payka shuklla tukuy uras chasnalla ali
yuyayyu tukuymanta yachayyumi kan.
Payka tukuy atun apukunamanta atun
apumi, tukuy kamachikkunamanta atun
kamachikmi. 16Yaya Diosllami nima
ima uras wañunchu. Payka kawsanmi
suma chuyahlla punchapi, chaypi nima
maykan runa atipanchu payta kayllayanata. Nima maykan runa payta
rikushkachu, nima maykan atipanchu
rikunata payta. Payllata tukuy runakuna
atunyachishpa kushichinahuchun.
Paylla tukuy uras wiñaypata ñukanchi

runakunata kamachichun. Chasna kachun.

Kullkiyu kirikkuna imashnami kawsanankunapa tiyan

17Wawkini, chay yapa kullkiyu wawkikunata panikunata yachachiy: Mana yuyarinkichichu shukkunamanta ashwan valik kanaykichita. Ama shuk ratu tukurik kullkikichi kankunata yanapak kananta yuyarishpa kawsaychichu. Ashwan Yaya Dioslla yanapanata atipak kananta yuyarishpa kawsaychi, payka ñukanchita kushichishpa munashkanchimanta pasatami kun nishpa. 18Chaymantapas yachachiy, alikunata rurashpa kawsanankunapa. Achka ali ruranankunawa achka imayushina tukunahuchun. Mana mitsashpa kuchun maykanpachari pishin. Imankuna tiyashkakunawa shukkunata yanapashpa kawsanahuchun. 19Chasna kawsashpankunami silupi kawsanarayku alicharishpa rihukshina kanahun sumakta kushichiy tukunankunapa, chaymanta shutipa kawsayta charik kanankunapa.

Pablopa tukuchishkan shimi

20Wawkini Timoteo, Yaya Dios munashpan paypa shiminta yachachik tukushpayki chay shimita mana chikanyachishpa alita yachachiy. Yaya Diosta mana kasushpa yanka rimak runakunapa rimashkankunata ama kasuychu, nima chay yanka llullachishpa yachay nishkankuna chikan chikan yuyaykunata. 21Shuk chaykunata yachakushpa katikkuna Jesukristuta kirinankunata sakishkakunami.

Yaya Dios kankunata llakichishpan wakaychachun.

Chayllata killkashkani.

Wawkiki
Pablo

ISHKAYNIN PABLOPA KILLKASHKAN KILLKA TIMOTEORAYKU

Pablo killkan Timoteorayku

1 1-2Munashkayni wawkini Timoteo, yuyashkayni wawaynishina kashpayki ñuka Pablo kay kartata killkahuni kanrayku. Yaya Dios munashpan Jesukristuka akllawashka *apostolnin kanaynipa. Kachawashka runakunata yachachinaynipa, tukuy Jesukristuta kirik runakunaka wiñaypa paywa kawsankakuna nishpa rimashkanta. Yayanchi Dios, Amunchi Jesukristupas kanta yuyashpan llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykipa.

Pablo Timoteota yuyachin Jesusta alita katinanpa

3Wawkini, kanta yuyarishpaynimi punchapi tutapipas mañahushpayni Yaya Diosta agradesini kanrayku. Nima imamanta shunkuynipi rimay tukushpa payta ali yuyaywa kushichishpa kawsani, imashnami ñawpa yaya rukuyni wañukunapas Yaya Diosta kushichishpa kawsapayarkakuna. 4Ñawpa sakinakuhushpanchi llakishpa wakashkaykita yuyarishpayni yapa kanta rikunayani. Kuti rikunakunchimaka, yapa kushikuynima. 5Chaymantapas yuyarini tukuy shunkuykimanta pacha Jesukristuta kirihushkaykita. Kan kirihushkaykishina mama payayki Loida, mamayki Eunise ña puntiru kirishpa kawsapayarkakuna. Chasnallatata kantapas yuyarini, paykunashina sumakta Jesukristuta kirishpa kawsahushkaykita.

6Chayrayku makinita kanpi churashpa mañashkayni uras Yaya Dios Espiritunwa yachachik kanaykipa atipachishkanta yuyachini, ashwanta sinchikurishpa Yaya Diospa rimashkanta alita yachachinaykipa. 7Yaya Dios ñukanchima kachashkan Espiritunka mana kanchu manchaysiki, ashwan ñukanchita yanapan mana manchashpa kawsananchipa. Payka ñukanchita sinchikuchin, chaymanta yanapan runa masinchikunata yuyashpa, Yaya Diosta kasushpa yuyaywa kawsananchipa.

Mana manchashpa Jesukristumanta rimay

8Chayrayku wawkini, ama pinkaychu rimanata Jesukristuta katik kanaykimanta. Chasnallatata ama pinkaychu, ñuka Yaya Diospa rimashkanta yachachihushkaynirayku karselpi kahushkaynimanta. Kanta chiknihushpankuna parisihushpaykipas Yaya Dios kanta sinchikuchinka chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachishpa

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

katinaykipa. Chayrayku ama manchay-
chu ñukanchiwa pakta kanpas chayma
parisinaykita. 9Yaya Dios ñukanchita
kishpichirka, chaymantapas kayarka
payrayku kawsananchipa. Mana
ñukanchita kishpichirkachu alita
rurashkanchirayku, ashwan pay kikin
munashkanraykumi kishpichishka.
Manara kay allpata nima runata
rurahushpanra ñukanchikunata yapa
yuyashpanmi munarka Jesukristuta
kirishpanchi kishpichinata. 10Yapa
yuyahushkanta rikuchirka ñukanchita
Kishpichik Jesukristuta ñukanchima
kachashkanwa. Jesús wañushkanmanta
kawsarishpan wañuyta winsirka. Paypa
suma ali shiminwa runakunata
kishpichinanmanta riksichirka
imashnami Yaya Dioswa kawsay mana
tukurikta tarinchi.

11Yaya Dioska ñukata akllawashka
paypa *apostolnin kanaynipa.
Kachawashka paypa suma ali shiminta
tukuy parti runakunata yachachinaynipa.
12Chasna chay ali shimita yachachihush-
kaynirayku kay karselpi churawashpan-
kuna parisihushpaynipas mana pinkarini-
chu. Alita yachani pipimi sinchikuhuni.
Paymi kan yapa yuyawak Jesukristu.
Yachani paymi yachachinaynipa kuwash-
kan shiminta shamunan punchakama
yachayninwa alita wakaychananta
runakuna chasnalla uyanankunapa.

13Wawkini, chay suma ali yachachi-
nata kanta yachachishkaynishina,
kanpas chasnallatata katiy alita
yachachishpa shukkunatapas. *Kristu
Jesuswa shuk yuyayllawa kashpayki
payta alita kirishpa runa masikikunata
yuyashpa kawsay. 14Yaya Diospa
Espíritun ñukanchipi kawsashpanmi
ñukanchita yanapan. Chayrayku Yaya
Diospa suma shiminta, maykantami
yachachinaykipa kamachiy tukushkanki,
mana chikanyachishpa alita yachachiy.

15Wawkini, ña yachanki chay
chikniwak runakuna apiwashpankuna
tukuy Asia allpamanta wawkikuna
sapallaynita sakiwashkankunata.
Paykunamanta chay ishkay wawkikuna
Figelo Hermogenespas sakiwarkakuna.
16Ashwan wawkinchi Onesiforoka mana
pinkashpachu kay karselpi kahushkay-
nipi achka kuti shamurka, yanapa-
washpa sinchikuchiwashka. Chayrayku
Yaya Diosta mañani tukuy paypa
ayllunkunata llakichishpan yanapa-
nanpa. 17Chaymantapas chay wawkin-
chika kay *Roma llaktapi paktashkan
uraslla, mana sampayashpachu
maskawarka tariwanankama. 18Ña
yachanki chay wawkinchi Efeso
llaktapipas ñukanchita achkata
yanapashkanta. Chayrayku mañani
Amunchi Jesukristu tapuy tukunanchi
punchapi chay wawkinchita sumakta
llakichinanpa.

Parisishpapas alita Jesukristuta katinamanta yachachin

2 1Wawayni, Jesukristu kanta
sumakta yanapahushpan sinchikuy
alita payta kasushpa kawsanaykipa.
2Yaya Diospa rimashkanta achka
runakunata yachachishkaynita
uyashkanki. Kanpas chasnallatata chay
yachachishkaynita yachachiy ali
munaywa paktachik runakunata,
maykankunami alita yachachinata
yachanahun, paykunapas shukkunatana
yachachinankunapa.

3Wawkini, kanpas ñukashina
parisihushpaykipas shuk ali suntalu-
shina apunchi Jesukristuta sumakta
kasushpa kawsay. 4Shuk runa ali
munaywa suntalu tukushpan wañunaku-
nama rihushpanka mana shuk runaku-
napa rurahushkanpi satirishpa kawsan-
chu. Ashwan munama apunta kasushpa
payta kushichinata. 5Chasnallatata

pelotata pukllak runapas mana
atipanchu gananayahushkanta apanata,
chay pukllanarayku kamachishkakunata
mana kasushpanka. 6Chasnallatatami
chakranpi sinchita tarawak runapas
tukuy imata chakranpi tarpushpan
payrami chay tarpunpa muyunta pallan.
Chasnashinami ñukanchipas
sinchikushpa Jesusta kasushpa kawsash-
panchika paypa kunayahushkanta
apishunchimi. 7Wawkini, chay rimash-
kaynita alita yuyariy. Jesukristumi
kanta yanapanka tukuyta alita
asirtanaykipa.

8Yuyariy Jesukristuta, payka ñawpa
atun apu Davidpa ayllunmanta wawaya-
rishka, chaymanta wañushkanmanta
kawsarirka ñukanchikunata kishpichi-
nanpa. Chay suma ali shimitami
yachachihuni. 9Chayta yachachihush-
kayniraykumi parisihuni. Yachachish-
kaynita mana kasuk runakunaka
makinikunata runa wañuchiktashina
kadenawa watawashpankuna karselpi
churawashkakuna. Chasna ñukata
watawashpankunapas Yaya Diospa
shimintaka manami atipanahunchu
arkanata shuk partima paktananpa.
10Chayraykumi parisihushpaynipas
awantahunilla. Yapa munani tukuy
Yaya Diospa akllashkan masinchikuna-
pas Jesukristuta kirishpankuna
kishpichiy tukunankunapa, paywa
tantaylla wiñaypa punchahllapi kawsak
rinankunapa.

11Kay shimika shutipami:

Jesukristu wañushkanrayku ñukan-
chipas wañushkashina tukush-
panchi pay kawsarimushkan-
rayku ñukanchipas kawsari-
shunchi paywa pakta kawsa-
nanchipa. 12Kay allpapi kawsa-
hushpanchira parisihushpanchi-
pas mana sampayashpa
Jesukristuta kirishpalla
kawsashpanchika paywa
paktami kamachik tukushunchi.
Jesusta mana riksinichu
nishpanchika paypas rimanka
manami kankunata riksinichu
nishpa. 13Ñukanchi Jesusta
rimashkanchita kanta kasushpa
kawsasha nishpa mana pakta-
chishpanchipas payka tukuy
rimashkanta paktachik
kashpanmi ñukanchita rimash-
kanta paktachinlla. Mana
atipanchu rimanata rimashkay-
nita mana paktachishanchu
nishpa.

Yaya Diospa kamachishkan runa alita kawsananmanta yachachin

14Wawkini, Jesukristumanta
yachachishkaynita tantarishkaykichipi
alita yuyachiy kirik masinchikunata.
Paykunata kasna kunay: Yaya Diospa
rikushkanpi kankunata rimani mana
yanka shimikunata rimanakushpa
kawsanaykichipa nishpa. Chasna
rimanakushpa kawsanaka mana
valinchu, ashwan shuk uyahukkunapa
yuyayninkunatami waklichin. 15Kan
atipashkaykita ruray shutipa kashkata
riksichik Yaya Diospa shiminta alita
yachachishpayki paypa rikushkanpi ali
kamachishkan runa kanaykipa. Chasna
kashpaykimi Yaya Diospa puntanpi
mana pinkanayki tiyanchu.

16Chay mana Yaya Diosmanta yanka
rimanakunamanta anchuriy. Chasna
yanka shimikunata rimakkunaka karan
puncha ashwanta Yaya Diosmanta
anchurishpa rinahun. 17Chasna mana ali
yachachikkunapa rimahushkankuna
aychanchita ismuchik unkuyshinami
miran. Tukuy uras ashwan shukkunapas
rimashkankunata kirishpa kawsanahun.
Chasna mana alita yachachikkunamanta
Himeneo Filetopas kanahun. 18Payku-

naka shutipa kashkata yachashkankunata sakishpankunana kasna yachachishpa yanka rimanahun: Kirik runakunapa kawsarinankunaka ñami pasashka. Mananami tiyankachu shuk kawsarinaka nishpa. Chasna rimashpankuna Jesukristuta kirikkunamanta shukkunata llullachinahun Yaya Diospa shiminta manana kirinankunapa.
19Chasna kashpanpas Yaya Dios yanapashpan shutipa kirikkunaka shuk wasipa orkoynin suma shayachirishkashinami. Yaya Dios paykunapa amun kashpan kasna killkarishkashina kanahun: Ñuka Yaya Dioska kay wawaynikunataka alitami riksini nishpa. Chaymanta: Kay Jesukristuta kirinimi nishpa rimak runakunaka sakinankuna tiyan mana ali ruranakunata nishpa.
20Shuk atun wasipi achka imakuna tiyan. Shuk imakunaka oromanta, shukkunaka kullkimanta, shukkunaka kaspimanta, shukkunaka sapiramanta rurarishka kanahun. Chay imakunamanta shukkunataka amunka yapa valichishpan kushikuna tantarinakunaraykulla surkushpan churan. Shukkunataka wasurata wichunallapa churan.
21Maykankunami chay mana alita yachachikkunamanta anchurishpan nima imapi kasun, paykunami chay amun yapa valichishkan imakunashina kanahun. Yaya Dios tukuy uchata rurashkankunamanta pichan paypa munashkanta rurashpa kawsanankunapa. Chasna tukushpankunami Amunchi Jesukristuka maypipas atipan churanata munashkanta ruranankunapa. Paykunaka alichay tukushka kanahun tukuy alikunata ruranankunapa.
22Chasna kashpan ama kawsaychu millaypata yuyarishpa ruranayashpa shuk musukunashina. Ashwan kanka alita rurashpa, Jesukristuta kirishpa, payta runakunatapas yuyashpa, tukuy runakunawa kushilla kawsay. Tukuy shunkunkunamanta pacha Yaya Diosta mañak wawkikunawa pakta kawsay.
23Yanka nishpa nima imapi yanapak rimanakunapi ama satiriychu, nima sakiychu tantarishkaykichipi shukkuna chasna rimanakushpa katinankunapa. Ña yachanki runakuna chasna rimanakushpankuna piñanakushpa kawsanankunata.
24Ñukanchikunaka Jesukristupa kamachinan runakuna kashpanchi mana piñanakushpa kawsananchi tiyanchu. Tukuy runa masinchikunata yuyashpa kawsananchi tiyan. Ali yuyaywa runa masinchikunata kunananchi tiyan. Alita yachachinata yachananchi tiyan. Shukkuna ñukanchita mana alita rurashpankuna mana piñarishpa nima rantipashpa ali yuyaywa sinchikurishpa kawsananchi tiyan. 25Chay manana Jesukristuta kasunayak runakunata yuyashpa alita kunananchi tiyan. Chasna kunashpanchimi chapanchi Yaya Dios paykunata yanapananpa kuti kasunankunapa. Chasna kasukkunana kashpankuna riksinkakuna Yaya Dios shiminpi riksichishkan shutipa kashkata.
26Chasna atipankakuna kishpinata supay paykunata llullachishkanmanta. Paypa munashkanllata ruranankunapa llullachiy tukushkankunamanta kuti atipankakuna alita yuyarinata, supaypa munashkanta manana ruranankunapa.

Imashnami runakunaka kawsankakuna Jesús shamunan punchakama

3 1Wawkini, kayta alita yachanayki tiyan, Jesukristu kuti kay allpama shamunanka kuchupi kashpan runakunaka yapa millaypata rurashpankuna achkata parisinanchita. 2Runakunaka paykuna kikinpa munashkankunallatami rurankakuna, yapa kullkita

munashpalla kawsankakuna. Paykuna kikinta atunyachishpa rimakkuna kankakuna. Shukkunamanta ashwan ali kani nishpa yuyarinkakuna. Yaya Diosmanta millaypata rimankakuna, yayankunata mana kasunkakunachu. Nima imamanta yachankakunachu agradesinata. Yaya Diospa munashkanta mana kasunkakunachu. 3Paykunaka nima pita yuyankakunachu, nima maykanwa llakichinakushpa kawsankakunachu. Shukkunamanta llullashpa rimankakuna. Paykunapa aychankuna munashkallata rurashpa kawsankakuna. Mana llakichishpachu runa masinkunata parisichinkakuna. Mana munankakunachu alikunata rurashpa kawsanata. 4Runa masinkunata riksichishpa apichinkakuna. Mana alita yuyarishpa imatapas rimashpa rurashpa kawsankakuna. Paykuna kikin yuyayninkunapi atunyachirishka kankakuna. Yaya Diosta yuyanankunaranti yanka nishpa paykuna kikin munashkankunallata rurashpa kawsankakuna. 5Paykunaka Yaya Diosta kirikkunashinami rikurinkakuna. Chasna rikurishpankunapas kawsanankunawa rikuchinahun Yaya Diospa yachayninta mana riksik kanankunata. Wawkini, chay mana ali rurak runakunawaka ama ishkayaychu, paykunamanta anchuriy.

6Shukkuna paykunamanta alishina tukushpa shuk wasikunapi yaykunahun utkalla kirik warmikunata llullachinankunapa paykunatana kasushpa kawsanankunapa. Chay warmikunaka yapa uchata rurashpa kawsapayashpankuna chay uchakunata rurashkankunawa yuyayninkunapi llashawa nitirishkashina kashpankuna achka millaypa munanankunata yuyarishpa kawsanahun. 7Tukuy uras yachakuhushpankunapas mana atipanahunchu asirtanata Yaya Dios shiminpi riksichishkan shutipa kashkata.

8Ñawpa Egipto allpapi chay ishkay puruhukuna Janes shutiyu Jambres shutiyu Yaya Diospa runan Moisesta chiknishpa rimarkakuna: Kanka manami Yaya Diospa rimashkantachu yachachinki nishpa. Chasnallatatami kunanpas chay mana alita yachachikkuna shutipa kashkata chikninahun. Mana alita yuyarishpankuna millaypa yuyayyu kanahun. Jesukristuta kirishkankunaka mana ali kananta rikuchirkakuna. 9Chasna yanka nishpa rimakkunaka mana ñukanchita atipankakunachu llullachinata. Ñukanchikuna Yaya Diosta kasushpa kawsashpanchika yachashunchimi chay runakuna yuyay illashina kanankunata. Chasnallatatami ñawpapas Yaya Diosta kasuk runakunaka yacharkakuna chay ishkay puruhukuna yuyay illashina kashkankunata.

Pablo Timoteota kunashpan sinchikuchin

10Wawkini, kanka yachachishkaynita alita yachakushpayki kasushkanki. Alita rurashpa kawsanaynita katishkanki. Tukuy uras Yaya Diospa munashkanta kasunata munahushkaynita yachashpayki kanpas chasnallatata kawsanki. *Kristuta kirishpa, runa masinikunawa yuyanakushpa, ali yuyaywa sinchikurishpa parisinakunata awantashpa kawsahushkaynita yachashpayki kanpas chasnallatata kawsanki. 11Antiokia llaktapi, Ikonio llaktapi, Listra llaktapipas runakuna yapa chikniwashpankuna parisichiwashkankunata yachashpayki kanpas parisichiy tukuhushkaykipi ñukashina sinchikunki. Tukuy chaykunamantami Yaya Dioska yanapawashpan kishpichiwarka. 12Ña yachanchi Jesukristuta kirikkuna kashkanchirayku Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsanata munashpanchi runakuna

ñukanchita chiknishpa parisichinankunata. 13Millaypa yuyayyu runakunaka,
llullachik runakunapas ashwanta
ashwanta mana alitachu rurashpa
kawsankakuna. Shukkunata llullachish-
pankuna shukkunana paykunata
llullachinkakuna.
14Chay runakuna chasna kawsahush-
pankunapas kanka yachachishkaynita
yachakushkaykita alita kasushpa
kawsay. Chay yachachishkaynika
shutipa kananta kirishkanki. Alita
yachanki pimantami yachakushkanki.
Ñuka Yaya Diosta alita kasushpa
kawsashpayni yachachishkaynita ali
kananta riksichishkani. 15Yuyariy
wawamanta pacha Yaya Diospa
killkachishkanta yachakushkaykita.
Chaymi ñukanchita yachachin alita
Jesukristupi sinchikushpa kawsahush-
panchi uchata rurashpa kawsanamanta
kishpichiy tukuhushkanchita. 16Yaya
Diospa killkachishkanka paypa
Espíritun runakunata yuyachishpanmi
killkarishka kahun. Chasna kashpan
ñukanchita alita yanapan ali kashkata
yachakunanchipa. Mana ali rurashkan-
chikunata riksichin. Chaymanta
yachachin imashnami alikunata
rurashpa kawsashunchina. Ñukanchita
yachachishpa kunashpa yanapan alillata
rurashpa kawsananchipa. 17Chasna
Yaya Dios killkachishkanwa ñukanchi
paypa runankunata yachachin tukuy
alikunata atipananchipa ruranata.

4 1Kristu Jesús kutikashka shamunka
tukuy runakunata kamachik
kananpa. Chasna shamushpan wañush-
kakunata kawsakkunatapas tapunka
alitachu rurashkakuna manachu nishpa.
Chayta yuyarishpayni paypa
rikushkanpi Yaya Diospa rikushkanpi-
pas kanta sinchita kunashpa rimani:
2Yaya Diospa shiminta alita yachachiy.
Runakuna alita kasushpankuna mana
kasunayashpankunapas tukuy uras alita
yachachiy. Ali yuyaywa mana
piñarishpa runakunata yachachiy alita
rurashpa kawsanankunapa. Rurashkan-
kuna mana ali kashpanka paykunata
alita kunashpa yanapay alitana rurak
kanankunapa. Shukkuna mana kasuna-
yashpankunaka alita asirtachiy
imashnami tukunkakuna, chaymanta
rimay manana chasna katinankunapa.
Kasuk runakunataka alita kunashpa
sinchikuchiy.
3Shuk punchami chay suma ali
yachachinakunata manana uyanayanka-
kunanachu, ashwan paykuna kikinpa
munashkankunallatami katinayanka-
kuna. Chasna kashpankunami paykuna-
shina yuyarik achka yachachikkunata
maskankakuna paykuna kikinpa
munashkankunata yachachinankunapa.
4Yaya Dios shiminpi riksichishkan
shutipa kashkata kasunankunaranti,
chay runakunaka yanka rimana
shimikunatana kasunkakuna. 5Kanka
wawkini, tukuy uras alikunallata
rurashpa kawsay. Runakuna kanta
chiknishpankuna parisichihushpankuna-
pas chay suma ali shimita Jesukristu
ñukanchita kishpichinanmanta
yachachishpalla katiy. Jesukristupa
kamachinan runa kashpayki alita
paktachiy paypa munashkanta.
6Yaya Diospa shiminta alita yachachi-
hushkayniraykumi ñukataka wañuchinaya-
wahunkuna. Chasna wañunayniwa Yaya
Diosta kawsaynita kushpa kushichishami,
imashnami *saserdotenchikuna *vinuta
talishpa rurapayanahun shuk obeha
maltata wañuchishpa Yaya Diosta
kushichishpa rupachihushkankunapi. Ñami
paktarihun wañuchiwanankuna punchaka.
7Ñukaka Jesukristuta kirishkaynimanta
pachami parisishpaynipas kunankama alita
kasushpa kawsashkani. Runakuna piñarish-
pankunapas paypa shiminta yachachishpa-

lla katishkani. Chasnami Jesukristu
ruranaynipa munashkanta paktachishkani
kay kawsahushkaynipi. 8Chasna alita
rurashpa kawsashkaynirayku alillata rurak
tukuy runakunata rurashkankunamanta
tapushpan rimak Amunchi Jesukristuka
kuti shamushpan sumakta kushichiwanka.
Mana ñukallatachu chasna alita
kushichinka, ashwan tukuy paypa
shamunanta alita yuyashpa chapahuk
runakunatapas chasnallatatami
kushichinka.

Pablo kartanta tukuchihushpan rimashkan

9Wawkini, utkalla rikuk shamuway.
10Wawki Demaska Jesusta mana kirikkuna-
shina kawsanata munashpan sakiwash-
kami. Tesalónika llaktama rishka. Wawki
Kresenteka rishkami Galasia allpapi
llaktakunama yachachinanpa. Wawki
Titopas Dalmasia allpapi llaktakunama
rishka. 11Wawki Lukasllami ñukawa kaypi
kiparishka. Shamuhushpayki wawki
Markusta pushamupay ñukata tukuy imapi
yanapawananpa. 12Wawki Tikikotaka Efeso
llaktamami kachashkani kirikkunata chaypi
yanapananpa. 13Shamuhushpayki
kapaynita apamupay, Troas llaktapi wawki
Karpopa wasinpi sakishkaynita. Chaymanta
libruynikunata apamupay. Tukuymanta
ashwan munaynima apamupanaykipa chay
karamanta rurarishkapi killkarishkakunata.
14Fierrota tarawak Alejandro shutiyu
chikniwashpan achka mana alikunata
rurashkanwa arkawarka. Chasna
parisichiwashkanraykumi Yaya Dioska
payta kastiganka. 15Chay Alejandroka
yachachishkaynita mana ali kananta
rimashpa yachachihushkaynipi yapa
arkawashka. Chayrayku mana kasuychu
llullachishpa yanka rimahushkanta.
16Kay *Roma llaktapi kamachik
apukunapa puntanpi churay tukushpa
puntiru tapuwahushkankunapi nima shuk
wawkinchikuna yanapawashkakunachu
ayninata, tukuymi sakiwarkakuna. Chasna
sakiwashpankunapas mana munanichu
Yaya Dios paykunata kastigananpa.
17Amunchi Jesukristumi chay apukunapa
puntanpi kahushkaynipi sinchikuchiwash-
pan sumakta yanapawashka tukuy mana
israel runakunatapas paypa shiminta
yachachinata paktachinaynipa. Chasna
Yaya Dios munashkanshina paykunapas
Jesús runakunata kishpichinanmanta
uyashkakuna. Yaya Dios yanapawashpan
kishpirkani mana chay chikniwak apukuna
wañuchiwanankunapa. 18Chasnallatatami
payka kuyrawanka tukuy mana
alikunamanta. Kuyrawankami siluma
pushawananpa kushilla paywa kawsak
rinaynipa. Tukuy runakuna tukuy uras
wiñayparayku payta atunyachishpa
kushichinahuchun. Chasna kachun.

Ña kartanta tukuchihushpan Pabloka tukuy kirikkunata saludan

19Wawkini Timoteo, saludapay
paninchi Priskata, wawkinchi Akilata,
wawkinchi Onesiforopa ayllunkunata-
pas. 20Wawkinchi Erastoka Korinto
llaktapimi kiparishka. Wawki Trofimo-
taka unkushkatami sakishkani Mileto
llaktapi.
21Wawkini, manara tamya killakuna
paktahushpanra utkalla shamuy.
Wawkinchi Eubulo, wawkinchi Pudente,
wawkinchi Lino, paninchi Klaudia,
chasnallatata tukuy kaypi kahuk kirikkuna-
pas kanrayku saluduta kachahunkuna.
22Amunchi Jesukristu tukuy uras
kanwa kashpan munashkanta kanpi
paktachichun. Yaya Dios tukuy
kankunata llakichishpan yanapachun.

Chayllata killkashkani.

Wawkiki
Pablo

PABLOPA KILLKASHKAN KILLKA TITORAYKU

Pablo killkan Titorayku

1 [1]Munashkayni wawkini Tito, ñuka kani Pablo, Yaya Diospa kamachishkan, chaymanta Jesukristupa *apostolnin. Akllashka kani tukuy kankuna Yaya Diospa akllashkan masinikunata yachachishpa yanapanaynipa alita paypi sinchikushpa kawsanaykichipa, chaymantapas shutipa kashkata alita riksinaykichipa imashnami Yaya Diospa rikushkanpi ali kashunchi nishpa. [2]Paypa rikushkanpi ali kashpanchi paywa wiñaypa siluma kawsak rinanchita yachanchi. Manara kay allpata rurahushpanra mana llullak Yaya Dios ña rimarka ñukanchi runakuna wiñaypa paywa pakta kawsananchita. [3]Yaya Dios chay rimashkan shiminta riksichinan puncha kunan ña paktarishpan ñukanchita riksichishka. Ñukanchita kishpichik Yaya Dioska ñukata churawashka, paypa rimashkanta yachachishpayni chay shiminta riksichinaynipa.

[4]Kanka kikin wawaynishinami kashpayki ñukawa pakta *Kristuta kirik kashkaykirayku kay kartata killkahuni kanrayku. Yayanchi Dios, ñukanchita kishpichik Jesukristupas kanta llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykipa.

Jesukristuta kirikkunata yachachik Titomanta riman

[5]Wawkini Tito, chay Kreta islapi kanta sakishkani, chaypi rurananchipa pishishkata ruranaykipa. Karan llaktapi kirikkunamanta shukkunata akllashpayki churay yachachikkunata yanapashpa kirikkunata sinchikuchik wawkikuna kanankunapa, imashnami kanta rimarkani chasna. [6]Chay akllanayki wawkika alita kawsak runa kanan tiyan, nima pi millaypata rimanankunapa paymanta. Chaymantapas shuk warmiyulla kanan tiyan. Wawankunapas Jesukristuta kirik kanankuna tiyan, nima pi rimanankunapa millaypata rurak wawakunami kaykunaka, yayankunatapas mana kasunahunchu nishpa.

[7]Yaya Diospa runankunata yuyachinanpa yanapananpa churashka kashpan alita kawsak kanan tiyan, nima pi millaypata rimanankunapa paymanta. Mana kanan tiyanchu pay kikinpa munashkanllata rurak, nima pita kasuk. Chaymanta mana piña, mana machaysiki, mana makanakuysiki, nima kullkita llullachishpa apiysiki kanan tiyan. [8]Ashwan payta pasyak runata alita wasinpi yaykuchik kanan tiyan. Tukuy shunkunmanta pacha alikunata rurak kanan tiyan, sumakta yuyarik, tukuy runa masinkunata chasnalla Yaya Dios munashkanshina rurak, Yaya Diosta alita kasuk, pay kikinta mana ali ruranakunamanta kuyrarinata yachak kanan tiyan. [9]Shutipa Yaya Diospa shiminta kirik masinkunata yachachi-

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

hushkanta paypas alita paktachinan tiyan. Chasnallami atipanka shukkunata chay suma ali yachachihushkan shimita yachachishpa sinchikuchinata, chaymantapas Yaya Diospa shiminta mana munakkunata pantachishkankunata riksichishpa yanapanata.

Yanka mana Yaya Diosta kasushpa yachachikkunamanta riman

10Wawkini, kirikkuna chawpipi tiyan achka runakuna Yaya Diosta mana kasunata munakkuna. Paykunaka yanka shimikunata yachachishpa runakunata llullachishpa kawsanahun. Tukuymanta ashwan chasna llullachishpa yachachinahun Moisespa killkashkanta kasuk achka israel masinikuna. 11Chay llullachik runakunaka chasna yanka mana ali yachachinakunawa achka runa masinkunata ayllunkunanti llullachinahun. Kullkita apinata munashpankunalla chasna yanka mana alita yachachishpa purinahun. Chay yanka yachachihukkunataka chunllayachinanchi tiyan mana chasna yachachinankunapa.

12Chay Kreta islamanta shuk killkata yachak runa paypa ayllunkunamanta rimarka kasna: Kay Kreta islapi kawsak masinikunaka yuyay illa, llullaysikikunami kanahun. Chaymanta upyaysiki, mikuysiki, killaysiki kanahun nishpa. 13Chay runapa chasna rimashkanka shutipami karka. Chayrayku wawkini, chay Kreta islapi kirik masinchikunata sinchi shimiwa kunashpa yachachiy Yaya Diosta kasushpa alita kawsanankunapa. 14Chaymanta yachachiy chay israel masinikunapa yuyayninkunamanta yanka rimanankunata mana kasunankunapa. Yachachiy shutipa kashkata mana kasuk runakunapa kamachishkankunata mana kasunankunapa.

15Ña yachanchi maykankunami ali yuyaywa kanahun, alikunallata yuyarishpa kawsanahun, paykunarayku tukuy Yaya Diospa rurashkanka ali kananta. Ashwan Yaya Diosta mana kasuk runakunaka mana alita yuyarik kashpankuna nima ima ali paykunarayku tiyanchu. Yapa millaypakunatami yuyarik kanahun. Ali kashkata yachashkankunata mana kasushpankuna ali kashkata manana alita yachanahunchu. 16Paykunaka Yaya Diostami riksinchi nishpa rimanahun. Chasna rimashpankunapas mana Yaya Diosta riksik runakunashinami kawsanahun. Chasna kashpankunami millaypata ruranahun. Yaya Diosta mana kasuk kashpankunami mana atipanahunchu alikunata ruranata.

Pablo Titota kunan alita yachachinanpa

2 1Kanka wawkini, Yaya Diospa shiminta alita yachakushpayki chay kirikkunata suma ali yachachinankunata yachachinayki tiyan, imashnami Yaya Diosta kasushpa alita rurashpa kawsankakuna. 2Tukuy chay ruku wawkikunata yachachiy, mana machashpa, nima ukupanakushpa, alita yuyarishpa kawsanankunapa. Chasna kawsahushpankunami shukkunaka alita paykunamanta rimankakuna.
Chaymanta yachachiy Yaya Diosta alita kirinankunapa, runa masinkunawa alita yuyanakushpa, paykunata yanapahushkankunapi mana sampayashpa kawsanankunapa. 3Chasnallatata tukuy paya panikunata yachachiy alita rikuchishpa kawsanankunapa, imashnami Yaya Diosrayku kawsakkuna kawsanankuna tiyan. Mana shukta shukta rimashpa purinahuchun. Mana machashpa kawsanahuchun. Alita rikuchishpa kawsashkankunawa

alikunata yachachinahuchun. [4-5]Chas-
nami mushu kusayu panikunata
yachachinkakuna kusankunata wawan-
kunata yuyashpa kawsanata, alita
yuyarishpa, alita rurashpa kawsanankunapa, wasipi ruranakunata alita
ruranata, shukkunata yuyashpa yanapa-
nata, kusankunata sumakta kasunata,
mana millaypa ruranakunapi satirishpa
kawsanankunapa. Chasna kashpanku-
nami paykunata rikushpankuna nima pi
rimankachu Yaya Diospa shimin mana
alichu nishpa.

[6]Chaymanta wawkini, chay musu
wawkikunata, shipas panikunatapas
kunashpa yachachiy, alita yuyarishpa
mana paykuna kikin munashkankuna-
llata rurashpa kawsanankunapa. [7]Kanka
alillata rurashpa kawsay, kanta
rikushpankuna paykunapas alita
rurashpa kawsanankunapa. Paykunata
ali yuyaywa ali shimikunawa yanapak
yuyaykunata kushpa yachachiy.
[8]Chasna alita rimashpa yachachishpay-
kimi chay Jesusta mana kirik runaku-
naka pinkarinkakuna. Mana atipankaku-
nachu ñukanchimanta millaypata
rimanata.

[9]Patronyu wawkikunata panikunata
kunay mana aynishpa tukuy ima
kamachihushkankunapi alita kasushpa
patroyninkunata kushichinankunapa.
[10]Mana shuwanahuchun, ashwan nima
imata apishpa sumakta tarawanahu-
chun, tukuy runakuna rikushpankuna
asirtanankunapa maytukuy sumami
ñukanchita kishpichik Yaya Diospa
shiminka paykunata yachachihush-
kanka.

[11]Yaya Dioska ñukanchita riksichishka
yapa yuyashpan llakichishkanta, tukuy
ñukanchi kay allpapi kawsak runakuna
atipananchipa kishpishka kanata.
[12]Yaya Dioska chasna ñukanchikunata
yuyashpanmi yachachin, payta mana
kasushpa, ñukanchi kikin mana ali
munashkanchikunata rurashpa kawsash-
kanchita ña sakishpanchi yuyaywana,
alillata rurashpa, payta kasushpa
kawsananchipa kay allpapi. [13]Chasna
kawsananchi tiyan atun yachayyu
Yayanchi Dios ñukanchita Kishpichik
Jesukristu suma yachayninwa chuyahlla
rikurishpa kutikashka shamunanta
chapahushkanchirayku. Chasna paypa
shamunanmanta yachashpanchimi alita
kushikushpa payta chapashpa
kawsahunchi. [14]Jesukristuka kruspi
wañurka ñukanchikunata mana alita
rurakkuna kashkanchimanta kishpichi-
nanpa. Payka ñukanchita uchanchikuna-
manta llakichishpan shunkunchita
pichashka paypa runankuna
kananchipa, tukuy munaywa alikuna-
tana ruranayakkuna.

[15]Wawkini, kay rimashkaynita tukuy
kirikkunata yachachinayki tiyan.
Kirikkunata sinchikuchiy mana ali
ruranakunata mana ruranankunapa.
Rurashkankuna mana ali kashpanka
Yaya Dios kushkan yachaywa
paykunata alita kunashpa yanapay
alitana rurak kanankunapa. Chasna alita
kunashpa yachachinki nima pi rimanan-
kunapa mana munanichu kasunata
paytaka nishpa.

Jesukristuta kirikkuna alita rurashpa kawsanankuna tiyan

3 [1]Chay wawkikunata panikunatapas
yuyachiy, tukuy llaktakunapi
kamachik apukunata alita kasushpa
kawsanankunapa. Yachachiy apunkuna
shuk ali imapi tarawachishpankuna ali
munaywa ruranankunapa. [2]Chasnalla-
tata paykunata yuyachiy, mana shukku-
namanta millaypata rimanankunapa,
nima piwa piñanakushpa kawsanankunapa. Ashwan tukuy runakunawa
llakichinakushpa kawsanahuchun, mana

yuyarishpa paykunamanta pasa
kanankunata.
3Ñawpaka ñukanchikunapas chay
runa masinchikunashina Yaya Diosta
mana kasuk, mana yuyarinayu, mana
alita rurak karkanchi. Mana ali munash-
kanchikunata musyashkanchikunata
kasushpa, ñukanchi kikinllata kushichi-
nata munashpa kawsapayarkanchi.
Millaypata rurashpa, piñarishpa,
maykanpa ima tiyashkanta munarishpa,
shukkunawa parihuyanayashpa
kawsapayarkanchi. Chasnallatata
chikniy tukushpa, chikninakushpa
kawsapayarkanchi.
4Ashwan Jesukristu shamushpan
ñukanchita Kishpichik Yaya Dios ali
shunku kananta, ñukanchi runakunata
yapa yuyahushkanta paywa rikuchirka.
5Ñukanchita llakichishkanraykumi
mana alita rurak kashkanchimanta
kishpichishka. Manami kishpichishka-
chu alikunata rurashkanchirayku.
Ñukanchita kishpichishpan yakuwa
mayllashkashina uchanchikunamanta
pichay tukushkanchi mushumanta
wawayarishkashina kananchipa. Yaya
Diospa Espíritun ñukanchita mushuya-
chishpanmi kunanka alitana rurashpa
kawsahunchi. 6Ñukanchita Kishpichik
Jesukristu wañushkanrayku Yaya
Dioska Espiritunta mana mitsashpachu
ñukanchima kachamushka. 7Chay
Espiritunta ñukanchita kushka,
ñukanchita llakichishpan paypa
rikushkanpi ucha illa kananchipa,
chaymantapas atipananchipa paywa
wiñaypa kawsak rinata, maykantami
chapashpa kahunchi. 8Tukuy kay
yachachishkaynika shutipami.
Chayrayku munani kay yachachish-
kaynita yachachishpalla katinaykipa,
Yaya Diosta kirik masinchikuna alita
yachakushpankuna alita rurashpa
kawsanankunapa. Chasna kawsanami
ali kan ñukanchi runakunarayku.
9Chaymanta ama yanka rimanakushpa
kawsaychu. Chay pikunamantami
ñawpamanta pacha mirashkakuna
nishpa killkarishkakunamanta rimana-
kunankunapi ama satiriychu, nima
piñanakunapi, nima chikninakushpa
kawsanapi. Chasnallatata Moisespa
killkashkan kamachishkamanta yanka
rimanakunapi ama satiriychu. Chasna
rimanakunaka yanka nishpami kan,
nima imapi yanapanchu.
10Shuk runakuna chay ali yachachish-
kanchimanta chikanta yachachishpa
shukkunata pantachichishpankuna
kirikkuna manana shuk yuyayllawa
kawsanankunapa, paykunata sinchita
kunay mana chasna katinankunapa.
Chasna kunashpayki mana kasushpan-
kunaka kuti kunay. Chaypipas mana
kasunayashpankunaka tantarinaykichi-
manta wichuy. 11Mana kasunayashpan-
kunaka ña yachanki mana alita
yuyarishpa, mana alita rurashpa
kawsahushkankunata. Mana alita
rurahushkankunata yachashpankuna-
tata chasnalla katishpankuna paykuna
kikin kastigay tukunankunata maskana-
hun.

Titopa ruranamanta riman

12Wawkini, kay Nikópolis llaktapimi
kahuni. Kaymantami wawki Artemasta
kanma kachasha. Pay mana atipashpanka
rinata, wawki Tikikotami kachasha. Chay
wawki paktashpan utkalla shamuy
rikuwanaykipa. Kaypimi munani tamya
punchakunata pasanata. 13Chay ishkay
alita yachachik wawkikuna chay *abogado
Senas shutiyuta, chaymanta wawki
Apolostapas shuk llaktakunama rihushpan-
kuna tukuy ima munashkankunata kuy
nima ima paykunata pishinanpa.
14Chaymanta tukuy kirik masinchikunata
yachachiy ali munaywa alikunata rurashpa

kawsanankunapa. Nima imayukunata yanapanahuchun. Chasna rurashpankunami Jesusta kirishkankunaka mana yankachu kanka.

Pablo saludan kirikkunata

15 Tukuy ñukawa kahuk kirik masinchikuna kanrayku saluduta kachanahun. Chasnallatata kanpas ñukanchita yuyak Jesukristuta kirik masinchikunata saludapay.

Yaya Dios kankunata llakichishpan yanapachun.

Chayllata killkashkani.

Wawkiki
Pablo

PABLOPA KILLKASHKAN KILLKA FILEMONRAYKU

Pablo Timoteowa Filemonta saludanahun

1Munashkanchi wawkinchi Filemón,
ñuka Pablo wawki Timoteowa pakta
kay kartata kanrayku killkahunchi.
Ñuka Pablo Jesukristupa shiminta
yachachik kashpaynimi kay karselpi
churawashkakuna. Kan yuyashkanchi
wawkinchi ñukanchishina Jesukristupa
shiminta yachachikrayku kay kartata
killkahunchi. 2Chaymanta paninchi
Apiarayku, ñukanchishina sinchita
parisishpa yachachik wawkinchi Arkipo-
raykupas, tukuy wasikipi tantarik
wawkikuna panikunaraykupas kay
kartata killkahunchi. 3Yayanchi Dios,
Amunchi Jesukristupas kankunata
llakichishpan yanapachun kushilla
kawsanaykichipa.

Pablo riman Filemonmanta kushikushkanta

4-5Wawkini, ñuka Pablo yachashkani
Amunchi Jesusta kirishpa, tukuy kirik
masinchikunatapas alita yuyashpa
kawsahushkaykita. Chayta yachashpay-
nimi tukuy uras mañahushpayni Yaya
Diosta agradesini kanrayku. 6Kan
Jesusta kirihushkaykita shukkunata
rimashpa kawsahunki. Chayraykumi
Yaya Diosta mañani kanta yanapananpa
ashwan alita ashwanta ashwanta
asirtanaykipa pay ñukanchipi yapa alita
rurashkanta *Kristuta kushichishpa
kawsananchipa. 7Yapa kushilla kahuni,
chaymantapas alita sinchikushkani
kirikkunata yuyashpa kawsahushkay-
kita yachashpayni. Wawkini, paykunata
alita sinchikuchishkaykirayku
kushikushkani.

Pablo Filemonta tapun Onesimota llakichinanpa

8Alita rurak kashpayki shuk imata
ruranaykipa tapunayani. *Kristupa
kamachishkan kashpayni atipaynima
kanta kamachinata. 9-10Chasna
kamachinata atipashpaynipas mana
kamachishkaykichu, yuyanakuhushkan-
chiraykumi kanta tapuni kasuwanay-
kipa. Ña ruku kashpayni chaymanta
Kristu Jesuspa shiminta yachachishkay-
nirayku kay karselpi kahushpayni kanta
tapuni Onesimorayku. Payka kay
karselpi Jesukristumanta yachachish-
kaynita kirishkanraykumi kikin waway-
nishina tukushka.
11Kay rantishkayki runa Onesimoka
ñawpa kanrayku mana alitachu
kasushpa tarawak karka. Kunanka mana
chasnanachu. Ñukata alitami yanapawa-
hun, kanma kutishpan kantapas
alitanami kasushpa yanapanka.
12Kay wawkinita kunan kanma
kachahuni. Yapa yuyashkayni wawkini
kashpan ñukatashina alita yaykuchiy.
13Jesukristu runakunata kishpichinan-

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

manta yachachihushkaynirayku kay
karselpi kahushpayni munaynima karka
kay wawkini Onésimo ñukawa kiparish-
pan kanranti yanapawananpa. 14Chasna
munashpaynipas kan manara ari
nishpaykika manami atipanichu payta
kiparichinata. Manami munanichu kan
mana munakta paywa yanapawanay-
kita. Ashwan ali kama, kan kikin
munashpayki paywa yanapawanaykipa.
15Onesimoka shuk punchakunatachari
kanmanta anchuchirishka kashka,
chaymanta wiñayparayku kanwa
kawsananpana. 16Mananami rantish-
kayki runashinallachu kanwa kawsanka,
ashwan kunanka kamachinaykimanta
ashwan tukurka. Yuyashka wawkin-
chimi tukushkana. Ñukaka payta
yapami yuyani. Kanka ñukamanta
ashwan pasata yuyanayki tiyan, kanta
yanapak runayki kashkanrayku
chaymantapas Jesukristuta kasuk masiki
tukushkanrayku.
17Imashnami ñukata kikin wawki-
kitashina yuyawanki, chasnallatata
paytapas yuyashpayki wasikipi
yaykuchiy. 18Wawki Onésimo
shuwashpa mitikushka kashpanka
chasnallatata shuk imamanta kanta
liwihushpanka ñukami pagashkayki.
19Ñuka kayta kikin makiniwa
killkahuni pagashkaykimi nishpa.
Chasna rimashpaynipas ama kunkay-
chu kanta yachachishkaynirayku
Jesukristuta katik tukushkaykita.
Chasna kashpanmi kanka achkata
liwiwahukshina kahunki. 20Chay-
rayku wawkini, parihu Jesukristuta
kirikkuna kashpanchi kay wawkin-
chita alita wasikipi yaykuchipay.
Chasnashpayki shunkuynita kushichi-
pay, imashnami ali kan ruranchipa
Kristuwa shukllashina tukushkanchi-
rayku.
21Chasna killkani yachashpayni
kasuwanaykita. Yachanimi tukuy
munashkaynimanta pasata ruranaykita-
pas.
22Chaymantapas shuk kwartuykita
alichapay wasikipi paktanaynipa. Kirini
Yaya Diosta mañahushkaykichirayku
pay ñukata kuti kankunama paktachi-
nanta.

Wawkikuna saluduta kachanahun Filemonrayku

23Wawkinchi Epafraspas *Kristu
Jesuspa shiminta yachachishkanrayku
karselpi churay tukushka masini
kanrayku saluduta kachahun. 24Chay-
manta Yaya Diospa shiminta yachachik
masinikuna Markus, Aristarko, Demas,
Lukaspas kanraykumi saluduta
kachahunkuna.
25Amunchi Jesukristu kankunata
llakichishpan munashkanta karan shuk
kankunapi paktachichun.

Chayllata killkashkanchi.

Wawkikichi
Pablo, Timoteo

JESUKRISTUTA KIRIK HEBREO RUNAKUNARAYKU KILLKA

Jesukristuka ñukanchima shamurka Yayan Diosta riksichinanpa

1 [1]Ñawpa Yaya Dioska kacharka paypa yachayninwa yachachikkunata, yaya rukunchi wañukunata achka kuti yachachinankunapa chikan chikan yachachinakunawa. [2]Ashwan kunan kay allpa tukurihushkan punchakunapi Wawan Jesukristutami kacharka yuyarishkanta ñukanchita riksichinanpa. Manara nima ima tiyahushpanrami Yaya Dioska Wawanwa pakta tukuy tiyashkata rurarka. Chaymanta payta churarka tukuyta kamachik kananpa. [3]Jesukristumi ñukanchita riksichin Yayan Dios chuyahlla punchashina yapa ali, chaymantapas atun yachayyu kananta. Pay tukuy kananwa rikuchishkanwa riksichin imashnami Yaya Dioska. Payka yapa yachayyu rimashkanllawa tukuy ima tiyakkunata kuyran. Paymi kay allpama shamushpan ñukanchiranti wañushpan uchanchikunamanta picharka. Chaywashami siluma rishpan tukuymanta pasa atun yachayyu Yayan Diospa kuskan partima tiyarirka paywa pakta tukuyta kamachinanpa.

Yaya Diospa Wawanka angelkunamanta pasa yachayyumi kan

[4]Yaya Dios Jesukristuta churarka tukuy *angelkunamanta ashwan yachayyu kananpa. Payta Wawayni nishpan tukuy angelkunamanta pasa kananta rikuchirka. [5]Nima shuk angelta rimarkachu:

> Kanka kikin wawaynimi kanki, kunan kanta wawata rurashkaynirayku nishpa.[a]

Chaymantapas nima shuk angelta rimarkachu:

> Ñukaka yayaykimi kani, kanka kikin wawaynimi kanki nishpa.

Ashwan *Kristullatami chasna rimarka.

[6]Chaymanta Yaya Dioska shuklla Wawanta kay allpama kachahushpan tukuy paypa angelkunata rimarka:

> Chay wawaynita kushichiychi nishpa.

[7]Chay angelkunamantaka kasna rimarka:

> Paykunataka wayratashinami, nina sintihuktashinami kachani munashkaynita ruranankunapa nishpa.

---

a Rikuy Jesukristuta Katikkunamanta Kwintak Killkapi 13.33, Hebreo Runakunarayku Killkapi 5.5, Biblia kastellanopi Salmos 2.7

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

[8]Wawantakaranti kasnami rimarka:
Kanka Dios kashpaykimi
kamachinki wiñayparayku.
Kuska alillatami kamachinki.
[9] Kanka alillata munakmi kanki,
chikninkimi millaypa ruranakunata. Chayraykumi ñuka
Yayayki Dioska kanta akllashkani kamachinaykipa. Tukuy
runa masikikunamanta kantaka
ashwantami kushillayachisha
nishpa.
[10]Chaymantapas Wawanta rimarka:
Kan Dios kashpaykimi nima ima
tiyashpanra allpata silutapas
rurashkanki.
[11] Tukuy chaykunaka chinkarinkakunami, ashwan kanka chasnalla
wiñaypa kawsanki.
Tukuy chaykunaka churarinashinami mawkayashpan liki liki
tukunkakuna.
[12] Chasna tukushpankuna shuk mawka
churarinatashinami wichunki.
Shuk mawka churarinata mushuwa
kampyahukshina chay mawka
allpata, mawka siluta
wichushpa mushutana ruranki.
Tukuy allpa silu tukurishpankunapas kanka tukuy uras chasnallami kanki, wiñaypata
kawsanki nishpa.
[13]Yaya Dioska Wawan Jesukristullatami rimarka:
Kuskayni parti tiyariy kamachinaykipa
ñukawa pakta, kanta chiknik
runakunata winsinaynikama
kanta kasunankunapana nishpa.
Manami nima shuk paypa angelkunata chasna rimarkachu. [14]Angelkunaka Yaya Diostami alita kasuk kanahun. Chasna kasuk kashpankunami Yaya Dioska paykunataka kachan, tukuy maykankunami kishpina kankakuna, chaykunata yanapanankunapa.

Kishpichirishka kashpanchi mana kunkaylla kawsashunchichu

2 [1]Jesukristu tukuyta kamachinan kashpan akuychi chay uyahushkanchi shimita ashwan alita asirtashpa kasushpa kawsashunchi. Pakta ali ñampita rihushkanchita pantachishpa chinkarinchima. [2]Ñawpa Yaya Dioska paypa *angelkunatami kachashpa kamachishkankunata Moisés wañuta riksichirka yaya rukunchi wañukunata yachachinanpa. Chay angelkunalla rimashkan kamachishkakunaka alita kasunankunapami karka. Tukuy chaykunata mana kasukkunataka Yaya Dioska rurashkankunashina kuskanpi kastiganan karka. [3]Imashnashi Yaya Diospa kastigananmanta kishpinchima, ñukanchita kishpichinanpa yapa ali atun yachaywa rurashkanta mana munashpanchika. Chasna ñukanchita kishpichinanmanta Jesukristu kikinmi puntiru yachachirka. Chaymanta maykankunami paypa rimashkanta yachakurkakuna, chaykunapas ñukanchita rimarkakuna shutipa kananta. [4]Chaymantapas Yaya Diosmi paypa yachayninwa nima ima uras rikushkanchikunata, suma mana atipaypakunata, atun yachaywa ruranakunata ñukanchita riksichishka yachananchipa shutipa pay ñukanchita kishpichinanta. Chasnallatatami Espiritunta ñukanchita kushka chay Espíritun karan shukta atipachinanpa pay munashkanshina.

Jesukristuka shamurka runa tukushpan runa masinkunata yanapananpa

[5]Yaya Dioska manami *angelkunataka rimarkachu chay rimahushkanchi shamuhuk mushu munduta kamachinankunapa. [6]Ashwan Jesukristutami

runa tukushpan rimarka chay mushu
munduta kamachinanpa. Chasna
kashpanmi Yaya Diospa killkachish-
kanpi shuk runa kasna riman:

Yaya Dios, ñukanchi runa kashpan-
chi manami nima imachu
kanchi. ¿Imaraykuta ñukan-
chita yapa yuyanki?

7 Kay allpapi kawsahushpanchirami
kanpa angelkunata rimashkanki
ñukanchimanta ashwan atipak
kanankunapa. Chaymanta
silupi paktashpanchimi ñukan-
chitaka ruranki kanshina suma
atun yachayyuta, tukuy
paykuna ñukanchita kushichi-
nankunapa.

8 Ñukanchita kushkanki yachaykita
tukuy silupi kay allpapi
tiyakkunata kamachinanchipa
nishpa.

Chasna kashpanmi yachanchi Yaya Dios
ñukanchita kushkanta tukuy silupi
allpapi tiyakkunata llamputa kamachi-
nanchipa. Chasna rimashpanpas tukuyta
kamachinanchitaka manarami rikuhun-
chirachu. 9Chasna kashpanpas yachan-
chi Yaya Dios Jesukristuta ña atun
aputa rurashkanta yachayninwa
kamachinanpana tukuyta. Kay allpama
kachashpan runa tukushpan shuk
ratulla angelkuna ashwan yachayyu
karkakuna. Ñukanchita yapa llakichish-
pan Yaya Dios munarka Wawan
Jesukristu ñukanchirayku wañunanpa.
Chasna wañushpanra Yaya Dioska
paytaka suma atun yachayninta kurka
tukuy payta kushichinankunapa.

10Yaya Dioska tukuytami rurarka
payraykulla kanankunapa payta
kushichinankunapa. Chasna kashpan
payka munan tukuy wawankuna paywa
pakta suma chuyahllapi kawsanankun-
napa. Chayraykumi paykunarayku
Kishpichik Jesukristuta kay allpama
kacharka achkata parisinanpa. Chasna
parisishpa wañushpanrami atiparka
runakunata kishpichinata paywa
wiñaypa kawsanankunapa. 11Kunan
tukuy Yaya Diospa wawankuna kanchi,
ñukanchi maykankunami uchanchiku-
namanta picharishka kanchi, chaymanta
Jesukristupas, maykanmi uchanchikuna-
manta pichashpa aliyachishka. Chayray-
kumi payka mana pinkanchu, ñukanchi-
kunata wawkinikuna paninikuna nishpa
rimanata. 12Kasnami payka nin:

Yayayni Dios, yapa alimi kanki
nishpa rimasha wawkinikunata
paninikunata. Paykunawa
tantarishpayni takinakunata
takisha kanta kushichishpa
nishpa.

13Chaymanta nin:

Ñukaka Yaya Diospimi sinchikuni
nishpa.

Chasnallatatami riman:

Kaypimi kahuni, tukuy Yaya Diospa
kuwashkan runakunawa pakta.
Paykuna kanahun kikin waway-
nikunashina nishpa.

14Imashnami ñukanchi runakuna
nanayta unkuyta wañuyta parisinchi,
yawaryu aychayu kashkanchirayku,
chasnallatatami Jesukristupas wawaya-
rirka ñukanchishina runa kananpa.
Chasna runa tukurka wañushkanwa
ñukanchita wañuchik supayta
winsinanpa, manana atipananpa
wañuywa manchachishpa ñukanchita
kamachinata. 15Chayta rurarka
ñukanchi runakuna wañuyta manchash-
kanchirayku tukuy uras kamachirishka-
shina kawsahushkanchimanta kishpichi-
nanpa, manana wañuyta manchak,
wañuywa manchachishpa kasuchik
supayta kasukkuna kananchipa.

16Jesukristuka manami shamurkachu
kay allpama angelkunata yanapananpa,
ashwan payka shamurkami ñukanchi

Abrahamshina payta kirik runakunata
yanapananpa. 17Chayraykumi payka
ñukanchishina runa tukunan karka.
Chasnara atiparka ñukanchita llakichik,
Yaya Diosta alita kasuk shuklla atun
yachayyu *saserdotenchi tukunata,
Yaya Diospa puntanpi uchanchikuna-
manta paywa alichananpa. 18Pay kikin
parisishkanrayku, chaymanta supay
llullachinayashpa kamahushkanpi
winsishkanrayku kunanka atipan
ñukanchita yanapanata supay llullachi-
nayashpa kamay tukuhushkanchipi.

Jesuska Moisesmanta pasami kan

3 1Wawkikuna panikuna, Yaya
Dioska kankunata akllashka payray-
kulla kanaykichipa. Chayrayku tukuy
shunkuykichimanta pacha Jesusta
yuyariychi, maykanmi Yaya Diospa
Kachashkan kashka paypa shiminta
yachachinanpa, chaymantapas
maykanmi shuklla atun yachayyu
*saserdote kan. Pay chasna kananta
kirihushkanchita runakunata rimashpa
kanchi. 2Chay Jesuska Yaya Diospa
munashkanta alita paktachik kashka,
imashnami ñawpa Moisés wañuka Yaya
Diosta kasuk kashpan yaya rukunchi
wañukunata alita yanaparka. 3Yuyariy-
chi shuk wasita rurak amuta ashwanta
valichinchi chay rurashkan wasimanta.
Chasnashinami Jesuska Moisesmanta
ashwanta kushichiy tukunan tiyan.
4Wasikunataka runakunami ruranahun,
ashwan Yaya Dioska tukuy ima tiyakku-
nata ñukanchikunatapas rurashkami.
5Moiseska alita paktachik Yaya
Diospa kamachinan runa karka Yaya
Diospa akllashkan runankunata
kamachinanpa. Yaya Diospa munash-
kanta rurashkanwa rikuchirka maykan-
tami Yaya Dios achka watawashara
rimashpa asirtachinan karka. 6Ashwan
*Kristuka Yaya Diospa shuklla
Wawanmi. Yayan Diosta alita
kasushpan ñukanchi paypa akllashkan
runankunata ashwan alita kamachin.
Kushilla mana sampayashpa
shamunanta chapashpa kawsashpan-
chika chay paypa akllashkan runanku-
nami kanchi.

Yaya Diosta mana sakinamanta yachachin

7-8Yaya Diospa runankuna kashpanchi
akuychi uyashunchi Yaya Diospa
Espíritun ñukanchita rimahushkanta
Yaya Dios killkachishkanpi rimashkata:

Kunan rimahushkaynita uyahush-
paykichika alita kasuychi. Ama
chay mana kasunayak yaya
rukuykichi wañukunashina
tukuychichu. Paykunaka chay
chunlla chakishka allpapi
purihushpankuna mana
alitachu kasuwarkakuna.
Ñukata kamawarkakuna
alitachu manachu paykunata
yanapani nishpa.

9 Ñuka paykunata chusku chunka
watata yanapashkaynita rikush-
pankunapas paykunaka ñukata
kamawarkakuna alitachu
manachu paykunata yanapani
nishpa.

10 Chayraykumi piñarishpayni kasna
rimarkani:

Paykunaka tukuy urasmi
shunkunkunapi mana yuyari-
washpankuna ñukamanta
anchurishka purinahun, mana
kasunayawashpankuna nishpa.

11 Chasna kashpanmi piñarihushkay-
nipi rimarkani:

Shutipami kay rimashkaynitaka
paktachisha. Manami nima ima
uras yaykunkakunachu chay
kushikuna llaktaynipi samanan-
kunapa nishpa.

12Wawkikuna panikuna, kuyrariychi
shunkuykichipi mana millaypa yuyaywa
kanaykichipa, kawsa Yaya Diosta
kirihushkaykichimanta mana anchuri-
naykichipa. 13Ashwan kawsahushpayki-
chira karan puncha kankunapura
sinchikuchinakuychi Yaya Diospa
shiminwa. Chasna sinchikuchinakushpa
kawsashpaykichimi supayka manami
atipankachu kankunata llullachinata
uchata rurashpaykichi manana Yaya
Diosta kasunayakkuna kanaykichipa.
14*Kristuwa pakta kawsananchipaka
puntiru payta kirishkanchishinalla mana
sakishpa payllapi sinchikushpa
kawsananchi tiyan. Chasna kawsashpan-
chirami paywa pakta kushikushpa
kawsashunchi.
15Kasnami killkarishkapi riman:
Kunan Yaya Diospa rimahushkanta
uyahushpaykichika alita kasuy-
chi. Ama chay ñawpa mana
kasunayak runakunashina
tukuychichu nishpa.
16¿Maykankunata Yaya Diospa rimash-
kanta uyashpankunapas mana kasuna-
yarkakunachu? Tukuy Egipto
allpamanta Moiseswa pakta llukshishka
runakunami mana Yaya Diospa rimash-
kanta kasunayarkakunachu. 17Chay-
manta ¿maykankunatata Yaya Dioska
chusku chunka watata piñarishka
karka? Chay mana payta kasunayak
runakunatami piñarishka karka. Chasna
mana kasunayashkankunaraykumi Yaya
Dioska kastigashpan chay chunlla
chakishka allpapi wañurkakuna.
18Chaymanta ¿maykankunatata Yaya
Dioska rimarka: Shutipami kay rimash-
kaynita paktachisha. Manami nima ima
uras yaykunkakunachu chay kushikuna
llaktaynipi samanankunapa nishpa?
Chay payta mana kasunayakkunatami
chasna rimarka. 19Chasna kashpanmi
yachanchi chay runakuna Yaya Dios
paykunata kunayashkan allpapi mana
yaykunata atipashkankunata, payta
mana kasunayashkankunarayku.

Yaya Dioswa kushikuna llaktanpi samananchimanta riman

4 1Chayrayku Yaya Dios manara
paktachishpanra paywa pakta
kushikuna llaktanpi samananchita
rimashkanta, kuyrarinanchi tiyan, pakta
kankunamanta shukkuna Yaya
Diosmanta anchurishpaykichi manana
yaykunkichimachu. 2Yaya rukunchi
wañukunatashina Yaya Dioska
ñukanchitapas suma ali shimita
ñukanchita kishpichinanmanta
rimashka. Paykuna Yaya Diospa suma
ali shiminta uyashpankunapas nima
imapi paykunata yanaparkachu, chay
shimita kirikkunawa pakta kirishpa
mana kasunayashkankunarayku.
3Ñukanchi Jesusta kirikkunaka
yaykushunchimi Yaya Diospa kushikuna
llaktanpi samananchipa. Chay payta
mana kasuk runakunamantaka piñarish-
pami Yaya Dioska rimarka:
Shutipami kay rimashkaynitaka
paktachisha.
Manami nima ima uras yaykunka-
kunachu chay kushikuna
llaktaynipi samanankunapa
nishpa.
Yaya Dioska chayta rimarka, tukuy
rurashkankuna, chay kushikuna
llaktapas chaypi paywa pakta samanan-
chipa, kay munduta rurashkanmanta
pacha ña rurashka kashpanpas.
4Kasnami Yaya Diospa killkachishkanpi
kanchisnin punchamanta riman:
Yaya Dioska tukuy rurashkanta
tukuchishpan kanchisnin
puncha samarkana nishpa.
5Chay samana llaktata yuyachishpa Yaya
Diospa killkachishkanpi kuti riman mana
payta kasuk runakunamanta kasna:

Paykunaka manami nima ima uras
yaykunkakunachu chay kushi-
kuna llaktaynipi samananku-
napa nishpa.
6Chasna rimashpan yachanchi shukkuna
tiyanan tiyan chaypi yaykunankunapa.
Chay ñawpa kawsak runakuna mana
atiparkakunachu yaykunata Yaya
Diospa suma ali shiminta runakunata
kishpichinanmanta mana kasushkanku-
narayku. 7Chayrayku Yaya Dioska shuk
punchata churashka chaypi yaykunan-
chipa. Kunan puncha nishpa rimash-
kanwa riksichirka kunan kananta.
Achka wata yaya rukunchi wañukunata
rimashkanwasha chay ali allpapi
yaykunankunata Yaya Dioska yaya
rukunchi David wañutaka killkachirka
ña rimashkaynishina:
Kunan Yaya Diospa rimahushkanta
uyahushpaykichika alita kasuy-
chi. Ama tukuychichu mana
kasunayak runakunashina
nishpa.
8Chay ali kamachik Josueka yaya
rukunchi wañukunata chay Yaya Diospa
rimashkan ali allpapi yaykuchishpan
paykunaka Yaya Dios kunayashkan
samanata mana riksirkakunarachu.
Chay samanapi paktanahuma karka,
Yaya Dioska achka watawasha mana
kutikashka shuk puncha tiyananmanta
rimamachu karka chay samanapi
paktananchipa.
9Chayrayku tiyanra tukuy Yaya Diosta
kasuk runakunarayku kushikushpa
paywa samanankuna. 10Imashnami
Yaya Dioska tukuy imata rurashkanwa-
sha kushilla samarka, chasnallatatami
ñukanchikunapas Yaya Diospa
kushikuna llaktanpi yaykushpanchika
tukuy rurashkanchikunamanta kushilla
samashunchi. 11Yaya Dioswa kushilla
samananchipaka akuychi sinchikushpa
paypa shiminta alita kasushunchi.
Chasna sinchikushpa katihushpanchimi
nima maykan chay ñawpa mana kasuk
runakunashina kawsanan tiyanchu.
12Yaya Diospa shiminka kawsa yachayyu
kashpan ishkanti parti wiluyu sablimanta
ashwan pasa wiluyu pitihukshina pitishpan
tukuy ukupi kashkata riksichin. Yaya
Diosmanta kashkata, ñukanchi kikinmanta
kashkata, tukuy yuyayninchikunapi
shunkunchikunapi kashkata ñukanchita
riksichin, chaymantapas yuyarinanchiku-
naka alichu manachu, ali yuyaywachu
rurananchikunata ruranchi manachu
nishpa. 13Yaya Dioska tukuy yuyayninchi-
kunatami alita riksin. Paymanta nima shuk
rurashkan runa atipanchu pakanata.
Tapunan puncha paktarishpan tukuy
rurashkanchikunamanta payta rimananchi
tiyan.

Jesukristuka parisishkanraykumi shuklla atun yachayyu saserdotenchi kan

14Ñukanchipa tiyan shuklla atun
yachayyu *saserdotenchi. Payka Jesús,
Yaya Diospa Wawanmi. Kawsarimush-
kanwashami Yaya Diospa kawsanan
silupi yaykushpan paypa kuchunpi
paktarka. Chayrayku akuychi payllapi
sinchikushpalla payta kirihushkanchita
rimashpa kawsashunchi. 15Kay shuklla
atun yachayyu saserdotenchi manami
kanchu sampayanata parisinata mana
riksik. Ashwan ñukanchitashina
supayka paytapas achka kuti uchata
rurachinayarka. Ñukanchishina tukuypi
kamay tukushka karka, uchata shuti
mana rurarkachu. 16Chayrayku akuychi
kushikushpa, tukuy shunkunchimanta
pacha paypi sinchikushpa, Yaya Dios
llakichishpa tukuyta kamachikta
kayllayashunchi. Chasna kayllayashpan-
chimi yanapay tukunata munahushkan-
chipi payka ali shunku kashpan
ñukanchita llakichishpan yanapan.

5 [1]Karan saserdotekunapa atun
apuka runapuramantallami
akllarishka kan runa masinkunarayku
uchankunamanta Yaya Dioswa
alichananpa. Payka churay tukushka
kan tarpukunapa puntiru muyunkunata
wiwakunatapas Yaya Diosta rikuchishpa
rupachinanpa, Yaya Dios runakunata
uchankunamanta pichananpa. [2]Karan
saserdotekunapa atun apu runa
masinkunashina pantachikllatata
kashpan mana yachakkunata mana alita
rurashpa kawsakkunatapas llakichinata
yachak kan. [3]Paypas pantachik
kashpanmi pay kikinraykupas wiwaku-
nata rupachishpan mañanan karka Yaya
Dios uchanmanta pichananpa,
imashnami tukuy runakunarayku
rurapayan uchata rurashkankunarayku.
[4]Yaya Dioska ñawpa Aronta akllarka
runakunarayku saserdote kananpa.
Chaymanta chay Arontashina Yaya Dios
tukuy saserdotekunata akllarka wiwaku-
nata rupachishpa payta mañananku-
napa. Nima shuk runa pay kikin
munashpan atipanchu saserdote kanata,
mana Yaya Dios kikin akllashpanka.
[5]Chasnallatata *Kristupas mana pay
kikinlla munashpachu yaykurka shuklla
atun yachayyu saserdote kananpa.
Ashwan Yaya Diosmi payta churarka
shuklla atun yachayyu saserdote
kananpa. Kasnami Yaya Dioska payta
rimarka:

Kanka kikin wawaynimi kanki,
kunan kanta wawata rurash-
kaynirayku nishpa.[b]

[6]Chaymantapas Yaya Dioska
killkachishkanpi shukta riman:

Ñuka kantaka akllashkanimi,
wiñayparayku chay ñawpa
Melkisedekshina saserdote
kanaykipa nishpa.[c]

[7]Jesukristu kay allpapi kawsahush-
panra sinchita wakashpa, sinchita
kaparishpa mañarka Yayan Diosta,
maykanmi yachayninwa wañunan
kashkanmanta atipama karka payta
kishpichinata.[d] Chasna mañashpanpas
yapa munarka Yayan Diosllapa
munananta ruranata. Chayraykumi
Yaya Dioska paypa mañashkanta
uyashpan sinchikuchirka mana wañuyta
manchananpa. [8]Jesukristu Yaya Diospa
shuklla Wawan kashpanpas parisihush-
panrami yachakushka imashna
rurashpami tukuy uras Yayanta
kasunka. [9]Parisishpa wañushpanmi
tukuypi Yayan Diosta kasuk kananta
rikuchirka. Chasna alita kasushkanray-
kumi tukuy payta kasuk runakunata
uchankunamanta kishpichik tukushka
wiñaypa paywa pakta kawsanankuna-
pana. [10]Chasna Jesukristu Yaya Diospa
munashkanta paktachishkanraykumi
Yaya Dioska payta churarka chay
ñawpa Melkisedekshina shuklla atun
yachayyu saserdote kananpa.

Jesukristuta kirishpa katiychi ashwanta ashwanta yachakunaykichipa

[11]Wawkikuna panikuna, ashwan
achkata munani kankunata yachachi-
nata. Chasna munashpaynipas mana
atipaypachu kan ashwanta asirtachik
shimikunata tarinaynipa, mana utkalla
asirtak kashkaykichirayku. [12]Achka kuti
Yaya Diospa shiminta kankunata
yachachishkani. Kunanka kankunapas
ña yachachikkuna kankichima karka.
Chasna kashpanpas kunankamami

---

b Rikuy Jesukristuta Katikkunamanta Kwintak Killkapi 13.33, Hebreo Runakunarayku Killkapi 1.5, Biblia kastellanopi Salmos 2.7 **c** Rikuy Biblia kastellanopi Salmos 110.4
d Rikuy Mateopa Killkashkan Killkapi 26.36-46

manara atipankichirachu shukkunata
yachachinata. Ashwan kutikashka
munankichi yachachinaynipa chay
puntiru asirtana kashkanchita Yaya
Diospa rimashkanmanta. Kankunaka ña
aychata mikunata atipakkunashina
kankichima karka. Ashwan chuchuk
wawakunashinara kankichi manara
mikunata atipakkuna. 13Chasna
chuchuk wawakunashinara kashpayki-
chi manara yachankichirachu
maykanmi ali, maykanmi mana alichu
kan nishpa. 14Imashnami rukukunalla
aychata alita mikunata yachak kanahun,
chasnashinami Yaya Diospa shiminta ña
alita kasukkunalla atipanahun puntiru
asirtana kashkanchimanta pasa
yachachinakunata asirtanata. Paykuna
alita yachanahun maykanmi ali,
maykanmi mana alichu, tukuy uras
ashwanta ashwanta yachakushpa
rihushkankunarayku.

Yaya Diosta kirihushkanchita sakinaka atun uchami

6 1Wawkikuna panikuna, akuychi
kawsashunchi ruku runakunashina,
Jesukristupa yachachishkankunata
ashwanta yuyarishpa yachakushpa.
Manami tukuy uras chayllatata
yachakushpa kawsashunchichu. Ñami
yachakushkanchi mana alita rurashpa
kawsananchitaka sakinanchi tiyan
nishkata, chaymanta Yaya Diospi alita
sinchikunanchimanta nishkatapas.
2Ñami yachakushkanchi bawtisarina-
manta, Yaya Diosta kirik masinchipa
umanpi makinchita churashpa payrayku
Yaya Diosta mañananchimanta,
wañushpanchi kutikashka kawsarinan-
chimanta, chaymantapas shuk puncha
Yaya Dios tukuy runakunata mana alita
rurashkankunamanta wiñayparayku
kastigananmanta. 3Yaya Dios
ñukanchita yanapashpan akuychi
ashwanta Jesukristupa ali yachachish-
kanta yachakushunchi ruku runakuna-
shina kananchipa.
4-6Yuyarishunchi, maykankunaka
Jesukristuta shuk kuti kirik tukushka-
kuna, chaymanta payta katihushkanku-
namanta anchurishkakuna, mana
atipankakunachu mushumanta kirik
tukunata. Yaya Diospa shiminta
kirishpa punchapina purihukshina
kashkakuna. Imashnami mishki
mikunata kamanchi, chasnashinami
paykunaka Yaya Diospa llakichinanta
musyashkakuna. Yaya Diospa Espíritun
paykunata yanaparka Jesukristuta
riksinankunapa. Shuk mishki mikunata
kamakshina Yaya Diospa shiminta
riksishpankuna ali kananta yachashka-
kuna. Chaymanta riksishkakuna Yaya
Diospa atun yachayninta, maykanmi
rikuchin kamachinan kallarishkanta.
Tukuy chaykunata riksishpankunapas
Jesukristuta kirinankunata sakishpanku-
naka manana atipankakunachu
mushumanta uchankunamanta
llakirishpa Jesukristuta katinata.
Manana Jesukristuta kirinayashpanku-
nami Yaya Diospa Wawanta kuti kruspi
wañuchik runakunashina kanahun.
Chasna kashpankunami paykunaranti
runakunaka Jesukristumanta millaypata
rimankakuna.
7Maykankunaka Yaya Diosrayku shuk
ali allpashina kanahun, paykunatami
Yaya Dioska sumakta yanapanka.
Chasna ali allpapika tamyashpan
sumakta upyarin. Achka ali tarpukunata
amunrayku wiñachin. 8Maykankunaka
kashayu kiwakunallata wiñachik
allpashinami kanahun, nima imarayku
valinahunchu. Imashnami pichak
runakuna kashayu kiwakunata rupachi-
nahun, chasnashinami Yaya Dios chay
runakunata nina mana wañukpi
kastiganka.

Yaya Dioska rimashkanta paktachinan kashpan payllapi sinchikushunchi

9Munashkanchi wawkinchikuna paninchikuna, chasna sinchi shimikunawa rimashpanchipas yachanchi kankuna Jesukristuta kirishpa kawsahushkaykichita. Chasna kawsahushpaykichi yachanchi kishpishka kanaykichita. 10Yaya Dios alillata rurak kashpan mana kunkanchu alita rurahushkaykichita. Payta yuyahushkaykichirayku alita rurashpa kawsashkankichi, tukuy Yaya Diosta kasuk masikichikunata yuyashpa yanapashpa kawsashkankichi. Kunankama chasnalla katihunkichi.

11Yapa munanchi tukuy kankuna wañunaykichikama ali munaywa yanapanakushpa alita rurashpa kawsanaykichita. Chasna rurashpaykichika siluma rinaykichita chapashpa kahushkaykichishina chayma Yaya Dioswa kawsak rinkichimi. 12Ama kunkaylla kawsaychichu. Ashwan alita kirikkunapa kawsahushkankunamanta yachakushpa paykunashina kawsaychi. Paykuna alita Yaya Diospi sinchikushpa mana sampayashpa tukuy rimashkanta paktachinanta chapashpa kawsahushkankunarayku Yaya Dios kunata rimashkanta apinkakuna.

13Yaya Dios ñawpa yaya rukunchi Abraham wañuta shuk paktachinan shimita rimashpan shutipa paktachinanta riksichik shimikunawa rimarka. Nima maykan ashwan yachak paymanta tiyashpan chay yachakpa uyashkanpi chay paktachinan shimita rimananpa, pay sapallan rimarka manana nima pi ali kanaynita kirinahuchun kay rimahushkaynita mana paktachishpaynika nishpa. 14Kasna rimarka: Shutipami kay rimashkaynita paktachisha. Ari, kanta yuyashpaynimi yanapashkayki. Chaymantapas achka miraykikunatami kanta kusha nishpa. 15Chasna Yaya Dioska rimashpan Abrahamka mana sampayashpachu chaparka Yaya Dios rimashkanta paktachinanta. Chayraykumi Yaya Dios rimashkanshina yanapay tukurka.

16Shuk runaka runa masinta shuk imamanta rimashkanta kirichinayashpan paymanta pasa kahukpa shutinta kirichina rimanakunapi churashpa rimama. Chasna rimashpanrami chay runa masinka alita kirima. 17Chasnallatatami Yaya Diospas paktachinan shimita kirichinayashpa shutipa paktachinanta riksichik shimikunawa rimarka. Chasna rurashpan munarka chay runakuna, maykankunaraykumi chay rimashkanka karka, alita yachanankunapa payka rimashkanta mana shukta shukta yuyarishpa paktachinanta. 18Chasna paktachina shimita rimashkanrayku, chaymantapas chay shimita shutipa paktachinanta riksichik shimikunawa sinchikuchishkanrayku kirihushkanchipi alita sinchikuchiy tukuhunchi. Alita yachanchi Yaya Dios mana shukta shukta yuyarinanta. Payka rimashkanpi manami atipanchu llullachinata. Chasna kashpan ñukanchi maykankunami paypi sinchikuk tukushkanchi paypa rimashkanta paktachinanta chapashpalla kushikushpa katishunchi. 19Rikuychi, tukuy lanchakunapa tiyan shuk llasha fierromanta rurarishka yakupi kacharinankunapa. Chayta yakupi kacharishpankunami chay lanchaka chawpi yakupipas mana atipanchu uraykunata. Ñukanchi Yaya Diospa rimashkanta paktachinanta tukuy shunkunchimanta pacha chapashpa kawsahushpanchi alita chayllapi shayachik llashata Yaya Diospi kacharishkanchishina kawsahun-

chi mana anchurishpa paymanta. Chay
llasha kacharishkanchishinaka *Yaya
Diospa wasinpi rakta llachapa washama
Yaya Dioswa tinkunakuna kwartupi-
shina silupi apirishka kahun. [20]Chay-
mami Jesús ñukanchimanta ñawpashka.
Payka wiñayparayku Melkisedekshina
shuklla atun yachayyu *saserdotenchi
kananpa churay tukushpan ñukanchi-
rayku Yaya Dioswa alichananpa chaypi
yaykurka.

Jesukristuka Melkisedekshina shuklla atun yachayyu saserdote kan

7 [1]Chay ñawpa kawsak Melkise-
dekka[e] Salem llaktapa atun apumi
karka. Chaymantapas payllatatami atun
yachayyu Yaya Diospa *saserdoten
karka. Chay urasmi Abrahamka shuk
atun apukunawa wañunakushpan
paykunata winsishpa kallpachirka.
Llaktanma kutishpanmi chay saserdote
Melkisedekka llaktanmanta llukshish-
pan Abrahamta tinkuk rirka. Chasna
tinkuk rishpanmi Abrahamta rimarka
Yaya Dios payta ashwanta yanapashpa
kushichinanta. [2]Chasna Melkisedek
payta rimashpan Abrahamka tukuy
chay winsishkan apukunata kichushkan-
manta karan pachakmanta chunkata
chay saserdote Melkisedekta kurka.
Chay Melkisedekpa shutinka ninayanmi
alita kamachik apu. Payka Salempa
apun karka. Chay Salem ninayan
kushilla kawsana. Chayraykumi chay
Salempa apun ninayan Kushilla
Kawsanapa apun. [3]Manami nima pi
yachanchu Melkisedekpa yayanmanta
mamanmantapas. Nima pi yachanchu
paypa yaya rukunkuna wañukunaman-
tapas. Nima pi yachanchu wawayarish-
kanmanta wañushkanmantapas. Payka
Yaya Diospa Wawan Jesukristushina
wiñayparayku saserdote kan.
[4]Wawkinikuna paninikuna, alita
yuyariychi. Ñukanchi kikinpa yayanchi
ruku Abraham wañuka chay apukunata
kichushkanmanta karan pachakmanta
chunkata Melkisedekta kurka.
Chayrayku yachanchi Melkisedekka
tukuymanta pasa kashkanta. [5]Leví
wañupa miraykunapas, maykankunami
saserdotekuna kanahun Moisés wañupa
killkashkan kamachishkashina shuk
pachak tiyashkanmanta chunkata
apinahun. Paykuna ñukanchi israel
masinkunamanta apinahun mana
ñukanchimanta pasa kashpankunapas.
Chaymanta chayta apinahun Abraham-
manta mirashka runakuna kashpankuna.
Mana apinahunchu paymanta pasa
kashkankunarayku. [6]Ashwan chay
Melkisedekka mana Levimanta miray
kashpanpas payta yaya rukunchi
Abrahamka shuk pachak tiyapushkan-
manta chunkata kurka. Abrahammi
karka maykantami Yaya Dioska ali
paktachinan shimita rimarka. Chay
Abrahamtami Melkisedekka rimarka
Yaya Dios payta ashwanta yanapashpa
kushichinanta.
[7]Alita yachanchi maykanmi shukta
riman ashwanta yanapay tukunanta,
payka chay yanapay tukuna kashka-
manta ashwan yachayyu kananta.
[8]Chay Levimanta miray saserdotekuna,
maykankunatami shuk pachakmanta
chunkata kunchi, wañuk runakunallami
kanahun. Ashwan chay Abrahammanta
shuk pachakmanta chunkata apishka
Melkisedekmanta Yaya Diospa
killkachishkanpi riman kawsalla
kahushkanta. [9]Abraham Melkisedekta
shuk pachakmanta chunkata kushpan
Levimanta mirashka saserdotekunapas

e Rikuy Génesis killkapi 14.18-20

chayta kushkakunashina karkakuna,
paykuna shuk pachakmanta chunkata
apikkuna kashpankunapas. 10Abraham
chay saserdote Melkisedekwa tinkuna-
kushkan uras manara Levika, nima
paymanta mirashkakunapas tiyarkara-
chu. Chasna kashpanpas paymanta
mirana kashpankuna Abraham kawsash-
kan uras paykunapas ña kawsashina
karkakuna.
11Chay Levimanta miraykuna saserdo-
tekuna churay tukushkankunarayku
Yaya Dios ñukanchi israel runakunata
kamachishkankunata kurka. Chasna
saserdotekuna kashpankunapas manami
atiparkakunachu uchakunata pichanata.
Chay Levimanta mirashka saserdote-
kuna uchanchikunata pichanata
atipanahuma karka, manami munanchi-
machu karka Yaya Dios shuk ashwan
atipak saserdoteta churananpa Melkise-
dektashina. Ashwan Levipa miray
Aronshina saserdotekunalla ali
kanahuma karka.
12Yaya Dios Melkisedektashina mushu
saserdotetana churashpan maykanmi
mana Levimanta mirashka saserdoteku-
nashinachu kan, chay Moisespa
killkashkan kamachishkakunatapas
mushuyachinan tiyan. 13Chay mushu
saserdote maykanmantami nin Amunchi
Jesukristu kashpan yachanchi mana
Levipa miraymanta kananta, ashwan
shukpa miraymantami kan. Chay
miraykunamanta nima maykan
saserdote karkachu. 14Tukuy alita
yachanchi payka Judapa miraymanta
kananta. Chay miraymanta Moiseska
mana rimarkachu saserdotekuna
tiyananta.
15Chay churay tukushka mushu
saserdote Melkisedekshina kashkan-
rayku ashwan alita yachanchi Levipa
miray saserdotekunamanta yapa chikan
kananta. 16Payka manami saserdote
tukushkachu kamachirishka kashkata
Levipa miraymanta saserdotekuna
kanan tiyan nishkata paktachishkan-
rayku. Ashwan payka saserdote kan,
wiñayparayku kawsak kashkanrayku.
17Kasna Yaya Dioska killkachishkanpi
payta riman:

Ñukami kanta churashkani
wiñayparayku Melkisedekshina
saserdote kanaykipa nishpa.

18Chay Moisespa killkashkan
kamachishkakunaka mana ñukanchita
yanapashpan uchata rurak kahushkan-
chimanta kishpichiy tukunanchipa,
Yaya Dioska rimarka kankunata
kishpichinaynipa manana chay
kamachishkaynikunata kasushkayki-
chita tapushanachu nishpa. 19Mana
nima pi Moisespa killkashkan
kamachishkakunata paktachishpa
atiparkachu uchankunamanta
picharishka ucha illa tukushpa alita
rurashpa kawsanata. Chayrayku Yaya
Dios Jesukristuta churarka saserdoten-
chi kananpa. Payka ñukanchita
uchanchikunamanta pichashkanrayku
kunan shuti Yaya Diospi paktanata
atipananchita yachanchi.
20Yaya Dioska rimashpan Jesukristu
shuklla atun yachayyu saserdote
kananta shutipa paktachinanta riksichik
shimikunawa rimarka. Chay Levipa
miraymanta saserdotekuna mana
chasna rimanawachu churay tukurka-
kuna. Paykunaka saserdotekuna
tukurkakuna Levipa miray kashkanku-
naraykulla. 21Ashwan Yaya Dioska
Jesukristuta rimashpan saserdote
kananpa, shutipa paktachinanta
riksichik shimikunawa rimarka.
Kasnami payta rimarka:

Ñukami Yaya Dios kashpayni kay
rimahushkaynita shutipa pakta-
chisha. Mana chikan chikanta
yuyarishpa kay rimahushkayni-

manta llakirishanchu. Kanta
churashkani wiñayparayku
saserdote kanaykipa nishpa.
22Chasna Jesukristu wiñayparayku
saserdote kananpa churay tukushpan
yachanchi Yaya Dios chay ñawpa
paywa alichanamanta kunan ñukanchi-
rayku ashwan ali paywa alichanata
rurashkanta. 23Chay Levimanta miray
saserdotekuna wañuk runakuna
kashkankunarayku mana atipapayana-
hunchu wiñayparayku saserdotekuna
kanata. Chayraykumi paykunaka achka
kapayanahun. 24Ashwan Jesukristuka
mana wañuk runa kashpanmi wiñaypa-
rayku saserdote tukushka. 25Chayray-
kumi payka tukuy payta kirishpa Yaya
Diosta kayllayak runakunataka atipan
kishpichinata wiñayparayku. Wiñaypa
kawsahuk kashpanmi Yaya Diosta mana
sampayashpachu mañan, tukuy payta
kasushpa kawsak runakunarayku.
26Chasna atun yachayyu saserdote-
tami munashkanchi: Yaya Diosrayku
kawsakta, mana nima shuk millaypata
rurakta, ucha illata, runa masinkuna
uchata rurahushpankunapas mana
uchata rurakta, tukuy allpapi silupi
kawsakkunamanta pasa tukushkata.
27Shuk atun yachayyu saserdoteta
munashkanchi, maykanmi mana
Levimanta miray saserdotekunapa atun
apushinachu karan puncha shuk
wiwakunata rupachinan tiyan Yaya Dios
pay kikinpatara uchankunamanta
llakichishpan pichananpa. Chaymantara
chay saserdoteka atipapayan runa
masinkunarayku wiwakunata rupachi-
nata Yaya Dios uchankunamanta
llakichinanpa. Ashwan Jesuska kikin
kawsayninta kushpa kruspi wañushpan
wiñayparayku Yaya Dioswa alicharka
ñukanchita uchanchikunamanta
llakichinanpa. 28Yaya Dioska
kamachishkankunata Moisesta kushpan
kamachirka chay Levipa miraykuna-
manta tukuy uras shukka saserdoteku-
napa atun apu kananpa, paykuna Yaya
Dios ruranankunapa munashkanta mana
alita paktachinata atipashpankunapas.
Paypa Wawan shuklla atun yachayyu
saserdote kananpa Yaya Dioska shutipa
paktachinanta riksichik shimikunawa
rimarka chay kamachishkankunata
kushkanwasha. Chay Wawan shuti Yaya
Dios ruranpa munashkanta wiñaypa-
rayku paktachirka.

Jesuska ñukanchirayku shuk mushu alichanata Yaya Dioswa rurashka

8 1-2Wawkikuna panikuna, tukuy chay
rimashkaynimanta ashwan alimi kan
kay rimashkaynika: Ñukanchipa tiyan
shuklla atun yachayyu *saserdote,
maykanmi silupi kawsak atun yachayyu
tukuyta kamachik Yaya Diospa kuskan
parti tiyarishpan ñukanchita yanapan.
Chay Yaya Diospa kawsanan siluka
manami runakunapa rurashkashinachu.
Yaya Diospa rurashkan kashpanmi shutipa
payta mañana wasi kan. Jesukristu
ñukanchipa shuklla atun yachayyu
saserdote kashpanmi chay Yaya Diospa
kawsanan silupi rurahushkanwa tukuy
runakunata yanapahun.
3Tukuy saserdotekunapa atun
apunkunaka churay tukunahun wiwaku-
nata rupachishpa Yaya Diosta kunanku-
napa, runakunata uchankunamanta
llakichinanpa. Chasna kashpan shuklla
atun yachayyu saserdotenchipapas shuk
ima tiyanan tiyan Yaya Diosta kunanpa.
4Jesukristu mana Levimanta miray
kashpan kay allpapi kamaka, nima
saserdotechu kama, kay allpapi ña
achka saserdotekuna tiyashkanrayku
maykankunami Moisespa killkashkan
kamachishkakunata kasushpa wiwaku-
nata rupachishpa Yaya Diosta kunahun.

5 Chay saserdotekunapa ruranankuna
karkakuna silupi pasahushkata amsanlla
riksichiklla, imashnami shuk dibuhupi
rikushkanchika pishillata rikuchin
shutipa rikuchinayashkanta, chaymanta-
pas imashnami intipi rikushkanchi
shukpa almanka amsanlla rikuchin
amunpa rikurinanta chasna. Ñawpa
Moiseska Yaya Diosta mañana karpa
wasita shayachina kashpan Yaya Dios
payta rimarka:

Ama kunkariychu kanta rikuchish-
kaynita. Chay Sinaí urkupi
kanta rikuchishkayni silupi
kahushkatashina tukuyta alita
ruray nishpa.

Chayrayku yachanchi kay allpapi
kahushkaka silupi kahushkata amsanlla
riksichiklla kananta.

6 Ashwan saserdotenchi Jesukristupa
rurahushkankunaka chay shuk saserdo-
tekunapa rurashkankunamanta yapa
pasa alimi kan. Ñukanchiranti wañush-
pan wiwakunata wañuchinanchimanta
ashwan alita ñukanchirayku Yaya
Dioswa alichashka. Chay alichana
tiyananmanta paktachinan shimita Yaya
Dioska ñawpa rimarka. Chay rimash-
kanka Moisés wañuta rimashkanmanta
ashwan alita yanapay tukunanchimanta
karka.

7 Chay ñawpa Moisespa killkashkan
kamachishkakunaka ñukanchi runaku-
nata alita yanapanahuma karka Yaya
Diospa rikushkanpi ali kananchipa,
Jesukristuka manami ñukanchirayku
chay mushu alichanata Yaya Dioswa
rurak shamumachu karka. 8 Yaya Dioska
ñawpa paypa akllashkan runakuna
Moisespa killkashkan kamachishkaku-
nata mana kasushkankunata rikushpan
mana alita rurashkankunata
yuyachishpa rimarka:

Uyaychi. Shuk punchami ñukaka
kankuna Judapa miraykunawa,
chaymanta kankuna mana
Judapa miraymanta chay shuk
israel runakunawapas shuk
mushu alichanata rurasha.

9 Chay mushu alichanata kankuna-
rayku rurashkaynika manami
chay ñawpa yaya rukuykichi
wañukunarayku rurashkayni-
shinanachu. Ñawpa yaya
rukuykichi wañukunataka
Egipto allpamanta llukshichish-
payni paykunata rimarkani
imashnami kawsanankuna
tiyan ñuka paykunata yanapa-
naynipa. Paykunaka manami
munarkakunachu rimashkay-
nita kasunata. Chayraykumi
manana paykunata yanaparka-
nichu.

10 Shuk punchami kankunapa miraykichikunarayku ñukawa shuk mushu alichanata rurasha. Chay urasmi kamachishkaynikunata yuyayninkunapi shunkunkunapi churasha paykunata yuyachishpa kawsananpa, ñukata kasuwashpana kawsanankunapa. Chasna kawsashpankunami ñukaka paykunapa Yaya Diosninkuna kasha. Paykunaka wawaynikunami kankakuna.

11 Tukuy chay wawaynikunaka, uchillakuna atunkunapas riksiwankakunami. Chasna tukuy runakuna riksiwashpankunami manana nima pi runa masinkunata, ayllunkunata yachachinkakunanachu riksiwanankunapa.

12 Ñukaka uchankunamanta llakichishpa pichasha. Mananami uchankunataka yuyarishanachu nishpa.

13 Chasnami Yaya Diospa mushu alichanata rurashkanmanta yachanchi,

chay ñawpa rurashkan alichana mawka-
yashkashina manana valik kananta. Ña
yachanchi tukuy mawkayashkaka
utkalla tukurinanta.

Imashnami kay allpapi Yaya Diosta kushichishunchi

9 [1]Yaya Dioska chay ñawpa yaya
rukunchi wañukunarayku paywa
alichanata rurashpan paykunata
rimarka imashnami kay allpapi payta
kushichinankuna tiyan, chaymantapas
imashnami payta mañana wasita
ruranankuna tiyan nishpa.
[2]Chay uras shuk karpa wasita rurarka-
kuna. Chay ukupi tiyarka ishkay
kwartukuna. Chay puntiru kwartupi
tiyarka kanchis makiyu lamparín.
Chaymanta tiyarka pankunata churana
mesa Yaya Dios chaypi kananta
rikuchina pankunawa. Chay kwartuka
*saserdotekuna Yaya Diosta mañanan-
kuna kashpan Yaya Diosta Mañana
Kwartu shutiyu karka.
[3]Chaymanta shuk rakta suma
awarishka llachapa washapi shuk
ukuniru kwartu karka, Yaya Dioswa
Tinkunakuna Kwartu shutiyu. [4]Chay
kwartupi tiyarka orowa armachirishka
tuchpashina mishkinlla asnak wikita
rupachina. Chaymanta chaypi tiyarka
tablamanta rurarishka atun maleta.
Chay maletaka ukunmanta washanman-
tapas orowa armachirishkami karka.
Chay maleta ukupika tiyarka oromanta
rurarishka tinahastu. Chay tinahastu
ukupi tiyarka ñawpa silumanta
urmashka mikuna *maná shutiyu.
Chaymanta chay maleta ukupi tiyarka
Aronpa tulan wiñarishka. Chaymanta-
pas tiyarka Yaya Diospa kamachishkan-
kuna rumimanta tablakunapi
killkarishka. [5]Chay maletapa awanpi
tiyarka oromanta rurarishka ishkay
*angelkunashina Yaya Dios chaypi
kahushkanta rikuchinankunapa.
Paykunapa rikrankunaka chay maletapa
tapan ishkay mayankunamanta
chutachishpa chawpinta tapakta
karkakuna, maypimi yawarta wicha
wicha rurapayarkakuna Yaya Dios
runakunata uchankunamanta llakichi-
nanpa. Manami munanichu kunan
tukuy chay maletamanta shukllankama
shukllankama kwintanata.
[6]Tukuy chaytami Yaya Dioska chay
ñawpa runakunata yachachishpan
rurarkakuna. Chay puntiru kwartupi
karan puncha saserdotekunalla
yaykupayarkakuna lamparinpi wirata
untachinankunapa, panta churananku-
napa, chaymanta chay mishkinlla asnak
wikita rupachinankunapa. [7]Chay
llachapa washa kwartupika shuk kutilla
karan wata chay saserdotekunapa atun
apunlla yaykupayarka. Chasna yaykush-
pan wañuchishka wiwakunapa
yawarninta apapayarka Yaya Diosta
rikuchinanpa, pay kikinpa, tukuy
runakunapa mana yachashpa uchata
rurashkankunata llakichinanpa. [8]Chay
puntiru kwartupika saserdotekunallami
atiparkakuna yaykunata Yaya Diosta
mañanankunapa. Chay ukuniru
kwartupi saserdotekunapa atun apunlla
atiparka yaykunata. Tukuy chaykunawa
Yaya Diospa Espiritunka ñukanchita
yachachin, chay ishkay kwartukuna
tiyashpanra tukuy runakuna manara
atipashkankunata yaykunata Yaya Dios
kahushkanpi.
[9]Chay ñawpa tiyashkawa Yaya Dioska
ñukanchita yachachin kunan shuti ña
paktarishkanta. Chay ñawpa payta kirik
runakunaka paypa rikushkanpi wiwaku-
nata wañuchishpankunapas chasna
Yaya Diosta kushichikkunata mana
yanaparkachu yuyayninkuna ali
tukunanpa. [10]Tukuy paykunapa
ruranankuna Yaya Diosta kushichisha

nishpa mana shunkunkunata alichanata
atipak kapayanahun, mikunamanta
upyanamanta imashna mayllanamanta
kamachirishkakunallata kasushpa
ruranakuna kashkankunarayku. Chasna
ruranankunapa Yaya Dioska kamachirka
mushu alichanata ruranankamalla.
11Kunanka *Kristu shamushka shuklla
atun yachayyu saserdotenchi
tukunanpa. Payka mana yaykurkachu
runa rurashka karpa wasipi, ashwan
Yaya Diospa kawsanan silupimi
yaykurka. Chasna yaykushpan
ñukanchita yapa achkata yanapahun.
Chay silupi kawsananka kay allpapi
karpa wasimantaka ashwan valik kan.
Chaypi shuti atiparka ñukanchi runaku-
narayku Yaya Dioswa alichanata tukuy
mana alita rurashkanchikunamanta.
12Kristuka mana wiwa kabrakunapa,
wakra wawakunapa yawarninta
apashpachu Yaya Diospa kawsananpi
yaykurka. Payka kruspi wañushpanmi
pay kikinpa yawarnin shuturishpan
yaykurka. Shuk kutilla wiñayparayku
Yaya Diospa kawsanan silupi yaykushpa
Yaya Diospa tukuy kamachishkan
ruranakunata paktachirka uchakunata
llakichinanpa. Pay wañushpan yawarnin
shuturishkanraykumi Yaya Dioska
ñukanchita uchanchikunaranti kastiga-
nan kananmanta wiñayparayku
kishpichishka paywa kawsananchipa.
13Saserdotenchikunaka wiwa kabraku-
napa wakra karikunapa yawarninwa
ñukanchi israel runakunata wicha
wicha rurapayanahun. Wakra wawaku-
nata rupachipayanahun, chaymanta
uchpata yakuwa chapushpankuna
ñukanchita wicha wicha rurapayana-
hun. Chay yawarta uchpawa yakuwa
chapushpankuna ñukanchita wicha
wicha rurashpankuna uchanchikuna-
manta picharishkashina kiparipayanchi.
14Ashwan Kristu shamushpanna
wañushpan kikin yawarnin shuturirka.
Chasna ñukanchita shutipa uchanchiku-
namanta pichashka. Yaya Diospa
wiñaypa kawsak Espíritun payta
yanapashpanmi pay kikinta mana
uchayuta Yaya Diosta kushpa kruspi
wañurka. Chasna Kristu wañushpanmi
yawarnin shuturishpan yuyayninchipi
tukuy nima imapi yanapak ruranaku-
nata ruranchipa kamachiy tukuhush-
kanchita yuyayninchimanta pichan
wiñaypa kawsak Yaya Diosninchitana
kasushpa kawsananchipa.
15Chasna Jesukristu wañushkanrayku
Yaya Dios atiparka ñukanchi runakuna-
rayku shuk mushu alichanata paywa
ruranata. Chayta rurashpanmi chay
mushu alichana manara tiyashpan
Moisespa killkashkan kamachishkaku-
nata kasunayashpa kawsak runakunata-
pas Yaya Dioska uchankunamanta
llakichin. Chasnami tukuy payta
kayashkan runakunata llakichishpan
rimashkanshina siluma pushanka paywa
pakta wiñayparayku kawsanankunapa.
16Wawkikuna panikuna, rikuychi.
Shuk runa manarapas wañuhushpanra
wawankunata rimama wañushkanwa-
sha pikunaraykumi tukuy ima charish-
kanka kiparinka nishpa. Chay runa
shutipa wañushkanta apukuna yachash-
pankunarami wawankunaka atipana-
huma tukuy yayankunapa charishkanta
apanata. 17Chay runa kawsahushpanra
manami atipanahumachu nima imata
apanata. Pay wañushpanrami shuti
atipanahun rimashkanshina paypa
imankunata apanata.
18Chasnashina ñawpa Yaya Dios yaya
rukunchi wañukunawa puntiru
alichanata rurahushpan wiwakunata
wañuchishpa paykunapa yawarninta
wichashpankunara valik tukurka.
19Kasnami karka: Moiseska yaya
rukunchi wañukunata tukuy Yaya

Diospa kamachishkankunata
yachachishkanwasha shuk puka lana
llachapata shuk uchillastu isopo ramapi
watarka. Chaymanta wakra wawaku-
nata wiwa kabrakunata wañuchishpan
yawarninta yakuwa chapurka. Chay
isopo ramata ukuchirka yawar yakuwa
chapurishkapi. Chaymanta chay
ukuchishka ramawa Yaya Dios payta
killkachishkan killkata runakunatapas
wicha wicha rurarka. 20Chasna
wichahushpan paykunata rimarka: Kay
yawarwa kankunata wichashpayni
yachankichi Yaya Dios kankunarayku
chay alichanata paywa rurashkanta
paktachinan tiyan nishpa. 21Chaymanta
Moiseska chay Yaya Diospa karpa
wasinta, tukuy ima ukupi tiyashkakuna-
tapas wiwakunata wañuchishpan chay
yawarwa wicha wicha rurarka. 22Yaya
Diospa kamachishkanpi riman tukuy
yawarwa wichay tukunan tiyan paypa
rikushkanpi ali kananpa nishpa. Shuk
shuk imakunallami mana yawarwa
wichay tukunata munanahunchu
picharishka kanankunapa. Yaya Dioska
manami runakunata uchankunamanta
llakichinchu mana yawar shutuchi-
rishka tiyashpanka.

Kristuka uchanchikunata pichananpami wañurka

23Yaya Dioska munarka runakuna
payrayku rurashkankunaka payta
kayllayakkunapas wiwakunapa
yawarninwa wichay tukushpa
picharishka kanankunata. Kay allpapi
kahushkaka silupi kahushkata amsanlla
riksichiklla kashpankunapas pichay
tukunata munashpankuna silupi
kananpa kahushkakunaka ashwan
sumakta picharishka kanankuna tiyan.
Chayrayku wiwakunapa yawarninmanta
ashwan yapa valikpa yawarnin shuturi-
nan karka sumakta pichay tukunanku-
napa. 24*Kristuka manami kay allpapi
runakunapa rurashkan *Yaya Diospa
wasinpichu yaykurka, maykanmi silupi
kahushkata amsanlla riksichiklla kan.
Ashwan payka wañushkanmanta
kawsarimushpan silupimi yaykurka
Yaya Diospa puntanpi mañashpa
ñukanchikunata yanapananpa.
25Payka manami achka kuti uchanchi-
kunaranti wañushkachu, manami achka
kuti siluma yaykushkachu. *Saserdote-
kunapa atun apuka karan watami Yaya
Diospa wasinpi ukuniru kwartupi
yaykun. Wiwakunapa yawarnintami
apashpa rin, manami pay kikinpatachu.
26Kristuka achka kuti siluma yaykuma
karka, imashnami chay saserdotekunapa
atun apuka karan wata Yaya Diospa
wasinpi ukuniru kwartupi yaykun, kay
allpata rurashkanmanta pachami achka
kuti wañuma karka. Ashwan Yaya Dios
munashkan urasmi Kristuka shuk kutilla
wañuk shamurka, wiñayparayku tukuy
runakunapa uchankunata pichananpa.
27Tukuy ñukanchi runakunami shuk
kutilla wañunanchi tiyan. Chaywashami
Yaya Dioska ñukanchita rimanka
alitachu manachu rurashkanchi nishpa.
28Chasnallatata Kristupas shuk kutilla
kruspi wañurka achka runakunata
uchankunamanta pichananpa.
Chaymanta kutikashkami shamunka,
manami uchanchikunata pichananpa-
chu, ashwan ñukanchi payta chapashpa
kahukkunata Yaya Diospa kawsanan
siluma pushananpana.

Jesukristu wañushkanraykumi mana munanchinachu wiwakunata wañuchinata Yaya Dios uchanchimanta pichananpa

10 1Moisespa killkashkan
kamachishkakunapi Yaya Dios
ñawpa runakunata yachachirka
uchankunarayku wiwakunata wañuchi-

nankunapa. Chay kamachishkankunaka
shuk llantushinalla kan, shuk puncha
Jesukristu wañushpan uchanchikunata
pichashpan ñukanchita kishpichinan-
manta. Chay ñawpa kamachishkakunata
kasushpa, runakuna karan wata achka
kuti wiwakunata wañuchishpankunapas
manami atiparkakunachu shunkunkuna-
pika ali tukunata. 2Chay kamachishka-
kunawa runakuna ucha illa tukunata
atipanahuma karka, mana yuyarinahu-
machu karka Yaya Dios uchankuna-
manta llakichinanta. Chaymanta
manana wiwakunata wañuchinahuma-
chu karka. 3Ashwan chay runakunaka
karan wata wiwakunata wañuchishpan-
kuna uchayu kanankunata yuyarinahun.
4Yachanchi kari wakrakunapa wiwa
kabrakunapa yawarninkunata
shutuchishpanchi manami atipanchichu
uchanchikunamanta pichay tukunata.
5Chayraykumi Yaya Dioska munarka
Wawan Jesukristu uchanchikunarayku
wañuk shamunanpa. *Kristuka chasna
shamushpanmi Yaya Diosta rimarka:

Yayayni, manami munankichu
runakuna wiwakunata
wañuchishpa rupachinanku-
nawa, imakunata kushkanku-
nawa kanta kushichinanku-
napa. Ashwan ñukata kay
allpama kachawashkanki runa
tukunaynipa.

6 Runakuna wiwakunata
wañuchishpa uchankunarayku
rupachishpankuna kanta mana
atipanahunchu kushichinata.
7Chasna kanta mana atipash-
pankuna kushichinata, ñuka
rimashkani: Allpama risha
munashkaykita ruranaynipa.
Killkachishkaykipi ñukamanta
rimashkashina rurasha nishpa.

8Moisespa killkashkan kamachishka-
kunapi runakuna wiwakunata
wañuchishpa rupachinankunapa
rimashpanpas Jesukristu Yayan Diosta
rimarka: Mana munankinachu runakuna
imakunata kushkankunawa, uchankuna-
rayku wiwakunata wañuchishpa
rupachinankunawa kanta kushichinan-
kunapa nishpa. 9Chaymanta
Jesukristuka Yayan Diosta rimarka:
Allpamami risha munashkaykita
ruranaynipa. Chasna rimashpanmi
yachanchi Yaya Dioska manana
ñawpashina wiwakunata wañuchinan-
chikunata munananta. Ashwan munarka
Wawan Jesukristu wañushpan ñukanchi
runakunata uchanchikunamanta
llakichinata. 10Chasna kashpanmi
Jesukristuka Yaya Diospa munashkanta
rurashpa kruspi wañushpan Yaya
Diospa tukuy kamachishkan ruranaku-
nata uchakunata llakichinanpa
wiñayparayku paktachirka. Chayray-
kumi Yaya Dioska ñukanchikunata
llakichishpan uchanchikunamanta
pichashka.
11*Saserdotenchikunaka karan
punchami achka kuti wiwakunata
wañuchishpa rupachinahun Yaya Dios
runakunata uchankunamanta
pichananpa. Chasna achka kuti
rurashpankunapas chay rurashkanku-
nawa runakunaka manami atipanahun-
chu uchakunamanta alita picharishka
kanata. 12Ashwan Jesukristuka wañush-
kanwa uchakunarayku Yaya Diospa
tapushkanta wiñayparayku paktachirka.
Chaymanta Yaya Diospa kuskan parti
tiyarik rirka paywa pakta kamachi-
nanpa. 13Kunanka chaypi tiyahush-
panmi chapahun Yaya Dioska tukuy
payta chiknik runakunata winsinan-
kama payta kasunankunapana.
14Jesukristuka wañushkanwa Yaya Dios
uchakunarayku tukuy tapushkanta
paktachirka. Chasnami tukuy maykan-
kunami uchanchikunamanta

picharishka kanchi Yaya Diosrayku
kawsananchipa, payka wiñayparayku
shunkunchita alichashka Yaya Diospa
munashkanta rurashpa kawsananchipa.
15Yaya Diospa Espiritunpas chasnalla-
tatami riman:
16 Yaya Dios runankunata rimashkan-
washa shuk punchami kanku-
napa miraykichikunarayku
ñukawa shuk mushu alichanata
rurasha nishpa, kasna rimarka:
Chay urasmi kamachishkayni-
kunata shunkunkunapi yuyay-
ninkunapi churasha paykunata
yuyachishpa kawsanankunapa,
paykuna ñukata kasuwashpana
kawsanankunapa nishpa.*f*
17 Chaymantapas rimarka: Mananami
uchankunataka nima ima uras
yuyarishanachu nishpa.
18Chasna ñawpa rimashkanta
paktachishka kashpanmi kunanka
ñukanchikunata llakichishpa uchanchi-
kunamanta pichashka. Chasna
uchanchikunata pichashpanmi manana
wiwakunata wañuchinata munanchichu
Yaya Dios uchanchikunamanta llakichi-
nanpa.

Yaya Diosta ashwan alita munananchimanta yachachin

19Wawkikuna panikuna, Jesukristu
wañushpan yawarnin shuturishkanray-
kumi kunanka atipanchi mana
manchashpa Yaya Diosta kayllayanata
paywa kwintananchipa. 20Chasna
Jesukristu ñukanchirayku shuk mushu
ñampitashina rurashka mushu kawsayta
Yaya Diosmanta tarinanchipa.
Imashnami wañushkan uras *Yaya
Diospa wasinpi ukuniru kwartuta arkak
llachapa likirishpan manana nima ima
runakunata arkarkachu Yaya Dioswa
tinkunakuna kwartupi yaykunankunapa,
chasnashinami pay wañushkanrayku
manana nima ima ñukanchita arkanchu
Yaya Diosta kayllayananchipa.
21Kunanka Jesukristuka shuklla atun
yachayyu *saserdotenchi kashpan tukuy
ñukanchi Yaya Diosta kirikkunata alita
yanapan. 22Payka mana alita rurashkan-
chikunamanta ñami pichashkana.
Imashnami armahushpanchi aychan-
chita yakuwa mayllanchi, chasnami
Yaya Dioska chuya yakuwashina
shunkunchita mayllashka yuyayninchipi
mana alita rurashkanchikunarayku
rimay tukuhushkanchimanta.
Chayrayku akuychi Yaya Diosta tukuy
shunkunchimanta pacha payllapi
sinchikushpa mañashunchi. 23Yaya
Dioska ñukanchita tukuy rimashkanku-
nataka paktachinkami. Chayrayku
akuychi mana chikanta chikanta
yuyarishpa Yaya Dios rimashkanta
paktachinanta alita kirishpa, payta
kirikkunata kishpichinanta runakunata
rimashpa kawsashunchi.
24Akuychi ashwanta shukwa shukwa
yanapanakushunchi, alita yuyana-
kushpa, alita rurashpa kawsananchipa.
25Yachanchi ña Jesukristupa
shamunanka kuchu kahushkanta.
Chayrayku akuychi shukwa shukwa
yanapanakushunchi alita rurashpa
kawsananchipa. Ama sakishunchichu
tantarinata Yaya Diosta kushichinan-
chipa, imashnami shukkuna yacharish-
kakuna manana tantarinata.
26Yaya Diospa rimashkan shutipa
kashkanta riksishkanchiwasha ñukanchi
kikin munashpa uchata ruranata
katinchimaka, Jesukristu uchanchikuna-
ranti wañushkanrayku kishpichiy
tukushkanchita wichukshina kanchima.
Chasna kashpan manana tiyanchu

f Rikuy Biblia kastellanopi Jeremías 31.33

uchanchikunaranti wañushpan
ñukanchita uchanchikunamanta
kishpichikka. 27Ashwan ñukanchiray-
kuka kayllami kiparima: Manchaywa
Yaya Diospa kastigananta chapana,
chaymanta chay sinchi nina maykanmi
tukuy Yaya Diosta chiknikkunata
kulluchinka.
28Maykan runami Moisés wañupa
killkashkan kamachishkakunata mana
kasushpanka ishkay kimsa runakuna
apupa puntanpi karan shuk sapallan
chasnalla rikushkankunata rimashpan-
kuna chay apuka chay mana alita rurak
runataka mana llakichishpachu
wañuchinankunapa kamachima.
29Chasna kastigak apukunamanta
ashwan sinchitami Yaya Dioska
kastiganka paypa Wawanta chiknishpa
mana valichik runakunataka, Jesukristu
wañushpan yawarnin shuturishkata
mana valinchu nishpa yuyarik runaku-
natapas. Chay Wawanpa yawarnin
shuturishkanraykumi Yaya Dioska
paykunapa uchankunata pichashka
paypa puntanpi ucha illa kanankunapa,
chaymantapas tukuy ñukanchi runaku-
narayku paywa mushu alichanata
rurashka. Chasnallatata Yaya Dioska
sinchitami kastiganka ñukanchita yuyak
llakichik Espiritunta mana valichishpa
millaypata rimakkunatapas. 30Chayta
paktachinanta yachanchi ñawpa
killkachishkanpi Yaya Dios kikin kasna
rimak kananta yachashkanchirayku:

Ñukami tukuy mana alita rurak
runakunawa alichasha.
Ñukami paykunataka kasti-
gasha nishpa.

Chaymantapas riman:

Ñukami tukuy ali rurak wawayni-
kunarayku alillata rurasha.
Tukuy mana ali rurak waway-
nikunataka kastigashami
nishpa.

31Chay wiñaypa kawsak Yaya Dioska
shuk runata kastigananpa apishpan
yapa manchaypami.

Parisishpanchipas mana Yaya Diosmanta anchurinanchipa yachachin

32Wawkikuna panikuna, yuyariychi
Jesukristupa yachachishkanta puntiru
kirishpaykichi shutipa kashkata
riksishpa punchapishina kawsashkayki-
chita. Chay uras Jesukristuta kasushkay-
kichirayku achka parisinata
sinchikushpa awantashkankichi.
33Chiknik runakuna shuk kankunaman-
tata tukuy runakunapa rikushkankunapi
kamishpa makashpa parisichishkakuna.
Shukkunaka chay parisichiy tukushka-
kunata sinchikuchishpa paykunawa
pakta parisishkankichi. 34Karselpi
taparishka kahukkunata llakichishpa
yanapashkankichi. Chay kankunata
chiknik runakuna ima charishkaykichita
kichushpankunapas manami piñarishpa-
chu ashwan kushikushpa sakishkanki-
chi, yachashpaykichi Yaya Diospa
kawsanan silupi ashwan ali, mana
tukurik kawsay kankunarayku
tiyashkanta.
35Chayrayku imatapas parisihushpay-
kichika Jesukristullapi sinchikushpa
kawsaychi. Chasna kawsashpaykichika
Yaya Dioska kankunata atunta kushilla-
yachinka. 36Sinchikunata yachakunayki-
chi tiyan, Yaya Diospa munashkanta
rurashpa kawsashpaykichi paktachi-
nanta rimashkanshina siluma pushay
tukushpa paywa pakta kawsanayki-
chipa. 37Kasnami Yaya Diospa
killkachishkanpi riman:

Kankunata kishpichikka manami
unayashpachu utkallami
shamunka.

38 Maykanmi ñukapi kirishpa
sinchikurin, payllami

aliyachishkayni kashkanrayku
ñukawa wiñaypa kawsanka.
Manana ñukapi sinchikushpa
ñukamanta anchurishkataka
manami alitachu rikusha
nishpa.

39Ñukanchikunaka Jesukristuta alita
katikkunami kanchi, maykankunami
siluma Yaya Dioswa wiñaypa kawsak
rina kanchi. Manami kanchichu Yaya
Diosmanta anchurik runakuna, maykan-
kunami wiñayparayku kastigay
tukunkakuna.

Yaya Diosta kirishpa kasuk runakunamanta riman

11 1Wawkikuna panikuna, Yaya
Diosta kirishpa kasushpa
kawsashpanchimi alita yachanchi payka
tukuy rimashkanta paktachinanta.
Manara rikushpanchipas yachanchi
tukuy Yaya Diospa rimashkanka shutipa
kananta. 2Chay ñawpa yayanchi ruku
wañukunamanta Yaya Dioska rimarka:
Ñuka paykunata ali kanankunata rikuni
ñukata kiriwashkankunarayku nishpa.

3Ñukanchikunapas Yaya Diosta
kirishpanchimi yachanchi rimashkan-
llawa tukuy kay tiyakkunata
rurashkanta, tukuy rikuhushkanchiku-
nata mana rikuypakunamanta
rurashkanta.

4Ñawpa Abel wañuka Yaya Diosta
kirishpanmi shuk suma wiwanta
wañuchirka Yaya Diosta kushichinanpa.
Chasna Yaya Diosta kirishpa shuk
wiwanta kushpan wawkin Kaín Yaya
Diosta kushkanwa kushichinayashkan-
manta ashwan alita Yaya Diosta
kushichirka. Chayraykumi Yaya Dioska
Abelta rimarka ali rurakmi kanki
nishpa. Chasna Abel alita Yaya Diosta
kirishpa kushichishpanmi wañushka
kashpanpas kunankama ñukanchita
yachachin imashnami Yaya Diosta
kirishpa kushichishpa kawsashunchi
nishpa.

5Ñawpa yaya rukunchi *Enokpas
Yaya Diosta alita kirishpa kawsash-
panmi Yaya Dioska kawsallata siluma
pusharka. Payka manami wañurkachu.
Chasna Yaya Dios payta siluma
pushashpanmi nima pi kay allpapika
rikurkanachu. Kasnami Yaya Diospa
killkachishkanpi riman: Yaya Dios
Enokta manarapas pushahushpanra
Enokka payta kushichishpa kawsapa-
yarka nishpa.

6Manami nima pi atipanchu Yaya
Diosta kushichinata, mana payta
kirishpa kawsashpanka. Paywa
kawsanata munashpanchika puntiru
kirinanchi tiyan Yaya Dios tiyashkanta.
Chaymanta kirinanchi tiyan, tukuy
shunkunchimanta pacha Yaya Diosta
maskashpanchika pay ñukanchita
llakichishpan yanapananta.

7Ñawpa yaya rukunchi Noé wañupas
Yaya Diosta kirishpanmi rimashkanta
kasurka. Yaya Dios payta rimashpan
pasanan kashkata, maykantami manara
rikuypa karka, chay rimashkanta
kirishpanmi Noeka shuk atun lanchata
rurarka chay atun untaymanta
warminwa tukuy wawankunawa pakta
kishpinanpa. Chasna Yaya Diosta
kirishpa atun lanchata rurashpan
rikuchirka Yaya Diospa rimashkanta
mana kasukkuna mana alita rurashkan-
kunata. Payka chay atun untaymantaka
kishpirka, Yaya Diospa rimashkanta
kirishpa kasushkanrayku. Chayraykumi
Yaya Dioska payta rimarka ali rurakmi
kanki nishpa.

8Ñawpa yaya rukunchi Abraham
wañupas Yaya Diosta kirishpanmi
rimashkanta kasurka. Kawsahushkayki
llaktamanta llukshishpayki kunayash-
kayni allpama riy nishpa rimashkanta
kasurka. Chay llaktamanta llukshirka

mana yachashpanpas maytami rihun
nishpa. 9Yaya Diosta kirishpanmi payta
kunata rimashkan allpapi kawsak rirka,
manara kuy tukushpanpas. Chasna
kashpanmi shuk allpamanta runashina
karpa wasillapi chay allpapi kawsapa-
yarka. Chasnallatatami wawan Isaak,
nitun Jakobpas kawsapayarkakuna.
Paykunatapas Yaya Dios rimarka chay
allpallatata kunanta. 10Chasna Abraham
Yaya Diospa rimashkanta kirishpanmi
chaparka Yaya Diospa suma rurashkan
mana waklinata yachak silupi tiyak
llaktama rinanta.
11Abrahamka Yaya Diosta kirishpanmi
warmin Sara machura kashpanpas
atiparka payta chichuchinata. Yapa
ruku kashpanpas Yaya Diosmi payta
sinchikuchirka shuk wawata rurananpa
Yaya Dios rimashkanta paktachinanta
kirishkanrayku. 12Chasna Abraham ña
ruku kashpanpas paymanta mana
yupaypa achka runakuna mirarkakuna.
Imashnami istrillakunaka silupi,
tiyukunapas yaku mayanpi mana
yupaypa kanahun, chasnami mirarka-
kuna.
13Manara Yaya Dios chay allpata
kunanpa rimashkanta paktachishpanpas
tukuy chay yaya rukunchikunaka payta
kirishpallami wañurkakuna. Chasna
mana chay allpata kuy tukushpankuna-
pas karumantallami rikukshina
kushikurkakuna, kirishpankuna shuk
puncha Yaya Dios kunata rimashkanta
paktachinanta. Purishpa kawsahushpan-
kunami yuyarirkakuna shuk allpamanta
pasyak runakunashina kay allpapi
kanankunata. 14Chasna yaya rukunchi-
kunaka kirishpa purihushpankuna
riksichirkakuna shuk mushu kawsanata
maskahushkankunata. 15Yuyarinahuma
karka chay maskahushkankuna
kawsanaka chay llukshishkankuna
llakta kananta, unay atipanahuma karka
kutinata. 16Ashwan paykunaka
munarkakuna shuk ashwan ali
kawsanama rinata, chay Yaya Diospa
kawsanan llaktama silupi. Chasna
kashpanmi Yaya Dioska mana pinkarin-
chu paykunapa Yaya Diosninkuna
kanata. Chay silupimi ña rurashka shuk
ali llaktata paykunarayku.
17-18Abrahamka Yaya Diosta
kirishpanmi shuklla wawan Isaakta
Yaya Dios rimashkanshina wañuchishpa
rupachinanpa rirka. Yaya Dios alita
payta kasuk kananta riksichinayashpan
chasna rurananpa kamachishkanwa
kamarka. Abrahamka payta kasushpan
mana mitsashpachu shuklla wawanta
wañuchinan karka, maykanmantami
Yaya Dios paktachinan shimita rimarka
kasna: Wawayki Isaakmantallami kikin
miraykikuna kankakuna nishpa. 19Abra-
hamka yacharkami Isaak wañushpan
Yaya Dios payta kawsachinata
atipananta. Chasna kirishpanmi Yaya
Dios payta wawanta kutichirka,
imashnami shuk wañushka kashkan-
manta kawsachishkatashina.
20Ñawpa yaya rukunchi Isaak
wañupas Yaya Diosta kirishpanmi ña
ruku kahushkanpi pasananta yachash-
pan wawankuna Jakobta Esauta
rimarka Yaya Dioska paykunata
yanapashpa kushichinanta.
21Ñawpa yaya rukunchi Jakob
wañupas Yaya Diosta kirishpanmi ña
wañunan paktarihushpan Josepa ishkay
wawankunata rimarka Yaya Dioska
paykunata yanapashpa kushichinanta.
Chasna Yaya Diospa yachayninwa
rimahushpan tulanpi urkitarishpa Yaya
Diosta kushichirka.
22Ñawpa yaya rukunchi José wañupas
Yaya Diosta kirishpanmi wañunan
paktarihushpan wawkinkunata rimarka
shuk puncha tukuy paykuna chay
Egipto allpamanta llukshinankunata.

Chaymantapas rimarka llukshihushpan-
kuna paypa tullunkunata apanankunapa, chay Yaya Diospa rimashkan
allpapi wañushkakunata churana
uchkupi churashpankuna tapanankunapa.
23Ñawpa Moisespa yayankuna Yaya
Diosta kirishpankunami wawayarish-
kanwasha kimsa killata payta pakarka-
kuna. Chay uras kawsashkankuna
Egipto allpapi kamachik atun apu
kamachirka tukuy chayra wawayarishka
kari wawastukunata wañuchinanku-
napa. Moiseska wawayarishpan yayan
maman rikurkakuna suma wawastu
kashkanta. Yaya Diosta kirishpanku-
nami chay atun aputa mana
manchashpa wawanta kishpichirka-
kuna.
24Chay Moisés wañupas Yaya Diosta
kirishpanmi ña musu kashpan manana
munarkachu chay Egipto allpapa atun
apupa warmi wawanpa wawanshina
kanata. 25Payka chay atun apupa
nitunshina kashpan yacharka tukuy
chay atun apupa tiyashkanwa
kushikushpa kawsanata atipananta.
Chasna kashpanpas mana munarkachu
uchata rurashpa shuk ratulla
kushikushpa kay allpapi kawsanata.
Chayrayku yuyarirka, ashwan ali kan
Yaya Diospa akllashkan israel masiniku-
nawa pakta parisishpa kawsanaynipa
nishpa. 26Imashnami Jesukristu Yaya
Diospa kushilla kawsananta silupi
sakishpa pinkaypata kruspi wañurka,
chasnallatatami Moisespas tukuy ima
Egiptopi suma tiyashkakunata sakirka
israel masinkunata parisihushkankuna-
manta kishpichinanpa. Payka yacharka
Yaya Dios payta shuk puncha kushichi-
nanta.
27Chasna Yaya Diosta kirishpanmi
chay atun apu piñarihushkanta mana
manchashpachu chay Egipto allpamanta
llukshirka. Yaya Diosta mana ñawipura
rikushpanpas rikunakuhukshinami
mana sampayashpachu payllata
kasushpalla kawsapayarka.
28Chasna Yaya Diosta kirishpa
kawsashpanmi Moiseska yaya rukunchi
wañukunata rimarka tantarina *Paskua
shutiyuta ruranankunapa. Paykunata
yachachirka chay uras karan yaya shuk
obeha maltata wañuchishpa
yawarninwa wasinkunapa punkunta
wicha wicha ruranankunapa, wañuchik
*angelka paykunapa puntiru wawanku-
nata mana wañuchinanpa.
29Chay ñawpa yaya rukunchi wañuku-
napas Yaya Diosta kirishpankunami pay
Puka Atun Kuchata paskachishpan
allpata rishpa kunkaylla chimparka-
kuna, imashnami allpata kunkaylla
purihushkashina mana manchaypa yaku
tiyashkapi. Paykunata chiknishpa
apanakuhuk egipto runakunaka chayta
rishpa chimpanata munashpankuna
chay yakuwa llampu kulluchiy tukurka-
kuna.
30Ñawpa yaya rukunchi wañukunaka
Yaya Diosta kirishpankunami kanchis
punchata muyurishpankuna chay
kuntrankunapa llaktan Jerikó muyukta
rumikunamanta kincharishkaka llampu
paki paki tukushpan urmarka.
31Chay ñawpa puta warmi Rahab
wañupas Yaya Diosta kirishpanmi mana
wañurkachu chay Jerikó llaktanpi Yaya
Diosta mana kasuk runakunawa pakta.
Payka chay ishkay rikunapa shamushka
yaya rukunchi wañukunata wasinpi
pakarka mana chay Jerikopi kawsak
runakuna wañuchinankunapa.
32Chaymanta tiyanrami achka Yaya
Diosta kirik runakunamanta kwintanay-
nipa. Chasna kashpanpas timpu
pishiwan Gedeonmanta, Barakmanta,
Sansonmanta, Jeftemanta, Davidmanta,
Samuelmanta, chaymanta Yaya Diospa

yachayninwa yachachikkunamantapas
kwintanaynipa. [33]Chasna Yaya Diosta
kirishpankunami shuk runakuna atun
apukunata winsishpa atun allpakunata
amuyarkakuna, Yaya Diospa munash-
kanshina kuska ruranakunallata
rurashpa kawsapayarkakuna, Yaya Dios
paykunata kunayashkanta kuy tukurka-
kuna, atiparkakuna pumakunata
arkanata mana paykunata mikunanku-
napa. [34]Chasnallatata Yaya Diosta
kirishpankunami atun sintihuk ninata
arkarkakuna mana paykunata wañuchi-
nanpa, kuntrankunamanta kishpirka-
kuna mana ishkay wiluyu sabliwa
wañuchiy tukunankunapa, sampa
runakuna tukushpankuna sinchikurka-
kuna, wañunakunapi kuntrankunata
winsishpa kallpachishpankuna sinchi
runakuna tukurkakuna. [35]Yaya Diosta
kirishpankunami shuk warmikunapas
wañushka ayllunkunata Yaya Dios
kawsachishpan kutichiy tukurkakuna.

Shukkunaka Yaya Diosta kirishpanku-
nami chiknik runakunamanta yapa
parisichiy tukushpankuna wañurkakuna.
Manami munarkakunachu Yaya Diosta
sakinata wañuymanta kishpinankunapa.
Ashwan munarkakunami Yaya Dios
paykunata mushumanta kawsachishpan
siluma kawsak rinata. [36]Chaymanta
Yaya Diosta kasuk runakunamanta
shukkunata asichirkakuna, makarka-
kuna, shukkunataka kadenawa watarka-
kuna, karselpi churarkakuna. [37]Shukku-
nataka rumiwa tuksishpami wañuchir-
kakuna. Shukkunataka seruchuwa
chawpinpi pitishpami wañuchirkakuna,
shukkunataka sabliwa pitishpami
wañuchirkakuna. Shukkunataka
wasinkunamanta kallpachishpankunami
llachapa illa, obeha karata kabrapa
karata churarishpa shukma shukma
purirkakuna. Chasna chiknik runakuna
paykunata parisichihushpankunami
llakiywa, nima imayu kawsarkakuna.
[38]Paykunaka chunlla chakishka allpapi
urkukunapi pantashkashina purirka-
kuna shukma shukma. Manchashpan-
kuna urku uchkukunapi allpa uchkuku-
napi kawsarkakuna. Yapa ali kashpan-
kunapas Yaya Diosta mana kasuk
runakunaka paykunata mana valichish-
kakunachu. Yapa millaypata rurak
kashpankuna mana valishkakunachu
chasna ali runakuna paykunapa
chawpinkunapi kawsanankunapa.

[39]Tukuy chay runakunaka alita Yaya
Diosta kirishpankunami Yaya Dioska
paykunata rimarka ali rurak runakuna
kanankunata. Chasna rimashpanpas kay
allpapi kawsahushpankunara mana
apirkakunachu Yaya Dios paykunata
kunata rimashkanta. [40]Yaya Dioska
yuyarirka ashwan ali kananta paykuna
ñukanchikunawa pakta rimashkanta
kuy tukunankunapa. Mana munarkachu
paykuna sapallankuna munashkanshina
ali tukunata, ashwan munarka
ñukanchiwa pakta ali tukunankunata.

Jesukristupi sinchikurishpa kawsanamanta yachachin

12 [1]Chayrayku wawkikuna panikuna,
imashnami chay ñawpa kawsak
kirik masinchikunaka Yaya Diosta alita
kirishkankunata rikuchishkakuna,
ñukanchita rikuhushpankuna akuychi
ñukanchipas paykunashina alita Yaya
Diosta kirishpa kawsashunchi. Chay tukuy
yanka llashashina kirinanchita arkahush-
kata sakishunchi. Tukuymanta ashwan
utkalla sakishunchi ñukanchita kadenawa-
shina utkalla watak uchata ruranakunata.
Akuychi mana sampayashpa Yaya Diosllapi
sinchikurishpa kawsashunchi tukuy
arkahushkata winsishpa Yaya Diospi
paktananchikama.

[2]Akuychi Jesukristupi sinchikurishpa
kawsashunchi. Payka ñukanchita

yanapan Yaya Diosta kirinanchipa,
chaymantapas yanapanka kirishpalla
katinanchipa. Parisishkanwasha silupi
Yaya Dioswa kushikushpa kawsananta
yachashpan Yayanta kasushpanmi
wañuchik runakunashina pinkaypata
shuk kruspi wañurka. Chaymanta Yaya
Diospa kuskan partima silupi tiyarik
rirka paywa pakta tukuy runakunata
kamachinanpa.
3Chayrayku Jesús achkata parisish-
kanta yuyariychi. Payta chiknik
runakuna parisichihushpankuna payka
ali yuyayllawami chay parisinakunata
awantarka. Chayta yuyarishpaykichimi
kankunapas mana sampayankichichu,
nima sakinkichichu Yaya Diosta
kasushpa kawsanata.
4Ña sinchikushpaykichipas mana
uchata ruranaykichipa, manarami
rikuchishkankichirachu wañunaykichi-
kama mana uchata rurashpa sinchikush-
kaykichita. Manarami kankunata
wañuchinata munashkakunachu uchata
mana ruranayashkaykichirayku. 5Ñami
Yaya Dios kankunata yachachishkanku-
nata kunkashkankichi. Wawaynikuna
nishpa paypa killkachishkanpi
kankunata kasnami riman:

Wawayni, kanta alita yachachihush-
kaynirayku parisihushpaykika
ama piñariychu. Mana alitachu
rurashkanki nishpa rimash-
payni ama llakirishpa
ñukamanta anchuriychu. 6May-
kankunatami yuyani, paykuna-
taka mana alita rurashkankuna-
manta kastigashpa, mana
alikunata mana ruranankunapa
kasuchishpa alita yachachini.
Maykantami wawayni kanki
nishpa rimani, paytaka mana
alita rurashkanta musyachishpa
sinchita asutihushkashina
yachachini nishpa.

7Chasna alita yachachiy tukuhushkay-
kichirayku parisishpaykichi ali yuyaywa
awantaychi, kankunarayku ali kananta
yuyarishpaykichi. Yaya Dioska
kankunata chasna ruran kikin wawan-
kuna kashkaykichirayku. Rikuychi
¿manachu shuk ali yayaka mana alita
rurashkanmanta kastigashpa, mana
alikunata mana ruranapa kasuchishpa
wawanta yachachinma alita yachaku-
nanpa? Ari. Tukuy ali yayakunami
wawankunata chasna yachachinahun
alita ruranankunapa. 8Chasnallatatami
Yaya Dioska ñukanchi kikin wawanku-
nataka yachachin alita ruranchipa.
Kankunata mana alita rurashkaykichi-
manta mana kastigashpanka nima
kasuchishpanka mana alikunata mana
ruranaykichipa, manami Yaya Diospa
kikin wawankunachu kankichi.
9Ñukanchikunaka wawakunara
kashpanchi yayanchikunaka mana alita
rurashkanchimanta kastigashpa, mana
alikunata mana ruranchipa
kasuchishpa ñukanchita yachachishka-
kuna. Chasna ñukanchita yachachish-
pankunami paykunata yuyashpa
kasupayarkanchi. ¿Manachu silupi
kawsak Yayanchi Diostaka ashwan alita
yuyashpa kasushpa kawsanchima
paywa pakta kawsananchipa? 10Yayan-
chikunaka shuk timpu kay allpapi
kawsananchikama, paykuna kikin
yuyarihushkankunata kaymi kan ali
nishpa, mana alita rurashkanchimanta
kastigashpa, mana alikunata mana
ruranchipa kasuchishpa ñukanchita
yachachirkakuna. Ashwan Yaya Dioska
ñukanchitaka chasna yachachishpan
shuti yachachin maykanmi ñukanchi-
rayku ali kan payshina ucha illa
kananchipa. 11Yaya Dioska mana alita
rurashkanchimanta kastigashpa, mana
alikunata mana ruranchipa
kasuchishpa ñukanchita yachachihush-

kan uras mana kushikunchichu, ashwan nanayta musyashpanchimi llakirinchi. Chaymanta shuti achka kuti yachachishkanta yachakushpanchi kushillana paypa munashkanta rurashpa kawsanchi.

Sinchikurishpa Yaya Diosta kasunamanta riman

12Kankuna, maykankunami manana alita Jesukristuta katihunkichi, shuk runa makinkuna chakinkuna sampayashkashina kashpaykichi kuti mushumanta sinchikuriychi. 13Alita rurashpa ali ñampita purihukshina kawsaychi, chay sampayashpa Jesukristuta katihuk kirik masinchikuna ñukanchita rikushpankuna mana takarishpa urmanankunapa, ashwan paykunapas aliyashpankuna sinchikurishkana alita purihukshina katinankunapa.

14Tukuy runa masikichikunawa alichashpa alita kawsaychi. Chaymanta Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsaychi. Uchata rurashpa kawsashpaykichika manami atipankichichu Yaya Dioswa pakta kawsak rinata. 15Chayrayku shukwa shukwa yanapanakuychi, nima shuk kirik masikichi Yaya Dios payta uchankunamanta llakichishkanta kunkashpan paymanta anchurinanpa. Ama kawsaychichu piñanakushpa, mana alita rurashpa. Mana alita rurashpa kawsashpaykichika aya sulimanta upyachihukshina kirik masikichikunata waklichinkichi. Chasnami achka manana alichu kankakuna Yaya Diospa rikushkanpika. 16Ama musayanakushpa kawsaychichu. Ama kaychichu Esaú shutiyu wañushina Yaya Diospa kunayahushkanta mana valichik. Payka puntiru wawayarishkanta manami valichirkachu, yayan Isaak payta Yaya Diosmanta kunayahushkanta. Chayraykumi wawkin Jakobta shuk platu mikunallawa tukuy Yaya Dios payta kunayahushkanta kampyarka. 17Ña yachankichi Esauka chaymanta munarka yayan Isaak ña wañuna kahushpan puntiru wawa apina kashkata kunanta rimananpa, chaymantapas Yaya Dios payta yanapashpa kushichinanta. Chasna munashpanpas yayanka manami atiparkanachu payta chayta rimanata, ña wawan Jakobta rimashka kashkanrayku. Esaú achkata llakirishpa wakashpanpas manana atiparkachu alichanata paypa mana ali rurashkanta. Kankunapas Esaupa rurashkanta yachashpaykichi ama payshina Yaya Diospa kunayahushkanta mana munanichu nishpa kawsaychichu.

18Kankunaka ashwan atuntami rikushkankichi chay ñawpa kawsak yaya rukunchikuna rikushkankunamanta. Manami musyaypakunallatachu llankaypakunallatachu rikushkankichi. Paykunaka chay Sinaí urku sintihuktashina rikurkakuna, Moisés wañu Yaya Diosmanta paypa kamachishkankunata apishkan uras. Chay urkutaka amsa tutashinami puyuka arkarka. Sinchi wayrapi manchaypakunatami rayukunaka uyarirkakuna. 19Chaymanta chay urkupi sinchita trompetata pukuhukta uyarkakuna. Kankunaka mana uyashkankichichu Yaya Dios chay chunka kamachishkan shimikunata rimahushkanta. Yaya rukunchikuna chayta uyashpankuna mancharishpa Moisesta rimarkakuna: Manami ashwanta munanchichu uyanata Yaya Diospa manchaypa rimahushkan shimita nishpa. 20Yapami mancharkakuna uyahushpankuna Yaya Diospa kamachishkanta kasna rimahushkanta: Shuk runa, shuk wiwa kay urkuta kayllayahushpanka rumikunawa tuksishpa wañuchiychi nishpa. 21Chay

rikuhushkankuna Yaya Dios rimahushkanta uyahushkankuna yapa manchaypa kallpaypa kashpan Moisespas rimarka: Ñukaka yapa mancharishpaynimi chukchurihuni nishpa.
22Kankunaka manami chasna manchaywa kawsanaykichi tiyanchu. Sion nishka urkupimi, wiñaypa kawsak Yaya Diospa llaktanpi paktashkashina kahunkichi. Chayka silupi kahuk Jerusalén llaktami. Chaypimi waranka waranka *angelkunawa pakta Yaya Diosta kushichishpa kawsahukshina kahunkichi. 23Kankuna tukuy ñukanchi kirik masikichikunawa pakta washanirukunamanta ashwan kuy tukuk puntiru wawashina Yaya Diosrayku tukushkankichi. Chay wawankuna kushilla tantarishkapi paktashkashina kahunkichi, maykankunapami shutinchikunaka silupi killkarishka kanahun wiñaypa Yaya Dioswa kawsananchipa. Yaya Dioswa pakta kawsakkuna tukushkankichi, maykanmi tukuy ñukanchi runakunata tapunka alitachu manachu rurashkanchi nishpa. Yaya Diospa aliyachishkan ñawpa kawsak kirik masinchikunawa tantarishkashina kahunkichi.
24Jesuswa pakta kawsakkuna tukushkankichi, maykanmi ñukanchirayku shuk mushu alichanata Yaya Dioswa rurashka. Chay ñawpa kawsak runa Kainka wawkin Abelta wañuchishpan yawarnin shuturishpan Yaya Dioska kastiganan karka. Ashwan Jesús wañushpan yawarnin shuturishpanmi Yaya Dioska ñukanchita uchanchikunamanta llakichishka. Jesús wañushkanraykumi Yaya Dioska chay ñawpa alichanata rurashkanmanta kunanka ñukanchiwa shuk mushu alichanata rurashka.
25Chayrayku ama rimaychichu manami kasunayanichu kay rimahukta nishpa. Ñawpa Yaya Dios kay allpapi urkumanta rimashkanta mana kasuk runakunaka manami kishpirkakunachu paypa kastigananmanta. Ashwan ñukanchi silumanta rimahushkanta mana kasushpanchika manami atipashunchichu paypa kastiganan-manta kishpinata. 26Ñawpa Yaya Dioska Sinaí urkumanta runakunata rimahushpan tukuy allpatami kuyuchirka. Ashwan kunanka ñukanchita riman: Shuk puncha kuti rimahushpayni mana allpallatachu kuyuchisha, ashwan silutapas kuyuchishami nishpa.
27Chasna Yaya Dios shuk puncha kuti nishpa rimahushpan yachanchi payka tukuy rurashkan wakliypakunata anchuchinanta tukuy mana wakliypakunallana kiparinankunapa. 28Yaya Dios ñukanchita kamachinanta nima pi atipanchu waklichinata. Chayrayku akuychi agradesishunchi Yaya Diosta, tukuy shunkunchimanta pacha paypa munashkanta rurashpa, payta yuyashpa kushichishpa kawsashunchi. 29Yuyariychi, payka shuk nina sintihukshina tukuyta tukuchikmi kan.

Yaya Diosta kushichishpa kawsanamanta riman

13 1Wawkikuna panikuna, tukuy Jesukristuta kirik masikichikunawa mana sampayashpa yuyanakushpalla kawsaychi. 2Kankunapi paktak runakunata ali munaywa wasikichipi kayaychi. Shuk runakunaka chasna paktak runakunata kayashpankunami mana yachashpa *angelkunata yaykuchirkakuna.
3Karselpi kahuk runa masikichikunata yuyariychi. Kankunapas karselpi kahunkichimaka, munankichimami shuk runakuna kankunata yanapanankunata. Parisichirishkakunata llakichishpa yanapaychi, kankunapas paykunawa pakta parisihukshina.

4Tukuy kankuna warmiyu karikuna
warmikichillawa kawsaychi. Chasnallatata kusayu warmikunapas kusaykichillawa kawsaychi. Yaya Dioska tukuy
shukpa warminwa, shukpa kusanwa
musayakkunataka kastigankami.
Chasnallatata shuk musayakkunatapas
kastiganka.
5Chaymanta ama kullkita munashpalla kawsaychichu. Chay charihushkaykichillawa kushilla kawsaychi. Yuyariychi
Yaya Diospa kasna rimashkanta:
Ñukaka kankunata mana kunkashkaykichichu, nima sakishkaykichichu nishpa.
6Chasna Yaya Dios ñukanchita rimashkanrayku akuychi payllapi sinchikurishpa rimashunchi:

Yaya Diosmi ñukata yanapan.
Chayrayku nima pita, nima
imata manchanichu. ¿Imanachiwamata shuk runaka?
nishpa.

7Yuyariychi chay puntiru kankunata
Yaya Diospa shiminta yuyachishpa
yachachik runakunata. Paykunaka
alitami rurashpa Jesukristuta kirishpalla
kawsarkakuna wañunankunakama.
Kankunapas paykunashinallatata alita
Jesukristuta kirishpalla kawsaychi.
8Jesukristuka wiñaypa kawsak
kashpanmi ñawpamanta pacha
kunanpas, tukuy uras chasnallami kan.
9Chayrayku ama kasuychichu chay
achka chikan yachachishkakunata,
maykankunami mana Jesukristupa
yachachishkankunachu kanahun. Yaya
Dios ñukanchita llakichishpa yuyahushkanrayku shunkuykichipi sinchikuriychi. Ama yuyariychichu shuk mikunata
mikushpa, shuk mikunata sasishpa
yanapay tukunaykichita shunkuykichipi
sinchikurinaykichipa. Chasna ruranakunaka nima imapi yanapashkakunachu.
10Jesukristu kruspi wañushkanraykumi ñukanchikunaka uchanchikunamanta pichay tukushkanchi Yaya Diosta
kushichishpa kawsananchipa. Ñawpamanta pacha *saserdotekunaka wiwakunata rupachishpankuna yuyarinahun,
chaykunata rurashpanchimi Yaya
Dioska ñukanchita uchanchimanta
llakichinka nishpa. Chasna yuyarishpa
rurashpa katikkunaka manami atipankakunachu ñukanchiwa pakta uchankunamanta pichay tukunata. 11Chay
wañuchishka wiwakunapa yawarninta
saserdotekunapa atun apuka apashpa
rin chay ukuniru kwartu ukuma Yaya
Dioska runakunata uchankunamanta
llakichinanpa. Chaymanta chay
wañuchishka wiwakunapa aychantaka
llakta washamami apanahun tukuyta
rupachinankunapa. 12Chasnashinami
Jesuspas chay Jerusalén llakta washama
wañurka kikin yawarnin shuturishpan
ñukanchikunata uchanchikunamanta
pichananpa. 13Akuychi ñukanchikunapas llakta washama rihukshina chay
ñawpa kamachirishka kashkata
kasushpa kawsashkanchimanta anchurishunchi, Jesusshina Yaya Diospa
munashkanta rurashpa chiknik
runakuna parisichihushkankunata
awantashpa kawsananchipa. 14Manami
unaytachu chiknik runakuna chawpipi
kay allpapi kawsashunchi. Ashwan
chapahunchimi Yaya Diospa mana
tukurik kawsananma rinanchita.
15Chayrayku akuychi, Jesukristu
ñukanchita yanapahushpan tukuy uras
Yaya Diosta agradesishpa kushichishunchi. Kushikuhushpanchi payta
rimashunchi Yaya Dios, tukuymanta
yapa alimi kanki nishpa. Chay kushichinanchika shuk suma imata kunanchishinami Yaya Diosraykuka. 16Ama
kunkariychichu shukwa shukwa
yanapanakushpa kawsanata. Shuk ima
kankunapa tiyashkanwa shuk mana
imayu runakunata yanapaychi. Chasna

yanapanakushpa kawsahushkaykichiwa
Yaya Diosta shuk suma imata
kuhukshina kushichinkichi.
17Chaymanta Yaya Diospa shiminta
yachachik kankunata sinchikuchik
wawkikunata kasuychi. Paykunaka
kankunata kuyrashpa yanapanahun.
Yaya Diostami rimanankuna tiyan,
alitachu manachu kuyrashkakuna
nishpa. Chayrayku paykunata kasuychi
kushikushpa mana llakishpa kankunata
kuyranankunapa. Mana paykunata
kasushpaykichika kankunapas parisinki-
chimi.
18Wawkikuna panikuna, Yaya Diosta
mañaychi ñukanchita yanapananpa.
Chasna tapushpanchipas yuyarinchi nima
imamanta shunkunchipi rimay tukuhush-
kanchita. Tukuypimi alita rurashpa
kawsanata munanchilla. 19Ashwan munani
Yaya Diosta mañanaykichipa, atipanaynipa
utkalla kankunama rinata.

Killkata tukuchishpa sinchikuchina shimikuna saludukuna

20Ñukanchita kushilla kawsayta kuk
Yaya Dios ñukanchirayku shuk mushu
alichanata paywa wiñayparayku
rurashka, Jesukristu wañuhushpan
yawarnin shuturishkanrayku. Amunchi
Jesukristuta wañushkanmanta
kawsachishpan shuk yapa ali obehata
kuyrahukshina ñukanchita alita
yanapak tukurka. 21Chay kushilla
kawsayta kuk Yaya Dioska kankunata
yanapachun tukuy imapi paypa
munashkanta paktachishpa alita
rurashpa kawsanaykichipa. Jesukristuka
ñukanchita yanapashpanmi atipashun-
chi ruranata maykanmi ali Yaya Diospa
rikushkanpika. Chayrayku tukuy uras
wiñayparayku Jesukristuta atunya-
chishpa kushichishunchi. Chasna
kachun.
22Wawkikuna panikuna, yapami
munani kay kankunata kunashpa
sinchikuchishpa killkashkaynita ali
yuyaywa leyinaykichipa. Manami
achkatachu killkashkani.
23Chaymanta yachanaykichipa
rimashkaykichi: Ñami wawkinchi
Timoteoka karselmanta llukshishka.
Utkalla kayma shamushpanka paywa
paktami risha kankunata rikunanchipa.
24Tukuy kankunata yachachishpa
sinchikuchik wawkikunata, Yaya Diosta
shuk kasuk masinchikunatapas
saludapaychi. Kay Italia allpapi kawsak
kirikkunami kankunarayku saluduta
kachanahun.
25Yaya Dios kankunata llakichishpan
yanapachun.

Chayllata kankunarayku killkashkani.

SANTIAGOPA KILLKASHKAN KILLKA

Santiago israel masinkunamanta kirik masinkunata saludan

1 [1]Ñuka kani *Santiago, Yaya Diospa Amunchi Jesukristupapas kamachishkan runa. Kankuna allpanchimanta shikwarishka israel kirik masinikunarayku killkani. Tukuy kankuna chunka ishkay ñawpa yaya rukunchi wañukunapa miraymanta Yaya Diospa runankunata, tukuy allpapi shikwarishka kahukkunata saludani.

Kirikkuna imashna parisishpankunapas kushikunahuchun

[2]Wawkinikuna paninikuna, imatapas parisihushpaykichika kushikuychi. Supay kankunata uchata rurachinata munashpanka mana kasushpa kushikuychi. [3]Ña yachankichi Jesukristupi sinchikushpa kawsanahunchu manachu nishpa kamay tukuhushkaykichikunapi alita sinchikurishpaykichi ashwan alita katik tukushpa rinaykichita. [4]Chay kamanakunapi alita sinchikurishkaykichirayku ashwan alita katik tukushpa rishpaykichi tukuy uras ashwan alita Jesukristuta kasunkichi, tukuy yuyaykichi ali tukunankama tukuypi.

[5]Mana yachashpaykichika imashna sinchikurinata tapuychi Yaya Diosta. Payka kankunata yanapankami, tukuy payta tapuk runakunataka kushilla mana mitsashpachu nima pinkachishpachu yuyayta kun. [6-8]Tapunaykichi tiyan yuyayta Yaya Diosta tukuy shunkuykichimanta pacha. Tapushpaykichika ama yuyariychichu ¿Yaya Dioska kuwankachu manachu? nishpa. Chasna yuyarishpaykichika kankichimi ulas wayrawa shuk partima shuk partima apay tukushkashina ishkay yuyayyu runakuna. Kankuna chasna kashpaykichika Yaya Dioska tapushkaykichitaka manami kankunata kunkachu. Chayrayku Yaya Diosta alita kirishpa tapunaykichi tiyan.

Kullkiyu runamanta nima imayu runamantapas riman

[9]Nima imayu kashkaykichirayku parisihushpaykichika kushikuychi, Yaya Dios kankunata akllashkanrayku wiñaypa kawsanaykichipa paywa pakta. [10-11]Kankuna kullkiyu runakuna kashpaykichika kushikuychi Yaya Dios kankunata runakunapa rikushkanpi atun kashkaykichimanta anchuchishpan. Chaypimi riksinkichi maykanmi ali kan Yaya Diospa rikushkanpika. Shuk kullkiyu runa, kullkiniwa tukuyta atipani nishpa yuyarikka shuk sisashinami wañunka. Sinchi inti rupawa sisapa sapinka chakirishpan kunkaymanta chawpi sisahushkanpi wañurin suma sisa kahushkanmanta. Inti chakichishpan urman, suma

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

rikurishkanka chinkarin. Chasnallatatami shuk kullkiyu runapas achka suma imakunayu kashpanpas kullkinta mirachihushkanpi kunkaymanta wañunka.

Maymantami mana alita ruranayananchikunaka shamun

12Tukuy parisinakunapi, tukuy kamay tukuhushkaykichipipas sinchikurishpaykichi kushillami kankichi. Chasnami uchata ruranayashpaykichipas mana rurashanchu nishpa Yaya Diosta kasushpaykichi kushillami kankichi. Millaypata yuyarinayashpaykichipas mana yuyarishanchu nishpa alillata yuyarishpaykichi kushillami kankichi. Chasna sinchikurishpaykichimi chay tukuy kamay tukuhushkaykichipi, Yaya Dioska ali rurak runakuna kankichi nishpa kankunata wiñaypa suma kawsayta kunka. Chasna payta yuyahukkunata kunanpami rimarka. 13Mana alikunata ruranata yuyarishpaykichi ama rimaychichu Yaya Diosmi chasna millaypata yuyachiwahun nishpa. Payka manami nima shuk millaypa ruranata yuyarinchu. Chayraykumi mana atipanchu mana ali ruranakunata yuyachinata. 14Karan ñukanchi kikinpa yuyayninchimantami mana ali ruranakunata yuyarinchi. Chay mana ali yuyarinanchikunaka ñukanchita llullachishpa munachinahun mana alikunata rurananchipa. 15Millaypa munashkanchita yuyarishpa katishpanchimi chay mana ali yuyarinaka atunyashpan uchata ruranchina. Mana alita rurashkanchika achkayashpan ñukanchita ashwanta ashwanta Yaya Diosmanta anchuchin. Chasna tukushpanchi wañunanchi tiyan wiñaypa parisinanchipa.

16Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ama yuyarinkichichu Yaya Dios ñukanchita millaypata rurachinayashkanta. Chasna yuyarishpaykichika pantachinkichimi yuyaykichita. 17Yaya Dios alikunallata kun. Imatapas kushpan chayka kanmi alilla. Tukuy silupi kahuk suma punchayachikkunata rurak kashpanmi payka chaykunamanta yapa suma kan, nima shuk millaypa yuyay paypi tiyashkanrayku. Chasna ali kashkanmanta mana chikanyanchu, tukuy uras chasnalla ali kan. 18Chasna ali kashpanmi Yaya Dios kikin munashkanrayku ñukanchita mushu runata rurashka shutipa kashkata riksichik shiminwa. Chasna rurashka tukuy runakunamanta paypa wawankuna kananchipa, payta kushichishpa kawsananchipana.

Yaya Diospa shiminta kasunamanta riman

19Munashkayni wawkinikuna paninikuna, yuyariychi kay killkashkaynita. Tukuy uras Yaya Diospa shiminta alita uyashpa kawsaychi, tukuy runa masikichipa rimashkankunatapas. Manara alita yuyarishpaykichika ama runa masikichita rimaychichu, nima utkalla paykunata piñariychichu. 20Piñarinaka nima imapi yanapanchu Yaya Diospa munashkanta rurananchipa. 21Kankunaka tukuy millaypakuna yuyaykichipi tiyashkanta anchuchiychi, millaypa rurashkaykichitapas sakiychi. Yaya Diospa shiminta yachakushkaykichita ali yuyaywa kasushpa katiychi alimi ñukarayku nishpa. Chay shimi yachakushkaykichita kasushpa kawsashpaykichika kishpichirishkami kankichi.

22Ama Yaya Diospa shiminta uyashpalla kawsaychichu, ashwan paypa rimashkanta ruraychi. Uyashpalla kawsashpaykichika kankuna kikinllami llullachirinkichi. 23Ñukanchi Yaya Diospa shiminta uyashpanchi mana

kasushpanchika shuk runa uyanta
espehuwa yanka rikurishkashinami
kanchi. 24Chasna uyanta espehupi
rikurishpan shuk partima anchurishpan
chay rikurishkantaka kunkarinna
imashna rikunayumi uyanka kan.
Chasnami kanchi Yaya Diospa shiminta
mana kasushpanchi. 25Ashwan Yaya
Diospa suma kuska yachachishkanta ali
yuyaywa yachakunanchi tiyan. Chay
yachachishkanwa Yaya Dios ñukanchita
yanapan ñukanchi kikin munashkanchi-
llata rurashpa kawsashkanchimanta
kishpinanchipa. Paypa yachachishkanta
mana sakishpa, mana chikanta
yuyarishpa yachakushpanchi uyashkan-
chita mana kunkarinchinachu, ashwan
chay yachachishkanta ruranchina.
Chasna kashpan tukuy rurahushkan-
chipi kushillami kanchi.
26Shuk kankunamanta yuyarinkichi-
chari Yaya Diosta kushichishpa kawsani
nishpa. Chasna yuyarishpaykichipas
mana sakishpaykichika mana alikunata
rimanata kankuna kikinllami llullachi-
rinkichi. Manami Yaya Diosta
kushichinkichichu. Tukuy Yaya
Diosrayku rurashkaykichika yankami
kan. 27Yaya Diosta shutipa kushichina-
yashpanchika wakchakunata mashintu-
kunatapas yanapashpa kawsananchi
tiyan tukuy paykunapa munahushkan-
kunapi. Chaymantapas mana
kawsashunchichu Yaya Diosta mana
kasukkunashina.

Tukuy runa masinchikunata parihuta valichinamanta riman

2 1Wawkinikuna paninikuna,
tukuymanta yapa suma Amunchi
Jesukristuta kirishkaykichirayku ama
shuk runakunata valichiychichu
ashwanta shukkunamanta. 2-3Shuk
kullkiyu runa oromanta anilluyu, suma
mushu churarishkawa yaykushpan
maypimi tantarishka kahunkichi Yaya
Diospa shiminta yachakunaykichipa,
paytaka tiyachinkichi suma ali
tiyarinapi. Shuk nima imayu runa
yaykushpan ismu churarishkawa,
paytaka rimankichi: Munashpaykika
shayariy washama, tiyariypas allpapi
nishpa. 4Kankuna kullkiyu runata
ashwanta valichishpaykichika nima
imayu runamanta mana ali yuyaywa
yuyarikkunami kankichi.
5Alita yuyariychi, munashkayni
wawkinikuna paninikuna, Yaya Dioska
manami chasnachu yuyarin. Payka
akllashkami runa masinkunapa
rikushkanpi mana valik runakunata
paypi sinchikushpankuna yapa valik
tukunankunapa, chaymantapas paypa
ali kamachinan mushu munduma
paywa pakta wiñaypa kawsak rinanku-
napa. Chasna paywa kawsak rinanku-
napa payta yuyakkunata rimarka.
6Kankunaka chay Yaya Diospa akllash-
kan nima imayu runakunatami
pinkachinkichi mana nima imata
kankunata rurashpankunapas. Alita
yuyariychi. ¿Pikunata llullachishpa
kankunamanta shuwanahun? ¿Manachu
kanahun chay kullkiyu runakuna?
Kankuna liwishkaykichita mana
paganata atipashpaykichika ¿pikunata
kankunata mana munakta apukunama
pushanahun liwishkaykichita pagachi-
nankunapa? ¿Manachu chay kullkiyu
runakuna? 7Paykunallatatami
millaypata rimashpa kanahun Amunchi
Jesukristumanta, maykanmantami
ñukanchipas shutiyachirishkanchi
Jesukristuta kirikkuna nishpa.
8Yaya Diospa killkachishkanpi
tukuymanta ali kamachishkanka riman:
Runa masikikunata kan kikintashina
yuyay nishpa. Chay kamachishkanta
kasushpaykichika alita rurashpami
kawsankichi. 9Shuk runata shuk

runamanta ashwanta valichishpaykichika runa masikichita manami parihutachu yuyankichi. Chasnaka uchatami rurahunkichi Yaya Diospa kamachishkanta mana kasuhushkaykichirayku. 10Maykanchari tukuy Yaya Diospa rimashkanta kasuhushpan shuk partistullata mana kasushpanka tukuy Yaya Diospa kamachishkantami mana kasunchu.

11Yuyarishunchi. Shuklla Yayanchi Dios rimarka: Ama shukpa warminwa, ama shukpa kusanwa musayaychichu nishpa. Payllatatami rimarka: Ama wañuchiychichu runa masikichita nishpa. Kunanka shuk kari shukpa warminwa mana musayashpanpas wañuchimaka runa masinta, chasna runaka Yaya Diospa kamachishkantaka manami kasunchu.

12Chasna kashpan alikunallata rimashpa rurashpa kawsaychi. Yuyariychi Yaya Dios kankunata kishpichishkanrayku shuk punchami tapunka shutipachu Jesuspa kamachishkanshina kawsashkankichi nishpa. 13Kankuna runa masikichita llakichishpaykichi chay tapunan punchaka Yaya Diospas kankunata llakichinkami. Runa masikichita mana llakichishpaykichika chay punchami Yaya Dioska kankunata mana llakichishpachu kastiganka.

Yaya Diosta kirik kahushkanchita alita ruranchiwa rikuchinanchimanta riman

14Wawkinikuna paninikuna, ¿imata valin shuk kankunamanta rimashpaykichi kirinimi Jesukristuta nishpa, mana rikuchishpaykichika shutipa payta kasushpa kawsahushkaykichita? Chasna mana rikuchishpa kirihushpaykichika manami Yaya Diospa kastigananmanta kishpichiy tukunkichichu. 15-16Shuk wawki shuk panipas llachapa illata, mikuna illata rimankimaka Yaya Dios kanta yanapachun tukuy munashkaykita tarinaykipa nishpa. Chasna rimashpaykipas mana payta kunkimachu llachapanta mikunanta, chay rimashkaykika manami nima imapi payraykuka valimachu. 17Chasnallatatami mana shutipa Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsashpaykika kirihushkaykika wañushkashina yanka nishpami kan.

18Shuk runa ñukata chay killkashkaynimanta ayniwamaka: Ñukaka kanmanta ashwan alita kirihuni Jesukristuta. Kanka ñukamanta ashwan alita payta kasuhunki. Chasna chikan kashpanchipas ishkanti chasnalla kirik kanchi nishpa. Chasna rimak runataka ñukaka ayninimami: Rikuchiway shutipa Jesukristuta kirihushkaykita, mana paypa munashkanta rurashpa kawsahushpayki. Chasnaka manami atipankichu. Ñuka shuti rikuchishkayki Jesukristuta shutipa kirihushkaynita paypa munashkanta rurashpa kawsahushkayniwa. 19Kan kirinki shuklla Yaya Dios tiyananta. Alimi. Chasnallatatami supaykunapas kirinahun. Yaya Diosta manchashpankuna chukchurinahun. 20Mana asirtak runa, yuyariy. Alita asirtay. Yaya Diosta kirishpayki mana alita rurashpa kawsahushpaykika manami valinchu nima imarayku kirinaykika. Chasna nishpami ayninima.

21Akuychi yaya rukunchi wañu Abrahammanta yuyarishunchi. Payka Yaya Diospa kamachishkanta kasushpan shuklla wawan Isaakta mana mitsashpachu wañuchinayarka. Chasna payta kasushkanrayku Yaya Dioska Abrahamta rimarka: Kunanka rikushkaynipi ucha illami kanki nishpa. 22Chasnamantami yachanchi Abrahamka mana yuyayninllapichu Yaya Diosta kirishpa kawsashkanta. Ashwan

kirishpan rimashkanta kasupayarka.
Chasna kasushpa kawsashpan ashwanta
ashwanta alita kirik tukurka. 23Chasnami
Abrahamka paktachirka Yaya Diospa
killkachishkanpi paymanta kasna nishpa
killkarishkata: Abrahamka Yaya Diosta
kirishkanraykumi Yaya Dioska payta
rimarka kunanka rikushkaynipi ucha illami
kanki nishpa. Chaymantapas chasna
shutipa kirishkanraykumi Yaya Dioska
payta rimarka yuyashkayni runami kanki
nishpa. 24Chasna kashpanmi yachanchi
Yaya Dios ñukanchikunatapas mana
kirishkanchiraykullachu rimananta
rikushkanpi ucha illata rurashkanta,
ashwan payta kasushkanchiraykumi chasna
rimanka.

25Chaymanta akuychi yuyarishunchi
mama payanchi wañu Rahabmanta. Payka
chikan runakunamanta karka. Chaymanta-
pas puntiruka puta karka. Chaymanta
ñawpa apunchi wañu Josué runankunata
Rahabpa llaktanma kachashpan Rahabka
paykunata yanapashpa wasinpi pakarka.
Chasna yanapashpan Yaya Diosta
kasurkana. Chaymanta chay runakunata
ñampita mitikunankunapa riksichishpan
runa masinkunamanta kishpichirka.
Chasna rurashpa Yaya Diosta kasushkan-
raykumi payka Yaya Diospa rikushkanpi ali
tukurka.

26Chasnallatatami ñukanchikunapas alita
rurashkanchiwa rikuchinanchi tiyan
shutipa Yaya Diosta kirik kahushkanchita.
Imashnami shuk runa alma illaka mana
kawsanchu, ashwan wañushka kan,
chasnashinami ñukanchi Jesukristuta
kirikkunapas kanchi, kirishkanchita
rurashkanchiwa mana rikuchishpanchi.

Shiminchimanta riman

3 1Wawkikuna panikuna, mana
achka kankunamanta yachachik-
kuna tukunayanahuchun. Ña yachanki-
chi Yaya Dioska ñukanchi yachachikku-
nata shuk kirikkunamanta ashwan
sinchita kastiganka mana alita
rurashpanchi. 2Yuyariychi tukuy
ñukanchikuna achka chikan imapi mana
alitachu ruranchi. Maykanmi alikuna-
llata riman, chayka ña tukuypi alilla
kan. Chasna runami tukuy aychantapas
wakaycharin tukuy mana ali ruranaku-
namanta.

3Rikuychi kaballuta. Sinkanpi
waskawa watashpanchi waskallata
aysashpa tukuy aychanta kuskanchanchi
ñukanchita purichinanpa. 4Chasnallata-
tami kan lanchapas. Atun kashpanpas
sinchi wayra tankahushpanpas uchilla
timón payta purichin maymachari
kapitanka munan. 5Chasnallatatami
shiminchika uchilla kashpanpas
ñukanchita winsin.

Nina tsalitapas rikuychi. Shuk nina
tsalistuka shuk atun wasita rupachin.
6Shiminchika nina tsalishinami. Shimin-
chimanta millaypa shimikuna llukshin
ninashina. Chasnami shiminchika tukuy
kawsananchita waklichin, imashnami
shuk nina tsalistu shuk atun wasita
rupachin. Tukuy mana ali rimananchika
supaymantami. Pay ñukanchita
yuyachishpan chasna rimanchi.

7-8Ñukanchi runakunaka kita piña
animalkunata mansuyachinchi. Chasna
manchaypa animalkunata mansuya-
chishpanchipas ñukanchi kikinpa
uchilla shiminchita mana atipanchichu
winsinata. Amunta shiminka mana
kasunata munanchu. Chayraykumi
shiminchika shuk suliman runata
wañuchikshina kan.

9Shiminchiwa Yayanchi Diosta
rimanchi ali kananta. Chaymanta chay
shiminchiwallatatami piñarishpa
rimanchi runa masinchikunata mana ali
kanankunata, pay kikintashina Yaya
Dioska rurashka kashpanpas. 10Chay
shiminchimantalla ali rimanakuna,

mana ali rimanakunapas llukshinahun.
Wawkinikuna paninikuna, chasnaka
mana alichu.
11Allpa uchkumanta yaku llukshi-
hukta rikuychi. Shuk allpa uchkumanta-
lla ali yaku llukshihushpan ¿aya
yakupas llukshimachu? Manami ishkay
chikan yaku llukshimachu.
12Tarpu kaspitapas rikuychi.
¿Papayuka muyuyamachu palanta
muyuta? ¿Palantaka muyuyamachu
papayu muyuta? Manami atipanchu
chikan muyuta muyuyanata. Chasnashi-
nami kankuna Yaya Diosta kirik
kashpaykichi shimikichimanta ali
shimikunalla llukshinankuna tiyan.

Shutipa yachak kanamanta riman

13Shuk kankunamanta alita yuyarik
shutipa yachak tukunayashpanka tukuy
paypa kawsahushkanpi alita rurahush-
kanwa rikuchinan tiyan. Shutipa yachak
kashpanka mana yuyarinchu ñuka runa
masinikunamanta ashwan yachakmi
kani nishpa. Ashwan runa masinta
yuyahushkanta rikuchinan tiyan.
14Shunkuykichipi piñarishpa runa
masikichikunawa parihuyanata munan-
kichima. Tukuy kankuna kikinpa
munashkaykichillata shuk runakunata
rurachinata munankichima. Chaymanta-
pas kankuna kikinraykulla yuyarishpa
kankichima. Chasna kashpaykichika
ama yuyariychichu yachakmi kani
nishpa. Chasna yuyarishpaykichika
mana shutipa yachakchu kankichi,
ashwan kankuna kikinllami llullachiri-
hunkichi. 15Yaya Dioska manami
ñukanchita chasna yuyachinchu.
Ashwan ñukanchi kikinllami chasna
yuyarinchi, chaymantapas supay chasna
yuyarin. 16Chayrayku shuk runa
masikichiwa piñarishpa parihuyanata
munashpaykichika tukuy kankuna kikin
munashkaykichillata shuk runakunata
rurachinayashpa kashpaykichika
kankuna kikinraykulla yuyarishpa,
manami shuk yuyayllawachu kawsanki-
chi, ashwan tukuy millaypakunata
rurashpami kawsankichi.
17Yaya Dios ñukanchita yuyachish-
panmi alikunallata rurashpa kawsanchi.
Chasna kashpan mana makanakushpa,
nima piñanakushpa kawsanchichu.
Ashwan runa masinchita yuyashpa
kasushpa llakichishpa kawsanchi.
Chaymanta mana shuk runata shuk
runakunamanta ashwanta yuyanchichu.
Mana yanka nishpa yuyarinchichu
mana alita yachashpanchi. Mana
washata rimanchichu, ashwan alita
rurashpa kawsanchi. 18Shuk runa
kushilla kawsanata munashpan runa
masinkunawa, tukuy alikunata rurashpa
kawsan tukuywa chasna kushilla
kananpa. Chasna runataka Yaya Diosmi
yanapan kuskata kawsananpa.

Yaya Diosta mana kasukkunashina kawsanayashpanchi paypa kuntrankuna kanchi

4 1Yuyariychi imaraykumi piñana-
kushpa chikninakushpa kawsanki-
chi. ¿Manachu kankuna kikinpa
munashkaykichillata yuyarishkaykichi-
rayku chasna kawsankichi? 2Kankunaka
shuk imata yapa munarishpa kawsanki-
chi. Munarishpaykichipas mana
atipankichichu apanata. Chayrayku
runa masikichikunapa imankunata yapa
kichunayashpa wañuchinkichi. Chasna
rurashpaykichipas nima imata atipanki-
chichu kichunata. Chayrayku rimana-
kushpa makanakushpa runa
masikichiwa kawsankichi. Chasna
kawsashpaykichipas nima imata
rurankichichu. Munashkaykichita mana
apinkichichu, Yaya Diosta mana
tapushkaykichirayku. 3Yaya Diosta
tapushpaykichipas payka manami

kunkachu, mana ali yuyaywa
tapushkaykichirayku. Mana kankunata
kunkachu, kankuna kikinraykulla
tapushkaykichirayku munashkaykichita
ruranaykichipa.
4Shuk warmi kusanta sakishkashinami
Yaya Diosta sakishka runakunaka
kankichi. ¿Manachu yachankichi Yaya
Diosta mana kasushpaykichika payta
chiknik runakuna kanaykichita? Yaya
Diosta mana kasukkunashina kawsana-
yashpaykichika paypa kuntrankunami
kankichi. 5Paypa killkachishkanpi mana
yankachu kasna riman: Yaya Dioska
Espiritunta kushka ñukanchikunapi
kawsananpa. Chay Espíritun ñukanchi-
kunata yuyashpan yapa munan paylla
Amunchi kananpa. Manami munanchu
shukta kasunanchipa nishpa. 6Shukta
kasushkanchimanta Yaya Dios piñarish-
panpas ñukanchita kastigana imata
yapa yuyashpan llakichin. Chasnallatata
Yaya Diospa killkachishkanpi riman:
Maykan runami Yaya Diosta runa
masintapas kasushpa yuyashpa kawsan,
chay runataka Yaya Diosmi llakichish-
pan yanapanka. Maykan runami pay
kikinmanta ali yachak kanayashpa Yaya
Diosta runa masintapas mana kasushpa
nima yuyashpa kawsan, chasna
runataka Yaya Dioska manami yanapan-
kachu nishpa.
7Chasna kashpan Yaya Diosta kasush-
pana kawsaychi. Supayta mana
kasushpa sinchikuriychi. Jesukristulla
Kamachik Amuykichi kashkanta
rimashpa payta kamachiychi anchuri-
nanpa. Chasnami payka kankunamanta
mitikunka. 8Yaya Diosta kayllayaychi
paypas kankunata kayllayananpa.
Uchasapa runakuna, millaypata
rurashpa kawsanaykichita sakiychi.
Ishkay yuyayyu runakuna, tukuy
millaypa yuyaykichikunata shunkuyki-
chimanta pichaychi. Tukuy shunkuyki-
chimanta pacha Yaya Diosta yuyaychi.
9Tukuy shunkuykichimanta pacha
llakiriychi mana ali yuyayyu kahush-
kaykichirayku. Uchaykichita yuyarish-
paykichi llakirishpa wakaychi. Manana
kushilla asiychichu, ashwan asinayki-
chiranti wakaychi. Kushikunaykichiranti
llakiriychi. 10Tukuy shunkuykichimanta
pacha llakirishpaykichi tukuy mana
alita rurashkaykichikunata Yaya Diosta
rimaychi. Chasna rurashpaykichimi
Yaya Dioska kankunata kushichinka.

Yaya Diosllami atipan rimanata pimi ali, pimi mana alichu

11Wawkinikuna paninikuna, mana
washanchanakushpa kawsaychichu
kankunapura. Runa masikichikuna-
manta mana ali kahushkankunata
rimashpaykichi, chaymantapas mana
alita rurashpa kawsak kashpan kastigay
tukunan tiyan, ñuka shuti alimi kani
nishpa rimashpaykichi runa masikita
yuyay nishpa Yaya Diospa kamachish-
kanta mana alichu nishpa rimahukshina
kankichi. Chasna kashpaykichimi chay
kamachishkanta kasuna imata alichu
manachu nishpa rimakkuna kankichi.
12Yaya Diosllami kurka kamachinaku-
nata tukuy runakunarayku. Payllami
atipan rimanata pimi alita rurahun, pimi
mana alitachu rurahun. Paylla atipan
runakunata kastigananmanta kishpichi-
nata, chaymantapas wiñayparayku nina
mana wañukpi wichunata. Kankunaka
pita kankichi runa masikichikunamanta
rimanaykichipa pimi ali, pimi mana
alichu. ¿Yaya Diosmanta pasachu
kankichi rimanaykichipa pimi ali, pimi
mana alichu nishpa?

Mana yachanchichu imashnami kaya tukushunchi

13Kunan kankuna Yaya Diosta mana
yuyarishpa kawsakkuna, uyaychi

rimahushkaynita. Kankunaka yuyaynikichipi kasna rimankichi: Kunanmi rihuni, mana kunan kashpanka kayami risha chay llaktama shuk watarayku rantishpa rantichishpa kullkinita mirachinaynipa nishpa. [14]Mana yachashpaykichitata imashnami kaya tukunkichi chasna rimashpa kawsankichi. ¿Manachu yachankichi kawsaykichika kushnishina kashkanta? Shuk ratu rikurin, chaymanta shuk ratustumanta chinkarin. Chasnami kan kawsaykichika.

[15]Chayta yuyarishpa kasna rimashpa kawsaychi: Yaya Dios munashpanka kawsasha, kawsashpaynika tarawasha nishpa. [16]Ashwan kankunaka yuyarinkichi ñuka kikinpa ursaynillawa yuyaynillawa tukuyta atipani ruranata nishpa. Chasnaka manami alitachu yuyarihunkichi. [17]Maykanchari ali rurana kashkata yachashpantata mana ruranchu, chayka payrayku uchami kan.

Mana ali shunku achka imayu runakunamanta riman

5 [1]Kunan kankuna achka imayu runakuna, uyaychi rimahushkaynita. Atunta parisinaykichi tiyan. Chayta yuyarishpaykichi kaparishpa wakaychi. [2-3]Tukuy imaykichikunaka ismunkami, llachapaykichikunataka kumehenkuna mikunkakuna, kullkikichikuna ismunka, kullkimanta oromanta tiyashkapas muhusyarinka. Chasna kashpantata kay allpa tukurinan puncha paktarihushkanpi kullkikichillata mirachishpa kawsahunkichi. Tukuy chay mirachihushkaykichi imaykichikuna ismushkanta rikushpaykichi yachankichi yanka nishpa mirachishpa kawsashkaykichita. Chasna yanka kawsashkaykichita yuyarishpaykichi nina sintihukwashina chay yuyaykunawa wiñaypa parisinkichi. [4]Kankunaka runakunata tarawachishkankichi chakraykichipi tukuy tarpuykichikunapa muyunkunata pallanankunapa. Chasna tarawachishpaykichipas mana pagashkankichichu. Paykunaka chasna parisishkankunata llakiywa wakashpami Tukuyta Atipak Yaya Diosta rimashkakuna. Wakashpa rimashkankunata Yaya Dioska uyashkami. [5]Kankuna kay allpapi tukuy imata charishpaykichi munashkaykichita rurashpa kawsahunkichi. Mana yuyayyu wiwa wirayahukshina kankichi. Mana yuyarinkichichu imashnami tukunkichi. Imaykichikunata mirachishpa, munashkaykichita rurashpa kawsahunkichi. Yaya Diospa kastiganan ura ña kuchupi kahushpanpas mana yuyarishpa kunkaylla kawsahunkichi. [6]Ali kawsak runakunataka llullashpa rimankichi millaypata rurak runami nishpa. Paykunata wañuchishpaykichi kankunata nima imata rurashkakunachu.

Imashnami Amunchi Jesukristuta chapananchi tiyan

[7]Wawkinikuna paninikuna, kunan tukuyta parisihushpaykichipas Amunchi Jesukristuta mana sampayashpa chapashpalla kawsaychi, kuti shamushpan kankunata kishpichinankama. Chakranpi tarpuk runata rikuychi. Payka kushilla chapan tarpushkan tamyawa wiñashpan muyuyananta. Yachan muyuyashpan pallananta. [8]Chasnallatatami kankunapas Amunchi Jesukristupa shamunanta mana sampayashpa sinchi shunkuwa chapanaykichi tiyan, shamunan puncha ña kuchuyahushkanrayku.

[9]Wawkinikuna paninikuna, shuk runa masikichikunamanta mana ali yuyarishkaykichita ama rimak riychichu shuk runa masikichita, Yaya Dios kankunata mana kastigananpa. Payka ñami

shamuna kan runakunata kawsashkan-
kunamanta tapushpan paykunawa
alichananpa.
10Wawkinikuna paninikuna, yuyariychi
imashnami ñawpa Yaya Diospa
yachayninwa yachachikkunaka sinchita
parisirkakuna. Yaya Diospa kamachishkan
karkakuna paypa shiminta yachachinanku-
napa. Sinchita parisishpankunapas mana
sampayashpa Yaya Diosta kasurkakuna.
Chasnallatata kankunapas katiychi.
11Yuyariychi, paykunamanta rimanchi
kushikunankuna tiyan nishpa, parisihush-
kankunapi mana sampayashpa sinchiku-
rishkankunarayku. Chaymanta Yaya Diosta
alita kasuk Job wañumanta yachakuychi
imashnami parisihushkanpi sinchikurirka.
Chaymantapas paymanta yachakuychi
imashnami Yaya Dios payta tukuy
parisihushkanmanta kishpichirka. Chasna
Yaya Dioska rurarka yapa llakichik yuyak
kashkanrayku.
12Wawkinikuna paninikuna, tukuy
yachakushkaykichimanta puntiru
yachakuychi parisihushpaykichipas shutipa
kashkallata rimanaykichipa. Nima ima uras
runakunapa puntankunapi rimahushkayki-
chita kirichinayashpa kirichina rimanaku-
nawa rimaychichu. Nima siluta, nima
allpata, nima pita, nima maykan imakuna-
tapas churashpa kirichina rimanakunawa
rimaychichu. Ari nishpaykichika ari
kachun. Mana nishpaykichika mana
kachun. Tukuy rimashkaykichita chasnalla
paktachik kaychi, chaymanta imatapas
rimashpaykichika shutipa kachun. Shutipa
kashkallata rimashpa kawsaychi Yaya Dios
kankunata mana kastigananpa.

**Imashnami Yaya Diosta
mañananchi tiyan yanapay
tukunanchipa**

13Shuk kankunamanta parisihushpanka
Yaya Diosta mañachun. Shuk kankuna-
manta kushilla kahushpanka Yaya Diosta
takishpa kushichichun. 14Shuk kankuna-
manta unkushka kahushpanka kirikkunata
sinchikuchik wawkikunata kayachun paypi
aseitiwa kakushpa payrayku mañananku-
napa, Amunchi Jesukristu munashkan-
shina. 15Chay kirikkunata sinchikuchik
wawkikuna ali yuyaywa Jesukristuta
kirishpa mañashpankunaka unkushkaka
ampirinkami, Yaya Dios payta atarichinka.
Uchata rurashka kahushpanka Yaya Dios
chayta pichashpan manana yuyankanachu.
16Chayrayku karan shuk uchaykichita
rimaychi kankunapura. Chaymantapas
Yaya Diosta mañaychi karan shukray- ku
ampirinaykichipa. Yaya Dios uchanmanta
llakichishka runa mañashpanka tukuyta
atipak Yaya Diosmi yanapan.
17Yachakuychi Yaya Diospa yachay-
ninwa ñawpa yachachik Elias mañashkan-
manta. Ñukanchishina runa karka. Yaya
Diosta mañarka mana tamyananpa.
Chayrayku tukuy chay allpapi kimsa wata
chawpita mana tamyarkachu.
18Chaymanta kutikashka Yaya Diosta
mañarka tamyananpa. Chaypina
tamyachirka. Tarpukunaka kutikashka
aliyashpankuna muyuyarkakunana.
19Wawkinikuna paninikuna, kay
killkahushkaynita tukuchinaynipa
kutikashka kankunata rimani runa
masikichikunata llakichinaykichipa. Shuk
kankunamanta Yaya Diospa shiminta
manana kasuhushpanka payta yanapak
riychi uchanta sakishpan kutikashka Yaya
Diosta kasuk tukunanpa. 20Chasna
rurashpaykichika uchata rurak runakunata,
wiñayparayku kastigarinankunamantami
kishpichinkichi. Chaymantapas paykunata
yanapankichi achka uchata rurashkankuna-
manta llakichiy tukunankunapa.

Chayllata killkashkani.

Wawkikichi turikichi
Santiago

PUNTIRU PEDROPA KILLKASHKAN KILLKA

Pedro saludan shikwa kawsahuk kirikkunata

1 1-2Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ñuka Pedro Jesukristupa kamachishkan chaymanta kachashkan kani paypa shiminta yachachinaynipa. Ñawpamanta pacha Yayanchi Dios yachashpan Jesusta kirina kanaykichita kankunata akllarka payta kasuk runakuna kanaykichipa. Espiritunta kankunama kachashpan kankunata aliyachirka. Chasna kashpanmi Yaya Diosta kasukkuna tukushkankichi, chaymantapas uchaykichikunamanta llakichishka. Chasna llakichiy tukushkankichi Jesukristu uchaykichikunaranti wañushpan yawarnin shuturishkanrayku. Kunan Amuykichi kashpan kay allpapi shuk allpamanta runakunashina kawsankichi Yaya Diosta mana kasukkuna chawpipi. Kankuna Ponto, Galasia, Kapadosia, Asia, Bitinia allpakunapi kawsakkunarayku killkani. Yaya Dios kankunata tukuy uras ashwanta llakichichun chaymantapas yanapachun kushilla kawsanaykichipa.

Yaya Dioswa kawsak rinanchimanta yachachin

3Wawkinikuna paninikuna, akuychi Amunchi Jesukristupa Yayanta paypa Yaya Diosninta kushichishunchi yapa alimi kanki nishpa. Ñukanchita yapakta llakichishkanrayku Espiritunwa mushu kawsayta kushpa mushu runata rurashka. Chasna kashpanmi kushikushpa chapanchi shuk puncha silupi Yaya Dioswa kawsak rinanchita. Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimushkanrayku yachanchi ñukanchitapas chasnallatata kawsachinanta paywa kawsak rinanchipa. 4Chasna paywa kawsak rishpaykichi Yaya Dios kankunata yapa ali kawsanata silupi kunka, maykantami kunan kankunarayku wakaychahun. Chayka manami waklinkachu, nima tukurinkachu, tukuy uras alilla kanka, nima pi uchata rurankanachu. 5Yaya Dios kankunata atun yachayninwa wakaychanka tukuy parisinakunamanta kishpichishka ali kawsana silupi paktanaykichipa, paypi sinchikushpa kawsashkaykichirayku. Chasna ñukanchita kishpichinanta unay rimashpan shutipa paktachishkanta allpa tukurinan uras riksichinka.

6Chayta yachashpaykichi atunta kushikuychi. Kunan kay allpapi kawsahushpaykichira shuk punchakuna Yaya Diosta kirihushkaykichipi achka imapi kamarishka kahushkaykichirayku parisishpaykichipas kushikuychi. 7Chasna parisishpaykichi atipankichi rikuchinata Yaya Diosta shutipa kirikkuna kanaykichita. Orota yuyariy-

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

chi. Orota ninapi churanchi kamanan-
chipa shutipa oro kananta. Chaymanta-
pas churanchi, oro kashpan tukuy
susyan rupananpa, orollana
kiparinanpa. Mana oro kashpanka
llampu rupan. Shutipa oro kashpanka
mana rupanchu. Chasna kashpan
yachanchi shutipa oro kananta. Yaya
Diosta kirishpaykichi parisinakunawa
kamarishka kanaykichi tiyan,
imashnami oro ninawa chasna. Yaya
Diosta kirishpalla katishpaykichi chay
kirinaykichika tukurik oromanta yapa
valin. Chasna alita kirishkaykichita
rikushpan Jesús kuti shamushpan Yaya
Dios kankunata rimanka alita kirik
runakunami kankichi nishpa. Chayman-
tapas kankunata kushichishpan atun
yachayyu tukuypi alilla kanaykichipa
ruranka.
8-9Kankuna Jesukristuta nima ima
uras rikushpaykichipas payta yuyahun-
kichi. Kunanpas payta mana rikuhush-
paykichipas paypi sinchikunkichi.
Chasna Jesukristuta kirishpa kawsash-
paykichi yachankichi Yaya Dios
kankunata kishpichihushkanta
kirishkaykichishina paktachinanta.
Chayta yuyarishpaykichi ña atunta
kushikuhunkichi. Chay kushikuhushkay-
kichika mana rimaypachu mana
asirtaypachu atunmi kan.
10-11Ñawpa Yaya Diospa yachayninwa
yachachikkuna unay manara paktarish-
pan ña rimarkakuna Yaya Dios
llakichishpan ñukanchikunata kishpichi-
nanmanta. Yaya Diospa Kachanan
Kishpichikpa Espíritun paykunapi
kahushpan manara paktarihushpan
paykunata yachachirka chay
Kishpichikpa parisinanmanta, chayman-
tapas parisishkanwasha tukuymanta
ashwan suma atun apu tukunanta.
Paykuna yapa ashwanta yachanayash-
pankuna tukuy killkarishkakunapi
maskarkakuna. Yapa yachanayarkakuna
ima urasmi paktanka chay kishpichikka,
chaymantapas pimi kanka nishpa.
12Yaya Dios paykunata riksichirka chay
rimahushkankunaka runakunata
kishpichinanmanta mana paykuna
kawsahushkankunapi paktachinanta,
ashwan shuk puncha paktachinan karka.
Chay ñawpa Yaya Diospa kishpichinan-
manta rimashkankunaka kunan chay
kishpichik Jesukristu shamushpan
ñukanchirayku ña paktarishka. Yaya
Dios Espiritunta silumanta ñukanchi
Jesuswa purikkunama kachashpan
yuyachishkanshina kankunata chay
suma ali shimita Jesukristu runakunata
kishpichinanmanta yachachishkanchi.
Tukuy chayta *angelkunapas yapa
yachanata munanahun, imashnami
Yaya Dios runakunata kishpichin.
Chasna kashpanpas mana atipanahun-
chu yachanata.

Yaya Diosta kirikkuna payshina alillata rurashpa kawsanahuchun

13Tukuy chay kankunarayku Yaya
Dios rurashkanta yuyarishpaykichi
achka yuyaykichita sakiychi. Shuk
yuyayllawa tukuy shunkuykichimanta
pacha yuyarishpaykichi chapaychi
Jesukristu rikurinan uras Yaya Dios
kankunata llakichishpan kishpichihush-
kanta alita paktachinanta. 14Yaya Diosta
kasuk wawankuna kashkaykichirayku
ama munashkaykichita rurashpa
kawsaychichu, imashnami ñawpa Yaya
Diosta manara riksishpaykichi kawsapa-
yarkankichi. 15-16Yaya Dios killkachish-
kanpi riman:

> Ñuka ucha illa alikunallata rurak
> kashpayni kankunapas
> ñukashina alikunallata
> rurashpa kawsaychi nishpa.

Yaya Dios, maykanmi kankunata
kayashka paywa kawsanaykichipa

alillata rurak kashpan kankunapas
payshina alillata rurashpa kawsaychi.
17Kankuna mañashpaykichi Yaya
Diosta rimankichi Yayayni nishpa.
Chasna payta shuk aylluykichitashina
rimashpaykichipas ama yuyariychichu
shukkunamanta ashwan alitami llakichi-
wanka nishpa. Yaya Dioska tukuy
runakunata rurashkankunamanta
chasnalla tapunka alitachu rurashpa
kawsashkakuna manachu nishpa.
Manami valichinkachu shuk runata
shuk runakunamanta ashwanta. Chayta
alita yuyarishpa payta kasushpa
kawsaychi, kay allpapi shuk allpamanta
runakunashina kawsahushpaykichira.
18-19Yaya rukuykichi wañukunashina
yanka kawsapayarkankichi. Paykunapa
kawsashkankunamanta yachakushpayki-
chi kankunapas chasnallatata kawsapa-
yarkankichi. Yaya Dioska kankunata
chay mana payta kasushpa yanka
kawsashkaykichimanta kishpichishka.
Mana kankunata kishpichishkachu
tukurik kullkiwa. Ashwan Jesukristu
kankunaranti kruspi wañushpan suma
yawarnin shuturishpan kishpichiy
tukushkankichi. Imashnami shuk suma
obehata wañuchishpankuna yawarninta
shutuchipayanahun uchankunamanta
llakichiy tukunankunapa, chasnashi-
nami suma ucha illa Jesukristuka
wañushpan yawarnin shuturirka
uchanchimanta picharishka kananchipa.
Chayta yachashpaykichi Yaya Diosta
kasushpa kawsaychi.
20Manara Yaya Dios kay allpata
rurahushpanra ña yuyarirka
Jesukristuta kachananta chasna
wañushpan runakunata kishpichinanpa.
Chay yuyarishkanta Yaya Dioska
unaymanta kunan paktachishka
ñukanchikunarayku kay allpa
tukurihushkan punchakunapi.
21Jesukristu kankunarayku wañushpan
chaymanta kawsarimushkanwasha
Espiritunta kachashpan Yaya Diosta
kasuk tukushkankichi. Chay Yaya
Diosmi Jesukristuta wañushkanmanta
kawsachishka, chaymantapas tukuy
apukunamanta atun apu kananpa silupi
yaykuchishka. Chayta rurarka kankuna
payta kirishpa kawsanaykichipa,
chaymantapas tukuy shunkuykichi-
manta pacha chapashpa kawsanayki-
chipa kankunatapas wañushpaykichi
kawsachinanta paywa pakta silupi
kawsanaykichipa.
22Kunanka kankuna Yaya Diospa
shutipa kashkata riksichik shiminta
kasushkaykichirayku uchaykichikuna-
manta picharishka tukushkankichi ali
yuyaywa wawkikunawa panikunawa
yuyanakushpa kawsanaykichipa.
Chasna kashpan tukuy shunkuykichi-
manta pacha mana sampayashpa
shukwa shukwa yuyanakushpa kawsay-
chi. 23Yuyariychi Yaya Dios kankunata
mushu runata rurashkanta. Paypa mana
tukurik shiminwa kankunata yuyachish-
pan mushu wawatashina rurashka.
Mana runa wañukmantachu mushu
wawashina tukushkankichi kuti wañuk
runalla kanaykichipa. Ashwan Yaya
Dios paypa mana tukurik shiminwa
kankunata yuyachishpan chasna
tukushkankichi wiñaypa kawsayyuna
kanaykichipa. Chay shimika wiñaypa
kawsayyushina mana tukurik tukuy uras
chasnalla rimak kan. 24Chasnallatata
Yaya Diospa killkachishkanpi riman:

> Tukuy runakuna kiwashina wañuk
> kanahun. Kiwaka chakirin,
> sisanka urman, chaymanta
> wañun. Runakuna kiwashina
> shuk ratulla kawsan, chaymanta
> wañun. Tukuy rurashkankuna
> kiwa sisashinami chinkarin.

25 Ashwan Yaya Diospa shiminka
manami nima ima uras tukurin-

kachu, wiñayparayku chasnalla
rimak kan nishpa.
Chay shimitami kankunata yachachishkanchi Jesukristu runakunata kishpichik kan nishpa.

2 [1]Chayrayku tukuy mana ali ruranakunata sakiychi. Ama runakunata llullachichiychu. Ama rimanaykichillawa ali yuyayyu tukushpa kawsaychichu. Ama shukpa tiyashkanta munarishpa kawsaychichu. Ama runa masikichimanta washata rimaychichu. [2-3]Ashwan sinchikuychi Yaya Diospa shiminta uyashpa. Imashnami shuk mushu wawayarishka wawaka yapa munan chuchunata, chasnashina munaychi Yaya Diospa shiminta yachakushpa kasushpa kawsanata tukuy uras ashwanta ashwanta kirinaykichipa. Amunchi Jesukristu llakichiysiki yapa ali kananta ña alita yachashpaykichi ashwanta ashwanta payta kirishpa kawsaychi Yaya Dios kankunata kishpichihushkanta alita paktachinankama.

Jesukristupi sinchikuk runakunalla Yaya Diospa rikushkanpi ali kanahun

[4]Amunchi Jesusta kayllayaychi. Paymi shuk rumishina chaymantapas wiñaypa kawsayyu. Tukuy paypi sinchikukkunata wiñaypa kawsayta kun. Mana chikanyanchu, tukuy uras chasnalla sinchi kan. Achka runakuna mana munashpankuna payta kirinata, shuk yapa chaniyu rumita mana alichu nishpa wichuhukkunashina kanahun. Yaya Dios shuk wasihuk runashina kashpan chay runakunapa mana munashkankuna rumita suma ali yapa chaniyu kan nishpa akllashka wasinta kallarinanpa. [5]Amunchi Jesusta kayllayashpaykichimi kankunapas rumishina chaymanta wiñaypa kawsayyu tukushkankichi. Yaya Dios rumimanta wasihukshina kashpan kankunamanta wasinta rurahun Espiritunwa kankunapi kananpa. Chaymantapas kankunata yanapahun uchaykichimanta picharishka paypa munashkanllata rurak *saserdotekunashina kanaykichipa. Saserdotekuna wiwakunata Yaya Diosrayku rupachishpa payta kushichipayanahun. Ashwan kunanka kankuna Yaya Diosta yuyashpa kasushpa agradesishpa kawsanaykichiwa kushichiychi. Jesukristu ñukanchiranti wañushkanrayku chaymanta Yaya Diospa puntanpi ñukanchirayku tapushpan Yaya Dioska kawsayninchiwa payta kushichihushkanchimanta rimanka ali kan nishpa.

[6]Yaya Dios ñawpa killkachishkanpi tukuy rumikunata sinchikuchik rumimanta rimashpan ña Jesukristumanta yachachirka imashnami ñukanchirayku kananta. Kasna nin:

Rikuychi Jerusalén llaktaynipi
wasinita rurashpayni puntiru
churasha shuk rumita,
maykanmi tukuy wasinita
sinchikuchik kanka. Chayka
akllarishka suma ali rumimi
kan. Maykankunachari paypi
sinchikunahun, chaykunaka
mana chinkarinkakunachu
nishpa.

[7]Jesukristu chay tukuy rumikunata sinchikuchik rumishina kashpan kankuna paypi sinchikukkunarayku payka tukuymanta yapa ali kan. Mana paypi sinchikukkunaka shuk mana yachak rumimanta wasita rurakkunashina kanahun, tukuymanta ashwan ali rumita wichushpankuna mana churashkankunarayku. Chaykunamanta Yaya Diospa ñawpa killkachishkanpi kasna riman:

Shuk runa wasinta rumimanta
rurashpan tarawak runankunaka shuk ali sinchi rumita
mana munashpankuna mayanpi
churarkakuna mana alichu
nishpankuna. Chay rumitaka
wasinta rurak amuka akllashpan chay wasinta tukuy
rumikunamanta sinchikuchik
rumi kananpa churarka nishpa.
8Chaymantapas riman:
Chay rumillatata tukushka maykanpimi achka runakunaka
takarishpa urmankakuna
nishpa.
Chay rumi nishkaka Jesusmi kan. Chay takarishpa urmakkunashina kanahun Jesusta mana munakkuna. Yaya Diospa shiminta mana kasushkankunarayku wiñaypa kastigarinkakuna. Chasna payta mana kasukkuna kastigarinankunata Yaya Dios ñawpamanta pacha ña rimarka.

9Ñukanchi Jesuspi sinchikukkunaka Yaya Diospa akllashkan ayllun kanchi. Chay tukuymanta suma atun apu Yaya Diospa runankuna kanchi payta kasushpa tukuy runakunata pay kikinta riksichinanchipa, chaymantapas tukuy runakunarayku mañananchipa. Yaya Dios apunchi kashkanrayku tukuy uchanchikunamanta picharishka shuk llaktamantalla runakunashina tukushkanchi. Yaya Dios Amunchi tukushpan payllapa kanchi. Chasna tukushkanchi Yaya Dios ali yachak kananta, ali rurashkankunatapas tukuy runakunata rimananchipa. Paymi ñukanchikunata akllashka amsapishina kahushkanchimanta paypa suma punchahllashina kahushkanta riksishpana paywa pakta kawsananchipa. 10Manara Jesukristuta kirik kashpanchira nima imarayku valik runakuna kapayarkanchi. Kunanka Yaya Diospa ayllun kanchi. Chaymantapas manara Jesukristuta kirik kashpanchira Yaya Dios ñukanchikunata piñarishka. Kunanka ñukanchikunata yuyashpan llakichin.

Imashnami Yaya Diosta mana kasuk runakuna chawpipi kawsananchi tiyan

11Munashkayni wawkinikuna paninikuna, shuk allpamanta runakunashina shuk ratulla kay allpapi kawsashpaykichi kankunata rimani manana kankuna kikin munashkaykichita rurashpa kawsanaykichipa. Chay mana ali munanaykichika ali yuyaykichipa kuntranmi kan. Shunkuykichipi makanakuhukshina kanahun imashnashi winsinima nishpa. Chasna kashpan mana alikunata ruranayashpaykichipas ama ruraychichu. 12Yaya Diosta mana riksik runakuna chawpipi alita rurashpa kawsaychi. Paykuna kankunamanta yanka rimashpankunapas mana alita rurakkuna kanaykichita, alillata rurashpa kawsaychi. Chay alita rurahushkaykichikunata rikushpankunami Yaya Dios paykunata shutipa ali kashkata riksichinan uras payta kushichishpa kankunamanta rimankakuna chay wawaykikunaka kan yanapashkaykirayku alita rurashpa kawsashkakuna nishpa.

13-14Chaymanta Amunchi Jesús munashkanrayku tukuy apukunata kasuychi. Allpaykichipi kamachik tukuy apukunamanta ashwan atun aputa kasunaykichi tiyan, chaymanta tukuy paypa churashkan apukunatapas. Kamachishkan kanahun tukuy millaypata rurakkunata kastigananankunapa, tukuy alita rurakkunata kushichinankunapa.

15Yaya Dioska munan alita rurashpa kawsanaykichipa, chay ali kawsanayki-

chiwa shutipa kashkata mana riksinayak
millaypata rimak runakunata pinkachishpa
chunllayachinaykichipa. 16Yaya Dios
kankunata kishpichishpan kastigarina
kashkaykichimanta, kushilla kawsaychi
imashnami kishpichirishka runakunaka
kawsanahun. Chasna kashpanpas ama
yuyariychichu Yaya Dios llakichiwashkan-
rayku tukuy munashkaynita atipani
ruranata nishpa. Ashwan kunanka tukuypi
Yaya Diosllata kasushpa kawsaychi.
17Tukuy runakunamanta kasna yuyarishpa
kawsaychi Yaya Diospa rurashkan valik
runa masinikuna nishpa. Tukuy kirik
masikichikunata yuyashpa kawsaychi.
Yaya Diosta alita kasushpa kawsaychi
tukuy apukunamanta ashwan atun apumi
nishpa. Allpaykichipi kamachik atun aputa
ali yuyaywa kasuychi atun apumi kan
nishpa.

Jesukristushina parisinanchimanta yachachin

18Kankuna patronyu runakuna apuyu
runakunapas, chay kankunata
kamachikkunata ali yuyaywa kasushpa
kawsaychi apuynimi kan nishpa. Shuk
kamachik ali shunku kashpan shuk piña
kashpanpas chasnalla alita kasushpa
kawsaychi. 19Kankunata yankamanta
parisichihushpankuna ali yuyaywa
awantaychi. Yaya Diosta kasuk kashkay-
kichirayku chasna alita awantashpaykichika Yaya Diosmi kankunamanta
kushikunka. 20Kamachikkunaka mana
alita rurashkaykichimanta kankunata
kastigashpankunaka alimi kan. Chasna-
manta kastiganankunata parisihushpay-
kichika liwita pagahukshinami kankichi.
Alillata rurahushpaykichipas kankunata
yankamanta parisichihushpankuna ali
yuyaywa awantashpaykichimi shuti
Yaya Dioska kankunamanta kushikunka.
21Jesukristuka alikunallata rurashpa
kawsashpanpas parisirka kankunarayku.
Yaya Dioska munan Jesukristupa
parisishkanmanta yachakushpaykichi
kankunapas yankamanta parisihushkay-
kichita payshina alita awantanayki-
chipa. 22Jesukristuka nima shuk
millaypata rurarkachu, nima shuk
llullata rimarkachu. 23Pinkachishpanku-
napas mana rantipashpa aynipayarka-
chu. Parisichihushpankunapas mana
manchachishpa rimarkachu Yaya Dios
paykunata rantipananta. Ashwan
tukuyta Yaya Diospa makinpi sakishka.
Payka yacharka Yaya Dios shuk puncha
mana alita rurakkunata kastigananta.
24Jesukristu ñukanchipa uchanchiku-
namanta uchayu tukushpan pay kikinpa
uchanmantashina kruspi wañurka.
Chasna wañuhushpan ñukanchikuna-
ranti Yaya Diospa kastigananta
parisirka. Payka wañurka ñukanchi
manana uchata rurashpa kawsanan-
chipa, ashwan Yaya Diospa munashkan-
tana rurashpa kawsananchipa. Pay
parisishkanraykumi ñukanchikunaka
aliyachishka tukushkanchi. 25Ñawpa
kankunaka pantashka obehashina
kawsapayarkankichi. Kunanka
Jesukristuta kasuk tukushkankichina.
Paymi kankunata kuyran obehakunata
alita kuyrakshina, chaymantapas
yanapan ali yuyaywa kawsanaykichipa.

Warmiyukunata kusayukunata yachachin

3 1-2Chasnallatata kunan kankunapas
kusayu warmikuna, kusaykichita
kasushpa kawsaychi. Kusaykichi Yaya
Diospa shiminta mana kirishpanpas
payta alita kasushpa kawsaychi.
Chasnami nima imata rimashpaykichi-
pas Yaya Diosta kasushpa alita rurashpa
kawsahushkaykichita kusaykichika
rikushpan paypas Yaya Diospa shiminta
kirinka. 3-4Ama suma rikurinaykichita
yuyarishpa kawsaychichu. Ama

yuyarishpa kawsaychichu imashnashi chukchaynita ashwan sumakta alichaynima nishpa. Nima yuyarishpa kawsaychichu imashnashi yapa chaniyu trahita churarishpa suma yapa chaniyu wallkakunata anillukunata churarishpa ashwan alita rikurinima nishpa. Ashwan yuyarishpa kawsaychi imashnashi ali shunkuwa ali yuyaywa runakunata yuyashpa paykunawa kushilla kawsaynima nishpa. Chasna kawsahushkaykichika shutipami valin Yaya Diospa rikushkanpika, chaymantapas nima ima uras tukurinkachu. 5Chasnallatata ñawpa Yaya Diosta kasuk warmikunapas ali kashkankunata rikuchirkakuna. Tukuy shunkunmanta pacha Yaya Dios paykunata alita kushichinanta kirishpankuna kusankunata alita kasushpa kawsapayarkakuna. 6Yaya rukunchi wañu Abrahampa warmin Sarapas kusanta amuyni kamachiwak nishpa alita kasushpa kawsapayarka. Kankunapas payshinallatata kusaykichita kasushpa alita rurashpa kawsaychi. Runakuna kankunata manchachishpa mana alikunata rurachinayashpankuna mana kasuychichu, nima manchaychichu. Chasna alita rurashpa kawsashpaykichimi Sarashina alita rurakkuna kankichi.

7Kunan kankuna warmiyu karikuna, warmikichipa yuyarishkankunata munashkankunata musyashkankunata yuyarishpa asirtashpa paykunawa alita kawsaychi. Warmikichi mana kankuna karikunashina sinchi kanankunata yuyarishpaykichi paykunata yuyashpa kawsaychi. Chaymantapas yuyariychi Yaya Dios warmikichita kankunatashina wiñaypa kawsayta kushkanta kankunawa pakta siluma kawsak rinankunapa. Mana chasna alita warmikichiwa kawsashpaykichika Yaya Dioska manami uyankachu mañashkaykichita.

Alita rurashpa kawsahushpanchilla atipanchi parisihushkanchimanta kushikunata

8Manara kay killkashkaynita tukuchishpayni kankunata kuti rimani: Shuk yuyayllawa kushilla kawsaychi. Shuk runa masikichi llakiywa kahushpan paywa pakta llakiriychi. Shuk runa masikichi kushilla kahushpan paywa pakta kushikuychi. Kirik masikichiwa yuyanakushpa kawsaychi yuyashkaykichi aylluykichiwashina. Chaymantapas llakichinakushpa kawsaychi. Ama shukkunamanta ashwan yachak kanaykichita yuyarishpa kawsaychichu. 9Runakuna kankunata millaypata rurashpankunapas ama rantipaychichu. Shukkuna kankunata millaypata rimashpankunapas ama millaypata rimashpa ayniychichu. Ashwan paykunarayku alikunallata ruraychi. Ali shimikunallata paykunata rimaychi. Yaya Dios kankunata yanapashpa kushichichun nishpa paykunata rimaychi. Yaya Dioska kankunata akllashka alikunallata runakunarayku rurashpa paykunata alillata rimashpa kawsanaykichipa, paypas kankunarayku alikunallata rurananpa.

10Chasnallatata ñawpamanta pacha killkarishka kan:

> Maykankunami kushilla kawsanayanahun, chaymantapas unayta kawsanayanahun, paykunaka mana millaypata, nima llullata rimashpa kawsanankuna tiyan. 11Chaymantapas tukuy millaypa ruranakunata sakishpa alikunallata rurashpa kawsanankuna tiyan. Tukuy atipashkankunata ruranankuna tiyan runa masinkunawa kushilla kawsanankunapa.

12 Yaya Dios ali rurak runakunata kuyran, chaymantapas mañash-

kankunata alita uyan. Millaypata rurak runakunata Yaya Dioska piñarin nishpa.

13 Kankuna tukuy uras alikunallata rurashpaykichika runakunaka manami kankunata millaypata ruranayankakunachu. 14 Chasna alita rurashpa kawsashpaykichi shuk runa kankunata millaypata rurashpan ama llakirinkichichu. Yaya Dios kankunata yanapashpan kushillami kankichi. Kankunata manchachinayashpa rimashpankuna ama manchaychichu nima muspariychichu. 15 Ashwan tukuy shunkuykichimanta pacha Jesukristu alillata rurak shuklla kankunata kamachik kananta yuyarishpaykichi payllata kasuychi. Runakuna kankunata tapushpankuna ¿imaraykutaya parisishpaykichipas Yaya Dios kankunata tukuy parisinamanta kishpichinanta kirishpalla kawsankichi? nishpa, kankunaka ali shimikunawa paykunata ayniychi. 16 Ali shunkuwa paykunata valichishpa rimaychi. Alita rurashpa kawsaychi nima imamanta shunkuykichipi rimay tukushka kanaykichipa. Chasna kawsashpaykichi shuk runakuna kankunamanta alita Jesukristuta kasushpa kawsahushkaykichimanta llullashpa millaypata rimashpankuna kikin rimashkankunamanta pinkarinankuna tiyan. 17 Millaypata rurashkaykichimanta parisishpaykichika mana alita rurashkaykichimanta pagahukkunashinami kankichi. Chayrayku Yaya Dios munashpanka parisinaykichipa, ashwan alimi alita rurashkaykichimanta parisinaykichipa.

18 Jesukristupas parisirka alita rurashkanmantalla. Ñukanchi mana alita rurakkuna kashpanchi pay alillata rurak kashpan ñukanchiranti uchanchikunamanta wañushpan parisirka. Ñawpa Yaya Dios rimarka runakuna tukuy uchankunarayku wiwakunata wañuchinankunapa, rupachishpankuna uchankunamanta llakichirishka kanankunapa. Kunanka Jesukristuka chayta tukuchirka tukuy ñukanchi runakunapa uchanchikunamanta pay kikin shuk kuti wañushkanllawa. Chasna ñukanchiranti wañurka Yaya Diostana riksishpa paywa pakta kawsananchipa. Jesukristu runa kashpan wañurka. Chaymanta wiñaypa kawsak Dios kashpan kawsarimurka.

19 Pay wiñaypa kawsayyu kashpan aychanta sakishkanwasha rirka wañushkakuna watarishkashina kahukkunata yachachinanpa. 20 Ñawpa Noé kawsashkan uras chay wañushkakunaka Yaya Diosta mana kasushpachu kawsarkakuna. Noé atun lanchata rurahushkanpi runa masinkunata rimarka Yaya Diosta kasunankunapa. Yaya Dios mana munashpan chinkarinankunata unayta chaparka payta kasunankunapa. Mana kasunayashpankuna tukuy allpata yakuwana untachirka paykuna yakupi chinkarinankunapa. Noé rurashkan lanchapi pusak runakunalla chay atun untaymanta kishpirkakuna.

21 Yaya Dios chay pusak runakunata yakumanta kishpichishkanka bawtisarinamanta ñukanchita yachachin. Mana bawtisarinchichu aychanchita mayllananchipa, ashwan bawtisarinchimi tukuy shunkunchimanta pacha Yaya Diosta tapushpanchi tukuy millaypa yuyayninchita anchuchinanpa alita rurashpana kawsananchipa. Chasna bawtisarishpanchi yachanchi Jesús wañushkanmanta kawsarimushkanrayku ñukanchitapas wiñaypa wañuymanta kishpichinanta. 22 Chay Jesusmi siluma kawsak rishka. Yaya Dios payta tukuymanta aputa rurashka. Chasna kashpan tukuy *angelkunamanta, tukuy supaykunamanta, tukuy apukunamanta, tukuy yachayyu

kahukkunamantapas ashwan atun
kamachik tukushka. Yaya Diospa
kuskan parti tiyahun paywa pakta
kamachinanpa.

Tukuy rurashkanchikunamanta Yaya Diosta ayninanchi tiyan

4 [1]Wawkinikuna paninikuna,
Jesukristu kay allpapi kahushpan
atunta parisirka ñukanchikunarayku.
Chasna kashpan kankunapas ama
manchaychichu payshina parisinaykichipa. Chasna parisishpanchimi manana
munashunchinachu millaypata rurashpa
kawsanata. [2]Chasna kashpan manana
mana ali munananchikunata rurashpa
kawsashunchichu, ashwan kay allpapi
kawsananchipa pishihushkanpi Yaya
Diospa munashkanta rurashpa
kawsashunchina. [3]Unayta millaypata
rurashpa kawsapayarkankichi,
imashnami Yaya Diosta mana kasuk
runakuna kawsanahun chasna. Ña
chaylla kachun. Tukuy millaypa
munashkaykichita rurashpa kawsapayarkankichi. Mana alita kawsak
warmikunawa karikunawa kawsapayarkankichi. Yapakta mikushpa, upyashpa,
machashpa kawsapayarkankichi.
Machanaykichipa, tukuy millaypakunata shukwa shukwa ruranaykichipa
tantaripayarkankichi. Mana atipaypa
millaypa ruranakunawa diosninchikuna
nishkaykichita kushichinayashpa
kawsapayarkankichi.
[4]Kunanka manana katinkichinachu
millaypata rurashpa Yaya Diosta mana
kasukkunawa pakta. Paykunaka
¿imaraykuta manana ñukanchishina
ruranahunchu? nishpa mana asirtashpankuna kankunamanta millaypata
rimanahun. [5]Shuk puncha Yaya Dios
paykunata tapunka ¿imashnata
kawsashkankichi? nishpa. Chay uras
tukuy millaypa kawsashkankunata
rimanankuna tiyan. Yaya Dioska ñami
tukuy runakunata rurashkankunamanta
tapushpa rimana kahun, kawsahukkunata, wañushkanmanta kawsachishkankunatapas, pimi kastigay tukunka, pimi
kishpichiy tukunka nishpa. [6]Tukuy
runakunata rurashkankunamanta
chasnalla tapunanpa tukuy runakunama
yachachikkunata kacharka. Chasna
kashpan wañushkakunapas kawsahushpankunara paypa suma ali shiminta
runakunata kishpichinanmanta uyarkakuna. Yaya Dios munarka kirishpankuna paykunatapas wiñaypa kawsayta
kunata paywa pakta kawsanankunapa.
Chasna kirishpankunami tukuy Yaya
Diosta mana kasukkunawa pakta
wañushpankunapas mana tukurikta
Yaya Dioswa kawsanahun.

Yuyanakushpa Yaya Dios kushkan yachaywa yanapanakushpa kawsananchipa yachachin

[7]Wawkinikuna paninikuna, kay
allpanchika ñami tukurina kahun. Chayta
yuyarishpa alita rurashpa kawsaychi tukuy
shunkuykichimanta pacha Yaya Diosta
mañashpa. [8]Tukuymanta ashwan alimi
mana sampayashpa alita yuyanakushpa
kawsashpaykichi. Chayrayku chasna
yuyanakushpa kawsaychi. Chasna
kawsashpaykichimi runakuna kankunata
millaypata rurahushkankunamanta
llakichishpa kawsankichi. [9]Shukwa shukwa
pasyanakushpaykichi kushilla mana
rimarishpa wasikichipi kayanakuychi.
[10]Yaya Dios ñukanchi runakunata karan
shukta yachayta kushpa chikan chikanta
atipachirka. Chasna kashpan Yaya Diospa
kushkan yachaywa yanapanakushpa
kawsaychi chay atipachishkanka mana
yanka kananpa. [11]Yachachihushpaykichi
rimaychi imashnami Yaya Dios rimanayahun chasna. Runakunata yanapahushpaykichi yachaynika ursaynika Yaya Diosman-

tami nishpa yanapaychi. Imatapas
rurashpaykichi ruraychi, Jesukristu
yanapashpan runakunaka Yaya Dios atun
ali kananta riksishpa payta kushichinankunapa. Yaya Dioska tukuy uras wiñayparayku manchariypa alimi tukuymanta
ashwan yachayyumi kan. Chayrayku tukuy
runakuna payta kushichishpa rimanahuchun yapa ali tukuymanta ashwan
yachayyumi kanki nishpa. Chasna kachun.

Yaya Diosta kasukkuna parisinankunamanta riman

12 Munashkayni wawkinikuna
paninikuna, kunan yapa parisihushpaykichipas ama yuyariychichu imaraykushi
chasna parisihuni nishpa. Ñawpamanta
pacha ña yachankichi chasna parisinanchita shutipa Yaya Diosta kasuk kananchita
rikuchinanchipa. Chayrayku chasna
parisihushpaykichika ama manchariychichu. 13 Ashwan Jesukristushina parisihushkaykichirayku kushikuychi. Chasna
parisihushkaykichipi kushikushpaykichika
Jesukristu kuti shamushpan suma
chuyahlla kahushkanta rikuchishpa yapami
kushikunkichi.
14 Jesukristuta kasuhushkaykichirayku
runakuna kankunata millaypata rimashpa
pinkachinayahushpankuna Yaya Dios
kankunata yanapashpan kushillami
kankichi. Chasna parisihushkaykichipi
kushilla kashpaykichi yachankichi Yaya
Diospa suma tukuyta atipak Espíritun
kankunapi kahushkanta. 15 Parisihushpaykichika chay parisina kachun alita rurashkaykichimantalla. Parisihushkaykichika mana
kachun shuk runata wañuchishkaykichimanta, nima shuwashkaykichimanta, nima
shuk millaypata rurashkaykichimanta
kastigay tukushkaykichirayku. Chaymantapas parisihushkaykichika mana kachun
shuk runakunapa rurashkankunapi
satirishkaykichimanta. 16 Jesukristuta kasuk
kashkaykichirayku parisishpaykichika ama
pinkariychichu, ashwan Yaya Diosta
kushichishpa agradesiychi Jesukristupa
runankuna tukushkaykichirayku.
17 Kunan Yaya Dioska ña kallarishka
millaypa rurashkankunamanta runakunata kastiganata. Puntiru ñukanchi
wawankunata kastigahun. Wawankuna
kashpanchipas chasna parisihushpanchi
imashna atuntashi parisinkakuna Yaya
Diospa suma ali shiminta Jesukristu
runakunata kishpichinanmanta mana
kirikkunaka. 18 Yaya Diospa wawankuna
kashpanchipas parisishpara kishpishunchi. Chasna kashpan imashnashi Yaya
Diosta mana kasukkunaka tukunkakuna.
19 Chayrayku Yaya Dios munashkanshina parisihushpanchi, akuychi
alikunallata rurashpa, tukuy shunkunchimanta pacha Yaya Diospi
sinchikushpa kawsashunchi kasna
nishpa: Yaya Dios ñukanchita yuyashpan rurashka. Tukuyta atipak kashpan
ñukanchita alita kuyran. Shiminta
paktachik kashpan ñukanchita
kishpichinkami.

Pedro kirikkunata sinchikuchik wawkikunata, kirik musukunata, tukuy kirikkunatapas kunan

5 1 Ñuka kankunashina kirikkunata
sinchikuchik kashpayni kunanka
kankuna chaypi kirikkunata sinchikuchik
wawkikunata kunashpa rimani. Jesukristu
parisishpa wañushkanta rikushkaynita
rimak kani. Chaymanta Jesukristu kuti
shamushpan suma chuyahlla atun
yachayyu kahushkanta rikuchishpa ñuka
kankunawa pakta Jesukristushina suma
chuyahlla ali yachayyu tukushunchi.
Chasna kashpanmi kankunata rimani.
2 Tukuy Yaya Diosta kasukkunata
kuyraychi alita obehata kuyrakkunashina.
Yaya Dios kankunata churashka kirik
wawkikunata panikunata kuyranaykichipa.
Tukuy shunkuykichimanta pacha nima

maykan kankunata kamachishpanpas alita
paktachiychi. Chaytami Yaya Dioska
munan. Mana paykunata kuyraychichu
kullkita munashpa, ashwan tukuy
shunkuykichimanta pacha kuyraychi.
3Paykunarayku ama kaychichu shuk
kamachik apushina. Ashwan alita rurashpa
kawsanaykichiwa yanapaychi, rikushpan-
kuna paykunapas alita rurashpa kawsanan-
kunapa. 4Chasna paykunata alita kuyrash-
paykichi tukuy kuyrakkunamanta alita
kuyrak Jesukristu shamushpan kankunata
kushichinka. Suma chuyahlla kawsananpi
yaykuchinka chaypi wiñaypa paywa pakta
kawsanaykichipa.
5Chaymanta kankuna musukunata
rimani. Kankuna kirikkunata sinchiku-
chik wawkikunata kasushpa kawsaychi.
Tukuy kankuna shukwa shukwa kasuna-
kushpa kawsaychi. Ñawpa Yaya Diospa
killkachishkanpi riman:

> Yaya Dioska chikninmi paylla yachak-
> shina kanayak runataka. Payta
> runakunatapas yuyakkunataka
> yuyashpanmi yanapan nishpa.

6-7Chasna kashpan tukuyta atipak Yaya
Diosta yuyashpa, tukuypi agradesishpa,
ali yuyaywa kasuychi. Tukuy imamanta-
pas yuyarishpa musparishpa kahushkay-
kichita Yaya Diosta rimashpa makinpi
sakiychi. Paymi kankunata yapa yuyash-
pan yanapanka. Chasna kawsashpayki-
chimi Yaya Dioska pay munashkan uras
kankunata kushichishpa atunyachinka.
8Tukuy uras sumakta yuyarishpa
karan shuk kuyrariychi mana ruranayki-
chipa nima rimanaykichipa mana
alikunata. Kuntraykichi supaykunapa
apunka kankunata llullachishpa Yaya
Diosmanta anchuchinayashpa kawsan,
imashnami shuk puma kantashpa
yarkaywa mikunata maskahukshina.
9Tukuy shunkuykichimanta pacha mana
sampayashpa Jesukristupi sinchikushpa
supaykunapa apunta mana kasuychichu.
Ña yachankichi mana kankunalla
chasna parisihushkaykichita. Tukuy
allpapimi ñukanchi kirik masikichiku-
naka chasnallatata parisihunchi.
10Shuk ratu parisishkaykichiwasha Yaya
Dios kankunata ña aliyachishkanta
sumakta paktachinka. Paymi kankunata
sinchikuchinka mana sakishpa payllata
kasushpa kawsanaykichipa. Chay Yaya
Diosmi ñukanchita yuyashpan llakichin.
Paymi ñukanchita akllashka kawsananpi
yaykunanchipa, wiñayparayku
Jesukristuwa tantachishpan payshina suma
chuyahlla atun yachayyu tukunanchipa.
11Yaya Dios tukuymanta ashwan atun ali
yachayyu kashpan paylla tukuyta wiñayparayku kamachichun. Chasna kachun.

Pedro saludan kirik masinkunata

12Kay alita Jesukristuta kirik wawki
Silvanota killkachishpayni kay killkastuta
kankunarayku kachani. Kaywa munani
kankunata sinchikuchinata chaymantapas
yuyachinata Yaya Dios kankunata
parisihushkaykichipi yanapashkanrayku
shutipa llakichik kananta riksishkaykichita.
Chayta yuyarishpa nima imata
manchashpa sinchikuychi.
13Babilonia llaktapi Jesukristuta
kirikkuna kankunata saludanahun.
Paykunatapas kankunatashina Yaya Diosmi
akllashka paypa wawankuna kanankunapa.
Chaymanta wawaynishina kahuk wawki
Markuspas kankunata saludan. 14Shukwa
shukwa yuyanakushpa saludanakuychi
yuyashka aylluykichiwashina. Tukuy
kankuna *Kristuta kirikkuna shuk
yuyayllawa kushilla kawsaychi.

Chayllata killkachishkani.

Wawkikichi turikichi
Pedro

ISHKAYNIN PEDROPA KILLKASHKAN KILLKA

Pedro Jesukristuta kirik masinkunata saludan

1 [1]Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ñuka Simón Pedro Jesukristupa kamachishkan, paypa shiminta yachachinaynipa kachashkan kankunarayku killkani. Ñukanchita Kishpichik Jesukristu rimashkanta tukuy runakunarayku chasnalla paktachik Diosninchi kashpan kankunata chasnalla Espiritunwa yanapashka paypi sinchikunaykichipa, imashnami ñukanchi yachachikkunatapas yanapashka paypi sinchikunanchipa. [2]Yaya Dios kankunata yanapachun payta Amunchi Jesukristutapas ashwanta ashwanta alita riksishpa rinaykichipa. Chasna riksishpa rishpaykichi ashwanta ashwanta llakichishpa yanapachun kushilla kawsanaykichipa.

Imashnami Jesukristuta kirikkuna rikuchishpa kawsanankuna tiyan

[3]Yaya Dios tukuyta atipak yachayninwa ñukanchita yanapashpan payta riksishkanchi. Chasna payta riksishpanchi tukuyta ñukanchita kurka paytana yuyashpa munashkanllata rurashpa kawsananchipa. Ali atun yachayninta suma kahushkanta riksichishpa ñukanchita kayarka paypa wawankuna kananchipa. [4]Yaya Dios chasna atun yachayyu yapa ali kashpan ñukanchita yapa ali paktachinan shimikunata rimarka imashnami pay yanapashpan tukushunchi. Chasna rimarka ñukanchita aliyachinanmanta yapa suma rimashkanta alita kirishpa kawsashpanchi payshina alillata rurak kananchipa. Chasna kawsanata atipanchimi manana chay millaypa munananchikunata kasuk kashkanchirayku, imashnami Yaya Diosta mana kasukkuna millaypa munanankunata rurashpa tukuy uras ashwanta waklishpa rishpa kawsanahun.

[5]Chasna kashpan mana Jesukristuta kirishpalla kipariychichu. Ashwan paypi alita sinchikushpa tukuy shunkuykichimanta pacha alikunallata rurashpa kawsaychi. Chasna alita rurashpa kawsashpaykichi tukuy uras ashwan alita Yaya Diosta riksiychi, chaymantapas paypa munashkanta. [6]Chasna Yaya Diosta tukuy uras ashwan alita riksishpaykichi aychaykichita wakaycharishpa kawsaychi. Chasna aychaykichita wakaycharishpa kawsashpaykichi mana sampayaychichu Jesukristuta kirishpa kawsahushkaykichipi. Chasna mana sampayashpa kirishpaykichi tukuy rurahushkaykichipi Yaya Dios chaypi kahushkanta yuyariychi. [7]Chasna tukuy rurahushkaykichipi Yaya Diosta yuyarishpaykichi tukuy Jesukristuta kirik masikichikunata yuyashpa kawsaychi. Chasna tukuy kirik masikichikunata yuyashpaykichi tukuy runa masikichikunatapas yuyashpa kawsaychi.

[8]Tukuy chayta rurashpa, tukuy uras ashwanta yachakushpa kawsashpayki-

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

chimi Amunchi Jesukristuta riksishkay-
kichika manami yankachu kanka.
9Maykan runami kirishkanwasha mana
tukuy chayta rurashpa ashwanta
yachakushpa kawsanchu, payka
wiskushinami kan. Manana yuyarina-
yanchu Yaya Dios payta uchankuna-
manta pichashkanta Yaya Diosshina
alillata rurak kananpa.
10Wawkinikuna paninikuna, mana
chasna tukunaykichipa tukuy atipash-
kaykichita ruraychi Yaya Dios
kankunata shutipa akllashkanta rikuchi-
naykichipa. Chasna kawsashpaykichimi
mana chinkarinkichichu. 11Ashwan
Yaya Dios kankunata kushikushpa
yaykuchinka ñukanchita Kishpichik
Amunchi Jesukristupa ali kamachinan
mushu mundu mana tukurikpi.
12Kankunaka tukuy chay yachachish-
kanchita ñami alita yachankichi. Ñami
Yaya Diospa shutipa kashkata rimak
shiminta kasushpa kawsahunkichi,
imashnami ñawpa kankunata
yachachishkakuna. Chasna kashpanpas
mana sakinichu kankunata tukuy chayta
kutikashka kutikashka yuyachinata.
13-14Amunchi Jesukristu rimawashka
ñami kuchuyahun wañunaykika nishpa.
Kawsahushpaynira kankunata tukuy
chay yachachishkanchikunata yuyachi-
nayni tiyan mana puñushkashina
kunkaylla kawsanaykichipa. 15Tukuy
chaykunata mana sakishpa kankunata
yuyachihuni wañushkayniwasha mana
kunkarinaykichipa.

Pedro Jesukristu Dios kananta rikushkanmanta riman

16Ñuka yachachik masinikunawa
pakta kankunata Amunchi Jesukristupa
atun yachayninmanta, kuti shamunan-
mantapas rimashpanchi alita
yachachishkanchi. Mana yachachish-
kanchichu kwintukunamanta
yachakushkanchita, maykankunatami
runakuna alita yuyarishpa yuyaynin-
manta surkushkakuna. Ashwan
ñukanchi kikin ñawinchiwa Amunchi
Jesukristuta atun yachayyu suma
chuyahlla kashkanta rikushpanchi
kankunata paymanta yachachishkanchi.
17-18Shuk puncha Amunchi Jesukristu
ñukanchita pusharka shuk urku awama.
Chay urkuka Yaya Diospa akllashkan
karka yachayninta rikuchinanpa. Chay
urku awapi paktashpanchi Yaya Dios
Jesukristuta atunyachishpan rikurkan-
chi suma chuyahlla tukushkanta.
Chaymantapas uyarkanchi tukuymanta
ashwan yachayyu Yaya Dios suma
punchahlla silumanta kasna rimahush-
kanta: Kay Jesuska munashkayni
wawaynimi. Paymi ñukata sumakta
kushichiwan nishpa.
19Ñawpa Yaya Diospa yachayninwa
yachachikkuna ña Jesukristupa
shamunanmanta killkarkakuna.
Ñukanchi Jesukristuta rikushkanchi-
rayku kunan sumakta yachanchi chay
ñawpa killkashkankuna shutipa
kananta. Chasna kashpan chay
killkarishkakunata alita yachakushpa
tukuy shunkuykichimanta pacha
kiriychi. Chay killkarishkakunaka
ñukanchita ali shutipa kashkata
riksichishpankuna shuk lampara amsapi
puntanchima rikuchihukshinami
kanahun. Chay lampara sintihun
pakarinankama, istrilla ruyunchi
pakarihushkanpi rikurinankama. Jesús
chay istrilla ruyunchi pakarihushkanpi
rikurihukshina kashpan pay kuti
shamushpan chaypira chay ñawpa
killkashkankunata manana munashun-
chinachu. Chay uras Jesús kikin tukuyta
ñukanchita asirtachinka.
20-21Alita yuyariychi, ñawpa Yaya
Diospa yachayninwa yachachikkuna
mana paykuna kikin yuyayninkunaman-

tachu yachachirkakuna. Ashwan Yaya Diospa Espíritun paykunata yuyachishpan Yaya Diospa rimashkanta rimarkakuna. Chay ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna paypa Espíritun yuyachishkanllata killkashpankuna nima pi atipanchu chay killkarishkata pay kikinlla yuyarishpan asirtanata. Yaya Diospa Espiritunmi asirtachinan tiyan. Chayta tukuymanta puntiru asirtaychi.

Llullachishpa yachachikkunamanta riman

2 [1]Ñawpa israel runa masinchi wañukunapi ña tiyarka llullachishpa yachachikkuna. Chasnallatatami kankunapipas tiyanka chasna yachachikkunaka. Paykunaka kankunata llullachishpa yuyayninkunata yachachinkakuna kankuna manana Jesukristullata kirishpa kawsanaykichipa. Chasna yachachishpankunami kishpichishkan Amunkuna Jesusta manana riksinayakkuna tukunkakuna. Mana ali yachachishkankunamanta kunkaymanta wiñayparayku kastigay tukunkakuna. [2]Achka runakuna chay llullachikkunata katishpa paykunashina millaypata rurashpa kawsankakuna. Chay millaypa kawsashkankunata rikushpankuna Yaya Diospa shiminta mana riksik runakunaka Yaya Diospa shutipa kashkata riksichik shiminmanta asichishpa rimankakuna mana ali kananta. [3]Chay llullachishpa yachachikkuna kullkikichita munashpankunalla kankunata paykuna kikin yuyayninkunamanta yachachinkakuna. Chasna llullachikkunataka Yaya Dios unaymanta pacha ña yuyarishka sinchita kastigananta. Chayrayku manami kishpinkakunachu Yaya Dios atunta kastigananmanta.

[4]Yuyariychi Yaya Dios ñawpa mana alita rurak *angelkunata rurashkanta. Paykunatapas mana llakichirkachu uchata rurashpankuna. Ashwan mana alita rurak angelkunata manchaypa wakaychananpi wichurka. Chaypi watarishka kanahun manchaypa amsapi yapa sinchita parisishpalla. Taparishka kiparinkakuna Yaya Diospa atun kastiganan puncha paktarinankama chay uras wiñayparayku kastigay tukunankunapa.

[5]Chaymanta yuyariychi Yaya Dios Noé kawsashkan uras payta mana kasunayak runakunata rurashkanta. Paykunatapas mana llakichirkachu Noepa yachachishkanta mana kasushpankuna. Ashwan atun yaku untaywa chay millaypata rurak runakunata kastigarka. Tukuy runakunamanta Yaya Dios paypa munashkanta yachachik Noellata kanchis ayllunkunawa pakta wañuymanta kishpichirka.

[6]Chaymantapas yuyariychi Yaya Dios Sodoma llaktapi Gomorra llaktapi millaypata rurak runakunata kastigashkanta. Paykunatapas mana llakichishpachu llaktankunanti uchpa tukunankama rupachirka. Chasna rurarka yachananchipa chaywasha millaypata rurak runakunata chasnallatata kastigananta. [7]Chay llaktakunamanta shukllata, alita kawsak Lot[a] shutiyuta wañuymanta kishpichirka. Payka llaktanpi kawsak runa masinkuna tukuy chay millaypata rurahushkankunata rikushpan yapa llakiywa parisirka. [8]Chay ali kawsak runa Lotka paykuna chawpipi kawsashpan tukuy puncha millaypa kawsashkankunata rikushpa millaypa rimashkankunata uyashpa kawsapayarka. Chasna mana awantaypa millaypakunata rikushpan tukuy uras yapa parisipayarka.

[9]Yaya Dios chay ñawpa payta kasukkunata alita yanaparka mana runa masinkunashina millaypata rurashpa

a Rikuy Génesis killkapi 19.1-29

kawsanankunapa. Chasna kashpan
yachanchi ñukanchi payta kasukkunata-
pas alita yanapananta runa masinchi-
kuna millaypata rurachinayashpankuna
mana rurananchipa. Mana alita
rurakkunataka kastigashpa wakaycha-
hun atun kastiganan punchakama, chay
uras wiñayparayku sinchita kastiga-
nanpa. 10Tukuymanta ashwan atuntami
Yaya Dios chay millaypata rurashpa
kawsak mana alita yachachikkunata
kastiganka. Paykunaka mana pinkari-
nata yachak runakuna kashpankunami
millaypa munashkankunallata rurashpa
kawsanahun.

Nima pita kasunayashpankuna tukuy
apukunata chikninahun. Ñukanchi
runakunamanta ashwan atun yachayyu
wayrapi kawsak kamachikkunata mana
manchashpachu asichishpa millaypata
rimanahun. 11Angelkuna chay wayrapi
kawsak kamachikkunamanta ashwan
yachayyu kashpankunapas mana
atipanahunchu paykunata asichishpa
pinkachishpa Yaya Diospa puntanpi
rimanata millaypata rurashkaykichi-
manta kastigay tukunkichi nishpa.

12Chay llullachishpa yachachik
runakunaka animalkunashina yuyay
illami shunku illami kawsanahun.
Aychankunapa munashkankunallata
rurashpa katinahun. Maykankunatami
mana riksinahunchu mana yachanahun-
chu, chaykunamanta mana pinkashpa
asichishpa millaypata rimanahun.
Imashnami animalkuna kawsanahun
tukllapi apirishpankuna wañuchiy
tukunankunapa, chasnallatatami
paykunapas wawayarishkakuna animal-
kunashina yuyay illa kawsahushkanku-
napi kunkaymanta kastigay tukushpan-
kuna wañunankunapa. 13Runakunata
millaypata rurashpa parisichishkanku-
narayku paykunapas parisinankuna
tiyan. Paykuna mana pinkashpa
kushikunahun millaypa munashkanku-
nata ruranankunapa. Kankuna Yaya
Diosta kasukkuna tantaylla mikunayki-
chipa tantarishpaykichi paykuna
kankunawa kanahun. Awa inti kashpan-
pas machashpa, yapakta mikushpa,
kankunata llullachishpa, millaypa
yuyayninkunata rurachinayashpa
chawpikichipi kanahun. Paykunaranti
Yaya Diosta mana riksik runakuna
kankunamanta asichishpa millaypata
rimanahun.

14Paykunaka karan rikushkankuna
warmita musayanata munarishpa
kawsanahun. Nima ima uras aminahun-
chu millaypata ruranata. Manara yapa
alita Jesukristupi sinchikuk runakunata
llullachinahun millaypata ruranankU-
napa. Paykunapa yuyayninkunaka
yacharishkakuna imankunata mirachi-
nallata yuyarinankunapa. Yaya Dioska
chay runakunataka sinchitami
kastiganka. 15Ali ñampimanta
anchurishpankuna pantashkakunashina
kawsanahun. Ñawpa kawsak Beorpa
wawan *Balaamshina kullkillata
munashpa mana alita rurashpa
kawsanahun. Balaamka ali ruranamanta
ashwan kullkitami valichirka. Yapa
kullkita munak kashpanmi kullkiranti
yaya rukunchi wañukunapa kuntranku-
nata kasushpa yaya rukunchikunata
shinkuranayarka Yaya Dios paykunata
kulluchinanpa. 16Chasna shuk burrupa
awanpi rihushpan chay wiwanka chay
yachachik Balaamta riksichirka mana
alita ruranayashkanta. Runashina
rimashpan payta arkarka muspa
yuyaywashina ruranayashkanta mana
rurananpa.

17Chasna llullachishpa yachachikku-
naka shuk poso yaku illashinami
kanahun. Puyu wayrawa apay
tukushkashinami kanahun. Paykunaka
sinchita kastigay tukunkakuna.

Wiñayparayku manchaypa amsapi
wichuy tukunkakuna. 18Suma uyaypa
shimikunawa llullachishpa rimanahun.
Chay shiminkuna alishina kashpankuna-
pas wayra kaspi uchkuyushina kanahun.
Paykuna kikin millaypa munanankunata
rurashkankunawa runakunata llullachi-
nahun. Jesukristuta ña kirina kahukku-
nata, Yaya Diospa kastigananmanta
kishpina kahukkunata llullachinahun.
19Paykunata llullachishpa rimanahun:
Yachachishkanchita kasushpaykichimi
kamachirishkashina kawsashkaykichi-
manta kishpichirishka tukunkichi
nishpa. Chasna rimashpankunapas
uchata ruranata mana sakinata atipash-
pankuna paykuna kikin kamachirishka-
shina kawsanahun. Ñukanchika yachan-
chi maykanchari winsin, chaymi
kamachin. Chayrayku millaypa
yuyayninchi ali yuyayninchita winsik
tukushpan chay millaypa yuyayninchipa
munashkanta rurashpa kawsananchi
tiyan.

20Chay llullachishpa yachachikkuna
ñukanchita Kishpichik Amunchi
Jesukristuta riksishpankuna millaypata
rurashpa kawsashkankunamanta shuk
ratu ña kishpichirishka kashkakuna.
Chaymanta manana Jesukristuta
kasunayashpankuna kuti munarkakuna
chay millaypakunallatata rurashpa
kawsanata. Chasna kashpan ñawpa
mana alita rurashpa kawsashkankuna-
manta ashwan millaypata rurashpa
kawsak tukushkakuna. 21Chay runaku-
naka alita rurashpa kawsanata alita
riksishkakuna. Chasna kashpanpas Yaya
Dios paykunata riksichishkan ali
kamachishkankunata manana kasunaya-
nahunnachu. Paykunaraykuka ashwan
ali kama karka nima ima uras Yaya
Diospa munashkanta rurashpa ali
kawsanata riksinankunapa.
22Kutikashka ñawpa kawsashkankuna-
shina millaypata rurashpa kawsashpan-
kuna kay rimanakunaka paykunapi
paktarishkakuna: Allkuka kiwnashkanta
kuti mikun. Kuchika sumakta
mayllarishka kashpanpas kutikashka
kutin turupi armananpa.

Jesukristupa kuti shamunanmanta riman

3 1Munashkayni wawkinikuna
paninikuna, kay ishkaynin kartata
kankunarayku killkani. Kay ishkanti
killkashkayniwa kankunata kutikashka
yuyachini alita yuyarishpa kawsanayki-
chipa. 2Alita yuyariychi ñawpa Yaya
Diospa yachayninwa yachachikkunapa
shuk puncha paktarinan kashkata
rimashkankunata. Chaymantapas
yuyariychi ñukanchi Jesukristupa
kachashkan yachachikkunapa rimash-
kanchikunata, ñukanchita Kishpichik
Amunchi Jesukristupa kamachishkan-
shina kankunata yachachishpanchi.

3Tukuy chay yachachishkanchikuna-
manta kayta alita yuyariychi: Kay allpa
tukurihushkan punchakunapi tiyanka
kankunamanta asichishpa rimakkuna.
Paykunaka paykuna kikinpa millaypa
munanankunata rurashpa kawsanka-
kuna. 4Kankunata asichishpa rimanka-
kuna: Jesukristu kuti shamusha nishpa
rimashpanpas yankami shamunanta
chapahunkichi. Rimashkanta manami
paktachinkachu. Imashi chay tukuy
unaymantaka shamunka. Yaya
rukunchikuna ña wañurkakuna chasna
paktachinanta chapashpa. Kunankama
tukuy chasnalla kan. Yaya Dios kay
allpata rurashkanmanta pachami nima
ima chikanyashkachu nishpa.

5-6Chasna rimakkunaka yapa
pantachinahun. Mana kirinayashpan-
kuna mana asirtanahunchu ñawpa shuk
silu shuk allpa tiyashkanta, maykantami
Yaya Dioska chinkachirka runakuna

mana payta kasushkankunarayku. Chay
ñawpa siluta allpata rimashkanllawa
rurarka. Allpata yakumanta
llukshichishpan rurarka. Chaymanta
chay allpa rurashkantaka tukuy payta
mana kasukkunawa pakta yakuwalla-
tata untachishpan chinkachirka.
7Chasnallatatami kay siluta kay allpata
Yaya Dios akllashkan punchakamalla
wakaychahun. Yaya Dios rimashkanray-
kulla kiparinahun, payta mana kasuk
runakunata kastiganan puncha paktash-
pan paykunawa pakta tukuyta ninawa
rupachinanpa.
8Munashkayni wawkinikuna paninikuna,
alita yuyariychi. Ñukanchi yuyarinchi shuk
waranka wataka achka wata kananta. Yaya
Dioska mana chasnachu yuyarin.
Payraykuka shuk punchaka kanmi shuk
waranka watashina, shuk waranka wataka
kanmi shuk punchashina. 9Chasna kashpan
shukkuna rimashpankuna Yaya Dios yapa
unayan Jesukristu kuti shamunanmanta
rimashkanta paktachinanpa nishpa,
manami alita yuyarinahunchu. Ashwan
Yaya Dios kankunata yapa yuyashpan
chapahunrami tukuy kankuna uchata
rurashpa kawsashkaykichita sakishpa
paytana kasushpa kawsanaykichipa. Mana
munanchu nima shuk kankunamanta
chinkarinanpa. Chayrayku Jesukristu kuti
shamunanmanta rimashkanta manara
paktachihunrachu.
10Amunchi Jesukristu kuti shamushpan
kunkaymanta paktanka imashnami
shuwaka paktan tutapi nima pi yuyarihush-
kanpi. Chay uras siluka manchaypa
rayushina uyarikta ninawa rupanka. Inti,
killa, istrillakunapas ninawa chullurinka-
kuna. Chasnallatatami allpaka tukuy kay
allpapi tiyashkankunawa pakta rupanka-
kuna.
11Chasna kay tukuy tiyashkakunaka
manchaypata tukurinanta yachashpay-
kichi tukuy mana ali ruranakunata
sakishpa, tukuy shunkuykichimanta
pacha Yaya Diosta kasushpa kawsanay-
kichi tiyan. 12-13Chasna alita rurashpa
tukuy shunkuykichimanta munashpa
Jesukristupa kutimunanta chapaychi.
Tukuy atipashkaykichita ruraychi
utkalla paktananpa. Yachanchi Jesús
shamuhushpan kay silu rupashpanra
tukuy chaypi tiyashkakuna ninawa
chullurishpankunara Yaya Dios rimash-
kanshina mushu siluta mushu allpata
ruranantа. Chaypi tukuy alillata
rurashpa kawsashunchi, mana tiyanka-
nachu mana alita rurakkunaka. Chay
mushu silutami allpatami chapanchi.

Jesukristu kuti shamunanta chapashpa alita rurashpa kawsanamanta riman

14Munashkayni wawkinikuna
paninikuna, chay mushu siluta mushu
allpata chapahushkaykichirayku
atipashkaykichita ruraychi Yaya Dios
kankunata suma alicharishka ucha illata
tarinanpa, chaymantapas tukuy runaku-
nawa kushilla kahushkaykichita. 15Alita
yuyariychi, Amunchi Jesukristu
kankunata llakichishkanraykulla
manara shamunrachu. Yapa munan
tukuy kankuna kishpichirishka kanayki-
chita. Chasnallatata munashkanchi
wawkinchi Pablopas Yaya Dios payta
yachayta kushpan kankunarayku
killkashka. 16Karan killkashkanpi
kankunata Jesukristu kuti shamunan-
manta yachachishka. Shuk parti
killkashkankunapi mana shuk ratu
asirtaypata killkashpanmi mana
yachakunayak runakuna, manara alita
Jesukristuta kirishpa kawsak runakuna-
pas yuyayninkunamanta munashkanku-
natashina chikanyachinahun. Chasnalla-
tatami Yaya Diospa shuk killkachish-
kankunatapas chikanyachinahun.
Chasna mana alita rurashpankuna

paykuna kikin wiñaypa kastigarinankunata maskanahun.
17 Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ña yachashkaykichirayku llullachishpa yachachikkuna tiyananta, kuyrariychi mana llullachiy tukunaykichipa. Chay yachachikkuna yuyayninkunapi pantachirishka kanahun, nima imata kasukkuna, mana alita rurakkuna. Ama paykunashina kawsaychichu mana tukunaykichipa Jesukristuta kirishkaykichimanta shuk ratu chikanta yuyarikkuna. 18 Ashwan ñukanchita Kishpichik Amunchi Jesukristuta tukuy uras ashwan alita riksishpa kawsaychi, chaymantapas kankunata llakichishpa yuyashkanta. Payllata yuyashpa kushichiychi, kunan tukuy uraspas wiñayparayku. Chasna kachun.

Chayllata killkashkani.

Wawkikichi turikichi
Pedro

PUNTIRU JUANPA KUNASHPA KILLKASHKAN

Yaya Diospa yuyayninta riksichik wiñaypa kawsayta kuk Jesukristumanta riman

1 [1]Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ñuka Juan kankunarayku Jesukristumanta killkani. Manara nima ima tiyashpanra payka ña tiyarka. Ñukanchi paywa pakta purikkuna shiminta uyashkanchi, paytaka kikin ñawinchiwami rikushkanchi, chaymantapas ñukanchi kikin makinchiwa aychanta llankashkanchi. Payka Yayan Diospa yuyayninta riksichikmi kan. Ñukanchi runakunata wiñaypa Yaya Dioswa kawsayta kukmi kan. [2]Payta rikushpanchi alita kawsahushkanta riksishkanchi, imashnami Yaya Diosmanta kawsayka nishpa. Payka puntiru Yayan Dioswami karka, chaymanta kay allpama shamurka ñukanchi payta rikunanchipa. Chay rikushkanchi wiñaypa Yayan Dioswa kawsayta kukmantami kankunata rimahunchi.

[3]Rikushkanchitami uyashkanchitami kankunata rimahunchi, kankunapas alita kirishpaykichi ñukanchiwa pakta shuk yuyayllawa kawsanaykichipa. Chasna kankunapas ñukanchiwa pakta Yaya Dioswa Wawan Jesukristuwapas shuk yuyayllawa kawsashunchi. [4]Kaytami kankunarayku killkahuni ali kirikkuna tukushpaykichi kushikushpalla kawsananchipa.

Yaya Dios punchashina kananmanta riman

[5]Kankunarayku killkahuni Jesukristu ñukanchita rimashkanta kasna: Yaya Dioska punchashinami alillata rurak kan. Paypika manami tiyanchu nima shuk millaypa yuyayka nishpa. [6]Ñukanchi amsapishina millaypata rurashpa kawsahushpanchitata rimashpanchika Yaya Dioswa shuk yuyayllawami kanchi nishpa, rimananchikunawa tukuy rurananchikunawapas llullaysikikunami kanchi. [7]Yaya Dios punchapishina alillata rurashpa kawsan. Ñukanchi payshina punchapishina alillata rurashpa kawsashpanchika shuk yuyayllawa shukwa shukwa yuyanakushpa kawsanchi. Chaymantapas chasna kawsashpanchi Yaya Dioska ñukanchita uchayu kashkanchimanta llakichishpan pichan, Wawan Jesukristu wañushpan yawarnin ñukanchiranti shuturishkanrayku.

[8]Rimashpanchika mana uchayuchu kani nishpa ñukanchi kikin llullachirinchi, manami alitachu yuyarishpa rimanchi. [9]Uchata rurashkanchikunata amirishpa, nima imata nima pita uchachishpa Yaya Diosta kuskata rimashpanchika yachanchi payka uchanchikunamanta llakichinanta. Rimashkanta paktachik kashpanmi ñukanchita uchanchikunamanta llakichin, chaymantapas tukuy ñukanchipi mana ali

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

kashkata pichan. [10]Yaya Dios riman tukuy
ñukanchi runakuna uchayu kananchita.
Ñukanchi rimashpanchika mana uchata
rurashkanichu nishpa Yaya Dios llullaysiki
kananta rimahukshina kanchi, chaymanta-
pas paypa shimintaka manami shunkun-
chipi wakaychashkanchichu.

Jesukristu runakunarayku Yaya Dioswa alichak kananmanta riman

2 [1]Munashkayni wawaynikunashina
kashpaykichimi kayta kankunarayku
killkahuni mana uchata ruranaykichipa.
Kunkaymanta mana yuyarihushkaykichipi
uchata rurashpaykichika ama llakirishpa
kipariychichu. Ñukanchirayku tiyan
uchanchikunamanta Yaya Dioswa alichak,
paymi kan alillata rurak Jesukristu.
[2]Ñukanchi uchanchiwa Yaya Diosta
piñachishpanchi Jesukristu ñukanchita
piñayninmanta arkashpan wañurka.
Chasna uchanchikunarayku tukuy
runakunapa uchankunaraykupas wañush-
pan Yaya Dioska ñukanchi runakunata
uchanchikunamanta llakichin.
[3]Yaya Diospa kamachishkankunata
kasushpa kawsahushpanchi yachanchi
payta alita riksik kananchita. [4]Kamachish-
kankunata mana kasushpanchitata Yaya
Diosta riksini nishpa rimashpanchika
llullaysikikunami kanchi, mana shutipa
kashkatachu yuyarinchi. [5]Yaya Diospa
rimashkanta kasushpa kawsashpanchimi
payta sumakta yuyakkuna kanchi. Chasna
kashpanchimi yachanchi paywa shuk
yuyayllawa kananchita. [6]Yaya Diospa
wawanmi kani nishpa rimashpanchika
kawsananchi tiyan imashnami Jesukristuka
kawsarka chasna.

Shuk mushu kamachinamanta riman

[7]Munashkayni wawkinikuna
paninikuna, Jesukristu ñukanchita
kamachirka yuyanakushpa kawsanan-
chipa. Chay kamachinanmanta
kankunarayku kuti killkani. Puntiru
Yaya Diospa shiminta uyashkaykichi-
manta pacha chay kamachinata ña
riksinkichi. Manami kanchu mushu
kankunarayku. [8]Chaymantapas
kankunarayku killkahushkayni
kamachinaka ñawpamanta pacha
uyashkaykichika mushullatatami kan,
Jesukristu ñukanchita chayta
mushumanta yachachishkanrayku. Pay
chay kamachinata kasushpa kawsash-
kanta ali kashkata rikushpankuna
runakunaka chay kamachina ali
kananta yachanahun. Chaymantapas
kankuna kasushpa kawsahushkaykichita
ali kananta rikushpankuna chay
kamachina ali kananta yachanahun.
Chay amsashina kahuk supaykunapa
apunka tukuy parti ñami winsirishka
tukuhun. Chay shutipa punchashina
kahuk Jesukristuka payta winsihushkan-
raykumi ña sumakta punchayachihun.
[9]Punchapishinami alita rurashpa
kawsani nishpa rimashpanchitata shuk
kirik masinchita chiknishpanchika
amsapishinarami kawsahunchi. [10]Kirik
masinchikunata yuyashpa kawsashpan-
chimi shutipa punchapishina kawsanchi,
chaymantapas shunkunchikunapi mana
tiyanchu millaypa yuyarinaka uchata
ruranchipa. [11]Kirik masinchikunata
chiknishpanchika amsapi muyuhukku-
nashinami kawsanchi. Chasna supaypa
llullachishkan kashpanchimi kamachish-
kanta rurashpa kawsanchi. Chasna
kashpanchi manana yachanchichu,
imashnami chasna kawsahushkanchi-
manta tukushunchi.
[12]Wawaynikunashina kashpaykichimi
kayta kankunarayku killkahuni uchayki-
chikunamanta llakichirishka kashkayki-
chita yuyarinaykichipa. Yaya Dioska
pay kikin munaymi tukuyta rurarka
chasna llakichirishka tukunaykichipa.

13Kankuna rukukunarayku killkahuni
*Kristuta riksishkaykichita yuyarinaykichipa, maykanmi ña tiyarka manarapas
nima ima tiyashpanra. Kankuna
musukunarayku killkahuni uchata
rurachinata munak supaykunapa apunta
winsishkaykichita yuyarinaykichipa.
14Wawaynikunashina kashpaykichimi
kankunarayku killkahuni Yaya Diosta
riksishkaykichita yuyarinaykichipa.
Kankuna rukukunarayku killkashkani
Kristuta riksishkaykichita yuyarinaykichipa maykanmi ña tiyarka manarapas
nima ima tiyashpanra. Kankuna
musukunarayku killkashkani ali sinchi
kanaykichita yuyarinaykichipa.
Chaymanta killkashkani Yaya Diospa
shiminta tukuy shunkuykichimanta
pacha kasuhushkaykichita yuyarinaykichipa, chaymantapas uchata rurachinata
munak supaykunapa apunta winsishkaykichita yuyarinaykichipa.
15Ama munaychichu Yaya Diosta
mana kasukkunapa kawsahushkankunashina kawsanata. Chaymantapas ama
paykunashina munarishpa kawsaychichu. Maykan runami Yaya Diosta mana
kasuk runakunashina kawsanata munan,
manami Yaya Diosta yuyanchu. 16Yaya
Diosta mana kasuk runaka munanmi
pay kikinpa munashkanllata rurashpa
kawsanata. Tukuy rikushkanta
munarishpami kawsan, chaymantapas
iman tiyastushkanwa pay kikinta
atunyachishpa kawsan. Chasna
yuyarinakunaka manami kanahunchu
Yaya Diosmanta, ashwan paypa
kuntranmantami kanahun. 17Kay
allpaka tukuy paypi tiyakkunawa pakta
chinkarinkakuna. Ñukanchi imakunata
munashpa kawsashpanchi nima imayu
tukushunchi. Tukuy Yaya Diosta mana
kasuk runakunaka tukuy mana ali
munanankunawa pakta chinkarishpami
kawsahunkuna. Ñukanchi Yaya Diosta
kasuk runakunaka wiñaypami
kawsashunchi.

Jesukristuta chiknik runakunamanta riman

18Wawaynikunashina kashpaykichimi
kankunata rimani. Allpanchika ñami
tukurina kan. Ña uyashkankichi
Jesukristuta yapa chiknik runa
paktananmanta. Kunanka ña rikuhunchi
Jesukristuta achka chiknikkuna
paktashkankunata. Chasna kashpanmi
allpa tukurinanka kuchupi kahushkanta
yachanchi. 19Chay Jesukristuta chiknikkunaka puntiru ñukanchiwa tantarishpankuna kirik masinchikunami nishpa
yuyarirkanchi. Chaymanta anchurirkakunana. Puntirumanta pachami Yaya
Diosta mana shutipa kasukkunachu
kashkakuna. Shutipa payta kasuk
kanahuma karka ñukanchiwa paktami
kiparinahuma karka. Ñukanchimanta
anchurishpankuna Yaya Dioska
ñukanchita riksichirka paykuna mana
kanankunata ñukanchi payta kasukkunamanta.
20Kankunataka Jesukristu Espiritunta
kushka. Chasna kashpanmi yachankichi
imami shutipa imami mana shutipachu.
21Mana kunanrachu killkahuni
kankunata shutipa kashkata yachachinaynipa. Ña shutipa kashkata yachashpaykichimi kankunarayku killkahuni.
Chasna kashpan yachankichi shutipa
kashkata rimanamanta llullaka mana
llukshinanta.
22Chasna llullamanta kankunata
rimashpayni akuychi yuyarishunchi
maymantami kan. ¿Pita kan llullata
rimak? Tukuy maykankunami rimanahun Jesús mana kanchu chapashkanchi
Yaya Diospa Kachanan Kishpichik
nishpa, paykunami llullata rimakkuna
kanahun. Chasna llullata rimakka chay
kishpichik *Kristuta yapa chiknik

runami kan. Yaya Diospa Wawan
Kristuta Yayan Diostapas manami
riksinayanchu. [23]Maykan runami mana
riksinayanchu Yaya Diospa Wawanta,
paypaka manami Yaya Dioska yayanchu
kan. Maykan runami Yaya Diospa
Wawanranti runa masinkunapa
puntanpi mana pinkashpa shayarin,
chasna runapaka Yaya Dioska yayanmi
kan.
[24]Chasna kashpan puntirumanta
pacha uyashkaykichita shunkuykichipi
wakaychashpaykichi chayta kasushpa
kirishpa kawsaychi. Chay puntirumanta
pacha uyashkaykichita shunkuykichipi
wakaychashpaykichika Yaya Diospa
Wawanwa Yayanwapas tukuy uras shuk
yuyayllawami kawsankichi. [25]Chay
paykunawa shuk yuyayllawa kawsanaka
chay ali wiñaypa kawsaymi kan,
maykantami Yaya Dioska ñukanchita
kunanta rimarka. [26]Kaykamalla
kankunarayku killkashkani kankunata
llullachinayak runakunamanta. [27]Yaya
Dioska ñami kankunata Espiritunta
kushka kankunapi kawsananpa. Chasna
kashpanmi manana munankichinachu
shuk kankunata yachachinanpa,
maykanmi ali, maykanmi mana alichu
nishpa. Yaya Diospa Espiritunka
kankunata tukuy chaykunata yachachin.
Payka shutipa kashkata yachachin,
manami llullanchu. Chasna kashpan
paypa yachachishkanta kasushpa
kawsaychi Jesukristuwa shuk
yuyayllawa kawsanaykichipa.
[28]Wawaynikunashina kashpaykichimi
kunan kankunata rimani Jesukristuwa
shuk yuyayllawa kawsanaykichipa, pay
shamuhushpan mana manchanaykichipa
nima pinkanaykichipa. [29]Ña yachanki-
chi Jesukristu alillata rurak kananta.
Chasna kashpanmi yachankichi tukuy
payshina alillata rurak runakunapas
Yaya Diospa wawankuna kananchita.

**Yaya Diospa
wawankunamanta riman**

3 [1]Rikuychi maytukuytata Yaya
Dioska ñukanchita yuyan. Runa
kashpanchipas wawaynikuna kankichi
nishpami ñukanchita riman. Yaya
Diosta mana kasuk runakunaka chasna
paypa wawankuna tukushkanchita
mana asirtanahunchu, payta mana
riksishkankunarayku. [2]Munashkayni
wawkinikuna paninikuna, ñami
kunanka Yaya Diospa wawankuna
kanchi. Manara yachanchirachu
imashna sumami tukushunchi silupi.
Kayllata yachanchi, Jesukristu shamush-
pan payshina yapa ali tukunanchita,
payta shutipa rikushpanchi imashnami
kan. [3]Jesukristu ucha illa alillata rurak
kan. Chayrayku paywa kananchita
chapahushpanchi uchata rurashkanchi-
manta alicharishpa alita rurashpa
kawsahunchina payshina ali
kananchipa.
[4]Maykan runami uchata rurashpa
kawsan, payka manami kasunchu Yaya
Diospa kamachishkanta. Uchaka
rimanayanmi Yaya Diospa kamachish-
kanta mana kasuna. [5]Alita yachankichi
Jesukristu ucha illa kananta. Kay
allpama shamurka ñukanchikunata
tukuy uchanchikunamanta pichananpa.
[6]Paywa shuk yuyayllawa kawsashpan-
chi manami katinchichu uchata
rurashpa. Shuk runa uchata rurashpa
kawsakka manami payta riksishkachu.
[7]Wawaynikunashina kashpaykichimi
kankunata rimani. Ama kasuychichu
kankunata llullachinayak runata.
Jesukristuka alillata rurakmi. Ñukanchi-
pas alillata rurashpa kawsashpanchi
Yaya Diospa rikushkanpi
Jesukristushina ali kanchi. [8]Maykan
runami uchata rurashpa kawsan, payka
supaykunapa apunta kasukmi kan,

supay puntirumanta pacha uchata
ruraysiki kashkanrayku. Yaya Diospa
Wawanka kay allpama shamurka,
supaykunapa apun ñukanchita
kamachik kashkanmanta wichushpan
tukuy waklichishkanta alichananpa,
manana payta kasushpa kawsananchipa.
9Yaya Dios ñukanchita Espiritunta
kushkanrayku paypa wawankuna
kashpanchi manana katinchichu uchata
rurashpa. Pay yuyayninchita mushuya-
chishka manana munananchipa uchata
rurashpa kawsanata. Mananami uchata
rurashpa kawsanchinachu, Yaya Dios
yayanchi kashkanrayku. 10Shuk runapa
kawsahushkanta rikushpanchi yachan-
chi pimi Yaya Diospa wawan, pimi
supayta kasuk. Maykan runami mana
alita rurakchu, chaymantapas kirikku-
nata mana yuyakchu, manami Yaya
Diospa wawanchu kan.

Shukwa shukwa yuyanakushpa kawsanamanta riman

11Kankuna puntirumanta pacha
uyashkankichi kasna nishpa yachachish-
kanchita: Shukwa shukwa yuyana-
kushpa kawsaychi. 12Ama kashunchichu
ñawpa kawsak Kaín[a] wañushina. Payka
supayta kasuk kashpanmi wawkinta
wañuchirka. Millaypata rurak
kashpanmi alita rurashkanta rikushpan
wawkinta wañuchirka.
13Wawkinikuna paninikuna, Yaya
Diosta mana kasuk runakuna kankunata
chiknishpankuna ama manchariychichu.
Ña yachankichi kankunata chikninan-
kuna tiyan. 14Ñukanchi kirik masinchi-
kunata yuyashpanchi yachanchi
wañushkashina Yaya Diosta mana kasuk
kashkanchimanta kawsarimushkashina
tukushkanchita. Maykan runami kirik
masinta mana yuyanchu, payka
wañushkashinami Yaya Diosta mana
kasuk kan. 15Maykan runami kirik
masinta chiknik kan, payka runata
wañuchikshinami kan. Ña yachankichi
runata wañuchik runapika manami
Yaya Diospa Espiritunka kawsanchu
wiñaypa Yaya Dioswa kawsananpa.
16Jesukristu ñukanchirayku wañush-
pan yapa ñukanchita yuyashkanta
yachashkanchi. Chasna ñukanchita
rikuchirka imashnami ñukanchipas kirik
masinchikunata yuyananchi tiyan.
Ñukanchipas paykunarayku wañunata
munananchi tiyan. 17Shuk kirik
masinchipa mikunan llachapan illata
rikunchima. Ñukanchipa tiyama tukuy
munashkanchi. Chasna tiyashpantata
mana yanapanchimaka manami Yaya
Diosta yuyashpa kawsanchichu.

Yaya Dioswa shuk yuyayllawa kawsanamanta riman

18Wawaynikunashina kashpaykichimi
kankunata rimani, akuychi kirik
masinchikunata ali munaywa
yanapashpa yuyashunchi. Mana yanka
rimashunchichu kirik masinita yuyani
nishpa. 19Paykunata shutipa yuyashpa
kawsashpanchimi yachanchi Yaya
Diospa shutipa kashkata riksichik
shiminta kasuhushkanchita. Shunkun-
chipi rimay tukushpanchi mana alichu
kanki nishpa, chay yuyahushkanchita
rikuchishpa chunllayachinchi. Chasnami
mana manchashpa kushilla Yaya
Dioswa kawsanchi. 20Mana alita
rurashkanchikunamanta shunkunchipi
rimay tukushpanchi yachanchi Yaya
Dios shunkunchimanta ashwan alita
yachak kananta. Paymi tukuyta yachan.
21Munashkayni wawkinikuna
paninikuna, tukuy uchanchikunata
alicharishpa kawsashpanchimi Yaya Dios

a Rikuy Génesis killkapi 4.1-8

ñukanchita uchanchikunamanta llakichishkanta yachanchi. Chasna manana shunkunchipi rimay tukushpanchi mana alita rurashkanchimanta kushillami mana manchashpachu Yaya Diosta mañanchi. 22Chasna mañashpanchimi Yaya Dios tukuy tapushkanchikunata paktachinka ñukanchi kamachishkankunata paktachishpa munashkanta rurashpa kawsahushkanchirayku. 23Paypa kamachishkanka kanmi tukuy shunkunchimanta pacha Wawan Jesukristupi sinchikunanchipa, chaymantapas yuyanakushpa shukwa shukwa kawsananchipa, imashnami Jesukristu ñukanchita kamachirka. 24Yaya Diospa kamachishkankunata paktachihushpanchi paywa shuk yuyayllawami kawsanchi, chasnallatatami Yaya Diospas ñukanchiwa shuk yuyayllawa kawsan. Paypa kushkan Espiritunka shunkunchipi kawsahushpan yachanchi Yaya Dioswa shuk yuyayllawa kahushkanchita.

Imashnami riksinchi pimi ali yachachik pimi llullachishpa yachachik

4 1Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ama kiriychichu tukuy runakunapa yachachishkankunata, Yaya Diospa Espiritunmi kayta yuyachiwashka nishpa rimakkunata. Kay allpapi achka tiyan llullachishpa yachachikkuna Yaya Diosmantami rimashkaynika nishpa. Paykunata uyashpa, kawsanankunata rikushpa alita yuyariychi yachanaykichipa shutipachu Yaya Diospa Espiritunka paykunata yuyachihun manachu. 2Maykan runami Jesukristumanta riman, Yaya Dios kashpan runa tukurka ñukanchishina aychayu nishpa, paymi shuti Yaya Diospa Espiritunpa yuyachishkanta rimak kan. Chasna alita yachachishpan yachanchi Yaya Diospa Espíritun paypi kahushkanta. 3Maykan runami Jesukristu runa tukushkanta mana yachachinchu, payka manami Yaya Diospa Espiritunpa yuyachishkanchu kan. Ashwan supaykunapa apunpa yuyachishkanmi kan, imashnami Jesukristuta yapa chiknik runapas shamushpan paypa yuyachishkan kanka. Chay chiknik runaka shamunan kashkata ña uyashkankichi. Payta yuyachikka ñami Yaya Diosta mana kasuk runakunapa chawpinkunapi kahun.

4Wawkinikuna paninikuna, Yaya Diospa wawankunami kankichi. Kankunapi kawsak Yaya Diospa Espíritun chay Yaya Diosta mana kasuk runakunata yuyachikmanta ashwan yachayyu kan. Chayrayku chay llullachishpa yachachikkunata mana kasushpaykichi paykunaka mana atipashkakunachu kankunata llullachinata. 5Yaya Diosta mana kasuk runakunamanta kashpankunami chay mana kasukkunapa yuyarishkankunata yachashkankunata yachachinahun. Tukuy Yaya Diosta mana kasukkunaka paykunata yachak kanankunata yuyarishpa uyanahun. 6Ñukanchi kankunata puntiru yachachikkunaka Yaya Diospa wawankunami kanchi. Tukuy Yaya Diosta riksik runakunami yachachishkanchita uyanahun. Maykankunami mana Yaya Diospa wawankuna kanahunchu, paykunaka yachachishkanchita mana uyanahunchu. Chasna kashpan ñukanchita uyahushpaykichi yachanchi Yaya Diospa shutipa kashkata riksichik Espíritun kankunata yuyachik kananta. Ñukanchita mana uyahushpaykichi yachanchi llullachik supay kankunata yuyachik kananta.

Yaya Dios yuyak kashkanrayku shukwa shukwa yuyanakushpa kawsananchi tiyan

7Munashkayni wawkinikuna paninikuna, yuyanakunaka Yaya

Diosmanta kashpan akuychi shukwa
shukwa yuyanakushpa kawsashunchi.
Chasna yuyanakushpa kawsashpanchimi
Yaya Diospa wawankuna kanchi,
chaymantapas payta shutipa riksinan-
chita rikuchinchi. 8Yaya Dios yuyak
kashkanrayku runa masinta mana yuyak
runaka manami Yaya Diosta riksinchu.
9Yaya Dios shuklla Wawan payshina
Yaya Diosllatata kay allpama kacharka,
pay wañushpan ñukanchita kishpichi-
nanpa wiñaypa paywa pakta kawsanan-
chipa. Chasnami ñukanchita yapa
yuyahushkanta riksichirka. 10Chayman-
tapas yapa ñukanchita yuyahushkanta
yachanchi payta manara yuyashpanchi
payra ñukanchita yuyashkanrayku.
Uchanchikunawa payta piñachishpanchi
Wawanta kacharka ñukanchita
piñayninmanta arkashpa wañunanpa
ñukanchita uchanchikunamanta
llakichinanpa.

11Munashkayni wawkinikuna
paninikuna, Yaya Dios ñukanchita chasna
yapa yuyashpan ñukanchipas shukwa
shukwa yuyanakushpa kawsananchi tiyan.
12Ñukanchi runakunamanta nima pi nima
ima uras Yaya Diosta rikushkanchichu.
Chasna kashpanpas shukwa shukwa
yuyanakushpa kawsashpanchi yachanchi
Yaya Dios ñukanchipi kawsahushkanta.
Chaymanta chasna yuyanakushpa
kawsashpanchi yachanchi Yaya Dios
ñukanchita yuyashkanka mana yanka
kashkanta, ashwan yanaparkami ñukanchi-
pas yuyanakushpa kawsananchipa.

13Yaya Dios Espiritunta ñukanchita
kushka. Chasna kashpan yachanchi pay
ñukanchipi kawsahushkanta, chayman-
tapas ñukanchi paywa shuk yuyayllawa
kawsahushkanchita. 14Kay allpapi Yaya
Diospa Wawan kawsahushpanra
ñukanchi kankunata yachachikkuna
payta rikushkanchi. Chasna kashpan
yachachihunchi Yayan Dios payta
kachashkanta tukuy runakunata kastiga-
rinanchi kashkanchimanta kishpichik
kananpa. 15Runa masinchikunapa
puntankunapi mana pinkashpa rimash-
panchika Jesús Yaya Diospa Wawanmi
kan nishpa, Yaya Dioswa shuk yuyayll-
wami kawsanchi, Yaya Diospas
Espiritunwa ñukanchipi kawsan.
16Ñukanchi yachashkanchi kirishkanchi
Yaya Dios ñukanchita yuyahushkanta.
Payka runakunata yuyakmi kan.
Ñukanchipas runa masinchikunata
yuyak kashpanchi Yaya Dioswa shuk
yuyayllawa kawsanchi, Yaya Diospas
Espiritunwa ñukanchipi kawsan.

17Yaya Diosta runa masinchikunata-
pas yuyashpalla kawsashpanchi Yaya
Dios ñukanchikunata rurashkanchikuna-
manta tapunan puncha nima imata
manchananchi tiyanchu, kay allpapi
Jesukristushina alita kawsashkanchi-
rayku. 18Yaya Dios ñukanchita yuyash-
pan chaymanta ñukanchipas payta
yuyashpanchi manana kastigananta
manchashpachu kawsashunchi. Yaya
Diosta yuyashpa kawsashpanchimi
payta yuyanawa shunkunchika untarin.
Chasna kashpan tukuy manchay
ñukanchimanta anchurinan tiyan.
Kastigay tukunanchita manchashpa
kawsahushpanchika manara tukuy
shunkunchimanta pacha Yaya Diosta
yuyahunchirachu.

19Manara Yaya Diosta yuyashpanchira
payka ñukanchita yuyarka. Chayrayku
kunan ñukanchipas payta yuyanchi.
20Shuk runa kirikkunata chiknik
kashpantata rimashpanka Yaya Diosta
yuyanimi nishpa, llullaysikimi kan.
Rikuhushkan kirikkunata mana yuyash-
panka manami atipanchu yuyanata
mana rikushkan Yaya Diostaka. 21Yaya
Dios ñukanchita kamachirka payta
yuyashpanchi kirik masinchikunatapas
yuyananchipa.

Mana alita rurachikta winsinanchimanta riman

5 [1]Jesús chapashkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kananta kirishpanchi Yaya Diospa wawankunami kanchi. Paypa wawankuna kashpanchi payta yuyashpa kawsanchi. Chasna kashpan tukuy wawankunatapas yuyashpa kawsanchi. [2]Payta yuyashpanchimi chaymantapas kamachishkanta paktachishpanchimi yachanchi tukuy wawankunatapas yuyahushkanchita. [3]Yaya Diosta yuyashpanchika kamachishkanta kasunchi. Chay kamachishkanka manami kanchu shuk shimi shunkunchita kichkiyachik, ashwan kasuypami kan. [4]Yaya Diospa wawankuna kashpanchimi chay mana alikunata rurachikta manana kasushpanchimi winsinchi. Tukuy shunkunchimanta pacha Jesukristupi sinchikushpa payllata kasushpanchimi chay mana alikunata rurachikta winsinchi. [5]Jesús Yaya Diospa shuklla Wawan payshina Yaya Diosllatata kananta kirishpanchimi chay mana alikunata rurachikta winsik runakunami kanchi.

Jesús Yaya Diospa Wawan kananta riksichikkunamanta riman

[6]Chay Yaya Diospa shuklla Wawan payshina Yaya Diosllatata Jesukristu kay allpama shamurka. Kayma shamushpan yakupi bawtisarirka. Chaymanta ñukanchiranti kruspi wañushpan yawarnin shuturirka. Pay shamushpan mana shamurkachu yakupi bawtisarinanllapa, ashwan kruspi wañushpan yawarnin shuturinanpapas shamurka. Yaya Diospa Espíritun shutipa kashkata riksichik kashpanmi ñukanchita riksichin Jesukristu Yaya Diospa Wawan kananta. [7-8]Manami Yaya Diospa Espiritunllachu ñukanchita Jesús Yaya Diospa Wawan kananta riksichin. Yakupi bawtisarishkanmanta, chaymanta wañushpan yawarnin shuturishkanmantapas Yaya Diospa Wawan kananta yachanchi. Chay kimsantimantami chasnalla Yaya Diospa shuklla Wawan payshina Yaya Diosllatata kananta yachanchi.

[9]Ñukanchi runa masinchikunapa rimashkankunata kirinchi. Chasna kashpanmi Yaya Dios ñukanchita riksichishkanta ashwan kirinanchi tiyan, pay runakunamanta ashwan shutipata rimak kashkanrayku. Paymi ñukanchita riksichin Jesús paypa Wawan kananta. Chayrayku akuychi paypa riksichishkanta kirishunchi. [10]Maykan runami Yaya Diospa Wawanpi sinchikun, paymi shunkunpi yachan Yaya Dios Jesusmanta wawaynimi nishpa rimashkanka shutipa kananta. Maykan runami chay Yaya Diospa rimashkanta mana kirinchu, payka Yaya Dios llullanmi nishpa rimahukshinami kan, Wawan Jesusmanta rimashkanta mana kirishkanrayku. [11]Yaya Dios Wawan Jesukristuta kachashpan ñukanchita suma wiñaypa paywa kawsayta kurka. Jesukristupi kirishpanchi ñukanchita wiñaypa kawsayta kushpan riksichirka Jesukristu paypa Wawan kananta. [12]Maykan runapimi Yaya Diospa Wawanka kawsan, paymi wiñaypata Yayan Dioswa kawsanka. Maykan runapimi Yaya Diospa Wawanka mana kawsanchu, payka manami Yayan Dioswa kawsahunchu, chaymantapas manami siluma Yayan Dioswa kawsak rinkachu.

Shuk kunanakuna Yaya Diospa wawankunarayku

[13]Yaya Diospa Wawanpi sinchikuk runakuna kashpaykichi kankunarayku

kayta killkahuni wiñaypa Yaya Dioswa
kawsanaykichita yachanaykichipa.
14Yaya Diosta munashkantashina
tapushpanchika payka tukuy tapushkan-
chitami uyanka. Chayta yachashpanchi
kushikushpa paypi sinchikunchi.
15Tukuy payta tapushkanchita uyananta
yachashpanchi chasnallatatami yachan-
chi chay tapushkanchita ña paktachish-
kanta.
16Shuk kankunamanta kirik masikichi
uchata rurahushkanta rikushpaykichi
chay uchata rurashkanrayku mana
wiñaypa wañuyta parisina kashpan
payrayku Yaya Diosta mañaychi.
Chasna mañashpaykichi chay uchata
rurashkanka llakichiypa kashpan Yaya
Dios payta kishpichinka wiñaypa
wañuyta parisina kashkanmanta. Shuk
uchakuna tiyan mana llakichiypachu,
chaykunata rurashpanchimi wiñaypa
wañuyta parisinanchi tiyan. Chasna
uchakunata rurakkunaraykuka mana
mañaychichu. 17Tukuy mana ali
ruranakunami kan ucha. Chasna
kashpanpas manami karan uchata
rurashkanchikunamantachu wiñaypa
wañuyta parisishunchi.
18Yachanchi Yaya Diospa wawankuna
kashpanchi manana uchata rurashpa
katihushkanchita. Yaya Diospa Wawan
ñukanchita kuyrahushpanmi supayka
ñukanchita manana atipanchu nima
imata ruranata. 19Yachanchi Yaya
Diospa wawankuna kananchita,
chaymanta yachanchi tukuy Yaya
Diosta mana kasuk runakuna supayku-
napa apunpa kamachishkankuna
kanankunata.
20Chaymantapas yachanchi Yaya
Diospa Wawan kay allpama shamush-
kanta. Paymi ñukanchita riksichirka
shuklla shutipa Yaya Diosta.
Jesukristuta riksishkanchirayku shuklla
shutipa Yaya Dioswa shuk yuyayllawa
kawsanchi. Yaya Diospa Wawan
Jesukristuka shutipa Yaya Diosmi kan,
ñukanchi runakunata wiñaypa
kawsayta kuk. 21Wawkinikuna
paninikuna, ama kasuychichu yanka
dioskunata.

Chayllata killkashkani.

Wawkikichi turikichi
Juan

ISHKAYNIN JUANPA KUNASHPA KILLKASHKAN

Shutipa kashkata riksishpa yuyanakushpa kawsanamanta riman

1 Munashkayni wawkinikuna paninikuna,
ñuka ruku yachachik kayta killkahuni
kankuna shuk llaktapi tantarik Yaya Diospa
akllashkan runakunarayku. Yapa
yuyashkayni runakunami kankichi. Mana
ñukallachu kankunata yuyani, tukuy
ñukanchiwa pakta shutipa kashkata
riksichik Yaya Diospa shiminta kasukkuna-
pas kankunata yuyanahunmi. 2 Yaya Diospa
shutipa kashkata riksichik shimin
ñukanchita yuyachihushkanraykumi
kankunata yuyanchi. Chay shutipa
kashkata rimashkanka wiñayparayku
shunkunchipi wakaycharishkami kan.
3 Chay shutipa kashkata riksichik Yaya
Diospa shiminta kirishpa, shukwa shukwa
yuyanakushpa kawsashpanchi Yaya Dios
paypa Wawan Jesukristupas ñukanchita
alita yanapanka. Ñukanchita yuyashpa
tukuyta ruranka kishpichinanpa. Uchanchi-
kunamanta llakichinka, chaymantapas
ñukanchita yanapanka runa masinchiku-
nawa kushilla kawsananchipa.
4 Yaya Dios ñukanchita kamachirka
paypa shiminta alita kasunanchipa.
Chayrayku shukkuna kankunamanta
shutipa kashkata riksichik shiminta
kasukkunata tarishpayni yapa
kushikushkani. 5 Kunan wawkinikuna
paninikuna, tukuy kankunata rimani
shukwa shukwa yuyanakushpa
kawsanaykichipa. Chay kamachinaka
mana kanchu mushu, ashwan
Jesukristuta kirishkaykichimanta pacha
ña uyashkankichi. 6 Yaya Diospa
kamachishkanta paktachishpa
kawsahushpanchi shutipa yuyana-
kushpa kawsanchi. Kirik tukushkayki-
chimanta pacha chay kamachishkanta
uyashkankichi kasunaykichipa.

Llullachishpa yachachikkunamanta riman

7 Kay allpapi tiyan achka llullachishpa
yachachikkuna. Paykuna
Jesukristumanta llullachishpa yachachi-
nahun mana shutipa runa tukushkanta.
Chasna rimakkunaka ashwan
tukuymanta llullachikkunami kanahun,
chaymantapas Jesukristuta yapa
chiknikkunami kanahun. 8 Alita
kuyrarishpa kawsaychi chay
llullachishpa yachachikkuna mana
kankunata llullachinankunapa.
Kankunata llullachishpankunaka tukuy
ali rurashkaykichika yankami kanka.
Chayta yuyarishpaykichi kuyrarishpa
kawsaychi Yaya Dios tukuy ali
rurashkaykichimanta kankunata
kushichinanpa.
9 *Kristupa yachachishkanmanta
anchurishpaykichika Yaya Dioska
manami yayaykichichu kan. Kristupa

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

yachachishkanta katishpaykichika Yaya
Dioska yayaykichimi kan, chaymanta
paypa Wawan Kristu kankunapi kawsan.
10Shuk runa paktashpan Kristupa mana
yachachishkantashina yachachik, ama
payta wasikichipi yaykuchiychichu,
nima kwintachiychichu. 11Chasna
runawa kwintashpaykichika millaypata
rurahushkanpi paywa ishkayyashkashi-
nami kankichi.
12Achka tiyawashpanpas kankuna-
rayku killkanaynipa, mana munanichu
killkashpa rimanata. Ashwan munani
kankunata rikuk rinata ñawipura
kwintashpanchi kushikushpalla
kananchipa. 13Kay llaktapi tantarik
wawkikuna panikuna kankunawa pakta
Yaya Diospa akllashkan wawankuna
kankunata saludanahun.

Chayllata killkashkani.

Wawkikichi turikichi
Juan

KIMSAYNIN JUANPA KUNASHPA KILLKASHKAN

Juan Gayota kushichishkanmanta riman

1 Munashkayni Gayo, ñuka ruku
yachachik kayta kanrayku killkahuni.
Yapa yuyashkayni runami kanki.
2 Munashkayni wawkini, yachani ña
alita Yaya Diospi sinchikurihushkaykita.
Chasna kashpan payta mañani kanta
wakaychashpan tukuypi alita yanapa-
nanpa, chaymantapas nima shuk unkuy
kanta apinanpa. 3 Shuk kirik masinchi-
kuna shamushpankuna Yaya Diospa
shutipa kashkata riksichik shiminta alita
kasuhushkaykita kwintawashkakuna.
Chayta yachashpayni achkata
kushikushkani. 4 Wawaynikunashina
kahuk runakuna shutipa kashkata
kasushpa kawsahushpankuna atunta
kushikuni. Chaymanta pasa kushiku-
naka ñukarayku mana tiyanchu.
5 Munashkayni wawkini, tukuy uras
shuk llaktakunamanta Jesukristuta kirik
masinchikunata alita yanapashpa
kawsahunki, paykunata mana
riksishpaykipas. 6 Jesukristuta kirikkuna
tantarishkanchipi ñukanchita kwintash-
kakuna maytukuytami paykunata
yuyashpa yanapashkanki. Wawkini, kuti
kanpi paktashpankuna Yaya Dios
munashkanshina paykunata munahush-
kankunapi yanapay, katinankunapa
alilla maytachari Yaya Diospa shiminta
yachachik rihunkuna. 7 Jesukristumanta
yachachishpa purihushkankunarayku
paykunata yanapay. Manami munashka-
kunachu Yaya Diosta mana kasukkuna
paykunapa pishihushkanpi yanapanan-
kunata. 8 Chasna kashpanmi ñukanchi
kirikkuna pishihushkata kushpa
paykunata yanapananchi tiyan, shutipa
kashkata yachachihushkankunapi
yanapak kananchipa.

Juan riman Diotrefeska mana alita rurashkanmanta

9 Kankuna chaypi tantarik Jesukristuta
kirikkunarayku killkashpayni
Diotrefeska paylla kamachik kanayash-
kanrayku killkashkaynita mana
kasushkachu. 10 Chasna kashpan
kankunama rishpayni tantarishkayki-
chipi tukuy paypa rurashkanta rimasha,
yanka millaypa shimikunata ñukanchi-
manta rimashpa purihushkanta. Payka
manami rimashkanllawachu kiparishka,
ashwan shuk partimanta kirikkuna
paktashpankuna wasinpi mana
yaykuchinayanchu. Shuk kankuna
Jesukristuta kirikkunamanta paykunata
yaykuchinayashpaykichi payka mana
munashpan kankunata tantarinaykichi-
manta wichun.
11 Munashkayni wawkini, ama ruraychu
runakuna mana alita rurashkankunata-
shina. Ashwan runakuna alita rurashkanku-
natashina ruray. Maykan runami alita
rurak kan, payka Yaya Diospa wawanmi.

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

Maykan runami mana alita rurakchu kan,
payka manami Yaya Diostaka riksinchu.
12Wawkinchi Demetriomanta tukuy
runakuna alita rurak kananta rimanahun.
Chaymantapas Yaya Diospa shutipa
kashkata riksichik shimin paymanta ali
kananta rimahukshina kan chay shimita
kasuhushkanwa rikuchishkanrayku.
Ñukanchipas alita rurak kananta rimanchi.
Kanka yachanki shutipa kashkata
rimahushkanchita.

**Juan saludashpa
killkashkanta tukuchin**

13Ñukapa achka tiyawashpanpas
kanrayku killkanaynipa, mana
munanichu killkashpa rimanata.
14Ashwan munanimi utkalla kanta
rikuk rinata ñawipura kwintanan-
chipa. 15Yaya Dioska kanta yanapa-
chun kushilla kawsanaykipa. Kaypi
kahuk kanpa munashkayki wawkin-
chikuna paninchikuna kanta saluda-
nahun. Chaymantapas chaypi kahuk
munashkanchi wawkinchikunata
paninchikunata saludapay karan
shukta.

Chayllata killkashkani.

Wawkiki
Juan

JUDASPA KILLKASHKAN

Judas Jesukristuta kirikkunata saludan

1Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ñuka Judas Jesukristupa kamachishkan runa kani, chaymantapas *Santiagopa wawkin. Kankunaka Yaya Diospa kayashkankuna kashpaykichi Jesukristuta kirishpa kawsanaykichipa kankunarayku killkani. Yayanchi Diospa munashkan Jesukristupa alita kuyrashkan runakuna kankichi. 2Yaya Dioska kankunata tukuy uras ashwanta llakichichun, chaymantapas yanapachun ashwanta ashwanta kushilla yuyanakushpa kawsanaykichipa.

Llullachishpa yachachikkunamanta riman

3Munashkayni wawkinikuna paninikuna, yapakta munashpayni kankunarayku killkani Yaya Dios ñukata kankunatapas chasnalla kishpichishkanmanta. Yaya Dioska ñukanchi paypa runankunarayku shuk shimillatami kacharka kirinanchipa imashnami kishpishunchi nishpa. Chay shimitami ña kankunata alita yachachishpanchi kirirkankichi. Ashwan shuk shimika mana tiyankachu. Kunanka killkanayni tiyan kankunata alita kunanaynipa chay kirishkaykichi shimillata kirishpalla, mana manchashpa yachachishpalla kawsanaykichipa.

4Shuk runakunaka llullachishpami kankunapi yaykushkakuna. Paykunaka kanahunmi Yaya Diosta chiknik runakuna. Yaya Dios llakichiysiki kan nishpa yuyarishpankuna tukuy millaypa munanankunallata rurashpa kawsanahun. Chasna millaypata rurak kashpankunami shuklla ñukanchita Kamachik Amunchi Jesukristumanta manami paytaka riksinichu nihuk runakunashinami kanahun. Chasna runakunamantami Yaya Dioska ñawpamanta pacha ña rimarka paykunata wiñayparayku sinchita kastigananta.

5Ña alita yachashpaykichipas kutikashka kankunata yuyachini Yaya Dios ñawpamanta pacha mana alita rurakkunata kastigashkanta. Yaya rukunchi wañukuna Egipto allpapi kawsahushpankuna paykunata sinchita kamachishpa parisichirkakuna. Yaya Dios paykunata llakichishpan chay Egipto allpamanta llukshichirka. Chasna puntiru tukuy paykunata egipto runakunamanta kishpichishpanpas chaymanta tukuy manana payta kirinayakkunata mana ashwan llakichishpachu llamputa kulluchirka. 6Ñawpa mana alita rurak *angelkunatapas Yaya Dios kastigarka. Paykunaka manana angelkunashina kawsanayashpankuna Yaya Diospa kushkan kawsanankunamanta llukshirkakuna. Yaya Dios paykunata chasna mana alita rurashkankunamanta

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

kastigashpan mana ismuk kadenakunawa watashpa chay manchaypa amsa wakaychananpi wichurka. Chaypi taparishka kiparinkakuna Yaya Diospa atun kastiganan puncha paktarinankama chay uras wiñayparayku kastigay tukunankunapa. 7Chay ñawpa llaktakuna Sodomapi Gomorrapi, chay llaktakuna muyukta llaktakunapipas mana alita kawsak runakunatapas Yaya Dioska kastigarka. Paykunaka chay Yaya Diospa kastigashkan angelkunashina mana alita kawsakkuna karkakuna. Runakunapuralla tupanakushpa kawsanahuchun kari warminllawa warmi kusanllawa nishpa Yaya Diospa rimashkanta mana kasushpa yapa millaypata kawsarkakuna. Chasna kawsashkankunamantami Yaya Dios paykunata kastigashpan wiñaypata mana wañuk ninapi parisinahun. Chasna Yaya Dios paykunata kastigashpanmi yachanchi tukuy mana alita rurak runakunata chasnallatata sinchita kastigananta.

8Chasna Yaya Dios ñawpa kastigashkanta yachashpankunatata chay kankunapi yaykushkakuna llullachikkuna chay ñawpa millaypata kawsak runakunashinami kawsanahun. Chasna kawsashpankunami paykuna kikin aychankunata wikiwa mapayachihukshina kanahun. Paykuna kikin yuyayninkunamantami muskuyninkunamantami yachachinahun. Nima pita kasunata munashpankuna tukuy apukunata chikninahun. Mana pinkarinata yachak runakuna kashpankunami atun yachayyu wayrapi kawsak kamachikkunamantapas asichishpa millaypata rimanahun. 9Nima angelkunata atun kamachik angel Miguel atiparkachu supaykunapa aputa asichishpa pinkachishpa rimanata ñawpa paywa Moisés wañupa aychanmanta rimanakushpankuna pimi apanka nishpa. Supay kashpanpas paytaka manami asichishpa pinkachishpa rimarkachu millaypata rurashkanmanta kastigay tukunanta. Ashwan kasnalla rimarka: Yaya Dios kanta mana alita rurashkaykikunamanta rimachun nishpa. 10Chay llullachik runakunaka mana riksishkankunamanta mana yachashkankunamanta mana pinkashpa asichishpa millaypata rimanahun. Paykunaka mikushpalla mapakushpalla kawsak yuyay illa shunku illa animalkunashina kawsanallata yachanahun. Chasna kawsashkankunawa paykuna kikinlla waklichirishpa wañunkakuna wiñayparayku kastigay tukunankunapa.

11Ay, imashna kastigushi paykunarayku tiyanka. Yaya Diosta kasukkunata llullachishpankuna manana payta kasushpa kawsanankunapa, chay ñawpa kawsak wawkinta wañuchik Kainshina[a] wañuchik kanahun. Chay ñawpa yachachik *Balaam wañushina kullkiranti llullachik tukushpankuna paykuna kikin llullachirinahun. Chaymantapas chay ñawpa kawsak Yaya Diosta mana kasunayak runa Koreshina[b] mana kasunayashpankuna paykuna kikin wañuyta maskanahun.

12Chay llullachik runakunaka mana pinkashpachu kankunawa kanahun yuyanakushpa tantaylla mikuhushkaykichipi. Paykunaranti Yaya Diosta mana riksik runakuna kankunamanta asichishpa millaypata rimanahun. Paykunaka chawpikichipi kushilla mana pinkashpa nima shukkunata yuyarishpa saksakta mikunahun upyanahun. Yachachikkuna kashpankunapas kirikkunata yachachishpa kuyrananku-

a Rikuy Génesis killkapi 4.1-8 **b** Rikuy Números killkapi 16.1-35

napa paykuna kikinllata kuyrak
runakuna kanahun. Yaku illa yana
puyukunashina llullachikmi kanahun.
Wayra apashkashinami pantarkakuna.
Shuk kaspi muyu illashina mana valik
kanahun, pankankuna wicharishka
chakirishkashina, chaymantapas ankun
surkurishka wañushkashina. 13Sinchi
wayrapi atun yaku marpa ulasninkuna-
shina mana samanata yachak kanahun.
Imashnami ulaskuna sinchi wayrapi
ulasyahushpankuna putskuta wichuna-
hun, chasnashinami chay llullachik
runakunaka mana samashpa pinkaypa
rurashkankunata rikuchinahun. Llukshi-
nankunata pantachishka istrillakuna-
shina kanahun ñampita pantachishkata
mana yanapak. Chasna kashpankunami
Yaya Dios paykunata chay manchaypa
amsapi wichunka wiñayparayku chaypi
parisinankunapa.

14-15Yaya Dios chasna runakunata
kastigananmanta yaya rukunchi
*Enokpas ñawpa kay allpapi kahush-
panra ña rimarka. Chay puntiru runa
Adanmanta kanchisnin miraynin
Enokka kay manara paktarishkata
rimarka kasna:

> Kuyrariychi. Amunchika paypa
> mana yupaypa waranka
> waranka angelkunawa
> shamunka tukuy mana alita
> rurak runakunata kastigananpa.
> Tukuy payta mana kasuk
> uchayu runakunataka payta
> mana kasunayashpa
> piñachishpa millaypata rurash-
> kankunamanta, tukuy payta
> chiknishpa mana alita rimash-
> kankunamantapas kastiganka
> nishpa.

16Chay mana alita rurak runakunaka
tukuymanta rimarishpa kawsanahun.
Nima imapi kushikunayanahunchu.
Paykuna kikin munanankunallata
kasushpa kawsanahun. Yachak
tukushpa ali shimikunawa llullachina-
hun. Runa masinkunata mishki shimiku-
nawa kushichishpa rimanahun paykuna-
manta yanka apinankunapa.

Yaya Diosta kasukkunata kunana shimikuna

17Munashkayni wawkinikuna
paninikuna, yuyarinaykichi tiyan
Jesukristupa *apostolninkuna manara
paktarishpan ña kankunata rimashkan-
kunata. 18Kasna kankunata rimarka-
kuna: Kay allpa tukurihushkan puncha-
kunapi tiyanka mana pinkashpa Yaya
Diospa rimashkanmanta asichishpa
mana alita rimakkuna. Paykunaka Yaya
Diosta mana kasushpa paykuna kikinpa
millaypa munanankunallata rurashpami
kawsankakuna nishpa. 19Chay
asichishpa rimakkuna kankunata
yuyachinahun rimanakushpa chikninа-
kushpa manana shuk yuyayllawa
kawsanaykichipa. Paykunaka animalku-
nashina aychankunapa munashkankuna-
llata kasunahun. Manami nima imapi
Yaya Diospa Espíritun yuyachishkan
runakuna kanahunchu.

20Munashkayni wawkinikuna
paninikuna, kankunaka Yaya Diospa
shiminta alita shukwa shukwa yachachi-
nakuychi tukuy uras ashwan alita
Jesukristupi sinchikushpa payta
kasushpa kawsanaykichipa. Chaymanta-
pas Yaya Diospa Espíritun kankunata
yuyachishkanshina Yaya Diosta
mañaychi. 21Pay kankunata yapa
yuyashkanta yuyarishpa payshina
runakunata yuyashpa kawsaychi.
Chaymantapas mana sampayashpa
chapaychi Amunchi Jesukristu
kankunata llakichishpa pushananta
wiñaypa paywa pakta silupi kawsanay-
kichipa. 22Kankunapi kahuk ishkay
yuyayyu runakunataka yuyashpa

kunaychi alita Jesukristullapi sinchikunankunapa. [23]Chaymantapas shukkuna ninapi sintihukshina ña chinkarina kahukkunataka ninamanta surkuhukkunashina utkalla yanapaychi kishpinankunapa. Shuk mana alita rurak runakunatapas llakichiychi. Chasna paykunata llakichishpaykichimi alita kuyrarinaykichi tiyan. Tukuy mana ali rurashkankunata chikniychi mana kankunapas paykunashina shuk imapi mana alita ruranaykichipa.

Judas Yaya Diosta atunyachishpa riman

[24]Yaya Dios tukuyta atipak kashpan yachan kankunata wakaychanata mana uchapi urmanaykichipa. Chaymantapas munan Jesukristu kuti shamushpan kankunata ucha illata yapa kushillakunata suma punchahlla puntanpi churanata.

[25]Chay shuklla Yaya Diosmi Jesukristuta kachashpan ñukanchita Kishpichik kan. Payllami suma mana rikuypa punchahlla kan, atun suma apu, tukuyta kamachik, tukuyta atipak, wiñaypamanta pacha kawsak, kunankama, wiñayparayku. Chasna kachun.

Chayllata killkashkani.

Wawkikichi turikichi
Judas

JESUKRISTU JUANTA KAY ALLPAPI SILUPIPAS ÑA PASANAN KANANMANTA RIKUCHISHKANTA KWINTAK KILLKA

Juan killkan Jesukristu payta riksichishkanta

1 [1]Ñuka Juan kayta killkahuni Jesukristu ñukata riksichiwashkanta imashnami kay allpapi silupipas ña pasanan tiyan. Manara nima pi yachashpanra Yaya Dioska Jesukristuta riksichirka imashnami kay allpapi silupipas tukunka, payna ñukanchi runankunata riksichinanpa. Chaymanta Jesukristuna paypa *angelta kacharka Yaya Dios payta riksichishkanta ñuka paypa kamachishkan runantana riksichiwananpa, ñukana tukuy Jesukristupa kamachishkan runakunata riksichinaynipa.

[2]Ñukaka Yaya Diospa rimashkantami rimani. Chaymanta Jesukristu chay Yaya Diospa rimashkanka shutipami nishkanta rimani. Chaymantapas rimani rikuhushkaynillapi muskuypishina rikushkaynita. [3]Kushillami kankakuna maykan runakunami kay Yaya Diospa riksichiwashkanta leyinahun, chaymantapas maykankunami uyashpankuna kay killkarishkata kasunahun. Yachanchi tukuy kay Yaya Diospa riksichiwashkanka ña paktarinan kananta.

Juan kanchis llaktakunapi kawsak Jesukristuta kirik runakunarayku killkan

[4]Ñuka kankunarayku killkani kay Asiapi kanchis llaktakunapi Jesukristuta kirik runakunarayku. Yaya Dios kankunata llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykichipa. Paymi ñawpamanta pacha tiyarka, kunankama kawsan, chaymantapas shamunan tiyan. Chaymantapas Yaya Diospa puntanpi kahuk Espíritun, maykanmi tukuy alikunapi yanapahun, kankunata llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykichipa. [5]Chasnallatata Jesukristupas kankunata llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykichipa. Paymi shutipa kashkata riman. Tukuy wañushka runakunamanta paymi puntiru kawsarirka manana kuti wañunanpa. Payka tukuy kay allpapi apukunamanta atun kamachikmi. Payka ñukanchita yuyan. Ñukanchiranti wañushpan yawarnin shuturishkanrayku uchanchikunata pichashka. [6]Paymi ñukanchita akllashka paywa pakta kamachinanchipa. Chaymantapas ñukanchita akllashka runakunata Yaya Diosta riksichinanchipa, tukuy paykunarayku mañakkuna kananchipa. Tukuy

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

runakuna wiñayparayku Jesukristullata
atunyachishpa kushichinahuchun.
Paylla tukuy uras wiñayparayku
tukuyta kamachichun. Chasna kachun.
7Wawkinikuna paninikuna, alita
uyawaychi. Jesukristuka shamunkami
puyu chawpipi tukuy ñukanchi runaku-
nata kamachik kananpa. Tukuy payta
rikushunchi. Payta klabashpa wañuchik
runakunapas rikunankuna tiyan. Tukuy
kay allpapi chikan chikan allpakunapi
kawsak mana payta kasuk runakuna
payrayku llakirishpa wakankakuna:
Imaraykushi mana payta kasushkanchi-
chu nishpa. Chasnami kanka.
8Tukuypa amun Yaya Diosmi riman:
Imashnami abesedarioka A-letrawa
kallarin Z-letrawa tukurin, chasnashi-
nami ñuka tukuyta kallarichik tukuyta
tukuchik kani. Rimashpayni tukuy
kallarin, chaykamalla nishpayni tukuy
tukurin. Ñukami kani ñawpamanta
pacha, kunankama kawsani, chaymanta-
pas shamunayni tiyan. Ñukami tukuyta
atipak kani nishpa.

**Juan rikuhushkanllapi
muskuypishina Kristuta
rikushkanmanta riman**

9Ñuka Juan kirik masikichimi kani.
Kankunawa pakta shuk yuyayllawa
Jesuswa kani. Kankunashinami parisini.
Ñukapas kankunawa pakta Yaya Diospa
ali kamachinan mushu mundupi
Jesukristuwa pakta tukuyta kamachi-
shunchi. Kankunashina ñukapas imapi
parisishpaynipas sinchikurishpayni
mana sakishanchu Jesusta kasushpa
kawsanata. Yaya Diospa shiminta
yachachishkaynirayku, Jesús shutipa
kashkata rimashkanta yachachishkayni-
raykupas kastigawashpankuna isla
Patmospi churawarkakuna.
10Chaypi kashpayni shuk domingo
puncha Yaya Diospa Espíritun sumakta
tukuypi yuyachiwarka. Chasna
tukushpaynimi washaynimanta
uyarkani shuk kurmitatashina sinchita
rimahukta. 11Chay rimahukka
rimawarka: Kay rikunaykitaka shuk
killkapi killkay. Chaymanta kachay
chay kanchis llaktakunapi ñukata
kiriwak runakunarayku, Efeso
llaktarayku, Esmirna llaktarayku,
Pérgamo llaktarayku, Tiatira
llaktarayku, Sardis llaktarayku, Filadel-
fia llaktarayku, chaymantapas Laodisea
llaktarayku.
12Chaypina tikrarirkani chay rimawa-
hukta rikunaynipa. Chaypi rikurkani
kanchis oromanta lamparín tiyarinaku-
nata. 13Chay lamparín tiyarinakuna
chawpipi rikurkani runashina rikunayu
shayahukta. Pay churarishka kahurka
atun apupa suni churarinanta. Pichunpi
watarishka kahurka oromanta
chumpita. 14Chukchanka karka
utkumanta yapa yura mana rikuypa
rantipak. Ñawinkunaka rikurirka nina
sintihukshina. 15Chakinkunaka karka
shuk chuya fierro ninapi pukayachish-
kashina. Paypa shiminka shuk atun
yaku urkumanta urmahukshina
uyarirka. 16Kuska makinpika charihurka
kanchis istrillakunata. Rimahushpan
shiminmanta llukshirka ishkanti parti
wiluyu sablishina. Uyanka inti chawpi
puncha sinchita intihukshina rikurirka.
17Chasna payta rikushpayni wañush-
kashina paypa puntanpi allpama
urmarkani. Chaypina kuska makinta
ñukapi churashpan rimawarka: Ama
manchawaychu. Manarapas nima ima
tiyashpanra ña tiyarkani. Tukuy
imakuna tukurishpanpas ñukaka
kawsashallami. 18Ñukami kani Tukuy
Uras Kawsak. Kashkani wañushka.
Chaymanta kawsarishpayni kawsani
wiñayparayku. Ñuka kani runakunata
kastigarinankunamanta kishpichik,

chaymantapas kani runakunata
wiñaypata kastigarinankunapa wichuk.
19Tukuy rikushkaykita killkay. Washa
rikuchinaynikunatapas rikushpayki
killkay. Puntiru killkanki kunan
pasahushkanmanta, chaymanta
killkanki tukuy pasananta rikuchinay-
nita.
20Ñami rikushkanki kanchis istrillaku-
nata kuska makinipi charihushkaynita.
Chaymantapas rikushkanki kanchis
lamparín tiyarinakunata. Kunanka
rimashkayki kay rikushkaykika imatami
rimanayan. Chay kanchis istrillakunaka
kanahun kay kanchis llaktakunapi
kiriwak runaynikunata yachachikkuna.
Chay kanchis lamparín tiyarinakunaka
kanahun chay kanchis llaktakunapi
kiriwak runaynikuna nishpa
Jesukristuka rimawarka.

Jesukristu Juanta riman Efeso llaktapi kawsak payta kirikkunarayku killkananpa

2 1Chaymanta Jesukristu ñuka
Juanta rimawarka: Killkay Efeso
llaktapi kiriwakkunata yachachikrayku
kasna: Ñuka chay kanchis istrillakunata
kuska makinipi charihuk, chay kanchis
lamparín tiyarinakuna chawpipi
purihuk kankuna chaypi kawsak
runaynikunata rimani:
2Ñukami tukuy rurashkaykichita
riksini. Yachani mana sampayashpa
alita yachachishpa sinchita tarawahush-
kaykichita. Chaymanta yachani
millaypata rurak runakunata chawpiki-
chimanta anchuchishkaykichita.
Chaymanta yachani Yaya Diospa
yachayninwa yachachihuni nishpa
yanka rimak runakunata yachachihush-
kankunamanta alita tapushkaykichita.
Chasna llullaysiki kanankunata
riksishkankichi. 3Chaymantapas yachani
mana sampayashpa kasuwahushkayki-
chita. Chasna ñukata kasuwashkaykichi-
rayku achkata parisishkankichi. Chasna
parisishpaykichipas mana sakiwashkan-
kichichu.
4Chasna mana sakiwashpa kawsash-
paykichipas rikuhuni manana tukuy
shunkuykichimanta pacha yuyawahush-
kaykichita, imashnami puntiru yapa
yuyapayawarkankichi. Chaymantapas
manana alita yuyanakushpa kawsahun-
kichinachu kankunapura. 5Alita
yuyariychi imashnami tukushkankichi.
Manana alita yuyawahushkaykichita
yuyarishpaykichi llakiriychi. Kutikashka
ñukata yuyawashpa kankunapurapas
alita yuyanakushpa kawsaychi. Mana
kashpaka kunkaymanta kankunata
wichusha manana lamparín tiyarina-
shina kanaykichipa. 6Shuk parti
kushikuni kankunamanta. Kankunaka
chiknihunkichi *nikolaitakunapa
rurashkankunata, maykankunatami
ñukapas chiknini.
7Maykankunachari kankunamanta
Yaya Diospa Espíritun karan llaktaku-
napi kiriwak runaynikunata rimahush-
kanta uyanahun kasunahuchun.
Kankuna parisihushpaykichipas
kasuwashpalla kawsashpaykichika
karashkaykichimi chay kawsayta kuk
kaspipa muyunta wiñaypa kawsanayki-
chipa. Chay kaspika Yayayni Diospa
suma kushilla kawsananpimi. Chasnami
Jesukristuka rimawarka kankunarayku
killkanaynipa.

Jesukristu Juanta riman Esmirna llaktapi kawsak payta kirikkunarayku killkananpa

8Chaymanta kuti rimawarka: Killkay
Esmirna llaktapi kiriwakkunata
yachachikrayku kasna: Ñukami kani
tukuyta kallarichik tukuyta tukuchik.
Rimashpayni tukuy kallarin, chaykama-
lla nishpayni tukuy tukurin. Kashkani

wañushka. Chaymanta kawsarishkani.
Chasna kashpayni kankuna chaypi
kawsak runaynikunata rimani:
9Ñuka riksini kasuwashkaykichirayku
sinchita parisihushkaykichita. Yachani
nima imayu kanaykichita. Chasna mana
imayu kashpaykichipas ñukata kirishpa
kawsahushkaykichirayku achka
imayushinallatata kankichi. Chaymanta
yachani shuk israel runakuna kankuna-
manta millaypata rimashkankunata.
Yaya Diospa akllashkan runakuna
kanchi nishpa rimanahun. Chasna
rimashpankunapas supayta kushichik
runakunami kanahun. 10Kankuna ima
parisinaykichita yachashpaykichipas
ama manchaychichu. Supaykunapa
apun shuk kankunata karselpi
satichinka kamananpa shutipachu
kasuwak kankichi manachu nishpa.
Chasnami kankunaka shuk punchaku-
nata parisinaykichi tiyan. Kankunata
wañuchinayashpankunapas alita
sinchikuriychi kawsanaykichikama
mana sakishpa kasuwanaykichipa.
Chasna kashpaykichimi kankunata
yaykuchisha wiñaypa ñukawa
kawsanaykichipa.
11Maykankunachari kankunamanta
Yaya Diospa Espíritun karan llaktaku-
napi kiriwak runaynikunata rimahush-
kanta uyanahun kasunahuchun.
Kankuna parisihushpaykichipas
kasuwashpalla kawsashpaykichika
manami wiñaypa parisinaykichipa
wichuy tukunkichichu. Chasnami
Jesukristuka rimawarka kankunarayku
killkanaynipa.

Jesukristu Juanta riman Pérgamo llaktapi kawsak payta kirikkunarayku killkananpa

12Chaymanta kuti rimawarka: Killkay
Pérgamo llaktapi kiriwakkunata
yachachikrayku kasna: Ñukami chay
ishkanti parti wiluyu sablitashina charik
kankunata rimani:
13Ñuka yachani supaykunapa apun
amuyashkan llaktapi sumakta
kamachishkan runakuna chawpipi
kawsahushkaykichita. Chasna kashpan-
pas mana sakishpachu kasuwankichi.
Chay llaktaykichipi, maypimi supayku-
napa apunpas kawsan ñukamanta tukuy
uras rimak Antipasta wañuchirkakuna.
Nima chay uras sakishkankichichu
ñukapi sinchikurinaykichita.
14Chasna mana sakishpa kasuwash-
paykichipas rikuhuni shukta shukta
mana ali rurahushkaykichita.
Kankunapa chawpikichipi tiyan mana
sakinayakkuna chay *Balaam wañupa
millaypa yachachishkanta. Chay
Balaamka ñawpa yaya rukunchi
wañukunapa kuntrankuna apu Balak
wañuta yanapashpa kunarka paykunata
uchata rurachinanpa. Chasna kunash-
pan yaya rukunchikunaka Balakta
kasushpa mikurkakuna wiwakunapa
aychanta, maykankunatami wañuchipa-
yarkakuna yanka dioskunata kushichi-
nankunapa. Chaymantapas musayana-
kushpa kawsarkakuna kuntrankunapa
yanka dioskunata kushichinankunapa.
Chasna rurak runakunallatatami tiyan
kankunapipas. Chaymanta tiyan
Balaamshina yuyayyu runakuna.
15Chaymantapas tiyan chawpikichipi
*nikolaitakunapa yachachishkankunata
mana sakinayakkuna. 16Llakiriychi chay
mana ali rurakkunata mana anchuchish-
kaykichirayku. Kutikashka ñukallata
kasuwashpa kawsaychi. Mana kashpaka
kunkaymantami kankunata kastigasha.
Rimahushpaynilla sabliwa tuksihuk-
shina chay mana ali rurakkunata
kulluchisha.
17Maykankunachari kankunamanta
Yaya Diospa Espíritun karan llaktaku-
napi kiriwak runaynikunata rimahush-

kanta uyanahun kasunahuchun.
Kankuna parisihushpaykichipas
kasuwashpalla kawsashpaykichika
karashkaykichimi mana riksishkaykichi
silumanta mikunata wiñaypa ñukawa
kawsanaykichipa. Chaymantapas
kushkaykichimi shuk yura rumita
mushu shutikichi killkarishkawa. Chay
mushu shutikichita nima pi riksinkachu,
kankuna apik amukunallami riksinkichi.
Chasnami Jesukristuka rimawarka
kankunarayku killkanaynipa.

Jesukristu Juanta riman Tiatira llaktapi kawsak payta kirikkunarayku killkananpa

18 Chaymanta kuti rimawarka: Killkay
Tiatira llaktapi kiriwakkunata yachachi-
krayku kasna: Ñukami kani Yaya Diospa
Wawan. Ñawinika nina sintihukshinami.
Chakinika chuya fierro ninapi pukaya-
chishkashinami. Chasna kashpaynimi
kankunata rimani:
19 Ñukami tukuy rurashkaykichita
riksini. Chaymanta yachani ñukata runa
masikichikunatapas yuyahushkayki-
chita. Yachanimi ñukapi alita sinchiku-
hushkaykichita, chaymanta runa
masikichikunata yanapahushkaykichita-
pas. Parisishpaykichipas mana
sampayashpachu alikunata rurashpa
kawsahunkichi. Chaymantapas
yachanimi puntiru alita rurashkaykichi-
kunamanta kunanka ashwan alikunata
rurahushkaykichita.
20 Chasna kashpaykichipas rikuhuni
kankuna sakishkaykichita chay warmi
Jesabel kankunata yachachinanpa. Yaya
Diospa yachayninwami yachachihuni
yanka nishpami kankunata llullachishpa
yachachihun. Kankunata yachachin
yanka dioskunata kushichishpa musaya-
nakunaykichipa, chaymantapas chay
yanka dioskunarayku wañuchishkan-
kuna wiwakunapa aychankunata
mikunaykichipa. 21 Unay ña payta
rimashkani chay millaypa ruranankku-
nata sakishpa ñukatana kasuwananpa.
Kunankama mana munanchu
musayashpa kawsahushkanta sakinata.
22 Chayraykumi kunan payta sinchi
unkuywa kastigasha. Payshina rurashpa
kawsakkunatapas sinchitami parisichi-
sha millaypa kawsahushkankunata
mana sakishpankunaka. 23 Chaymanta-
pas payta kasukkunataka parisichish-
pami wañuchisha. Chasna rurashpay-
nimi tukuy parti kiriwak runaynikuna
yachankichi tukuy kankuna runakunapa
yuyarihushkaykichita riksinaynita.
Chaymantapas yachankichi karan mana
alita rurakta kastiganaynita, karan alita
rurakta kushichinaynita.
24 Kunanka kankuna chay Tiatira
llaktapi chay millaypa yachachishkata
mana katikkunata rimani. Kankunaka
manami chay warmishinachu supayku-
napa apu yuyarishkanta yachakushpa
kawsashkankichi. Chasna ña alita
kasuwahushkaykichirayku mana
ashwanta kankunata kamachinichu.
25 Kayllata kankunata kamachini:
Kasushpalla katiwaychi shamunayni
punchakama.
26 Parisihushpaykichipas kawsanayki-
chikama munashkaynita rurashpa
kawsashpaykichika kankunatami
churasha ñukawa pakta tukuy llaktaku-
namanta runakunata kamachikkuna
kanaykichipa. 27-28 Chasnallatatami
Yayaynika ñukatapas churawarka tukuy
kay allpapi llaktakunamanta runaku-
nata kamachik kanaynipa. Kankuna
ñukawa pakta kamachikkuna
tukushpaykichi shuk fierromanta
rurarishka barawa tinahata pakihuk-
shina mana kasukkunata sinchita
kastigashpa kamachishunchi.
Chaymanta pakarihushkapi rikurik
ruyunchitashina kankunata kusha.

Ñukaka chay ruyunchishinami kani.
Imashnami ruyunchika rikurishpan
amsaka tukurin, chasnashinami
kankunawa kawsak shamushpayni
tukuy mana alikuna tukurinankuna
tiyan.
29Maykankunachari kankunamanta
Yaya Diospa Espíritun karan llaktaku-
napi kiriwak runaynikunata rimahush-
kanta uyanahun kasunahuchun.
Chasnami Jesukristuka rimawarka
kankunarayku killkanaynipa.

Jesukristu Juanta riman Sardis llaktapi kawsak payta kirikkunarayku killkananpa

3 1Chaymanta kuti rimawarka:
Killkay Sardis llaktapi kiriwakku-
nata yachachikrayku kasna: Ñuka tukuy
alikunapi yanapak Espiritupa amun,
chaymantapas chay kanchis istrillaku-
nata charihuk kankunata rimani:
Ñukami tukuy rurashkaykichita
riksini. Runa masikichikuna kankuna-
manta alita Yaya Diosta kasukkuna
nishpa rimahushpankunapas yachani
wañushkashina mana kasuwakkuna
kahushkaykichita. 2Wañushkashina
kahushkaykichimanta atariychi.
Chaymanta sinchikuchiychi manara
wañushkashina kahukkunata, ña
wañunalla kahunkuna. Rikuhuni
rurahushkaykichika Yayayni Diospa
rikushkanpi mana ali kahushkankunata.
3Yuyariychi kankunata yachachishkan-
kunata. Chayta yuyarishpaykichi alitana
shunkuykichipi wakaychaychi. Kuti
mushumanta Yaya Diosta kasushpa
kawsaychi. Wañushkashina kahushkay-
kichimanta mana atarishpaykichika
shuk shuwa kunkaymanta paktamuhuk-
shina nima pi yuyarihushkanpi kunkay-
manta kankunata kastigak shamusha.
4Kankuna Sardispi kirikkunamanta
tiyan masna runalla alita kasuwakkuna.
Kankuna chay alita kasuwakkunami
churarishkaykichita mana wikiyachik-
kunashina kankichi. Alita rurashpa
kawsashkaykichirayku suma yura
churarishka purinkichi ñukawa. 5Parisi-
hushpaykichipas kasuwashpalla
kawsashpaykichika suma yurata
churachishkaykichi. Shutikichita mana
pichashanchu chay wiñaypa Yaya
Dioswa kawsak runakunapa shutinkuna
killkarishkankunamanta. Chaymantapas
Yaya Diospa puntanpi, paypa *angelku-
napa puntanpipas kankunamanta
kushikushpa rimasha alita kasuwashpa
kawsashkakuna nishpa.
6Maykankunachari kankunamanta
Yaya Diospa Espíritun karan llaktaku-
napi kiriwak runaynikunata rimahush-
kanta uyanahun kasunahuchun.
Chasnami Jesukristuka rimawarka
kankunarayku killkanaynipa.

Jesukristu Juanta riman Filadelfia llaktapi kawsak payta kirikkunarayku killkananpa

7Chaymanta kuti rimawarka: Killkay
Filadelfia llaktapi kiriwakkunata
yachachikrayku kasna: Ñukami kani
ucha illa, alillata rurak. Tukuy ñukapa
rimashkaynika shutipami. Yayayni
Diospa kawsananta tapashpayni nima
maykan atipanchu paskanata paywa
kawsananpa. Chasnallatatami paskash-
payni nima maykan atipanchu tapanata
runakuna mana yaykunankunapa.
Chasna kashpayni kankunata rimani:
8Ñukami tukuy rurashkaykichita riksini.
Kankunarayku punkuta paskashpa
sakishkani runakunata yaykuchinaykichipa.
Chaytaka nima maykan atipanchu
tapanata. Kankuna mana yapa yachayyu
kashpaykichipas rimashkaynita kasushpalla
kawsashkankichi. Chaymantapas manami
ñukamanta rimashkankichichu mana payta
riksinchichu nishpa. 9Llaktaykichipi tiyan

supayta kushichik runakuna. Paykunaka
llullaysikikuna kashpankuna Yaya Diospa
akllashkan runakuna kanchi nishpa yanka
rimanahun. Chay runakunata kankuna-
manta yanka millaypata yuyarishkanku-
nata riksichishpayni puntaykichipi
kunkurinkakuna, kankunata yuyahushkay-
nita yachashpankuna.
10Kankunaka mana sampayashpa
kasuwaychi nishpa rimashkaynita alita
kasushkankichi. Chayrayku ñukapas
kankunata wakaychashkaykichi mana
ñukamanta anchurinaykichipa tukuy
kay allpapi kawsak runakunarayku atun
parisinakuna paktashpankuna. Chasna
paykuna parisinkakuna yachanaynipa
millaypata rurahushkankunata sakinka-
kunachu manachu nishpa. 11Ñuka ña
shamusha. Chasnalla alita kasuwaychi
mana nima maykan kankunata
kichunanpa kasuwashpalla kawsakku-
nata Yayayni Dios kunayahushkanta.
12Kankuna parisihushpaykichipas
kasuwashpalla kawsashpaykichika
kankunata orkontashina rurasha wiñaypa
Yayayni Diospa wasinpi kawsanaykichipa.
Chaymanta kankunapi killkasha paypa
shutinta, chaymantapas llaktanpa shutinta.
Chay llaktanka kankami silumanta
shamuhuk paypa ruranan Mushu Jerusalén
shutiyu. Chaymantapas kankunapi
killkasha mushu shutinita.
13Maykankunachari kankunamanta
Yaya Diospa Espíritun karan llaktaku-
napi kiriwak runaynikunata rimahush-
kanta uyanahun kasunahuchun.
Chasnami Jesukristuka rimawarka
kankunarayku killkanaynipa.

Jesukristu Juanta riman Laodisea llaktapi kawsak payta kirikkunarayku killkananpa

14Chaymanta kuti rimawarka: Killkay
Laodisea llaktapi kiriwakkunata
yachachikrayku kasna: Ñukami kani
tukuy Yaya Diospa rimashkanta
paktachik. Tukuy ñukapa rimashkay-
nika shutipami. Tukuy uras Yayayni
Dios yachachiwashkanllatami rimani.
Yayayni Dios munashpan siluta allpata
tukuy chaypi tiyashkakunatapas
rurarkani. Chasna kashpaynimi
kankunata rimani:
15Ñukami tukuy rurashkaykichita riksini.
Yachanimi riksiwak kashpaykichipas mana
alita kasuwahushkaykichita. Chasna
kashpaykichimi nima rupa yakushina nima
chiri yakushina kankichi. Ali kama rupa
kanaykichipa mana kashpaka chiri
kanaykichipa. 16Chasna nima rupa nima
chiri kahushkaykichirayku kankunataka
millashpaynimi wichushkaykichi.
17Chaymantapas rimahunkichi: Tukuy
imayu kanchi. Tukuy uras alilla kawsanchi.
Nima ima ñukanchita pishinchu nishpa.
Manami yuyarinkichichu imashnami
shutipa kankichi. Rikushkaynipika llakiypa
kawsakkuna, nima imayu, llatan, wisku
runakunashina kankichi.
18Kankunata kunani: Tapuwaychi chasna
mana ali kahushkanchimanta ñukanchita
kishpichiy nishpa. Ñukamanta rantiychi
ninamanta llukshishka orota rikushkaynipi
shutipa imayu kanaykichipa. Chaymanta
rantiychi yura churarinata, rikushkaynipi
pinkaypa llatan kahushkaykichimanta
churarinaykichipa. Chaymantapas rantiychi
rimilluta wiskushina kahushkaykichimanta
ampirinaykichipa. 19Kankunata yuyahush-
kayniraykumi sinchi shimiwa kunani.
Mana ali yuyaywa kawsahushkaykichita
sakiychi, kutikashka tukuy shunkuykichi-
manta pacha kasuwanaykichipana.
20Ñukami wasikichi punkupishina
kayashpa chapahuni shunkuykichipi
yaykuchiwanaykichipa. Yaykuchiwash-
paykichika parihu mikuhukshinami
kawsashunchi.
21Kankuna parisihushpaykichipas
kasuwashpalla kawsashpaykichika

imashnami ñukapas Yayayni Diosta kasushpalla kawsashkani, kankunata aputa rurasha ñukawa pakta kamachinaykichipa, imashnami ñukapas Yayaynipa kuchunpi tiyarishpayni apu tukushkani paywa pakta kamachinaynipa.

22Maykankunachari kankunamanta Yaya Diospa Espíritun karan llaktakunapi kiriwak runaynikunata rimahushkanta uyanahun kasunahuchun. Chasnami Jesukristuka rimawarka kankunarayku killkanaynipa.

Silupi Yaya Diosta kushichinankunamanta riman

4 1Chaymanta rikuhushkaynillapi muskuypishina rikurkani shuk punku paskarishkata silupi. Chaypi chay kurmitashina sinchita rimawakka kutikashka rimawarka: Sikamuy kayma, rikuchishkayki pasanan kashkata. 2Chay ratu Yaya Diospa Espíritun sumakta tukuypi yuyachiwarka. Chasna tukushpayni rikurkani silupi Yaya Diospa suma kamachinan tiyarinanta. Chaymantapas rikurkani pay kikinta chay tiyarinanllapi tiyahukta. 3Payka kashkami mana rikuypa yapa chuya, suma rumi jaspeshina, rumi kornalinashina rikunayu. Paypa tiyarinan muyukta karka shuk chuyahlla tsunki rikuchihuk chuya rumi esmeraldashina killu.

4Chaymanta chay suma tiyarinan muyukta ishkay chunka chusku apupa tiyarinankunata rikurkani. Chay tiyarinakunapi tiyarishka kahurkakuna ishkay chunka chusku rukukuna. Paykunaka yurata churarishka karkakuna. Chaymantapas umankunapi oromanta tawasampatashina churarishka karkakuna. 5Yaya Diospa tiyarinanmanta ilampakuna llukshirkakuna, chaymanta rimahushkakuna uyarirka, chaymantapas rayukuna. Chay tiyarinan puntanpi kanchis kaspi llachapawa watarishkakuna sintirkakuna. Chaykunaka rimanayarka Yaya Diospa Espíritun paypa wawankunata tukuy alikunapi yanapak kananta. 6Chaymantapas tiyarinan puntanpi shuk atun yakushina tiyarka, pasakta rikuypa, espehushina chuya.

Chay tiyarinan muyukta tiyarka chusku chikan rikunayu kawsakkuna. Paykunaka puntan parti washan partipas tapakta ñawinkunawa karkakuna. 7Chay kawsakkunamanta chay puntiru rikushkaynika tukuyta winsik pumashina rikunayu karka. Chay ishkaynin rikushkaynika llashata aysashpan yanapak kari wakrashina rikunayu karka. Chay kimsaynin rikushkaynika runashina rikunayu karka. Chaymanta chay chuskuynin rikushkaynika atun yachayyu suma anka pawahukshina rikunayu karka. 8Karan chay chusku kawsakkuna sokta rikrayukuna karkakuna. Chay rikrankuna ukunpi awanpipas ñawinkunaka tapakta karkakuna. Tutanti punchanti mana sampayashpachu rimarkakuna:

A Yaya Dios, yapa ali ucha illami kanki.
Tukuypa apunmi kanki.
Kanka tukuyta atipakmi kanki.
Ñawpamanta pacha tiyak kunankama kawsakmi kanki,
chaymantapas shamunayki tiyan nishpa.

9Chasna kamachinan tiyarinanpi tiyahuk tukuy uras kawsak Yaya Diosta karan ratu atunyachishpa yuyashpa agradesishpa kushichirkakuna. 10Karan chay chusku kawsakkuna kushichihushkankunapi chay ishkay chunka chusku rukukunapas tukuy uras kawsak Yaya Diosta kushichishpa paypa puntanpi

kunkurirkakuna yapa alimi kanki
nishpa. Chaypina paypa kushkan
oromanta tawasampankunatashina
kutichishpa mana kanwa parihuchu
kanchi nishpa puntanpi churarkakuna.
11 Kanllami ali kanki Amunchi, Yaya
Diosninchi.
Kanllami tukuyta rurashkanki.
Kan munashkaykiraykumi tukuy
rurarishka kan.
Chayrayku kanllami suma atun
yachayyu kanki.
Tukuy kanllata yuyashpa kushichi-
nanchi tiyan.
Kanllami tukuyta kamachik kanki
nishpa chay rukukunaka rimar-
kakuna.

**Shuk killka wankurishkata,
chaymanta shuk Obeha Maltata
rikushkanmanta riman**

5 1Chaymanta rikurkani chay
tiyarinanpi tiyahuk Yaya Diospa
kuska makinpi shuk killka wankurish-
kata. Chay killka rikushkaynika awanpi
ukunpi killkarishkami karka, chayman-
tapas kanchis parti ratachirishka karka
shillkillu apirik wikiwashina mana
paskarinanpa. 2Chaymanta rikurkani
shuk atun yachayyu *angelta. Payka
sinchita rimashpami tapuhurka: ¿Pita
ali kan Yaya Diospa puntanpi chay
killka wankurishkata wikiwa ratachi-
rishkata pakishpan paskananpa? nishpa.
3Mana tiyashkachu nima shuk runa,
nima shuk angel, nima silupi, nima
allpapi, nima allpa ukupi chay killka
wankurishkata paskananpa, chaymanta
paskashpan leyinanpa. 4Mana nima pi
ali tiyashpan Yaya Diospa rikushkanpi
chay killka wankurishkata paskananpa,
chaymanta paskashpan leyinanpa,
atunta llakirishpayni wakarkani.
5Chasna wakahushpayni chay rukuku-
namanta shuk rimawarka: Ama
ashwanta wakaychu. Tiyanmi chay
wankurishkata paskanata atipakka.
Chay yaya rukuykichi Judá wañupa
ayllunkunamanta shuk pumashina
kuntrankunata winsik runami tiyan.
Payka atun apuykichi David wañupa
miraymantami. Yaya Diospa kuntranta
winsirka. Paymi atipan chay killka
wankurishka kanchis parti wikiwa
ratachirishkankunata pakishpan
paskanata.
6Chaypi Yaya Diospa kamachinan
tiyarinan puntanpi chusku kawsakkuna
chay ishkay chunka chusku rukukuna
chawpinkunapi shuk Obeha Maltata
rikurkani, chaypi shayahukta. Payka
rikurirka ñukanchi runakunapa
uchanchikunarayku shuk obeha maltata
wañuchishkanchishina. Kanchis
kachuyu, kanchis ñawiyu karka. Chay
kanchis ñawinkunaka ninayan tukuy
parti allpapi kachashkan alikunapi
yanapak Yaya Diospa Espíritun. 7Chay
Obeha Maltaka apak rirka chay killka
wankurishkata chay kamachinan
tiyarinanpi tiyahukpa kuska
makinmanta. 8Chay killka wankurish-
kata apishpan chay chusku kawsakkuna,
chay ishkay chunka chusku rukukuna-
pas paypa puntanpi kunkurirkakuna.
Tukuy paykunapa tiyarka *arpankuna
uyachishpa payta kushichinankunapa.
Chaymanta charihurkakuna oromanta
matita untakta mishkinlla asnak wikita
rupachishpankuna payta kushichinanku-
napa. Chay mishkihlla asnak kushninka
awata sikahushkashinami kanahun
ñukanchi kasukkunapa mañahushkan-
chika Yaya Diosrayku. 9Chaypi takirka-
kuna shuk mushu takinata kasna:
Kanllami Yaya Diospa rikushkanpi
ali kanki chay killka wankurish-
kata apinaykipa, chaymanta
wikiwa ratachirishkankunata
pakishpayki paskanaykipa.

Kanka tukuy runakunapa uchankunarayku wañushpayki yawarniki shuturirka.
Chasna wañushpaykimi
supaykunapa apunta kichurkanki karan allpamanta shuk runakunata, karan shimita rimakkunamanta shuk runakunata, chaymantapas karan ayllukunamanta shuk runakunata Yaya Diospa wawankuna kanankunapa.
10 Paykunata shuk llaktallapi
kawsak runakunatashina rurarkanki, shuk apullata kasushpa kawsanankunapa.
Chaymanta akllashkanki mañashpa Yaya Dioswa alichak runankuna kanankunapa.
Shuk puncha allpapi kamachinkakuna nishpa.
11 Chaymantana achka angelkunata rikurkani. Shiminkuna uyarishkakunata uyarkani. Paykunaka kahurkakuna chay kamachina tiyarina, chay chusku chikan rikunayu kawsakkuna, chay rukukuna muyukta. Mana yupaypa achka waranka warankakunami karkakuna. 12 Chaypi sinchita rimarkakuna:
Runakunapa uchankunarayku obeha maltashina wañuchirishkalla Yaya Diospa rikushkanpi ali kan tukuy runakuna payta kushichinankunapa.
Payllami ali kan Yayan Dios payta churananpa tukuy kawsakkunata kamachik kananpa.
Payllami ali kan tukuy iman tiyashkata kunanpa.
Payllami ali kan tukuy yachayta kunanpa.
Payllami ali kan Yayan Dios tukuymanta suma atun yachayyu ruranapa.
Payllami ali kan tukuy payta kushichinankunapa nishpa.
13 Chaymantapas tukuy Yaya Diospa rurashkankunaka silupi, allpapi, allpa ukupi, atun yaku ukupipas rimahushkankunata uyarkani kasna nishpankuna:
Akuychi tukuy ñukanchi kawsakkunaka chay kamachinan tiyarinanpi tiyahukta
agradesishpa yuyashpa atunyachishpa kushichishunchi
chay Obeha Maltatapas.
Paykunallami suma atun yachayyu kanahun.
Paykunallami tukuy ñukanchikunata tukuy uras wiñayparayku kamachinahuchun.
Akuychi tukuy ñukanchikuna paykunallata kushichishpa kawsashunchi.
14 Chaypina chay chusku kawsakkunaka rimarkakuna alitami rimashkankichi nishpa. Chaymantapas chay ishkay chunka chusku rukukunaka kunkurishpankuna Yaya Diosta Jesukristutapas atunyachishpa kushichirkakuna.

Chay Obeha Maltaka chay kanchis wiki ratachirishkata pakinanmanta riman

6 1 Chaymanta rikurkani chay Obeha Maltaka chay kanchis wiki ratachirishkakunamanta puntirunta pakihushkanta. Chasnallapi uyarkani chay chusku kawsakkunamanta shukka rayushina uyarik shimiwa kayahukta ¡shamuy! nishpa. 2 Chasna kayashpan shuk yura kaballu llukshishkanta rikurkani. Chay kaballupa awanpi tiyahukka makinpi shuk balistata charihurka. Chaypina payta apichirkakuna apupa tawasampatashina kuntrankunata winsishkanrayku. Chasna winsik kashpan kuti rirka kuntrankunata winsinanpa.
3 Chaymanta chay Obeha Maltaka chay ishkaynin wiki ratachirishkata

pakishpan uyarkani chay chusku
kawsakkunamanta ishkaynin kayahush-
kanta ¡shamuy! nishpa. [4]Chaypina shuk
puka kaballu llukshirka. Chay awanpi
tiyahukka kamachirishka karka runaku-
napa yuyayninkunata waklichinanpa,
manana kushilla kawsanankunapa.
Chaypi payta shuk atun sablitashina
kurkakuna runakunata yuyachinanpa
makanakushpa wañunakushpa shukwa
shukwa kawsanankunapa.
[5]Chaymanta chay Obeha Maltaka
chay kimsaynin wiki ratachirishkata
pakishpan uyarkani chay chusku
kawsakkunamanta kimsaynin kayahush-
kanta ¡shamuy! nishpa. Chaypina shuk
yana kaballuta rikurkani. Chay awanpi
tiyahukka makinpi charihurka shuk
balansata. [6]Chaypi chay chusku kawsak-
kunapa chawpinkunamanta shuk
rimahuktashina uyarkani: Yarkay
punchakuna kashpan shuk puncha
tarawana kullkiwa atipankichi rantinata
shuk kilo mikuna trigullata, mana
kashpaka kimsa kilo pukrikunapa
mikuna sebadallata. Ama yanka
usuchinkichichu chay muyu wirayuta
chay *vinu tarputapas, yarkay puncha-
kuna kashpanpas runakunarayku mana
pishinanpa.
[7]Chaymanta chay Obeha Maltaka
chay chuskuynin wiki ratachirishkata
pakishpan uyarkani chay chusku
kawsakkunamanta chuskuynin
kayahushkanta ¡shamuy! nishpa.
[8]Chaypina shuk tsala kaballuta
rikurkani. Chay awanpi tiyahukka
Wañuy shutiyumi karka. Allpapi
paktashpan achka runakunami
wañurkakuna. Payka kamachirishka
karka shuk parti allpapi runakunata
wañuchichinanpa. Chayrayku runakuna
paykunapura wañunakushpa wañurka-
kuna. Shukkunaka yarkaywa unkuywa
wañurkakuna. Shukkunaka allpapi
kawsak animalkunawa wañuchiy
tukurkakuna.
[9]Chaymanta chay Obeha Maltaka
chay pichkaynin wiki ratachirishkata
pakishpan rikurkani silupi shuk
wañushkakunapa almankunata.
Paykunaka Yaya Diospa shiminta
Jesukristupa rimashkantapas mana
sakishpa kirishkankunaraykumi
wañuchiy tukurkakuna. Chasna
wañuchiy tukushpankuna Yaya
Diosrayku wiwakunata rupachina
tuchpashina rikunayu ukupi kahurka-
kuna. [10]Chaypi sinchita rimarkakuna:
Tukuyta kamachik Yaya Dios, ucha illa
alillata rurak, tukuy rimashkaykita
paktachik ¿ima urasta allpapi kawsak-
kunata rurashkankunamanta tapunki?
¿Ima urasta ñukanchita wañuchik
runakunata kastiganki? [11]Chaymanta
paykunata kurkakuna yura churarinata.
Chaypina Yaya Dioska paykunata
rimarka: Chapaychira shuk ratu
Jesukristuta shuk kasuk masikichikuna-
pas kankunashina wañuchiy tukunanku-
nakama. Paykunapas akllarishkami
kanahun wañuchiy tukunankunapa.
[12]Chaymanta chay Obeha Maltaka
chay soktaynin wiki ratachirishkata
pakishpan rikurkani shuk sinchi allpa
kuyuyta. Chaypina intika yanayarka,
imashnami shuk runa ayllun wañushpan
yanata churarin chasna. Purahushka
killaka yawarshinami pukayarka.
[13]Chaymantapas achka istrillakuna
silumanta urmarkakuna, imashnami
llullu muyukunaka manara pukuhush-
pankuna sinchi wayrawa wicharinahun.
[14]Siluka shuk kara wankurihushkashi-
nami wankurishpa chinkarirka. Tukuy
urkukunaka islakunapas anchuchiy
tukurkakuna chay kahushkankuna-
manta. [15]Chayta rikushpankuna tukuy
runakuna pakarkakuna. Atun apukuna,
yachayyukunapas, suntalukunapa

apunkunapas, chaymantapas tukuy
apukuna pakarkakuna. Achka imayu
runakuna, patronyu mana patronyu
runakunapas, tukuy pakarkakuna. Mana
atipashpankuna sinchikunata shukku-
naka uchkukunapi, shukkunaka urku
rumikuna chawpipi pakarkakuna.
16Chaypina rimarkakuna: Imashnashi
urku rumikuna awanchipi tularinahuma
chay kamachinan tiyarinanpi tiyahuk
Yaya Diospa rikuhushkanmanta
ñukanchita pakanankunapa, chay
Obeha Maltaka ñukanchita piñarishpa
kastiganayahushkanmantapas. 17Ñami
paktashka Yaya Diospa atun kastiganan
punchaka. Pitaya atipama sinchikunata
paypa puntanpi nishpa.

Yaya Diospa akllashkan runakuna urintinkunapi killkay tukushkankunamanta riman

7 1Tukuy chaykunata rikushkayniwasha
chusku *angelkunata rikurkani,
chusku parti silu allpapi tuksirishkakunapi
ñawipura rikunakushpa shayahukkunata.
Paykunaka chay chusku partimanta
wayrakunata arkahurkakuna allpapi,
yakupi, kaspikunapi mana nima musyay-
pata wayrananpa. 2Kamachirishka
kahushpankuna allpata yakuta waklichi-
nankunapa ña chay wayrakunata
kacharinalla kahurkakuna. Chaypina
rikurkani shuk angelta inti llukshinamanta
shamuhukta. Paymi apamuhurka shuk
imata, chaywa shuk runakunapi
killkananpa shuklla kawsak Yaya Dios
amunkuna kananta. Chay angelka chay
chusku angelkunatami kaparishpa rimarka:
3¡Amara waklichiychirachu allpata,
yakuta, nima kaspikunata! Puntiru
killkananchira tiyan Yayanchi Diosta kasuk
runakunapa urintinkunapi, paypa kashkan-
kunarayku.
4Chasna chay runakunapi killkashkan-
washa uyarkani masna runakunami
urintinkunapi killkarishka karkakuna.
Tiyarka shuk pachak chusku chunka
chusku waranka runakuna tukuy Yaya
Diospa akllashkan runakunapa
ayllunkunamanta. 5-8Karan chay chunka
ishkay ayllukunamanta chunka ishkay
waranka urintinkunapi killkarishka
karkakuna. Chay Judá wañupa
miraymanta, Rubén wañupa miraymantapas, Gad wañupa miraymantapas, Aser wañupa miraymantapas, Neftalí wañupa miraymantapas, Manasés wañupa miraymantapas, Simeón wañupa miraymantapas, *Leví wañupa miraymantapas, Isakar wañupa miraymantapas, Sabulón wañupa miraymantapas, José wañupa miraymantapas, chaymantapas Benjamín wañupa miraymanta tukuy chasnalla urintinkunapi killkarishka karkakuna.

Juan nima yupaypa achka runakunata yura churarishkakunata rikushkanmanta riman

9Chaymanta nima yupaypa achka
runakunata rikurkani silupi. Paykuna
karkakuna karan shuk allpakunamanta,
karan ayllukunamanta, karan shimita
rimakkunamantapas. Tukuy chay nima
yupaypa achka runakunaka shayahlla
kahurkakuna kamachinan tiyarinanpi
tiyahuk Yaya Diospa puntanpi, chay
Obeha Maltapa puntanpipas. Tukuy
yurata churarishka kahurkakuna.
Chaymantapas makinkunapi charihlla
kahurkakuna chipati pankakunata Yaya
Diosta kushichihushpankuna kuyuchi-
nankunapa. 10Chaypina kaparishpa
rimarkakuna:

Kan tukuyta kamachik Yayanchi Dios,
kan Obeha Malta,
ñukanchikunata kishpichik kankichi
nishpa.

[11]Tukuy *angelkunaka chay Yaya
Diospa suma kamachinan tiyarinan,
chay rukukuna, chay chusku kawsak-
kuna muyukta shayahurkakuna.
Chaypina chay kamachinan tiyarinan
puntapi allpakama kumurishpa
kunkurirkakuna Yaya Diosta kushichi-
nankunapa kasna nishpankuna:
[12] Alitami kanmanta chay runakunaka
rimahunkuna.
Kanllata Yayanchi Dios,
tukuy atunyachishpa kushichinahu-
chun.
Tukuy rimanahuchun suma atun
yachayyu tukuyta yachak kanki
nishpa.
Tukuy kanllata agradesinahuchun.
Kanllata tukuy yuyashpa kushichi-
nahuchun.
Tukuyta kamachik kashpayki
kanllata tukuy kasunahuchun.
Tukuy kawsakkunaka rimanahu-
chun kanllami tukuyta atipak
kanki nishpa.
Tukuy uras wiñayparayku chasna
kachun.
[13]Chaypina chay ishkay chunka
chusku rukukunamanta shukka
tapuwarka: ¿Yachankichu pikunata
chay rikushkayki yurata churarishka
mana yupaypa runakunaka, chaymanta-
pas maymantataya shamushkakuna?
nishpa.
[14]Chasna rimawashpan aynirkani:
Manami yachanichu. Kankunallami
yachankichi, rimaway pikunataya chay
runakunaka nishpa.
Chaypi chay rukuka rimawarka: Chay
yurata churarishka runakunaka chay
atun parisina punchakunapi kawsash-
pankuna Yaya Diosta kasushpallami
katirkakuna. Imashnami churarinayki-
chikunata sumakta taksashpaykichi
susya illa tukun, chasnashinami chay
runakunaka chay Obeha Malta wañush-
pan yawarnin shuturishkanrayku paypi
kirishpankuna ucha illa tukushkakuna.
[15]Chasna uchankunamanta llakichi-
rishka kashpankunami Yaya Diospa
kamachinan tiyarinan puntapi
shayahunkuna. Punchanti tutanti
wasinpi sirvishpa kawsanahun. Chasna
kawsahushpankunami chay kamachinan
tiyarinanpi tiyahuk Yaya Dioska tukuy
uras paykunawa kawsahushpan alita
kuyran. [16]Paykunaka manana yarkanka-
kunachu, nima yakunayankakunachu,
Jesukristuta alita riksishkankunarayku
kushillana kawsanahun. Nima intita,
nima rupayta parisinkakunanachu.
[17]Chaymanta chay Yaya Diospa
kamachinan tiyarinan puntapi kahuk
Obeha Maltaka paykunata alita
kuyranka, wiñaypa kawsayta kuk
tukyarik yakuma pushanka chay yakuta
upyashpa kushilla kawsanankunapa.
Yaya Dioska ñawinkuna yakuta
chakichishpan manana wakashpa nima
llakishpa kawsankakunachu nishpa.

Chay Obeha Maltaka chay kanchisnin wiki ratachirishkata pakishkanmanta riman

8 [1]Chaymanta chay Obeha Maltaka
chay killka wankurishkapa kanchis-
nin wiki ratachirishkata pakirka.
Chasna pakishpan chawpi urata silupi
chunlla tukurka.
[2]Chaypina rikurkani chay kanchis
*angelkunata, Yaya Diospa puntanpi
wiñay shayarinankunapi shayahukku-
nata. Karan shukta shuk trompetata
kurkakuna.
[3-4]Chaymanta rikurkani shuk angelta
shuk oromanta rurarishka apinayu
kallanata apamuhukta mishkinlla asnak
wikita chaypi churashpa rupachinanpa.
Chay angelka Yaya Diospa tiyarinan
puntapi kahuk oromanta rurarishka
tuchpashina mayanpi shayarirka.

Chaypi payta achka mishkinlla asnak
wikiwa chapurishkakunata kurkakuna,
chay tuchpashinapi rupachishpan Yaya
Diospa runankunapa mañashkankunaka
paypa rikushkanpi ali kanankunapa.
Chay kushnika tukuy mañashkanku-
nawa pakta Yaya Diosta kushichishpa
angelpa charihushkan kallanamanta
awata rirka. 5Yaya Dios mañashkanku-
nata aynishpan chay angelka chay
apinayu kallanapi chay tuchpashina-
manta shuk piti nina tsalita untachirka.
Chaymanta chay tsalita allpama
wichurka. Chaypina sinchi rayu
uyarirka, sinchi ilampa rikurirka,
chaymantapas sinchita allpaka
kuyurirka.

Chay kanchis angelkunamanta chusku trompetankunata pukushkankunamanta riman

6Chaypina chay kanchis *angelkunaka
trompetankunata alsarkakuna pukunan-
kunapa.
7Chaypi puntiru angelra trompetanta
pukurka. Chasna pukuhushpan tamya
chiriwa sinchiyashka bolastukuna
ninawa yawarwa chapurishkakuna
sinchita allpama urmarkakuna. Chasna
urmashpankuna tukuy allpata tukuy
sachata kimsa parihu partikunapi
tupushpa, chay kimsamanta shuk parti
tupu ruparka, chasnallatata tukuy
kawsa kiwakunamantapas.
8Chaypina ishkaynin angelka trompe-
tanta pukurka. Chasna pukuhushpan
shuk atun sintihuk urkushina atun yaku
marpi urmarka. Chaypi tukuy chay atun
yaku marta kimsa parihu partikunapi
tupushpa, chay kimsamanta shuk parti
tupu yawar tukurka. 9Chasna yawar
tukushpan chay atun yaku marpi
kawsakkunata yupashpa kimsa parihu
muntunpi churashpa, chay kimsamanta
shuk muntun tupu wañurkakuna. Chay
atun yaku marpi purik barkukunamanta
lanchakunamantapas shuk muntun tupu
chinkarirkakuna.
10Chaymanta kimsaynin angelka
trompetanta pukurka. Chasna
pukuhushpan shuk atun istrillaka shuk
kaspi punkarawa armachirishka
sintihukshina silumanta urmarka.
Tukuy yakukunata yupashpa kimsa
parihu yupashkapi churashpa, chay
sintihuk istrillaka chay kimsamanta
shuk yupashka tupupi urmarka, chasna-
llatata yaku umakunapipas. 11Chay
istrillapa shutinka karka Aya. Chasna
urmashpan chay yakukunaka aya
tukurkakuna. Chay aya yakuta upyash-
pankuna achka runakuna wañurkakuna.
12Chaymanta chuskuynin angelka
trompetanta pukurka. Chasna
pukuhushpan tukuy intita tukuy killata
kimsa parihu partikunapi tupushpa,
chay kimsamanta shuk parti tupu
waklirka, chasnallatata tukuy istrillaku-
namantapas. Chasna waklishpankuna
chay parti amsa tukurka. Manana alita
punchayachihushpankuna chasnallatata
shuk parti tupu puncha tutapas amsa
tukurkakuna.
13Chaymanta shuk ankata rikurkani
kuska silu awapi pawarihukta. Chay
ankaka sinchita kaparishpa rimarka:
Alaw, alaw, alaw chay allpapi Yaya
Diosta mana kasushpa kawsakkuna.
Chay kimsa manara pukuk angelkunaka
trompetankunata pukushpankuna
manchaypa parisinakunata parisinka-
kuna nishpa.

Chay kanchis angelkunamanta pichkaynin angelka pukushkanmanta riman

9 1Chaymanta pichkaynin *angelka
trompetanta pukurka. Chasna
pukuhushpan rikurkani allpapi shuk
istrillashina silumanta urmashkata.

Chay urmashka istrillashina kahukta
kurkakuna chay supaykunata tapana
manchaypa uchku punkupa llawinta.
2Chaypina chay manchaypa uchkupa
punkunta paskarka. Chasna paskashpan
chay uchkumanta achka kushni
llukshirka atun ninamantashina. Chay
kushnika intita amsayachirka wayrata-
pas arkarka.
3Chay kushnimanta achka atun
chilikkunashina llukshishpankuna tukuy
allpapi shikwarirkakuna. Chay atun
chilikkunaka kamachirishka karkakuna
uputintikunashina tuksinankunapa.
4Chaymanta kamachirishka karkakuna
nima kiwakunata, nima tarpukunata,
nima kaspikunata waklichinankunapa.
Ashwan kamachirishkami karkakuna
chay mana urintinkunapi killkarishka
runakunata parisichinankunapa.
5Paykunaka kamachirishka karkakuna
chay runakunata mana wañuchinanku-
napa, ashwan pichka killata parisichi-
nankunallapa. Chasna chay chilikku-
naka chay runakunata tuksishpa
parisichishpankuna sinchita nanarka
shuk uputinti tuksishkashina.
6Chasna chay runakunaka yapa
parisishpankuna rimankakuna imashna-
shi utkalla wañuynima nishpa. Chasna
wañunayashpankunapas mana atipanka-
kunachu wañunata, chay wañunankuna
puncha manara paktarishkanrayku.
7Chay chilikkunaka wañunakunanku-
napa alicharishka kaballukunashinami
parihu kuchupura karkakuna. Umanku-
napi shuk oromanta tawasampatashina
churarishkakunami karkakuna. Uyanku-
naka rikurirka runakunapa uyanku-
nashina. 8Chukchankunaka shuk warmipa
chukchanshinami karkakuna. Kirunku-
naka shuk pumapa kirunshinami
karkakuna. 9Chaymanta shuk
aserumanta rurarishka arkana kamisata
churarishkakunashinami karkakuna.
Pawahushpankuna rikrankunaka achka
kaballukuna wañunakunapa karroku-
nata aysashpa rihukkunashinami yapa
sinchita uyarirkakuna. 10Chay chilikku-
napa chupankunapi shuk uputinti
kashashinami karkakuna. Chay kashan-
kunawa atiparkakuna runakunata
tuksinata. Chasna tuksishpankuna
pichka killata chay runakunata
parisichirkakuna. 11Chay chilikkunapa
kamachik apunkunaka chay supayku-
nata tapana manchaypa uchkuta kuyrak
karka. Paypa shutinka karka *hebreo
shimipi Abadón. Chaymanta *griego
shimipi shutinka karka Apolión, chayka
rimanayanmi waklichik.
12Chasna chay chilikkunaka tuksish-
pankuna chay puntiru manchaypa
parisinami paktarirka. Chaymanta
ishkay manchaypa parisinakunarami
tiyan.

Chay kanchis angelkunamanta soktaynin angelka pukushkanmanta riman

13Chaymanta soktaynin *angelka
trompetanta pukurka. Chasna
pukuhushpan uyarkani chay Yaya
Diospa puntanpi kahuk oromanta
rurarishka tuchpashina chawpimanta
shuk rimahushkata. 14Chaypina chay
rimahukka chay soktaynin trompetata
pukuk angelta rimarka: Chay Eufrates
atun yaku mayanpi chusku watarishka
angelkunata paskakriy nishpa. 15Chay-
pina chay angelka paskak rirka chay
chusku watarishka angelkunata.
Paykunaka alicharishka karkakuna chay
ura, chay puncha, chay killa, chay wata
tukuy runakunata yupashpa kimsa
parihu muntunpi churashpa, chay
kimsamanta shuk muntun tuputa
wañuchinankunapa. 16Chaymanta
uyarkani maytukuy suntalukunami
kaballupi wañunakuk rinkakuna. Ishkay

pachak waranka warankakunami
karkakuna.
17Tukuy kaykunata rikuhushkaynillapi
muskuypishina rikurkani. Chay kaballukunapi purihuk runakunaka aserumanta
arkana kamisata churarishkami karkakuna.
Paykunapa kamisankunaka karkakuna
ninashina puka, silushina killu, *asufrishina
killuwa pintarishka muruhlla. Chay
kaballukunapa umankunaka shuk pumapa
umanshinami karkakuna. Shiminkunamantaka nina kushni asufriwa llukshirka.
18Chay llukshihuk nina kushni asufriwa
tukuy runakunata yupashpa kimsa parihu
muntunpi churashpa, chay kimsamanta
shuk muntun tupu wañurkakuna. 19Chay
kaballukunaka shiminkunamanta
llukshihushkankunawa chupankunawapas
wañuchik karkakuna. Chay chupankunaka
machakuyashina rikurirkakuna. Chay
machakuyakunapa umanwashina
runakunata waklichirkakuna.
20Chay kishpishka runakunaka chay
wañuykunata rikushpankunapas
millaypata rurashpa kawsahushkankunata
mana sakirkakunachu. Supaykunata
kasushpa kushichishpa katirkakuna. Chay
oromanta, kullkimanta, bronsemanta,
rumimanta, kaspimanta, mana rikuk, nima
uyanata atipak, nima purinata atipak
runakunapa rurashkankunata Yaya
Diostashina mañashpa katirkakuna.
21Chaymanta mana sakirkakunachu runa
masinkunata wañuchinata, nima supaykunata kayashpa ruranankunata. Chaymanta
mana sakirkakunachu musayanakushpa
kawsanankunata, nima shuwanankunatapas.

Shuk angel uchilla killka wankurishkata apamushkanmanta riman

10 1Chaymanta atun yachayyu
*angelta rikurkani, shuk puyu
chawpipi silumanta uraykumuhushkata.
Uman awapika shuk tsunki rikurirka.
Uyanka intishinami rikurirka. Chankanmanta chakinkama shuk nina sintihukshina rikurirka. 2Makinpi shuk uchilla
killka paskarishkata apamurka.
Chaypina kuska chakinwa atun yaku
marpi, lluki chakinwa allpapi shayarik
shamurka. 3Chasna shayarik shamushpan shuk pumashina sinchita kaparirka.
Chasna kaparihushkanpi kanchis kuti
rayuka sinchita uyarirka. Chay rayukunaka shuk rimahushkashinami uyarirkakuna. 4Chay rayu rimahushkata
killkanayashpayni silumanta uyarkani
shuk shimi rimawahushkata: Ama
killkaychu chay kanchis kuti rayu
uyarihushkapi uyashkaykita. Wakaychay yuyaykillapi mana nima pi
yachananpa nishpa.
5Chaypina chay rikushkayni angelka
atun yaku marpi allpapipas shayahukka
kuska makinta awama alsarka tukuy
yachanankunapa chasnahushkanllapi
rimananka shutipa kananta. 6Chasna
makinta alsashpan rimarka: Tukuy uras
kawsak, siluta allpata atun yaku marta,
tukuy chaykunapi tiyakkunatapas rurak
Yaya Dios kastigawachun kasna
rimanaynika mana shutipa, kashpanka:
Kunanka Yaya Dioska mananami
chapannachu. Ñami tukuy rimashkanta
paktachihun. 7Chay kanchisnin angel
trompetanta pukunan uras paktashpan
tukuy Yaya Dios runakunawa ruranantа
yuyarishkanka paktarinkami,
imashnami ñawpa paypa yachayninwa
yachachikkunata rimarka nishpa.
8Chaymanta chay Yaya Diospa puntanpi
kahuk mesamanta rimahukka kutikashka
silumanta rimawahushkata uyarkani kasna
nishpa: Apakriy chay killka paskarishkata,
chay atun yaku marpi allpapipas shayahuk
angel makinpi charihushkata.
9Chasna rimawashpanmi chay angelta
tapuk rirkani: Chay killkarishkastuta

kuway nishpa. Chaypina chay angelka
kuwashpan rimawarka: Kaykaya.
Apashpayki mikuy. Chayta mikushpayki
shimikipika mapa mishkishinami kanka.
Wiksayki ukupika aya tukushpanmi
nanachinka.
10Chaypina chay killkarishkastuta
chay angelmanta apishpayni mikurkani.
Chasna mikushpayni shiminipi shuk
mapa mishkishina karka. Mikushkayni-
washa wiksayni ukupika aya tukushpan
nanachiwarka.
11Chaypina chay angelka rimawarka:
Kanmi runakunata kutikashka
rimanayki tiyan pasananmanta. Achka
llaktakunapi kawsak runakuna
parisinankunamanta rimanayki tiyan,
chaymanta achka muntun runakuna
karan muntun chikan shimita
rimakkuna parisinankunamanta, chay
runakunata kamachik apunkuna
parisinankunamantapas rimanayki tiyan
nishpa.

Ishkay ali
yachachikkunamanta riman

11 1Chasna muskuypishina
rikuhushkaynillapi shuk tupuna
kaspita kuwashpan shuk rimawarka:
Kay kaspiwa *Yaya Diospa wasinta
tupukriy. Chay wasinpi rupachina
tuchpashinatapas tupukriy. Chaymanta-
pas chaypi Yaya Diosta kushichishpa
mañahuk runakunata yupakriy. 2Chay
Yaya Diospa wasinmanta ashwan
kanchama pampa kincharishkataka
mana tupunkichu. Chay pampa
kincharishkapika Yaya Diosta mana
kasuk runakunami yaykushpankuna
amuyankakuna. Chasnallatatami chay
runakunaka Yaya Diospa llaktan
Jerusalenta amuyashpankuna chusku
chunka ishkay killata waklichinkakuna
nishpa. 3Chaymanta Yaya Dioska
rimawarka: Waklichinankuna uras chay
ñukamanta alita yachachik ishkay
runaynikunataka yachaynitami kusha
runakunata pasananmanta rimashkay-
nita yachachinankunapa. Paykunaka
churarishka kankakuna llakihuk
churarishkashina runakuna uchanku-
nata yuyarinankunapa. Chasna
churarishka chay shuk waranka ishkay
pachak sokta chunka punchata runaku-
nata yachachinkakuna nishpa.
4Chasna Yaya Dioska rimawashpan
yacharkani chay ishkay yachachikku-
naka chay ñawpa Yaya Diospa yachay-
ninwa yachachik wañukunaka tukuy
allpapi kamachik Yaya Diospa puntanpi
rikushkankuna ishkay olivos kaspikuna
ishkay lamparinkunapas kanankunata.
5Maykan runakunapas chay ishkay
yachachikkunata millaypata
ruranayashpankunaka Yaya Dios
paykunata kuyrashpan shiminkuna-
manta ninatashina llukshichinka llampu
kuntrankunata rupachinanpa. Tukuy
paykunata millaypata ruranayak
runakunaka wañunankuna tiyan. 6Chay
ishkay yachachikkuna Yaya Diospa
yachayninwa atipankakuna tamyata
arkanata Yaya Diospa shiminta
yachachihushkankuna tukurinan
punchakama. Chaymanta atipankaku-
nami tukuy yakukunata yawarta
ruranata. Chaymantapas masna kutipas
atipankakuna tukuy manchaypata
rurashpa runakunata parisichinata
uchankunata yuyarinankunapa.
7Chaymanta chay ishkay yachachikku-
naka yachachihushkankunata tukuchish-
pankuna chay supaykunata tapana
uchkumantami shuk manchaypa
animalshina rikunayu llukshimunka.
Chasna llukshimushpan chay animalka
chay ishkay yachachikkunata chiknishpan
kallarinka wañunakunata. Chaypi
paykunata winsishpa wañuchinka. 8Chasna
paykunata wañuchishpan chay yachachik-

kunapa aychankunata wichunkakuna chay Jerusalén llaktapa ñampi chawpipi. Chay llaktallapillatatami paykunapa Amunkunata kruspi wañuchirkakuna. Chaypi kawsak runakuna chay Babilonia atun llaktapi kawsakkunashina millaypata rupashpa Yaya Diosta mana kasushpa kawsankakuna. Chaymantapas Sodoma llaktapi kawsakkunashina Egipto allpapi kawsakkunashina millaypakunata rurashpa kawsankakuna.

9 Chasna chay ishkay yachachikkuna wañuchiy tukushkankunawasha kimsa puncha chawpita tukuy partimanta runakuna chay ishkay wañushkakunapa wichurishka aychankunata rikunkakuna. Tukuy ayllukunamanta, tukuy chikan shimita rimakkunamanta, tukuy allpakunamantapas runakuna aychankunata rikunkakuna. Chasna chay wichurishka aychankunata rikushpankuna manami munankakunachu nima pi paykunata pampanankunapa. 10 Chay ishkay yachachikkuna wañushpankuna tukuy llaktakunapi kawsak runakuna atunta kushikunkakuna manana paykunata killachishkankunarayku, imashnami killachishpa kawsapayarkakuna millaypata rurashkankunata yuyachishpankuna. Chasna kushikushpankuna fiestata rurashpa regalukunata shukta shukta kunakunkakuna.

11 Chay ishkay yachachikkunapa aychankuna kimsa puncha chawpita wichurishka kashpankuna Yaya Dioska wañushkankunamanta kawsachimurka. Chaypina atarimurkakuna. Chasna atarimushkankunata rikushpankuna runakunaka atunta mancharishpa kiparirkakuna. 12 Chaymanta uyarkakuna silumanta shuk sinchi shimiwa chay ishkay yachachikkunata rimahushkata ¡sikamuychi kayma! nishpa. Chaypina puyu ukupi siluma rirkakuna. Chay paykunata chiknik runakunaka rihushkankunata rikurkakunami. 13 Chasna siluma rishpankuna shuk sinchi allpa kuyuy tiyarka. Chasna allpa kuyurishpan chay llaktapi wasikunata yupashpa chunka parihu muntunpi churashpa, chay chunkamanta shuk muntun tupu wasikuna tularishpankuna urmarkakuna. Chaypi kanchis waranka runakunami wañurkakuna. Chay wañuymanta kishpishka runakunaka manchaywa kiparishpankuna chay silupi kawsak Yaya Diosta atun yachayyumi kanki nishpa rimarkakuna.

14 Chasnami chay ishkaynin manchaypa parisinaka ña paktarirka. Chaymanta utkallami kimsaynin manchaypa parisinaka paktarinka.

Chay kanchisnin angelka trompetanta pukushkanmanta riman

15 Chaypina chay kanchisnin *angelka trompetanta pukurka. Chasna pukuhushpan achka sinchita kaparishpa rimahushkakunata uyarkani kasna nishpa:

Kunan shuti Yaya Diosninchika
paypa Kachashkan Kishpichikwa pakta ña tukuy allpapi
kawsak runakunata kamachinata kallarishkakuna.
Kunanmanta pachami
wiñayparayku kamachinkakuna.

16 Chaypina Yaya Diospa puntanpi apupa tiyarinankunapi tiyahuk ishkay chunka chusku rukukunaka allpakama kumurishpankuna payta kushichishpa atunyachirkakuna:

17 A Yaya Dios,
Tukuypa apunmi kanki.
Tukuyta atipak kanki.
Ñawpamanta pacha tiyak,
kunankama kawsak kanki.
Kunan atun yachaykita rikuchishpayki
kallarishkanki kamachinata.
Chayrayku kanta atunta agradesinchi.

18 Tukuy llaktakunapi kawsak
runakuna kanta mana kasunayashpa yapa piñarirkakuna.

Chasna piñarishpankuna
ñami kanpapas piñarinayki
punchaka paktarishka.
Ñami paktarishka tukuy wañushka-
kunata kawsachishpayki
rimanaykipa pimi kastigarinka,
pimi kishpinka nishpa.
Ñami paktarishka tukuy runaykiku-
nata alita rurashkankunarayku
kushichinayki punchaka.
Kanpa yachaykiwa shimikita alita
yachachikkunata kushichinki.
Chaymantapas tukuy kanta kasuk
yuyak runakunata kushichinki,
mana imananchu
yachayyu mana yachayyu kashpan-
kunapas.
Ñami paktarishka kay allpapi
waklichishpa kawsak
runakunata kastiganayki punchaka.
Parisichishpa kawsashkankunarayku
paykunana wiñaypata parisi-
nankuna tiyan nishpa.

19 Chasna chay rukukunaka rimashpan-
kuna rikurkani silupi *Yaya Diospa
wasinpa punkun paskarihukta. Paypa
wasin ukupi rikurkani chay Yaya Diospa
kamachishkankuna ñawpa killkarishkapa
wakaychanan maletata orowa armachirish-
kata. Chasna chay wasi punkuka paskarish-
pan sinchi ilampakuna rikurirkakuna,
sinchita rimashkashinami uyarirka,
chaymantapas sinchi rayukuna uyarirka-
kuna. Chay urasllatatami sinchi allpa
kuyuy tiyarka. Chaymanta achka tamya
chiriwa sinchiyashka bolakuna sinchita
urmarkakuna.

Juanka shuk warmita,
shuk manchaypa purawashina
rikunayutapas
rikushkanmanta riman

12 1 Chaymanta rikurkani silupi
shuk manchariypa suma rikuna-
yuta, Yaya Diosta kasuk runakuna
pasanankunamanta yachachinayahush-
kata. Chay rikushkaynika shuk warmi
karka intiwa wankurishka, imashnami
shuk llachapawa. Chay warmipa chakin
ukupi rikurkani killata. Chaymantapas
umanpi rikurkani chunka ishkay
istrillakunamanta rurarishka tawasam-
patashina. 2 Chay warmika chichu
kashpan ña wawayananpa wiksan
nanahushpan sinchita kaparirka.
3 Chaymantapas rikurkani silupi shuk
yapa manchaypa rikunayuta, supayku-
napa apun ruananmanta yachachinaya-
hushkata. Chay rikushkaynika chakiyu
puka purawashinami karka, kanchis
umayu, chunka kachuyu. Chay kanchis
umankunapika apupa tawasampankuna-
tashina churarishka karka. 4 Chay
purawashina manchaypa rikunayuka
tukuy istrillakunata yupashpa kimsa
parihu yupashkapi churashpa, chay
kimsamanta shuk yupashka tupu
istrillakunata chupanwa silumanta
allpama urmachirka. Chaymanta chay
purawaka chay wawayanalla warmipa
puntanpi shayarirka wawayashpan
wawanta mikunanpa.
5 Chaypina chay warmika shuk kari
wawata wawayarka. Chay wawanka
tukuy llaktakunamanta runakunata
shuk puncha fierromanta rurarishka
barawa sinchita kamachinan tiyan.
Chay purawaka chay wawata mikuna-
yashpan Yaya Dios payta pusharka
kamachinan tiyarinan puntama paywa
pakta kamachinanpa.
6 Chasna Yaya Dios wawanta pushash-
pan mamanka chunlla chakishka
allpama mitikurka. Chaypi Yaya Dioska
shuk ali kawsanata payrayku alicharka
chaypi payta shuk waranka ishkay
pachak sokta chunka punchata
wakaychananpa.
7 Chaykunata rikushkayniwasha silupi
rikurkani achka kallarihushkakunata

makanakunata. Chay *angelkunapa
atun kamachik angel Miguelmi tukuy
paypa kamachinan angelkunawa pakta
makanakurkakuna chay purawashina
rikunayu supaykunapa apunwa, tukuy
paypa kamachinan supaykunawapas
siluta amuyanayahushpankuna. 8Chasna
makanakushpankuna chay purawaka
tukuy kamachinan supaykunawa
paktami makay tukurkakuna. Chayray-
kumi silumanta wichuy tukushka
karkakuna, supaykunapa apun manana
Yaya Diosta runakunamanta rimak
rinanpa mana ali rurashkankunata,
nima tukuy runakunata kamachinanpa.
9Chay purawaka chay ñawpamanta
pacha runakunata llullachishpa kawsak
machakuyami. Paypa shutinka Washan-
chakmi, chaymanta shuk shutinka Yaya
Diospa Kuntran Supaykunapa Apunmi.
Payka tukuy runakunata llullachik kan.
Paymi tukuy kamachinan supaykunawa
pakta allpama wichuy tukurka.
10Chaymanta uyarkani silupi sinchi
shimiwa rimahushkata kasna:
Kunan shuti ñami Yayanchi Dioska
wawankunata supaykunapa
apunta kichushkanta rikuchin.
Kunan ñami atun yachayninta
rikuchihun.
Ñami kallarishka kamachinata.
Chaymantapas Kachashkan Kishpi-
chiktapas ña churashka paywa
pakta kamachinanpa.
Kunan shuti ña supaykunapa apunka
silumanta wichuy tukushka.
Manara wichuy tukushpan
Yayanchi Diosta kasuk masinchiku-
namanta punchanti tutanti
mana alita rurashkankunata
rimak ripayarka.
11 Chay Obeha Maltaka wañushpan
yawarninka shuturirka Yaya
Dios tukuy payta kasukkunata
llakichinanpa.
Chay Yaya Diosta kasuk masinchi-
kunaka yawarnin shuturish-
kanpi sinchikushkankunarayku
chay supaykunapa apunta
winsirkakuna.
Chaymanta Yaya Dios paykunata
kishpichishkanta rimashpa
kawsashkankunarayku chay
supaykunapa apunta winsirka-
kuna.
Chaymantapas winsirkakuna
runakuna wañuchihushpankunapas
mana sakishpa Yaya Diosta
kasushkankunarayku.
12 Chasna supaykunapa apunta
winsishkankunaraykumi
akuychi atunta kushikushunchi
tukuy silupi kawsakkuna.
Alaw tukuy allpapi kawsak
runakuna. Kankunaraykuka
atuntami llakirinchi, chay
supaykunapa apun kankunama
uraykushkanrayku. Payka
yachashpan runakunata kama-
chihushkan ña tukurihushkanta
yapa sinchita piñarishka
nishpa.
13Chasna chay purawashina rikuna-
yuka allpama wichuy tukushpan
kallarirka chay warmi kari wawata
wawayashkata wañuchinayashpa
katinata.
14Chasna payta katishpan Yaya Dioska
chay warmita atun ankapa rikrankunata
kurka, pawashpan chay chunlla
chakishka allpama pakak rinanpa.
Maypimi Yaya Dioska payrayku
alicharka, chaypi kimsa wata chawpita
payta karashpa wakaycharka chay
purawaka mana apinanpa.
15Chaypina chay purawaka shimin-
manta achka yakuta kacharka chay
warmita sinchita shutuhuk yakuwa
chinkachinanpa. 16Chasna chay
manchaypa yakuta kachashpan allpaka

chay warmita yanapashpa paskarirka.
Chaypina chay purawapa kachashkan
yakuka llampu yaykurka. 17Chasna chay
purawaka mana atipashpan chay
warmita wañuchinata sinchita
piñarirka. Chasna piñarishpan tukuy
chay warmipa mirayninkunawa
makanakuk rirka. Chay mirayninkunaka
Yaya Diospa kamachishkanta
Jesukristupa yachachishkantapas mana
sakishpa kasuk runakunami kanahun.

**Juanka ishkay
manchaypa animalkunata
rikushkanmanta riman**

13 1Chasna chay purawaka
piñarishpan atun yaku mar
mayanpi shayarirka. Chaypina shuk
manchaypa animalta chay yakumanta
llukshimuhukta rikurkani. Chay animal-
pas chay purawashina kanchis umayu
chunka kachuyumi karka. Karan
kachunpika apupa tawasampatashinami
churarishka karka. Chay kanchis
umankunapika Yaya Diosta yapa
piñachik chay animalpa shutinkuna
killkarishka karkakuna. 2Chay animal
rikushkaynika shuk yana pumashina
rikunayumi karka. Chakinkunaka
osopashinami karkakuna. Paypa
shiminka shuk atun pumapashinami
karka. Chaypina chay purawaka payta
kurka atun yachayninta runakunata
sinchita kamachinanpa.

3Chay pumashina rikunayuka shuk
umanpi wañuypa pitirishkayumi karka.
Chaymanta chay pitirishkanka
ampirishka karka. Tukuy allpapi kawsak
runakunaka chay wañuypa pitirishkan-
manta ampirishkanta rikushpankuna
mancharirkakuna. Chasna wañuyta
winsik kashkanta rikushpankuna payta
kirishpa katirkakuna. 4Chaymantapas
chay manchaypa purawashina
rikunayuta kushichishpami kawsarka-
kuna, chay manchaypa animal
yakumanta sikamushkata yachayninta
kushkanrayku. Chaymanta chay
yakumanta sikamushka animaltapas
kushichishpa kawsarkakuna: Mana
tiyanchu nima shuk kanshina atun
yachayyuka. Nima maykan atipanchu
kanta winsinata nishpa.

5Chay purawaka yachayninta kushpan
chay manchaypa animalka pay kikinta
atunyachishpa Yaya Diosmanta
millaypata rimashpa kawsarka. Yaya
Dioska payta sakirka chusku chunka
ishkay killakunata munashkanta
rurashpa kawsananpa. 6Chaypina Yaya
Diosta pukllachishpa paymanta
millaypata rimashpa kawsarka. Yaya
Diospa kawsananmanta paywa pakta
silupi kawsakkunamantapas millaypata
rimashpa kawsarka.

7Chaymanta Yaya Dioska sakirka
akllashkan runakunawa makanakush-
pan chay animalka winsinanpa. Chasna
winsishpan tukuy ayllukunamanta
runakunata, tukuy chikan shimita rimak
runakunata, tukuy allpakunamanta
runakunatapas kamachikmi tukurka.
8Chaypina tukuy allpapi kawsak mana
Yaya Diosta kasuk runakunaka payta
kushichishpa kawsankakuna.
Paykunapa shutinkunaka manami
killkarishkachu kahunkuna chay Yaya
Dioswa kawsak runakunapa shutinkuna
killkarishkapi. Chay killkaka ñukanchi
runakunapa uchanchikunarayku
wañushka Obeha Maltapami kan.
Chaypika Yaya Dioska kay munduta
rurashkanmanta pachami paywa
kawsak runakunapa shutinkunaka
killkarishka kanahun.

9 Maykankunachari uyanahun kay
rimahushkaynita
alita shunkunpi wakaychachun:
10 Yaya Dios munashpan
shukkunata apishpa karselpi

churanankunapa, chaykunaka
karselma rinankuna tiyan.
Yaya Dios munashpan
shukkunata sabliwa wañuchinankunapa,
chaykunaka sabliwa wañuchiy
tukunankuna tiyan.
Chasna parisinakuna tiyashpan
ñukanchi Yaya Diospa akllashkan
runakunaka payllata yuyashpa mana
sakishpa alita paypi sinchikunanchi
tiyan.
11Chaymanta rikurkani shuk animal-
shina rikunayuta allpa ukumanta
llukshimuhukta. Chay animalka obeha
maltashina ishkay kachuyumi karka.
Chasna obeha maltashina kachuyu
kashpanpas paypa rimananka chay
manchaypa purawapa rimananshinalla-
tatami karka. 12Chay animalka tukuy
chay wañuypa pitirishkanmanta
ampirishka animalpa munashkanta
rurashpa kawsarka, payshina yachayyu-
llatata kashpan. Chasna tukuy allpapi
kawsak runakunata yuyachirka chay
ampirishka animalta kushichishpa
kawsanankunapa.
13Chasna chay ampirishka animalta
yanapashpan tukuy runakunapa
rikushkankunapi atun yachaywa nima
ima uras rikushkankunata rurarka.
Ninatapas silumanta allpama
urmachirka. 14Chasna Yaya Dios
sakishkanrayku chay animalka chay
ampirishka animalpa rikushkanpi atun
yachaywa runakuna nima ima uras
rikushkankunata rurashpan tukuy
allpapi kawsak runakunata llullachirka.
Chasna runakunata llullachishpan chay
sabliwa wañuypata pitirishkanmanta
kawsarishka animalshina rikunayuta
rurachirka chayta runakuna kushichi-
nankunapa. 15Chaymanta chay
animalka Yaya Dios sakishkanrayku
chay kushichishkankunata shuk
kawsashina rimakta rurarka. Chay
rurachishkan animalshina rikunayuta
mana mañak runakunataka wañuchi-
chirka. 16Chaymanta kamachirka tukuy
runakuna mana kuska makinpi
kashpanka urintinkunapi killkarishka
kanankunapa. Tukuy kamachirishka
karkakuna killkarinankunapa, yachayyu
mana yachayyu runakunapas, kullkiyu
mana kullkiyu runakunapas, chaymanta
patronyu mana patronyu runakunapas.
17Maykan runakunami mana killkarish-
kachu karkakuna mana atiparkakuna-
chu rantinata nima rantichinata. Tukuy
runakuna kamachirishka karkakuna
chay animalpa shutinwa, mana
kashpaka paypa shutinpa numerunwa
killkarinankunapa.
18Kaykunamanta rimashkaynita
asirtanaykichipaka Yaya Diosmanta
yachayta munankichi. Chay yachaywa
alita yachakuychi yachanaykichipa pimi
kan chay pitirishkanmanta ampirishka
manchaypa animalka, mana kankunata
llullachinanpa. Paypa shutinpa
numerunka rimanayan shuk runapa
shutinta. Chay numerunka sokta pachak
sokta chunka soktami.

Juanka Yaya Diosta kasuk runakuna shuk mushu takinata takihushkankunata rikushkanmanta riman

14 1Chaymanta chay Obeha
Maltata rikurkani maypimi Yaya
Diospa llaktanka, chay Sion urkupi
shayahushkata. Chaymanta shuk pachak
chusku chunka chusku waranka runaku-
natami paywa pakta tantaylla kahukku-
nata rikurkani. Chay runakunapa
urintinkunapika chay Obeha Maltapa
shutin killkarishka karka, paypa
Yayanpa shutinpas.
2Chaymantapas uyarkani silumanta
shuk atun yaku urkumanta urmahukta-

shina. Chayllatatami shuk sinchi
rayushina uyarirka. Chaymantapas
karka achka takishpa *arpankunata
waktahushkashina yapa suma.
3Chay achka runakunaka Yaya Diospa
kamachinan tiyarinan puntanpi, chay
chusku kawsakkunapa, chay ishkay
chunka chusku rukukunapa puntanku-
napipas shuk mushu takinata takirka-
kuna. Chay shuk pachak chusku chunka
chusku waranka runakunalla atiparka-
kuna chay mushu takinata yachakunata,
tukuy allpapi kawsak runakunamanta
paykunalla uchankunamanta kishpichi-
rishka kashkankunarayku. 4Chay Yaya
Diosta kasuk runakunaka chay runa
masinkunapa rurashkankuna yanka
dioskunata manami kushichirkakuna-
chu. Paykunaka kay allpapi Yaya
Diosllatami kasushpa kawsarkakuna.
Chaymantapas chay Obeha Maltata alita
kasushpa katirkakuna. Chay Obeha
Maltaka chay runakunata tukuy allpapi
kawsak runakunamanta supaykunapa
apunta kichurka paypa Yayan Diospapas
kanankunapa. 5Chasna kashpanmi Yaya
Diospa rikushkanpika ucha illa
kanahun, nima shuk llullata rimashkan-
kunata tarishkachu.

**Juanka kimsa
angelkunapa rimashkankunata
uyashkanmanta riman**

6Chaymanta rikurkani shuk *angelta
kuska silu awapi pawarihukta. Chay
angelka tukuy allpapi kawsak runaku-
nata yachachirka tukuy uras chasnalla
rimak Yaya Diospa ali shiminta runaku-
nata kishpichinanmanta. Tukuy allpaku-
napi kawsak runakunata, tukuy ayllukU-
namanta runakunata, tukuy chikan
shimita rimak runakunatapas
yachachirka. 7Chay angelka sinchita
kaparishpami rimarka: Ñami Yaya
Dioska tukuy payta mana kasuk runaku-
nata kastiganan uraka paktarishkana.
Chayrayku Yaya Diosta manchashpa
alita kasuychi. Payllatana yuyashpa
kushichiychi. Paymi siluta, allpata, atun
yaku marta, tukuy yaku umakunatapas
rurarka. Chayrayku payllata
kushichishpa mañaychi.
8Chasna rimashkanwasha shuk
angelna tukuy millaypata rurachik
runakuna chinkarinankunamanta
rimarka. Chay runakunata yanka
shutiyachishpan chay ñawpa millaypa-
kunata rurachik runakunapa llaktan
Babiloniata rimarka kasna: Ñami
chinkarirkana chay Babilonia atun
llaktaka. Ñami chinkarishkana. Chay
Babilonia llaktapi kawsak runakunaka
mana sakinayashpa tukuy millaypaku-
nata rurarkakuna. Chasna rurashpan-
kuna tukuy allpapi kawsak runakunata
llullachishpa yachachirkakuna
paykunata katishpa yuyay illashina
tukuy millaypakunata ruranankunapa.
Paykunata yachachirkakuna Yaya
Diosta sakishpa yanka dioskunata
kushichishpa kawsanankunapa,
imashnami shuk warmi kusanta
sakishpan shukwa shukwa kawsakshina.
9-10Chasna chay ishkaynin angel
rimashkanwasha shuk angelna sinchita
kaparishpa rimarka: Yaya Dioska atunta
piñarishpa kastiganan tiyan chay
pitirishkanmanta ampirishka animalta
kushichishpa, payshina rikunayu
rurarishkata mañashpa kawsak runaku-
nata. Chaymantapas alimi nishpa
urintinkunapi, shukkunaka makinku-
napi chay animalpa shutinwa killkarish-
pankuna mana llakichishpachu sinchita
kastiganan tiyan. Paykunaka chay
Obeha Maltapa tukuy paypa angelku-
napa puntankunapi nina *asufriwa
sintihukpi atunta parisinkakuna.
11Chasna Yaya Dios paykunata
kastigashpan chay manchaypa animalta

kushichik, chay animalshina rikunayuta
mañak, shutintapas killkarishka runaku-
naka wiñayparayku parisinkakuna.
Mana samashpachu punchanti tutanti
chay nina asufriwa sintihukpi parisinka-
kuna.
12Tukuy chayta yachashpaykichi
kankuna Yaya Diospa wawankuna mana
sampayashpa alita sinchikunaykichi tiyan.
Yaya Diospa kamachishkankunata alita
kasushpa Jesukristullapi sinchikushpa
kawsanaykichi tiyan nishpa.
13Chaymanta shuk rimawahushkata
silumanta uyarkani: Kay rimanaynita
killkay. Kunanmanta pacha kushillami
kankakuna Jesukristupi kirishpa
wañukkunaka nishpa.
Chasna rimashpan Yaya Diospa
Espiritunka aynirka: Ari. Chasna wañuk
runakunaka parisinankunamantami
samankakuna, manana parisinkakuna-
nachu. Jesukristuta alita kasushkanku-
naraykumi Yaya Dioska paykunata
kushichinka nishpa.

**Juanka Yaya Dios tukuy
payta mana kasuk
runakunata kastigananta
rikushkanmanta riman**

14Chaymanta rikurkanimi shuk yura
puyuta. Chay yura puyupa awanpi
rikurkani shuk runashina rikunayu
tiyahukta. Paypa umanpika oromanta
tawasampatashina churarishkami karka.
Makinpika shuk sablitashina wiluyu
kumurishkata apamurka.
15Chaypina *Yaya Diospa wasinmanta
shuk *angel llukshimurka. Allpapi
kawsak runakunata muyukunatashina
rikushpan sinchita kaparishpa chay yura
puyupa awanpi tiyahukta rimarka:
¡Ñami pallanayki uraka paktarishkana!
Chay allpapi muyukunaka ñami pukush-
kakuna pallanaykipa. Chayrayku chay
wilu sablikiwa pallakriy nishpa.
16Chaypina chay yura puyupa awanpi
tiyahukka chay allpapi muyukunata
sablinwa pitishpan pallarka.
17Chaymanta chay silupi kahuk Yaya
Diospa wasinmanta shuk angelna
llukshimurka. Chasna llukshimushpan
paypas shuk sablitashina wiluyu
kumurishkata apamurka.
18Chaymanta Yaya Diospa wasinpi
kahuk tuchpashina ukumanta shuk
angelna llukshimurka. Payka Yaya
Diospa churashkan karka ninawa tukuy
munashkanta ruranapa. Allpapi
kawsak runakunaka millaypata
rurashkankunawa pukushka uva
muyukunatashina rikushpan chay wilu
sablitashina apamuk angeltaka sinchita
kaparishpa rimarka: Chay sablikiwa
allpapi kahuk uva chakrakunamanta
muyukunata pallakriy, ñami pukushka-
kuna nishpa.
19-20Chaypina chay angelka chay wilu
sablinwa allpapi kahuk uvakunataka
pitishpa pallarka. Chasna pallashpanna
churarka llakta kanchapi shuk atun
kincharishkapi chaypi saru saruy
tukunankunapa. Yaya Dios runakunata
yapa piñarishkanrayku chasnashina
kastigay tukunkakuna. Chasna saruy
tukushpankunana uva churanankuna-
manta yakunka llukshimuhukshina
yawar llukshimurka. Chasna kashpanmi
rikurkani achka yawar untarishkata
kimsa pachak kilometro tuputa kaballu-
kunapa kunkan sikin awankama.

**Juanka kanchis kastigak
angelkunata rikushkanmanta riman**

15 1Chaymanta shuk atun mancha-
riypata silupi rikurkani
pasananmanta yachachiwashkata. Chay
rikushkaynika karkakunami chay
kanchis *angelkuna runakunata kastiga-
nankunapa rihukkuna. Paykunaka
paktachinkakunami runakunapi kanchis

atun parisinakunata. Chasna mana alita
rurak runakunata kastigashpankunara
Yaya Diospa piñayninka pasarinka.
[2]Chaymantapas rikurkani shuk atun
yakutashina pasakta rikuypa espehu-
shina chuya. Chay yakushina
rikunayuka ninawa chapurishkashina
karka. Chay chuya yakushina
mayanpika chay manchaypa animalta
mana kushichik runakunami shayahur-
kakuna. Paykunaka chay animalshina
rurarishka rikunayuta mana mañakchu
karkakuna. Chaymantapas mana
killkarishkachu karkakuna chay
animalpa shutinwa, nima numerunwa-
pas. Chasna Yaya Diospa kuntrankunata
mana kasushpa winsishpankuna Yaya
Diospa kushkan *arpankunawa payta
kushichishpa chaypi shayahurkakuna.
[3]Yaya Dios paykunata kishpichishkan-
manta takirkakuna, imashnami Yaya
Diosta kasuk Moisés wañupas ñawpa
takirka. Chaymantapas uchanchikuna-
rayku wañushka Obeha Maltaka
kishpichik kananmanta takirkakuna
kasna:

A Yaya Dios, tukuy rurashkaykiku-
naka manchariypa alikunami
kanahun.
Kanka tukuypa apunmi, tukuyta
atipakmi kanki.
Alikunallata rurak kashpayki
tukuy runakunata rurashkanchiku-
namanta chasnallami tapunki.
Alita rurashkakunataka kishpi-
chinki.
Mana alita rurashkakunataka
kastiganki.
Manami shukta shukmanta
ashwanta valichinkichu.
Tukuy rimashkaykika shutipami kan.
Tukuy llaktakunapi kawsak runaku-
nata kamachikmi kanki.
[4] Kanllami ucha illa alillata rurak
kanki.
Chayrayku tukuy runakuna
kantaka manchananchi tiyan.
Kanmi tukuypa apun kanki.
Tukuy runakuna kanta atunya-
chishpa kushichinanchi tiyan.
Tukuy llaktakunapi kawsak runaku-
naka alillata rurak kanaykita
rikunkakuna.
Chayrayku kanta kushichishpa
mañak rinkakuna nishpa.
[5]Chaymanta rikurkani silupi *Yaya
Diospa wasin ukupi kwartun paskari-
hushkata. [6]Chay wasi ukumanta chay
kanchis parisinakunawa kastiganapa
rihuk kanchis angelkunaka llukshimur-
kakuna. Paykunaka suma yura chuya
churarishkakunami karkakuna. Pichun-
kunapika oromanta chumpita watarish-
kami karkakuna. [7]Chaypina Yaya
Diospa puntanpi chusku kawsakkuna-
manta shukka chay kanchis angelkunata
oromanta rurarishka matita kurka,
karan shukta shuk matita. Chay matiku-
naka chay tukuy uras kawsak Yaya
Diospa sinchi piñaynin untakta
karkakuna. [8]Chaypina tukuy Yaya
Diospa wasin ukupi kushni tukurka,
suma atun yachayyu tukuyta atipak
Yaya Dios chaypi kahushkanrayku.
Chasna tukushpan nima pi atiparkachu
chay wasinpi yaykunata chay angelkuna
tukuy chay kanchis kastigukunata
paktachinankunakama.

Juanka kanchis angelkuna kanchis kastigukunata paktachishkankunata rikushkanmanta riman

16 [1]Chaymanta uyarkani *Yaya
Diospa wasinmanta chay
kanchis *angelkunata sinchita
rimahushkata: Talik riychi chay kanchis
matikichikunata Yaya Diospa sinchi
kastigananta chay allpapi paktachinay-
kichipa.

2Chaypina chay puntiru angelka
matinta allpapi talik rirka. Chasna
talishpan tukuy chay manchaypa
animalpa shutinwa killkarishka,
payshina rikunayu rurarishkata mañak
runakunaka shuk yapa nanak mana
ampiriypa llagawa unkurkakuna.
3Chaymanta chay ishkaynin angelka
matinta atun yaku marpi talik rirka.
Chasna talishpan yakuka ismu yawar
tukurka, imashnami shuk wañushka
runapa yawarninshina. Chasna
tukushpan tukuy chay yakupi kawsak-
kunaka wañurkakuna.
4Chaymanta chay kimsaynin angelka
matinta tukuy shutuk yakukunapi tukuy
allpa ukumanta tukyarik yakukunapipas
talik rirka. Chasna talishpan chay
yakukunapas yawar tukurkakuna.
5Chasnallapi uyarkani chay yakuku-
nata kuyrak angelka Yaya Diosta
rimahushkanta kasna:

A Yaya Dios, chasna tukuy mana ali
rurak runakunata kastigashkay-
kirayku yachanchi alillata
rurak kanaykita.
Kanka ucha illami kanki, ñawpa-
manta pacha tiyak, kunankama
chasnalla kawsanki.
6 Chay runakunaka kanpa yachay-
kiwa yachachikkunata
wañuchirkakuna.
Chaymantapas uchankunamanta
pichashkayki runaykikuna-
manta shukkunata wañuchish-
pankuna yawarninkuna shutu-
rirka.
Chayrayku chay wañuchik runaku-
nata kastigashpa yawar yakuta
upyachichishpayki alita rurash-
kanki nishpa.

7Chasna yakukunata kuyrak angelka
rimashpan Yaya Diospa wasinpi kahuk
tuchpashinamanta kasna rimahukta
uyarkani:

Ari, chay angelka alitami rimashka.
Tukuypa apun, tukuyta atipak Yaya
Diosmi kanki.
Chay mana alita rurak runakunata
kastigashpayki alitami rurash-
kanki nishpa.

8Chaymanta chay chuskuynin angelka
matinta intipi talik rirka. Chasna
talishpan intika runakunata ninashina
rupachishpan sinchita nanachirka.
9Chasna runakunata rupachishpanpas
paykunaka mana uchankunamanta
llakirirkakunachu Yaya Diostana
kasunankunapa. Paykuna atunta
kastigarishpankunapas mana munarka-
kunachu atun yachayninta yuyarishpa
paytana kushichishpa kawsanata.
Ashwan chay parisinakunata paktachik
Yaya Diosmanta chiknishpa rimarka-
kuna payka mana alichu nishpa.
10Chaymanta chay pichkaynin
angelka matinta chay manchaypa
animalpa kamachinan tiyarinanpi talik
rirka. Chasna talishpan tukuy chay
manchaypa animalta kasuk runakunapa
llaktankunaka amsa tukurka. Chaypina
tukuy runakunaka manchaywa sinchi
nanaywa kallunkunata kanirirkakuna.
11Chasna sinchi nanayta parisishpanku-
napas mana sakirkakunachu millaypata
rurahushkankunata. Ashwan llagankU-
nawa inti rupachishkawa amsawa yapa
parisishkankunarayku silupi kawsak
Yaya Diosmanta chiknishpa rimarka-
kuna payka mana alichu nishpa.
12Chaymanta chay soktaynin angelka
matinta chay Eufrates atun yakupi talik
rirka. Chasna talishpan chay yakuka
llampu chakirirka. Chasna yakuka
chakirishpan atun ñampishina tukurka
inti llukshinamanta atun apukuna tukuy
suntalunkunawa chayta shamunanku-
napa. 13Chaypina rikurkani kimsa
saposhina rikunayu supaykuna
llukshihushkakunata. Shuk supayka

chay manchaypa purawapa
shiminmanta llukshimurka. Shuk
supayka chay manchaypa pumashina
animalpa shiminmanta llukshimurka.
Shuk supayna chay manchaypa
animalta yanapakpa shiminmanta
llukshimurka. 14Chay kimsa supayku-
naka atun yachaywa achka nima ima
uras runakuna rikushkankunata
rurashpami kawsankakuna. Chasna
rurashpankuna tukuy allpapi kamachik
atun apukunata suntalunkunawa pakta
llullachishpa tantachinkakuna.
Paykunata tantachinkakuna tukuyta
atipak Yaya Diospa atun kastiganan
punchapi wañunakunankunapa.
15Chaypina uyarkani Jesukristuka
rimawahushkanta kasna: Alita uyaway.
Ñukaka shamushami kunkaymanta,
imashnami shuk shuwaka paktan nima
pi yuyarihushkanpi. Kushilla kankakuna
maykan runakunami alita kasuwashpa
shamunaynita chapanahun. Chasna
kasuwashpa shamunaynita chapahush-
paykichika kankichimi tukuy uras
churarishkaykichita alita kuyrarihuk-
shina. Chasna kashpaykichika
shamunayni uraska mana pinkarinkichi-
chu, imashnami shuk runa pinkarin
llatanta tarik shamushpanchi nishpa.
16Chaypina rikurkani chay kimsa
supaykunaka tukuy apukunata suntalun-
kunawa pakta tantachihushkankunata
chay pampa *hebreo shimipi
Armagedón shutiyupi.
17Chaymanta chay kanchisnin angelna
matinta wayrapi talik rirka. Chasna
talishpan Yaya Diospa wasinpi kamachi-
nan tiyarinanmanta uyarkani sinchita
rimahushkata kasna: Kaywami Yaya
Dioska tukuy mana alita rurak runaku-
nata kastigananta tukuchin nishpa.
18Chasnallapi tiyarka ilampa, sinchi
rayu, sinchi allpa kuyuypas. Runakuna
allpapi kawsashkankunamanta pachami
nima ima uras tiyarkachu chasna sinchi
allpa kuyuyka. 19Chasna tukuy allpaka
sinchita kuyushpan Yaya Diospa
kuntrankunapa atun llaktaka kimsa piti
tukurka. Tukuy allpakunapi atun
llaktakuna piti piti tukurkakuna. Yaya
Dioska chay Babilonia atun llaktapi
kawsak runakunapa yapa millaypata
rurashkankunata mana kunkarkachu.
Chayrayku atunta piñarishpanmi
paykunata sinchita kastigarka. 20Tukuy
islakuna tukuy urkukunapas llampu
chinkarirkakuna. 21Silumanta achka
tamya chiriwa sinchiyashka atun
bolakuna sinchita urmarkakuna. Chay
bolakunaka chusku chunka kilo parti
llasharkakuna. Chasna Yaya Dioska
paykunata sinchita kastigashpanpas
uchankunamanta mana llakirirkakuna-
chu. Ashwan chay wañuymanta
kishpishka runakunaka chay bolaku-
nawa yapa parisishkankunarayku Yaya
Diosmanta chiknishpa rimarkakuna
payka mana alichu nishpa.

Juanka shuk puta warmishina llaktata rikushkanmanta riman

17 1Chaymanta chay kanchis
matikunata talik *angelkunamanta
shukka rimawak shamurka: Shamuy, kanta
rikuchinaynipa Yaya Dioska chay achka
yakukuna chawpipi tiyahuk tukuyta
millaypata rurachik putashina llaktata
kastigananta. Chay llaktapi kawsakkunaka
Yaya Diosta sakishpankuna llaktankunaka
shukwa shukwa kawsak puta warmishina
yanka diosunata kushichik tukurka.
2Tukuy allpapi kamachik atun apukunaka
chay putawa ishkayyashpa millaypata
rurashpa kawsarkakuna. Chaypina tukuy
allpapi kawsak runakuna chay putashina
llaktamanta yachakushpankuna sinchi
*vinuwa machashkashina yanka
dioskunata yuyashpa kawsarkakuna
nishpa.

3Chasna chay angelka rimawashkan-
washa Yaya Diospa Espíritun sumakta
tukuypi yuyachiwashpan chay angelka
shuk chunlla chakishka allpama
apawarka. Chaypina rikurkani shuk
warmita chay manchaypa animalpa
awanpi tiyarishpan chay animalta
purichihushkanta. Chay animalka
pukami karka. Chaymantapas kanchis
umayu, chunka kachuyu karka. Yaya
Diosta yapa piñachik shutinkuna
tapakta killkarishka karka.
4Chay warmika shuk apu warmishina
suma puka ankashta churarishkami
karka. Oromanta rurarishkata, yapa
chaniyu chuya rumimanta rurarishkata,
yapa chaniyu yura chuya wallkatapas
churarishkami karka. Makinpika shuk
oromanta rurarishka pusilluta
apamurka. Chay pusillunpika millana-
yaypa ismu tiyarka rikuchinanpa chay
warmi millaypa yuyayyu, tukuy
millaypakunata rurak uchasapa
kananta. Chasna kashpanmi achka
runakunata millaypakunata yuyachin
Yaya Diosta sakishpa yanka dioskuna-
tana kushichinankunapa. 5Chaymanta
urintinpika shuk mana riksiypa shutin
killkarishka karka. Chay shutinka
rimanayan tukuyta atipak Babilonia
llakta. Shukwa shukwa kawsak
putashina yanka dioskunata kushichina-
yashpa Yaya Diosta sakikkunapa
maman. Tukuy millaypakunata rurak
runakunapa maman. 6Chay warmika
Yaya Diospa akllashkan runakunapa
Jesukristumanta rimashkakunapa
yawarninwa machashka karka.
Paykunata yapa chiknishpan wañuchi-
payarka. Chasna chay llaktata
rikushpayni yapa mancharirkani.
7Chasna mancharishka kahushkaynipi
chay chunlla allpama apawak angelka
rimawarka: Ama manchariychu.
Ñukami rimashkayki imatami ninayan
chay warmi rikushkaykika, chaymanta
purichihushkan kanchis umayu, chunka
kachuyu animal rikushkaykika. 8Chay
rikushkayki manchaypa animalka
ñawpami kawsa karka. Kunanka
manana kawsannachu. Chaymanta chay
supaykunata tapana manchaypa
uchkumanta llukshimushpan kuti
rikurinka. Chaymantana wiñaypa
kastigarinka. Chay uras tukuy allpapi
kawsak Yaya Diosta mana kasukkunaka
chay wañushka kashkanmanta kawsari-
mushka animalta rikushpankuna
mancharinkakuna. Chay runakunapa
shutinkunaka Yaya Dios allpata
rurashkanmanta pacha mana killkarish-
kachu kanahun chay wiñaypa paywa
kawsak runakunapa shutinkuna
killkarishkapi nishpa.
9Chay angelka yachachiwashpalla
katirka: Kay rimahushkaynita asirtanay-
kichipaka alita yuyarikkuna kashpayki-
chipas Yaya Diosmanta yachayta
munankichi. Chay manchaypa animalpa
kanchis umankunaka ninayan kanchis
urkukuna. Chay urkukunapimi chay
warmika tiyahun. Chaymanta chay
kanchis umankunallatata ninayan
kanchis atun apukuna. 10Chay kanchis
atun apukunamanta pichka manana
kamachinahunchu. Kunanka
soktayninmi kamachihun. Chay kanchis-
nin apuka manara tiyanrachu. Pay
shamushpanka mana unaytachu
kamachinka. 11Chaymanta chay
manchaypa animalka, maykanmi ñawpa
kawsarka kanmi pusaknin shuk atun
kamachik. Kunanka mana kawsanchu,
chaymanta kuti shamunan tiyan. Payka
chay kanchis apukunashinami kan.
Shamushpanka shuk ratumantami
wiñayparayku kastigarinka.
12Chay rikushkayki manchaypa
animalpa chunka kachunkunaka
kanahunmi chunka manara kamachik atun

apukuna. Paykunaka shuk ratu chay
manchaypa animalwa pakta kamachinka-
kuna. 13Chay chunka apukunaka shuk
yuyayllawa kashpankuna chay manchaypa
animalta atun apunkunata rurankakuna.
14Chaypina chay chunka apukunaka chay
Obeha Maltawa makanakunkakuna.
Chasna makanakushpankuna chay Obeha
Maltaka tukuy payta kasukkunawa pakta
chay apukunataka winsinkakuna. Chay
Obeha Maltaka tukuy kamachikkunamanta
atun kamachikmi, tukuy atun apukuna-
manta atun apumi. Payta kasuk
runakunaka Yaya Diospa akllashkan
runakunami, payta mana sakishpa
kawsakkuna nishpa.

15Chaymanta chay angelka rimawash-
palla katirka: Chay rikushkayki yakuku-
naka, maypimi chay puta warmi
tiyahukta rikushkanki, kanahunmi
achka llaktakunapi kawsak runakuna,
achka chikan shimita rimak runakuna.

16Chay rikushkayki manchaypa animal,
chay chunka kachunkunapas chay puta
warmishina llaktata chikninkakuna. Tukuy
imankunata kichushpankuna shuk warmi
llatantashinami sakinkakuna. Paypa
aychantapas mikunkakuna. Puchurishkata
llampu rupachinkakuna. 17Chasna ruranan-
kunapa Yaya Dios paykunata yuyachirka
paypa munashkanta paktachinankunapa.
Chay chunka apukunaka shuk yuyayllawa
kashpankunami chay manchaypa animalta
apunkunata rurankakuna. Chasna chay
animalta kasunkakuna Yaya Diospa
rimashkan paktarinankama.

18Chay puta warmika kanmi tukuy
allpakunamanta atun apunkunata
kamachik llakta nishpa.

Chay Babilonia atun llakta tukurinanmanta riman

18 1Chaymanta rikurkani shuk
*angel silumanta uraykumu-
hushkata. Payka yapa atun yachayyumi
karka. Intishina punchayachik kashpan
tukuy allpata punchayachirka.
2Chaypina sinchita kaparishpan
rimarka: Ñami tukurishka millaypata
rurachik runakunaka Babilonia atun
llakta nishkaka. Ñami tukurishkana.
Supaykunapa kawsanankunami tukush-
kana. Tukuy runakunapa chiknishkan
millaypa mana mikuypa pawakkunapa
wasinkuna tukushka. 3Chay Babilonia
manara tukurishpan tukuy allpakuna-
manta runakuna chaypi kawsak runaku-
namanta yachakushpankuna sinchi
*vinuwa machashkashina tukuy
millaypakunata rurashpa kawsarkakuna.
Tukuy allpapi kamachik atun
apukunaka chay Babiloniapi kawsakku-
nawa ishkayyashpa Yaya Diosta
sakishpa yanka dioskunatana kasurka-
kuna, shuk warmi kusanta sakishpan
shukwa shukwa kawsakshina. Chay
llaktapi kawsak runakunaka tukuy
imata munarishpankuna mana riksiypa
achka suma imakunata rantishpa
kawsashkankunarayku tukuy llaktaku-
namanta wirakuchakunaka yapa
kullkiyu tukurkakuna nishpa.

4Chaymanta uyarkani silumanta
rimahushkata: Kankuna kasuwak
runaynikunaka chay llaktamanta
llukshiychi mana chay llaktapi kawsak
runa masikichishina millaypata ruranay-
kichipa. Mana munanichu paykunawa
pakta kastigay tukunaykichipa. 5Ucha
rurashkankunata yapa mirachirkakuna.
Yaya Dioska tukuy chay millaypata
rurashkankunataka manami kunkarish-
kachu nishpa. 6Chaymanta chay
kastigak angelkunata rimarka: Chay
runakunataka rantipaychi imashnami
runa masinkunata rurarkakuna. Chasna
rantipahushpaykichi ishkay kuti
ruraychi. Runakunata millaypata
rurachishkankunamanta ishkay kuti
parisichiychi. 7Paykunataka sinchi

nanaywa llakiywa parisichiychi. Achka
imayu kashkankuna tuputa, paykuna
kikin atunyashkankuna tuputa rantipay-
chi. Paykunaka shunkunkunapika
yuyarinahun: Shuk atun apushina suma
kawsananpi tukuy parti kamachishpa
kawsanchi. Manami kanchichu shuk
mashintushina pukri llakiypa. Nima ima
uras llakiyta parisishunchichu nishpa.
8Chasna yuyarishkankunaraykumi
kunkaymanta shuk punchallapi kastiga-
rinkakuna unkuywa, yarkaywa,
llakiywa. Chaymanta ninawa rupachiy
tukunkakuna. Chasnami tukuypa apun
Yaya Dioska atun yachayyu kashkan-
rayku paykunata kastiganka.
9Chay tukuy allpapi kamachik atun
apukunaka paykunawa pakta yanka
dioskunata kushichishpa achka suma
imakunayu kawsashpankuna chay
llaktapa kushninta rikushpankuna
llakiywa kaparishpa wakankakuna.
10Paykunapas chasna parisinankunata
manchashpankuna karumantalla
rikushpankuna rimankakuna: ¡Alaw,
alaw, sinchi kamachik Babilonia atun
llakta! Kunkaymanta ña kastigarinayki
uraka paktashka nishpa.
11Tukuy partimanta wirakuchakuna-
pas llakiywa kaparishpa wakankakuna:
¡Alaw, manana tiyannachu apamush-
kanchita rantik runakunaka! nishpa.
12Paykunaka orota, kullki ruranakuna
fierrokunata, tukuy maku yapa chaniyu
chuya rumikunata, yapa chaniyu yura
chuya wallkakunatapas apamushka-
kuna. Chaymanta suma llapchastu yura
llachapa lino tarpumanta awarishkata,
yapa chaniyu chuya llachapa sedata,
puka ankash apukunapa churarinan
llachapakunatapas apamushkakuna.
Chaymanta suma mishkinlla asnak
kaspikunata, suma chaniyu elefantekunapa kirunkunamanta rurarishka
imakunata, suma sedroshina valik
kaspikunamanta, bronsemanta,
fierromanta, marmol suma muru
rumikunamanta rurarishka imakunata-
pas apamushkakuna. 13Chaymanta
kanelata, shuk mishkinlla asnak kakuna-
kunata, yanka diosninkunarayku
rupachina wikikunata, mirra
kaspimanta mishkinlla asnak wikita,
perfumitapas apamushkakuna.
Chaymanta vinuta, mikunankuna
aseiteta, suma harinata, trigutapas
apamushkakuna. Chaymanta wakraku-
nata, obehakunata, kaballukunata,
kaballukunapa aysanankuna karrokuna-
tapas apamushkakuna. Chaymanta
runakunatapas apamushkakuna
rantichinankunapa. 14Chaypina chay
llaktata rimankakuna: Mananami
mikunkichinachu chay mishki muyuku-
nata, maykankunatami yapa munaripa-
yarkankichi. Tukuy suma imakunata
charishkaykichika, chaywa atunyashpa
rikuchishkaykichikunaka tukurirkaku-
nana. Nima ima uras tarinkichinachu
nishpa.
15-16Tukuy chaykunata rantichik
runakunaka chay llaktamanta
kullkiyashpankuna paykunapas chasna
kastigarinankunata manchashpankuna
karumantalla rikunkakuna. Chaypina
llakiywa sinchita kaparishpa wakanka-
kuna kasna: ¡Alaw, alaw, atun llakta!
Kanmi shuk warmi suma yura
linomanta churarishkashina karkanki.
Shuk apushina puka ankashta churarish-
kashina karkanki. Orota, yapa chaniyu
yura chuya wallkakunata, suma chuya
rumikunatapas churarishkashina
karkanki. 17Imashnataya kunkaymanta
tukuy suma imaykichikunanti tukurish-
kanki nishpa.
Tukuy atun yaku marpi lanchakunata
purichikkuna, chaypi tarawakkuna,
chaypi rihukkunapas mancharishpan-
kuna karullapimi kiparinkakuna. 18Chay

rupahushka llaktapa kushninta
rikushpankuna kaparinkakuna: Kunanka
manana tiyannachu chasna suma atun
llaktaka nishpa. 19Sinchita llakirishkan-
kunarayku pulbuta apishpankuna
umankunapi churankakuna. Chasna
rurashpa sinchita kaparishpa wakanka-
kuna kasna: ¡Alaw, alaw, atun llakta!
Tukuy ñukanchi atun yaku marpi purik
lanchayukunaka kanmanta kullkiyar-
kanchi yapa imakunayu kashkayki-
rayku. Kunanka kunkaymantami
tukurishkanki nishpa.
20Kankunaka tukuy silupi kawsakkuna
kushikuychi chay llakta tukurishkan-
rayku. Kankuna tukuy Yaya Diospa
runankuna, paypa shiminta yachachik-
kuna, paypa yachayninwa pasananta
rimakkunapas kushikuychi Yaya Dios
chay llaktata kankunata parisichishkan-
manta kastigashpa rantipashkanrayku
nishpa.
21Chaypina shuk yapa ursayu angelta
atun rumita alsahushkanta rikurkani.
Chay rumika kashka yapa atun llasha
triguta kutana rumishina. Chayta
alsashpan atun yaku marpi wichushpan
rimarka: Chasnami wichuy tukunki,
Babilonia atun llakta. Nima ima uras
kuti rikurinkinachu. 22Nima ima uras
kutikashka kanpi takishpa *arpakunata
waktankakunachu, nima flautata, nima
trompetata pukunkakunachu, nima
imata takishpa uyachinkakunachu.
Nima ima uras kutikashka kanpi
tarawak runakunaka tiyankachu, nima
kawsanaykichipa mikunaykichi triguta
kutana uyarinkachu. 23Nima ima uras
kutikashka kanpi lamparinka sintinka-
chu, nima runakuna kasarahushpan-
kuna kushikuhushkankunaka uyarinka-
chu. Wirakuchaykikunaka kullkinku-
nawa tukuy allpapi apukunata
kamachirkakuna. Suma ali rikurinayu
kashkaykiwa tukuy llaktakunamanta
runakunata llullachishkanki kanshina
millaypata rurashpa kawsanankunapa.
24Kanpi Yaya Diospa yachayninwa
yachachikkunata wañuchishpankuna
yawarninkuna shuturirka, chaymanta
shuk runankunatapas wañuchishpan-
kuna yawarninkuna shuturirka.
Uchayumi kanki tukuy allpapi runaku-
nata wañuchishkankunamanta nishpa.

Silupi Yaya Diosta takishpa kushichishkankunamanta riman

19 1Chaymanta uyarkani mana
yupaypa achka sinchita
rimahukkunata silupi kasna:
Tukuy Yaya Diosta kushichiychi.
Yayanchi Diosllami runakunata
kishpichik kan. Payllami suma
atun yachayyu, tukuyta kama-
chik kan.
2 Millaypata rurakkunata kastigan,
alita rurakkunata kishpichin.
Chasna alita rurak kashpanmi chay
puta warmishina kahuk llaktata
kastigarka, tukuy allpapi kawsak
runakunata mana ali kawsananta
yachachishkanrayku.
Payta kastigashpan Yaya Dios payta
kasuk runakunata wañuchish-
kanmanta rantiparka nishpa.
3Chaymanta kuti rimarkakuna:
Tukuy Yaya Diosta kushichiychi
chay millaypa llaktaka
wiñayparayku rupahushpan
kushnihushkanrayku nishpa.
4Chaypina chay ishkay chunka chusku
rukukunaka, chay chusku kawsakkuna-
pas kamachinan tiyarinanpi tiyahuk
Yaya Diospa puntanpi kunkurishpan-
kuna payta atunyachishpa kushichirka-
kuna. Chay achkakunapa rimashkanku-
nata uyashpankuna aynirkakuna:
Alitami rimashkankichi.
Tukuy Yaya Diosta kushichinahu-
chun nishpa.

5Chaymanta Yaya Diospa tiyarinan
kuskamanta shuk rimahushkata
uyarkani:
Tukuy kankuna Yaya Diosninchita
yuyashpa kasukkuna payta
kushichiychi.
Tukuy kankuna yachakkuna mana
yachakkunapas payta kushi-
chiychi nishpa.

**Jesukristu payta
kirikkunawa tantarishpan
fiesta tiyananmanta riman**

6Chaymanta kuti uyarkani chay achka
rimahushkakunata. Shuk atun yaku
urkumanta urmahukshina, chaymanta-
pas sinchi rayushina uyarirka kasna:
Tukuy Yaya Diosta kushichiychi.
Tukuypa apunmi, tukuyta
atipak Yaya Diosninchika ña
kamachinata kallarishka.
7 Akuychi kushikushunchi.
Shunkunchimanta pacha atunta
kushikushunchi.
Payta yuyashpa kushichishunchi.
Kunanka Obeha Maltapa kasaranan
punchaka ñami paktarishka.
Payta kirik runakuna
shuk kwintachishka warmishina
ñami alicharishka kahunkuna
paywa wiñaypa kawsanankunapa.
8 Suma yura chuyahlla linomanta-
shina Yaya Diospa kushkanta
churarishkami kahunkuna
nishpa.
Chay suma lino ninayan Yaya Diospa
runankunapa alita rurashpa kawsash-
kankuna.
9Chasna chay achka rimahushkanku-
nata uyashkayniwasha chay rimawash-
kaka kuti rimawarka: Kay rimahushkay-
nita killkay. Kushillami kankakuna chay
Obeha Maltapa kasaranan fiestama
kayashkankunaka nishpa. Chaymanta
rimawashpalla katirka: Kay rimashkay-
nika Yaya Diospa rimashkanmi. Tukuy
paypa rimashkanka shutipallami nishpa.
10Chasna rimawashkanta uyashpayni
paypa puntanpi kunkurirkani payta
atunyachishpa kushichinaynipa.
Chaypina payka rimawarka: Ama
chasna rurawaychu. Ñukapas kanshina
Yaya Diosta kasuk, chaymantapas
kanshina Jesukristupa yachachishkanta
alita katik runakunashinallatatami
kasuk kani. Payllata kushichiy. Chay
Jesukristupa yachachishkanka tukuy
Yaya Diospa yachayninwa yachachikku-
nata yuyachikmi kan nishpa.

**Chay yura kaballupi tiyahuk
winsishkanmanta riman**

11Chaymanta silu paskarishkata
rikurkani. Chaypi shuk yura kaballuka
rikurirka. Paypa awanpi kahukka Tukuy
Uras Alita Paktachik shutiyu, chayman-
tapas Tukuy Paypa Rimashkanka
Shutipami kan nishpa shutiyu. Alillata
rurak kashpan millaypata rurakkunata
kastiganka, alita rurakkunata
kishpichinka, chaymantapas kuntranku-
nawa makanakun. 12Paypa ñawinku-
naka shuk nina sintihukshinami
rikurirka. Umanpika churarishka karka
winsik apu kananta rikuchik achka
tawasampakunatashina. Chaymantapas
shuk shutinka mana asirtaypawa
killkarishka karka, payllami asirtarka.
13Paypa churarishkanka llampu
yawarwa armachirishkami karka. Paypa
shutinka karka Yaya Diospa Yuyayninta
Riksichik. 14Paypa washalla tukuy silupi
kawsak paywa pakta kuntrankunata
winsikkuna yura kaballukunapi
tiyarishpa katihurkakuna. Tukuy
paykunaka suma yura linomanta
churarishkami karkakuna. 15Paypa
shiminmantaka llukshirka ishkay wiluyu
sablishina tukuy llaktakunamanta payta

mana kasuk runakunata chaywa
winsinanpa. Chaymanta chay runaku-
nata fierromanta rurarishka barawa
sinchita kamachinka. Uvakunata
sarushpa yakunta surkuhukshinami
paykunataka kastiganka. Chasna
kastigashpan tukuyta atipak Yaya
Diospa piñayninta riksichinka. 16Paypa
awaniru churarishkanpika chankanpipas
shutinka killkarishkami karka kasna:
Tukuy Atun Apukunamanta Atun
Apumi, Tukuy Kamachikkunamanta
Atun Kamachikmi nishpa.
17Chaymanta rikurkani intipi shayari-
huk *angelta. Payka chawpi silupi
pawak ankakunataka sinchita kaparish-
pan rimarka: ¡Uraykuychi, tantariychi
Yaya Diospa achka kastigashkan
runakunapa aychanta mikunaykichipa!
18Mikuk riychi atun apukunapa
aychanta, suntalukunapa apunkunapa
aychanta, sinchi mana manchak runaku-
napa aychanta, chaymantapas kaballu-
kunapa aychanta, paykunata purichik
runakunapa aychanta, tukuy shuk
runakunapapas, patronyu mana
patronyu, yachayyu mana yachayyu
runakunapa aychanta. Tukuy Yaya
Diospa kuntrankunapa aychankunata
mikuk riychi.
19Chaymanta rikurkani chay
manchaypa animalta tukuy atun
apukunawa suntalunkunawa tantarishka
kahukkunata. Chasna tantarishka
kahurkakuna chay yura kaballupi
tiyahukwa tukuy payta katikkunawapas
makanakunankunapa. 20Chaypi chay
manchaypa animalta runakunata
llullachik yanapakninwa pakta
apirkakuna. Chay yanapakninka atun
yachaywa nima ima uras rikushkanku-
nata rurashkanwa runakunata llullachi-
payarka. Chasna runakunata llullachish-
pan killkarishka karkakuna chay
animalpa shutinwa, chaymantapas
payshina rikunayu rurarishkata
kushichirkakuna. Chasna chay
manchaypa animalta yanapakninwa
pakta apishpankuna kawsakunata chay
*asufriwa sintihuk mana wañuk ninama
wichurkakuna. 21Chaymanta tukuy atun
apukuna suntalunkunawa pakta chay
yura kaballupi tiyahukpa shiminmanta
llukshihuk sablishinawa wañuchiy
tukurkakuna. Chasna wañushpankuna
tukuy allpapi kawsak ankakunaka
saksaktami mikurkakuna.

Jesukristuta kirikkuna paywa pakta shuk waranka watata kamachinankunamanta riman

20 1Chaymanta rikurkani shuk
*angelta silumanta uraykumu-
hukta. Makinpi apamurka chay
supaykunata tapana manchaypa uchku
punkupa llawinta, chaymantapas shuk
atun kadenata. 2Chaypina chay
manchaypa purawata apirka. Chay
purawaka chay puntiru Yaya Diospa
rurashkan runakunata Llullachik
Machakuyami. Shuk shutinka Washan-
chakmi, chaymanta Yaya Diospa
Kuntran Supaykunapa Apunmi. Chay
angelka payta apishpan kadenawa
watarka shuk waranka watarayku.
3Chasna payta watashpan chay
manchaypa uchkuma wichurka.
Chaymanta chay uchkupa punkunta
llawinwa taparka. Sumakta sinchiyak
wikiwapas ratachishpan taparka.
Chasna chay purawata alita taparka
tukuy llaktakunamanta runakunata
chay shuk waranka wata tukurinan-
kama manana llullachinanpa. Chayman-
tami shuk raturayku llukshinan tiyan.
4Chaymanta rikurkanina apukunapa
tiyarinankunata. Chaypi tiyarihurka-
kuna, maykankunatami Yaya Dioska
yachayninta kushka runa masinkunata
kawsashkankunamanta tapunankunapa.

Chaymantapas rikurkani Jesusta
katishkankunarayku wañuchiy
tukushkakunapa almankunata.
Paykunaka mana sakishpa Jesukristupa
yachachishkanta Yaya Diospa shimintapas yachachipayarkakuna. Chay
manchaypa animalta, payshina
rikunayu rurarishkatapas manami
mañapayarkakunachu. Chaymantapas
mana munarkakunachu chay animalpa
shutinwa killkarinata. Chayrayku mana
urintinkunapi, nima makinkunapi
killkarishkachu kapayarkakuna.
Chaypina paykunaka kawsarimushpankuna Jesukristuwa pakta shuk waranka
watata kamachirkakuna. 5Chay runakunami wañushkakunamanta puntiru
kawsarishkakuna kanahun. Chay shuk
wañushkakunaka manara kawsarimushkakunarachu. Jesukristu chay waranka
watata kamachishkanwasha paykunapas
kawsarimunkakuna. 6Kushilla
kankakuna tukuy wañushkakunamanta
puntiru kawsarimushkakunaka.
Paykunami Yaya Diospa wawankuna
kanahun. Manami kuti wañunkakunanachu. Yaya Diospa Jesukristupapas
runankunami kanahun runakunarayku
mañananankunapa, chaymanta Yaya
Diosta riksichinankunapa. Jesukristuwa
pakta chay waranka watata kamachinkakuna.

Supaykunapa apun wichuy tukushkanmanta riman

7Chay waranka watawasha Yaya Dios
supaykunapa apunta chay manchaypa
uchkumanta llukshichinka. 8Chay
uchkumanta llukshishpan tukuy allpapi
llaktakunamanta runakunata llullachishpan tantachinka. Yaya Diosta chiknik
llaktakuna kashpankuna yanka shutiyachirishka kanahun Gog Magogpas.[a]
Chay llaktakunapa suntalunkunaka
yapa achka kankakuna, mana yupaypa,
imashnami tiyu. Paykunaka tantarinkakunami Yaya Diospa llaktanpi kawsak
runankunawa wañunakunankunapa.
9Chay allpapi tapakta kashpankuna
Yaya Diospa runankunapa llaktanma
sikarkakuna. Chaypina paykunaka chay
arkanapa shamushka Yaya Diospa
runankunapa tampunkunawa pakta
yuyashkan Jerusalén llaktanta muyukta
arkarkakuna. Chaypina nina silumanta
urmashpan chay kuntrankunata llampu
rupachirka. 10Chaypi runakunata
llullachishpa tantachik supaykunapa
apunka wichuy tukurka chay *asufriwa
sintihuk nina mana wañukpi, maypimi
chay manchaypa animal payta yanapakwa pakta wichuy tukurkakuna.
Chaypimi puncha tutanti wiñayparayku
parisinkakuna.

Yaya Dios tukuy runakunata wañushkankunamanta kawsarishkankunawasha alitachu rurashkanki nishpa tapunanmanta riman

11Chaymanta rikurkani shuk atun
yura kamachina tiyarinata, chaypi
tiyahuktapas. Chasna Yaya Dios
rikurishpan siluka allpapas paypa
rikushkanpi mana ali kashpankuna
chinkarirkakuna. Manana nima maypi
rikurirkakunanachu. 12Chaymantapas
rikurkani tukuy wañushkakuna
kawsarishkakunata, yachayyukuna
mana yachayyukunapas chay tiyarinan
puntanpi shayahukkunata. Chaypina
Yaya Dioska killkarishkakunata
paskachirka. Chay shuk killkarishkatapas paskachirka, maypimi runankunapa
shutinkunaka killkarishka kanahun
wiñaypa paywa kawsanankunapa.

---

a Rikuy Biblia kastellanopi Ezequiel kapitulokuna 38-39

Chaypina tukuy chay kawsarishkakunaka alitachu manachu rurashpa kawsashkankunamanta tapuy tukurkakuna. Yaya Dios paykunapa rurashkankunata killkakunapi rikushpan mana ali rurashkankunamanta kastigarka. 13Chay wañushkakunaka atun yaku marmanta, chay wañushkakunata wakaychanamantapas tukuy wañushkankunamanta kawsarishpa shamushka karkakuna. Tukuy paykunami mana ali rurashkankunamanta kastigay tukurkakuna. 14Chaymanta chay kawsayta kichuk chay wañushkakunata wakaychakwa paktami chay mana wañuk ninapi wichuy tukurkakuna. Chay ninami kan kawsarishkakuna kuti wañushpankuna wiñaypa parisinankuna. 15Chaymantapas tukuy maykankunami mana killkarishkachu kanahun chay Yaya Diospa runankunapa shutinkuna killkarishkapi, paykunami chay ninapi wichuy tukurkakuna.

Yaya Dioska tukuyta mushuyachishkanmanta riman

21 1Chaymanta rikurkani shuk mushu siluta, shuk mushu allpata. Chay puntiru silu, allpa, atun yaku marpas manana tiyarkakunanachu. 2Chaypina Yaya Diospa llaktan Mushu Jerusalén paypa kuchunmanta uraykumuhukta rikurkani. Chayka suma alicharishka karka, imashnami shuk kwintachishka warmika kusayananpa churarin. 3Chaymanta uyarkani sinchita kaparishpa rimahushkata Yaya Diospa kamachinan tiyarinanmanta kasna: Chayka Yaya Diospa kawsananmi runakuna chawpipi. Kunanmanta pacha paykunawami kawsanka. Paykunaka paypa runankunami kankakuna. Yaya Diosllami paykunapa Yaya Diosninkuna kashpan wiñaypa paykunawa kawsanka. 4Chaymantapas paykunapa ñawinkunapa yakunta chakichinka. Manana tiyankanachu wañuy, nima llakina, nima wakana, nima nanay. Tukuy ñawpa tiyashkakunaka tukurishka kankakuna nishpa.

5Chaypina chay kamachinan tiyarinanpi tiyahukka rimarka: Ñukami tukuyta mushuyachini nishpa. Chaypi ñukatana rimawarka: Rimashkaynika shutipami kan. Tukuyta paktachinaynita rikunkichimi. Chayrayku rimashkaynita killkay nishpa.

6Chaymanta rimawarka: Ñami tukuy rimashkaynita paktachishkani. Imashnami abesedarioka A-letrawa kallarin Z-letrawa tukurin, chasnashinami ñuka tukuyta kallarichik tukuyta tukuchik kani. Rimashpayni tukuy kallarin, chaykamalla nishpayni tukuy tukurin. Maykankunami yakunayak runakunashina kanahun, paykunataka wiñaypa kawsayta kuk yakutashina yanka kushpami upyachisha. 7Parisihushpaykichipas kasuwashpalla kawsashpaykichika kankunata kunaynita rimashkaynitaka amuyankichimi. Ñukallami kasha Yaya Diosnikichi. Kankunaka kankichimi wawaynikuna. 8Maykan runakunami parisinankunata manchashpankuna sakiwanahun, maykankunami mana ñukapi sinchikunahunchu, maykankunami millaypata ruranahun, runata wañuchinahun, chaymantapas maykankunami musayanakushpa kawsanahun, supaykunata kayachikkunapas, maykankunami yanka dioskunata kushichinahun, chaymantapas tukuy maykankunami llullanahun wichuy tukunkakuna chay *asufriwa sintihuk mana wañuk ninama, maykantami rimanchi kawsarishkakuna kuti wañushpankuna wiñaypa parisinankuna.

Yaya Diospa llaktan Mushu Jerusalenmanta riman

9Chasna Yaya Dios rimashkanwasha shuk *angel shamurka. Payka chay

kanchis angelkunamanta karka,
maykankunami matinkunata talishpan-
kuna chay kanchis tukurina kastiguku-
nata paktachirkakuna. Chaypina
rimawarka: Shamuy kanta rikuchinay-
nipa chay kwintachishkan warmita,
chay Obeha Maltapa warminta nishpa.
10Chaypina Yaya Diospa Espíritun
sumakta tukuypi yuyachiwashpan chay
angelka apawarka shuk atun urku
awama. Chaypimi rikuchiwarka Yaya
Diospa Jerusalén suma llaktanta, paypa
kuchunmanta uraykumuhukta. 11Chay
llaktaka karkami Yaya Diosshina mana
rikuypa punchayachik, shuk yapa suma
chuya rumi sintihukshina, shuk jaspe
rumishina yapa suma chuya pasakta
rikurik. 12Chay llaktaka atun awa
muyukta kincharishka karka. Chay
kinchaka chunka ishkay punkuyu karka.
Karan punkupika shuk angelmi
kuyrarka. Chay punkukunapika chay
Israelpa[b] wawankunamanta chunka
ishkay miraykunapa chunka ishkay
shutinkunami killkarishka karkakuna.
13Kimsa punkukunaka inti llukshina-
manta karkakuna, kimsa punkukuna
anak partimanta karkakuna, kimsa
punkukuna uray partimanta karkakuna,
kimsa punkukunaka inti yaykunamanta
karkakuna. 14Chay llaktapa rumiwa
kincharishkanpa sapinka chunka ishkay
atun rumikunayu karka. Chay rumiku-
naka tukuy awankunapi kahuk rumiku-
nata sinchikuchikmi karkakuna. Chay
atun rumikunapika chay Obeha Maltapa
chunka ishkay *apostolkunapa
shutinkuna killkarishka karkakuna.

15Chay ñukawa kwintak angelka shuk
oromanta tupuna kaspita charihurka
chaywa chay llaktata, punkunkunata,
kincharishkantapas tupunanpa. 16Chay
llaktapa sunininka anchuyninpas
chasnalla parihu karkakuna. Chasna
chay llaktata tupunan kaspiwa tupush-
pan chunka ishkay waranka *estadios
tupu karka. Chay llaktapa sunininka
anchuyninka awayninka chasnalla
parihu karkakuna. 17Chaymantapas
chay llaktapa kincharishka awayninta
tupurka. Runakunapa tupunanpi
tupushpan shuk pachak chusku chunka
chusku kuti chawpi makinchi karka.

18Chay llaktapa kincharishkanka
suma chuya jaspe rumimanta rurarishka
karka. Kikin llaktaka oromantalla
rurarishka karka, espehushina chuya,
pasakta rikurik. 19Chay kincharishkanpa
sapin chikan suma chuya rumikuna
karkakuna. Chay sapinpa puntiru atun
rumika jaspe rumi karka. Ishkaynin
atun rumika safiro rumi karka. Kimsay-
nin atun rumika ágata rumi karka.
Chuskuynin atun rumika esmeralda
rumi karka. 20Pichkaynin atun rumika
ónise rumi karka. Soktaynin atun
rumika kornalina rumi karka. Kanchis-
nin atun rumika krisólito rumi karka.
Pusaknin atun rumika berilo rumi
karka. Iskuynin atun rumika topasio
rumi karka. Chunkaynin atun rumika
krisopraso rumi karka. Chunka shuknin
atun rumika jasinto rumi karka. Chunka
ishkaynin atun rumika amatista rumi
karka. 21Chay kincharishkapa chunka
ishkay punkunkunaka yapa chaniyu
atun yura chuya wallkakuna karkakuna.
Karan punkunkunaka shuk wallkallawa
rurarishka karkakuna. Chay llaktapa
chawpinpi kahuk anchu ñampika
oromantalla espehushina chuya pasakta
rikurik karka.

22Chay llaktapi manami rikurkanichu
Yaya Diosta mañana wasintaka. Chay
llaktapi kawsak runakunaka maypipas
tukuypa apun tukuyta atipak Yaya

---

b Rikuy Génesis killkapi 32.27-28

Diosta chay Obeha Maltatapas
kushichinkakuna, tukuy parti
paykunawa kahushkankunarayku.
23Chay llaktapika manami munanahun-
chu intita, nima killata punchayachi-
nankunapa. Yaya Dios kikin mana
rikuypata punchayachik kashpanmi
chay llaktata punchayachirka.
Chaymanta chay Obeha Maltapas chay
llaktata punchayachik kan. 24Tukuy
allpakunamanta runakuna chay llaktapa
punchayachishkanpi kawsankakuna.
Tukuy allpakunamanta atun apukunaka
tukuy yapa suma tiyapushkankunata
chay llaktama churak rinkakuna. 25Chay
llaktapi mana tuta tiyashpan punkunku-
nata nima ima uras tapankakunachu,
tukuy uras paskarishkalla kankakuna.
26Tukuy llaktakunamanta chay llaktama
rishpankuna tukuy yapa suma tiyapush-
kankunata churak rinkakuna. Chayman-
tapas tukuyta churak rinkakuna,
maykan tiyapushkankunamantami
runakuna paykunata kushichirkakuna.
27Chay llaktapika nima ima uras
yaykunkakunachu uchankunamanta
mana picharishka runakunaka, nima
millaypata rurak runakuna, nima
llullachikkunapas. Chaypika yaykunka-
kunami maykan runakunallapami
shutinkuna killkarishka kanahun chay
Obeha Maltapa killkanpi wiñaypa Yaya
Dioswa kawsanankunapa.

22 1Chaymanta chay angelka
rikuchiwarka shuk suma chuya
yaku shutuhukta. Chayka wiñaypa
kawsayta kuk yakumi karka. Suma
chuya pasakta rikurik karka. Chay
yakuka Yaya Diospa tiyarinanmanta
chay Obeha Maltapa tiyarinanmantapas
llukshirka. 2Chay llakta ali anchu ñampi
chawpita shuturka. Chay yaku
mayankunapika wiñaypa kawsayta kuk
muyuyak kaspikuna tiyarka. Chay
kaspikunaka muyuyanahun karan wata
chunka ishkay kuti, shuk kuti karan
killa. Paypa pankankunaka tukuy
llaktakunamanta runakunata ampik
karkakuna. 3Chay llaktapika manana
tiyankanachu Yaya Diospa kastiganan
runakunaka. Yaya Dios chay Obeha
Maltawa pakta chay llaktapi tiyarish-
pankuna kamachinkakuna. Tukuy
runankunami paykunallata
kushichishpa kawsashunchi. 4Chaypika
ñawipurami Yaya Dioswa rikunaku-
shunchi. Paypa shutinwami urintinchi-
kunapika killkarishka kashunchi.
5Chaypika manana tiyankachu tuta.
Manami munashunchinachu lamparin-
kunata, nima intita. Yaya Dios
ñukanchipa amunchi kashpan ñukanchi-
rayku punchayachinka. Chaypinami
paywa pakta tukuy uras wiñaypata
kamachishunchi.

Jesukristupa shamunan ña kuchupi kananmanta riman

6Chaymanta Jesukristuka rimawarka:
Tukuy kay rimashkaynika shutipami
kan, tukuy chaykunaka paktarinkaku-
nami. Tukuypa apun Yaya Dios,
maykanmi paypa yachayninwa
yachachikkunata yuyachin, paypa
*angelta kacharka kankuna paypa
runankunata utkalla pasananta rikuchi-
nanpa. 7Alita yuyariychi, ñukaka
utkallami kuti shamusha. Kushilla
kankakuna maykankunami kay
pasananmanta killkarishka shimita
kasunahun nishpa.

8Chaypina ñuka Juan chaykunata
rikushpayni uyashpayni rikuchiwak
angelpa puntanpi kunkurirkani payta
kushichinaynipa. 9Chasna paypa
puntanpi kunkurishpayni rimawarka:
Ama chasna rurawaychu. Ñukapas
kanshina Yaya Diosta kasuk kani.
Chaymanta Yaya Diospa yachayninwa
yachachik masikikunashinallatatami,

tukuy kay killkarishkata kasuk runakunashinallatatami Yaya Diosta kasuk kani. Yaya Diosninchillata kushichiy nishpa.

10Chaymanta Jesukristuka rimawarka: Ama pakalla wakaychaychu kay killkapi pasananmanta killkarishkata, ña paktarinan punchakuna paktarihushkankunarayku. 11Millaypata rurak runakunaka millaypallata rurashpa katinahuchun. Millaypa yuyayyu runakunaka millaypa munanankunallata katinahuchun. Alita rurashpa kawsak runakunaka alillata rurashpa katinahuchun. Uchankunamanta picharishka ucha illa runakunaka Yaya Diosta yuyashpa kasushpalla katinahuchun. 12Alita yuyariychi, ñukaka utkallami shamusha. Shamushpayni karan runata rurashkan tuputa kusha. 13Imashnami abesedarioka A-letrawa kallarin Z-letrawa tukurin, chasnashinami ñuka tukuyta kallarichik tukuyta tukuchik kani. Rimashpayni tukuy kallarin. Chaykamalla nishpayni tukuy tukurin. Manarapas nima ima tiyashpanra ña tiyarkani. Tukuy imakuna tukurishpanpas ñukaka kawsashallami. Ñukamantami tukuy kallarirka, chaymantapas chasnallatatami ñuka munashpaynilla tukurinka. 14Kushilla kankakuna maykankunami llachapanta taksarishka runakunashina uchankunamanta picharishka kanahun. Paykunallami chay llaktapa punkunkunata yaykunkakuna, chaymantapas chay wiñaypa kawsayta kuk kaspipa muyunta mikunkakuna. 15Tukuy allkushina kawsak runakunaka, supaykunata kayachikkuna, musayakkuna, runata wañuchik runakuna, yanka dioskunata kushichikkuna, chaymanta tukuy llullaysiki runakunapas Yaya Diospa kawsanan kanchallapi kiparinkakuna, manami yaykunkakunachu.

16Ñuka Jesusmi ñukapa angelta kacharkani tukuy parti tantarihuk kasuwak runaynikunata tukuy kaykunata rimananpa. Ñukami kani atun apu David wañupa miraymanta. Chaymantapas chay istrilla ruyunchi pakarihushkapi rikurikshina kani nishpa. 17Yaya Diospa Espíritun ñukanchi chay Obeha Maltapa runankunawa pakta rimanchi shamuy Amunchi Jesús nishpa. Kankunapas chasna kayashkanchita uyashpaykichi payta munashpa kayaychi shamuy nishpa. Tukuy kankuna, maykankunami yakunayak runakunashina kankichi, shamuychi chay wiñaypa kawsayta kuk yakuta yanka apishpa upyanaykichipa. 18Tukuy kankunata kay killkapi pasananmanta killkashkaynita uyak runakunata rimani: Kay rimashkaynita chikanyachishpa mirachishpaykichika Yaya Dioska kankunata kay killkapi killkashkayni manchaypa parisinakunawa kastiganka. 19Chaymantapas kay killkapi pasananmanta killkashkaynita chikanyachishpa pishichishpaykichika Yaya Dioska kankunata arkanka kay killkapi killkashkayni wiñaypa kawsayta kuk kaspipa muyunta mana mikunaykichipa, nima kay killkapi killkashkayni paypa suma kawsananpi kawsanaykichipa.

20Tukuy chaykunamanta shutipami nishpa rimak Jesukristuka nin: Utkallami shamusha nishpa.

Chasna kachun. Shamuy Amuyni Jesús.

21Pay tukuy kankunata llakichishpan alita rikuchun.

Chayllatami ñuka Juan killkashkani.

SHUK SHUK RIMANAKUNATA ASIRTACHIK KILLKA

Abogado ninayan kamachinakunata alita yachak. Chasna yachak kashpan alita rimashpa apukunapa puntanpi yanapan maykankunatami apuma pushanahun mana alitachu rurashka nishpa.

Agripa kan shuk shuti. Kay shutiwa ishkay apukuna karkakuna. Puntiruka kashka yayan chaymanta wawan. Paykunata romano tukuymanta atun apu churarka apu kanankunapa. Rikuy Herodes nishkata ashwan puntapi.

Angel kan shuk griego shimi. Chay ninayan kachashka shuk shimita rimak rinanpa. Inkama pasachishkanchipi angel ninchi mana rikuypa kawsakkunallata mana wañunata yachakkunata. Chay angelkunaka kanahumi Yaya Dioswa silupi kawsakkuna. Shuk uraska tukunahumi rikuypa. Yaya Dios kamachishpan yanapanahun kuyranahun runakunata. Chasna rurahushkankunapi makanakunankuna tiyan supaykunawa.

Shuk uras kacharishka kanahun runakunata kastiganankunapa. Shuk uras shuk runakunata rikurirkakuna Yaya Diospa shuk shimi rimashkanta rimanankunapa.

Tiyan mana ali angelkunapas. Puntiru ali kahushpankunara Yaya Dioswa karkakuna. Chaymanta manana angelkunashina kiparinayashpankuna wichuy tukushpankuna supaykunana tukurkakuna.

Apostol ninayan shuk runapa kachashkan runa kamachishkanta rurananpa. Jesús kay allpapi kahushpan paypa chunka ishkay akllashkan runankunata apostol kankichi nirka. Chaymanta pacha chay chunka ishkayta apostol nirkakuna. Jesús yayanma kutishkanwasha payta apichik Judasranti maskarkakuna Jesuswa purik runakunamanta shuk runata kananpa apostol. Rikuy Jesusta Katikkunamanta Kwintak Killkapi 1.12. Pablopas riman pay kikinmanta apostol kananta, Jesús kikin siluma kutishkanwasha payta rikurishpan akllashkanrayku, chaymanta Jesús kikin payta yachachishkanrayku. Chay apostolkunaka Jesusta kirikkunata yachachipayarkakuna manara Jesuspa rimashkan rurashkan killkarishka kashpanra. Chaymantapas rimarkakuna shukkunapa yachachishkankuna alichu manachu nishpa.

Areópago ninayan Arespa luman. Ares karka shuk griego runakunapa kirishkankuna yanka dios. Chay Arespa luman griego shimipi

El Nuevo Testamento en Quechua de Pastaza del Perú, 2da ed. ©2008, La Liga Bíblica

Areópago karka Atenas llaktapi. Atenaspi puntiru kallarishpankuna apukuna paykunama pushashkankuna runakunata tantaylla yuyarishpa tapunankunapa kastigarinkachu manachu nishpa, chay lumapi tantaripayarkakuna. Chaymanta shukmana tantarinankunapa rishpankuna chay tantarinatapas Areópago nirkakuna.

Arpa kan achka waskakuna suma rurarishka kaspipi sumakta watashpa timplachirishka. Chayta uyachinchi waskankunata kinkrayninmanta shilluhukshina aysashpa. Shukkuna kanahun shuk runa tupu, shukkunaka ashwan uchilla kanahun.

Artemisa kashka griego runakunapa shuk kirishkankuna yanka warmi diospa shutin. Griego runakuna yuyarirkakuna pay killata kuyrak, aychakunata sachakunata kuyrak, mitayuta maskak runakunata yanapak kananta. Kaspimanta rumimantapas rurashpankuna kayka kanmi Artemisa nishpa rimarkakuna.

Romano runakunapaka shuk kirishkankuna yanka warmi dios Diana shutiyu karka. Payta kirikkuna yuyarirkakuna tarpukunata alita wiñachik, animalkunata runakunatapas alita mirachik kananta. Kaspimanta rumimantapas rurashpankuna kayka kanmi Diana nishpa rimarkakuna.

Chaymanta runakuna yuyarishpankuna chay Diana Artemisa chasnalla kanankunata, chay ishkay chikan rikunayukunata shukllatana rurarkakuna. Shukkuna chay warmi diosta Diana nirkakuna. Shukkunaka payta Artemisa nirkakuna.

Payrayku rurarkakuna shuk atun wasita Efeso llaktapi, griego runakuna romano runakunapas payta atunyachishpa kushichinankunapa. Shuk runakuna chikan llaktakunama purihushkankunapi shuk runakunapa suma rurashkankunata rikushpankuna kwintarkakuna. Chasna kwintashpankuna chay timpu runakuna yuyarirkakuna kay allpapi kanchis yapa suma ali rurarishkakuna tiyashkanta. Chay kanchismanta Efesopi yanka warmi diosrayku rurashkankuna atun wasi shuk karka.

Asufri kan pukushkashina killu. Allpa ukupi nina tiyashpan wañushpan asufri rumiyashkata tarinchi. Nina tiyashpan allpa ukupi tarinchi allpa uchkumanta llukshihukta yaku rupata. Chay yaku rupapi asufri chullurishpan rikunchi killuta. Chakirishka asufrika kanchama surkushpanchi sumakta sintin. Kushninka yapa millaypata asnan. Yaya Diospa killkachishkanpi asufri asirtachinayan Yaya Dios sinchita kastigananta. Rikuy Lukaspa Killkashkan Killkapi 17.29; Pasanan Kananmanta Kwintak Killkapi 9.17, 14.10, 19.20, 20.10, 21.8.

Baal: Ñawpa Kanaan allpapi kawsak runakunapa kushichishkankuna yanka dioskunata Baal nirkakuna. Baal ninayan amu, kusa. Runakuna yuyarirkakuna tukuyta alita wiñachik mirachik kananta. Baalta kushichinanchipa nishpa tukuy mana alikunata rurashpa kawsarkakuna. Shukwa shukwa musayashpa, mikunakunata apamushpa, shuk uras shuk wawankunata wañuchishpa, payshina rurarishka kashkata muchashpa kushichirkakuna. Rikuy Biblia kastellanopi 1 Reyes 14.24, 19.18; Jeremías 19.5; Oseas 13.2; chaymanta inkapi Romapi Kirikkunarayku Killkapi 11.4.

Balaam karka shuk runa ñawpa kawsak pasananta rikushpan rimak. Madián allpapi kawsak karka. Yapa kullkita munak kashpan israel runakunapa kuntrankunata yanapashpa kunarka paykunata uchapi urmachinankunapa, Yaya Dios manana yanapananpa. Chasna kunashpan chay kuntrankunata rimarka: Israel runakunata kankunamanta warmikunata kuychi. Chasna kushpaykichimi uchapi urmachinkichi nishpa.

Balaampa kunashkanta kasushpankuna israel runakunata uchapi urmachirkakuna. Chay mana israel warmikuna israel karikunata kusayashpankuna yachachirkakuna paykunapa kirishkankuna yanka dioskunata kushichinankunapa. Chaymanta shuk shuk warmikunawa musayashpa, chay yanka dioskunarayku apamushka mikunata mikushpa, chay yanka dioskunata kushichishpankuna Yaya Diosta sakirkakuna. Rikuy Números killkapi 22-24, 25.1-3, 31.16; Ishkaynin Pedropa Killkashkan Killkapi 2.15; Judaspa Killkashkanpi 11; Pasanan Kananmanta Kwintak Killkapi 2.14.

Beelsebú kan supaykunapa apunpa shuk shutin. Chay shutin ishkay shimita tantachishka kan. Shuk kan Beel, arameo shimipi Baal, ninayan amu. Shukka kan Sebú. Mana alita yachanchichu imatami ninayan chay shimika. Shukkuna yuyarinahun israel runakuna supaykunapa apunta chay Ekron llaktapi kawsak mana israel runakunapa rurashkankuna yanka diospa shutinta shutiyachishkankunata. Chay rurashkankuna yanka dios Baalsebub nirkakuna, ninayanmi siputuchikunapa amun. Chay yanka diosta pukllachishpa israel runakuna paypa shutinta supaykunapa apuntachari shutiyachirkakuna.

Enok Yaya Diosta alita kasuk kushichik runami karka. Yayanka Jared shutiyu karka. Enok mana wañurkachu. Yapa ali kashpan Yaya Dioska payta kawsata siluma pusharka. Paymanta leyinchi Génesis killkapi 5.18, 21-24, chaymantapas Hebreo Runakunarayku Killkapi 11.5. Judaspa Killkashkanpi 14-15 leyinchi shuk Enokpa rimashkanta. Chay rimashkanka killkarishkami kan Killka Enok shutiyupi 1.9. Chay killkashkanka manami tarinchichu chay Ñawpa Yaya Diospa Killkachishkan Shimipi, ashwan shuk killkami kan.

Epikúreo nirkakuna griego runa yachak Epikuro shutiyuta katik runakunata. Paykuna yuyarirkakuna tukuyta rurak Yaya Dios mana tiyananta, chaymantapas runakunata tapuk mana alita rurashkankunamanta kastigak Yaya Dios mana tiyananta. Chaymantapas yachachirkakuna mana rikuypa imastukuna muyurihushkanpi tinkunakushpankuna tukuy ima tiyashkakuna tukushkankunata. Chaymanta yachachirkakuna imaraykumi kawsanchi nishpa, kushilla kananchipami kawsanchi. Chaymantapas yachachirkakuna imashna rurashpami kawsanchi kushilla. Tukuy manchayta nanaykunatapas yuyarishkanchiwa winsishpa manana musyananchipa, tukuy ali suma kashkata gustashpa, runakunata amiguyashpa, tukuy aychanchipa sinchi munanakunata mana kasushpa kawsashpanchimi kawsanchi kushilla nishpa rimarkakuna. Chaymanta paykunaka mana kirirkakunachu

runakuna wiñaypa kawsananchita, ashwan kirirkakuna wañushpanchi kuti mana rikuypa imastukuna tukunanchita, imashnami karka manara nima ima tiyashpanra chasna.

Estadios kan griego runakunapa shuk tupurishka 185 metro parti.

Estoiko nirkakuna griego runa yachak Senón shutiyuta katik runakunata. Paykunaka kirirkakuna shuk dios tukuy ima tiyashkakunata rurashkanta kuyrahushkantapas. Chaymantapas kirirkakuna tukuy tiyashkakunaka shuk puncha rupanankunata. Chaymanta kirirkakuna kushilla kananchipami kawsanchi nishpa. Kushillami kawsanchi yachakushpanchi yuyarinata, tukuy imashnami kahun chasnallami ali kan nishpa. Tukuy uras alita rurashpa kawsananchi tiyan nishpa yachachirkakuna. Alita kawsanata atipanchi munananchikunata mana kasushpanchi, tukuy nanaykunata yuyarishkanchiwa winsishpanchi manana musyananchipa nishpa rimarkakuna. Chaymanta yachachirkakuna alita yuyarishpa kawsananchi tiyan nishpa, tukuy uras ali yuyarishkanchillata kasushpa, munananchikunata musyananchikunatapas mana kasushpa. Chaymantapas yachachirkakuna chasnallami runakunata yanapashpa kawsananchi tiyan. Mana runakunata yuyashpa kawsananchi tiyan, nima kuyashpa, nima munashpa, mana parisinanchipa.

Fariseo ninayan shuk runa tantarishka fariseokunapi. Chay fariseokuna israel runakuna karkakuna. Paykunaka tantarishka karkakuna Moisés wañupa killkashkan kamachishkakunata alita yachakuhushpankuna paktachinankunapa. Chay muntun runakunata fariseokuna nirkakuna. Tukuy israel runakunamanta ashwan Moisespa killkashkanllata yuyarishpa kawsarkakuna. Chaymanta israel runa masinkunata yachachirkakuna imatami ninayanahun chay kamachirishkakunaka, chaymantapas imashna rurashpami kawsanankuna tiyan Yaya Diosta kushichinankunapa.

Israel runakunata kamachik tantaylla yuyarishpa apukunapa tantarinanmanta shuk apukuna chay muntun fariseokunapi tantarishka karkakuna. Jesús kay allpapi kahushpan achka fariseokuna Moisés wañupa killkashkan kamachishkakunallata yuyarishpa kawsarkakuna, manana yuyarirkakunachu imashnami Yaya Diosta runa masinkunatapas yuyashpa kawsankakuna.

Felix karka shuk apu. Ñawpa kapayarka *rantishka runa. Romano tukuymanta atun apu Klaudio payta kishpichirka rantishka runa kashkanmanta. Chaymanta churarka Judea allpapi kamachik apu kananpa.

Festo karka romano runa Judea allpapi kamachik. Felix apu kashkanmanta llukshishkanwasha romano tukuymanta atun apu Nero shutiyu Festota churarka chaypi kamachik kananpa.

Gadara: Rikuy ukunikpi Gerasa nishkata.

Gerasa karka shuk llakta Galilea kucha uraypi, Gadara llakta uraypipas. Ñawpa Jesukristumanta killkarishkakunata shuk shuk makinkunawa killkarkakuna. Chay killkak runakunaka chay Gerasa llaktapa allpanpi kawsakkunata mana chasnallachu rimarkakuna. Shukkuna killkarka-

kuna gerasenos. Chayka ninayan Gerasa llaktapa allpanpi kawsakkuna. Shukkunaka killkarkakuna gadarenos. Chayka ninayan Gadara llaktapa allpanpi kawsakkuna. Shukkunana killkarkakuna gergesenos. Chayka ninayan Gergesa llaktapa allpanpi kawsakkuna. Chasna chikanta killkashpankunapas yachanchi tukuy chay runakunallatata kashkankunata. Inkama pasachishkanchipi Mateopa Killkashkan Killkapi 8.28 rimashkanchi Gadara, Markuspa Killkashkan Killkapika 5.1 rimashkanchi Gerasa, Lukaspa Killkashkan Killkapipas 8.26-37 rimashkanchi Gerasallatata.

Griego kan shuk runa Gresia allpapi wawayarishka. Chaymantapas shuk runapa yayan maman Gresia allpamanta kashpankuna payta nirkakuna griego. Chaymantapas israel runakunaka shuk runakunata rimarkakuna griego runakuna, griego shimita rimashpankuna.

Chaymanta griego runakunapa shiminta griegollatata ninchi. Jesús allpapi kahushkan uras chay shimita tukuy romano runakunapa amuyashkan allpakunapi rimarkakuna. Chay allpakunapi chikan chikan shimita rimakkuna kawsashpankuna tukuy griego shimita yachakurkakuna asirtanakunankunapa.

Hebreo kan israel runakunapa shimin. Jesukristu manara allpama shamushpan Abrahampa miray israel runakuna hebreo shimita rimarkakuna. Tukuy Ñawpa Yaya Diospa Killkachishkan Shimi hebreo shimipi killkarishka kan. Shuk masna shimikunalla arameo shimipi killkarishka kanahun. Jesús allpapi kahushpan israel runakuna arameo shimita rimarkakuna. Chaymanta hebreo shimita yachakurkakuna Ñawpa Yaya Diospa Killkachishkan Shimita shuk killkakunatapas yachakunankunapa. Kunan Israel allpapi kawsak israel runakunaka kuti hebreo shimita rimanahun.

Hermes karka griego runakunapa shuk kirishkankuna yanka dios. Tukuy kirishkankuna yanka dioskunamanta pasa dios Seuspa yanapak karka. Chay dios Seuspa rimashkanta shukkunata rimashpa purik karka.

Herodes kan shuk shuti. Kay shutiwa israel runakunapa shuk apunkuna karkakuna. Mateopa Killkashkan Killkapi kapítulo ishkaypi riman atun apu Herodesmanta. Chay shuk apukuna Herodes shutiyullatata chay atun apu Herodesmanta mirarkakuna.

Chay atun apu Herodeska Judea allpapi, Samaria allpapi, Galilea allpapi, chaymanta shuk kuchu allpakunapipas kamachik karka. Romano tukuymanta atun apu payta chaypi yaykuchirka apu kananpa. Chay atun apu Herodeska Jerusalén llaktapi Yaya Diospa wasinta kallarirka rurachinata. Chayrayku Jesús allpapi kawsashkan uras chay wasi ña tiyarka, manara tukuchishpankunapas. Atun apu Herodes wañurka Jesukristu wawastu kahushkanpi.

Chay atun apu Herodespa shuk wawanpas Herodes shutiyullatata karka. Paypa shuk shutinka Antipas karka. Jesús yachachishpa purihushkan uras chay Herodes Antipaska Galilea allpapi, Perea allpapipas kamachik karka. Payka Bawtisak Juanta wañuchichirka. Jesusta wañuchinankunapa apishpankuna Judea allpapi

kamachik Pilatoka payma kacharka. Chay Herodesmanta leyinchi Mateopa Killkashkan Killkapi kapítulo 14; Markuspa Killkashkan Killkapi kapítulo 6; Lukaspa Killkashkan Killkapi kapítulokuna 3, 8, 9, 13, 23; chaymantapas Jesusta Katikkunamanta Kwintak Killkapi kapítulokuna 4, 13.

Shuk atun apu Herodeska chay puntiru atun apu Herodespa nitun karka. Paypa shuk shutinka Agripa karka. Paymanta leyinchi Jesusta Katikkunamanta Kwintak Killkapi kapítulo 12. Payka puntiru Israel anakpi shuk allpakunapi kamachik karka. Chaymanta chay romano tukuymanta atun apuka payta shuk allpata kurka, chaymanta kuti shuk allpata shuk allpata kurka. Chasna payka tukuy chay yaya rukun atun apu Herodes wañupa kamachishkan allpakunapillatata kamachik tukurka.

Chay Herodes Agripapa wawan Herodes Agripa shutiyullatata karka. Paymanta leyinchi Jesusta Katikkunamanta Kwintak Killkapi kapitulokuna 25-26. Chay killkapi paytaka Agripa nishkakunalla. Pay apu kashpan romano runa Festo Judea allpapi apu karka.

Igu kaspi kan shuk tarpu Israel allpapi, kuchu allpakunapipas sumakta wiñak. Chay kaspika munan shuk watakunata wiñananpa. Chaymantara muyuyan. Karan wata kimsa kuti muyuyan. Muyunka yapa mishkimi. Karanti mikunchi. Chay igu kaspipa muyunkunata pallashkankunawasha makinkunawa shuk muntunta apishpa niti niti rurashpankuna chakichirkakuna. Chay chakirishkatana aparkakuna purihushkankunapi mikunankunapa. Shuk igu kaspi mana muyuyashpanka yantaraykulla valin.

Impuestu: Shuk allpapi kamachik apuka chay kamachishkanpi kawsak runakunata kullkita kobrachin chikan chikan rurahushkankunapi paganapa. Runakuna tarawashpa ganashkankunamanta, rantichishkankunamantapas paykunata kamachik apukunaka shuk partita kobrashpankuna impuestu ninchi. Ashwanta yachanaykipa rikuy ukunikpi Impuestuta kobrak nishkata.

Impuestuta kobrak: romano runakuna israel runakunapa allpankunata amuyashpankuna masna llaktakunarayku shuk kobrachikta churarkakuna. Chay kobrachikta rimarkakuna masna kullkitami karan wata romano tukuymanta atun apurayku kachanan karka. Chay kobrachikna maskarka shuk israel runakunata israel masinkunata chay impuestuta kobranankunapa. Romano tukuymanta atun apu tapushkan kullkimanta ashwanta chay kobrachikka kobrachipayarka paypas gananapa. Chasnallatata paypa maskashkan kobrakkunapas rurapayarkakuna. Chasna runakunata achkata kobrashpa kullkiyapayarkakuna. Chayrayku israel runakuna yapa chiknipayarkakuna chay israel masin impuestuta kobrakkunata. Mana chayraykuchu paykunata chiknipayarkakuna, ashwan chay kuntrankuna romano runakunawa tarawashpa ishkayashkankunaraykupas chiknipayarkakuna. Chaymantapas yuyarirkakuna chay kobrakkunata Yaya Diospa rikushkanpi uchasapa kanankunata. Yaya Diosta mana kirik romano runakunawa mikupayarkakuna, chaymantapas samana punchakunapi tarawapayarkakuna. Chasna ruranakunaka mana alichu karka israel runaku-

naraykuka. Yuyarirkakuna chasna ruranakunawa Yaya Diosta piñachinankunata. Chayrayku mana chay kobrakkunawa tantaripayarkakunachu. Rikuy Mateopa Killkashkan Killkapi 9.10-13, 11.19, 18.17, 21.31; Markuspa Killkashkan Killkapi 2.15-17; Lukaspa Killkashkan Killkapi 5.29-31, 7.34, 15.1, 18.10-14.

Insienso ninchi chikan chikan mishkinlla asnak wikikunawa chapushpa rurashkata. Chay wikikuna chapurishkaka chakirishpan pulbushpankuna saserdotekunaka Yaya Diospa wasinpi chayta rupachinan tuchpashina orowa armachirishkapi rupachipayarkakuna. Saserdotekuna karan tutamanta karan chishipi chay mishkinlla asnak wikikuna chapurishkata chay orowa armachirishka tuchpashinapi rupachipayarkakuna. Karan wata saserdotekunapa atun apun Yaya Dioswa tinkunakunan kwartupi insiensowa yaykupayarka. Rikuy Lukaspa Killkashkan Killkapi 1.9-13. Chay insienso kushni payta arkarka Yaya Dioswa tinkunakuhushkanpi mana wañunanpa. Chaymantapas ñawpa Yaya Dios israel runakunata yapa piñarishpa kastigahushpan saserdote Arón wañuka insiensota rupachishpa Yaya Diospa piñayninta pasachirka. Moisés wañupa killkashkankunapi leyinchi chay insiensomanta. Rikuy Éxodo killkapi 30.7-8, 34-38; Levítiko killkapi 16.12-13, chaymanta Números killkapi 16.46-48. Biblia kastellanopi Salmos 141.2, inkapi Pasanan Kananmanta Kwintak Killkapipas 5.8, 8.3-5 leyinchi chay insienso Yaya Diosta kasukkunapa mañahushkankunashina kananta, chaymantapas mañahushkankunata alichakshina kananta.

Judas: Judaspa shuk shutin karka Tadeo. Rikuy Mateopa Killkashkan Killkapi 10.3; Markuspa Killkashkan Killkapi 3.18.

Kristu kan griego shimi. Chayka ninayan aseitewa kakushka. Chayllatata kan hebreo shimipi Mesias. Chay shimillatata inkapi rimanchi Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik. Chay Kristu nishkaka hebreo shimipi Mesias nishkaka Yaya Diospa Wawanpa shuk shutin tukurka. Payta shutiyachishkankuna shutin Jesús karka. Chay Jesuswa Kristu nishkankunawa shuk shutilla tukurka Jesukristu.

Latino kan romano runakunapa rimashkan shimin. Romano runakuna achka allpakunata amuyashpankuna chay shimita achka parti yachakurkakuna. Jesukristu kay allpapi kahushkanpi tukuy romano runakunapa amuyashkan allpakunapi griego shimita latino shimitapas yachakurkakuna, chikan chikan shimita rimak kashpankuna asirtanakunankunapa.

Levadura kan upyanata mikunata urtiyachik punkichik. Panta rurahushpa levadurata churanchi punkichinanpa. Chasnami mana sinchichu tukun.

Israel runakuna Paskua punchakunapi mana mikunahunchu pan levadurayuta kanchis punchawashakama. Yaya Diospa kamachishkanta kasushpankuna pan mana levadurayullata mikunahun. Rikuy Éxodo killkapi 12.8, 15, 18-20.

Israel runakuna shuk pankunata Yaya Diosrayku rupachichinankunapa apamushpankuna levadura illallata atiparkakuna apamunata. Rikuy Biblia kastellanopi Levítico 2.4-10.

Achka kuti Yaya Diospa killkachishkanpi levadura nishkaka rimanayan mana ali yachachinakunata mana ali yuyaykunata maykankunami waklichinahun runakunapa yuyayninkunata. Rikuy Mateopa Killkashkan Killkapi 16.6; Markuspa Killkashkan Killkpapi 8.15; Lukaspa Killkashkan Killkapi 12.1; Korintopi Kirikkunarayku Puntiru Killkapi 5.6-8.

Shuk parti Yaya Diospa killkachishkanpi levadura nishkaka asirtachin imashnami Yaya Diospa kamachishkan runakuna kay allpapi mirankakuna. Rikuy Mateopa Killkashkan Killkapi 13.33; chaymantapas Lukaspa Killkashkan Killkapi 13.21.

Leví karka hebreo shimipi shutin. Griego shimipi karka Mateo. Rikuy ashwan puntapi Mateo nishkata.

Levitakuna karkakuna saserdotekunata yanapakkuna israel runa Leví wañupa miraykuna. Chay Leví Jakob wañupa chunka ishkay kari wawankunamanta shuk karka. Shuk Levipa miray Arón wañumantalla saserdotekuna karkakuna. Paykunataka mana levitakuna nirkakunachu, chay yaya rukunkuna wañumantalla kashpankunapas.

Chay levitakuna tarawanankuna karka Yaya Diospa wasinta kuyrananankunapa, alichanankunapa, pichanankunapa. Chaymanta shuk tarawanankuna karka wiwakunata wañuchinankuna, runakuna Yaya Diospa wasinma apamushpankuna mana ali rurashkankunamanta llakichiy tukunankunapa. Tukuy kay yanapashkankunata tarinchi Números killkapi 3.6-9, 4.4-16, 24-26, 31-32; chaymanta Biblia kastellanopi 1 Crónicas 23.4-5, 25-26, 28-32; Ezequiel 44.10-14.

Maná kan Yaya Dios israel runakunata kushkan mikuna Egipto allpamanta Kanaan allpama rihushpankuna. Yaya Dios paykunata egipto runakunamanta kishpichishpan chusku chunka watata chusha allpapi purihushpankuna kay maná shutiyu mikunata kurka mana yarkaywa wañunankunapa. Karan puncha chay mikunata allpapi shikwarishkata tarishpankuna silumanta mikunami nirkakuna. Chay mikuna karka shuk mishki yura panshina rurarishka bolastu. Intipi chulluripayarka.

Mateo karka griego shimipi shutin. Hebreo shimipi karka Leví. Chay runa Mateollatata Leví ninchi.

Nikolaita: Nikolaitakunata nirkakuna shuk mana alita yachachikpa katikkunata. Mana alita yachanchichu imatami kirirkakuna. Yuyarinchi yanka dioskunata kushichishpa millaypata rurashpa kawsashkankunata.

Paskua kan israel runakunapa tukuy tantarinankunamanta atun tantarina punchakuna. Chay punchakunapi ñawpa Yaya Dios paykunata Egipto allpapi parisihushkankunamanta kishpichishkanta yuyarishpa kushikunahun. Israel runakunarayku mushu wata kallarin marso killapi. Chay Paskua tiyarka karan wata chay puntiru killapi.

Ñawpa israel runakuna Egipto allpapi kawsahushpankuna egipto runakuna paykunata yapa parisichipayarkakuna. Chasna parisihushpankuna Yaya Dioska Moisesta rimarka: Israel masikikunata rimakriy: Kachasha angelta egipto runakunapa puntiru kari wawankunata wañuchinanpa. Chay tuta shuk ali kari obeha maltata wañuchiychi. Wañuchishpaykichi

mana nima shuk tullunta pakinkichichu. Yawarninwa wasikichi punkuta kakunkichi, kachanayni angelka chay yawarta rikushpan wawaykichikunata mana wañuchik rinanpa. Chay obehapa aychanta shuk aya pankakunawa mikunkichi, chaymantapas mikunkichi pan mana punkichishkata. Chaymanta llamputa utkalla mikunkichi. Mikushpaykichi churarishka kaychi utkalla llukshinaykichipa, manana chayllapi kamachirishka kawsanaykichipa nishpa. Chasna Yaya Dioska ñawpa Moisesta rimashpan israel runakuna kasushpankuna Yaya Dios paykunata kishpichirka. Rikuy Éxodo killkapi 12.1-42. Chayta yuyarishpa ñawpamanta pacha karan Paskua kallarina tuta chasnallatata rurashpa mikunahun.

Chay ali kari obeha maltawa Yaya Dioska rikuchinayarka shuk puncha Jesukristuta kachashpan chay obeha maltashina wañunanta payta kasuk runakunata kishpichinanpa kastiganan-manta, chaymantapas supay paykunata kamachihushkanmanta kishpichinanpa. Rikuy Puntiru Pedropa Killkashkan Killkapi 1.18-19; Pasanan Kananmanta Kwintak Killkapipas 5.6.

Pentekostés karka israel runakunapa shuk atun tantarinankuna puncha. Karan wata kimsa atun tantarinankuna tiyarka. Chay puntiru atun tantarina Paskua punchakuna kallarinanmanta pichka chunka punchata yupashpa tantarirkakuna chay Pentekostés puncharayku. Chay uras Israel allpapi trigota pallana punchakuna tukurirkakuna. Chay Pentekostés punchapi israel runakuna Jerusalén llaktapi tantaripayarkakuna Yaya Diosta tukuy chay pallashkankunamanta agradesinankunapa. Rikuy Deuteronomio killkapi 16.9-10.

Pilato karka romano runa. Paypa kastan Ponsio karka. Romano tukuymanta atun apu Tiberio shutiyu ishkay chunka wata Jesukristu wawayarishkanwasha Pilatota yaykuchirka Judea allpapi apu kananpa. Jesukristu kay allpapi yachachishpa purihushkan uras Pilato Judea allpapi kamachik karka. Paypa apun Siria allpapi kamachik karka. Chay romano tukuymanta atun apu chay ishkay apukunata kamachik karka. Israel runakuna Pilatota sumakta chiknirkakuna Pilato Yaya Diosta mana kasushpan paykunata pukllachihukshina rurashkanwa piñachishkanrayku. Chaymanta imaraykupas utkalla runakunata wañuchichipayarka. Chay romano tukuymanta atun aputa yuyaywa yanapak Pilatopa amigun kashpan Pilatoka yacharka mana kastigay tukunanta. Chay amigun wañushpan mancharka israel runakuna paymanta rimak rishpankuna kastigay tukunanta. Chasna kashpan israel runakuna Jesusta payma pushashpankuna wañuchichinankunapa, mana yapa munashpanpas paykunata kasurka.

Rantishka runa: Ñawpa kullkiyu runakuna kamachinankunapa runakunata rantipayarkakuna. Chay rantirishka runakuna tukuy uras kamachirishka kawsapayarkakuna. Nima ima uras atiparkakunachu paykuna kikinpa munashkankunata ruranata. Shuk runakuna yapa liwishkankunarayku rantichirishka tukurkakuna, shukkunaka apiy tukushpankuna chay apik runakunaka rantichipayarkakuna.

Roma karka romano runakunapa atun llaktankuna Italia allpapi. Chay

llaktamanta romano tukuymanta atun apu tukuy amuyashkan llaktakunata kamachirka. Chay amuyashkan allpakunapi payta kasuk runakunata churarka apu kanankunapa. Jesukristu allpapi kahushkan uras shuk apukunata churashpan Israel allpatapas kamachipayarka. Chasna kashpan Israelpi tiyarka romano suntalukuna. Chaymantapas chay romano tukuymanta atun apu israel runakunata impuestuta kobrapayarka.

Romano karka shuk runa Roma allpapi wawayarishka. Chaymantapas shuk runapa yayankuna Roma allpamanta kashpankuna paypas romano karka. Romano runakuna achka allpakunata amuyashpankuna shuk shuk allpakunapi wawayarishka runakunapas romanokuna tukurkakuna. Chaymantapas shukkuna yayankuna mana romanokuna kashpankunapas kullkita pagashpankuna romanokuna tukurkakuna. Chay romanokunapa shimin karka latino.

Saduseo ninayan shuk runa tantarishka saduseokunapi. Chay saduseokuna kamachik israel runakuna karkakuna chay Israelpi shuk kamachik runakunawa pakta. Chay saduseokuna tantarishkapi achka saserdotekuna kullkiyu shuk israel runakunapas karkakuna. Tukuy israel runakunata kamachik tantaylla yuyarishpa apukunapa tantarinapi tantarishka karkakuna. Chay apukunamanta ashwan achka saduseokuna karkakuna. Saserdotekunapa atun apupas saduseokunapi tantarishka karka. Payllatata tantaylla yuyarishpa kamachik apukunapa atun apu karka. Chay saduseokuna Moisés wañupa killkashkanta katishpa killkashkanllata yachachirkakuna. Mana munarkakunachu shuk yachachikkuna Moisespa killkashkanka kasnami ninayan nishpa yachachishkankunata. Chayrayku mana shuk yuyayllawachu karkakuna fariseokunawa. Chay saduseokunaka mana kirirkakunachu runakuna wañushkankunawasha kawsarinankunata, nima kirirkakunachu runakuna wiñaypa kawsanankunata.

Samana puncha karka israel runakunarayku karan semana tukurinan puncha, tukuy paykuna chawpipi kawsakkunaraykupas.

Ñawpa chusha allpapi purihushpankuna Yaya Dios israel runakunata kamachirka chay puncha tarawanankunamanta samanankunapa. Rikuy Éxodo killkapi 35.2-3. Chasna samahushkankunawa Yaya Dios munarka rikuchinankunapa payta yuyahushkankunata, payta kushichishpa kawsahushkankunata.

Yaya Dios kay allpata rurashpan kanchisnin puncha tukuy rurashkanmanta samarka. Chasna kashpan rimarka chay punchaka paypa kananta. Munarka chay puncha tukuy punchakunamanta chikan kananpa. Rikuy Génesis killkapi 2.3.

Yaya Dios yuyak kashpan chay samana punchata kurka runankunata rikuchinanpa paylla tukuy parisishkanchikunamanta samananchita kunanta. Chaymantapas samana punchata kurka rikuchinanpa pay kikin munashpan israel runakunata tukuy runakunamanta akllashkanta paypa runankuna kanankunapa. Rikuy Éxodo killkapi 31.13.

Moisés wañuka Yaya Diospa kamachishkanta killkashkanwasha samana punchapi ama tarawankichichu nishpa, shuk

runakunaka yuyayninkunamanta yachachirkakuna imashna rurashpami chay kamachishkata paktachinkakuna nishpa. Manana yuyarirkakunachu Yaya Dios chay punchata runakunata yuyashkanrayku kushkanta, ashwan yuyayninkunamanta mirachishpa yachachirkakuna chay kamachishkakunata. Chay achka kamachinakunaka runakunarayku kashkakuna shuk llasha paykunata nitihukshina mana paktachiypa. Chayrayku Jesús allpapi kahushpan chay yachachikkunata mana kasushpa kuti asirtachirka Yaya Dios chay punchata kushkanta runakuna kushilla samanankunapa.

Chay samana puncha israel runakunarayku kallarin viernes inti yaykuhushkanmanta sábado inti yaykuhushkankama.

Samana puncha purina kan shuk kilometro parti purina. Moisespa killkashkanta shuk yachachikkuna shuk yachachirkakuna runakuna samana puncha shuk kilometro parti tupullata purinankunapa. Ashwanta purishpankunaka Yaya Diospa kamachishkanta mana paktachinankunata yuyarirkakuna. Éxodo killkapi 16.29, chaymanta Números killkapi 35.5 yachakushpanchi Yaya Dios chasna munashkanta yachashkanchi nishpa rimarkakuna.

Samaria kan shuk allpa. Chay allpaka kan Judea allpamanta anakpi Galilea allpamanta uraypi. Chaypi samaritano runakunaka kawsapayarkakuna.

Samaria kan shuk llaktallatata. Chay llaktaka kan Samaria allpapi. Chay Samaria llaktaka tukuy Samaria allpapi llaktakunamanta ashwan atunmi.

Samaritano runakuna karkakuna Samaria allpapi kawsakkuna. Ñawpa chay Samaria allpapi kawsak israel runakunaka chikan runakunawa apinakushpa chapurirkakuna. Chasna chapurishpankuna chay chikan runakunapa yanka diosninkunata kushichirkakuna. Chayrayku Judea allpapi kawsak israel masinkuna chay samaritano runakunata piñarishpa kawsapayarkakuna.

Ñawpa Judeapi kawsak israel runakuna allpankunamanta llukshichiy tukushpankuna, achka watawasha allpankunama kutishpankuna chay samaritano runakuna paykunata arkanayarkakuna mana mushumanta ruranankunapa chay urmachirishka Jerusalén llaktankunata, Yaya Diospa wasintapas.

Chaymantapas samaritano runakuna Gerisim urkupi Yaya Diospa shuk wasinta rurarkakuna chaypi mañanankunapa. Judea allpapi kawsak israel runakuna yuyarirkakuna chasna rurashkankunaka mana ali kananta.

Tukuy chaykunarayku Judeapi kawsak israel runakuna chay samaritano runakunata piñarishpa kawsapayarkakuna. Yaya Diospa rikushkanpi yapa uchayu kanahun nishpa manana paykunawa tantaripayarkakunanachu mana paykunapas uchayu tukunankunapa. Judeamanta shuk partima rishpankuna nima samaritano runakunapa allpankunata pasanayarkakunachu, ashwan chay allpa washata pasapayarkakuna.

Santiago karka masna runakunapa shutin. Kay shuti griego shimipi Jakobo kan, hebreo shimipi Jakob. Shuk Jakobo karka Jesuspa chunka ishkay runankunamanta shuk. Shuk Jakoboka karka Jesuspa wawkin.

Jesusta kirik kashkankunarayku paykunata wañuchishpankuna yapa ali kashkankunata yuyarishpa San Jakobo nirkakuna. Chay San Jakobo nishkata utkalla rimashpa Santiago kiparirka.

Saserdote karka runakunapa mana alita rurashkankunamanta Yaya Dioswa alichak, runakunarayku Yaya Diosta mañak. Yaya Dios akllarka chay chunka ishkay israel ayllukunamanta shukllata paypa miraymanta saserdotekuna kanankunapa. Chay aylluka karka Leví wañupa miray. Paypa miraymanta Arón wañupa miraykunallata akllarka saserdotekuna kanankunapa. Rikuy Éxodo killkapi 28.1-2, 41, 29.29, 40.12-15. Tukuy uras shuk muntun saserdotekuna Yaya Diospa wasinpi tarawapayarkakuna. Puntiru shuk muntun saserdotekuna yaykupayarkakuna tarawanankunapa, chaymanta kuti shuk muntunllatata yaykushpa chasna katirkakuna. Chay saserdotekunalla atiparkakuna runakuna Yaya Diospa wasinma apamushkankuna wiwakunata rupachinata Yaya Dios uchankunamanta llakichinanpa. Rikuy Levítiko killkapi 1.3-9, 16.29-34. Chaymantapas paykunalla atiparkakuna Yaya Diospa wasinpi payta mañana kwartupi yaykunata. Karan puncha shuk saserdote chaypi tutamanta chishipipas insiensota rupachipayarka. Rikuy Éxodo killkapi 28.1-2, 41, 29.29, 40.12-15.

Chay saserdotekunapa tiyarka atun apunkuna. Chay atun apupa ayllunkuna tukuy saserdotekunapa apukunallatata karkakuna. Chay atun apullatata karka chay tantaylla yuyarishpa kamachik apukunapa atun apunkuna. Paylla atiparka karan wata shuklla kuti chay Yaya Dioswa tinkunakuna kwartupi yaykunata. Rikuy Levítiko killkapi 16.2, 29-34.

Yaya Diospa Mushu Killkachishkan Shimipi yachachin paypa wawan Jesukristu ñukanchipa shuklla atun yachayyu saserdotenchi tukushkanta. Chayrayku manana ñawpashina tukuy chay saserdotekunata munanchinachu. Rikuy Hebreo Runakunarayku Killkapi 7.20—8.6.

Chaymantapas yachachin Jesukristuta kirikkuna saserdotekunashina kanankunata. Rikuy Puntiru Pedropa Killkashkan Killkapi 2.9.

Selote ninchi shuk runata tukuy shunkunwa pakta ruranayashkanta rurashpan nima wañuyta manchashpa.

Romano runakuna Israel allpapi kamachishpankuna tiyarka shuk israel runakuna romano runakunata piñarikkunapi katikkuna. Paykunata selotekuna nirkakuna.

Seus karka griego runakunapa shuk yanka diosninkuna, tukuy yanka diosninkunamanta pasa.

Tadeo karka Santiagopa wawan Judaspa shuk shutin. Lukaspa Killkashkan Killkapi 6.16 nin Judas. Jesusta Katikkunamanta Kwintak Killkapipas nin Judasllatata. Mateopa Killkashkan Killkapika 10.3, Markuspa Killkashkan Killkapipas 3.18 nin Tadeo.

Vinu kan shuk upyana uva shutiyu muyu yakumanta rurarishka. Chay uva yakuta levadurawa chapushpa putskuyashpan ninchi vinu. Achkata upyashpaka machachin. Uva waskaka tarpu kan. Ramayashpan muntun muntun mishki muyukunata muyuyan.

Yaya Diospa wasin: Tukuy Israel allpapi shuklla Yaya Diospa wasin

tiyarka. Chay wasika karkami Jerusalén llaktapi. Chaypimi tukuy partimanta shamushpankuna israel runakunaka Yaya Diosta mañapayarkakuna. Chay wasika mana karkachu shuklla wasi, ashwan achka wasikuna rurarishka karka. Tukuy chay pampankunata wasikunawa muyukta kincharishkata Yaya Diospa wasin nishkakuna. Chay wasikunaka karkakunami rurarishka atun uchilla rumikunawa, kaspikunawapas.

Tukuy chay wasikunawa kincharishkakunamanta ashwan kanchama kincharishkapi mana israel runakunapas atiparkakuna yaykunata.

Chay ashwan puntama wasikunawa kincharishkakunapi israel runakunalla atiparkakuna yaykunata.

Chay ashwan ukupi kahuk kincharishkapika israel karikunalla yaykupayarkakuna. Chay kincharishkapillatata tiyarka uchankunamanta llakichiy tukunankunapa apamushkan wiwakunata rupachinankuna tuchpashina.

Chay kincharishkapillatata chawpi pampamanta suninma karka chay suma wasi ishkay kwartuyu, maypimi saserdotekunalla yaykupayarkakuna. Puntiru kwartupi tukuy saserdotekuna atiparkakuna yaykunata, chaymanta shuk paykunata yanapak levitakunapas. Chaypi tiyarka insiensota rupachinan tuchpashina orowa armachirishkaka. Chay atun llachapawa taparishka washapi kahuk kwartupi saserdotekunapa atun apunlla shuk kutilla karan wata yaykupayarka. Chay kwartuta ninchi Yaya Dioswa tinkunakuna kwartu.

Manara Yaya Diospa wasin Jerusalén llaktapi tiyashpanra Moisés wañupa karpawa rurachishkan Yaya Diospa wasin tiyarka.

Puntiru Yaya Diospa wasinta Jerusalén llaktapi israel runakunapa atun apu Salomón wañuka rurarka. Rikuy Biblia kastellanopi 1 Reyes kapitulokuna 6—7; 2 Crónicas kapitulokuna 3—4.

Jesukristu allpapi kahushkan uras atun apu Herodespa rurachishkan Yaya Diospa wasin tiyarka. Chay Herodeska kallarirka chay wasita ruranapa chunka iskun wata pishishpanra Jesukristu wawayarinanpa. Chay wasita tukuchirkakuna sokta chunka chusku wata Jesukristu wawayarishkanwasha. Kanchis chunka wata Jesukristu wawayarishkanwasha romano runakunaka chay wasita urmachirkakuna. Chaymanta pacha manana chasna wasi tiyannachu.